

הלכות גדולות

מסכת יבמות

עריות. תוספתא. יבום וחליצה. מיאון. סדורא דחליצה. גט חליצה. עבדים.

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו
חברו

רבי שמעון קיירא

וליש מרבתינו

רבי יהודאי גאון

עם פירושי

קמת סולת

לפרש בקיצור משפוט דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים. וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה
מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחזרים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק
בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב
שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

Published by

Mishne Halachoth Gedoloth Institute

Under the leadership of

Rabbi Menashe Klein

of Ungvar

Dean of Yeshiva Beth Shearim

1578 53rd Street

Brooklyn, NY 11219

לרכוש ספר זה או תקליטור תורני של כל הספרים
עם תוכנית חיפוש ובתבנית צילום, להתקשר:

To purchase printed copies of this volume or a Compact Disk
containing all the volumes in searchable text files & PDF format,
contact:

ארה"ב (888) 498-8642 Toll Free

ניו יורק (718) 851-0806

ארץ ישראל (02) 587-0613

MishnaHalachos@mail.com

תרומתכם תאפשר לנו להמשיך בהפצת תורה בישראל

Your financial contribution is appreciated as it will help us continue to spread torah
through publishing seforim and making them available on computer.

נא לשלוח תרומתכם החשובה:

Please send your generous donations to:

Machon Mishne Halachos

3301 W. Strathmore Ave.

Baltimore, MD 21215

USA

כל הזכויות שמורות תשס"ד

Copyright © 2004

פתיחה

י שמחו השמים ותגל הארץ ספרו בגוים
נפלאותיו
ה ודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים
עלילותיו
ו אמרו הושיעינו אלקי ישענו והצילנו
מבין הגוים הראם אותותיו
ה וא ה' אלוקינו בכל הארץ והן הן
נוראותיו וגבורותיו

מ זמור לתודה הריעו לה' בשמחה הוא
אבינו מלכנו
נ שתחווה ונכרעה ונברכה לצור אלקי
ישענו
ש החיינו וקיימנו והגיענו לסיים פי' על
יבמות, על דברי רבינו
ה שם נפשנו בחיים ולא נתן למוט
רגלינו

מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי כוס
ישועות אשא ובשם ה' אקרא על כל
הטובות והנסים והנפלאות רבבי רבבות
ורבבי רבבי רבבות, אשר גמלנו מיום
הולדי עד עתה כמה הרפתקאות ולתלאות
ומים הזדונים אשר עדו עלי ואנכי עפר
ואפר במשרפי קראמעטאריאמ"ס
באשוויץ ובירקענאו ובוכענוואלד מחנות
השמדה ר"ל במלחמת העולם השני'
אשר הרעיש והרעיד העליונים ותחתונים
אותו רשע היטלער ועוזריו ימ"ש חיל
ורעדה אחז על כל באי עולם וביותר על
עם קדשו אשר שפך חמתו על עם ה'
ונחלתו וחש לקעקע ח"ו ביצתן של
שונאי ישראל ובעונ"ה הצליח ברשעתו
מה שלא הצליחו שאר שונאי ישראל
מיום היות עם ישראל לגוי לשמיד
ולהרוג ולאבד אתכל היהודים טף ונשים
משנת תרצ"ח - תש"ה מסלחה ומשנה
רוב מאחבנ"י מערי יורופא בכמות
ובאיכות מספר אשר לא יאומן כששת
מילאן נפשות הי"ד (וכבר רמזתי קצת

וברוך ה' אשר לא עזב חסדו ואמיתו
מאתי והשארני בין החיים ועוד מודה
אני לפניך ה' אלקי אבותי ששמת חלקי
מיושבי ביה"מ ולא שמת חלקי מיושבי
קרנות, וגבר עלינו חסדו ומתנת חנם
חנני וזיכני להיותנתפל לאור הגנוז
משי"מ רבינו הגדול בעל הלכות גדולות
(בה"ג) זיעועכ"י אשר כל דבריו דברי
קבלה דור דור מפי משה רבינו ע"ה והי'
מראשוני הגאונים אשר זרח אור תורתו
בקלבתו האמיתית סמוך ונראה לרבנן

סבוראי, ובעזרת צורי, עד היום נדפסו ממני ח"ת על בה"ג על מס' כתובות, נדרים, נזיר, גיטין, קידושין.

ועתה זכינו להוסיף נדבך ולהוציא לאור ס' זה על הל' יבמות, עריות, יבום וחליצה, מיאון, סידורי דחילצה, גט דחליצה, עבדים ועוד כמה תשובות הסובבים בענינים אלו, יתן ה' ויתקבלו דברינו בין שוחרי ואוהבי התורה בני תורה, ונזכה להוציא לאור גם את פי' על הל' נדה שכבר מוכן לדפוס בס"ד, ולגמור על כל ספר בה"ג.

ואמרו חז"ל אין מוקדם ומאוחר בתורה כי תורתנו הקדושה למעלה מן השכל ולמעלה מן הזמן ומקום שאין זמן אין מוקדם ומאוחר, ובזה י"ל בעשיית המשכן וכלים שאמר לו משה לבצאל עשה כלים ואח"כ משכן וא"ל בצלאל למשה רבינו מנהג העול לעשות בית ואח"כ כלים (עיין חז"ל) והסכים לו משה ואמר בצל ה' היית ופלא דמשה רבינו שעלה למרום למעלה מן המקום וזמן אין חילוק בין מוקדם ומאוחר כך שצריך שניהם כלים ומשכן וכיון דהמשכן הוא לצורך הכלים ולכן אמר כלים ומשכן אבל בצלאל אמר לו ממנהג העולם הזה שיש מוקדם ומאוחר וא"ל מנהג העולם עושים בית וכו' א"ל בצלאל לעשות משכן ואח"כ כלים.

והנה לפי סדר הש"ס וההלכות יבמות קודם כתובות וגיטין וקידושין ולכאורה נמי הו"ל להיות קודם קידושין ואח"כ כתובות ואח"כ נדרים ונזיר ואח"כ גיטין ויבמות כי זה הוא סדר ומנהג העולם לקדש אשה וכותב כתובה וכשיצאה מבית אביה מפר נדריה ונזיריה או אביה ובעלה ואח"כ מכניסה לבית בעלה והי' אם לא תמצא חן בעיניו וכתב לה ספר כריתות שהוא גיטין או כי ימות הבעל בלי בנים והיא תתייבם לבד כי אין מתחילין בפורענות ולמה הקדימו יבמות והתחילו בה סדר נשים.

ואולי תנא אדסליק מינה קאי דסליק ממס' מועד קטן שהוא סיום של מועד וכיון דבמיתה קמיירי הרי יש שמת הבעל בלי בנים ונשארה האשה וצריכה יבום וכותבין לה כתובה, וכיון דיבמה לא צריכה קידושין אלא מאמר ולכן הקדים יבמות ולא זכר קידושין קודם יבום, ואח"כ נדרים וזכר שבעלה מפר נדריה לאחר שנשאה, ואח"כ גיטין דאשה הנודרת מותר לגרשה גם כי באשתו ראשונה אמרו שנוי המשלח עיין שלהי גיטין שאפי' מזבח מוריד עליו דמעוה אבל ביבמה לא אמרו שנוי ומותר לגרשה, ואח"כ קידושין ושוב שנית לקדשה והיא האשה נקנית כלומר האשה שכבר נתגרשה לאחר גיטין ולא כתב הבתולה והבן.

ולדידן אין סדר למשנה שראשונה פי' דברי רבינו למס' כתובות ועל הסדר ולבסוף חזרנו למס' יבמות וכאמור אין מוקדם ומאוחר כי התורה למעלה מן השכל ולמעלה מן הזמן והמקום ואין מוקדם ומאוחר אלא לפי עין הגשמי ולכן נמי לא הארכנו פה בהקדמה כי כבר כתבתי בעזה"י.

והנני לקבוע כאן ברכה לביתי ובני ובנותי חתני וכלותי ונכדי כולם אהובים יתן ה' ויזכו כולם להיות יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה ואל ישלוט בנו ובס יצה"ר ועין הרע ופגע רע, והברכה אחת היא לך אבי הנני קובע ברכה לאחי היקרים אחי וראשי הרב ר' בן ציון שליט"א ואחי הרב ר' צבי הי"ו עם כל משפחותיהם הם ובניהם ובנותיהם, ועוד אשלש ברכה יוסף ה' ככה לכל תלמידי וידידי אנשי קהילתי ועדתי, בניי ובארצינו ולכל אנ"ש בכל מקום שהם ויתברכו כל קהל עדת ישראל עדי יבא ינון ולו יקתה עמים.

בלב ונפש

מנשה הקטן

הקדמת בעל הלכות גדולות

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וציונו על דברי תורה, הערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפנינו ובפיפיות עמך בית ישראל כצאצאינו וכצאצאי עמך בית ישראל ונהיה כולנו לומדי תורתך ברוך אתה ה' נותן התורה. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו ברוך אתה ה' נותן התורה.

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שכתתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי. דרכיך ה' הודיעני אורחותיך למדני. ברוך אתה ה' למדני חוקיך. טוב אתה ומטיב למדני חוקי, חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני. לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתני.

ה' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז. אמרה תורה עד שלא נברא העולם נבראתי, אמר רב הונא בשם רבי שמעון בן לקיש. שני אלפים שנה קדמה תורה לבריאתו של עולם שנאמר. ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשעים יום יום. אמון אומן. אמרה תורה אני הייתי כלי אומנותו של הקדוש ברוך הוא בי נסתכל וברא העולם שנאמר ה' קנני ראשית דרכו. יום יום, יומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנים שנאמר. כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול. וכתוב אחד אומר. זכר בריתו לעולם דבר צוה לאלף דור מלמד. שנבראת תורה תשמע מאות ושבעים וארבעה דורות עד שלא נברא העולם ועשרים וששה דורות משנברא העולם מן אדם ועד משה ריבנו, וכשאתה מחשב תשע מאות ושבעים וארבעה דורות לשני אלפים שנה, נמצא כל דור ודור שתי שנים ותשעה עשר יום ואחת עשרה שעות ושני שלישים וארבע עשרה חלקים וזה הוא דור. אמר לה החסד אף על פי שקדמת אותי צריכה את אותי שבשכילי נברא העולם שנאמר. כי אמרתי עולם חסד יבנה תכלין אמונתך בהם, למה הדבר דומה לאשה נאה ומשובחת אלא שצריכה לגודלת שתקשט אותה, כך אמר החסד לתורה. פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד, אמר רבי אלעזר תורה לשמה זו היא תורה של חסד שלא לשמה זו היא תורה שאינה של חסד. דבר אחר תורה שלא ללמדה זו היא תורה שאינה של חסד תורה ללמדה זו תורה של חסד.

דרש רבי שמלאי שש מאות ושלוש עשרה מצות נצטוו ישראל, אמר רב המנונא מאי קרא. תורה צוה לנו משה תורה בגימטריא הכי הוי, שש מאות ואחת עשרה הוא, אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמעום. שלש מאות וששים וחמש מצות לא תעשה ומאתים וארבעים ושמונה מצות עשה, כל המקיימם זוכה לעולם הבא וכל העובר עליהן נידון בששה עונשין, סקליה, שריפה, הרג, וחנק, מיתה וכרת, ומלקות.

אלו הן הנסקלין

הבא על האם. ועל אשת אב ועל הכלה. והבא על הזכר. ועל הבהמה. והאשה הנרבעת לבהמה. והמגדף. והעובד ע"ז. והנותן מזרעו למולך. ובעל אוב. וידעוני. והמחלל את השבת. והמקלל אביו ואמו. והבא על נערה מאורשה. והמסית. והמדיח. ומכשף. ובן סורר ומורה אלו שמונה עשר בסקילה.

אלו הן הנשרפין

הבא על אשה ובתה ויש בכלל אשה ובתה. הבא על בתו. ועל בת בתו. ועל בנו. ועל בת אשתו ועל בת בנה. ועל בת בתה. ועל חמותו. ואם חמותו. ואם חמיו. ובת כהן כי תזנה אלו תשעה בשריפה.

אלו הן הנהרגין

רוצח. ואנשי עיר הנדחת, שתיים.

אלו הן הנחנקין

מכה אביו ואמו. וגונב נפש מישראל. וזקן ממרא על פי בית דין. ונביא השקר. והמתנבא בשם ע"ז. והבא על אשת איש. והיא עמו. וזוממי בת כהן. ובועלה אלו תשע בחנק.

אלו שבכרת

הבא על אחותו. ועל אחות אביו. ועל אחות אמו. ועל אחות אשתו. ועל אשת אחי אביו. ועל הנדה. והאוכל חלב. ודם. והאוכל חמץ בפסח. והאוכל. והעונשה מלאכה ביום הכפורים. והאוכל נותר. ופיגול. וטמא שאכל קודש. והבא למקדש טאמ. והשוחט. והמעלה עולה בחוץ. והמפטם את השמן. והסך שמן המשחה. והמפטם את הקטורת. ושלא עשה פסח. ושלא מל אלו עשרים (ושתיים) [ושלש] בכרת

אלו שבמיתה [בידי שמים]

האוכל את הטבל. כהן טמא שאכל תרומה טהורה. וזר שאכל תרומה. וזר ששימש במקדש. וטמא ששימש. ומחוסר [בגדים] ששימש. ומחוסר כפורים. וטבול יום ששימש. ו לא רחוץ ידים ורגלים. ושתויי יין. ופרועי ראש ששימשו במקדש אלו אחת עשרה במיתה. הרי אלו שבעים ואחת מצות שבמיתות ששה ענשין.

אלו לאוין שבמלקות ארבעים

לא יאכלו בניי את גיד הנשה. פסח כל ערל לא יאכל בו. כל בן נכר לא יאכל בו. תושב ושכיר לא יאכל בו. אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים. לא תשחט על חמץ דם

זבחי. לא ילין חלב חגי עד בקר. לא ילין לבקר זבח חג הפסח. לא ילין מן הבשר אשר תזבח כערב. לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה. ועצם לא תשכרו בו. לא תותירו ממנו עד בקר. שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם. לא יראה לך חמץ. ולא יראה לך שאר. ולא תעשה מלאכה דלאו מאבות מלאכות בשבת. ומלאכת עבודה בראשון. ובשביעי של פסח. ושל עצרת. וביום הזכרון. וביום"כ. ובראשון. ושמיני של חג הסוכות. לא יראו פני ריקם. לא תוסיף לדאותם עוד עד עולם. לא יהיה לך. לא תשא. לא תרצח. לא תנאף. לא תגנוב. לא תענה. לא תחמוד. ולא תתאוה. לא תבנה אתהן גזית. לא תעלה בעלות. לא משל למכרה. שארה כסותה ועונתה לא יגרע. וגר לא תונה ולא תלחצנו. כל אלמנה ויתום לא תענון. לא תהיה לו כנושה. לא תשימון עליו נשך. את כספך לא תתן לו בנשך. ובמרבית לא תתן אכלך. אלהים לא תקלל. ונשיא בעמך לא תאור. מלאתך ודמעך לא תאחר. טרפה לא תאכלו. לא תשא שמע שוה. אל תשת ירך עם רשע. לא תהיה אחרי רבים לרעות. לא תענה על ריב לנטות. ודל לא תהדר בריבו. לא תטה משפט אביונך ובריבו. ונקי וצדיק אל תהרוג. ושם אלהים אחרים לא תזכירו. ולא ישמע על פיך. לא תבשל גדי בחלב אמו. לא תעשה כמעשיהם. ובחוקותיהם לא תלכו. לא תתחתן כם בתך לא תתן לבנו וכתו לא תקח לבנך. לא תברות להם ולא ללוהיהם ברית. ולא תחנם. לא ישבו בארצך. לא יסורו ממנו. ולא יזח החשן. לא תבערו אז. בכנפיו לא יבדיל. כל שאר וכל דבר לא תקטירו. מנחת כהן לא תאכל. ראשיכם אל תפרעו. ובגדיכם לא תפרומו. לנפש לא יטמא בעמיו. לא יטמא בעל בעמיו להחלו. לא יקרחו קרחה. ופאת זקנם לא יגלחו. לא ישרטו שרטת. לא יחללו שם אלהיהם. אשה זונה וחללה לא יקחו. גרושה מאישה לא יקחו. וכהן גדול אלמנה לא יקח. לא יפרע. לא יפרום. ומן המקדש לא יצא. ולא יחלל (שם) [את מקדש] אלהיו. ולא יחלל זרעו בעמיו. לחם אלהיו לא יגש להקריב. אל הפרכת לא יבוא. ואל המזבח לא יגש. בקדשים לא יאכל. היא בתרומת הקדשים לא תאכל. ולא יחללו את קדשי בניי. נבלה וטרפה לא יאכל. לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה. תשקצו מן העוף לא יאכלו. כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו. וכל אשר אין לו ארבע רגלים וארבע כנפים וקרסוליו ובנפיו חופין את רובו לא תאכלו. שרץ העוף. שרץ המים. שרץ ארץ לא תאכלו (לא) [אל] תשקצו את נפשותיכם ולא תטמאו את נפשותיכם. אשר יגע בכל טמא לא יאכל. לא תכלה פאת שדך. ולקט קצירך לא תלקט. לא תגנובו. לא תבכשו. לא תשקרו איש בעמיתו. לא תשבעו בשמי לשקר. לא תעשו עון במשפט. לא תשע פני דל. ולא תהדר פני תקלל חרש. לא תתן מבשול. לא תעשו עון במשפט. לא תשע פני דל. ולא תהדר פני גדול. לא תלך רכיל. לא תעמוד על דם רעך. לא תשנא את אחיך בלבבך. ולא תשא עליו חטא. לא תקום. ולא תטור בני עמך. בהמתך לא תרביע אלהים. שדך לא תזרע כלאים. ובגד בלאים שעטנו לא יעלה עליך. ערלים לא יאכל. לא תאכלו על הדם. לא תנחשו. ולא תעוננו. לא תקיפו פאת ראשכם. לא תשחית [את] פאת זקנך. ושרט. לא תתנו כבשרכם. וכתובת קעקע לא תתנו בכם. אל תתלל את כתך להזנותה. ולא תזנה הארץ. לא תעשו עון במשפט במדה כמשקל ובמשורה. אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד. ולא תחללו את שם קדשי. עורת או שכור לא תקריבו. ומעון ונתוק וברות לא תקריבו. ובארצכם לא תעשו. ומיד בן נבר לא תקריבו. כל מום לא יהיה בו. ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו. בשביעית שדך לא תזרע. וכרמך לא תזמור. ספיח קצירך לא תקצור. ענבי נזיריך לא תבצור. ביובל לא תזרעו. ולא תקצרו את ספיחיה. ולא תבצרו את נזיריה. לא תונו איש את עמיתו. לא תרדה בו בפרחך. לא ימכו ממכרת עבד. לא תעבד בו עבודת עבד. אבן משכית

לא תתנו בארצכם. לא יבואו לראותכבלע. נזיר יין ושכר וחומץ יין לא ישתה. וכל משרת ענבים לא ישתה. לחים ויבשים לא יאכל. מחרצנים ועד זג לא יאכל. תער לא יעבור על ראשו. על נפש מת לא יבא. לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם. לוי לא יעבוד עוד. לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. ולא יהיה כקרח. לא תחניפו את הארץ. ולא תטמא את הארץ. לא תגורו מפני איש. פן תשכח את הדברים. פן תשכח את ה'. לא תנסו את ה'. לא תחוס עיניך עליהם. לא תחמוד כסף וזהב עליהם. ולא תביא תועבה. אל תאמר בלבבך בהדוף [בצדקתי הביאני ה'] וערפכם לא תקשו עוד. לא תעשון כן לה'. לא תאכל הנפש עם הבשר. לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים. לא תשמע אל דברי הנביא ההוא. לא תוכל לאכול בשעריך. והלוי לא תעזבנו. לא תתגודדו. ולא תשימו קרח. לא תאכל כל תועבה. לא תוסיף עליו. ולא תגרע ממנו. לא יגוש את רעהו. לא תאמץ. לא תקפוץ. ולא ירע לבבך. לא תשלחנו ריקם. לא יקשה בעיניך. לא תעבוד בכבוד שורך. ולא תגזז בכור צאנך. לא תבנה עוד. ולא ידבק בידך מאומה. לא תוכל לזכוח את הפסח. לא תטה משפט. ולא תכיר פנים. לא תקח שוחד. לא תטע לך אשרה. לא תקים לך מצבה. לא תזבח לה' אלהיך. לא תסור מן הדבר. לא יזידון עוד. לא ירבה לו סוסים. לא ישיב את העם. לא תוסיפון לשוב. לא ירבה לו נשים. וכסף וזהב לא ירבה לו מאד. לא ימצא בך מעביר בנו וכתו באש. לא תשיג גבול. לא יקום עד אחד באיש. לא תגור ממנו. לא תחיה כל נשמה. לא תשחית את עצה. ואותו לא תכרות. לא יעבד בו. ולא יזרע. לא תמכרנה בכסף. לא תתעמר בה. לא תלין נלבתו. לא תראה שורו נדחים. לא תראה חמור נופלים. וכל אבדה לא תוכל להתעלם. לא יהיה כלי גבר. ולא ילבש גבר. לא תקח האם. לא תשים דמים. לא תחרוש בשור [ובחמור] לא תזרע כרמך. לא תתלבש שעטנו. ומוש"ר. (וענשו אותו מאה כסף) לא יוכל לשלחה. ואונס לא יוכל לשלחה. לא יגלה כנף אביו. לא יבוא פצוע דכא. לא יבוא ממזר. לא יבוא עמוני. לא יבוא להם עד עולם. לא תדרוש שלומם וטובתם. לא תתעב אדומי. לא תתעב מצרי. לא יבוא בעל קרי אל תוך המחנה. לא יראה בך ערות דבר. לא תסגיר עבד. לא תוננו. לא תהיה קדשה. ולא יהיה קדש. לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב. לא תשיך לאחיך. לא תאחר לשלמו. ואל כליך לא תתן. וחרמש לא תניף. לא יוכל בעלה הראשון. לא תחטיא את הארץ. ולא יצא בצבא. ולא יעבר עליו לכל דבר. ולא יחבול רחים. לא ימס את לבב אחיו. לא תבוא אל ביתו לעבוד עבוטו. לא תשכב בעבוטו. לא תעשק שכיר. לא תבוא עליו השמש. לא יומתו אבות. לא תטה משפט גר יתום. לא תחבול בגד [אלמנה] לא תשוב לקחתו. ארבעים יכנו ולא יוסיף. זיתך לא תפאר. כרמך לא תעולל. לא תחסום שור. לא תהיה אשת המת [החוצה] וקצתה את כפה לא תחוס עיניך. לא יהיה לך בכיסך. לא יהיה לך בביתך איפה. לא אכלתי באני ממנו. ולא בערתי ממנו בטמא. לא נתתי ממנו למת. לא תניף עליהם ברזל. לא תסור מכל הדברים אילו מאתים ושבעים ושכבה לאוין. ושבעים ואחת עבירות שבמיתות ששה ענשים הרי אילו שלש מאות וארבעים ושמונה מצות לא תעשה.

ואלו מצות קום עשה

קרית שמע. ותפילין. ומזוזה. ציצית. ומילה. פדיון הבן. ופדיון פטר חמור. והפרשת בכורות שור וכבש או עז. ופריה ורביה. תרומה גדולה. ומעשר ראשון. תרומת מעשר. מעשר שני. ומעשר עני. ראשית הגז. והמתנות. חלה. בכורים. שקלים. עורות קדשים. והמורם תרומה מתודה. וחזה ושוק. וברכת המזון. ותלמוד תורה. מאה ברכות בכל יום.

קידוש השם. ואהבת השם. ויראת השם. לעבד לשם. להשבע בשם. ולדבק בשם. וללכת
 בדרכיו. להלביש ערומים. לקבור מתים. לנחם אבלים. בקור חולים. ואהבת שלום. וצדק
 אמת. ללמוד. וללמד. לשמור. ולעשות. מוצא שפתיך תשמור ועשית. מורא. וכיבוד אב
 ואם. מוראת מקדש. ושמור שבת. ושמחת שבת. ועינוג. והחיות אח. והלואת אביון.
 והשבת עבוט. והשחכה, ופאה בכרם. הפקר שביעית [לעניים] [השמטת] (דייש ו) שביעית
 (לעניים). ולקט. שחכה. ופאה בתבואה. ושחכה באילן. ופרט. ועוללות. ומתנה במתנת ירך.
 הוכיח תוכיח. השמטת כספים. ושילוח עבדים. ואהבת לרעך כמוך. הענק תעניק. פתוח
 תפתח. נתן תתן. העבט תעביטנו. למד בנך תורה ומצות. ושנתם. ושמחתם את דברי.
 קביעות ראשי חדשים. וחישוב תקופות. וספירות העומר. לעשות הפסח. לאכלו עלי. לאכלו
 על מצות ומרורים. לשמרו שבעת ימים. שבות שמונה ימים [שבת ראשון. ושביעי של
 פסח. ועצרת. ויום זכרון. ויוה"כ. וראשון. ושמיני של חג הסוכות. קידוש שמונה ימים.
 תקיעה בר"ה. ועינוי ביוה"כ. וסוכה. ולולב. וימים שמונה עשר ולילה אחד לגמור בהן את
 ההלל. לעבוד בעבד כנעני לעולם. מעשר בהמה. ראייה. וחגיגה. ושמחת שלש רגלים.
 לשרוף [צורות אלילים] ולגדע עבודה זרה [אשרות אלילים] לאכול קדשים. ומעשר שני
 בירושלים. לשבות עבדך ואמתך ובהמתך כמוך. שמח לוי וגר יתום ואלמנה בשילוש
 רגלים. השב אבדה. ושילום גזל. וחמשה חומשין. נר שבת. נר חנוכה. נבלה לגר תושב.
 לאהוב גר צדק. אהוב משפט. צדוק הדין. להיות תמים. לעשות צדקה. לרדוף צדק. לגמול
 חסד. שמחת כלה. שכר שכיר ביומו. לטעון. ולפרק עם חבירך. שילוח הקן. והכן יתד על
 אזנך. ליראה מן החכמים. מצות חליצה. ויבום. צדק הינין. ושילום מדות. ביעור שביעית.
 וידוי מעשר. מקרא בכורים. ומצות הקהל. והתקדשתם והייתם קדושים. והוי שפל רוח.
 למחות זרעו של עמלק. לשרוף נותר באש. לקום מפני שיבה. ולהדר פני זקן. ביעור חמץ
 וכיסוי הדם. וטבילה בזמנה. ומצות נדרים ונדבות ועולות ושלמים. וחטא [חטאת ואשם]
 להתכפר בתחנונים ובקרבת. טמאים לטהר (בהזאות) [הזאה] וטבילה וקרבת (אחד) כראוי.
 מצות מלך לכתוב לו ספר תורה לשמו. מצות כהן גדול ליקח בתולה. להביא פר הבא על
 כל המצות. ופר יום הכפורים. ועשירית האיפה. [לחינוך] (חביתי כהנים [חביתין] כל
 מעשר יום הכפורים. מצות כהנים ללמוד לעשות יציקות. ובלילות. ופתיות. מליחות.
 תנופות. הגשות. קמיצות. הקטרות. שחיטות. ומליקות. קבלות. והזאות. השקיית סוטה.
 ועריפת עגלה. טהרת מצורע אדם ובגדים ובתים. ונשיאות כפים. ועשיית מעקה. ומקרא
 מגילה הרי אילו מאתים (וארבעים ושמונה) מצות על כל אחת ואחת קום עשה.

אלו פרשיות חוקים ומשפטים המסורים לצבור

פרשת סנהדרי גדולה וקטנה דיני נפשות ודיני ממונות עבד עברי ומוכר עצמו ומכרוהו
 ב"ד ונמכר לנכרי ואמה עבריה. פרשת שש ערי מקלט ומ"ב עיר. פרשת נזיקין החובל
 בחבירו ונוגח ונוגף וגונב וממונות. פרשת משכן וכל כליו ושמן המאור בגדי שרד קידוש
 כהנים וחינוך מזבח. פרשת שמן המשחה וקטורת הסמים. פרשת תחנונים. פרשת עולות
 מנחות ושלמים. פרשת חוטא וחטאת עולה ויורד. פרשת אשם ודאי אשם תלוי. פרשת
 מעילות. פרשת טומאת נבילות וטהרת נבילות טומאת שרץ וטהרת שרץ וטומאת כלים אדם
 ואוכלין ומשקין. פרשת יולד. פרשת נגעים. פרשת זב וזבה נדה ובוועל נדה שכבת זרע.
 פרש תיוה"כ. פרשת נחרפת. פרשת ערלה. פרשת מומי בהמה. פרשת נדרים ונדבות. פרשת
 שתי הלחם. פרשת לחם הפנים. פרשת נותן מום בחבירו. פרשת שביעית. פרשת יובל.

פרשת ממכר ובתי ערי חומה ובתי החצרים גר ותושב. פרשת ערכין. פרשת מקדיש וחרמים. פרשת כהנים ומנחת ישראל. פרשת שילוח טמאים. פרשת סוטה. פרשת נזיר. פרשת ברכת כהנים. פרשת חנוכת מזבח. פרשת פסח שני. פרשת חצוצרות. פרשת נסכים. פרשת העם דבר. פרשת מתנות כהונה. פרשת פרה אדומה. פרשת נחלות ובת יורשת נחלה. פרשת תמידין. פרשת עשרים מוספין. פרשת נדרים ושבועות. פרשת תרומת המכס. פרשת הלוקח כלי תשמיש מן הגוים. פרשת קידוש הארץ לתת ללויים ערי מקלט. פרשת נביא השקר. פרשת עיר הנדחת. פרשת המלך. פרשת עדים זוממין. פרשת משוח מלחמה. פרשת עיר משלמת ועיר שאינה משלמת. פרשת עגלה ערופה. פרשת יפת תאר. פרשת משפט הבכורה. פרשת בן סורר ומורה. פרשת מוציא שם רע. פרשת אונס ומפתה. פרשת לקוחין ומורה. פרשת יבמין. פרשת שולחת יד במבושיו. פרשת בכורים. פרשת אבנים גדולות. פרשת ברכות וקללות. פרשת הקהל אילו ששים וחמש פרשיות, הרי כאן ששמאות שלש עשרה מצות שקיבלו ישראל בסיני, יהי רצון שנזכה לקיימן כהלכה. משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לבנאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה חגי זכריה ומלאכי ועזרא וסיעתו. ומשמתו נביאים אחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ואע"פ כן היו משתמשין בכת קול. מכאן ואילך. הט אזנך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי. חומר בדברי סופרים מדברי תורה, האומר אין תפילין לעבור על דברי תורה פטור. העובר על דברי סופרים חייב מיתה. אמר רבי אבודימי דמן חיפא מיום שחרב בית המקדש ניטלה תורה מן הנביאים ונתנה לחכמים, אטו חכם לאו נביא הוא, הכי קאמר אף על פי שניטלה נבואה מן הנביאים חכמה מן החכמים לא ניטלה. אמר אמימר וחכם עדיף מנביא שנאמר. ונביא לבב חכמה מי נתלה במי קטן נתלה בגדול.

כתיב. כי טובים דודיך מיין רבי חנינא בריה דרבי אדא משום רבי תנחום בר חייא. חביבין דברי סופרין וחמורין מדברי נבואה. משל למלך ששלח שני פלומנטרין על אחד מהן כתב אם אינו מראה לחכם חותם שלי וסימנטרין שלי אל תאמינו לו ועל אחד מהם כתב אף על פי שלא הראה לכם חותם שלי וסימנטרין שלי האמינו לו, כך בדברי נבואה כתיב. כי יקום בקרבך נביא או חולם חלום ונתן אליך אות או מופת, בדברי סופרים. על פי התורה אשר יורוך, תורך אין כתיב כאן אלא אשר יורוך, ועל המשפט אשר יאמר לך אין כתיב כאן אלא אשר יאמרו לך, שאם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין שמע להם וכל שכן כשיאמרו לך על ימין ימין ועל שמאל שמאל ועל שמאל היא טמאה ועל טהורה שהוא טהורה.

חמש

חמש פשרה נשים פוערות (א) עשרה נשים (יבמות ב.) (ב) פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן (ג) מן החליצה לרותיהן. כדחני סיפא שאם היטה אחת מהן נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומח בלא בניס שחיבן פעורות מן החליצה ומן כיבוס: וצרות לרותיהן וכו' עד סוף העולם. שהלכה לעולם כערוה, וכל שאשה אוסרה משום לרע כערוה כרי היא במקום ערוה וזכרת, כמוה, דכי כתיב ונכרתו, על כל העריות שהזכרו כתיב, וכרי לרות נכתבו בפרשה כדכ' ללרור, וכשנשאה הלכה לשלישי חזרה לכיות ערוה

משנה הלכות

אלפי הרוחות אדון כל הנשמות, רבון כל המעשים היודע תעלמות
הוא יחכמו ויעזרו לפענה נעלמות, בעת אתחיל לבאר הלי יבמות

א **איברא** דכבר הארכתי על סידור הש"ס דיבמות וכחצות נדרים נזיר ואח"כ גיעין וקידושין ולא הזכיר כלל מקידושין קודם כחצות דכן הוא בסדר מקדש וכחצות כחצות. ועיין שו"ת מכר"ם מינ"ץ הראשון דכיו כחצות כחצות לאחר הקידושין קודם השבע ברכות, ואולי מכ"ע נמי אגן קוראין הכחצות לאחר הקידושין קודם השבע ברכות דלא ליכוי מיחזי כשיקרא מה שכתובין הכחצות קודם הקידושין בכלל, ול"ע על החנא שסידר מסכת קידושין אלא לבסוף, וכחצותי דמס' כחצות בחמת מחחיל בצחולכ נישאה וא"כ מיירי במקדש בחולכ ונישאה כדרך העולם וכחצות לה כחצות ולכן מחחיל בכחצות שהיא לבחולכ שנישאה ומיכוי לה החחיל במסכ' קידושין דס"ל דליכא מלוח עשה לקדש אשה וכדעת הרא"ש אלא הנושא אשה מקיים מלוח וחקנו לה כחצות דאחרת לא ירלו לינשא וצפרע שלאשה ודאי ליכא מלוח לכ"ע למח חנשא ותכא קלה צעינו לבוליאח ולכן בעיקר היטה שם הכחצות ונקראת המסכת' כחצות אף שמיירי מבחולכ בנישאה אצל מסכת קידושין מיירי באשה שכבר נהגרה ולא בצחולכ דבחולכ נשאה כתב בכחצות א"כ מיירי כבר בצלמנה או גרושה שגירשה בעלכ הראשון אמנס כיבמה בצחס מיירי שמה בעלכ שקדשה בחולכ, וכיון דרוב נשים לא לגירושין נחנו ולכן סידר יבמות קודם קידושין. אצל עדיין ל"ע אופן סידור הש"ס אליבא דרבינו.

ד **הנראה** לומר בזה דבחורה כתיב (דברים כ"ב י"ג) גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר חכסה בה. וסמך ליה כי יקח איש אשה ובה אליה

א **חמש** פשרה נשים פוערות לרותיהן וכו'. אמר הקצ"ח (דברים כ"ב כ"ז) כי ישנו אחים יחדו ומח אחד מהם וכן אין לו לא אחי אשה המח בחולכ לאיש זר יבמה יבא עליה וגו' ואם לא יחפון האיש לקחת אח יבמתו ועלמה כשפירש גו' מאין יבמי וגו'.

י"ש לדייק למח סידר רבינו הלי יבמות אחר הלי לילית ובסדר הש"ס היא אחר מס' מו"ק, ועיין ח"י על המשנה שנתן כמה עמיס למח מחחיל סדר נשים דיבמות וכיה לו להחחיל בקידושין ואח"כ כחצות ואח"כ יבמות ותי' כמה חירוליס וכמאירי סידרה אחר מס' גיעין ונתן עעס מפני שביאר במס' גיעין ענין פירוד האשה מצעלה בחיי שניכס בסיבנה כתיבה כגט ונתינתו סמך לה מסכ' יבמות לבאר הפירוד מן היבם אחר מיחה הצעל ע"ש.

אלא דלעעס זה הי"ל לסדרה אחר קידושין דבמשנה חנו האשה נקניה בשלש דרכים וקונה אח עלמה נגע ובמיחה הצעל וא"כ מטעם זה מקומה אחר קידושין וי"ל דמשנה דקידושין מיירי ביש לה בניס דא"כ לא קנחה עלמה במיחה הצעל ולכן סידרה רבינו בסדר הש"ס אחר מו"ק שעכ"פ לאחר שמה הצעל שייך יבוס, וגם זה לכחורה לא מעלה ארוכה שהרי סיים במשנה שם כיבמה נקניה בביאה וקונה אח עלמה בחליצה ובמיחה כיבס ע"ש וברש"י, נמלא חכתי הי"ל לסדר אחר קידושין דמינה סליק היאך נקניה כיבמה וי"ל ועכ"פ סדר המסכתות במשנה רבינו ל"ע.

ושנאה ושם לה עלילה דברים והוליא עליה שם רע ואמר
 אח האשה הזאת לקחתי ואקרב אליה ולא מלאתי לה
 בתולים. וכנה סמך הכחוב מלוח לילית לנשואי אשה,
 וכנה ליקוחין הראשונים הם בתולה כמ"ש ז"ל
 (ירושלמי כחובות פ"ד ה"ד) לקחתי פרט ליעודין פרט
 לארוסה ופרט לשומרת יבם. וכיון ששנאה והוליא עליה
 שם רע קנסו החורב ולו הדיב לאשה כל ימיו ואשה
 אחרת שנאה ולא מלאת חן בעיניו יכול לגרשה אבל זו
 שהוליא עליה שם רע אינו יכול לגרשה, ונראה דאפילו
 לא ילדה נמי אינו יכול לגרשה ממלוח החורב אלא יכול
 ליקח אחרת אם לא זכה לבנות ממנה ולכן אין לו חקנה
 להוליא. ואולי מטעם זה לאחר שכתב כל דיני אשה זו
 כתב כי יקח איש אשה ובעלה וכיח אם לא חמלא חן
 בעיניו וגו' והרי כבר כתב כי יקח איש אשה, אלא שזה
 מיירי שהוליא שם רע על אשתו הראשונה ולכן הלך ונשא
 אשה על אשתו הראשונה שנאה, והכחוב מצטרו שסופו
 לשנאה ג"כ שזה דרכו של איש הזה כמו שעשה בראשונה
 ולכן נחנה לו חורב רשות לגרשה או כי ימות כי סופו
 למות.

והטעם או כי ימות, דיש להבין מה שנקנסה עליו מיחה
 על דבר אשתו זו, דהנה ידוע קושית העולם מה
 עונש הוא שנחנה החורה למי שהוליא שם רע על אשתו
 שנשא ובעיה עדי שקר להרגה ואם לא נחברר היחה
 נהרגת ובעונש שלו מאה כסף ולא יותר ואיך מדה כנגד
 מדה, ולכן ע"כ סופו שימות הוא בלא עת מדה כנגד מדה
 ולפי שאמרה חורה דבני שנואה כיון בניס דלא מהבוגנים
 וכיון ששנאה זה האיש והחורה מחזיקה אללו בע"כ ולו
 הדיב לאשה בע"כ ואם גירשה חייב להחזירה אם לא
 שהוא כהן שמלקין אותו וחלוי במחלוקת דביעלה ולא
 ביעלה וקיימה ולא קיימה חולין קמ"א ע"א ומכות ע"ז
 ע"ב ועיין חמורה ד' ע"ב, וא"כ הדיבם שהוליד אשה זו
 יהיו בני שנואה ולכן סופו למות בלא בניס ואמרה חורה
 חפול לאחיו ליבום ואם יבא ראוי יחקן אחיו הראשון
 שלא הוליד מחמת הכעא שלא יהיו בני שנואה וכיח
 כהן הכבור יקום על שם אחיו, ונמלא שפיר סידר רבינו
 אחר מלוח לילית מלוח יבום ודוק.

ודע דצמנה קחני חמש עשרה נשים פוערות לרוחיהן
 וכו' כלשון רבינו, אמנם בגמ' בסמוך (י"א ע"א)
 אמרו יש לך לבוסיף סועה ואמו חנוסה אביו שהיא כלת
 אביו, ובא"ז ה"ל יבומה סי' תקל"ו וז"ל שמנה עשרה
 נשים פוערות לרוחיהן מן החליצה ומן היבום ולרוח
 לרוחיהן, חמש עשרה דמחני' ויש לך לבוסיף סועה ואמו
 חנוסה אביו שהיא כלת אביו, סועה דאמר רב יבודה
 אמר רב לר' סועה אסורה עומאה כתי' בה כערוות
 ולא צעי חליצה ומחוקמה מלתי' דרב בין אליבא דר"י

בן כיפר בין אליבא דחכמים וליכא דפליג אדרב ואפי'
 נימא דר' אסי פליג אדרב ליחא לדרי"א קמיה דרב וכו'
 וכן הלכה. לר' אמו חנוסה אביו דא"ל לוי לר' מאי
 אריא דחנא חמש עשרה ליחני שש עשרה א"ל כמדומה
 אני שאין לו מוח בקדקדו מאי דעתך אמו חנוסה אביו
 פלוגתא דר"י ורבנן וצפלוגתא לא קמיירי פי' חנא
 דמחני' לא איירי בה וכו' מיהו חנן כרבנן קיי"ל
 ואשכחן שפיר וכו' וחו דבדקה לוי במחני' וקיי"ל כי הא
 דא"ר אשי לרב כהנא בלא דא נמי משכחת לה וכו'.
 ואיחא נמי לדר' יוחנן דלר' איילונית מותרת.

אבל הא מספקא לי המגרש את אשתו ואמר לה הרי
 את מותרת לכל אדם ע"מ שלא תנשאי לפלוני
 כדקיי"ל ריש פ' המגרש (פ"ב) דלכ"ע שריא ולאוחו
 פלוני אסורה דקיי"ל אלא דמחני' דהתם חוץ הוא אבל
 בעל מנת מודו ליה. מעשה היבא שגירשה ע"מ שלא
 חינשא לראובן והלך שמעון ונשאה ולו אשה אחרת מן
 השוק ומת שמעון בלא בניס ונפלו שתיבן לפני ראובן
 ועשה בגרושה אסורה עליו משום אשת איש דהא לגבי
 ידידה לא נהגרשה א"כ כשם שהיא אסורה כך לרחה
 אסורה, או שמא הואיל שגירשה ע"מ שלא להנשא
 לראובן א"כ כשראובן ייבם אותה וישאנה הרי לא
 נחקיים התנאי ופקעי גירושי בעלה הראשון ופקעי נמי
 קידושי אחיו נמלא שלא היחה אשת אחיו מעולם
 ומתיבמת לרחה וכו' ע"ש.

ומיחו עיין חוס' יבמות לקמן י' א' ד"ה לעולם שהקשו
 וליחני שש עשרה והוא המגרש את אשתו ע"מ
 שלא תנשא לראובן והלכה ונשאת לשמעון אחיו ומת
 ותי' שזו אינה פוערת לרחה לא מן החליצה ולא מן
 היבום שלא נאמר פעור לר' אלא כשנאסרה זו מלד
 ערוה שהלכה כערוה אבל זו לא נאסרה אלא מחמת
 חנאי וזה שאינה יכולה להחייבם לא מלד ערוה אלא
 מחמת חנאו של זה שהרי כגט גט כשר הוא ועיין מאירי,
 ונראה דמה דמספקא ליה לא"ז פשיעא להו לבעה"ת,
 ועיין רמב"ן ורשב"א, ועיין עוד בחוס' הרא"ש ובי"ש
 סי' ד' ודו"ק.

והתה"ד סי' רי"ע מספקא לוי' בראובן שהי' נשוי
 ללאה ונשחמדה ונשאת לישמעאל והלך ראובן
 ונשא את רחל אחותה ולא גירש את המשומדת ומת בלא
 בניס פעורה רחל מזיקתה מחמת המשומדת או לא
 ומקום הספק כיון דבבא על הנכריה קנאים פוגעים
 א"כ יבם בבא על המשומדת נמי קנאים פוגעים כו'
 א"כ במקום ערוה קיימא ותיפער לרחה ודימה אותה
 ליבמה גדה בשעת נפילתה ליבום דערוה גמורה היא
 ואפי"כ לא פערה לרחה ואפי' היא גופה שריא להחייבם

שזו כותרה אוחה כיצמח להאחים הנשארים ואחד מהם מיצם ככל הנחצהר לעיל. ז) יבום זה אינו מחורה זיקת הראשון אלא מחורה זיקת השני המת. ח) לריך שתכיר אוחה אשה שנפלה לפני אחיו של מח ליבום ראוייה לו מה"ת ואם היחה אסורה עליו מחמת ערוה כגון שני אחים שנשאו שחי אחיות או נשאו אשה ובתה וכיוצא בהם ומח אחד מהם בלא בניס הרי לא יוכל ליצמח מחמת שביצמח היא אחות אשתו או אם אשתו פעורה מן היבום וכשם שפעורה מן היבום כך פעורה מן החליצה דכל שעולה ליבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה. ט) אם היה לאחיו זה שמת עוד נשים הרבה זולת זו הערוה כולם פעורות מן החליצה ומן היבום שזיקת כולם נפקעת לגמרי אגב ערוה זו שאינה ראוייה לו וכלן עליו באיסור אשת אח לעולם, וזכו מה שאמרו פוערות לרותיכם, וכעעס שנקראות לרותיכם שכל אשה הנוספת לבעל נקראת לרה לחברתה. י) אלא שבזו שהיא ערוה עליו, אם היו עוד אחים שאין אחת מאלו הנשים של אחיכם ערוה עליכם יש כאן זיקה אלל שאר האחים כיצמים ולא נפערו כלם ואף זו הערוה לאח זה לא נפערה מזיקת האחים האחרים הראוייה להם ולריך שאחד מהאחים האחרים ייצם או יחלוץ וכל כדיניים דלעיל בזה עליכם.

יא) הערוה והלרות שנפערו מחמתה לא רק הערוה והלרה נפערו אלא גם לרת הלרה ולרות לרותיכם נפערו כולם לעולם. כיצד שאם היו ג' אחים ויצם האח שאינה ערוה עליו אח לרתה ומח ולו נשים הרבה נאסרו כל הנשים לבעל הערוה מפני הלרה הזו, אף שהיא לא היחה ערוה עליו אלא לרת ערוה וכן לעולם אם היו יותר אחים מזה. יב) ערוה שפוערת מיבום וחליצה לריכה להיות אשתו בשעת מיחה הבעל אצל אם מחה הערוה קודם שימות בעלה או גירשה בעלה ואחר כך מח או שמיאנה הערוה בחיי הבעל ואח"כ מח לרתה מותרת. יג) אם הערוה אילונייה בין שלא הכיר בה וכיו קדושי עעות ובין שהכיר בה ונשאה אע"פ דהוי קידושיה קידושין מה"ת אינה פוערת, וכעעס שאם לא הכיר הו"ל קידושי עעות ואין זו אשתו, ובהכיר בה נמי אינה בת יבום שהרי אי אחה קורא בה וביה הבכור אשר חלד וכל שאינה בת יבום אינה בת חליצה והרי היא כמו שאינה אשתו ולרתה מותרת. יד) ערוה זו שאמרנו שפוערת דוקא שקידושין תופסין לו אלל אח המת, אצל כל שאין קידושין תופסין בה כגון ראובן שנשא אחותו בעצירה ומח ולו נשים אחרות אין ערוה זו פוערת אח האחרות וזקוקות ליבום לשמעון אחיו. טו) אין ערוה אוסרת הלרות ליצם אלא במקום יבום, אצל אדם נכרי שנשא בת ראובן ומח ולו נשים אחרות, מותר לראובן לישא אחת מהנשים האחרות שהם לרות בתה שאין ערוה

אחר שחעברה, ומפרשים החוס' בעעס דלא דמי איסור נדה לאיסור אחות אשה ושאר עריות משום דהתם האיסור עומד על היצם עפי משאר אדם אצל הנדה לכ"ע אסורה אף לבעלה עד שחעברה, וכחז דכ"ה וביה הסברה ממש במשומדת ועיין רא"ש שם. ובאמת כי לפענ"ד משומדת יש לה לך א' עדיפה מנדה, דנדה עכ"פ בשעת נדחה אינה ראוייה לשום אדם ואין צידה להחיר עלמה, אצל משומדת צידה היא שכרי צידה להרהר חשובה וכרגע כותרה לו וכמ"ש המקדש ע"מ שאני לדיק גמור אפילו הוא רשע גמור מקודשת (קידושין מ"ע ע"ב), וא"כ באמת היא ראוייה גם בשעת נפילה ולא לריכה בעילה אם חזרה בתשובה אצל הנדה לאו צידה היא, ולא דמי נמי לנכרית שצידה להחגייר דכבר אמרו נכרית אין צידה להחגייר ולא לאיגורי קיימי (עיין גיטין פ"ב ע"א), גם לחי' השני שם דמחלק בין חוץ מבעל אחותה לעכו"ם דגירות לא שכיחא ומיחה שכיחא וא"כ כ"ש הרהור חשובה, ואפשר דבמשומדת אמרינן לא שכיחא חשובה, ועיין קובץ הערות סי' ה' באריכות גדולה שם.

ב) פוערות לרותיכם ולרות לרותיכם וכו'. ואקדים בזה כמה שרשים להבין העניינים בנקל הדברים, א) שמה שאמרה חורה לא תהיה אשת המת החולה אלא יצמה יצא עלי', מלוח יבום אינו אלא אשה אחת ואם היה לו לאחיו כמה נשים אפילו עד חלף אינו מיצם אלא אחת ודרשו אשר לא יבנה אח בית אחיו בית אחד ולא שני בתיים או יותר. ב) שאם הניח המת כמה אחים רק אחד מהם מיצם. ג) דכל שיצם בין הגדול שבאחין ובין הקטן כיון שבא עליה קנאה ולא אמרו שבגדול מיצם אלא למזיה מן המובחר. ד) כל שנעשה יבום מאחד האחין לאחת מן היצמות בין שהיא ראוייה לילד ובין אינה ראוייה מחמת זקנה (ולא שהיא אילונייה) נסתלקה מלוח זיקת יבום מכל היצמים ומכל היצמות שבאותו הבית, ואותה היצמה שיצם נעשית אשתו ומותר בה כל ימי חייו ונאסרה על שאר האחים באיסור א"א דעלמא, ואם רולה מוליאה בגע ואם רולה תהיה אללו והשאר נשים שנפלו לפניכם אף שהיו ראוייה לו כולם בשעת נפילה, כולם נאסרו עליו ועל האחים האחרים באיסור אשת אח משעת יבום ולעולם.

ה) אם לא יצם לה אלא חלץ לה נאסרה לו ולכל האחים לעולם. איסור זה היצמה להאחים לאחר שחלץ לאחת מהם אם לא יצמה אלא חלץ לה הוא או אחד מן האחין אין בה כרת לא לחלוץ ולא לאחין אם באו עליה אח"כ באיסור ולא לה ולא ללרה והכתוב הודיע זה אשר לא יבנה אח בית אחיו כיון שלא בנה שוב לא יבנה והוליו מותר ללאו. ו) אם מח זה המיצם בלא בניס

ומן הייבום (ד) עד סוף העולם, (ה) בתו ו (ו) בתו ובתו ובתו ובתו ובתו ובה בתה ולרחק לרח פרוכ וכן לעולם וזה עד סוף העולם: בתו.

ר"ל שנשא שמעון בתו של ראוון אחיו ויש לשמעון נשים אחרות, ומת שמעון ונשותיו מזדקקות לראוון, כשם שבתו פטורה שכרי היא פרוכ עליו כך כולן פטורות, ומותרות לינשא לאחרים בלא יבום ובלא חליצה כל שאין שם אה שלישי: ובת בתו. ר"ל שנשא שמעון בת בתו של ראוון ולשמעון נשים אחרות ומת בלא בניס, ונזדקקו נשותיו לראוון, וכרי בת בתו אסורה עליו, ונפטרו אגב לרוחיה ולרות לרוחיה: ובת בתו. ר"ל שנשא שמעון בתו של ראוון על הדרך שביארנו בחברותיה. וכתב במאירי ויש לך לפרש בשלש אלה, ר"ל בתו ובתו ובתו ובה בתו, שכן בלוח לו מאנוסחו, שאם מאשחו שנשאה בחופה וקידושין, היינו בת אשחו ובת בתה ובה בתה, אלא שכן מאנוסחו, ואין בכן משום בת אשחו שבמאנוס אשח מותר לו לינשא בתה שיש לה מאיש אחר ומלאה אלו אסורות לו מלד בתו או בתו או בתו ולא מלד אשחו. וכ"כ רש"י בד"ה חמות: בת אשחו. פי' רבינו בסמוך דכינוי בת גרושה שהלכה ונשאה לאחר וילדה בת מעלה כשני אסורה לו משום בת אשחו עיין בסמוך, וכן פי' בכלכות פסוקות לתלמידי ר' יודאי גאון ז"ל. ורש"י ובמאירי פי' בת אשחו שיש לו מאיש אחר, כגון שנשא שמעון בת אשחו של ראוון, ויש לו נשים אחרות, ומת בלא בניס ונזדקקו נשותיו לראוון, וכרי בת אשחו פטורה, ואגב נפקת זיקת האחרות. וע"ז זה אהכ מפרש חמותו, כגון שמת ראוון בעל האם ונזדקקו נשותיו לשמעון: ובת בתה. כגון שנשא שמעון בת בתה של אשח ראוון, ומת ונזדקקו נשותיו לראוון, שכרי בת בתה של אשחו פרוכ עליו. ועד"ז אהכ מפרש איסור זה באם

משנה הלכות

קודמת ובש"ע וי"א שמלות חליצה קודמת ועיין רמ"א שם. ובמקום אחר בארכתי דהא מילתא תלוי במחלוקת הפוסקים אי הנאה בגוף בכדי מלוב שרי דלמ"ד הנאה בגוף בכדי מלוב שרי ככ"ג מלות יבום קודמת ולמ"ד דהנאה בגוף בכדי מלוב אסור אז מלות חליצה קודמת. ועיין ספרינו משני"ה ח"ב סי' רנ"ו רנ"ז באריכות. ומיכו בשו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קל"ה פי' דלאכלא שאול נמי אה מחכוין לשם נוי ולשם מלוב בכדי מותר ליבם ורק כשאינו מחכוין לשם מלוב כלל קרוב הדבר שכל על הערוה ע"ש. ועיין עוד במשני"ה ח"ע סי' ט"ד.

אוסרת אלה במקום שפוערת מן היבום. (ז) אין זיקה ליבום אלא לאחים מן האב אבל אם כיב לו אחים מן האם ליכא יבום. (ח) פרוכ מן השניות שהיא מדברי סופרים חוללת ולא מחייבת. (יח) כל אשה שחללו לה פסולת לכבוה מדברי סופרים, בין שחללו לה מדין תורה ובין שחללו לה מדין ואפילו שחללו לה מספק זיקה. (יט) יבם לרח פרוכ וילדה כולד ממזר שכל פירות שבחייבי כריתות כולד ממזר. אלו בכלכות שרליתי להקדים כי הם נחולים לדעת להרולא ליכנס בכלכות יבום.

(ד) עד סוף העולם וכו'. עיין חוס' שכתבו דהכא לא שייך למיפרך כיון דתנא עד סוף העולם לרות לרוחיהן ל"ל כדפריך בבכותב (כתובות דף פ"ג ע"ב) כיון דתנא עד סוף העולם פירות פירותיהן ל"ל דהכא אורחיה דתנא לכתוב כתי, וא"ת וכיון דתני לרות לרוחיהן עד סוף העולם ל"ל דהכי דייק בחמורה (דף י"ז) כיון דתנא ולד ולדן עד סוף העולם ל"ל, וע"ש מה שחירלו.

(ג) מן החליצה ומן היבום. יש לדייק דכרי בראשונה שבו מכוונים לשם מלוב לכ"ע מלות יבום קודם למלות חליצה (יבמות ג' ע"א ודף ל"ע ע"ב ודף ק' ע"א) דתניא בראשונה שבו מחכונין לשם מלוב מלות יבום קודמת למלות חליצה ועכשיו שאין מחכונין לשם מלוב אמרו מלות חליצה קודמת למלות יבום, דתני' אבא שאול אומר כהונם אה יבמתו לשם נוי ולשום אישות ולשום דבר אחר כאילו פוגע בערוכ וקרוב אני בטיני להיות כולד ממזר וחכמים אומרים יבמה יבא עלי'. כבר דייקו עלה בגמ' דף ג' וליחתי מן הייבום ומן החליצה ח"ג מן החליצה לחוד ומשני אבא שאול היא דאמר מלות חליצה קודמת למלות ייבום, ופי' החוס' דהשתא דקחתי תרוייהו ושונה חליצה ברישא משמע דחליצה קודמת אבל אי לא הוי תני אלה חליצה לחוד לא הוה משמע מידי.

(ה) ואלו הן בתו וכו'. רבינו לא גרס ואלו הן אלא כתב עד סוף העולם בתו ובת בתו, וכן נראה דגם בראש"ש לא גרס ואלו הן אלא מחחיל מיד בתו ובת בתו ועיין רי"ף שג"כ לא גרס ואלו הן, ובב"ח שם אות א' ל"ן ואלו הן, ולכאורה לפי הנראה דבראשונים אזלי בגירסא חדא דלא היו גרסי ואלו הן.

ולחלבת, כרי"ף וברמב"ם וכעור בשמייכו ח"ע סי' קס"ב כה"ש עכתב דמלות יבום קודם כחכמים, וכ"כ כרי"ש סי' תק"ע בשם כל האחרונים ושהוא הנכון, ובסי' ש"ב כתב שאם היבם נשוי אז אפילו להפוסקים דמלות יבום קודם ככ"ג לכ"ע מלות חליצה

(ו) בתו ובת בתו כו' בת אשחו ובת בתה ובה בתה וכו'. ובמשנה גרס בת אשחו ובת בתה ובה בתה, וכרי"ף ז"ל גרס כגירסת רבינו בת אשחו ובת בתה ובה

אשת אחיו מאמו ואשת אחיו שלא היה בעולמו וכלתו, הרי אלו פוטרות מאביו, כגון שני אחים נשואים שני אחיות ומת אחי מכן ונדקקו נשותיו לפני אחיו, וכרי אחי מכן אחות אשתו ופוערת לרתה: **אשת אחיו מאמו**. שנשאת לאחיו מן האב, וכגון שיש לכל אחי אב ואם וכן, ונשא האב את האם וכוליד ממנה בן וכרי בן זה אחיו של בן זה מלד האב, ונשא בן האם אשה וגירסה או מת, ונשאה בן האב, שכרי לא היה לבנים אלו הראשונים זה אלל זה כלום, ואח"כ מת בן האב ונדקקו נשותיו לבן זה כאמלעי שבח לו אח מהאב, אסורה לו לפי שכיחה אשת אחיו מאמו תחלה ואסורה לו עולמית, דכתיב (ויקרא י"ח) ערות אשת אחיך, ודרשינן לה כפי' כבא על יבמתו (דף נ"ב) אחיך בין מן האב בין מן האם: **ואשת אחיו שלא היה בעולמו**. כגון שני אחים נשואים ומת אחד מהם בלא בנים ונפלה לפני אחיו, ואחר כך נולד להם אח שלישי, אח זה אינו בחורת יבום שכרי כחוב (דברים כ"ב ב') יחדו שכיחה להם ישיבה בעולם יחדו, וכלך ויבמה אחיו שכיח בעולם של זה ושל זה ואח"כ מת בלא בנים ונדקקו נשותיו לזה שנולד לאחר שמת אחיו הראשון, וכואיל ולא שייך ביבום הראשונה שנפלה מאחיו שמת קודם שנולד אף שאח"כ בשעת נפילה שני' כבר היה בעולם מ"מ כיון שנאסרה עליו שעה אחת באיסור אשת אח פוערת אף לרתה דאחיו כשני שנפלה לפניו ליבום. וכרי היא באיסור אשת אח דבעל שני שכי' בעולמו: **ובלתו**. כגון ראוהו שכי' לו בן ולו אשה ומת ונשא שמתון אחי ראוהו על אשתו אח כלתו של ראוהו שכיחה לו אשת בן אחיו

משנה הלכות

נשואים שני אחיות ומת אחד מכן, ונדקקו נשותיו לפני אחיו, וכרי אחת מכן אחות אשתו ופוערת לרתה.

ומת ונדקקו נשותיו לראוהו, שכרי בת בתה של אשתו פרוה אללו.

אשת אחיו מאמו, ר"ל שנשאת לאחיו מן האב, כגון שיש לכל אחי אב ואם וכן, ונשא האב את האם וכוליד ממנה בן, וכרי בן זה אחיו של בן זה מלד האב ואחיו של בן זה מלד האם, ונשא בן האם אשה וגירסה או מת, ונשאה בן האב, שכרי לא היה לבנים אלו הראשונים זה אלל זה כלום, ואח"כ מת בן האב, ונדקקו נשותיו לבן זה כאמלעי שבח לו אחיו מן האב, וכרי שאתה מנשותיו כיחה אשת אחיו שמלד אמו וכיחה פרוה עליו, שכרי לא היחה בת יבום אללו שאין יבום לאח מן האם, ונמלחה עליו בשעת מיתת בעלה הראשון באיסור אשת אח, שכרי אשת אח היא אסורה אף באשת אח מן האם, וכואיל ועמד עליו אחר מיתה באיסור אשת אח, אין אחרו איסור נפקע, אפי"פ שחזרה לה אשת אח מן האב, שכיח לנו לומר שכיח ראוהו ליבום.

ובת בתה, על כדרך האמור בתה בתה.

חמותו, כגון שמת ראוהו בעל האם, ונדקקו נשותיו לשמתון, כמו שפירשנו בתה בתה.

אם חמותו, כגון שמת ראוהו בעל זקנתה של אשת שמתון ונדקקו נשותיו לשמתון, שכרי זו אללו אם חמותו, על דרך שפירשנו בתה בתה.

אם חמיו, כגון שמת ראוהו ונדקקו נשותיו לשמתון, על דרך שפירשנו בתה בתה.

ואשת אחיו שלא היה בעולמו, כגון שני אחים שמת אחד מהם ונפלה לפני אחיו, ואח"כ נולד להם אח אחר, וכרי אח זה אינו בחורת יבום, שכרי כחוב (דברים כ"ב ב') יחדו, שכיחה להם ישיבה בעולם יחדו, ויבמה אחיו של זה ושל זה שכיח בעולמו, ומת בלא בנים ונדקקו נשותיו לזה, וכרי יש כאן אחת שיואלה משום איסור אשת אח דבעל ראשון, כואיל ולא שייך ביבמה יבום, ואפי"פ שחזרה לכיחה אשת אח שבעולמו, כואיל ועמד באיסור אשת אח אין יבומו של אחיו מפקיעו, ומכיון שכיח פטורה אף לרתה פטורה, ועומדת באיסור אשת אח דבעל שני שכיח בעולמו.

אחותו מאמו, (כ"ג מאמו, וכן הוא במשנה, ויש שאין גורסין מאמו ומ"מ לריך לפרשו באחותו מאמו). ופי' אחותו מלד האם שנשא אחיו מלד אביו, כגון אב ובו שנשאו אשה ובתה גדולה לגדול וקטנה לקטן, ר"ל האב את האם ובתה את הבת, וכוליד האב בן מן האם שנמלח אחיו של בן ראשון מלד האב ואחיו של אשתו מלד האם, ומת בגדול ונדקקו נשותיו לפני הקטן, וכרי נמלחה זו אחותו מאמו, וכואיל אלל המתה אחיו מן האב, וכרי זו פרוה עליו ומפקעת זיקת האחרות.

ואחות אמו, שנשאה אחיו מאביו, כגון אב וכן שנשאו שני אחיות, וכוליד האב בן שני, ומת בנו הראשון בלא בנים, ונדקקו נשותיו לזה השני, וכרי אחת מכן אחות אמו שכיחה נשואה לאחיו מאביו ופוערת לרתה.

ובלתו, כגון שמת בנו של ראוהו, ונשאת כלתו לשמתון אחיו שכיחה לו אשת בן אחיו ומותרת לו, ומת

ואחות אשתו, שנשאה אחיו מאביו, כגון שני אחים

ומותרת לו ומת שמעון צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום ז עד סוף העולם. ח) וכולן אם ומדקקו נשוחיו לראובן, וכרי מתו ט) או מיאנו י) או נתגרשו יא) או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות, שכלחו מלפנים אשת בנו

ערוכ עליו ונפטר לרוחיה הגבה: וכולן חס מחו. שמחה ברו קודם לחיו או מיאנה וכי משכחה לכ מיאון בנחו וכרי הוא קיים ואין מיאון אלא ביחומה משכחה לכ כגון שאביה כשיאח לכ לאחד ונחגרש כשיאח קטנה ושז אין לאביה רשות בך וכלכה ונשחה לחיו בעודה קטנה וילאח במיאון, ואם נחגרש מחיו או מיאנה בו או נמלח איילונית שמקחו מקח עשות ולא כויה אשת לחיו וכשמת לחיו כרי יאח כמו שאינו אשתו ומתייבמה לרחה: או שנמלחו איילוניות. דאמר רבא כלכה לרת איילונית מותרת, ואפי"ג דככיר בך לחיו וקיימא אללו וכויה אשתו, לא מיחסרה לרחה משום לרת בבה, דכי אסר רחמנא לרת ערוכ במקום מלוב הוא דאסרה, וכא כיון דאיילונית היא דבלחו ערוכ נמי לא חזיא לייבום כוי לרחה לרת ערוכ שלא במקום מלוב, כ"פ רש"י וסיים וכ"כ בהלכות גדולות, ודברי רבינו מבוארים היעב בכלי עריות וז"ל, איילונית דקחני דשריא בין כוכ ידע בך גברה דאיילונית היא בין לא כוכ ידע בך, דאמר רבא (שם י"ב) בילכה לרת איילונית מותרת ואפי' ככיר ואפילו לרת ברו איילונית, עממא מאי וכי איילונית נמי כיון דלחו בך לידה היא לאו בך ייבום היא, דכתיב אשר חלד פרע לאיילונית

משנה הלכות

ערוכ שלו כואיל ובשעת הזיקה אינה לרת ערוכ. הא כל שבשעת הזיקה כויה לרת ערוכ אפי"ג שמחה בערוכ לאחר שמה בעלכ אסורה לו בלרה דכו"ל כאשת אח שכיו לו בנים בשעת מיחה כבעל ומחו שאסורה לו עולמית, כ"כ המאירי. ולפענ"ד לא לריך לעטם זכ אלא כרי הוא בכלל הא שאמרו כל יבמה שאינה ראויה בשעת נפילת ליבום שז לא חזי ליה.

ט) או מיאנו. פי' שמיאנה בערוכ בחיי כבעל, ובנחו לכאורה לא שייך מיאנה, ולריך לפרש בנעשית יחומה בחיי האב כגון שנשחה ונחגרש וכיו"ב. ועיין מש"כ רבינו שלכי מס' קידושין בכלך האב למדינת הים וכשיאורכו אמה ואחיה, ומאחר שמיאנה קודם מיחה כבעל אין זו לרה בשעת זיקה. הא חס לא מיאנה קודם מיחתו אפי"ג שמיאנה ביבם לאחר מיחתו שכיב לנו לומר שנעקרו נישואי הקודמים במיאונה ונמלח למפרע שלא היחה לרת ערוכ לעולם מ"מ לרחה אסורה וחוללת ואינה מתייבמה מדרבנן, (ומ"ש המאירי מספק ל"ע וכבר הקשו עליו המגיהים) וכן בלא מיאנה נמי חוללת כואיל ויכולה למאן.

י) או נחגרשו. פי' שגירש זה כהא חת בערוכ ואח"כ מה שבשעת מיחה כבר לא היחה ערוכ ולרחה לא כוי לרת ערוכ.

יא) או שנמלחו איילונית. דאיילונית קדושי עשות כן ונמלח לא היחה אשת לחיו מעולם. ותמכו החוס' (דף ב' ע"ב ד"ה או) מהא דאמרינן לקמן דף ס"א קטן וקטנה לא חוללין ולא מיבמין כו' קטנה שמה חמלא איילונית. ואמאי, חתייבם ממה נפשך דאם אינה איילונית שפיר מייבם ואם היא איילונית נמי שרי דלא היחה אשת לחיו, ואור"ת דמייירי בקבלה עליו וכ"ר אברהם מבורגוויילכ חי' בנמלח איילונית בחיי כהא

שמעון ומדקקו נשוחיו לראובן, וכרי שכלחו ערוכ עליו ונפטר לרוחיה הגבה.

ז) עד סוף העולם. פי' כגון שנשחה בלרה לחיו שאינה ערוכ עליו או אחת משאר הנשים חס יש שם אח שלישי זיקתו על כלן ואף על אוחה שכיח ערוכ לחיו, ואם כנס אח זה אח בלרה ויש לו נשים אחרות גם כן ומת בלא בנים ומדקקו נשוחיו לו ליבום, כואיל ולרה זו פעורה כלן פעורות וכרי שבערוכ פוערת לרת בלרה. וכן חס נשאר אח רביעי וכנס לרת בלרה שכיח כבר לרה שלישיה מבערוכ ומת בלא בנים וחזרו להזדקק אלל ראשון בעל בבה, כשם שגרת בלרה פעורה כך כל לרוחיה פעורות. והעטם, שהלרה לעולם כערוכ וכל אשתה אסורה משום לרת בערוכ כרי היא במקום בערוכ ובכרתה, דכי כתיב ונכרתו, על כל בעריות שהזכרו כתיב, וכרי לרות נכתבו כפרש כדכתיב לרור, וכנישאה בלרה לשלישי או לרביעי חזרה היא להיות ערוכ ולרחה לרת ערוכ וכן לעולם וזה עד סוף העולם.

חצי חמש עשרה נשים למדה בכלן שהן ערוכ על היבם ונישאות לחיו המת בהיתר, ואיסורן ליבם רובן מפורשים בפי' עריות, חוץ ממקלה שבהן שיואלות מן הדרשא במס' סנהדרין (ע"כ ע"ה) ואשת לחיו שלא היב בעולמו ואשת לחיו מאמו שתיבן בכלל אשת אח הן שכל אשת אח שנחמטע מן היבום אשת אח שלא במקום מלוב הוא, וכל אשתה אומר בכן פעורות כ"כ אסורות שמאחר שנפקע חיוב זיקתן נשאר בכן איסור אשת אח.

ח) וכולן חס מחו או מיאנו או נחגרשו או שנמלחו איילונית לרוחיהן מותרות. פי' מחו שמחה בערוכ בחיי בעלה ואח"כ מת כבעל בלי בנים, ולכן כשמת כבעל אין אשתו לרת ערוכ עכשיו, נמלח שבשעת הזיקה אינה לרת ערוכ ומותרת להתיבם, והלכך יש ליבם עליה דין יבום וחליצה אפי"ג שכבר היחה לרת

(יב) ואין אתה יכול לומר בחמותו ואם חמותו ואם חמיו שנמצאו איילוניות או שאינה יולדת (דברים כ"ב ו') ובה דקתני שנמלאו חמיו וכו' וירושלמי, ועיין ק"ג סי' י"ז, ועיין נמק"י: ואין אתה יכול לומר בחמותו. שכבר ילדו מאחר קודם שנישאו לחמיו הלכך לאו איילונית היא ומיחון נמי ליכא שכרי גדולות הן ואין ממאנת אלא יחומה קטנה כדמפרש צ"ע ב"ש:

משנה הלכות

איילונית או שמיחון ע"כ. ובהקשו החוס' דף ב' ע"ב ד"כ ואי אתה וא"ת משכחת לה מיחון בקידושי טעות דתנא רבי ישמעאל אפי' בנה מורכב על כתיבה ממאנת וכולכת לה ותי' ריב"ן דמתני' איירי בקטנות ועוד אומר ר"י דבקידושי טעות אפי' מיחון אינה לריכב ולא הוה מצי למימר בסיפא כל שיכולה למאן וכו', והחוס' הקשו עליו דהא דר' ישמעאל משמע דבנה מורכב עליו ולריכב למאן אפילו בקידושי טעות ותי' דהכי סוגיא אליבא דשמואל ושמואל לא סבר לה כר' ישמעאל בקידושי קטנות ובקידושי טעות סבר כותיה ומתני' דהכא ל"ל דאתי דלא כר"י והא דקאמר בפלוגתא לא קמיירי היינו דוקא אט"ו נשים ולפ"ז נמלא דאפשר לומר בחמות נמי. והמאירי פי' כפשוטו והוסיף דבנים כרי הם כסימנין ואינה בת מיחון. ול"ע מהא דר' ישמעאל דהעידו חז"ל שילדה ואפ"ה מיאנה.

איברא דהא"ז (סי' תקל"ט) כתב חנן ואי אתה יכול לומר בחמותו ואם חמותו ובאם חמיו שנמלאו איילונית או שמיחון פי' רבינו יהודה ב"ר נתן ז"ל אי אתה יכול לומר שכבר ילדו מאחר קודם שנישאו לאחים הלכך לאו איילונית נינהו ומיחון נמי ליכא שכרי גדולות הן ואין ממאנת אלא יחומה קטנה כדמפ' צ"ע ב"ש דף ק"ז ע"ב, ואע"ג דמשכחת לה מיחון ע"י קידושי טעות כדלקמן פ' נושאין על האנוסה אמר רב יהודה אמר שמואל משום ר' ישמעאל וכו' שאפי' בנה מורכב לה על כתיבה ממאנת והולכת לה הכא לא מיירי אלא במיחון ומחמת קטנות וכתבו לה גע מיחון אבל קידושי טעות אפי' גע מיחון לא לריכב א"כ צ"ע המדיר (דף ע"ד) איכא דפליגי עלה דהכי דרבי יהודה דאמר רב כהנא משמיה דעולה המקדש על תנאי ובעל לריכב הימנו גע זה היה מעשה לפני חכמים ולא הי' כה בידם להוליאה בלא גע ולאפוקי מהאי תנא דאמר רב יהודה אמר שמואל משום ר' ישמעאל והיא לא נתפסה וכו', ע"כ. ובס' המקצועות הלכות מיחון הביא הא דפ' התקבל דאמר רבא שלש מדות בקטן לרור וזרקו אגוז ונוטלו זוכה לעלמו ואינו זוכה לאחרים וכנגדו בקטנה מתקדשת למיחון, פי' יחומה דלא מטיא לבגרות אי אית בה דעתא לרור ואגוז ומקדשין לה אמה או אחיה לדעתה ובעינא למיפק בתר הכי נפקא בגע מיחון, לית בה דעתא לרור ואגוז ושור עליה כהדדי ומקדשי לה אמה או אחיה

ובהקפיד אבל לאחר מיחה דלמא אם כי קיים לא כי מקפיד ותמכו עליו החוס' מתוספתא (פ"א) דקתני נמלאו איילונית בין בחיי בעל בין לאחר מיחה לרוחיהן מותרות ע"ש. ולא סוף דבר בלא הכיר בה ונחגלה הדבר למפרע שמקח טעות ולא היחה אשחו מעולם, אלא אפילו הכיר בה תחילה שאין כאן מקח טעות אפי"ה לרחה מותרת, שכרי איילונית אינה בת יבום כואיל ואין אתה קורא בה אשר תלד, וא"כ כרי היא באיסור אשת אח וכל שאין יבום אין חליצה שנתה מותרת, וקיי"ל בזה כרבא, אבל רב אסי פליגי שכל שהכיר בה לרחה אסורה שכיון שאין כאן מקח טעות והרי היחה אשחו בשעת נפילה ולרחה לרע ערוה, ומשנתנו שאמרו בלרת איילונית שמוותרת מיירי בלא הכיר בה.

ובאיילונית פרש"י או שנמלאו איילונית שמקחו מקח טעות ולא היחה אשת אחיו, ומשמע לכאן דלא צעי גע אלא מקח טעות לגמרי משמע וחלל בלא גע ובין לפר"ת ור' אברהם מצורגוויילב ז"ל איילונית לא לריכב גע, וכן בהאריך בא"ז סי' תקל"ז באריכות דאיילונית לא צעי גע אפי' מדרבנן. והא דפ' השולח (גיטין מ"ו ע"ב) דחנן המוליא את אשתו משום איילונית לא יחזיר דילמא מקלקל לה פי' רבינו ינחק דמיירי בספק איילונית שולדו בה סימני איילונית ואין ביד חכמים לזרר אם היא איילונית ודאי או לא ולריכב גע כלל מספק, אבל כל שהיא ודאי איילונית לא לריכב גע כלל דהו"ל מקח טעות לגמרי, ועיין חוס' ד"ה או שנמלאו ועיין חשו' הרא"ש כלל ל"ג ויש"ש סי' א' כאן ובמאירי מה שהאריך והביא מר"ת בספר הישר שאינה יולדה בלי גע, ועי' ריעב"א ונמק"י שלריכב גע מדרבנן, ועי' צביאור בגר"א א"ע סי' מ"ד סק"ז וברמב"ם פ"ד מה"א ה"י ונוצ"י ח' סי' ע"ח. ועיין כתובות דף ק' בממאנת והשניה והאיילונית, ובהשגות הראב"ד שם בד"ה עוד כתב הרב ז"ל, ובספר המכריע לריא"ז אגמ"ה הג"ל, ובחוס' כתובות ע"ב ע"א ד"ה ע"מ שהקשו מ"ש איילונית לרוחיהם מותרות משמע אפילו מדרבנן בלא גע, ועיין משנ"ה הלכות גדולות על ה"ג כתובות סי' י', ודו"ק.

(יב) ואין אתה יכול לומר. במשנה ואי אתה יכול לומר בחמותו ובאם חמותו ובאם חמיו שנמלאו

שמיאנו. יג) ומנלן דהני חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן, דתנו רבנן (שם ג: (ויקרא י"ח י"ח) ואשה אל אחותה לא תקח לצרר וגו' שאין ת"ל עליה, לפי שנאמר (דברים כ"ח ח') יבמה יבא עליה שומע אני אפילו באחת מכל עריות שבתורה הכתוב מדבר, נאמר כאן עליה ונאמר להלן יבמה יבא עליה מה עליה האמור להלן במקום מצוה אף עליה האמור כאן במקום מצוה וקאמר רחמנא לא תקח, ואין לי אלא היא צרתה מנין, ת"ל לצרור ולא צרור לא היא ולא צרתה. ואין לי אלא אחות אשה שאר עריות מנין, אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אסורה להתייבם, אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אסורה ליבם צרתה אסורה, אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אסורה ליבם צרתה אסורה, מכאן אמרו חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם. יכול שאני מרבה אף ידן שש עריות חמורות מאלו שיהו צרותיהן

שאין ת"ל עליה. דלכחוב לגלות ערוה כחייב וחשמת נמי שבחיי אשתו נאסרה עליו אחותה ולאחר מיחב מותרת, אלא נאמר כאן עליה (ויקרא י"ח ח') ואשה אל אחותה לא תקח לצרור לגלות ערוה עליה כחייב, ונאמר להלן יבמה יבא עליה (דברים כ"ח ב') וגדון בגז"ש מה לכלן במקום מלוח יבום אף כאן במקום מלוח יבום, ואפ"כ אמר רחמנא לא תקח: ואין לי אלא היא צרתה מנין ת"ל לצרור ולא צרור לא היא ולא צרתה. זו היא גירסת רבינו. ועיין מאירי צרתה מנין, ת"ל לצרור, כלומר לא

לכ ולא לזרה, שהלמ"ד במקום לה. ובגמ' גרס ואין לי אלא היא צרתה מנין ת"ל לצרור לזרה ולא לזרה, וכבר הקשו על גירסת הספר עיין בהגות הגר"א על הגליון: דודנה כרת. בפרשת עריות (ויקרא י"ח) כתיב צרר כולכו ונכרתו הנפשות העושות וכל שזדונו כרת שגגתו חטאת כדיליף בפירקין (דף ע"ג): מכאן אמרו חמש עשרה נשים פוטרות. חו ליכא עריות בכרת חוץ משש עריות של משנתינו שאין בהם לז' ייבום לעולם: שש עריות חמורות. כלומר יש שש עריות שחמורות מאלו ומחו חומר שלהן ששואות לאחרים ואין יכולין להנשא לאחריו מאביו ואם מחו בעליהן שכן נכרים אלל זה

משנה הלכות

ובעיה למיפק לא לריכב גע ומיחון ונפקא ל"ש בין מקדשא לה לדעתה ובין שלא לדעתה ע"כ. והנה הא"ז האריך שם הרבה, ומבואר מיכו לדין דלא תקשה מהא דר"י להמאירי ז"ל ואפילו לא נפרש כהחוס' מ"מ שערי חירוים לא נעלו או שיש לחלק בין קענה לקענה או שיש לחלק בין קידושי קענה לקידושי עטות או שלא קיי"ל כר' ישמעאל אלא כהדא ברייתא דחולקת משום דבנים הו"ל כסימנים וחילוק יש ביניהם דלמ"ד בנים הם כסימנים א"כ א"א כלל לומר מיחון ולמ"ד חילוק בשני א"כ קיי"ל גם כר' ישמעאל וכנ"ל וק"ל.

ובגירסת רבינו צרתה מנין ת"ל לצרור לא צרור לא היא ולא צרתה) וכמגיב הכנים (וא"ל אלא צרתה לז' צרתה לפי שגירסת רבינו הוא גירסת הראשונים דלא גרסי לה, עיין בהגות הגר"א (ואין לי אלא צרתה לז' צרתה מנין ת"ל לצרור ולא לזרה) חיבות אלו מחוקים, וכ"כ בספר הישר לר"ת ובחדושי רמב"ן דל"ג לה, וז"ש רש"י לקמן י"ג ע"א ד"ה מנכ"מ דלרת צרתה פטורה ומ"ש רש"י כאן לצרור לז' צרתה כרצו שינויא דר"י ודלא כהחוס' דלעיל ב' ע"א סד"ה עד שדחקו בזה ע"ש ורבינו נמי לא גרים לה אלא גרים לא צרור לא היא ולא צרתה ודו"ק. ואין לי אלא אחות אשה וכו' כלשון רבינו אלא שיש לפעמים חוספת וא"ו ולצרת אסורה וכו' יכול שאני מרבה אף שש עריות חמורות מאלו וכו' ואפשר להנשא לאחים ואסורה ליבם ולצרת אסורה (ורבינו גרס ואפשר להנשא לאחים לז' צרתה אסורה) הואיל דאי אפשר להנשא לאחים (ורבינו גרס הואיל ואי אפשר להם להנשא לאחים) שאין לז' אלא מאה ע"ש ובכל כלשון רבינו.

יג) ומנלן דהני חמש עשרה נשים פוטרות. בגמ' ג' ע"ב מנכ"מ דת"ר (ויקרא י"ח) אשה אל אחותה לא תקח לצרור לגלות ערוה עליה כחייב עליה מה ת"ל (ורבינו גרס שאין ת"ל עליה) לפי שנאמר יבמה יבא עליה שומע אני אפילו באחת מכל עריות האמורות בחורה הכתוב מדבר נאמר כאן עליה ונאמר להלן עליה (וגי' רבינו ונאמר להלן יבמה יבא עליה) מה לכלן במקום מלוח אף כאן במקום מלוח (וגי' רבינו מה עליה האמור להלן במקום מלוח אף עליה האמור כאן) ואמר רחמנא לא תקח ואין לי אלא היא צרתה מנין ת"ל לצרור ואין לי אלא צרתה לז' צרתה מנין ת"ל לצרור ולא לזרה

יג) שש עריות חמורות מאלו מפני ששואות לאחרים לרוביהן מותרות. משנה דף י"ג ע"א שש עריות חמורות מאלו אמו ואשת אביו ואחות אביו

אחותו מאביו ואשת אחי אביו ואשת אחיו מאביו, וכנס
כאן גרים רבינו ואלו כן, ובמשנה ליכא ואלו כן, ולעיל
כבר הראינו דבמשנה גרם ואלו כן ורבינו לא גרם.

ופי' כר"מ וכמאירי זכ שאמרו חמורות מאלו שאוחן
ע"ו כלן אפשר לינשא לאחים מן האב זכיתר ועליו
היה דאסורין, אבל אלו כשש א"ח לכן לינשא לאחיו
מאביו זכיתר ובחפיסת קידושין, לפי שאין קידושין
חופסין זכין לא צו ולא באחיו מאביו, שכל בני שש כמו
שכן אסורות עליו מדין ערוה אסורות נמי על אחיו שאי
אפשר זכריות אלו שלא יהיו ערוה על אחיו מאביו כמו
עליו, ומעשה כל שעבר האה ונשא אחת מאלו זכריות
ולו אשה אחרת ומת כרי לרה כערוה מותרת לזה האה
וחוללת או מחיבתה, שכתורה אמרה ואשה אל אחותה לא
תקח נשים ינשואין וקיתה כי יקה איש אשה ואין נשואי
ערוה נקראין נשואין כלל אלא זנות זעלמא ועזירה. וכן
כלל זמחני' שאין ערוה אסורה לרה אלא מאת הא כל
ערוה שנשאה לנכרי ויש לו אשה אחרת ומת מותר זכ
האה שכחתה ערוה אללו לישא את לרה, שאין זו לרה
ערוה מאת, הלכך כשיא צחו או אמו שנשאה לנכרי ויש
לאוחו נכרי אשה אחרת ומת מותר זכ לישא אחת שהיה
לרה צחו או אמו.

ופי' אמו שהיה עכ"פ אסורה לאחיו מאביו מלד אשה
האב או שהיה אמו נמי ולכן לרה מותרת. (ז) אשה
אביו שהיה ערוה לאחיו כמו לו. (ג) אחות אביו ואף היא
כרי היא לאחיו מאביו כמוכו. (ד) אחותו מאביו ואף
היא כרי היא לאחיו מאביו כמוכו. (ה) אשה אחיו
מאביו כגון שגירשה אחיו או שמת זכנים ולא נפלה לו
ליזום ואף היא אסורה לאחיו מאביו מחורת אשת אה.
(ו) אשה אחי אביו, ואף היא לאחיו כמוכו ואם עבר
אחיו ונשא אחת מאלו ומת לרה מותרת, שאין
ערוה אסורה לרה אלא מאת זכ ומקום מלות יבום.

ומכל מקום יש נד באמו שפוערת לרה, והוא שנשא
יעקב אשה והוליד את ראובן ושבו אהם יעקב
אשה אחרת והוליד את שמעון והלך ראובן ונשא
אחת אנוסה שאהם יעקב שהיה אה שמעון שכרי נושא
אדם אנוסת אביו ומפוחת אביו מה"ת, ויש לו לראובן
אשה אחרת ומת בלא זנים ונשותיו מזדקקות לשמעון
ליזום וכיון שהאנוסה שנשא ראובן היא אה שמעון
אסורה עליו מערוה פוערת לרה נמלא דאחת מעריות
החמורות נמי פוערות, ומה"ע אמרו זמסנה נשואות
לאחרים לרוחיהן מותרות אבל זכיתר חמלא שנשאה
לאחיו פוערות לרוחיהן והן אסורות והי' יכול לנשות שש
עשרה נשים פוערות לרוחיהן, ובגמ' (י' ע"ב) פריך לה
ומוקי לה זמחני' ר' יהודה איחניה דאסר אנוסת אביו

וכיינו דחני לכ זשש עריות, וע"כ דכאי אמו דשש
כעריות מן האונסין הוא דאי מן בנישואין א"כ הוא או
אשה אב שאסורה על כל האחין או אה כולם דאע"ג
דאשה אביו שאינו אמו אשכחן אמו שאינה אשה אביו לא
אשכחן אלא מן האונסין, וא"כ לענין הלכה אמו מן
האונסין בכלל חמש עשרה נשים הוא שפוערת דלא
קיי"ל כרבי יהודה וכו"ל שש עשרה, ועיין לעיל (ס"ק
א') זא"ז שמונה עשרה נשים.

ובגמ' (ג' ע"ב) יכול שאני מרבה אף שש עריות
חמורות מאלו שיכו לרוחיהם אסורות אחרת מה
אחות אשתו מיוחדת שהיה ערוה וחייבין על זדונה כרת
ועל שגגתה חטאת ואפשר לינשא לאחים ואסורה ליזום
ולרה אסורה אף כל שהיה ערוה וחייבין על זדונה כרת
ועל שגגתה חטאת ואפשר לינשא לאחים ואסורה ליזום
לרה אסורה ילאו שש עריות חמורות מאלו כואיל דאי
אפשר לינשא לאחים לרוחיהן מותרות שאין לרה אלא
מאת, ועיין ח"י שהקשו אמאי אינעריך למימר שאין לרה
אלא מאת ולא סגי ליה זעעמא דכואיל וא"ח לה לכנשא
לאחין וכו' דהא ודאי שמעינן מינה דאלו שש עריות
חמורות כואיל ואי אפשר לכנשא לאחין לרוחיהן מותרות
וחי' דאי לא אמר אלא ילאו שש עריות וכו' כו"ח בני
שש הוא לרוחיהן מותרות משום דלא אפשר להו למיכווי
זמקום מלוה כלל אבל הנך ע"ו כו"ח כואיל וכוו
זמקום מלוה דלמא אפילו שלא זמקום מלוה נמי
לרוחיהן אסורות וכו', ולהכי לריך למימר שאין לרה
אלא מאת לאשמעינן דאפי' בני ע"ו נמי לא נאסרו
אלא זמקום מלוה אבל שלא זמקום מלוה שרו.

ונראה לפעני"ד לכוסף עוד זיאור דכנה זקרא כתיב
ואשה אל אחותה לא תקח לזרור עליה זחייה
ומשמע לרה לא הוי אלא זאשה אל אחותה, אבל הכנה
חשיב חמש עשרה נשים פוערות לרוחיהן ולרות לרוחיהן
כנה דאפילו אשה שאינה אחותה נמי לרה היא דכל
אשה כנוספת לזעל היא לרה דדא, דאין אשה מחקנאה
אלא זירך חזרה וכיון שהכנים עוד אחת כרי היא
לרה וא"כ לכאורה הי"ל לדון וללמד על הכלל כולו
ולומר דכל שנשא שחי נשים או יוחר לא ייבם א"ח שכרי
כבר אמרה חורה אשר לא זנה בית, זית אחד הוא זונה
ולא שני זחים, א"כ מזואר דאפילו זכיתר דאיכא שני
זחים זונה אחת, וע"כ כל לרה זעולם כלומר זאנוש
דעלמא שנשא שחי נשים לאו דוקא, וא"כ הלימוד היא
משום שהיה ערוה עליו ומרבינן בני חמש עשרה נשים
משום ערוה ובני חמש עשרה לרות אסורות משום האחת
שהיה ערוה עליו, א"כ עכ"פ נרבה שש עריות חמורות
מאלו כיון דהם בכלל עריות הן ופי' כיון דהלימוד הוא
מעטם ערוה ולא מעטם לרה לכן סיים דלעולם ילפינן

לרותיכן מותרות להנשא לזכ: שאין לרב חלה מאח. הואיל ופטור הכחוב מזיקתו כרי היא עליו בחיסור אשה אח שיש לה בניס שכיח ברכת דכ' ערוה אשה אחיך, חבל בעלמא לא רמיא חיסור אשה אח עלה ושריח ליכ: עניש מנין. אם ייבס ערוה או לרחה: הוקשו כל בעריות כולן זה לזה. לקמן דף ח' ואי בעיה חימא אחיה כביקשה דר' יונת דאמר ר"י ואיחימא רב הונא בריה דרב יבסע אמר קרא (ויקרא י"ח) כי כל אשר יעשה מכל הבעבות האלה ונכרתו הוקשו כל בעריות כולם לאשה אח מה אשה אח שריח אף כל עריות נמי שריין כחז רחמנא עליה. וכמאירי פ"י עונש מנין וכו'

אסורות, אמרת מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואיפשר להינשא לאחים צרתה אסורה אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואיפשר להינשא לאחים צרתה אסורה, יצאו שש עריות חמורות מאלו הואיל ואי אפשר להם להינשא לאחים צרותיהן מותרות שאין צרה אלא מאח. אזהרה שמענו עונש מנין, ת"ל (ויקרא י"ח כ"ט) כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה וגו', הוקשו כל העריות כולן זה לזה. (יבמות יג.) שש עריות חמורות מאלו מפני שנשואות לאחריהן מותרות, אלו הן אמו ואשת אביו ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו. (שם ב:) (שם ב:) כיצד פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן, היתה בתו או אחת מכל עריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת כשם שבתו אסורה כך צרתה פטורה, הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה ואפילו הן מאה. (שם יג.) מנהגי מילי אמר רב יהודה אמר קרא לצרור התורה רבתה צרות הרבה, רב אשי אמר סברא הוא, צרה טעמא מאי אסירא דבמקום ערוה קיימא, צרת צרתה נמי במקום ערוה קיימא. (שם ב:) (שם ב:) כיצד אם מתו צרותיהן מותרות, היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת, מתה בתו או נתגרשה ואחר כך מת אחיו צרתה מותרת. וכל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת.

אמר קרא כי כל וגו' ונכרתה וגו' וברי לרב ערוה בכלל הואיל וכבר הוזכרה, ועיין הגהות בן חרי': אמו. אינה יכולה להנשא לאחיו של זה מאביו שכרי היא לו אשה האב וכן אשה האב ואחות אביו (עיי' הגהות הב"ח אות ב' דף י"ג) ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו שכיון בניס ואשת אחי אביו כולן אסורות לאחיו מאביו כשם שאסורות עליו ואין בהם לז' ייבוס על זה לעולם ואם נישאו לאחריהם ולבס נשים אחרות ומחו בעליהן מותרות לינשא לזה שאין לרב ערוה אסורה חלה כשנפלה לייבוס עם בערוה פעם אחת שכיון שפטרה לרב ערוה עמדה עולמית בחיסור אשה אח שיש לה בניס: בשם שבתו אסורה. בגמ' כשם שבתו פטורה כך לרחה פעורה, וברש"י פ"י כשם שבתו פטורה שהרי אסורה לו ורבינו גרם שבתו אסורה כך לרחה פעורה: הלכה לרב בתו ונשאת לאחיו השני. דכיכא דיש לו אח אחר ששחיהן מותרות לו אינן פעורות שכרי יש כאן מלוח יבוס ומתייבמת האחת והשני פעורה, דכתיב אח בית אחיו (דברים כ"ה) בית אחד הוא בונה ולא שחיס ואם ייבס האחד אח לרב בתו ולו אשה אחרת ומת בלא בניס וחזרו ונפלו לפניו: בשם שנתו בתו פעורה. שנאמר עליו משעת נפילת אחיו הראשון שנפלה עם בתו לפניו ופערחה בתו הימנו וברי היא עליו כאשת אח שיש לו בניס ואסורה עולמית: כך לרב לרחה פעורה. אשת אחיו השני האחרת, שאם לא נשא לרב זו הייתה חייבת ביבוס כיון שנשא זו פעורחה: ואפי' הם מאח. אחים והלכה לרב לרחה של בתו ונתייבמה לאחיו השלישי ולו אשה אחרת ומת בלא בניס שחיהן נאסרות על זה וכן לעולם: מנה"מ. לרבה לרחה פעורה: לצרור. (לקמן י"ג ע"א) אמר רב יהודה דאמר קרא וכו': רב אשי אמר סברא הוא. ועיין חוס' ב' ע"א ד"ה עד סוף העולם ורב אשי סבר דמלרור לא משמע חלה חרי ואפי' הן מאח מסברא נפקא, ונראה דכיון בזה רבינו וכו': וב"ש שיכולה למאן. כגון שבערוה קטנה ויכולה למאן ולא מיאנה ומת אחיו הואיל וקידושיה מדרבנן וזיקת נפילתה מדרבנן אינה פוערת

משנה הלכות

ואין לי חלה לרחה ומש"כ שם, ונראה דרבינו הביא דרשה זו כאן ולא לעיל כי כאן מקומה ופשוט.

לכ מלכה חלה דבחורה לא אסרה לרב חלה מאח שאין לרב חלה מאח כלומר ערוה והיא מאח, ועיין רש"י שאין לרב חלה מאח.

מז כיצד אם מחו לרותיכן מותרות. במשנה שם ע"ב כ"ל אם מחו לרותיכן מותרות כיחך בתו או וכו' וכל שיכולה למאן וכו'. פ"י כל ערוה שכיחא נשואה לאחיו בקטנותה, שכיחא יכולה למאן בחיי בעלה ולא מיאנה עד שמת אחיו שכוח בעלה ועדיין היא קטנה אפי' שאינה ממאנת עכשיו ולא מיאנה מקודם, לרחה חולצת הואיל ואין קדושי בערוה קידושין חלה מדברי

מז כיצד פוערות לרותיכן ולרות לרותיכן. במשנה שם ע"ב כ"ל פוערות לרותיכן כיחך בתו או אחת וכו' ורבינו הוסיף ולרות לרותיכן דכאן בא לפרש לרות לרותיכן מנלן כדמייחיה עלה מנכ"מ. דכ"ל פוערות לרותיכן כבר כתב בסמוך לעיל ומנלן דכ"י ע"ו וכו' דח"ר, ועיין בסמוך ס"ק י"ג דהמגיב הכנים בסוגרים

(י) בתו היכי משכחת לה, שני אחים ראובן ושמעון נשא שמעון בתו של ראובן ונת שמעון בלא בנים, היא פטורה ופוטרת צרותיה וכן בתו ובת בנו. בת אשתו כיצד, רחל אינסיבא לגברא מעלמא וילידה בת ומת בעלה ואינסיבא היא לראובן ובתה לשמעון ומת שמעון בלא בנים ונפלה בת אשתו של ראובן לפניו, היא פטורה ופוטרת כל צרותיה וכן בת בתה ובת בנה. (יח) חמותו כיצד, רחל נשאת לאיש וילדה הימנו בת ומת בעלה ונשאת היא לראובן ובתה לשמעון ומת ראובן בלא בנים ונפלה אשתו לפני שמעון שהיא חמותו, היא פטורה ופוטרת כל צרותיה וכן אם חמותו ואם חמיו. אחותו מאמו כיצד, רחל נשאת לאיש וילדה הימנו בת ומת בעלה ונשאת היא ליעקב ובתה לבנו של יעקב שיש לו מאשה אחרת והוליד יעקב מרחל בן אחר ומת בנו הגדול שנשאת בתה של רחל בלא בנים ונפלה אשתו לפני אחיו והיא אחותו מאמו, היא פטורה ופוטרת כל צרותיה. אחות אמו כיצד, יעקב נשא אשה והוליד ממנה בן ומתה אשתו והלך ונשא את לאה ובנו נשא את רחל אחרת והוליד יעקב מלאה בן ומת בנו הגדול שנשאת את רחל בלא בנים ונפלה רחל לפני בן יעקב שהוליד מלאה והיא אחות אמו, היא פטורה ופוטרת כל צרותיה. אחות אשתו כיצד, שני אחים נשואים לשתי אחיות ומת אחד מהם בלא בנים, היא פטורה ופוטרת כל צרותיה. (יט) אשת אחיו מאמו (שם יז): דכתיב (דברים כ"ח

משנה הלכות

סופרים, אין כח בהם לפטור נרה מכל וכל אלא חוללת והמאירי כתב דכן הדין אם מיאנה שחוללת, ומיכו הרמזים שפיה"מ מספקא ליה במיאנה.

(י) בתו היכי משכחת לה וכו'. נראה דרבינו מפרש בתו מנשואה לו ולא מאנוסחו, ורש"י במשנה פי' דהכא בתו מאנוסחו קמיירי וכן בתו ובת בנו דאלו בתו מאשחו היינו בת אשחו דכיון דכתיב אשה ובתה ל"ש ממנו ול"ש מאיש אחר, אבל בתו מאנוסחו לא ילפא ליה מהכא דאשה ע"י קדושין משמע ומקרא אחרונה נפקא, ובתו ד"ה בתו פי' דמתני' מיירי בין בתו מן הנשואין ובין מאנוסחו, דליכא למימר דמתני' דוקא באנוסין מיירי ולא בנשואין דא"כ מאי קאמר בגמ' כיון דבתו בנשואין לא משכחת לה אפי' משכחת לה בנשואין לא מני קאי אכולהו בני דמתני' דאיירי באנוסין אלא ארי' דמיירי בין מאנוסין ובין מן הנשואין ע"ש, ובא"ז סי' תקנ"ה באריך ומייתי ראי' לפרש"י מדקאמר בגמ' אלא בתו כיון דאחיה מדרשא חביבה ליה דאמר רבא אמר לי רב ילחק צר אבדימי אחיה הנה הנה אחיה זימה זימה והתם כי ערוחק הנה לא כתיב אישות צפ' אחרי מוח הלכך אסור באנוסחו ובבת בתו מאנוסחו וכו' ע"ש וכבר הבאחי ק"ת לעיל, והמאירי כתב בתו בנו וז"ל ויש לך לפרש בגי' אלה ר"ל בתו ובת בתו ובת בנו שהן באות לו מאנוסחו שחם מאשחו היינו בת אשחו ובת בתה ובת אלא שהן מאנוסחו ואין בהן משום בת אשחו.

סחם בתו של ראובן ופשוט דמיירי מנישואין וכן מדסמך בת אשחו כיצד רחל אינסיבא לגברא מעלמא וילידה בת ומת בעלה ואינסיבא היא לראובן ובתה לשמעון וכו' משמע דבתה שלפניו נמי מיירי בתו מנישואין אלא שהתם מיירי בתו שהיא מאב ואם אחד והכא בת אשחו וכו' מאיש אחר. ורא"י ברורב עוד דבסמוך קאמר בתו מאנוסחו כיצד ראובן ושמעון וכו' מבואר דכאן לא מיירי מאנוסחו כלל אלא מנישואין.

(יח) חמותו כיצד וכו' אחותו מאמו כיצד, רבינו גרם להדיא אחותו מאמו במשנה וכאן, וכן הוא במשנה אלונו, והמאירי כ' אחותו, ועל כל פנים אהב לריך לפרשה באחותו מאמו, ולא עוד אלא שיש גורסין כן בפירוש ופירושו אחותו מלד האם שנשאה אחיו מלד אביו וכו' ואי אהב מפרשה באחותו שמלד האב כגון אב ובתו שנשאו לאם ובנה והוליד האב בן מן האם שנמלא אחי הבת מלד האב ואחי בעלה מלד האם ומת בן ראשון ונזדקקו נשותיו לבן זה הנוול ושנפקיע זיקת כולן מלד בת זו שהיא אחותו מן האב שהרי אינך לריך לכך שהרי אין זה אלא המת אח מן האב ואין יבום אלא באח מן האב כמו שיבאר.

(יט) אשת אחיו מאמו דכתיב כי ישבו אחים יחדו. בגמרא (י"ז ע"ב) אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא כתיבא אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא (דברים כ"ה) כי ישבו אחים יחדו שהיתה להם ישיבה אחת בעולם פרע לאשת אחיו שלא היה בעולמו, יחדו מיוחדים בנחלה פרע לאחיו מן האם רבה אמר אחין מן האב יליף נחלה נחלה מבני יעקב מה להלן מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם ולילף נחלה נחלה

ומדברי רבינו נראה דמפרש בתו מנישואין שהרי כתב סחמא בתו היכי משכחת לה שני אחים ראובן ושמעון נשא שמעון בתו של ראובן ומת בלא בנים וכתב

א' כי ישבו אחים יחדיו ואמר רב יהודה אמר רב יחדיו המיוחדים בנחלה פרט לאחים מן האם. אשת אחיו שלא היה בעולמו, שני אחים נשואים שתי נשים ומת אחד מהם בלא בנים ונולד להם אח ואחר כך יבם השני את אשת אחיו ומת, ראשונה יוצאת משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה משום צרתה, מאי טעמא, דכתיב כי ישבו אחים שהיתה להם ישיבה בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו. כלתו רחל נשאת לבן ראובן ומת או נתגרשה ונשאת לשמעון ומת שמעון בלא בנים ונפלה לפני ראובן והיא כלתו, פטורה ופוטרת כל צרותיה. ב' כל אלו שאמרו בזמן שאין שם אלא יבם אחד ויבמה אחת והיא אחות אשתו או אחת מכל עדיות שאמרו שהן פטורות מן החליצה ומן היבום, אבל אם היו שני יבמין ושתי יבמות והיתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה והשניה מותרת לו וכן השניה אסורה על אחיו השני איסור ערוה והראשונה מותרת לו, האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה, ואחותה שהיא יבמתה רצו חולצין רצו מיבמין, דאמר רב יהודה אמר רב (יבמות ט:) וכן תני רבי חייא בכולן אני קורא בהן האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה, ואחותה שהיא יבמתה

כ' אלו שאמרו. פי' שאמרו שפערות לרוחיהן וחס סוררות ציבוס דוקא שאין שם אלא יבם אחד דלז' ליכא שום היחר לזו בלא זו: ואחותה וכו' חוללת או מחייבמת. יש לדייק קלח למכ' לא אמרו מחייבמת או חוללת, דמלוח יבוס קודמת למלוח חליצה וי"ל דמירי כבר לאחר שלא כוונו כולם לש"ס דלז' חליצה קודמת: דאמר רב יחודה אמר רב. (דף כ"ח ע"ב) אמר רב יחודה אמר רב בכולן אני קורא בהן וכו'. בכל חמש עשרה עריות אפשר להן להיות שתי אחיות נופלות לשני אחין והאחיה אסורה

על זה משום אחת מכל העריות כללו ומותרת לזה וכשנייה אסורה על זה משום אחת שם ערוה עלמו ומותרת לזה ומחוק כן נמלאו שתי אחיות מחייבמות ולא פגעו באחות זקוקה, ועיין רש"י דף ע' והאמר רב יחודה אמר רב שפי' כל בני באריכות:

משנה הלכות

כדפריך ואימא הכ"נ נמלא דלא ס"ל כלל הדרכה מצני יעקב ונדחה הלימוד לגמרי ועיין חו"מ סו"ט כ"ו ד"כ וזו דלין ג"ש למחלכ, עכ"פ דברי רבינו מצולחין לפענ"ד. ונמלא עכ"פ הוא מחלוקת הראשונים אי ילפינן מקרא דצני יעקב או מיחדו. ומיכו צסמוך בהל' יבוס וחליצה מייחסי רבינו חרי ילפותי הא דרב יחודה אמר רב וגם הא דרשב"ע, ול"ע.

מעריית דנין אחים מאחים ואין דנין אחים מאחין וכו' וליקף אחיה מלוע דכתיב כי אנשים אחים אהנו וכו' ע"ש.

ב' כל אלו שאמרו. בגמ' ע' ע"ב והאמר רב יחודה אמר רב וכן חני ר' חייא בכולן אני קורא בהן האסורה לזה מותרת לזה ואחותה שכיח יבמתה חוללת או מחייבמת ורב יחודה מפרגם מחמתו ואילך אבל שיחא צבא דרישא לא מ"ע כיון דצחו מאונסין משכחה צנישואין לא משכחה לה צנישואין קמיירי צאונסין לא קא מיירי.

ודבינו לא הביא הא דרשב"ע רק הא דרב ומשמע דס"ל הא עיקר לדרכה, ומיכו רש"י ריש יבמות ד"כ אחותו מאמו שנשאת לאחיו מאביו וכו' דכתיב כי ישבו אחים יחדיו וילפינן אחיה מלוע דכתיב כי אנשים אחים אהנו וכו' ע"ש. וע' צ"ח ח"ע ס' קנ"ו כחצ' דסוגיא דפ"ב אהא דחנן מי שיש לו בן מ"מ וכו' אחיה כרשב"ע ול"ע לכאורה לרבינו אחיה לא מייחסי הא דרשב"ע דרשב"ע. ונראה דאדרב"ע רבינו מדייק דהלכה כרב ולא כרשב"ע דגמ' שם דף כ"ב אהא דחנן מי שיש לו בן מ"מ פריך מ"מ לאחויי מאי אמר רב יחודה לאחויי ממזר ופריך פשיטא אחיו הוא מכו דתימא לילף אחיה אחיה מצני יעקב מה להלן כשרין ולא פסולין אף כאן כשרין ולא פסולין קמ"ל, וכנה הצ"ח מפרש דכיון דפריך צסמא וליקף מצני יעקב ע"כ כהא דרשב"ע ס"ל דילף לה מצני יעקב, ומיכו רבינו נראה דמפרש וליקף לה מצני יעקב כלומר דהגם דלענין אחין מן האב ילפינן מיחדו כרב שיכיו מיוחדים בנחלה פרט לאחיו מן האם מ"מ לענין הא דלכיון כשרין עכ"פ נילף מצני יעקב שהרי כשרין היו וכבר ידענו דרק אחין מן האב מיחדו קמ"ל דלא ילפינן, ועוד י"ל דאדרב"ע ע' חו"מ שם ד"ה פשיטא וס"ל לרבינו דכיון דלא יליף מצני יעקב

וביאור הדברים כל אלו חמש עשרה נשים שכן עריות דמחני' שאמרו שפערות לרוחיהן ולרות לרוחיהן לא אמרו אלא כשלא היה שם אלא יבם אחד כלומר שלא היה לכמה אלא אח אחד שנשאר צחיים וגם לא כשחיר אלא יבמה א', ואותה כיבמה היא אחות אשה או אחת מכל העריות שאמרו שכן פערות מן החליצה ומן היבוס ופערות לרוחיהן, ועכשיו הוא צל ללמד שאם היו חמש עשרה נשים שהזכירו צמשנתו שתי יבמות, כגון שתי אחיות שנשאו לשני אחין ומחו

אשה מותר לישא בתה. כג) בת בתו כיצד, נכרי שנשא בתו של ראובן ובתו של שמעון והוליד מזו בת ומזו בת ונשאו הבנות ללוי ויהודה ופת לוי ויהודה בלתי בגים ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בתו של ראובן וזו בתו של שמעון והן אחיות מן האב, האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה, ואחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת. בת בנו כיצד, בנו של ראובן נשא אשה והוליד ממנה בת ומת או נתגרשה ונשאת לבנו של שמעון והוליד ממנה בת ונשאו הבנות ללוי ויהודה ומת לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון זו בת בנו של ראובן וזו בת בנו של שמעון והן אחיות מן האם, האסור לזה מותר לזה וכו'.

מחיים וכי חנן מתניחין דמותר לכתחילה לאחר מיחא שמחא בלחוסה וכמפוחה דתו ליכא למיגזר מידי: בת אשה כילד, ראובן ושמעון גרשו את נשותיהן ונשאו שתיכן לאיש אחד וכוליד מזו בת ומזו בת. מבואר מדברי רבינו דכמגרש את אשה וטולד לאשה בת אחר גירשה אסורה לו משום בת אשה, וכן הוא בהלכות

פסוקות לחלמידי ר"י גאון עמ' קי"ח (רי"פ) ובה' בהרכחי דגירושין אינו מפקיע בקידושין אלא מחירב לינשא לאחר, וכלשון

משנה הלכות

כוי בתו ודלי אלא ספק, וקמ"ל בתו מלחוסהו כילד כלומר דחרייכו ראובן ושמעון אנסו אשה וכיב בלחוס ולח הפקירה עלמא חף להם וילדה, ח"כ ודלי הוא שהוא מראובן ושמעון כנלפענ"ד, אלא ח"כ למפוחה וכגון שידוע שלא זנחה, וכמו בפלגש שכתב רבי"ש וכיוצא בזכ וכו'. ומדויק בזכ לשון רבינו דמחירי שפייס שם וז"ל שכל שאנס אשה מותר בנחש שמיש אחר ואף מדברי סופרים כל זמן שאין הזונה קיימת ולכאורה ל"ב כיון דפחה בלחוסה שכתב שכל שאנס אשה מותר ח"כ בלחוסה מיירי ולא מזונה ולחוסה לאו זונה היא אלא שרמז שזונה נמי דינה ככז.

שראינו שזינה עם אשה מרלונו לנו חוששין שמה יחזור ויזנה עמה משום דכבר איתרע חזקתה אבל בלחוס או שוגג מהיכח אחי שנחוש שיזנה עוד וברי לה איתרע חזקתה ע"ש מה שכתב ר"י, ושוב הביא להריב"ח סי' ע"ו שכתב בת לחוסה מותרת לו לאחר מיחא כרי שנס בלחוסה גזרו חכמים אלא דמ"מ מלדד דכיינו דוקא שעכ"פ אחד שוגג ואחד מזיד כגון שבה עליה בלחוס אבל כששניהם שוגגין או שניהם אונסין ששניהם בחזקת כשרים לה אמרו, ועיין ח"כ בה"ב כנ"ל ד"ה אבל חכמים אסרו אסור בנחש וכו' וכו"ה לכל שאר הקרובות וכו"ה בעל הלכות גדולות וכמו שכתב רבינו, ומחבאר שם שאין איסור זה אלא בזמן שהזונה קיימת כמו שהזכיר רבינו, ולכאורה נראה דבדידן נמי אונס לאו דוקא אלא ח"כ במפוחה, וע' בהכ"ט ח"ע כנ"ל אה"ב לחוסהו ח"כ בת פלגשו מותרת לו לאחר מיחא ח"ש ועיין עוד שם סכ"ז ובפח"ש אה"ב ח"ג מה שביא עוד המל"מ וקל"ח יש לדייק מלשון דמחירי שכתב כאן בלחוס ח" וז"ל שכל שאנס אשה מותר בנחש אחר, ואף מדברי סופרים כל זמן שאין הזונה קיימת ואין בהן משום אחות זקוקה וכה"כ כיון דכתב כל זמן שהזונה קיימת משמע לכאורה שהאשה היא זונה ולכן אסור אבל היכא דכיה בשוגג או בלחוס ולא כוי זונה ליכא איסור, וז"ע.

וא יאמר דמחירי לשיעתיכ שכתב בחי' לקידושין עעם דחיבוק בקענה נשואה אסור כיון שכלצ"ש ילדה, אמרו חכמי בעצם שהאשה מכרהרת בליש ולזכ הוא חוזר ובה עליה, נמלא דלעולם הכתחלה בה מלד האשה אפילו בלחוס נמי ובהרכחי בזכ במקום אחר וז"ע.

כג) בת בתו כילד. כלומר ארבעה אחים בעולם שנים מהם יש לכל אחד בת ונישאו שתי בנות אלו לנכרי ונולד לו מכל אחת מכן בת שכן אחיות מן האב ולא מן האם ונשאו אחת שתי בנות לאחי אחת אחותיהן, כגון לוי ויכודכ שכיו אחי ראובן ושמעון מארבעה האחים כנ"ל ובה נכרי ונשא שתי נשים אחת בת ראובן ואחת בת שמעון וכל אחת מכן ילדה לו בת וכשיאן ללוי ויכודכ ומתו ונזקקו לראובן ושמעון כרי שהאחת בתו של שמעון ואסורה לו ומותרת לראובן ובהאחת בתו של ראובן ואסורה לו ומותרת לשמעון.

וקצת יש לדייק לשון רבינו שכתב כילד ראובן ושמעון אנסו אשה אחת, הנה כתב דחרייכו אנסו ובהמחירי כתב כילד ראובן אנס אשה וילדה לו בת ובה שמעון אחיו ובה עליה ר"ל על האם בלחוס ג"כ, והנה דייקו דחרייכו בלחוס עליה בלחוס דוקא ולא ברלון וז"ע למכ כתבו אונס דוקא, ולולי דמסתפינא הייתי אומר דבר חדש שכרי יש כאן לכאורה חשש דנימא כמו שזינחה עם זה זנחה עם אחר, שכרי כיון שנתפחה וזינחה ברלונו אחרינן שהפקירה עלמא גם לאחרים, ח"כ לא

כג) בת אשה כילד. עיין פי' קמח בלתי שמיש רביש דכמגרש אשה ונישאה (אחר וילדה בת אסורה על בעלה כראשון מאנס בת אשה כנס אחר

אחד והוליד מזו בת ומזו בת, או שתי נשים שהיו נשואות לאיש אחד ולזו ממנו בת ולזו ממנו בת ומת, או נתגרשו ונשאת אחת לדאובן ואחת לשמעון ונשאו בנותיהן ללוי ויהודה ומתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו לפני דאובן ושמעון זו בת אשתו של דאובן וזו בת אשתו של שמעון והן אחיות מן האב, האסור לזה מותר לזה וכו'. בת בתה כיצד, בת אשתו של דאובן ובת אשתו של שמעון נשאו לאיש אחד והוליד מזו בת ומזו בת ונשאו הבנות ללוי ויהודה ומתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו לפני דאובן ושמעון זו בת בתה של אשתו של דאובן וזו בת בתה של אשתו של שמעון והן אחיות מן האב, האסור לזה מותר לזה וכו'. בת בנה כיצד, בן אשתו של דאובן נשא אשה והוליד ממנה בת ומת או נתגרשה ונשאת לבן אשתו של שמעון וילדה ממנו בת ונשאו שתי בנותיה ללוי ויהודה ומתו ונפלו לפני דאובן ושמעון זו בת בנה של אשת דאובן וזו בת בנה של אשת שמעון והן אחיות מן האם, האסור לזה מותר לזה וכו'. חמותו כיצד, דאובן ושמעון נשאו שתי אחיות והיו להן שתי בנות מבעלים הראשונים ונשאו שתי בנותיהן ללוי ויהודה ומתו דאובן ושמעון ונפלו

משנת הלכות

כוי צוב חיסור ולא עומאח, ועיין יבמות (דף י"ח לרבות סוטה שנסתרה וכתוב' סס) וכתוב' ז"ל עכ"ח כתב פרש"י מדברי חז"ל וא"כ יאמר הכתוב לא יוכל בעל הרשון אשר שלח לשו"ב לקחת וגו' וכנ"ל הם שני לאוין יזכיר במחזיר גרושתו משנשאת ויזכיר במחזיר אשתו שנעמאה בזנות (וכיח' הסוטה), וע"ד הפסע אחרי אשר כועמאה לבעל הרשון ירמוז כי כל אשר ידע איש אחר תחשב לו עמאה ואלו מ"א מחודשות צגע ובחזירה ע"ש, וכוח פלא דא"כ כל אשר ידע איש אחר עמאה תחשב לו ככי"א חפילו לא נישאת לאחר רק זינחה לאחר שגירשה נמי תחא אסורה לחזור לו ובחורה רק לאחר שנישאת לאחר ולא בזנות דכ"ג מותר להחזיר גרישתו ומ"ש לפי עמ"ס זכ. ועיין לקמן בדברי רבינו ריש הלכות פרויה במקדש אח' האשכ נחארסה ונתגרשה ובעל בן באונס בין בר"ן אסורה לחזור לו דברי ר' ישמעאל וכו' ועיין בכתוב' בן ארי' ע"ס דאפשר ר"י ס"ל כר' יוסי בן כפור ואפשר דאפי' בזנות בעלמא נאסרת עליו ע"ש.

לאחר שגירשה, ולפי"ז יש לעיין כיח' דגירש אח' אשתו וזינחה וילדה בת חי ג"כ אסורה לו משום בת אשתו או דוקא ע"י קידושין ונישואין לאחר, ונראה דלא שנה ילדה ע"י קידושין או ע"י זנות דחין קידושי בעל השני גומרין באישות ואדרבה כל זמן שלא נישאת לשני אחי מותרת לחזור לו א"כ כ"ש שהיא בת אשתו.

ונראה להסביר דבריו ז"ל דכבר בארכתי בכמה מקומות דגירושין אינו הפקעת קידושין שהמגרש אח' אשתו אינו מפקיע הקידושין מכן אלא כורח ביניהם באישות מכאן ולכ"כ ומחירה לינשא לאחר, ולכן נקרא גע כריחות, ולא כוי צגע אלא מחיר כמו מיחה שג"כ אינו מפקיע הקידושין למפרע אלא מחיר לאשה לינשא לאחר כן צגע הוא המחיר אותה לינשא לאיש אחר אבל לא נפקעו הקידושין למפרע מצעל הרשון, ומכ"ע קראה לה כחורה וכלכ' וכיחה לאיש אחר או כי ימות האיש האחרון לא יוכל בעל הרשון כנ"ל קרא לבעל הרשון שגירשה בעל וכשני שנשאה איש אחר, ולכן מובן דכשנשאה לאחר זכירה וילדה הימנו בת, כנס שאין לו שום חלק בלידה כבת מ"מ בת אשתו היא נקראת, כיון שלא נפקעו הקידושין ממנה מצעל הרשון וכיח' שילדה כבת הזו, ולכן נראה פשוט שאם קידש אשה וילדו בנים ואח"כ נמלאו קידושי עטות למפרע ונשאת לאחר וילדה בת אותה כבת מותרת לו דלא כוי' אלא בת המפוחה, ובארכתי צוב במקום אחר.

אבל לפ"מ שכתבנו נראה דלאחר גירושין אם זינחה כרי לא מעלה מעל בעלה ולא נקראת כועמאה שגירושין ביהר כן וכיחירו אותה מאיסור א"ל ואם זינחה שפיר מותר לו לחזור חפילו זינחה דכונות אינו אלא כעין זנות דכל פנויה אבל אם נשאת לאחר מעלה בקידושי הרשון צמח שנישאת לאחר הגם שמוותרת לו מ"מ לגבי הרשון נקראת כועמאה שמעלה צו מעל ובקידושי וספיר קראה ככתוב אחרי אשר כועמאה דכשחרות לעולם לא נפקע, וקל"ח נראה להביא סמוכין מהא דרבי יוסי גירש אשתו ונישאת לסומא ולאחר שראה בעני' ולרחה שזכר לה בית ופירנסה וקרא עליה ומצטרך לא תחטלם, וכוח פלא דמכ' שייך צוב ומצטרך לאחר שגירשה ונישאת לאחר, ולפי"מ שביארנו אחי שפיר

ובזה נראה נמי להבין כעמ"ס שקראה כחורה (דברים כ"ד ד') לא יוכל בעל הרשון אשר שלח לשו"ב לקחת להיות לו לאשה אחרי אשר כועמאה כי חושבה הוא לפני ה' וצ"ע למכ' קראו לאיסור מחזיר גרושתו אחר שנישאת לאחר שנעמאה כרי זכירה נישאת לו ולא

דאמר מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה, כיצד, ראובן ושמעון נשואין שתי אחיות ולוי ויהודה נשואין שתי נכריות מת ראובן נולד יששכר ויבם לוי מת שמעון נולד זבולון ויבם יהודה מתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו לפני יששכר וזבולון, אשת ראובן שייבם לוי אסורה ליששכר שנולד ולבסוף יבם ומותרת לזבולון שייבם ולבסוף נולד ומצאה בהיתר, אשת שמעון שייבם יהודה מותרת ליששכר שנולד קודם מיתת שמעון ואסורה לזבולון שנולד לאחר מיתת שמעון ונולד זבולון ולבסוף ייבם יהודה והן אחיות, האסור לזה וכו'. כן כלתו כיצד, בנו של ראובן ובנו של שמעון נשאו שתי אחיות ומתו או נתגרשו ונשאו ללוי ויהודה ומתו לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון זו כלתו של ראובן וזו כלתו של שמעון והן אחיות, האסור לזה וכו'. רב יהודה (שם ט:): מתרגם מחמותו ואילך אבל שיתא באבי דרישא לא, מאי טעמא, כיון דבתו באונסין הוא דמשכחת לה בנישואין לא קא משכחת לה בנישואין קא מיירי באונסין לא קא מיירי. כן אביי מתרגם אף בתו מאנוסתו, מאי טעמא, כיון דאשכוחי משכחת לה אי בעיא באונסין תיהוי אי בעיא בנישואין תיהוי, אבל אשת אחיו שלא היה בעולמו לא, כיון דאליבא דרבי שמעון משכחת לה ואליבא דרבנן לא משכחת

שראה שמעון ויהודה: לאחד מיחא שמעון. (ונוולד זבולון ולבסוף ייבם יהודה) בהגהת הרא"ש ערויב עשכ סוגריים על חיצות אלו, וצפי' הילדעסקיימער כחצ צכתיי ואטיקאן כשמיט שם יהודה וצכתיי מילאנו מושמע גם כשם זבולון ע"ש): כדתו. כגון בן ראובן וכן שמעון נשאו שתי אחיות ומתו ונשאו לוי ויהודה אחי ראובן ושמעון ומתו בלא בנים כלתו של זה מותרת לזה ושל זה מותרת לזה ונמלאו שתי אחיות מחייצמות: רב יהודה מתרגם וכו'. להא דרב מחמתו ואילך אבל ששערויח דצבא דרישא לא חני צו חני

קורא צבן ואע"ג דצכולכו משכחת לה: כיון דבתו. לא מתוקמה אלא צבא אנוסה (כלומר ששניכם אנוסות, ע' חוס') שאי אפשר לבחור של ראובן ובחור של שמעון לכיוון אחיות מן האם שהרי אשה ראובן שילדה לו צבא וגירשה לא יישאה שוב לשמעון מפני שגרשה אחיו היא: באונסין לא קא מיירי. מחתיחין ואידי דלא חני צבו לא חני לכו לכולכו ערויח משום ד צבו: אביי

משנה הלכות

לאשה אחיו שלא היה בעולמו, מפני שאשה אחיו שלא היה בעולמו היא בסדר אחר ושלא כהלכה אלא לדעת ר' שמעון ואף לדבריו אינה אלא בשעה כאחים ע"ש, ומיהו רבינו חשבה בסדר המשנה.

דאי אשה אחיו שלא היה בעולמו, כלומר אפי' אשה אחיו מן האב לא שריא ליה אח"כ כיחא להם ישיבה אחת בעולם אבל אם נולד לאחר מות אחיו אשתו אסירה ליה. ואמר בגמרא (י"ז ע"ב) אשה אחיו שלא היה בעולמו היכה כחיבה אחר רב יהודה אחר רב אמר קרא כי ישבו אחים יחדיו אחים שכיחה להם ישיבה אחת בעולם פרע לאשה אחיו שלא היה בעולמו, ועיין א"י ה"י יבום (סי' תקל"ה).

בז אביי מתרגם וכו' בפלוגתא לא קמיירי. בגמרא (ע' ע"א) דא"ל לוי לרבי מאי אריא דחני ע"ו ליחתי ע"ו א"ל רבי ללוי מאי דעתך אמו אנוסת אביו אמו אנוסת אביו פלוגתא הוא ופלוגתא לא קמיירי ופריך (ע' ע"ב) והרי אשה אח דלא היה בעולמו דפליגי ר"ש ורבנן ואמר רב יהודה צכולן חני קורא צבן האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה מ"מ רב דכילל לכולכו צכתי על כרחך בפלוגתא נמי קא מיירי. ותי' לו (בדף י') הא דלא חני אמו אנוסת אביו משום דלא חנא אלא כנכו דמשכחת צבו שתי אחיות שנאמר צבו האסור לזה מותר לזה ואחותה שכיחא יבמחה או חוללת או מחיבמת אבל אנוסת אביו לא משכחת בתרויכו ר"ל שיכיו שתי אחיות מזדקקות ליבום ותיבה זו אסורה לזה משום אמו ומותרת לשני וכן זו על זו אלא חדא הוא דמשכחת צבו או האסור. לזה מותר לזה או אחותה שכיחא יבמחה כו' ולאו דוקא אחותה שכיחא יבמחה שכיחא חוללת או מחיבמת אלא ככי קאמר או האסור לזה מותר לזה ושיכו בן נכריות ולא אחיות ויזדקקו לחליכה או ליבום או אחותה שכיחא יבמחה ר"ל שיכו אחיות אבל לא שיכו חוללות או מחיבמות אלא שכיחן אסורות ונפקעות מן החליכה ומן היבום.

בו בלתו כילד. משכחת לה נמי בארבעה אחים בעולם ראובן שמעון לוי ויהודה, ולראובן ושמעון לכל אחד בן ונשאו שתי אחיות מתו הבנים או שגירשו בשתי אחיות האלו וחזרו ונישאו לאחי אבות בעליבן שהם לוי ויהודה ומתו אח"כ לוי ויהודה בלי בנים ונזדקקו בני שתי אחיות לראובן ושמעון אחי לוי ויהודה זו כלתו של ראובן ורחוקה לשמעון וזו כלתו של שמעון ורחוקה לראובן וכן אחיות האסורה לזה מותרת לזה.

לה בפלוגתא לא קא מיירי. (בח) רב ספרא מתרגם אף אשת אחיו שלא היה בעולמו ומשכחת לה בשיתא אחי אליבא דרבי שמעון (שם י.), וסימניך מת נולד ויבם מת נולד ויבם. כיצד, (שם כח:) ראובן ושמעון נשואין שתי אחיות לוי ויהודה נשואין שתי נכריות מת ראובן נולד יששכר ויבם לוי מת שמעון נולד זבולון ויבם יהודה מתו לוי ויהודה בלא בנים ונפלו להו קמי יששכר וזבולון, האסור לזה וכו'. למה לי יבם יהודה בלא יבם יהודה נמי, משכחת לה משום צרה, הא תינח צרה, צרה דצרה מאי איכא למימר, כגון דהדור יבומינהו גד ואשר. (שם י.) (כט) אמו אנוסת אביו חדא משכחת לה תרתי לא משכחת לה, אי

מתרגם וכו' בפלוגתא לא קמיירי. ומיכו רב דכיל לכולכו זככי על כרחך בפלוגתא קא מיירי: רב ספרא וכו' האסור לזה וכו'. אשת לוי אסור ליששכר לפי שמלאכ אסור עליו מזיקת ראובן שלא כיב בעולמו ומותרת לזבולון שכשנולד כבר נתייבמה לוי

וזייבם ולצסוף נולד שרי ר"ש, ואשת יכוד אסור לזבולון משום שמעון שלא כיב בעולמו וכשנולד מלאכ באיסור ומותרת ליששכר: בלא ייבם יכוד נמי. שרי ליששכר ובחמשה אחי משכחת לה מח ראובן נולד יששכר ויבם לוי מח שמעון נולד זבולון ומח לוי בלא בנים ונפלו אשת לוי ואשת שמעון לפני יששכר וזבולון אשת לוי אסור ליששכר מפני ראובן בעלכ הראשון ומותרת לזבולון ואשת שמעון מותרת ליששכר שכרי בעולמו כיב ואסור לזבולון: משום לרב. האי דנקט ייבם יכוד משום לרב דנטי לאשכוחי נמי בלרב האסור לזה מותרת לזה אס יששכר וזבולון לייבם לנטי לוי ויכוד הראשונה אשת לוי אסור ליששכר משום לרב אשת אחיו שלא כיב בעולמו וכן אשת יכוד על זבולון וכגון שהיו בלרות אחיות זו לזו ונכריות קרי לכו אלל נטי ראובן ושמעון דאיכא נמי בשחא בלרות האסור לזה מותרת לזה ואחוחא כשכיב יבמתה וכו' ואי לא ייבם יכוד לא מיתוקם מילתא דר' חייא באיסור לרבח דאס נפלו שתי נשים משמעון שתיבן אשת אח שלא כיב בעולמו הן: צרה דלרב מאי אכ"ל. כיכי קרית האסור לזה מותרת לזה באיסור דלרות לרב דכא לרות לרותיבן נמי חנן צפ"ק: בגין דכדר יבמינהו גד ואשר. לנטי לוי ויכוד הראשונה ולכס נשים וייבם גד אשת יכוד ואשר ייבם אשת לוי ומתו גד ואשר ונפלו לפני יששכר וזבולון, ואס באיס לייבם נטי גד ואשר הראשונה אשת גד לרב אשת יכוד שהיבם אשת שמעון שלא כיב בעולמו אסור לזבולון ומותרת ליששכר וכן אשת אשר על יששכר ומותרת לזבולון: אמו אנוסת אביו חדא משכחת לה. לככי

משנה הלכות

אח מולא האסור לזה מותר לזה אלא שאסור לשניכס ואף לר' שמעון אי אח מולא אלא בששכ אחים שכשנים מהם נולדו אחר מיתח האחים וסימניך מת נולד יבם מת נולד יבם כיצד ארבע אחים בעולם שנים מהם ראובן ושמעון נשאו שתי אחיות מת ראובן נולד יוסף יבם לוי אשת ראובן וברי יוסף לא כיב בעולמו של ראובן ואח"כ מח שמעון ונולד בנימין ויבם אשת שמעון מתו לוי ויכוד המייבמין נטי ראובן ושמעון ונזקקו נשוחיבן ליוסף ובנימין ויוסף מותר באשת יכוד שכרי כיב בעולמו של שמעון צשעת הזיקה וזוקקת ליבום ואסור באשת לוי מפני שהיבם אשת ראובן שלא כיב בעולמו ונולד ואח"כ יבם כיב וכבר נאסרה לו איסור עולם הואיל ובאיסור מלאכ ובנימין אסור באשת יכוד מפני שהיבם אשת שמעון שלא כיב בעולמו, ונולד ולצסוף יבם כיב ומותר באשת לוי ואע"פ שהיבם אשת ראובן ולא כיב זה בעולמו הואיל ויבם לוי ולצסוף נולד זה מותר באשתו לדעת ר' שמעון ומשכחת לה מותרת לזה אסור לזה כא לרבנן שניכס אסורים בשחיבן והלכך כחכמים.

(כט) אמו אנוסת אביו חדא משכחת לה תרתי לא משכחת לה. עיין לעיל (אות כ"ז) ומשני דר'

ביצד שאס יעקב אנס שתי אחיות וילדכ לו האחת לוי והאחת יכוד ונישאו האנוסות לשני בני אחרים של יעקב שהם ראובן ושמעון כגון שנשא ראובן אמו של לוי שהיא אנוסת אביו ושמעון אמו של יכוד ומתו ראובן ושמעון אחוחא שהיא יבמתה משכחת לה כלומר שתי אחיות המזדקקות ליבום לשני בניכס כל אחת לבן אחוחא אבל מכל מקום אי אח מולא שיכו חוללות או מחיבמות שאין אומרים האסור לבנה מותרת לבן אחוחא לפי ששחיבן אסורות לכל אחד משניכס אחת משום אמו ואחת משום אחות אמו ונפקעו שחיבן מן החליב ומן היבום, ואס נכריות אנס וילדכ לו כל אחת מכן צה (בן) ונישאו לשני בניו שמאשכ אחרת האסור לזה מותר לזה משכחת לה שהאסור לזה משום אמו מותרת לזה שאינה אמו ולא אחות אמו ומשכחת לה דחוללת או מחיבמת אבל אחוחא שהיא יבמתה לא משכחת לה שכרי אינן שתי אחיות ועיקר שמעתינ משום יבום שתי אחיות היא ע"כ.

(כח) רב ספרא מתרגם אף אשת אחיו שלא היה בעולמו וכו'. וכחצ במאירי ז"ל (דף ע' אות ע"ו) אשת אחיו שלא היה בעולמו וכו', ולדעת ר' שמעון שמתיר צמח יבם ונולד כא לרבנן שאוסרים בשחיבן אי

יעקב שתי אחיות אנס, אחותה שהיא יבמתה משכחת לה האסור לזה מותר לזה לא משכחת לה, אי שתי נכריות אנס אסור לזה ומותר לזה משכחת לה אחותה שהיא יבמתה לא משכחת לה. כיצד, יעקב אנס שתי אחיות והוליד מהן ראובן ושמעון ונשאו שתייהן ללוי ויהודה והן אנוסות אביהם ומתו לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון זו אמו של ראובן וזו אמו של שמעון והן אחיות, אחותה שהיא יבמתה איכא האסור לזה מותר לזה ליכא, דהויא לה אמו של ראובן אחות אמו של שמעון ואמו של שמעון אחות אמו של ראובן וכתיב (ויקרא י"ח ג) ערות אחות אמך לא תגלה. (ד) שתי נכריות כיצד, יעקב אנס שתי נכריות והוליד מהן ראובן ושמעון ונשאו שתייהן ללוי ויהודה, דתנן נושא אדם אנוסת אביו ומפותרת אביו, ומתו לוי ויהודה ונפלו לפני ראובן ושמעון עמד ראובן וייבם אשתו של אחיו שהיא אנוסת אביו והיא אמו של שמעון ועמד שמעון וייבם אשתו של אחיו שהיא אנוסת אביו והיא אמו של ראובן והן נכריות, האסור לה מותר לזה איכא אחותה שהיא יבמתה ליכא. (שם כ.) (א) כלל אמרו ביבמה כל שאיסורה איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת, איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת, אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת. כל שאיסורה איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת כיצד, אחיו של ראובן שנשא בתו של ראובן או אחת מחמש עשרה עריות הן וצרותיהן וצרות צרותיהן לא חולצות ולא

לא נקט לכ במחני' שלי אחס קורא צב האסורכ לזכ מותרת לזכ ואחותכ כשכיח יבמתכ מחייבמת שיכו ב' אחיות ונפלות לכחייבנסותכא זו אסורכ לזכ משום אמו וכן זו על זכ ומותרת לשני אלא חדא משכחת לכ האסורכ לזכ מותרת לזכ או אחותכ כשכיח יבמתכ: אי יעקב שתי אחיות אנס. וילדכ לו כאחת לוי וכאחת יכולכ וגשח ראובן אנוסת אביו אמו של לוי ושמעון גשח אנוסת אביו אמו של יסודכ: אחותה שכיח יבמתה. נופלת לייבום לפני לוי ויכודכ צניח משכחת לכ: האסור לזכ מותר לזכ לא משכחת לכ. לפי ששתייהן אסורות על שנייהם אמו של לוי אסורכ לו משום אמו

ואחותה משום אחות האם וכן ליכודכ ושתייהן פטורות מן החליכה ומן הייבום: ואי שתי נכריות אנס. וילדו לו ב' צניס ונשאום ב' צניס מאשה אחרת ונפלו לפני צניסכ האסורכ לזכ מותרת לכ אכל לאו אחיות ניגבו ועיקר מילחא דר' חייא משום ייבום שתי אחיות נקט: הי"ג כלל אמרו צניסכ כל שאיסורכ איסור ערוה לא חולצת ולא מחייבמת. לרעה וכ"ש כיה, ובמשכח כגירסא שכיח איסור ערוה וצבג' כצ"ח כגיה כל שאיסורכ איסור ערוה וכגירסא רבינו וכיה עיקר: איסור מלוכה. שניות, ואמאי קרי ליכ איסור מלוכה אמר אצוי מלוכה לשמוע דברי חכמים: ואיסור קדושה. אלמנכ לכבן גדול גרושה

משנה הלכות

יכודכ כיה דחסר באנוסת אביו ולא משכחת אס שחכיכ מזדקקת לצניס שכרי אחיו מאציו אסור צב לר' יכודכ. ובגמ' עריך עוד דילמא דאי עבר אחיו של זכ ונשאכ דכא מ"מ אנוסת אביו לר' יכודכ אינכ אלא בלאו וקידושין חופסין צב דר' יכודכ לא ס"ל כר"ע דאין קידושין חופסין בחייבני לאוין, וכא דלא חקשכ א"כ כיכי קחני לכ צשע עריות צמחני', כהיה אחיה כר"ע וכשיטת ר' יכודכ דמפרש לא יגלכ כנף אביו אנוסת אביו אכל לר' יכודכ מיכא ליכייילה צחמש עשרה, ותי' דצאיסורא לא קמיירי. פי' כיון דליכא למיחני אלא בצאופן דעבר ונשא צאיסור ואפילו צאיסור לאו. ובחוס' ד"כ לר' יכודכ הקשו עוד דלוקמכ בקדשכ דליכא איסור לקדש דלא יגלכ כחיב לא יקח לא כחיב וע"ש מה שתי' ב' חירוים ועיין רצב"א, וכמאירי תי' כתי' השני של חוס' דכיון שהקידושין גורמין אס האיסור מקרי דאי ע"ש.

ראובן וכוליד ממנכ צן וכיה לא נאסרה על ראובן כי אנוסת כיה דכא כתיב וכיה לא נחפסכ הא נחפסכ מותרת, וכשמת ראובן בלא צניס מזדקקת אכל צניס ונמלחא נשואכ לאחיו צכיתר ופוערת לרעה דאע"ג דשמעון כוי ממזר כרי ממזר זוקק אשה אחיו ליבום (כדלקמן כ"צ ע"א) ומכ דלא מיבם כוא מאיסור קדושה מדרבנן כא חלילה צעי אי לאו משום אמו ותי' דצאחוב דממזרות לא קחני.

(ל) שתי נכריות כילד כו'. ארבעה אחין צעולם כגון יעקב אנס שתי נכריות וכוליד מהן ראובן ושמעון וכו' לו עוד ליעקב שני צניס לוי ויכודכ מאשחו כנשואה לו צכיתר, נמלח כני ד' אחין מאצ אחד ולא מאס אחת ואס ראובן ושמעון שהס אנוסות אכל אציהס יעקב מותרות ללוי ויכודכ שהס צניו מאשחו ככשרה, וכשמתו לוי ויכודכ שנשאו האנוסות אס ראובן ושמעון נפלו ליבום לראובן ושמעון אחיהס מאנוסת אביו עמד ראובן וכו'.

(א) כלל אמרו צניסכ וכו'. משנה שס (כ' ע"א)

ומהדר תו לאקשווי דכא איכא אמו אנוסת אביו שנשאכ לאחיו צכיתר גמור וכגון שיעקב אנס כלתו אשה

מתייבמות. (ב) איסור מצוה חולצת ולא מתייבמת כיצד, אחיו של ראובן מאביו נשא אם אמו של ראובן או אשת אבי אמו של ראובן או אשת אחי האם מן האב של ראובן או אשת אחי האם מן האב ומן האם של ראובן או אחיו מאביו שנשא כלת בנו של ראובן או כלת בתו של ראובן או שלישיית שבבנו שהיא בת בן בנו של ראובן או שלישיית שבבתו שהיא בת בן בתו של ראובן או שלישיית שבבתה שהיא בת בן בתה של אשתו של ראובן או רביעית שבחמיו שהיא אם אם חמיו של ראובן או רביעית שבחמותו שהיא אם אם חמותו של ראובן או אחיו מאביו שנשא אשת אחי האם מן האם של ראובן הרי אלו כולן חולצות ולא מתייבמות, שכולן שניות ליבם ולא שניות לבעל, ואי אתה יכול לומר אם אביו ואשת אבי

וחלוצה לכך הדיוט, ואמאי קרילכו איסור קדוש דכתיב קדושים יהיו לאלקיהם ותיחא ר' יהודה מחליף וכו': איסור מלוך וכו' כילד, או שלישיית שבבנו שהיא בת בן בתו של ראובן או שלישיית שבבתה שהיא בת בן בתה של אשתו של ראובן או רביעית שבחמותו שהיא אם אם חמותו של ראובן או אחיו מאביו שנשא אשת אחי האם מן האם של ראובן הרי אלו כולן חולצות ולא מתייבמות, שכולן שניות ליבם ולא שניות לבעל, ואי אתה יכול לומר אם אביו ואשת אבי

משנה הלכות

ואף אם אינן ראויות לילד. וכל אשה מתייבמת ולא חולצת או חולצת ולא מתייבמת או חולצת ומתייבמת זולת לרת ערוה ולרות לרותיכן כמו שביארנו ע"כ.

כלל אמרו ביבמה כל שהיא איסור ערוה וכו"ל ל"ל כל שאיסורה איסור ערוה כגירסת רבינו, אחרת שהיא יבמה חולצת או מתייבמת ורבינו גרס או חולצת או מתייבמת.

לב) איסור מלוך חולצת ולא מתייבמת כילד וכו'. ביבמה שהיא איסור מלוך אלל היבם ר"ל שניות מדברי סופרים, ובגמ' איסור מלוך שניות אמאי קרי לך איסור מלוך אמר חז"ל מלוך לשמוע דברי חכמים. ואיסור קדוש אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכ"ד, ואמאי קרי ליה איסור קדוש דכתיב קדושים יהיו לאלקיהם. תניא ר' יהודה מחליף איסור מלוך אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכ"ד הדיוט, ואמאי קרי ליה איסור מלוך דכתיב (ויקרא כ"א) אלה המלות. איסור קדוש שניות מד"ס, ואמאי קרי ליה איסור קדוש אמר חז"ל כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש ח"ל רבא וכל שאינו מקיים דברי חכמים קדוש הוא דלא מיקרי רשע נמי לא מיקרי (בתמיכה) אלא אמר רבא קדש עלמך צמותך לך. ורש"י גרס קדש עלמך ולצדקה. אף צמותך לך לכוסף עליהם שניות צמותך לך על הערוה כדי שלא תבא לידי ערוה האסורות מכ"ח.

ופ"ו כל שאיסורה איסור ערוה ר"ל מתייבמת כריתות או מיתות צ"ד דוקא כגון צדו או אחרת או אחרת מחמת עשרה נשים הנזכרות במשנה לא חולצת ולא מתייבמת ר"ל לרתה כערוה עלמה אסורה עליו צרתה ופוערת לרתה שהיא עליו ממילא באיסור אשה אחת ולא כתיבה החורה אלא לייבם וכיון שהיא לרת ערוה פעורה היא ונשאת באיסור אשה אחת.

ובמשנה עוד שם איסור מלוך שניות מדברי סופרים איסור קדוש אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכ"ד הדיוט ממזרה ונתיבה לישראל וצת ישראל לנחין וממזר. ובגמ' כלל לאחויי מאי אמר רפרס בר פפא לאחויי לרת איילוניית וכדרב חסי (לעיל י"ב, דלא חולצת ולא מתייבמת דערוה קרינן בה באילוניית דמיעטק קרא מאשר חלד פרע לאילוניית וקיימא עליה באיסור אשה אחת, וכגון שהכיר בה, הלכך לרתה לרת ערוה). ואיכא דאמרי כל שאיסורה איסור ערוה היא דאסירה לרתה כה לא איסורה איסור ערוה לרתה לא אסירה, למטועי מאי אמר רפרס למטועי לרת איילוניית ודלא כרב חסי ועיין חוס' שם ד"כ לאחויי.

ורבינו מפרש כלשון ראשון איסור מלוך שניות מדברי סופרים, חולצת ולא מתייבמת כילד אחיו של ראובן מאביו נשא אם אמו של ראובן וכו', בגמ' דף כ"ח ע"א ח"ר מכ"ה שניות אם אמו ואם אביו ואשת אביו ואשת אביו ואשת אביו ואשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם מן האב וכלת בנו וכלת צדו, ומותר אדם באשה חמיו ובאשת חורגו ואיסור צדו חורגו, וחורגו מותר באשתו וצדו, ואשת חורגו אומרת לו אני מותרת לך וצדו אסור לך ופריך צדו חורגו דאורייתא היא דכתיב את צדו ואת צדו צדו (ויקרא י"ח).

וכתב הרמב"ם צפיה"מ כלל אמרו וכו' איסור ערוה בן ולרותיכן ולרות לרותיכן וכן אילוניית וכו' וכן אשת סרים חמם וכן אנדרוגיטום לא חולצת ולא מתייבמת שנאמר ומה אחד מכן וכן חין לו מי שראוי להיות לו בן פרע לאלו שאין ראויים להיות להם בן וכן אשת כגור ואשת עבד משוחרר לפי שאין אהוב לעו"כ ולא לעבדים. איסור מלוך ואיסור קדוש חולצת ולא מתייבמת, אבל עקרה וזקנה או חולצת או מתייבמת

וכתב הראש"ש ז"ל, בירושלמי דפירקין (כ"ד) גרסינן

להוציא ואין לה כתובה והוולד כשר, ואם מת ולא נתגרשה לא פסלה מן הכהונה, ואם ייבם אחת מאיסור קדושה כופין אותו להוציא ויש לה כתובה והוולד חלל ופסלה מן הכהונה. (א) אחותה שהיא יבמתה דאיסור ערוה חולצת ולא מתייבמת, כיצד, אחיו של ראובן נשא אחות חמותו של ראובן וחמותו של ראובן נשואה לשמעון אחיו ואחר כך מתו שניהם, חמותו שהיא ערוה פטורה מן החליצה ומן הייבום, אחות חמותו או חולצת או מתייבמת. או שנשא אחות אם חמותו של ראובן ואם חמותו של ראובן נשואה לאחיו, אם חמותו ערוה אחותה מותרת. או שנשא אחות אם חמיו של ראובן ואם חמיו של ראובן נשואה לאחיו, אם חמיו ערוה אחותו מותרת או שנשא אחות אשת אחיו מאביו, אשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו, אשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו ערוה אחותה מותרת. או שנשא אחות אשת אחיו שלא היה בעולמו ואשת אחיו שלא היה בעולמו נשואה לאחיו, אשת אחיו שלא היה בעולמו ערוה אחותה או חולצת או מתייבמת. או שנשא אחות כלתו וכלתו נשואה לאחיו, כלתו שהיא נשואה לאחיו ערוה אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת. ואחיות כולו דאיסור ערוה או חולצות או מתייבמות ואי אתה יכול לומר אחיות שאר עריות מפני שאחיותיהן עריות. (שם פד.) (ד) שניות מדברי סופרים שניה לבעל ולא שניה ליבם אסורה לבעל

ולא מזונות ולא בלאות וכולד כשר וכופין אותו להוציא: ואם ייבם אחת מאיסור קדושה. דף פ"ב ח"ר אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכ"ד יש לה כתובה פירות מזונות בלאות וכיח פסולה וולדכ פסול וכופין אותו להוציא, וכה דיש לה כתובה דכל מקום שהוא פסול וכיח פסולה קנסו אותו רבנן כתובה מפני שזכ הוא מרגילה ומסיחה ליגשלו לו בעצירה: אחותה שכיח יבמתה דאיסור ערוה חולצת ולא מתייבמת. עיין הגכות בן ארי' וברע"ז בגיבו או חולצת או מתייבמת וכן מוכרח הלשון שממשיך רבינו אחות אמו

או חולצת או מתייבמת וכו': ואי אתה יכול לומר אחיות שאר עריות. כלומר אחותו מלידה מאביו או אמו דכתיב אחיותיהן עריות ניבחו אללו ולא דברו רק באחותו שהיא יבמתו ע"י נישואין: שניות מדברי סופרים. שניות לעריות שגזרו סופרים עליהם משנה (כ' ע"א): שניה לבעל ולא שנייה ליבם. אם אמו של בעל ולא של יבם כגון שכיח אחיו מן האב ולא מן האם:

משנה הלכות

(א) אחותה שכיח יבמתה דאיסור ערוה חולצת (ולא) או מתייבמת כ"ד. (יבמות כ' ע"א) אחותה שכיח יבמתה חולצת או מתייבמת, ובגמ' אחותה דמאן חילימא דאיסור מלוה כיון דמאורייתא רמיא קמיה פגע באחות זקוקתו אלל אחותה דאיסור ערוה ע"כ. ועיין דף כ"ח ע"א היכה אחת מהם כו' הא חגיגה חדא זימנא אחותה שכיח יבמתה או חולצת או מתייבמת לריכא דאי אשמועינן בהם משום דליכא למיגזר משום שני דאיכא למיגזר משום שני ואי אשמועינן בהם משום דאיכא שני דקא מוכח אצל בהם דליכא שני אימא לא קמ"ל. ולכן נראה מה שכתוב כאן בספרי רבינו אחותה שכיח יבמתה דאיסור ערוה חולצת (ולא) מתייבמת ל"ל או מתייבמת וכמ"ש רבינו כיצד אחיו של ראובן וכו' ואחר כך מחו שניהם חמותו שהיא ערוה פטורה מן החליצה ומן היבום אחות חמותו או חולצת או מתייבמת וכו' או שנשא אחות כלתו וכלתו נשואה לאחיו כלתו שהיא נשואה לאחיו ערוה אחותה שכיח יבמתה או חולצת או מתייבמת ואחיות כולו דאיסור ערוה או חולצות או מתייבמות.

(ב) שניות מדברי סופרים שניה לבעל וכו'. במשנה דף פ"ד יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן מותרות לאלו ולאלו

פירות מזונות בלאות וכיח פסולה וולדכ פסול וכופין אותו להוציא שניות מדברי סופרים אין לה כתובה לא פירות לא מזונות ולא בלאות וכיח כשרה וולדכ כשר וכופין אותו להוציא, וביאר רבינו דמה שאמרו וכיח כשרה מיירי כגון דאם מת ולא נתגרשה לא פסלה מן הכהונה דכיון דכופין אותו להוציא צגע א"כ היא נפסלה מחמת גירושין וכיחך אמר היא כשרה וולדכ כשר דלגבי יבמה אסורה לדור וכופין אותו להוציא ואם יוליא כרי נתגרשה אם כן מה היא כשרה ופי' רבינו שאם מת היא כשרה לכהן ולא גזרו עליה לפוסלה.

ודע דצ"ג דפוס ווין שנת בליכות עולם לו (חק"ע לפ"ק) יש כאן ע"ם ועירצוב הדברים שכתב וז"ל ואם ייבם אחת מאיסור מלוה כופין אותו להוציא ואין לה כתובה והולד כשר ואם מת ולא נתגרשה לא פסלה מן הכהונה ואם ייבם אחת מאיסור מלוה כופין אותו להוציא ואין לה כתובה והולד כשר ואם מת ולא נתגרשה לא פסלה מן הכהונה ואם ייבם אחת מאיסור מלוה כופין אותו להוציא ואין לה כתובה והולד כשר ואם מת ולא נתגרשה לא פסלה מן הכהונה והוא ג"כ עשות הדפוס ושלא כהלכתה אלל הוא עוד חלק מהעפות שאם ייבם אחת מאיסורי מלוה וכ"ז עשות הדפוס הוא.

ומותרת ליבם, שניה ליבם ולא שניה לבעל אסורה ליבם ומותרת לבעל, שניה לזה ולזה אסורה לזה ולזה. כל שניה שהיא שניה לבעל ואין שניה ליבם, מבעל אין לה כתובה ואין לה מזונות והולד כשר וכופין אותו להוציא, מן יבם יש לה כתובה ויש לה מזונות והולד כשר ואין כופין אותה להוציא. כל שניה שאינה שניה לבעל והיא שניה ליבם, מבעל יש לה כתובה ויש לה מזונות והולד כשר ואין כופין אותו להוציא, מן יבם חולצת ולא מתייבמת ואם נשא אין לה כתובה ואין לה מזונות והולד כשר וכופין אותו להוציא. כל שניה שהיא שניה לבעל והיא שניה ליבם, משניהם אין לה כתובה ואין לה מזונות והולד כשר וכופין אותו להוציא. כל שניה שהיא שניה לבעל ואין שניה ליבם ומת, או חולצת או מתייבמת. כל שניה שהיא שניה ליבם ואין שניה לבעל ומת, חולצת ולא מתייבמת. כל שניה שהיא שניה ליבם ולבעל ומת, חולצת ולא מתייבמת. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה לבעל ואחת שניה ליבם ומת, כשהוא מייבם מייבם לשניה דבעל כשהוא חולץ חולץ לשניה שלו. מי שהיה נשוי שתי נשים שתיים שניות לבעל ולא שניות ליבם ומת, עומד יבם ומייבם לאיזו שירצה.

שניה ליבם ולא שניה לבעל. אם אמו של יבם ולא של בעל אסורה ליבם ומותרת לבעל: אין לה כתובה. מאחיים לבחלה ומנה לחלמנה, ודין חנאי כחובב נמי אין לה דמזוני חנאי כחובב ויבם שכך כתב לה בכחובב אם חנאי יבמה צבית ומחזנה מנכסי כל ימי מיגר ארמלוהך וקנסו אחיה בכל זה. והנה במשנה איתא ולא פירות ולא מזונות ורבינו לא זכר פירות ונ"ע: ולא מזונות. לא מיבעיא היכא דיבמה חתיה דלא כייפין ליה לזונה דכא דעמוד וכולא קאי, אלא אפי' אם הלך

למדינת הים ולוחה ואכלה לא משלם: כל שניה שהיא שניה ליבם ולבעל. דכיון שאסורה לשניהם מדרבנן חולצת, ואם עבר וייבם הולד כשר וכופין אותו להוציא, ואין לה כלום: מי שהי' נשוי שתי נשים אחת שניה וכו'. דכיון דאחת מותרת לו כשמייבם מייבם אחת שמותרת לו וכשהולך חולץ אחת שהוא אסורה לו משום שני'. והוא בכלל מה ששנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו

משנה הלכות

שאכל מפני שהיא מרגילה לעצירה. בלחות אם נשאר לה בלחות בגדים משוחקים שהכניסה לו בנכסי מלוג אע"פ שכלו מחמת תשמישו של בעל אינו משלם פחחס שהרי התשמיש פרי הוא, ומכל מקום אם הם בעין נועלחס, ועיין תוס' ד"ה בלחות.

ואלמנה לכה"ג גו"ח לכה"ד, ה"ה לכל חייבי לאוין כגון מחזיר גרושה משנשאת לאחר וספק סוטה או אפילו סוטה ודאית אם החזיקה יש לה כתובה ואפילו מנה ומאחיס וכ"ש חוספת ואע"ג דקיי"ל זינתה חתה בעלה אין לה כתובה דוקא בשרו"ה להוליאה אחר שזינתה אבל אם רול"ה לקיימה או שהחזירה אע"פ שאסורה לו יש לה כתובה, ופי' תוס' חד מקמאי בכחובות ק"א בשהכיר זה אבל אם לא הכיר זה אין לה אלא חוספת כ"כ הרי"ף והא דחוספת יש לה משום דחוספת משום חתה חופה הוא כמ"ש בכחובות נ"ו ע"א אבל כתובה מנה ומאחיס משום תקנה הוא ובכיוולא באלו לא תקנו ומיכו בס' בהשלמה חולק דגם חוספת אין לה בלא הכיר זה הא בכה"ר זה גובה את הכל, ועיין מאירי שכתב ואע"ג דחייבי לאוין חמירי משניות וביאך אנו מקילין בהם טעם דבזר שכללו דברי תורה וא"ל חיזוק וכללו דברי סופרים ולריכין חיזוק.

שניות מדברי סופרים אין לה כתובה לא פירות לא מזונות לא בלחות והיא כשרה וולדה כשר וכופין

ואסורות לאלו ולאלו וכו' שניות מד"ס שנייה לבעל ולא שנייה ליבם אסורה לבעל ומותרת ליבם שנייה לזה ולזה אסורה לזה ולזה אין לה לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלחות והולד כשר וכופין אותו להוציא. פי' שניות מדברי סופרים שהדבר ידוע שאיסורן מדברי סופרים כגון שנשא הבעל אם אמו, ולא היחה אם אמו של אחיו כגון שהיו שני אחים מאב ולא מן האם אסורה לבעל שהוא אם אמו מד"ס ומותרת ליבם שאינו אם אמו והיא זרה חללו. היחה שניה ליבם ולא לבעל, כגון שהיחה אם אמו של יבם ולא של בעל אסורה ליבם ולא לבעל היחה שניה לשניהם שהם אחים מן האם ג"כ אסורה לשניהם.

והא דאמרו אין להם כתובה בגמ' דף פ"ה שם ת"ר אלמנה לכה"ג גרושה וחלו"ה לכה"ד יש לה כתובה פירות מזונות בלחות והיא פסולה וולדה פסול וכופין אותו להוציא, יש לה כתובה אם גירשה ומזוני לאחר מיחה אם מת ולא גירשה יש לה מזונות כל ימי אלמנותה כשאר אלמנה דמזוני חנאי כחובב היא וכיון שמת ליכא למיגרר שמה תעכב גביה. ויש לה פירות שאע"פ שכבר אכל הפירות כיון דשלא כדין אכלן שהרי לא היה זה ישראין מעולם, ואע"ג דבכשרה אמרינן מה שאכל אכל ומה שהוליא הוליא הכא קנסין ליה דמשלם אפי' מה

(ח) מי שהיה נשוי שתי נשים שתיהן שניות ליבם ולא שניות לבעל ומת, חליצתה של אחת מהם פוטרת צרתה. (ח) מי שהיה נשוי שתי נשים שתיהן שניות לבעל וליבם ומת, חולץ לאחת מהם. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה לבעל ואחת אשה אחרת ומת, מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו כשהוא מייבם לאשה אחרת שכיח מותרת לו, או חולץ כלומר שאם אינו רוצה ליבם חולץ, וכשהוא חולץ חולץ לשניה לו. ובהג"ה שם ל"ן על המילים או חולץ נ"ב ע"ס, ובאמת כי אינו עושה אלא שרבינו מפרש דלא חימא באחת שני' ואחת אשה אחרת שמייבם לאשה אחרת ואין צידו לחלוץ אלא חייב לייבם ולזה הוסיף או חולץ, כלומר מייבם לאו דוקא, ושוב הוסיף

משנה הלכות

(ח) מי שהיה נשוי שתי נשים וכו'. חוספתא פ"ו מיבמות ה"ב מי שהיה נשוי שתי נשים ומת ביאמה או חליצתה של א' מכן פוערת את לרחה, ביחא אחת מכן אסורה לאחד מן האחים איסור ערוה וחלץ לה לא עשה כלום ולא פער את לרחה אלא היא או לרחה מחיבתה לשאר אחים, ביחא איסור מלוה ואיסור קדושא חלץ לה או בא עליה נפטר לרחה ע"כ. ועיין ירושלמי יבמות פ"ב ה"ג איסור מלוה ואיסור קדושא חלץ נפטר לרחה אהפלו ר' לעזר ור' יוחנן ומוקי לה ר' שמי דמוחלפת בשמועה דחני ר' חייב איסור מלוה איסור קדושא חלץ לה ובא עליה נפטר לרחה פי' חלץ לה או בא עליה נפטר לרחה. ומצוה דאפילו בחליצה כזו שהוא פסולה מדרבנן מ"מ פוערת לרחה.

אוחו להוליא ח"ר שמעון צ"ח מפני מה אמרו חלמנה לכ"ג יש לה כתובה מפני שהוא פסול והיא פסולה וכ"מ שהוא פסול והיא פסולה קנסו אוחו כתובה, ומפני מה אמרו שניות מד"ס אין להן כתובה מפני שהוא כשר והיא כשרה וכ"מ שהוא כשר והיא כשרה קנסו אוחה כתובה. רבי אומר הללו דברי תורה ודברי תורה אין לריבין חיזוק והללו דברי סופרים ודברי סופרים לריבין חיזוק דבר אחר זכו מרגילה וזו היא מרגילתו וכו'. פי' והיכא דהיא מרגילתו קנסוה כתובה שלא תהא מרגילתו להנשא לו והיכא דהוא מרגילה קנסוהו כתובה.

ובגמ' כתובות ק"ח ע"ח דהא דקנסו דוקא צמנה ומאחים אבל חוס' יש לה ואפילו לא הכיר בה שהיא שניה. ועיין בסמוך לעיל (ולקמן בהל' עריות).

והרמב"ם פ"ז ה"י כתב וז"ל יראה לי שכך הדין (שכתב מקודם לזה דחליצה שאינה מעולה אינה פוערת את הלרחה) בשתי יבמות הבאות מבית אחד והאחת מכן אסורה על יבמה משום שנייה או מחייבי לאוין או מחייבי עשה שאם חלץ לאסורה לא הותרה לרחה חלץ ללרחה הותרה האסורה ע"כ. וכתב ה"ה ז"ל שם סדרת רבינו זכר נראה נכונה שהרי חליצה פסולה כנזכרת בסמוך הוא מפני שאין האחיות מחייבות משום דהויה כל אחת אחת אשה בזיקה ואין זה אלא מדרבנן ואעפ"כ אין חליצתה פוערת לרחה וא"כ מ"ש שניה או חייבי עשה וחייבי לאוין שכולן אינן עולות ליבום ולמה חפער חליצתן לריותיהן אלא משמע דכולן שוות. אבל הרב בה"ג ז"ל כתב מי שהיה נשוי ב' נשים שניה ליבם ואחרת, כשהוא מייבם מייבם לאחרת כשהוא חולץ חולץ לשני' ע"כ וזה היפך מדברי רבינו. ויש מן המפרשים סו' כן ואומרים שלא אמרו חליצה פסולה אינה פוערת אלא כגון שנאסרה עליו בזיקה כגון זו דאחיות או שעשה בה מאמר או נתן לה גט או חליצת מעוברת וכו' ואין בחילוק זה טעם נכון, אלא שסמכו על החוספתא דקתני ביחא אחת אסורה על א' מן האחים איסור ערוה וחלץ לה לא עשה כלום ולא פער לרחה אלא או היא או לרחה מחיבתה לשאר אחין פי' אפי' מחיבתה ביחא איסור מלוה ואיסור קדושא פי' שניות

(ל) מי שהיה נשוי שתי נשים שתי שניות ליבם ולא שניות לבעל (בגמ' מ"ג) חנן מי שהיה נשוי לשתי נשים ומת ביאמה או חליצתה של אחת מהם פוערת לרחה, ביחא אחת כשרה ואחת פסולה אם היא חולץ חולץ לפסולה ואם היא מייבם מייבם לכשרה. ובגמ' אמר רב יוסף כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי צורו ואחרים לריבין להם פי' דלכן אם היא חולץ חולץ לפסולה דלא יפסול את הכשרה לכהונה ע"י חליצה אעפ"כ שהוא אין לריך לה אפשר יבא כהן וישאנה ואם יחלוץ לה לא ישאנה. ובנשא שתי נשים ושתי שניות לו בע"כ חולץ ואין נפ"מ לאיזה מכן חולץ כיון דא"א צלי חליצה.

ויש לחקור בכה"ג שנפלו שתי נשים אחת ילדה ואחת זקנה ויילדה היא בת בניס ובזקנה כבר עברו עליה ימי זקנה ולאו בת בניס היא כלל והוא אינו רוצה ליבם אלא לחלוץ אי אמרינן ליב חלוץ לזקנה מהא דרבי דאין אדם שופך וכו', ודלמא מתרמי לה כהן ילד והיא נפסלה לו ע"י חליצה או דילמא כיון דחרוייכו ראויות לכהונה מה שאחת בת בניס בשביל זה לא נקרה שופך מי צורו דאפשר שהזקנה נמי חנשה לכהן זקן ולא ישפוך מי צורו וכו' וכו' נראה ודו"ק.

שירצה. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה ליבם ואחת אשה אחרת ומת, כשהוא מייבם מייבם לאשה אחרת או חולץ כשהוא חולץ לשניה לו. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה לבעל ואחת מחזיר גרושתו משנשאת ומת, כשהוא מייבם מייבם לשניה דבעל כשהוא חולץ חולץ למחזיר גרושתו של אחיו משנשאת. מי שהיה נשוי שתי נשים אחת שניה ליבם ואחת מחזיר גרושתו משנשאת ומת, חליצתה של אחת מהם פוטרת צרתה. (טז) מי שהיה נשוי שניה לבעל ולא שניה ליבם ומת, או חולצת או מתייבמת. מי שהיה נשוי שניה ליבם ולא שניה לבעל ומת, חולצת ולא מתייבמת. מי שהיה נשוי שניה לבעל והיא שניה ליבם ומת, חולצת ולא מתייבמת. (שם מד.) (טז) מי שהיה נשוי שתי נשים

כשהוא חולץ כלומר שאינו מייבם חלל חולץ חולץ לשניכ לו, וכעטם משום דכ"ג אין אדם שופך מי צורו ואחרים זריכים לו דכאחרת לא חפסל לכהונה ואם יחלוץ לאחרת חפסל לכהונה: שניה ליבם ולא שניכ לבעל. חוללת דכיון דשניכ היא לו אסור לו לייבם וכמ"ש בגמ' דף כ', ורבינו ז"ל צ"ל כלל הליורים משום

משנה הלכות

מיבם לכשרה ע"כ כשהוא ישראל מיירי, ומש"כ פסולת כלומר לכהונה אבל לו שתיים כשרות כן וכמ"ש בסמוך ומ"ש כשהוא מייבם מייבם לכשרה לאו דוקא שאם רוצה בגרושה מייבם לה, אלא לאפוקי דלא חימא דכיון דקיי"ל אין שופך כ"ג נחייב אוחו לייבם דוקא הפסולת ולא ייבם ככשרה קמ"ל שמייבם לכשרה כלומר לאיזו שירצה. והמאירי כתב דמסתמא בכשרה ניחא ליה קאמר הכי ונושא הא דחביבא ליה. והא דאמרין דמסתמא בכשרה ניחא ליה משום דנושא גרושה ארבע דעות צמעה ואמרו ז"ל (פסחים קי"ג ע"א) לא תצטל בקדרה שצטל זה חזירך מאי ניהו גרושה בחיי בעלה דאמר מר גרוש שגשג גרושה ארבע דעות צמעה ואי צעית חימא אפי' אלמנה ומצואר דגרושה גרוע הוא ולכן מסתמא באלמנה ניחא ליה, או שמלמדין אוחו ליקח באלמנה משום לוואת ר"ע כ"ל.

וחייבי לאוין חלץ לה או זה עליה נפטר לרחק ע"כ וסיים דזרייתא זו לריכה חלמוד לדעת הרמב"ם ז"ל.

ובמש"ע ח"ע סי' ק"ע כתב בעור דעת הרמב"ם ז"ל והכ"י הביא דעת רבינו ומש"כ עליו ה"ה שם ובש"ע ס"ה כתב כשבאים להוליאה וכו' וכתב הרמ"א והא דחליצה פסולה לריכה לחזור היינו שיהי זקוקה לגמרי ונפסלה שנקלשה הזיקה אבל חליצה פסולה מעיקרה אינה לריכה לחזור והוא דעת רבינו ז"ל, וע' צביאור הגר"א שם אות ע"ו שהאריך הרבה והביא מדברי החוספחא הנ"ל שמצואר כדעת רבינו וסחם כאן כדעת רבינו הבה"ג ע"ש (ועיין בסמוך אות מ') ובאחרונים ז"ל.

ל"ט מי שהיה נשוי שניה לבעל ולא שניה ליבם וכו' עיין לעיל בסמוך אות ל"ו כל שניה שהיא שניה לבעל ואין שניה ליבם וכו', שחשב שם הני תלמי צבי ונמלא לכאורה דברים כפולים, וכבר ל"ן כן בדפוס ווארשא שכ"ז כפול לעיל ע"ש ויפה כיון. ומיהו י"ל דלעיל מיירי בכלל דדין של שניות שאמר כל שניה וכו' והכא זה בפרטיות מי שהי' נשוי והבן.

ומיהו בפסולה לייבם ג"כ כגון שאחיו החזיר את גרושתו לאחר שנישאת שאסורה אף ליבם על כרחו הוא מיבם את הכשרה. ולענין חליצה אי מהני כשחולץ לפסולה נחלקו צו הראשונים ז"ל דעת רבינו דאף צו חולץ לאיזה שירצה וממילא חולץ לפסולה משום דאין אדם שופך, וכ"כ הרמב"ן כאן ד"ה הא דתנן והביא דברי החוספחא ודעת רבינו הבה"ג, וכ"כ החוס' לעיל י"א ע"ב ד"ה או ובתוס' כ"ו ע"ב ד"ה וחליצה, והריעב"א צ"ש הר"ם והרמב"ן כתב לאחר שהביא דברי רבינו וזה שלא כדברי הרב ר' משה, והמאירי כתב ואף בחליצה וכו' ומ"מ יש אומרין שאף צו בחליצה חולץ לאיזה שירצה וא"ת היאך חולץ לפסולה הא קיי"ל כל למפטר לרחה חליצה מעולה בעינן וכו' וכבר ביארנו דבר זה בפ' ראשון (י"א ע"ב ע"ש) ועיין מה שכתבנו בסמוך (סימן ל"ח).

מ מי שהיה נשוי שתי נשים וכו' משנה יבמות מ"ג ע"ב מי שהיה נשוי לשתי נשים ומת ביאמה או חליצתה של אחת מהן פוערת לרחה, היחה אחת כשרה (לכהונה אבל ליבם שתיים כשרות שהוא ישראל) ואחת פסולה (כגון שנאגרשה מאיש אחר ונשאה אחיו) אם היא חולץ חולץ לפסולה ואם היא מייבם מייבם לכשרה ולא ישפוך אדם מי צורו ואחרים זריכים להם ואע"ג דהוא אין לריך להם. וז"ע אי כופין אוחו על זה כעין שכופין על מדת סדום. שוב מלאחי להמאירי ז"ל שכתב להדיא שכגון זו כופין על מדת סדום ואם רוצה לשופכן מעכבין עליו. והא דאמרין כשבא לחלוץ חולץ לפסולה שלא חפסול הכשרה לכהונה בחליצה זו ואם זה ליבם

ובגמ' פריך מי שהי' נשוי ונייבם לתרוויכו א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן אמר קרא (דברים כ"ה) אשר

ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. **מא** יש מייבם לאחת וחולץ דשאני עריות דנפשו של אדם לאחת, כיצד, אחיו של ראובן גשא שתי נשים ומת, עמד ראובן ויבם אחת מהם חומדתו ולריך לזכר צבירור גמור: ביאתה או חליצתה של אחת מהן וכו'. והא דלא מייבם לתרויכו, אמר ר' יוחנן אמר קרא אשר לא יבנה את בית אחיו (דברים כ"ה) בית אחד הוא בונה ואין בונה שני בחים, ואמר קרא בית חלוץ הנעל בית אחד הוא חולץ ואין חולץ שני בחים:

משנה הלכות

מחייב לאוין או מחייבי עשה שאם חלץ לאסורה לא הותרה לרחה חלץ לזרה הותרה האסורה, והביאו העור ופסק כן בח"ע סי' ק"ע והב"י הביא לשון העור וכחז הרמב"ם ז"ל וכן אם נפלו וכו' וכחז כחז ה"ה סדרת רבינו נראה נכונה שהרי חליצה פסולה הנזכרת אין זה אלא מדרבנן ואעפ"כ אין חליצתה פוטרת לרחה וא"כ מ"ש שניה או חייבי עשה וכו' ולמה הפעור חליצתן את לרוחיהן, אלא משמע דכולן שוות. אבל בה"ג כחז מי שהי' נשוי וכו' חולץ לשני' וזה היפך מדברי רבינו ע"ש. ועיין מש"כ ה"ה בפ"ז מהל' יבום ה"י ובתוס' דף כ"ו ע"ב ד"ה וחליצה פסולה. ומיהו רבינו הגר"א ז"ל א"ע סי' ק"ע סקע"ו הביא רא"י לדברי רבינו מחוספחא (פ"ו ה') מי שהי' נשוי שתי נשים ומת ביאחה של אחת מהן פוטרת את לרחה היחה אחת מהן אסורה לאחד מן האחים איסור ערוה וחלץ לה לא עשה כלום ולא פטר את לרחה אלא היא או לרחה מחייבמת לשאר אחים היחה איסור מלוא ואיסור קדושה חלץ לה או צא עליה נפטרה לרחה ע"כ, מצוחר דאפי' בה"ג שחלץ לאיסור קדושה נפטרה לרחה. ועיין מלפני שמואל על התוס' שליין ירושלמי פ"ב ה"ג ובבלי כ' ומצוחר דאף בחליצה כזו נפטרה הלכה ועי' רמב"ם פ"ז ה"י וסותר לתוספחא זו ועיין בש"ע א"ע סי' קע"ד ס"ד וסי' ק"ע ס"ה בהג"ה וכבר לייין בהגר"ש ערויב.

מא י"ש מיבם לאחת וחולץ לאחת וכו'. כלומר אף שאמרו בגמ' על מה שהקשו ונייבם לחדא וחלוצו לחדא אמר קרא אם לא יחפוץ הא חפץ ייבם כל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה ועוד שלא יאמרו בית מקלחו בניו ומקלחו חלוצו, לאו כלל הוא דיש מיבם לאחת וחולץ לאחת, ומפרש כיצד כשנמלאת יבמתו אילוניית, ובמשנה דף ב' ע"ב וכולן אם מתו או מיאנו או נהגרו או שנמלאו אילוניית לרוחיהן מותרות וכגון שייבם כשהיא קענה דקיי"ל כרבנן דלא חיישינן שמה תמלא אילוניית. ובגמ' דף ס"א ע"ב תניא קטן וקענה לא חולצין ולא מיבמין דברי ר"מ וכו' ובתוס' ד"ה או שנמלאו אילוניית כחזו דאילוניית קדושי עשות כן ולא היחה אשה אחיו ותימה דאמרינן (לקמן דף ס"א ע"ב) קטן וקענה לא חולצין ולא מיבמין כו' קענה שמה תמלא אילוניית ועיין שם

לא יבנה את בית אחיו בית הוא בונה ואין בונה שני בחים, ונחלוצו לתרויכו אמר מר זוטרא בר עובדיה אמר קרא בית חלוץ הנעל בית אחד הוא חולץ ואין חולץ שני בחים, וניבם לחדא ונחלוצו לחדא אמר קרא אם לא יחפוץ הא חפץ ייבם כל העולה לייבום עולה לחליצה כל שאין עולה לייבום אינו עולה לחליצה ועוד שלא יאמרו בית מקלחו בניו ומקלחו חלוצו ויאמרו אי דמייבם והדר חליץ הכ"נ אלא דלמא חליץ והדר מייבם וקם ליה בלא יבנה ואימא כי איכא חדא חתקיים מלוא יבום כי איכא חרתי לא חתקיים מלוא יבום א"כ לרת ערוה דאמר רחמנא ל"ל השחא ב' בעלמא אמרת לאו בני חליצה וייבום ייבנה לרת ערוה מיבעיא, ולמה לא חליצתך סד"א ערוה אצראי קיימא וחתייבם לרחה קמ"ל דאסירא אלא יבמתו יבמתו ריבה.

י"ש גורסין כאן ונייבם לתרויכו והדר נחלוצו לתרויכו ושוב גורסין ולחלוצו לחדא ולייבם לחדא וכו' ע"ש בחוס' ובמב"ן כאן והלרפחים מוחקין ונחלוצו לחדא וכו' ואיני רואה דבריהם למחוק הגיר' ע"ש ובהלכות (כלומר הם דברי רבינו) דגרסי ונחלוצו וייבם כל העולה לייבום וכו' מיהו למאי דגרסי ועוד שלא יאמרו בית מקלחו בניו ומקלחו חלוצו נראה עשות דאין לדאורייתא קאמרינן ושמה כך פירושא של גירסא זו וכ"ה נהי דמדאורייתא אינה עולה לחליצה מדרבנן העלה שמה יאמרו ראינו יבמה יולדת בלא כלום אדרבה אי נימא ייבם ויחלוצו יאמרו בית מקלחו בניו ומקלחו חלוצו ואחי ליבומי אחר חליצה ואין גירסא זו נכונה אלא שהיא צמיעות נוסחאות ובהלכות ע"כ.

ודע דנחלקו בדבר זה הפוסקים ז"ל דעת רבינו דחליצת שני' פוטרת לרחה, והא שאמרו דחליצה פסולה אינה פוטרת וחזרת על כל האהין לא אמרו אלא כגון שנאסרה בזיקה כגון זו דאחיות או שעשה בה מאמר או נחן לה גע או חליצת מעוברת או האשה שהלך לה בעלה למ"ה ושמע שמת ולא מת, אבל בשניה וכיוצא באלו שהן אסורות מחלחה חליצתה כשרה היא ופוטרת את לרחה, ודעת הרמב"ם בפ"ז חלץ לאחיות לא נפטרו לרות וכו' וז"ל, יראה לי שכך הדין בשתי יבמות הבאות מבית אחד והאחת מהן אסורה על יבמה משום שניה או

והלכה צרתה ונשאת לאחר ונמצאת יבמתו איילונית, תצא צרתה מזה ומזה וצריכה חליצה. יש חולץ לצרת בתו כיצד, אחיו של ראובן נשא שתי נשים אחת מהן בתו של ראובן ומת, צרת בתו פטורה מן החליצה ומן הייבום, הלכה צרה ונשאת ולאחר שנשאת נמצאת בתו של ראובן איילונית, תצא צרתה מזה ומזה וצריכה חליצה. וכן כל עריות שנמצאו אילוניות צרותיהן מותרות לאחים, אבל נשאו צרות ואחר כך נמצאו עריות אילוניות, כל צרה וצרה תצא מזה ומזה וצריכה חליצה. (מב) אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל (שם מ:) הבא על צרת

ובן כל עריות שנמלאו איילונית. שנמלא מקחו מקח עטות ולא כיו אשת אחיו וכשמת אחיו הרי היא כמו שאינו אשתו ומחייבת לרעה: אבל נשאו לרעות ולא נמלאו עריות איילונית. שכיון שלא נפטרו מן הייבום ע"י הערוך שנמלאת איילונית

וכו"ל יבמה שנשאה לשוק בלא ייבום ובלא חליצה ותלא מזכ ומזה, ולריכב חליצה: הבא על צרת חלוצה כולד ממזר. דבאיסורא קיימא, וחלוצה היא דקיימא בלאו דלא יבנה ותו לא, אבל לרעה קיימא עליה באיסור אשת אח בכרה וכולד

משנה הלכות

ונישאה לאחר ונמלאת זו שכיחה איילונית תלא מזכ ומזה וכל הדרכים האלו בה. והרמב"ם פ"ו מהל' חליצה כ"ג כתב הלכה לרעה ערוה ונשאה לאחר ואח"כ נמלאת הערוה אילונית תלא לרעה מצעלה ומיבמה ולריכב גע מצעלה וחליצה מיבמה כדי להחירק לשוק ועיין ה"כ שם ועיין עוש"ע ח"ע סי' קע"ג סי' נשאה לרעה לזר מפני שכיחה סבורה שאין הערוה אילונית ואח"כ נמלאת אילונית תלא מהצעל געג ובחליצה מהיבום להחירק ואם מתחילה וכו' והנה מבואר דיבמה שנשאה לאחר בלא יבום או חליצה שתלא מזכ ומזה וחלוצה ולא מחייבת. ולא כתב שם דכל הדרכים האלו בה משום דהתם חליצה דר"ע קיימינן ואנן קיי"ל כחכמים ע"ש.

ובחוס' ישנים ועוד י"ל דהא דאמרין קענה אינה מחייבת שמה חמלא אילונית היינו לפטור לרעה להנשא לשוק דשמה חמלא אילונית ונמלא שיש לו לייבום לרעה לפי שהלכה זקוקה לו ע"כ.

והמאירי כתב ונמלאו אילונית יש מפרשים זו בחיי הצעל הא כל שלא נמלאת אילונית עד לאחר מיחה הצעל לרעה אסורה הואיל ובשעת מיחה היחה לרעה ערוה אלא שבצריחה פי' להדיח אף נמלאת אילונית לאחר מיחה הצעל (והוא החוספתא שכתבאו החוס' שם), ובגמ' דף י"ב נחלקו רבא ורב אסי אם הכיר זה או לא הכיר זה ולרעה לעולם לרעה מותרת ולרב אסי כל שהכיר זה לרעה אסורה ומשנחיינו שאמר לרעה אילונית מותרת מיירי בשלא הכיר זה. עוד הקשו החוס' היאך אמרו קטן וקענה לא חולצין ולא מיבמין מחייבם ממ"נ שאם אינה נמלאת אילונית תהא מותרת יבמה ואם נמלאת אילונית הרי אינה אשת אח ופי' בקבל עליו הצעל אפילו חמלא אילונית אבל בקדש סהם מחייבת ממה נפשך. ומ"מ עיקר הקושיא אינה אלא לר"מ דחייש למיעוטא אבל לרבנן דהלכתא כותייהו קטן וקענה מייבמים ואין חוששין לקטן שמה ימלא סרים ולקענה שמה חמלא אילונית ונמלא פוגעין בערוה דבחר רוב אזלינן הא לענין חליצה ודאי אין קטן וקענה חולצין עד שיגדלו ע"ש. ובש"ע ח"ע סי' קס"ז סי' קטן אינו חולץ עד שיכיה בן י"ג שנה ויום אחד ויבדקוהו אז וימלאוהו שהביא שחי שערות וכו' סי' קענה מבח שלש שנים ויום אחד ומעלה ביאחה ביאח לכל דבר ואם בא עליה יבם קנאה אבל אינה חולצת עד שכהא בת י"ב שנה ויום אחד ובדקה אח"כ וכו' ע"ש.

(מב) אמר רב טובי בר קיסנא וכו'. במחניחין דף מ' ע"ב מותר אדם בקרובת לרעה חלוצה ואסור בלרעה קרובת חלוצה ובגמ' אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל כהא על לרעה חלוצה כולד ממזר מאי עעמא באיסורה קיימא אמר רב יוסף אף אנן נמי חנינא מותר אדם בקרובת לרעה חלוצה אי אמרת בשלמא לרעה אבדאי משום הכי מותר באחותה אלא אי אמרת לרעה כחלוצה דמיא אמאי מותר באחותה לימא חיבוי חיובתא דרבי יוחנן דאמר בין הוא בין אחין אין חייבין לא על החלוצה כרת ולא על לרעה כרת א"ל ר' יוחנן וחסברא אחות חלוצה דאורייתא והאמר ר"ל כאלן שנה רבי אחות גרושה מדברי תורה אחות חלוצה מדברי סופרים מאי שנה האו ומאי שנה האו הכי דאזלא בכדכ לבי דינא גזרו רבנן דלא אזלה בכדכ לבי דינא לא גזרו רבנן ע"כ. ועיין רמב"ם פ"א מה' יבום ה"ג ופ"א מה' אישות ובעוש"ע ח"ע סי' קס"ב.

והדרי"ף ז"ל כתב אמר רב טובי בר קיסנא וכו' וליחה להא דשמואל דגרסינן בפ' קמא איחמר החולץ ליבמהו וחזר וקדשה אמר ר"ל הוא אינו חייב על חלוצה כרת והאחים חייבים על החלוצה כרת ובין הוא ובין

ומ"ש והלכה לרעה ונשאה וכו' תלא. חנן החס (גיעין דף פ') כל עריות שאמרו לרעותיהן מותרות הלכו לרעה האלו ונשאו ונמלאו אלו אילונית תלא מזכ ומזה וכל הדרכים האלו בה. הכונס אח יבמהו וכלכה לרעה

חלוצתו הוולד ממזר, ולית הלכתא כוותיה. **מג** מותר אדם באם צרת חלוצתו ובאם אמה דצרת חלוצתו ובאם אביה דצרת חלוצתו ובבת צרת חלוצתו ובבת בתה דצרת חלוצתו ובבת בנה דצרת חלוצתו ובאחות דצרת חלוצתו הרי אלו כולן מותרות לו, וכולן או חולצות או מתייבמות. אסור אדם בצרת אם חלוצתו ובצרת אם אמה דחלוצתו ובצרת אם אביה דחלוצתו ובצרת בת חלוצתו ובצרת בת בתה דחלוצתו ובצרת בת בנה דחלוצתו ובצרת אחות חלוצתו, כולן אסורות לו, וכולן חולצות ולא מתייבמות. **שם** מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו ואסור בצרת קרובת חלוצתו. מאי מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו, מייבם אדם לאם כולכ הלכך כרבינא לקולא לבר מאומלי ביני ומזירקי, ונמלא רבינא כר' יוחנן וכיון דהוא בתראה והלכתא כוותיה לגבי דרב אחא הכי קיי"ל אפי' לגבי דרב אשי, כך כתב רבינו באריכות שלכי הלכות עריות: מותר אדם באם לרת חלוצתו. **גמ'** (מ' ע"ב) איבעיא לכו גזרו שניות בחלוצה או לא, בערוך דאורייתא גזרו זכו רבנן שניות, בחלוצה לא גזרו רבנן שניות או דלמא ל"ש ח"ש וכו' וש"מ גזרו שניות בחלוצה ש"מ, ועיין רש"י ונחום' חד מקמאי, ולפי דבריו מלינו חלוצה שהיא מד"ס חמורה מערוך שהיא מכ"ה: ובר"ח חולצות ולא מתייבמות. דכיון דאסור זכס מדברי סופרים לא מתייבמות וחולצות דלא אליס גזירת חכמים לדחות יבום דאורייתא: מותר אדם בקרובת לרת חלוצתו. ולא אמרינן לרה כחלוצה ואסור בקרובותיה: ואסור בלרת קרובת חלוצתו. ראוונן חלץ ללאה ורחל נשואה לנכרי ולא לרה ומת הנכרי אסורה בלרה לראובן, משום דכשלאה חולצת מוליכה אחותה עמה לבי"ד וכ"ע לא ידעי כי מינייכו יצמתו ואיכא דסבר דלרחל חלץ וכי נסיב לרת רחל דכיינו לרת קרובת חלוצתו אמרי לרת חלוצתו נסיב דאינכו סברי שרחל ולרתה נשי אחיו הוו שהרי חלץ לרחל, כן פרש"י, אבל רבינו פי' כחום' ע"ש:

משנה הלכות

ועוד דקאי רב אחא כוותיה והוכי ליה רבינא יחיד אלל רבים הילכך לא ידענא אמאי דחי לרב טובי בר קיסנא משמי' דשמואל ע"ש והבאו דבריו ברמב"ן בחידושו ובספר הזכות וברש"י ובריעב"א ונמק"י ז"ל. וסייס הנמק"י וכן כתבו המפרשים ז"ל שלא כדברי הראב"ד ז"ל שפוסק כר"ל משום דשמואל קאי כותיה עכ"ל.

והמאירי' כי לרת חלוצה אינה זכרת אלא בלאו, ומאחר שכן הבא עליה אין הולד ממזר ואע"פ שהי"ל לומר הוהיל וילאה מתורת יבום באיסורא קיימא ר"ל באיסור אשת אח וכמו שאמרו לרה אבראי קיימא כלומר שאין החלוצה עושה שליחותה עד שגדון אף בלרה כחלוצה אלא אינה כחלוצה ודין לה כאשת אח לגמרי אין אומרינן כן אלא אדרבה אומרינן שהחלוצה שליחותה ידוכ עבדא וכו', ויש חולקין בפסק זה לומר שכולד ממזר וא"א לומר כן שהרי ר"י ור"ל נחלקו בה והלכה כר"י, ופלא שלא הביאו האחרונים ז"ל דברי רבינו בזה.

מג מותר אדם באם לרת חלוצתו וכו' משנה שם דף מ' ע"ב מותר אדם בקרובת לרת חלוצתו ולא אמרינן לרה כחלוצה ואסור בקרובותיה. ומפרש רבינו מותר אדם באם לרת חלוצתו ובאם אמה דלרת חלוצתו ובאם אביה דלרת חלוצתו וכו' כל בני דקחשיב צרישא דמתני' שם דהחולץ ליצמתו הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו הוא אסור באמה ובאם אמה וכו' כל אלה מותר בלרת חלוצתו.

האחין חייבין על בלרה כרת ור' יוחנן אמר בין הוא ובין אחין אין חייבין על חלוצה כרת ולא על לרה כרת ואמרינן מ"ע דר"ל אמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא זכס שוב לא יבנה איכו הוא דקאי בלא יבנה הא אחין באיסור אשת אח כדקיימי קיימי ור' יוחנן מי איכא מידי דמעיקרא אי בעי האי חליץ אי בעיא האי חליץ ואי בעי להאי מיבם ואי בעי להאי מיבם והשתח קאי עלה זכרת אלא הוא שליחותה דאחיס קעביד איכי נמי שליחותה דלרה קעבדה ואמרינן חו איחמר הבא על יצמתו וחזר וזכא הוא או אחד מן האחין על לרתה פליגי זכ רב אחא ורבינא חד אמר בעשה וחד אמר זכרת מ"ד בעשה כר"י ומ"ד זכרת כר"ל וקיי"ל דכל היכא דפליגי ר' יוחנן ור"ל הלכה כר"י זכ מהני תלמי דמנינן וכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כדברי המיקל וכ"ש הכא דקאי ר"י כוותיה הלכך ליחא לדשמואל דאמר הולד ממזר והס דברי רבינו ז"ל. ועיין לקמן בכל' עריות (דף פ"ג).

ודע דרבינו הראב"ד חולק על זה וס"ל דהבא על לרת חלוצתו הולד ממזר, וכתב דכל בני ראיות שהביא הרי"ף ז"ל לאו ראיות נינכו דהא דאמר כל היכי דפליגי ר"י ור"ל לבר מהני תלמי כי ליכא אחרינא בהדיה דר"ל אבל הכא כיון דאיכא שמואל דקאי כוותיה כו"ל ר"י יחיד אלל רבים ודקאמר נמי הלכה כרבינא לקולא הי"מ היכא דפליגי ארבי אחא לחודיה אבל הכא הא איכא רב אשי דקאי כר"ל ורבינא בהדי רב אשי הלכתא כרב אשי

חולץ אדם ללכת אסור חלוטתו כילד וכו'. רבינו מפרש כא דתנן אסור אדם ללכת קרובת חלוטתו, כיוון שנשואה לאחיו ונפלה לפניו ליבום וכפי' הכוונה דאין לראות אלא אחת, ולכן כפרש"י, ומפרש נמי לכה דתנן מותר אדם בקרובת ארץ חלוטתו, כשנפלה לפניו מאחיו ליבום, ועיין בהנכוח בן ארי': כאן שכתב רבי. במשנה זו למדנו רבי אחות גרושה מדברי תורה וכו' ומפרש רש"י דכשאלה חוללת מוליכה אחותה עמה לז"ד וכ"ע לא ידעי הי מייניכו יבמתו ויאמרו לראות חלוטתו נסיב. הכי דלא אזל כדכד לז"ד ככיבמה חוללת אין לראות הולכת עמה, והכוונה' חמה עליו ופרי' שכולכת לחלוץ וכיון דחללה דמיא לגרושה עפי ואסור גם לראות קרובתה כנשואה לאחין דדמיא לראות ערוה, אבל כשחוללת לראות ולא לראות לא דמיא לראות לגרושה עפי ואסור גם לראות קרובתה כנשואה לאחין דדמיא לראות ערוה, אבל כשחוללת לראות ולא לראות לא דמיא לראות לגרושה עפי

צרת חלוטתו, מד' כיצד, שלשה אחים שנים מהם אחד נשא אמה ואחד נשא בתה ויש לו אשה אחרת ואחד מופנה מת אחד מהם שנשא בתה ואשה אחרת עמד מופנה וחלץ לאשה אחרת ואחר כך מת אחיו עמד מופנה ויבם לאם צרת חלוטתו, זו היא ששנינו מותר אדם בקרובת צרת חלוטתו. ואסור בצרת קרובת חלוטתו לענין יבום, אבל חליצה חליץ, מאי ואסור בצרת קרובת חלוטתו, חולץ אדם לצרת אם חלוטתו, כיצד, שלשה אחים שנים מהם אחד נשא אמה ואשה אחרת ואחד נשא בתה ואחד מופנה מת אחד מהם שנשא בתה וחלץ לה מופנה ואחר כך מת אחיו ועמד מופנה וחלץ לצרת אם חלוטתו וזו היא ששנינו אסור אדם בצרת קרובת חלוטתו. א"ר שמעון בן לקיש (שם) כאן שנה רבי אחות גרושה אסורה מדברי תורה ואחות חלוטה אסורה מדברי סופרים. אחות גרושה אסורה מדברי תורה לא חולצת ולא מתייבמת, כיצד, שני אחים נשואים שתי אחיות עמד אחד מהם וגירש את אשתו ואחר כך מת אחיו, זו אחות גרושתו לא חולצת ולא מתייבמת וזו היא ששנה ר' אחות גרושה אסורה מדברי תורה. אחות חלוטה אסורה מדברי סופרים כיצד, שלשה אחים שנים מהם נשואים שתי אחיות ואחד מופנה מת אחד מבעלי אחיות וחלץ לה מופנה ואחר כך מת אחיו השני עומד מופנה וחולץ לאחות חלוטתו. (שם יג:) מה החולץ לצרת בתו או לצרת בת בתו או לצרת בת אשתו או לצרת בת בתה או לצרת בת בנה או לצרת חמותו או לצרת אם חמותו או לצרת אם חמיו או לצרת אחותו מאמו הנשואה לאחיו מאביו או לצרת אחות אמו או לצרת אחות אשתו או לצרת אשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו או לצרת אשת אחיו שלא היה בעולמו או לצרת כלתו, חליצה שחלץ לא עשה כלום ולא פסלה מן הכהונה, ואם יש לו אחים או חולצת או מתייבמת. המיבם לצרת בתו או לאחת מכל עריות האלו, בעילתו בעילת

רחל שהיא קרובת ארץ חלוטה שריא, ודברי רבינו שסיים אחות חלוטה אסורה כילד וכו' מפרש כדברי הכוונה: החולץ לראות צרתו או לראות צרתו. בהנכוח מכתב"ע או לראות צרתו וכו': חליצה שחלץ לא עשה כלום. שכיון שפעורה מן החליצה ומן היבום הו"ל כחולץ אשה מן השוק שאין פוסל בה חליצה איש זר: המיבם לראות צרתו. דכו"ל אללו כאשת אחיו שמת איש לו

משנה הלכות

מד' כיצד שלשה אחים שנים מהם אחד נשא אמה ואחד נשא בתה וכו' ואסור ללכת קרובת חלוטתו לענין יבום אבל חליצה חליץ וכו', עיין חו"מ' חד מקמאי יבמות מ"א ע"ב שכתב פרש"י וקשו עליו דלפי דבריו מלינו חלוטה שהיא מדברי סופרים חמורה מערוה שהיא מד"ת וי"מ שלא אסרו לראות קרובת חלוטתו אלא במקום יבום כגון שלחה ורחל נשואים לראובן ושמעון ומחו שניהם וכו', ועיין מאירי מה שמכח על פרש"י, ועיין חו"מ' ד"ה כן וברמב"ן ורשב"א ובריעב"א ז"ל, ומ"ש לפנינו יבום אבל חליצה חליץ כיון דכתיב שניות דרבנן בן ומה"ת מותרות לכן חולץ ולא מיבם.

מאביו ז"ש מחירין הלאות לאחים וז"כ אסורים חלוטו (הלאות מן האחין) ז"ש פוסלין מן הכהונה דס"ל שחליצתה חליצה וזית כלל מכשירין לפי שחליצתן שלא ללודך וברי חוללת מן הנכרי. נתייבמו ז"ש מכשירין אחות לכהנים אם נחאלמנו מיבמיהן וז"כ פוסלין שנבעלו לאסור לכן וכנבעלם לפסול לה עשה זונה וכזונה אסורה לכהונה. וביאר רבינו דאם יש לו אחים חוללת ולא מתייבמת. דכיון דאחיו נמי ככן הוא אסור ליבום. ומיכו אם כיבם אחיו פסול לכהונה כגון שנשא אביו גרושה וכו' אחיו מן האב ולא מן האם או חולץ או מיבם.

מה' החולץ לראות צרתו או לראות צרתו וכו'. במשנה דף י"ג שש עריות חמורות מאלו מפני שנשואות לאחרים לרתיבן מותרות אמו ואשת אביו ואחות אביו אחותו מאביו ואשת אחי אביו ואשת אחיו

ובגמ' דף ע"ו אמר ר' יוחנן בן נורי בואו ונתקן לכן ללכות שיכו חוללות ולא מתייבמות לא כספיקו לגמור את הדבר עד שנתרפס כשעב, ומסיק דלא תקנו, שאמרו כן לראות דבית כלל כיכי נעביד לכו ליחללו

זנות ופסלה מן הכהונה ואם יש לו אחים חולצת ולא מתייבמת. (שם ב.) מו' וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות, (שם יב:) כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אחת צרת ממאנת ואחת צרת איילוניות ואחת צרת מחזיר גרושתו כולן מותרות. מו' תנו רבנן (תוספתא פ"ב) יש או חולצות או מתייבמות חולצות ולא מתייבמות לא חולצות ולא מתייבמות. עריות שאמרו, לא חולצות ולא מתייבמות, מוסף עליהם אשת סריס חמה ואשת אנדרוגינוס מחה בערוה ופקע לה האיסור ערוה מאחרות: פי אחא רבין כו' כולן מותרות. לפי דלא דמי למחו דהס אין בערוה קיימת בשעת יבום אבל בני לרע ממאנת ואיילוניות ומחזיר גרושתו דהס בטולס קמ"ל, ועיין ח"י יבמות ב' ע"ב ד"ה וכולן דלא זו אף זו קחני והקדים מה"ע מחו או מיאנו או נהגרשו או שנמצאו איילוניות כסדר המחני' ולכן הביא רבינו הא דרבין אמר רבי יוחנן דמכפך כסדר ודלא כח"י והבן: ת"ד יש או חולצות או מתייבמות. תוספתא הביאה הרי"ף והר"מ, ועיין משנה"ג: אשת סריס. במשנה (ע"ט ע"ב) ח"ר עקיבא חני אפרש סריס אדם חולץ וחולצין לאשחו סריס חמה לא חולץ ולא חולצין לאשחו, ועיין רמב"ם פ"ו מה"י ה"ד וש"ע ח"ע סי' קע"ב ס"ג: ואשת אנדרוגינוס. עיין רמב"ם פ"ו ה"ח ואלו הן שהן פעורות מן החליצה ומן היבום אשת סריס חמה ואנדרוגינוס, ועיין טור סי' קע"ב דעת הרי"ף כדעת הרמב"ם ואין כן דעת הרא"ש, וע' לח"מ שדחה בדברים דשאני לענין יבום דאפי' נימא דהוי זכר מ"מ לענין יבום שאני כיון דאינו ראויה להוליד.

משנה הלכות

הראב"ד מודה שלא אמרו נעקרו נישואין אלא כשמיאנה ביבום אחד אבל בשני יבמים אין מיאונה ביבום אחד עוקר כל הזיקה לגמרי, ולפיכך לריכה יבום משני או חליצה ע"ש, ומה שאמרו מיאנה ביבום אסורה לאביו אפילו ביבום אחד הוא ע"ש. ועיין ח"ע סי' קנ"ה.

מימאסן אגברייהו וכי חימא לימאסן דריכה דרכי נועם ולכן כל שאפשר להחיר אח האשה בלא חליצה ראוי להחירה ואין לומר שחלוצין לרווחא דמילתא, ע' מאירי דף ע"ו ע"א.

מו' וכולן חס מחו או מיאנו או נהגרשו או שנמצאו איילוניות לרוחיהן מותרות (י"ב ע"א וע"ב), וכן וכולן חס מחו או מיאנו או נהגרשו או שנמצאו איילוניות לרוחיהן מותרות ואמר רבא הלכתא לרע איילוניות מותרת ואפילו הכיר בה ואפילו לרע בחו איילוניות, כי אחי רבין ח"ר יוחנן אחת לרע ממאנת ואחת לרע איילוניות ואחת לרע מותרת כולן מותרות. ופרש"י הלכתא לרע איילוניות מותרת ואע"ג דהכיר בה אחיו וקיימה והיא אשחו לא מיחסרה לרע משום לרע הבח דכי אסר רחמנא לרע ערוה במקום מלכה הוא דאסרה והא כיון דאיילוניות היא דבלאו ערוה נמי לא חזיא ליבום הוי לרע לרע ערוה שלא במקום מלכה וכך מפורש בהלכות גדולות. (עיין לקמן בדברי רבינו זכ"ל עריות דף 112 מדפי הספר ווארשא).

הראב"ד מודה שלא אמרו נעקרו נישואין אלא כשמיאנה ביבום אחד אבל בשני יבמים אין מיאונה ביבום אחד עוקר כל הזיקה לגמרי, ולפיכך לריכה יבום משני או חליצה ע"ש, ומה שאמרו מיאנה ביבום אסורה לאביו אפילו ביבום אחד הוא ע"ש. ועיין ח"ע סי' קנ"ה.

ונקט שני אחים חלומים דביבום צעין בני אב אחד ובצרכו"ס לית להם אחוה מן האב דרובן מזנין כיון דשעופי זימה נינהו וא"כ לא מיבעיא עכו"ם שני אחים דלאו חלומים די"ל דלאו אחים מן האב נינהו אלא אחים חלומים אף דהוי ודאי בני אב אחד דכל חלומים מעיפה אחת נבראו כידוע מ"מ גר שנחגייר כקטן שנולד דמי ואינו מיבם לאשח אחיו הגר. וה"ה דאינו מיבם לאחיו שנולד לו לאחר שנחגיירו אביו ואמו שהוא נולד בקדושה. ובשו"ע סי' קנ"ז ס"ג גרים שנחגיירו

וכתב המחירי דמה שאמרו לרע ממאנת ולרע איילוניות ולרע מחזיר גרושתו כולן מותרות מ"מ הן עלמן אין דינן שוב שהמאנת ביבום מותרת לאחים וחולצת או מתייבמת ואיילוניות לא חולצת ולא מתייבמת וגרושה המוחזרת חולצת אבל לא מתייבמת כ"כ גדולי הפוסקים (הרי"ף ז"ל), והראב"ד ז"ל חמה עליו ממאנת עלמה למה לריכה חליצה או יבום הלא נעקרו נישואין במיאונה ומה שאמרו הממאנת בזה מותרת לזה לא משום מלכה יבום אלא שמותרת לישא כנשואין דעלמא ע"ש. ומיכה אף

ועיין בש"ע: החרשת. חרש ואשת אח מן האם ואשת גר ואשת עבד משוחרר ואיילונית לא חולצות ולא וחרשת שאמרו שאינו מדבר מתייבמות. (מח) החרשת והאלמת והשוטה מתייבמות ולא חולצות. חרשת ואינו שומע ואמרי דבי ר'

ינאי לפי שאינן באמר ואמרה, היא עלמה אינה נפטרת בחלינתה כדחנן חרש שנחלץ וחרשת שחללה והחוללת מן הקטן חלינתה פסולה, ואין לה תקנה אלא בייבום ואם רצה להוליא אחר שייבמה יוליא בגע: והאלמת. דאלם ואלמת אף דבני דעה ניכו ופומייהו הוא דכאיב לכו, אמר רבא כיון דקרייה מעכבא לפיכך אלם ואלמת שחללו חלינתן פסולה ומתני' כר' זירא דא"ר זירא כל כראוי לבילה אין בילה מעכבא בו וכל שאין ראוי לבילה בילה מעכבא: והשוטה דלאו בת דעה היא. ואע"ג דחש"ו שכתבו גע וגדול עומד על גבם הגע כשר, ומ"ע חלינה פסולה אע"ג דב"ד עומד ע"ג, חי' החוס' ע"פ החוספתא כיון דיש

משנה הלכות

זרעא אלא האי דאוליד מן השפחה נקיעינן לחומר א וחוללת ולא מתייבמת ולענין ממונא נקיעינן לקולא והא"ז (סי' תרי"א) הביא מחלקותם וכביא ראיות וכחב וז"ל.

ועבדים שנשחררו אין להם אחיב כלל אפי' אחד מהם כורחו שלא בקדושה ולידחו בקדושה והשני כורחו ולידחו בקדושה ואפי' הם תאומים ונולדו בקדושה אין להם אחיב עד שיביו שניהם כורחם ולידחם בקדושה. ע"כ.

ונראה בעיני אני המחבר דאפילו הוא אומר לא שחרתי אותה ובעילת זנות בעלתי לא מהימן דהדא דאין אדם משים עלמו רשע, כהביא דסנהדרין (דף ע"ו) דאמר רב יוסף פלוני רבעני לרזוני וכו' מעשה הכ"נ הואיל ואמר רבנן חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והוא משים עלמו רשע לומר שבעל בעילת זנות לאו כל כמיניה לשוויה נפשיה רשיעא אלא ודאי שחררה מעיקרא, ועוד הואיל שהכריעו חכמים דעתו לכן אינו נאמן לומר בענין אחר כדאשכחן בכמה דוכתין, והאריך שם הרב דאזלינן בחר הכרעה דעת החכמים אללו ולא מהימן לומר כיפוך הדבר. ולפענ"ד נראה עוד קלה לדייק דאפילו נאמן על עלמו מ"מ כאן הוא פוסל את זרעו ולפי דעת החכמים הרי זרעו כשר דאמרו ז"ל אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות א"כ ודאי הולד כשר הוא ועכשיו הוא מעיד שלא שחרר א"כ הוא פוסל את זרעו ואפילו נימא נאמן על עלמו אפילו הכי אינו נאמן על זרעו וכעין שאמרו ביבמות בגר עמוני שבא ואמר גיירתי ביני לבין עלמי אמרו לו יש לך בנים אמר הן א"ל נאמן אתה לפסול עלמך ואי אתה נאמן לפסול את בניך וככ"נ אמאי נאמן לפסול את בניו וי"ל וסיים הא"ז מיכו הואיל ורבינו יצחק אלפסי ז"ל כתב בשם רבוותא לחומר א לענין הלכה למעשה נעשה כדברי ר"ף ז"ל ע"כ ע"ש.

ודי"ף שלהי פ"ק דיבמות כתב ת"ר יש חוללות או מחיבמות וכו' עריות שאמרו לא חוללות ולא מיבמות (כתב בעור סי' קע"ג היחב היבמה באיסור ערוה על הבעל כגון שערב או טעה ונשא בתו או חמותו ומח ונפלה לפני אחיו אין זו אשמו שאין קדושין חופסין לו צה ולא שייך צה לא חלינה ולא יבום, ואם היה לה לרה או חוללת או מחיבמת, וזו שהיתה לבעל באיסור ערוה היא ליבם כמו אשה נכרית ומותר צה) מוסיף עליהם אשה סרים חמה (שילא לקוי ממעי אמו ויש בו סימני סרים ואינו ראוי לזרע, וכן אנדרוגינוס לאו בר אולידו הוא יבמות דף פ' ובערוך פי' סרים חמה שנסחרס ע"י קדחה וכתוב ולא ימחה שמו מישראל פרע לאלו ששם מחוי, ועיין עוש"ע א"ע סי' קע"ב) ואשח אנדרוגינוס ואשח את מן האם וכו'.

ודע דמה שאמרו אשח עבד משוחרר הוא בעבד שנוול משפחה ועבד שהיו אביו ואמו עבדים או עכו"ם, אבל אם ילדה השפחה שבא עליה האדון נראה דחוללת ולא מחיבמת, דברי נחלקו הגאונים ז"ל הבא על שפחה דיליה וילדה הימנו אע"ג דלא נקיעא גע חירות כתב ר"ח בשם רב נערונאי גאון ז"ל דבתו היא לכל דבר דהא אמור רבנן אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואם בא עליה חייב משום בתו עכ"ל, וז"ל הרי"ף ז"ל הא דחנן ובנו לכל דבר חוץ ממי שיש לו בן מן השפחה ומן הנכרית אמרי רבוותא בני מילי שפחה דאחרים דומיא דנכרית דלית ליה קנין בגובה אבל שפחה דידיה לא דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואחמר משמיה דר' נערונאי גאון וכו' ואם בא עליה חייב משום בתו ואם בא עליה בנו חייב משום אחותו, וחזינן לגאון דמספקא ליה מלתא ומחוך דבריו נקיעינן צהא מילתא לחומר א גבי איסורא דכיבא דאית ליה אחתא ומית ולית ליה

(מח) החרשת והאלמת והשוטה וכו'. (יבמות ק"ד ע"ב) אמר רבא השחא דאמרת קריאה לא מיעכבא לפיכך אלם ואלמת שחללו חלינתן כשרה חנן חרש שנחלץ והחרשת שחללה והחוללת מן הקטן חלינתה פסולה מ"ע לאו משום דלא בני קריי' ניכו לא משום דלאו בני דעה ניכו חי הכי אלם ואלמת נמי אמר רבא אלם ואלמת בני דעה ניכו ופומייהו הוא דכאיב לכו והא אמרי דבי ר' ינאי לפי שאינו באמר ואמרה,

ואלמת (יבמות קד:) מאי טעמא, אמרי דבי רבי ינאי לפי שאינן בואמר ואמרה, ושוטה נמי משום דלאו בת דיעה היא, הילכך מתייבמות ולא חולצות. ובת דמייבם אי בעי מפיק לה בגט, דתנן (שם קיב:) מת פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת, כונס, ואם רצה להוציא בגט יוציא. (שם כ.) איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתייבמות. ומאי ניהו איסור מצוה, שניות מדברי סופרים ואמאי קרי לה איסור מצוה, מצוה לשמוע דברי חכמים. (מש) איסור קדושה, אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין, ואמאי קרי להו איסור קדושה, דכתיב (ויקרא כ"א ו')

בחליצה רבויי דברים ואין בו דעה כלל לעשות לדעת כ"ד אבל גבי גט שנוח לעשות כי גדול עומד ע"ג כשר: ובת דמייבם אי בעי מפיק לה בגט. דאחא גע ומפקיע נישואין דידך דאיש מגרש בע"כ, וע' רמב"ם פ"ו מהל' יבום ה"ו. והא דלא חקשה מהא דאמרו בגמ' (יבמות

ק"ג ע"ב, ועיין רמב"ם פ"ו מה"ג הכ"ג) אשכ שנסחטיח אינו מוליא עד שחבריא אבל אם נשחטיח אינו מוליא עד שחבריא ודבר זה חקנה חכמים הוא וכו' ל"ל דוקא באשחו שנשאכ כשחיה פקחה ונשחטיח דאמרינן נסחפחה שדכו אבל זו שנשאכ כשחיה שועה שלא חקנו קידושין לשועה, אלא נשאכ בע"כ מחמת אחיו שנפלה לו ליבום, כה"ג לא חקנו שלא לגרש וי"ע: איסור מלוה וכו'. בגמ' (כ' ע"א): ואמאי קרי לכו איסור קדושה דכתיב (ויקרא כ"א ו') קדושים יהיו וגו'. ואמר רבא קדש עלמך צמוחר לך, ועיין רמב"ן עכ"ח קדשים חכיו הוא מ"ע מן החורה, והרמב"ם ז"ל כתב עכ"פ ואחס חכיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש שהוא מה"ח לקדש עלמך צמוחר לך, ולפ"ז יחי' איסור קדושה גדר מן החורה ואיסור מלוה מדרבנן מלוה

משנה הלכות

אלא כי אחמר דרבא אסיפח איחמר חרש שנחנץ ובהרשח שחללכ והחוללח מן הקטן חליחח פסולח אמר רבא השחח דאמרח קרייה מעכבא לפיכך אלס ואלמח שחללו חליחחן פסולח ומחניחין כר' זירא דא"ר זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבא בו וכל שאין ראוי לבילה בילה מעכבא בו.

יחיבמו גזירה ביאה ראשונה אעו ביאה שניה, והוא משום דאפשר בחליצה. וא"ח כיון דאפשר בחליצה אמאי אחי עשה דיבום ודוחה לא חעשה דחייבי לאוין אפילו מה"ח, נימא דכל מקום שאפשר לקיים שניהם לא אמרינן אחי עשה ודחי ל"ח, כבר הקשו זה בגמ' וחי' שחליצה במקום יבום אינה כלום והיא מלוה אחרת, אלא דגזרו בשב ואל חעשה שלא ליבם כיון דאפשר להחירה בחליצה, ומיכו אם לא היה לה היחר אחר לא היו גוזרים חז"ל לאסרה לעולם.

ובש"ע א"ע סי' קס"ע סמ"ג נמלא סדר החליצה קורחא מאן יבמי וקורחא לא חפנתי לקחחה וחוללח ורוקקח וקורחא ככה יעשה לאיש ואין הסדר מעכב ולא עוד אלא אפילו לא קראח ולא רקקה אלא שחללה בלבד החליצה כשרה בד"א כשכיו יכולים לדבר שכרי הם ראויים לקרות אבל אלס ואלמח וקענה אינם חוללין ואם חללו חליחחן פסולה. ואינה כשועה וקטן שלא עשו כלום שאינה נפסלה לאחים ויכולה להחייבם להם או לו וי"א דה"ה לחליצת חרש וחרשח שאינה כלום וי"א שחליחחן פסולה כמו של אלס ואלמח.

ומאחר שחייבי לאוין צנוח יבום הם מה"ח משום דעשה דוחה ל"ח, אם נפלו שחי יבמות או כמה מבית אחד ונזדקקו לו ואחח מהן מחייבי לאוין ביאחח או חליחח פוערה לרחה ואפילו בא באיסור דרבנן עליה הואיל ומדאורייתא אף היא בת יבום וחליצה כחברותיה לכן יבום וחליצתה כשרה ופוערת. כ"כ הרמב"ן מובא ברשב"א והריעב"א בשם הר"ם וכ"כ המאירי וכחז הלכך פנ"ד וכרוח שפכה וסרים אדם שהוא בכללם והם אסורים לבא בקהל בלאו.

(מש) איסור קדושה. יבמות כ' ע"א ועיין לעיל אוח ל"ג. ביאור הדברים, שחי אחיות נשואות לשני אחים ומחו שניהם ולהם אח שלישי ונזדקקו שחיהן לפניו, אם האחח ערוה עליו כגון שביחח חמותו הרי זה מותר באחוחה ואינה קרויה אחוח זקוקחו אבל אם ביחח האחח עליו איסור מלוה או איסור קדושה הואיל וקידושין חופסין בהן זקוקה היא ואחוחה אחוח זקוקחו שכל חייבי לאוין בני יבום ניכחו דאחי עשה דיבום ודחי ל"ח (ויש אומרים אף חייבי עשה הדין כן ויש חולקין), אלא שמביאה ראשונה כיון שנחקימה מלוה יבום עומדת באיסור וחייב להוציאה בגט. ומחוק כך גזרו חכמים שלא

ובאלמנה לכה"ג פליגי אי בחייבי עשה נמי אמרינן כיון דמה"ח חפשי בה קידושין ואחי עשה ודחי ל"ח ועשה או שמא כיון דאלמנה מן האירוסין אין בה אלא עשה אבל מן הנשואין יש בה עשה ול"ח עשה דבעולה ולאו דאלמנה לא יקחו ולא אחי עשה ודחי ל"ח ועשה ומה"ח לאו בת יבום היא כלל ולכן אפילו בא עליה לא קנאה ולכן אין ביאחח וחליצתה פוערת, ומדברי רבינו לכאורה דכחז סחמא איסור קדושה אלמנה לכה"ג גרושה וחליצה לכה"ד וכו' משמע דאלמנה

קדושים יהיו לאלהיהם לפיכך חולצות ולא מתייבמות. (ג) עקרה וזקינה ושאר כל הנשים או חולצות או מתייבמות. והיכא דאיכא שני אחים אחד פקח ואחד חרש ונשואין שתי נכריות פקחות ומת פקח בעל פקחת, ההוא חרש לא מצי חליץ, אלא מיכנס כניס ואפוקי לא מצי מפיק לעולם, דתנן (יבמות קיב:) מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת, כונס ואין מוציא לעולם. תנו רבנן (תוספתא פ"ב) יש או חולצין או מייבמין חולצין ולא מייבמין חולצין ולא חולצין לא חולצין ולא מייבמין. עריות שאמרו, לא חולצין ולא מייבמין, מוסף עליהם סרים חמה ואנדרוגינוס ואח מן האם וגר ועבד משוחרר, דהיכא דאיכא שני אחין דמיגיירין בהדי הדדי אי נמי שני אחין משוחררין ונשאו נשים ומת אחד מהם בלא בנים אשתו פטורה מן החליצה ומן היבום, דתנו רבנן (יבמות צז:) שני אחים תאומים גרים וכן משוחררין לא חולצין ולא מייבמין ואין חייבין משום אשת אח, היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה חולצין ולא מייבמין, חייבין משום אשת אח, היתה הורתן ולידתן בקדושה הרי הן כישראל לכל דבריהם. ואשת סרים חמה ואשת אנדרוגינוס פטורין מן החליצה ומן היבום. פקחה או חולץ או מייבם, מת פקח בעל פקחה מה יעשה חרש בעל פקחה כונס ואינו מוציא לעולם: ת"ד יש או חולצין. (חוספתא פ"ב) וגרם שם יש חולצות ורבינו גרם או חולצין וכ"כ ברי"ף וקא"י על הזכרים וכן הגי' הגר"א ז"ל: מוסיף עליהם. בחוספתא שם העריות שאמרו לא חולצות וכו' מוסיף עליהן אשת סרים חמה ואשת גר ואשת עבד משוחרר, ומיכה בסמוך שם חוזר וכחז העריות שאמרו כלשון רבינו: גר. דגר שנחגייר קקטן שנולד דמי ואינו מחייבם לחטיו בגר או למי שנולד בקדושה שנחגיירו אביו ואמו וכן עבד משוחרר: שני אחים תאומים גרים וכן משוחררים. דהני ודאי אחים נינהו מן האח דקיי"ל (דף ל"ח) עיפה אחת היא ומחלקת לשחים ואפ"כ לא חולצין ולא מייבמין: ואין חייבין משום אשת אח. אפי' קידשו לאחר שנחגיירו דגר שנחגייר קקטן שנולד דמי הלכך אין לו אחיה אפי' מן האם: ולידתן בקדושה חולצין ולא מייבמין. דע דבגמ' גרם היכה הורחן שלא בקדושה ולידתן בקדושה לא חולצין ולא מייבמין (ופרש"י דלד יבום מן האח הוא והני אין להם אב דזרע מלרי כבהמה), וכ"כ הרמב"ם פ"א מהל' חליצה והש"ע ח"ע סי' קנ"ז ס"ג, וז"ע שכ' רבינו חולצין ולא מייבמין, וז"ל הש"ס יבמות פי"א סי' ד' והא לך לשון כברייתא ז' אחין תאומים גרים וכו' היה הורחם שלא בקדושה ולידתם בקדושה לא חולצין ולא מייבמין אבל חייבין משום אשת אח ואולי יש כאן ט"ס. וביחוד יש לחמוק על בעלי המגיהין בגר"ש ערויב וכו' ורעז"ה שכולם עברו בשחיקה ולא הרגישו כי זה היפוך גירסת הגמ'. וקלח חשבתי לומר דמדרבנן ס"ל לחלוץ דחתי לאחלופי בישראל ואולי ה"י לו גי' כן בגמ' ולא הרהבתי בנפשי לחקן כי כן מלאחתי בכל הדפוסים ופלא על המליינים שלא הרגישו בזה: [אבל] חייבין משום אשת אח. כלומר חייבין כרת משום אשת אח מן האם שהרי היא בישראלית שילדה בנים: חייבין משום א"א. בגמ' גרם אבל חייבין: היתה הורחן ולידתן בקדושה וכו'. דפשוט דגר נמי יש לו

משנה הלכות

(ג) עקרה וזקנה וכו'. חוספתא פ"ב דיבמות הבחתי בסמוך. ורבינו גרם ושאר כל הנשים וכן הוא בחוספתא כ"ד ובוטחאות כח"י שם אות ה' גרם ושאר כל אדם. וכחז המרדכי פ' החולץ (אות לא) וזאת אשר השיב ראב"ה וז"ל אשר שאלת אם זקנה מותרת ליבם אם לאו משום שאינה ראויה לילד, אני לא בחתי לידי זו המדה מעולם לשאל דבר זה מרבנותי ובחורתי ראיתי מרת אגניא"ה שהיכה זקנה כשמת בעלה רבי קלונימוס בר יעקב דודחו של הרב ר' נחמן וחיבמין היו רבי אברהם וכו' אפרים וצלו לוועד לדין לפני רבותי שצקה' כניי שפיר וגרמייז"א ומגנל"ה וכו', וחיבמים היו אומרים תקנת ר"ג לא היכה במקום דיחוי מלכה ולא שמעתי פולח פה ומלפנך שהיה אוסר להם להחייבם

לכה"ג אפילו נשאה נמי דומיא דכהן הדיוט ואפ"ה חולצת ולא מחיבמת ומשמע דגם מן הנשואין הדין ודלא כהחולקין. ועיין חוס' ד"ה גזירה ורמב"ן ורשב"א וריעב"א ופסקי רי"ד. והמאירי כתב וז"ל וז"ל דס"ל שאף מכ"ח היא בת חליצה, ממה שדרש רב גידל ועלמה יבמתו השערה שאין ח"ל יבמתו שהרי כבר הוזכרה בקרא ומה ח"ל, לומר לך יש יבמה אחרת שעולה לחליצה ואינה עולה ליבום, ואע"פ שרב גידל לחייבי לאוין אמרה לומר שאינן צנות יבום מ"מ אנו שדחינוה לענין חייבי לאוין משאירין אותה לחייבי לאוין ועשה וכן כחצובה בהלכות גדולות לראשונים. ומכאן כתבו רבים שאף ספק סוטה ומחזיר גרושה שאמרו עליהם חולצת ולא מחיבמת חולצת דבר חורה קאמה, עכ"ל המאירי ז"ל.

הערה: המאירי ז"ל כתב וז"ל וז"ל דס"ל שאף מכ"ח היא בת חליצה, ממה שדרש רב גידל ועלמה יבמתו השערה שאין ח"ל יבמתו שהרי כבר הוזכרה בקרא ומה ח"ל, לומר לך יש יבמה אחרת שעולה לחליצה ואינה עולה ליבום, ואע"פ שרב גידל לחייבי לאוין אמרה לומר שאינן צנות יבום מ"מ אנו שדחינוה לענין חייבי לאוין משאירין אותה לחייבי לאוין ועשה וכן כחצובה בהלכות גדולות לראשונים. ומכאן כתבו רבים שאף ספק סוטה ומחזיר גרושה שאמרו עליהם חולצת ולא מחיבמת חולצת דבר חורה קאמה, עכ"ל המאירי ז"ל.

מאי טעמא, דלאו בני אולודי נינהו. נא) ואשת אח מן האם, דכתיב (דברים כ"ה א') כי ישבו אחים יחדו ואמר רב יהודה אמר רב (יבמות יז:) יחדו המיוחדין בנחלה, פרט לאחים מן האם. נב) החדש והאלם והשוטה מייבמין ולא חולצין חיים לאחר שנחגיגו: יחדו כמיוחדין בנחלה. יבמות (י"ז ע"ג) המיוחדין בנחלה כראויין לירש זה את זה.

משנה הלכות

אחיו המת וחוקמינן (דף כ"ד) על שם אחיו לנחלה שיירש מייבם כל נכסי המת ואין אחין חולקין עמו) ונחלה מן האב ולא מן האם היא, ומשני אילטריך ס"ל הואיל וחידוש הוא דקמשחרי ערוה גביה אימא עד דמייחדי באבא ובאמא לריכא ע"כ.

מפני הזקנה וכו' כדחניא בחוספתא שהבאחי ובספר המקלוט דר"ח ובעל הלכות גדולות הביא אוחה אגב גרר'א בפ"ק דיבמות דקחני יש חוללות ומחיצמה כו' עד איסור מלוה ואיסור קדושה חוללת ולא מחיצמה עקרה וזקנה ושאר כל הנשים או חוללת או מחיצמה ע"כ.

ולמדנו מזה דלענין יבום הוא דאין אחוה אלא מלד האב וכן הדין לענין נחלה אבל לענין ערויה כל אחוה מן האם נדונה כאחיה מן האב לכל דבר ואין חלוק ביניהם לענין זה ומיכה לענין עדות נמי יש חולקין וס"ל דאחים מן האם מדברי סופרים פסולים ולא מן החורה (רמב"ם פ"ג מה' עדות הביאו הרמ"א ח"מ סי' ל"ג ס"א) וי"א דקרובי האם נמי אינן פסולים אלא מדרבנן. והש"ך חלק על הרמ"א וכחז דמעולם לא עלה על דעת הרמב"ם ז"ל לומר דקרובי האם לא הוי אלא מדרבנן לענין קדושין ואדרבה ס"ל שאם קדש בפניהם אינה מקודשת כלל ואינה לריכא גע אלא דלשיטתו אזיל כל דבר שאינו מפורש בקרא ד"ס קרא ליה, ועיין תומים ח"מ סי' ל"א מה שהאריך בזה. ועיין רמב"ם פ"ד מה"א ה"ו ובה"ה שם ודע שבפסולי עדות וכו' שקלת מן הגאונים סוברים שכל אוחן שהן נלמדין מן המדרש כקרובי האם הם מד"ס וכ"כ רבינו בפ"ג מה"ע. ובמל"מ תמה שם ועיין תוי"ע פ"ז דהלכות כ"ג, ועיין רש"י כתובות ג' ד"ה שוי' רבותי פי', ועיין פמ"ג א"ח סי' קנ"ז דמשמע נמי דס"ל דלא הוי רק דרבנן. ועיין מש"כ באריכות בספרינו שו"ת משנ"ה ח"ב סי' ל"א במחלוקת הג"ל ודו"ק.

והרמב"ם פ"ו מה' יבום וחליטה ה"ז כחז ואלו שחוללות וכו' וכן אשה החדש וזקנה ועקרה הרי הן כשאר כל היבמות ר"ל חולץ ר"ל מייבם וזקנה ועקרה היכה לכן שעה הכושר. וה"ה ל"ן לחוספתא כ"ל. ועיין ש"ע א"ע סי' קע"ג סע"ז. ודע מדברי הרמב"ם נראה דעקרה היינו שנעקרה לאחר מכן וכינינו שהיכה לה שעה הכושר, ונראה דס"ל כנמוקי יוסף הובא בלח"מ לישב מ"ש מזקן דשמה י"ל בהא דאינו כמו עקרות וזקנות שנעקרו ולכך ראויה ליבום דדילמא אש"פ שהיא נראית זקנה לבסוף ילדה ע"כ ע"ש. (ועיין בסמוך אות ג"ו מש"כ רבינו בזקן מייבם ומש"כ בדברי הרמב"ם).

נא) ואשת אח מן האם, בגמ' דף י"ז ע"ג אשה אחיו שלא היה בעולמו היכה כחיבה אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא (דברים כ"ה) כי ישבו אחים יחדו שהיכה להם ישיבה אחת בעולם פרע לאשה אחיו שלא היה בעולמו, יחדו מיוחדים בנחלה פרע לאחיו מן האם רבה אמר אחין מן האב יליף אחוה אחוה מבני יעקב מה לכלן מן האב ולא מן האם אף כאלן מן האב ולא מן האם ולילף אחוה אחוה מעריות דנין אחים מאחים ואין דנין אחים מאחיהן מאי נפקא מינה הא תנא דבי ר' ישמעאל (ויקרא י"ד) ושכר הכהן ובה הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה ה"מ היכה דליכא מידי דדמי ליה אבל היכה דאיכא מידי דדמי ליה מדדמי ליה ילפינן ולילף אחוה אחוה מלוע דכתיב (בראשית י"ג) כי אנשים אחים אנחנו מסתברא מבני יעקב הוה ליה למילף משום דמופני מדכוה ליה למכתב שנים עשר עבדיך בני אבינו וכתיב אחים ש"מ לאפנויי, ואילטריך למכתב אחים ואילטריך למכתב יחדו דאי כחז רחמנא אחים הו"א לילף אחוה אחוה מלוע וכ"ה לא מפני לאיי אפנויי מפני מדכוה ליה למכתב רעים וכתיב אחים ש"מ לאפנויי כחז רחמנא יחדו המיוחדים בנחלה ואי כחז רחמנא יחדו הו"א דמייחדי באבא ובאמא לריכא. והא מהיכה תיחי (דלימא עד דמייחדי באבא ובאמא) יבום בנחלה חלה רחמנא (דכתיב דברים כ"ה יקום על שם

נב) החדש והאלם כו'. (לעיל אות מ"ח). ודע דבמשנה (ק"ד ע"ג) החדש שנחלץ והחדשה שחללה והחוללת לקטן חליטתה פסולה קטנה שחללה חלוצן משתגדיל ואם לא חללה חליטתה פסולה, ויש נוסחאות אחרות חליטתה כשרה. והרי"ף כחז קטנה שחללה חלוצן לכשתגדיל ואם לא חללה חליטתה פסולה אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' מאיר דאמר מקשינן אשה לאיש אבל חכ"א איש כתיב בפרשה אבל אשה בין גדולה בין קטנה רבא אמר עד שהגיע לעונת הכדורים והלכתה עד שהביא שחי שערות ע"כ. וכחז הר"ן ד"ה אשה לאיש בחוספתא דמכילתין פ"ג תנא קטנה שחללה חלוצן משתגדיל ואם לא חללה חליטתה פסולה דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים אם לא חללה חליטתה כשרה ומיכה מדקו"ל

רש"י: פרט לאחים מן האם. בגמ' פרט לאחיו מן האם: ומאן ניכחו ספקות. כלומר קא חשיב הספקות אחת כיכא דקדיש אחת משתי אחיות וכו' שניה האשה שנחערבו ולדיה בולד כלתה הכל במשנה שם (ל"ע ע"א): מי שלא שהתה אחר בעלה וכו' חולצין ולא מייבמין. לאשחו של ספק זה בני הראשון חולצין שמה בן אביהם כי הו' חולצין ולא מייבמין שמה בן האחרון הוא והרי

כדאמרינן. ג) ספקות חולצות ולא מתייבמות, ומאן נינהו ספקות, דהיכא דקדיש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזו מהן קידש ומת ולו אח אחד חליץ להו לתרוייהו מספיקא. (שם צט.) ג) האשה שנתערבו ולדיה בולד כלתה, הגדילו התערבות ונשאו נשים ומתו בני הכלה חולצין ולא מייבמין שספק אשת אחיו ואשת אחי אביו, בני הזקנה או חולצין או מייבמין שספק אשת אחיו ואשת בן אחיו. (שם ק.) ג) מי שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים ונשאת וילדה ואין יודע אי בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון והיו לה בנים מן הראשון ובנים מן השני, הן חולצין ולא מייבמין וכן הוא להם חולץ ולא מייבם. (שם ק:) היו לו אחים מן השני ואחים מן הראשון שלא מאותה האם, הוא חולץ ומייבם והן חולצין ומייבמין, ודקא אמרינן הוא חולץ ומייבם דווקא מיחלץ והדר יבומי, אבל יבומי והדר מיחלץ לא דילמא פגע ביבמה לשוק. (שם עט:)

הוא אחיהן מן האם ולא מן האב וזו עליהם זכרה וכן בני האחרון וכן הוא לנשותיהם: היו לו אחים מן השני וכו'. ופי' החוס' היו לו ומחו כולן ולא נשאר כי אם הוא לבדו חולץ או מייבם, ורבינו נראה דמפרש הוא חולץ לאחת ומייבם לאחת וכיון דחלץ לאחת א"כ ממ"נ אם החלוצה היכה היבמה א"כ חלץ לה ומותר בשני' שהיא נכריה אללו, ואם הראשונה שחלץ הוא נכריה א"כ לא עשה כלום והשני' היא היבמה ומייבם כראוי. ומיכה ליבם קודם וקודם למיחלץ לא דלמא פגע ביבמה לשוק, ועיין יש"ש יבמות פ"א סי' י"ג וז"ל היו לו אחין מן הראשון ואחין מן השני שלא מאותה האם פ"י ומחו כולן ולא נשאר כ"א הוא לבדו אז הוא חולץ ומייבם והם אחד חולץ ואחד מייבם וכו', ובהגהות בן ארי' תמה על רבינו וי"ל דברי רבינו שמיירי

משנה הלכות

דאינה חולצת עד שחזיא ב' שערות אפשר דיעבד נמי פסלינן וכחז ברע"ב"א ז"ל ומיכה לא איחזרר לן שפיר ואזלינן לחומרא.

כשהוכרו ולבסוף נחערבו דיקא נמי דקחני ואינו יודע ולא קחני ואינו יודע ורבינו לא חלק בין יודע או אינו יודע, וכחזו ברי"ף הרא"ש דהאי קושיא ופירוקא אליבא דרבא דס"ל דקידושין שאין מסורין לביאה לא היו קידושין ולית הלכתא כוותיה דאנן קיי"ל כאב"י (קידושין נ"ב) ציע"ל כג"ס ובה חדא מינייהו הלכך בין הוכרו ולבסוף נחערבו בין לא הוכרו כלל נוחן גע לזו וגע לזו כפשטא דמתני' היו לו שנים אחד חולץ ואחד מייבם וכו', ובש"ע א"ע סי' קע"ו מי שקידש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזה קידש אפילו לא הוכרו מעולם שלא נחמו לביאה הו' קידושין מת ולו אח אחד חולץ לשתיכן וכו' ע"כ.

והמאירי גרס במשנה חליצתה כשרה וצפיה"מ לבר"מ גרס שם ולא תחלוץ האשה לכתחילה עד שחזיא שתי שערות אחר י"ב משמע דדיעבד ס"ל דכשרה ובספרים שלו לא נמלא גירסא זו ובסמוך קטע קטנה שחלצה כחז ואם לא חלצה משתגדיל חליצתה שצקטנוחה פסולה ויש גורסין כשרה ומכריעים בה שאילו פסולה קחני מה הולך לומר תחלוץ משתגדיל וכו' ולא עוד אלא שגאוני ספרד פוסקין כן ואע"פ שבגמ' פסקו בה עד שחזיא ב' שערות דוקא לכתחילה או אף דיעבד כל שאפשר לה שחלוץ לכשתגדיל וכו' ועיקר הדברים שאך חליצת קטנה אינה כלום ע"כ. ועיין בש"ע א"ע סי' קס"ז וסי' קס"ט קס"ט סמ"ג אבל אלם ואילמת וקטנה אינם חולצין ואם חללו חליצתן פסולה ואינה כשועה וקטן שלא עשו כלום וכו' ע"ש.

ג) האשה שנחערבו וכו'. משנה (ל"ע ע"א) האשה שנחערבו ולדה בולד כלתה הגדילו החערבות ונשאו נשים ומחו בני הכלה חולצין ולא מייבמין שהיא ספק אשת אחיו וכו'. ופי' דכל אחת יש לה בנים מלד אחר ידועים וניכרים והרי החערבות כל אחד מהם ספק אם הוא בן הזקנה והוא אח לבני הזקנה ואחי האב לבני הכלה או אם הוא בן הכלה והוא אח לבני הכלה וקחשיב חערבות כגון זה שאפשר להם בקל להחערב שהם קלח דומים אהדדי. אבל בה"ד לאחריים נמי. ועיין א"ע סי' קע"ו ס"ה.

ג) ספקות חולצות ולא מתייבמות וכו'. (יבמות כ"ג ע"ב) מי שקידש אחת משתי אחיות ואין יודע אי זה מהן קידש נוחן גע לזו וגע לזו מת ולו אח אחד חולץ לשתיכן היו לו שנים אחד חולץ ואחד מייבם קדמו וכנסו אין מוליאן מידם, ובגמ' ש"מ קידושין שאין מסורין לביאה הו' קידושין ומשני הכא במאי עסקינן

ג) מי שלא שהתה וכו'. משנה (ק' ע"א) מי שלא שהתה וכו' אם בן חשעה וכו' אם בן שבעה

נח פצוץ דכא וכרות שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מייבמין. (ותוספתא בשהי יבמות וכו' כי קלרחי: פצוץ דכא וכו'. בגמ' פ"ט ע"ג) מחיב רבא פל"ד וכרות שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מייבמין וכו', ובהגהות בן ארי' הביא גירסת החוספחה

משנה הלכות

שם בבי"ז אחר שכחצ בעקרה וזקנה שהרי בן כשאר כל הנשים הואיל והיה להן שעת הכושר אי"כ מ"ש זקן שנמי היחה לו שעת הכושר, וע"ש מה שחי'. ובחוספחה פ"ג הבי"ל מבואר כרמז"ם שאמרו סריס אדם וזקן חולצין ולא מייבמין ושאר כל אדם או חולצין או מייבמים אלא דהרמז"ם הוסיף זקן ביוחר שהשש כחו וכשל.

וכו' היו לה בניס וכו' חולצין (ולא גרם בן) היו לו אחים מן הראשון ואחים מן השני וכו' (פי' ומחו כולם ולא נשאר כי אם הוא לבדו חולץ או מייבם אבל אם היה לו אח אחר לא דכויח לה יבמה לשוק, חוס') וכס אחד חולץ ואחד מייבם וכו'. ובגמ' דוקא מיחלץ וכדר יבומי אבל יבומי ברישא לא דקח פגע ביבמה לשוק, וז"ש רבינו ודקא אמרינן וכו'. ועיין עש"ע ח"ע סי' קע"ו ס"ז.

ואשר נלפענ"ד בדברי הרמז"ם ז"ל דאף דקיי"ל דמה שאמרו להקם לאחיו שם לאו דוקא אלא אפילו עקרה או זקנה וכן לכיפוך וכן קטן ועיין חוס' יבמות דף כ' ע"א ד"ה יבא עשה הקשה ריב"א בפ"ג דסנהדרין (דף י"ע ע"א) דכיון דאין אשה מחעצרה מביאה ראשונה כדאמר פ' ד' אחין (יבמות ל"ד) היאך חתיבם (חייבי לאוין) דבביאה ראשונה ליכא הקמת שם וביאה שניה אסורה ליה כדאמר לקמן גזירה ביאה ראשונה אעו ביאה שניה, ואר"י דלא קשה מידי דלא בעינן ביאה שחבה ראויה להקמת שם אלא שהיבמה והיבם יהיו ראויים להקמת שם ולא ממעטינן אלא אילונית וסריס שאינן ראויין לילד לעולם אבל ביאה שאינה יכולה להעצור בה לא ממעטי כיון שהאשה או היבם ראויין לבסוף להוליד.

נו פצוץ דכה וכרות שפכה סריס אדם והזקן. (ע"ט ע"ג) מחיב רבא פל"ד וכרות שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מייבמין כילד מחו ולהם נשים ולהם אחין ועשו מאמר בנשותיהן ונחנו גע או שחללו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו מחו אחין ועמדו בן ועשו מאמר בנשותיהן ונחנו גע או חללו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו ואסור לקיימן משום שנאמר לא יבא פל"ד וכרות שפכה בקהל כ' אלא אמר רבא כגון שנפלה לו ולבסוף נפלע אמר ליה חזיי וליחי איסור פלוג ונידחי עשה דיבום וכו' אלא אמר רב יוסף תנא דבי ר' עקיבא היא דאמר מחייבי לאוין דשאר הוי ממזר מחייבי לאוין גרידא לא הוי ממזר ופריך איקרי כאן להקים לאחיו שם והא לאו בר הכי הוא אמר רבא אם כן אין לך אשה שכשרה ליבם שלא נעשה בעלה סריס חמה שעה אחת קודם למיחתו לר"א פירוקא דרבא פירכא היא הכס כחיטותא הוא דאחחילכ ביה ע"כ.

ביאור דבדיקתם נלפענ"ד כך דהחורה אמרה יבמה יבא עליה כלומר שחבה ביאה חשובה שכל מקום ביאה כזו ראוי להוליד ולהוליא בה עליה באזר מח או מי שהוא סריס וכיוצא בו שיש כאן חסרון בביאה דביאה כזו לא מקרי ביאה כלל אבל החורה לא לזוהה שחבה ביאה שחלד דוקא דאי"כ תקשה יותר דאפילו ביאה גמורה ולא הערה לבד אם לא נחעצרה וכגון שהיא לאו סמוך לוסתה כפי כל מ"ד דאמר שאז רוב נשים אינן מחעצרות הכ"נ נימא דאסור לבא עליה אלא ע"כ הכונה דהחורה אמרה יבא עליה ביאה ראוי' אבל הקמת שם לאו בדידיה תליא מילתא דמילתא מפחה של בניס ביד הקב"ה ואין ביד האדם רק לעשות ביאה בגונה ראוייה לילד וכיון שעשה כן ילא ידי יבום, ולפי"ז שפיר מיושבים דברי הרמז"ם שמחלק בין עקרה וזקנה לזקן דודאי זקן שאינו חשש כחו ביוחר וביאחו עדיין ביאה גמורה הגם שאינו מוליד לא איכפת לן בלידה אלא כל זמן שהוא נכחו לבטול ביאה חשובה הרי זה יבום גמור וקנאה ושפיר מייבם. אבל זקן שהשש כחו וכשל ואז כבר ביאחו אינה ביאה גמורה שהרי הוא חש כח וכשל

ופרש"י דהאי ואם בעלו קנו ואסור לקיים לאו אזקן קאי ולא הוזכר זקן בכלל אלו אלא לענין שאע"פ שפסק מלהוליד בר יבום הוא ומה שעשה עשה ולא נאמר עליו שאסור לקיים, עיין רש"י ד"ה זקן. וכתב המחירי דממ"נ אם נזדקן עד שנחצעל קישויו אף אם בעל לא קנה, ואם לא נחצעל קישויו ובעל מותר לקיימה ולא נאמר שאסור לקיימה אלא אשאר, ע"ש.

ודע דאיתא בחוספחה ספ"ג דיבמות סריס אדם וזקן חולצין ולא מייבמין ושאר כל אדם או חולצין או מייבמין. ול"ב והרמז"ם כתב בפ"ו מהל' יבום ה"ד ואלו חולצין ולא מייבמין וכו' והזקן ביוחר שהשש כחו וכשל וכו'. וכ"פ בש"ע ח"ע סי' קע"ג ס"י הזקן ביוחר שהשש כחו וכשל, דינו כסריס אדם לענין חליצה ויבום אלא שאם בא על יבמתו מותר לקיימה, וכבר הקשה הלח"מ

וכחז דכן ל"ל צב"ג ועיין בכורים פ"ב נז) אנדרוגינוס יש בו דרכים ששוה בהם לאנשים ויש בו דרכים משכ"ג ודו"ק: אנדרוגינוס ששוה בהן לנשים ויש בו דרכים ששוה לאנשים ולנשים ויש בו שאינו שוה לא יש צו' כו'. (חוספחא בכורים פ"ג) דע כי חוספחא זו יש בה נוסחאות שונות ונוסחת רבינו הוא כנוסחת החוספחא צב"ג לוקרמנדל פ"ג וכוונתם צ"ס שלנו שונה מאד, ועיין חש' הרמ"ע מפלנו ונוסחת רבינו הוא נוסחה נכונה ומבוארת בקל וע' בגהות בן

משנה הלכות

ביותר שחש כחו וכשל, דינו כסרים אדם לענין חליצה ויבום אלא שחש בה על יבמתו מותר לקיימה ע"כ. וקל"ח נראה ראוי לחילוק זה ממסקנת הגמ' אמר רבא א"כ אין לך אשה שכשרה ליבום שלא נעשה בעלה סרים חמה שעב אחת קודם למיתתו וכו' ומשני החס כחישותא דאחחילב ציב, ועיין רש"י סמוך למיתתו ייסורי מיחה מחישים כחו וכו' הואיל ומעיקרא צר הקמה הוא צח חליצה היא הכא נמי ל"ש. ומבואר דזקן שחש כחו ולא ראוי לציאה מ"מ צר חליצה הוא ולא נפסל מחליצה, וז"ש רבינו הרמב"ם זקן וחש כחו ביותר (אף דאינו ראוי לציאה מחמת חשופת כח) מ"מ חולץ ואינו מיבם, ומיבם אס בעל קנה ומחזיק כיון דראינו שהי' צו כח לצעול ולא אמרינן דלאו ציאה היא כנלפענ"ד.

מלצטול ציאה גמורה ולכן לא ייבם אלא חולץ, וזה לפענ"ד נכון בדברי רבינו הגדול הרמב"ם וחכמיו, ופלא שלא הרגישו בזה הלח"מ ועוד, ועיין מנחת בכורים שם וזקן שפסק ממנו כח חליצה לא ייבם לכחחילה ולפמ"ש זה אינו.

איברא דכרי"ף ז"ל סוף פ"ק כתב וז"ל פל"ד וכו' ופכה סרים אדם והזקן חולצין ולא מיבמין ואס בעלו קנו ואסור לקיימן משום לא יבא פל"ד וגו' ושאר כל אדם או חולצין או מיבמין וכתב הנמק"י דכאי זקן מיירי שחש כחו וכשל שהוא דומיא דסרים דלאו צר ציאה וקמה שם הוא ע"כ. והבין הלח"מ דמה שאמר דלאו צר ציאה וקמה שם הוא כוונתו הקמה שם ממש וזקנה ועקרה אע"פ שהיא נראית זקנה לצסוף ילדה, ואס בדברים כפשוטן לפענ"ד אין לך דבר חמיכה מזה דמי מלל הניקה צנים שרה ואחרי צלוחה היחה לה עדנה דבר זה אי לאו נס גדול מן השמים צלחי אפשרי וצחורה מפורש ודני זקן א"כ תרוייבו הזקן והזקנה אינן ראויין לילד וזה צרור מאד, אבל האמת דהנמק"י דייק לומר דכאי זקן מיירי שחש כחו וכשל דלאו צר ציאה הוא שחסרון צו דזה לא מקרי ציאה בכל מקום ולכן לא מקרי צר הקמה שם אבל אין זה ענין להוליד ממש אבל צאשה אין חילוק בין עקרה לזקנה לענין ציאה דלעולם ראוייה היא לציאה גמורה דקרקע עולם היא לעולם, ולפענ"ד צרור מאד.

ומדברי רבינו נראה דלא ס"ל לחלק בכל זה אלא בדברים כפשוטן דאפילו לכחחילב זקן מיבם ואולי צחש כחו ביותר ג"כ מודה כיון דאינו ראוי לצעול ול"ע.

ונלפענ"ד דהרמב"ם הכריח כן שהרי צגמ' דף ע"ע ע"ב אמרו סרים אדם והזקן או חולצין או מיבמין, ומבואר דהזקן מיבם. וצחוספחא מבואר דהזקן אינו מיבם אלא חולץ, נמלא החוספחא סותר מגמ', וקיי"ל בכל מקום כש"ס דילן, וא"כ קשה למה פסקו הרי"ף והרמב"ם כחוספחא נגד הש"ס, ועיין רש"י כאן וחוס' סועה כ"ו ע"א ד"ה אשה וכי זקן אסור לקיים וע"כ הפל"ד קאי ע"ש. ולכן חילקו רבינו הרמב"ם והרי"ף חילוק נכון דקיי"ל כחרוייבו אלא דהחוספחא מיירי בזקן שחש כחו וכשל ואז לא ייבם שאינו צר הציאה ואינו צר הקס שם וכש"ס מיירי בזקן שלא חש כחו וכוא ראוי לציאה ולהקס שם הגס שאינו ראוי להוליד ודו"ק. וצש"ע א"ע סי' קע"ב ס"י כתב הזקן

נז) אנדרוגינוס יש צו דרכים. (צמשנה יבמות פ"א ע"א, חוספחא בכורים פ"ג) סרים חמה ככן וכו' רבי יוסי ור"ש אומרים אנדרוגינוס ככן שנשא צח ישראל מאחילב צחרומה ר' יהודה אומר עומעום שנקרע ונמלא זכר לא יחולץ מפני שהוא כסרים אנדרוגינוס נושא אבל לא נישא ר' אליעזר אומר אנדרוגינוס חייבין עליו סקילה כזכר. וצעוש"ע א"ע סי' קע"ב ס"ח אנדרוגינוס אינו צר חליצה ויבום וי"א שדינו כזכר לכל דבר ע"כ.

ודע דצמשניות שנדפסו צסוף מס' צרכות עם הש"ס נדפס מס' בכורים פרק ד' משנה א' מתחיל אנדרוגינוס יש צו דרכים וכו' והציא שם כמה נסחאות ובסופו מציא נוסחת רבינו הגדול הצב"ג עד אינו אלא ספק איש או ספק אשה, ונוסחת רבינו מנחם עזריה מפלנו. ובהגהת הגרי"ב שם כתב וז"ל צמשנה צצמשניות ליחה לכל הפרק הזה האס אמנס צסוף הסמ"ג מונה בכורים לד' פרקים וכחז פ' הרביעי מתחיל אנדרוגינוס אכן מדכתב ג"כ מס' אצות ששה פרקים ופרק ו' הוא שנו חכמים ונתן סימן שכל הפרקים

חקק"ד זמנין על כר קדשך ולפיכך ע"כ טעות נפל שם דזכורים ליחא אלא ג' או אבות ליחא אלא ה' דאל"כ כשתמנה שם פרען תמלא חקק"כ וכן בהקדמת הרמז"ם לסדר זרעים לא השיב אלא חקק"ג פרקים וקושעא קאי דהרמז"ם השיב זכורים לג' פרקים ואבות לה' פרקים וכו' והוי יודע כי רובו ממש כולו של פרק זה שנוי בחוספחא פ"ג דזכורים על נכון בכמה דברים וצ"חור כל לרכו חן עיניך שם ע"כ. וע"ש גם נוסחת מהר"ש משא"נ ונוסחת הגר"א ז"ל. האמנם במשניות לא הדפיסו פרק הזה.

ורבינו ז"ל פי' החוספחא לפי רוח קדשו שהופיע בו ודע דהרמ"ע שם גרס ומחטף ומספר כאנשים וכן הגירסא שם בדפוס במשנה, ונוסחת מהר"ש משא"נ ואינו נעטף ומספר כאנשים והגר"א ז"ל בשמיע חיבת ומספר, והמעיין מדברי רבינו ז"ל יראה דבוא גרס ומחטף באצילות, וכנה החילוק בזה פשוט דהס גרסי האיך מחטף סחם ולכן פי' מחטף כלומר כשלוש מלבושים הוא לובש בגדי אנשים ולא בגדי נשים וכו' מדין לא ילבוש גבר שמלח אשה ולכן נחקשו בדין אינו מספר וגרסי מספר כאנשים שהוא ג"כ בענין לא ילבוש גבר ולכן ג"כ גרסי קודם ועובר על כל תקיף ועל כל תשחית ואח"כ על כל מעמא למחיס וא"כ ביאור דכל תקיף וכל תשחית הוא חוס' ביאור על ומספר כאנשים, אבל האמת יורה דרכו דהגירסא זו ומחטף באצילות גירסא נכונה היא, וממילא ביאור הדברים ומחטף באצילות ואינו מספר כדין אבל שאסור להספיר ואינו מעמא למחיס שהוא שייך לאצילות ואח"כ ועובר בכל תשחית ובכל תקיף וכו'.

והנה בעור יו"ד סי' ש"ל הביא תניא באבל רבתי אשה מותרת בנעילת שער אחר שנעב וכו"כ הרי"ף, והקשה הרמז"ן א"כ תהא מותרת בגיחוך וכן כל מלות ל' לא יבא נהג בה, ע"כ נראה כדברי המפרשים דנעילת שער דשרי באשה היינו במעצרת סרק על פניה וכו', וכחז הבי' דדברי הרי"ף הם בפ' ואלו מגלחין, ובש"ע שם ס"ה אשה מותרת בנעילת שער אחר ז' ועיין ע"ז שם, והנה מדברי רבינו וגירסתו נראה דזה הוא הביאור מחטף באצילות ואינו מספר כאנשים אבל האשה מותרת לספר נמלא דעת רבינו כדעת הרי"ף ושאר פוסקים שפסקו בש"ע, ועיין חוס' סוטה ספ"ג האיך מעטף ומספר והאשה מעטפת ואינה מספרת ואולי יש שם איזה ע"ס וכו"כ המגיה על בה"ג ווארשא ע"ש.

וראיתי להמאירי יבמות סוף פ' שמיני (פ"ד ע"א) ועיין שאינו נעטף ומספר כאנשים ושאינו נעטל בעצירה ושאינו מצרך לא לנשים ולא לאנשים כחזו

גדולי קדמונינו (כר"א אב"ד מבוא בחוס' חד מן קמאי בשם הראב"ד) שלא נחזרר להם פירושו. ובהלכות גדולות כחזו זה אינו נעטף באצילות, ונראה שעטיפת הנשים לא היחה כדרך עטיפת האנשים וכן החספורה, וכו' שאמר שאינו נעטף כאנשים ולא מספר כאנשים, וכבר ל"ן המגיה שם דלפנינו הגירסא ומחטף באצילות ע"ש.

ולולי דמסחיפנא הינלפענ"ד לפי מה שמנהג נשי ישראל ככשרות להספיר שערות ראשן לאחר הנישואין והי' זה מנהג קדמון והארכתי בזה בח' והנני להעתיק כאן חלק מהחשובה אשר נדפסה בשו"ת משנ"כ מהד"ח סי' ל"ה וז"ל שם.

בעלותי על מחשבתי הרכורי דברים בדבר אשר בו נדברנו בענין קליטת שערות הנהוג בצנות ישראל ככשרות ובלדקניות ונהג כן בחפלות ישראל בערי אייראפע ושאר ארצות, וענה קמו ונחשוררו הרבה מהדור החדש החרדים לדבר ה' ואומרים שלא היה מנהג כזה אלא בין חסידי אונגארן ואין זה מנהג אצותיכם של פולין וליעא ורוסלאנד כלל וממילא אין בזה משום ואל תטוש חורת אמך נמי לא, ולא זאת אלא שעשו מזה איסור משום ניוול לצנות ישראל, ורמז לדבר וגילחה את ראשה ועשחה את לפרניה (פ' כי חלא) ציפת חואר ודרשו חז"ל כדי לנוול. ואמרחי מעדות רבן של ישראל הגאון בעל נלי"צ ז"ל בספרו העמק שאלה על השאלות שהעיד שכן היו נהגין בכל חפלות ישראל עכ"פ בליעא ועוד כמה מדינות כפולין ורוסלאנד, והנני להעתיק הדברים.

ראשון לזיון הנה דברי העמק שאלה הם (פ' אחרי שאלתה לו אות ז') על מה שכחז רבינו אחאי גאון בעל השאלות ז"ל דשלת רבין באיגרתיה אשה לא חחוף אלא בחמים בערב שבת וחטבול במוצאי שבת, וחמה על עלמך היאך אשה חופפת ביום ועובלת כלילה וכו' ואפי' אחרמי ע"ש וחמישי בשבת שני ימים עובדים דלא אפשר למיחף בהון זמן עבילה כליל שבת משום דעבילה בזמנה מלוא, וכחז בהעמק שאלה משום דעבילה בזמנה מלוא, וכחז עלה ה"אב"ד ז"ל מיהו מדפריש עממא משום דעבילה בזמנה מלוא עדיף ש"מ דכשחא דליכא עבילה בזמנה לא מחטביא לעבול כליל שבת ויו"ט, וכחז העמק שאלה ויש ראייה לזה מדאיחא ר"פ כמה אשה גזירה דילמא מחרמי עבילה של מלוא וכו' ולמאי דייק של מלוא אלא דכל"ז אסור בשבת משום חשש סחיעת שער ויש לדחות וכו' עד וי"ל דהס מיירי לעהרות דאפילו בחולות היו עובלות עלמן ושערן מגולה ולא הוי סחיטת פס"ר וכו', ובאמת בזמן הפוסקים

בחלגי"ר, עכ"פ ועיין רש"י על מס' נדה כהקדמה דף 15 אוח 26 ומכ ש"יין סס.

עב"ט לדין ראינו כמה גזרח רב מיעד שזה היה מנהג כל נשי ישראל בכל המקומות יביח מאיזה טעם שיהיה, ואדרבה לטעם של הנלי"צ ז"ל א"כ יותר קשה להניי שאמרו שאין זה מנהג שלהם, וא"כ כיון דלענין סחיטה חוששין שלא לעבול בשבת ומכ"ע מונעים הרבה אח עלמס מעבילה עזרח משום סחיטה, וביח"ך מניחים נשיהם לעבול בשבת קודש לפי שיעחס ססותרין אהדדי, וגם מדיוק הנלי"צ ז"ל יוצטיקר מה שהנהיגו רבוחינו הנלחת שער נשים" משמע דלא הי' זה סחס מנהג ע"כ אלא מנהג רבוחינו שהנהיגו כן לגלח שער נשים, ודלא כאוחן שעופנים שלא הי' מנהג כזה בעולם רק באנשי אונגארן, ולפ"ז הרי שייך כזה משום אל חטוש חורח אמת ג"כ כיון שהוא מנהג שהנהיגו רבוחינו ז"ל וטעם יש לדבר יהי' מאיזה טעם שיהיה וזה לפעניד פשוט וברור ועיין ספרינו משנה הלכות ח"כ סי' רמ"ג והארכתי עוד כזה בתשובה אחרת בס"ד.

ורק להעיר דמה שכחז בשם הראצ"ד ז"ל דזמן הזה ליכא עבילה מלוח לא הסכימו לו הפוסקים ז"ל, ואיחא ציו"ד סי' קל"ז דכל שצטלה בעיר מלוח לעבול וזו מקרי עבילה מלוח ג"כ, וע' העמק שאלה שהאריך כזה ג"כ, ובמקום אחר הארכתי בס"ד ואין הזמ"ג כעת.

ובחזור קלח לענין מחי הונהג מנהג הזה, בדיוק לא ידוע לנו, הגם שנראה שזה מנהג קדמון לכ"ע וכמ"ס רבינו הנלי"צ ז"ל מ"מ ראייתו ממשה נזיר לכאורה יש לדחות צמ"ס שנראה ממשה שם דלא היו נשים קוללות שערות ראשן צימי המשנה וראיות נראה ממש שאמרו שם נזרק עליה אחד מן הדמים וכו' אינו יכול להפר צד"א בחגלחת עברה אצל בחגלחת העומאה יפר שהוא יכול לומר אי אפשי באשה מנוולת ר"מ אומר אף בחגלחת עברה יכול לומר א"א באשה מגלחת וכו' ע"ש והנה באשה מנוולת לא אמרו על הגילות אלא על שתיית יין ועיין רש"י וחוס' שם ואפי' לר"מ דאמר באשה מגלחת א"א מ"מ הרי קיי"ל כחכמים שאפשר צפחה נכריח וא"כ אין ראי' כ"כ, ועוד אומר אני לפמ"ס רש"י דמקפיד דוקא על שער אשה נכריח ולא פאה נכריח שהם שער סינטעטי דכה"ג כ"ע לא קפדי וכזה יש להצין כמה קשיות והצן כי קלרחי עיין על הגליון סס.

ומה שלבי אומר לי כזה עוד צשני פנים, הפן האחד לפמ"ס צובה"ק והוצא באחרונים דשערות שגדלות צימי נדחה הם סכנה ולריך לקולנן, ובגמ' נזיר (ל"ע

האחרונים ז"ל הנהיגו הנשים לגלח שערן להכי הקילו צדבר לעבול בשבת. וקרוב לומר דטיקר מה שהנהיגו רבוחינו" הנלחת שיער נשים נשואות מה שלא היה כן צימי המשנה כדמוכה צנזיר דף כ"ח ובכ"מ, היינו משום דלא צימי המשנה שהיו גם הצחולות עובלות עלמן לעהרות בע"כ היו נהיגין לעבול בשערות ארוכות והיו יודעות להזהר מסחיטה השיער מש"כ נכגו גם נשואות כן והשחא שאין צחולות עובלות יותר עוב שלא יהיו שערות לנשואות ולא יבואו לידי חילול שבת ח"ו וכו' ע"ש.

והנה מצואר מדברי העמק שאלה שגילות שערות נשים נשיאות זה הי' מנהג הנשים צזמנו ומקודס מלפניו, והיה המנהג בכל הנשים ומנהג הזה הנהיגו כן רבוחינו הדיקים האחרונים ז"ל, ורק צזמן המשנה לא הי' המנהג כן, ומשמע עוד דמיד לאחר שהפסיקו הצחולות לעבול נהוג כן כיון דחלה זה צמנהג הצחולות כמצואר צדבריו. ועיין ח"ס יו"ד סי' קל"ה לענין עבילה הכלוח וקל"ח שער ראשן דהי' פשוט להו כן כמנהג צנות ישראל. ואולי כן הי' המנהג מהאי עעמא, ולפ"ז היה קלח ראי' דזה כבר מנהג יותר קדמון, ולפי מה שמצינו צשו"ת החשב"ץ ח"ג סי' רל"ע שכחז לענין המתנות שנתנה האם לצחה ציום קל"ח הפיאות אס הם לאן צרזל או נכסי מלוג וז"ל צדין ראובן נשא אשה וכו' ואחר שנשא הלך למדינת הים ועמדה האם והשיאה צחה והול"אה לה צנדונייתה נכסים שהיו של צח והוסיפה לה ממה שהכניסה לצעלה שהוא צמדינת הים והול"אה עליה גם כן הול"ח נישואין ונתנו לה מתנות ציום קל"ח הפאות כמשפט הצנות" והשיצ ז"ל ולענין המתנות שנתנה האם לצחה ציום קל"ח הפאות אס הם לאן צרזל או נכסי מלוג הדין שזה וכו' ע"ש.

ולבאורה ל"צ מה זו יום קל"ח הפאות לנשים נשואות ומשפטן שכחז החשב"ץ ז"ל, וכי היכן מצינו צדבר כזה או הלכה כזו שלאחר נישואין קולל"ן השערות שקורא לו, ציום קל"ח הפאות כמשפט הצנות, ע"כ מצואר שהיו כבר צזמנו משפט הצנות לקל"ן שערות ראשן שהוא פאה ראשם ונתנו להם אז מתנות צשביל זה וכמו שהוא מקובל עד היום אללנו צציום קל"ח שערות הראש נוחנין מתנה להכלה, ולפי שאז או קרוב לזמנו הנהיגו שהצחולות לא יעבולו וכמ"ס הרמ"א יו"ד סי' קפ"ג צסם הריצ"ס סי' חכ"ה ועיין באה"ע סס ובצ"י סס, וידוע דהחשב"ץ הי' צדורו של הריצ"ס ז"ל ובעל פלוגתיח, ומ"מ כנראה דלא כבר הנהיגו הצחולות שלא לעבול ומסתמא מקודס ולכן חקנו נמי חקנה האשה הנ"ל, עכ"פ כבר מצואר בחשב"ץ הנ"ל שכן היה משפט הצנות וקורא לזה כמשפט שהי' מקובל כן צזמנס

ע"ה) איבער לאו הכי מציח מלחמה רבי או מלעיל למאי נפ"מ לנזיר שגילוהו לטעים ושיירו בו כדי לכוף ראשו לעיקרו חי אמרת מלחמה רבי נזירות הא שקליה חלה חי אמרת מלעיל רבי מאי דאקדיש הא קאים פי' שער הראש או הזקן משרשו מעיקרו בסמוך לזשר הוא גדל וראשו כדקאי קאי או מלעיל קא רבי מראש השער הלוך וגדול חבל סמוך לראש אינו זו ועיקרו כדקאי קאי, ופשיע לה ח"ש מסקרתא דרפי עמרת מלחמה וחנן חו כד נצעי סביח דיקנהון חורון עיקבי נימהון ש"מ מלחמה רבי, ועין רש"י וחוס' שס זקנס הסמוך לסנער נראה לבן חלמא מלחמה רבי וכו"ה מדסקרתא פושע ע"ש. וא"כ ששער הגדל בנדחה נמי שער סמוך לזשרה הוא שער שגדל בנדחה וא"כ אם לריכב לקלוץ שערות שגדלו בנדחה לריכב לקלוץ סמוך לזשרה וא"כ לפי הזו"ק ע"כ בכל עח נדחה לריכב לקלוץ שערן. חלה דלכאורה סותר המשנה שאומר איני רוצה בחשה מגלחת.

ואשר נראה דלא חקשה די"ל בחמה נשים נדות גלחו ראשן כדי לילך לעבילה ומיהו נשים שלא ראו עדיין או זקנות וכן נשים מעוברות שלא היו לריכב לעבילה לא גלחו ראשן והיו חלו וחלו, ולכן בחשה שזריכה לגלח מטעם הזו"ק לא יכול הצעל לומר חי חפשי בחשה מגלחת שהרי ע"כ לריכב לגלח ומה שיכול לומר הוא בחשה שנדרה מעלמה לגלח וע"ז יכול לומר איני רוצה בחשה מגלחת, וא"כ י"ל דכבר בימי הגמ' נמי גלחו כמבואר בזו"ק חלה שלא גלחו רק נשים הלריכות עבילה שגדלו שערותן בעומאה.

וקצת י"ל בזה לפ"מ שאמרו בגמ' (ברכות ל"ו ונדה ס"ה) בחומר דר' זירא שאמרו בנות ישראל החמירו על עצמן דכל שחראה עיפת דם כחרדל חשב עליה ז' נקיים, והקשו האחרונים ז"ל היאך החמירו על עצמן ולא חשו לביעול פריה ורבי' וגם היאך בידם להחמיר מה שנוגע לאחרים והיינו לבעלה אם מחמירה בעלה לא יחמיר ולא ישמע לה, ועיין שו"ח בית שערס למרן כק"ז מה שחי' בזה דבר נפלא, ובעניתי אמרתי בס"ד בדיוק לשון בנות ישראל החמירו על עצמן ולא אמרו החמירו על בעליהן או סחם החמירו, וגם יש לדייק לשון בנות ישראל החמירו ולא נשי ישראל, וגם יש לדייק למה לא אמרו שב"ד חקנו כן, והנראה דבחמה נשי ישראל לאחר שנשאו לבעל אין בידם להחמיר בלי רשות בעליהם, משום דהם ברשות בעליהן ועניינם הנוגעים לבעל אין בידם להחמיר וכ"ש שלפעמים אחי לידי קולח ביעול פ"ו או גדול מזה ח"ו הוז"ל וכיולא בו ואפילו נודרת לעשות כן אינה יכולה כיון שנוגע לבעלה דכופה אותה ומיפר לה כיון שהיא משועבדת לו, ומיהו

דוקא לאחר נישואין, אבל בנות ישראל קודם נישואין בידם להחמיר על עצמן מה שירלו שהרי הן אינן מלוות על פ"ו ואם ישאו לאנשים יאמרו שיש להם חומר זה אם ירלכ ישאנה ואם לא ירלכ לא ישאנה ואז כבר אין ביד הצעל למחות כיון שנחללה לנשאה באופן זה, ומדויק בזה הלשון בנות ישראל החמירו על עצמן היינו קודם שנשאו לאנשים ואח"כ כשישאו שוב ע"ה זה נשאו.

ולפ"ז י"ל בכ"ז דהנשים כיון שהשערות הגדולות בנדחן סכנה הן ומלוה לקוללן הנהיגו כן לקוץ, וע"ז אין ביד בעליהן לומר ח"ה בחשה מגלחת, אבל נודרת בנזיר יכול בעלה לומר ח"ה בחשה מגלחת וכנ"ל. וא"כ לא חקשה ממשנה נזיר הנ"ל ומשאר מקומות. ושפיר אפשר לישב דנהגו כזוהר הקדוש מאז ומלפניו.

ובזה יש לדייק לשון הגמ' (שבח נ"ז) לא חלה חשה לא בחוטי למר ולא בחוטי פשתן ולא ברלושות שזרחה ולא חטובל בהם עד שחרפס וכו' ובגמ' עבילה מאן דכר שמה אמר רב נחמן בר יצחק אמר רבה בר אבוב מה טעם קאמר מה טעם לא חלה חשה לא בחוטי למר ולא בחוטי פשתן מפני שאמרו חכמים בחול לא חטובל בהן עד שחרפס וכיון דבחול לא חטובל בהן עד שחרפס בשה לא חלה דילמא מיחרמי לה עבילה של מלוה ושריח לכו ואחי לאחויינכו ד"ה זרה"ר. ואחתי קשה הלשון דילמא מיחרמי לה עבילה ואעו חשה לא יודעת זמן עבילה ועוד עבילה נדה הוא זבילה ולא ביום, וגם לריכב ספירה ז' נקיים ועוד, אבל נראה דכאן מיירי בנשים שהיו עובלים לעהרה ולא משום נדה ולכן אפשר שחגע בעומאה והיא נובהג בעהרה ומיירי בזמן שהיו נובהגין בעהרה ואין זה מעומאה נדה כלל חלה מחרמי לה עבילה של עהרה, ולפ"ז אין משם ראי' לקילח שערות דהני עבילות שלא היו שערות מימי נדה לא הי' לריכות לקלוץ ואין מכאן ראי' לעבילה נדה, כנלפענ"ד.

האומר השני נראה לפ"מ במקום אחר בעבילה עזרה (ברכות י"ח ע"ב) ובניהו בן יהוידע בן איש חי רב פעלים מקבלחל הוא הכה את שני אריאל מואב והוא ירד והכה את הארי בחור ביום השלג וכו' איכא דאמרי דחבר גיזי דברדא ונחא ועבל ופרש"י ונחא ועבל לקריו כדי לעסוק בחורה ע"כ. והחוס' ב"ק פ"ב ע"ב ד"ה אחא פי' דהא דאמר צפ' מי שמחו גבי בניו דחבר גיזיא וכו' לא לדברי תורה דאחתי עזרה לא הוה חלה לאכול חולין בעהרה, האמנם על גליון ברכות שלי כתבתי דבחב"א פ"ז מבואר דבמלרים כבר נהגו לעבול עבילה קרי ובגמ' יבמות אמרו עוד אפי' בעכו"ס מי לא עבל לקריו ועיין ראשונים שם שעומאה זו מאיסה

אריה: מטמא בלובן. פי' לעמא לאחרים כמו מיטמא, ללעטמווי נפשיה לאו בזכר חלא רחמנא, ומיכו יש לומר דלנפשיה נמי דלא תימא דכאשכ שאינו נעמאח חלא באודם ולא בלובן קמ"ל דמעמא בלובן כאנשים: תושא. כלומר אם רולא לישא אשה מותר לו לישא אשה כיון דאיה ליה זכרות ומיכו אינו חייב לישא אשה דאינו מלווה בפרי' ורבי' אכל לא נישא לאיש וקידושיו ספק ולא

לאנשים ולא לנשים. דרכים הוה בהן לאנשים, מטמא בלובן כאנשים ונושא אבל לא נישא ואין מתייחד עם הנשים ואינו ניזון עם הבנות כאנשים ומתעטף באבילות ואינו מספר ואינו מטמא למתים ועובר בבל תשחית ובבל תקיף וחייב בכל מצוות שבתורה כאנשים. דרכים הוה בהן לנשים, מטמא באודם ואין מתייחד עם האנשים כנשים ואין זוקקין ליבום ואין חולק עם הבנים ואין חולק בקדשי מקדש ופסול לכל עריות שבתורה ואם נבעל בעבירה פסול מן הכהונה כנשים. דרכים הוה בהן לאנשים ולנשים, חייבין על בזקו בין ניזק ובין מזיק וההורג במזיד נהרג בשוגג גולה לערי מקלט ואמו יושבת עליו ימי טומאה וימי טהרה כאנשים וכנשים ומביאה עליו קרבן כאנשים וכנשים ונוחל בכל נחלות שבתורה וחולק בקדשי הגבול כאנשים וכנשים והאומר הריני נזיר שזה איש ואשה הרי זה נזיר. דרכים שאין שוה בהן לא לאנשים ולא לנשים, אין חייבין

ודאי: ואין מתייחד עם הנשים. דזכר מספקין ליה, ולדעת רבינו גם עם הנשים אינו מתייחד כמ"ש בסמוך, והרמב"ם פסק דעם הנשים מתייחד, וע' רמ"ע שיש לז' לומר אינו מתייחד כלל ולא שצקה חיי, ודעת רבינו כיש שרלו לומר: ואינו ניזון עם הבנות. בזכרים מועטין דאמרן ליה אייתי ראי' דנקבה את, וה"ה דאי ליכא בת חלא הוא שאינו ניזון אכל חולק עמהם בזכרים מועטים ממ"ג, ובזכרים מרובים לא גרע מן הבנות: ומתעטף באבילות. הכי גרים רבינו וכוונתו דחייב להחטעף כאכל ואינו מספר כאכל שאסור בחספורה ועיין משנה"ג: ואינו מעמא למתים. אם הוא בן כהן: ועובר בצל תשחית. אם פלח זקנין: ובב"ב תקיף. לא תקיפו פלח ראשכם: מטמא באודם. כאשכ שדמיה עמאים ובגמ' מנין לדם שהוא אדום וכו' ואינו מעמא חלא לתלות ולא לשרוף עליו חרומה וקדשים ואין לוקין עליו ואין חייבין עליו על ביאת מקדש: ואין מתייחד עם האנשים כנשים. וכחכ"מ סוף ה' איסורי ביאה דר' יהודה דמחני' סוף קידושין היא, ואין לנו כדברי ר' יהודה החס ואין לא קי"ל כן חלא מותר להתייחד עם הנשים וכ"כ הרמב"ם וכמ"ש בסמוך: ואין זוקקין ליבום. דלאו בני אולידי נינהו: ואין חולק עם הבנים. בזכרים מרובים: ואין חולק בקדשי מקדש. דכל זכר צבני אהרן כתיב: ופסול לכל עריות שבתורה. נראה כיון דדינו לא כזכר ולא כנקבה א"כ פסול הוא לכל עריות שבתורה כיון דאסור לו להתייחד בין עם איש ובין עם אשה א"כ הוא פסול לכל עריות שבתורה כלומר בין מלד האיש ובין מלד האשה, ומה שאמרו נושא י"ל או שהכוונה שחפסו צו קידושין אכל אסור לדור עמה, ודלא כמ"ש דרשות לו לישא אשה, או יאמר דהכוונה שאם צא על כל עריות פוסל אוחס כזכר ולא כאשה, ובהגהות הגר"פ גרם ש"ל ופסול לכל עדיות צד' ולפענ"ד גירסת הספר עיקר: ואם נבעל בעבירה. פי' כיון שפסול לכל עריות אם נבעל בעבירה כלומר שא"ל חלא בעבירה נפסל מן הכהונה ועיין פי' רמ"ע: חייבין על נזקיו. ל"ש חבל באחרים ל"ש אחרים חבלו צו: וההורג במזיד נהרג בשוגג גולה. דממ"ג ישראל הוא ואיש ואשה שניהם חייבין צו: ואמו יושבת. דיהבין לה כנקבה י"ד יום ימי עומאה וימי עברה כזכר לדם עובה, ומ"ש רבינו מליחא דששים וששה פי' מלשון תשלומין למלאות וע' באחרונים שיש שגרסו כ"ו או ל"ג, וגירסת רבינו נמי יש לישב כמו שהוא: ומביאה עליו קרבן. מספק ואינו נאכל: ותח"ל בכל נחלות. במקום דלית ליה לא אחא ולא אחאחא: וחולק בקדשי הגבול. בתרומה, ויש לעיין לענין פדיון הבן אי פודין חלו אס הוא בן כהן, ואם חייב בחמשה סלעים אס הוא ישראל המוליא מחבירו עליו הראיה: והאומר הריני נזיר שזה איש ואשה הרי זה נזיר. ויש לעיין אי הוה נזיר ודאי או ספק וי"ל לפמ"ש דהיכא דראה לובן ואודם כאחד עמא

משנה הלכות

מעטס הנז"צ או מעטס הזוה"ק פ' נשא מחומר האיסור לגלות אפי' שער אחת מראשן וכמ"ש הח"ס, והבאחי דצריהם בספרי משנה הלכות ח"ה סי' רמ"ג הנ"ל, או מעטס לכבוד נשים נדות שלא לצוותן ולא לגלות עליהן והוא משום צושה או לניעות.

ומצינו כעין זה (נדב ע"א ע"א והוא מתוספתא פ"ט נדבד ומ"ק כ"ז ע"ב) צראשונה היו מעבילין כלים על גבי נדות מחות והיו נדות חיות מחביונות החקינו שיהו מעבילין ע"ג כל הנשים מפני כבודן של נדות חיות, צראשונה היו מעבילין על גבי זבין מחין

היתה להם, וא"כ נדקו דברי רש"י דהוא ז"ל עבל לקריו לד"ה וכן היו נוהגין חסידים ואנשי מעשה מעולם חלא שצא עזרה ותיקן לכל העולם, ועכ"פ ת"ח שיכיה מדין חקנה וחיוז והארכתי בזה.

וא"כ י"ל הכי נמי דהני נשים נדקניות היו נוהגים מאז ומלפנים מזמן רש"י לקלון פחות ראשם וכמ"ש החשב"ן הנ"ל ומיכו לא הי' צחור חקנה לכל הנשים גם שאינן רואות, וגם הנשים הרואות לא הי' צחור חקנה ואם לא חשו לסכנה לא קללו, וצאו האחרונים רבוחינו הנדיקים והנהיגו לכל הנשים לקלון שערות ראשן או

על ביאת מקדש וטומאתו ואין שורפין את התרומה על טומאתו ואין נערך לא כאיש ולא כאשה ואין נמכר כעבד עברי והאומר הריני נזיר שאין זה לא איש ולא אשה הרי זה נזיר. רבי יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמו הוא ולא הוכרעו בו חכמים אם זכר הוא אם נקבה היא, אבל טומטום אינו אלא ספק איש או ספק אשה. (נח) פירושא: מיטמא בלובן, דלאיטמויי נפשיה לאו בזכר תלא רחמנא. ונושא אבל לא נישא, דכיון דאית ליה זכרות זכר קרינא ביה. ונעטף באבילות ועובר בבל תשחית ובבל תקיף וחייב בכל מצוות שבתורה, דכל חומרי דאיכא בזכר שדינן עליה. ואינו חולק בקדשי מקדש, (ויקרא ו' י"א) דכל זכר בבני אהרן כתיב. ואמו יושבת עליו ימי טומאה וימי טהרה, דיהבינן לה כנקבה ימי טומאה ארבעה עשר וימי טהרה מליתא דששים וששה. ונוחל בכל הנחלות שבתורה, במקום דלא אית ליה לא אחא ולא אחאתא. וחולק בקדשי הגבול בתרומה. ואין חייבין על טומאתו, דכתיב (במדרב ה' ג') מזכר ועד נקבה. ואינו נערך, דכתיב בערכין (ויקרא כ"ז ר') אם נקבה היא אם זכר הוא נקבה ודאית זכר ודאי. ואינו נמכר כעבד עברי, דאין עבד עברי אלא דבר אולודי הוא דכתיב ביה (שמות כ"א ה') אהבתי את אדוני וגו', ואמה עבריה, דבת בנים היא דכתיב (שם ט) ואם לבנו ייעדנה ואנדרוגינוס לאו בר אנסובי הוא. (נח) אנדרוגינוס שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן

משנה הלכות

מעמאי משכב ומושב בחרים שנגעו בלובן ואודם שלו, ובחוספחא עוד שם הוא עלמו שנגע בלובן ואודם ונכנס למקדש פטור וכ"ג רבינו שמשון צפי' המשנה ריש פ"א דזבים, ופי' הרמ"ע מפלנו דאע"ג דאנדרוגינוס איש ודאי ואשכ ודאית לגבי' חלוקי דינים דנזיר ושריפת חרומה וקדשים עכ"פ סד"א ליחייב קמ"ל דפטור מגזירת הכחוש שאמר מזכר ועד נקבה חשלוהו, זכר ודאי או נקבה ודאית כדאי' פ' המפלת.

ונסתפקתי היכא דלא ראה לובן ואודם כאחא חלל צב' זמנים אי דיינינן ליה כודאי לשרוף עכ"פ וכן לשאר דינין או דילמא דצפי ראייה צבא אחת, ומלינו כעין זה בעבור שהלך בשני שבילין אחד עמא ואחד עבור, שוב מלאחי לרמ"ע מפלנו שכתב ד"ל איפכא כיון דראה כל אחד צפני עלמו חמור מראה צבא אחת דבראה שחיס כאחא י"ל דכואיל ואמר רחמנא מזכר ועד נקבה זכר ודאי או נקבה ודאית והאי לא זכר ודאי הוא ולא נקבה ודאית, אבל ראה בשחי זמנים בשעה שראה דיינינן ליה כפי מה שראה עכשיו אם ראה לובן הרי הוא זכר ודאי ואם ראה אודם הרי נקבה ודאית דהא וכה איחנהו ציה ושפיר קרינן ציה מזכר ועד נקבה ואפ"ה קמ"ל דלא חייב. והכ"מ כתב דגירסא זו משובשת הוא והרמב"ם גרס הוא עלמו שנגע בלובן ואודם ונכנס למקדש חייב והיא גירסת הרמב"ם והראש"ד, אלא שבראש"ד מפרשה באנדרוגינוס שנגע בשל ודאין, ועיין מה שהקשה עליו הרמ"ע מפלנו ז"ל.

(נח) אנדרוגינוס שחלץ ליבמתו. בחוספחא (פ"ב ה"ד

וכיו זבין חייב מחזיישין החקיניו שיכו מעבלין ע"ג כל האנשים מפני כבודן של זבין חיים ע"ש ועיין רש"י שם, וא"כ י"ל הכי נמי בראשונה לא היו קוללין חלל נשים שגדלו שערן צעח נדחן ושזב שלא לבייש אוחן חקנו והנהיגו שכולם יקלצו שערות ראשן, ופשוט דלכנל"צ נמי ע"כ י"ל לומר כן דאל"כ אחאי כחז דנהיגו לקלוצ שערות ראש כל הנשים וכמנהג בכל המקום, היל"ל דרק אוחן שעובלות וכ"ש לדעתו ז"ל שהתקנה או המנהג כי צשביל סחיטת שערות ועבילה, ומיהו לפי הני"ל אחי שפיר דמשום ציישן של ילדות או משום לא פלוג כנהיגו לכולם וכנ"ל.

ולפ"ז אחי שפיר שאשכ מותרת לספר שערך שצריכה לעבילה שדרכם לספר וכנ"ל ונמלא לכאורה ראי' מדברי רבינו להמנהג הני"ל של קל"צ שערות וי"ל.

(נח) פירושא מעמא בלובן. כלומר בלובן שלו, וביאור רבינו דאף דמספקינן דילמא לאו זכר הוא ונקבה אינה מעמא בלובן שלה מ"מ מאחר דבלובן גופיה מספקינן על הלובן הזכר אם הוא מזכר או מנקבה וספיקא דאורייתא לחומרע ועמא הוא ח"כ מעמא אוחו נמי ומעמא אחרים כדון כל לובן ומיהו אין שורפין עליו חרומה וקדשים ואין חייבין עליו על ביאת מקדש וה"כ לאודם ידיה וחולין אבל לא שורפין. (נדב כ"ח) ובגמ' שם דוקא ראה לובן לחוד או אודם לחוד אבל ראה לובן ואודם כאחא שורפין עליו חת החרומה ואין חייבין על ביאת מקדש, ובחוספחא בנוגע בלובן ואודם ונכנס למקדש פטור. ופירשה הרמב"ם צריש הלי'

פסולה לא כווי: טומטום
 שקידש. וכן עומטום שנחקדש
 קידושו קידושין עיין
 חוספתא פי"א דיבמות:
 האחים ואם אין לו אחים חליצה שחלץ לא עשה ולא כלום ולא פסלה מן
 הכהונה. אשת אנדרוגינוס לא חולצת ולא מתייבמת. תניא (יבמות פג:) רבי
 סימאי אומר אנדרוגינוס חייבין עליו סקילה משני מקומות. מאי טעמיה דרבי
 סימאי, אמר רבה בר המדורי אסברה לי אמר קרא (ויקרא י"ח כ"ב) ואת זכר לא
 תשכב משכבי אשה איזהו זכר שיש לו שני משכבות הוי אמר זה אנדרוגינוס. רבי אליעזר אומר (יבמות פד.)
 אנדרוגינוס חייבין עליו סקילה כזכר. תניא רבי אומר כשהלכתי ללמוד תורה אצל ר' אלעזר בן שמוע
 חברו עלי תלמידיו כתרנגולים של בית בקיא ולא הניחוני ללמוד אלא דבר אחד במשנתנו, רבי אליעזר
 אומר אנדרוגינוס חייבין עליו סקילה כזכר. (ט) תנו רבנן (תוספתא פי"א) טומטום שקידש קידושו קידושין

משנה הלכות

זקוקה לו, ורבינו כתב כן להדיא אשה אנדרוגינוס לא
 חולצת ולא מחיבמת. ול"ע שלא הביאו דברי רבינו בזה.

והר"י בחוס' (פי"א ע"א) ובגמ' דף פ"ג אמר רב ליחא
 מחני' מקמי צרייחא דחניא ר' יוסי אומר
 אנדרוגינוס צריח צפני עלמו הוא ולא יכלו חכמים
 להכריע אם הוא זכר או נקבה אמרי צי רב משמיה דרב
 הלכה כר' יוסי באנדרוגינוס, כתב הרי"ף וכן הלכה.
 ועיין שם מה שהאריך הצ"י ז"ל. ובש"ע א"ע סי' קע"ב
 ס"ח אנדרוגינוס אינו צר חליצה ויבום וי"א שדינו כזכר
 לכל דבר והצ"ש סק"ע שם הביא השיעור וסיים ולדינא
 נראה דחולץ וחולצין כרמ"ה וצביאור הגר"א ז"ל אוח
 י"ז האריך לחמור על הי"א ועל פסק הצ"ש כתב
 דדחויין הם דבריו ע"ש.

(ט) ת"ד עומטום שקידש, (חוספתא יבמות פי"א
 ויבמות ע"ב ע"א ובכורות מ"ב ע"א) עומטום
 שקידש קידושו קידושין נחקדש קדושו קדושין חולץ
 וחולצין לאשחו אם יש אחים אין חולץ ואין מיבם אבל
 מיבמין אח אשחו ר' יוסי צר יהודה אומר לא חולץ ולא
 חולצין לאשחו לא יבם ולא מיבמין אח אשחו שמה
 יקרע וימלא סרים חמה. ובמשנה יבמות פי"א עומטום
 שנקרע וימלא זכר לא יחלוץ מפני שהוא כסרים ובגמ'
 דף פ"ג ע"ב א"ר אמי מאי עבד ליה רבי יהודה
 לעומטום דצירי דאוחצוב אצי כורסיה ואיקרע ואוליד
 שבע בניו ור' יהודה א"ל חזור על בניו מאין הם חניא
 ר' יוסי צר יהודה אומר עומטום לא יחלוץ שמה יקרע
 וימלא סרים חמה אעו כל דמקרע זכר הוי הכי קאמר
 שמה יקרע וימלא נקבה ואפילו נמלא זכר שמה ימלא
 סרים חמה מאי צינייהו אמר רבא לפסול במקום אחין
 איכא צינייהו, ועיין בכורות מ"ב ע"א לפסול במקום
 אחים ולחלוץ שלא במקום אחים איכא צינייהו.

והגה ציאר רבינו דהני כולהו משום ספיקא ניכו
 דמספקין ליה בזכר או נקבה ואח"ל זכר שמה

וצרייחא יבמות (ט) עריות שאמרנו לא מיבמין ולא
 חולצין מוסיף עליהן סרים חמה ואנדרוגינוס ואח מאס
 וגר ועבד ושפחה, ופסק רבינו דחליצתו חליצה פסולה
 הוא עכ"פ שצריכה חליצה מן האחים כדין כל חליצה
 פסולה או יאמר דכוונתו דאין חליצתו כלום וכמו שכתב
 בסמוך צאין לו אחים חליצתו לאו כלום הוא, וראיתי
 להצ"י שכתב וז"ל כתב רבינו ירוחם בשם הרמ"ה
 אנדרוגינוס חולץ וחולצים לאשחו אבל אינה פסולה
 לכהונה דספק חלוצה לא גזרו בה רבנן ואם קדמו וכנסו
 אין מוליאין מידם ע"כ. והנה כתב דאפילו למ"ד
 דאנדרוגינוס חולץ וחולצין לאשחו ואפ"ה אם חלץ לא
 נאסרה לכהונה, ומיכו מלשון רבינו שכי לא חולץ ולא
 חולצין משמע לכאורה דאינו כלום לגמרי והכי מסתבר.
 ובסמוך לגבי עומטום הביא רבינו וחניא ר' יוסי אומר
 עומטום לא יחלוץ שמה יקרע וימלא סרים חמה וכו'
 אמר רבא לפסול במקום אחים ולחלוץ שלא במקום
 אחים לר"י דאמר סרים חמה הוי חליצתו ולא כלום ולא
 פסלה מן הכהונה ולרבי יוסי צרי יהודה דאמר ספיקא
 הוי כי חלץ לה במקום אחין פסל לה על אחים ולעלמא
 לא משחריא עד דחללי לה אחין ואי ליכא אחים לא
 משחריא לעלמא אלא בחליצה ומספיקא פסולה לכהונה
 ואנן השחא משוינן לה ספיקא כהאי חנא לחומרא
 דפסול במקום אחין וחלץ שלא במקום אחין ואשחו דליה
 חולצת מספק ומשמע הני מילי היכי דלא נקרע וימלא
 זכר.

והרמב"ם פ"ו מהלי יבום כתב שדינו כסרים חמה
 שאינו צר חליצה ויבום מפני שאינו ראוי
 להוליד, וכתב העור א"ע סי' קע"ב אנדרוגינוס כתב
 הרמב"ם שדינו כסרים חמה שאינו צר חליצה ויבום וכן
 הוא לדעת רב אלפס, אבל לדעת ר"י דינו כזכר גמור לכל
 דבר וכן הוא למסקנת א"ח הרא"ש ז"ל וכתב הצ"י דהוא
 מצוה צרייחא שכתבו הרי"ף והרא"ש ז"ל ספיק
 דיבמות, ומשמע דכי היכי דאשח אנדרוגינוס אינה
 זקוקה ליבום הכי נמי אנדרוגינוס שמה אחין אין אשחו

חולץ וחולצין לאשתו ואם יש שם אחים אינו חולץ ואינו מייבם אבל מייבמין את אשתו, רבי יוסי ברבי יהודה אומר לא חולץ ולא חולצין לאשתו ולא מייבמין את אשתו שמא יקרע והרי הוא סריס חמה, ותנן סריס חמה ואנדרוגינוס ואח מן האם וגר ועבד משוחרר לא חולצין ולא מייבמין. טומטום שקידש קידושיו קידושין נפקא מינה למיסרה על קרוביו, נתקדש קידושיו קידושין נפקא מינה לאיתסורי בקריבתיה. טומטום שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחין אם אין לו אחין חליצה שחלץ כשרה ופסלה מן הכהונה. אשת טומטום חולצת ולא מתייבמת. טומטום לענין חליצה פלוגתא דרבי יהודה ור' יוסי בר' יהודה, דתנן (יבמות פג:) רבי יהודה אומר טומטום שנקרע ונמצא זכר הרי זה לא יחלוץ מפני שהוא כסריס, ואמר רבי אמי מאי עביד רבי יהודה לטומטום דבירי אותביה אבי כורסיא ונקרע ואוליד שבע בנין, ורבי יהודה חזר על בניו מאין הם. ותניא ר' יוסי ברבי יהודה אומר טומטום לא יחלוץ שמא יקרע ונמצא סריס חמה, ואמרינן כל דמקרע זכר הוי, הכי קאמר שמא יקרע ונמצא זכר ושמא ימצא סריס חמה. מאי בינייהו, אמר רבא לפסול במקום אחים ולחלוץ שלא במקום אחים, לרבי יהודה דאמר סריס חמה הוי חליצתו ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה ולרבי יוסי ברבי יהודה דאמר ספיקא הוי כי חלץ לה במקום אחין פסלה על אחים ולעלמא לא משתריא עד דחלצי לה אחין ואי ליכא אחים לא משתריא לעלמא אלא בחליצה ומספיקא פסולה לכהונה. ואנן השתא משוינן לה ספיקא כהאי תנא לחומרא דפסיל במקום אחין וחליץ שלא במקום אחין ואשתו דיליה חולצת מספק. ומשמע הני מילי היכא דלא נקרע ונמצא זכר, (סא) אבל ודאי נקרע ונמצא זכר, הוה עובדא בחד טומטום דכמה שני הוה יתיב בביתא כנשים ולבסוף נקרע ונמצא זכר ונפק ליה דיקנא ונסיב איתתא והוה בהדה כמה שני ומית ואתא אחוה ליבומה לאיתתיה ושיילונן לרבנן במתיבתא ושריוהא ונמלא זכר לא פסקין כר"י בר"י אלא כח"ק דחוספתא דמייבמין לאשחו, ועיין ב"י סי' קע"ב ובציאור הגר"א שם סי' קע"ב: ונפק ליה דיקנא. פי' שגדל זקן, ויש לעיין אס נקרע ונמלא זכר ולא גדל לו זקן אס ג"כ מייבם או דאז חיישינן שמא סריס

טומטום שקידש וכו' נפ"מ למיסרה על קרוביו. עיין לעיל בסמוך אנדרוגינוס ופסול לכל עריות שצחורה: טומטום שחלץ ליבמתו. דחליצה פסולה היא שמא הוא זכר ולכן פסלה מן הכהונה ולריכה חליצה מן האחין כולם כחליצה פסולה: טומטום דבירי. שיהיה בלאו מקום וכוליד שבע בניס אלמא לאו סריס הוא: מאין הם. אשחו זינחה: מאי בינייהו. מאי ליכא בין ר' יוסי ברבי יהודה לחב"ה: דפסול במקום אחים. אס יש אחים שלמים עמו וחלץ לה עומטום לר' יהודה דאמר שהוא כסריס מחזיק ליה כסריס ודאי ולא פסלה על האחין ומתייבמת ולר' יוסי שמא קתני ספיקא הוא ופסלה על האחין דלמא לאו סריס הוא וחליצה היא: ואנן השתא. פי' להלכה אזלינן לחומרא ומשוינן ליה כספק: דאי מילי היכא דלא נקרע ונמלא זכר. אזלינן לחומרא אבל אס נקרע

משנה הלכות

סריס חמה ואזלינן לחומרא לענין קידושין דנאסרו קרוביו וקרובותיה וחולצת ונפסלת לכהונה מספק. ובש"ע ח"ע סי' קע"ב ס"ט עומטום חולץ ולא מייבם מפני שהוא ספק ע"כ.

סא) אבל ודאי נקרע ונמלא זכר הוה עובדא כו' בגמ' פ"ג ע"ב רבי יהודה אומר עומטום וכו' אמר רב אמי מאי עביד ליה רבי יהודה לעומטום דבירי דאחוצרה אבי כורסיא ואוליד שבע בנין ור"י א"ל חזר על בניו מאין הם וכיון דחכמים פליגי ארבי יהודה הכי קיימא לן כחכמים, וכ"פ הרמב"ם בפ"ו מהל' יבום וחליצה ה"ד והעומטום חולץ ולא מייבם מפני שהוא ספק ואס נקרע ונמלא זכר ר"ה חולץ ר"ה מייבם, וכתב ה"ה ודלא כרבי יהודה וכו', וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מה"א הכ"ה וכל מי שאין לו לא זכרות ולא נקבות אלא אטום הוא נקרא עומטום וגם הוא ספק ואס נקרע

העומטום ונמלא זכר הרי הוא כזכר ודאי ע"כ. וכ"כ בש"ע.

ומיהו הרא"ש כתב רבי יהודה אומר וכו' משמע דרבנן פליגי עליו וסברי דלאו סריס הוא וחולץ ומייבם ורבי יוסי בר יהודה פליג אצורה ועבד ליה ספק סריס ופסיל במקום אחין וחולץ שלא במקום אחין ואינו מייבם והכי עבדינן לחומרא ע"כ. והעור סי' קע"ב כתב ועומטום כתב הרמב"ם וכו' ואס נקרע וכו' וכתב ח"א הרא"ש דאפילו אס נמלא זכר שמא הוא סריס הלכך אס יש לו אחים אחרים וחלץ הוא פסל עליהן ואס אין לו אחים אלא הוא חולץ ולא מייבם משמע דפסק כותיה, וכך פסק היש"ש פ"ח סי' ל"ה ע"ש, והמאירי הביא שכן פסקו גאונים ספרד לחומרא לחלוץ במקום שאין שם אח אחר ולהיות חליצתו פוסלת במקום אחים אע"פ שנקרע ועיין ציאור הגר"א אות כ', ודעת רבינו כדעת רוב

ליבומי ויבמה אחוה דההוא טומטום ונסבה. פב) סריס אדם שחלץ ליבמתו חליצתו כשרה ואפילו יש לו אחים, סריס חמה שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחים ואם אין לו אחים חליצה שחלץ לא עשה כלום ולא פסלה מן הכהונה. (שם פ.) היכי דמי סריס חמה, אמר אביי כל שמטיל מים ואינו עושה כיפה. ממאי הוי, דאפיא ביה אימא בטיהרא ושתיא ביה שיכרא מרקא. אשת סריס אדם או חולצת או מתייבמת, אשת סריס חמה לא חולצת ולא מתייבמת. (שם קד:) פג) חרש שנחלץ סד) וחרשת שחלצה והחולצת לקטן חליצתה פסולה. אמר רב

חמה כוח ושער הזקן סימן שאינו סריס וי"ל ועיין בגכות בן ארי: פריס אדם. שנסתרם לאחר שגולד, ומוחר לייבם את אשתו אס היא גיורת אע"פ שאין לו רפואה כיון שהיכה לו שעת הכושר דאי לא אין לך אשכ כשרה לייבם שלא נעשה בעלה

סריס שעה א' קודם למיתתו, ודוקא לענין חליצה ויבום, אבל לבוא בקהל לכ"ע סריס אדם אסור לבוא בקהל וסריס חמה מותר לבוא בקהל: הב"ד סריס חמה. בגמ' אמר רב יוחנן כל שלא ראה שעה אחת בכשרותו, מנא ידעינן אמר אביי כל המטיל מים ופרש"י שלקה ממעי אמו: בישא. שאין קילוח בשחן הולך למרחוק כשהוא מטיל כלפי מעלה ואין נעשה ככיפה: דאפיא ביה אימיה. לחם בתנור: בטיהרא. שמחממה חום התנור וחום הכלרים: ושתיא ביה שכרא מרקא. שבר מזוג ואיכא דאמרי חזק, ורבינו גרם ביה ובגמ' לא גרם ביה: החרש שנחלץ. לשון זה במחני' ובכולה מכילחין אמרינן החולץ גבי יבם ואע"פ שהוא נחלץ ושינה כאן מפני שהיבם מסייע בחליצה שלריך לכיון לשם חליצה אבל חרש לאו בר

משנה הלכות

פג) חרש שנחלץ (משנה ק"ד ע"ב) החרש שנחלץ ובהרשעה שחלצה וחולצת לקטן חליצתה פסולה כלשון רבינו, ורש"י גרם החרש שנחלץ חליצתו פסולה וכחז החי"ע ז"ל כחז הנמק"י לא נאמר כלשון זה בדקדוק ככלה מכילחין אלא ככאן דכל דוכחא אמרינן החולץ גבי יבם ואף על פי שהוא נחלץ, ונראה ע"פ הדבר מפני שהיבם מסייע בחליצה וכיון שלריך שיחכוין לחלוץ כדאי' בגמ' דף ק"ו ובגבי חרש דלאו בר כוונה נקרא שנחלץ, וכן פי' הרמב"ם ז"ל צפיה"מ עכ"ל.

הפוסקים וכמו שנפסק בש"ע, וג"כ פלא שלא הביאו דברי רבינו בזה.

ובגמ' אמר רבא השחח דאמרת קריאה לא מיעכבא לפיכך אלם ואלמח שחללו חליצתן כשרה, חנן חרש שנחלץ ובהרשעה שחלצה והחולצת מן הקטן חליצתה פסולה מ"ע לאו משום דלאו בני קרייה נינהו לא משום דלאו בני דעה נינהו אי הכי אלם ואלמח נמי אמר רבא אלם ואלמח בני דעה נינהו ופומייהו הוא דכאיב לבו והא אמרי דבי ר' ינאי לפי שאינו באמר ואמרה, אלא כי אחר דרבא אסיפא איחמר חרש שנחלץ ובהרשעה שחלצה והחולצת לקטן חליצתה פסולה אמר רבא השחח דאמרת קרייה מעכבא לפיכך אלם ואלמח שחללו חליצתן פסולה ומחני' כרבי זירא דאמר ר' זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבא בו וכל שאין ראוי לבילה בילה מעכבא בו.

פב) סריס אדם. (שם ע"ע ע"ב) במשנה א"ר יהושע שמעתי שהסריס חולץ וחולצין לאשתו והסריס לא חולץ ולא חולצין לאשתו ואין לי לפרש אמר ר"ע אני אפרש סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו מפני שהיכה לו שעת הכושר סריס חמה לא חולץ ולא חולצין לאשתו מפני שלא היכה לו שעת הכושר ר' אליעזר אומר לא כי אלא סריס חמה חולץ וחולצין לאשתו מפני שיש לו רפואה סריס אדם אינו חולץ ואין חולצין לאשתו מפני שאין לו רפואה העיד ר' יהושע בן בריה על בן מגוסס שהיה צירושלים סריס אדם ויבמו את אשתו לקיים דברי ר"ע פי' עדות זו של ריב"ז לקיים דברי ר"ע. וכחז הרמב"ם (פ"ו מהל' יבומ' ה"ד) ואלו חולצין ולא מייבמין הספיקות וכו' וכרוח שפכה וכיוצא בהן ממני בסירוס ואם בעל סריס אדם קנה שהרי היכה לו שעת הכושר ומוליא צנע מפני שהוא אסור לבוא בקהל ע"ש ונמלא מה שאמרו הסריס לא חולץ ולא חולצין לאשתו ר"ל סריס חמה וסחמא כר"ע דהכי קי"ל.

ובתוס' שם ד"ה והא אמרי דבי ר' ינאי כחזו החרש ובהרשעה ואלם ואלמח חליצתן פסולה דראוי לקרייה בעינן וקטן ממעטין דאיס כחז צפרשה והא דלא ממעטין חרש וקטן דלאו בני כוונה נינהו משום דבגדול עומד ע"ג ומלמדם לכון בני כוונה נינהו אבל שועה אפילו גדול ע"ג לאו בר כוונה הוא, ועיין חוס' רעק"א. אמנם רבינו הרשב"א ז"ל בח' חולין דף י"ב

והשור סי' קע"ב כחז הסריס והאילונית אינם בני חליצה ויבום וכו' ודוקא סריס חמה שלקה ממעי אמו אבל סריס אדם שהיה לו שעת הכושר חולצין לאשתו או מייבמין והוא חולץ ואינו מייבם מפני שפסול לבוא בקהל ואם עבר וצא עליה קנאה ומוליא צנע. וכחז הב"ח אע"ג דר"ע לא אמר אלא חולץ וחולצין לאשתו מ"מ מעדותו של ריב"ז שמעין דכ"ה מייבמין אלא דר"ע אידי דנקט חולץ אבל יבומי לא משום דאסור לבוא בקהל נקט נמי חולצין וכ"כ החוס' (דף ע"ע) ד"ה א"ה יבומי ע"ש.

יהודה אמר שמואל (שם קה): זו דברי רבי מאיר, אבל חכמים אומרים אין חליצת קטן כלום. חרש שחלץ ליבמתו חרשת, יחזור ויבם לה או אחים מייבמין לה, ואם מת ואין לו אחים חליצה שחלץ לא עשה ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה. חרש שחלץ ליבמתו פקחת, יחזור ויבם לה ואינו מוציא לעולם, ואם יש לו אחים או חולצת או מתייבמת, ואם מת ואין לו אחים ולא נתייבמה חליצה שחלץ לא עשה ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה. (שם קיב): חרש שנשא חרשת ויש לו אח חרש, מתייבמת ואינה חולצת. חרש שנשא חרשת ויש לו אח פקח, כונס ואם רצה להוציא מוציא. חרש שנשא פקחת ויש לו אח פקח, או חולצת או מתייבמת. חרש שנשא שתי נשים אחת פקחת ואחת חרשת ויש לו שני אחין אחד פקח ואחד חרש, פקח מיבם או חולץ לפקחת וחרשת פטורה. חרש שנשא שתי נשים חרשות ויש לו אחין אחד פקח ואחד חרש או שני אחים [פקחים]. ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה. חרש שנשא שתי נשים פקחות

כוונה הוא ולכך כחז שנחלץ כ"כ הנמ"י הוצא בחו"ע כאן: חליצתה פסולה. לפוערה במקום אח כשר: רבי מאיר. דשמעינן ליה דאמר קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין: איך חליצת קטן כלום. אפילו לפוסלה עליו: חרש שחלץ ליבמתו חרשת. דחליצת חרש וחרשת אינו כלום אפי' לפסול מן הכהונה לא פסלה, וכ"כ הרמב"ם פ"ד מהל' יבמות ה"ג, ובאלם ואלמח לא ביאר רבינו, וברמב"ם כחז דבאלם

ואלמח חליצה פסולה ופוסלת, והעטם דאינו בלמח ולאמרה וזכר העטם דלא בני דעה ניהו, ועיין בג' בן ארי: ויש לו אחין אחד פקח ואחד חרש או שני אחים. פי' או שני אחים פקחים או שני אחין חרשים ושני קאי אלעיל כלומר ויש לו אחין אחד פקח או שני אחין פקחים וכן חרשין וכו', וזה פשוט אלא שקיזר בלשונו ולא צטי להגות בן ארי והבן:

משנה הלכות

סד) וחרשת שחללה. בחוספתח (פי"א ה"ט) חרש שנחלץ וחרשת שחללה והחולצת מן השועה וכן שועה שחללה וחולצת מן הקטן חלה ושלשה עשר דבר זה דברי ר"מ שאמר משום ר"ע וחכמים אומרים אין ממזרים ביבמה ע"כ. ועיין ירושלמי חרומות פ"א ובש"ע ח"ע סי' קע"ג והביאה הרי"ף והרא"ש ספ"ק דיבמות וכחז הרמב"ם ואם ירלה היבם לגרש את החרשת בגע אחר שיצטל אותה ה"ז מגרש, הביאה הנמק"י ובש"ע ח"ע סי' קע"ג סי"א. ובא"ע סי' קס"ט סמ"ג כחז נמלא סדר החליצה קוראה מאן יבמי וקורא לא הפלתי לקחתה וחולצת ורוקקת וקוראה ככה יעשה וגו' אבל אלם ואלמח וקטנה אין חולצין ואם חללו חליצתן פסולה ואינה כשועה וקטן שלא עשו כלום שאינה נפסלת לאחים ויכולה להתייבם להם או לו וי"א דה"ה לחליצת חרש וחרשת שאינה כלום וי"א שחליצתן פסולה כמו של אלם ואלמח ע"כ.

כביא דברי החוס' וכחז וז"ל ורבינו הרב חי' שכל דבר שאפשר לעשותו ע"י שליח הוי עמידה ע"ג כונה בעושה ומדין שליחות אבל דבר שא"ל לעשותו ע"י שליח אף עמידה בן דעה ע"ג לא מעלה ולא מורידה במקום שצריך כונה, הלכך חליצה שא"ל לעשותה ע"י שליח לא מהניא עמידה צ"ד ע"ג והיינו עעמח דשועה שחלץ שחליצתו פסולה, אבל גע שאפשר למנוח שליח לכחיבה הגע ולכונה כחיבה שמו ושמה ואף זה שעט"ג כשליח הממונה לכחוז ולכוין בכחיבתו וכו', ומה שפי' דבי ר' ינאי ביבמות עעס חרש וחרשת משום דאינו בלמח ולאמרה ובקטן משום דאיש כחיב צפ' ולא אמרו שאינן בני דעה לרבותא אמרו כן דחילו נקט עעמח דבני דעה ה"א קטן כבן חשע כבן עשר שהוא בן דעה יודע בעובד חליצה שחכא חליצתו חליצה כלוחה שאמרו בגיעין הפעושות מקחן מקח וממכרן ממכר במעלעלין קמ"ל דלא דאיש כחיב צפרשה וכו' ע"ש.

והרמב"ם פ"ד מה"י וחליצה הי"ג בד"א כשהיו יכולין לדבר שהרי ראויין הן לקרות אבל אלמח או אלם אינן חולצין ואם חללו חליצתן פסולה ואינן חרשת וחרשת שחללו שלא עשו כלום לפי שחרש או החרשת אינן בני דעה. וכחז ה"ה מ"ש רבינו האלם והאלמח חליצתן פסולה מפורש שם בגמ' במסקנא אבל מ"ש שחליצת חרש או חרשת אינו כלום נראה שסמך על החוספתח ששינוי שם חרש שנחלץ וכו' הרי שהשוו דין חרש שועה וקטן ואמרו חלה ונחבאר בגמ' שאין חליצת קטן כלום, וכן השוו אותן חכמים בכ"מ לכל דבר שצריך

וכתב עוד החי"ע החרש שנחלץ כחז הרע"ב שאינו פוערה במקום שיש את חז כשר וכ"כ רש"י ונ"י, ומשמע דחילו אין כאן את חלה הוא דנחרת לשוק וליחא דכא דין יבום יש לו כדחתן ספי"ד וא"כ אינה נפטרת אלא ביבום הול"ל כמו שכתבו בחרשת ע"כ. ולפענ"ד י"ל דכוונתם שאם חלץ ומח לא פסלה מן הכהונה וכמ"ש רבינו בסמוך חרש שחלץ ליבמתו חרשת (וכן פקחת) יחזור ויבם לה ואם מת ואין לו אחים ולא נתייבמה חליצה שחלץ לא עשה ולא כלום ולא פסלה מן הכהונה ודו"ק.

ויש לו שני אחין פקחין, אחד מהם מיבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה. פקח שנשא פקחת ויש לו אח חרש, מתייבמת ואינה חולצת. פקח שנשא חרשת ויש לו אח חרש, מתייבמת ואינה חולצת. פקח שנשא שתי נשים אחת פקחת ואחת חרשת ויש לו שני אחין אחד פקח ואחד חרש, חרש מיבם לאיזו שירצה, פקח מיבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה. פקח שנשא שתי נשים חרשות ויש לו שני אחים פקחים או שני אחים חרשים או שני אחים אחד פקח ואחד חרש, אחד מהם מיבם לאיזו שירצה. פקח שנשא שתי נשים פקחות ויש לו שני אחין אחד פקח ואחד חרש, פקח מיבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה. ואם חרשת שחלצה תחזור ותתייבם או מן מי שחלץ לה או מן אחד מן האחים, ואם מתו ולא נתייבמה חליצה שחלצו לה לא עשו ולא כלום ולא פסולה מן הכהונה. קטן שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחים או לכשיגדיל חולץ לה חליצה אחרת, ואם מת ואין לו אחין חליצה שחלץ לא עשה ולא כלום ולא פסולה מן הכהונה. (סו' בן תשע שנים ויום אחד שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחים

חרש מייבם לאיזו שירצה פקח מיבם לאיזו שירצה. עיין הגכות כרש"ע וזן חר"י מה שהגיהו כאן ול"ע: חרשת שחלצה תחזור. דחליצה חרשת אינו כלום אפילו לפוסלה מן הכהונה כמ"ס בסמוך: קפ"ן שחלץ. דאין חליצה קטן כלום ואפי' לפסול לא כחכמים ולא כר"מ וכמ"ס בסמוך, וקל"ע לשון ולריכה חליצה מן האחין כיל"ל וחולצת או מתייבמת מן האחין: בן תשע שנים ויום אחד. דמה שאמרו אין חליצה קטן כלום, כיינו בקטן פחות מזה חשע אבל מזה חשע חליצתו פוסלת, והטעם כיון דביאחו ביאה עשו חכמים חליצתו חליצה לפסול מן הכהונה וכלל מן הכהונה, חלל דלא כוי כביאה פוסל בין בתחלה ובין בסוף וחליצה אינה פוסלת חלל בסוף לרבנן כמאמר רב עיין יבמות דף ל"ז ע"א, ובש"ע ח"ע סי' ק"ע אין כן דעת הפוסקים ולא מחלקין בקטן בין פחות מזה מן ע' לאחר בן ע' שנים

משנה הלכות

דס"ל דחליצה בן תשע שנים הוב חליצה לפוסלה מן האחין, ול"ל דפסק כר"מ דבגמ' שם וסבר ר"מ יש לו גט והכתיב עשו ביאה בן תשע כמאמר בגדול ר"מ אומר עשו חליצה בן תשע כגט בגדול ואם איחא ליחני כגטו אמר רב הונא צריכה דר' יהושע איחא ליה וזוטר, ומה שאמרו בגמ' בסמוך (דף ק"ב ע"ב) והחולצת מן הקטן אמר רב יהודה אמר רב (יש גורסין שמואל) זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים אין חליצה קטן כלום כלומר אפילו לפוסלה על האחין ל"ל דמפרש כיינו קטן פחות מזה חשע וקטן ממש אבל בן תשע יש לו כלום ופוסלה על האחים וגם על עצמו, ול"ע דכל הפוסקים פסקו כחכמים דבן תשע אין לו חליצה ולא גט כלום, עיין רי"ף ור"ס ד"ה ר"מ דע"כ מודה שמואל דלרבנן אין לו חליצה כלל, ור"א"ש ור"ן שם.

דעת. ויש מי שהקשה על דברי רבינו ממה ששינוי במשנה החרש שנחלץ והחרשה שחלצה וחולצת מן הקטן חליצתה פסולה ואמרו בגמ' אמר שמואל זו דברי ר"מ אבל חכמים אין חליצה קטן כלום מדקאמר אין חליצה קטן כלום כו' אלמא מודי חכמים בחליצה חרש וחרשת דחליצה פסולה ועוד הקשו ממה שאמר שם בגמ' דטעמא דמחניי לפי שאין באמר ואמרה ואמר רבא השתא דקאמרת קריאה מעכבת לפיכך אלס וחלמת שחללו חליצתן פסולה ומחניי דקחני אלס לא קראה חליצתה כשרה כר"ז וכו' אלמא טעמא דמחניי אינו משום דלאו בני דעה ניכו אלס לפי שאין ראוין לקריאה וכו' ויש לדחוק וכו' וסיים אבל הרמב"ן והרשב"א ס"ל שהחרש והחרשת הרי הם כאלם וחלמת ואין כשועב לדבר זה והאריכו בטעם זה וכן נראה מן ההלכות ע"כ ע"ש. ועיין מש"כ לעיל בזה. ודעת רבינו מעין לדברי הרמב"ם ז"ל, ולכן סמך כאן נמי קטן שחלץ ליבמתו דדין שוב וכו'.

והרמב"ם פ"ה מהל' יבום וחליצה ה"ח כתב יבם קטן בן תשע שנים ויום אחד ביאחו כמאמר מן הגדול שאינו קונה קנין גמור ומאמר בן תשע שנים ויום אחד אלס נתנו בתחלה מועיל וברי הוא פוסל בו על הגדול אבל אלס נתנו בסוף אינו כלום וגיעו וחליצתו אינם כלום בין בתחלה בין בסוף, וכחצ ה"ה פסק רבינו כת"ק דברייתא דפליג על ר"מ דאמר דחליצתו כגט גדול, וגיעו ג"כ מהני בתחילה והטעם משום דר"מ יחידאה הוא וכ"כ מן ההלכות, וכחצ בעל המאור ז"ל וכן הדברים מוכיחין דע"כ לא קאמר בגמ' יש לו גט אלס לטעמיה דר"מ דאמר יש לו חליצה אבל לרבנן

סו' בן תשע שנים וכו'. במשנה (יבמות ל"ז ע"א) בן תשע שנים ויום אחד הוא פוסל ע"י אחין והאחין פוסלין על ידו אלס הוא פוסל חללה והאחין פוסלין חללה וסוף כילד בן תשע שנים ויום אחד שבה על יבמתו פסל ע"י אחין, באו עליה אחין ועשו בה מאמר נתנו גט או חללו פוסלין על ידו.

ור"ע דמה שכתב רבינו בן תשע שנים ויום אחד שחלץ ליבמתו צריכה חליצה מן האחין ואין מיבמין משמע

ואין מייבמין לה או לכשיגדיל חולץ לה חליצה אחרת, ואם מת ואין לו אחים ועיין בכוכות בן ארי': חליצתה כשרה ופסלה מן הכהונה. (שם צו: סו) בן תשע שנים ויום אחד הבא על

משנת הלכות

ופסק כר"מ ולאו מעעמיה פסק בן אלא משום גזירה שמה יאמרו חלוצה מותרת לכהן וסמכין ליה על מימריה דשמואל דאמר שמואל כ"מ שאמרו חכמים בגע פסול ופוסל חליצה פסולה ופוסלת, ונ"ע אי דעת רבינו כרב חנניא גאון ז"ל עכ"פ יהיה מאיזה טעם שבו נראה דדברי רבינו הם שיעה גדולה בראשונים ז"ל אלא שהוסיף רבינו ז"ל אם מת ואין לו אחים חליצתה כשרה והוא דלא כר"מ דחליצת בן תשע אינה לפעור אלא לפסול וי"ל דבחייו מיירי ולאחר מיחה מודה דפסלה מן הכהונה.

דאמרי אין חליצה קען כלום כ"כ לגעו ע"כ דבריו, והם מסכימים לדעת רבינו ע"כ. והנה מצוה עכ"פ דחליצה לכ"ע אינו חליצה אפילו בן תשע שנים ויום אחד. ובעור ח"ע סי' ק"ע ביאח בן ע' כמאמר הגדול לפיכך בא על היבמה פסלה על כל האחין וכו' וגע וחליצה אין לקען כלל לא בחליצה ולא בסוף והכ"י האריך שם בביאור הגמ' כאן וסיים דכן נראה דעת הפוסקים כולם ע"ש. ועיין ש"ע סי' ק"ע סע"ז, ונ"ע שלא הביאו הפוסקים דעת רבינו בשום מקום.

איברא דלאחר כחצי יחמתי דדברי רבינו הם שיעת גאוני קדמאי דה"ז סי' תרנ"ט כתב ביאח בן תשע ויום אחד פוסלת ע"י אחין וכו' פוסל בגע ע"י אחין אבל אין לו גע לאחר גע ליאסר בקרובתיה וחליצה בן ע' ויום אחד פוסלת ע"י אחין ולריכה חליצה. חנן צ"פ האשה רבה (דף נ"ו ע"א) בן תשע שנים ויום הוא פוסל ע"י אחין והאחין פוסלין ע"י אלא שבו פוסל חלה והאחין פוסלין חלה וסוף וכו' ופרכינן הוא חליצה פסיל ולבסוף לא פסיל והחני רב זבד וכו' עד וכבר פי' לעיל פלוגתייהו וגם שהכלכה כרבנן ולא כר"ג והא נמי דחניא ורמ"א עשו חליצה בן ע' כגע בגדול פרש"י עשו חליצה בן תשע לדחות כגע בגדול שפוסל ע"י אחין ולריכה חליצה דחליצה בן תשע אינה לפעור אלא לפסול ומשמע דפר"ח דאיתחא לר"מ ע"כ הנה מצוה דהר"ח וה"ז פסקו כר"מ.

סו) בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו וכו'. (שם נ"ו ע"ב) בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו ומת חולצת ולא מחייבמת נשא אשה ומת הרי זו פעורה פי' בן ע' שנים ויום א' שבה על יבמתו ומת ויש שם אח שלישי חולצת ולא מחייבמת שהרי יבמה זו עדיין לא נסחלקה זיקת הראשון מעליה לגמרי הואיל וביאח צ"ע אינה קונה לגמרי והרי נחדשה עליה זיקת אחרת של קען זה הואיל וביאחו קונה במקלח ונמלחו עליה זיקת שני יבמין, ופי' בגמ' שלא סוף דבר במקום שיש לרה כגון שהיה היבם גדול ועשה מאמר ומת ויש לו אשה שאם האמר שהיבמה מחייבמת לשלישי ראויה להתיבם יותר ויבאו לומר שחי יבמות הבאות מביח אחד מחייבמות אלא אפי' במקום שאין לרה שהרי משנתינו בקען שביאחו ביבמה כמאמר ולאשה שלו אין לחוש שאין נשואי קען כלום ואעפ"כ זיקת שני יבמין מפקעת שלא ליבמה וחולצת ולא מחייבמת שאשה שני מחיס אינה מחייבמת לא היא ולא לרה שאף לרה חקנו בה שלא להחייבמת מגזירת בעלת המאמר. ורבינו לא כתב ומת ונראה דהרי אפשר נמי צבן תשע שנים ויום אחד דפסלי בביאחן כדחניא בן תשע שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי ואדומי כותי נחין חלל וממזר שבו על כהנה לוי' וישראלית פסולה עיין יבמות ס"ח ע"א ולכן כתב סהם בן תשע שנים, אבל בן תשע שנים ויום אחד שבה על יבמתו וחי והוא כשר וביח כשרה אדרבה מצוה דתגדלו ובה עליה לכשיגדל וברי היא כאשתו לכל דבר.

וה"ל רבינו ירוחם נתיב כ"ה חלק ג' בסופו בן ע' שנים ויום אחד הבא על יבמתו פסולה על כל שאר האחין כלו' קודם שעשו בה האחין שום מעשה במאמר או בגע ובין בסוף ר"ל שבה עליה אחר שעשה מאמר אחד מן האחין או נתן לה גע אבל מאמרו או געו או חליצתו בחלה פוסלה על האחין אבל בסוף לא פוסלה והאחין פוסלין עליו בין בחלה בין בסוף בביאח או במאמר או בגע או בחליצה פשוט (פ' האשה רבה) וכן כתב הרמ"ה שיש לו גע ויש לו מאמר ויש לו חליצה ר"ל דגעו ומאמרו וחליצתו פוסל בחלה כמ"ש. וכחוס' כתבו דאין לו גע ואין לו חליצה לפסול על האחין אבל מאמר יש לו בחלה ע"כ ע"ש ועיין חו"ט ע"י דיבמות מ"ו שחמה על הרע"ב ומדברי הא"ז שהבאחי לעיל שכתב ורמ"א עשו חליצה בן ע' כגע בגדול נראה ראי' לדבריו ז"ל ודו"ק. שוב ראיחי באלו"ג יבמות ק"ד סי' חק"ב שהביא בשם ר' חנניא גאון ז"ל שכתב ג"כ כרבינו

ולענין קנין בן תשע שנים ויום אחד ביבמתו בגמ' ס"ח שם מצוה אמר אביי הכה ציבס בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו עסקינן דמדאורייתא קניא ליה משמע דביאח יבם בן ע' שנים ויום א' דאורייתא קני

אשת קטן. לא תקינו רבנן נישואין לקטן משום דאחי לכלל נישואין כשיגדיל. וקל"ע לדעת ר"י בר ברזילי דאזוי משיאו אשה מלד זכין לו לאדם אפילו כשכח עדיין קטן א"כ יש לו לקטן נישואין וא"כ יש קטן נשוי ואם מח אמהי לא תחייב ביבום או חליצה ולי"ע: **שלישים** ושם כריחות בחורה וכו' על זדונן כרח. כריחות ב' ע"א, כל הנך כריחות במזיד ובלא חתונה אבל אי איכא חתונה יש מהן בחנק ויש מהן בשריפה ויש מהן בסקילה ויש מהן במלקוח ובשוגג חטאת חוץ מפסח ומילה

משנה הלכות

רבנן נשואין דחניא שועה וקטן שנשאו נשים ומחו נשוחיבן פטורות מן החליצה ומן היבום ומשני חרש וחרש דקיימא חקנחא דרבנן תקינו להו רבנן נשואין שועה ושועה דלא קיימא חקנחא דרבנן דאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת לא תקינו רבנן נישואין, ופסקוהו הפוסקים עיין רמב"ם פ"ד מה"א ה"ע ובעו"ש ע"א ע"י מ"ד ס"ב שועה ושועיה אין להם קידושין לא מדברי חורב ולא מד"ם לא שנה עם כיוצא בהם ל"ש עם פקחים (הג"ה ודוקא שועה גמור אבל אם דעחו ללולא (ר"ל אז מקודשת ודאי) אע"פ שהיא דלה וקלושה הרבה (רבינו ירוחם בשם הרמ"ה) וכן עמים שועה ועמים ללולא ולא ידענו העת שהוא עומד דעעחו חוששין לקידושין (ג"ו שם). ועיין בפ"ח"ש אות ד' שהביא מחו"ג ס' קכ"א סק"ה שהביא דברי הבית מאיר שחמכו על חשו' נוב"י שהביא בשם הירושלמי ריש תרומות בחש"י שקידש דבינו לבין עלמו אין קידושיו קידושין ובינו לבין אחרים קדושיו קידושין גם בם' ישועות יעקב שם סק"ד חמה מאד על הפוסקים שלא הביאו דברי הירושלמי והוא ז"ל הראה דעעות הוא ושם מיירי לענין קידושי אפר פרה ולא קידושי אשה ע"ש.

ומיהו החוס' שם כחצו דד"ה קניא ליה דלאו דוקא אלא כלומר זקוקה לו דביאה בן חשע לא כוי אלא כמאמר בעלמא, ובפ"ק דקידושין (דף י"ט) ממעטינן ליה דלא קניא מקרא דא"א פרע לאשה קטן, ויש ספרים דגרסי חזיה ליה ע"ש. והמאירי דף ל"ו כחצו אמר המאירי בן חשע שנים ויום אחד הוא פוסל על ידי האחים וכו' כבר ידע שמן החורה אין דרך ליבם לקנות ביבמתו אלא בביאה וכו' וכן ידע שמן החורה אין מעשה קטן כלום ובלאו במשנה זו להודיע שחכמים חקנו קלח קנין ביבמה אף לקטן וכו' ע"ש.

סז) אשת קטן לא חוללה ולא מחיבמת. חוספחא (פי"א הי"ג, ובגמ' ס"ע ע"ב ל"ו ע"ב קי"ב ע"א) שועה וקטן שנשאו נשים ומחו נשוחיבן פטורות מן החליצה ומן היבום, ופריך ומ"ש קטן דלא תקינו רבנן נשואין וחרש תקינו ליה רבנן נשואין חרש דלא אחי לכלל נישואין תקינו רבנן נשואין קטן דאחי לכלל נשואין לא תקינו רבנן נשואין. והרי קטנה דאחיה לכלל נשואין וחקינו רבנן נשואין החס שלא ינהגו בה מנהג הפקר ופטורין אפילו מדרבנן.

ודע דיש לחקור צפקח שנשא שועה דלא תקנו לה רבנן קידושין אי מותר לקיימה או דאמרינן דהו"ל בעילתו בעילת זנות כיון דלא תקנו לה רבנן קידושין וחייב להוליאה ובשועה ושועה לא קשה דכיון דחרוייכו לאו בני דעת נינהו ופטורין מן המלוה ולאו בני קבולי תקנחא נינהו לא קמיבעיה לן אבל צפקח שנשא שועה או פקחח שנשאת לשועה כיון דהוזהרו זנות ישראל באיסורים כאנשים או דילמא דוקא לא תקינו להו רבנן קידושין אבל אם נחרלה לה כיון דלא בא עליה אלא דרך אישות ולא דרך זנות לא הוי בעילתו זנות, וכעין הא דכחצו החוס' בשם ר"י צקטן שנשא דאף דלא תקינו ליה רבנן קידושין מ"מ לא הוב בעילת זנות וממה שאמ' בנשחטית דאינו יכול לגרשה אינו ראוי דהחם מיירי דנשאה כשהוא פקחח וקידושיה קידושין גמורין הם.

ועיין חוס' יבמות ל"ו ע"ב ד"ה נשא אשה ומח הרי זו פטורה ואע"ג דלא תקינו רבנן נשואין לקטן מ"מ אריי דליכא איסורא דלא חשיבא ביאה זנות ומלוה נמי איכא ועיין חו"י שם כיון דאשה קטן היא לא מקעלא ועיין ראב"ן שהביא דעת ר"י בר ברזילי דדוקא קטן כשנשא אשה לא תקנו לו נשואין אבל אביו יכול לישא לו אשה מדין זכיה דזכין לאדם שלא צפניו והאריכו בדבריו רבותינו האחרונים הרבה עיין נוב"י ק' א"ע ס' ס"ב ועיין אבנ"מ א"ע ס' א' באריכות ובספרי משנ"ה ח"ג ס' קפ"ב-ג-ד וח"ו ס' רנ"ב וח"ו ס' ר"ל ועיין שו"ת חידושי הרי"ם מה שכחז ליבש שיטת הרי"י ב"ב ולפ"ז ז"ל דלאו כללא הוא אלא קטן שנשא בעלמו ומח אשחו פטורה אבל השיאו אביו חייבת ולי"ע.

וראיתי לרבינו המאירי ז"ל דף קי"ב ע"ב שכחז ומכל מקום כל שיש לך אחד בשעוה לא תקנו להם

סח) אשת שועה וכו'. (שם קי"ב ע"ב) ובגמ' פריך אמר רמי בר חמא מ"ש חרש וחרשח דחקינו להו רבנן נשואין ומ"ש דשועה ושועה דלא תקינו להו

אשת איש דכתיבא גבי עריות דכתיב (ויקרא י"ח כ') ואל אשת עמיתך וכתיב בהו כרת (שם כ"ט) כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו. וקתני גבי כריתות (כריתות ב.) בסופא על אלו חייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת ועל לא הודע שלהם אשם תלוי. (ספ"ט) וקאמדינן (יבמות קיג.) אמר רב חייא בר אשי ואמר מר (כוריות ח') שקולב עו"כ כנגד כל החורב דכא כתיב צב מלוח וכתיב צב קרבן ופקריב צב צב שנתה וגמרינן מה עו"כ שחייבין על זדונה כרת חייבין על שגגתה חטאת ועל זדונה כרת חייבין על שגגתה חטאת כגון בני כריתות: ועל לא הודע שלהם אשם תלוי. דלא חיחידע אי צב על אשתו שלא כדרכה או זכר או נקבה:

משנה הלכות

חרומה ומשני הוא דאמר כר"א דחניא ר' ילחק אומר משום ר' אלעזר חרומה חרש לא חל לחולין מפני שבוא ספק. ורבינו גרם מאי קמ"ל ולא לימא מסייע ליה. ופריך אי ס"ל כר"א אשם תלוי נמי ליחייב ומשני בעינן חתיכה משתי חתיכות ופריך וכתניא ר"א אומר כוי חייבין על חלבו אשם תלוי (כלומר אלמא דלא צעי חתיכה משתי חתיכות) ומשני שמואל סבר כר' אלעזר צדא ופליג עליה צדא (כלומר ס"ל דחרומה חרש ספק היא דספק קנין דאורייתא הוא דאית ציה ואפ"ה איסור ספק אשת איש איכא אצל קרבן דאשם תלוי ליכא דלאשם תלוי צעי שמואל חתיכה משתי חתיכות). ומש"כ רבינו ואע"ג דאיכא חד חנא וכו' זה ביאור רבינו. ואיכא דאמרי שמואל נמי וכו' בגמ' שם וא"ד אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל אשת חרש חייבין עליה אשם תלוי מיחייבי חמשה לא יחרומו סבר לה כר"א.

חכמים נשואין כלל מפני שאין תקנחם מועלת צבם לדור בשלום כדרך צן זוג עם צב זוגו מה שאיפשר כן בחרש וחרשת ומאחר שכן אף גירושיהן אינן גירושין כלל, ולמדת מדברינו ששלש מינין הן בנשואין מהם שהם נשואין גמורין מן החורה, ומהם שאינם נשואין מן החורה אצל הם נשואין מד"ס ומהם שאין בנשואיהן סרך נשואין כלל והרי הוא זנות גמור ומפרישין אותן, וכוא, שכל שהם גדולים וצני דעת נשואיהן נשואין מן החורה וכל שיש צבם לד חרשות מלד אחד (קטנות מלד) או לד המתקדשת נשואיהן מד"ס וכל שיש צבם לד שעות מלד אחד או לד קטנות מלד המקדש אין בנשואיהן ובקדושיהם סרך כלל, והנה ציאר לן במאירי ז"ל דכל שאין בנשואיהן סרך קידושין מפרישין אותן דכו"ל זנות נמלא צפקה שנשא שועה מפרישין אותה ממנה, ואולי הוא תלוי במחלוקת הרמב"ם והחוס' לענין קטן שנשא דלכרמב"ם מפרישין אותה וכנראה גם להמאירי שהרי הכנים כאן קטן נמי בכלל אלו שאין צבם סרך קידושין ומפרישין אותם ולדעת ר"י בחוס' כיון דסוף סוף דרך אישות צא עליה בגם שהיא שועה מ"מ הרי צידו לשומרה שלא חזנה תחתיו וכמ"ש בשועה שאסרו לגרשה כדי שישמור עליה בעלה שלא ינהגו צב מנהג הפקר ולי"ע.

ובגמ' עוד שם צעא רב אשי מ"ע דר"א מיפשע פשיעא ליה דחרש דעתה קלישתא הוא ומיכו מספקא ליה אי דעתה לילוחא אי לאו דעתה לילוחא ולעולם חדא דעתה הוא או דילמא פשיעא ליה דדעתיה קלישתא ולאו דעתה לילוחא הוא והכא היינו עעמא כיון דעתים חלים ועתים שועה למאי נפ"מ להוליא אשתו צגע אי אמרה חדא דעתה הוא כקידושין כך גירושין ואי אמרה עתים חלים ועתים שועה קדושי מצי מקדש גרושי לא מצי מגרש מאי חיקו.

ומיהו בגמ' שם קי"ג ע"א ופקה שנשא חרשת או שועה אפילו כחצ לה מאה מנה כחוצתה קיימת מפני שרצה לזוק בנכסיו ופרש"י ואע"פ שלא (נשא) חקנו לה חכמים כחוצה הרי הוא כחצ לה הואיל ורואה להפסיד ולהיות נזק מנכסיו חנאו קיים ע"כ. ועיין א"ע סי' ס"ז, ומיכו אין לפשוע משם דמוחר לדור עמה דאפשר אף שצעילתו צעילת זנות חייב ליתן לה כחוצה כשמשלחה הואיל ורואה ליתן לה מחנה וליזוק בנכסיו. (ועיין ספרינו משנ"ב ח"ע סי' ר"ס ועוד לקמן ס"ק ע"ב).

ורבינו לא הביא צעא דרב אשי כלל כיון דרבנן פליגי אשמואל וס"ל דחרומה חרש אינו חרומה כלל וכן בקידושין אין קנינו קנין כלל וליכא ספיקא צזה ולא חיישינן שמא צן דעת הוא וקדושו קדושין ושמה אינו צן דעת ולא שייך למיבעיא אי דעתה קלישתא או דעתה לילוחא או עתים חלים הוא ועתים שועה הוא ומכ"ע קיי"ל חרש כונס צרמיזה ומוליא צרמיזה וקיים להו לרבנן דלעולם חד דעתה הוא. ועפ"ז פסקו צעוש"ע א"ע סי' מ"ד ס"א דחרש וחרשת אינם צני קידושין מן החורה צין נשאו כיוצא צהן צין חרש שנשא פקחה צין חרשת שנישאת לפקה אצל חכמים חקנו להם נשואין ולפיכך

ספ"ט וקאמדינן (יבמות קי"ג ע"א) אמר רב חייא בר אשי אשת חרש אין חייבין עליה אשם תלוי לימא מסייע ליה חמשה לא יחרומו וכו' ועו"כ שחרם של ישראל אפילו צרשות ישראל אין חרומהו

אין חייבין עלי' אשם תלוי. דנימא ספק א"א כיה ספק כיכ צו דעת ספק אין צו, וכצא עליה צאשם תלוי דודאי אין לו שום קנין מן החורב: מאי קמ"ל וכו'. צגמ' לימא מסייע ליה: והתורם את שאינו שלו. ולא לוכו צעכה"צ דשליחות לייף לה מאחס גם אחס (קידושין דף מ"א) מה אחס לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם: תכרי שחרס וכו'. דבעינן מה אחס צני צרית אף שלוחכם צני צרית, וקחני מיכו דחרש אין תרומתו תרומה ומותרת לזר וליכא ספק דאי ספק הוא תרומה ויחזור ויחרוס מיצטיא ליה: אלא שמואל כר"א סבירא ליה. צגמ' הוא דאמר כר"א, כלומר מכא לא חסייעיה דגבי תרומה ס"ל

אמר שמואל אשת חרש אין חייבין עליה אשם תלוי, מאי קא משמע לן תנינא חמשה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתן תרומה ואלו הן חרש שוטה וקטן והתורם את שאינו שלו ונכרי שתרם תרומתו של ישראל אפילו ברשותו, לרבנן הכי נמי דחרש לית ליה קנין מדאורייתא כלל, קנין דרבנן בעלמא הוא דקניא ליה בתקנתא דרבנן, אלא שמואל כרבי אלעזר סבירא ליה דאמר תרומת חרש ספק היא ספק קנין דאורייתא הוא דאית ביה, ואפילו הכי איסור ספק אשת איש איכא קרבן דאשם תלוי לא מייתי, דבעי שמואל דעד דאיכא חתיכה משתי חתיכות, ולא סבר לה כרבי אלעזר בהא דרבי אלעזר לא בעי חתיכה משתי חתיכות, ואף על גב דאיכא חד תנא דרבי אלעזר דקתני (כריתות יח.) ספק אי בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון יוציא והוולד כשר וחייבין באשם תלוי ואף על גב דליכא חתיכה משתי חתיכות, מוקי לה שמואל כרבי אלעזר והוא סבר לה כאידך תנא דכל היד דתנן (גדה מד): נמצא על שלה לאחר זמן טמאין מספק ופטורין מן הקרבן, ותני עלה וחייבין באשם תלוי, ותנא דמתניתין סבר בעינן חתיכה משתי חתיכות. ואיכא דאמרי שמואל נמי חייבין באשם תלוי אמר, דסבירא ליה כרבי אלעזר בתרוייהו, סבר לה כרבי אלעזר דאמר אשת חרש אית בה ספק קנין דאורייתא הלכך הויא לה ספק אשת איש, ומיחייב לה עלה נמי אשם תלוי דסבר לה כרבי אלעזר דלא בעי חתיכה משתי חתיכות. (ע) ומתניתין דקתני שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי נכריות פקחות מת חרש

שמואל כר"א דספק הוא וגבי אשתו אע"ג דספק הוא אינה צאשם תלוי, דגבי אשם תלוי כתיב אחת מכל מלות ה' (ויקרא ה') וקרינן מלות דמשמע חדא מחרתי שיש היחר ואיסור לפניו כגון אשתו וא"א עמו צבית וסבור אין שם אלא אשתו וצא על האחת ולבקר נמצא שחיהן ולא ידע על אי זו צא וכן חלב ושומן לפניו וסבר שחיהן שומן ואכל אחת ולבסוף נודע לו שהאחת חלב ולא ידע אי זו אכל, דאי ידע מייתי העלאת נקבה וכל דכו ואפי' צת דקא וכשחא דלא ידע מציא אשם זכר בצכס שקלים, אבל הכא שספק תלוי צחתיכה אחת ספק איסור ספק היחר לא מייתי אשם תלוי: נמצא על שלה לאחר זמן. (גדה י"ד ע"ב) לאחר אותיות עמאים מספק שניהם שבע ימים ומיהו עומאת ספק הוא לחלות אבל לא לשרוף: החייבין צאשם תלוי. אנמצא לאחר אותיות קאי דקחני צמחני' ופטורין מן הקרבן: חתיכה משתי חתיכות. דכתיב צאשם תלוי אחת מכל מלות ה' וכנ"ל: ואיכא דאמרי שמואל נמי. יבמות קי"ג שם ואיכא דאמרי אמר ר' חייא בר אשי אמר שמואל אשת חרש חייבין עליה אשם

משנה הלכות

אם צא פקח וקדש אשת חרש הפקחה כ"ז מקודשת לשני קדושין גמורים ונותן גע (כלומר החרש) וכיה מותרת לצעלה החרש, ושועה ושועית לא תקנו להם קידושין כלל לא מד"ת ולא מדברי סופרים ל"ש עם כיוצא בהם ל"ש עם פקחים ודוקא שועה גמור אבל אם דעתו ללוכל אע"פ שהיה דלה וקלושה הרבה וכן עתים חלים ועתים שועה ולא ידענו העת שעומד צדעתו חוששין לקידושין רבינו ירוחם ורמ"א ח"ע סי' מ"ד.

ואח"כ צא צין שהיה פקח צין שהוא חרש שאין קדושין גמורים חלא משניהם ולריכה גע מזה ומזה ואסורה על שניהם עולמית וכוא מירושלמי ע"כ. עוד הכיה שם צאשת חרש שזינתה שהמל"מ פי"א מה"א כתב צשם מוכריי צאסאן דאשת חרש שזינתה מותרת לצעלה ודעתו להשוחה ליצמח לשוק ע"ש ולפי ספיקת המל"מ אולי הי' אפשר לישב נמי דצרי צב"ש וצב"י שנחלקו ולא דמי לירושלמי שהציה הרמז"ס דכחם מיירי צעעתה או כעענה צצעלה מח ומשום לא פלוג צין פקחה לחרשת אמרו חלא מזה ומזה וכל הדרכים צה אבל הכא שנתקדשה לאחר צרלוכה הו"ל כזינתה ועדיפא מינה שפעלה צראשון ורולה ללאח ממנו לגמרי א"כ נתקדשה לשני אפשר כה"ג דכ"ג מותרת לשני ודו"ק.

ולענין אי אמרינן צאשת חרש שקדשה פקח כשם שאסורה לצעל כך אסורה לצעל נחלקו צו האחרונים ז"ל אם צא עליה הפקח קודם שגרשה החרש עיין צ"ש סי' מ"ד סק"צ דאוסר וצ"כ כתב כיון דליכא איסורא דאורייתא לא קנסינן ומיהו צס' צית מאיר כתב דנעלם מחרוייכו דצרי הרמז"ס פי" מה"ג הלכה ה' שכ' וכן הדין צאשה צצאו עדים שמת צעלה ונשאת

(ע) ומתני' דקחני שני אחים. צמשנה (קי"ב ע"ב) צ' אחין חרשין נשואין לצ' אחיות חרשות או

בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת או חולץ או מייבם אלמא אשת חרש בת חליצה ויבום היא, לא תימא רבי אלעזר היא דאמר אית ליה ספק קנין דאורייתא אבל לרבנן לא, דמשוו ליה לחרש כשוטה וקטן ואשת חרש כאשת שוטה וקטן דקתני בהו (ויבמות קי"ב): שוטה וקטן שנשא נשים ומתו נשיהם פטורות מן החליצה ומן הייבום, אלא, שוטה וקטן היינו טעמא דנשיהם פטורות משום דלא תקינו להו רבנן נשואין, אבל חרש דתקינו ליה רבנן נשואין לא מיפטר אשתו בלא יבום, דהא קטנה דנשואין דידה דרבנן ניהו ולא קא מיפטר, מחליצה ויבום, ולא עוד אלא דקיימא לן כרבי יהושע דאמר (שם קח.) הרי היא כאשתו לכל דבר קא ירית לה וקא מיטמא לה וקא מוכיל לה בתרומה ואף על גב דקא עקר דאורייתא, וכל שכן יבום דמוסיף הוא ולא מעקר קא עקר. האי לענין חליצה ויבום ונשואי, חרש וקטנה כי הדדי ניהו, (עא) אבל לענין תרומה אף על

חלוי. ובגמ' בעא רב אשי טעמא דר"ח משום דפשיטא ליה דחרש דעחא קלישחא הוא וחדא דעחא הוא או ס"ל משום דעחיס חלים ועחיס שוטכ נפ"מ להוליא אשחו צנע ועלחכ צחיקו: קצנה דנישואין דידה דרבנן. כלומר קטנה יחומה שמת אביה או יחומה צחיי האצ שקידשה אביה ונחגרשה ושוב נשאה לאיש: קי"ד כ"י יהושע. ואע"ג דבגמ' אמר רבי נרשין דברי ר"ח מדברי ר' יהושע

שר"ח הכוב מדותיו צקענה ור"י חלק כלככ כר"י: וקא מוכיל לה בחרומה ואע"ג דקא עקר דאורייתא. נראה דעקר דאורייתא אמעמא לה קאי דאלו חרומה בזמן הזכ דרבנן וקטן אוכל נבלות היא ומיכו כיון דכחז וקא מוכיל לה בחרומה וקא עקר משמע דעלה קאי כלומר חרומה דאורייתא ועיין רמב"ם פ"ו מחרומות ה"ג דמשמע נמי דאוכלת חרומה דאורייתא, וגם מדיוק לשון רבינו שכתב וקא מוכיל לה משמע לכאורה דנותן וספי לה בידים, וברש"י פ"י ומיעמא לה אם כן הוא ואע"ג דנישואין דידה דרבנן הא חוקימנא צהאשכ כיון דירית לה הויא כמת מלכה ע"ש משמע דדוקא דרבנן החירו ולכן כחז רבינו על חרומה, ועיין צסמוך שהסביר משום דקנין כספו היא ור"י ועיין ח' הרשב"א גיטין נ"ב ע"ב: דאי לענין חליצה ויבום וכו'. כלומר דחרש וקטנה חרויכו נישואי דרבנן נינהו ואפ"ה חלקוהו חז"ל לענין דינא דאכלת חרומה, קטנה

משנה הלכות

לשתי אחיות פקחות או לשתי אחיות אחת חרשה ואחת פקחה או צ' אחיות חרשות נשואין לשני אחין פקחין או לשני אחין חרשין או לשני אחין אחד חרש ואחד פקח כרי אלו פטורין מן החליצה ומן הייבום וכו' שני אחין אחד חרש ואחד פקח נשואין לשתי נכריות פקחות מח חרש בעל פקחה מהיעשה הפקח בעל פקחה או חולץ או מייבם מח פקח בעל פקחה מה יעשה חרש בעל פקחה כונס ואינו מוליא לעולם, ובעש"ע א"ע סי' קע"ג סי"ג שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואים לשתי נשים פקחות מח חרש בעל הפקחה אחיו הפקח רלכ חולץ רלכ מייבם מח פקח בעל הפקחה אחיו החרש אינו יכול לחלוץ וכונס ואינו מוליא לעולם עכ"ל.

דלא חלכה אלא בחרומה דרבנן כדאמר צהאשכ רבכ (לעיל דף ל') לא גזרינן אטו דאורייתא כיון שחגיע לכלל גדלות חוס' שם, אבל רש"י גיטין נ"ב פ"י דאלל קטן לא גזרינן משום דל"ל נשואין, ועיין בג' הב"ח החילוק צינייכו.

איברא דראינו מחלוקת הראשונים ז"ל צקענה שנשאה לכהן י"ח דרק בחרומה דרבנן אוכלת אבל בחרומה דאורייתא אינה אוכלת דחקילו צה רבנן דדרבנן וכמ"ש גס רש"י ועיין מאירי יבמות ק"ח. ומיכו החוס' שם ועיין בחוס' הרא"ש והריטב"א קי"ג שלדעת האומר קטן אוכל נבלות אין צ"ד מלוין עליו להפרישו אוכלת אף צשל חורכ אלא דאפילו לדבריהם אין מאכילין אותה בידים כמו שאמרו לא חאכלום לא מאכילום, אבל בחרומה דרבנן מאכילין אותם אף בידים.

ודנה רבינו נתן לן טעם חדש לחלק בין חרש לקטנה דאע"ג דחרוייכו נשואין דרבנן ואפ"ה חרש אינו מאכיל משום דבחורה קנין כספו אוכל בחרומה כתיב ובצב"ח חלל רחמנא וא"כ חרש אף שחקנו לו רבנן קידושין אבל אין לו קנינים ולאו צר קנין הוא מדאורייתא שפיר לא הוה קנין כספו ואינה אוכלת אבל

עא) אבל לענין חרומה כו'. בגמ' (קי"ג ע"א) ומ"ש קטנה דאכלה בחרומה ומ"ש חרשה דלא חלכה בחרומה דחנן (גיטין נ"ב עדות פ"ו מ"ט) העיד ר' יוחנן צן דגודא על החרשה שהשיא אביה שיואלה צגע ועל קטנה צח ישראל (ובהיא יחומה) שנשאה לכהן שאוכלת בחרומה ואלו חרשה לא חלכה ומשני גזירה שמה יאכיל חרש בחרשה, וליכול קטן אוכל נבלות הוא גזירה שמה יאכיל חרש צפקחה, וחרש צפקחה נמי ליכול בחרומה דרבנן (פ"י דכ"א אית ליה נשואין מדרבנן) גזירה דלמא אחי לאוכלת חרומה דאורייתא, אבל קטנה

גב דחרש וקטנה נשואין דרבנן גינהו, חרש שאני, דאילו חרש לא מוכיל בתרומה דתנן (שם סז): העובר והיבם והארוסין והחדש ובן תשע שנים ויום אחד פוסלין ולא מאכילין בתרומה אלמא חרש לא מוכיל בתרומה, ואילו קטנה אכלה כדקתני (גיטין נה). ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן שאוכלת בתרומה. ומאי שנא, משום דקנין כספו כתיב (ויקרא כ"ב י"א) בגברא תלא רחמנא, חרש כי נמי תקינו ליה רבנן נשואין, הוא לאו בר קנין הוא, קטנה לכהן פקח כיון דקניא ליה בתקנתא דרבנן וגברא בר קנין הוא אכלה. וחרשת דמינסבה לכהן פקח אף על גב דתקינן לה רבנן נשואין וגברא בר קנין הוא משום גזירה לא אכלה, כדאמרין (יבמות ק"ג). גזירה שמא יאכיל חרש לפקחת, כיון דחרש וחרשת כהדדי גינהו אי אמרת חרשת לכהן פקח אכלה בתרומה אתו למימר חרש דנסיב פקחת אכלה. חרש וקטן מייבמין ולא חולצין, ע"ב) החרשת והשוטה מתייבמות

בה ישראל שנשאת לכהן אוכלת בתרומה, ואלו חרש שנשא פקח בין גדול ובין קטנה אינה אוכלת בתרומה: וחרש. אינו מאכיל חי בה כהן לישראל היה פסול לה דכא קניי בהתקנתא דרבנן ואי בה ישראל לכהן היא לא מאכיל קנין כספו אמר רחמנא וכו' לאו בר קנין הוא גמ' ס"ח ע"א: ועל קטנה וכו' דקנין כספו כתיב. בגברא חלה רחמנא וגדול שקנה לקטנה אפי' מדרבנן

מיכו קנין כספו איכא שהרי בגברא חלה רחמנא. אבל חרש לאו בר קנין הוא דאין בו דעת וכו' דקידושיו קידושין מדרבנן היינו מתקנתא דרבנן ולא מדין קנין: וחרשת דמינסבה לכהן פקח. דכא איכא חרתי לטיבוחא גברא פקח ובר קנין, וחקנו רבנן קידושין מן הדין כיחא אוכלת בתרומה, חלה משום גזירה לא אכלה, שמא יאכיל חרש בחרשית, ובגמ' וליכול קטן אוכל נבילות הוא ומשני גזירה שמא יאכיל חרש בפקחת, וחרש בפקחת נמי ליכול בתרומה דרבנן גזירה חתי לאוכלת בתרומה דאורייתא ע"ש. ועיין רש"י יבמות ק"ג גזירה שמא יאכיל חרש בחרש ובחוס' שם ד"ה דילמא, ובגיטין נ"ה סד"ה ועל אמאי לא גזרו בתרומה דרבנן אטו חרומה דאורייתא, ורבינו בעלז' בזכ דכלל חלוי בגברא וכיון דגברא בר קנין הוא אין לגזור וכו', ועיין בהכות בן ארי' ודו"ק: חרש וקטן מייבמין ולא חולצין. וקטן מיירי מן ע' שנה ומעלה שביאחו ציאה:

משנה הלכות

כחז רבינו שחקינו לכו רבנן קידושין וכמ"ש בסמוך אבל על הקטנה קשה ולשון הנמק"י דחקינו לכו רבנן נשואין משמע לתרוייהו ל"ע.

ועל עיקר דברי החוספחא לא קשה די"ל דחוספחא מיירי בשועה שנשחטיה לאחר שנחדשה כגון שנשאה בעלה פקח והיא פקח ואח"כ נשחטה ומח בעלה דקידושיה קידושין גמורין או קטנה שהשיאה אביה ועיין יבמות ק"י ע"ב והחנן נחמשה יוליא נשחטיה לא יוליא נחמשה הוא או נשחטה לא יוליא עולמית וע"ש שם במשנה דף קי"ב ע"ב ובמס' גיטין ע"א ע"ב ויבמות ק"ג ע"ב א"ר ילחך דבר חורב שועה מתגרשת מידי דכורא אפיקחת בעל כרחי ומכ טעם אמרו אינה מגורשת שלא ינהגו בה מנהג הפקר ופריך כיכי דמי אילימא דיודעת לשמור גיטת וידעת לשמור עלמה מי נהגי בה מנהג הפקר אלא דאין יודעת לשמור לא גיטת ולא עלמה ד"ח שועה מתגרשת וכו' אמר ר' ינאי ונתן צידה (דברים כ"ו) מי שיש לה יד לגרש עלמה ילחך זו שאין לה יד לגרש עלמה וחנא דבי ר' ישמעאל (שם) ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת ילחך זו שמשלחה וחוזרת לא לריכב דיודעת לשמור גיטת ולא יודעת לשמור עלמה ד"ח שועה מתגרשת דכא יודעת לשמור עלמה ואמור רבנן לא ליפקא שלא ינהגו בה מנהג הפקר אמר אביי דיקא נמי דקתני גבי דידה

קטנה לכהן פקח כיון דקניא לה בתקנתא דרבנן וגברא בר קנין הוא אכלה וחרשת דמינסבה לכהן פקח אפי' דחקינו לה רבנן נשואין וגברא בר קנין הוא משום גזירה אינה אוכלת ולפי ביאור דעת רבינו נראה לכאורה דקטנה אוכלת אפילו בתרומה דאורייתא כיון דקנין כספה קרינן לה אלא נמלא דאזיל בשיטת החו' אלא מעט אחר משום דגברא בר קנין הוא ומכני קנין דרבנן דלקרי קנין כספו ונפ"מ בכהן הקונה עצד במעות שהם שלו דרבנן וכגון שקנאן בד"א שלו ועיין א"ע לענין המקדש בכסף כזה או בגזל עכו"ם לדעת היראים שאינו חייב להחזיר והכסף אינו שלו ועיין אבנ"מ סי' כ"ח ובמג"א הל' סוכה ודו"ק.

עב) החרשת והשוטה וכו'. חוספחא (פ"ד כ"ד) יש חוללות או מחיבמות מחיבמות ולא חוללות לא חוללות ולא מחיבמות וכו' החרשת והשוטה מחיבמות ולא חוללות וכביאה כרי"ף וברא"ש סופ"ק ח"ר יש חוללות וכו' החרשת והשוטה מחיבמות ולא חוללות וכחז הנמק"י חרשת ושועה מחיבמת דחקינו לכו רבנן נשואין ולא חוללות דאין להן דעת לקרות ולחלוץ ע"כ. ול"ע דברי כזר אמרנו דשועה לא חקינו לה רבנן קידושין כלל בין שועה ושועה ובין פקח שנשא שועה או שועה שנה פקח לא חקינו לכו רבנן קידושין דאין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת ועל החרשת כזר

חרשת לא מליא חללכ. וכן חרש דלין בואמר ואמרה: שני אחים חרשים נשואין. שם במשנה (ק"י"ג ע"ג) כלשון רבינו: הרי אלו פטורין וכו'. דכחילי ושחיהן חרשות או שניהן חרשים כקידושי זו כך קידושי זו, ואחו קידושין דלשחו ומפקעי זיקב: יבניסו. שאין חלילה בחרשת וחרש שאין בואמר ואמרה, ומ"מ חקנו יבוס שיש כלן קידושין מדרבנן: ואם רלו יוליא. בנטדלחאגט ברמיזא ומפקיע נישואין דידיה וזיקב אחיו דכיא ברמיזה: דתנן שני אחים אחד חרש ואחד פקח. שם במשנה כלשון רבינו: תלת דנכריות וכו'. זה ביאור דברי רבינו במשנה

ולא חולצות. חרשת לא מציא חלצה אלא מתייבמה, ולבתר דמתייבמה אי בעי לאפוקה מצי מפיק לה. וכן חרש לא מצי חליץ אלא מייבם, ובתר דמייבם אי בעי לאפוקה מצי מפיק לה, והני מילי דנפל קמיה מאחיו חרש, אבל חרש דנפל קמיה פקחת מאחיו פקח כיון דתפשי ליה לאחיו קידושי מעליי בגוה, כונס ואינו מוציא לעולם. לענין מחלץ חרש וחרשת כי הדדי נינהו תרוייהו לא מצו חלצי אלא יבומי מייבמי לפי שאינן בואמר ואמרה, אבל לענין אפוקי, חרשת דנפלה קמיה פקח בין מאחיו חרש ובין מאחיו פקח, כונס ואם רצה להוציא יוציא, אבל חרש דנפל קמיה פקחת, אי נפל קמיה מאחיו חרש מצי מפיק לה בתר דמייבם, אבל מאחיו פקח לא מצי מפיק לה לעולם. ומגלן דפקחת דנפלה קמי חרש מאחיו חרש מצי מפיק לה, דתנן (שם קי"ב): שני אחים חרשים נשואין לשתי אחיות פקחות או לשתי אחיות חרשות או לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פקחת, וכן שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחים פקחים או לשני אחים חרשים או לשני אחים אחד חרש ואחד פקח, הרי אלו פטורין מן החליצה ומן היבוס, ואם היו נכריות יבניסו, ואם רצו להוציא יוציא. ומגלן דמאחיו פקח לא מצי מפיק לה, דתנן שני אחים אחד חרש ואחד פקח נשואין לשתי נכריות פקחות, מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת, או חולץ או מייבם, מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת, כונס, ואינו מוציא לעולם. שני אחים פקחין נשואין לשתי נכריות אחת חרשת ואחת פקחת, מת פקח בעל פקחת, מה יעשה פקח בעל חרשת, או חולץ או מייבם. שני אחין אחד פקח ואחד חרש נשואין לשתי נכריות אחת חרשת ואחת פקחת, מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת, כונס, ואם רצה להוציא יוציא. תלת דנכריות רישא דקמייתא וסיפא דתנייתא דקא תני בגוייהו או חולץ או מייבם דהויא להו פקחות קמי פקח ופקח קמי פקחת כי כולהון נשי דעלמא דאו חולץ או מייבם. סיפא

משנה הלכות

אין הגט גע ועוד איכא בינייהו יש לה אב מ"ד מפני גרידה אין האב יכול לשמור מן ההפקר ומ"ד משום שאינה יכולה לשמור את גיטתה יש לה אב אביה יכול לשמור את גיטת ע"ש באריכות. ועיין בהגהות הגר"א שם דכן הוא דעת הרא"ש וש"פ אבל הראב"יה והרשב"א גרסי בעבר וגירש להיפוך דלמ"ד משום גרידה אסור דעשאוהו כשל חורה ומ"ד לפי שאין מותר בדיעבד ביכולה לשמור גיטתה אבל לכתחלה מודה דאסור משום אחרופי ועיין ביאור הגר"א ח"ע סי' קי"ע ס"ק י"ב.

נשחתיא לא יוליא וגבי דידיה לא יוליא עולמית מ"ש הכא דקחני עולמית ומ"ש החס דלא קחני עולמית אלא ע"מ הא דאורייתא הא דרבנן.

ולד"דן מיכו ע"כ מה שכתב רבינו החרשת והשועב מחיבמות היינו בשועב שנתקדשה קידושין גמורין או ע"י אביה או ע"י עלמה ופקחה ונשחתיא ועיין ח"ע סי' קע"ג סי"א החרשת והשועב והקענה מחיבמות ולא חוללות ואם רלכ היבס לגרש החרשת בגע אחר שיבעול אותה כ"ז מגרש והנה סיים רוצה לגרש החרשת ולא השועב דאין לה גע וכמ"ש בסמוך ובסעי' י"ב החרש שועב וקטן אינס בני חלילה אבל מייבמין

ונחלקו רש"י ור"ח בקענה אי מחגרשת ע"י אביה דעת רש"י דאפילו ע"י אביה אינה מחגרשת דכל קענה שאינה יכולה לשמור את גיטת משמע אפילו ע"י אביה ור"ח פליג דהא ר' ינאי מפיק לה הכא מונחן בידה מי שיש לה יד לגרש את עלמא יתחזק וז' שאין לה יד לגרש וכיון שיש לה אב הרי יש לה יד דאפילו נערה בין היא בין אביה מקבל גיטתה, וכביא ר"ח ראייה מירושלמי דפירקין דקאמר החס נשחתיא לא יוליא דבי ר' ינאי אמרי מפני גרידה פי' שנגררת אחר כל אדם ונוהגין בה מנהג הפקר כו' ר' נחמיה בשם ר' יהודה אמרי חלחא מילי איכא בינייהו עבר וגירש מ"ד מפני גרידה מותר כיון דליכא אלא איסור דרבנן שלא יבנהו בה מנהג הפקר אס עבר וגירש הרי זה גע למ"ד לפי שאינה יכולה לשמור את גיטת אסור פי' מדאורייתא

דקמייתא וסיפא דתליתיתא דקא תני כונס ואינו מוציא לעולם, (עג) דפקחת קמי חרש מאחיו פקח מחלץ לא מצי חליץ דליתיה בואמר, אלא מייבם יבומי, ואינו מוציא לעולם דיבם במקום בעל קאי, ואפילו יבם חרש או שוטה מן שמיא דמיוהא קמיה, ואף על גב דחרש מדאורייתא לאו בר נשואין הוא ורבנן הוא דתקינן ליה נשואין, ושוטה, אפילו מדרבנן לית ליה נשואין ואי מאית שוטה איתתיה לאו בת יבומי היא. לענין יבומי אינהו נשי דאחרניי היכא דנפלה קמי חרש ואפילו שוטה ביבמה יבא עליה קאי, אבל פקחת קמי חרש מאחיו פקח אי נמי מאחיו חרש ונסבה כשהוא פקח ולבסוף נתחדש כיון דתפסי ליה לאחיה קידושי מעליי בגוה ונפלה קמיה חרש כונס ואינו מוציא לעולם אי אחיו פקח ונתחדש הוה, כי היכי דאחיו לא מצי מפיק, דתנן נתחדש הוא או נשתטית היא לא יוציא עולמית הוא נמי לא מצי מפיק, דחרש ברמיזה הוא דמפיק היכא דכונס ברמיזה מפיק ברמיזה כי היכי דעיילא הכי נפקא, אבל לאפקועי קידושי דאורייתא ברמיזה לא מצי מפקע וכל שכן דנפלה ליה מאחיו פקח דלא מצי יבם חרש

משנה הלכות

ס"ג), וגם לא נאסרה על יבמה אם הוא ישראל וי"א שיהא אסורה לצועל משום קנסה (כ"י פ' האשה) ובש"ג כחז דהף ליבם אסורה ולא הביאו בש"ע וגם על זה כמל"מ ספ"כ מסועה שדא זכ נרגא דמנין ליכ להבמ"י לגזור גזירה זו מ"מ מזוחר דהין לכ דין ח"א ח"כ כשבא עלי' יבם חרש הרי הין לו קידושין מכ"ח וכיון דמלות יבום קיים נימא כשם שכנס ברמיזה כך יוליא ברמיזה.

אמנם דא בורכא הוא דהנכ המרי"ק שורש קל"ע הביא מחלוקת אי ביאה ביבמה הוא מדין קידושין דדעת השואל דביאה ביבמה אינה מדין קידושין אלא קנין אחר ושחי שמוח הן קדושין לחוד ויבום לחוד, ודעת המרי"ק דיבום הוא מדין קידושין, וביבמות ל"ב ע"ב נחלקו רב ושמואל אי יבמה תפסי בה קידושין מזר ובתוס' דף מ"ע שם ע"ב דלרב הין קדושין חופסין דהו"ל כע"כ ועבד שאין בה קידושין לשום אדם וליבם נמי לאו בה קידושין הוא אלא ביאה הוא דאית בה. אבל רש"י יבמות נ"ב ד"ה נתן לה כחצ וז"ל ואומר לה כהקדשי במאמר יבמין ואע"פ דיהיב לה מידי לאו קדושין גמורין הן כקדושי תורה שהרי הין קדושין חופסין בלשה אח והתורה לא הכירה לו לעשות כאלה נכריה אלא כסדר המלוה וביאה הוא דכתב רחמנא ע"כ. נראה דיבמה לאחר מיחה בעלכ אחתי אשה אח מקרי ודין אשה אח לה אלא שהתורה הכירה ע"י יבום. ועיין רש"י קידושין דף ד' ע"ב ד"ה מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת לזה מחמת קדושי המה והין ביאה אלא לגמור אבל קנין דמעיקרא לא ובתוס' הביאו דברי הר"א משזנ"א שכן זקוקה ועומדת וביאה זו אינה עושה קידושין אלא גומרת קידושי ראשון ומשום דאשכחן ביאה גומרת לא נאמר שחקנה חלחל קנין עכ"ל.

וכו' ובסעי' ע"ז אשה קטן ואשה כשועה פעורות מן החליצה ומן הייבום אצל אשה כחרש והזקנה והעקרה וכו' והוא ע"ד שכחצנו דבסי' י"א מיירי בשועה שנחקדה ויש לה קידושין ובסעי' ע"ז מיירי בשועה שנשאה שאין לה קידושין כלל.

וקצת נסחפקתי בקטנה יחומה שחקנו לה חכמים קידושין שלא ינכחו בה מנהג הפקר אם חקנו לה כעין קידושי אב ולכן כמו שהאב אם מקדשה חפילו הין בה דעת והיא שועה מקדשה והכ"י בקדושה אמה חקנו לה קידושין ואפילו היא שועה ומשום לא פלוג בין קטנה לקטנה והא דאמרו שועה הין לה קידושין כלל בין שועה לשועה ובין פקח שנשא שועה כיינו שועה גדולה שחלוי בקידושי עצמה הין לה קידושין או דילמא בשועה לא חקנו חכמים כלל ואפילו קטנה דהין אדם דר אם נחש ולא בה קיבולי חקנחא דחכמים היא ולא פלוג בשועה בין קטנה לגדולה אף דאביה אם הוא חי יש לו כח לקדשה מד"ח מ"מ חכמים לא חקנו לה כלל כיון דלאו בה קיבולי חקנחא הוא וחכמים מחקינן לחקן ולא לעוות. ואי נימא דבקטנה חקנו בכל חופן יש לישב דברי הנמק"י שכחצ בהרש"א ובשועה דחקינו להו רבנן נשואין דמשמע גם לשועה וגם מש"כ חוללות דקאי אחרש ושועה שחקינו להו רבנן נשואין ול"ע, ועיין עוד לעיל אות ס"ח.

(עג) דפקחת קמיה חרש מאחיו פקח וכו'. יש להבין למ"ד זיקה דרבנן וכנראה דכ"י קי"ל ח"כ כשמת אחיו של חרש זה פקעי לה קידושי פקח, ובתמח קי"ל דשומרת יבם שזינחה אינה חייבת כאלה איש אלא בלאו דלא תהיה אשה המת החולה לאיש זר יבמה יבא עליה (שועה כ"ז ועוש"ע ח"ע סי' קנ"ט

מפיק לה. וחרש וחרשת לא מיבעיא לכתחילה דלאו בני חליצה נינהו אלא אפילו איקרו וחלוץ חליצה פסולה היא ולא מישתריא בה לעלמא, (שם קד:) ואף על גב דקריאה מצוה בעלמא היא ועכובי לא מעכבא, ראוי לקרות מיבעא בעינן כדדבי זירא, דאמר רבי זירא כל הראוי לבילה בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה אין בילה מעכבת בו. (עד) ושוטה דקתני דמיבמי ולא חלצי רבינו ולא משחריא זכ לעלמא ומיכו נפסל לחיין: דקריאה מלוכ בעלמא היא. (ק"ד ע"ג) אמר רבא כשהח דאמרת קריאה מעכבא לפיכך חלם וחלמא שחללו חליטתן פסולת ומחניטין כ"י זירא דאמר ר' זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת וכל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת (מנחות ק"ג ע"ג) ועיין רש"י וחס"י יבמות כ"ל: ושוטה וכו' דלאו בר חליצה הוא ולאו בר

משנה הלכות

שאמרה חורב האשה נקנית כי יקה איש אשה ויליף קיחה קיחה משדכ עפרון. וכב', קנין איסור לכיח אסורה על כל בעולם כולו כהקדש וע"י אומרים כרי אח מקודשת לי כהקדש עיין חוס' קידושין ז' ע"ג ד"כ דאסר לב אכ"ע כהקדש ולכן אמרה חורב באשה איש שזנחה ומעלה זו מעל שהיא לשון מעילה כהקדש וכאמרתהי זזה במקום אחר וכנה איסור זה דהקדש לאחר מיחה בעל הזל לב דכרי לא יחדה עלמה אלא לבעל ולא לאחר א"כ כיון דאזל לב הבעל שזומינה עלמה לו אזל לב חלק האיסור של הקדש שהיה זכ ומיכו לא פקעו הקידושין שכיו זכ מצעלה הראשון שכוח מדין קנין שקנה אותה בעל הראשון א"כ יבמה הוא חליב אגודה צבעל מדין קידושין וחליב משוחררת מלד כהקדש ולכן כזה עליה בלאו ולא בסקילה דכלאו הוא מדין הקידושין שהוא דין ממון וגזל וזה שאמרו רש"י וחוס' שכן זקוקה ועומדת לזה מחמת קידושי המת וכיצד רק גומר בקידושין וכיינו חלק האיסור שפכשוו זח עליה ומתייחדת לו והוא נאסרה עכשיו גם מדין אשה איש.

ולפ"ז מובן שפיר דאף דחרש אין לו קנין ואין צידו לקנות מ"מ אשה זו כרי אחיו קנאה ומשמים כקנו לו אשה וכביאה אינה אלא לגמור האיסור שחייבת לו ולא לקנות מחילוב וכיון שאין לריך קנין חדש ביבמה לקנין קידושין דמה שקידש אחיו לא פקע נמלא יש זכ קידושי דאורייתא ושפיר אשחו הוא שפקנו לו מן השמים ע"י קידושי אחיו שהיו קידושי דאורייתא ואין צידו לגרשה לעולם וכבן כי זה נכון בס"ד.

עד) ושוטה דקתני דמיבמי ולא חללי. יש לעיין לפמ"ש לעיל זשם כמאירי דפקה שנשא שוטה או פקחה שנשאת לשוטה כו"ל צעילת זנות ואסור לקיימה א"כ ביבמה נמי אחאי מיבס כיון דאין לב נשואין כלל, עוד יש לעיין כיון דשוטה לאו בר חיוב מלות הוא א"כ נימא דכו"ל בכלל יבמה שאין אחי קורא זכ יבמה יבא

והנראה דלכאורכ דבר זה תליא דאי נימא דביאה הוא מדין קידושין וכדעת המכרי"ק א"כ כיון דקידושי חרש הם מדרבנן ולא חלים קידושי יבוס מעלם קידושין דכמו בעלם כקידושין חרש אין לו קידושין מדאורייתא אלא מדרבנן ככ"י לענין יבוס וממילא כמו שכנס כן יוליא. אבל לדעת הפוסקים דיבוס אינו מדין קידושין אלא שחי שמת כן וקידושין לחוד ויבוס לחוד א"כ כגם דקידושין אין לו ליבוס מ"מ שם יבוס כיון דכתורה חייבו ביבוס א"כ קנאה מדאורייתא ע"י יבוס זה, אלא דא"כ תקשה הא חרש לאו בר קנין הוא כלל וכמ"ש רבינו לעיל בחלוק דקטנה אוכלת בתרומה ולא חרש משום דקנין כספו כ' בגבירא וחרש כי נמי תקינו ל"י רבנן נשואין הוא לאו בר קנין א"כ א"א לו לעשות קנין כלל וכיחך ובמה קנאה וכלא בתורה האשה נקנית כתיב ובמשנה (קידושין ז' ע"א) ביבמה נקנית וקונה את עלמה בגע ובמיחה בעל וכיון דחרש לאו בר קנין הוא כיחך היא נקנית.

ומיהו כבר כתבתי בס"ד דמיחה אינה מפקעת קידושין אלא מתרת לינשא וכשמת הבעל לא נפקעו הקידושין אלא בתורה התיירב אשה כמה לישא לבעל אחר עיין קידושין י"ג ע"ג וקונה את עלמה בגע ובמיחה בעל בעלמה גע דתיב וכחב לב ספר כריחות אלא מיחה בעל מלגן סברא הוא הוא אסרה וכו' שרתה וכה פרויה דאסר לכו ולא שרי לכו ושקו"ט עד איחקה מיחה לגירושין מה גירושין שריא וגומרת אף מיחה שריא וגומרת וכו' כמו דגירושין לא מפקעי הקידושין אלא מתרת לינשא מכאן ולכזה אבל למפרע כיחה א"א עד שעת הגירושין ככ"י לענין מיחה מתרת ולא מפקעת אלא דיבוס גילתה חורב שלא הותרה ע"י מיחה בעל לאחר וכיון שלא הותרה נשאר הקידושין כראשונים בחקפם וזח כיבס וגומר קידושין ראשונים של אחיו כ"ל.

וביארתי בדברים במקום אחר בס"ד דבקידושין יש שני דינים. א', קנין שיש לו באשחו והוא מה

לענין נישואין לאו בני נישואין נינהו, דתניא (שם קיב:) שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו נשיהם פטורות מן החליצה ומן היבום, ושוטה ושוטה כי הדדי נינהו. ואף על גב דלאו בני נישואין נינהו, לענין יבומי שוטה אשת אחיו, דחמנא דמה קמיה כדאמרינן, הלכך שוטה דנפלה יבמה קמיה כונס, דלאו בר חליצה הוא ולא בר גרושין הוא. (שם מט.) אשתו שמתה מותר באחותה, גרשה ומתה מותר באחותה, נשאת לאחר ומתה מותר באחותה. יבמתו שמתה מותר באחותה, חליץ לה ומתה מותר באחותה, נשאת לאחר ומתה מותר באחותה. (שם סז:) נפל הבית עליו ועל בת אחיו ואין ידוע איזה מהן מת ראשון צרתה חולצת ולא מתייבמת. (שם כט:) העושה מאמר ביבמתו פרוחה הימנו זיקת יבמין וחלה עליו זיקת אירוסין ונישואין. (ע"ה) אמר רבה (שם סד:) השתא דאמרת אחיות מוחזקות, לא

גירושין הוא. ולכן מייבם ואינו מוליח עולמית, ולאחר שייבם לא מלי מגרש לה דשועב חינו מגרש, עיין גיטין ס"ז ובטע"ע ח"ע סי' קכ"א, ועיין חו"מ יבמות ק"ד ע"ד ד"ה וכה ונ"ע: אשתו שמחה מותר באחותה. ובגמ' נ' ע"א סיים אמר רב יוסף כאלן שנה רבי משנה שאינה לריכה, ופרש"י דיל קרי בי רב הוא עליה בחייה שלא נאסרה אחותה אלא בחייה:

נפל הבית עליו ועל בת אחיו. שכיח אשחו, ספק הוא מה תחילת ונפלו שחיבן לפני אחיו ליבום ופערת לרחק משום לרחק הכח ספק בת אחיו מחה ראשונה ובשעת נפילה ליבם לא הוה מותרת, ודע דמכאן ראי' ברורה דאונן נחתיב יבום, ועיין חכ"ל סי' א' מה שנסתפק בזה: העושה מאמר ביבמתו. יבם שבה ליבם אח אשת אחיו חקנו חכמים לעשות לה מאמר כלומר מקדש ואח"כ בועל ונחלקו ב"ש וב"ה, ב"ש סברי מאמר קונה קנין גמור כקידושין באשה פנויה, וב"ה סברי דאינו קונה כה קנין ולא חקנו רק דלא ליחזי כבה על הפנויה או זונה, ובתי רב (יבמות כ"ע ע"ב) מאמר לב"ש נישואין עושה או אירוסין עושה, כלומר כהי קנין גמור שקנה, וא"ל רבך כל העושה מאמר ביבמתו פרוחה ממנו זיקת יבמין: ודעה עליו זיקת אירוסין. ונשואין של שאר נשים ואם בה עליה היבם לאחר שעשה כה מאמר בלא חופה לא קנה, ובתי"ש סס בטי רבא כתבו דלאו לשיעור ר' אליעזר דלעיל בטי דפשיעא לן דלכל חרי לישני אינו עושה נישואין דכשחא מקידושין גרע דלא סגי לה בגט כקדושין בעלמא נשואין כהא עושה בחמיכה, אלא בעייתו לשיעור רב אמי דס"ל לב"ש מאמר קונה קנין גמור ע"ש. ונ"ע קל"ח למכ מביא רבינו הא דכעושה שנראה לכאורה דאחי כב"ש דוקא וי"ל דהא דאמר שאני אומר קאי גם לב"ה, ועיין ר"ש יבמות ג"ב ע"ב: אחיות מוחזקות. דכי כיכי דאשכח מוחזקת בג' פעמים כך היא מוחזקת בשלש אחיותיה:

משנה הלכות

ע"ה) אמר רב כשחא דאמרת וכו'. יבמות ס"ד ע"ב גרסינן כהם ח"ש דאמר ר' חייה בר אבהו א"ר יוחנן מעשה בארבע אחיות בלפורי שמלה ראשונה ומח שנייה ומח שלישייה ומח רביעייה באח לפני רשב"ג אמר לה אל תמולי ודלמא אי אחיה שלישייה נמי הוה אמר לה א"כ מאי אסכדוהיך דר"ה ודלמא הא קמ"ל דאחיות מחזקות אמר רבא כשחא דאמרת אחיות מחזקות לא ישא אדם אשה לא ממשפחה נכפין ולא ממשפחה מלורעין וכוא דאיתחזק תלחא זימני וכו', סמך עלך חביי ואזל נסבך לחומה ברחא דאיסי בריה דרב ילחך בריה דרב יהודה דנסבך רחבך דפומבדיתא ושכיב רב ילחך בריה דרבך בר בר חנה ושכיב ונסבך הוא ושכיב אמר רבא ומי איכא דעביד עובדא בנפשיה כי האי וכו'. ופרש"י דאחיות מחזקות דכי כיכי דאשכח מוחזקת בג' פעמים כך היא מוחזקת בשלש אחיותיה.

עליה כיון שהוא פטור מן המלוה, ועיין חכ"ל סי' א' מה שהאריך באונן כיון דבשעת נפילה נעשה אונן ופטור מן המלוה נימא שחייב כל יבמה בכלל שאינה ראוייה בשעת נפילה, ועיין חו"מ ריש יבמות (ד"ה ואחות אשה) לענין יבמה שהיכה נדה בשעת נפילה, ועיין יבמות כ"ז ע"ב וגדולה מזו בקשו דאין לך יבם שאין נעשה סרים שעב אחת קודם מיחתו ונפטר מיבום ותי' דחולשא הוא דנקטע ביה אבל כאן כרי פטור הוא.

ונראה לפ"מ שכתבו החו"מ קי"ב ע"ב ד"ה דאין אדם דאע"ג דלא חקנו חז"ל נישואין לשועב מ"מ היכא שנישאת לו כבר כשהיא פקחה חקינו רבנן שאינה מחגרשה כיון שאינה יודעת לשמור עלמה כדלקמן קי"ג וככי איפסק בפוסקים ובש"ע, וא"כ ככי נמי כיון שנשאה אחיו כשהוא שפוי דעתו וכרי היא נפלה לפני יבם וכו"ל כאילו קדשה כשהוא פקח ואינו יכול להוליאנה, ואי משום דנימא דלא הוה ראוייה בשעת נפילה ל"ל כמ"ש המכרי"ל בחשובה סי' ס"ו דשועב בר מלוח הוא אלא דפומיכה הוא דכאיב ליה א"כ כרי נפלה ליה בשעת נפילה למחוייב בדבר ושפיר מייבם ואינו מוליח לפי שאין בו דעת וכבן. ועיין לעיל אות ס"ח.

ובתב כרי"ף ואסיקנא נשואין ומלקיות כרבי וסוחות ושור המועד כרשב"ג, וברא"ש כתב אמר רבא כשחא דאמרת אחיות מחזקות לא ישא אדם וכו' והא דאיתחזק בתלחא זימני אבל בתרי זימני לקראי בעלמא הוא ואסיקנא נשואין ומלקיות כרבי וסוחות כרשב"ג

וכו'. וקשו הראשונים ז"ל היות כי אנו קיי"ל כרבי דבתי הוי חזקה אמאי צעינן כאן ג' לחזקה, וברשב"א ז"ל כתב דהא דאמר רבא גבי אחיות וביא דאחזקה ג' זימני אבל חרי אקראי בעלמא דוקא דאחיות לא מחזקות אלא בתלחא זימני דחידוש הוא אבל אנפשיה דבתי זימני הוי חזקה, ולדבריו באחיות לענין מילא השלישית יכולה למול אח צנוק ורק הרביעית לא חמול, ובנמק"י כתב דאע"ג דרבא כרבי ס"ל דבתי זמני כוכ חזקה שאני הכא דאפילו רבי מודה שאין לחוש במשפחה בפחות מחלחא זימני, וכערוך לנר נקט דעת הנמק"י דברשב"א ס"ל וחי"א ילא לחלק בין אחיות דבתי זימני מחזקות, למשפחה כולל דצעינן שלש פעמים. וכן דייק מלשון המחבר יו"ד סי' רס"ג ס"ג דבאשה שמלכה אח צנוק ומת וכן אחותה מלכה צנוק ומת מחמת מילכה גם שאר האחיות לא ימולו עוד אח צניכה ובי"ע סי' צ' ס"ז כתב לא ישא אדם אשה לא משפחה נכפין ולא משפחה מלורעין וכו' שכוזק ג' פעמים, כאמנם במאירי חידש לחלק בין חולי דשכיחא ללא שכיחא דחולי משום דלא שכיחא הוא דאקילו עד שלשה פעמים ולא מחלק בין משפחה לאחיות.

והנראה לפענ"ד דהנה הי"ש יבמות הני"ל פ"ו סי' ל"ג אחר שביא מחלוקת רבי ורשב"ג ולאו דווקא באשה אחת אלא אפי' באחיות נמי דאמר ר"ח בר אבא חר"י מעשה דד' אחיות שמלכה ראשונה ומת שניה ומת שלישיה ומת רביעית באה לפני רשב"ג וא"ל אל תמולי ואמר רבא כשתא דאמרת אחיות מחזקות לא ישא אדם משפחה נכפין וממשפחה מלורעין וכו' דאחזקה תלחא זימנא אבל חרי זימנא מקרה בעלמא הוא ואסיקנא נישואין ומלקיות כרבי וסוחת ושור המיעוד כרשב"ג. נשואין כדאמר, מלקיות כדחנן מי שלקה וכו', וסוחת דחנן וכו', עד שלש פעמים. וכתב הרי"ף והרא"ש ומסבירא דמילא ונשואין דבתי זימני הוי חזקה דספק נפשות הוא להקל וכן נישואין דקעלנית ע"כ ואע"ג דמשפחה נכפין ומלורעים נמי ספק נפשות הוא ואפי"ה פסק רבא דצעינן תלת זימני אף דס"ל לרבא גופיה כר' בנישואין, מ"מ הכא שאני דאפי' רבי מודה שאין לחוש למשפחה אלא שכוזק תלת זימני, וכ"כ בנימוקי יוסף, ומ"מ נראה דגבי אחיות אף דבתי אחיות הוי חזקה אף לעניין נכפה ומלורע ע"ש. הנה מבואר מדברי הי"ש ז"ל דמפרש לכו דלמשפחה אין לחוש רק בתלחא זימני וגבי אחיות דבתי הוי חזקה וזה כמ"ש חכם הני"ל הגם כי מטעמא אחרינא.

ברם המק"ח סי' סס"ז אות ה' לענין חטין שנתבקעו שכתב המג"ח סקי"ב דאם נמלא ג' חטין חזקה דאיכא עובא ושמה נתבקעו וכה"י הקשה עליו משכונת

קצרות, ובמק"ח כתב דא"כ הי"ל לחוש גם בחטין כנמלאין בחוכן ג' חטין שלמחו דילמא איכא עובא כיון דכוזק ודיקא לא מהני כיון דיבש ביבש אין צילא, לכן חידש דלא אמרינן חזקה ג"פ כ"א דאיכא דבר בגורם דמסתבר שיכיה כך וכקשקש וכשכל מחייבים שיכ"ו כן, אבל בדבר שנופל במקרה וליכא דבר בגורם המסתבר כ"כ אין חזקה למקריים, וראיה ברורה לזה מיבמות גבי קעלנית דלמ"ד מעין גורם אין דין קעלנית בארוסה וכן אין דין קעלן בגברי אלמא כל היכי דליכא גורם המסתבר ליכא חזקה. עוד ראינו מודה דפליגי אי ווסחות דלורייתא או דרבנן ואמאי הא חזקה ג"פ דלורייתא דהא יולאין בקמיט מומחה לר"ה בשבת אלא ע"כ דהא פליגי אי גורם המסתבר הוא ע"כ ע"ש. ולכאורה הם הם דברי המאירי דתלינן החזקה בדבר המסתבר ושכיח דדבר המסתבר ושכיח מילחא חדא כו'.

ובשו"ת ברשב"א באשה שבדקה בירקות ומלאה בהם חולעים ואחר ששלקה מלאה עוד שלשה חולעים וכתב ברשב"א לאסור ולא מן העעם דחרי זימני כוכ חזקה שאלו בדקה ומלאה חולעת אחת וחזרה ובדקה ומלאה אחרת לא כוחזקה זו בזך לומר שוב אין לו בדיקה יותר ממה שבדוקה ומלאה שמים צנוק אחת שאלה חזרה וזו חזרה כן כל שבדקה קודם שלק ומלאה וחזרה ובדקה ומלאה אחרת הכל אסור שבדקה כוחזקה ואסרת כל בירקות שבעולם, אלא עיקר בענין שכל שנמלאו חולעים מרובין בקדרכ בין בפעם אחת בין בצרכה פעמים לריבין בדיקה יפה שהרי כוחזקה בירקות אלו בחולעים וכל שכוזק לריבין בדיקה ללא אחת מחזקה וכשכן חייב יש לכו' בדיקה יפה אבל במבוסלין ומבולבלין ח"א לבדקן ע"ש. והנה כתב ברשב"א שלשה חולעים וכוחזק שלשה פעמים ולכאורה כיון דקיי"ל כרבי באיסורים למכ שלשה.

והאמנם מלאנו פשר לדבר לקדוש אחד מדבר בשו"ת פנ"י יו"ד ח"צ סי' כ"ב באריין בדבר לחדש דלא מחזקין מפירות לפירות שאם נמלא ג' למוקים מחולעים לומר דודאי בתלעו גם האחרים לא אמרינן לבחזיק מפרי לפרי דשמה אלו ה' בתלעו והאחרים לא בתלעו דודאי בתבשיל אחד שמלאו בו ג' חולעים יש לומר דיש בתבשיל זה יותר אבל לבחזיק מפרי לפרי מני"ל למכ בדבר דומה לעדר של צבמות או כלוב מלא עופות שבדקו ג' מהם ומלאו בהם עריפות של י"ח עריפות אין אנו לריבין בדיקה בעלמא, הכי נאמר כי כוחזק זה בעדר שהוא עריפה ואם אכלו שאר צבמות בלא בדיקה עריפה ודאי זו אינה חורה ובצבמות לא מחזקין אהדי דהא אציהון דכלכו דילפינן מינה דג'

ישא אדם אשה לא ממשפחת נכפין ולא ממשפחת מצורעין. ולא אמרן אלא היכא דאיתחזק אבל לא איתחזק אקראי בעלמא היא. (עו) אמר רמי בר חמא (שם קיב:) מאי שנא חרש וחרשת דתקיננו להו רבנן נשואין ומאי שנא שוטה ושוטה דלא תקיננו להו רבנן נשואין, חרש וחרשת דקיימא תקנתא דרבנן תקיננו להו נשואין, שוטה ושוטה דלא קיימא תקנתא דרבנן ואין אדם דר עם נחש בכפיפה לא תקיננו להו רבנן נשואין. (שם קט.) (עו) שני אחים נשואין לשתי יתומות

נכפין. חולין: איתחזק שני פעמים חוששין לענין סכנחא. שאם כחזקה שני פעמים חוששין לה ואזני שסמך על הא דרב יאחק דבשלש פעמים לא כ"י לו לסמוך, ועיין משנה"ג: ואין אדם דר. וליכא לחקן לו

לאדם שידור עם נחש ודרכיה דרכי נועם, ומיכה היכא שישאח לו כבר ונשתעיה תקיננו רבנן שאינה מחגרשא כיון שאינה יודעת לשמור את עצמה: שני אחין נשואין לשתי יתומות קטנות. משנה ק"ט ע"א ובמשנה גרם לשתי אחיות קטנות ועל

משנה הלכות

ואנן קיי"ל כרבי ע"ש, ולפמ"ש הפנ"י מוזן דברי השלש דמגברא לגברא לא מחזקינן דלא דמי למשפחה ואחיות ומלחא דלא שכיחא הוא ולכן צעי דוקא ג' פעמים לג' גברא דאז כבר חוששין לה עד שחזוק ודו"ק.

מחזקי היינו מפלוגתא דרבי ורשב"ג גבי מילכ באשה שמלכ בנה ראשון ומח ב' ומח וג' ומח וכן בנשואין שהאשה בחזקה שנייה או בעלה מחים להדבר תלוי בה שהוא מילדת כך מחים או שמזלח או מחמה בעליה וכן ג' אחיות שמתו צניכס והוחזקה המשפחה כדאיחא ציבמות ס"ד כי משפחה אחת רגילין להיות בעצמם אחת ושוב, כדאמר החס איכא משפחה דרבו דמח, אבל אם דרו צביח אחת כמה נשים נכריות ומלו ג' צניכס ומחו הכי נמי נאמר דכולהו אסורות למול זה אינו דחיד לא מחזקה אחרתה וכן בכל מקום דמחזקינן מח ב' כגון פ' המולח הפילין בלוקח הפילין מפי מומחה ואם לקח אחד משני אנשים לא אמרינן הוחזק זה שלקח מאנשים כשרים ואפילו בדרקו מה שלקח מג' אנשים כשרים אחתי לריך בדיקה מה שלוקח עוד מאנשים אחרים וכן נמי אמרינן בצבמות או בפירות ושוב הביא דברי הרשב"א ודקדק דמנ"ל דצעי ג"פ ולא צ' דצחרי הוה חזקה ושוב כתב דדבר זה הוא ענין של שכיח ע"ש דבריו באריכות כי נעמו.

ולא כתב רבינו האי איתחזק במאי ובעוש"ע א"ע סי' צ' ס"ז לא ישא אדם לא ממשפחה מלורעין ולא ממשפחה נכפין והוא שהוחזקו שלשה פעמים שיבאו צניכס כך עכ"ל וכ"כ שאר פוסקים פ"י שנתחזקו שיבאו צניכס כך ג"פ ולכאורה נראה דעל כל מחלכ שהחזקו ג"פ הכי הוא ועיין ברכ"י א"ח סי' ל"ט שכתב דאין הלכה כרבי נגד רשב"ג אביו וכ"כ הנוצ"י ק' סי' מ"ו ועיין עוד ברכ"י א"ע סי' צ' אות ח' וסי' ע' ובשו"ת צנימין זאב סי' מ' ובשו"ת השו"ב מאהבב ח"א סי' ל"ב דחה דברי ברכ"י ממה שכתב הרא"ש פ"ק דמ"ק סי' ל"ב דהלכה כרבי אפילו נגד רשב"ג אביו ע"ש ועיין כנסה"ג א"ע סי' ע' בכהצ"י.

ובס"ח סי' הע"ח יש דברים שאמרו חכמים למח צניו - של אדם מחים וכו' וברי ח"ח היודע זה ועובר עליו הרי עחיד ליתן את הדין עליו שגרם מיחה לצניו ומה שאמרו הקובר את צניו מוחלין לו עונותיו שמקיים את הדברים אשר הצניס מחים עליהם ולא מי שעובר עליהם ואמרו חינוק בית אשה סימן אשה לשלישי או לרביעי וכו' וחינוק שמלו את הראשון וכו' אם מל את הרביעי ומח הרי זה עחיד ליתן את הדין עליו וכיוצא בו אם צנה בית חדש או נכנס צביח מחדש ומחו בו ג' זה אחר זה אם יעכב יותר צביח זה הרי זה מחמיצ בנפשו שיאבדו מכאן ולכצא וכן עיר שדר בה ומחו בה צניו ואין מחיימין בה הרי זה נענש על שגורם מיחה לצניו וכן לענין שאר מחללות וכיוצא בזה.

ועיין נדה ס"ו הרוחב דם מחמת השמיש משמש פעם ראשונה ושניה ושלישית מכאן ואילך לא השמש אלא חתגרה ותנשא לאחר נשאת לאחר וראתה ג"פ חתגרה ותנשא לשלישי ראתה ג"פ מכאן ואילך לא השמש עד שחזדוק עצמה והנה נמי אמרו ג"פ וג' אנשים ולא צ' ועיין עור סי' קל"ד יש שפ"י שהוא כווסח דצעי ג"פ וכחצ הרשב"א צח"ה על צרייתא דרוחב דם מ"ח צכולה גרסינן פעם ראשונה ושניה ושלישית ורשב"ג הוא דאמר בג' הוה חזקה דהכי פסקינן צוסח דהאי נמי צכולל ווסחות היא צפ' הצא על יבמתו (ס"ד ע"א) ורש"י נמי פ"י דכרשב"ג אחיא ומיכה החוס' כתבו דאפילו לרבי דמודה רבי צבה דלא הוי חזקה צחרי. ובסמ"ג כתב הרוחב דם מחמת השמיש ג"כ אסורה לשמש עוד עם זה בצעל אך יכולה לינשא לאחר ואם ראתה כ"כ ג"פ מ"ח של זה אסורה לשמש לכל העולם עד שחזדוק משמע לכאורה דפסק כרבי ואינה מותרת לינשא רק לשנים וכחצ הצ"י דאפשר דס"ל דהא צרייתא אחיא כרשב"ג

(עו) אמר רמי בר חמא. עיין לעיל סי' ס"ז, ס"ח, ס"ע.

(עו) שני אחים נשואין לשתי יתומות קטנות וכו' במשנה ד ק"ע ע"א שני אחין נשואין לשתי אחיות

קטנות, מת בעלה של אחת מהן תצא משום אחות אשה, וכן שתי חרשות גדולה וקטנה מת בעלה של קטנה תצא משום אחות אשה, מת בעלה של גדולה רבי אליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו. אמר רב יהודה אמר שמואל (שם קי.) הלכה כרבי אליעזר וכן אמר רבי אלעזר הלכה כרבי אליעזר. (עח) תני רבי חייא (שם מ: ותוספתא ס"ו) ארבע מדברי תורה וארבע שניות להם מדברי סופרים אסורות משום חולץ, כלתו ואשת אביו ואשת אחיו ואשת אחי אביו אסירן מדאורייתא, כלת בנו כלת בתו אשת אבי אביו ואשת אבי אמו אסירן מדרבנן. אלימא לאפקועי זיקה דאורייתא וכויהא לכ אחות זקוקתו ומכ יעשו: מלמדין אח הקטנה. ותעקור נשואיה ויהא מיבס אח בגדולה: הלכה כר' אליעזר. בגמ' אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר וכן אמר ר' אלעזר הלכה כר' אליעזר, דמלמדין אח הקטנה למאן: תני ר' חייא. בחליצה: ארבע מדות. כלומר דלגבי אשתו הויין דאורייתא: וארבע שניות וכו'. אסורות לגבי אשתו משום חולץ: בלתו. שכיח אשת בנו שמח: ואשת אביו. אסורכ לבנו של חולץ: ואשת אחיו. של חולץ דכוכ נמי אחי כמת וקס ליה בלא יבנה: ואשת אחי אביו. שכי' המת אחי אביו:

משנה הלכות

אלימא לאפקועי זיקה דאורייתא וכויהא לה ז' שחחיו אחות זקוקה, וכנכ ליבס אח הגדולה בעוד שאחותה הקטנה תחחיו ח"א דהויא לה אחות אשה דרבנן ולחלוץ לה ג"כ אי אפשר שהרי יאסרו שחיהן ז' משום חלוץ וזו משום אחות חלוץ ולהויא הקטנה צגע וליבס אח הגדולה ג"כ אי אפשר דהויא לה אחות גרושה דרבנן.

ר"א אומר מלמדין הקטנה שחמאן ותעקור נשואיה לגמרי עד שפרח צמיאונכ איסור אחות אשה מזו הגדולה ומיבס, ואין אומרין דמ"מ צשעת נפילכ נראית כאחות אשתו שאין אומרין כן אלא צאשה שלא מיאנכ צבעלה ומח לו ואח"כ ממאנכ ציבס שנראית כערוה צשעת נפילכ מאחר שלא מיאנכ צבעלה כל ימי חייו אבל ז' שממאנכ צבעלה עוקרת היא נשואיה לגמרי ואם לא מיאנכ עד שהגדילה הו"ל אחות זקוקה. ומוציא אח אשתו צגע ואח אשת אחיו בחליצה, שלא אמר ר' אליעזר מלמדין וכו' אלא היכא דאפשר אבל הגדילה שח"א צמיאון אף הוא מודה לדברי ר' יהושע שמוציא אח אשתו צגע ואח אשת אחיו בחלוץ ואי לו על אשתו ואי לו על אשת אחיו, וכ"כ רבינו ירוחם נכ"ה ח"ב צבס הרמ"ה ועיין צ"ש ח"ע סי' קע"ה סק"י ועיין מאירי צביאור המשנה כאן.

(עח) תני ר' חייא ארבע מדברי תורה וכו'. תוספתא (יבמות פ"ו ה"ג) ד' חייבין מן התורה וד' שניה להן אביו ובנו אחיו וכן אחיו הרי אלו חייבין עליה אבי אביו ואביו אמו בן בנו וכן בתו הרי אלו שניה לה חומר בגרושה שאין בחלוץ ובחלוץ שאין בגרושה גרושה מותרת לחזור למגרש לפיכך חייב על קרובותיה חלוץ אסורה לחזור לחולץ לפיכך פטור על קרובותיה ע"כ.

קטנות [ובגליון ז"ל יחומות קטנות וכ"א צמשנה צצמשניות] ומח בעלה של אחת מהן הלזו תלח משום אחות אשה, וכן שתי חרשות גדולה וקטנה מח בעלה של קטנה תלח הקטנה משום אחות אשה מח בעלה של גדולה ר' אליעזר אומר מלמדין את הקטנה שחמאן צו ר"ג אומר אם מיאנכ מיאנכ ואם לאו תמחין עד שחגדיל ותלח כלזו משום אחות אשה ר' יהושע אומר אי לו על אשתו אי לו על אשת אחיו מוציא אח אשתו צגע ואח אשת אחיו בחליצה ע"כ.

ובגמ' פריך ומי שרי (ללמד קטנה שחמאן) והחני צר קפרא לעולם ידבק אדם צשלשה דברים ויחרחק משלשה דברים ידבק צשלשה דברים בחליצה וצכצח שלום וצכפרח נדרים ויחרחק משלשה דברים מן המיאון ומן הפקדונות ומן הערצונות מיאון דמלוה שאני ובגמ' שם דף ק"י ע"א אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר וכן אמר ר' אלעזר הלכה כר"א.

ביאור בדברים דכיון דנשואין של שניהם שוים הם דשחיהן קטנות ויחומות ואין הקידושין שלהם מדאורייתא והן ראויות למיאון כדין קטנה שנשאת ואיסור אחות אשה שלה אינו איסור גמור אף זיקתה של זו אינה זיקה גמורה והרי איסור אחות אשה שבה וחיוצ זיקתה צמדה אחת הן וכל שהם שוים אחי איסור אחות אשה ודוחה מלות יבוס לגמרי. ואם היחה אחת גדולה ואחת קטנה כלומר שהיו שתי אחיות יחומות ואחת גדולה שנשואיה נשואי תורה ואחת קטנה שנשואיה אינן נשואי תורה ונישאו לשני אחים אם מח בעלה של קטנה תלח אלמנחו משום אחות אשה דהא אלימא איסור אחות אשה שבה עפי ממלוח יבוס, אבל אם מח בעלה של גדולה שנמלח עכשיו הזיקה זיקה של תורה ואיסור אחות אשה אינה אלא דרבנן ונשואי קטנה דרבנן לא

ומהכא שמעינן וכו'. בגמ' ח"ש וכן בנו וכו' אלא לאו משום חולץ וש"מ גזרו שניות בחלוץ ש"מ, ועיין רש"י ד"ה חמימה: שומרת יבם דנפלה קמיה משומד. במדכי פ' החולץ סי' כ"ט הביא בשם רבנ"ה סי' קנ"ז בשם רב יהודאי גאון לחלק בין אם היא משומד בשעת נישואין ובין נשחמד אח"כ, ומלשון רבנ"ה ג' גע. ועיין טור ח"ע סי' קנ"ז בשם רב יהודאי גאון לחלק בין אם היא משומד בשעת נישואין ובין נשחמד אח"כ, ומלשון רבנ"ה ג' גע. גם דעת רב שרירא

משנה הלכות

דחינה יודעת לשמור גיטה ולא לשמור עלמה היכי קאמר ד"ח מחגרשת והא אמר ר' ינאי ונתן בידה מי שיש לה יד לגרש ילחה זו שאין לה יד לגרש את עלמה ותדרי' ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת ילחה זו שמשלחה וחוזרת ל"ל דיודעת לשמור גיטה ואינה יודעת לשמור עלמה ונכתב כל זה בהלכות ולא מלא ה"ה טעם מספיק נגד טענת הראש"ד ועיין מגדל עוז סס.

ובמוש"ע ח"ע סי' קי"ט סי' אכל אם נשחמדה ואינה יודעת לשמור עלמה היכי קאמר ד"ח מחגרשת והא אמר ר' ינאי ונתן בידה מי שיש לה יד לגרש ילחה זו שאין לה יד לגרש את עלמה ותדרי' ושלחה מביתו מי שמשלחה ואינה חוזרת ילחה זו שמשלחה וחוזרת ל"ל דיודעת לשמור גיטה ואינה יודעת לשמור עלמה ונכתב כל זה בהלכות ולא מלא ה"ה טעם מספיק נגד טענת הראש"ד ועיין מגדל עוז סס.

פ) שומרת יבם דנפלה קמי' משומד לא משחריא לעלמא עד דחליץ לה. דבר זה הוא מחלוקת הגאונים הראשונים וז"ל הא"ז (סי' תר"ה) כתוב בחשוכה הגאונים שומרת יבם שנפלה לפני מומר לא משחריא לעלמא עד דחליץ לה. דכא ח"ע דאשחמד בקדושתיה קאי וקיי"ל דאי מקדש בת ישראל חפסין בה קידושין, והכי אמר מר רב נחשון גאון בר ישראל דקדיש אשה וכוה ליה את מומר בשעת קידושין ומת הכוה בר ישראל בלא בניס אשחו פטורה מן החליצה ומן היבום כיון דקדיש שמדוהיה דאח לקידושין ומית הכוה בר ישראל אשחו פטורה מן החליצה ומן היבום מ"ע משום דנישואים הראשונים מפילים את האשה לפני יבם לחלוץ או ליבם וכן הלכתא, וכן מלאחי בספר בשר על גבי גחלים יבמה שנפלה לפני מומר זקוקה ליבם ואינה עלה זיקה דאח מיבמה ליבמה יבם מומר אסורה ולא משחריא לעלמא עד דחליץ לה מן הכוה יבם מומר מ"ע דמן כד חקדשה לצעלה חלה עלה דאמרינן נשואין הראשונים

ובגמ' יבמות מ' ע"ב איבעיה לכו גזרו שניות בחלוץ או לא בערוה דאורייתא גזרו בכו רבנן שניות, בחלוץ לא גזרו רבנן שניות, או דלמא ל"ש ח"ש כו' ובין בתו מאי לאו משום חולץ דכו"ל אשת אבי אמו לא משום מיחנה דכויה לה אשת אחי אבי אמו והא גבי שניות דערוה לא גזרו אלא לאו משום חולץ וש"מ גזרו שניות בחלוץ ש"מ ע"ש באריכות והן הן הדברים שהש"ב רבינו כהן, ועיין טוש"ע ח"ע סי' קס"ב ועיין קדושין דף ו' וזכחים פ"ב ע"ב וירושלמי יבמות פ"ד ה"ט ופ"ח ה"א ופ"ג ה"א דחליצה פטורה.

ע) ודאמרינן נשעית. שם קי"ב במשנה חרש שנשא פקחת ופקח שנשא חרשה אם רלה להוליא יוליא ואם רלה לקיים יקיים כשם שהוא כונס ברמיזה כך הוא מוליא ברמיזה פקח שנשא פקחת ונתחרשה אם רלה יוליא ואם רלה יקיים נשעית לא יוליא ובגמ' כהן קי"ג ע"ב וגיטין ע"א ע"ב ח"ר ילחק דבר חורה שועה מחגרשת מידי דכוה אפיקחת בעל כרחיה ומה טעם אמרו אינה מחגרשת שלא יבגו בה מנהג הפקר. וז"ל הרמב"ם פ"י מה"ג הכ"ג מי שנחרשה אשחו הרי זה מגרשה בגט ומהיבם מגורשת אכל אם נשעית אינו מוליא עד שחזרה, ודבר זה תקנת חכמים הוא כדי שלא תהא הפקר לפרולין שהרי אינה יכולה לשמור את עלמה לפיכך מניחה ונושא אחרת ומאכילה ומסקה משלה ואין מחייבין אותו בשאר כסות ועונה שאין בה צדק לדור עם השועים בבית אחד, ואינו חייב לרפאותה ולא לפדותה, ואם גירשה הרי זו מגורשת ומוליא מביתו ואינו חייב לחזור ולהטפל בה. ובכשגות הרי זו מגורשת וכו' ח"א והוא שיודעת לשמור גיטה.

ובתב ה"ה ואם גירשה כבר הזכרתי מימרה דר' ילחק דאמר ד"ח מחגרשת וצירושלמי (רפ"ד) ביארו עוד ואמרו דלדעת ר' ילחק אם עבר וגירש גירש ובגמרינן ליכא פלוגתא על הא דר' ילחק ובכשגות ח"א והוא שיודעת לשמור את גיטה ע"כ. ומבואר כן בגמ' כדבריו שאמרו שם היכי דמי אי דיודעת לשמור גיטה ויודעת לשמור עלמה מי נכגי בה מנהג הפקר אלא

לה, דהא בקדושתיה, דקיימא לן דאי מקדיש תפסין ליה קידושי. (שם לב. פא) גאון כובא צעור ככב"ג שני אחים נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן ואחר כך מתה אשתו של שני, שלפנינו, ועיין חש' מהר"י מיניץ סי' י"ב, ועיין משנה"ג ודוק; שני אחים וכו' ומת אחד מהן. חסורכ דכו"ל אחותה בחייה, וכל שאינו קורא זה בשעת נפילה יבמה יבא עליה, נחסרה עליו עולמית כחשה אח שיש לו בנים: פליקא דהו דלי יבמות. בעזר הא-ג' המושיע בישועות ונחמות. בן יקמינו וסייענו בחן בליות. לדתה"ל ולסיים לבאר ה"ל עדינות.

משנה הלכות

כביאו כב"י שם. וכנראה דלא הרגיש כשר ז"ל דגם כח"ז ושאר ראשונים כביאו דברייהם ושזכ לא רק דעת רב יכודאי גאון אלא גם גאונים אחרים ס"ל כן, ועיין ב"י וב"ח שם.

וראיתי לרבינו הגדול בה"ד סי' רכ"ג, שהביא דברי כח"ז ובהאריך הרבה בדבריו ובדברי רבותיו בגאונים ז"ל שהביא כח"ז והשיבות שדנו בזה ואחר האריכות העלה רבינו בה"ד דבר חדש דשני מיני אחיה, האחד הוא אח במלות ולזה כל ישראל חברים ואפילו גר נקרא רעך וחייב להחיותו שהוא בכלל אחיך במלות אבל לענין יבום אינו חלוי בזה במלות שהרי גר אינו מיבם חשה אחיו בגר דכו"ל כקטן שנולד דמי, ולענין יבום צעין אחיה מ"ל לידה לחוד דומיא דבני יעקב ואינו חולה בקיום מלות כלל אלא בגוף שנולד מאב אחד אפילו ממזר כל שהוא מזרע ישראל ונולד לאב אחד הוא מחייב ביבום ולכן נמי אינו חולה כלל אם הוא נשחמד או לא דגופו לא יוכל ללאת מכלל ישראל לעולם, ואפילו משומד אם נולדו לו בנים מאשתו הישראלית והיא ג"כ משומדת מ"מ כבנים לא לריכים גירות והם זרע ישראל ולכן כל שהוא נולד ישראל חייב ביבום ע"ש באריכות, ובח' בארכתי בזה במקום אחר.

ודעת רבינו כדעת רוב הפוסקים שמומר זקק ליבום ואינו יולא עד שחלוץ לו, וזה שכח דהא בקדושה פ"י שהגם שהוא מומר מ"מ נשאר בקדושה ישראל לענין זה שאם קידש קידושו קידושין ועיין מש"כ רבינו סוף ה"ל גיטין דקיי"ל הכי, ובח"ע סי' מ"ד ס"ט ישראל מומר שקידש קדושו קדושין גמורין, ועיין יו"ד סי' רס"ח דכ"ה גר שחזר לסורו קדושו קדושין גמורין ועיין מהר"י מיניץ סי' י"ב דלא הוי רק קדושי דרבנן ועיין מהרש"ם ח"ע סי' יו"ד ובשו"ת הרא"ם ח"א סי' מ"ז בשם מהר"י בן חביב דמומר לעו"כ אין קדושו קדושין ומכרה"ם חולק עליו, ודעת רבינו דקידושין גמורין הם מדאורייתא, ולענין בניו עיין מש"כ סוף ה"ל גיטין כנ"ל ע"ש. ועיין באה"ע ופח"ש ח"ע כנ"ל. ומיכה ליבם לא דחסור לה לדור עם מומר ופשוט.

(מא) שני אחים נשואין שתי אחיות וכו'. משנה שם ל"ב

מפילים אבל כד נסבה בעל הכוח יבם כיב מומר קודם לכן לא לריכב חליכה מיניה עכ"ל. ובהאריך שם בדבר ומסיק דחלוי במחלוקת אי מיחה מפלה אי נשואין כראשונים מפילין ור"ה פסק דהלכתא כרבנן ורב אחי דמיחה מפלה ולדעתו אפילו כיב מומר בשעת נישואין וחזר בו בשעת מיחה מיבם או חולץ ואם כיב מומר בשעת מיחה אחיו אפילו כיב יכודי בשעת נישואי אחיו לא חולץ ולא מייבם שהרי מיחה מפלה ובשעת מיחה לא כיב יכודי ואפשר שגם רב נחשון גאון וס' בשר ע"ג גחלים ס"ל כן שלא ראינו מפורש שאף אם עשה חסובה כמומר בשעת מיחה אחיו שפטורה מן החליכה ומן היבום ע"ש.

והמורה סי' קנ"ז כתב וז"ל כתב רב שרירא גאון נפלה לפני מומר כיון שהורחו ולידחו בקדושה זקוקה ליבם ומחטבנה עד דחליץ לה ורב יכודי כתב אי כד נסבה בעלה הוי יבם מומר לא צעי חליכה מיניה ואם כיב בעל מומר ויושבת תחתיו ומת בהמרוחו בלא בנים אינה לריכב יבום דהא לאו אחיו הוא ואין זקוק לה חליכה ע"כ ולא ידענא למכ לא חביה אשת מומר זקוקה ליבם וגם מה חילוק יש בין אם כיב יבם מומר כשנישאת או לא ע"כ. והנה מה שכח רבינו ולא ידענא מה חילוק יש אם כיב יבם מומר כשנישאת וכו' הנה באמת כי רבינו הגדול כח"ז ביאר זה החילוק בשם רב נחשון גאון ובשר ע"ג גחלים דכיון דבשעת נישואין לא כיב יכודי והם ס"ל נישואין כראשונים מפילים, ועיין בגכוח מרדכי פ' החולץ שהעתיק מס' העיטור שהעתיק דברי ר' יכודאי גאון ונראה דהוא ס"ל דרב יכודאי גאון אינו חולק על רב שרירא גאון אלא מפרש דבריו וכ"כ בפ"א העתיק דברי רב שרירא ורב יכודאי גאון וכחב שהרשב"א תמה עליהם כביאו כב"י ח"ע סי' קנ"ז, והמר"ק שורש פ"ה ג"כ תמה עליהם וכו' ועל רב יכודאי שנכתב בשמו אינו תמה משום דגמירי דמאור עינים הוה ולפעמים היו תלמידיו כותבין בשמו מה שלא עלה על דעתו אך על תלמידיו הכותבין ועל בעל העיטור שהעתיק דברייהם יש לחמוק למכ לא רדפס וכחחם עד כהרמב"ד דבר פשוט הוא דאין לדברים אלו שורש וענף ולא שום דם סמך כלל ואוי לו למי שמיקל בזה

אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת. (פב) ראובן ושמעון נשואין שתי אחיות וגירש אחד מהן את אשתו ומת אחד מהם בלא בנים ואחר כך מתה הגרושה, אין אחותה צריכה לא לייבם ולא לחלוץ, מאי טעמא, כיון דמית חבריה הוה איתה לגרושה בחיי, איפסדה לה היא, ואפילו צרתה, דהכי אמור רבנן (שם ל.) כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הדי היא כאשת אח שיש לו בנים ואסורה, ואפילו צרתה פטורה.

סליקו להו הלכות יבמות

משנה הלכות

בעל בערוה אסורכ ואע"ג דלא ביהא לרכ חלל בזיקה.

ובתום שם ד"כ גירש אחד הקשו חימכ אחאי נקע ג' אחין כ"ל למימר ב' אחין נשואין ב' אחיות וגירש האחד את אשתו ונשא אשה אחרת ומת וכו' ותי' דלר"י אהכ"י חלל דנקע חגב אורחיה לאשמעינן דאין זיקה דכר' ירמיה ס"ל ע"ש ורבינו הגדול הרגיש נמי דכא קושיא ולכן לא הביא רק ראובן ושמעון, ובש"ע ח"ע סי' קע"ה ס"ח שלשה אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות וא' נשוי נכרית גירש אחד מצעלי אחיות אשתו ומת נשוי נכרית וכנס במגרש ומת מותרת לאח הנשאר אבל מת נשוי הנכרית קודם שיגרש אחד מצעלי אחיות את אשתו אפילו אם לא כנס הנכרית ומת אסורה לאח הנשאר מפני שהיתה לרת ערוה בזיקה ואפי' אם גירש בערוה קודם שמת אבל אם כנס בעל האחות את הנכרית וגירש בערוה ומת ל"ג גירש קודם שכנס בערוה ל"ג אח"כ מותרת האחרת לאח הנשאר ע"כ.

והיי"ח רבינו דכתי אמור רבנן כל יבמה וכו'. בגמ' שם ל' ע"א אמר רב יהודה אמר רב כל יבמה שאין אחי קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה וכתב רבינו ואפילו לרתה פטורה. ועיין מאירי אמר ר"ס כו' אולם זאת אשר ביהא אחות אשתו ונפלה ליבם לייבום בחיי אשתו, הנה כבר כתבנו שהיתה אסורה עליו עולמית, ואמנם לרתה ר"ל הנכרית לא נמלא בה דינה בתלמוד ולא מאמר לאחד בגאונים, והמשפט אללי שהיא חוללת ולא מחיבת לפי שאני מסופק אם אסורה משום ערוה וכהיה לרתה פטורה מן החליצה ומן היבום או אסורה עליו מדרבנן אשר אמרו הואיל ונאסרה עליו שעה אחת וכהיה כמו השניה ולרת השניה חוללת או מחיבת ולזה תחליץ להחמיר עכ"ל ובלשון פיכ"ח תמליח בדברים כמ"ש חלל בשנינו לשון קלת, ופלא שלא זכר רבינו כרמז"ס ז"ל מדברי רבינו שכתב להדיא דאפילו לרתה

ע"א שני אחים נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן ואחר כך מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת. ובגמ' פשיטא כשהא ומת מהם דלא מידחה מהאי ביהא לגמרי אחרת לא ככה דקא מידחה מהאי ביהא לגמרי לא כ"ש פי' לעיל (דף ל') גבי שלשה אחין שנים מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשא נכרית ומת אחד מצעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומתה אשתו של שני ואח"כ מת נשוי נכרית הרי זו אסורה עליו עולמית משום אשת אח הואיל ונאסרה עליו שעה אחת בנפילה ראשונה משום אחות אשה ואע"ג דבהאי נפילה קמייחה לא אידחה לה לגמרי דכא קאי נשוי נכרית שזקקה ליבום וקורא אחי בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה אפי"ה חשבינן לה לגבי בעל אחותה כאשת אח שיש לה בנים לאיחסורי עליה אפילו לאחר מיתה אחותה. הכא דבשעת נפילה אידחה מהאי ביהא לגמרי דאין כאן חלל בעל אחותה ומשעה שנפלה אין זיקת יבום עליה מיבעיא. ומשני חנא הא מחני' דככה חני צרישא וכך חזיא להחירא ושריא וכדר חזיא לאיסורא ואידי דחציבה ליה אקדמה ומשנה לא זכר ממקומה ע"כ. ועיין רמב"ם פ"ז הי"ב מה' יבום ובש"ע ח"ע סי' קע"ה ס"ח.

פב) ראובן ושמעון נשואין שתי אחיות וכו'. שם ל' ע"א שלשה אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית גירש אחד מצעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכרית וכנס במגרש ומת זו הוא שאמרו וכולן שמתו או נתגרשו לרוחיהן מותרות. ובגמ' טעמא דגירש ואח"כ מת אבל מת ואח"כ גירש אסורה. פי' טעמא דגירש בעל האחיות תחלה ואח"כ מת נשוי נכרית דאפילו בזיקה לא נעשית לרתה משום הא מת נשוי נכרית והזקקה נכרית לבעלי אחיות ואח"כ גירש ונשאה לזו הואיל וקודם שגירש נעשית לרתה בזיקה אסורה על אחיו כשימות במגרש משום לרת אחות אשה בשלמא אי לא כנסה הויה מותרת לזה מחמת זיקת אחיו הראשון אבל משכנסה ועכשיו זקוקה לזה מכא

איפערק לכ דככי אמור רבנן (שם ל') כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה כרי היא כאשה איש שיש לו בנים ואסורה ואפילו לרחק פעורה, גם בחוס' (ד"ה ונאסרה עליו שעה אחת) כתבו כרבינו שגם לרחק נפטר וגי' כתבו קלח קשה שאינו מזכיר

כלל. שוב ראיתי שכבר עמדו על זה עיין ישרש יעקב כאן ובק"ח וכביאו דהרמב"ם בעלמו חזר בו בחיבורו פ"ז כי"ח ופסק דבין היא ובין לרחק פעורה וע"ש בכ"ה ועיין רע"ב וחוי"ט ובחז"ח.

סליקו להו הלכות יבמות

ומודה אני לפניך רבון כל המעשים, אדון כל הגשמות, ששמת חלקינו במחיצת כבוד המעשים, וסייעתני לגמור פי' על ה"ג הל' יבמות, כן תחיינו ותקיימנו בוחן כליות, להתחיל ולגמור הל' עריות.

אנו מצינים פה כמה תשובות מהל' יבמות הנוגעים לענינו

סימן א

עש"ק לסדר ויהי ברכה בני יל"ח

מע"ב חתני כבני הרכ"ג וי"ח שלשלת היוחסין פרי עץ הדר כש"ח מוכ"ר יכושע יואל ויינבערג שליע"א, ולפירת ביחו בתי הרבנית בלדקנית מנב"ח מרת מרים מלכה חת", מ"ר זישיבא הקדושה בית אברהם סלונים, ירושלים עיכ"ק ח"ו

אחדש"ח ז' באבבא נאמנה,

בדבריהם שאינו דומה לאח"ח דאסורה משום קורבא דעריות ולא כן נדה. וקשה לך דהיכן מלינו דין נאסרה שעה אחת מפורש בעריות אשר מחמת כן נאמר דרק מי שאסור משום ערוה יש בו דין נאסרה, וביחוד חקשה לכרא"ש וחוס' כרא"ש שכתב דלא ילפינן ולא שייך למילף נדה מאח"ח לגבי דין נאסרה ומשמע דדין נאסרה כתוב באיסורא דאח"ח ומינה לריך למילף. ובארכת בדברים משמחים בדברי חורה ופלפלה בהם בעומק ורוחב בינתך ששענה בדברי רבותינו הראשונים ואחרונים ז"ל בדברים משמחים והגם שאין הז"ג אללי לעבור על כל דבריהם ולפלפל בהם. האמנם כדי להשחשט בדבריהם כגני עכ"פ בהערה אחת, מה שנראה בהתרה ופירוק קושיא זו.

ולבאור"ה יש לעיין להיפוך דמאי ס"ד דהחוס' להקיש נדה לעריות דעריות אין הכיחור בידה להחיר עלמה על היבם ונדה בידה להחיר עלמה וכל שבדיה הכיחור לא דמי לעריות כלל ועיין ריש גיעין דפריך ולבעיה ב' עדים מידי דהוב אשאר עדיות שבחורה ומשני א"ע נאמן באיסורין ופריך דהכא איחזק איסורא דא"ח והו"ל דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים ועיין רש"י וחוס' בדבר שבדיה אפי' איחזק איסורא מהימנא ועיין חוס' שם וספרה לה ובח' הרמב"ן בשם י"א. ועיין יבמות (ני"ד ע"ב) נדה ביומי תליא מילתא אשה אח בבנים תליא רחמנא.

ואין לומר דמה שיכולה לעכר לא מקרי בידה שהרי העברה תלויה בפסיקה דמים שאינו בידה שחפסיק אלא בידי שמים, ועיין נוב"י מה שבאריך בנדה אי

היום כשקמתי באשמורת הבוקר ומלאתי הקובץ, ח"ח על יבמות שהוליו ישיבא בית אברהם סלונים חורף תשנ"ב שבבאח לי לפני זמן ועיינתי קלח במה שכתב שם באריכות גדולה בהא שמעחא (יבמות ד' ב' ע"א) באחות אשה שפוערת לרותיה ובחוס' שם ד"ה ואחות אשה שחקשו מנדה דאסור ליבם כמו אחות אשה דיבמה שנאסרה שעה אחת על בעל קרינן בה כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה כרי היא כאשה אח שיש לה בנים (יבמות כ"ז ע"ב), וחי' דלא דמי דאחות אשה ושאר עריות האיסור עומד על היבם עפי משאר בני אדם, אבל נדה לכ"ע אסירה. והרא"ש ז"ל סי' ב' כתב דלא דמיא נדה לעריות שאסורות ליבם משום קורבנות ומותרות לשאר העולם, אבל נדה אסורה לכל. וכ"כ החוס' שם ד"ה ואחות אשה דלא ילפינן מינה נדה דנדה לכ"ע אסורה ולא מקריא ערוה דאינה אסורה משום קורבא. וכן בבאח מחשב"ן סי' ר"ס שהביא דברי החוס' כה"ל וכתב

מקרי בידה, לעבר עלמה, ועוד דכוי תלוי במעשה לעבול, איברה דגראח דכה"ג מקרי בידה ואפילו הוה רוב כבא ע"י מעשה כיון שבעצב הזמן מסלק את הדמים ובידה לעבול מקרי בידה לעבול וגם עיקר העברה אף שאינו בידה שהרי תלוי בעלם עבד כבריאה ואם יבא האורח וילך אין זה בידה מ"מ כיון שכן הוא בעצב וכל שכן הוא בעצב מקרי בידו.

דל"א לדברינו מחוס' לקמן דף קי"ע ד"ה ר"מ היא דרוב נשים מתעברות לא מקרי רוב התלוי במעשה אלא ממילא הוא בא שאדם נזקק לאשחו, ובגמ' (בכורות כ' ע"א) דחשיב תשמיש דבהמה תלוי במעשה תי' בחוס' (בכורות שם ד"ה רבינא) לחלק בין תשמיש דאדם לתשמיש דבהמה דלפעמים לריך להרביע בהמה ודברי החוס' לריכים ביאור דמה בכך דלפעמים בהמה לריך להרביע אבל זה נמי הוי רק מיעוטא אבל רוב בהמות מתעברות ויולדות א"כ הרוב לא תלוי במעשה כלל ועבד בהמה והאדם אחד הוא לענין זה ואדרבה האדם תלוי בדעה ובידו שלא לעבול אבל בהמה עבדה אינה תלוי בדעה אלא הרי העבד מכריחה ואמאי קרי לה תלוי במעשה מפני המיעוט של לפעמים.

דל"ב נעמים עלינו דברי קק"ז בבית שערין י"ד סי' א' ד"ה וזה שכתב ז"ל וזה זמן רב נתקשתי דחולין דף נ"ג רוב אריות דורסין והא רובא תלוי במעשה, והקשה שם דמ"ש דריסת האר"י דלא מקרי תליא במעשה מרוב בהמות מתעברות ויולדות ובעלה שם דבר חדש דדבר התלוי במעשה עלמו שהוא בידו והמעשה בעצמו לא מקרי תלוי במעשה אבל דבר תלוי במעשה אחרים ואינו בידו אף שרוב אחרים עושים המעשה ויש כאן רוב עושים מ"מ כיון שאין בעצמם של אחרים לעשות המעשה הרי מקרי הדבר תלוי במעשה אף שבידו ובעצמו לעשות, והחילוק אם אנו דנין על העושה המעשה והיה בידו לעשות המעשה אזלין בחר רובא אבל אם אנו דנין על מי שנעשה בו המעשה כגון רוב פרות מתעברות ויולדות לא שייך לומר שהוא רוב בעצב כיון שעבד הזכרים לעלות על הנקבות ועבד הנקיבות לקבל הזכר, שהרי אין זה העבד של הזכר לעלות על נקיבה זו דוקא ואין בידה להביא הזכר עליה ג"כ ולכן עבד הנקיבה שמקבלת זכר אין זה מעלה או מוריד שהרי אין בידה שיבא עליה זכר ותלוי במעשה אחרים כלומר בזכר לכן לא הוי רוב.

דל"ג פי' ברוב אריות דורסין אף תלוי במעשה כיון שהמעשה בידו ובעצמו לא מקרי תלוי במעשה, ובזה ביאר והסביר מה שכתבו האחרונים דביאה זנות הוה תליא במעשה כמ"ש וראייתם מדברי החוס' הנ"ל

שמעמט דדוקא באיש ואשחו לא מקרי תליא במעשה, אבל ביאה מקרי תלוי במעשה ולריך פעם לדבר מ"ש אלו מאלו, ולכנ"ל אחי שפיר דבגם שאמרו גזל ועריות נפשו של אדם חומדתן מ"מ אין בידה להביא המזנה עליה אלא תלוי במעשה אחרים ואינו מעבד שיזנה עם זונה זו דוקא כו"ל תלוי במעשה אבל איש ואשחו שהוא מעבד העולם והאדם וכמ"ש בגמ' דלאחר שלשים יום אפי' אמרו לא בעל לא מהימני שפיר לא מקרי תלוי במעשה, וא"כ הרי מקרי בידה לעבר ולא דמי לעריות כלל, ואולי דזה כוונת הח"י שם אות ד' שכתבו בקילור א"י כיון שיש לה היחר ע"י עבילה מקרי יבמה יבא עליה אבל בני אין להם היחר ע"כ, וז"ע כוונתם בא אחות אשה שמחה אשחו נמי יש היחר לאחר שחמות ולכנ"ל אחי שפיר דכחא הכיחר בידה ולא תלוי באחרת והתם הכיחר תלוי במיתה אחרת וכבן.

דל"ד שכתב נתקשה שם בביאור דברי החוס' וברא"ש שתלוי הכיחר בחילוק האיסור שבאחות אשחו האיסור משום ערוה וקורבא ובאיסור נדה האיסור משום כרת ולא ערוה ונתקשה בלוח ג' דמאי נפק"מ ומכאן סברא לחלק בין איסור כרת כבא מחמת ערוה לבין איסור כרת כבא מחמת נדות והאיך האיסור יבוס קשור בדווקא לערוה ולא לשאר איסורי כרת.

דל"ה נלפענ"ד בהיחר קושייתך הוא כן, דכנה כבר נתקשתי באיסור יבמה לשוק שהוא איסור לאו ולא כרת כמבואר (יבמות ל"ב ועיין רמב"ם פ"ג מהל' יבוס ה"ע ובעו"ש"ע א"ע סי' קנ"ע) ולכאורה ממ"נ אם קידושין הראשונים פקעו כשמת בעלה הרי היא פטויה אלא שיש עליה מלוא יבוס של יבמה יבא עליה ואמאי איכא איסור לאו ואי אכתי נשאר קידושי בעלה הראשון והרי היא אשה איש וכמ"ש ז"ל מן השמים הקנו לו ליבם אשה והחירו לו אשה אחיו א"כ הרי כשזנתה תבא בכרת ובגמ' (שם) אמר רב מנין שאין קידושין חופסין ביבמה שנאמר לא תהיה אשה המת החולה לאיש זר לא תהא בה הויב לזר ושמואל אמר בעניוהינו לריבה גע מספקא ליה לשמואל האי לא תהיה אשה המת אי ללאו הוא דאתא אי דלא תפסי בה קידושין הוא דאתא ולא מיבעיא לרב דודאי ל"ע אמאי לא הוי בכרת אלא אפי' לשמואל נמי ל"ע, ועוד דהרי רב נמי מודה דיבמה לשוק לא הוי אלא לאו ואם זינתה לא נאסרה ולא הוי כא"א ואפי' למ"ד יבמה שזינתה אסורה ליבמה ועיין סוטה י"ח ובחוס' שם בשם הירושלמי אי קיי"ל כרב המנוח ועיין יבמות בגמ' דף ל"ו ע"א ובדרב המנוח קמפיליגי דאמר רב המנוח שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה דרב אמר הרי היא כאשה איש ומיפסלא

בזנות ומ"מ נראה דאין הולד ממזר דלא כוי רק חייבי לאוין ושמואל אמר אינה כח"א ולא מיפסלא בזנות ועיין רמב"ם פ"ב מהל' יבום כ"כ.

והנה כבר כתבנו דבקידושין יש שני קנינים קנין קנין ממונות וכשחמשות וכשני קנין איסור של הקדש ועל קנין ממונות הבעל נותן פרוטה ומקדש וקנין זה יליף קיחה קיחה משדי עפרון וקנין זה נעשה מלד הבעל ויש קנין שני וכוח קנין איסור שהיא מחייבת לבעלה ואוסרת על כל העולם עיין קידושין דף ב' ע"ב ד"כ דאסר לה אכ"ע כהקדש וז"ל דגבי אשה כמה דמחייבת להיות לו היא נאסרת לכל אבל בעליה לא שייך למימר הכי ביאור הדברים דהחילוק בין עליה דעליה אין בו דעה והכל מלד הבעל וליכא איסור הקדש מלד בעליה אבל באשה שהיא בעלה דעה כמה שמחייבת להיות לו היא נאסרת לכל ונמלא שהאיסור בא מלד מלד הייחוד שלה לבעלה, וקנין איסור הזה שהוא מדין הקדש ולכן אם זינתה תחת בעלה אפילו בשוגג מ"מ מעלה בבעלה והכוונה שהרי עברה על איסור היחוד שנתייחדה לו וכמ"ש זה המכרי"ק בחשוכה ובע"ז הביאו ולכן בחורה כתיב ומעלה בו מעל שהוא כמועל בהקדש וכן כי קלרתי.

ומעשה אשה שמה בעלה קיי"ל דמיחה מחרת ומוחרת לינשא לאחר ומיכו אשה שמה בעלה בלא בניס ונפלה לאחיו ליבום הרי מיחה בעלה לא החירה לינשא לאחר שהחורה אמרה לא תכיח אשה כמה החולה, ומעשה לריך להבין כמה נשאר אשה זו מקושרת לבעלה הראשון ולקידושין הראשונים שאסורה לינשא לאחר ורק ליבם ונראה פשוט דהקידושין שקידש הראשון לא נפקעו כלל וכן נמשכים מאחיו כמה לאחיו היבם שירש אותו ואח אשתו ע"י הקידושין שקידש אותה וזה מה שאמרו אשה בקנו לו מן השמים, וכן אמרו בגמ' קידושין ד' ע"ב מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת ופרש"י. לזה מחמת קידושי כמה ואין ציאה בזה אלא לגמור אבל קנין דמעיקרא לא. ובחוס' שם ד"ה מה ליבמה צסופו פי' נמי הרי' אלעזר משנ"א פי' שכן זקוקה ועומדת שביאה זו אינה עושה אלא גומרת קדושי ראשון ע"ש. מבואר דיבמה אינה לריכה קידושין שניים אלא הקידושין שקידש בעלה הראשון הם הקידושין לשני ולפי"ז תחזוק קושין אחאי אין הולד ממזר ואחאי לא כוי אלא בלאו.

ולפמ"ש לעיל בעעם הוא דכיון דבקידושין יש שני קנינים קנין ממון מלד הבעל וקנין איסור ממה שהיא מחייבת ולפי"ז קנין ממון מלד בעלה נשאר וירש אותה היבם עם שאר נכסיו שהיבם יורש את אשתו וירש שאר נכסי אחיו ושפיר אינו לריך קידושין

שניים ומיכו האיסור אישות שיחדה עלמה לבעלה הראשון שכי' אחי היבם אחיו היחוד מעולם לא החייתה ליבם זה וכיון שכן ח"כ איסור ח"א מלד היחוד שלה אלא דין אישות מלד הכסף קידושין והו"ל כעין דין גזל ושפיר לא כוי אלא בלאו, ואפי' לרב דס"ל דאין קידושין חופסין ביבמה י"ל משום דס"ל כיון דקידושי ראשון לא נפקעו ח"כ כמו דאין קידושין בא"א משום דאין קידושין חופסין בא"א שאין מקום חלות הכ"נ כיון דהקידושין לא נפקעו רק האיסור מלד ס"ל דאין קידושין חופסין ביבמה דלא חלו על הקידושי כסף של הראשון אבל מ"מ הרי היא אסורה רק בלאו משום דהיחוד שנתייחדה לבעלה הראשון אזל לה ולזה השני מעולם לא יחדה עלמה ועד שלא יבם אותה הרי היא בלאו שלא נאסרה מלד היחוד.

אלא דמעשה אחי שפיר החילוק בין איסור ערוה שיש בו כרת ואיסור נדה שיש בו כרת דאף דתרווייכו איסורי כרת ניכרו לענין החיוב ועונשין מ"מ לענין יבום חרי עניני יינהו דמלות יבום חולה באישות ובחלות הקידושין וכל אשה שקידושין חופסין בה נופלת ליבום הגם שאסורה לו באיסור לאו או נדה או כיוצא בו כיון שלענין יבום חפסות קידושין בעיקר שיחולו הקידושין ולכן אם היחה אסורה עליו באיסור ערוה בשעת נפילה הרי לא חפסי בה קידושין וכיון דלא חפסי בה קידושין ח"כ גם קידושי אחיו הראשון אין להם מקום חלות בשעת מיחה ופקעו הקידושין בשעת מיחה ככל הנשים שמחו בעליהן שנפקעו הקידושין וכתרו לעלמא אבל באיסור נדה דיש ילפיחא דקידושין חפסו בנדה ח"כ בשעת מיחה היבם הרי יש מקום חלות לקידושי אחיו הגם שהיא אסורה עליו משום נדה אבל חלות היבום הוא מלד הקנין של הקידושין של אחיו הראשון וכיון שיש מקום חלות עליה מלד הקידושין של קידושי כמה דקידושין חופסין בנדה אלא שאין צידו לגמור מלד האיסור נדות והלא כל היבום שהיא הביאה אינה עושה אלא גומרת קידושי ראשון וזה יכול לאחר זמן.

ובמה שכתבנו יש לישב קושיא הח"ל בחשוכה א' שהביא שם בשם המראנ"ח למניעת האוננת מחלילה משום דהיא מלכה ואונן פטור מכל המלות האמורות בחורה, וחמה וז"ל וגדולה מזו אני על הרב ז"ל אם כדבריו אין לך אשה שכשירכה ליבום שהרי הוא והיא נעשים אוננים ואף היבום היא א' ממ"ע וקיי"ל כל יבמה שאין אחי קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשה אח שיש לו בניס ואסורה ע"ש. ולפמ"ש אחי שפיר שהרי בשעת נפילה לא בעי אלא שיהא ראוי לקידושין שיחולו הקידושין והרי קיי"ל דאונן מלי מקדש ואדרבה גמ' מפורשת היא (כחובות ג' ע"ב) כדחתיא

ובתים מלחים כל עוב ערפי חזירים וכיוצא בהם. וברמב"ן ז"ל עפ"י עליו דבמלחמה שבע עמים כוחר להם דבר עמא עיין חולין פ"ק דף י"ז ואי במלחמה כרשות לא כוחרו אלא במקום סכנה ועיין רדב"ז שם.

וצראה דלא פליגי אלא בדבר איסור כגון ערפי דחזירי אבל דבר היחר לכ"ע מותרין לאכול וליכא משום גזל דכיון שהם במלחמה וישבו מהם כרי קנאו בחזקה ובמלחמה ולכן כיון שרדפו אחריהם ושבו מהם אכלו מה שאכלו, אלא שאח"כ כיון שאמר המלך סדום חן לי הנפש וברכוש כך לך ואמר לו אברהם ברמחי ידי וגו' אם מחוץ ועד שרוך נפל ואם אקח מכל אשר לך נמלא שמחלכ לא קנו מדין חזקה בשבי ולפי"ז כרי אכלו הנערים מגזל שאינו שלהם וגם מה שלקחו באנשים ענר אשכל וממרא לריכים להחזיר דלא ליכוי גזל למפרע ולכן אמר בלעדי רק אשר אכלו הנערים וחלק האנשים וגו' שכיון שהם כבר לקחו ואכלו אין בידי להפקיע משלהם בשביל בטענה שלא תאמר אני האשרתי את אברהם. ושפיר אכלו היחר למפרע.

אלו דברי חמ"ך אובכך כבני אדם מיעוט לעולם דושה"ע במלפ"ה לגדולתך וי"ר שחזכה ללמוד חורב לשמה ולהרביץ חורב ברבים ולהרבות דעה, ולבנות בית נאמן בישראל בזרע בך מאת השם המבורך ונא חדרוש בשלום אשתך הרבנית בחי בגדולה הקשורה בלבי אחי ונכדי חמדה לבי ובנה עיני אברהם מרדכי הי"ו ובשלום מחו' מר אביך שליט"ה במלפ"ה לישובת ה' כהרף עין בלב וגפ"ש.

מנשה הקטן

כרי שכי' פחו אפוי ועבחו עבוח ויינו מזוג ומח אביו של חתן או אמה של כלב מכניסין את המה לאחד ואח"כ החתן ואח"כ הכלב לחופה וצועל וצועל בעילת מלוח ופורש ונוכג שבעה ימי המשחה ואח"כ נוכג שבעה ימי אבילות, וכרי מצוחר דכשהוא או היא או שנייהם אוננים מקדשין אפ"י לכתחילה בכ"ג שמתו אביו של חתן או אמה של כלב וכ"ג שרוייהו קודם שחל האבילות ולכן לא מקרי בשעה נפילה יבמה שאין אני קורא בה בשעה נפילה דלענין הקידושין חלין אז שזכ היא החלוח בשעה מיחה וכרי כירושא נמי מלוח וחל בשעה מיחה ומח שאינו צועל היבם הוא איסור אחר, ובאמת דביבום אפ"י לא נחווין לשם מלוח כלל ואדרבה כיון שלא לשם מלוח מ"מ כל שמחווין לשם ביאה בעלמא ואפ"י זנות קנה ול"ע.

אלא דלפי"ז בחילוק מוכרח בין איסור כרת דערייות לאיסור כרת דנדב דהגם דחרוייהו איסור כרת הם ובהקשו בכקישא דר"י מ"מ כיון דלענין קידושין שחופסין בנדב הפקיע הכחוב דחופסין בה ולענין יבום הפיקר הקידושין שיכיו חופסין בה שפיר לא מקרי אסורה בשעה נפילה כנלפ"ה וכבן כי ביסוד זה יש לישב עוד ענינים.

מענינא דיומא גרגיר אחד מה שהכרחי (לך לך י"ד כ"ד) בלעדי רק אשר אכלו הנערים וחלק האנשים אשר הלכו אחי. נראה לפמ"ש ברמב"ם ז"ל פ"ח מהל' מלכים ה"א חלו"זי לבה כשיכנסו בגבול העכו"ם ויכבשום וישבו מהן מותר לכן לאכול נבלות ועריפות ובשר חזיר וכיוצא בו אם ירעז ולא מלא מה יאכל אלא מאכלות אלו האסורים, מפי השמועה למדו

הלכות גדולות

עריות

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו
חברו

רבי שמעון קיירא

וליש מרבתינו

רבי יהודאי גאון

עם פירושי

קמת סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה
מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחורים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק
בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב
שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
בארץ ישראל
שנת ה'תשנ"ו

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

אפשר להשיג את הספר:
מוסדות קרית אונגוואר
רח' חזקיה שבחאי 12
קרית אונגוואר
רמות ירושלים
טל: 02-869097

כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל

אלא בחייה. ב) לעולם אינו פוסל את אשתו ואפילו בא על אמה ועל אחותה ועל בתה. ג) נבעלה באונס מותרת לחזור לו, נבעלה ברצון אסורה לחזור לו, ד) וכהן בין באונס בין ברצון אסורה לחזור לו. ה) נתארסה ונתגרשה, נבעלה בין באונס בין ברצון אסורה לחזור לו דברי רבי ישמעאל, שהיה רבי ישמעאל אומר הרי הוא אומר (רבי'ם כ"ח ד') לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה וגו' אשר הסמאה וכי במה נטמאה זו שהרי אמרו חכמים עד שלא נשאת לאחר מותרת לחזור לו משנשאת לאחר אסורה לחזור לו. זה מדרש דרש רבי יוסי בן כיפר וכיוצא נראה דסד"א כחצוב דשמואל דסופו ברלון נאסרה וניחוש דכולהו בסופו ברלון חוץ מאסרה דלדיקת גמורה היחה כמ"ש בחוס' קמ"ל דמוחרת לחזור וכהן: ובהן. כלומר אשה כהן שנבעלה בין באונס ובין ברלון אסורה לחזור לו: נתארסה ונתגרשה. עיין גירסת הגר"א שגרם נתגרשה ונתארסה, ולפי נוסחת רבינו ז"ל דרבי ישמעאל ס"ל כרבי יוסי בן כיפר דכיון שע"י קידושין נאסרו עליו שבע נשים באיסור ערוה, ולכן אפילו רק נתארסה ונתגרשה אסורה לחזור לו, או יאמר דס"ל לרבינו דמי שגירש את אשתו ונתארסה לאחר וגירשה ולא בא עליה מותרת לחזור לו אבל אם נבעלה לאחר אירוסין בין באונס ובין ברלון נקראת אשר העמאה ולא יוכל בעלה הראשון ודייק כן רבינו דפריך וכי צמח נעמאה זו, כלומר שהרי אמרו חכמים

משנה הלכות

ברלון וכו' ולאצוב דשמואל חונס דשריא רחמנא כיכי משכחא לה כגון דקאמרי עדים שנוחה מחלחה ועד סוף, ופליגא דרבא דאמר רבא כל שחלחה באונס וסוף ברלון אפי' היא אומרת הניחו לו שאלמלא נזקק לה היא שוכרתו מותרת מ"ע ילך אלצבא חניא כווחיב דרבא והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאע"פ שלא נתפשה מותרת ואיזו זו כל שחלחה באונס וסופו ברלון ע"כ. ועיין רמב"ם פכ"ד מה"א הי"ע ובש"ע א"ע סי' ו' סי"א.

ד) ובהן בין באונס בין ברלון אסורה לחזור לו. (שם) חניא חידך והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאע"פ שנתפשה אסורה ואיזו זו אשה כהן ועיין רמב"ם פ"ח מה"א ב"ח ועוש"ע א"ע סי' ו' סי"א. ובמס' ד"א שם והכנה בין באונס בין ברלון ורבינו כחז והכהן כלומר כהן שאשחו נאנסה דכהנת אפשר שנשאה לישראל ועיין יצמות ל"ג ע"כ ואם היו כהנות נפסלו מן החרומה. ובגמ' דף ל"ה כהנות אין ישראליות לא אימא אס' היו נשי כהנים וכו' והא אמר רב עמרם וכו' אשה ישראל שנאנסה אע"פ שמוחרת לבעלה פסולה לכהונה אמר רבא הכא קאמר אס' היו כהנות נשואות לישראל נפסלו מחרומה דבי נשייכו ע"כ. וע"ש בחוס' ד"ה אע"פ. והרמב"ם פכ"ד מה"א כ"ח כחז בר"א צהיה בעלה ישראל אבל אשה כהן שנגבה או שנאנסה אסורה לבעלה שהרי נעשית זונה מ"מ.

ה) נתארסה ונתגרשה נבעלה בין באונס בין ברלון אסורה לחזור לו. נראה דקאי אאשה ישראל דקאמר דנבעלה באונס מותרת לחזור לבעלה

ב) לעולם אינו פוסל את אשתו. בגמ' (יבמות ז"ה) יליף לה מקרא דושכח איש אוחה בסועב ודרשינן, אוחה שכיבחה אוסרתה ואין שכיבחה אוחה אוסרתה. ואפילו בא על אוחה במזיד לא מיחסרה אשתו עליוה. וז"ל הרמב"ם פ"ב מה"א ב"ח עבר ונאף עם אחת משבע נשים אלו בין בזדון בין בשגגה אע"פ שהוא והנואפת צמיחה צ"ד או צכרת לא נאסרה אשתו עליו. והא דחשיב רק הני ג' לא משום דלאו כל השבע בכלל הן וכמ"ש הרמב"ם עבר ונאף עם אחת משבע נשים אלו וכו' לא נאסרה אשתו אלא השז אלו וה"ה לשאר.

ודע דאף שדרשו ז"ל ואין שכיבחה אוחה אוסרתה מ"מ שכיבחה אוחה אוסרת את אוחה שנעשית זונה כבא על כל העריות, ואם היחה אשה איש וברלון נאסרה על בעלה ואם היחה אשה כהן אפי' באונס נאסרה עליו, ונחלקו רבותינו אם מחה אשתו אח"כ אי מותר באוחה כמו בכל אוחה אשתו שלאחר מיחה הותרה ואף שאמרינן כשם שנאסרה לבעל כך אסורה לבעל דוקא במקום שנאסרה ע"י ציחה איסור זו אבל זו אסורה ועומדת היחה מחמת אוחה אשתו ולא חל עליה איסור כשם שאסורה לבעל ואיסור אוחה אשה פקע לאחר מיחה אוחה, או דילמא אמרינן כאן כשם שנאסרה לבעל כך אסורה לבעל והגם שפקע איסור אוחה אשה לאחר מיחה אוחה נשאר איסור של כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעל.

ג) נבעלה באונס מותרת לחזור לו. כחובות (נ"א ע"ב) אמר אצוב דשמואל אשה איש שנאנסה אסורה לבעלה חיישינן שמא חלילה באונס וסופה

לפני חכמים שאמר משום רבי אלעזר בן שמוע (ו) כל האסורות לו איסור ערוה ובא עליהן אין צריכות הימנו גט חוץ מאחות אשתו ומאשת אחיו ומאשת איש שיש להן היתר אחר איסורן. (ז) זה מדרש דרש רבי חנניה בן אידאי לפני חכמים שאמר משום רבי נתן כל האסורות לו איסור ערוה ובא עליהן מותר בקרובותיהן הבא על האשה מותר בבתה, וזו שאלה שאל יוסי בן תדאי איש טבריא לפני רבן גמליאל ומה אשתי שאני מותר בה הריני אסור בבתה אשת איש שאני אסור בה אינו דין שאהא אסור בבתה, אמר לו צא ופרנס לי כהן גדול שכתוב בו (ויקרא כ"א י"ד) כי אם בתולה מעמיו יקח אשה ואני אפרנס לך את כל

עד שלא נשאה לאחר אפי' נבעלה ביאה זנות מותרת לחזור ומשנשאה שנבעלה בעילת היחר מצעלה השני חסורכ לחזור לו וא"כ ע"כ שהבעילה לאחר הכירוסיין חוסרת אוחה ואפי' ביאה היחר ודו"ק, ועיין בגכות בן ארי: ב"ל האסורות לו איסור ערוה. מבואר בגמ' יבמות

ל"ד ע"כ כל העריות שצחורה אין לריכות הימנו גט חוץ מא"ח שנשאה ע"פ ז"ד לנריכה גט מדרבנן גזירה שמה יאמרו גירס זה ונשא זה: חוץ מאחות אשתו וכו'. בגמ' שם ר"ע מוסיף אף אשה אח ואחות אשה ופסק רבינו כר"ע: ר' חנניא בן אידאי. שם גרס ר' חנינא בן אורי: מותר בקרובותיהן. שהרי לא חפסו זה קידושיין ולא הוי אלא בעילת זנות וכמ"ש בסמוך ועיין רמז"ס פ"ג מהא"ב הי"א: הבא על האשה וכו'. אפילו אשה איש דצפנויה ליכא הק"ו: צא ופרנס לי כה"ג. שכתוב בו בחולה

משנה הלכות

אחרון גט לא פסלה מן הכהונה מכלל דלא בעי' גט דאי בעייה גט אמאי לא פסלה מן הכהונה אלא סיפא אמרי קידושי עעות הוו רישא נמי אמרי נישואי עעות הוו קנסוכ רבנן סיפא נמי לקנסוכ רישא דעבדה איסורא קנסוכ סיפא דלא עבדה איסורא לא קנסוכ ע"כ. ופסק רבינו כר"ע וכ"פ הרמז"ס פ"י מה"ג הי"ח וכחז ב"ה דהלכה כר"ע דקם ליה כר' יוסי דהלכתא כוותיה.

ומיכו דוקא כשנאנסה אחת בעלה אבל אם נחגרשה ונבעלה אפילו באונס חסורכ לחזור לבעלה. ובגמ' יבמות (י"א ע"ב) דחניא ר' יוסי בן כיפר אומר משום ר' אלעזר המחזיר גרושתו מן בנישואין חסורה מן הכירוסיין מותרת משום שנאמר אחרי אשר הועמאה (דברים כ"ד) וחכ"א אומרים אחת זו ואחת זו חסורה אלא מה אני מקיים אחרי הועמאה לרבות סועה שנסתרה. ופרש"י אחת זו ואחת זו חסורה. דכתיב וחיכה לאיש אחר והייה היינו קידושיין וכתיב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה וגו'. ובנחלת יעקב נחקקה שם וכחז שחסר כאן צבא אחת והוסיף חיצה נחגרשה ונחארסה וכו' כלומר נחגרשה מצעלה ונחארסה לשני חסורה לחזור לראשון וכו' ולפענ"ד לא לריך אלא הדברים כפשטן דמה שאמרו בא"א שנבעלה באונס מותרת לבעלה דוקא כל זמן שחחתי בין ארוסה או נשואה אבל אם אירס אדם אשה וגירשה ונבעלה בין באונס בין ברזון חסורה לחזור לו דהיא בכלל אשר לא הועמאה ועיין נוסחת הגר"א.

(ז) זה מדרש דרש ר' חנניא בן אידאי. מס' ד"א (שם) ובגמ' הגירסא ר' חנינא בן אורי לפני חכמים משום רבי נתן. כל שהוא בלא יבא הוולד פסול ופוסל צביאה. (וגירסת הגר"א פסל לה ופסל לולד) ואלו הן עמוני מואבי מלרי ואדומי עבד ממזר נתין עו"כ חלל צח חלל כשרה אע"פ שהיא בלא יבא. כל האסורות לו איסור ערוה וצא עליהן מותר בקרובותיהן הבא על אשה איש מותר בצחה. זו שאלה שאל ר' יוסי בן תדאי איש טבריא אח ר"ג מה אשתי שאני מותר בה אני אסור בצחה א"א שאני אסור בה אינו דין שאהי' אסור בצחה. א"ל לא ופרנס לי כהן גדול. שכתוב בו (ויקרא כ"א) כי אם בתולה מעמיו וגו' ואני אפרנס לך כל ישראל דבר אחר אין דנין לעקור אות אחת מן החורה וגדכו ר"ג.

(ו) ב"ל האסורות לו איסור ערוה אין לריכות הימנו גט. יבמות (ל"ד ע"ב) דחניא כל עריות שצחורה אין לריכות הימנו גט חוץ מאשה איש שנשאה ע"פ ז"ד ור"ע מוסיף אף אשה אח ואחות אשה. ובגמ' פ"ח ע"ב בשלמא מראשון חבעייה גט אלא משני זנות בעלמא הוא אמר רב הונא גזירה שמה יאמרו גירס זה ונשא זה ונמלא אשה איש יולאה בלי גט אי הכי סיפא דקחני אמרו לה מח בעלך ונחקדשה ואח"כ בא בעלה מותרת לחזור לו החס נמי נימא גירס זה וקדש זה ונמלא א"א יולאה שלא בגט לעולם בעי גט אי הכי נמלא זה מחזיר גרושתו משנחארסה כר' יוסי בן כיפר דאמר מן הנשואין חסורה מן הכירוסיין מותרת הא מדקחני סיפא אע"פ שנחן לה

פ"י מה אשתי שאני מותר בה וכו' ולא יבא מותר לישא אלא צח אלמנה או גרושה שמוחר גם באמה וע"ז השיב לו ר"ג לא ופרנס לי כה"ג שהוא אסור באלמנה וגרושה וא"כ א"א לכה"ג לעולם לישא אשה שהוא אסור באלמנה וגרושה וא"כ אפי' צח אלמנה או גרושה יאסר דכיון שהוא אסור באמה אסור בצחה וגוירת שאין לה אם נמי חסורכ לכל כהן, ולפ"ז א"א לכ"ג לישא אשה ובחורה כתיב כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. ובס' זית רענן הקשה דכא אפשר לישא יחומה

ישראל. דבר אחר (ח) אין דנין לעקור אות אחת מן התורה, ונדהו רבן גמליאל. תניא רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אלעזר בן שמוע המחזיר גרושתו מן הנשואין אסורה, מן האירוסין מותרת, וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה אסורה. כל שהוא בלא יבא הולד פסול ופוסל ואלו הן עמוני ומואבי מצרי ואדומי עבד וממזר כותי נתין חלל, (ט) ביאת חלל כשרה אף על פי שהוא בלא יבא אין להנשא לפסולים ולכן ביאתו כשרה: אע"פ שהוא בלא יבא. פי' החלל הוא בלא יבא שהרי נפסל מכהונה והרי קי"ל דכל שנפסל זרעו פוסל גם לאחריו וכמו ממזר וביאתו פסולה קאמר דשאני הכא דביאת אביו אינו בלא יבא בקהל אלא שהולד חלל וכיון שאינו בלא יבא גם ביאתו הגם שהוא כבר חלל מ"מ ביאתו כשרה, ועיין משנה"ג ולא לריך לדחוקין שדחוקו בזה:

מעמיו וזה א"א לפי הק"ו הנ"ל ועיין משנה"ג: תניא ר' יוסי בן כיפר וכו'. כאן חוזר רבינו ומביא ברייתא מה שכח לעיל נתארכה ונתגרסה: ביאת חלל כשרה. פי' שלא נזכרו כשרות להנשא לפסולים ולכן ביאתו כשרה: אע"פ שהוא בלא יבא. פי' החלל הוא בלא יבא שהרי נפסל מכהונה והרי קי"ל דכל שנפסל זרעו פוסל גם לאחריו וכמו ממזר וביאתו פסולה קאמר דשאני הכא דביאת אביו אינו בלא יבא בקהל אלא שהולד חלל וכיון שאינו בלא יבא גם ביאתו הגם שהוא כבר חלל מ"מ ביאתו כשרה, ועיין משנה"ג ולא לריך לדחוקין שדחוקו בזה:

משנה הלכות

שחין לב אס וחי' כיון דכבר נאסרה מחיי האס חסורה לו עולמית.

(ח) אין דנין לעקור. נס' זיה רענן פי' דכ"ק מדין ק"ו חין אנו יכולין לעקור דבר מה"ת, שברי בחורה כתיב כי אם בחולה מעמיו יקח אשה ולפי דבריך א"א לישא אשה, ובניי הקשה עליו דא"כ מאי דבר אחר והביא דבילקוט ל"ג ד"א אלא לא ופרנס לי כה"ג ואני אפרנס לך כל ישראל, חין כדון יוכל לעקור איה אמת מה"ת ונס' מאורי אש כתב לזה דרוש נחמד. ומיהו רבינו גרם ד"א כגירסת הספר.

גאון שמוכיח את הגאונים שלא היה כמותו על צח שאינה פוערת ח"ו לא ידע ספר מי שהלעז עליו שלמעלה מאותו מקום ח' דפין פירש פירוש מבואר צכת שכבת פוערת וכן בשער חליצה וצרה וצרחא לא שציק וכשהגיע ח' דפין אחר מבואר וקלרו וכו' ועל הצח שהלך אציה למדנכ"י יישר כחך וחנוח דעתך כמה יפה כיוון (ועיין לזה חוס' קידושין וכבר הארכנו בזה) אבל דע לך כי יפה כיוונו הלכות גדולות בחזקה פנויות מחזקין להו, ואמרינן נמי אסור לאדם שיקדש בחו עד שחגדיל כו' שכיחא ובחזקה פנויות איתנייהו ואם חבין בשמועה נחקדשה לדעת חבירו כדברי רב יהודאי. אך ידוע הדע כי יש בהלכות גדולות הרבה מחלמוד ירושלמי ומברייתות במקום שאינו סותר חלמוד שלנו כפי הואיל וכך שיעורו באלף וכי הווא דאשת חמיו מותרת אבל אסורה מפני מראית העין וכי הווא דפרנס לי כה"ג ואני אפרנס לך כל ישראל ועוצא איכא וכו' ע"ש.

ולפענ"ד נראה לשון לא ופרנס לי כה"ג ואני אפרנס לך וכו' דכ"ק דודאי כוונתו לא היכה שלא ישאו נשים כלל אלא אמר שלא ישא אשה כל זמן שאמה בחייה ואיך יפרנס כלומר איך ימלא נשים לכל בני ישראל שאמותיהם כבר מחו וע"כ שלא לוחה חורה כן דדרכיה דרכי נועם וא"כ יש לפקפק על דין ק"ו. והשיב לו ר"ג הרי צכה"ג שיקח בחולה גם אשה מודע שחיה דוקא בחולה דרק על ק"ו אשה מפקפק אבל המפורש בקרא אשה מודע והיאך לוחה החורה כן שלא ישא רק בחולה ואם לא ימלא או שירצה באחרת וע"כ שניתה החורה מפורש כן ואני אפרנס לך אה כל ישראל כלומר יספיק להם נשים אם הי' באמת דבר זה מה"ת ואפרנס מלשון פרנסה יספיק לו לכל ישראל כאלו אם ילערך ד"א וכו' ונדהו ר"ג.

(ט) בת חלל כשרה. בקידושין (ע"ז) צח חלל פסולה לכהונה ובגמ' ר' דוסחאי פליג ואמר כשם שבני ישראל מקוה עברה לחללות כך צנות ישראל מקוה עברה לחללין ופרש"י מקוה עברה לחללות להכשיר את צחו ממנה לכהונה. כך צנות ישראל מקוה עברה לחללין להכשיר צחה ממנו לכהונה ויליף מקרא דכתיב ולא יחלל זרעו בעמיו בעם אחד הוא דמיחל בשני עממים אינו מיחל ע"ש.

(י) ביאת חלל. והמגיה הגיח [צח] וחיבת (ביאת) הכנים בסוגרים, וכוונתו נראה דברי ביאת חלל בלא יבא ואיך סותר עלמו מיניה וביה. ואמנם נלפענ"ד לישב גי' רבינו ומה עמקו מחשבותיו, והנה רבינו קאי אדלעיל מינה שכחב כל שהוא בלא יבא הולד פסול ופוסל וקשה ליה לרבינו דלפ"ז אחר דכלל לן החנה דכל שהוא בלא יבא הולד פסול ופוסל, כהן שצח על הגרושה נמי בלא יבא הוא וחי"ל להיות הולד פסול ופוסל וא"כ אמאי חלל מותר לבא בקהל בכלל נימא כמו

ובוח מיושב מה שהקשה בניי מה טעם נדוהו על ששאל דבר שלא חבין והביא דבילקוט לא גרם ונדוהו, ולפמ"ש מבואר דהיה מפקפק בדברי רז"ל שדנין ק"ו, ובגמ' סנהדרין (פ' חלק) דאפילו אינו מאמין בק"ו הרי כופר ולכן נדוהו.

ודע דבספר הישר לר"ח (ברוקלין חשי"ט) בסופו ענינים שונים כתב שרי ליה מארי לר' מנחם על ר' יהודאי

פס"ז מן הכהונה. דבנח על אביו בלא יבא. כל האסורות לו איסור ערוה ובא עליהן פסלן מן הכהונה. **יא** כערוכ עשאכ זונכ ונחלקו נדה אף על פי שהוא חייב על ביאתה כרת יב) הולד כשר להיות עומד ומקריב בנחשכרה מביאה ראשונה קודם שנחללה אי הולד חלל: נדה. ככן שנח על אשחו נדכ וילדכ בן אפי"פ שכוח חייב על ביאחכ כרת הולד כשר ואפילו

משנה הלכות

לכהונה לכחילכ ע"כ. וכחכ כ"כ סחם משנכ וכו' וכן הלכחא ע"כ. וכן פסק בש"ע א"ע סי' ז' סע"ז חלל שנשא כשרה הולד ממנה חלל וכן בן בנו כולם חללים עד סוף כל הדורות ואם ילדה בת אסורה לכהונה אצל אם ניסת אותה הבת לישראל וילדה ממנו בת אוחה הבת כשרה לכהונה שישראל שנשא חללה הולד כשר ע"כ.

ביאח עמוני מואבי מלרי אדומי עבד ממזר כוחי ונחין אסורין לבח בקבל ופוסלין ככ"ג חלל כיון שחשכ כולן יחד. וברי חלל אין דינו ככי אלא ביאחו כשרה ומותר לבח בקבל אלא שנפסל לכהונה וא"כ אינו דומה חלל לכני וקשה בחרתי חדא למכ חנא ליכ חלל כדדייכו כיון דאינו דומה ביאחו לביאח כולכו ועוד דמ"ש הוא כיון דבח מאיסור לא יבח ככולכו.

ונראה דרבינו נמי פסק כסחם משנכ וככלכ ולא פסק כר' דוסחאי דלא קיי"ל כוחיכ וגם בעור וב"י ובאחרונים לא הביאו דברי ר' דוסחאי כלל ורבינו נמי ס"ל דחלל פסול ופוסל עד עולם כמו כל בני ולכן כלל ליה לחלל עם כל שכוח בלא יבח שהולד פסול ופוסל אלא דמ"מ הוסיף רבינו דבחדא מיכו יש חילוק בין ביאח חלל לכני כולכו דכני כולכו ביאחם ביאח פסול הוא ואסורים בבת ישראל לעולם אלא יקחו בת מינס עמוני יקח לו עמונית ואפילו נחגייר ומואבי יקח לו מואבית אפילו שנחגיירו ביאחם בלא יבח וכן מלרי ואדומי עבד וממזר כוחי נחין. אצל משנכ ביאח חלל מינייכו שאף גסם הוא פוסל אח הולד בין שכוח זכר ובין נקבה ומ"מ ביאחו כשרה כלומר ביאח החלל בעלמו ומותר בישראלית ונתן עעם שאפי"פ שכוח בבלי יבח אין אינו בלא יבח והבן.

ולכן חי' רבינו בזה דבר חדש לחלק דלא דמי בני לחלל דאפי"פ דחלל הוא בלא יבח אין אינו בלא יבח כלומר דכחי חלל אם הוא היה בן כהן כשר שנח על גרושה הרי אינו כשר ואינו בלא יבח אלא שאיסור כהונה גרמה לו שאסור בגרושה אצל עלם הביאה אין זה איסור ואם היה אינו חלל שנח אינו על גרושה והוא חלל שנחלל בביאח אבי אינו ונשא בת ישראל כשרה הרי אין אינו בלא יבח ולא עשה איסור כלל דלא נזכרו כשרות להנשא לפסולות וז"ש ביאח חלל כשרה כלומר שביאח כשרה שאפי"פ שכוח בלא יבח אין אינו בלא יבח.

ונראה להוסיף עוד דכוונת רבינו ביאח חלל כשרה כלומר שנשא אשה בת ישראל או אפילו כהנת והוליד בן אפי"פ שכן חלל מ"מ ביאחו כשרה ואינו בלא יבח שכרי לא הוזכרו כשרות להנשא לפסולים וא"כ אינו אינו בלא יבח.

יא נדה אפי"פ וכו'. ד"ה שם ובימות ס' ע"ה רב אשי אמר ביש חלל מחייבי עשה קמיפלגי ראב"י סבר יש חלל מחייבי עשה ורבנן סברי אין חלל מחייבי עשה מ"ע דראב"י דכתיב אלמנה וגרושה וחללה זונה אה אלה לא יקח כי אם בחולה וגו' (ויקרא כא) וכתיב ולא יחלל זרעו בעמיו אכולכו ורבנן אלה הפסיק הענין ורבי אליעזר ב"י אמר אלה למעוטי נדה כמאן אזלה הא דתניא מאלה אהה עושכ חלל ואי אהה עושכ חלל מנדה כמאן כראב"י. וכ"פ הרמב"ם פי"ע מהא"צ כ"ו כהן הבח על הנדה הולד כשר ואינו חלל שאין איסור הנדה מיוחד בכהנים אלא שוב בכל.

איברא דמעשה נראה דבאמת דעת רבינו לפסוק כסחם משנה קידושין ע"ז ע"ה בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם ישראל שנשא חללה בחו כשרה לכהונה חלל שנשא בת ישראל בחו פסולה לכהונה ר' יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל זכר. ובגמ' מחני' דלא כר' דוסחאי בן יהודה דתניא ר' דוסחאי בן יהודה אומר כשם שבני ישראל מקוה עברה לחללות כך בנות ישראל מקוה עברה לחללים מ"ע דרדב"י אמר קרא לא יחלל זרעו בעמיו בעם אחד הוא דמיחל בשני עממים אינו מיחל ע"כ. וברמב"ם פסק בפ"ע מהא"צ כ"ד חלל שנשא כשרה זרעו ממנה חללים וכן בן בנו ואפילו אחר אף דור שבן החלל זכר חלל הוא לעולם ואם הייתה בת אסורה היא לכהונה שכרי היא חללה. אצל ישראל שנשא חללה הולד כשר לפיכך אם הייתה בת הרי זו תנשא

יב ומ"ש רבינו הולד כשר להיות עומד ומקריב על המזבח. איחא ברוקח פה"פ לך לך שער הנעלם מהר"א מגירמיוזא דבן הנדה אין מניחין ליכנס לבית המקדש וז"ל צ"פ מילכ כל באוהיות ונעלם ע' וכן בע' נפש שירדו למלרים נעלם ע' א"ל הקב"ה לאצרכם

על גבי המזבח. יג) הנבעלת ממי שאינו איש אף על פי שהוא בסקילה כשרה לכהונה, מעשה בריבה אחת בהיתלו שהיתה מכבדת את הבית ורבעה הקוף מאחריה, ואמרי לה רבעה כלב כופרי מאחריה, והכשירה רבי לכהונה. אילו הן שניות, אם אמו ואם אביו אשת אבי אביו ואשת אמו אשת בן בנו ואשת בן לכהונה: בריבה אחת. נחולכ אחת: בדייתלו. שם מקום: ורבעה הקוף מאחריה. כלומר שלא כדרכה דאי כדרכה לא גרעה ממוכת עץ ופסולה לכה"ג: ואמרי לה רבעה כלב כופרי. פרש"י כלבים גדולים שלדין כהן חיות, ובערוך פי' כלב קטן שלוחה בליכא במדברות מן כפרים, וכנה בגמ' כגי' כלב כופרי ובמס' ד"א גרם קוף ורבינו הביא ב' גירסאות: והכשירה רבי. דלא הוי בעילת איש: אלו הן שניות אם אמו ואם אביו. שניות כלומר מדברי סופרים, (במס' יבמות דף כ"א ע"א ובמס' ד"א הנ"ל) ח"ר מה הן שניות: אם אמו. אמו כחיבה וגזרו רבנן על אם אמו כדי שלא יפגע באלו וגזרו נמי באם אביו משום אם אמו ואע"ג דגזירה לגזירה הוא גזרו משום דלחרייבו חימא רבנא קרו להו: ואשת אביו אביו הכתובה: ואשת אביו אמו. ואע"ג דאשת אביו אמו גזירה משום אשת אביו דחרייבו אבא רבא קרו להו הילכך חדא הוא: אשת בן בנו. היינו כלת בנו וגזרו משום כלתו: ואשת בן בחו. היינו כלת בחו ומפרש בגמ' גזירה משום כלת בנו:

משנה הלכות

שאינו איש אע"פ שהייתה נכרתה לא פסלה מן הכהונה, ופרש"י שאינו איש. נכמה. ורבינו כתב אע"פ שהיא בסקילה רבוחא קמ"ל דאע"פ שהיא במזיד ומזידה שבהיא עליה נכמה מ"מ כשרה היא לכהונה ובמס' ד"א מיירי בשוגג או באונס כמעשה דריבה אחת.

ובגמ' יבמות שם אמר רב שימי בר חייה נבעלה לכהונה כשרה לכהונה חניא נמי הכי נבעלה למי שאינו איש אע"פ שבסקילה כשרה לכהונה כי אחא רב דימי אמר מעשה בריבה אחת נבעלה וכהכשירה רבי לכהונה ופרש"י שבסקילה אם יש עדים והתראה היכא דליכא עדים והתראה כשרה לכהונה, ומשמע קלח דהיכא דליכא עדים והתראה אסורה לכהונה וז"ע, ואולי כוונתו היכא דליכא עדים והתראה נהרגת ומיהו נפ"מ בזה"ל ורבינו צרור מיללו דכשרה לכהונה. ובש"ע א"ע סי' ו' ס"ח אי זו היא זונה כל שאינה בת ישראל או בת ישראל שנבעלה לאדם שהיא אסורה לינשא לו איסור השור לכל או שנבעלה לחלל אע"פ שהיא מותרת לינשא לו לפיכך הנרבעת לכהונה אע"פ שהיא בסקילה לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהונה שהרי לא נבעלה לאדם.

ודע דנחלקו הפוסקים ביאח שד אי שמה ביאה ובא"א שנבעלה לשד אי נאסרה על נבעלה עיין שו"ת מהרמ"ל סי' קע"ז דאשכ שבעלה משד לא נאסרה על נבעלה ישראל ואפילו כהן מפני שאינו איש ובתש"ר חיים הכהן סי' ה' חמה עליו דהרי שד מוליד מאדם ולא דמי לכהונה ועיין א"ע סי' ה' ובע"ז שם סק"ע, ומיהו עיין א"ז הגדול סי' קכ"ד וז"ל לא תנאף וכו' אבל עם הרוחות אין בהם משום לא תנאף דאמר בתנחומא וכו' מכאן אמרו הבא על הרוחות אין עליו כלום אע"פ שהוליד ש"ז כמקרה לילה דמי ומש"כ לא תנאף עם בני

וכקימותי אח צריחי להיות לך לאלקים ולזרעך כזהר מן הע' מדות דאמר בסוף ואלו מותרין וברוחי מכס המורדים והפושטים צי ח"ר לוי חלו בני ע' מדות אסנ"ח משגט"ח בני חימה בני שנואח בני ינדוי בני מריבה בני שכרות בני גרושה הלכ בני ערבוזיה בני חלופה וא"ל להזהר מאלו ע' דברים שלא יחטיא בהם מאשר לא ידע עד נזרו אחר כל זה לא היה בע' נפש שירדו למלרים ומי שיש בו מאלו ע' כביכול לו אינו לאלקים ואינו עונה לו וכו' וצויקחו לי תרומה העלים ע' לומר שלא היו מכניסין בעזרה בני אסנ"ח משגט"ח עכ"ל"ק.

ובוזה"ק פ' שמות דף ג' וז"ל תלחא חינון דחיינ שכינחא מעלמא וגרמין דיוריה דקב"ה לא הוי בעלמא ובני נשא לווחין ולא אישחמט קליהון ואלין חינון מאן דשכיב בנדא דליח מסאבו חקיף בעלמא בר ממסאבו דנדא מסאבא דנדא קשיא מכל מסאבו דעמא אסתחב חיבו וכל דמתקרבין בה יסתחבון עמה בכל אחר דאזלין אהדחייא שכינחא מן קמייבו ולא עוד אלא דגרים מרעין בישינ על גרמיה ועל הבוא זרעא דיוליד דכיון דיקרב בר נש לגבי נדא הבוא מסאבא דליג עלוי וישתאר בכל שיפין דיליה זרעא דיוליד נכבוא שעתא (מסאבו) משכין עלוי רוח מסאבו וכל יומיו יהא במסאבו, דהא בנינא ויסודא דיליה חיבו במסאבו רב ע"ש. ועיין משנ"ה ח"ז סי' רי"א רי"ב באריכות, וביבמות מ"ע ע"ב קיי"ל קידושין תופסין בנדא ואין הולד ממזר ועיין ש"ע א"ע סי' ו' ס"ח והבא על הנדה אע"פ שהוא נכרת לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהונה שהרי אינה אסורה לינשא לו.

יג) הנבעלת ממי שאינו איש וכו'. יבמות נ"ע ע"ב ובמס' ד"א הנ"ל כתב הנבעלת ממי

בתו אשת אחי אביו מאמו ואשת אחי אמו מן האב, יד) בר קפרא מוסיף אף אם אבי אמו ואם אביו, ואין הלכה כבר קפרא. אשת חמיו ואשת חתנו מותרת לו פון אבל אמרו חכמים אסורה לו מפני מראית העין. בת חורגו אסורה לו ואשת חורגו מותרת לו וחורגו מותר באשתו ובבתו, אשת אחי אביו אסורה לו ובתו מותרת לו, ואחי אביו מותר באשתו ובבתו. ואשת אחי אמו אסורה לו ובתו מותרת לו, ואחי אמו מותר באשתו ובבתו. נושא אדם אשת בן אחיו ואשת בן

אשת אחי אביו מאמו. דמן החורכ ערות אחי אביו כתיב ואמרין כבד על יבמתו דבאחי אביו מן האב קמשחעי קרא אבל אם היה אחיו של אביו מן האם שריא וגזרו רבנן עלב משום אשת אחי אביו מהאב: ואשת

אחי אמו מן האב. כגון נפתלי אחי יוכבד מאזיב ונשא אשה אסורה לאהרן משום שניב דאפי"ג דאשת אחי אמו לא כתיבא גזרו דה רבנן היכא דהוא אחי אמו מן האב גזירי משום אחי אביו מן האם דהויא נמי שנייב ואיכא לד אב בתרוויכו אבל אם היה נפתלי אחי יוכבד מן האם ולא מן האב מיבעיא בגמ' אי גזיר רבנן דה לאו: בר קפרא מוסיף אף אם אביו אחי אמו ואם אביו אחי אמו: ואין הלכה כבר קפרא. גם בתש' בגאונים (וילנא תרמ"ד סי' רס"ח) לא מנכ אה דר קפרא כ"ז הוא דמס' ד"ח ועיין ב"י א"ע סי' ע"ו, ועיין משנה"ג: אשת חמיו ואשת חתנו מותרת לו. בגמ' ומוחר אדם באשת חמיו ובמס' דרך ארץ אשת חמיו ואשת חתנו כרי אלו מותרות לו אבל אמרו חכמים אשת חמיו אסורה מפני מראית העין ובתה מותרת לו: בת חורגו. (בגמ' כ"ח ע"ח) ואסור בת חורגו וחורגו מותר באשתו ובתו ואשת חורגו אומרת לו אני מותרת לך ובתי אסורה לך ופריך בת חורגו דאורייתא היא דכתיב (ויקרא י"ח) את בת זנב ואת בת זנב ומשני משום דקבעי למיתני סיפא אשת חורגו אומרת לו אני מותרת לך ובתי אסורה לך ואפי"ג דבתי אסורה לך מדאורייתא דידעי לא גזיר דה רבנן חני רישא נמי בת חורגו. וחורגו היינו בן אשתו שילדהמאיש אחר קודם שנשא: וחורגו מותר באשתו ובבתו. וכוא שנהגלו וידוע שכווא חורגו, אבל אם לא הכירו בו כלומר שהעלימו מבני אדם שכווא חורגו אף שאפי"ג אמר שכווא חורגו אסור ובתו ובארכתי זנב במקום אחר: אשת אחי אביו אסורה לו. בירושלמי (פ"ב ה"ד ובמס' ד"ח ה"ג) ובגר"א ז"ל לין דזו אינה בירושלמי רק במס' כלה. גם הק"נ תמה על הרי"ף שהביא בן זשס הירושלמי ואינו בירושלמי, ומיכו הרי"ף סי' ע"ו וברא"ש סי' א' הביאו בן זשס הירושלמי ה"ד, וכן כתב המחירי ז"ל וז"ל בתלמוד המערב אמרו אשת אחי האב אסורה לו ובתו מותרת לו ואחי אביו מותר באשתו ובבתו. ומבואר דהיכא גירסא זו לפניכם בירושלמי: ואשת אחי אמו אסורה לו. גם זה שם במס' ד"ח: נושא אדם אשת בן אחיו ואשת בן אחותו. וביר"ף ור"ש הוסיפו ובת אחיו ובת אחותו וליין עליכם בגר"א במס' ד"ח.

משנה הלכות

ורב מ"ע לא חשיב ליה מיחלפא ליה באשת אחי אביו וזעירי להחם שכיה ואזיל לכחא לא שכיה ואזיל, ולכן כחז רבינו דאין הלכה כבר קפרא.

שוב מלאתי בכבד' בן ארי' שכתב הפוסקים פסקו כבר קפרא ובש"ג כתב זשס רי"ח ז"ל ור' משה אומר אף אם אחי אביו ואם אחי אמו ולי נראה שכן מותרות עכ"ל וזה כדעת הבה"ג כאן ועיין ב"ח שם ובביאורי הגאון שם ס"ק י"ז ותמה על הגאון דבירושלמי לא משמע כרש"י ואדרבה מכירושלמי ראי' גדולה לרש"י ושוב מלא בליקועים שהגאון ז"ל בעלמו חזר בו ושמדברי הירושלמי ראי' לפרש"י והניח דברי הרמב"ם ב"ע ולפ"ז אחי אפי"ג דברי רבינו דאין הלכה כבר קפרא ושישו משי שכוונתי לישב דברי רבינו ומלאתי לי רב.

פון אבל אמרו חכמים אסורה לו. כן הוא בירושלמי וכביאו החוס' ד"ה ומוחר ופסקו ר"ח וברא"ש והעור כהירושלמי ובעו"ש סי' ע"ו סכ"ד כתב דעת המתירין ויש מי שאוסר ע"ש. והקשו לדעת הירושלמי אשת חתנו נמי חכא אסורה מפני מראית העין ויש שכתבו דאפי"ג לפי דעת הירושלמי כן הוא.

אדם ועם זכמה ולא תנחף ציד וברגל אבל הרוחות אין הוא זנות ועוד מהכיה מעשה שאירע לאותו חסיד וכו' ועיין מ"ד להרדב"ז ז"ל מלוב תקפ"ח וראיתי לרבינו מנחם וכו' ובגמ' פירובין י"ח ע"ב כל אותן שנים שהיה אדם הראשון בנדוי הוליד רוחין ושדין, ובב"ר פכ"ח ופכ"ד כל מאה ושלושים שנה וכו' ועיין שו"ת משני"ה ח"ה סי' רי"ז באריכות מזה. וכנה רבינו גרם ורבעה הקוף מאחריה ואמרי לה רבעה כלב כפרי ובגמ' הגי' ורבעה כלב כפרי ומיכו במס' דרך ארץ ורבעה הקוף ומי כמוהו רבינו הגדול שהביא ב' גירסאות.

יד) בר קפרא מוסיף. רבינו כתב דאין הלכה כבר קפרא והשיגו עליו הרבה בזה והראשונים פסקו כבר קפרא ומיכו דעת רבינו נראה דס"ל שיעת הירושלמי דקתני כהדיא הכי זשס דר קפרא אם אחי אביו ואם אחי אמו בכלל שניות שבר קפרא בכל אחד דור אחד למעלה והיינו אם אחי אביו אביו אביו אחי אביו מותרת ושי"ס דילן לא ס"ל הא דבר קפרא דאמר רב ארבע נשים יש לכם הפסק נקיע רב בידיה תלת אשת אחי האם מן האב ואשת אחי האב מן האם וכלתו וזעירי מוסיף אף אשת אחי אמו וסימנך דעילאי דרב.

אחותו, ואשת חמיו אסורה לו מפני מראית העין. (ז) המחזיר גרושתו משנשאת ודע דרבינו כבר כתב בסמוך אסורה לבעל וחולצת וצרתה מותרת ליבם, (ח) וכן הוא שבא על אחות חלוצתו ואחי אביו מותר באשתו אסורה לבעל חולצת וצרתה מותרת ליבם. אשת פצוע דכא ויש לו אח כשר, ובנתו וכיינו אשה בן אחיו, וכן כתב אחי אמו מותר באשתו וכיינו אשה בן אחותו עיין נח"י וי"ל: ואשת חמיו אסורה לו מפני מראית העין. בירושלמי מבואר אשה חמיו אצל אשה חתנו גם בירושלמי לא הזכירו ועיין בבלי סוטה מ"ג דלא משמע בירושלמי ועיין נו"צ"ק א"ע סי' כ"ו ועיין משנכ"ג, וכנה לעיל סיים רבינו גם אשה חתנו וכן משמע לכאורה דבאשה חתנו כלכה למעשה מחיר וכדעת שאר פוסקים וכמ"ש בסמוך ול"ע: המחזיר גרושתו משנשאת. כלומר שמת בעלה כשני או גירשה וכחזירה: וחולצת. ולא מחייבמת אצל לרעה מחייבמת או חולצת: אחות חלוצתו אסורה לבעל. עיין ירושלמי יבמות פ"ט ה"ב, ובנחלת יעקב מד"א שם ובמשנכ"ג: אשת פלוג דכא. אסורה לבעל דכתיב לא יבא פלוג וכרוח שפכה בקהל ה':

משנה הלכות

אשה חמיו ס"ל לאיסור ובזה אחי שפיר למי חזר ושכח אשה חמיו בסמוך כיון שכבר שנאה וכו' (ועיין בל' יבמות סי' ל').

(ז) המחזיר גרושתו משנשאת. בירושלמי המחזיר גרושתו משנשאת אסורה לבעל ומותרת ליבם, ומיכה בש"ס דילן (יבמות י"א ע"ב) ת"ש המחזיר גרושתו משנשאת היא ולרעה חולצת היא ולרעה ס"ד חלה חריץ הכי היא חולצת לרעה או חולצת או מחייבמת וכ"פ הרמב"ם פ"ו ה"ג. וכתב הרשב"א ז"ל וה"ה שהיא חולצת ולא מחייבמת ולרעה או חולצת או מחייבמת פי' והיא נפטרת בחליצה או צביחה ולרעה נפטרת בחליצה של זו אצל לא צביחה אס עבר וצא עליה כדין אלמנה מן הנישואין לכ"ג וממעטין לה מהביא דרב גידל דלעיל עכ"ל ה"ה ועיין כ"מ דמשמע מדברי ה"ה דמחזיר גרושתו עובר בעשה ול"ת ככ"ג וחמה עליו מנ"ל הו' והניח בל"ע ועיין עש"ע א"ע סי' קע"ד ס"ב. ובמס' ד"א גרם המחזיר גרושתו משנשאת אסורה לבעל (וחולצת ולרעה מותרת ליבם. והוא שבא על אחות חלוצתו אסורה לבעל וחולצת) ואסורה ליבם.

והמגיה הכנים דברים אלו בסוגרים ומדברי רבינו נראה דגרים לה, גם הגר"א ז"ל לא הביא למחקר, ודע דרש"י בד"ה מחזיר גרושתו אף בלרת מחזיר גרושתו כתב דחולצת דוקא ואינה מחייבמת וכתב המאירי ואינו כן אלא אף להתיבס, ואם החזירה קודם שנשאת אף הגרושה עלמה מותרת להתיבס דלא קיי"ל כר"א שאמר קידושין הראשונים מפילים אותה ליבום והרי על היבס שעה אחת באיסור כלומר לאחר שנאגרשה קודם שהחזירה אלא כרבנן שאמרו מיחה אחיו מפלת אותה ליבום והרי מאוחה שעה ואילך לא עמדה עליו באיסור, ועיין א"ז סי' תר"כ בל"ד עוד מלאחי תשובת רבותינו וכו' דקאמרינן נשואים הראשונים מפילים וכו' ע"ש.

(ז) וכן הוא שבא על אחות חלוצתו אסורה לבעל חולצת

וז"ל כר"ש ז"ל פ"ב ס"א בירושלמי דפירקין (ה"ד) גרסינן אשה חמיו אסורה מפני מראית העין ואי חימא חורה כרי דוד נשא את רלפכ צה איכה שנאמר ואחנה לך את בית אדוניך ואת נשי אדוניך בחיקך שני חורגין שגדלו בבית אחד אסורין מפני מראית העין ר' חנינא אומר יסבון באחרת דלא חכמין לבון כך כתוב בפר"ח ז"ל. ובעל הלכות נמי כתב כן וגם אסר אשה חתנו, ובשמעתי קא שרו לחרוייהו ושמה אח"כ אסרו, וכן הרשב"א הביא בשם ר"ת שכתב בספר הישר שבעל הלכות היה לפניו בגרסת בירושלמי אשה חתנו ואשה חמיו אסורין מפני מראית העין הביאו הק"ג ע"ש.

ודברי רבינו אלו הובאו לקמן בהל' עריות וז"ל אשה חמיו ואשת חתנו מותרת לו אצל אמרו חכמים אסורה לו מפני מראית העין וכן איחה במס' דרך ארץ רבב פ"א אצל אמרו חכמים וליין עלה בגליון החום' ובר"ן כתב ובירושלמי אמרו משמא דר' חנינא דאשת חמיו אסורה משום מראית העין וכן פוסק ר"ת וכו"ג וכו' והרמב"ן ז"ל ורבים מרבותינו החירו וכן המנהג בכל ספרד ע"כ לשון הריעב"א ז"ל עכ"ל בר"ן. והרמב"ן יבמות דף כ"א ד"ה ומותר כתב ובכלכות גדולות שלנו מלאחי ואשת חמיו אסורה לו מפני מראית עין ולא כך הכלכה אלא מותרת לו אצל הרב ר' יעקב כתב בסכ"י בהלכות גדולות וחלמוד ארץ ישראל גרסו' אשה חמיו ואשת חורגו מותרת לו אצל אמרו חכמים אסורה לו מפני מראית העין ואעפ"כ אין כאן בית מיוחד עכ"ל.

ועיין ב"י א"ע סי' ע"ו ובש"ע סע"ו. ויש שכתבו דאפילו לדעת רבינו רק אשה חמיו ס"ל לאסור ועיין ב"י החילוק בינייהו ומלשון רבינו שכתב אשה חמיו ואשת חתנו וכו' משמע דחרוייהו כאחד, ומיכה בסמוך כאן כתב נושא אדם אשה בן אחיו ואשה בן אחותו ואשה חמיו אסורה לו מפני מראית העין ולא כתב גם אשה חתנו אפשר דכלכה למעשה קמ"ל דרך

הלכות

הלכות עריות

גדולות

ומותרת ליבם. כיון שכוח אח
כשר כרי היא מותרת לו:
צרת סועה מותרת לבעל
ואסורה ליבם. דכשמה כבעל
ונפלה ליבם כרי הסועה

אסורה לבעלה ומותרת ליבם. (ח) צרת סוטה מותרת לבעל ואסורה ליבם. (ט)
אחיו שבא על אחות גרושתו מותרת לבעל ואסורה ליבם. (כ) אשת כשר ויש לו
אח פצוע דכא מותרת לבעל ואסורה ליבם. סוטה אסורה לזה ולזה. אשת פצוע
דכא ויש לו אח פצוע דכא אסורה לזה ולזה. (כא) הגיורת והשבויה והמשוחררת

אסורה ליבם כערוה ולרחה פעורה משום לרע ערוה: אהות גרושתו. שהיא מז' קרובים שנאסרו עליו בשעת קידושין ולא
נפקע האיסור עם הגירושין ומותרת לבעל ואסורה ליבם: אשת כשר ויש לו אח פל"ד. דלא יבא בקהל ה' כתיב: סוטה
אסורה. דכ"ל ערוה: אשת פל"ד. דתרויביה אסורים לבא בקהל: הגיורת והשבויה והמשוחררת. דכולהו בחזקת זנות הן.
ובגיורת אפי' שנתיירה פחות מג' שנים, והשבויה גזרו עליה מדרבנן, והמשוחררת, דשפחה נמי בחזקת זונה היא שמפקרת

משנה הלכות

ולרחה מותרת ליבם. במס' ד"א כתב ואסורה ליבם
ומיכו בירושלמי יבמות פ"ע ה"ב המחזיר אח גרושתו
וכו' הוא שבא על אחות חלוצתו אסורה לבעל ומותרת
ליבם ומדברי רבינו נראה שהיא אסורה ליבם (ולולי
דמסתפינא ה"י נראה להוסיף תיבת "וכיחא" כלומר והיא
ולרחה מותרת ליבם).

ובש"ע ח"ע סי' קע"ג סי"א כתב המחבר מי שנחתה
אשתו וכו' כדין ערוה והיא ולרחה פעורות מן
החליצה אבל אם ספק זינתה אם לאו היא חוללת ולא
מחייבמת ולרחה או חוללת או מחייבמת, בג"ה וי"א
אפי' זינתה ודאי לריכה חליצה (כשגות הראש"ד) והוא
הדין ללרחה ויש להחמיר וכתב הב"ש ובהללית הסועה
לא נפערה הלכה ודלא כב"ה ובס' ז"מ כתב דהדין עם
הב"ה. ורבינו סתם הדברים לרע סועה מותרת לבעל
ואסורה ליבם ומשמע לכאורה דפעורה לגמרי וכמ"ש
בסמוך חלא דל"ע אחאי לא מחלק בין סועה ודאית
לסועה ספק וא"כ יש לומר דלדבריה ס"ל כדעת
הראש"ד ז"ל חלא דלא כתב נמי מה דינה אי לריכה
חליצה או מותרת לשוק בלא חליצה ולשון אסורה ליבם
לא משמע רק דאסורה לו אבל דפעורה מן החליצה לא
ברור ול"ע.

(ח) צרת סועה מותרת לבעל ואסורה ליבם. כ"ה
בירושלמי והעעם דקיי"ל סועה כרי היא
כערוה ולכן כשהיה לראובן שתי נשים לאה ורחל ולאה
ספק זינתה ונעשה סועה נאסרה על ראובן ואחתי לרחה
מותרת לראובן וכשמת ראובן בלא בנים אסורה לאה
לשמעון משום ערוה ורחל פעורה משום לרע ערוה.
ומיכו הרמב"ם פ"ו מהל' חליצה הי"ע כתב אשה
שזינתה וכו' אבל סועה שמת בעלה קודם שיסקנה מי
המרים או שאינה בת שתייה חלא בת גירושין כרי זו
חוללת ולא מחייבמת ואם היחה לה לרע כרי לרחה
מותרת וחוללת או מחייבמת.

(ט) אחיו שבא על אחות גרושתו. בירושלמי ריש פ' יש
מותרות, ואחיו שבא על אחות גרושתו או
אחות חלוצתו, מותרת לבעל ואסורה ליבם, וה"פ ראובן
נשא אחות גרושתו או אחות חלוצתו של שמעון אחיו
מותרת לראובן ואח"כ מה ראובן ונפלה אשתו לפני
שמעון אחיו אסורה לשמעון דהא לשמעון כוב אחות
גרושתו או אחות חלוצתו.

וכתב כ"ה (בפ"ק דף י"א) אמר רב יהודה אמר רב
לרע סועה אסורה עומאה כתיב זה כעריות
וכו' מחיב רב אשי נכנסה עמו לסחור ושהחה עמו כדי
עומאה אסורה לביתה (פי' לבעלה) ואסורה בתרומה
ואם מת חוללת ולא מחייבמת ותי' כי אמר רב בסועה
ודאי והתם סועה ספק ופי' המפרשים ז"ל דלרע לרע
סועה ודאית פעורה לגמרי מן החליצה ומן היבום וכן
מוכחה שם הסוגיא ופסק רבינו כן וכן נראה מן
הכלכות. והראש"ד פסק בפירושו דחוללת ולא מחייבמת
וכיחא ולרחה שוות וסמך לה על ההיא דרב יוסף צפ"ק
דסועה גבי מחניחין דנכנסה עמו משום דחילו אחיה
לבעל מי לא צעי גיעא כשתח נמי צעי חליצה ולרחה
נמי כמותה אבל הראש"ש ז"ל סחר דבריו דדוקא גבי ספק
סועה הוא דאיתמר הכי צפ"ק דסועה אבל ודאי לא
וכראש"ד לא עלה על דעתו לחלק בין ספק לודאי ע"ש
ובכ"מ שם.

(כ) אשת כשר ויש לו אח פל"ד. מותרת לבעל שכרי
ישראל כשר הוא ואסורה ליבם, בלאו דלא
יבא פל"ד, וחוללת עיין רמב"ם פ"ו ה"ד הספיקות
חוללין ולא מייבמין כגון שהיחה ספק ערוה על אחיו
ופל"ד וברות שפכה וכיוצא בהן ועיין ה"ה חוספתא
הנזכרת הספיקות חוללין ולא מייבמין פל"ד וברות
שפכה סרים אדם והזקן חוללין ולא מייבמין ואם בעלו
קנו ואסור לקיימן משום שנאמר לא יבא פל"ד וכו'.

(כא) הגיורת וכו' פסולות לכהונה. (מס' ד"א שם) דכל
אלו הם בחזקת שנבעלו לפסול והם ספק

והעיסה והסוטה והחלוצה והגרושה וחללה הרי אלו פסולות לכהונה, **כב**) נישאו לישראל בנותיהן כשרות לכהונה. **בג**) הבא על השפחה חייב עליה משום ארבעה עשר לאוין, משום כד) (דברים כ"ב ט') לא תזרע כרמך כלאים ומשום (שם י') לא תחדש בשור ובחמור (שם י"א) לא תלבש שעטנז (שמות כ' י"ג) לא תרצח (שם י"ד) לא תנאף (שם ט"ו) לא תגנב (שם ט"ו) לא תענה (שם י"ז) לא תחמד משום שפחה ככונה: **הבא** על השפחה. הכה לא אמר שפחה אלא שפחה סתם אולי משום דבשפחה דעת ר' נטרונאי גאון דבבא עלי' ודאי שחררה ולכן אמר סתם שפחה וזחי' הארכחי קלח: **לא** חזרע כרמך כלאים. ר"ל שמערב זרע כשר עם זרע פסול, והוי כמו כלאים: ומשום לא תחדש בשור וחמור. דישראל נקראו שור וכתיב זכור שורו הדר לו וכתיב וברלונס עקרו שור, והשפחה חמור אשר בשר חמורים בשרם: **לא** תלבש שעטנז. דכל אלו מערב שני מינין יחד, והכ"י מערב זרע כשר בזרע פסול, ויש חילוק בין שעטנז וכלאים דשעטנז אינו מוליד דבר חדש וכלאים מוליד דבר חדש כלומר מוליד ברי' חדשה: **לא** תרצח. מבואר בילקוט פ' נשא הנואף נכנס שאם נחפס או יכרוג או יכרג נמלא הוא בכלל הבא להרגך השכם להרגו והוא בכלל רוצח הרודף אחר חבירו להרגו: **לא** תנאף לא חגנב. גם זה מפורש בילקוט שגונב מקור חבירו וכח"ל מים גנובים ימחקו, ומיירי שכזמין אוחה באדון לעבדו הרוצח לעשות לו נחת רוח, או אפילו בסתם שפחה שגונב מהאדון שפחה ממש ואינו בכלל גונב מקור חבירו שזה שייך באשה ישראל ודברי בניי ל"ע: **לא** תענה. שמעידה ממך אני מחעברה, או יאמר שהוא מעיד שלא בא עליה מעולם, או יאמר בשפחה מיירי שבה על שפחה עלמו, ולדעת הגאונים ודאי שחררה והוא לא שחררה נמלא מחזיקין אוחו לבן חורין וזנו והוא מעיד כישראל כשר ויורש את אדונו וכיוצא בו ועובר על כל אלו: **לא** תחמד. שהנואף חומד אשה חבירו, וחומד כל אשר לו כמו שמעיד הכחוב לא תחמד אשה רעך עבדו ואמחו שורו וחמורו וכל אשר לרעך: משום שפחה. בגמ' סנהדרין (פ"ג) בבה על עו"כ חייב עליה משום נשג"ז ודע שפחה עובדת כוכבים זונה ופרש"י שאף שדע עו"כ כדס בבהמה ואין זו משום

משנה הלכות

זונוה. והעיסה. וזמס' דרך ארץ גרם ואלמנה עיסה וכווינו משפחה שנחערב בה ספק חלל כל אחד מבני המשפחה ספק אם הוא אוחו שנחערב בהן אם לאו ואשה שנשאה לאחד מבני המשפחה הזו ומח בעלה היא קרויה אלמנה עיסה שכמו שהעיסה נילוש ומעורבת כך זאה האשה מעורבת בספיקות ספק אם בעלה הוא אוחו ספק חלל ואפי' אם הוא שמה לפי האמת לא היה חלל כלל ועיין רש"י כתובות י"ד ובתוס' שם ובמס' עדיות העידו דאלמנה עיסה כשרה לכהונה פי' דאחי' לר' יהושע אצל ר"ג ס"ל דפסולה לכהונה ועיין רע"ב פ"ח עדיות.

לאו חמרי איקרו דכתיב אשר בשר חמורים בשרם. ופלא שלא אמר שחייב משום בבה על הבהמה, דכתיב ובכל בהמה לא תחן שכנתך ואיכא עוד אחת. ואולי משום דשפחה ילכה מכלל בהמה שנחייבה במלכות ששה חייבת ומ"מ לא באה לכלל ישראל ודוקא שפחה אצל בבה על ארמיא הכ"י דאיכא משום בהמה, וזה דלא כנחלת יעקב דשפחה לאו דוקא אלא כ"ה ארמיא וליין לרש"י סנהדרין פ"ג ע"ש. איצרא דהרי בגמ' שם דב"ד של השמונאי לרב דימי גזרו משום נשג"א ולרבין משום נשג"ז חשיב גמי משום שפחה וגוייה ורחיחי בהבהה הגר"א ז"ל שגרם ומשום ובכל בהמה לא תחן שכנתך, ודו"ק.

כב) נישאו לישראל בנותיהן כשרות לכהונה. **במס'** קידושין (דף ע"ז) קאמר ר"י בן דוסתאי גבי בת חללה שנשאה לישראל כשרה לכהונה דס"ל בנות ישראל מקוב עברה לחללין ואנן לא קיי"ל הכי אלא כסתם מחני' דקידושין דבת חלל פסולה לכהונה ול"ל דמ"ש רבינו הכה נישאו לישראל בנותיהן כשרות לכהונה אחיה כר' דוסתאי והוא חמור וכבר הקשה בנחלת יעקב שם והניח בל"ע. ועיין מה שכחתי לעיל בזה.

בג) **הבא** על השפחה חייב עליה משום י"ד לאוין. כבר אמרו ז"ל אשר בשר חמורם בשרם, ועיין ברכות (נ"ח ע"א) רב שילא נגדיה להכחא גברא דבעל מלריה וכו' אמר להו דבה על חמרתא כו' אמר ליה רשע

זרעו ופוגם את משפחתו ולנושא אשה שאינה הוגנת לו. וכל הפוסל פסול, ואינו מדבר בשבח לעולם. רבי מייאשא בן בנו של רבי יהושע בן לוי כל הרואה דבר ערוה ומעלים עיניו ממנו זוכה ומקבל פני שכינה, שנאמר (ישעיה ל"ג ט"ו) ועוצם עיניו מראות ברע מה כתיב אחריו (שם י"ז) מלך ביופיו תחזינה עיניך. (ל) אבא חילפתא אמר משום אבא חיגרא אל תהי פרוץ בנדדים שמא תמעול בשבועות, ואל תתארח אצל כהן עם הארץ שמא יאכילך מקדשי שמים, (לא) ואל תרבה שיחה עם האשה שמא תנאף, שכל שיחתן של נשים אינן אלא דברי ניאופין. רבי אחי ברבי יאשיה אומר אל תסתכל בנשים שלא תבא לדבר ערוה, וחכמים אומרים המסתכל בעקבה של אשה גורם שיהו לו בנים בעלי מומים. וכל שאין לו בושת פנים במהרה הוא חוטא שנאמר (ישעיה ג' ט) הכרת פניהם ענתה במ, וכל שיש לו בושת פנים לא במהרה הוא חוטא, שנאמר (שמות כ' כ') ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו. (לב) (סנהדרין פב.) הבועל ארמית

וכחיו (שס) מלך ציפיו תחזינה עיניך: וא"ל תחחרה אלל כהן ע"ה. משמע דעל ישראל קאי שלא יחחרה אלל כהן ע"ה שמא יאכילכו קדשים, ומיכו גירסא כר"ן סופרו להאכילך חרומה עמאכ, ומוזכיר לכהן שלא יחחרה אלל כהן ע"ה וכ"פ כר"ן להדיא להזכיר אפילו כהן שלא יבא רגיל אלל כהן ע"ה ע"ש: רבי אחי ברבי יאשיה אומר אל תסתכל בנשים שלא תבא לדבר ערוה וחכמים אומרים המסתכל בעקבה של אשה. בגמ' נדרים דף כ', ר' אחי וכו' כל הלופה בנשים סופו בל לידי עצירה, וכל המסתכל בעקבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנים, ובגמ' משמע דכל זה הוא מדברי ר' יאשיה, אמנם רבינו הביא ממש' ד"ה דגריס וחכמים אומרים המסתכל בעקבה של אשה גוזרים עליו שיהיו לו בנים בעלי מומין ובגמ' בנים שאינן מהוגנים: וכ"פ שאין לו בושת פנים. בגמ' שם תניא (שמות כ') בעבור חביה יראתו על פניכם זו בושת לבחתי חתעאוו מלמד שהבושה מביאה לידי יראת חטא, מיכן אמרו סימן יפה בחדש שהוא ציישן אחרים אומרים כל אדם המצדייק לא במהרה הוא חוטא ומי שאין לו בושת פנים זידוע שלא עמדו אצותיו על הר סיני. ורבינו הביא ממש' ד"ה דשם דרשו וכל מי שאין לו בושת פנים במהרה הוא חוטא שנאמר (ישעיה ג') הכרת פניהם ענתה במ, והכרת פנים היינו עוזת שניכר בפנים, ועיין מהו במס' כלה (פ"ג) ר' יהודה אומר עז פנים לגיבנס בושת פנים לג"ע: הבועל ארמית. בל עובד כוכבים:

משנה הלכות

(בסוגרים כחי אליהו לאו אליהו דכחיו במקרה הוא דא"כ מקמיה דאחי מאן כפחיה אלל שם מלאך הוא שהוא סופר למעלה ע"כ בסוגרים) ולולי דמסתפינא דהאי בג"ה אינו לודק, אלל אליהו ממש ולפי שפנחס זה אליהו והוא שקנא לאלהיו קנאח כ' במעשה דזמרי שבא על ארמית ומסר נפשו למוח לכן מאז הוא ממונה על מי שנושא אשה שאינה הוגנת לו כנלפענ"ד.

(לא) ואל תרבה שיחה עם האשה. באבות פ"א מ"ה באשחו אמרו ק"ו באשח חצירה, ובגמ' עירובין נ"ג אפילו דיבור אחד ומעשה בר' יוסי הגלילי דבוכ קאזל באורחא אשכחיה לצורורה אמר לה באיזה דרך נלך לעיר לוד אמרה ליה גלילי שועה לא כך אמרו חכמים אל תרבה שיחה עם האשה והיל"ל באיזה ללוד. ורבינו גרס שמא חנאף ובגמ' הגירסא שסופך לבא לידי ניאוף.

(ל) אבא חילפתא אמר. (מס' ד"ה שס) אבא חלפי אומר משום אבא חגרא אביו אל תהי פרוץ בנדדים שלא תמעול בשבועות, ובגמ' נדרים כ' ע"ה חנא לעולם אל תהי רגיל בנדדים שסופך למעול בשבועות, ואל תהי רגיל אלל כהן ע"ה שסופך להאכילך עצלים, ואל תהי רגיל אלל כהן ע"ה שסופך להאכילך חרומה ופי' כר"ן דשבועות חמירי עפי מנדדים דכחיו זו (שמות כ') לא יקנה ועיין רמב"ן עה"ת פ' מעות ידר נדר לה' בספרי אמרו מה הפרש בין נדרים לשבועות בנדדים כנודר בחיי המלך בשבועות כנשבע במלך עלמו ע"ש.

(לב) הבועל ארמית קנאין פוגעין זו (סנהדרין פ"ב ע"ה). ארמית בל עובד כוכבים. קנאין וכו' בני אדם כשרין המקנאין קנאחו של מקום פוגעין זו בשעה שרואין את המעשה, אבל לאחר מיכן אין מיחתו מסורה לא לקנאין ולא לב"ד ודבר זה הלכה למשה מסיני הוא, ופוגעין פ"י ממיחתין מלשון פגע זו ומח.

וישראלית הנבעלת לנכרי אי קנאין פוגעין זו נחלקו בזה הראשונים ז"ל, המלחמות ס"פ בן סו"מ

קנאין פוגעין בו. (ג) בעא מיניה רב כהנא מרב לא פגעו בו קנאין בשעת מעשה דיניה במאי, ומסקינן דיניה בידי שמים. (ד) אמר רבי חייא בר אבין כל הבא על הגויה כאילו נתחתן בעבודה זרה, שנאמר (מלאכי ב' י"א) כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר, וכי בת יש לו לאל נכר אלא זה הבא על הגויה. (ה) כי אתא רב דימי אמר (ו) בית דינו של חשמונאי גזרו הבא על הגויה חייב מסיני הוא: פוגעין. ממיחין

כמו לך ופוגע בו (מלכים א' ב'): בידי שמים. דכתיב יכרת ה' לאיש אשר יעשנה וגו' וכחצב רבינו בסמוך וחולי מקומו ככאן: אף נכר. כלומר בעל לבת של אל נכר וע"ז אין לה בת ועלצבים כסף וחצב מעשה ידי אדם פה להם ולא ידברו עיניכם ולא יראו וגו' כמוהם יהיו עושיכם: הבא על הגויה. שמוליד בת או בן שכולך ועובד לע"ז: בית דינו של חשמונאי גזרו. היינו לבד

משנה הלכות

מלאכי שם ער לשון אדם חריף, ועיין ס"ח סי' רמ"ג וסי' שע"ד.

ועיין ש"ע ח"ע סי' ע"ז ס"ב הבא על הכותיה אם לא פגעו בו קנאים ולא הלקוהו ב"ד הרי עונשו מפורש בדברי קבלה שהוא זכרתו, ובס' נר תמיד כתב דלכן כדגישו חז"ל ל"ו כריתות נאמרו בחורה לכדגיש שמלבד אלו יש כרת מדברי קבלה, ועיין גיעין נ"ה כרת מדבריהם מי איכא ויש לחלק קלף ועיין עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו (חקור דין ח"א פ"ע אות ל"ד) דכרת מדברי קבלה כחייב מיחה ביד"ש ועיין סה"מ לרס"ג ביאור להגרי"פ ח"ג (כ"ה א-ב) באריכות.

(ד) אמר ר' חייא בר אבין וכו'. בגמ' אמר ר' חייא בר אבויב כל הבא על הכותיה כאלו מחתחן בעו"כ ורבינו גרם בר אבין וגרם גויה במקום כותיה, ובנילוני זוהר פקודי רמ"ג א' אות ב' בשם הגר"א כך קבלה בידיו מן הגאונים איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה שכל ע"ז היה לריק עבודה דבר ערוה ולכן כתיב אלל כל ע"ז ויזנו אחרי הצעלים, וגם וקם העם הזה וזנה וגו'. ועיין זכר שמו"ג ע"ב מאן דאשיל קדושא דא ברשותא אחרת עליה כתיב לא יהיה אללים אחרים על פני.

(ה) בי אחא רב דימי וכו'. בגמ' (שם פ"ב ע"א). ביד רמ"ה כתב איכא דאמר דהני חיובא דקאמרינן הכא לענין מלקות קאמר דמחינן להו מכוח מרדות מדרבנן ול"ע ובחבר"ן כ' וא"ח וברי אמרו שקנאין פוגעין בו והוא הלמ"מ וא"כ למאי אינעריך ב"ד של חשמונאי, ובפ' אין מעמידין אמרו דאין קנאין פוגעין בו אלא צפרהסיה וא"כ אחו אינכו וגזרו אפילו בלנעא ומעשה אפילו כרת אינו אלא צפרהסיה, ועיין ביאור הגר"א פערלאוו לרס"ג ח"ג רע"א.

ובזה נראה לפרש מחלוקת משה רבינו ודחן ואצירס

כתב דאין קנאין פוגעין בה, אמנם המרדכי צפ' החולץ מביא מלאחי חסובה מרבינו אצירס מרגנשפורק דגם הנבעלת לארמאי קנאין פוגעין בה, ועיין קהלח יעקב להגרי"י אלגאזי חוס' דרבנן אות ע"ז ונ"ב ח' ח"ע סי' ק"ג דאין בה דין קנאין כיון דכולד כמותה ועיין הגבוה הר"ש נתנוזוהן שם שביא ממכרי"ק שורש קע"ה שכן פוגעין בה, גם רבינו מנחם הצבלי כתב דפוגעין בה ועיין כנה"ג ח"ע סי' י"ו שהשיג על הצ"י מדברי רבינו אצירס הגדול ועיין תה"ד סי' רי"ע וסי' רכ"ג ומכרי"ל בסוף חסובותיו כולוהו הביאו דברי רבינו אצירס הגדול הנ"ל ועיין ר"ן סוכדרין סוף דף נ"ב שביא מחלוקת בזה ועיין גם ברכ"י ח"ע סי' ד' סקו"ד באריכות מזה ועיין משנ"ה ח"ע סי' רנ"א באריכות קלף ול"ע ארבינו הנוב"י.

(ג) בעא מיניה רב כהנא. (שם) בעא מיניה רב כהנא מרב לא פגעו בו קנאין מהו אינשייה רב לגמריה אקריווהו לרב כהנא בחלמיה (בגדה יהודה וחועבה נעשה בישראל וצירושלים כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר אחא ח"ל הכא אקריוו אדכריה רב לגמרא בגדה יהודה זו עבו"כ וכן הוא אומר (ירמיהו ג') כן בגדתם בי בית ישראל נאום ה' וחועבה נעשה בישראל וצירושלים זה משכב זכר וכן הוא אומר (ויקרא י"ח) ואח זכר לא משכב משכבי אשה חועבה הוא כי חלל יהודה קדש ה' זו זונה וכן הוא אומר (דברים כ"ג) לא תהיה קדשה ובעל בת אל נכר זה הבא על הכותיה וכתיב בתריה (מלאכי ב') יכרת ה' לאיש אשר יעשנה ער ועונה מאהלי יעקב ומגיש מנחה לה' זבא' אם ח"ח הוא לא יהיה לו ער בחכמים ועונה בחלמידים אם כהן הוא לא יהיה לו בן מגיש מנחה לה' זבא' וז"ש רבינו דינו בידי שמים שהוא זכרת.

ובתרב"א זועא פ"ג לא ער בחכמים לא מי ששאל הלכה כענין צניח המדרש ולא עונה בחלמידים ולא מי ששיב הלכה בחלמידים ועיין רש"י

דמשה כתיב ויפן כה וכח וירא כי אין איש ויך אח המלרי ויעמנכו בחול ולמחר וירא והנה שני אנשים עברים נלים וגו' ויאמר לרשע למה חכה רעך ויאמר מי שמך לאיש וגו' הלהרגיני אחי אומר וגו' ול"ב מה שייכות יש להריגת המלרי לכאן.

ונראה דהנה כתיב בחז"ל ויפן כה וכח וירא ראה מה שעשה לו צבית ומה עשה לו בשדה ועיין סנהדרין נ"ח ובמדרש שנתן עיניו באשתו וחוליא אח בעלה מביחו וחזר וזא עליה ולפי שראה שהרגיש בדבר רדכו כל היום. והנה אמרו (סנהדרין פ"ב) הבא על ארמית קנאין פוגעין בו ונחלקו הראשונים צנכרי הבא על בת ישראל אי קנאין פוגעין בו, המלחמות ס"פ בן סו"מ כתב דאין קנאין פוגעין בה, אמנם המרדכי צ"פ החולץ מביא מלחתי חשובה מרבינו אברהם מרגנשפורק דגם הנבעלת לארמית קנאין פוגעין בה, ועיין קהלת יעקב להגרי"י אלגאזי חוס' דרבנן אות ע"ז ונו"ב ח' א"ע סי' ק"ג דאין בה דין קנאין כיון דכולד כמותה ועיין הגהות הר"ש נתנווכן שם שהביא ממנה"ק שורש קע"ה שכן פוגעין בה, גם רבינו מנחם הבבלי כתב דפוגעין בה ועיין כנה"ג א"ע סי' י"ו שהשיג על הב"י מדברי רבינו אברהם הגדול ועיין חכ"ד סי' רי"ע וסי' רכ"ג ומנה"ל ב"סוף השו"תיו כולכו הביאו דברי רבינו אברהם הגדול הנ"ל ועיין ר"ן סנהדרין סוף דף נ"ב שהביא מחלוקת בזה ועיין גם ברכ"י א"ע סי' ד' סק"ד באריכות מזה ועיין משנה"ה ח"ע סי' רנ"א באריכות ק"ת ול"ע ארבינו הנוצ"י.

ולפ"ז נראה דמשה ס"ל דהבא על בת ישראל נמי קנאין פוגעין בו ואם לא פגעו בו חייב מיחה בידי שמים והבס דבלנעא גזרו ב"ד דחשמונאי אבל כיון דנודע בדבר הו"ל כפרהסיא ולכן ס"ל דחייב מיחה ומיכו כתב בסה"מ לרס"ג ח"ג כ"ג רע"א דקנאין פוגעין היינו מי שחיי כל ימיו ובכל אורחותיו הוא נוהג כקנאי ומרחיק את עצמו אף מאבק החטא אבל לרשע אומרים לו למה חכה רעך, ועיין מרגב"י סנהדרין פ"א ע"ב אות ל"א ובס' שמירת הלשון לח"ה שער החבונה פ"ז צ"ס סמ"ג סי' רפ"ג צ"ס ריב"א, דאף אלו שאלו להורגן לריך אח"כ ליזכר מאבק חטא שלהן כי אם ח"ו יכשל הכורג בעצירה כיו"ל בזה יחשב לו ככורג דס נקי, וכעין שכתב הסמ"ע ח"מ סי' תכ"א סק"ה בהחובל בחצירו לאפרושי מאיסורא שאם אינו צר הכי ודאי מכה שנאה בה להכוחו ע"ש ועיין ס"ח סי' תש"ן ימוד אדם בעלמו אם בדין מענישו.

ודחה ס"ל למשה דגם הבא על בת ישראל קנאין פוגעין ונתחייב מיחה בידי שמים ומיכו לא נאמר אלא

לקנאי ממש ומתנהג כן גם בשאר דברים ולכן כיון שראה שאין איש להליל איש עברי המוכה מן המלרי הגם דחייב מיחה שבה על בת ישראל סבר דכיון דלא מחזיקין עלמן בקדושה שראוין להיוחס קנאין ולכן לא רולין לקנאות ולהרגו ואם הורגו הו"ל בכלל למה חכה רעך אבל ציוס שני שראה והנה איש עברי מכה איש עברי וא"כ אינו חש מלהכות חצירו וא"כ למה לא הרג את המלרי ולכן הוכיחו משה רשע למה חכה רעך רשע שכמותך והשיב לו מי שמך לאיש שר ושופע עלינו הלא אין אחי שר ושופע עלינו להגיד כדת מה לעשות ואלא מאי שאתה בא מכה קנאות לקנא קנאת ה' הלהרגיני אחי אומר כאשר הרגת את המלרי ששם נהגת בקנאות ואחיה רולא לנהוג גם בנו קנאות וגם שם לא עוב עשית, ויאמר משה אכן נודע הדבר כלומר שאין זה מכה פחד בהלכה אלא שח"ו לא איכפת לכו והבן.

ל(ו) ב"ד של חשמונאי וכו'. בגמ' שם והרמב"ם פ"ב מהא"ב ה"א כתב ישראל שבטל עכו"ם משאר האומות דרך אישות או ישראלית שבטלה לעכו"ם דרך אישות הרי אלו לוקין מה"ח שנאמר לא תחתן צם, (ה"ב) ולא חסרה חורה אלא דרך חתנות אבל הבא על הכותית דרך זנות מכין אותו מכה מרדות מד"ס גזירה שמה יבא להחחחון, ואם ייחדה לו בזנות חייב עליה משום נדה ומשום שפחה ומשום כותית ומשום זונה ואם לא ייחדה לו אלא נקראת מקרה אינו חייב אלא משום כותית וכל חיובין אלו מדבריהן ע"כ. ומשמע מדברי הרמב"ם דדוקא בייחדה לכך לעולם אבל באקראי אינו עובר בכל אלו, עוד הוסיף הרמב"ם (בה"ג) שם ד"א כשהיה הבעל ישראל אבל כהן הבא על הכותית לוקה מה"ח משום זונה ואחד זונה כותית ואחד זונה ישראלית ובבעילה בלבד לוקה שהרי אינה בת קידושין ע"כ. וכתב ה"ה אבל הבא על הכותית (ברכות דף נ"ה) רב נגדיה להבוא גברא דבעל ארמית, ואם ייחדה לו. צ"פ אין מעמידין בסוגיא שהזכרתי למעלה אמרו ישראל הבא על הכותית הלמ"מ היא דאמר מר הבעל ארמית קנאין פוגעין בו א"ל דאורייתא צפרהסיא וכמעשה שהי' ואחו אינכו גזור אפי' בלנעה והקשה בלנעה נמי צ"ד של חשמונאי גזרו וכו' וחי' החס דמייחד לה אבל הכא אקראי בעלמא ע"כ בגמ' לפי גירסת רבינו ויש שם גירסאות אחרות עכ"ל.

ומדברי רבינו שכתב כל הבא על הגוייה כאלו נתחתן בע"ז וכן בסמוך ולא מפליג בין גוייה לגוייה ובין מקרה לייחוד משמע דס"ל כשאר גירסאות דכל הבא עליה בכלל, וגם נראה דלא מחלק בין ישראל לכהן ועיין חוס' סנהדרין (ל"ו ע"ב ד"ה משום נשג"ו, פ"ב ע"א ד"ה ואידך) הקשה ה"ר משה מפונעויו"א מהא

מכאיסור מדברי קבלה: ומיחייבין למיפרש מעריות דכתיבן באורייתא וכו'. לא ידענא מאי קמ"ל רבינו שמחייבין לפרוש והרי הס זכרה וזמיתה ז"ד ונראה כוונתו כדעת הרמב"ם דגם לפרוש מגיעה וכיולא דזה דאורייתא הוא ולא כרמב"ן ז"ל: אמו ואשת אביו וכלתו. (סנהדרין נ"ג ע"א) אלו הן הנסקלין הבא על האם, ועל אשת האב, ועל הכלה, ומיתה בעדים והתראה וכתר דליכא עדים והתראה והכלל במזיד: בתו ובת בתו כו'. (שם ע"ה ע"א) ואלו הן הנשרפין הבא על אשה ובתה ובת בתה כהן שזנחה יש בכלל אשה ובתה

עליה משום נשג"א, סימן נדה שפחה גויה אשת איש. כי אתא רבין אמר משום נשג"ז נדה שפחה גויה זונה (שם י"ב) יכרת ה' לאיש אשר יעשנה וגו'. (לח) ומיחייבין למיפרש מעריות דכתיבן באורייתא, ומאי ניהו, אמו ואשת אביו וכלתו ואחותו מאביו ומאמו ואחותו מאמו ולא מאביו ואחותו מאמו ותו ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמיו ואחות אביו בין מן האב ובין מן האם ואשת אחי האב מן האב ואשת אחיו בין מאביו ובין מאמו ואחות אשתו בין מן האב בין מן האם ואשת איש. (סנהדרין נג.) אמו ואשת אביו וכלתו הני שלש בסקילה וכתר, (שם עה.) בתו ובת בתו בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמיו הני תשע בשריפה וכתר. (כריתות ב.) אחותו ואחות אביו ואחות אשתו ואחות אחיו ואשת אחי אביו הני שית בכרת לחודה, (לח) כללהו תמני סרי. הני שית דבכרת לחודה לית בהו מיתת בית דין, ואין חייבין אלא מלקות בלבד. והני כולהו לא תפשי בהו קידושי ופטירין מן החליצה ומן היבום, דתנן (יבמות ב.) חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וכו' ושש עריות הני, עשרין וחדא, דל מיבייהו תלת, דקא חשיב אחיו תלתא זמני דל תרתי, דקא חשיב אחותו תרי זמני דל חדא, פשו

בתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמיו: אחותו ואחות אביו וכו' הני שית בכרת לחודה. (כריתות ב.) שלשים ושש כריתות וכו' הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו, וכי רבינו דהני שית בכרת לחודיה דאחרינא איכא בזהו סקילה וכתר כלומר דמזיד וכלא התראה איכא כרת, אבל אי איכא בזה התראה איכא סקילה או שריפה או חנק או מלקות וכשנג חטאת: והני כולהו לא חפשי בזה קידושי. בגמ' יבמות כ' ע"א ואימא חייבי כריתות (פי' נמי לילוף דליבטיא חליצה ולא ייבום ואמאי פטירין לגמרי) אמר קרא חס לא יחפון האיש לקחתה (דברים כ"ה) הא חפן מייבום כל העולה ליבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה

משנה הלכות

סקילה וכ"כ הרמב"ם פ"א מה' א"צ ה"א הבא על אחת מכל העריות האמורות בחורב מזיד חייב כרת שנאמר כי כל אשר יעשה מכל החופשות האלה ונכרתו הנפשות וגו' שניהם הכופל והנבעלת. ואם היו שוגגין חייבין חטאת קבועה, ויש מן העריות שהוא צמיתא ז"ד יתר על הכרת השוכה כולן ונפ"מ לקצרו בין רשעים גמורין עיין יבמות ל"ג.

(לח) כללהו תמני סרי. צמיתה סנהדרין (נ"ג וע"ה). הני שית וכו' ואין חייבין אלא מלקות בלבד, כלומר דהתראה דקיי"ל כל חייבי כריתות נלקין ונפטרין וביאר רבינו הני תמני סרי.

וכתב המאירי שמנה עשר נסקלין שביארנו צמיתה יש מהן שהזכרה סקילהו צפירות בחורב ויש מהן שלא הזכרה לכדיא אלא שלמדוה מגז"ש. א) האם חס היא אינה אשת האב כגון שילדוה בזנות אזכרה מדכתיב (ויקרא י"ח) ערות אמן לא תגלה. ב) אשה אב שאינה אמו, ערות אביך לא תגלה (שם ח'). ג) אמו שהיא אשת אב, מאי זה משני אלו. ועונש שלהן איש אשר ישכב אח

דאמר ציבמות (ס"א ע"א) אין זונה אלא גיורת ומשוחזרת וכ"ש כותית וכו' וכתבו דלא גזרו משום זונה אלא על הכהן ע"ש, והרמב"ם ס"ל דגזרו משום זונה גם בישראל ונבעלה לוקה עליה כהן מה"ח ובש"ע א"ע סי' ע"ז ס"א הבא ב' השיעור ועיין באחרונים. וסיים הרמ"א ז"ל ועון זה יש בו הפסד שאין בכל העריות שזנו הבא מן השפחה ומן הנכרית אין זנו משא"כ בשאר עריות (עור בשם הרמב"ם) הבא על הכותית צפרהסיה שדינו שקנאים פוגעים בו כמו שיחזאר בח"ה סי' חכ"ה הוא בכלל עריות ודינו ליהרוג ולא יעבור כמו בשאר עריות (צ"י בשם א"ח שכ"ג בשם הרמב"ן וכמו שיחזאר צו"ד סי' קכ"ז).

(לח) ומיחייבין למיפרש מעריות דכתיבן באורייתא וכו'. עיין רמב"ם פ"א מה' א"צ ה"א-ז (משנה סנהדרין נ"ג ע"א) אלו הן הנסקלין הבא על האם ועל אשת האב ועל הכלה וכו', הני שלש בסקילה וכתר, כלומר כרת מזיד בלא התראה ובעדים והתראה בסקילה, ודע דלשון רבינו בסקילה וכתר פי' דאיכא תרתייהו כרת שהוא בכלל כל העריות ונוסף על זה באלו

תמני סרי, טוב (סנהדרין פד): אשת איש בחנק ונערה מאורסה בסקילה. (טז) הני עשרין נשי, אי אזיל על חדא מינייהו משוי לה זונה ופסיל לה מכהונה, ואי מוליד ממנה הוולד ממזר, דקיימא לן הלכה כשמעון התימני, דתנן (ט) (יבמות מט.) איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי רבי עקיבא, שמעון וכוזבא זכמה מקומות זש"ס ובעו"ש"ע ח"ע סי' ע"ו חשבון צרעון: אשת איש בחנק. (סנהדרין פ"ד) זמשנה אלו הן הנחנקין וזבא על אשה איש: תערה מאורסה בסקילה. ואל אשה עמיחך לא חקרצ (ויקרא י"ח כ') ובסנהדרין נ' וזכמה מקומות זש"ס ובעו"ש"ע סי' ע"ו: הני עשרין נשי אי אזיל על חדא מינייהו. כלומר אפי' זשוגג משוי לה זונה: ואי מוליד ממנה הוולד ממזר. זמשנה (יבמות מ"ע ע"א) איזהו ממזר שמעון החימני אומר כל שחייבים עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו, וכחכ החוס' אע"ג דאין למדים הלכה מפיו הגמ' הכא הלכחא כותיה וכו' ועיין רמז"ס פט"ו מ"א"ז ה"א ובעו"ש"ע ח"ע סי' ד':

משנה הלכות

זאה"ע שס ולפענ"ד נפ"מ גם לדידן צספק ממזרח שכשרה מדאורייתא וספק חללה לחומרא ודו"ק, ועיין ביאור הגר"א ח"ע הנ"ל וצח' הארכחי.

ובמל"מ פי"ע מ"א"ז ה"ה נסחפק זכהן שזא על מזריח ואדומית שניה דהולד כשר והוא מזרי שלישי אי חל שם זונה על פסולי קהל ופשיע ליה דלא חל שם זונה על פסולי קהל וסיים וכעת לא מזלחי גילוי לדין זה גם צעיקר הדין שהזא על המזריח שניה יכיה כזן כזן גמור לא מזלחי מזוחר הביאו צפח"ס סי' ע"ו אוח כ"ג.

(ז) איזהו ממזר כל שאר זשר שהוא זלא יזא. יזמות (מ"ע ע"א) משנה איזהו ממזר כל שאר זשר שהוא זלא יזא דברי ר"ע שמעון החימני אומר כל שחייבים עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ור' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיחא ז"ד אמר ר' שמעון ז"ע מזלחי מגלח יוחסין זירושלים וכחוז זב איש פלוני ממזר מאשה איש לקיים דברי ר' יהושע.

וכתבו החוס' אע"ג דאין למדין הלכה מפיו הגמ' (ז"ז ק"ל ע"ז נדה ז' ע"ז) הכא הלכחא כותיה דסחמא דפ' האומר (קידושין ס"ו) נראה עיקר דכ"ג קרי ליה הלכחא פסיקחא ז"ז"ק ק"צ ע"א והכי קיי"ל וכמ"ס רבינו, ומ"מ מה שאמרו כל שחייבים עליה כרת בידי שמים לאו כלל הוא שהרי נדה אף שחייבין עליה כרת קידושין חופסין ואין הולד ממזר ועיין קידושין ס"ז ע"ז ואפילו לר"ע דעושה ממזר מכל חייבי לאוי דשאר ולר' סימאי חליבא דר"ע אפילו שאינו לאו דשאר ולר' ישבז דעושה ממזר לר"ע אפילו זחייבי עשה כולו מודו זנדה שאין זב ממזר מדכחיב וזחי נדחה עליו (ויקרא ע"ו כ"ד) אפילו זשעת נדחה חכא זב הוי' וכן זסועה אף שחייב לגרשה מ"מ קידושין יש לו זב דכחיב זב להיות לאשה (דברים כ"ד ד') אלמא זב הוי' היא. וכן הזא על שומרת יבם אף זו הכל מודים זב שהולד

אשה חזיו ערוח חזיו גלה וגו' דמיהס זס (שס כ' י"א). (ד) כלחו, ערוח כלחך לא חגלה (שס ע"ו). (ה) הזכור, ואח זכר לא חשכז וגו' ואף הנשכז וכלל זמלח חשכז (שס י"ח כ"ז, ושס כ' י"ג). (ו) הזכמה, וזכל זכמה לא חחן שכזחך (שס י"ח כ"ג) ואף הנשכז זכלל שכזחך (שס כ' ע"ו). (ז) האשה זביאה זכמה עליה, ואשה לא חעמוד לפני זכמה לרזעה (שס י"ח כ"ג). (ח) המגדף, חלקיס לא חקלל (שמות כ"ז כ"ז). (ע) עזודה זרה, לא חעזדם (שמות כ' ה'). (י) מולך, ומזרעך לא חחן למולך (ויקרא י"ח כ"א) ולא ימלא זך מעזיר זנו וזחו זאש (דברים י"ח י'). (יא) אוז וידעוני, אל חפנו אל החזות ואל הידעונים (שס י"ע). (יז) שזח, לא חעשה כל מזלחה (שס כ' י'). (יג) מקלל חז ואס, לא חקלל חרש (ויקרא י"ע י"ד) ועונש, חזיו ואמו קלל (שס כ' ע'). (יד) הזא על נערה המאורסה, אל אשה עמיחך לא חקרצ (שס י"ח כ'). (טו) מסית, ולא יוסיפו לעשות (דברים י"ג י"א-י"ז) ועונש, וסקלחם זאזנים. (טז) מדיח אח הרבים, לא ישמע על פיך (שמות כ"ג י"ג) ועונשו זכלל עונש המסית וסקלחם זאזנים. (יז) מכשף, לא ימלא זך וגו' ומנחש ומכשף (דברים י"ח י'). (יח) זן סורר ומורה, לא חחכלו על הדם (ויקרא י"ע כ"ו).

(ל) הני עשרין וכו' משוי לה זונה. משמע דמיד שזא עליה נעשית זונה ופסיל לה לכהונה גם זביאה ראשונה. ועיין קידושין ע"ז ע"ז אמר רב אשי הילכך כזן הזא על אחותו זונה משוי לה חללה לא משוי לה חזר וזא עליה עשאה חללה. פרש"י חללה לא משוי לה ואין כזן שני הזא עליה לוקה משום חללה. חזר וזא עליה. הוא או כזן אחר עשאה חללה שהרי חסורה לו משום זונה שאינו נוהג אלא זככהונה ע"כ. ובעו"ש"ע ח"ע סי' ז' סי"ד הביא כזן שזא על אחת מהעריות וכו'. וכחזו האחרונים דלדין אין נפ"מ דמאחר דהולד ממזר מכל העריות גרע מחלל רק לענין החרחה ומלקוח יש חס הולד נקבה וכזן רוצה לישא אחיה מחרין אחתו משום ממזרת ולא משום חללה. עיין

התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים, והלכה כמותו. (מא) ולית ליה תקנתא למיעל בקהלא דישראל לעולם בין זכר ובין נקבה, אי זכר הוא ונסיב בת ישראל ולד בתר אבוה אזיל, דילמא דנסיב שפחה ומשחרר ליה לולד כר' טרפון, (מב) דתנן (קידושיו סט.) ר' טרפון אומר יכולין הן ממזרין לטהר כיצד ממזר נשא שפחה הולד עבד שיחררו נמצא הבן בן חורין ואמרינן אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון, אלא כל מינסב מישראל לית ליה תקנתא. ואי נקבה היא ומינסבה לבר ישראל ולד ממזר הוי ובתר אימיה אזיל, וממזרת לית לה תקנתא לאינסובי לעבד, דעבד לית ליה חיים. אשת אביו דחייב עליה סקילה דוקא נשואת אביו דנסבה בקידושי אי נמי דקדשה קידושי דקניא (בהויא) [בהויה] ואע"ג דלא נסבה, אבל אנס אביו אשה לרבנן שרי ליה

ולית ליה תקנתא. (קידושין ס"ו ע"ב) כל מקום שיש קידושין ויש עזירה כולד הולך אחר הפגום, וכיון דקידושין תופסין צמזר או ממזרת ויש עזירה כולד הולך אחר הפגום ולית ליה תקנתא, ועיין עוש"ע א"ע ס"ו ד' ס"ח: דילמא דנסיב שפחה ומשחרר. כלומר ממזר מותר בשפחה ונשואת שפחה בלי קידושין אלא מחד אוחס ואם הולידה בנים מל אוחס

ומשחרר הבנים ונמלא ממזרין נעכרין: אלא כל מינסב מישראל. כלומר מה שאמר לית ליה תקנתא היינו כשנשא בת ישראל ל"ל תקנתא: וממזרת ל"ל תקנתא. פי' כיון דעבד ל"ל חיים נמלא כולד הולך אחר האם והיא ממזרת וכולד ממזר לעולם. וקל"ח י"ל אי ממזרת מותרת בעבד שהרי עבד ושפחה הם אסורים ורק בשביל הבנים החירו לממזר ובממזרת כיון דל"ל תקנתא לא החירו ועיין ח"מ ס"ו ד' אות כ' שנסתפק בזה ועיין ע"ז ואחרונים: אשת אביו. והוא נולד מאשה אחרת: אב"א אנס אביו

משנה הלכות

חיי, ואמרו ז"ל גיורא עד עשרה דרי לא תצוי ארמאה בצאפי' משום דעד עשרה דרי זוכר מחלצתו ונמלא דלאחר עשרה אינו זוכר כלל וצמזר לאחר עשרה דרי א"א דחי כיון שנסכה וכו"ל ממזר דלא ידוע דלא חיי כן מלאחי בשם הרבי ר' העשל ז"ע.

אינו ממזר דמדקאמר לא חביה אשח המה החולך אלמא בת הוי' עיין בסמוך שכח כן רבינו להדיא ולרב דס"ל דאין קידושין תופסין צמזרת יצם אעפ"כ אין כולד מינה ממזר ודאי, וע' מאירי יצמות מ"ע ע"א, וע"ש בחוס' ד"ה הכל וצמזרין שם וצחוס' חד מקמאי י"מ כן ומיהו כולד פגום מנדה לכ"ע ועיין א"ע ס"ו ד' ס"י"ג ועיין משנ"ה ח"ז ס"ו ר"א ר"ב ר"י"ג באריכות וצוה"ק פ' שמות איסור נדה מה פסולו.

מב) דתנן ר' טרפון אומר. קידושין (ס"ע ע"א) ר' טרפון אומר יכולין ממזרין ליעבר כיצד ממזר שנשא שפחה כולד עבד שיחררו נמלא הבן בן חורין ר' אליעזר אומר הרי זה עבד ממזר, ובגמ' איבעיא להו ר' טרפון לכתחילה קאמר או דיעבד קאמר ח"ש אמרו לר' טרפון עיברת את הזכרים ולא עיברת את הנקבות ואי אמרת לכתחילה קאמר ממזרת נמי חיינסב לעבדא עבד אין לו חיים ומסיק ר' טרפון לכתחילה קאמר ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון ע"ש. וכחצו החוס' דאפילו איסורא דרבנן ליכא דלא גזרו על הממזר על השפחה. ועיין רמב"ם פ"טו מא"ב ועוש"ע א"ע ס"ו ד' ס"כ.

מא) ולית ליה תקנתא. דכתיב לא יבא ממזר צקהל ה' גם דור עשירי לא יבא לו צקהל ה' (דברים כג ג) והא דלא כתב ביה עד עולם רק דור עשירי פי' משום דלא נמלא שישאר ממזר עד דור עשירי דאמרו ממזר דידוע חי ודלא ידוע לא חי ובגמ' (יצמות ע"ח ע"ב) ממזרין ונחינין אסורין ואיסורן איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות, אמר ריש לקיש ממזרת לאחר עשרה דורות מותרת יליף עשירי עשירי מעמוני ומואבי מה להלן נקבות מותרות אף כן נקבות מותרות וכו' ואנן חנן ממזרים ונחינין אסורין ואיסורן איסור עולם לא קשיא הא כמ"ד דון מינה ומינה הא כמ"ד דון מינה ואוקי באתרא.

ועיין מש"כ רבינו ה"ל מילה יוסף בן פרוך ממזר אבן אמתא צעא לשחרורי זרעיה אחא לקמיה דרבי מארי גאון א"ל נסכה בלא כתובה וקידושין באמהותיה דאי משחררה לה אף על גב דשרי לה למידר צהדך דקיי"ל (קידושין ע"ג) כר' יוסי דאמר גר מותר צממזרת וכו' זרעך לא מיחכשר אלא דקיימא באמהותיה וכד הו' לך בני מינה מהלינון צרישא דקיימת מלוה ובחר הכין כתוב להון גע חירות וזכיייה להון ע"י אחרים ובחר דמזכית להון ע"י אחרים אייתי תלחא רבנן וליעבדלינון

שאלו אח ר' אליעזר ממזרת לאחר עשרה דרי מהו אמר להם מי יתן לי דור שלישי ואעברנו אלמא קסבר ממזר לא חיי וכן אמר רב הונא ממזרת לא חיי והא אנן חנן ממזרין אסורין ואיסורן איסור עולם אמר רבי זירא לדידי מפרשא לי מיניה דרב יהודה דידעי חי דלא ידיע לא חי, ידיע ולא ידיע עד תלחא דרי חיי עפי לא

למינסבה לכתחילה, כדתנן (מג) (יבמות צו.) נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו, רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו. לדבי יהודה דאמר (דברים כ"ג א') לא יגלה כנף אביו באנוסת אביו כתיב אית בה איסור לאו, אבל סקילה לא, דר' יהודה לא קא שרי למינסבה דתנן רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו, והלכה כרבנן. ולענין אמו בין אנוסת אביו ובין נשואת אביו היכא דאזל עלה חייב סקילה, מכל מקום אמו היא, והיינו דקאמר ליה לוי לר' (יבמות ט.) ליתני נמי אמו אנוסת אביו, דלאחיו מאביו שריא אי נפלה קמי ברה הויא לה ערוה. ומנלן דחייב על אשת אביו מפילו מן האירוסין, דתנו רבנן (סנהדרין נג.) הבא על אשת אביו חייב עליה משום אב ומשום אשת אב בתי אביו ובין לאחר מיתת אביו בין מן האירוסין ובין מן הנישואין, מאי קאמר, הכי קאמר הבא על אשת אביו בחיי אביו חייב עליה משום אב ומשום אשת אב בתי אביו, וחייב עליה משום אשת אב בתי אביו, ואי קדשה אביו ולא נסבה ואזל בריה עלה, אי איתיה לאביו בחיי האב חייב משום אב ומשום נערה המאורשה, ואי מית או דגרשה חייב עליה משום אשת אב. וכן לענין כלתו, דקתני סיפא הבא על כלתו חייב עליה משום כלתו ומשום אשת אב בתי אביו ובין לאחר מיתת

אשה. פי' ולא ילדכ ממנו או שילדכ ולד חבל אינה אמו דאל"כ כרי היא אמו שכחצ בסמוך: ולענין אמו בין אנוסת אביו ובין נשואת אביו וכו'. (יבמות דף ע"ג) ח"ל לוי לרבי מאי אריא דחני ע"ז ליחני ע"ז ח"ל כמדומכ לי שאין לו מה צקדקדו מאי דעחך אמו אנוסת אביו אמו אנוסת אביו פלוגחא דרבי יכודכ ורבנן היא וצפלוגחא לא קמיירי. (ועיין לעיל סי' א' כהל' יבמות): ומנלן. שכחצ בסמוך דקדשכ ואע"ג דלא נסבה: דת"ר הכא על אשה אביו. (סנהדרין נ"ג ע"ג) הכא על אשה אב חייב משום אשה אב ומשום אשה אב בתי אביו בין לאחר

מיחא אביו בין מן האירוסין בין מן הנישואין, פרש"י משום אשה אב חס נחקדשכ לאביו שלא ילדכו צנוות או נחקדשכ לו אחר כן: ובין לאחר מיחא אביו. אחיוב דאשה אב קאי דמרבכ ליה קרא אף לאחר מיחא כדמפרש בגמ' חבל שם אשה אב לאחר מיחא לא קאמרי: ביך מן האירוסין. דכיון דקדשה אשכו היא דכתיב (דברים כד) כי יקח איש אשה משעת לקיחה

משנה הלכות

(יבמות מ"ו ע"ב) דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גר לריך שלשה ועבד משוחרר כגר דמי דחניא אחד גר ואחד עבד משוחרר (שם מ"ח) ומקשינן ומסקינן לענין עבילה עבד כגר, ואע"ג דקטן הוא מעבלין ליה (כתובות י"א) דאמר רב הונא גר קטן מעבלין אוחו ע"ד צ"ד וכ"ש עבד משוחרר ואין לריך לקבל עליו מלוה דהא שייך ליה צמלות דעבדים מעיקרא וגע חירות הוי להון ראייה לכי גדלין ע"כ.

ומפותת אביו אנוסת בנו ומפותת בנו ר' יכודכ אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו. ובגמ' שקיל וערי ופסקו כחכמים שלא נאסרו קרובות אלא מחמת נישואין, שהערויות שאר כתיב בהו ואין שאר אלא דרך נישואין, ואלו אונס ומפתח על הנשואה חייב, ר"ל שאם נשא אשה ואחר כך אנס או פתח את בתה או את אמה או את אחותה חייב, על אמה משום חמותו ובשרפה, ובתה משום בת אשכו וגם כן בשריפה, ואחותה משום אחות אשכו ובכרת.

ומשמע מדברי רבינו דגם בזה"ז שייך ליה דין שפחה לגבי זה ובניו מחכשרין גם בזה"ז לכל דבר ונמלא דבנו נמול לשמונה ואפילו בשבת דקיי"ל בן שפחה שולד צדיחו נימול לשמונה ודוחה שבת (שבת קל"ה) דאמר רבה אמר רב אסי כל שאמו עמאה לידכ נימול לשמונה ושפחה עמאה לידכ דחניא דבר אל בני ישראל אין לי אלא ישראל גיורת ושפחה מנין ח"ל אשה. ודע דמדברי רבינו נראה דמ"ש גר קטן מעבלין אוחו על דעת צ"ד היינו עבילה ולא מילה וכבר הארכתי בזה בכמה מקומות ודו"ק.

ונתבאר בגמ' שמה שאמרו נושאין על האנוסה ועל המפותת דמשמע אפי' לכתחילה פי' לאחר מיחא האנוסה והמפותת חבל צחייה אסור מדרבנן, לפי שהאנוסה והמפותת צחות אללן בעענח ראיית קרובותן ומחוק שלצו גם בה יבא לידי הרגל עבירה ולא סוף דבר צאנס או פתח ודאי אלא אף בנעטן כן, ומ"מ חס כנס לא יוליא אף צאנס או פתח ודאי ואין ל"ל בנעטן, ועיין רמב"ם פ"ב מאי"צ הי"א ומל"מ שם ובצ"ש א"ע סי' ע"ו סקכ"ב ועיין שו"ת ח"ס סי' מ'.

וקרובות אלו שאסרו לכתחילה צאונס ומפותת כל זמן שהיא צחייה, כתבו הריעצ"א והנמק"י

(מג) נושא אדם אנוסת אביו. יבמות ל"ז ע"א נושאין על האנוסה וכו' נושא אדם אנוסת אביו

בנו בין מן האידוסיין בין מן הנישואין. (מד) בתו אפילו מאנוסתו חייב עליה (שם עו.) אתיא הנה הנה אתיא זימה זימה. (מה) אחותו, כל ששמה אחותו בין שהיא מאביו ומאמו או מאביו ולא מאמו או מאמו ולא מאביו חייב, כתיבי קראי בהדיא. אחות אביו, בין שהיא אחות אביו מאביו ולא מאמו בין שהיא אחות אביו מאמו ולא מאביו, וכן אחות אמו בין שהיא אחות אמו מאביו בין שהיא אחות אמו מאמה חייב עליהן, כגמרא דהבא על יבמתו (יבמות נד:) ת"ל (ויקרא י"ח י"ג) ערות אחות אביך לא תגלה בין מן האב ובין מן האם, (שם) ערות אחות הוא, רבא אמר אמר לי רב ילחק בר אבדימי אחיה ככה ככה אחיה זמח זמח, ודע דהרמב"ם פ"ב מה"ב ה"ו פסק כאזיי ועיין ה"ה מה שדחק לפרש דבריו ז"ל ורבינו לשיעורו וכלל כרי אביו ורבא הלכה כרבא:

נקראח אשחו וכך קיחח קידושין היא דגמריין קיחח קיחח משדכ עפרון. ועיין גמ' ס: בתו אפי' מאנוסתו. נגמ' סנהדרין ע"ו ע"א דחו מאנוסתו מנין, האמר אביו ק"ו על דה דחו ענוש על דחו לא כל שכן וכי עונשין מן הדין, גלויי מילחא בעלמא

משנה הלכות

שחק מן הבת ואיסורה מן החורה וכו' ע"ש ועיין ה"ה שם ומצואר דמביא לימוד דאזיי דגלויי מילחא בעלמא הוא, ועיין רמב"ם פ"ע מהל' מאכלות אסורות ה"ב לא שחק הכחוש מלאסור האכילה אלא מפני שאסר הכשול כלומר ואפילו בשולו אסור ואין לריק לומר אכילתו כמו ששחק מלאסור דה דחה. וכחז ה"ה במדרש ויק"ר. ובלח"מ שם חמה הרבה למה שצק הרמב"ם ז"ל דרשח חז"ל (חולין קט"ו) דילפי לה מקרא דלא תאכל וחד מלא תאכלו ואחרינא אמר מלא תבשל גדי ע"ש באריכות ובח' הארכתי ונ"ע.

ובמאירי ורי"ו נכ"ג ח"ב דוקא באוחס שכוזכרו ר"ל חמה ובחה ואוחסה כמו שאמרו בצרייחא צסוגיח דיבמות ל"ז, הנעטן מן האשה אסור באמה ובצחה ובאחותה ובחילין ואין זה אלא גזירה בעלמא אין לך אלא אוחס שמו חכמים, וכ"כ המאירי יבמות וסיים ומ"מ בגאונים (רבינו בצב"ג דכל' ערויות עיין במליין שם וכ"ד החינוך מל' ר"ב והרמב"ם הל' א"ב ה"ל) החמירו בכל הקרובות שהן שבע ר"ל חמה ואם חמה ואם אביה צחה וצח צחה וצח צחה ואחותה.

(מד) בתו אפילו מאנוסתו. נגמ' (שם ע"ו ע"א) דחו מאנוסתו מנין האמר אביו ק"ו על דה דחו ענוש על דחו לא כ"ש ופריך וכי עונשין מן הדין גלויי מילחא בעלמא הוא רבא אמר אמר לי ר' ילחק בר אבדימי אחיה ככה ככה אחיה זמח זמח. ופרש"י דחו מאנוסתו וכו', בשאר דידיה בקרא דערות דה דחו וגו' דאוקימנא באונסין לא כתיבא דחו, גלויי מילחא בעלמא הוא ואין זה עונש מן הדין דהא דהו דחו מקורבה דחו היא דאחיה וכיכי דמי עונש מן הדין כגון ערות אחותך דה דחו או דה דחו אין לי אלא דה דחו דה דחו דה דחו וכן אמר שם אביו ואם באמה להביא דה דחו וצח דחו מק"ו זה עונש מן הדין דהא לאו מכה קורבה דהא אחיה דזו קורבה מחמה עלמה וזו קורבה מחמה עלמה אבל דה דחו על דה דחו אינה קרובה לו אלא משום דהו. אחיה ככה ככה לאיסורה. האמר בשאר הנה ונאמר בשאר אשחו ככה מה להלן דה דחו דה דחו דה דחו דה דחו דה דחו. ועיין יבמות ג' ע"א ובחוס' ד"ה דאמר רבא.

(מו) אחותו כל ששמה אחותו וכו'. (יבמות נ"ד ע"ב) דחניא (ויקרא י"ח) ערות אחות אביך לא תגלה בין מן האב בין מן האם אלא מן האב ולא מן האם ודין הוא חייב כאן וחייב באחותו מה אחותו בין מן האב בין מן האם אף כאן בין מן האב בין מן האם או כלך לדרך זו חייב כאן וחייב בדודתו מה דודתו מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם נראה למי דומה דנין איסור דהו מאליו מאיסור דהו מאליו ואל חוכיה דודתו שאין איסור דהו מאליו או כלך לדרך זו דנין קרובי האב מקרובי האב ואל חוכיה אחותו שקרובי עלמו ח"ל ערות אחות אב לא תגלה בין מן האב בין מן האם. למ"ל למכחצא באחות אב ולמ"ל למכחצא באחות אס אמר ר' אבובו לריכי דאי כחז רחמנא באחות אב שכן יש לה חיים (דמשפחה אב קרויה משפחה דכתיב ויחילדו על משפחותם לבית אבותם במדבר א') אבל אחות אס אימא לא ואי כחז רחמנא אחות אס שכן ודאיה (קרובתו אבל אחות אביו שמה ח"ו אין זה אביו) אבל אחות אב אימא לא לריכי.

ונקט רבינו ילפוחא דרבא דאחיה ככה ככה דלעולם קיי"ל אביו ורבא הלכתא כרבא ופלא על הרמב"ם פ"ב מה"ב ה"ו שכתב דהו על אשה דרך זנות והוליד ממנה דהו אחיה דהו ערוה עליו משום דהו ואע"פ שלא נאמר בחורה ערוה דהו לא תגלה מאחר שאסר דה דחו

ועיין רמב"ם פ"ב מה"ב ה"ה ובעו"ש ע"י ע"ו סע"ז ועו"ש ע"ה שם ס"י אחותו אסורה לו מן החורה בין אחותו מאביו או מאמו בין אחותו מכשואין

נחלקו זה ולר' יכודכ פסל אחת אשתו שביית שמאי אומרים פסל ובית הלל אומרים לא פסל. (מח) (שם צד): הבא על חמותו לאחר מיתת אשתו לרבי ישמעאל בשריפה, לרבי עקיבא איסורא איכא שריפה ליכא. ולענין הלכה ליתא לדברי יהודה דאמר רב יהודה אמר שמואל (שם צה.) אין הלכה כרבי יהודה. ההוא דעבד איסורא מחמתיה, נגדיה רב יהודה וא"ל אי לאו דאמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה אסרתה שריפה ליכא, ואיסורא

כחלקו זה ולר' יכודכ פסל אחת אשתו שביית שמאי אומרים פסל ובית הלל אומרים לא פסל. (מח) (שם צד): הבא על חמותו לאחר מיתת אשתו לרבי ישמעאל בשריפה, לרבי עקיבא איסורא איכא שריפה ליכא. ולענין הלכה ליתא לדברי יהודה דאמר רב יהודה אמר שמואל (שם צה.) אין הלכה כרבי יהודה. ההוא דעבד איסורא מחמתיה, נגדיה רב יהודה וא"ל אי לאו דאמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה אסרתה שריפה ליכא, ואיסורא

כיונו כרת ועיין חוס' יבמות ל"ד ד"ה מאיסורא, וכ"פ הרמב"ם פ"ב מה"צ ה"ח ועיין כ"מ שם, וכ"ה שם כחז כיון שקידש אשה וק"ל כר"ע ובסו"ב רבינו שריפה הוא דליכא הא כרת איכא וכרצו מן המפרשים כחבו דאיסור בעלמא אכל כרת ליכא

משנה הלכות

מוחר בכל הנשים שבעולם והיא מותרת בכל האנשים שבעולם קדשה הוא אוסרה והיא אוסרתו מרובת איסור שאסרה מאיסור שאסרתה שהוא אסרה בכל אנשים שבעולם והיא לא אסרתה אלא בקרובותיה וכו' ח"ל אותה אותה שכיבחה אוסרתה ואין שכיבחה אחותה אוסרתה, אמר ר' אמי אמר ריש לקיש מאי עמא דרבי יכודה (דאמר הבא על חמותו פסל אחת אשתו רש"י) דכתיב (ויקרא כ') באש ישרפו אוחו ואחיה וכו' כל הבית כולו בשרפה אלא אם אינו ענין לשרפה חבבו ענין לאיסורא, אמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה כרב יהודה, ההוא דעבד איסורא אחיה רב יהודה נגדיה ח"ל אי לאו דאמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה אסריה עלך כלומר אסרה אחת אשתך עליך איסור עולם ע"כ.

לאו ולא כרת (וכריעב"א כחז צ"ש רש"י דאיכא נמי כרת וכ"כ רש"י) ומיכה החוס' כחזו מלאו וכרת לא מיעטה אלא משרפה ומזו"ר דס"ל דאיכא כרת וזכ דעת רבינו ז"ל וכ"כ הרמב"ם פ"ב מה"צ ה"ח וכמאירי הביא ג' שיעור דעת ראשונה דליכא אלא איסורא ואפילו לאו ליכא ודעת רש"י ועוד דליכא אלא לאו ולא כרת ודעת רבינו והרמב"ם דאיכא כרת ואע"ג דבגמ' איסורא בעלמא איחמר עלה כבר מלינו כיו"א צו בסנהדרין (פ"ט) ועיין רמב"ן יבמות ל"ח וברשב"א וריעב"א שם וז"ל רמ"ה סנהדרין מספקא ליה בהא ועיין ח"ע סי' ע"ו.

ובאן הנו מליגים מש"כ צוה בספרנו משנ"ה (ח"ע סי' רנ"ו) צמי שנשא אחת חמותו לאחר מיתת אשתו ועכשיו רוליס להדר בחיובתה אי לריכיס גע פעורין או דלא חפסו זה קידושין כלל.

מח) הבא על חמותו לאחר מיתת אשתו. שם (ל"ד ע"ב) אמר ליה רב אשי לרב כהנא אי ר' עקיבא ליחני נמי חמותו דהא שמעינן ליה לר"ע דאמר חמותו לאחר מיתת אשתו לאו בשריפה דחניא באש ישרופו אוחו ואחיה וכו' ואח"כ אומר אוחו ואחיה שחיהו בשלמא לאצ"י דאמר משמעות דורשין איכא בינייהו דר' ישמעאל סבר חדא כתיב ור"ע סבר תרתי כתיב שפיר אלא לרבא דאמר חמותו לאחר מיתת אשתו לאו בשריפה ליחני נמי חמותו אמר ליה נכי דמיעטה קרא משריפה מאיסורא מי מיעטה קרא. ופרש"י אי מחני' ר"ע היא דקמכפכת לחוקומי נמי כר"ע ליחני חמותו אמרו לו מחה אשתך ונשא אמה דלר"ע חמותו לאחר מיתת אשתו שריא. ומשינן נכי דמיעטה קרא לחמותו אחר מיתת משרפה מאיסורא מי מיעטה קרא. כלומר מלאו וכרת לא מיעטה אלא משרפה. ועיין רמב"ם פ"ב מה"צ ה"ז-ח וכו"י שם.

בגמ' סנהדרין (ע"ו ע"ב) ח"ר אוחו ואחיהו אוחו ואחיה אחת מהן דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר אוחו ואחיה שחיהו מאי בינייהו אמר אבי משמעות דורשין איכא בינייהו וכו' רבא אמר חמותו לאחר מיתת אשתו לאו בשריפה ליחני נמי חמותו אמר ליה נכי דמיעטה קרא משריפה מאיסורא מי מיעטה קרא. ופרש"י אי מחני' ר"ע היא דקמכפכת לחוקומי נמי כר"ע ליחני חמותו אמרו לו מחה אשתך ונשא אמה דלר"ע חמותו לאחר מיתת אשתו שריא. ומשינן נכי דמיעטה קרא לחמותו אחר מיתת משרפה מאיסורא מי מיעטה קרא. כלומר מלאו וכרת לא מיעטה אלא משרפה. ועיין רמב"ם פ"ב מה"צ ה"ז-ח וכו"י שם.

ודע דנחלקו צוה הראשונים ז"ל בחמותו לאחר מיתת אשתו רש"י סנהדרין ע"ו צ' וכ"ה בחוס' ישנים ועיין רש"י יבמות צ' ע"א ד"ה חמותו ובחור"ע שם אות ד' ובשו"ת הריב"ש סי' ש"ד דמשמע דליכא רק איסור

סד"ח אם לא שכב הנקי ולא חנקי אלא איסורה בעלמא ע"ש, ודעת רבינו חננאל הביאו הרא"ש סו"פ נושאין על האנוסה דקיי"ל כר' ישמעאל.

ח"ל הרא"ש שם ואסור בחמותו דקיי"ל כר"י דחמותו לאחר מיחה בשריפה ולא קלש איסורה וגזרו בגרים כך פסק ר"ח ויש פוסקים כר"ע ובעור ציו"ד סי' רס"ט הביא ראשונה דעת ר"ח בסתם וז"ל ואסור בחמותו שאם נתגייר ואשחו עמו אסור בחמותו ואפי' לאחר מיחה אשחו וגם בזה ח"א הרא"ש כתב ויש מחירין ועיין ש"ך סק"י שם שדעת העור להחמיר, וזה נראה לכאורה דעת העור בש"ע ח"ע סי' ע"ו ג"כ שכחז סתם ואם אשחו אסורה לו מן הכורה וכן אם אשחו ולא חילק כלל בין קודם מיחה ובין לאחר מיחה אשחו. ויש עוד דעה שלישיית והוא דעת הרמב"ן ורשב"א יבמות ל"ח והרמ"ה סנהדרין הנ"ל וכן נראה דברי רש"י סנהדרין הנ"ל שכחז ר"ע סבר אהן שחיהן משמע וה"ק אם אשחו קיימת חסרף חמותו ואם לאו אין כאן עונש שריפה אלא איסור חרור שוכב עם חותנתו ולדעת המחירי ועוד קל"ה פוסקים אע"פ דכרת ליכא מ"מ לאו איכא ועיין בסמוך. עוד יש שיעב רביעיית דס"ל דאיסורה בעלמא הוא, כלומר וליכא לאו אלא איסור חורה בלא לאו וזה נראה לכאורה דעת רש"י וסמ"ג (לאוין ק"ג) וכן נראה דעת הרמ"ה (סנהדרין הנ"ל) וכן מעין דברי הריב"ש (סי' שע"ד) צפי' רש"י ע"ש. ומיכה דעת המחירי דכלבו ס"ל דאיכא איסור לאו שכחז וז"ל ומ"מ כתבו רוב מפרשים יבמות בחמותו לאחר מיחה שיש איסור חורה דוקא בלאו אבל לא בכרת וקידושין חופסין זה ע"ש.

ודאית זירושלמי יבמות פ' ארבעה אחין ה"א בסופו רבי אומר חליצה קנין שמואל אומר חליצה חליצה פטור ונחלקו שם בדבר עד רב אמר חליצה קנין החיוב ר' חמא חברין דרבנן והא מחניתיין פליגא על רב שלשה אחין שנים מהן נשואין שחי אהיות או אשה ובתה או אשה ובת בתה וכו' הרי אלו חוללות ולא מחייבות שנייה הוא איסור אשה ובתה בין מחיים בין לאחר מיחה פי' ואי ס"ד חליצה קנין איך חולץ לשתיים וכי יש אדם שמתכוין לקנות אשה ובתה וליכא לשנויי כדשניין לעיל דאיירי לאחר מיחה דבאיסור אשה ובתה אין חילוק בין בחיים בין לאחר מיחה לעולם באיסורייהו קיימי שנייה היא בחמי' ומסיק אלין תרין אחרייתא פליגא על רב וליה להון קיום ע"כ פי' הא פליג על רב ואין זו חימה.

ולבאורה נראה מדברי זירושלמי דס"ל כר' ישמעאל דאין חילוק בין מחיים בין לאחר מיחה

דאל"כ לישני ל"י רב שניי', איברא די"ל דס"ל כר"ע וס"ל כרבא ואפי"ה אין צינייהו בין מחיים לאחר מיחה דמפרשין דרק לענין שריפה מיעטב קרא אבל כרת כדקיימא קיימא וא"כ אכתי חקשה לרב וכי יש אדם מכוין לקנות אשה ובתה דבאיסור אשה ובתה אין נפ"מ בין מחיים ובין לאחר מיחה לענין קידושין דאין חופס כיון דכרת איכא לעולם ואחי שפיר דל"ל קיום לרב דאין לו תי' דאפי' לר"ע אכתי לא חפסו זה קידושין אפי' לאחר מיחה א"כ לגבי קידושין אין נפ"מ בין מחיים לאחר מיחה, ועיין אור שמה שדחה דברי זירושלמי הנ"ל דלא ס"ל פירוקה דרבא צפי' האשה רבה מאי צינייהו ולפמ"ש לא לריך דאפשר זירושלמי לא פליג אש"ס דילן מ"מ מפרשי דאיסורה איכא היינו איסור כרת. ועיין כריתות ע"ו בזה על חמותו חייב עליה משום ג' שמות וכו' ע"ש.

ודאית למעכ"ג שליון לדברי המחירי (סנהדרין ע"ו יבמות ל"ד) שכחז דרוב מפרשים פירשוהו באיסור לאו ומדכתיב חרור שוכב עם חותנתו ואף לאחר מיחה חותנתו היא אבל מיחה או כרת לא, ותמה דלא ידע לאיזה מהפוסקים כוון. ולפענ"ד כוונתו אהני פוסקים שכחתי לעיל היינו רש"י סנהדרין הנ"ל והרמב"ן והרשב"א והריעב"א והסמ"ג לאוין והרמ"ה סנהדרין הנ"ל, ולא אכחד מעטי דבשיעור רש"י לכאורה מלאנו מחלוקת הפוסקים דהכ"י (יבמות ל"ד ד"ה מאיסורה) כתבו וז"ל פ"ה דמ"מ יש זה לאו וכרת ולא נהירא דהא לאו וכרת לא ידענא אלא מאותה דרשה דכתיב זה שריפה וכיון דקאמר דלא מיירי בחמותו לאחר מיחה מלן איסורה ונראה דכל איסורה משום דכתיב חרור שוכב עם חותנתו ע"כ נראה דהס גרסי ברש"י דאית זה לאו וכרת ודלא כרש"י סנהדרין. גם ברש"י יבמות שלפנינו ליכא רמז דס"ל דאיכא לאו וכרת והמהרש"א ז"ל (יבמות הנ"ל) כתב ג"כ דמלשון רש"י משמע דאיסורה בעלמא הוא דאיתא ע"ש. אמנם הריעב"א שם הביא ג"כ וז"ל, נהי דמעטי קרא משריפה מאיסור לא מעטי' האי ליטנא משמע דאיסורה דאורייתא איכא אבל כרת ליכא ולא כפרש"י ז"ל שפי' דאסור דאורייתא לאו וכרת אלא ודאי לית זה כרת אלא איסור דאורייתא דחרור וכ"פ בתוס', ע"כ.

ודגרא נמי דגרס לרש"י איכא לאו וכרת וכו"י הנ"ל, אלא דלכאורה דברי הריעב"א מועטים וע"כ ע"ס יש כאן שכרי כתב דהתוס' ס"ל דליכא כרת אלא איסור דחרור ונהפוך הוא דהתוס' כתבו להדיא דאיכא לאו וכרת. ועיין רש"י ריש יבמות ד"ה חמותו ובחור"ע שם אות ד' מה שחי' למכ כתב רש"י חמותו לאחר מיחה דלשיעתי' אזיל דלאחר מיחה אינה אלא בלאו, ובאמת

וכו' ובה"ג כחצ כדברי רבינו: אחרתו מ"מ חייב עליה. יצמות כ"צ ע"צ ת"ר כחצ על אחרתו והיא צה אשה אביו וכו' ואימא פרע לאחרתו מאנוסכ כהיא לא מליח אחרת וכו' אמר רבא אמר קרא ערות אחרתך צה אביך או צה אמך מולדת צה או מולדת חזן צין שאומרים לו לאביך קיים צין שאומרים לו לאביך כולא אמר רחמנא אחרתך היא:

משנה הלכות

כר"י, ואפי' אח"ל דקיי"ל כר"ע שמה הלכה כר"ע וכדעת רבינו הגדול בהכ"ג וחוס' והרמב"ם, והמאירי כחצ שכן הוא דעת הרשב"ד ג"כ דלר"ע נמי איכא לאו וכתה ולא חפסי קידושין צה כלל, וס"ם מחפכת הוא, ועיין נוב"ח שר"ה לומר ס"ם זו לענין חליצה לפוערה מחליצה ולצסוף העלה שקשה צעיניו להקל. אמנס נלפענ"ד להוסיף ולחלק דדוקא לענין חליצה הי' קשה צעיניו להקל דכיון דאשה זו בחזקה אשה איש היחה ובחזקה זקוקה היא מיד שמת צעלה כה"ג לא סמכינן על ס"ם זו להחיר ולפעור בלא חליצה אבל במקדש אשה דאשה זו בחזקה פנוי' היא ויש לן ס"ם דאין קידושין חופסין צה כה"ג מוקמינן אותה אחזקה פנוי' שלא חפסו צה קידושין ומוחרת לכל אדם, ולכן שפיר כחצו העוש"ע צסחס דאין קידושין חופסין וצפרע דנאמר דגם הירושלמי ס"ל דאין קידושין חופסין וכנ"ל.

ומידו לדין הגם שאנו מדמים נעצד מעשה וצודאי אין להקל בלי גע כיון דאית לן דעת הרמב"ן ורשב"א וסמ"ג ורש"י סנהדרין והמאירי והריב"ש והמהרש"א והריעצ"א והרמ"ה דכולהו ס"ל דלא כוי כרת וכן נראין דעת ת"י הנ"ל ודאי אין להקל בדבר בלי גע להוליא. ומ"מ יש לעיין אי היו שם עדים כשרים ושאר עניני קידושין דע"פ רוב ורובא דרובא צניי יודעין שחמותו אסורה לו והמסדר קידושין נמי א"כ אפשר שלא היו הקידושין אלא אלל רעפארעס או קאנסערוואעיווער ראציי וצעדים פסולים, והגם שיש מחמירין אפי' כה"ג ואפי' צנישואי ערכאות או שדרים כדרך כל הארץ אפי' בלי קידושין וכבר הארכתי צזה בחשובה, מ"מ כה"ג כ"ע מודו דלא כוי קידושין וכה"ג לא אמרינן אין אדם עושה צעילחו צ"ז עיין רמב"ם דרק צני ישראל הכשרים אומרים כן וכ"כ הרדצ"ז ועוד, וכה"ג צנקל יש לנרף עוד להס"ם הנ"ל הני סניפין ולהחיר צשעת הדחק אפי' בלי גע, אבל אם היו קידושין ועדים כדת אין להקל לפוערה בלי גע כנלפענ"ד.

מ"ט אחרתו מכל מקום חייב עליה. שם (כ"צ ע"צ) ת"ר כחצ על אחרתו והיא צה אשה אביו חייב משום אחרתו ומשום צה אשה אביו ר' יוסי צין

כי כבר הקדמנו הריב"ש לפרש כן צרש"י עיין ריב"ש ס' ע"ד. שוב מלאחי צאחרונים שכבר דברו מדברי הריעצ"א. עכ"פ לדין מצואר מיכו מדברי גדולי הראשונים שפירשו דלאחר מיחה ליכא כרת רק לאו או איסורא, ולהם כוון המאירי ז"ל כנלפענ"ד.

ומעתה נחזור לדין הנה העוש"ע א"ע ס' ע"ו נראה דפסק דחמותו לאחר מיחה אשחו נמי לא חפסו צה קידושין שכחצו אם אשחו אסורה לו מן החורה וכן אם אם אשחו וכו' ולא חלקו צין מחיים לאחר מיחה, וצריש הסימן כללו שם וז"ל אלו שאסורות מחמת ערוה מהן מן החורה ומהן מדרצנן ואותן שהן מן החורה אין קידושין חופסין צהן ואותן שהן מדרצנן קידושין חופסין צהם ולריכות גע, וכן המקדש ספק ערוה לריכה גע ע"כ וכיון דלא חלקו צהם אשחו צין מחיים לאחר מיחה משמע דלעולם לא חפסו צה קידושין כיון דאסורות מה"ת.

ובדג"מ שם תמה מאד אראשונים ואחרונים שלא חלקו צין מחיים לאחר מיחה אשחו דכיון דהרמב"ן והרשב"א ס"ל דלאחר מיחה אינה אלא בלאו ולא צכרת א"כ קידושין חופסין והאיך סחמו כן לקולא וכן תמה צשו"ח הגרע"א ס' קכ"א ובנחל"ש סק"צ ובכנה"ג ס' קע"ג תמה כעין זה לענין חליצה (עור סק"א שם) על העור וריו' למה לא ציחרו דחמותו לאחר מיחה לדעת רש"י ז"ל לא כוי אלא איסורא צעלמא וליח ציה כרת כמ"ש צפ' הנשרפין ע"ש. [ולפענ"ש לעיל מדברי רש"י לכאורה אין ראוי' כ"כ דהת"י ס"ל דרש"י ס"ל דיש כרת אבל קושייתו קשה אכתי מדברי הרמב"ן והרשב"א והסמ"ג והריב"ש והמאירי והריעצ"א דכולם ס"ל דליכא כרת]. ועיין נוב"ח ס' כ' ותנינא ס' קמ"ח שדחק ליישב דברי המחבר והעור, ומיהו סיים דלריכה חליצה כה"ג.

ולולי דמסחפינא הי' נלפענ"ד ליישב שיעת המחבר והעור דפסקו דאין קידושין חופסין הוא כיון דלכאורה יש כאן ספק ספיקא, ספק אי קיי"ל כר' ששמעאל דלאחר מיחה נמי צשריפה וכדעת הר"ש שפסק

מותר. נא) אחות אשה לא שנא כי איתה לאחותה תותיה ולא שנא גרשה, כמה דאיתיה בחיי פטרה לה מחליצה ויבום, ואי אזיל עלה הולד ממזר, (שם ח:): דרחמנא אמר (ויקרא י"ח י"ח) בחייה כל שבחייה, ותנן לענין יבום (יבמות מא.) המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת, הרי זו פטורה, ולענין ממזר תנן עליה הולד ממזר דכל שבחייה הרי היא ככל איסורי אחות אשה: דריי זו פטורה. אף מן החליצה דיוצאה משום אחות אשה הואיל ואשתו קיימת ואחות גרושה מכ"ח דכתיב (ויקרא י"ח) עליה בחייה כל שבחייה:

משנת הלכות

משחרר הוא גופיה השער המקדש נמלא גע מוליא וגע מכנים צנה אחת וצלו חרויכו צדדי ע"ש ועיין ציד דוד ובש"ח אמרות עכורות סי' קל"ב ועיין שו"ח ח"ס א"ע סי' י"א בהשגחו על המל"מ.

ברם אחי מחשבה וציעל מחשבה דנראה דהני חרי מילי שהרי המשחרר עצדו ונוחן לו גע שחרור ילפינן לה לה מאשה וא"כ גע שחרורו ע"כ נכתב לשמה א"כ כיון דכגע שחרור נכתב לשמה מהני השלמה גם לקידושין אלא דכל זה אי חרויכו גופא חדא נינהו אצל לפ"מ דאמר ר"י בר יבודה כאן דלכי מגייר לה גופא אחרינא הוא א"כ הרי אפילו נכתב בגע לשמה אצל נכתב לגופא אחרינא נמלא דלא מהני בני קידושין, וכן הבא על שפחה אפילו שחררה מ"מ אכתי מחוסרת גע שחרור וצא עליה באיסור ועיין א"י כנ"ל מה שהאריך בסוגיא דגיטין כנ"ל שמסמ מציא ראי' לשיטת הגאונים דצא על שפחה ודאי שחררה ולא מהימן לומר שלא שחררה וצא עליה צעילת זנות ועיין שיטת הראשונים (מכון ירושלים) גיטין כנ"ל ואי צעי קידושין שניים ואי כופין אוחו ליתן לה גע שחרור, ודו"ק כי קלרתי.

נא) אחות אשה לא שנא כי איתה לאחותה תותיה ולא שנא גרשה, כמה דאיתיה בחיי פטרה לה מחליצה ויבום, ואי אזיל עלה הולד ממזר, (שם ח:): דרחמנא אמר (ויקרא י"ח י"ח) בחייה כל שבחייה, ותנן לענין יבום (יבמות מא.) המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת, הרי זו פטורה, ולענין ממזר תנן עליה הולד ממזר דכל שבחייה הרי היא ככל איסורי אחות אשה: דריי זו פטורה. אף מן החליצה דיוצאה משום אחות אשה הואיל ואשתו קיימת ואחות גרושה מכ"ח דכתיב (ויקרא י"ח) עליה בחייה כל שבחייה:

האמנם כבר הארכתי צס"ד דהוא שגגה גדולה ונעלמה מינייהו במחכ"ח משנה מפורשת (גיטין דף ע"י) שחט צו שנים או רוב שנים ורמז ואמר כתבו גע לאשתי הרי אלו כותבין ונותנין חי הוא וסופו למות והרי אין

מאי חולמא לומר דאינו מהימן משום דאין אדם נאמן לומר דבעל צעילת זנות דאין אדם משים עלמו רשע הרי צע"כ משים עלמו רשע צמח ששחררה וא"כ נאמין שלא שחררה ונראה דדא צורכא לפ"מ שאמרו דהא דאיסור לשחרר רק באין לו הנאה אצל ציש לו הנאה מהשחרור מותר ור"א שחרר עצדו ללרפו למנין עשרה עיין צרכות (מ"ז ע"ב וגיטין ל"ח ע"ב) ואמרו ז"ל צחק צגרה שחרר עצדך וכן לה וא"כ שפיר לא עצד איסורא כיון שרולא לצא עליה ויש לו הנאה מהשיחרור.

ומח"ב אמרתי נמי דסבר אליעזר עצד אצרכס שישיא אצרכס צחו לילחק והרי צחו היא שפחה ואיסור לשחררה ולהנ"ל אחי שפיר כיון דצחק צגרה שחרר עצדך ס"ל לאליעזר כ"ה לצנך שאין לו אשה מותר לשחרר ועיין יצמות שחי נשים שילדו ונחערצו ולד כהן בולד שפחה משחררים זה את זה לכשיגדלו דכל שנהכה מהשחרור ליכא עשה וכצנ.

איברא דצגמ' גיטין ל"ע ע"ב עצד שנשא צת חורין צפני רצו יאל לאחות א"ל ר' יוחנן כ"כ יש צידך ואני שונה בכוח צער אירוסין לשפחה ר"מ אומר מקודשת וחכמים אומרים אינה מקודשת ועיין צגמ' דמיירי כשרצו השיאו אשה ופי' רש"י והרא"ש ורשב"א דאמרינן ודאי שחררו קודם שהשיא לו צת חורין דלא עציד איסורא אצל הרמב"ם (פ"ח מה' עצדים הי"ז) מפרש דצעי גע שחרור להפקיע איסורו דכיון דהשיאו אשה גילה דעתו שמפקיע עכשיו שעצדו מעצדו ולכן לריך גע שחרור, וכ"נ דעת החינוך מל' שמ"ז.

ובתש' הגרע"א (סי' ס"ד) תמה לדעת הרמב"ם דפסק (צפ"ג מה"ג ה"ו) דהכוח גע לאשה פלונית ואמר לכשאשאנה אגרשנה אינו גע דצעה שכתב בגע לא היחה צת גירושין ונמלא בגע נכתב שלא לשמה וקשה מכאן דאמרינן דא"ל לאי והתקדשי דהוב לשון שחרור וקידושין אע"ג דלא נכתב לשמה והרי השער אירוסין שלא נכתב לשמה פסול (קידושין ע"י) ומחלק צין היכא דהגע נכתב והוא דצד נפרד מהקידושין והם שני ענינים וצין היכא דאמר לה לאי והתקדשי שהשער שהוא

גב) (שם מד.) ומודים בנושא את קרובת גרושתו שהולד ממזר. נג) צרת חלוצה היכא דאזל עלה חד מן אחים או הוא דחליץ לצרתה או חד מן אחים אחריני לא הוי ולד מינה ממזר כרבי יוחנן, ואע"ג דפליג רבי שמעון בן לקיש, (שם ו:): רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש הלכה כרבי יוחנן לבר מן תלת, ואע"ג דפליג שמואל גד) (שם מ:): דאמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל הבא על צרת חלוצתו הולד ממזר אלמא אף על גב דחלצה לה צרתה אייה באיסורא קיימא, שמואל ור' יוחנן הלכה כרבי יוחנן, ואף על גב דקמסייע לה רב יוסף לשמואל

ומודים בנושא את קרובת גרושתו. (שם מד ע"א) המחזיר גרושתו והנושא חלוצתו והנושא קרובת חלוצתו יוליד והולד ממזר דברי ר"ע וחכ"א אין הולד ממזר ומודים בנושא קרובת גרושתו שהולד ממזר, פי' ר"ע ס"ל יש ממזר מחייבי לאוין

ומחזיר גרושתו כתיב זה לא יוכל להחזיר אחרי אשר הועמאה, וחכמים פליגי וקיי"ל כחכמים דאין ממזר חלל מחייבי כריתות: קרובת גרושתו. דגרושתו כאלשתו ואחותה או אמה חייבי כריתות נינהו לגביה: צרת חלוצה. בגמ' נחלקו ר' יוחנן ור"ל בחולץ ליבמתו וחזר וזא על לרחה או הוא או האחים אי חליצה שפיערה הו"ל כאשת אח והו"ל זכרה לו ולאחיו: הלכה כר"י לזר מן חלה. והוסיף רבינו שאפילו שמואל ס"ל נמי כר"ל כיון דשמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן, ועיין מה"ר שבע"א

משנה הלכות

עריפה גדולה מזו וחי הוא ועיין רמב"ן, ורשב"א, ובר"ן, והמאירי נדה כ"ג שם ובצרכ"י ח"ע סי' ע"ו ס"ק ד' וחקרי לב ח"ע סי' י"א ובספרינו משנה"ה סי' ש"ז ופשוט הוא.

הוא אין חייב על החלוצה כרת והאחין חייבין על החלוצה כרת על הלכה בין הוא ובין האחים חייבין על הלכה כרת ור' יוחנן אמר בין הוא ובין האחין אינן חייבין לא על החלוצה כרת ולא על הלכה כרת מ"ע דר"ל אשר לא יבנה כיון שלא זכר שזב לא יבנה איבו הוא דקאי בלא יבנה אבל אחיו כדקיימי קיימי ועלה דידה הוא דקאי בלא יבנה הא לרה כדקיימי קיימי ור' יוחנן מי איכא מידי דמעיקרא אי זעי האי חליץ ואי זעי האי חליץ ואי זעי להאי חליץ והשחא קאי עלה זכרת חלל איבו שליחותא דאחים קעביד איבי שליחותא דלרה קעבדה. ופסק רבינו כר' יוחנן וכן פסק הרמב"ם פ"ח מהל' יבום וחליצה הל' כ"ב ובעו"ש"ע ח"ע סי' קס"ב ס"ב.

גב) ומודים בנושא את קרובת גרושתו. שם (מ"ד ע"א) צמטנה ומודים בנושא קרובת גרושתו ולא גרם את, ופרש"י קרובת גרושתו. דגרושתו כאלשתו ואחותה או אמה חייבי כריתות נינהו. ביאור הדברים דהחורה אמרה גע כורח כלומר אינו מפקיע הקידושין להיות הקידושין נפקעין למפרע כאלו לא קדשה מעולם והותרו הקרובים עמה לעולם והולכת לה, חלל בגע כורח זינו וזינה והחירה לעלמא לינשא, אבל נשאתה קרובה עליו מנישואיה, ולכן בחורה כתיב והלכה והיחה לאיש אחר ומת האיש האחרון לא יוכל בעלה הראשון לשזב לקחתה הנה קרא הכחוב את המגרש בעלה הראשון אף לאחר שכבר נשאה לשני, ומכ"ע אמרה חורה לא יוכל בעלה הראשון לשזב לקחתה אחרי אשר הועמאה כלומר שאם לאחר שגרשה קודם שנשאה רוצה לשזב לקחתה יכול להחזירה אבל לאחר שנשאת לאחר אסור להחזירה דהו"ל כזינתה תחתיו ולכן קראה החורה הועמאה. ואולי זה כוונת הגמ' (פסחים קי"ב ע"א) גרוש שנשא גרושה ארבע דעות צמטה ופרש"י זה לבו לאשתו ראשונה וזאת לבעלה הראשון ע"ש ברש"י ולפמ"ש אחי שפיר שנאמת יש כאן שני בעלים שהרי נשאתו קידושי הראשון עליה חלל שמתרת לינשא ודו"ק. והעולה מזה מיתה או גירושין לא מפקיעין או מצעלים הקידושין למפרע חלל כורחין ומחירין מכלאן ולהבא לינשא לאחר, ובלשון הגמ' וקונה את עלמה בשתי דרכים ופרש"י להיות ברשותה ע"ש ודו"ק.

גד) דא"ר עובי' בר קיסנא וכו'. בגמ' (מ' ע"ב) מותר אדם וכו'. אמר רב עובי' בר קיסנא אמר שמואל הבא על לרחה חלוצה הולד ממזר מ"ע באיסורה קיימא פי' חלוצה היא דקיימה בלא יבנה וחזר לא חלל לרחה קיימא עליה באיסור אשת אח זכרת והולד ממזר. אמר רב יוסף אף חנן נמי חנינא וכו' לימא חיבוי תיובתא דר' יוחנן דאמר בין הוא ובין אחין אין חייבין לא על החלוצה כרת ולא על לרחה כרת ח"ל וחסברא אחות חלוצה דאורייתא והאמר ר"ל כאן שנה רבי אחות גרושה מד"ת אחות חלוצה מדברי סופרים וכו', ע"ש.

וכתב הר"ש אמר רב עובי' בר קיסנא וכו' וליחה להא דשמואל דגרסי' בפ"ק (י' ע"ב) החולץ ליבמתו וחזר וקדשה אמר ריש לקיש וכו' ואמרינן הו איחתה הבא על יבמתו וחזר וזא הוא או אחד מן האחין על לרחה פליגי רב אחא ורבינא חד אמר בעשה וחד אמר זכרת וכו' וקיי"ל כל היכי דפליגי ר"י ור"ל הלכה כר'

מחזור גרושתו כתיב זה לא יוכל להחזיר אחרי אשר הועמאה, וחכמים פליגי וקיי"ל כחכמים דאין ממזר חלל מחייבי כריתות: קרובת גרושתו. דגרושתו כאלשתו ואחותה או אמה חייבי כריתות נינהו לגביה: צרת חלוצה. בגמ' נחלקו ר' יוחנן ור"ל בחולץ ליבמתו וחזר וזא על לרחה או הוא או האחים אי חליצה שפיערה הו"ל כאשת אח והו"ל זכרה לו ולאחיו: הלכה כר"י לזר מן חלה. והוסיף רבינו שאפילו שמואל ס"ל נמי כר"ל כיון דשמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן, ועיין מה"ר שבע"א

דעת רבינו ז"ל: באחות לר"ח חלוצה לא גזרו רבנן. דכ"ל גזירה לגזירה: לא דמיאן לכדדי. וכו' כפרש"י וכו' חמכו דכ"ל חנן צמחתי וצמחתי צמן שכיח קיימת כ"ל מחס שריח וכו' וכו' סבני שלאחותה חנן. וכו' צכ"ג בן ארי' דכיון דלא שרינן לה אלא לאחר מיתתה איכא סיכא למילתא, ועיין צ"ל דף ד' ע"ג כ"ג: ועוד אי נמי אחינן תרויבהו. כ"ל עטמא כ"ל עטס חדש שנתו רבינו וליחא צגמ' ור"אויס למי שאמר: ועוד צכ"ל מילתא ר' יוחנן לקולא ורש"ל לחומרא. עיין ספר הזכות על כ"ג יצמות י"ג צאריכות צדדני צ"ג אלו:

ממתניתא, לאו מילתא היא, דהא קמשני רבי יוחנן דכי אמרינן צרת חלוצה כמאן דחליץ לה דמי לא מיתסרא אחותה, דכיון דאחות חלוצה גופה שריא מדאורייתא ורבנן הוא דאסרה, באחות צרת חלוצה לא גזרו רבנן, נה"ו וכי תימא סוף סוף אי לאו דאמרינן צרת חלוצה אבראי קיימא כי נמי אמרינן צרת חלוצה מדרבנן היא וגזרינן באחות צרתה גזירה לגזירה כי היכי דקא גזרינן בצרת אחותה גזירה לגזירה, לא דמיאן להדדי, דכיון דאחות חלוצה אתיא בהדה לבי דינא מיחלפא בחלוצה גופה ומשום הכי גזרו רבנן בצרת אחות חלוצה דמיחלפא בצרת חלוצה גופה, אבל צרת חלוצה דלא אתיא בהדי צרתה לבי דינא לא גזרו רבנן באחותה, דאי הוה אתיא בהדה לבי דינא הכי נמי דהוה גזרינן באחות צרת חלוצה דאתיא לאיחלופי צרה בחלוצה גופה ואמרי קא שרו אחות חלוצה, ועוד, אי נמי אתיאן תרויבהו בהדא לבי דינא אחותה וצרתה וגזרו רבנן בצרת אחותה ולא גזרו באחות צרה, לא הוה תמיהא מילתא, דצרת אחותה אתיא לאיחלופי בצרת חלוצה גופה וצרת חלוצה הכי נמי לית בה כרת איסורא דאורייתא היא, אבל אחות צרת חלוצה במאי קא מיחלפא, באחות חלוצה, אחות חלוצה דרבנן היא, וכל שכן דלא אתיא בהדה לבי דינא ולא אתיא לאיחלופי כלל, ועוד, בהא מילתא רבי יוחנן לקולא ור' שמעון בן לקיש לחומרא, ופליגי בהא מילתא רב אחא ורבינא, (שם יא.) ואע"ג דלא מסיימי וקיימא לן בכל התורה כולה רבינא לקולא ורב אחא לחומרא הילכתא כוותיה דרבינא בר מן אומצא ביעי ומיזרקי וממילא הוה ליה רבינא כרבי יוחנן, ואף על גב דרב אחא סבר לה כריש לקיש, רב אחא ורבינא דבהדי רב אחא

משנה הלכות

יוחנן בר מהנך תלת דמינין וכל היכי דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כדבר המיקל וכ"ש הכא דר' יוחנן קאי כותיה הילכך ליחא להא דשמואל דאמר הולד ממזר ע"כ. וכו' הם דברי רבי"ף ז"ל שהם דברי רבינו, אלא שהראש"ד צספר הזכות פסק כשמואל וכתב דליחא להני כללא דהלכה כר"י נגד ר"ל דוקא היכי דליכא אחרינא צכדי דר"ל אצל הכא הו"ל אחרינא צכדי דר"ל והו"ל רביס נגד ר"י וגם צכ"ל דרב אחא ורבינא כי פליגי אכדדי אצל הכא הרי רב אחא דקאי כוותיה ורבינא צכדי רב אחא הלכחא כרב אחא ועוד דקאי רב אחא כוותיה דרב אחא והו"ל רבינא יחיד ע"ש.

והלכה כותיה ואין לזרף רב אחא רב אחא דכ"ל צכ"ל ונמלא פליגי צע"ס דרין דעת הראש"ד דרבינא ורב אחא הלכה כרב אחא ורבינא והראש"ש וכו' ס"ל דהלכה כרבינא שהוא צכ"ל וכו' הארכתי צכ"ל דרבינא אי צכ"ל הוה עיין לעיל (אות מ"א ה"ל יצמות) ושפיר רבינו לשיעתי ס"ל כר' יוחנן. ועיין נמק"י כאן וצע"ש ע"י קס"צ ס"ב.

נה) וכי תימא סוף סוף וכו'. צגמ' מאי שנא הא ומאי שנא הא. פי' רישא קרובת לר"ח חלוצה דשריא ומ"ש סיפא קרובת חלוצה ששתיבה נכריות היא ולר"ח נשואות לנכרי וקתני אסור, ומשני הך דאזלא צכ"ל לבי דינא גזרו צכו רבנן כ"ל אלא צכ"ל לבי דינא לא גזרו צכו רבנן. כלומר כשלא חוללת מוליכה אחותה עמה לצ"ד וכ"ע לא ידעי הי מינייהו יצמחו ואיכא דסבר דלרחל חנן וכי נסיב לר"ח רחל דהיינו לר"ח קרובת חלוצה אמרי לר"ח חלוצה נסיב דאינוה סבני שרחל ולר"ח נשי אחיו הוה סבני חנן לרחל. אצל כשביצמה חוללת אין לר"ח הולכת עמה לצ"ד הלכך כי נסיב אחות לר"ח לא אמרינן אחות חלוצה נסיב כך פרש"י.

ותתום' ד"ה הך דאזלא הקשו על פי' רש"י מהא דתנן צמחתינן וצמחתינן צמן שכיח קיימת כ"ל מחס

אבי אביו. נושא אדם אשת בן אחיו ואשת בן אחותו. (נז) אם חמותו ערוה אחותה מותר, אם חמיו ערוה אחותה מותרת. מותר אדם באם אשת אחיו מאמו ובאם אשת אחי אביו מאמו ובאם אשת בנו ובאם אנוסתו לאחר מיתה ובאחות אנוסתו לאחר מיתה ובאם אשת אחיו שלא היה בעולמו ובאם כלתו ובאם אשת אביו ובאם אשת אחי אביו ובאם בת בנה של אשתו שהיא אשת חורגו, ואי אתה יכול לומר אם אם חמותו ואם אם חמיו ואם אחות אמו ואם אמו ואם אחות אביו מפני שהן שניות, ואי אתה אומר אמותיהן של שאר עריות מפני שהן עריות. מותר אדם באחות אם אמו ובאחות אם אביו ובאחות אשת אבי אביו ובאחות אשת אבי אמו ובאחות אשת אחי האב מן האם ובאחות אשת אחי האם מן האב ובאשת אחי אבי האב מן האם ובאשת אחי אבי האם מן האב ובאחות כלת בנו ובאחות רביעית שבחמותו, ואין אתה יכול לומר אחות שלישית שבבנו ואחות ג' שבבתו ואחות ג' שבבנה של אשתו ואחות ג' שבבתה של אשתו מפני שהן שניות. אמר רב הונא (שם כא.) רמז לשניות מן התורה מנין (ויקרא י"ח כ"ז), כי את כל התועבות האל האל קשות מכלל דאיכא רכות ומאי נינהו שניות, מאי משמע דהאי אל לשון קשה הוא, דכתיב (יחזקאל י"ז י"ג) ואת אילי הארץ לקח, אל קשה, אלה קשה מאל. (יבמות צז.) נושאין על האנוסה ועל המפותה, כיצד, נושא אדם אם אנוסתו ואם אמה דאנוסתו ואם אביה דאנוסתו ובת אנוסתו ובת בתה דאנוסתו ובת בנה דאנוסתו ואחות אנוסתו לאחר המיתה, דתנו רבנן אנס אשה

מותר אדם באם אשת בן אחיו מאמו. עיין יבמות נ"ה ע"ח וב"ש ע"י ע"ו: וב"ש כ"ח וב"ש א"ח א"ח. עיין בסמוך שכתב אשה לבנו ערוה אם אשה לבנו גזירה וכבר עמד על זה צ"ח"ג (ורש"א) וליין צ"ח"ג מקומות ודו"ק, ועיין בגמרא בן ארי' א"ח י"ד: ואי א"ח יכול לומר וכו' ואם אחות אביו מפני שכן שניות. צ"ח"ג ס"י ר"כ כח ערוה אחות אביו ואחות אביו לא חגלה, חולדות שחיהן אם אחות אביו ואם אחות אמו ובהלכות גדולות מלאכה ע"כ. ועיין בגמ' בן ארי' נראה דהיינו שהיא אם אחות אמו מאביו ומן הכינשוף, מיהו מלינו אם צ"ח"ג מלנוסחו אחות אמו מותרת וכגון ע"י אונסין: ובאחות אם אביו ובאחות אשה אביו אביו. ובהג' בן ארי' גדולה

מזו כי"ל לומר דאפי' אחות אשה האב מותרת כדלשון רב פפא שהשיא לבנו אחות אשה (כתובות נ"ב): ובאשת אחי אביו האב מן האם. עיין בגמ' צ"ח דלכאורה יש כאן ע"ס ודו"ק: וא"כ א"ח יכול לומר אחות שלישיה. היינו אחיות ממש בין מן האב ובין מן האם, אבל אחיות מלד א' איכא לאשכוחי כגון צ"ח בן בנו אחותה מן האם וכן כולם, בג' צ"ח: אמר רב הונא רמז לשניות מה"ח מנין. יבמות כ"ח ע"א ושם גרס אמר רבא: כי א"ח כל התועבות האל. גבי עריות כתיב ומשמע התועבות הקשות: מב"ד דאיכא רכות. וקלות מהן ואסורות: א"ה קשה מאל. צ"ח"ג כתיב כי תועבת ה' כל עושה אלה כל עושה עול, ומדקאמר יותר משל עריות מכלל דהא לאו קשה הוא: נושאין על האנוסה וכו'. (שם צ"ז) וכן אם אמה ואם אביה וכן צ"ח צ"ח וכן צ"ח דלנוסחו. עיין רמז"ס פ"ב מה"צ הי"ח הבעל אשה דרך זנות לא נאסרו עליו קרובותיה שהן השבע נשים שאמרנו אבל חכמים אסרו על מי שנאף עם אשה לישא אחת מן השבע נשים קרובותיה כל זמן שהזונה קיימת וכו' וכחצ הי"ח הבעל אשה וכו' אבל חכמים אמרו צריחא שם (צ"ז ע"א) הבעל מן האשה אסור באמה ובצ"ח ובאחותה פי' וה"ה לכל שאר הקרובות וכו' צ"ח הלכות גדולות וכו' ע"ש והם דברי רבינו כאן: ואחות אנוסתו לאחר המיתה. קאי על כל הקרובים כי"ל דכולם אין מותרים צריחא כצ"ח שם שהוצא מיד וכו' רמז"ס צ"ח הי"ח מה"צ והביא ה"ה צ"ח רבינו שם, ובהג' צ"ח

משנה הלכות

(נז) אם חמותו ערוה אחותה מותרת. יבמות (כ"ח ע"ב) חמותו ערוה וכו' חמותו שהיא אם אשתו אסורה לו מן החורה וכן אם אשתו שהיא אם חמותו ואם אביו אשתו דכתיב ערוה אשה וצ"ח לא חגלה א"ח צ"ח וצ"ח צ"ח צ"ח לא תקח ופסק כשאליות דאחות אם האם מותרת, ולשון העורר אם אשתו אסורה לו מה"ח וכן אם אשתו, ואם אביו אשתו אביו אם אשתו ואם אמה דאנוסתו ואם אביה דאנוסתו ובת אנוסתו ובת בתה דאנוסתו ואחות אנוסתו לאחר המיתה, דתנו רבנן אנס אשה

נמי דכתיבי לאיסורא לאו מר צריחא דרצנא חמים עליהו ולר"י נראה דאין הלכה כאמימר ע"ש והרי"ף לא כתב הלכה כדברי מי וכחצ הנמק"י אמימר אכשר וכו' וכחצ הריעצ"א והכי הלכה וכן פסק ר"ת. ז"ל וכן דעת הרי"ף ז"ל שלא כתבו לאיסור ע"כ. וכ"כ נמי דעת הרמז"ס דלא מנה אחת לאיסור והרא"ש הביא צ"ח השיעור ולא הכריע והעורר כחצ שכן דעת הרא"ש כר"י לאיסור מסוגיא דתלמודא דף מ' ועיין גליון החוס' שם ועיין עושי"ע א"ע ס"י ע"ו ס"ח שחשבו בין המותרות ויש מי שאוסר צ"ח ע"כ.

מותר לישא בתה וכן בת בתה ובת בנה וכן לישא אמה וכן אם אמה ואמה ואחותה, אבל בחיי אנוסתו אסור, דתניא הנטען מן האשה אסור באמה בבתה ובאחותה וכן אם אמה ואם אביה וכן בת בתה ובת בנה. האונס והמפתה על הנשואה חייב, כיצד, האונס אם אשתו אם אמה ואם אביה ובת אשתו ובת בתה ובת בנה בין בחיי אשתו ובין לאחר מיתת אשתו חייב עליה כרת דכתיב (ויקרא י"ח כ"ט) כי כל אשר יעשה וכו', אבל נשא אשה ואנס אחותה, בחיי אשתו הוא דחייב עליה כרת, (נח) (יבמות מט.) אבל לאחר מיתת אשתו קאי באיסורא ולא מיחייב כרת, דכתיב (ויקרא י"ח י"ח) עליה בחייה בחייה הוא דמחייב עלה כרת אבל לאחר מיתה לא. (יבמות צז.) נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו, כיצד, ראובן אנס אשה ועמד בנו ונשאה, אם נשאה לאחר מיתת אביו מותר, בחיי אביו אסור, דתנן נושאין על האנוסה ועל המפותה מה להלן לאחר מיתת אנוסתו מותר בחיי אנוסתו אסור אף כאן לאחר מיתת אביו מותר בחיי אביו אסור. נושא אדם אנוסת בנו ומפותת בנו, כיצד, בנו של ראובן אנס אשה

כ' דפשיטא דמותר בחיובא לחחר מיחא ומאי קמ"ל ולפענ"ד קמ"ל חגב סיפא שכחז חבל בחיי אנוסתו אסור דחייב הנטען מן האשה אסור בחיובא ובחוסר קאמר ובחוסר ושפיר קאמר לחוסר: וכן אם אמה. הם דברי רבינו עד וכן וכן שהם סך הכל שבע קרובות. וכן מובא ביראים עמוד הערויות סוף סי' כ"ג שם רבינו הצב"ג גזומ"מ הני"ל וצ"ש צ"ח יבמות כ"ו ע"א: האתם והמפתח על הנשואה חייב. דברי קרובה היא לו וכלל

הערויות שחייב כרת: אבל נשא אשה ואנס אחותה בחיי אשתו וכו'. שם (מ"ע ע"א) אשתו שמחך מותר בחוסר גרשה ומחך מותר בחוסר נשאה לאחר ומחך מותר בחוסר נשאה לאחר ומחך דכ"ט הוא ומיחו אשמעינן דמיחו בחיובא כולכו איכא איסורא ומשום הכי פרוע להו לכולכו כלומר לא סוף דבר כשהיא תחתיו אלא אף בגירשה ולא סוף דבר בגירשה ויכול להחזירה אלא אף בנשאה ואסור להחזירה. וכשם שביאר דבר זה בחיובא אשה גמורה כך הוא מפרש בחוסר אשה צניקה והוא שאמרו יבמות ר"ל אשה אחיו שמחך מותר בחוסר וכן בחלץ לה ומחך ונשאה לאחר מיחך הוא כל שלא מחך אסורה על הדרך שביארנו בחוסר אשה גמורה וכן כלכה (כמאירי): לאחר מיחך אשתו קאי באיסורא. פי' באיסור זנות כג' הגרש"ע, ועיין משנה"ג: נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו. (שם ל"ז ע"א) מי שנשא אשה ואח"כ אנס או פתח את בתה או אח אמה או אח אחותה חייב, אמה משום חמותו ובשריפה, ובת משום בת אשתו ובשריפה גם כן, ואחות משום אחות אשתו ובכרת, ואם מחך אשתו אז נושא את האנוסת או המפותת ואפילו לכחילוכה והוא שלא יתח אסורה עליו משום קרובה כגון אחות אשתו אבל חמותו נשארה באיסור, ואם אנס אשה או פתח אותה אסור לישא אחת מכל אלו מדרבנן שהאנוסת והמפותת בנות אללו בעטנת ראיית קרובתן ומחוך שלבו גם כן יבא לידי הרגל עבירה. ולא סוף דבר באנס או פתח ודאי אלא אף בנטען כן, ומ"מ אם כנס ולא שאל לא יוליא אף באנס או פתח ודאי ואל"ל בנטען: אנוסת בנו ומפותת בנו כילד. פי' מה החס לאחר מיחך המפתח אנוסתו מותרת ובחיי המפתח אסורה שמה חבלו בעטנת ראיית קרובותיה ככ"ג בבנו חיישין שמה יבא אלל אביו בעטנת ראיית אביו ויבא לידי הרגל עבירה עם אנוסתו או מפותתו, ויליף לה רבינו ממשנה יבמות ל"ז ע"ב דומיא דנושאין

משנה הלכות

ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב שאסורות לו לעולם, ובגמ' שם רביעי שבחמיו ובשחמיו שניכ פרש"י דור רביעי שבחמיו היינו אם אם חמיו וכו' דור רביעי לאשתו ואשתו בכלל, ובשחמיו אם אם חמותו שניכ וכו' וכן אחי אביו וכו' ואחות אם האם פסק ר"י שכן אסורות מדרבנן ובשחילוח פסק שכן מותרות וכן פסק ר"ח ומסקנת א"ח הרא"ש כר"י.

שחיישין שמה יבא עליה אסור בקרבותיה וז"ל דהאי קאי באיסורא כלומר באופן שיש עליו איסור אחר וכגון שהיא נשואה לאחר אסורה עליו משום אשה איש או שהיא יבמה לשוק קאי עליה בלאו או שאם נשאה לאחר אחר שגרשה וגירשה השני וחזר ונשאה כלפענ"ד.

ובהגהת הצב"ג לפנינו פי' באיסור זנות ונראה כוונתו כל שלא קדש וכן עליה הרי זו עליו באיסור זנות כפנייה בעולם ול"ע מאי קמ"ל רבינו גם מלשון רבינו קאי באיסורא ולא מיחייב כרת משמע איסורא דאורייתא ואלו מיירי רבינו כגון שאנס אחותה והיא בעולת בעל בחיי אשתו ונאסרה עליו דכשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעל ושזב מחך אשתו אעפ"כ נשארה באיסור שנאסרה עליו.

(נח) ומ"ש רבינו חבל לאחר מיחך אשתו קאי באיסורא, וכו'. ז"ע מה כוונתו שכרי לאחר מיחך אשתו מותרת לו ולא מלינו בשום מקום שמי שאנס אשה וכן עליה בעבירה ואפילו באיסור כרת שחיסר עליו חוץ מא"ח דגמרינן לה כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעל (עיין סנהדרין ובגמ' סועה) חבל בשאר עבירות לא מלינו שנאסרה עליו אלא מדרבנן או במקום

שניה, סא) אמו ערוה אשת אבי אמו גזירה, סב) אשת אביו ערוה אם אשת אביו גזירה, אחות אביו ערוה אם אחותו מאביו ערוה אם אם אחותו מאביו גזירה, אשת אחיו מאביו ערוה אשת אחי האב מן האם שניה, אשת אחי אביו ערוה אשת אחי האם גזירה, אשת דודו ערוה אם אשת דודו גזירה. (שם גר:) ארבעה קראי הוו (ויקרא י"ח ט"ז) ערות אשת אחיך לא תגלה באשת אח מן האב ומן האם (יבמות נה.). (ויקרא שם) ערות אחיך הוא לחייבו על אשת אחיו מן האם, (שם כ' כ"א) ואיש אשר יקח את אשת אחיו גדה היא לחייבו על אשת אח האב בין שיהא מן האם: **אשת דודו ערוה אם אשת דודו ערוה אם אשת דודו גזירה: ארבעה קראי הוו. עיין יבמות נ"ד ג"כ כלימודים שם:**

משנה הלכות

האירוסין בין בחיי אביו בין כשמת אביו או גירשה (כג"כ אבל חמה מותרת לו) וכמחבר השמיט אמו מותרת לו. וכיש"ש פ"ב דיבמות סי' ז' כתב וז"ל ובה"ג הנמלחים צדינו כח' זבן אם אחות אבא ואם אחות אמו ואם אשת אביו ואין לסמוך עליהם כי לא נמלא רמז לא בתלמוד בבלי ולא בירושלמי כדבריהם אדרבה בעור מדויק מלאחי להדיא אם אשת אביו מותרת וכ"ה לכל המהות של שניות כה"ג וכן לא נמלא בשום פוסק גם הדברים מעורבים שם מאד ומי יודע אם הגירסא אמיתית של רב יהודאי גאון ע"כ. וכב"ח סי' ע"ו ד"ה אבל כתב ראיתי מקלח ספרי רבינו כתוב בחוכם ואם אשת אביו מותרת לו וכ"כ בהגהת ש"ע ולא ידעתי אנה הלכה זו אבל נראה פשוט וכו'.

כלחו ערוה כלת בנו שניח וכן אחת אומר צנו וכן בנו עד סוף כל הדורות אלא חימא כלת בחו דאמר רב חסדא הא מילתא מגברא רבה שמיט לי ומנו רב חמי לא אסרו כלת אלא מפני כלב וכו' לא אסרו כלת בחו אלא משום כלת בנו ופרש"י ועמא לפי שאין צלדה לך כלות דאורייתא ע"כ. ובש"ע ח"ע סי' ע"ו סי"ע אשת בנו אסורה לו מן התורה ואשת בן בנו אסורה מדרבנן ואין לה הפסק עד שתהיה אשת אחד ממנו אסורה על יעקב אבינו. (סע' כ') אשת בן בחו אסורה מדרבנן ויש לה הפסק ע"כ.

ברם צ"ע עליו אלמוגים (כל' שניות לערויות סי' א' סי' ו) אשת אביו אביו אבל אם אשת אביו מותרת כ"כ כרמ"ח צסי' ע"ו וגם העור והב"ח כתבו דמילתא דפשיעא וכו' ואני מלאחי בה"ג שכתב צדק נ"ג ע"ב אשת אביו ערוה אם אשת אביו גזירה ועוד מנה שם כמה נשים שאסורות משום שניות ואין להם סמך בגמ' ולא הובאו דבריו בפוסקים הראשונים והאחרונים. ונ"ל לפרש טעמו ע"פ מה דאמרין צברייתא שם ואסור צבת חורגו ופריך צת חורגו דאורייתא היא ומחרץ משום דקבעי למיתני ואשת חורגו אומרת לו וכו' ופריך אי הכי אשת חמיו נמי חימא אני מותרת לך ובחי אסורה וכו' ותימא אמאי לא חני זכה"ג באם אשת אביו דקאמרה ליה אע"ג דבחי אסורה לך מדאורייתא צדידי לא גזרו צב רבנן ומשמע ליה לכה"ג מכאן דבאמת גם צב גזרו לה משום לתא דבחה ע"ש מה שהאריך עוד לישב צבה קושית החוס'. ולא כרגישו ז"ל צגירסא שלפנינו כאן שנמלא לכאורה סחירה לדבריו ז"ל שכתב צפי' מותר אדם באם אשת אחיו וכו' ובאם כלתו ובאם אשת אביו ול"ע.

סא) אמו ערוה אשת אביו אמו גזירה. ונחלקו הראשונים אי יש להם הפסק ועיין מאירי ד"ה שניות אלו שכתבו יש מהן שאין להם הפסק וכו' ודבר זה ראיתי בו מחלוקת גדולה והוא שקלח גאוני ספרד סוברים שכלם אין להם הפסק אלא ארבע שיש להם הפסק, א) אשת אחי האם מן האב, ב) אשת אחי האב מן האם, ג) כלת בחו שיהא שניה, ד) אשת אביו אמו שיהא שניה וכו' וכל השאר אין להם הפסק. והם דברי הר"ח מוצא במרדכי רמז ז' וכ"כ האגודה צסס הר"ח וכ"כ בצפר חפן וכ"כ צשמו הרא"ש ז"ל ורמ"ה וכיראים ורי"ו נכ"ג ח"צ שכ"ה דעת הרי"ף ומיחו כרמב"ן כתב צסס הר"ח שפסק להקל.

סב) אשת אביו ערוה אם אשת אביו גזירה. משנה סוכדרין נ"ג ע"א הביאה העור ח"ע סי' ע"ו אשת אביו אסורה לו מן התורה בין שהיא אשתו מן האירוסין בין שהיא אשתו מן הנישואין בין בחיי אביו בין כשמת אביו או גירשה ע"ש. ועיין לעיל מ"ש רבינו ז"ל מותר אדם באם אשת אחיו וכו' ובאם אשת אביו ולכאורה הדברים סותרים וכבר ליינ עלה המגיה ול"ע.

ותגה צש"ע ח"ע סי' ע"ו ס"ה אשת אביו אסורה לו מן התורה בין שהיא אשתו מן הנישואין בין מן

והיבא דעבר ונסיב וכו' בלא גע. דאין קידושין תופסין בחייבי כריחות ומיתח ב"ד: והוולד ממזר. שכרי הוא מחייבי כריחות וקיי"ל כשמעון החימני: ואין לה כתובה. כיון שאין נישואין וחייב להוליא. לא תקנו כתובה אלא שלא חכה קלה בעיניו להוליא: ואם עבר ונסיב מן שניות דרבנן מפקינן לה מיניה בלא גט והוולד ממזר ואין לה כתובה, ואם עבר ונסיב מן שניות דרבנן מפקינן לה מיניה בלא גט והוולד כשר הוא והיא אין לה כתובה. תניא (יבמות צד): כל עריות שאמרו אין צריכות הימנו גט (סד) חוץ מאשת איש ושנשאת על פי בית דין. מנין לבא על אחת מכל

שארין לה בנים ממנו בחיי בעלה ואף על גב דמשתריא ליה, (שם) ערות אחיו גלה לחייבו על אשת אח שיש לה בנים לאחר מיתת בעלה. (פג) והיבא דעבר ונסיב מן עריות דכתיבן באורייתא מפקינן לה מיניה בלא גט והוולד ממזר ואין לה כתובה, ואם עבר ונסיב מן שניות דרבנן מפקינן לה מיניה בלא גט והוולד כשר הוא והיא אין לה כתובה. תניא (יבמות צד): כל עריות שאמרו אין צריכות הימנו גט (סד) חוץ מאשת איש ושנשאת על פי בית דין. מנין לבא על אחת מכל

כחובה אלא שלא חכה קלה בעיניו להוליא: ואם עבר ונסיב מן שניות דרבנן מפקינן לה מיניה בלא גע. כדברים תמוכים דודאי בעי גע, וכבר תמכו עליו עיין על אלמוגים סק"א, ועיין בסמוך ס"ר וכו' ושניות מד"ס אין להם כתובה וכו' ויש לו קידושין ולריכב ממנו גע וכיחא כשירה וצניח כשרים ע"ש, ול"ל מפקינן לה מיניה בגע וכ"כ בכל קטנות הבית בפ"י הרע"ז

משנה הלכות

סכן מדרבנן או סכן ספק ערוה כאשר יתבאר לקמן בע"כ לריכות גע וכחז הב"י ומ"ש דאוחס שאסורות מחמת ערוה אינן בני קדושין מצוהר בפ"ב דיבמות ובכמה מקומות דחייבי כריחות לא תפסי בהו קידושין.

סד) ומ"ש חוץ מאשת איש ושנשאת ע"פ ב"ד. בגמ' שם הגירסא חוץ מא"א שנשאת ע"פ ב"ד ופרש"י ומשום גזירה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה, ובגמ' דף פ"ח לריכב גע מזה ומזה בשלמא מראשון תבעיה גע אלא משני אמאי זנות בעלמא הוא אמר רב הונא גזירה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמלאת א"א יולאה בלא גע פרש"י גזירה שמא יאמרו, כשרואין הראשון חי סבורים ששני זה כשנשאה ע"י שגירסה ראשון נשאה וא"א גמורה היא ואם מולאה שלא בגע נמלאת א"א וכו'. ופריך אי הכי סיפא אמרו לה מה בעלך ונתקדשה נמי ומשני רישא דעבדה איסורא קנסוכ סיפא דלא עבדה איסורא לא קנסוכ רבנן. ול"ל דכוונת רבינו דבשאת איש נמי דוקא כשנשאת ע"פ ב"ד אבל אם לא נשאת ע"פ ב"ד לא והוא"ו הוי מוסיף למעלה כלומר א"א דוקא שנשאת ע"פ ב"ד אבל אם פשעה ידה וקבלה קדושין אין קדושין תופסין בה.

ועיין ירחים ס"י ר"כ שאסור בהם אחות אביו ואם אחות אמו, שהם שניות וז"ל תולדות שתיכן אם אחות אביו ואם אחות אמו ובהלכות גדולות מלאחיה ע"כ. ובאולר הפוסקים ס"י ע"ו הביא שם' ירחים ס"י ר"כ העתיק מבכ"ג אם אחות אמו לאיסור ואם אשת אחי אביו ואם אחותו מאביו ואם אביו אחותו מן האם גם הביא שם רביעית שנשאתו שניה וכו' שלא ידע לפרש ובס"י רכ"א במלוח דאשת אביו לא הביא אם אשת אביו וכפי הנראה שלא היה בגירסתו ובה"ג שלפנינו לא נמלא גם אם אחות אמו, ובשאת כי נמלא הוא כן לפנינו אלא בעמוד הקודם וכמ"ש כאן, ואולי צ"כ יפה כוונת שלא הביא היראים אם אשת אביו לאיסורא דבשאת כאן מקום ששאת היראים מקור לכל בני כתב רבינו הבה"ג דאם אשת אביו מותרת ומיכה ע"כ ל"ל דאיזה עשות נפל כאן ול"ע.

סג) והיבא דעבר ונסיב וכו'. בגמ' יבמות (ל"ד ע"ב) מי שהלכה אשתו למדינת הים באו ואמרו לו מתך אשתך ונשא את אחותך ואח"כ באה אשתו מותרת לחזור לו ומותר בקרובות שניה ושניה מותרת בקרוביו וכו', ובגמ' לימא מתניתין דלא כר"ע דאי ר"ע הויא לה אחות גרושתו דתניא כל עריות שנחורה אין לריכות הימנו גע חוץ מאשת איש שנשאת ע"פ ב"ד ור"ע מוסיף אף אשת אח ואחות אשה ופרש"י דמותרת לחזור לו, דקדושי שניה אינן כלום והרי היא כזנות והרמב"ם בפיה"מ כתב, מי שהלכה אשתו וכו' ידוע שאין קידושין תופסין בעריות ובספרו ה"ד פ"י מה"ג כ"ו הרי שנחקדשה ואח"כ בא בעלה או נמלא בגע בעל הרי זו מותרת לבעלה ואינה לריכב גע משני שאין קדושין תופסין בעריות וכ"כ שם (הל' ע') וכן שאר עריות שנשאתן בחזקת היתר ונמלאו ערוה אינן לריכות גע שאין קדושין תופסין בעריות. ובעור א"ע ס"י ע"ו אלו שאינן בני קידושין מחמת ערוה מהן מן החורה ומהן מדרבנן אוחס שכן מן החורה לא תפסי בהו קדושין כלל ואוחס

ובגמ' שם אמרו ור"ע מוסיף אף אשת אח ואחות אשה ועיין מס' דרך ארץ רבה פ"א זה מדרש דרש ר' יוסי בן כיפר משום ר"א בן שמוע כל האסורות לו איסור ערוה ובה עליהן אין לריכות ממנו גע חוץ מאחות אשתו ואשת אחיו ואשת איש שיש להן היתר אחר איסורן ועיין נחלת יעקב ד"ש לומר צריחת שם ס"ל כר"ע ורבינו לא חשב אחות אשתו ואשת אח, והרי"ף ז"ל כתב ואע"ג דאזלא אשתו וגיסו למדני"ה דאבנו בני נישואין דקא מיתסרה אשת גיסו אגיסו אשת גיסו אסורה ואשתו שריא וכו' לימא מתניתין דלא כר"ע דאי ר"ע הו"ל אחות גרושתו דתניא כל עריות שאמרו אין לריכות הימנו גע חוץ מאשת איש שנשאת ע"פ ב"ד או

עריות האמורות בתורה שפסלה מן הכהונה, דתנן (סח) (שם נג): וכן הבא על אחת מכל עריות האמורות בתורה או פסולות אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין פסל, ולא חלק בין ביאה לביאה, מאי לא חלק דקאמר, בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון, פסלה מן הכהונה ומן התרומה. (נדרים נא: (ויקרא כ' י"ג) תועבה היא אמר הקב"ה תעו בה ישראל שמניחין בשותיהן והולכין אחר משכב זכור, (שם י"ח כ"ג) תבל הוא אמר הקב"ה ביאת חמור תבלין יש בה שמנחת בעלה ונרבעת לחמור.

משנת הלכות

עדים וגם הרא"ש הביא כן וצק"נ שם ל"ן או ע"פ עדים ליחא צברייתא דא"כ לעיל ל"א ה"ל למיפרך עלה דרב דקאמר ע"פ עדים מאי הוה לה למיעבד הוי ליה למיפרך מכך צרייתא. אך חיבות הללו מחוס' הרי"ף ור"ח הם לפי שיעתס דמסקי לעיל ס"י א' צפרק זה דאפי' ע"פ עדים אס' צא עליה כל הדרכים האלו בה ע"ש וגם זה לא הביא רבינו ומשמע לכאורה דלא ס"ל אלא דוקא ע"פ צ"ד, איצרא דצוה מדויק לן לשון רבינו שדקדקנו בסמוך חניא כל עריות וכו' חוץ מאשה איש ושנשאת ע"פ צ"ד ולכאורה היל"ל שנשאת ע"פ צ"ד ולא החזור ולפמ"ש אחי שפיר דרבינו ז"ל דייק בלישני' חוץ מא"א ולא תאמר דצ"ד אפילו ע"י עדים ונימא חוץ מא"א בין ע"פ עדים ובין ע"פ צ"ד והס' שני דברים ולכן דייק חוץ מא"א ושנשאת כלומר אשה איש נמי דוקא שנשאת ע"פ צ"ד ולא ע"פ עדים או צאופן אחר דאז אינה לריכה גע.

ובסמוך (דף נ"ז 114) כתב רבינו פסק (יבמות פ"ז ע"ב) א"א דאנסצוה צ"ד צלא גיעא כיון דבין דינא אנסצוה חלא מזה ומזה ולריכה גע מזה ומזה ואין לה כחוצה ולא פירות ולא מזונות ולא צלאות לא על זה ולא על זה דחניא (שם ל"ד) כל עריות שאמרו אין לריכות הימנו גע חוץ מא"א שנשאת ע"פ צ"ד ואינה אשחו לכל דבר וכו' ולא צלאות ואינו זכאי לא צמ"אשח ולא צמעשה ידיה ולא צהפרת נדריה ואינו יורשה ואינו מיטמא לה ואינה לריכה הימנו גע והיא פסולה והולד ממזר ע"כ.

סח) וכן הצא וכו'. צמשנה (יבמות נ"ג ע"ב) הצא על יבמתו בין צשוגג בין צמזיד בין צאונס בין צרלון וכו' אחד המערה ואחד הגומר קונה ולא חילק בין ציאה לציאה, וכן הצא על אחת מכל העריות צצחורה (ורבינו גרס עריות האמורות צצחורה) או פסולות כגון (ורבינו לא גרס כגון) אלמנה לכ"ג וכו' פסלה (ורבינו גרס פסל כלומר שהצועל פסל אחת וגי' הרי"ף פוסל והצ"ח הגיב פסלה כל"ל ולפי הנראה מדברי רבינו שגי' הראשונים הי' פסל או פוסל כלומר הצועל פסל אחת) ופי' רבינו מאי לא חלק דקאמר בין

ע"פ עדים ור"ע מוסיף אף אשה אח ואחות אשה וכיון דאמר ר"ע צעיה גע וכו' וכיון דמחניחין כווחיה הלכחא כווחיה וכו' ע"ש והר"ן כתב ופסק הרי"ף ז"ל דכ"י הלכחא דצנשוואין אינה לריכה גע אצל מן האירוסין לריכה גע.

אבל הרא"ש ז"ל כתב עמקו ממני דברי רב אלפ"ס ז"ל שפסק כר"ע כנגד רבין משום דדחיק לאוקמא מחני' כווחיה דכ"ש דאחיה כרצנן צין צקידושין צין צנשוואין ואי משום דהש"ס שקיל וערי לאוקמא מחני' כווחיה אורחא דהש"ס צכל דוכחא דמהדר לאוקמי צמשניות אליצא דכולכו חנאי אע"ג דליח הלכחא כווחיה ונ"ל להביא ראייה דהלכה כר"ע מהא דאמרין לקמן ל"ה ע"א יבמה רב אחי אמר הרי כאשה איש וכו' ודעה רבינו נראה דפסק כח"ק ודלא כר"ע וכחמיהא רבינו הרא"ש ז"ל ופלא שלא ליינו על זה. והצ"י א"ע ס"י ע"ו הביא דברי הרי"ף והוסיף ואע"פ שכחב הרא"ש ז"ל עמקו ממנו דברי הרי"ף שפוסק כר"ע נגד רבנן וכו' כצב הביא הוא ז"ל ראייה דהלכה כר"ע.

וחמאורי ז"ל האריך הרבה צפי' הא שמעתיא והביא דאשה איש דאיח לה היחר צחיי צעלה על ידי גירושין הוא שיש לחוש צב צנשאת צעעות לומר גירש זה ונשאת א"א יולאה צלא גע אצל שאר עריות שאין להן היחר צחיי אוסרן אין לחוש שיאמרו גירש ונשא זה והכל יודעין שכל שנשאו צחיי אוסרן צעעות היב. ור"ע מוסיף אף אשה אח ואחות אשה וכו' ואפילו הכי מחני' דלא כר"ע דהא מחני' סחמא איחניא אף צאזיל אשחו וגיסו וכו' והלכה כר"ע וכמו שכחצוה למעלה ומשום דקס' ליה כר"י ומ"מ יש חולקים שלא לפסוק כר"ע מפני שלדעתם לא אמר ר' יוסי אלא צאחות אשה שהיא אשה איש אצל אחות אשה גרידחא שאין צב איסור א"א אפילו אחות ארוסה נמי אינה לריכה גע וכן הדברים נראין ע"ש. ונראה עכ"פ דהא הוא מחלוקת אי קיי"ל כר"ע ודברי רבינו דאין הלכה כר"ע.

עוד נראה מדברי רבינו שלא הביא כלל נשאת ע"פ עדים וצרי"ף גרס חוץ מא"א שנשאת ע"פ צ"ד או ע"פ

(שם י"ז) זמה היא אמר הקב"ה מה בין זו ואמה. (כריתות ב.) שלשים ושש כריתות בתורה הבא על האם ועל אשת אב ועל הכלה ועל הזכור ועל הבהמה והאשה המביאה את הבהמה הבא על אשה ובתה ועל אשת איש והבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אביו ועל הנדה והמגדף והעובד ע"ו והנותן מזרעו למולך ובעל אוב וידעוני ומחלל את השבת והטמא שאכל קדש והבא למקדש טמא והאוכל חלב ודם ונותר ופיגול והשוחט והמעלה בחוץ [והאוכל חמץ בפסח] והאוכל ועשה מלאכה ביום הכיפורים והמפטם את השמן והמפטם את הקטרת והסך שמן המשחה ושלא

ואזמניכ לבד קפרא לבי כילולא, ח"ל בר קפרא לרבי מאי חוועב כל דאמר ליכ רבי דכין הוא חוועב פרכיכ בר קפרא ח"ל פרשיכ חת ח"ל וכו' הכי אמר רחמנא חוועב חוועב חת כה, פי' כר"ש חוועב וכו' שמיחין גשוחיכין וכולכין אחר משכז זכר: זימח וכו'. זו מה היא,

ופי' כר"ן לשון ספק שאין ידוע ממי מחעברת, ורבינו מפרש מה בין זו ואמה וקאי על האשה: שלשים ושש כריתות בחורב. משנה (כריתות ב' ע"א) רבינו סידרן במקומן כה' עריות ובש"ס הם מסודרין בסדר קדשים, וכחצ בחוס' כר"ש ז"ל דמשום דחייבין העלח על שגגתן סדרה רבי בסדר קדשים. וכחצ כרמזים כפיכ"מ וז"ל דע שאין מונין בכלכ זח חלל כללי כענינים ומניחים הפרטים וזה שאמר הכה על אשה ובתה ר"ל לחצר הכה עם הכנים וכלל כה אשה ובת אשה ובת אמה ואמה ואם אביה ובתו ובתו ובתו, וכן כעובד עו"כ כחיכ לך שיכיה מן העבודות וכלל הזכ מנסך ומקטר משתחוב ומזבח ורבים אחרים כמו שביארנו בשביעי בסנהדרין, וכן מה שאמר והמחלל את השבת וכלל בו שלשים וחשע כריתות וכו', והחועלת שיש בו מה שאמר שלשים ושש חש"פ שמינים ידוע להודיענו שבעושה מאלו עבירות הרבה כהעלם אחת חייב על כל אחד העלח על כל שגגה כמו שביארנו כמה שאמר בחצות מלאכות ארבעים חסר אחת שאם עשאן כולם כהעלם אחת חייב העלח על כל אחת ואחת. וכחצ רש"י ז"ל כל הכך כריתות במזיד בלא כהרחא אבל אי חיכא כהרחא יש מהן כחנק ויש מהן כשריפה ויש מהן כמלקות ובשגג כהעלח: הבא על האם ועל אשה ובתה ועל הכלה ועל הזכור. ובמשנה כהא על הזכור ועל הכהמה: והאשה המביאה את הכהמה עליה: הבא על אשה ובתה ועל אשה איש. במשנה כהא על אשה ובתה ואשה איש, ובש"מ הגיה ועל אשה איש: ועל אשה אחי אביו ועל הנדה. ובמשנה גרם ועל אשה אחי אביו ועל אשה אחי אמו ועל הנדה, וברש"ק מוחק ועל אשה אחי אמו וכו' כגירסת רבינו: ובע"ז אוב וידעוני. ובמשנה ובעל אוב, ולא חשיב ידעוני, ובגמ' דף ג' ע"ב מפרש מה עמס לא חני ידעוני פליגי כה ר"י ור"ל, ר"י אמר כוהיל ושיניהם בלאו אחד נאמרו ור"ל אמר כוהיל ואין בו מעשה, ומפרש ר"י לא אמר כר"ל קסבר מאן חנא כריתות ר"ע היא דאמר לא בעינן מעשה, והקשו בחוס' מה ככך דחין בו מעשה והלא מגדף נמי מוקי לכ לקמן (ז' ע"א) כר"ע דמחייב אפי' כשאין בו מעשה ולקמן אמרינן מגדף מביא קרבן כוהיל ונאמר בו כרת במקום קרבן דברי ר"ע אלמא משמע אפי' לר"ע עעמא כוהיל ונאמר בו כרת, וי"ל כוהיל דגלי לן במגדף ככ"י בידעוני: ושלא עשה פסח ושלא מל. כללם בלשון שלא עשה ושלא מל ובמשנה והפסח והמילה מלוח עשה ועיין עירובין ל"ו וזכחים ק"ו ע"ב על אלו לאו דוקא דהא חסר פסח ומילה. ופרש"י כהאי דנקע ואיירי למחני כרישא עריות דאם ודאשה אב כו' וכדר פסיק וחני ביני וביני כהא על הזכור ועל הכהמה והמביאה את הכהמה עליה, וכדר מתחיל למיחני אשה ובתה ולא קחני כולהו כהדי דדי בקמיחא, משום דקים לן בסנהדרין (דף י"ג) דכל בני דנקע כרישא חס ואשה אב וכלהו וכהא על הזכור ועל הכהמה דינייכו בסקילה ולהכי חנייכו כרישא משום דחמורות משאר מיתות כ"ד: אשה ובתה. ובת אמה ובת אב וכלל, וכן בתו ובתו ובתו חמורות ואם חמיו כולהו בכלל אשה ובתה כן ומקרא נפקא לה בתו כדדרשין כפ' כהשרפין אחיה כנה כנה אחיה זמה זמה: מגדף. איכא למ"ד (סנהדרין י"ו) מברך את השם ואיכא למ"ד מזמר ומשורר לע"ז: תותר. מפרש (כריתות ה') ואוכליו עונו ישא כי את קודש ה' חלל וכרתה ומוקמינן לה כנותר: פגול. נמי מפרש במס' כריתות (שם) דיליף עון עון מנוחר דכפיגול כחייב ואם האכל יאכל מנשר זכח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האוכלת ממנו עונה חשא וכחייב כנותר ואוכליו עונו ישא מה החס כרת כנותר דכחייב ביה עון אף כפגול דכחייב ביה עונה חשא כרת. ובחוס' פסחים כ"ד ע"ב ד"ה הא אין לוקין על לאו שכללות הקשה כר"א ממיז דבאלו הן הלוקין (מכות י"ג) אמר דלאו דנותר ופגול הוב כלל הלוקין ואמאי וכה לאו שכללות היא וחיי' דלגבי נותר שמפורש כהדיח דכחייב ושרפה את הנותר באש לא יאכל כי קדש הוא לא חשיב לאו שכללות ופיגול נמי גמרינן עון עון מנוחר ע"ש: ושלא עשה פסח ושלא מל. מלוח עשה, ובכרת. פסח דכחייב (במדבר ע') והאיש אשר הוא עבד וגו'. מילה בכרת, דכחייב (בראשית י"ז) ועל זכר אשר לא ימול וכרתה וגו'. וכני פסח ומילה מלוח עשה ואין קרבן על שגגתן אבל אינך כולהו מלוח לא חשעה ניכרו וחייבין בקרבן, ובקרבן חינו כה חלל על לאו כגון לאוי דעריות דמפורשין הן, ובמגדף נמי מלינו לאו (שמות כ"ב) אלהים לא תקלל וכרת נמי דכחייב (במדבר ע"ו) והנפש אשר חשעה ביד רמה וגו' את ה' הוא מגדף וכרתה וכל בני עריות כחייב כרת, דכולל לכו כסיפא וכרתה הנפשות העושות ולא נמי כחייב כהו בעריות כלכו (ויקרא י"ח) ערות אמן לא חגלה ובכלכו נמי לא חגלה כחייב. ובגדה נמי לאו (שם) ואל אשה בנדת עומאחא לא תקרב וכרת דגדה כולל עם אחריני דלכתר עריות כולהו כחייב וכרתה הנפשות העושות. והעובד עו"כ נמי לאו וכרת כחייב, לאו דכחייב (שמות ל"ד) לא תשתחוב לאל אחר, וכרת דכחייב (במדבר ע"ו) כי דבר ה' בזה הוא מלוחו הפר הכרת חכרת ובעו"כ משחעי קרא. לאו דמולך נמי (ויקרא י"ח) ומזרעך לא חתן

עשה פסח ושלא מל. (סנהדרין גג.) ואלו הן הנסקלין הבא על האם ועל אשת אב ועל הכלה הבא על הזכור ועל הבהמה ואשה המביאה את הבהמה והמגדף והעובד ע"ז והנותן מזרעו למולך ובעל אוב וידעוני והמחלל את השבת המקלל את אביו ואמו והבא על נערה המאורסה והמסית והמדיח והמכשף ובן סורר מזרעו למולך מוח יומת וכתיב בתריכ ושמחי אני את פני בלש כחא וכרתי אוחו וגו'. ובעל אוב נמי איח זיב אזכרכ דכתיב (שם י"ט) אל חפנו אל האוצות וגו' וכתב נמי דכתיב (שם כ') והנפש אשר חפנו אל האוצות ונכרתה. וידעוני בגמ' מפרש וכמ"ש. וכמחלל את השבת אזכרכ כתיב זיב (שמות כ') לא תעשה כל מלאכה וכתב נמי דכתיב (שם ל"א) כי כל כעושה צו מלאכה ונכרתה וגו'. ועמא שאכל את הקודש בלאו ולא יאכל עד אשר יטהר, וכתב דכתיב (ויקרא כ"ב) אמור עליכם לדורותיכם כל איש אשר יקרב וגו' ועומאחו עליו ונכרתה. כבא אל המקדש עמא בלאו דכתיב (שם יב) ואל המקדש לא תבא ולא יעמאחו את מחניכם, כרת כי את מקדש ה' עמא ונכרתה. והאוכל חלב ודם בלאו דכתיב (ויקרא ג') כל חלב וכל דם לא תאכלו, כרת בדם (שם י"ז) כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא וגו', כל אוכליו יכרת. אזכרכ דנוחר (שמות כ"ט) ושרפת את הנוחר בלש לא יאכל כרת כדאמרן ואוכליו עונו ישא כי את קודש ה' חלל ונכרתה. פגול אזכרכ, נפקא לן מהאי קרא ואם יוחר מבשר זבח שלמיו לא יאכל כי קדש הם, (פסחים כ"ד) ודרשינן לא יאכל כי קדש הם כל שבקדש פסול צא בכחוצ ליתן ל"ח על אכילתו, וכתב כדאמרן יליף עון שון מנוחר. שוחט בחוץ בלאו (כריתות ג' ע"ב) איכא למ"ד דיליף לה בגזירה שבה בבאח כבאח דכתיב כבעלחא ואל פחה חבל מועד לא יביאנו ונאמר כאן בשחיעה בבאח ואל פחה חבל מועד לא הביאו וגו', מה לכלן לא ענש אח"כ הזכיר אף כאן נמי לא ענש אח"כ הזכיר, ולמאן דמייתי לה בדיקשא אמר קרא שם חעלה עולותיך ושם חעשה מה בעלחא לא ענש אח"כ הזכיר אף שחיעה נמי. מעלה בחוץ, השמר לך פן חעלה וגו' (דברים י"ב) וכל מקום שנאמר פן ואל אינו אלא לא חעשה, וכתב כדאמרין לעיל אשר יעלה עולה או זבח וגו' ונכרתה. אוכל חמץ בלאו, (שמות י"ב) כל מחמלת לא תאכלו, כרת כל אוכל חמץ ונכרתה (שם). והאוכל זיוכ"כ בלאו, כי כל נפש אשר לא חעונה (יומא פ"א) וגמר עינו עינו מהתם על דבר אשר עינה את אשת רעהו (דברים כ"ב) מה התם לא ענש אח"כ הזכיר ה"כ לא ענש אח"כ הזכיר, וכתב נמי איח זיב באוכל דכתיב זיב ונכרתה באוכל זיוכ"כ (ויקרא כ"ג) כל הנפש אשר לא חעונה ונכרתה וכהי לא חעונה בעינוי אכילה קמיירי דגמר (יומא ע"ד) עינוי עינוי מהתם דכתיב ויענך וירעיבך ויאכילך את המן מה לכלן עינוי רעבון אף כאן עינוי רעבון. כעושה מלאכה זיוכ"כ, אזכרכ, וכל מלאכה לא חעשו בעלם היום הזה (ויקרא כ"ג) כרת דכתיב (שם) והאבדתי וזכו כרת. והמפעם את השמן, לאו דכתיב וצמחנחו לא חעשו כמוהו, כרת אשר ירקה כמוהו ונכרתה (שמות ל'). והמפעם את הקטורה. מערב י"א סימני הקטורה ללרכו לכריח כעין שעשה משב במדבר דכתיב (שם) ואחה קח לך סמים נעף ושחלת וחלצנכ חבל המריח בקטרת של בית המקדש לית זיב לא אזכרכ ולא כרת דריח אין צו משום מעילה ולא דמי לסך שמן המשחה דהתם איח זיב מעשה ויש זכ לאו וכתב. הסך שמן המשחה, לאו על בשר אדם לא ייסך (שם), כרת אשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו (שם). ושלא עשה פסח, דכתיב (דברים ע"ז) וזבחח פסח, כרת, דכתיב (במדבר ע') והאיש אשר הוא טכור וגו'. ושלא מל, דכתיב (ויקרא כ"ב) וביום השמיני ימול וגו' וכתב דכתיב (בראשית י"ז) וערל זכר אשר לא ימול ונכרתה: וא"ל הן הנסקלין וכו' משנה (סנהדרין נ"ג ע"א) והכונה במשנה בביאור הנסקלים כמה הם, ועל איזה עבירות סוקלין, ומנה אותם דרך כלל שכל הנסקלין בחורה הם שמונה עשר. ואלו הן, א) הבא על האם, ב) ועל אשת אביו, אפילו אינה אמו, ג) ועל הכלה, ד) הבא על הזכור, ה) ועל הבכמה, ו) ואשה המביאה את הבכמה עליה, ז) המגדף, ח) העובד ע"ז, ט) והנותן מזרעו למולך כמ"ד מולך לאו עו"כ הוא אלא חק לכומרי ע"ז והתורה חייבה עליה סקילה, י) בעל אוב, יא) ובעל ידעוני, יב) המחלל את השבת, יג) המקלל את אביו ואמו פ"א או זכ או זה, והחמיר בזה ממכח משום דאיכא חרתי קלון אביו ואמו ומוליא ש"ש לבעלה, יד) הבא על נערה המאורסה, טו) המסית את היחידים, טז) והמדיח כל העיר, ועיר הנדחת יליף לה בסנהדרין (דף פ"ט) מני"ל דבסקילה, יז) המכשף, יח) בן סורר ומורה. המקלל אביו ואמו נחשבו בלחד. ושבע מהן בביאות אסורות, ושמונה מהן בעינוי האמונות, שחיס בהמרתח אב ואם, ואחת בשבת: הבא על האם. ושם במשנה חזר וביאר שכבה על האם חייב שחיס אחת משום אמו ואחת משום אשה אב, ואפילו לאחר מיתת אב שחייב אשה אב אף לאחר מיתת אב הוא. ובשוגג מביא צ' חטאות ובמיד אין נפ"מ בינייהו דלעו בחרי קטלי קטלינן ליה, ומיבו בירושלמי סנהדרין פ"ז ה"ו דנפ"מ אף במזיד וכגון שכתרו צו משום אשה אב ולא משום אמו נסקל עכ"פ. ובתוס' הקשו למה לא אמר חייב ג' משום אם ומשום אשה אב ומשום אשה איש, וחי' דארכ"נ אלא שמאחר שחייב א"א אינו אלא בחיי אב לא שנאח, ובמקום אחר הארכתי אי מיתה מתרת האשה לינשא חבל קידושין בראשונים לא פקעי או קידושין פקעי לאחר מיתה וחי פקעי קידושין לכאורכ לאחר מיתה אב לאו אשה אביו היא ואפ"כ שנאח א"כ כדרכה קושיא לדוכתיב, וכרמז"ם בפ"ב מא"ב ה"ב לא הזכיר אשה איש והלח"מ עמד בזה וז"ע, ואולי בזה פליגי דכרמז"ם לשיעתיב דס"ל דפקעי קידושין כמבואר בהל' חבל דקבורה אשתו אינו אלא מדרבנן והארכתי בזה ואפ"כ חני אשה אב ולא אשה איש א"כ ליתא לחי' החוס' ואשה אביו לאחר מיתה גזכ"כ הוא: וע"א אשה אב. חייב שחיס אחת משום אשה אב ואחת משום אשה איש בין מן האירוסין ובין מן הנשואין שמשעת קדושין נעשית אשתו. ובמשנה כתבו וחיוב עליה משום אשה אב ואשה איש בין בחיי אביו בין לאחר מיתה אביו ופרש"י דחייב אשה אב קרא אף לאחר מיתה אב לאו אשה איש לאחר מיתה לא קאמרי, ולפמ"ש בסמוך

דלאחר מיחה לא פקעי ומורה. (כריתות ו:) ומה בין שפחה לכל עריות שלא שוות להן לא לעונש ולא קידושין י"ל ודו"ק. וכבר כתב הפניי בקידושין דבגמ' מיחה אינה מתרת וכבר עליה

חייב משום אשה חבירו, וי"ל דמיחה שמתרת דוקא להמוחרין בה אבל לאינו מוחרין בה אין מיחה מתרת כמו דמלינו ביבמה ועין קידושין ס' ודו"ק: ועל הכלל. חייב משום כלתו ומשום א"א, ובגמ' פריך ליחייב גם משום אשה בנו ומשיי היא אשה בנו היא כלתו, כלומר הכלל שם אחד. וכבר במאירי וכן בדין נותן שאי אפשר לכלתו אלא באשה בנו ולא באשה בנו אלא בכלתו, אבל אפשר לאמו בלא אשה אבא (כגון שאנס אשה וילדה) ולאשה אב בלא אמו (כגון שגשג אשה אחרת) ומחוק כך כל שהיא אם ואשה אב ראוי לחייבו שמים. וכני שמונה עשר נסקלין שביארנו יש מכן שכתב חורב בפירושו ויש מכן שלא למדוק אלא מגזירה טובה, וכנס האם, אם היא אינה אשה האב כגון שילדתו בזנות אזכרה מדכ' ערות אמה לא חגלה. ואשה אב שאינה אמו מערות אשה אביה לא חגלה, ואמו שהיא אשה אב מאיזה משני אלו. ועונש שלהן איש אשר ישכב אה אשה אביו ערות אביו גלה וכו' דמיכה בס, בין שהיא אמו בין שאינה אמו, ואמו שאינה אשה אב מאמהך היא, לעשות אמו שאינה אשה אב כאמו שהיא אשה אב. כלתו, אזכרה ערות כלתך לא חגלה, עונש ואיש אשר ישכב אה כלתו וגו' דמיכה בס. הזכרה, אזכרתו ואת זכר לא תשכב, וכנסכב וכלל במלת השכב וקרי ב' השכב מבנין נפעל, עונש ואיש אשר ישכב אה זכר וגו' דמיכה בס. בהמה, אזכרתה וכלל בהמה לא תחן שכבתך, ואף כנסכב בכלל שכבתך, עונש ואיש אשר יתן שכבתו בהמה מוח יומת. האשה מביאה בהמה עליה, אזכרתה ואשה לא תעמוד לפני בהמה לרבעה, עונש ואשה אשר תקרב על כל בהמה וגו' דמיכה בס. במגדף, אזכרתו חלקים לא תקלל, עונש ונקב שם ה' רגום ירגמו וגו'. עבד זרה, אזכרה לא תעבד, עונש וכולאח אה האיש וגו' אל שערך וסקלתם וגו'. מולך, אזכרה ומזרעך לא תחן למולך, ולא ימלא בך מעביר בנו ובתו באש, עונש איש אשר יתן מזרעו למולך עם הארץ ירגמוהו באבן. אוב וידעונו, אזכרה אל תפנו אל האבות ואל הידעונו, עונש איש או אשה כי יבי' בהם אוב או ידעונו מוח יומתו באבן ירגמו אותם וגו'. שבת, אזכרה לא תעשה כל מלאכה, עונש במקושה וירגמו אותה וגו'. מקלל אב ואם, אזכרה בכלל לא תקלל חרש, עונש אביו ואמו קלל דמיו צו. נערה כמאורסה, אזכרה בכלל לא אשה עמיחך לא תקרב, עונש וסקלכה אנשי עירכה. מסית, אזכרתו ממה שנאמר במסית ולא יוסיפו לעשות וגו', עונש וסקלתם באבנים. מדיח אה הרבים, אזכרתו לא ישמע על פיך, עונש בכלל עונש המסית. מכסף, אזכרתו לא ימלא בך וגו' ומנחש ומכסף, עונש מכשפה לא תחיה. בן סורר ומורה, אזכרתו ולא תחלו על הדם שלא תחלו הכילה המביאה לדי שפיכות דמים, עונש ורגמוהו וגו'. אמו שאינה אשה אביו כגון שילדתו בזנות או שלא היו קידושין חופסין לאביו בה, כגון שהיתה אלו מחייבי כריתות או מיתות צ"ד חייב עליה משום אמו ולא משום אשה אב, ואזכרתה מערות אמהך לא חגלה. אבל אם היחה אשה אביו ומחייבי לאוין כגון ממזרה ונתינה וחזרותיהן הואיל וקידושין חופסין לאביה בה כרי הוא חייב עליה ג"כ משום אשה אב. וכבר בארנו שחייב אשה אב אף לאחר מיחה, וכוא דדין שנתגרשה אמו שילדתו בזנות ואח"כ נעשית אשתו של אביו ובא עלי', יראה שאף זו חייב משום אשה אב ואע"פ שלא באו כאחד שהרי כולל הוא: ומה בין שפחה לכל עריות שלא שוות להן לא לעונש ולא לקרבן וכו'. כל עריות הבא עליהם בשוגג מביא קרבן חטאת, וכבר על השפחה מביא קרבן אשם: כל העריות בנקבה. דכל חטאת יחיד נקבה היא דחיינו כשבה או שפירה: ושפחה בזכר. דוכביא אה אשמו לה' ואשם

משנה הלכות

בבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה או פסולות מאי וכן מאי לאו לא שנה בשוגג ול"ש במזיד ולא שנה באונס ולא שנה ברצון וקחני פסלה, ודחי לה, לא מאי וכן אהעראה, ורבינו נקע פשעות הגמ', וברמב"ם בפיה"מ נמי פי' וכן ר"ל שכל מי שבא על אחת מכל העריות בין באונס בין ברצון בין בשוגג בין במזיד פסלה מן הכהונה בין בא עלי' כדרכה או לא לפי שעשה זונה, ואע"פ שהיא מותרת לבעלה אם היחה אנוסה וביחה אשה ישראל וכו', וכן אלמנה לכה"ג וכו' נעשית חללה בין באונס בין בשוגג.

בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון פסלה מן הכהונה ומן התרומה. ורש"י פי' ולא חלק בין ביאה לביאה, בין ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה, ובין העראה לגמר ביאה, כן הגיה הרש"ל ובתוס' הביאו פרש"י ולא חילק וכו' פי' בין העראה לגמר ביאה ובבבא שניה פי' ולא חילק בין כדרכה לשלא כדרכה, ואין נראה לר"י דכיון דתנא סבר אחד המערה ואחד הגומר ל"ל חו למיתני ולא חילק ועוד דבגמ' (נ"ו) מפרש מאי וכן אשלא כדרכה בחייבי לאוין מכלל דלא חילק דרישא איירי בשלא כדרכה ונראה לר"י שהסופרים עשו וכו' ע"ש.

ובגמ' דף נ"ו ע"ב וכן בבא על אחת מכל העריות וכו' אמר רב עמרם הא מילתא אמר לן רב ששה ואנכרינכו לעיינין ממחניחין אשה ישראל שנאנסה אע"פ שמתרת לבעלה פסולה לכהונה ותנא חונא וכן

ובגמ' דף נ"ו ע"ב וכן בבא על אחת מכל העריות וכו' אמר רב עמרם הא מילתא אמר לן רב ששה ואנכרינכו לעיינין ממחניחין אשה ישראל שנאנסה אע"פ שמתרת לבעלה פסולה לכהונה ותנא חונא וכן

ובשפחה לא השוה לא את האיש לאשה למכות ולא את האשה לאיש לקרבן, כל העריות עשה מערה כגומר וחייב על כל ביאה וביאה החמיר בשפחה שעשה בה שוגג כמזיד. (שם יא.) מנהגי מילי, דתנו רבנן (ויקרא י"ט כ') בקרת תהיה מלמד שהיא לוקה, יכול אף הוא ילקה, ת"ל תהיה היא לוקה ואין הוא לוקה, מאי משמע דהאי בקרת לישנא דמלקות הוא, אמר רבי יצחק תהא בקרי, רב אשי אמר תהא בביקור, דתנו רבנן בזמן שהיא לוקה איש מביא קרבן אין היא לוקה אין איש מביא קרבן, מגלן, אמר רבא דכתיב (שם) ואיש כי ישכב את העריות (בש"מ אות כ"ח) כביא גליון מחיבת שכל עד חיבת כל בקלת ס"י לא נמלא וברגמ"ח ורש"י גרים וזה גם גירסת רבינו עוד שם בסוגריים [בנקבה ושפחה בזכר כל העריות] ועל בגליון רש"ק מ"ז אבל מדברי רבינו מבואר שגם הכל והיא גירסת הראשונים ז"ל). אחד האיש ואחד האשה שוין ובקרבן ובשפחה לא השוה לא האיש לאשה לאשה לאיש בקרבן כל העריות עשה כן את המערה כגומר וחייב על כל ביאה וביאה זו חומר החמיר בשפחה שעשה כן את המזיד כשוגג ע"כ במשנה. שוין במכות ובקרבן, אם מזיד שניהם לוקין כדקיי"ל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו' השוה הכחוב אשה לאיש לכל העונשין ואם שוגגין שניהם מביאין קרבן דבחרויהו כתיב כרת מזיד ונכרתו הנפשות העושות וכל שזדונו כרת שנגתו חטאת: ובשפחה. האשה לוקה והאיש באשם כדמפרש בסמוך: מערה כגומר. ביצמות (דף נ"ג) יליף לה, ובשפחה אינו חייב אלא על גמר ביאה דשכבת זרע כתיב כה שראוי להזריע ונסחפקו כה האחרונים אי צעי ביאת המירק דוקא כלומר עד שיפלוט זרע ממש או דילמא עד שיגמור כלומר שיכניס כל האבר ואפילו לא הפליט (עיי' יצמות נ"ה ע"ב) מחיב רב ששה שכבת זרע אינו חייב אלא על ביאת המירוק וכו' ובתוס' ד"ה אינו חייב נראה דמחייב בשפחה חרופה אפילו בלא הולאת זרע אלא שחבה ביאה הראוי להזריע כמו באשה איש דלא צעין הולאת זרע אפי"ג דכתיב כה ש"ז ולא אחא למטועי בשפחה חרופה אלא העראה ושלל כדרכה, וברש"י שם פ"י מירוק שמזריע, משמע מזריע ממש ומיהו כאן בכריתות פ"י שראוי להזריע וז"ל דכוונתו כיון שהוליא ש"ז ראוי להזריע דאכתי לאו דוקא שתוליד וי"ל: מחייב על כל ביאה. ובשפחה אמרו (דף ע' ובתוס' דף י"ח שם) דאינו מביא אלא קרבן אחד על ביאת הרבה: שוגג כמזיד. פ"י שהאיש מביא קרבן בין שהוא שוגג בין שהוא מזיד אבל האשה אם היא שוגגת פעורה מן המלקות דאיש הוקש לאשה ולא אשה לאיש דהאיש לריבה להיות מזיד וכתיב איתא צ"כ האיש קטן האשה לוקה ואם האשה קטנה האיש פעור אלא ר"ל כשהיא מזידה, תוס': מנה"מ. בגמ' (כריתות י"ח ע"א) מנא לן דהיא לקי והוא לא לקי דת"ר בקורת חביב מלמד שהיא לוקה יכול שניהם לוקין ת"ל חביב היא לוקה והוא אינו לוקה ומנין דהדין בקורת לישנא דמלקות הוא א"ר יצחק תהא בקראי ובש"מ אות ד' בקריאה ורבינו גרים בקרי ופרש"י תהא בקריאה, שהן קורין עליה וכפלה כ' את מכותך שכן קורין על כלוקין (מכות כ"ב ע"ב): רב אשי אמר תהא בביקור. (שם) רב אשי אומר דביקור חביב כדמתן אין עומדין אותו אלא מכות הראויין להשחלש, ורבינו גרם דתנו רבנן כלומר דקאי ארב אשי אומר ומיהו בגמ' ת"ר ענין בפני עלמו: בזמן שהיא לוקה. שגדולה היא וכן

משנת הלכות

האבר מקרי סוף ביאה, ודעת הגאון מהר"מ מינן נראה דסוף ביאה פ"י הולאת זרע מדמדי לה לשפחה חרופה, אמנם בתוס' ר"י הזקן שם פ"י תחילת ביאה היא העראה והוא נשיקת אבר, סוף ביאה היא גמר ביאה והיא הכנסת כל האבר ע"כ. וכ"כ הרמב"ם פ"א מהא"ב ה"י המכניס ראש העורה בלבד הוא הנקרא מערה מלשון את מקורה הערה (ועיי' בתשו' נוצ"י שהאריך בזה ועיי' בעה"ע) והמכניס כל האבר הוא הנקרא גומר, ובכל הביאות האסורות אחד המערה ואחד הגומר ואפי"פ שלא הוליא שכבת זרע וכו' והנראה דגמר ביאה בעריות פירושו הכנסת כל האבר ואין חילוק בין הוליא זרע או לא אלא מיד שכניס כל האבר נקרא גמר ביאה.

והנה בשפחה חרופה כתיב רש"י (כריתות י" ע"ב) כל בעריות כולן עשו כהן מערה כגומר ובתוס' יצמות

חופסין כהם כלל אבל חייבי לאוין אין ביאתן עושה זונה, וכ"כ הראב"ד בהשגות פ"ב מא"ב ה"ח ובסמ"ג לאוין ק"כ ועיי' ביאור הגר"א סי' ו' סקכ"ט, אבל הרמב"ם שם כתב כל שנבעלה לאחד מאיסורין השוין בכל ואינם מיוחדין לכהונה או אפילו חייבי עשה עשאוה זונה ע"ש. ועיי' בסמוך וכבר הארכתי בזה בכמה מקומות.

סו) כל העריות עשה מערה כגומר. אעתיק כאן מה שכתבתי בענין זה (משנייה ח"ב סי' ל"ג), ומתחילה נחקר מה היא תחילת ביאה ומה היא גמר ביאה, והנה בגמ' קידושין י' ע"א איבעיא להו תחילת ביאה קונה או סוף ביאה קונה וכו' אמר ר' אבהו אמר ר' אבהו דרבא כל הבעל דעמו על גמר ביאה ע"כ, והנה רש"י ז"ל לא פ"י מה כוונת סוף ביאה אי ר"ל שעת הולאת הזרע או היא רק הכנסת אבר כולו וכיון שכניס כל

עונשין: אימא כוא קרבן לא מחייב מילקא לא לקי דכא מעטיה קרא. פי' אימא כוא לא ליחייב קרבן כדלמרתה וגם מילקי לא לקי דכא מעטיה קרא אבל היא חילקי וחיחי קרבן דכמיטעט עליו נאמר ולא עליה. וכמגיב שם ליינ על חיבתה לא בסוגרים וכחב ע"ס וליין לדברי רש"י וכוונתו דרש"י פי' אימא מכדר אמחני' דקחני לא כשוכ הכחוב אשכ לאיש לקרבן אימא כוא מעטיה קרא

משנה הלכות

חרופה עד שיפליע. וכיון שזכינו לזה שפיר מיושבת קושיית הגאון מהר"מ מינן מש"ח דחי איה לן חזקה אגמר ביאה א"כ האיך אמרינן דיכול לחרץ דיבורו ולומר לא גמרחי ביאתי, ולפי הג"ל לא קשה דגני שפחה חרופה גמר ביאה כוי כשיפליע וזה ודאי יכול לעטון דלא גמר ביאתו ולא פלע דע"ז אין לנו חזקה, וחדרבה נראה דבשאר עריות מיחייב אפי' בלא כולאה זרע משמע דאין זו חזקה שיוציא זרע. אבל גמר ביאה דעריות דכוי הכנסת אבר ע"ז איה לן חזקה כמו אכעראח, ולכן בקידושין מוקמינן אחזקה' דודאי גמר כיינו ככניס כל האבר משא"כ בש"ח דלריך כולאה זרע ובזה אין לנו חזקה ומלי לחרץ דבורי', וזה לעני"ד ברור ונכון בישוב קושיית מהר"מ הג"ל.

עוד נלע"ד לישב חופן אחר לפי פי' ר"ח שפי' דחחילת ביאה כיינו נשיקה אבר וסוף ביאה ככנסת עטרה, ובהא מיושב גמי מה שחקשו בחוס' דבימות אמרינן לכדיח חחילת ביאה קונב וצקידושין מסקינן דגמר ביאה קונב, ועיין ברעב"א קידושין דף י' מה שחקשה עליו. ולפי שיעת ר"ח כוי אפשר נמי לישב קושית מהר"מ מינן ולומר דאפי' דס"ל בשאר עריות דגמר ביאה כוי הכנסת עטרה מ"מ בש"ח ודאי יודע דעכ"פ ג"ב לריכה הכנסת האבר כולו, וכשחא אפשר לומר דגם בש"ח גמר ביאה כוי הכנסת האבר וכדעת החוס' דבהא ליכא מאן דפליג בש"ח דבעינן כראוי לזריעה (ואפשר דר"ח ס"ל דגם ככנסת עטרה כראוי לביאה כוא וע' בחוס' ימות הג"ל וברש"י שם ובישרש יעקב ובשעכ"מ מה שפלפלו בזה). ואם נאמר כן אחי שפיר נמי מה דיכול לחרץ דיבורו בש"ח ולומר דלא גמר ביאתו דע"ז אין חזקה רק אכנסת העטרה ודו"ק כי קלרתי.

ואין להקשות דמכ"ח לכבחין בין ביאה לביאה דכבר מופרשין הן וכמ"ש הרמב"ם ז"ל פ"ג מא"ב הי"ד וע"ו ביאה שפחה זו משונה מכל ביאות שצחורה וככי כוא בש"ס וכיון דממילא כבר מופרשין אפשר נמי לכבחין בין ג"ב דשאר עריות לש"ח וזה נכון בעצמ"י.

(סז) אימא כוא קרבן לא מחייב מילקא לא לילקי דכא

פי' ככא על יבמתו (ג"כ ע"ב) ובשפחה אינו חייב חלל על גמר ביאה דשכבת זרע כתיב זה שראוי' להזריע, וכן נראה עוד שם בימותה אמה שאמרו בגמ' מחיב רב ששח ש"ז אינו חייב חלל על ביאת המירוק וכו' וכחב רש"י ז"ל ש"ז בש"ח קחי מירוק שמזריע ומשמע דס"ל לרש"י ז"ל דבש"ח לא חשיב גמר ביאה עד שלא ילא ממנו ש"ז, וכן נראה דעת רבינו גרשום בכריתות הג"ל שכחב שם וז"ל גומר בשפחה מיחייב דאיכא שכבת זרע בגמר ביאה, הרי שכחב כעטם משום דאיכא ש"ז בגמר ביאה.

שוב ראיחי בירושלמי (יבמות ר"פ כנע"י) שכחבו שם לכדיח כן וז"ל, ר"י אמר עד שכנסת העטרה ר' בא בר חייה בשם ר' יוחנן נכנסה העטרה זו היא גמר ביאה מה אנו קיימין אם בשאר כל עריות עשה ככן אח כמערה כגומר אם בשפחה חרופה עד שיפלוט וא"ר ירמיה ר' בא בר ממל בשם רב שכבת זרע עד שיפלוט וכו', הרי לכדיח דבש"ח לריך דוקא עד שיפלוט.

אין אמה דראיחי בחוס' (יבמות ג"כ ע"ב ד"כ אינו חייב) שכחבו היפך זה וז"ל, נראה דמחייב בש"ח אפי' בלא כולאה זרע אלא שחכא ביאה כראוי' להזריע כמו בא"ח דלא בעינן כולאה זרע אע"ג דכתיב זה ש"ז ולא אחי למטועי בש"ח אלא הערה ושלח כדרכה בספ"ב דכריתות ע"ש, ונראה דבחוס' פליגי ע"ז וכן כוי נראה לכחורה מדברי הרמב"ם פ"ג מהא"ב ולא מוכרח דדברי הרמב"ם להמעיין שם, ועיין בישרש יעקב יבמות הג"ל ובשעכ"מ הא"ב פ"ג כע"ו שחקשה אחוס' הג"ל מנדב פ' יולא דופן דמ"א ע"ש. מ"מ כיון דדירו' מפורש יולא דבש"ח אינו חייב עד שיפליע וכן נראה לכחורה פשטא דש"ס דידן ביאה המירוק וכמו שפי' רש"י ודאי עוב שלא נעשה פלוגתא חדשה ולומר דש"ס דילן פליג אירושלמי וס"ל דבש"ח נמי גמר ביאה מקרי ככנסת אבר כולו אפי' בלי מירוק, וכן נראה מרש"י ור"ג דכש"ס דילן מודה לכירושלמי דבש"ח נמי מקרי ביאה המירוק.

וא"כ ילא לן דחרי מיני גמר ביאה איכא, בכל העריות גמר ביאה מקרי הכנסת אבר כולו ובשפחה

תילקי ותיתי קרבן, מי כתיב אשמם אשמו כתיב. אמר רבי יצחק דבר תורה אין חייבין אלא על שפחה חרופה בעולה שנאמר (שם כ') והיא שפחה נחרפת לאיש, ומאי משמעא דהאי נחרפת אשתטוחי הוא, דכתיב (ש"ב י"ז י"ט) ותשטח עליו הרפות, איבעית אימא מהכא (משלי כ"ז כ"ב) אם תכתש את האויל במכתש בתוך הרפות. (עזרא י' י"ט) ויתנו ידם להוציא נשיהם ואשמים איל צאן על אשמתם אמר רב חסדא מלמד שכלם חרופות בעלו. ואיזו היא שפחה חרופה, זו שחציה שפחה וחציה בת חורין, שנאמר (ויקרא י"ט כ') והפדה לא נפדתה דברי ר' עקיבא ר' ישמעאל אומר זו היא שפחה ודאית. ר' אלעזר בן עזריה אומר כל העריות מפורשות ושיר אין לנו אלא שחציה שפחה וחציה בת חורין. כל העריות אחד גדול ואחד קטן קטן פטור, אחד ער ואחד ישן פטור, אחד שוגג ואחד מזיד שוגג בחטאת ומזיד בהכרת. תנו רבנן והפדה יכול כולה ת"ל לא נפדתה, אי לא נפדתה יכול אפילו חציה, ת"ל והפדה, הא כיצד פדויה ואינה פדויה חציה שפחה וחציה בת חורין במאורסת לעבד עברי הכתוב מדבר, הא כיצד רבי ישמעאל אומר בשפחה כגענית מאורסת לעבד עברי הכתוב מדבר, רבי אלעזר בן עזריה אומר כל עריות מפורשות ושיר אין לנו אלא שחציה שפחה וחציה בת חורין מאורסת לעבד עברי, אחרים אומרים בשפחה כגענית מאורסת לעבד כגעני הכתוב מדבר, מאורסת לעבד עברי מנלן, והיא לא חופשה מכלל דהוא חופש. ולר' ישמעאל והכתיב והפדה לא נפדתה, קא סבר דברה תורה לשון בני אדם, ורבי אלעזר בן עזריה היינו ר' עקיבא, לרבי ישמעאל קא"ל, אע"ג דאנא נמי סבירא לי כוותך בעלמא דברה תורה כלשון בני אדם, הכא קרא יתירא כתיב מכדי כתיב או חופשה לא נתן לה והפדה לא נפדתה למה לי, ש"מ לכי דקאמר רבי עקיבא. ואחרים מאורסת לעבד כגעני מנא להו, מכדי כתיב כי לא חופשה, או חופשה לא נתן לה למה לי, אם אינו ענין לדילה תניהו ענין לדיליה. כל עריות אחד גדול ואחד קטן פטור והכא קטן חייב, אמר רב יהודה כאן אפילו גדול פטור, היכי משכחת לה בגדול הבא על הקטנה. כל עריות אחד ער ואחד ישן פטור וכאן ישן נמי חייב, אמר רב יהודה כאן אפילו ער פטור, היכי משכחת לה, בער הבא על הישינה. תני תנא קמיה דרב ששת עשה גומר

ממלקות חבל היא חימא חלקי וחייתי קרבן חבל דברי רבינו נרחין בלא טעם חלא שכוונתו דקאי לבאר מילחא דרבא שם: אמר רבי יצחק דבר חורב. (שם) חר"י לעולם אינו חייב חלא על שפחה בעולם בלבד שנאמר וכיא שפחה נחרפת לאיש ורבינו גרס דבר חורב וגם גרס שפחה חרופה בעולם ואינו גורם בלבד. ולשון כרמ"ס פ"ט מהל' סגנות ה"ח על חמש עבירות מביא קרבן חסם וכו', וחלו בן על שפחה חרופה וכו' על שפחה חרופה כינה, כנה על שפחה חרופה בין בזדון בין בשגגה מביא חסם וחוא שחכיב גדול ומזידה וברלוכה וחכיב בעולה, כדרכה, ובגמר ביאח כדי שחלקה שנאמר בקורח חכיב וכביא אח אשמו היא לוקח וכוא מביא קרבן: ומאי משמעא. בגמ' ומאי משמע דכאי נחרפת לישנא דשנויי הוא דכתיב (ש"ב י"ז משלי כ"ז) ותשטח עליו הרפות, ורבינו גרס ומאי משמע דכאי נחרפת אישטעוכי הוא במקום שנויי איבע"ח חס חכמות אח האויל וגו':

דרשות. דבר שנשחכ ע"י כחיכה וכלן נמי ע"י אחר חשמיש נשחכ: ויתנו ידם לכו"ח. פסוק הוא (עזרא י'): ואיזו היא שפחה. בגמ' ח"ר וכפדה יכול כולח ח"ל לא נפדתה חי יכול כולח ח"ל וכפדה הוא כינה פדויה ואינה פדויה חלייב שפחה וחלייב בת חורין, ומאורסת לעבד עברי דברי ר"ע ר' ישמעאל אומר בשפחה כגענית הכחוב מדבר ומאורסת לע"ע ח"כ מה ח"ל וכפדה לא נפדתה דבר חורב כלשון בני אדם, ר' אלעזר בן עזריה אומר כל העריות מפורשות לנו משוייר לנו אין לנו חלא חלייב שפחה וחלייב בת חורין, אחרים אומרים לא יומתו כי לא חופשה בשפחה כגענית הכחוב מדבר ומאורסת לעבד כגעני, בשלמא לר' ישמעאל וכו' ורבינו הביא מלן מיד אחר כדרשא לק"ל: כל עריות אחד גדול ואחד קטן. משנה שם כל עריות אחד גדול ואחד קטן פטור, ובגמ' פריך וככה קטן חייב בחמיה וכי קטן חייב בשפחה ומשני ח"ר יכודח הכי קתני כל עריות אחד גדול ואחד קטן פטור וגדול חייב וככה גדול נמי פטור מ"ע דכא מקשיין אהדדי: אחד ער ואחד ישן וכו'. בגמ' שם כל עריות אחד ניעור ואחד ישן פטור וכלן ישן נמי חייב בחמיה ח"ר יכודח אמר רב הכי קאמר כל העריות אחד ניעור ואחד ישן פטור וניעור חייב וכלן אפילו ניעור פטור מ"ע דמקשיין אהדדי, וכנה בגמ' בזימרא ראשונה דפריך וככה קטן חייב ח"ר יכודח הכי קתני ולא קאמר ח"ר יכודח אמר רב חלא ר' יכודח ובזימרא שניה בגמ' גרס ח"ר יכודח אמר רב הכי קתני ומיכו רבינו בחרייכו לא גרס חלא ח"ר יכודח כלן וכו': תני חנא קמיה דרב ששת וכו'. ניעור כישן, ח"ל מאי קאמרת חי בשפחה חרופה קתני אמאי עשו גומר כמערה גומר בשפחה חרופה מיחייב מערה לא מיחייב וחו מחכין כשחינו מחכין חי מכוונח מיחייב חי לא לא מיחייב וכדרכה כשלא כדרכה נמי כדרכה בשפחה חרופה מיחייב ושלח כדרכה לא מיחייב מ"ע שכבת זרע כתיב ומאי ניעור כישן וחי בשאר עריות קא חני עשו גומר כמערה איפכה איבע"ח ליה למחני ח"ל איסמייח ח"ל לא הכי קתני וכו', ורבינו גרס לא בשפחה קאי וככי קתני גומר בשפחה כמערה כל העריות

וכו' ע"ש: אשת איש מן הנישואין בחנק. משנה סנהדרין פ"ד ע"ב חלו בן הנחנקין וכו' וכנה על אשת איש, וברמב"ם פ"ח מהא"ב כ"ו ח"ו לך פרוכ בחנק חלל אשת איש בלבד שנאמר מות יומת הנואף והנואפת ומיתת האמורה בתורה האמורה בחורב סתם היא חנק, ועיין עוד פט"ו מהל' סנהדרין: גפ"מ לעדות. וי"ג לעריות: אי נמי להיכא דלא אחרו זביה. ואף דלא נכרג מ"מ מידי כרת לא נפיק ולר"ך לעשות חטוב ויכפר: פסק וביכא דקדיש וכו'. רבנא

כמערה ומתכוין כשאין מתכוין וכדרכה כשלא כדרכה וישן כניעור, א"ל אדרבה להאי גיסא איפכא מיבעי ליה, א"ל (כריתות יא:) איפוך, א"ל לא בשפחה קאי והכי קתני גומר בשפחה כמערה בכל עריות, נמצא מתכוין ומערה בשפחה כשאינו מתכוין בכל עריות, כדרכה בשפחה כשלא כדרכה בעריות, נמצא עד ושלל כדרכה דשפחה כישן דכל עריות. פה) אשת איש מן הנישואין בחנק דכתיב (ויקרא כ' י') מות יומת הנואף והנואפת וגמירי דכל מיתה האמורה בתורה סתם בחנק. מן האידוסיין, אפקה קרא לסקילה דכתיב (דברים כ"ב כ"ג) כי יהיה גערה בתולה וגו' וסקלתם אותם באבנים וגו'. פה) מכדי חייבי מיתות בית דין בני קטלא אינון למאי הלכתא כתיב בהו כרת, נפקא מינה לעדות שאינה מצטרפת, אי נמי להיכא דלא אתרו ביה דלאו בר קטלא הוא, קאמר דחמנא מידי כרת לא נפיק. [פסק] והיכא דקדיש חדא מן הנך עשרים נשי דחשבינן לא תפשי בגוה קידושי ולא צדיכה גיטא מיניה ואי מיעבדא מיניה וילדא הוולד ממזר, ע) דתנן (קידושין סו:) וכל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש לה קידושין

קמ"ל דאפילו קדיש לאו קידושין ניכח ומיכו ח"ו חלוק אס קידש או לא קידש כל שאין חופסין נכ קידושין כולד ממזר ומיכו חלוי באיסור קידושין להוליא כנה על הגויכ או על השפחה כיון דכא דליח כהוא קידושין משום דלאו כמות קידושין ניכח ח"ו כולד ממזר חלל כרי הוא כמוכ וכן נכרי ועבד כנה על נח ישראל ח"ו כולד ממזר חלל פגום וכוא ישראל פגום:

משנה הלכות

מעטיה קרא, פי' חימא הוא לא ליחייב קרבן כדאמרת וגם מילקי לא לקי דכא מעטיה קרא חבל היא חילקי ותיחי קרבן דכמיטוע עליו נאמר ולא עליה.

פ) מכדי וכו' נפ"מ לעדות שאינה מצטרפת. כגון שראו זה בחלון זה וזה בחלון זה ולא ראו זה את זה ולא את המתרח, או שראו זה חלי עבירה וזה חלי עבירה אי נמי שכיו שם קרובים שבאו להעיד שכוין דין אמת וראוי ליכרג חלל שאין בעדות מצטרפת מפני הקרובים שג"כ באו להעיד, אי נמי שכיו עדים ראויים להצטרף וראו הכל חלל חלל החרו בו וקיי"ל דאינו נכרג עד שיחרו בו ויאמר אעפ"כ.

ח) אשת איש מן הנישואין בחנק דכתיב (ויקרא כ' י') ואיש אשר ינאף את אשת רעבו מות יומת הנואף והנואפת. ובמשנה סנהדרין פ"ד ע"ב חלו בן הנחנקין המכה אביו ואמו וגונב נפש מישראל וכו' וכנה על אשת איש, וברמב"ם פ"ח מהא"ב כ"ו ח"ו לך פרוכ בחנק חלל אשת איש בלבד שנאמר מות יומת הנואף והנואפת, ומיתה האמורה בחורב סתם חנק, ובמשנה דף פ"ע שם כנה על אשת איש כיון שנכנסה לרשות הבטל לנישואין אע"פ שלא נבעלה כנה עליה כרי זה בחנק ובגמ' דף נ"ח ע"א שלח רבין משמיה דר' יוסי בר' חנינא כך היא הולאה של משנה לעולם כרבנן והכי קאמר כל שהוא למעט ממיחה אביה ומאי ניכו נשואה נח ישראל דחילו נשואה נח ישראל בחנק ככה במיחה אביה בשרפה, כל שהיא למעלה ממיחה אביה ומאי ניכו ארוסה נח ישראל דחילו ארוסה נח ישראל בעלמא בסקילה ככה במיחה חמיה בסקילה רש"י ד"ה כל שהיא. ונפ"מ שם כשהוליא הכחוב את נח ישראל לסקילה ארוסה ולא נשואה אף כשהוליא הכחוב נח כהן לשריפה ארוסה ולא נשואה. וברמב"ם הני"ל ואם הייתה גערה במאורסה שניהם בסקילה שנאמר כי יביה גערה בחולה וגו' וסקלתם אותם באבנים. וכל מקום שנאמר בחורב מות יומתו דמיהם נח כרי בן בסקילה.

והנה ברמב"ם פ"ו מה' רוצח ושמירת הנפש ה"ה כתב וכן כל הרלחנים שברגו בע"א או בלא התראה וכיוצא בזה אס הרגן גואל הדם ח"ו להם דמים לא יכיו חלו חמורים מהכורג בלא כוונה ע"כ וכחב עליו כראש"ד ח"א תימא הוא ואיך נאמין בע"א או בלא התראה להחיר דמו של זה לגואל הדם ע"כ. והכ"מ שם כתב ד"ל בע"א לא בע"א ממש חלל בעדות מיוחדת כלומר שהעיד כיום וחבירו למחר או שראוהו אחד אחר האחד ח"ג שברג בפני עדים בלא התראה וכו' ע"ש ומדברי רבינו נראה כדעת הראש"ד דעדות שאינה מצטרפת או בלא התראה ליכא כאן דין מיחה דלאו בר קטלא הוא ומיכו מידי כרת לא נפיק.

ע) דתנן וכל מי שאין לה עליו קידושין כו'. משנה קידושין ס"ו ע"ב כל מקום שיש קידושין ואין עבירה כולד כולך אחר הזכר ואיזה זו כהנה לויכ וישראלית שנשאו לכהן לוי וישראל וכל מקום שיש

על אחרים הוולד ממזר ומפרש תנא דמאי בינהו ואין להן עליו קידושין כל העריות שבתורה. מדאורייתא מנלן, אמר רבי יונה ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע (ויקרא י"ח כ"ט) כי כל אשר יעשה מכל התועבות האל הוקשו כל העריות כולן לאחות אשה מה אחות אשה לא תפסי בה קידושי דכתיב (שם י"ח) לא תקח אלמא לית ליה קיחה אף שאר עריות לית בהו קיחה. והיבא דאזל על חדא מעריות דאמרינן משויבין לה זונה ומיפסלה מן הכהונה דכתיב (שם כ"א ז') אשה זונה וחללה לא יקחו (עא) ותניא (יבמות סא.) וחכמים אומרים אין זונה אלא מופקרת וכו' וחכמים אומרים אין זונה אלא גיורת ומשחררת ושנבעלה בעילת זנות, ופרש"י אלא גיורת שנבעלה בנכריותה לעו"כ וכן משחררת דעו"כ ועד הוהיל ולא בני קידושין ניכוה פסלי, ושנבעלה, לפסול לה כגון ח' מכל העריות וכגון בת ישראל לנחין ולמזמר, ורבינו מפרש מאי ניכוה בעילת זנות דאי בעיל לאחא מחייבי כריחות אינמי לחד מהני דקחני גר עמוני

משנה הלכות

דכחא חליבא דר"י דאמר אין ממזר מחייבי לחוין וכריחות אלא מחייבי מיחות ז"ד ואפ"כ מודה דאין קידושין חופסין בחייבי כריחות ע"ש ורבינו ז"ל בנועם לשונו כבליע זה ומפרש חנא מאי ניכוה ואין להן עליו קידושין כל העריות שצחורה ופריך מדאורייתא מנלן כלומר דכ"י אפשר לומר דמה דפשוט בכל הגמ' דקידושין לא תפסי היינו מדרבנן ולכן בעי מדאורייתא מנלן. ועיין רמב"ם פ"ד מה"א הכ"ב ובעו"ש ע"פ א"ע סי' מ"ד סעי' ו'.

קידושין ויש עזירה הולד כולך אחר הפגום ואיזה זו זו אלמנה לכה"ג גרושה וחלולה לכה"ד ממזרה ונחניכה לישראל בת ישראל לממזר ולנחין, וכל מי שאין לה עליו קידושין אצל יש לה על אחרים קידושין הולד ממזר ואיזה זו זה הבא על אחת מכל העריות שצחורה וכל מי שאין לה לא עליו ולא על אחרים קידושין הולד כמותה ואיזה זה זה זה ולד שפחה ונכרית ע"כ.

ובגמ' מנה"מ דאמר ר' חייא א"ר יוחנן ומטו זה משום דר' ינאי ומטו זה משום ר' יוסי בגלילי אמר קרא (דברים כ"ד) ויאלה מציתו והלכך והיחה לאיש אחר לאחרים ולא לקרובים מחקיף לה רבי אבה ואימא לאחר ולא לבן וכו' אלא א"ר יונה ואיחיימא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קרא (ויקרא י"ח) כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הקשו כל העריות כולם לאחות אשה מה אחות אשה לא תפסו זה קדושין אף כל עריות כולם לא תפסו זהו קידושין, אי הכי אפילו נדה נמי אלמא אמר אביי הכל מודים בבא על הנדה ועל הסועה שאין הולד ממזר אמר חזקיה אמר קרא (ויקרא ע"ו) וחי נדה עליו אפילו בשעת נדחה חבא זה הויב מכדי איכא לאקושה לנדה ואיכא לאקושה לאחות אשה מאי חזית דמקשיה לכו לאחות אשה אקשה לנדה קולא וחומר לומר מקשינן. ובגמ' יבמות (ח' ע"ב) אלא אמר רב הונא בר חמליפא משמיה דרבא חרי קראי כתיבי כתיב אשה אל אחותה לא תקח לנדה וכו' וגלות ערוכה וגו' ע"ש.

עא) ותניא. יבמות (ס"א ע"א) וחכמים אומרים אין זונה אלא וכו'. משנה כהן הדיוע לא ישא אילונית אלא"כ יש לו אשה ובנים ר' יהודה אומר אע"פ שיש לו אשה ובנים לא ישא אילונית שהיא זונה האמורה צחורה וחכמים אומרים אין זונה אלא גיורת ומשחררת ונבעלה בעילת זנות, ופרש"י אלא הגיורת ומשחררת דביאת עכו"ם ועד פסלה, ושנבעלה בעילת זנות כגון ישראלית הנבעלה לפסול לה, ורבינו מפרש יוחר שנבעלה לגר עמוני ומואבי מזרי ואדומי כוחי ממזר דאף דלא הוה חייבי כריחות פסלוב מן הכהונה, ולא אחי לאפוקי אלא פנוי הבא על הפנויה. ומבואר מדברי רבינו דמחייבי לחוין נמי הוי זונה וזה שיעת רש"י, ומיכו החוס' שם ד"ה שנבעלה כחבו פי' בקונע' ישראלית שנבעלה לפסול לה וא"א לומר כן דמחייבי לחוין דתפסי זה קידושין לא הוי זונה אלא מחייבי כריחות, וכ"כ הרא"ש שם ושנבעלה בעילת זנות כגון חייבי כריחות דלא תפסי זה קידושין וכו' אצל חייבי לחוין דתפסי זה קידושין לא הוי זונה.

וחתום' קידושין שם ד"ה מנא בני מילי כחבו נראה דלא בעי מה"מ דכולד ממזר דכא זיבמות (מ"ע) מוכח ליה מלא יגלה כנף אביו אלא בעי מנא לן דאין קידושין חופסין כהן והקשו עוד הלא הדבר פשוט בכל הגמ' דקידושין לא תפסי דכא חליא דכיון דכוי ממזר מחייבי כריחות לא תפסי קידושין וכו' ואורי"י

ונראה דעת רבינו מדמסיק בגמ' שם רב בר יצחק אמר האי חנא הוא דחניא צחולה אין צחולה אלא נערה וכן הוא אומר (בראשית כ"ד) והנערה עובת מראה מאד צחולה ר' אלעזר אומר פנוי הבא על הפנויה

גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות, מאי ניהו בעילת זנות דאי בעיל לאחת מחייבי כריתות אי נמי לחד מן הלין דקתני (שם סח.) כבן תשע שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי מצרי ואדומי כותי ממזר וחלל ונתין שבאו על כהנת לוייה ובת ישראל פסלוה מן הכהונה, (שם סא:) לאפוקי מדרבי אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות עשאה זונה. והיכא דאוליד מהני עריות ולד, ממזר הוי ואסיר למינסב בת ישראל, מיהו אם עב ממזר זכר הוא אית ליה תקנתא לזרעיה למיעל בקהלא דישראל איפשר דנסיב שפחה כרבי טרפון דאמר (קידושין סט.) יכול ממזרין לטהר, כיצד, ממזר שנשא שפחה הולד עבד שיחררו נמצא הבן בן חורין וקיימא לן דר' טרפון לכתחילה קאמר, ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון. ואי נקבה מוליד לית לה תקנתא לאינסובי לעבד

ומואבי מלרי ואדומי כותי ממזר וכו' לאפוקי מדר' אלעזר דאמר פנוי וכו': היכא דאוליד מהני עריות ולד. כלומר דוקא מן העריות שלא חפסי בה קידושין כוי ממזר ולא מחייבי לאוין ולכן דייק מהני עריות: ממזר זכר כוא אית ליה תקנתא לזרעיה. היינו אפי' בזמן הזה וכן כתב להדיא בהל' מילה ביוסף בן פרוך ממזרח כוי: וקיי"ל דר"ע לכתחילה.

בגמ' (קידושין ס"ט ע"א) איבעיא להו ר"ע לכתחילה קאמר או דיעבד קאמר וכו' ש"מ ר"ע לכתחילה קאמר, ש"מ אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ע: ואי נקבה מוליד ל"ל תקנתא. כבר פירשנו לעיל:

משנה הלכות

דפסק תרוייכו וכוונן כמ"ש הב"ח א"ע סי' ו' וכי"ש"ש יצמות שם סי' כ"ו דנכי דלא כוי זונה ללקות משום זונה מ"מ פסולה לכהונה הוא, ועיין ב"ש סי' ו' סקט"ו ולכאורכ הוא שיעת כראצ"ד ז"ל ודו"ק.

שלא לשם אישות עשאה זונה אמר רב עמרם אין הלכה כרבי אלעזר ומדפסקו בגמ' אין הלכה כר"א משמע דלמעלה מזה מכלם כוי זונה נמלא דלא מפיק רק הא דר"א וזה שסיים רבינו לאפוקי מדר"א וכו'.

עב) ממזר זכר הוא אית ליה תקנתא וכו' כר"ע. משנה קידושין (ס"ט ע"א) ר' טרפון אומר יכולין ממזרין ליטהר כילד ממזר שנשא שפחה הולד (בנה) עבד שיחררו נמלא הבן בן חורין ר"א אומר הולד הרי זה עבד ממזר ובגמ' איבעיא להו ר' טרפון לכתחילה קאמר או דיעבד קאמר ח"ש אמרו לו לר"ע עיברת את הזכרים ולא עיברת את הנקבות ואי אמרת לכתחילה ממזרת נמי תינשא לעבדא, עבד אין לו חיים. וקאמר עוד ח"ש דאושפזיכניה דר' שמלאי ממזר כוכ וא"ל אי אקדמתך עכרתיהכו לבנך אי אמרת בשלמא לכתחילה שפיר אלא אי אמרת דיעבד מאי ניכו דמנסיב ליה עלה ואמר ליה זיל גנוב ואיזדנב בעבד עברי, ופריך ובשני דר"ש ט"ע מי הוה וכו' אלא לאו ש"מ ר"ע לכתחילה קאמר ש"מ אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ע. וכ"פ הרמב"ם פט"ו מא"צ ה"ד וז"ל לפי דבר זה התירו לממזר לינשא שפחה כדי לעבר את בניו שהרי הוא משחרר אותם ונמלאו בני חורין ולא גזרו על השפחה לממזר מפני תקנת הבנים ע"כ. ועיין ש"ע א"ע סי' ד' ס"כ.

והרמב"ם צפיה"מ כתב ובעילת זנות היא שחבעול בעילה שהיא זכרת או במלקות דאורייתא או בעשה דאורייתא וכו' וצפיה"מ מא"צ ה"א כתב וז"ל מפי השמועה למדנו שהזונה האמורה בחורה היא כל שאינה בת ישראל או בת ישראל שנבעלה לאדם שהיא חסורה להנשא לו איסור השוכ בכל או שנבעלה לחלל אע"פ שהיא מותרת להנשא לו וכו' (ה"ב) אבל הנבעלת לאחד מאיסורי לאוין השוין בכל הרי זו זונה וכו'. והוא כדעת רבינו ורש"י, והראצ"ד ז"ל בהשגות א"א ליחנהו להני כללא שאין זונה אלא מחייבי כריתות או מגוי ועבד שאין בהן קידושין מיהו כל הפסולים לבא בקהל אם באו עליה פסולה מן הכהונה ומן החרומה ע"ש. הנה עשה חילוק חדש בין פסולה מן הכהונה ובין זונה, ועיין מל"מ מה שהאריך שם. והמאירי כתב ושנבעלה בעילת זנות, ר"ל ישראלית שנבעלה לפסול לה משמע נמי כשיעת רבינו.

ומה"ד עי' בחוס' גיטין פ"ע ע"א ד"ה בעולה שכ' ורבינו ינחק אומר דחסם בעולה דזנות שאין ידוע ממי פסולה לכהונה והרי היא בחזקת בעולה לנחין ולממזר ועיין מהרש"א שם שהקשה לדברי החוס' מהא מחני' דפ"ק דכתובות דהרי היא בחזקת בעולה לנחין ולממזר דמוכה להדיא דפסולה לכהונה בחייבי לאוין ויש ליישב דאחיה כמ"ד דאין קדושין חופסין בחייבי לאוין ועיין ק"ג יצמות הנ"ל אוח ל' דכתב דלהרא"ש א"א לישב כן

ונחלקו האחרונים ז"ל בספק ממזר אי מותר בשפחה מהרש"ך ח"ג סי' ע"ו כוצא בצאה"ע כתב דוקא ודאי ממזר ובפח"ש בשם בני חייא שמ"כ כת"י בשם ר' שלמה ב' עזרא בשם גדול אחד שהתיר לספק ממזר שיהודי ישחרר שפחתו בעל מנת וכ"כ הרמ"ע

דעבד לית ליה חייס, אבל ממזר זכר אי נסיב שפחה טהר זרעיה, אבל מינסב מישראל, לית ליה תקנתא לממזרין כלל. ממזר זכר דנסיב בת ישראל ולד בתר אבוה אזיל, וממזרת דנסיב לה בר ישראל ולד בתר אימיה אזיל, ואע"ג דכתיב (במדבר א' ב' וכו') למשפחותם לבית אבותם אלמא ולד בתר אבוה אזיל, כתב רחמנא בממזר (דברים כ"ג ג') לא יבא לו הלך אחר פסולו, דהוה חזי ליה לקרא למיכתב לא יבא ולא בעי לו מאי לו הלך אחר פסולו, ואפילו ממזרת נקבה דמינסבא לבר ישראל ולד אזיל בתר אימיה. ומנלן דממזר אסיר למיעל בקהלא דישראל אבא וברא וברא עד עולם לא שנא ממזר זכר ולא שנא ממזרת נקבה, דתנן (עג) (יבמות עה:) ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות, מדאורייתא מנלן, (שם עו:) דכתיב (דברים כ"ג ג') ממזר, אי הוה כתיב ממזר ביו"ד הוה איכא למימר ממזר זכר הוא דאסר רחמנא אבל נקבות לא השתא דכתיב ממזר משמע כל שום ממזר בין זכר ובין נקבה. איסורן איסור עולם מדאורייתא מנלן, מכדי ממזר דור עשירי כתיב ביה אימא עד נקבל אס לאו מ"ע דקאחי מרוח המואבי א"ל אבנר חנינא עמוני ולא עמוניא אל מעכה ממזר ולא ממזרת ממזר כתיב מוס זר ומפרש ממזר קרינן בלירי, ואי כוכ כתיב ממזר ביו"ד כוכ איכא למימר ממזר זכר הוא דאסר רחמנא ולא נקבות השתא דכתיב ממזר חסר יו"ד משמע כל שום ממזר וברש"י ממזר כל שיש בו מוס זרות. ועיין שאלחות פ' תל"א:

ומנלן דממזר אסיר למיעל בקהלא דישראל. כלומר אפשר שלא נאסרו לעולם וכמו דמסיים דלא נאמר בהם בקרא עד עולם וגם אפשר רק זכרים ולא נקבות: מדאורייתא מנלן. יבמות ע"ג ע"ג ובראות שאלו אח דוד יולא לקראת הפלשתי אמר אל אבנר שר הלנא בן מי זה הנער אבנר ויאמר אבנר חי נפשך המלך אס ידעתי וכו' א"ל דואג האדומי עד שחכה משחיל עליו אס כגון הוא למלכות אס לאו שאלו עליו אס ראוי לנא בקבל אס לאו מ"ע דקאחי מרוח המואבי א"ל אבנר חנינא עמוני ולא עמוניא אל מעכה ממזר ולא ממזרת ממזר כתיב מוס זר ומפרש ממזר קרינן בלירי, ואי כוכ כתיב ממזר ביו"ד כוכ איכא למימר ממזר זכר הוא דאסר רחמנא ולא נקבות השתא דכתיב ממזר חסר יו"ד משמע כל שום ממזר וברש"י ממזר כל שיש בו מוס זרות. ועיין שאלחות פ' תל"א:

משנת הלכות

מפאנו חיקור דין ע"ש ועיין ברכ"י אות י"ב וברדב"ז חפ"י ספק, ועיין גליון בגרע"א שהביא מרמז"ן בשו"ת סי' קפ"ח כרדב"ז. גם נחלקו אי עמוני ומואבי ומלרי שני מותרין בשפחה לעבר כבנים מיד ואין להאריך כאן.

ומיהו מה של"ע קלח שנראה דבני שפחה יש להם איזה שייכות עם האב הגם שאין להם יחס שהרי קראן ר"ע לעבר אח בניו ונחנו לו עלה לעבר אח בניו ואי אין לו שום שייכות מאי בניו וברי גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. ועיין בכל' מיהו שכל וכו' רבינו בא דר' ערפון והוסיף שם רבינו ז"ל אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' ערפון דולד במעי שפחה אפקורי אפקריה רחמנא לזרעיה דכתיב אשר בשר חמורים בשרם ול"ע. וכן יש להסתפק בזה"ז בהי ילדים מאומלים (אדאפטירט בלע"ז) שהם ספק שחוקי ואסופי או גרים או בני פנויה ול"ע.

עג) ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם. יבמות (ע"ח ע"ג) ממזרין ונתינין אסורין ואיסורן איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות. גמ' אמר ר"ל ממזרת לאחר עשרה דורות מותרת יליף עשירי עשירי מעמוני ומואבי מה להלן נקבות מותרות אף כאן נקבות מותרות וכו' והא אגן חנן ממזרים וכו' אסורים איסור עולם אחד זכרים ואחד נקבות לא קשיא הא כמאן וכו' שאלו אח ר' אליעזר ממזרת לאחר עשרה דרי

מה היא אמר להם מי יתן לי דור שלישי ואעברנו אלמא קסבר ממזרה לא חיי וכן אמר רב הונא ממזרה לא חיי וכו' אגן חנן ממזרין אסורין ואיסורן איסור עולם א"ר זירא לדידי מפרשא לי מיניכ דרב יהודה דידע חיי דלא ידיע לא חיי דידע ולא ידיע עד חלחא דרי חיי עפי לא חיי. ופרש"י לא חיי שלא יעמעו כשרים בדורותיו דידע מזדכרי אינשי דלא ידיע מה דלא מיזדכרי אינשי, דידע ולא ידיע עד חלחא דרי מיזדכרי אינשי חיי עפי לא חיי דכיון דלא דבר ברור הוא משחכחא מילחא, ומשמע דידע ולא ידיע כלומר ספק נמי יש ליזכר שלא לישא ובפסול יוחסין יש לדייק כרבה.

וברא תחיישכ הא דלא תקשה א"כ אחאי לא כתבה חורב בלא יבא ממזר בקבל ה' עד עולם כמו שכתבה בעמון ומואב אלא יליף להו מגז"ש מעמון ומואב משום דא"א להם שיחיו לאחר ג' דורות, בספק ממזר שנשחכחין, ובדאי ממזר מיכו כיון דחיי כתב כרבי ר' בעשל רבו של ה"שך ז"ל כיון דקיי"ל גיורא עד עשרה דרי לא חבזי ארמאכ באפיה ולמה עד עשרה משום דעד עשרה דרי מדכרי אינשי ולאחר עשרה דרי משכח שכח ולכן ממ"י אס ישחכח מקודם עד עשרה נמי לא יגיע ואפילו ודאי שידוע אצל לאחר עשרה דרי גם הוא נשכח וממילא לא יחיה יותר ולכן אמרה חורב עד עשרה הגם שאיסורו יותר מעד עשרה דרי עד עולם מ"מ ליכא במליאות והבאתי דבריו לעיל (אות מ"ב).

עשרה דרי הוא דאסיר ממזר מכאן והילך שרי, לא סלקא דעתך, דגמרינן דור עשירי דור עשירי מעמוני ומואבי מה עמוני ומואבי איסורן איסור עולם דכתיב בהו בהדיא (שם ר') עד עולם אף ממזרין איסורן איסור עולם. (עד) ומגלן דהוי ממזר מכל הני עריות דאמרינן (יבמות מט.) בין מחייבי כריתות בין מחייבי מיתות בית דין (עד) דכתיב (דברים כ"ג א') לא יקח איש את אשת אביו וסמיך ליה כעמון ומואב דכבר גמר לה שאין לחלק בין זכרים ונקבות: לא יקח איש. כל שהוא בלא יקח שלא תפסי בכ קידושין, ועיין

לא ס"ד. לכתיר אחר דור עשירי: דור עשירי דור עשירי. בספרי דרש לה דעמון ומואב כתיב עד עולם, ומיכו לא גמר דממזרות נקבות עכ"פ ישחרו לאחר דור עשירי כעמון ומואב דכבר גמר לה שאין לחלק בין זכרים ונקבות: לא יקח איש. כל שהוא בלא יקח שלא תפסי בכ קידושין, ועיין

משנה הלכות

עד) ומגלן דהוי ממזר מכל בני עריות. יבמות (מ"ט פ"ח) איזכו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר"ע שמעון החמני אומר כל שחייבים עליו כרת בידי שמים וכלכה כדבריו ור' יבואש אומר כל שחייבין עליו מיתא ב"ד א"ר שמעון בן עזאי מלאתי מגילת יוחסין בירושלים וכתוב בה איש פלוני ממזר מא"א לקיים דברי ר' יבואש. פי' דלדעת ר"ע כל שאר בשר שהוא בלא יבא ר"ל כל קורבא שהיא בלאו והוא הדין לכל איסור אפילו אינו מחמת קורבא כמבואר בגמ' אליבא דר' סימאי אליבא דר' עקיבא שמעון החימני אומר כל ביאה שהיא בכרת, ור' יבואש אומר כל ערוה שבמיתא ב"ד דוקא אבל מחייבי כריתות לא, ואע"ג דמודה בקדושין דלא תפסי בחייבי כריתות וכמו שאמרו סנהדרין נ"ג פ"א מי איכא למ"ד קדושין תופסין בחייבי כריתות, וע"ש תהום ד"ה הא, ובתוס' יבמות כאן פ"ג ד"ה פשאה זונה וקדושין ס"ז ד"ה מכ"מ. וכלכה כשמעון החימני שאין ממזר מחייבי לאוין וכל שכן מחייבי עשה, אבל כל שבחייבי כרת ממזר ואין ל"ל מחייבי מיתות ב"ד, אלא שהנדה ילכה מן הכלל שאע"פ שהיא מחייבי כריתות אין הולד ממנה ממזר אלא פגום שהרי קידושין תופסין בה מה שאין כן בשאר כריתות.

ודע דנחלקו הפוסקים אי עתידין ממזרי להכחש ליתום כמשיח עיין אדר"ג פ"ג כ"ה שאין ממזר נכנס לירושלים כל פיקר וקיי"ל כה"ג אסור ללאת מירושלים עיין רמב"ם פ"ה כ"ז מהפסח"ק ואיך אמרו ממזר ח"ה קודם לכה"ג פ"ה ובה א"א במליחות שיפגשו יחד שזה אסור בירושלים וזה אסור חולב לה, ובאמת כי יישבתי זה בכמה אנפי עיין משנ"ה ח"ג סי' כ"ו וכעת נראה פשוט לפ"מ שהקשו ר' יהודה בקדושין נ"ב פ"ג לאחר פעירתו של ר"מ דחק סומכוס ונכנס לבית מדרשו של ר' יהודה ואמר כך שנה לי ר"מ המקדש בחלקו בין קדשי קדשים בין ק"ק לא קידש כעם ר' יהודה וכי אשה בעזרה מנין ואמר ר' יוסי וכי אין אדם עשוי לקבל קדושין לבחו בעזרה ועוד דחקו ונכנסו מהו וככ"ג בממזר כגון שנדחק ונכנס או שהכניסוהו לסעים או בשוגג או כיוצא בזה.

והנה בגמ' שם פ"ג ח"ר ממזרי ונתיני עכו"רין לפתיד לבא דברי ר' יוסי ר"מ אומר אין עכו"רין א"ל ר' יוסי והלא כבר נאמר וזרקתי אליכם מים עכו"רים ועברתם א"ל ר"מ כשהוא אומר מכל עומאותיכם ומכל גילוליתכם ולא מן הממזרות ועיין משנ"ה הנ"ל מה שהארכתי לישב בזה דלא קיי"ל כר"מ אלא כר"י וממילא לא קיי"ל כאדר"ג הנ"ל דממזר אסור ליכנס בירושלים נמי ועיין ספרינו משנ"ה ח"ג סי' ק"ח בסוד דלא יבא ממזר דהחושב מהשבות נוטל נשמת ממזר ונותנה בגוי וכיון דנולד בגוי מגייר עלמו וכדעת ר' ערפון, ובשם מוכר"ר יוסף דרשן מק"ק פוזנא הביא בשם המפרשים דלכך נמכרו בני יעקב למלרים לעבדות משום תקנתא דר"ע מלד שהמכר מאיסור שחי אחיות ולעברם נמכרו לעבדים ולאחר שהחרור הכל עכור פ"ש וכו' העוב יכפר ולפי"ז לפתיד לבא כיון שיכיח תיקון הכל יעברו כממזרים ג"כ וכבן כי קלרתי בזה.

וקצת י"ל דאולי תלוי בלימוד דאיסור ממזר כיון דליף לכו מאיסור עמון ומואב בגז"ש א"כ איסורם שוב לאיסור עמון ומואב לענין עד פולס וממילא גם לפתיד לבא תלוי בזה ולא מיירי רק בממזרי ודאי שיכיו באותה זמן ול"ע.

ובביאור לישנה דהאי פגום וכוונתם בזה מה הוא הפגם נחלקו בו הראשונים ז"ל לשון הרמב"ם פט"ו מהכ"ז אע"ג דממזר לא הוי פגום מיכא הוי וכחב עליו דר"מ א"ע סי' ד' אוח ב' בחש' הרא"ש כלל ל"ב סי' י"ז משמע דאפילו לכהונה אינה פגומה וכן משמע בחש' רשב"א סי' אלף ר' ונראה דאף הרמב"ם לא קאמר דפגום לכהונה דהא לא מני ליה פי' י"ח לענין איסור כהונה וכן משמע בפ' החולץ (מ"ד פ"ג) דבמקום שאין האשה זונה אין הולד פגום לכהונה אלא ר"ל פגום שאינו משפחה מיוחסת וראוי להרחיקו אבל לא מכה איסורא פ"ש ועיין צ"ח וכ"כ הרש"ל בתשובה סי' ו' הביאו בב"ח ע"ש ודו"ק. ועיין משנ"ה ח"ג סי' ר"א ר"ב ר"ג באריכות גדולה בשקו"ע עם הב"ב"ק מוכרי"י קנייבסקי זלכה"ה מאוסע"יפפלא.

עח) דכתיב לא יקח איש את אשת אביו וסמיך ליה

לא יבא ממזר. לא יקח איש את אשת אביו היינו אשת אביו ממש, בולא יגלה כנף אביו פליגי רבי יהודה ורבנן רבי יהודה אומר לא יגלה כנף אביו באנוסת אביו כתיב, ורבנן סברי אנוסת אביו שריא וכי כתיב לא יגלה כנף אביו בשומרת יבם של אביו דהיינו דודתו, כדתנן (יבמות צז.) נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו ורבי יהודה אוסר באנוסת אביו, ואמר רב גידל אמר רב מאי טעמא דרבי יהודה, דכתיב לא יקח איש את אשת אביו וגו' כנף שראה אביו לא יגלה, וממאי דבאנוסה כתיב דכתיב למעלה מן הענין (דברים כ"ב כ"ט) ונתן האיש השכב עמה וכו', ורבנן, אי הוה סמיך ליה כדקאמרת השתא דלא סמיך ליה מיבעי ליה לכדרב ענן אמר שמואל דאמר בשומרת יבם של אביו הכתוב מדבר ומאי כנף אביו כנף הראוי לאביו לא יגלה, ותיפוק ליה משום דודתו, לעבור עליה בשני לאוין, ותיפוק ליה משום התרת יבמה לשוק, לעבור עליה בשלשה לאוין, ואיבעית אימא כי כתיב לא יגלה לאחר מיתת אביו דמשום יבמה לשוק ליכא ולית בה אלא תרי לאוי. ולענין ממזר פליגי רבי יהושע ורבי עקיבא ושמעון התימני (יבמות מט.) רבי יהושע סבר מחייבי מיתות בית דין הוא דהוי ממזר אבל מחייבי כריתות לא וכל שכן מחייבי לאוין דלא הוי ממזר, ושמעון התימני סבר מחייבי מיתות בית דין ומחייבי כריתות הוי ממזר מחייבי לאוין לא, ורבי עקיבא סבר אפילו מחייבי לאוין, דתנן איזהו ממזר, כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי רבי עקיבא, שמעון התמני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו, ר' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת בית דין. במאי פליגי רבי עקיבא סבר לה כרבי יהודה דאמר לא יגלה כנף אביו באנוסת אביו כתיב דהוה ליה לאו וסמיך ליה לא יבא ממזר, ומדכתב רחמנא לא יקח ולא יגלה וסמיך ליה לא יבא ממזר למימר דבין מחייבי כריתות ובין מחייבי לאוין הוי ממזר. איכא למאן דאמר (שם צג.) כי משוי רבי עקיבא ממזר דוקא הוא דהוה ליה מחייבי לאוין דשאר, איכא דאמר גמר מינה נמי לשאר לאוין. ושמעון התימני סבר לה כרבנן דאמרי בשומרת יבם של אביו דהיינו דודתו, ומדכתב רחמנא חייבי מיתות בית דין וחייבי כריתות וסמיך להו לא יבא ממזר למימרא דמהני הוא דהוי ממזר. ור' יהושע אומר לך אי ס"ד כדקאמרי רבי עקיבא ושמעון התימני נכתוב רחמנא (דברים כ"ג א') לא יגלה כנף אביו ולא בעי לא יקח ואנא אמינא מלא יגלה דהוה ליה איסור סקילה לא כל שכן, אלא מדכתיב לא יקח למימרא דלא הוי ממזר אלא מחייבי מיתות, ולא יגלה כנף אביו אי כרבנן דאמרי בשומרת יבם של אביו, אף על גב דדודתו כתיבא גבי עריות לא צריך לפרושה הכא, האי דאיצטריך ליה לקרא למיהרר למיכתבה הכא לעבר עליה בשני לאוין, אי כרבי יהודה דאמר באנוסת אביו כתיב איצטריך ליה לקרא למימרא אנוסת אביו, ולעולם כי סמיך לא יבא ממזר ללא יקח הוא דסמיך, אמר לך רבי יהושע סוף סוף למאי דקאמרי רבי עקיבא ושמעון התימני דכי סמיך לא יבא ממזר

כסמוך מכ אחות אשה לא חפסי צב קידושי דכתיב לא חקה: אשת אביו ממש. ולא פליגי בזככי פליגי בולא יגלה כנף אביו: דהיינו דודתו. שכיח ראו' לאביו ציבוס: ותיפוק ליה משום דודתו. כלומר מאחר שכוף דודתו ממילא אסורכ עליו בלאו ומשני לעבור עליה בשני לאוין, ופריך עוד כיון דזקוקא ליבוס כו"ל יבמה לשוק שחסורכ בלאו וכו"ל ג' לאוין ומשני לעבור עליה בג' לאוין ח"י שמח אביו דמשום יבמה לשוק ליכא וליח צב חלח חרי לאוי: ודענין ממזר פליגי ר' יהושע ור' עקיבא ושמעון התימני. (יבמות מ"ט ע"א) ור' יהושע אומר לך אי ס"ד כדקאמרי ר"ע וש"ה נכתוב רחמנא לא יגלה כנף אביו ולא בעי לא יקח ואנא אמינא מלא יגלה כו' ממזר מלא יקח דכו"ל איסור סקילה לא כ"ש אלא מדכתיב לא יקח למימרא דלא כו' ממזר אלא מחייבי מיתות, ועיין פי' רש"י וחוסי' שם וצרי"ף מה שפי': אמר לך רבי יהושע סוף סוף למאי דקאמרי ר"ע ושמעון

משנה הלכות

וכו'. נגמ' שם מ"ט דר"ע דכתיב לא יקח איש את אחת אשת אביו ולא יגלה כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה וסבר לה כר"י דאמר באנוסת אביו הכחוב מדבר וכו' ושמעון התימני סבר לה כרבנן דאמרי בשומרת יבם של אביו הכחוב מדבר דהויה לה חייבי כריתות וסמיך ליה לא יבא ממזר חלמא מחייבי כריתות כו' ממזר. פרש"י ס"ל

כרבנן דפליגי אדר' יהודה בנושאין על האנוסה (לקמן דף ל"ז) ואמרי האי לא יגלה כנף אביו בשומרת יבם של אביו הכחוב מדבר דהויה ליה אשה אחי אביו ובכרח וכהי דהדר כחבה צמשנה חורה משום למסמך ליה לא יבא ממזר ולאשמעינן דיש ממזר מחייבי כריתות.

ללא יגלה הוא דסמיך, מי סמיך ליה בהדיא הא מיפסיק לא יבא פצוע דכא בין לא יגלה ללא יבא, אלא מאי אית לך למימר, כתב קדא כל דאית ליה למיכתב והדר כתב לא יבא למיסמכיה ללא יקח. עץ ואף על גב דפליגי רבי יהושע ורבי עקיבא הלכה כשמעון התימני, ולא משום דקתני והלכה כדבריו, דאי מיהא ליכא למשמע מינה דהא אמור דרבנן (גדה ז:): אין למידין הלכה מפני תלמוד, אלא משום דסתם לן תנא כשמעון התימני דתנן (קידושין סו:): וכל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש לה קידושין על אחרים הולד ממזר ואיזה זה זה הבא על אחת מכל עריות שבתורה, סתמא כשמעון התימני, אע"ג דמחלוקת ביבמות וסתמא בקידושין ואמור רבנן כי אמרינן מחלוקת ואחר כך סתם הגי מילי היכא דאיכא מחלוקת וסתם תרוייהו בחדא מסכתא אבל בתרתי מסכתא כיון דאין סדר למשנה איכא למימד דילמא סתם תנא ברישא והדר מחלוקת, שאני הכא דקתני לה עץ גבי הלכתא פסיקתא, ועוד בין לבית שמאי ובין לבית הלל הולד ממזר מחייבי כריתות, דתניא (יבמות יד.) א"ר אלעזר אעפ"י שנחלקו בית שמאי ובית

התימני. גירסת רבינו כפרש"י יבמות ז"ב וכה דכוסף רבינו וכתב אמר לך ר"י סוף סוף וכו' בה לחרץ דלא חקשי לרי' יבואע דלמכ הפסיק קרא בלא יגלה בין לא יקח ללא יבא ממזר, לזכ מחרץ ח"ל רבי יבואע סוף סוף וכו' ולדידכו מי ניחא למכ הפסיק בפסוק דפלי"ד חלל ע"כ כתב קרא כל דאית ליה למכתב והדר כתב לא יבא למסמכיה ללא יקח כלכך לדידי נמי ניחא הכי ועיין חוס' ד"כ וכח"כ וברי"ף שם ובכ"מ ודו"ק:

אין למידין הלכה מפני תלמוד וכו' שאני הכא דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא. וכן כתבו הפוסקים כיכא דאיכא סתירה דברים בפוסקים ממקום למקום אזלינן בחר מקום שהוא קובע הלכתא פסיקתא: בית שמאי ובית הלל בלילות. ב"ש מחירין

משנה הלכות

ופרש"י כה קמ"ל מדחילטריך למימר זכו הלכה ש"מ דאין למדין הלכה מפני תלמוד מחוץ המשנה וברייתא ששנויה זכו הלכה כפלוגי אין למדין מכן שכתמוראים האחרונים דקדקו צעמי כתנאים וכעמידו הלכה על צוריה אבל הראשונים לא דקדקו איש בדברי חזירו חלל כל אחד מה ששמע מרצו מלמדו לתלמידו שמועה כמו שביא וביא היכה נקראת משנה וברייתא וביה נותן לבו לחת עטם לשמועתו זכ נתן עטם לדבריו וזכ נותן זכ עטם אחר כדאמר (שבת דף ס"ג) לעולם ליגמר איניש וכדר ליסבר ואוחה סברא היכה נקראת תלמוד בימי כתנאים ומשנה ששנויה זכ פסק הלכה מסברה תלמוד שלכן נשנית ואין למדין הימנה. וז"ש רבינו ולא משום דקתני והלכה כדבריו דאי מהא ליכא למשמע מינה דהא אמור רבנן אין למדין הלכה מפני תלמיד חלל משום דסתם לן תנא כשמעון התימני וכו'.

ור"י יבואע (מ"ע ע"ח) אמר לך אי ס"ד וכו' בגמ' גרס ור"י לכחוב רחמנא לא יגלה לא יקח (ולא יגלה) למכ לי ורבי יבואע לכחוב רחמנא לא יגלה וכו' חלל לאו הכי קאמר מלא יקח עד לא יגלה כוי ממזר עפי לא כוי ממזר ועיין רש"י ס"ג ורבי יבואע לכחוב רחמנא לא יגלה ועיין חוס' שם ד"כ לכחוב וברי"ף בגירסת ע"ש ודו"ק.

עו) ואע"ג וכו'. במשנה נדכ ז' ר' אליעזר אומר ארבע נשים דיין שעתה בחולכה מעוברת מניקה וזקינה אמר ר' יבואע אני לא שמעתי חלל בחולכה (פ"ב) אבל הלכה כר' אליעזר וכו' ובגמ' תניא אמר לו ר"א לר"י אחת לא שמעת ואני שמעתי אחת לא שמעת חלל אחת ואני שמעתי כרוב אין אומרים למי שלא ראה את החדש יבא ויעיד חלל למי שראה, כל ימיו של ר"א כיו עושין כר"י לאחר פטירתו של ר' אליעזר החזיר ר' יבואע את הדבר ליושנו וכו' אמר רב יבואע אמר שמואל הלכה כר' אליעזר בארבע, חדא דאמרן ואידך במקשה כמה חשפה ותכא זכ מעלי"ע דברי ר"א וכלכ כדבריו ואידך כזכ וכזכ שדקו עלמן יום ראשון ומלאו עכור יום שביעי ומלאו עכור ושאר הימים לא בדקו ר"א אומר הרי חלו בחזקה עכור וכו' ותניא וכו' אבל הלכה כר' אליעזר, ואידך דתנן אחורי כלים שנעמאו במשקין ר' אומר מעמאין את המשקין ואין פוסלין את האוכלין וכו' ופריך מאי קמ"ל שמואל בכלוכו תנן הלכתא ואי תימא אחורי כלים קמ"ל דלא תנן ולימא הלכה כר"א באחורי כלים חלל כה קמ"ל שאין למדין הלכה מפני תלמוד.

עו) גבי הלכתא פסיקתא. עיין שבת מ"ו הלכה כסתם משנה ועיין שבת ג"ד ע"ח הלכה למעשה אחת לאשמעינן. ומל' רבינו לכאורכ נראה דאפי' ממכ שפסקו בגמ' הלכה נמי אין למדין מדמשני שאני הכא דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא וגם מדכתב ועוד צין לבית שמאי ובין לבית הלל וכו' וזכ דלא כרשב"ס ועיין ב"ב ק"ל ע"ב ח"ר אין למדין הלכה לא מפני לימוד ולא מפני מעשה עד שיאמרו לו הלכה למעשה ועיין רשב"ס לא מפני גמרא שאם לומד כרוב דרך לימודו ואמר מסתבר טעמא דפלוגי חכס אין תלמידיו למדין משם הלכה דשמא חס יבא לידו מעשה ידקדק יותר ויראה עטם

הלל בצרות מורים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת. ע"ה) אמו ואשת אביו וכלתו רקא אמרינן בסקילה מנלן, רתנן ואלו הן הנסקלין הבא על האם ועל אשת אב ועל הכלה, ומדאורייתא מנלן (סנהדרין נד.) דכתיב (ויקרא כ' י"א) ואיש אשר ישכב את אשת אביו כל ששמה אשת אביו בין שהיא אמו ובין שאינה אמו וכתיב בסופיה דקרא מות יומתו שניהם רמיהם במ. וגבי כלתו כתיב (שם י"ב) מות יומתו שניהם דמיהם בהם וגמרי בגזירה שוה מאוב וידעוני מה רמיהם במ דכתיב גבי אוב וידעוני בסקילה, דכתיב (שם כ"ז) באבן ידגמו אותם רמיהם במ אף דמיהם במ דכתיב גבי אם ואשת אב וכלה בסקילה. והני מילי לענין נשואין דלא שני בין אמו נשואת אביו לאשת אביו שאינה אמו וכלתו אלא כולהו חרא מילתא נינהו, אבל לענין אונסין שאני בין אמו אנוסת

לר"ח ערוה לכתיבם לאחיו דליח לכו דרשב דלרור, חללו כלרות מן האחין ב"ש פוסלין מן הכוכוב דחליילכ כשרכ כו"ח וב"ה מכשירין דכוי כחולץ לנכריח: מודים שאין ממזר וכו'. שם י"ד וכו' אמר ר' אלעזר אפי' שנחלקו ב"ש וב"ה בלרות מודים שאין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת: אמו ואשת אביו וכלתו. משנה סנהדרין (נ"ג ע"ח) אלו הן

הנסקלין כהא על האם ועל אשת אב ועל הכלה, ופרש"י דכתיב זהו סקילה הא כתיב זיה ודלא כתיב זיה סקילה כתיב זהו דמיהם במ וגמרי מאוב וידעוני: ומדאורייתא מנלן דכתיב. (שם י"ד ע"ח) חניא כותיה דרבא איש פרע לקטן אשר ישכב את אשת אביו משמע בין אשת אביו שהיא אמו ובין אשת אביו שלא אמו שחינו אשת אביו מנין ח"ל ערות אביו גילכ, פרש"י ח"ל ערות אביו גלכ ומשמעות לא משמע אנוס דכתיב לאו ערות אביו היא אלא מופנה הוא לגז"ש כדדריש בסופה ומכיה חפוק לכן עונש לאמו אנוס כמפרש בסופה: אב"ל לענין אונסין שאני. פי' אנוסת אביו שהיא אמו אפי'

משנה הלכות

אחר דבזר, ולא מפי מעשה אם יראה רבו עושה מעשה אל יקבע הלכה בכך דשמה עטע בעטע של פסק דין של אוחו המעשה דהרבה עוין דבזר בלימוד כדאמרינן וכו' דפלוני לאו בפ"י איחמר אלא מכללא אחמר ועטע בסברא. עד שיאמרו הלכה למעשה, דכיון דשאל ע"י מעשה וכו' ובמקום אחר אמרינן אין למדין הלכה מחוך משנה כגון זה שכתב במשנה והלכה כדבריו כגון הא דתנן במס' נדה וכו' וביבמות (מ"ט) תנן איזכו ממזר שמעון החימני אומר כל שחייבין עליו כרת והלכה כדבריו ואי לאו דפסיק בגמ' הלכה כמותו לא סמכינן אפסק דמתני' אבל בהלכות פסוקות דבבב"א האמוראין ודאי סמכינן דכיון שפסקוס ר' אשי ורבינא שהם סוף בוראה ודאי עליהו סמכינן, מלינו למדין היכא דפליג יחיד אל רבים כי הני לא סמכינן אפסק הלכה של משנה אח"כ פוסק בגמ' אבל אפסק דגמ' סמכינן דכולכו הוה הלכה למעשה, אלא שר' יוחנן לבדו היה מחמיר לעלמו ואמר לחלמידיו כדלקמן שלא יעשו דבר עד שיאמר להם הלכה למעשה והיינו עעמא דילמא כדר זיה מההוא פסק הלכה שפסק ויראה לו עטע אחר בעיניו ומיהו לאחר פטירתו יש להם לעשות מה שפסק להם וכו'.

הלכה לך ועשה כן אי גמי שיאמרו לו הלכה כדי לעשות מעשה כגון שבה ושאל לחכמים מעשה זה לידי היאך הלכה כדי לעשות כך ואמרו הלכה כפלוני אפי' שאמרו סתם זכו הלכה למעשה ע"כ ועיין ב"ח שם, ויש לישב דגם רבינו מודה ולי"ע. ועיין כ"מ סוף פ"ז מהס"ח כע"ז וב"י א"ח סי' ע"ב דפוסק אחד שסותר דבריו אזלינן בחר דבריו היכא דעיקר מקור הלכה זו, וכ"כ בחש' משאת בנימין סי' י"ב ובבב"א מקומות בפוסקים היכי דדבריהם סותרים זה את זה אזלינן בחר המקומות שבהו מקור הדין וגם בגמ' מלינו בסנהדרין וכו' ועיין ב"י סי' ל"ז ס"ח ומל"מ פ"ח ממלוה.

ע"ה) אמו ואשת אביו וכו'. סנהדרין (נ"ד ע"ח) חניא כותיה דרבא (ויקרא כ') איש פרע לקטן (שם) אשר ישכב את אשת אביו משמע בין אשת אביו שהוא אמו ובין אשת אביו שלא אמו שחינו אשת אביו מנין ח"ל (שם) ערות אביו גלה, מופנה להקיש ולדון ממנה גז"ש מות יומתו בסקילה אהה אומר בסקילה או אינו אלא באחת מכל מיתות האמורות בחורה נאמר כאן דמיהן במ ונאמר באוב וידעוני דמיהם במ מה להלן בסקילה אף כאן בסקילה, עונש שמענו אזהרה מנין ח"ל (שם י"ח) ערות אביו לא תגלה ערות אביו זו אשת אביו אהה אומר אשת אביו או אינו אלא ערות אביו ממש נאמר כאן ערות אביו לא תגלה ונאמר להלן (שם כ') ערות אביו גלה מה להלן באישות הכחוב מדבר אף כאן באישות הכחוב מדבר ומשמע בין אשת אביו שהיא אמו ובין אשת אביו שאינה

וחבי אמרינן בירושלמי (פ"ב דפאה) ר' זעירא בשם שמואל אמר אין למדין לא מן הכלכות ולא מן הכגודות ולא מן החוספחות אלא מן הגמ' כלומר מדברי האמוראין ולא מפי מעשה הכחוב במשנה וברייתא כגון דפליגי רבים עליה עד שיאמרו הלכה למעשה כלומר כן

אביו לאנוסת אביו דלאו אמו היא, דאילו אמו אנוסת אביו מיחייב עלה כאמו נשואת אביו, ואילו אנוסת אביו דלאו אמו היא ואנוסת בנו, לא מיבעיא סקילה וכתרת דלית בהו אלא שרי למינסבינהו לכתחילה. אלא אמו שאינה אשת אביו מנלן דמיחייב עלה, מכדי אמו לא כתיב בה קרא בהדיא, גבי אזהרה כתיבא אמו וכתבא אשת אביו, גבי עונש לא כתיבא אלא אשת אביו ותו לא, משמע כל ששמה אשת אביו כדאמרין. אשכחן אמו שיש לו לאביו אישות בה אמו אנוסת אביו דלית ליה לאביו אישות בגוה אי נמי היכא דאזל אביו על אחת מעריות וילידה מיניה ממזר מנלן דמיחייב ההוא בריה סקילה על אמו שאינה אשת אביו כאמו שהיא אשת אביו, אמר רב שישא בריה דרב אידי (סנהדרין נד.) דגמדינן מאזהרה דכתיב (ויקרא י"ח ז') ערות אביך וערות אמך לא תגלה אמך היא, ערות אמך היינו אמו נשואת אביו, אמך היא קרא יתירא הוא דאפילו אמו שאינה אשת אביו, איתקש אמו שאינה אשת אביו לאמו שהיא אשת אביו מה אמו שהיא אשת אביו אית בה קטלא דכי נמי מתרו ביה מהא משום אשת אביו מיחייב, אמו שאינה אשת אביו נמי איתקש לאמו שהיא אשת אביו מה אמו שהיא אשת אביו הוהיר וענש אף אמו שאינה אשת אביו לאו אזהרה ותו לא הוא דאית בה אלא עונש נמי אית בה. עט) ומנלן דאנוסת אביו דלאו אמו היא

חינכ השח חזיו חייב סקילכ חבל חנוסח חזיו שחינכ חמו לח נקרח השח חזיו כלל ומותר בכ לכתחילכ חפילו מדרבנן ועיין רמב"ם פ"ב מהח"ב כ"ג ועוש"ע ח"ע סי' ע"ו ס"כ: אמו חנוסח חזיו וכו' אי נמי היכא וכו' וילידכ ממזר מנלן. דחייב סקילכ שמה חיסורח עניד חבל ליכא סקילכ גניכ דלח כחיב בעונש רק השח חזיו וזו לחו השח חזיו כ"ח: אמר רב שישא בריה דרב אידי וכו'. (סס) חמר קרח חמך היא עשחכ כחוב לחמו שחינכ השח חזיו כחמו שכיח השח חזיו, ופרש"י חמך כ"ח. ככוויחכ היא כל לדין שוין בכ ביו שכיח השח חז

בין שינכ השח חזיו ומשמע דדריש לכ מדכחיב היא, ורבינו מפרש דרב שישא יליף לכ מהקישא מדכחיב ערוח חזיו וערוח חמך לח חגלכ חמך היא וכו' חמך היא חמך קרח יתירא הוא שכרי כבר כחב ערוח חזיו וערוח עמך לח חגלכ. חלל ללמד חמך היא חפילו חמו שחינכ השח חזיו, ואיתקש חמו שחינכ השח חזיו לחמו שכיח השח חזיו מה חמו שכיח השח חזיו

משנה הלכות

בנו. ר' יכודכ חוסר בחנוסח חזיו ומפוחח חזיו וצגמ' חמר רב גידל חמר רב מ"ע דר' יכודכ דכחיב לח יקח חיש חח השח חזיו ולח יגלכ כנף חזיו כנף שרחכ חזיו לח יגלכ וכו' ורבנן מחי כנף חזיו כנף כרחוי לחזיו לח יגלכ, וחיפוק ליה משום דודחו לעבור עליה בשני לחוין וחיפוק ליה משום יבמח לשוק לעבור עליה בשלש לחוין וחצע"ח לחחר מיחכ, פי' שמה חזיו דליכא לחו דיבמח לשוק, וכנף חזיו חיינו כנף שרחוי לחזיו בחייו ובלחו דדודחו.

חמו חמו שחינכ השח חזיו מנין ח"ל (סס י"ח) ערוח חמך לח חגלכ חין לי חלח בחזכרכ שעשכ ככחוב חמו שחינכ השח חזיו כחמו שכיח השח חזיו עונש מנין נחמר כחן ערוח חזיו לח חגלכ ונחמר לכנן ערוח חזיו גלכ מה בחזכרכ עשכ ככחוב חמו שחינכ השח חזיו כחמו שכיח השח חזיו חף בעונש עשכ ככחוב חמו שחינכ השח חזיו כחמו שכיח השח חזיו, (חס) חמך היא משום חמו חחכ מחייבו וחי חחכ מחייבו משום השח חז. חב

ודע דלשון שריין לכתחילכ לע"ק דכח דשריין לכתחילכ חיינו לחחר מיחכ חבל בחיי כמחנס חסורכ מדרבנן וכבר כבחנו לעיל דכחי חמרו צגמ' סס נושאין על כחנוסכ ועל כמפוחכ ופריך ורמינכו כנעטען מן כחשכ חסור כחמכ וצנחכ וצחחוכ ומשני מדרבנן, ופריך וכל היכא דחיכא חיסורח מדרבנן חני נושאין לכתחילכ ומשני כי חנן מחני' לחחר מיחכ, וח"כ מש"כ רבינו שריין לכתחילכ נמי לחחר מיחכ מיירי וכו' דכחב כסחמח לפי דבמחני' נמי כחב נושאין ומוקי לחחר מיחכ סמך על לישנא דמחני'. ועיין כסמוך שביאר זכ רבינו.

ופרש"י חניח כוחיכ דרבח, בחו"כ דסחס ספרח ר' יכודכ דערוח חזיו לרבי יכודכ זו השח חזיו וחיח ליה גז"ש למילף מיניכ עונש לחמו שחינכ השח חזיו וחיחר ליה חמך היא לכחי דרשכ.

עט) ומנלן דחנוסח חזיו דלחו חמו היא וחנוסח בנו שריין לכתחילכ. חנוסח חזיו. כדאמרין (יבמוח ז"ז) והלכחא כרבנן חדח דיחיד ורביס כלככ כרביס ועוד שמעון כחימני כרבנן ס"ל עיין כסמוך לעיל וחפ"ג דפליגי ר"י ור"ע כלככ כשמעון כחמני וכו', ומ"ש רבינו כ"ש חנוסח בנו דשריח, כמשכ סס נושאין על כחנוסכ וכו' נושא חדס חנוסח בנו ומפוחח

ואנוסת בנו שריין לכתחילה, אנוסת אביו כדאמרינן פלוגתא דרבי יהודה ורבנן (יבמות צז.) דרבי יהודה סבר אנוסת אביו דלאו אמו כי מעטיה קרא מסקילה וכתת הוא דמעטה אבל לאו אית בה דפרט בה קרא (ורבים כ"ג א') לא יגלה כנף אביו, ורבנן ההוא בשומרת יבם של אביו כתיב אבל אנוסת אביו שריא, והלכתא כרבנן, חדא דיחיד ורבים הלכה כרבים, ועוד שמעון התימני (יבמות מט.) כרבנן סבירא ליה דמוקים ליה ללא יגלה כנף אביו בשומרת יבם של אביו, וכל שכן אנוסת בנו דשריא, דבהא אפילו רבי יהודה שרי דקתני רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו אבל באנוסת בנו ומפותת בנו לא פליג. מדאורייתא מנלן דלא מיחייב אלא על אשת אביו נשואת אביו ועל כלתו נשואת בנו, דכתיב אשת אביך וכתיב אשת בנך לאפוקי אנוסה דלית ליה אישות בגוה, דאמו אנוסת אביו אף על גב דהויא לה אמו, אי לאו דאשכחן לה קראי אחריני דאית בה עונש ואזהרה כי דאמרינן, אי לאו הכי, מאשת אביו לא הוה איפשר לחיוביה אע"ג דאמו היא, דאמו אנוסת אביו לאו אשת אביו היא. (ט) בתו בת ובתו בנו בת אשתו בת בתה ובת בנה חמותו ואם חמיו מנלן דבשריפה, דתנן (סנהדרין קח.) ואלו הן הנשרפין הבא על אשה ובתה ובת כהן ויש בכלל אשה ובתה בתו ובת ובתו בנו ובת אשתו בת בנה ובת בתה חמותו ואם חמיו. מדאורייתא מנלן, מכדי לא כתיב גבי שריפה אלא חמותו ותו לא, דכתיב (ויקרא כ' י"ד) ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו אותו ואתהו וגבי אזהרה לא כתיבא אלא בת אשתו בת בנה ובת בתה דכתיב (שם י"ח י"ז) ערות אשה ובתה לא תגלה אשה ובתה את בת בנה ואת בת בתה, משמע דאית לה מיניה דידיה דהויא להו בתו ובת ובתו ובתו בנו, ומשמע דאית לה לאיתתיה מגברא אחרינא דהויא להו בת אשתו בת בתה ובת בנה, וקיימא לן בעלמא דלא ענש אלא אם כן הזהיר והכא גבי אזהרה חמותו ואם חמיו לא כתיבן, וגבי עונש כתיבא חמותו ותו לא אבל אם חמותו ואם חמיו ובתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה לא כתיבן, מנלן דאית בהו כולהו עונש ואזהרה, דתנו רבנן איש אשר יקח את אשה ואת אמה אין לי אלא אשה ואמה, בתה ובת בתה ובת בנה מנין נאמר כאן גבי שריפה זמה היא ונאמר להלן גבי אזהרה (שם) שארה הנה זמה היא מה זמה דכתיב גבי אזהרה בתה ובת בתה ובת בנה אף זמה דכתיבא גבי שריפה איכא נמי בתה ובת בתה ובת בנה. כיינו חמותו דשריפכ כתיבכ צכ דכתיב (ויקרא כ') ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו אותה ואתהו.

כזכיר וענש אף אמו שאינכ אשת אביו לאו אזכרכ ותו לא כוא דאית צכ אלא עונש נמי אית צכ. ועיין כגנ"ח: אנוסת אביו כדאמרינן פלוגתא. בגמ' ל"ז ע"ח נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת בנו ומפותת בנו רבי יכודכ אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו ובגמ' מפרש טעמא דר' יכודכ מקרא דלא יגלכ כנף אביו כנף שראכ אביו דאחר דכתיב לא יקח איש את אשת אביו לא יגלכ כנף אביו למה אלא כנף שראכ אביו לא יגלכ וכוא אנוסת או מפותת אביו, ורבנן מוקי לכ דכדכ עין אמר שמואל בשומרת יבם של אביו הכחוב מדבר וכנף אביו כנף כראוי לאביו לא יגלכ שכוא יבמכ לו: והלכתא כרבנן. וכ"כ כל הפוסקים ועיין טוש"ע ח"ע סי' ע"ו: ואלו הן הנשרפין. (סנהדרין ע"ב ע"א) ואלו הן הנשרפין ככא על אשה ובתה ובת ככא שזנחה יש בכלל אשה ובת צחו ובת צחו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו, ורבינו כשמיט ואם חמותו ואלו שכיח כשמטת כדפוס: ויש בכלל. פרש"י כלומר אשה ובת כתיב צכדיא כדמפרש בגמ' דכאי אשה ובת.

משנת הלכות

(ט) בתו צח צחו וכו' מנלן דנשריפכ. דתנו, (סנהדרין ע"ב) ואלו הן הנשרפין ככא על אשה ובת ובת ככא שזינחה, ורבינו כשמיט שזינחה וכוא פשוט דעלכ קאי, ואלו של א גרם לכ, וכן נראכ מרש"י שם שפי' ובת ככא. כלומר וכן צח ככא שזינחה כוא צשרפכ אצל צועלכ לאו צשרפכ ומדקאמר כלומר ובת ככא שזינחה משמע דלא כ"י כחוב כן צמשנכ, ויש בכלל וכו' כלומר אשה ובת כתיב צכדיא, כדמפרש בגמ' דכאי אשה ובת כיינו חמותו דשריפכ כתיב צכ כדכתיב

(ויקרא כ') ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו אותה ואתהו.

דד"ד איש אשר יקח את אשה ואת אמה וכו'. בגמ' שם יש בכלל אשה ובתה וכו' מנא כני מילי דתי"ר (ויקרא כ"ד) איש אשר יקח את אשה ואת אמה אין לי אלא אשה ואמה צח אשה ובת צחה ובת בנה מנין נאמר כאן זמה ונאמר לכלן זמה מה לכלן צחה ובת צחה ובת צח אף כאן צחה ובת צחה ובת צח.

ויש בכלל, כלומר מינייכו ילפינו כולכו כנך בגז"ש: דקתני מנין לעשות למטה כלמעלה נאמר כאן זמה וכו'. עיין מהרש"א סנהדרין ע"כ צ"ד מה כאן למטה כו' רב חשי כאזני וכנ"ל כגירסא לעיל צברייחא צסיפא ומכ כאן למטה כלמעלה אף להלן למעלה כלמעלה ולא כמו צספרים ישנים דגרס צסיפא ומכ כאן למעלה כלמעלה וכו' ע"ש. וכו' כגירסא רבינו וע"ש צפרש"י: **לענין נישואין היכא דנסיב.** פי' נשא אשה בחופה וקידושין וכוליד ממנה בנים וצנוח או שיו לה בנים מאיש אחר שילדה לו קודם שנשאה זה, ודע דאפילו חנם הוא אשה וילדה לו ולה בנים אחרים שמתרות לו ואח"כ נשא אשה זו בחו"ק נאסרו עליו בנים שלה: **אב"ד לענין חונסין היכא דחנס.** דכיון דצמליחות זרעיה הוא וכו"ל קורבא מלד עלמו ולא מלד

אשכחן בתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה לאזהרה, חמותו ובתו ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה לשריפה, חמותו כתיבא בהדיא, והנך אחרנייתא גמרון מאזהרה דזמה זמה. חמותו לאזהרה ואם חמותו ואם חמיו בין לאזהרה בין לשריפה מנלן, דקתני פ"א מנין לעשות למטה כלמעלה, נאמר כאן זמה ונאמר להלן זמה מה להלן למטה כלמעלה אף כאן למטה כלמעלה ומה כאן למטה כלמעלה אף להלן למטה כלמעלה, מנין לעשות למטה כלמעלה דקתני לא משה ממש ומעלה ממש אלא למטה באסור שהוא למעלה ממש כי דתריץ רב אשי, ומאי נינהו אם חמותו ואם חמיו כחמותו, ומאי למטה, למטה באיסור, דאירחק ליה איסורייהו והכי קאמר מנין לעשות אם חמותו ואם חמיו דמרחק איסורייהו כחמותו דמקרב איסורה, נאמר כאן בשריפה זמה ונאמר להלן באזהרה זמה מה להלן למטה באסור כלמעלה באיסור בת בנה ובת בתה דמרחק איסורייהו שוינהו קרא כבתה דמקרב איסורה, אף גבי שריפה דכתיב חמותו לאו חמותו ותו לא אלא אם חמותו ואם חמיו אינהו נמי בשריפה כחמותו, ומה כאן בשריפה משה ממש כמעלה ממש דדי תתאי כדרי עילאי בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה למיהוי למעלה כלמטה דגמדינן מאזהרה אף להלן באזהרה גמדינן בשריפה למיהוי למעלה כלמטה חמותו ואם חמותו ואם חמיו דלא כתיב בהו אזהרה כדרי תתאי בתה ובת בתה ובת בנה דכתיב בהו אזהרה בהדיא. וכי קאמדינן דלא שנא בתו ובת בתו ובת בנו ולא שנא בת אשתו ובת בתה ובת בתה כי הדדי נינהו דמשמע קרא בת דאית לה לאשתו מיניה או מגברא אחרינא, הני מילי לענין נישואין היכא דנסיב אשה מנסב, אבל לענין אונסין היכא דאנס אשה כל זרעא דהוי ליה לדידיה מינה זרעיה הוא ומיחייב עליה, אבל בתה ובת בתה ובת בנה מגברא אחרינא ואמה

נישואין וכמו דיליף לגבי ממזר הבח על אמו חייב וכן על כל קרובים שהם ערוה עליו ככ"ג הרי הם קרוביו מלידה ולא כוה כגר שנחגייר דכקטן שולד דמי דהאם ילא מכלל עכו"ם וכו"ל וכו"ל ונשחכ נשחכ משא"כ כאן קרוביו הם מלידה וכעין זה כחב כהכ"ד לחלק בין אחיו מלידה שהוא בר יצום אף שאינו אחיו צמלות כגון שהוא משומד ובין אחיו צמלות שאפ"י גר מקרי אחיו צמלות ואינו בן יצום דיצום חלוי בקורבא מלידה וכן לגבי עונשין:

משנה הלכות

כחמותו שכיח קרובא ואיסורא עליון וחמור נאמר כאן זמה וגו'.

וכתב רש"י רב חשי לא קשיא ליה הא דקשיא לן לעיל כשחא אינכו לא כתיבי זמה דידכו כתיבי דהאי נאמר כאן זמה לאו עלייכו קאי אלא ככי נקט למילחיה נאמר כאן בחמותו זמה ונאמר להלן צנח אשחו זמה מה להלן למטה צאיסור כלמעלה צאיסור חייב ככחוב על צח צח וצח צנח כצח אף כאן נעשה חס חמיו ואם חמותו כחמותו וביינו למטה צאיסור כלמעלה צאיסור. וסיפא דהדר מה כאן למטה כלמעלה אף להלן למעלה כלמעלה רב חשי כאזני מפרש לה למילף אצורכ בחמותו ואם חמותו ואם חמיו וככי קאמר ומה כאן צעונש מרדינן בגז"ש שאר של מעט הימנכ כשאר של מעלה הימנכ לשריפה אף צאצורכ כחמורכ כשאר של מעט

פ"א מנין לעשות למטה כלמעלה. בגמ' שם ע"ב אמר ר' מנין לעשות למטה כלמעלה מאי למטה כלמעלה חילימא צח צנח וצח צח כצח צהדי כדדי קאחיינן אלא חס חמיו ואם חמותו כחמותו הא למטה כלמעלה למעלה כלמעלה הוא חני למעלה כלמעלה וכו' אמר רבבי הכי קאמר מנין לעשות שלשה דורות למעלה כשלשה דורות למטה נאמר למטה זמה ונאמר למעלה זמה מה למטה ג' דורות אף למעלה ג' דורות ומה צעונש עשה למטה כלמעלה אף צאצורכ נמי עשה למעלה כלמעלה, רב חשי אמר לעולם דקתני כלומר דלא חינטיך לאפוכה ולמחני מה להלן למטה כלמעלה אף כאן למעלה כלמעלה אלא אף כאן למטה כלמעלה ומאי למטה דקאמר למטה צאיסור כלומר דכל שהאיסור קל קרי למטה וכחמור קרי למעלה וככי קאמר מנין לעשות חס חמיו ואם חמותו שכן רחוקות ואסורין למעט

כסמוך: היכא דאנס ברישא. דלזאכתי לזכא חיסור קורבא מנישואין ורק מלידה ולכן כזנים שנולדו הם נכריות חליו, אבל אם נשא קודם או אפילו אנס ונולד לו בן או בת וחזר ונשא אשה שאנס, נאסר בכל הקרובים: דכיון דחשוד מינכ. ואף דבמאנס למכ נחשוד שכרי כיא לא חתריב לו ובשלמא במפסח י"ל שחתריב לו ורבינו בחמא סיים וכוה ליה מפסח על הנשואה ו"ל דכיון דכבר כח עליה אפי' בלזנס גזרו שמא חתפסח לו: ולענין חיסורי איחתי. בגמ' ח"ר יכודכ לא נחלקו בית שמאי וב"ה כזא על חמותו שפסל וכו', וכהגהות הגרש"ט ז"ל על לא נחלקו בגמ' איחא כזא על אחות אשחו שלא פסל וכו' לא נחלקו אלא כזא על חמותו אבל בגמ' דילן הגי' כרבינו ו"ע: איתקו וכו' לר' ישמעאל כי דליח ליה. סנהדרין (ע"ז ע"ב) ח"ר אוחו ואחכין אוחו ואח אחת מהן דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר

קתני אסור מחיים דידה ומדרבנן אבל מדאורייתא שרי בקרובותיה כדאמרן, וכי קתני נושאין לכתחילה ואפילו מדרבנן לאחר מיתה. וכי קא אמרינן דשני בין נושאין לאונסין, היכא דאנס ברישא, דאמרינן כיון דלית ליה אישות בגוה כמאן דליתה דמי ומותר בבת בתה, אבל נסיב איתתא ובתר דנסיב אנס חדא מקרובות אשתו מיחייב עלה, דתנן האונס והמפתה על הנשואה חייב, דכיון דנסיב ליה איתתא איתסר ליה בקרובותיה איסור כרת ואי אזיל על חדא מינייהו מיחייב, ומשום הכי אמור רבנן הנטען מן האשה אסור באמה בבתה באחותה כמה דאיתה לדידה בחיי, דכיון דחשוד מינא דילמא הדר אזיל עילוה בתר דנסיב אחת מקרובותיה והוה ליה מפתה על הנשואה. (פג) ולענין איתסורי איתתיה עילוה היכא דעבד איסורא מחדא מקרובות אשתו כי האי גוונא דקאמרינן, אף על גב דקאי עלה בכרת איתתיה לא מיתסרא עליה, דתניא (שם זה.) א"ר יהודה לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בבא על חמותו שפסל את אשתו על מה נחלקו בבא על אחות אשתו שבית שמאי אומרים פסל ובית הלל אומרים לא פסל, א"ר יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בבא על חמותו שלא פסל את אשתו על מה נחלקו בבא על אחות אשתו שבית שמאי אומרים פסל ובית הלל אומרים לא פסל. א"ר זריקא א"ר אמי א"ר שמעון בן לקיש מאי טעמא דרבי יהודה, דכתיב (ויקרא כ' י"ד) באש ישרפו אותו ואתהן בשלמא חמותו בשריפה אשתו למה לי בשריפה, אם אינו ענין לשריפה תניהו ענין לאיסורא דאסר לה עליה מיסר, ורבי יוסי, אתהן כי דבעינן מימר לקמן לרבי ישמעאל כי דאית ליה ולרבי עקיבא כי דאית ליה. ואמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה. ההוא דעבד איסורא מן חמתיה נגדיה רב יהודה א"ל אי לאו דאמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה אסרתה עלך איסורא דלעולם. אחותו ואחות אביו ואחות אמו ואחות אשת אחיו ואשת אחי אביו בכרת לחודה. אחותו כתיב בה כרת לחודה, אידך כולהו בהדי ערוות כדאמרינן. והיכא דאזיל על

אוחו ואח שתיבן מאי בנייהו אמר חזיי משמעות דורשים ר"י סבר אוחו ואחכין אוחו ואח אחת מהן שכן בלשון יוני קורין לאחח הינא ואם חמותו מדרשה אחיה, ר"ע סבר אוחו ואחכין אוחו ואח שתיבן ואם חמותו כזא כתיבא רבא אמר חמותו

משנה הלכות

זרעיה הוא ומיחייב עליה אבל בתה ובה בתה ובה בתה מגברא אחרינה ואמה ואם אמה ואם אחיה וכו' ומותר בקרובותיה מדאורייתא ומדרבנן אמור רבנן כמה דאיתא בחייב אסור בקרובותיה אבל ודאי לאחר מיתה מותר בקרובותיה לכתחילה והנה חשב כל הקרובות, וכ"כ הרמב"ם פ"ב מהא"ב הי"א וכחז ה"ה שם וכ"כ בעל הלכות גדולות, והחיות מלזה ר"ה. אבל הריעב"ח והנמק"י ור"י נכ"ג הוצא במאירי וכן נראה דעתו ועיין מל"מ פ"ב מהא"ב דרק כזני שחשבו ולא בכל קרובות. ועיין ש"ע א"ע סי' ע"ו סי"ג.

(פג) ולענין חיסורי איחתי עילוה היכא דעבד איסורא וכו' לא מיתסרא עליה. דתניא (יבמות ז"ה ע"ה) ומלן דלא אסירא (פי' כזא על אחות אשחו בחייב אשחו מלן דלא נאסר לו) דתניא (במדבר כ') אחת אוחה שכיבתה אסרתה ואין שכיבת אחותה אסרתה שיכול וכלא דין הוא ומכ במקום שזא על איסור קל נאסר האוסר מקום שזא על איסור חמור אינו דין שנאסר האוסר (איסור קל מוקים לה באשת איש ואמאי קרי לה איסור קל שאין האוסר אסרתה כל ימי חייו שכרי היחר יש צגע, נאסר האוסר נאסר כזא בעלך האוסר לאחרים), מקום שזא על איסור חמור (כגון אחות אשחו שאשחו אסרתה אחותה כל ימיה) אינו דין שנאסר האוסר (שחאסר אשחו האוסרת את אחותה לכך נאמר אחתה). ח"ר יכודכ לא נחלקו ב"ה וב"ה כזא

זרעיה הוא היכא דהכריח הרבה שם היכא דהוא לא הוי אלא שוגג והיא שוגגת או שניהם אנוסים שניהם בחזקת כשרים הם אי אסרו גם ככה"ג ע"ש.

חדא מחייבי כריתות לקי מדאורייתא כר' עקיבא דאמר חייבי כריתות בני מלקות נינהו, אבל חייבי מיתות בית דין לא, דלאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין אין לוקין עליו, אע"ג דפלוג עליה, סתמא פד' מתניתין כרבי עקיבא (מכות יג.) ואלו הן הלוקין הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה וכו'. ומאן תבא דפליג עליה דרבי עקיבא, ר' ישמעאל היא, דתניא אחד חייבי כריתות ואחד חייבי מיתות בית דין (שם יג.): ישנן בכלל מלקות ארבעים דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר חייבי כריתות ישנן בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה בית דין של מעלה מוחלין להן חייבי מיתות בית דין אינן בכלל מלקות ארבעים שאם עשו תשובה אין בית דין של מטה מוחלין להן, פה' ר' יצחק אומר חייבי כריתות בכלל היו ולמה יצאת כרת באחותו לדונה בכרת ולא במלקות. (שם

לאחר מיחה איכא זינייכו ר"י סבר חמותו לאחר מיחה כשריפה ור"ע סבר איסורא בעלמא ולר"י לאחר מיחה כשריפה כמחיים, דה"ק קרא חפ"י אין מחקיימת חלא אחת מהן חשרף דכא ודאי חלשחו לא קאמר קרא דחשרף, ור"ע סבר אס חשחו קיימת חשרף חמותו ואס לאו אין כאן עונש שריפה חלא איסור חרור שוכב עם חותנתו: חייבי כריתות. צעדים וכתראה לוקין אותן מה"ח ואין כאן

משום חייבי שחי רשעיות שאחז עונשו מלקוח עם הכרת, ולמה אין שחי רשעיות שאס עשו חטובה צ"ד שלמעלה מוחלין להן וכל הנלקין מחודין: חייבי מיחה צ"ד. אין בכלל מלקות ארבעים שיש כאן שחי פורעניות מלקות ומיחה ומשילקה סופו ליהרג שאפי' יעשה חטובה אין צ"ד שלמעלה מוחלין לו אח המיחה: דפלוג עליה. ר' ישמעאל כמ"ש רבינו בסמוך:

משנה הלכות

על חמותו שפוסל אח אשתו על מה נחלקו צבא על אחות אשתו שצ"ש אומרים פוסל וצ"ה אומרים לא פוסל, א"ר יוסי לא נחלקו צ"ש וצ"ה צבא על אחות אשתו שלא פוסל אח אשתו על מה נחלקו צבא על חמותו שצ"ש אומרים פוסל וצ"ה אומרים לא פוסל (ובדברי רבינו כאן נראה עפ"י הדפוס מה שכתב צ"י יוסי לא נחלקו צ"ש וצ"ה צבא על חמותו ול"ל צבא על אחות אשתו) ורבינו גרס א"ר זריקא אמר רב אמי אמר ר"ל וצגמ' הגירסא אמר רב אמי אמר ר"ל ולא גרס ר"ז א"ר יהודה אמר שמואל אין הלכה כר' יהודה צגמ' שם ומיכה אף דלא חסרה מ"מ מלקין אותו וכדמסיק האי דעבד איסורא וכו' נגדיה רב יהודה ועיין מאירי.

ואחד חייבי מיחה צ"ד ישנו בכלל מלקות ארבעים דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר חייבי כריתות ישנו בכלל מלקות ארבעים שאס עשו חטובה צ"ד של מעלה מוחלין להם חייבי מיחה צ"ד אינו בכלל מלקות ארבעים שאס עשו חטובה אין צ"ד של מעלה מוחלין להן. פרש"י ר"ע אומר חייבי כריתות אס חתרו צבא מלקות ישנו בכלל מלקות ולוקין ואין כאן משום חייבי שחי רשעיות שאחז עונשו מלקות עם הכרת ולמה אין שחי רשעיות לפי שיכול לפטור עצמו מעונש הכרת ע"י חטובה מצ"ד של מעלה אבל חייבי מיחה אין בכלל מלקות שיש כאן שחי פורעניות מלקות ומיחה ומשילקה סופו ליהרג שאפי' יעשה חטובה אין צ"ד של מעלה מוחלין לו אח המיחה.

פד' מתני' כר"ע. (מכות י"ג ע"א) ואלו הן הלוקין צבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה, ופרש"י חלו לאו דוקא דחנא ושייר לוקין עובא חלא חנא חייבי כריתות לאשמעינן דיס מלקות צחייבי כריתות וחנא חלמנה וגרושה לאשמעינן חלמנה וגרושה חייב עליה משום שחי שמת וכו' וחנא עבל ומעשר ראשון שלא נטלה חרומתו דלא מפרש לאו דידיה צבדיא וכן הקדש שלא נפדה ואידי דחנא הקדש חנא מעשר שני צבדיה דחרוייכו מלקות דידיה משום מחוסרי פדייה וכן צרוצן יש דבר חדש. ועיין חוס' שם ד"ה ואלו ואין לריך למלא צבן חידוש וצקונט' דחק למלא צבן חידוש.

פה' רבי ילחק אומר חייבי כריתות בכלל היו ולמה ילחח כרת באחותו לדונה בכרת ולא במלקות, פרש"י ר' ילחק אומר אף חייבי כריתות שחתרו צבן למלקות אין בכלל מלקות לפי שכל חייבי כריתות של עריות בכלל היו דכתיב (ויקרא י"ח) כי כל אשר יעשה מכל החועצות האלה ונכרתו הנפשות וגו'. למה ילחח כרת באחותו לעלמה דכתיב בקדושים-חביו (שם כ"ח) ואיש אשר יקח אח אחותו וגו' לדונו בכרת לכך שנה בכרת שלהן לומר שאין צבן עונש חלא כרת לצדו. ופריך לר"ע דאמר משום שאס עשו חטובה צ"ד של מעלה מוחלין לו השחא מיכה לא עבדי (חטובה) וחי' ר' חצובה צפ"י ריבחה חורה חייבי כריתות למלקות, דגמר לעיני מעיניך, ורבינא אמר מאי אמרת הא לא עבד חטובה לא פסיקא מילחח לכרת, פי' לעולם עעמיה דר"ע משום שחי רשעיות דאי אחז מחייבו משום שחי

ובגמ' חייבי כריתות קחני חייבי מיחה צ"ד לא קחני מחני' מני ר"ע הוא דתניא אחד חייבי כריתות

יד.) ורבנן כרת באחותו למה לי, לחלק כדרבי יוחנן דא"ר יוחנן שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת, ורבי יצחק כי דקא מפרש טעמיה דקאמר להכי איצטריך למיפרט כרת באחותו, ורבי ישמעאל ורבי עקיבא סברי לה כרבי יוחנן דאמר להכי פרט רחמנא כרת באחותו לאגמרי לשאר חייבי כריתות שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב קרבן [על כל אחד ואחד] כי דאשכחן באחותו דשייכא בכרת בהדי עריות ופרט בה כרת לחודה, ופליגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא בקראי אחרני כדמפרש טעמייהו באלו הן דלוקין. ונדה אע"ג דכתיב בה כרת, לענין ממזר לא הוי ולד מינה ממזר, דתניא (סו) ויבמות (מט:) הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יבם שאין הולד ממזר.

ורבנן. ר' ישמעאל ור"ט. לחלק, לפי שכלל כל העריות בכרת אחת כייחתי אומר אם עשאן כולם כהעלם אחד חינו חייב אלא אחת לכך ילכך כרת באחותו לחלק דכוי דבר שכיב בכלל וילא מן הכלל ללמד על עצמו שמתחייב עליה לעלמה אם עשאם עם חברותיה ולא ללמד על עצמו ילכך אלא ללמד על הכלל כולו

ילא מה אחותו מיוחדת שהיא ערוה וחייבין עליה בפני עלמה אף כל שהיא ערוה חייבין עליה בפני עלמה: ור' יצחק. בגמ' ר' יצחק לחלק מניל נפקא ליה (ויקרא י"ח) מוחל אשה בנדה עומאחא לחייב על כל אשה ואשה ורבנן נמי חיפוק ליה מכא חין ככי נמי ואלא כרת דאחותו למה לי לחייבו על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו פשיעא אלא לחייבו על אחותו שהיא אחות אביו שהיא אחות אמו וכיכי משכחת לך ברשיעא בר רשיעא ע"ש, ודע דבסמוך כתב רבינו לחייבו שחים על אחותו וכתבו המפרשים דחין לו מובן ונראה דשייך הכא וכבר לין על זה כהגב"ה ע"ש: תדה אע"ג דכתיב בה כרת. יבמות מ"ט וקידושין ס"ח ע"א. אמר אביו הכל מודים בבא על הנדה ועל הסוטה שאין הולד ממזר נדה דכא חפסי בה קידושין שנאמר

משנה הלכות

לכן אדרבה הרי דב"ד שלמעלה מוחלין לו אפילו בזה אלא שבב"ד שלמעלה חין כח למחול ולשנות מדיני החורב אצל המסבב כל הסיבות עושה שלא יהרג לדיק ונקי וחולי ככ"ג יראו כולם שחייב וילא זכאי או שלא יבאו העדים לב"ד או שימותו העדים או איזה סיבה שיגלל כיון שעשה חשוכה ודאית.

רשעיות ודקאמרת חייבי כריתות נמי שחי רשעיות כן דאכתי עונש כרת עליו לא פסיקא מילתא לכרת הואיל וחלוי בחשוכה, ופסק רבינו כר"ע משום דסחם לן תנא כותיה.

ובבר כתב הרמב"ן פ' שופטים כי מן השמים לא יניחו ב"ד לשפוק דס נקי ואם על יחיד אמרה חורב השחא בכמתן של לדיקים חין הקב"ה מביא תקלה על ידן לדיקים עלמן לא כ"ש ק"ו על הב"ד, ובגמ' מכות (סוף פ"ק) אמרו ר"ע ור"ע אלמלא היינו בב"ד לא היה נהרג אדם מעולם וא"כ כ"ש שכה"ג מן השמים יעכבו הב"ד שלא יכרגו.

והרמב"ם פ"ט מה' סנהדרין ה"א כתב כל לא תעשה שיש בו כרת וחין בו מיחה ב"ד שלוקין עליהן אחד ועשרים ואלו הן הבא על אחותו וכו' ובכ"מ כולן נמנו במשנה ואלו הן הלוקין ועיין לח"מ סס. ובפ"א מהל' א"ב ה"ז כתב שאר העריות כולן בכרת בלבד וחין בהם מיחה ב"ד לפיכך אם היו שם עדים וכתראה ב"ד מלקין אותן שכל חייבי כריתות לוקין.

ובמקום אחר כתבתי דמכ"ע אמרה חורב ושפטו העדה ודרשו וכלילו העדה ביאור הדברים דע"כ לריך לביות בב"ד מזילין וכוא מדיני החורב ובב"ד ולכן אם חין בב"ד אחד שילמד עליו זכות ילא זכאי וכדברים ל"ב ולפי הנ"ל יש לומר דכל שאין בב"ד אחד שיכול ללמד זכות חסרון הוא בב"ד שהחורב אמרה בע"כ לריך לביות אחד שמלמד זכות וכיון דליכא מלמד זכות יש כאן איזה חסרון והו"ל בב"ד שאינם בקיחין ודין בעל אלא שמ"מ חין בידם למחול ממש ובב"ד. ועיין עוד מכות דף ז' מפני זכותה של ארץ ישראל ומכות דף י"ג ע"ב ובתוס' שם ור"ע.

ודע דהב"ב ח"ח סי' ל"ב הקשה על רבינו הגדול כרוקח שכח חשוכה המשקל על כל עבירה וכחב גם לרולח במזיד חשוכה המשקל שמכני וחלק עליו דחין ביד ב"ד שלמעלה למחול ורבינו בשו"ת בית שערים כתב דחולי אם ידענו שבחמת עשה חשוכה מכני אלא כי ה' יראה ללבב, ולכחורה מבואר כאן בגמ' לר"ע דקיי"ל כותיה העעם דחייבי מיחות ב"ד חין לוקין משום דאם עשה חשוכה חין ב"ד שלמעלה מוחלין לכן הרי מבואר דאפילו עשו חשוכה לא מכני ובמקום אחר בארתיי במ"ד בזה עיין משנ"ה ח"ז סי' רנ"ט, ועוד בכמה מקומות, ומכ שגראה דבחמת ר"ע נמי מודה שחשוכה מכני אפילו לרולח וכמ"ש חין לך דבר העומד בפני החשוכה והרי נבזרדן שהלך ונחגייר ומנשה בן חזקיהו שכתיב בו וגם דס הרבה שפך ונתקבלה חשוכה וכיולא בהם הרבה ומכ שאמרו שאין ב"ד של מעט מוחלין

(סו) חבל מודים. ואפילו שמעון החימני, ועיין תוס' ותוס' חד מקמאי. בבא על הנדה, אע"ג

פח (שם כב): לחייבו שתים על אחותו מאנוסת אביו הוא דאתא. אחותו דקתני דמייחב עלה כרת כל ששמה אחותו לא שנא אחותו מאביו ואמו ולא שנא מאביו ולא מאמו או מאמו ולא מאביו, וכן אחות אביו לא שנא אחות אביו שנא מאביה ומאמה ולא שנא אחות אמו ומאמו, וכן אחות אמו לא אשתו מאביה ומאמה ולא שנא מאביה ולא מאמה, וכן אשת אחיו בין מאביו ומאמו ובין מאמו ולא מאביו ובין מאביו ולא מאמו, אבל אשת אחי אביו אינו כרז חי כשמואל: דחייבו שתיים על אחותו. יש כהן חסרון הניכר לעינים וכבר לין ע"ז כבג' הגרש"ע, ובהג"ח כחז דקאי אלעיל דסמוך מינייב עיין לעיל בד"ה ולרבנן שלייתחי שם קלח ועיין לקמן בסמוך דחניא כבא על אחותו: אחותו דקתני וכו' כל ששמה אחותו. פי' בין אחותו מלד אחד ובין משני לדדים, וכן כל מקום שזכר אחותו כל לד אחות בכלל ויליף מקרא

משנה הלכות

חופסין ביצמה כולד ממזר וא"כ לשמואל דמספקא ליה כולד ספק ממזר דהא לא עדיף מנכרי ועבד כבא על זבא ישראל דכולד כשר משום דלא חפסי זבא קדושין משום חדס וכמ"ש החוס' באריכות וכ"פ הרי"ף וכל המחזרים.

אבל הרמב"ם בפע"ו מהא"צ סחס דבריו ונראה דפסק כשמואל וכבר כ' המחירי בפ"י ביצמות וז"ל והבא על שומרת יבם אף זו הכל מודים שהולד אינו ממזר דמדקאמר לא חביה אשה המה אלמא זבא הויב היא ואע"ג דרז קאמר שאין קדושין חופסין זבא וכו' אין הלכה כן אלא קדושין חופסין זבא ואף לכשהאמר שאין קדושין חופסין זבא הויב לה כחייבי כרת לר' יהושע שאין קדושין חופסין ואעפ"כ אין הולד ממזר כמו שהבאר ומ"מ גדולי הפוסקים כחצוה כשמואל (נראה כוונתו על הרמב"ם ז"ל) ויש ממזר ספק מיצמה ואסור בממזרת ובישראלית והכל מודים דהבא ללדדים קתני, כלומר בנדב וסוטה אינו ממזר כלל, בשומרת יבם אינו ממזר ודאי ע"כ. ובש"ע א"ע סי' ד' סי"ג איזכו ממזר וכו' חוץ מהבא מהנדה וכו' ולא הביא כלל סוטה ושומרת יבם. וע"ש סי' ו' ועיין ישרש יעקב יצמות מ"ע.

דקאי בכרת אין הולד ממזר. וחכי נדחכ עליו, חכי לשון הויב דקידושין עליו. והבא על הסוטה, א"א שזינח וקיימא לן דאסורה לבעלה ואע"ג דחייבי לאוין היא מודה זבא ר"ע דפליג ארבנן במחזיר גרושתו (יבמות מ"ד) וקאמר דכולד ממזר אע"ג דלאו חייבי לאוין דשאר הוא כבא מודי דאין הולד ממזר וכ"ש לאידך ר"ע זר פלוגתא דשמעון החימני לא הוי ממזר משום דסוטה לאו מחייבי לאוין דשאר היא. דהא חפסי זבא קידושין לאשכ כלומר דאף לאחר שזינח לא פקעי מינה קידושיה כראשונים. שומרת יבם. לאחד מן השוק בלא חליצה שאין הולד ממזר ואפילו לר"ע דפליג ארבנן במתני' ועעמא משום דקידושין חופסין זבא מדאפקיה רחמנא ללאו דידה בלשון הויב דכתיב (דברים כ"ה) לא חביה, זבא הויב היא והכי קאמר לא חביה אשה המת לא חקדש אשה המת בקידושין לאיש זר אלמא קידושין חפסי זבא. ואצ"ל מספקא ליה. (יבמות ל"ב) אמר רב מנין שאין קידושין חופסין ביצמה דכתיב לא חביה אשה המת לאיש זר לא חביה זבא הויב לאיש זר והולד ממזר, ושמואל אמר בענייחתינו לריכב גע מספק דמספקא לי' אי לכי הוא דאחי כדקאמר רב או דלמא לאוקמה בלאו אחא וקידושין חופסין זבא מדאפיק לאו דידה בלשון הויב, ופסק רבינו כצרייחא.

פח לחייבו שתיים על אחותו מאנוסת אביו. איכא כהן חיסור לשון וכבר לין כן המגיה אות כ"א וז"ל נראה זבא איזו השמעה.

והרי"ף ז"ל נמי אחר שהביא המשנה אי זבא הוי ממזר סיים חניא הכל מודים זבא על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יבם שאין הולד ממזר חשב שלשתן יחד, וכחז כר"ן ועל שומרת יבם דאע"ג דאיכא לאו לזר זבא עליה הא איכא נמי לשון הויב דכתיב לא חביה אלמא זבא הויב היא וה"ק לא חביה אשה המת לא חקדש אשה המת בקדושין לאיש זר אלמא קדושין חופסין זבא ע"כ. גם בי"ש סי' נ"ה הביא חניא הכל מודים זבא על הנדה ועל הסוטה ועל שומרת יבם שאין הולד ממזר ולא כמו שפרש"י דלרב דאמר אין קדושין

ונלפענ"ד דקאי אלעיל כמה שורות קודם ד"ה ונדח וכו' שכחז ורבנן נמי חיפוק ליה מהא אין הכי נמי ואלא כרת דאחותו למח לי לחייבו על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו פשיטא וכו' אלא לחייבו על אחותו שהיא אחות אביו שחיה אחות אמו והכי משכחא לה ברשיעא זר רשיעא ורבי ילחק כדמפרש

חייב כרת אלא על אשת אחי אביו מאביו. פה) אחותו מנלן דכל ששמה אחותו מיחייב עלה כרת, דתניא (מכות ה: (ויקרא כ' י"ז) ואיש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו, בת אביו ובת אמו מנין, ת"ל ערות אחותו גלה, עד שלא יאמר יש לי מן הדין שאם ענש הכתוב על בת אביו שלא בת אמו ועל בת אמו שלא בת אביו אינו דין שיענש על בת אביו ועל בת אמו, הא למדת שאין עונשין מן הדין. עונש שמענו אזהרה מנין, ת"ל (שם י"ח ט) ערות אחותך בת אביך או בת אמך אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו, בת אביו ובת אמו מנין, ת"ל (שם י"א) ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא, עד שלא יאמר יש לי מן הדין שאם הזהיר הכתוב על בת אביו שלא בת אמו ועל בת אמו שלא בת אביו אינו דין שיוזהר על בת אביו ועל בת אמו, הא למדת שאין מזהירין מן הדין. ואפילו אחותו מאנוסה או מחייבי לאוין או מחייבי כריתות אחותו היא ומיחייב עלה, ואע"ג דכתיב בת אשת אביך דמשמע דוקא דאית ליה לאבוה אישות בגוה כי דאמרינן גבי אשת אב וכלה, הכא אחותו מאנוסה לא איפשר למימר דלא מיחייב עלה, דהכא אמרינן אחרון (יבמות כב:) דכי כתיב (ויקרא י"ח י) בת בנך או בת בתך באית ליה מאנוסה, ובתו אתיא בהנה הנה, ומדלגבי אב בתו מאנוסה זרעיה הוא ומיחייב עלה כבתו מנשואה לגבי אחות נמי כי הדדי נינהו, ואחים מאנוסה אחים הוו לכל דבר. פט) (יבמות כג.) ואחותו מחייבי לאוין נמי אחותו היא, דחייבי לאוין תפסי בה קידושי דכתיב

כלקמן דתניא (מכות כ' ע"ב) וחשב שם כלכו ללמד דאין עונשין מן כדון: עד שלא יאמר יש לי וכו' אחותו היא ומיחייב עלה. כל זכ כביא בלוי"ז סי' תקל"כ בשם ס' המקלוטות ע"ש (רי"פ): ואפילו אחותו מאנוסה. דלגבי אב כבר כבחנו לעיל כיון דזרעיה הוא מחייב עלה כבתו מנשואה לגבי אחות נמי כי כדדי נינהו, ועיין ח"י הנ"ל על מש"כ דלגבי אחות נמי כי כדדי נינהו: ואחים מאנוסה אחים הוו לכל דבר. כן ליבוס וכן לפטור מן כיבוס: ואחותו מחייבי לאוין נמי אחותו הוא. דכיון דתפסי בכ קידושין כו"ל בת

משנה הלכות

(שס). דכי כתיב בת בנך או בת בתך (יבמות כ"ב ע"א) ח"ר כבא על אחותו וכו' פרע לאחותו משפחה ועו"כ שאין אישות לאביך צב ואימא פרע לאחותו מאנוסה כביא לא מליח אמרת מדרבא דרבא רמי כתיב (ויקרא י"ח) ערות בת בנך או בת בתך לא חגלכ הא בת בנך דידכ ובת בתך דידכ שרי וכתיב (שס) ערות אשכ ובת לא חגלכ הא בת בנך ואת בת בנך הא כילד כאן בלונסין כאן בנשואין ופרש"י כאן בלונסין, ערות בת בנך מאנוסה לא חגלכ הא בת בנך מאיש אחר גלכ דלאו אשתך היא ומיכו בנך מן בלונסין בנך כוא וכן בתו כלכך גבי אחות נמי אחות הוא.

טעמיה ועכשיו מפרש מאי הוא לחייבו שחיס על אחותו מאנוסה לביו, וכוונתו אמר שכתבו שם בגמ' (י"ד ע"א) ור' ינחק לחלק מנה ליה נפ"ל (ויקרא י"ח) מואל אשכ בנדח עומאחכ לחייב על כל אשכ ואשכ ורבנן נמי חיפוק ליה מכא חכ"ינ ואלא כרת דאחותו למ"ל לחייבו על אחותו ועל אחות לביו ועל אחות אמו פשיטא כרי גופין מחולקין כרי שמות מחולקין אלא לחייבו על אחותו שביא אחות לביו שביא אחות אמו וכיכי משכחה לכ ברשיעא בר רשיעא, ועיין חוס' ד"כ ככוא מיבטיא ליה דקרא דונכרתו מיירי עפי בלחותו שביא מאשת לביו ובת לביו אצל בת לביו ובת אמו (ומלונסין) לא ידעינן אלא מיתורא דקרא אחותך היא. ומפרש רבינו דמכ שכתב כרת דאחותו הוא לחייבו שחיס על אחותו מאנוסה לביו וכגון כנ"ל, ונמלא בני חיבות לחייבו שחיס על אחותו מאנוסה לביו הוא דאחי, שייכי אחר כמדמפרש טעמייכו באלו כן כלוקין, לחייבו שחיס על אחותו מאנוסה לביו הוא דאחא. ואח"כ ונדכ אע"ג דכתיב צב כרת וכו' נמלא ככל מדויק אלא שכסופר ככניס הא ונדכ קודם בני חיבות לחייבו ובחמת מקומן קודם ולאחותו.

(פט) ואחותו מחייבי לאוין נמי וכו'. שם (כ"ג ע"ב) ואימא פרע לחייבי לאוין (אם נשא לביו ממזרת וכוליד בת לאו אחותו היא ואימא דלא תפסי צבו קדושין) אמר רב פפא חייבי לאוין תפסי צבו קידושין דכתיב (דברים כ"א) כי תכנין לאיש שחי נשים כאלה חכוכב וכאלה שנואח וכי יש חכוכב לפני במקום ויש שנואח לפני במקום (דפשיעא דבשביל שנאח כבעל לא יפקיע במקום זכות צנכ, וא"א לומר נמי שנואח שביא רשע ששנואח למקום דשנואח משמע בנשואיכו ועוד דבשביל רשעא האם נמי לא יפסיד כבן זכוחו) אלא חכוכב חכוכב בנישואיכו ושנואח שנואח בנישואיכו ואלמר רחמנא כי תכנין ואימא פרע לחייבי כריתות

פה) אחותו מני"ל דכל ששמה אחותו וכו' (ויקרא כ' מכות כ' ע"ב) וכו' אזכרכ מנין ת"ל (שם י"ח) ערות אחותך בת אביך וגו' ערות בת אשכ אביך

כי תהיין כדרב פפא, ואפילו מחייבי כריתות דלא תפשי בהו קידושי כתב רחמנא באזהרה (ויקרא י"ח ט') מולדת בית או מולדת חוץ בין שאומרים לאביך קיים בין שאומרים לאביך הוציא, אחותך היא. (צ) והשתא דאמרת בת מאנוסה ואפילו מחייבי כריתות אחותך היא ואלא בת אשת אביך למעוטי מאי, כי נמי איצטריך קרא לכי דאמרן לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין מוזהרין מן הדין, נכתוב רחמנא ערות אחותך מולדת אביך לא תגלה ערותה בת אשת אביך למה לי, לרבי יוסי ברבי יהודה כדאית ליה ולרבנן כדאית להו, דתניא (יבמות כב:) הבא על אחותו והיא לו בת אשת אביו חייב עליה משום אחותו וחייב משום בת אשת אביו, רבי יוסי ברבי יהודה אומר אינו חייב אלא משום אחותו בלבד, (צא) רבי יוסי ברבי יהודה סבר בת אשת אביך למעוטי שפחה ונכרית הוא דאתא מי שיש לו לאביך אישות בה פרט לאחותו משפחה

אשת אביך: והשתא דאמרת וכו', למעוטי שפחה ונכרית. דממעט מי שלא בת קידושין כלל משא"כ זרע ישראל אפילו ערוה וחייבי מיחב דלאו בני קידושין הם אללו אבל הם בני קידושין אלל אחרים לעלמא, לאפוקי שפחה ונכרית דלאו בנות קידושין הם כלל, וכ"ה כשיחגיירו חפסי בכו קידושין כהסגופא אחרינא הוא דגר שחגייר כקטן שגולד דמי וכמו שסיים רבינו בסמוך. והרמב"ן

יבמות כ"ב ע"ב ד"ה מיבעי לכו לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין מזכירין מן הדין, פרש"י ז"ל לאחותו מאביו ומאמו אנוסה אביו דכחא קרא דערוה אחותך בת אביך דמשמע בין מן האנוסה בין מן הנשואין וכו' אבל באונסין לא שמעינן לה להכי כתיב אחותך לרבות בת אביו ובת אמו אנוסה וכו' וקשה לן א"כ הא קרא דבנת אשת אביך היכי מייחר לכו לרבנן לחייבו שחיס וכו' הא לריך לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו נשואה שאין מזכירין מן הדין, איכא למימר א"כ לימא קרא ערות אחותך מולדת אביך בת אשת אביו לחייבו משום בת אשת אביו ולר"י בר יכודה כדאית ליה וכך מחורז בכל' גדולות וכו' ע"ש: דתניא כבא על אחותו וכו' (יבמות כ"ב) הבא על אחותו וכו' וכו' לו בת אשת אביו וחייב משום אחותו וחייב משום בת אשת אביו ר"י בר"י אומר אינו חייב אלא משום אחותו בלבד. וכנה לעיל בסמוך הכי רבינו לחייבו שחיס על אחותו מאנוסה אביו הוא דאחא ואחא כולם שהוא מחוסר הבנה, וכעת הי' נראה לישב קצת דכאי אחותו מאנוסחו מייירי כגון ראונו אנס אשה וילדה בת ואח"כ נשאה כדן כמאלנס אשה דאמרר תורכ ולו נחייב לאשה ונמלא לרבנן דילפי מאשת אביך לחייבו משום אחותו ומשום אשת אביך נמלא דבבא על אחותו מאנוסה אביו חייב

משנה הלכות

(דכאי בת אשת אביו פרט לאחותו מחייבי כריתות דאין אישות בה לאביך דכא לא חפסי בכו קדושין דילפינן מאחות אשה שהיא בכרה וכתיב בה לא תקח איהן לך בה לקוחין) אמר רבא אמר קרא (ויקרא י"ח) ערות אחותך בת אביך או בת אחך מולדת בית או מולדת חוץ בין שאומרים לו לאביך קיים בין שאומרים לו לאביך כולל (וכיינו חייבי כריתות דליכא לאוקומי בחייבי לאוין דכא כבר שמעינן לכו מכי חכיינה שהרי קדושין חופסין בהם ועוד ניחא לאוקומי בחייבי כריתות דמשמע כולל משום דכיה אשה דלא חפסי בה קדושין וכיינו חייבי כריתות דאילו חייבי לאוין קדושין חופסין בהן, חו"י ועיין רמב"ן בח' ואמר רחמנא אחותך היא.

ברבי יכודה פרט לאחותו משפחה ומנכרית הא לריך לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו נשואה שאין מזכירין מן הדין איכא למימר א"כ לימא קרא ערות אחותך מולדת אביך בת אשת אביו למה לי ש"מ לרבנן לחייבו משום בת אשת אביו ולר"י בר יכודה כדאית ליה וכך מחורז בכלכות גדולות, ויש לי לפרש דמאחותך היא נפקא לן אחותו שהיא בת אביו ובת אמו בין מן באונסין בין בנישואין דכיון דגלי קרא אחותו בת אביו או בת אמו בלבד בין באונסין ובין בנישואין ורבה אחותו משני לדדן לעשותה כאחותו בכל דבר רבה אחת ואיתא בין מן האנוסה בין הנשואה ולפי' מייחר לכו גופא דכאי קרא דנת אשת אביך ע"ש.

(צ) והשתא דאמרת בת מאנוסה וכו'. וחלל בת אשת אביך למעוטי מאי וכו' לר' יוסי ברבי יכודה כדאית ליה ולרבנן כדאית ליה.

(צא) רבי יוסי בר' יכודה סבר בת אשת אביך למעוטי שפחה ונכרית. בגמ' (כ"ב ע"ב) ורבי"י כאי בת אשת אביך מאי עביד ליה מיבעיא ליה מי שיש לו אישות לאביך בה פרט לאחותו משפחה ועו"כ שאין אישות לאביך בה (בשפחה ועו"כ לא חפסי בהו קידושין). בגמ' קידושין (ס"ח ע"א) שפחה עם הדומה לחמור ועו"כ כדכתיב ואחר תבא עליה ובעלסה (דברים כ"א) ומעיקרא לא. ורבנן שפחה ילפי לה מקרא דכאשה

וכתב בחי' הרמב"ן כאן ד"ה מיבעיא ליה לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין מזכירין מן הדין פרש"י וכו' וקשה לן א"כ הא קרא דנת אשת אביך היכי מייחר לכו לרבנן לחייבו שחיס ולרבי יוסי

ונכרית שאין לאביך אישות בהן, ואחותו לא שנא מנשואה ולא שנא מכל מקום לא מחייב עלה אלא חדא, ורבנן סברי בת אשת אביך לחייבו שתים אחת משום אחותו ואחת משום בת אשת אביו, אחותו מאנוסה או מחייבי כריתות דלית ליה לאבוה אישות בגוה לא מחייב אלא חדא, (שם כג.) ושפחה ונכרית נפקא להו מן קראי אחריני, שפחה (שמות כ"א ד') מהאשה וילדיה תהיה לאדניה ונכרית מן (דברים ז' ד') כי יסיר את בנך. צב) בין לרבנן ובין לרבי יוסי ברבי יהודה מכדי שפחה ונכרית לא תפסי בהו קידושי וחייבי כריתות לא תפסי בהו קידושי מאי חזו דמפקי שפחה ונכרית ומרבו חייבי כריתות איפוך אנא, אימא בין שאומרים לאמך קיים ובין שאומרים לאביך הוצא אחותך היא, וחייבי כריתות אע"ג דלא תפסי בהו קידושי לקרובים לעלמא תפסי בהו קידושי לאפוקי שפחה ונכרית דלא תפסי בהו קידושי כלל, וכי תימא שפחה ונכרית כי מגיירן תפסי בהו קידושי, התם גופא אחרינא הוא דאמור רבנן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. ולא הכא ותו לא אלא לכל ערויות שבתורה כל קורבא דאתי מחמת שפחה ונכרית לאו קורבא הוא ולא מחייב עלה. לענין אונסין איכא דמיחייב ואיכא דלא מיחייב, לענין שפחה ונכרית כולהו כי הדדי גיבהו. ומאי גיהו לענין אונסין דמחייב עליה, אמו אנוסת אביו בתו ובת בנהו מאנוסתו ואחותו מאנוסה כדאמרן, וכן לענין כל אחוה, לענין אחות אביו מאנוסה ואחות אשתו

שחיס ורבינו אזיל ומפרש שמעתיחיה וכדן כי לפעניד כול נכון: אחותו מאנוסה או מחייבי כריתות דלית ליה לאבוה אישות בגוה לא מחייב אלא חדא. ומיכו חילוק יש ביניהם דאחותו מאנוסה דוקא שלא קידש אח"כ אחת מאנוסה אבל אם חזיו קידש אח"כ אחת מאנוסה כרי חייב שחיס, אבל אחותו מחייבי כריתות לעולם חזיו חייב אלא אחת דל"ל לאבוה אישות בגוה כלל, והגם שראיתי בזמנ"ח מליכ קל"ו דפישעא ליה דכ"ג לא מקרי אשה חזין וחזיו חייב אלא אחת לפעניד חזיו רחא דברי רבינו לא הי' כתב כן: בין שאומרים לאמך קיים ובין שאומרים לאביך כולא. בהגהות חזיב לאמך

מוסגר ונ"ב לאביך ולפעניד חזיו מוכרח וי"ל גירסת רבינו לאמך כלומר שאומרים לאמך קיים היינו דקיי"ל המאנס אחת האשה לו חכיה לאשה וכיון דהכא מיירי במאנס ואח"כ נשאה וכמ"ש, נמלא דקאי בין שאומרים לאמך קיים כלומר שהיא מותרת לו וחייב לקיימה והיינו קיים לאמך ובין שאומרים לאביך כולא, וכגון שאסורכ עליו בחייבי לחוין וחייב להוליאה ולא יכול לקיימה ואפי' איסור שניות וכמ"ש בגמ' כחובות ושפיר דייק רבינו בלשוננו העבור: גופא אחרינא הוא. דלאחר קבלת המלות ונתגייר אישחני גופא ואישחני דיניה: לענין אונסין איכא דמיחייב כו'. כלומר המאנס אשה בת ישראל וילדכ בן או בת וכו' וכן לענין כל אחוה, לענין אחות חזיו מאנוסה ואחות אשתו מאנוסה, ושאר אנוסין יש שמחייב עליהו אפילו בלי נישואין ועיין עור א"ע סי' ע"ו אחותו אסורה לו מן החורב ל"ש אחותו מאביו או מאמו בין אחותו מן הנשואין או מהזנות וכו' ויש שאינו מחייב עליהו כדא עליהם כגון לענין אשה אב וכלכ לא מיחייב אלא על נשואת חזיו ועל נשואת בנו וכו'

משנה הלכות

שפחה שאינו שלו אבל הבא על שפחה שלו חזין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וודאי שחררה וחזין אשתו מחיבתה ואינוכ לריככ חליכח ואם בא עליה חייב עליה משום בנה או אחותו ובנו הנולד לו ממנה יורשו ומיעמא לו ומיכו המאירי כ' שאין לסמוך על דברים אלו ולא אמרו חזקה חזין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אלא באשתו שגרשה או במקדש על תנאי ובעל סתם אבל שאר הנשים כל ביאתו בעילת זנות ע"ש, ועיין ד"מ א"ע סי' ע"ו ובאחרונים שם.

וילדיה חכיה לאדוניכ (שמות כ"א) ונכרית מקרא (דברים כ"ג) כי יסיר את בנך מאחרי בנך מישראלית קרוי בנך וחזין בנך הבא מן העו"כ קרוי בנך. פי' מדלא כתיב כי חסיר ש"מ הכי קאמר בתך לא חתן לבנו כי יסיר בעל בתך את בנך שחלד לו בתך מאחרי אבל אשתו לא חתנה לבנך לא קא מהדר ולא קרינן ביה כי חסיר בת העו"כ את בנך שחלד מאחרי אלמא בנך הבא מעו"כ שילדה לו בתך קרוי בנך וחזין בנך הבא מן העו"כ קרוי בנך.

וכבר הבחנו לעיל שיעת קלת גאוניס ובראשם פרי"ח בשם רב נערוכאי גאון והוצא ברמב"ם פ"י מגירושין הי"ע בשם מקלת גאוניס ועיין ראש"ד שם ובפ"ד מהל' נחלות ה"ו ובאור"ח ח"א סי' תרי"א ובשו"ת מהר"ם מעראני ח"ב סי' ל"ה ובשו"ת הרשב"א סי' אלף קפ"ג והוצא גם בעור א"ע סי' ע"ו ועיין שם בב"י וב"ח וגם בס"י קנ"ו ובש"ע שם ס"ב דהני מילי הבא על

צב) בין לרבנן וכו' מאי חזו דמפקי שפחה ונכרית. בגמ' ומכ רחית מסתברא חייבי כריתות הו"ל לרבות שכן תפסי בה קדושין לעלמא (פי' אע"ג דלא תפסי בהו קדושין לקרובים לעלמא תפסי בהו קידושי לאפוקי שפחה ונכרית דלא תפסי בהו קדושי כלל) אדרבכ שפחה ועו"כ הו"ל לרבות דאי מגיירה לדידיה נמי תפסי בה קדושין ומשני לכי מגיירה גופא אחרינא

וכו': וכן גבי אשה אחיו. בגמ' דף נ"ב ע"ה ואשה אח גופה מניל דחניא ערוה אשה אחיך לא חגלה בין מן האב בין מן האם ואמר וכו' ח"ל ערוה אחיך בין מן האב בין מן האם: אהות אשתו מלן דבין מן האב ובין מן האם. (נ"ד ע"ג) וכדחנן אמרו לו מחכ אשתך ונשא אחותה מאביה וכו' כגון דינכ נה לאח מחלרון, ושרכ נה חלרון מקטורכ, ורנקה נה קטורכ מנחואל ומלככ נה נחואל מחכ, ורלובן נשא אח מלככ וכלך למדינת חיס אמרו לו מחכ אשתך ונשא אח רבקה שכיח אחותה מאביה, חזרו ואמרו לו מחכ רבקה ונשא אח שרם אחותה מאמה אמרו לו מחכ שרם ונשא אח יוכבד אחותה מאביה אמרו לו מחכ יוכבד ונשא אח דינכ אחותה מאמה חזרו ואמרו לו כולן קיימות: מדאורייתא מלן. (שם נ"ב ע"ה) אלמא אחות אשתו בין מהאב בין מהאם חסורות מלן יליף מאחותו, ופי' מלן כלומר מדאורייתא מלן ואינו מן

בהו דאפילו מן האם ולא מן האב דחייב, והיינו דקאמרין צד) אידי דכוליה קרא לדרשא אתא כתב ביה נמי הערוא דבהמה. וכן גבי אשת אחיו (יבמות נה.) כתיב קרא יתירא (ויקרא כ' כ"א) ערות אחיו גלה לחייבו בין מן האב ובין מן האם, דתניא (שם י"ח ט"ז) ערות אשת אחיך לא תגלה בין מן האם וכו', ומסקנא ערות אחיו גלה. אחות אשתו מלן דבין מן האב ובין מן האם, דתנן (יבמות נה:) א"ל מתה אשתו ונשא אחותה מאביה מתה ונשא את אחותה מאמה מתה ונשא את אחותה מאביה מתה ונשא את אחותה מאמה מותר בראשונה ובשלישית ובחמישית ופוטרת צרותיהן, ואסור בשניה וברביעית ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה. ואם בא על השניה לאחר מיתת הראשונה מותר בשניה וברביעית ופוטרת צרותיהן ואסור בשלישית ובחמישית ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה, ואסור בשלישית ובחמישית, שלישית דהויא לה אחות שניה מאמה, חמישית דהויא לה אחות רביעית מאמה, אלמא אפילו מן האם ולא מן האב ומן האב ולא מן האם אסור. מדאורייתא מלן. (שם נה.) דגמרינן לה מאשת אחיו מה אשת אחיו איסורה על ידי קידושין עד דמקדיש לה אחיו ולא מיחייב הוא כרת עלה אף אחות אשתו שאיסורה על ידי קידושין עד דמקדיש אחותה לא קאי עלה בכרת, ומה אשת אחיו אחיו קרובי עצמו אף אחות אשתו קרובי עצמו, לאפוקי אשת אחי אביו דליכא למיגמר מינה דהיא נמי אסירה על ידי קידושין עד דמקדיש לה אחי אביו לא הויא דודתו, כיון דאיסורא מחמת קורבא דאביו ולא מחמת קורבא דנפשיה לא גמרינן מינה. (שם נה:) ודודתו מלן דלא מיחייב כרת אלא על אשת אחי אביו מאביו, דקתני תנא מה דודתו מן האב ולא מן האם, מנליה לתנא הא, אמר דבה גמר לה מגזירה שוה כתיב הכא ערות דודו וכתוב התם (ויקרא כ"ה מ"ט) או דודו מה התם מן האב ולא מן האם דכתיב (שם) או משאר בשרו ממשפחתו ולא אשכחן דאיקראי משפחה אלא משפחת אב דכתיב (במדרב א' ב') למשפחתם לבית אבותם אף דודו דהכא מן האב ולא מן האם. ואשת אחי האב מן האם דקאמרין דשריא מדאורייתא אסורא מדרבנן דשניה היא,

כשניות מד"ס. אלא מאשה אח ילפינן דשכן דבר על ידי קידושין, וקרובי עצמו, ואשה אח גופיה מניל דחניא ערוה אשה אחיך לא חגלה בין מן האב בין מן האם, וכו' או כלך לדרך זו חייב כלן וחייב דודתו מכ דודתו מן האב ולא מן האם וכו' וכו' ע"ש: ודודתו מלן. (שם נ"ד ע"ג) ודודתו דפשיעה ליה לנחל דמן האב ולא מן האם מניל אמר רבא אחיה דודו דודו כ' ככא ערוה דודו גלה וכתיב כהם או דודו או בן דודו יגאלנו מכ לכלן מן האב ולא מן האם אף כלן מן האב ולא מן האם, וכאם מלן אמר קרא ממשפחתו יגאלנו משפחה אח קרובי משפחה אח חייב קרובי משפחה: ואשת אחי האב מן האם וכו'. (יבמות כ"א ע"ה) ח"ר מה כן שניות חס אמו ואם אחיו ואשה אחי אביו ואשה אחי אמו ואשה אחי האב מן האם, ופרש"י

משנה הלכות

דבכמה. מחכ אשתך וכו', רלובן נשא אח מלככ וכלך למדכ"י אמרו לו מחכ אשתך, ונשא אח רבקה שכיח אחותה מאביה, חזרו ואמרו לו מחכ רבקה, ונשא אח שרם שכיח אחותה מאמה אמרו לו מחכ שרם ונשא אח יוכבד שכיח אחותה מאביה אמרו לו מחכ יוכבד ונשא אח דינכ אחותה מאמה חזרו ואמרו לו כולן קיימות. מותר בראשונה, במלככ אשתו, ובשלישית, שרם לפי שרבקה לא היו קידושיה קידושין וביאחכ בלונס כוא ומותר בשרם אחותה, דתנן (לקמן דף ל"ז) נושאין על

ואין נריך להזכיר שכבר הזכיר ולא כוכ ליה לאשמעינן אלא עונש כדעבד בלשה אח ובאחותו חיש כי יקה אחות אחיו ואחות אמו עונש ישאו וקרא יתירא כוא לרבות אחות אחיו ואחות אמו מן האם) ח"ל ערוה אחות אחיך לא חגלה בין מן האב בין מן האם.

צד) אידי דכוליה קרא. דכתיב באחות אח ואחות אס צפ' קדושים חכיו לדרשא אחא כדחניא (שם נ"ב ע"ה) כתיב זיכ נמי כעראה בלא לורך לדרשא

דתניא מה הן שניות וחדא מינייהו אשת אחי האב מן האם. צה) וכל הני עריות דאמרינן בין מחייבי כריתות ובין מחייבי מיתות בית דין איסורן איסור עולם, לבר מן תלת. הנך דאיסורן איסור הבא מאליו הוא לא צריכא למימר דלית להו שריותא, אלא הנך נמי דקורבא דידהו על ידי קידושין כי מיתסרן באיסורייהו קיימן לעולם בין מן הנשואין ובין מן האירוסין בין בחיי אוסר ובין לאחר מיתת אוסר, לבר מתלת אשת אח ואחות אשה ואשת איש דאיסורה לאו משום שאר הוא, כדתנן (סנהדרין נג.) הבא על אשת אב חייב עליה משום אשת אב ומשום אשת איש בין בחיי אביו ובין לאחר מיתת אביו בין מן הנשואין ובין מן האירוסין. הבא על כלתו חייב עליה משום כלתו ומשום אשת איש בין בחיי בנו ובין לאחר מיתת בנו בין מן האירוסין ובין מן הנשואין. אמר מר הבא על אשת אב חייב עליה משום אשת אביו ומשום אשת איש בין בחיי אביו ובין לאחר מיתת אביו, ואמרינן מאי קאמר, הכי קאמר הבא על אשת אב בחיי אביו חייב עליה משום אשת אב ומשום אשת איש וחייב משום אשת אב לאחר מיתת אביו כבחיי אביו ומן האירוסין כבין מן הנשואין, וכן הבא על כלתו כהאי סוגיא דאמרינן. וטעמא מאי גבי אירוסין כנישואין, ארוסה אשת איש היא לכל דבר, ואחמורי הוא דאחמר רחמנא בארוסה לענין קטלא דאפקה מחנק לסקילה, כדתניא (שם נא:) הכל היו בכלל גואף וגואפת הוציא הכתוב בת ישראל לסקילה ובת כהן לשריפה. לאחר מיתת אוסר כבחיי אוסר, (שם נד.) דכתיב באשת אב (ויקרא כ' י"א) ערות אביו גלה קרא יתירא לחייבו סקילה לאחר מיתת אביו, ואיתקוש כולהי עריות להדדי כרבי יונה. ואף על גב דגבי חמותו (יבמות צד:) פליג רבי עקיבא דאמר חמותו לאחר מיתת אשתו לית בה שריפה דתניא (ויקרא כ' י"ד) באש ישרפו אותו ואתהן אותו ואת אחת מהן דברי ר' ישמעאל, רבי עקיבא אומר אותו ואת שתיהן, ואמר רבה בין רבי ישמעאל ובין רבי עקיבא תרוייהו סבירא להו דאם חמותו מדרשא הוא דאתיא, ולא כתיבא בהדיא אלא חמותו ותו לא, ובחמותו לאחר מיתה פליגי, דרבי ישמעאל סבר ואתהן חדא אחיה יש לעיין אי חייב משום צח אנוסחו, ואשח אז או כיון דאנס אוחה לאחר שנתגרשה צב אז אשח אז: ארוסה אשח איש היא לכל דבר. היינו לענין עונשין ומיכה לענין אישות יש אומרים דכו"ל אסורה מדאורייתא אפי' לצעל ודייקו מלשון סברכה אשר קדשנו במצותיו ולונו על העריות ואסר לנו את האריות כלומר הקצ"ה אסר לנו את האריות וכחיר לנו את הנשואות ע"י חופה וקידושין כן הוא דעת רבי' הובא באבודרהם ועיין ק"ס ריש כחוצות) ודעת רוב הפוסקים דארוסה מדאורייתא מותרת וחכמים אסרוה עד לאחר החופה: אחר מיתת אוסר כבחיי אוסר. כלומר שכל הקרובות

ואשח אחי כאז מן האם, דמכ"ת ערות אחי אצ"ח כחייב ואמרינן לקמן צבא על יבמחו דבאחי אצ"ח כבא מן האז קמשחעי אזל חס כיכ אחיו של אצ"ח מן האם שריא וגזרו רבנן עלך משום אשת אחי אצ"ח מן האז. ועיין א"ע סי' ע"ו ס"ח: וכל הני עריות וכו' איסורן איסור עולם. כלומר אין להם הפסק ע"י סיבא: איסור כבא מאליו. כלומר קרובים שחס מלידה וחס שאר צטר דלעולם לא נפסק: אלא הכן נמי דקורבא דידכו על ידי קידושין. ואפילו מחו או גירשו מ"מ מיתח או גירושין אינו מצטל כקידושין למפרע דניבעל גם הקורבא למפרע אלא חס מחירים האשח לינשא לאיש אחר או הצעל לינשא אחרת ולכן אין להקורבא הפסק: אבר מחלת. ומפרש העריות שאיסורן איסור עולם וז"ש כדתנן (סנהדרין י"ג ע"א) וכי חלה יפרש צסמוק: וחייב משום אשח אז לאחר מיתת אצ"ח. ואם גירש אח אשחו ואח"כ אנס אוחה וצח עליה וילדה צח וצח עליה אחיה יש לעיין אי חייב משום צח אנוסחו, ואשח אז או כיון דאנס אוחה לאחר שנתגרשה צב אז אשח אז: ארוסה אשח איש היא לכל דבר. היינו לענין עונשין ומיכה לענין אישות יש אומרים דכו"ל אסורה מדאורייתא אפי' לצעל ודייקו מלשון סברכה אשר קדשנו במצותיו ולונו על העריות ואסר לנו את האריות כלומר הקצ"ה אסר לנו את האריות וכחיר לנו את הנשואות ע"י חופה וקידושין כן הוא דעת רבי' הובא באבודרהם ועיין ק"ס ריש כחוצות) ודעת רוב הפוסקים דארוסה מדאורייתא מותרת וחכמים אסרוה עד לאחר החופה: אחר מיתת אוסר כבחיי אוסר. כלומר שכל הקרובות

משנה הלכות

צה) וכל הני עריות דאמרינן וכו' איסורן איסור עולם לבר מן תלת. דברים ברורים הם דכל עריות שחס מחמת קורבא מלידה לא צריכא למימר אלא הכן שנאסרו מחמת קידושין סד"א כיון שגירש אח אשחו או שמחה או כיוצא כיון דפקעו קידושין ממנה נימא דגם מעריות כותרו דכמו דא"א מקרי יש היחר לאיסורה קמ"ל דלית לכו שריותא כלל ומיתח מתרת לה לינשא אזל לא מפקעת הקידושין למפרע להחיר הנאסר, וכבר הארכתי במקום אחר דגבי גע כחייב גע כריתות כלומר

כאנוס. ובחמישית, דינה ואע"פ שהיא אחת יוכבד כרביעית לפי שזיאת יוכבד פיתוי הוא ואינה קידושין מפני שהשלישית היו קידושיה קידושין. ופוערות לרוחיכה, אם מת וחללו האחין לאחת מהן פוערות לרוחיכה. ואסור בשנייה, מפני כראשונה וברביעית מפני השלישית. אלא אפילו מן האם. שהרי שלישיית אחותה של שני' מן האם היא ועמא דשנייה לאו אשחו היא משום ככי מותר בשלישית הא אם כיו קדושי שניה קידושין כוכ אסור בשלישית.

משמע שכן בלשון יוני קורין לאחת הן, וחמותו אפילו לאחר מיתת אשתו בשריפה, ורבי עקיבא סבר אתהן תרתי משמע והכי קאמר בזמן שאשתו וחמותו שתיהן קיימות דאיכא אותו ואתהן חמותו בשריפה אבל בא על חמותו לאחר מיתת אשתו דהוה ליה אותו ואותה לא מיחייב עליה שריפה, אבל לענין כרת מודה רבי עקיבא דכי מיעטה קרא משריפה כרת דידה כי דקיימא קיימא. אשת איש דקאמרינן אית לה שריותא, משתריא בגט ובמיתת הבעל דתנן (קידושין כ.) וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל. מדאורייתא מנלן, (שם יג:) דכתיב (דברים כ"ד ג') וכתב לה ספר כריתות וכו' או כי ימות איתקש מיתה לגירושין, מה גירושין שרו לעלמא דכתיב בקרא קמא וכתב לה ויצאה מביתו אף מיתה נמי שריא לעלמא. אחות אשה דאית לה שריותא משתריא במיתת אחותה, אבל [כמה] במה דאיתה לאחותה בחיי אף על גב דמגרש לה לא משתריא לה אחותה, ולענין יבום תנן (יבמות מא.) המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת הרי זו פטורה דאפילו חליצה לא צריכה, אלמא אחות גרושה דאורייתא, ולענין ממזר תנן (שם מד.) גבי פלוגתא דר' עקיבא ורבנן מודים בנושא את קרובת גרושתו שהולד ממזר. מדאורייתא מנלן דאף על גב דגרשה לא משתריא לה אחותה כמה דאיתה בחיי, (שם ה:) דכתיב (ויקרא י"ח י"ח) בחייה קרא יתירא, מכדי כתיב ואשה אל אחותה לא תקח בחייה למה לי, הכי קאמר כל בחייה ואפילו גרושה לא תקח. צו) אשת אח משכחת לה דאית לה שריותא באשת אחיו מאביו שאין

שנחייב בחייו משום אב' כ"כ לאחר מיחה: אב' לענין כרת מודכ ר' עקיבא. משמע דס"ל לרבינו דכרת נמי איכא לר"ע, וכ"כ החוס' יבמות ל"ד ע"ג ד"ה מאיסורא מי מיעטה רחמנא כלומר מלאו וכרת לה מיעטה אלא משרפה וכ"כ הרמב"ם פ"ג מא"ב ה"ח, דא עליה לאחר מיחה אשתו הרי אלו זכרת, וכחצ ה"ה וסובר רבינו דשריפה הוא דליכא אצל כרת איכא, וכו' אצל כרוב מן המפרשים פי' איסורא בעלמא מדכתיב ארור שוכב עם חותנתו אצל כרת ליכא וכן פרש"י ז"ל ולזה הסכימו הרמב"ן והרשב"א וכו"ג (כל' עריות) כחצ כדברי רבינו עכ"ל: אשת איש דקאמרינן אית לה שריותא

וכו'. כלומר נגע בחייו ובמיחה לאחר מיתת הבעל עיין (קידושין י"ג ע"ג) ובמ"ש בסמוך כאן: ויצאה מזינתו. ופי' ר' יוסי קרא לאשתו זינתו דעד השתא היחב זינתו וזרשוחו ועכשיו וילאח מזינתו מרשוחו לרשוחה, ועיין רש"י קידושין ז' א' וקונה את עצמה להיות זרשוחה: במיתת אחותה. דוקא ולא בגירושין דכתיב ואשה אל אחותה לא תקח לרור עליה בחייה כל זמא שהיא חי' ולאחר מותה מותרת: ולענין יבום חנן. (יבמות מ"א) החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חוללת ולא מחיבת וכן המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת הרי זו פטורה, ובגמ' פריך מאי וכן כלומר דהתם חוללת והכא פעורה ומשני אימא אצל המגרש אמר ר"ל כאן שנה רבי אחות גרושה מדברי חורב חלולת מדברי סופרים פי' דהעיקר ששנייה חוללת ולא מחיבת והאסורות מדאורייתא פעורות מן היבום. ובגמ' יליף לה מקרא (ויקרא י"ח י"ח) ויצאת י' ע"ג) ואשה אל אחותה לא תקח וגו' בחייה כל שבחיה הרי חייב היא ודרש מקרא יתירא: ולענין ממזר חנן. (יבמות מ"ד) המחזיר גרושתו והנושא חלולתו והנושא קרובת חלולתו יוליא והולד ממזר דברי ר"ע וחכ"ל אין הולד ממזר ומודים בנושא קרובת גרושתו שהולד ממזר, המחזיר גרושתו ר"ל לאחר שנשא או נחארסה שהיא זלזלה והנושא את חלולתו שאף היא זלזלה דלא יבנה, כלומר כיון שלא בנה שוב לא יבנה, והנושא קרובת חלולתו יוליא והולד ממזר דברי ר"ע משום דהוא סבר דיש ממזר מחייבי לאוין, ומחזיר גרושה ונושא חלולת חייבי לאוין הן ואחות חלולת נמי ס"ל לר"ע שהיא חייבי לאוין וחכמים מודים שיולא אלא שאין הולד ממזר מחייבי לאוין, וכ"ש באחות חלולת דלרבנן אינו אלא מד"ס: ורבנן מודים בנושא את

משנה הלכות

חשובות בדבר חדא דיבם לא חקרי אחר ועוד כתיב (דברים שס) ושנאה האיש האחרון וכחצ לה ספר כריתות או כי ימות האיש האחרון ואיתקש מיחה לגירושין מה גירושין שריא וגומרת אף מיחה שריא וגומרת ועיין רש"י שם ד"ה איתקש דהא דלא יליף לה ממשמעות דקרא דכתיב כתיב לה יוכל בעלה הראשון וכו'. עכ"פ מבואר דגירושין ומיחה מחירין ולא מצעלין הקידושין (ועיין לעיל אות מ"ח).

צו) אשת אח וכו'. שאין לו לאחיו (כלומר אחיו זה שמת), דאמר קרא (דברים כ"ה ה') כי ישבו

שהגע כורת הקידושין ומחיר לינשא האשה מכאן ולהבא לאחר אצל אינו מצעל הקידושין למפרע ולכן חקנו כלשון וברי את מותרת לכל אדם כלומר שהותרה מכאן ולהבא לאחרים אצל לא נחצלו הקידושין הראשונים, ובגמ' קידושין י"ג ע"ג וקונה את עצמה נגע ובמיחה הצעל בעלמא גע דכתיב (דברים כ"ד) וכחצ לה ספר כריתות אלא מיחה הצעל מנלן סברא הוא הוא אסרה והוא שרחה והא עריות דאסר לכו ולא שרי לכו ופרש"י כגון אשה אביו וכלתו ואשה אחי אביו שפ"י קדושי הצעל נאסרו לקרוביו וכשימות הצעל לא שרי לכו שאסורות לקרוביו לעולם, ושקו"ע עד א"ר אשי ז'י

לו לאחיו זרע לא ממנה ולא מאשה אחרת, ודוקא דהוה ליה הוא ואחיו בעולם אחד דההיא אית לה שריותא ביבום, אבל יש לאחיו זרע מכל מקום ואפילו זרע פסול כגון שבא אחיו על אחת מחייבי כריתות והוליד ממנה, אי נמי אין לו זרע ולא הוה הוא ואחיו בעולם אחד אלא נולד לאחר מיתת אחיו, ואשת אחיו מאמו בין יש לו בנים ובין אין לו בנים, כיון דהני לאו בנות יבום נינהו לית להו שריותא לעלם. ומנלן דכי יש לו לאחיו זרע אפילו מאשה אחרת אף על פי שיש לו כמה נשים ולא היה להן זרע מעולם דכולן פטורות מחליצה ומיבום, דאמר קרא (רברים כ"ה ה') ומת אחד מהם ובן אין לו בגברא תלא רחמנא, אי גברא לית ליה בני אע"ג דאיתתא אית לה כמה בני מגברא אחרינא בת יבום היא, ואי גברא אית ליה זרעא מכל היכא דאית ליה ואף על גב דאית ליה כמה נשי ולא הוה להי זרעא מעולם, לאו בנות יבום נינהו. ומנלן דכל דאית ליה זרעא פטור מיבום ואפילו בת ברא ובת בריתא ואפילו לכמה דארי, דכיון דמיקרי זרעיה בעולם פטור מיבום צוז דתניא (ב"ב קסו.) ובן אין לו אין לי אלא בן, בן הבן ובת הבן ובן בת הבן מנין, תלמוד לומר ובן אין לו מכל מקום, אי לאו דכתב

קרובת גרושתו. כגון אחותה או אמה שכולל ממזר כדאמרין ואשה אל אחותה וגו' צחייה (יצמות ח') כל שצחייה וכל דאין דהו"ל למימר ומודים צחייה כריתות חלל חידי חידי דחיירי בגרושה חנא לה אחות גרושה: באשת אחיו מאביו. דכתיב כי ישבו אחים יחדו (דברים כ"ה ה') ומת אחד מהם ובן אין לו ויליף אחיה אחיה מצני יעקב שבו אחים מן האב ולא מן האם ומיכו אפי' ממזר פוטר מן היבום ולא אמרינן דנילף מצני יעקב שכשרים היו, ובגמ' (כ"ב ע"א) ואימא הכי נמי ומשני

כיון דלענין יבום מיפטר נפטר מיזקק נמי זקיק: זרע אפילו מאשה אחרת. דהחורה הקפידה ולא ימחה שמו מישראל וכיון דיש לו זרע לא ימחה שמו והנשים לא מיפקדי בפ"ו וליכא צבו לא ימחה: אע"ג דאיתתא אית לה. דכיון דאין לה מצעל הזה שמת צלל צנים עליה מועל החיוב להקים לו זרע, שהיא משועבדת לו להקים זרע: ואי גברא אית ליה זרעא מכל היכא דאית ליה. והוא שיקראו זרעו ואפי' ממזר אבל משפחה ועכו"ם לא מקרי זרעו ואינו פוטר: דתניא ובן אין לו. (ב"ב קט"ו ע"א)

משנה הלכות

אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא חכיב אשת המת החולה לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה. ובגמ' יצמות י"ז ע"ב כי ישבו אחים אחים המיוחדים צנחלה פרע לאחים מן האם, רבה אמר יליף אחיה אחיה מצני יעקב מה להלן מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם. ועיין ב"ב ק"ט ובן אחד הבן ואחד הבת, ואע"ג דצמח מקומות אין הבת בכלל הבן ואפילו לא בכלל הולד וביבוסע כתיב שמת צלל ולד וכהוה לו צנות כמבואר בגמ' (עיין עירובין ס"ג ומגילה ג' ע"ב צחוס' שם ד"ה מלמד) ועיין חשו' הרא"ש כלל פ"ב דאין הצנות בכלל הצנים מיכו כאן דרשו זרע אין לו עיין עליו כל שיש לו זרע ואפילו מחייבי כריתות חוץ מצא על השפחה או הגוייה שאין הזרע שלו דרחמנא אפקרה לזרעיה ואין להם יחס כלל.

יולאי יריכה של צח קודמין לאחין וע"ש צחוס' ד"ה בן הבן ובן הבת ודו"ק ועיין עוד חוס' ב"ב ק"ט ע"א ד"ה כיון דלענין יבום בן ובת כהדדי נינהו וא"ת מנלן דצח פוטר מן היבום אי מדכתיב ובן אין לו עיין עליו הא חילטריך לאיחויי ממזר כדאמר (יצמות כ"ב ושם ד"ה בן) וי"ל דשקולין הן. ורבינו הצליע קושיא זו בדבריו הקדושים כאן צסמוך דכתיב ומנלן דאפי' זרע פסול דחנן (יצמות כ"ב) מי שיש לו בן מ"מ פוטר וכו' כי היכי דקא מייחתי חנא זרע דזרע, מאין לו, זרע פסול נמי איתא מאין לו דהא ובין אין לו כתיב וקא מרבה חנא אפילו צח וכל דאחי מינה אלמא אין לו משמע כל דשמיא זרע צעולם זרע פסול נמי זרעא הוא ואחי מאין לו. פירוש כי היכי דאמור צדוכתיב קחי אדלעיל מיניה כלומר שזה ציאור אדלעיל. ועיין א"ע סי' קנ"ו צאריכות דינים אלו.

ולקמן (ס' ע"א) כתיב רבינו חני כי ישבו אחים יחדו וגו' ובן אין לו אין לי אלא בן בן הבן וכו' ח"ל ובן אין לו מ"מ אי לאו אין לו הוה אמינא צח לא פטרה מן יבום כדאשכחן צבן סורר ומורה דדוקא בן ולא צח לענין יבום נמי, כלומר נמי אימא בן ולא צח כתיב אין לו ע"כ. ועיין ב"ב קט"ו ע"א סדר נחלות כך הוא איש כי ימות ובן אין לו והעצרתם את נחלתו לצחו בן קודם לצח כל יולאי ירכו של בן קודמין לצח צח קודמת לאחין

צוז דתניא ובן אין לו. (ב"ב קט"ו ע"א) וכתיב רבינו אי לאו דכתיב רחמנא אין לו הו"ל דוקא בן ולא צח כי דאשכחן צבן סורר ומורה. והא"ז ח"א סי' תרי"ב הביא וז"ל ובה"ג פי' דצח פוטר את היבום נפקא לן מעיין עליו דהכא. ובספר המקלועות כתיב חאני כי ישבו אחים יחדיו אין לי אלא בן בן הבן ובת הבן ובן בת הבן ובן בת הבת ובת בן הבן וכן הבת ובת

וכחצ רבינו חי לאו דכחצ רחמנא אין לו כו"א דוקא בן ולא בת כי דאשכחן בן סורר ומורה, השתא דכתיב אין לו עיין עליו לאתויי כל דשמיה זרע. ומנלן דאפילו זרע פסול, דתנן (יבמות כב.) מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אשת אחיו מן החליצה ומן היבום, ואמרין מכל מקום לאתויי מאי, אמר רב יהודה לאתויי ממזר, מאי טעמא, אין לו עיין עליו, כי היכי דקא מייתי תנא זרע דזרע מאין לו, זרע פסול נמי אתי מאין לו, דהא ובן אין לו כתיב וקא מרבה תנא אפילו בת וכל דאתי מינה אלמא אין לו משמע כל דשמיה זרע בעולם, זרע פסול נמי זרעיה הוא ואתי מאין לו. פירוש כי היכי דאמור בדוכתיה. מת האב והיה לו בן ומת הבן לאחר אביו, כיון שהניח בן אפילו לא היה לאחר אביו אלא שעה אחת לא צריכה לא חליצה ולא יבום לא היא ולא צרתה. זו שאמרנו, אם היה בן גדול אבל אם היה קטן ומת הבן בתוך שלשים יום משעה שנולד נפל הוא ובעיא חליצה בלבד, צח) ודוקא דלא כלו לו חדשיו תשעה ירחי אבל כלו לו חדשיו ומת

פערה וכבר כתב שם דשבוש הוא: מת האב והיה לו בן וכו'. בגמ' נדה מ"ד ע"א חנוק בן יום אחד וכו' וזוקק ליבום ופוטר מן היבום, ובגמ' וזוקק ליבום דכתיב כי ישבו אחים יחדו אחים שהיה להם ישיבה אחת בעולם, ופוטר מן היבום, ובן אין לו אמר רחמנא והא איך ליה ע"כ. ופרש"י ופוטר מן היבום אם נולד לאחר מיחה לביו ויהי שעה אחת ומח אצל כל זמן שמטוברח חיבו מחירה לינשא. ופי' רבינו דמה שאמרו חינוק בן יום אחד לאו דוקא חלא ה"ה שעה אחת דכל שחי אחר לביו פוטר דכרי בשעת מיחה היה לו בן ופטור: אלא שעה אחת. שעה אחת לאו דוקא חלא אפי' רגע, ואפילו גוסס ואליו מח נמי פוטר מן היבום, וכן לכיפוף וכמ"ש רבינו בסמוך: זו שאמרנו אם הי' בן גדול. כלומר שדלחי הי' בן קיימא: אב"א אם הי' קטן ומח הבן בחוף שלשים יום. כלומר דכיון שהבן קטן ומח בחוף שלשים יום מלידה, חיישינן שמח נפל ובעיא חליצה בלבד דאי ודאי נפל יבומי נמי מלי יבום. וכנה האי גדול כאן כוונתו נראה גדול בכה ולא בשנים דכל שהוא גדול וכלו לו חדשיו הרי הוא פוטר מן היבום, כמבואר בדבריו בהל' יבום וחליצה פסק וביבא דמיח ושצק איחאה כדמיעברא ע"ש ספק כלו ספק לא כלו חי שכו

משנה הלכות

עכ"ת. וצח' יונחן אין ליח אנו השיבין כציר ואימן כנערה יבם וכו' והנה מבואר דבת במקום בן לענין יבום שהרי הסכים עמהם הקב"ה וזכו להלכה זו.

ומערתה נלפענ"ד לישב נמי מה שהקשה בהגב"א שרבינו הביא צרייחא זו דמחניח צפ' נחלות בגמ' (ב"ב קע"ו) ומשמע דמאין לו דרשינן זרע פסול נמי דכיון דבן לאו דוקא דאי דוקא א"כ בן ולא בת נמי כמו בן סורר ומורה א"כ כולכו יליף מאין לו. וקשה מה הקשו החוס' (קידושין ד' ע"א ויבמות ע' ע"א) על הצרייחא זרע אין לה והא אפיקחיה לזרע זרעה ומנלן לזרע פסול והא לכה"ג כולכו ילפינן מאין לו ע"ש, ולהכ"ל קלח י"ל דהתם צבנות ללפחד דוקא זרע כשר יליף צבנות ללפחד דלדקניות היו אצל זרע פסול מנין ולכן מאין לו יליף כולכו, ומיכו רבינו הביא מהא צרייחא דנאמרה לענין נחלות דצאמח משם דרשו צבנות ללפחד והקב"ה הסכים עמהם.

צח) ומש"ד ודוקא דלא כלו לו חדשיו אצל כלו לו חדשיו ומח אותו הכן בחוף שלשים יום בעיא חליצה וכו' לכאורה הלשון הוא מקושי' הבנה

בבת מנין ח"ל אין לו עיין עליו חי לאו אין לו בת לא הוי פטור מיבום כדאשכחן בן סורר ומורה דדוקא בן לענין יבום כתיב אין לו עיין עליו ע"כ לשון המקלועות. הרי משמע שיש צרייחא שנוי' צפ"י דבת פוערת מיבום ודרשינן לה מאין לו עיין עליו כדברי הלכות גדולות עכ"ל. הנה נראה דהא"ז לא הי' לו גירסא רבינו כמו שהיא לפנינו והביא שם ספר המקלועות כדברי רבינו.

ולא אחד מעטי מהרהורי לבי למכ להם לדיק מאין לו ולא הביאו מקרא מלא (במדבר כ"ז א') וחקרונה צנות ללפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה למשפחת מנשה בן יוסף וגו' וחקרונה לפני משה ולפני אלעזר הכהן וגו' אבינו מח צמדבר וגו' למח יגרע שם אבינו מחוך משפחתו כי אין לו בן חנו לנו אחזה בחוף אחי אבינו ובגמ' (ב"ב קי"ט ע"ב) חנא צנות ללפחד חכמניות הן שלפי שעה דברו דא"ר שמואל בר רב ילחק מלמד שהי' משה יושב ודורש צפרשא יצמין שנאמר כי ישבו אחים יחדו אמרו לו אם כבן אנו נחשבין חנה לנו נחלה כבן אס לאו אחיבם אמנו מיד ויקרב משה אח משפטן לפני ה'. ועיין רש"י שם הג"ה ועיין רש"י

אותו הבן בתוך שלשים יום בעיא חליצה ויבומי לא מתייבמה. מת לאחר שלשים בחיי האב אינה פטורה מן החליצה ומן היבום, לאחר מיתת האב לא בעיא לא חליצה ולא יבום, ואם היו לו מאה בנים ומתו כולן בחייו ולא הניח בן מכל מקום ולא בן הבן ולא בת הבת, בעיא אשתו חליצה או יבום, ואפילו היה גוסס ומת הבן ואחר כך מת האב בעיא יבום או חליצה. אשת אחיו שלא היה בעולמו ואשת אחיו מאמו דקאמרינן דלאו בנות יבום הן מנלן, דתניא (שם יז: (ורברים כ"ה ה') כי ישבו אחים יחדיו אחים שהיתה להם ישיבה אחת בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו, יחדיו המיוחדין בנחלה פרט לאחים מן האם. ואשת אחיו מאביו שהיה בעולמו דקאמרינן בת יבום היא, אפילו אחיו מאנוסה ואפילו מחייבי כריתות וכל שכן מחייבי לאוין, אחיו הוא ומיבם. לענין אחיו מאנוסה תניא (יבמות י:) היתה אמו אנוסת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת פוטרת צרתה, אלמא היכא דליכא ערוה למיסרא לצרה, מיבם אשת אחיו מאנוסה. ולענין ממזר תנן (שם כב.) מי שיש לו אח מכל מקום זוקק את אשת אחיו ליבום ואמרינן מכל מקום לאתויי מאי, אמר רב יהודה לאתויי אפילו אח ממזר, ותנן נמי (שם כ.) איסור קדושה חולצות ולא מתייבמות וחדא מינייהו בת ישראל

שלשים יום פוער ואי לאו חולץ ואינו מיבם ע"ש, ורבינו כחז לא בעיא חליצה וזכר הכרש"ע כחז דל"ל לא בעיא ולפענ"ד בעי חליצה וכוונתו שספק וכמ"ש צמו שם זה"ל יבום וחליצה: ואפ"ל היה גוסס ומת הבן ואח"כ מת האב בעיא יבום או חליצה. משנה פ"ק דהלכות מ"ו אדם אינו מעמל עד שחלל נפשו ואפילו מגוייד ואפילו גוסס זוקק ליבום ופוער מן היבום ופי' הר"ש זוקק ליבום דכל זמן שחלל גוסס יבמחו אסורה ליגשא ופוער מן היבום, דאם מת והניח בן גוסס אשתו פוערה מן החליצה ומן היבום ועיין

פי"מ צ"ס שם ובעור א"ע סי' קנ"ו וצ"ע שם, ולהוליא ממה שכחז המרדכי מו"ק דגוסס הרי הוא כמה וכבר הארכתי צ"ד דזה: לאשת אחיו שלא הי' בעולמו. שנוגד האח קען אחר מיחה בגדול, הרי הוא אשת אח שלא במקום מלוא ופוערה לרחה: דלאו בנות יבום הן. והגם שאחיו מת בלא בנים פטורות מן היבום: יחדיו. משמע ישיבה אחת בעולם, בין שנוגד אחיו הקטן קודם שייבם שמעון אשת ראוון בין שנוגד אחר שייבמה ומת שמעון אסורה על לוי לעולם ואם הי' לשמעון אשה אחרת גם היא פטורה מהחליצה ומיבום ופוערה לרחה ולמרת לרחה עד סוף העולם דבשעת נפילה ראשונה לא היה בעולמו אע"ג דבשעת נפילה מאחיו השני כבר הי' בעולמו. וכן סיים רבינו כאן בסמוך, ועיין א"ע סי' קע"ג סי"ב: ואפ"ל מחייבי

משנה הלכות

דכהה ביבמות (ל"ו ע"ב) א"ל רב אשי לרב הושעיא צרי' דרב חידי החס חנן רש"ג אומר כל ששהה בחדם ל' יום אינו נפל הא לא שכה ספיקא הוי ואיחמר מת צחוק ל' יום ועמדה ונתקדשה רבינא משמי' דרבא אמר אם אשת ישראל היא חוללת ואם אשת כהן היא אינה חוללת וכו' א"ל רבינא לרב משרשיא ועיין חוס' שם מת צחוק ל' יום וכו' נראה דהכי גרסינן ולא כרש"י דגרים צפ' ר"א דמילה (דף קל"ו) מת צסוף ל' יום כיון דצפ' יש צכור (צכורות מ"ט) אמרינן דיום ל' כשלפניו מה לי ביום ל' מה לי צחוק שלשים מיהו צה"ג כחז דביום ל' אפי' פיהק ומת לרבנן לא הוי נפל דדוקא חוק שלשים הוא דאמר צבצב פיהק ומת לד"ה מת הוא משמע דגרסי' הכא מת ביום שלשים דאי לאו הכי מנין היה להם חילוק זה ע"ש.

אמרו חינוק בן יומו זוקק ליבום ופוער מן היבום ועיין מאירי כאן. א"כ ל"ע לכאורה מה שכחז רבינו אצל כלו לו חדשיו ומת אחיו הבן צחוק שלשים יום בעיא חליצה וכו' שהרי כיון שכלו לו חדשיו לא בעי כלום וכבר זיין המגיה שז"ל לא בעי חליצה ע"ש.

וקצת הי' נראה לדחוק בדברי רבינו לפמ"ש צ"ח הגדול סי' חרי"ג חנן פ' יולא דופן חינוק בן יומו זוקק ליבום ופוער מן היבום וכו' ומוקי לה בגמ' שכלו לו חדשיו והיכי דמי כלו לו חדשיו כבר פי' רבותי ע"י מעשה שאם היחה אמו מונה עליו ע' חדשים מלאים מעבילתה עד יום לידתה כה"ג לא קים לן בגויה שכלו חדשיו ואינו פוער את אמו מן החליצה דלשון קים לן משמע שדבר צרור ופשוט הוא כאור להרים דכלו לו חדשיו וזו שמנין עבילתה צידה אין זה צרור שמא לא נחעזרה סמוך לעבילתה עד סמוך לוסתה דאשכחן דאפילונו צזה וכו' אלא הי"ד קים לן בגויה כגון שצא עלי' סמוך לעבילתה ושצ פירש ולא צא עלי' עד חודש ולצסוף צ' חדשים לציחה שניה הוכר עוברת הרי הדבר ידוע שמשעת ציחה ראשונה נחעזרה וכו' ע"ש, ומבואר

ובתבו ז"ל דכל אלו הדברים דוקא צשלא נחזרר אם כלו לו חדשיו כגון שלא ידעה זמן עיבורה אצל אם נחזרר שכלו חדשיו כגון שבעל והלך לו מיד למדינת הים וילדה לסוף חשעה שלמים או לשעבה אפילו למקוטעין אפילו ילא ראשו ורובו ולד גמור הוא וע"ז

לממזר, וקיימא לן (שם כ:): דאין מתיבמות מדרבנן, גזרו ביאה ראשונה אטו ביאה שניה, אבל מדאורייתא חיבי לאוין בני יבום נינהו. (צט) [פסק] והיכא דהוה נסיב אחיו חדא מהני עריות דלגבי דידיה ערוה ולאחיו שריא ומת אחיו בלא זרע ונפל ערוה קמיה, באיסורא קיימא ולית לה שריותא. ומאן ניבנהי הגי עריות, (שם ב.) בתו ובתו ובתו בנו בת אשתו ובת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו אחותו ואחות אמו ואחות אשתו ואשת אחיו מאמו ואשת אחיו שלא היה בעולמו וכלתו. בתו ובתו ובתו בנו בת אשתו בת בתה ובת בנה חמותו ואם חמותו ואם חמיו וכלתו משכחת להו כגון שנשאת אחת מהן לאחיו מאביו ולא מאמו או לאחיו מאביו ומאמו. וכן אחות אשתו משכחת לה בין באחיו מאביו ולא מאמו ובין באחיו מאביו ומאמו כגון שהיו שני אחים גשואין שתי אחיות, אבל אחותו לא משכחת לה אלא באחותו מאמו ולא מאביו שנשאת לאחיו מאביו ולא מאמו, וכן אחות אמו לא משכחת לה אלא בנשואה לאחיו מאביו ולא מאמו. וכן אשת אחיו מאמו לא משכחת לה אלא בנשואה לאחיו מאביו ולא מאמו, והיכי דמי, כגון דהוה ליה תרין אחי חד מאמו ולא מאביו וחד מאביו ולא מאמו ונסיב אחיו מאמו אשה ומת או גרשה והדר אינסיב לאחיו מאביו ומת אחיו מאביו בלא זרע ונפל קמיה, השתא מאחיו מאביו באיסורא קמא קיימא. וכן אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא דיבמה אחיו שהיה בעולמו ומת הוא נמי בלא זרע ונפל קמיה השתא מאחיו שהיה בעולמו, כיון דמעיקרא הוה אסירא עליה באיסורא אשת אחיו שלא היה בעולמו אע"ג דהדר נפל קמיה

כריתות. חייב ציבוס מדאורייתא לחי עשה ודחי לית ופוער כ מיד: דאין מחייבמות מדרבנן. בגמ' (יצמות כ' ע"ג) קפסיק וחתי ל"ש מן הנישואין ול"ש מן הכירוסין בשלמא מן הנישואין וכו' אלא מן הכירוסין לא חפשה גרידא יבא עשה וידחה לית וכו' עד אלא אמר רבא גזירי ביה ר' אשונה אטו ביה שניה, פי' ביה ר' אשונה דמקיים כה עשה ומלי למידיחי אטו ביה שניה דלא מלי למידיחי דהא חייקים כה עשה ולא דמי לכל יבמה שלאחר ביה ר' אשונה מותרת לו כחשמו: [פסק] וכיכל דכוכ נסיב אחיו. פי' אפילו הי' לו נשים אחרות שלא היו אסורות עליו משום ערוה: ואם חמיו אחותו ואחות אמו. ובהג' ראש"ע מלמו כלומר אחותו מאמו,

ובלחמא כי רבינו בעלמו ממשיך דלא משכחת אלא באחותו מאמו שנשאלה לאחיו מאביו וכבר לייין כן (רע"ה): ובן אשת אחיו שלא הי' בעולמו כו' באיסורא קמא קיימא. עיין א"ע סי' קע"ג סי"ב:

משנה הלכות

(צט) [פסק] והיכא דכוכ נסיב אחיו חדא מהני עריות. משנה יצמות ב' ע"א חמש עשרה נשים פוערות לרוחיהן ולרות לרוחיהן מן החליצה ומן היבוס עד סוף העולם ואלו הן בתו ובת בתו וכו' כולכה במשנה אלא שרבינו גרס בת אשתו ובת בתה וכו' וכו' ובת בתה ובתמשנה גרסי ובת בתה קודם ואח"כ ובת ובסיפא שם מפרש שהאי פוערות מיירי כגון שהיכה אחת מהן נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שחיהן פוערות וטעמא יליף שם בגמ' מלרור. וז"ש רבינו בסמוך והיכא דכוכ נסיב אחיו חדא מהני חמש עשרה דקאמרינן ומת אחיו בלא זרע ונפל קמיה חתו או חדא מהני עריות דאילו לא ערוה הואי חזיה ליה ליבומה כשתא דערוה היא באיסורא קיימא ולא מיבעיא ערוה דבאיסורא קיימא אלא היכא נמי דכוכ נסיב אחיו חדא מהני דאמרינן ואית ליה כמה נשי אחרנייחא ומת בלא זרעא כי היכי דערוה באיסורא קיימא ופטירא מחליצה ויבוס לרע ערוה נמי כערוה דיא ואסירן עליה איסור כרת, ולא מיבעיא וכו'.

דקים לו בגויי שכלו חדשיו לשיטה זו ליכא אלא עם בירור אחר ובסתם אכתי יש לספוקי ולכן כתב רבינו דלריכה חליצה וז"ע. ועיין ב"י א"ע סי' קנ"ו וסי' קס"ד ועיין שו"ת הגר"ע סי' ל"ח.

וקצת הי' נראה לדחוק בדברי רבינו לפ"מ שנחלקו הראשונים ז"ל בכלו לו חדשיו אי בעינן נמי שגמרו לפרניו ושערו דהעור סי' קנ"ו כ' ואפי' זרע שילד אחרי מוחו כגון שמת והניח אשתו מעוברת פוער ודוקא לאחר שילד ויהיה בר קיימא כגון שידוע שילד לע' חדשים ולא משכחת לה אלא כשפירש ממנה אחר עזילתה ולא קרב אליה אח"כ וכו' והוא שגמרו לפרניו ושערו ומשמע קלח דקאי אכלו חדשיו דבפי נמי גמרו לפרניו ושערו וכן נראה מד"מ שם אות ג' שכתב וז"ל ובגמ' פי' הערל ע"א דכשכלו לו חדשיו אין לריך גמר סימנים דהיינו לפרניו ושערו ע"כ ועיין ביאור הגר"א א"ע סי' קנ"ו אות ע"ז מה שביאר היפוך מדברי הב"ש שם וכגם שדחקתי לישב גירסת הספר מ"מ אם נאמר די שבו עפות הדפוס כהמגיח הי' אחי שפיר וז"ע.

השתא מאחיו שהיה בעולמו, באיסורא קמא קיימא. [פסק] והיכא דהוה נסיב אחוה חדא מהני חמש עשרה דקאמרינן ומת אחוה בלא זרעא ונפל קמיה בתו או חדא מהני עריות דאילו לאו ערוה הואי הוה חזיה ליה ליבומה, השתא דערוה היא באיסורא קיימא. ולא מיבעיא ערוה דבאיסורא קיימא אלא היכא נמי דהוה נסיב אחוה חדא מהני דאמרן ואית ליה כמה נשי אחרנייתא ומת בלא זרעא, כי היכי דערוה באיסורא קיימא ופטירה מחליצה ויבום צרת ערוה נמי כערוה דמיא ואסירן עליה איסור כרת. ולא מיבעיא ערוה וצרותיה דקאי עלייהו באיסור כרת אלא אפילו צרת צרה נמי, כגון דהוה אית ליה אחי אחרניי ויבמה חד מאחיו לצרת ערוה דלא חזיא ליה לדידיה וההוא חד מאחים דיבמה להא צרה אית ליה נשי אחרנייתא ומת הוא נמי בלא זרע ונפל קמיה צרת ערוה וצרותיה, כי היכי דצרת ערוה לאו בת יבום היא צרת צרה נמי כצרה דמיא ופטירן כולהי מחליצה ויבום, וקיימן עליה באיסור כרת, דכיון דלא חזיא ליה ליבומי, כרת דאשת אח כי דקיימא קיימא. וכי אסירא צרת ערוה היא וצרותיה וצרות צרותיה דוקא צרת אשת אחיו דאילו לא הואי ערוה למיסרה הוה חזיא היא ליבומה, השתא דהויה לה צרת ערוה כי היכי דאסירא ערוה אסירן צרותיה וצרות צרותיה וקאי עלייהו כאיסור אשת אח, אבל היכא דהוה נסיבא חדא מהני חמש עשרה עריות לאיניש מעלמא אי נמי חדא משש עריות דלא איפשר לאיניסובי לאחים, ומאי נינהו אמו ואשת אביו ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו, ואית ליה לההוא נוכראה דנסיב חדא מהני עריות נשי אחרנייתא, בההוא גונא איבעי [אי בעי] למינסב שריא ליה. ומגלן דאסירא צרת ערוה במקום מצוה היכא דאילו לא הואי ערוה למיסרה הוה חזיא ליבומה אבל שלא במקום מצוה היכא דהוה נסיבא אחת מכל עריות האמורות בתורה לאיניש מעלמא ואית ליה לההוא דנסבה נשי אחרנייתא לא אסירא צרתה, דתנן חמש עשרה נשים וכו' ושש עריות חמורות מאלו מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות אמו ואשת אביו וכו'. מנהני מילי, (שם ג:) דתנו רבנן [ויקרא י"ח י"ח] ואשה אל אחותה וגו' עד שאין צרה אלא מאת, אשכחן דאסירן צרות דהני עריות מדאורייתא כי דקתני, (ק) ואין לי אלא הן צרותיהן מגין

והיכא דהוה נסיב אחוה חדא מהני חמש עשרה וכו'. פי' דנסמוך קאמר דכני חמש עשרה נשים פעורות מן היבום ומן החליצה כיון שסם אסורות עליו משום ערוה, ועכשיו הוסיף דלא מיבעיא ערוה עלמה דבאיסורא קיימא ואסורה לה שכיחא פעורה חלל כי היכא דערוה אסורה ופטירה מן החליצה ומן היבום לרת ערוה ולרות לרותיהן עד סוף כל הדורות: וכי אסירא לרת ערוה. פי' דכני חמש עשרה נשים שאסורות עליו הוא משום דנשאו לאחיו ולכן סם אסורות עליו ופעורות לרותיהן, חלל אס נשאן חלו החמש עשרה עריות לאיניש מעלמא וכוא נכרי למשפחה, כרי אחיה האשה שכיחא ערוה עליו אסורה לו חלל אס כי' לו עוד נשים אחרות שנשא ומת או גירש כ"ז מותר זכין אי רלכ לישא אחוס: אי נמי חדא משש עריות. שם ג' ע"ג ודף י"ג ע"א במשנה שש עריות חמורות מאלו מפני שנשואות לאחרים לרותיהן מותרות. ופרש"י שש עריות יש שחמורות מאלו ומכו חומר

שלבן שנשואות לאחרים ואין ראוי להנשא לאחיו מאביו ואם מחו בעליהן שכן נכריות חלל זה לרותיהן מותרות להנשא לזה, שאין לרת ערוה אסורה חלל כשנפלה לייבום עם הערוה פעם אחת שכיון שפערה לרת ערוה עמדה עולמית באיסור אשת אח שיש לה זנים חלל זו כיון שמעולם לא נפלה לייבום אין לרתה אסורה, שאין לרת חלל מאת, דכתיב ערוה אשת אחיך. ועיין דף ח' ע"ג גופא רבי אומר וכו': ומגלן דאסירא לרת ערוה במקום מצוה. פי' דמילתא דתמיכה הוא דהיכא דיש מצוה לייבום ואילו לא הוה לרתה ערוה הייתה חייבת לייבום או בחליצה, והיכי דנשאה לאיש נכרי והערוה אינה בת לייבום לרתה מותרת לינשא לו ולא נאסרה אף שכיחא לרת ערוה נמלא דהמצוה של יבום גרס הפעור והאיסור: ושש עריות חמורות מאלו מפני שהן נשואות לאחרים. וכיון דלא אפשר להני שש עריות לאיניסובי לאחים לרותיהן מותרות: מנהני מילי. (יבמות ג')

משנה הלכות

ובנשואין לא משכחת לה בנשואין קמיירי באונסין לא קמיירי לא כמו שפי' בקוגע' וכו' ע"ש, ועיין רש"י שם בכל המשנה בציאור בני עריות.

(ק) ואין לי חלל הן וכו'. (ג' ע"ג) מנה"מ (דערוה ולרתה ולרת לרתה לעולם פעורות) דח"ר

ופרש"י דכאי בתו מאנוסחו מיירי דאי מנשואתו היינו בת אשתו דלא גרע מפני שכיחא בתו וכתבו החוס' ד"ה בתו דלפ"ז הא דאמרו בגמ' (ע' ע"ג) ר' יכודה מתרגם מחמתו ואילך הא דתני ר' חייא זכולן אני קורא זכין באסורה לזה מותרת לזה חלל שיתא זכין דרישא לא, משום דבתו כיון דבאונסין קא משכחת לה

תלמוד לומר (שם) לצרור, צרות דצרות מנלן דקתני תנא במתניתין פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן וקא מפרש תנא קא) כיצד פוטרות צרותיהן כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה ואפילו הן מאה, מדאורייתא מנלן, (יבמות יג.) אמר רב יהודה אמר קרא לצרור הוה ליה לקרא למיכתב לצור, מאי לצרור, דאפילו צרות דצרות אסירן כצרות, רב אשי אמר צרה דצרה לא צריכה קרא סברא הוא, צרה מאי טעמא אסירא, דבמקום ערוה קיימא, צרת צרה נמי במקום ערוה קיימא. אמו דקתני תנא דשריא צרתה, דוקא אמו נשואת אביו דלא חזיא לאינסובי לאחיו מאביו כי דאמרינן אהורן, דאנוסת אביו שריא ליה כרבנן, צרתה כמותה. קב) [פסק] היכא דהוה אמו נסיבא אנוסת אביו לאחיו מאביו ואית ליה לההוא אחיו נשי אחרנייתא ומת בלא זרעא ונפלה לה קמי ברה פטרה צרותיה, דתני לוי (שם י.) אמו פוטרת צרתה, פעמים אין פוטרת צרתה,

ע"כ) מנכ"מ דח"ר אשכ חל אחוחא לא תקח לרור לגלות ערוה עליה בחייכו' ואין לי חלא היא לרחק מנין ח"ל לרור וכו' ועיין הגכות הגר"א שם. מכאן אמרו חכמים חמש עשרה נשים פוערות לרוחיהן ולרות לרוחיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם, יכול שאני מרבה אף שש עריות חמורות וכו' ילאו שש עריות חמורות מאלו הואיל דאי לינשא לאחים לרוחיהן

מוחרות שאין לרה חלא מאה. ופרש"י חלא מאה, הואיל ופערה הכחוז מזיקתו הרי היא עליו בחיסור אשכ חש שיש לה בניס שכיח זכרה דכתיב ערות אשכ אחיך חבל בעלמא לא רמי' איסור אשכ חש עלה ושריא ליה ע"כ: ואפ"ל הן מאה. ובגמ' גרס עד סוף העולם: מאי לרור. משמע דריש לה מקרא גופי': אהורן. נראה פי' אחריו דאנוסת אביו שרי' ובפי' הרעז"ה פי' במקום אחר: היבא דכוכה אמו נסיבא אנוסת אביו. ובגמ' א"ל כחז דהאי מילת נסיבא גרס אחר אנוסת אביו קודם לאחיו, ולפענ"ד אפי' לפי גירסתו אחי שפיר וה"פ היכא דכוכה אמו נסיבא כלומר שהיתה נשואת לאחיו מאביו חלא דלפי שאסור ולכן הטיל צנתיכם אנוסת אביו ושפיר מוחרת לו לאחיו מאביו: אמו פוערת לרחק פעמים אין פוערת לרחק. כלומר שאין

משנה הלכות

מוחרות שאין לרה חלא מאה ע"כ. ופרש"י שאין לרה חלא מאה, הואיל ופערה הכחוז מזיקתו הרי היא עליו בחיסור אשכ חש שיש לה בניס שהיא זכרה דכתיב ערות אשכ אחיך חבל בעלמא לא רמי' איסור אשכ חש עלה ושריא ליה ע"כ.

(ויקרא י"ח) אשכ חל אחוחא לא תקח לרור לגלות ערוה עליה בחייכו' עליה מה ח"ל לפי שנאמר (דברים כ"ה) יצמה יצח עליה שומע אני אפי' זאחה מכל העריות האמורות בחורב הכחוז מדבר נאמר כאן עליה ונאמר להלן עליה מה להלן במקום מלוב אף כאן במקום מלוב ואמר רחמנא לא תקח ואין לי חלא היא לרחק מנין ח"ל לרור ואין לי חלא לרחק לרחק מנין ח"ל לרור ולא לרור ואין לי חלא אחות אשכ שאר עריות מניין אמרת מה אחות אשכ מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אסורה ליבם ואין לי חלא הן לרוחיהן מניין אמרת מה אחות אשכ מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם ולרחק אסורה אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואסורה ליבם לרחק אסורה מכאן אמרו חכמים חמש עשרה נשים פוערות לרוחיהן ולרות לרוחיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם יכול שאני מרבה אף שש עריות חמורות מאלו שיהיו לרוחיהם אסורות אמרת מה אחות אשכ מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואפשר לינשא לאחים ואסורה ליבם ולרחק אסורה אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת ואפשר לינשא לאחריים ואסורה ליבם לרחק אסורה ילאו שש עריות חמורות מאלו הואיל דאי אפשר לינשא לאחים לרוחיהן

קא) כיצד פוערות לרוחיהן וכו'. בגמ' (י"ג ע"א) מנכ"מ אמר רב יהודה דאמר קרא (ויקרא י"ח) לרור החורה ריבחה לרות הרבה רב אשי אמר סברא היא לרה מ"ע אסירא דמקום ערוה קיימת לרה לרה נמי במקום ערוה קיימא. ועיין הגכות הגר"א דף ג' ע"ב אות א' ואין לי חלא לרחק לרחק מנין ח"ל לרור ולא לרור וכחז חל"מ וכ"כ בספר הישר לרה ובה' הרמב"ן דלא גרס לה ע"ש וכן נראה גירסת רבינו דלא הביא בסמוך הא דלרור לרור חלא כאן. וברש"י שם עוד כתב לרור לרות הרבה כו' והוא שנוי' דר' יהודה ובחוס' יבמות דף ב' ע"א ד"ה עד סוף העולם כתבו דלרז אשי דמלרור לא משמע חלא חרי ואפילו הן מאה מסברא נפקי ורבינו הביא חרויכו.

קב) [פסק] היכא דכוכה אמו נסיבא אנוסת אביו לאחיו מאביו וכו'. שם (י' ע"א) שש עריות חמורות מאלו מפני שהן נשואות לאחרים לרוחיהן מוחרות אמו ואשכ אביו וכו' מאי אמו חלימא נשואת אביו היינו אשכ אביו חלא לאו אנוסת אביו

כיצד, היתה אמו נשואת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת ונפלה לה קמי ברה זו היא אמו שאין פוסרת צרתה, דכיון דלא תפסי בה קידושי זנות בעלמא הוא ולא נישואין נינהו אלא כמאן דליתה לאמו דמי ולא מיפטר צרתה. היתה אמו אנוסת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת ונפלה לה קמי ברה כיון דחזיא לאחיה למינסבה פוסרת צרתה, והאי דלא קתני לה בהדי חמש עשרה נשים, אי למאן דאמר האי תנא בפלוגתא לא קא מיירי, אי למאן דאמר לאו משום פלוגתא אלא משום דמתניתין רבי יהודה הוא דאסר באנוסת אביו, ולמיתנא דאי עבר ונסיב אנוסת אביו ונפלה לה קמי ברה אף על גב דחייבי לאוין בני חליצה ויבום נינהו השתא דהויא לה ערוה פטרה צרותיה, דאי עבר אחיו ונסיב לא קתני, אלא כולהי במאי דהוי ליה לאחיו למינסב לכתחילה קתני, אי למאן דאמר לעולם רבנן היא והאי דלא קתני לה בהדי חמש עשרה נשים משום דלא משכחת לה באסור לזה ומותר לזה, ואחותה שהיא יבמתה חד חד כי דאית ליה. (ק) אשת אחיו שלא היה בעולמו דקאמרינן דאסירא ליה, לא מיבעיא היכא דאיתליד האי בתרא מקמי דניבמה אחיה דהויא ערוה לגביה דכי איתליד הוה דמיא קמיה, אלא אפילו יבמה אחיה אחרינה מקמי דמיתליד הוא, דכי איתליד תותי אחיה אשכחיה, כי האי גוונא נמי כי מאית ההוא אחיה דיבמה בלא בני הויא ערוה לגביה, ואף על גב דפליג רבי שמעון הלכה כרבנן. מאי ר' שמעון ומאי רבנן, דתנן (שם יז.) כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו, שני אחים ומת אחד מהם ונולד להם אח ואחר כך יבם השני את אשת אחיו ומת ואית ליה איתתא אחריתי ונפול תרוייהו קמי בתרא, ראשונה, ההיא דנפלה ליה ברישא מאחיו קמא שלא היה בעולמו, [יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו], ושניה, דנפלה ליה השתא מאחיו שהיה בעולמו, יוצאה משום צרתה, אי לאו אשת אחיו שלא היה

נישואיכ נישואין וממילא לרחק מחייבמת כאלו היחב נכריח לנד: כיצד היחב אמו נשואת אביו ונשאת לאחיו מאביו. ראונו ששאל אשכ וילדכ לו אח שמעון וכוליד אח לוי מאשכ אחרת, ומת ראונו, והלככ אשת ראונו ונשאת ללוי שכוח אחיו של שמעון מאביו ואח"כ מת לוי, ונפלה אשת לוי שכוח אמו של שמעון קמי ברה זו היא אמו שאין פוסרת לרחק דקידושי לוי לא תפסי בה, שאם היה אמו פשע שאין חופסין אלא חפ"י הוא מאשכ אחרת מ"מ הו"ל אס שמעון אשת אביו של לוי ג"כ ואין קידושין חופסין בה כלל ולא כו"י אלא זנות בעלמא והא דלמר ונשאת לאחיו כלומר סבירה שזו קידושין או חפס לשון נישאת אף שאין כאן קידושין: היתה אמו אנוסת אביו. וכ"י לו אח מאביו מאשכ אחרת וכלככ אמו ונשאת ללוי אחיו מאביו

והרי מותרת לו דלנוסת אביו מותרת לבנו ולשמעון אסורכ שכיח אמו כיון דראוי' ללוי אחיו מאביו לנשואין ונפלה קמיה ברה ליבום פוערת לרחק: והאי דלא קתני לה כדאי ע"ז נשים. בגמ' (ע"י ע"א) ח"ל לוי לרבי מאי איריא דחני ע"ז ליחני ע"ז ח"ל כמדומה לי שאין לו מה בקדקדו, מאי דעתך דאמו אנוסת אביו פלוגתא דרבי יהודה ורבנן היא, ור' חייא חני זכולן חני קורא זכנן כאלסורכ לזה מותרת לזה ואחותה שכיח יבמתה חוללת או מחייבמת, רב אשי אמר מחני' רבי יהודה וקיי"ל כרבנן, ח"ל רבינא לרב אשי לרב יהודה נמי משכחת דאי עבר ונסיב דאי לא קתני. וכולכו אוקימתוח שם בגמ' ע"ש: חד חד כי דאית ליה. פי' כל אחד מפרש לפי אוקומתיה כדאית ליה, ולא ידענא למה הגיה בהגב"א אלא דכחונה פשוטה דקאי לומר כל אחד כדאית ליה: אלא חפ"י יבמה אחיה אחרינה מקמי דמיתליד הוא. פי' וכיון דנחייבמת כבר וכשנבא לעולם כרי זו אשת אחיו ככל הנשים ואח"כ מת אחיו זה ח"כ נפילכ שניה מפלת ובהא מחייבמת קמ"ל כיון דנאסרה עליו משעת נפילכ ראשונה משום אח אחיו שלא הי' בעולם שוב אין לה היחר לעולם: אי לאו אשת אחיו שלא הי' בעולמו. בהגכה בהגהש"ע מחקו, וצפי' הרע"ה הביא מנוסחת הילדעסכיימער חוס' לשון דאי לאו אשת אחיו שלא הי' בעולמו דאסרה אז

משנה הלכות

דחני לוי אמו פעמים פוערת לרחק ופעמים אינכ פוערת לרחק כילד היחב אמו נשואת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת זו היא אמו שאין פוערת לרחק היחב אמו אנוסת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת זו היא אמו שפוערת לרחק ואע"פ ששנו חכמים במשנתנו חמש עשרה יש לנו להוסיף שש עשרה כגון זו וכו', ע"ש.

(ק) אשת אחיו שלא היה בעולמו וכו'. משנה (י"ז ע"א) כילד אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחים

וקתני מפני שהן נשואות לאחרים לאחרים אין לאחים לא מאן שמעת ליה דאית ליה כחי סברא ר' יהודה דאסר באנוסת אביו משום הכי לא חני לכ ח"ל רבינא לרב אשי לר' יהודה נמי משכחת דאי עבר ונסיב ומשני דאי לא קתני, ח"ל רב אשי לרב כהנא בלא דאי נמי משכחת לכ יעקב אנס כלתו וכוליד ממנה בן ומת ראונו בלא בניס ונפלה לה קמי ברה ומיגו דאיכי אסירה לרחק נמי אסירה ח"ל באחותה דכתירא קמיירי באחותה דאיסורא לא קמיירי ואע"פ (פחקה) בדקה לוי במחני'

ומה אחד מהן ונולד להן אח ואח"כ ייבם השני את השם אחיו ומת הראשונה יולאח משום השם אחיו שלא היה בעולמו והשני משום לרחק עשה זה מאמר ומת שניה חוללת ולא מחייבמת. ושם ע"כ השם אחיו שלא היה בעולמו היכה כתיבה אמר רב יבודה אמר רב אמר קרא (דברים כ"ה) כי ישבו אחים יחדו שכיחה להם ישיבה אחת בעולם פרע לאשת אחיו שלא היה בעולמו. ושם י"ח ע"כ במשנה שני אחים ומת אחד מהן ויבם השני את השם אחיו ואח"כ נולד להם אח ומת הראשונה יולאח משום השם אחיו שלא היה בעולמו והשני משום לרחק עשה זה מאמר ומת השני חוללת ולא מחייבמת ר"ש אומר מייבם לאיזה שיראה או חולץ לאיזו שיראה ע"כ.

ובגמ' אמר רב אשעיה חלוק ה"י ר"ש אף בראשונה (וקא שרי נולד ואח"כ ייבם) ממאי מדקחני משנה יחירה צנח רישא למאן קחני לה וכו' וחנא רישא להודיעך כח דר"ש וחנא סיפא להודיעך כח דרבנן וצדין הוא דנפלוג ר"ש ברישא אלא נער להו לרבנן עד דמסימו למילתיהו וחדר פליג עלייהו אלא השם אחיו שלא היה בעולמו לר"ש היכי משכחח לה בחד אחא ומית ונולד לו אח אי נמי בתרי ולא יבם ולא מית, ע"כ. ופרש"י ולא ייבם, כלומר זה השני את יבמתו. ולא מת, אסורה לזה שנולד לאחר מיתה ליבמה מזיקה את שלא ה"י בעולמו אבל היכה דייבמה השני פקעה זיקה את הראשון ונעשית אשתו של זה השני אי נמי לא יבמה האי שני הואיל והזקקה לו הרי היא כנוסס כדלקמן וכשמת מותרת לשלישי.

ובתב הרמז"ס צפיה"מ מאמר ר"ש הוא על שתי הכלכות יחד שדעתו כי כאשר ייבם ואח"כ נולד להן אח אינה השם אחיו שלא היה בעולמו שהוא כבר מלאה ברשות אחיו השני וכאלו נשואי האה הראשון לא היו ואין הלכה כר"ש. ועיין רמז"ס פ"ו מכל' יבום ה"י"ז ובעו"ש"ע א"ע סי' קע"ג סי"ב. וכתב המחירי ואע"פ שאותה שצ"פ ראשון אחת לריך לפרש זה לרה ולרה לרה ואי אחת מולא לרה לרה בשני אחים אלא בשלשה מ"מ הוא מפרש ענינה בשני אחים שיש בו כדי לפעור לרה, וממנה אחת למד כשחבא לפרשה בשלשה אחים וכן כמה לפי חשבון האחים על הדרך שביארנו שם, ובש"ע הנ"ל סיים וכן עד עולם ע"כ.

וקצת היה נראה לפי מה שנחלקו רבותינו אי שייך דין קטלנית ביבמה די"א דשומר מלוה לא ידע דבר רע ומותר זה וי"א דגם ביבמה נאסרה קטלנית עיין שו"ת מהראנ"ח דשומר מלוה לא ידע דבר רע וכ"כ הרא"ם ח"א סי' כ"ב דמחייבמת לכחחילה אפי' לדעת הרא"ש ויש חולקין וראי' לדבריהם מיהודה שאמר ע"כ

לא נחתיב לשלכ בני ואמר פן ימות גם הוא וברי החס יבום וביבום לא חיישינן ובה' הארכתי ועיין כחובות ס"ד ע"כ ח"ר נישאת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא חונשא דברי רבי רשב"ג אומר לשלישי חונשא לרביעי לא חונשא והלכה כרבי לנשואין ומלקוח ע"ש. ודעת הרא"ש וברי"ע צ"ח דאם עבר ונשא קטלנית כופין אותו להוליא ומנדין אותו עד שיגרש, ולא כן דעת הרמז"ס פכ"א מהא"צ ועיין תשובות המיוחסות סי' קכ"א וריב"ש סי' ע"ג וסי' שי"ג ועשו"ע א"ע סי' ע' ותכ"ד סי' רי"א ובשו"ת נוצ"י האריך הרבה בדבר ועיין משנה הלכות גדולות כחובות סי' פ"ז ושו"ת משני"ה ח"ע סי' רנ"ה ולפ"ז י"ל דצ"ח בייבם לא אמרו רק בשני אחים דלשלישי כבר נקראת קטלנית לרבי וי"ל.

ובתבו הראשונים דמה שביארו השם אחיו שלא היה בעולמו פי' כל שלא נולד בשעת הזיקה ואפילו היכה אמו מעוברת ממנו כבר וכובר עוברת ולכן הולכנו למעטו מקרא דכתיב כי ישבו אחים יחדו (דברים כ"ה) דבלא היכה מעוברת לא לריך קרא שכרי בסוף יש מותרות (פ"ז ע"כ) אמרו ולא נעשה מחים כחיים מק"ו כלומר שאם היו לו בנים ומתו לאחר מיתתו שתחזור אשתו לדין מלוא יבום והשיבו דרכי דרכי נועם, ואלו אחת מחזירה לאיסורה אחר שבותרת אין זה דרכי נועם, ואף זו אם אחת מלריכה להמתין אם חתעבר חמותו ותלד ולאוסרה אחר שבותרת אין זה דרכי נועם, אלא אפי' היכה חמותה מעוברת אינה לריכה להמתין ולידע אם תלד שתזקק אם לאו, שכל שלא היה בעולמו אינה מזדקקת לו כלל אע"פ שאמו מעוברת ממנו והוא שאמרו (בירושלמי פ"א כ"א) יחדו פרע לאשת אחיו שלא היה בעולמו, מה אגן אמרינן מה בלא בנים ואין לו אח תכח אשתו אסורה לינשא שמה יוליד האב בן ותכח אשתו של זה זקוקה לו אפי' מתה אמו שמה ילך אצלו וישא אשה אחרת ויוליד ותכח זקוקה לו א"כ יימר קרא וכן ואב אין לו אלא כינן קיימין כגון שמת והניח אמו מעוברת שמה חתמה לריכה להמתין לידע אם תלד ולד של קיימא אם לאו לפוס ל"ל יחדו. הא מ"מ כל שנולד בשעת הזיקה אפי' בן יומא אפילו ילא ראשו זוקק ליבום.

ודו"א שנאמר בהגדה (שכ"ש רבה פ"א י' וילק"ש ח"ב רמז קע"ב ושוח"ע פע"ב) על אותן שתי נשים זונות שבאו לדון לפני שלמה, וכשצ"ח המלך לגזור את הילד התי אמרה האחת חנו לה הילד והמת אל חמיתוהו, וכשחמרה השניה גם לי גם לך לא יכיה הכיר שלמה המלך ששתי נשים אלו כלה וחמותה היו ומתו בעליהן בלא בנים אחרים אלא אלו השנים ומת ילד זה של כלה וכל שמת תוך שלשים נדון כנפל וברי זו זקוקה

בעולמו. קד) עשה בה מאמר ומת חולצת ולא מתייבמת, דמאמר לא קני ביבמה דלא מיקניא אלא בביאה, דתניא (קידושין יד.) יכול יהא כסף ושטר גומדין בה כדרך שביאה גומרת בה, ת"ל (דברים כ"ה ה') יבמה יבא עליה ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומדין בה. ומאמר ביבמה מדרבנן בעלמא הוא, דאמור רבנן משום לרעה, כלומר דבאמת עכשיו אין היא לרעה כלל שהרי בעלך מה זכר האם אינו מחייב ציבוס כיון שלא היא בעולמו א"כ היא לא הוה לרעה, ולכן ביאר רבינו דנקראת יולא משום לרעה שאם לא היה זה אשה אחיו שלא היה בעולמו הייתה לרעה וביבמה חייבת ציבוס ונפטר ציבוס לרעה ולכן קורא לה יולא משום לרעה אף דבאמת עכשיו אין זה לרעה וכבן: עשה בה מאמר. חכמים תקנו לה ליבמה שקודם שיבא עליה יתן לה כסף או שוב כסף ויאמר לה החקדשי לי במאמר יבמין ואע"ג דיהיב לה כסף או שוב כסף לאו קידושין גמורים כקידושי תורה שאין קידושין חופסין באשה אח והחורה לא היחיתה לו ליעשות כאשר נכריה שמקדש בכסף אלא כסדר המלוכה וביאה הוא דכחבה בה רחמנא, ומיכה חקנו מדרבנן מאמר משום דרב מנגיד אמרן דמקדש צביאה ובלא שידוכי, ומיכה קראו לו שם מאמר ולא קידושין או אירוסין כדרך שקראו צבנות ישראל כדי שלא נטעה שבמאמר הוא קידושין דאורייתא ולכן קראו לו לשון מאמר שהוא רק שריף לומר כן ואינו קונה אלא הצביאה קונה בה ועיין רש"י יבמות נ"ב ע"א ד"ה נהן לה זה שסיים רבינו ומאמר ציבמה מדרבנן בעלמא הוא: ת"י יבמה יבא עליה. בגמ' (קידושין י"ד) ת"ל ויבמה צביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומדין בה ואימא מאי ויבמה דבעל כרחה מיבס.

משנת הלכות

ומלשון רבינו דמאמר לא קני ציבמה משמע לכאורה דלא קני כלל ומאמר ציבמה אינה אלא מלוכה דרבנן וכמ"ש בגמ' שם (נ"ב ע"א) עשה מאמר ובעל הרי זה כמלוכה לימא מסייע ליה לרב הונא דאמר רב הונא מלוכה יבמה מקדש ואח"כ בעל, ונחלקו רבותינו אם בעל בלא מאמר אי לוקח מכה מרדוח המאירי כתב דאינו לוקח שאין מלקוח אלא מלד הפירלא במקדש צביאה בלא שידוכין ויבס ציבמחו לא גרע משידוכין, והרמב"ם פ"ב מה' יבוס ה"ב כתב יבס שבעל בלא מאמר מלקוח אוחו מכה מרדוח, ובמקום אחר הארכתי אי מאמר ציבמה דין אירוסין לו ולריכה יבמה שיקדשנה או שאין זה אלא מלוכה דרבנן עיין מהרי"ק שורש קל"ע אי ביאה יבמה מהני מעטס קידושין ועיין תוס' יבמות מ"ע ד"ה הכל וליבס נמי לאו בה קידושין היא אלא צביאה ועיין סוטה כ"ד א' מר אלימא ליה ארוסה דקדושי דידיה ומר אלימא שומרת יבס דלא מחסרה מסירה לחופה ועיין רש"י יבמות נ"ב ד"ה נהן לה כסף או שוב כסף ואע"ג דיהיב לה לאו קידושין גמורים כן וכו'.

ובאן כנו מליגים מש"כ בזה בקונטרס שטרי הלכות (חוברת ו' שנת תשל"א). איחא בקידושין ד' ע"ב ובעלה מלמדה שנקנית צביאה והלוא דין הוא וכו' ת"ל ובעלה ולמה לי קרא הא אחיה לה אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא מהיכא קא מייחית לה מיבמה מה ליבמה שכן זקוקה ועומדה, ופרש"י שכן זקוקה ועומדה לזה מחמת קידושי כמת ואין צביאה בזה אלא לגמור אבל קנין דמעיקרא לא ע"כ. ובחוס' (שם ד"ה מה) כתבו בשם רבינו אליעזר משנ"א שכן זקוקה ועומדת צביאה זו אינה עושה אלא

ליבוס וכשמלחה עלמה לריכה להמחין י"ג שנים לאוחו ולד של חמותה החליפה חי במה כדי לומר שבה הוא וחפטר משני לדין שהרי מאמר יש לה בן ואין לה יבס, וכשאמר שלמה גזרו את הילד החי שמחה מפני שנה לה בכך כדי לינשא בהיחר והרגיש שלמה בכך והשאירחו לחמותה ע"כ במאירי ז"ל.

קד) עשה בה מאמר ומת חולצת. קידושין (ב' ע"א) ביבמה נקנית צביאה וקונה את עלמה בחליצה ובמיחה היבס, ובגמ' (שם י"ד) אמר קרא יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ותניא יכול יכו כסף ושטר גמורים בה כדרך שהצביאה גומרת בה ת"ל ויבמה צביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומדין בה, ובגמ' יבמות (דף נ') ר"ג אומר אין גע אחר גע ואין מאמר אחר מאמר וכו' וחכמים אומרים יש גע אחר גע ויש מאמר אחר מאמר אבל לא אחר בעילה ולא אחר חליצה כלום, (ושם ע"ב) עד כאן לא פליגי אלא בגע אחר גע ומאמר אחר מאמר אבל גע אחד ציבמה ומאמר אחד ציבמה מהני וכו', מ"ע אמור רבנן מאמר ציבמה מהני משום דמהני בעלמא דאי אמרת לא מהני אמרי מאמר לקנות וביאה לקנות ומדמאמר לא מהני צביאה נמי לא מהני ואחי למיבעל אחר צביאה ופרש"י ומ"ע אמור רבנן מאמר ציבמה מהני לאסור חברכה עליו הא מן החורה קנין לא הוי ציבמה אלא צביאה. משום דמהני בעלמא קידושי אשה קונים אותה ואחי למיבעל אחר צביאה והוה ליה בונה שחי בחים דאסורא דאוי. וכחצו החוס' ד"ה ואחי אבל השתא דמהני לא חיישינן שמה יאמרו כי היכי דמהני צביאה אחר גע ומאמר מהני נמי אחר צביאה וחליצה ואחי למיבעל אחר צביאה כמו אחר מאמר דאחר מאמר נמי אסור למיבעל.

יצמח אינו מטעם קידושין דעל דעת קידושין הראשונים נשאל אלא היא גומרת קידושין הראשונים וזו הוא שדחו שאני יצמח שכן זקוקה ועומדת כלומר דזקיקה הוא מכה בקידושין של אחיו כמה והם קידושין של.

ובחשקמה ראשונה כי אפשר לומר דלא הוא מחלוקת צ"ש וצ"ח דצ"ש סברי דמאמר צימח קונה מדאורייתא וצ"ח סברי מדרבנן, וי"ל דצ"ש ס"ל דכשמה היבם פקעי לכו קידושי אחיו לגמרי ככל אשכ שמה בעלם ושפיר לריכה קידושין שנית וקונה מדאורייתא אלא שבכל הנשים ליכא מ"ע לקדש אשה זו אבל צימח איכא מלוא עשה מכה אחיו לקדש אשה זו, וצ"ח סברי דקידושי ראשון לא פקעי לגמרי ולכן ס"ל דמאמר לא כוי אלא מדרבנן ומיכו אפילו לצ"ש לא הו"ל א"א גמורה עד לאחר צימח עיין רש"א וריע"א יצמות כ"ע וי"ל.

והנה בגמ' יצמות ל"ב ע"ב אמר רב מנין שאין קידושין חופסין צימח שנא' לא חכי' אשת המה החולק לאיש זר לא תהא בה הוי' לזר ושמואל אומר בעניוהינו לריכה גע מספקא לי' לשמואל האי לא חכי' אשת המה אי ללאו הוא דאחא או דלא חפסי צה קידושין הוא דאחא. נראה מחלוקת רב ושמואל אי יצמה חפסי צה קידושין מזר. וכחצו החוס' דקד מ"ע ע"ב עעס למה לרב אין קידושין חופסין צימח דהוי כעו"כ ועבד שאין צה קידושין לשום אדם וליבם נמי לאו צה קידושין היא אלא צימח הוא דאית צה. הנה מצוה דעת החוס' דעכ"פ לרב יצמח לאו צה קידושין היא בכלל וצימח יבם צימח לאו מחורת קידושין הוא כיון דלאו צה קידושין היא, וע"כ דממלוא יבם הוא דאית צה צימח, ולפוס ריבועא גם הצימח אינו מדין קידושין אלא ממלוא יבם וכדעת השואל במהרי"ק וי"ל ק"ת.

אבל רש"י יצמות נ"ב ע"ב ד"ה נתן לה כתוב וז"ל: ואומר לה התקדשי במאמר יצמין ואע"ג דיהיב לה מידי לאו קידושין גמורין הן כקידושי חורה שהרי אין קידושין חופסין באשת אח והחורה לא התירה לו לעשות כאלה נכרית אלא כסדר המלוא וצימח הוא דכתבה צה רחמנא ע"כ. חידש לן רש"י דהא דלא חפסו קידושין צימח מיבם משום דהצימח אף לאחר מיחה אחיו שהוא בעל מ"מ נשאר צדין אשת אחיו דאין קידושין חופסין באשת אח, ואע"פ שהיא נפלה לפניו ליבם מ"מ לא התירה לו החורה לקדשה כאשר מקדש אח אשתו המותרת לו ואין לו צה אלא מלוא יבם בלבד שהיא צימח, אבל פשוט דא"כ הצימח ג"כ אינו מדין קידושין לדעת רש"י דכיון דאין קידושין חופסין באשת אח מ"ש כסף ומ"ש צימח, וע"כ שאינו אלא דין מלוא יבם וכדעת השואל במהרי"ק.

גומרת קידושי ראשון ומשום דאשכחן צימח גומרת לא נאמר שחקה חחילה קנין ע"כ. ולכאורכ כס כס דברי רש"י ולמ"ל לחוס' לכצימח ממרחק לחמם מדברי ר"א משנ"א ולא הצימח לעלמם ממה שפרש"י וע"כ דיש לחלק ציניהם, וי"ע מה הוא.

והצראה צס"ד דיש לבצין מה שפרש"י שכן זקוקה ועומדת מחמת קידושי כמה והלוא כיון שמה נעשה חפשי מן המלוות ופקעי לי' קידושין והאיך קידושין מועילין לאחיו השני לאחר מיחהו. עוד קשה דאי נימא דצימח זו אינה אלא לגמור קידושי ראשון ואינה עושה מעשה קידושין צפני עלמו וכמ"ש גם כר"א משנ"א א"כ אחאי אמרו יצמח לשוק בלאו ולא באיסור א"א הא כיון דאקדושי אחיו סמכין א"כ הו"ל כארוסם לכל דברי' וקדושי אחיו נמשכין מהמה להחי. עוד יש להקשות ממחני' דקחני היצמח נקנית צימח וקונה אח עלמה וכו' ומשמע לכאורה דנקנית דיצמח ונקנית דאשה צמיחה הוא אחד ונקנית צימח דיצמח הוא דומיא דנקנית דאשה ונקנית צימח דאשה הוא ודאי לשם קידושין ונקנית צימח אינו לשם קידושין כלל ורש"י פי' צמחני' צימח להיות כאשתו לכל דבר שאם צה לגרש אה"כ א"ל הימנו חליצה אלא גע. וי"ב למה פי' לכל דבר שאם צה לגרש ולא פי' צימח להיות מקודשת לו כאשתו לכל דבר וכמו שפי' לעיל צימח עיין קידושין דכל הנשים שאין יצמות.

ומה שנראה צס"ד דמלינו מחלוקת רבותינו הראשונים ז"ל צדין יצמה שזקוקה ליבום אי לריכה קידושין ג"כ אלא שהצימח צימח היא צמקום קידושין או שיצמה א"ל קידושין כלל והצימח היא רק קיום מלוא כמו שאר מלוות החורה שזוהר חורה ליבם אשת אחיו המה בלא צנים ואין זה ענין של קידושין. והמהרי"ק (שורש קל"ע) הצימח דעת השואל דצימח צימח אינו מטעם קידושין אלא מלוא יבם הוא ושתי שמות הם קידושין לחוד ויבום לחוד, והמהרי"ק השיב עליו: ועוד שאתה אומר דצימח יצמה לא מהניא מטעם קידושין, והנה דבר פשוט הוא דמהני מטעם קידושין ואסר לה היבם צימחו לכו"ע כמקדש והבא עליה אחר צימחו של יבם צמק ואין כה לקידושין אלא לענין זה, והצימח ראי' משמעתין דצעי למילף שחבא אשה מחקדשה צימח מיצמה שנקנית צימח אי לאו משום דאיכא למיפרך שכן זקוקה ועומדת ואי אין קידושין חופסין צימח אפי' קידושי צימח פשיעא דלא הוה מלי למילף אשה מינה ע"ש. ומיהו י"ל דדעת השואל דלא קשה מינה דאיכו מפרש הגמ' דקס"ד לדמות סתם נשים ליצמה כי היכי דהכא מהני צימח כהם נמי מהני וקס"ד דמקשה דהוא מטעם קידושין וע"ז משני בגמ' דבאמת צימח

ומבואן יש להביא ראיה לדברי המקנה ס"ז ע"ז ד"ה בשלמא כולכו שהקשה הא דקיי"ל מאמר מדרבנן ואין כסף ושער קונה דילפינן לה קידושין י"ד יכול יהא כסף ושער גומרין בה כדרך שביאה גומרת בה ת"ל ויצמה ביאה גומרת וכו', והקשה ז"ל אחתי לא שמעינן אלא שכסף ושער אין גומרין אבל לא שמעינן שלא יתפסו הקידושין בה דאפי' למ"ד דאין קידושין תופסין בה לאחרים מ"מ אם יבס עלמו קידשה מנין דאין הקידושין כלום ואין חייבין עליה משום א"א אלא לאו בעלמא כשאר יצמה שלא קידשה, ותי' דהא דלא תפסו בה קידושין הוא משום איסור אשה אח דלא החירה החורה אלא ליבוס ע"ש. ומדברי רש"י הנ"ל ראוי ברורה לדבריו ז"ל, ול"ע שלא הביא ראיה לדבריו ז"ל. ולשיעור המהרי"ק לכאורה תקשה ל"י קושית המקנה דבאמת למה לא מהני בזה קדושי כסף וי"ל.

ומיהו לדין שמעינן מדעת רש"י ז"ל דיבס ביצמה ל"ל קידושין כלל. והמקנה פי' כן גם בדברי החוס' מ"ע הנ"ל וזה כמ"ש בס"ד, ולפ"ז הי' אפ"ל דהרי החוס' אזלי בתם אליבא דרב וא"כ שמואל דס"ל דתפסי בה קידושין א"כ י"ל דיבס ביצמה נמי תפסי בה קידושין דבה קידושין היא אלא דא"כ תקשה לשמואל קושית רש"י והמקנה אמאי לא קונה מאמר ביצמה להיות א"א ולחייב עלי' דמ"ש יבס משאר בניא. ול"ל דמה שפי' חוס' אליבא דרב לאו דוקא אלא דלכו"ע לא תפסו בה קידושין מיבס ביצמתו ודוקא מאחר פליגי רב ושמואל אבל ביבס כו"ל אשה אח אפי' אליבא דשמואל ולא תפסי בה קידושין והבן.

אלא דלכאורה נראה דברי רש"י סותרין דביצמות כחז רש"י דיבס ביצמתו אין לו קידושין משום דהו"ל אשה אח. ובמכילתין כחז רש"י שכן זקוקה ועומדת לזה מחמת קידושי המת ואין ביאה אלא לגמור משמע דאית לה קידושין אלא שקידושי בעלה הראשון שקידש נמשכין גם ליבס. וי"ל דלא קשה דלעולם ס"ל לרש"י דאין כאן קידושין כלל והא דכחז רש"י מחמת קידושי המת כלומר דיצמה זו זקוקה עליו מחמת קידושי המת שקידשה והא הי' אחיו של זה היבס וכיון שקידשה הראשון ממילא היא זקוקה לו, אבל אין זה דין של קידושין של השני שנימא דיש לו לשני קידושין עלי'. והא דסיים רש"י דאין ביאה בזה אלא לגמור דמשמע דהי' כאן החלכה, אין הכוונה לגמור קידושין אלא הכוונה לגמור מצות יבוס שהיא זקוקה עליו והזקיקות היא החללת המצוה מיד שמת אחיו והביאה היא גמר המצוה וזהו לגמור שוב מלאחי למהרי"ע שפי' כן בדברי רש"י ד"ה לגמור ע"ש.

ולפ"ז שפיר מצוה החילוק בין רש"י להר"א משנז"א, דלדעת רש"י אין דין קידושין ביצמה כלל והביאה בזה לגמור מצות יבוס, אבל הר"א מ"מ כחז להדיא ז"ל: שביאה זו אינה עושה אלא גומרת קידושי ראשון, ולשון גומרת קידושי ראשון נראה להדיא דביאה היא גמר על קידושין והיא חלק מקידושי הראשון, נמלא דדברי הר"א משנז"א נועים במקלח לשיעור מהרי"ק דביאה יצמה היא מדין קידושין וקלחו מעין משיעתו, דלדעת ביאה עושה הקידושין כלומר קידושין גמורין ולדעת הר"א משנז"א אינו אלא גומרת קידושי ראשון כלומר דקידושי ראשון נמשכין ונגמרינן ע"י ביאה היבס, אבל הביאה אינה עושה פעולת הקידושין בעלמא וכמ"ש להדיא וביאה זו אינה עושה וכו'. ולפ"ז אחי שפיר קושייתנו שהביאו החוס' הר"א משנז"א ולא מדברי רש"י דהני בפלוגתא שניין. שוב דקדקתי ברש"י כחצות נ"ח ע"א ד"ה והאי קנין אחיו הוא וכי מיית ליה פקע ליה קנינו אבל כנסה הרי היא אשחו לכל דבר והכחז קראה אשחו דכתיב ולקחה לו לאשה דקנייה ביאה וכי היכי דקידושי ביאה מאכילין בארוסה דאיחקה הוויית להדי כך מאכילין ביצמה ע"כ, הנה מפורש שיעתו דכשמת הבעל פקע ליה קנינו לגמרי ודו"ק.

ואכתי לריך ביאור למ"ד דביצמה נמי שייך דין קידושין והביאה היא גמר הקידושין וכדעת מהר"א משנז"א וקידושי ראשון הם גם קידושי שני א"כ באמת הרי אשה זו היא בגדר א"א ולמה אין חייב בה עליה אלא בלאו. וראיתי בשו"ת מוהרי"ע ח"ב אהע"ז סי' י"ח שהביא דעת מוהר"י זן לז לענין יבוס באנוסים וכחז עליו דנראה דס"ל דזיקת היבס אינה אלא מקידושי אחיו שכל שמת בלא בניס אחתי עדיין זיקתו קיימת ולא כוחר אלא אלל יבס מהא דאמרין בריש קידושין דבעי למילף דאשה נקנית ביאה מק"ו דיצמה ופרכינן מה ליצמה שכן זקוקה ועומדת ופרש"י זקוקה ועומדת מחמת קידושי המת וכו' והר' אלעזר משנז"א פי' כיונא בה וחלק עליו דליחא חדא דאפילו חימת קידושי ראשון גרמו לה כשמת מיבס אי ליחתי ליבוס כלום יש עליה זיקה כלל. וכחז שם ועוד נראה דקידושי ראשון הופקעה לגמרי במיתתו של ראשון והשחת ליחא אלא בלא חתי אשה המת החולה חדע שאינה נאסרת בזנות ועוד דקידושין תופסין בה וכו', ומה שפרש"י בקידושין שזקוקה ועומדת מחמת קידושי אחיו לא שעכשו ישנן עלי' דמכי מיית פקעי לכו אלא שקידושי אחיו גרמו להפילה לפני יבס בשעת מיתתו למ"ד מיתת מפלח או משעת נישואין למ"ד נישואין הראשונים מפילין ומן השמים הקטנה לו וביאה הוב כגמר קנין ע"ש. ונראה דמהרי"ע פי' להדיא בדברי רש"י כמו שפירשנו בס"ד

וס"ל דאין קידושין ליבמה אלא אשכח קנו לו מן השמים.

אלא דמ"מ ל"ע מה שפ"י דרש"י ובר"א משנ"א במתחא חדא נינכו ולפענ"ד מרחק רב צינייכו וכמו שכתבנו לעיל, ובר"א כתב מפורש דכביאה גומרת קידושי ראשון. עוד יש לעיין מהא דאמרו צ"צ קל"כ צבכוא דבוכ מוחזק לן דליח ל"י אחי ואיכא קלא צמחא דאיכא עדים צמד"כ דידעי דאיה ל"י אחי צמדכ"י וא"ל צביי אס הקלנו צצבו' נקל צא"א, ופ"י רשצ"ס נקל צא"א דאיכא איסור חנק וברי היא צחוקת איסור עד עתה ולא נחירק מספק, משמע לכאורה דאכתי איסורא דא"א עלי' ולא פקע מינה, ודלא כמכרי"ע וצמחא כי כמכרי"ע כרגיש צזכ ע"ש מה שחי'.

ועיין גיעין ל"ח ע"ב אמרו לפני רבי אמר נחייאשחי מפלוני עבדי מכו, אמר לכס אומר אני חין לו חקנכ אלא צצער, וא"ר יוחנן מ"ע דרבי גמר לכ לכ מאשכ מה אשכ צצער אף עבד נמי צצער וקא דייקח מינכ כאשכ מה אשכ איסורא ולא ממונא אף עבד נמי איסורא ולא ממונא. ועיין רש"י כאשכ זו שגט שלה אינו צא להפקיע ממון שיש לו עלי' אלא איסור וכו', ע"ש.

אמנם אף דאמרינן דלא פקע כח ממונו מאשכ זו שכרי מכחו הוא יורש אותה ואח כל אשר לה ולו מיכו כ"ז לענין דיני ממונות אבל לענין איסור כרי קיי"ל כיון שמה נעשה חפשי מן המלוות וממילא שפיר פקע האיסור קדושא שחי' עלי' לצעלה כראשון ולא נשאר עלי' רק דין ממונות שנתן ככסף קידושין צעלה כראשון. וא"כ אשכ זו כלומר יבמה זו שיש עלי' קידושי צעלה כראשון מ"מ ליכא עלי' אלא קנין כספו של צעלה כראשון אבל קידושי איסור של צעלה כראשון כלך ופקע כשמת או מטעם כיון שמה נעשה חפשי מן המלוות וקנין איסור שצב הוא דין של מלוה או שפוע צצעלה שקידשה כרי כצכ כצחי דחלק האיסור שצב צא לכ מלדכ כמ"ס החוס' קידושין דף צ' צמכ שחי' מחייחדת להיות לו נאסרת לכל וכיון דלא נחייחדת אלא לו כיון שמת צעל יחוד זכ ואינכ נאסרת עוד לכל אלא מדין כספי שיש לו עלי' שקידשה צעלה כראשון שלא צעל אף אחר מיחכ, ולכן שפיר מובן כצא עלי' לא הוכ אלא צלאו דכו"ל כגוזל ממון חצירו דחי' זקוקה לאחיו מכח קנין כספו של אחיו וכו"ל כמו גוזל ממון חצירו דעובר צלאו אבל ליכא דין א"א דדין איסור פקע ל"י ודו"ק כי הוא דבר פלא צצ"ד.

ולולי דמסתפינא חי' נלפענ"ד ליישב שיעת הפוסקים כבר"א משנ"א דצמחא קידושי ראשון לא פקעי וכדעת השולח כמכרי"ע ועוד פוסקים, ולא חקשה דא"כ אמאי ליכא איסור א"א ציבמה כיון דאכתי קידושי צעלה כראשון עלי' אפי' לאחר מיחכ, נראה לפענ"ד לחדש דבר לפמ"ש לעיל דף צ' ע"ב צחוד"כ כרי אמח מקודשת, דצקידושין ישנס צ' דיניס: א) קנין כסף דכתיב כי יקח איש אשה וכייוו דין קנין כסף, ב) דין איסור קדושא כרי אח מקודשת כהקדש וכדצריס עתיקין צין לומדי חורה, ואומר אני ציבמה כל מה שנוגע לדני ממונות וקנינין של צעלה כראשון דינא ככי דכל זמן שלא ירשו אחיו היבס וכייוו שלא יבס אח אשחו ולא פערב צחלי"כ אכתי לא פקע כח ממונו וכח כקידושין כראשונים שחס מלד ממונו חס עדיין עלי' מכח קנינו של צעלה כראשון שהוא הוא המוריש כל כח ממונו וירושחו לאחיו כמיבס אותה, ע"י אשחו שהוא מורישכ לו ג"כ שחי' ג"כ קנין כספו, ולא דמי לסחס אשכ צעולם שמת צעלה שכיון שהחורה לא זקקה אותה לאיש אחר וא"כ לא הקנוכ מן השמים לאיש אחר א"כ קנין כספו של צעלה שנתן לה נעשים כמו נכסי בגר שאין לו יורשים וממילא פקע כח ממונו ממנכ וכו"ל כפקר וקנתה עלמה צמיחכ הצעל להיות צרשוכ. אבל יבמה שהחורה זכחה אותה לאיש אחר צירושה היינו אחי הצעל כראשון וזקוקה להכתיבס לו, ממילא לא פקע כחו ממנכ וזקוקה היא ע"י קידושי כראשון להכתיבס לצעלה השני שהוא היבס כיון דאשכ זו קנין כספו של כראשון היא וכחורה זכחה כל נכסי כראשון וכל כספו וקנין כספו ליבס זכ, א"כ ממילא דין קנין ככספי שצב הוא מוריש לאחיו היבס וכביאה היא רק גמר קנין לצכות צירושו וצאשחו שהוא קנין כספו של ראשון וצמקום אחר הארכתי צצ"ד צזכ.

ומח"ס נראה נמי דקיי"ל יבמה שזינתה לא נאסרה על יבמה ולכאורה כיון דחי' זקוקה לו מכח קידושי כראשון א"כ כו"ל כאלו זינתה חחה צעלה ואמאי לא נאסרה לצעלה לפי שיעת כר"א משנ"א, אמנס לפמ"ש אחי שפיר מאד דודאי איסור אשכ שזינתה חחה צעלה הוא משום קנין איסור שצב וכמ"ש דצמכ שחי' מחייחדת להיות לו נאסרת לכל, א"כ ציבמה שקנין איסור פקע לכ ולא נשאר רק קנין כסף, ממילא אס זינתה כרי לא מעשה רק דין גזל צכ ולא דין איסור ולכן שפיר לא נאסרה על היבס אלא עברה צלאו.

מעתה אחי שפיר נמי קושיית המפרשים על כר"א משנ"א דכיון דקיי"ל דמיחכ מפקעת הקידושין א"כ מ"ש ציבמה שקידושי האי' נמשכין לצעלה השני, ולפמ"ש אחי שפיר, דכיון דאשכ זו שמת צעלה מן

השמים הקנו לו לאחיו השני וכו"ל בכלל ירושה ובכלל ממון בעל פה שפול לו דמלך קנין ממון כו"ל כל קניני ממון שאחיו הכי קם על שם אחיו המה וככ"ג כהני קידושין דזכו נמי קנין כספו ואחיו יורשו וא"ל כסף קידושין אחר לקדשה אלא דמ"מ קנין איסור שזכ היינו יחוד שנתייחדה לו פקע ממנה במיחחו שברי היא לא נתייחדה לבעל השני ולא נשאר רק קנין הכסף מלדו ולא היחוד שנתייחדה מלדכ ושפיר לא הפקיע מיחה בקידושין. וזכה שפיר מובנים דברי העור אהע"ז סי' נ"ג וז"ל, אבל אם נתייבמה לא מצי למימר לאחיך הייתי רוצה ליתן שברי לבחו פסק ולא פקעי הקידושין שמכחם יבמה אחיו עכ"ל ע"ש. הנה מפורש ס"ל דדין ממון שחייב הוא משום דלא פקעי הקידושין הראשונים שמכחם יבמה אחיו ודו"ק היעב.

ובזה י"ל בעוב דברי הגמ' ז"צ קל"כ אם הקלנו בשבוי' נקל זא"ח דמשמע דקורא ליבמה א"ח וכמ"ש לעיל, ועיין ז"ח שם בהגהות דאיסור א"ח ואיסור חנק שבי' זה לא נסחלק ממנה עד שנפטר מזיקת יבמה, ודבר זה הוא פלא גדול דברי קיי"ל דאיסורכ בלאו, וגם דברי הרשב"ם שם ל"ב, ולדבריהם הול"ל נקל זא"ח א"ח ולא זא"ח דמשמע שביה כעת א"ח, ועיין ריש גיעין אבל הכא דליחזק איסורא דא"ח, אבל לשון הגמ' ז"צ הני"ל נקל זא"ח משמע שעדיין היא א"ח. ולכנ"ל אחי שפיר, דבאמה אחי א"ח היא דקנין כספו היא אלא שאינה בחנק ממש משום דכיון שמה נעשה חפשי, וכל זה אחי שפיר להר"א משנ"א דס"ל דיבמה קידושי בעלה הראשון עלי' ודו"ק. ונמלא מדברי הגמ' ז"צ הני"ל ראי' גדולה לדברינו בס"ד.

וא"ת אחי חקשה בעלם החידוש שקנין ממון נשאר עלי' והא קיי"ל כיון שמה נעשה חפשי וא"כ גם קנינו בעלים וא"כ ממילא פקע קנינו מאשה זו בין לענין ממון בין לענין איסורין, י"ל דלא קשה לפמ"ש במה מקומות בשם ר"ח בחוס' גיעין י"ג ע"א בעעם דקיי"ל בישראל מלכה לקיים דברי המה ובגר לא אמרינן מלכה לקיים דברי המת, וכחז רבינו חס בחי' כז' משום דלאחר מיחה אחי לא פקע כה ממון דמכחו יורשין אוחו יורשיו ולכן באדם מישראל די' לו יורשים ומכחו יורשין אוחו שפיר לא פסק כחו ממנו עד לאחר שירשו בניו אוחו, אבל בגר דל"ל יורשים א"כ מיד שמה נעשה ממון כהפקר שאין לו בעלים ואין לו יורשים. והא דאמרינן כיון שמה נעשה חפשי מן המלוות, היינו דוקא לענין מלוות, אבל לענין ממון לא אמרינן דפקע כחו ממנו ע"ש בחוס'. ובמקום אחר בארכחי בזה, ועיין שו"ח זי"ש יו"ד מה שחי' בזה קושיית החת"ס האריך לדיק מונח בקבר שלו לאחר מיחה הא כיון שמה נעשה חפשי מן המלוות ולית לי' מגרמי' כלום, ולפי מה שחי' ר"ח אחי שפיר דמקברו לעולם לא פקע ממון זה כיון דאינו מורישו לבניו ע"ש.

והנה ביבמות י"ע ע"ב עמד ועשה מאמר בע"כ דלא כחזו דחניא בעושה מאמר ביבמתו שלא מדעתה ר' אומר קנה וחכ"א לא קנה מ"ע דר' גמר מציאה דיבמה מה ביאה דיבמה בע"כ אף קידושין דיבמה בע"כ, ורבנן גמרי כקידושין דעלמא מה קידושין דעלמא דמדעתה אף קידושין דיבמה דמדעתה, במאי קמיפלגי מר סבר מילי דיבמה ממילי דיבמה הו"ל למילף ומר סבר מילי דקידושין ממילי דקידושין הו"ל למילף ע"כ. ולפום ריבועא נראה ממחלוקת הני"ל לכו"ע מיהא ביאה דיבמה לאו לקידושין הוא לר' דגמר מציאה דיבמה מה ביאה דיבמה בע"כ וכו' וחכמים דילפי לה מקידושין אבל כו"ע מודי עכ"פ דביאה לא הוי קידושין כלל, גם לפי טעמייהו שבגמ' מ"ס מילי דיבמה ממילי דיבמה הו"ל למילף משמע דהני לאו ענין קידושין הן רק רוצים למילף קידושין מהם דאל"כ אחי עדיף מיני' לילף מציאה דיבמה דעושה חרתי גבכ מילי דיבמה ומילי דקידושין וקידושין דעלמא ליכא אלא חדא מילי דקידושין, ועיין גליוני הש"ס יבמות מ"ע ע"ב.

גם בגמ' נדרים ע"ד שומרת יבם ר"ח אומר יפר ר' יהושע אומר לאחד ולא לשנים אמר ר"ח מה אם אשה שקנה הוא לעלמו הרי הוא מיפר נדרי' אשה שהקנו לו מן השמים אינו דין שיפר נדרי', ופי' הר"ן אשה שהקנו לו מן השמים היינו שומרת יבם שביה קנוי' לו בלא קידושין שאסורה לכל אדם עד שיחלוץ לה אינו דין שיפר נדרי' בשותפתיה' דאז ע"ש. הנה מבואר דאשה שהקנו לו מן השמים הוא בלא קידושין כלל. וז"ל דהם יפרשו אשה הקנו לו מן השמים היינו שמחוייב לכונסה, והיינו כמו שאר ירושה שנפלה לו ממורישיו הכ"נ אשה זו ירושה היא לו מאחיו, וזה הכוונה שהקנו לו מן השמים, אבל לענין קידושין הכ"נ שצריכה לו קידושין אלא דקידושי בעלה הראשון סגי לה.

ולפ"ז בדין נמי י"ל במי שמה בלא בניס והניח אח והחורה אמרה שהיבם יורש אח אשתו ואח הונו כדכתיב יקום על שם אחיו נמלא דהיבם יורש כל קניני אחיו וכל מה שהניח אחריו בקנין כסף, וא"כ היבמה שביה ג"כ קנינו קנין כספו של המה אחי לא פקע כחו ממנו וגם מהאשה הזו כיון שממונו היא הרי היא קנין כספו שלו וזקוקה ליבם מכח קנין כסף הני"ל שייבמה ואם זינחה הו"ל כמו גזל שגזול אח המה וקנינו מ"מ לא נאסרה כיון דהאיסור פקע לי' ממנה ולא נאסרה על יבם דאחי אינה אסורה בדין א"ח.

א"כ לימא קרא ויבס מאי ויבמה שמעח מינה תרחי: ולא מיפטרע בלא חליצה. פי' אעשה זה מאמר ומח קאי שחולצת ולא מחיבמה, וכוסיף רבינו דלא חימא דווקא דעבד זה מאמר דאסרה לה לנרחה ליבומי ע"י מאמרו אלא אפי' לא עבד זה מאמר לנרחה חולצת ולא מחיבמה: דכיון דקיי"ל יש זיקה וכו'. במשנה יבמות מ"א ע"א שומרת יבס שקידש אחיו את אחותה משום

יבמות נב. מצות יבמה מקדש ואחר כך בועל, קה) ולא מיפטרע בלא חליצה. (שם יח.) ולא תימא דוקא דעבד בה מאמר דאסרה לה לצרתה ליבומי ומיחלץ חליצה ולא מיבמה אבל לא עבד בה מאמר שריא צרתה ליבומה, אלא אע"ג דלא עבד בה מאמר צרתה חליצה ולא מייבמה, דכיון דקיימא לן יש זיקה הוה לה צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה, והאי דקתני עשה בה מאמר לאפוקי מבית שמאי דאמרי מאמר קונה קנין גמור ואיפטרע לה צרתה אפילו מחליצה, קמ"ל דלא כבית שמאי ובעיא חליצה וקתני אע"ג דעבד בה מאמר צריכה חליצה דלא כבית שמאי. (ק) וקתני תו (שם יח): שני אחים ומת אחד מהם ויבס השני אשת אחיו ואחר כך נולד לו אח ומת, הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשניה משום צרתה, עשה בה מאמר ומת, השניה חולצת ולא מתייבמת, רבי שמעון אומר מיבס לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה, וקתני

ריב"ז אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך מעשה וכו' אמר שמואל הלכך כריב"ז וכ"כ הפוסקים עיין רמב"ם פ"א מיבום ה"ד ובטוש"ע א"ע סי' קנ"ט ס"כ ועיין נדרים ע"ד ע"א: והאי דקתני עשה זה מאמר. פי' כיון דסייס דלא חימא דוקא דעבד זה מאמר א"כ מאמר לא מעלה ולא מוריד ולמה אמרו עשה זה מאמר ומח לאפוקי וכו': וקתני חו שני אחים ומת אחד מהם. והניח אשה בלא בנים, ואח"כ נולד לכן אח לאחר שייבס זה את אשת אחיהם המת: ומת. כמייבס ולו שחי נשים אחת אשתו שנשא ואחת היבמה שייבס שהיכה אשת אחיו שמת קודם שנולד זה האח השלישי: הראשונה יולאה משום אשת אחיו. כלומר היבמה שהיכה אשת האח שמת ראשון, והשנייה זה אשתו של אחיו השני שהיכה מותר לו לולי שהי' מייבס אשת אחיו המת: ר"ש אומר. כיון דכשנולד אח השלישי כבר נתייבמה אשת אח הראשון שמת, ולא היכה על זה בזיקת נישואי

משנה הלכות

איברא דלפמ"ש דהוא רק קנין ממון שהקנו לו מן השמים ודאי אחי שפיר, ואדרבה לפמ"ש בר"א משנ"א דהוא משום קידושי ראשון אחי שפיר דקרי לה אשה שהקנו לו מן השמים, כלומר שכבר היא אשתו שלו, דלמ"ד דאין כאן אלא לאו דלא חבי' אשת המת ואינה כאשתו כלל, א"כ אחי קרי לה אשה שהקנו לו מן השמים ומדמה אותה לאשתו שקדש הוא וכלוא יבמה אינה כלל אשתו עדיין דזיקה אינה כלום ענין של אישות והבא עלי' אינו חייב משום א"א וע"כ דלא דמי אהדדי. וגם ר"ע שהשיב על ר"א אמר לא אם אמרת באשה שקנה הוא לעצמו שאין לאחרים זה רשות מאמר באשה שהקנו לו מן השמים שיש לאחרים זה רשות, וגם חסודת ר"י אין היבמה גמורה לאשה כשם שהארוסה גמורה לאשה משמע עכ"פ דזיקה ענין של אישות הוא, וע"כ הקנין קנין של אישות הוא, ואחי שפיר לדעת בר"א משנ"א דהוא קנין של אחיו כנ"ל, ודו"ק היעב כי הוא דבר חדש בס"ד.

משום לרע ערוכה דלאו לרחה ממש היא ולא מחיבמה דמאמר קונה קלח וכו' לרע ערוכה במקלח מדרבנן ע"כ. ובגמ' י"ח ע"א מחיבב רב הונא בר חייה עשה זה מאמר ומח שניה חולצת ולא מחיבמה עעמא דעבד זה מאמר הא לא עבד זה מאמר שניה נמי יבומי מייבמה ואי אמרת יש זיקה בול' לרע אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה אמר רבה ה"ה דאע"ג דלא עבד זה מאמר שניה מחלץ חלצה יבומי לא מייבמה והא דקתני מאמר לאפוקי מ"ש דאמרי מאמר קונה קנין גמור קמ"ל. ופרש"י יבומי לא מיבמה, דהויא לרע ערוכה בזיקה שכשנפלה לפני אחיו קודם מוחו וזוקקה לו נעשיה לרע לאשתו בזיקה והויא כשחא הכך נכרית לגבי' לרע ערוכה בשביל זיקה שהיכה לאחיו זה, מד"ש, (לקמן דף כ"ט) ב"ש אומרים אשתו עמו והלזו חלא משום אחות אשה, קנין גמור וחיבוי לרע ערוכה וחיפער אף מן החליצה קמ"ל דלא כבית שמאי ובעיא חליצה.

ק) וקתני חו שני אחים ומת אחד מהם. משנה י"ח ע"ב) שני אחים וכו' ויבס השני את אשת אחיו ואח"כ נולד לכן אח ורבינו גרם נולד לו אח כי השני כבר מת ואין לומר לכן לשון רבים, וכו' ר"ש אומר מייבס לאיזו מכן שירצה או חולץ לאיזו מכן שירצה ואמר רב אובעיא דר"ש לאו אעשה זה מאמר קאי אלא ארישא דקתני הראשונה יולאה כו' דקאמר ר"ש דכיון

העמוד השני של המשנה י"ח ע"ב) שני אחים וכו' ויבס השני את אשת אחיו ואח"כ נולד לכן אח ורבינו גרם נולד לו אח כי השני כבר מת ואין לומר לכן לשון רבים, וכו' ר"ש אומר מייבס לאיזו מכן שירצה או חולץ לאיזו מכן שירצה ואמר רב אובעיא דר"ש לאו אעשה זה מאמר קאי אלא ארישא דקתני הראשונה יולאה כו' דקאמר ר"ש דכיון

תנא דלא מיבעיא נולד לו אח ולבסוף דיבם כי איתיליד באיסורא אשכחה דכי האי גוונא נמי אסירא ופטרה צרותיה, אלא אפילו יבם ואחר כך נולד לו אח דכי איתיליד בהיתירא אשכחה כי האי גוונא נמי אסירה ופטרה צרתה, ואע"ג דפליג רבי שמעון אמתניתין ואברייתא, דקתני בסיפא דמתניתין ר' שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה דקסבר רבי שמעון דכי אסירא אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא דאיתיליד מקמי דמייבם אחוה אבל היכא דאיתיליד בתר דמייבם אחוה פקע ליה איסורא קמא ואי בעי ליבומה השתא שריא ליה, כי דקא מפרש טעמיה בבבביתא (שם יט): רבי שמעון אומר הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור מיבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה, ולית הילכתא כרבי שמעון אלא הילכתא כרבנן דאמרי לא שנא נולד ולבסוף יבם ולא שנא יבם ולבסוף נולד כי הדדי נינהו ופטורה מן החליצה ומן היבום. קז) וכי קאמרינן דאסירן הגי עריות הן וצרותיהן, היכא דכי מת אחוה הוה איתנהי תרוייהו תותי ערוה וצרה בהדי הדדי, כי דאמרינן מה להלן במקום מצוה אף כאן במקום מצוה קאמר רחמנא, דהיכא דנפל קמי ערוה וצרותיה בהדי הדדי כי היכי דאסירא ערוה אסירא צרתה, אבל ודאי מתה לה ערוה בחיי אחוה אי נמי גרשה לערוה ומית בלא זרעא ואית ליה נשי אחרנייתא, אע"ג דצרות ערוה אינהי שריאן ליבומי, דתנן (שם ב:) וכולן שמתו או מיאנו או שנתגרשו או נמצאו איילוניות צרותיהן מותרות. ולא שנא הוה איתה לערוה גבי אחוה קמי דלינסבה לצרה ולבסוף נסבה לצרה ומת כיון דבעידנא דמית אחוה לא הוה איתה לערוה גביה שריא צרתה, דתנן (שם) כיצד אם מתו הן צרותיהן מותרות, היתה בתו או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת מתה בתו או נתגרשה ואחר כך מת אחיו צרתה מותרת, קח) לא שנא היכא דנסבה לצרה דנסבה ללרה כדאיתא לערוה גביה ולפענ"ד אינו מן הלורך כי רבינו מסיק בחר הכי כן דחנן כיצד אם מתו וכו' ל"ש היכא דנסבה ללרה כי איתא לערוה גביה ול"ש נסבה בחר דאזל ערוה מגביה:

משנה הלכות

דקיי"ל היא או אחיה מקבל גיטה ושבו אין לאחיה רשות צה והלכה ונשאת לאחיו בעודה קענה וילאה צמיאון וצ"פ צ"ש (ק"ע ע"א) קרי לה יחומה צחיי האב ואם נחגרשה מאחיו או מיאנה צחיו או נמלאת אילוניות שמקחו מקח עעות ולא הויא אשת אחיו וכשמת אחיו הרי היא כמו שאינו אשחו ומחייבת לרחה.

קח) לא שנא היכא דנסבה וכו'. גמ' שם (י"ג ע"א) כיצד אם מתו הן וכו', ואפילו כנס ולבסוף גירש ורמינהו ג' אחין שניהם מהן נשואין שחי אחיות ואחד נשוי נכרית גירש אחד מצעלי אחיות אח אשחו ומת הנשוי נכרית וכנסה המגרש ומת זו היא שאמרו שאם מתו או נחגרשו לרותיהן מותרות עעמא דגירש ואח"כ כנס אצל כנס ואח"כ גירש לא א"ר ירמיה תצרה מי ששנה זו לא שנה זו האי חנא סבר מיחה מפלת והאי חנא סבר נשואין הראשונים מפילים רצח אמר לעולם חד חנא הוא וזו ואין ל"ל זו קתני ע"כ. פרש"י חנא

דכשנולד כבר נחייבמה ולא היחה על זה בזיקת נישואי אחיו כראשון מעולם מותרת לו, דקסבר ר"ש דכל שנולד ומלאת צהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור מיבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה, ורצ פפא פליג אדר"א וס"ל דבייבם ואח"כ נולד פליג ר"ש צנוול ואח"כ ייבם לא פליג וחניא כותיה דר"פ ושקו"ע, וכחצ רבינו דלית הלכתא כר"ש וגם קיי"ל דיש זיקה ואפילו בלא מאמר, ומה שאמרו מאמר קונה קנין גמור כלומר קנין חשוב אצל אינו גמור דלא קיי"ל כצ"ש. (ועיין מש"כ רבינו צסמוך צה"ל יבום וחליצה דף נ"ע צדין קנין מאמר דרבנן).

קז) וכי קאמרינן וכו'. דחנן (יבמות ב' ע"ב) וכולן אם מתו או מיאנו או נחגרשו או נמלאתו אילוניות לרותיהן מותרות פי' וכולן שמחו, שמחה צחו קודם לאחיו או מיאנה ומשכחת לה מיאון צצחו ואפילו אחיה קיים כגון שאחיה כשיחה לאחד ונחגרשה כשיחה קענה

כי איתה לערוה גביה ולא שנא נסבה בתר דאזל ערוה מגביה. ומקשינן, (שם יג.) והיכא דנסבה לצרה כי איתה לערוה גביה מי שריא צרתה והאי דקתני באידך פירקין שלשה אחים שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית וגירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת הנשוי נכרית וכנסה המגרש ומת זו היא שאמרו וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות, ואמרינן טעמא דגירש חד מן אחים לערוה קמי דמינסבה לצרה נכרית אבל גרשה בתר דנסבה לצרה כי מאית לא משתריא צרתה, אמר רבי ירמיה תברה מי ששנה זו לא שנה זו, תנא דחמש עשרה סבר מיתה מפלת, ההיא שעתא דקא מיית הוא דקמתחזיא ליבם ומשום הכי לא שני ליה בין גירש ולבסוף כנס לכנס ולבסוף גירש, ותנא דארבעה אחים סבר נשואין הראשונים מפילין, מההיא שעתא דקא מינסבה הכי איתה למילתא דאי מיית גברא בלא זרעא רמיא קמי יבם מההיא שעתא, וקמ"ל טעמא דגרש ולבסוף כנס אבל כנס ולבסוף גירש לא שהרי עמדה עליו שעה אחת באיסור. רבא אמר נישואין הראשונים מפילין לא אמרינן, אלא לעולם מיתה מפלת, ואידי ואידי חד תנא הוא, וזו ואין צריך לומר זו קתני, תנא בחמש עשרה דאפילו כנס ולבסוף גירש שפיר דמי ליבומי לצרה, וכי קתני לקמיה בארבעה אחים דאין צריך לומר דהיכא דגירש ולבסוף כנס ולא שנא כנס ולבסוף גירש דשריא צרתה. קא) איילונית דקתני דשריא בין הוה ידע בה גברא דאיילונית היא בין לא הוה ידע בה, דאמר רבא (שם יב:) הילכתא צרת איילונית מותרת ואפילו הכיר בה ואפילו צרת בתו איילונית, טעמא מאי אמר רחמנא כי מינסבא חדא מעריות לעלמא לא אסרה לה לצרתה משום דלאו במקום יבום היא, דגמר עליה עליה כי דאמרינן במקום מצוה הוא דאסירא צרה שלא במקום מצוה שריא צרה, איילונית נמי כיון דלאו בת לידה היא לאו בת יבום היא, דכתיב (דברים כ"ה ו') אשר תלד פרט לאיילונית שאינה יולדת, השתא נמי כמאן דליתה לערוה ושריא צרתה דהא לאו מקום מצוה. והא קתני שנמצאו איילונית, שנמצאו אין מעיקרא לא, תני שהיו. מאי טעמא, דכיון דאיילונית לאו בת יבום היא דכתיב אשר תלד פרט לאיילונית שאינה יולדת, לענין צרה נמי כמאן דליתה לאיילונית דמי ושריא

משנת הלכות

אילונית ומקחו מקח טעות ולאו אשחו היא לפיכך לרסח מותרת דלאו לרסח אילונית היא. דיקא נמי דקתני שנמלאו ולא קתני שכיו ש"מ. אמר רבא הלכתא לרסח אילונית מותרת ואפי' הכיר בה ואפילו לרסח בתו אילונית ואלא כה דקתני שנמלאו חני שכיו.

ופרש"י הלכתא לרסח אילונית מותרת, ואפי' דהכיר בה אחיו וקיימא והויא אשחו לא מיחסר לרסח משום לרסח כהן דכי אסר רחמנא לרסח ערוה במקום מלוה כו' דאסר וכהו כיון דאילונית היא דכלל ערוה נמי לא חזיא ליבום כיון לרסח לרסח ערוה שלא במקום מלוה וכך מפורש בכלכות גדולות ע"כ. וכס כס דברי רבינו כאן.

ובירושלמי (יבמות פ"א כ"ג) נמי אמרו טעם זכ שאלו שם בתו מן הנשואין שאינו אילונית

ומקשינן וכיכא דנסב ללרס. בגמ' דף י"ג ואפילו כנס ולבסוף גירש ורמינכו ג' אחים וכו' טעמא דגירש ואח"כ כנס אבל כנס ואח"כ גירש לא אר' ירמינכו חזרה מי ששנה זו לא שנה זו: **תברה**. קשיין אהדדי, האי חנא דמתני' ס"ל מיחא דבעל מפלח נשיו לייבום הלכך אפי' כנס ולבסוף גירש כיון דבשעת מיחא לאו לרס כהן היא מותרת, וחנא דברייתא סבר נישואין הראשונים מפילים אותה לייבום הלכך משנעשית לרס ערוה שעה אחת אסורה עולמית: **רבא** אמר וכו' לעולם מיחא מפלת. וחד חנא היא הא דמתני' ודברייתא ולא פליגי: **איילונית** דקתני דשריא. משמע דעת רבינו דאפילו לא כוליא ופילו ידע שיהא

דמתני' סבר מיחא דבעל מפלח נשיו לייבום הלכך אפי' כנס ולבסוף גירש כיון דבשעת מיחא לאו לרס כהן היא שריא, וחנא דברייתא סבר נישואין הראשונים שהאשה נשאת לבעלה מפילים אותה לייבום הלכך משנעשית לרס ערוה שעה אחת אסורה עולמית. זו דמתני' דהכא דכנס ולבסוף גירש מותרת כדקתני ומחא בתו או נחגרשה ואל"ל זו דג' אחים דגירש ולבסוף כנס, ע"כ.

קא) איילונית דקתני דשריא בין כוכ ידע וכו'. בגמ' (י"ב ע"א) אמר רב אסי לרס אילונית אסורה שנאמר והיה בזכור אשר חלד פרע לאילונית שאינה יולדת מחיב רב ששח שלשה אחין וכו' לא קשיא כאן שכיור בה כהן שלא הכיר בה, דרב אסי בשכיור בה כשנשאה שהיא אילונית ואין כאן מקח טעות וכרי היא אשחו ולרסח כו' היא לרס אילונית ורחמנא פעה מאשר חלד ומתני' בשלא הכיר בה כשנשאה שחאה

צרתה. קף ברם מימר קא אמרינן, היכא דנפול קמיה שתי צרות וחדא מינייהו ערוה דלא חזיא ליה ליבומה צרתה, כל דאיכא בערוה איכא בצרה. אילו היכא דנפול קמיה שתי צרות ותרויהו חזיאן ליה ליבומי וחלץ לחדא מיניהו ובתר דחלץ לה אזל על צרתה, מי הויא צרתה כמותה, כי היכי דהיא אי אזל עלה בתר דחלץ לה לא מיחייב כרת עלה דכיון דחלץ לה לגביה דידיה נפקה לה מכלל אשת אח ולית בה אלא איסור לאו דאמר רחמנא (שם ט') אשר לא יבנה את בית אחיו כיון שלא בנה שוב לא יבנה, צרתה נמי כמותה ולא מיחייב עלה כרת ולא קאי עלה אלא באיסורא דלאו, או דילמא צרה לחודה קיימא וקאי עלה באיסור אשת אח. ואי נמי תרי תלתא אחי ונפול קמיהו שתי צרות וחלץ חד לחדא מינייהו ובתר דחלץ לה אזל חד מאחים על חדא מינייהו על צרה או על חלוצה, מי הויא אשת אח לגביה ומיחייב עלה כרת או לא, מי אמרינן צרה אבראי קיימא, ואף על גב דלענין אשתרווי לעלמא כי חליץ לחדא מצרות כמאן דחלץ לתרוייהו דמי וקא משתריאן תרוייהו לאינסובי לעלמא, דהתם גלי רחמנא בהריא דלא ליחלוץ אלא לחדא ומשתריין תרוייהו, דכתיב (שם י') בית חלוץ הנעל בית אחד הוא חולץ ואינו חולץ לשני בתים, וכי תימא ניגמר מינה, אימא לך התם דיבמה לשוק באיסורא דלאו בעלמא, אבל הכא ראשת אח לגבי יבם איסור כרת הוא לא אמרינן כיון דחלץ לחדא כמאן דחלץ לתרוייהו דמי אלא אמרינן צרה אבראי קיימא ומיחייב כרת אצרה, ואיהו הוא דלא מיחייב כרת אלא אצרה לחודה אבל אחלוצה לא מיחייב כרת רכיון דחלץ לה לגבי דידיה נפקא לה מכלל אשת אח, אבל גבי אחים תרוייהו כהדדי נינהו ומיחייבי כרת בין אצרה בין אחלוצה, או דילמא לגבי יבם נמי כיון דתרוייהו הוה רמיין קמיה אי בעי להא חליץ אי בעי להא חליץ כי חליץ לחדא מינייהו שליחותא דצרה קא עבדא כמאן רחלץ לתרוייהו דמי ונפקא להו תרוייהו מכלל אשת אח, וכן לגבי אחים כיון דהוה רמיאן קמי כולהו אי בעי האי חליץ אי בעי האי חליץ כי חליץ חד מינייהו שליחותא דאחים עבד וכמאן דחלצי כולהו דמי ולא מיחייבי כרת לא על צרה ולא על חלוצה, מיפלג פליגי בהא מילתא רבי

משנה הלכות

מידי ע"ש מה שהאריך קלח בדברי רבינו, ועיין משנה"ג על צה"ג כחובות סי' ע' באריכות לענין חילונית חי נריכה גע צלח הכיר צה.

קף ברם מימר קא אמרינן. פי' הרי קיי"ל דכל מקום שנפלו לו שתי יבמות וחדא מינייהו ערוה שאסורה עליו הרי היא פוערת לרחה כמותה ושניהם דין חי' להם כלומר הלכה כל דיני ערוה יש לה, היכא דנפלו לפניו צ' יבמות ששניהם מותרות לו לייבם וחלץ לאי' מהן ונמלא דפער לשנייה דקיי"ל בית אחד אחו צונה ולא שני צחים וחזר וצח על יבמתו השניה שלא חלץ לה מי אמרינן כי היכי דערוה כשפוערת אח לרחה דין אחד לערוה וללרעה כצח עליה והיא צאיסור כרת כמו הערוה ככ"ג חליצה כשפוערת לרחה דין חלוצה לה כאלו חלץ לה נמי והפקיע ממנה איסור אשת אח ולכן אם צח עליה חינה חלץ צלחו כצח על חלוצתו או דילמא חליצה פוערת מן היבום אחתה ואח לרחה ומפקיע איסור אשת אח מהחלוצה ענמה חלץ לה מפקיע איסור אשת אח מלרחה. והוא הדין נמי אם היו שנים או שלשה אחים ונפלו לפניכם שתי יבמות וחלץ אחד מן האחים לאחת מהן וצחו אחד מן האחים על החלוצה ענמה או על

לרחה אסורה מפני שניחוסף לה חילונית לרחה מותרת. כלומר צחמיה, אמר ליה חילונית כמי שאינה צעולם כגע עלמך חילו שתי יבמות אחת חילונית ואחת שאינה חילונית וצח היבם וחלץ לה וצח עליה שמה פער צחצחתי כלום הוי חילונית כמי שאינה כלומר הוהיל ואין ציחקה או חליצה פוערת לרחה אע"פ שאינה ערוה הרי היא כמי שאין עליה זיקה כלל והויא לה חידך כלרחה ערוה שלא במקום מלוח יבום, עיין מאירי כאן ד"ה לרחה חילונית וצח' הרמב"ן וצח"ת הרשב"א ח"ד סי' ל"ז.

ועיין חוס' דף צ' ע"ב או שנמלאו חילונית שהקשו דכח משמע חילונית קידושי עעות הן ולא היכה אשת אחיו ותימה דאמרינן לקמן (ס"ח ע"ב) קטן וקטנה לא חוללין ולא מייבמין כו' קטנה שמה חמלא חילונית ואמאי תחייבם ממ"נ וחי' ר"ח דבחי צקבלה עילוייה מיירי ור' אברהם מצורגוילי ח' צנמלא חילונית צחי האח והקפיד חלץ לאחר מיכה דילמא אם היכה קיים לא היכה מקפיד ועיין חוס' ישנים צסס כר"י מקירצ"ל עוד ח' ועיין ק"ג אוח פ' שהביא מה שהקשה צצ"ש ח"ע סי' קע"ג סק"ע וכתב דלא קשיא

וחד אמר בכרת, מאן דאמר בעשה כרבי יוחנן דאמר כי האי גוונא לא מיחייב כרת וליכא אלא עשה בעלמא, הוא קאי בעשה דרחמנא אמר אשר לא יבנה בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים, היכא דעבר ובנה שני בתים הוה ליה לאו הבא מכלל עשה ולא הבא מכלל עשה עשה הוא, וכן אחד מן האחים נמי קאי בעשה דאמרינן כיון דיבם חד מינייהו שליחותא דאחים עבד וכמאן דיבימו להו כולהו דמי, ומאן דאמר בכרת כרבי שמעון בן לקיש דאמר צרה אבראי קיימא ולא אמרינן כיון דיבם לחד מינייהו שליחותא דצרה קא עבדא אלא צרה באיסורא קיימא ואע"ג דלא מסיימי רב אחא ורבינא הי מינייהו קאמר בעשה והי ניהו קאמר בכרת, כיון דקיימא לן בכל התורה כולה רב אחא לחומרא ורבינא לקולא והלכה כרבינא לקולא בר מאומצא ביעי ומזירקי, ממילא הוה ליה רבינא כרבי יוחנן, קי"ג ואע"ג דבכל התורה כולה עבדינן כרב אשי, קיד) הכא דפליג עליה רבינא דבהדי רב אחא כרבינא עבדינן, דרב אחא ורבינא בתראי נינהו, אלמא הילכתא כרבי יוחנן דאמר כי האי גוונא לא מיחייב כרת, אי מיחליץ חליץ בין הוא ובין אחים קיימי באיסורא דלאו בין אצרה ובין אחלוצה כדאמרינן כיון שלא בנה שוב לא יבנה, ואי יבומי יבם, בין הוא ובין אחים קיימי אצרה באיסור עשה כי דאמרינן בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים. וכי קאמרינן כיון דחליץ לחדא שליחותא דצרה עבדא וכמאן דחליץ לתרוייהו דמי, לקולא למיפק מאיסורא דאשת אח, אבל לענין אפסולי מכהונה למימר

משנה הלכות

ק"ג) ומש"ד ואע"ג דבכל החורב כולה עבדינן כרב אשי וכו'. הכי קי"ל בכל מקום משום דצחרא הוא וכחז החו"ע ד"ק דף י' ע"א דפלפולא חריפתא דדוקא אחר שנעשה גדול הדור אבל הכי דאשכחן אמוראי אחרניא כפייב לרב אשי דדינא מסתמא אכתי לאו גדול הדור כוה וליח הלכתא כותיה ועיין יד מלאכי אות קס"ד.

קיד) ומ"ש הכא דפליג עליה רבינא וכו'. משמע דס"ל דרבינא צחראי כוה לאחר רב אשי וכלכה כרבינא לגביה דרב אשי מהאי עממא גופי' דהלכה כרב אשי ומשמע משום דרבינא כאריץ ימים אחר רב אשי כרבא לגבי דאציי ולדעת רבינו הלכה כרבינא אפילו היכא דפליג מר בר רב אשי ומה שאמרו הלכתא כמר בר רב אשי ככולי' תלמודא בר ממיפך שבועה וכו' היינו היכא דפליגי רבינא ורב אשי ולא קיימו אמוראי כחד מינייהו או היכא דקיימו כתרוייהו אבל היכא דפליגו רבינא ורב אשי וקיימי אמוראי כרבינא ורב אשי ליכא מאן דקאים אז הלכתא כרבינא (דינא דחייא ח"א דף ל' ע"ג) לדעת רבינו הלכות גדולות ולר"ח לעולם הלכה כמר בר רב אשי אף דקיימי אמוראי כרבינא.

לקיש ומ"ד בעשה כר' יוחנן, וגרס רבינו חד אמר בעשה וכן גרס רש"י בעשה בית אחד הוא בונה ואין בונה שחי בחים ולא הבא מכלל עשה עשה, והחוס' ד"ה חד אמר בעשה, כן גירסת הקונט' וכו' ולא הבא מכלל עשה עשה, וקשה כיון דאילטרין קרא לגופיכ שלא יבם אח שחיקן מנלן דאחיא קרא לנתקו מכלל כרת ללאו ואמר ר"ח דגרסינן חד אמר בלאו, וכן פרי"ח דכשיבם אחא קאי אצרה בלא יבנה דקרינן בצרה כיון שלא בנאח שוב לא יבנה אותה וכן כאחים לא קיימא עלה חלא בלאו לר' יוחנן וגרסינן שפיר וחזר ובה הוא או אחד מן האחים על צרה אבל לפ"ה דגרסינן בעשה לא פליגי חלא בצחין אבל איכו לכ"ע בעשה, ועיין תו"י גס. וגירסת רבינו כגירסת רש"י וכגירסת הספר. חלא שרבינו ז"ל לכאורח חי' קושיח החוס' על רש"י בחילוק חדש שכחצ בסמוך אלמא הלכתא כר' יוחנן דאמר כי האי גוונא לא מיחייב כרת אי מיחליץ חליץ בין הוא ובין אחים קיימי באיסורא דלאו בין אצרה ובין אחלוצה כדאמרינן כיון שלא בנה שוב לא יבנה ואי יבומי יבם בין הוא ובין אחים קיימי אצרה באיסור עשה כדאמרינן בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בחים.

וכתב רבינו דקי"ל בכל החורב כולה רב אחא לחומרא ורבינא לקולא בר מאומצא ביעי ומזירקי ממילא כו"ל רבינא כר' יוחנן וכו' כך הוא בגירסת פסחים ע"ד

גם מה שכחצו החוס' דלפ"ה דגרסינן בעשה לא פליגי חלא בצחין אבל איכו לכ"ע בעשה מדברי רבינו נראה דלא מחלק כן חלא תרוייהו כחדא ניבחו.

קמ"ו דכי קא אמדינן כי חלץ לחדא כמאן דחלץ לתרוייהו דמי ותיתסר צרת חלוצה לכהונה דהוה ליה לחומרא לא אמדינן, דתנן (שם מד.) היתה אחת כשירה ואחת פסולה כשהוא חולץ חולץ לפסולה וכשהוא מייבם מייבם לכשירה, ואמר רב יוסף כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בודו ואחרים צריכין להם, דהיכא דנפול קמיה שתי צרות חדא חזיא לכהונה וחדא לא חזיא, אי קבעי למיחלץ, ליחלץ להא דלא חזיא לכהונה ולא ליחלץ לצרתה וניפסלה מכהונה, וממילא שמעינן מינה דצרת חלוצה שריא לכהונה. קמ"ז מדאורייתא מנלן דצרת חלוצה שריא לכהונה, דתניא (תו"כ אמור פ"א) (ויקרא כ"א ז') גרושה אין לי אלא גרושה

לרבות אחת החלוצה, גם לשון כי פסל רחמנא לכהונה כיכא דעבד גברא מעשה בגופה או דיהיב לה גיעול או דחלוצה ליה סנדל, אבל לרוב חלוצה וכו' כי האי גוונא לא פסל רחמנא לכהונה ומשמע דס"ל דחלוצה עכ"פ דאורייתא אסורה לכהונה וסיים רבינו וכן הלכה וצ"ע. והנה בקרבן אהרן על חו"כ כתב וצ"ג דצמות פ"ב אמרו דחלוצה מדרבנן וקרא אסמכתא

משנה הלכות

בקדירה שזישל זה חזירך מאי ניהו גרושה בחיי בעלה דאמר מר גרוש שנסא גרושה ארבע דעות צמטח ואיצי"ע אפילו באלמנה והכא כו"ל גרושה ואלמנה לכן עלה עובה היא לו לבחור ולישא האלמנה ולא בגרושה. וכעין זה בשלש נשים שנמלא דם ציניבם חלינן בעמאה ולא בעבורה. ומכאן אמרו לא ישפוך אדם מי בודו ואחרים צריכין להם, שכגון זו כופין על מדח סדום ואם רוצה לשפכן מעכבין עליו עיין מאירי.

וכתב המאירי ומ"מ ציבמה פסולה לו נמי, כגון שהחזיר אחיו גרושהו משנשאת לאחר ומח האחר או גירשה וחזר ונשאה בעלה הראשון שאסורה אף ליבם, על כרחו הוא מיבם לכשרה, ואף בחליצה אינו חולץ אלא לכשרה, שכרי חליצה פסולה אינה פוערת לרה, ומיהו דעת רבינו שאף בזו חולץ לאיזה שירצה ועיין ח"י הרמב"ן שהאריך כאן בד"ה הא דחנן והביא מחוספחה היכה אחת מהן אסורה על האחין איסור ערוה וחלץ לה לא עשה כלום ולא פער לרחה אלא היא או לרחה מחיבמה לשאר אחין היכה איסור מלוה ואיסור קדושה חלץ לה או צא עליה נפטר לרחה, זו מלאחי בחוספחה וכן שמעתי דין זה אבל הרב ר' משה בר מיימון ז"ל כתב וכו' שוב מלאחי לבעל הלכות ז"ל (הוא רבינו בכ"ג) מי שהיה נשוי שתי נשים א' שנייה לייבם ואחת אשה אחרת ומח כשהוא מייבם מייבם לאשה אחרת כשהוא חולץ חולץ לשנייה ע"כ וזה שלא כדברי הרב ר' משה עכ"ל הרמב"ן והביאו המאירי ז"ל וכ"כ החוס' יצמות י"א ד"ה או ובחוס' כ"ו ע"ב ד"ה וחליצה וכ"כ הריעצ"א בשם הר"ם ועיין גם ברש"א. ובש"ע א"ע סי' קס"א ס"ב ובאחרונים ז"ל.

קמ"ז מדאורייתא מנ"ל דלרוב חלוצה שריא לכהונה. דתניא (חו"כ אמור פ"א) גרושה

ע"ב ובחולין ז"ג וכן הוא גירסת רש"י ורי"ף ורא"ש שם וחוס' מרוב ע"ע ע"ה ד"ה או והערוך ערך כלך ובר"ן ס"פ ר' ישמעאל ומהר"א בפסקיו סי' י"א ועוד ומיהו המרדכי פ' השואל גרם דכלל החורה כולה רב אחא לקולא ורבינא לחומרא וכו' ועיין יד מלאכי אוח חקמ"א, ועיין כנה"ג ח"מ סי' רנ"א. ועיין חוס' חולין מ"ח ע"ה ד"ה אמר רבינא ומיהו לא ידעינן מנ"ל שלא יכה הלכה כרבינא שהוא צרחה ושמה אין זה רבינא סתמא שהוא בכל הש"ס שהיה חזירו של רב אשי וכו' ע"ש, ועיין רא"ש שם סי' כ"ג ובק"נ שם אוח ר' ודו"ק, ולעיל הארכתי קצת בזה אי קיי"ל כרבינא נגד רב אשי דיש חולקין בזה.

קמ"ח דכי קא אמדינן וכו' היכה אחת כשרה ואחת פסולה. יצמות (ע"ה מ"ד) היכה אחת כשרה פרש"י לכהונה ואחת פסולה כגון שנגרשה מאיש אחר והיכה גרושה כשנשאה אחיו המת, וגרושה פסולה לכהונה בלא חליצה, ונראה דבכיון פי' כן דהפסולה רק לכהונה אבל כשרה היא לזה (ולשיעתיב אפילו דאם היכה פסולה ליבם כגון מחזיר גרושהו וכיוצא כו"ל חליצה פסולה שמחזרת על כל האחין ולכן היה חולץ לכשרה, וכבר הקשו עליו החוס' יצמות כ"ו ע"ב ד"ה וחליצה פסולה), ולכן כשהוא צא לחלוצה חולץ לפסולה שלא תפסל הכשרה שאינה גרושה לכהונה בחליצה זו, ואם צא ליבם מיבם לכשרה, כלומר אם ירצה זה או לאיזה שירצה ייבם והא דקאמר ייבם לכשרה משום דבסממא בכשרה ניהא ליה קאמר הכי ואין אומדינן ליבם לפסולה הואיל וכשרה לו דזימנין דהא חזיבא ליה והא סניא ליה, אבל אם צא לחלוצה חולץ לפסולה, ואולי בדיוק אמרו ואם צא ליבם מיבם לכשרה ועל עובה קמ"ל משום דאמרו צמ" (פסחים קי"ב) חמשה דברים אמר לו ר"ע לרשב"י כשהיה צביח האסורין לא חשב

חלוצה מנין, דין הוא ומה גרושה שמותרת לחזור למגרש בישראל, פסולה מן הכהונה, חלוצה שאסורה לחזור לחולץ אינו דין שפסולה מן הכהונה, צרה תוכיח שאסורה לחזור לחולץ וכשירה לכהונה, הפרש, גרושה נעשה בה מעשה וחלוצה נעשה בה מעשה ואל תוכיח צרה שלא נעשה בה מעשה, ואם נפשך לומר, ואשה לרבות את החלוצה, יכול אף הצרה תהא פסולה מן הכהונה, ת"ל ואשה גרושה מאישה אשה שגירושיה מידי האיש ולא שגירושיה מידי אשה, כי פסל רחמנא לכהונה היכא דעבד גברא מעשה בגופה או דיהב לה גיטה או דחלצה ליה סנדל, אבל צרת חלוצה דגברא לא עבד בה מעשה, למימרא דכיון דאיתעבד בה מעשה בצרתה תיתסר היא משום צרתה דהוה ליה גירושיה מידי אשה משום דחלצה לה צרתה הוא דקבעית למיפסלה, כי האי גוונא לא פסל רחמנא לכהונה, וכן הלכה. קי"ז הא דרב גידל אמר רב (יבמות כ.) מיתוקמא באלמנה מן הנישואין, דאע"ג דמדאורייתא לאו בת יבום היא, רביה רחמנא לחליצה. איסור שניות מצוה ואיסור קדושה אלמנה לכהן גדול לא מתייבמות כאירוסין לא חשש גרידא יבא עשה וידחה ל"ח אמר רב גידל אמר רב חמרא קרא ועלחה יבמחו כשערה יש לך יבמה אחרת שעולה לחליצה ואינה עולה ליבום ואיזו זו חייבי לאוין ורבי לרבי רחמנא לחליצה אע"ג דלאו בת יבום היא ועיין רש"י שם ד"ה

משנת הלכות

מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא ע"כ. ועיין רמב"ם פ"ח מה"א כ"ז ובש"ע ח"ע סי' ו' ס"א כהן אסור מה"א בגרושה זונה וחללה ואסור בחלוצה מדרבנן. ועיין בקרבן אהרן שם שכתב דעמא משום דכוא"ו אלעריך לגופה שכיח וא"ו החוספת כמו שאמר וחללה אי"כ עיקר הוא בק"ו וקרא אינו אלא אסמכתא ורבינו הלל מפרש דמחייבה כולל דריש דלא כיל"ל אלא וגרושה מאשה דכדר אואשכ דאמר צרישא דקרא ואינו נראה ע"ש.

ולשון רבינו שכתב מדאורייתא מנלן דלרת חלוצה שריא לכהונה ל"ע קל"ח דכרי חלוצה גופה נמי מדאורייתא שריא לכהונה כמבואר בסמוך וא"כ לרתה כל שכן שא"א להיות דאורייתא ועיין מש"כ רבינו דב"ל יבום וחליצה (דף ס"א ע"א) ואי עברא וכו' משום דחלוצה לכהן אסירא דחניא ואשה גרושה מאשה וכו'. ואפשר דכ"י קאמר מדאורייתא מנ"ל דשריא כלומר דלא ילפינן חלוצה מגרושה בשום אופן ולא בא לומר דחלוצה עלמה מדאורייתא היא ול"ע.

קי"ז הא דרב גידל אמר רב וכו'. בגמ' יבמות (כ' ע"א) אלמנה לכ"ג קפסיק וחני ל"ש מן הנשואין ול"ש מן כאירוסין בשלמא מן הנשואין עשה ולא חשש ואין עשה דוחה ל"ח ועשה אלא מן כאירוסין ל"ח גרידא הוא יבא עשה וידחה ל"ח אמר רב גידל אמר רב אמר קרא ועלחה יבמחו כשערה שאין ח"ל יבמחו מה ח"ל יבמחו יש לך יבמה אחרת שעולה לחליצה ואינה עולה ליבום ואיזו זו חייבי לאוין ואימא חייבי כריחות אמר

אין לי אלא גרושה חלוצה מנין ודין הוא ומכאן גרושה שכיח מותרת למגרש פסולה מן הכהונה (רבינו הוסיף בישראל) חלוצה שכיח אסורה לחזור לחולץ אינו דין שחכה פסולה מן הכהונה לרה תוכיח שכיח אסורה לחזור לחולץ וכשירה לכהונה הפרש גרושה עשה כה מעשה חלוצה עשה כה מעשה (ורבינו גרס נעשה כה מעשה) וכו' ואם נפשך לומר ואשה לרבות את החלוצה יכול אף כהנה חכה בחלוצה ופסולה לכהונה ת"ל ואשה גרושה מאישה שגירושיה זיד אישה ולא שגירושיה זיד אשה, פי' ואם נפשך לומר שאין זה הפרש כלל בין עשה מעשה כי בחליצה היא עשה כה מעשה חליצה שחללה את נעלו וא"כ עשה כה מעשה אבל חלוצה נעשה כה מעשה ת"ל ואשה וכו' פי' רבינו דכי פסל רחמנא לכהונה היכא דעבד גברא מעשה בגופה או דיכב לה גיטה או דחלצה ליה בסנדל אבל לרת חלוצה דגברא לא עבד כה מעשה אלא נאמר דכיון דאיתעבד כה מעשה בלרתה תיתסר היא משום לרתה דכו' לה גירושיה מידי אשה משום דחלצה לה לרתה הוא דקבעית למפסלה כה"ג לא פסל רחמנא לכהונה.

וכתב בקרבן אהרן דדריש לה מוא"ו ואשה מרבה אשה אחרת וכיח חלוצה דדומה בלד מה לגרושה וקרא אסמכתא בעלמא הוא דחלוצה מדרבנן הוא וכמבואר ביבמות כ"ד וקידושין ע"ח קדמו וכנסו אין מוליאין כו' חני שילא ואפילו שניהם כהנים, מ"ע חלוצה דרבנן הוא וספק חלוצה לא גזרו כה רבנן ופריך וחלוצה דרבנן וכתניא גרושה אין לי אלא גרושה חלוצה מנין ת"ל ואשה

קרא אם לא יחפון האישה לקחתה הא חפץ מייבם כל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאין עולה לייבום אינו עולה לחליצה. אי"ה חייבי לאוין נמי הא רבי רחמנא יבמתו ומה ראיית מסתברא חייבי לאוין חפסי זהו קידושין חייבי כרייתות לא חפסי זהו קידושין.

ומבואר דעת רבינו דאלמנה מן הנישואין מדאורייתא נמי לאו זה יבום הוא ואפ"ה רביה רחמנא לחליצה ועיין רש"י ובחוס' ד"ה בשלמא מן הנישואין חימה דמן הנישואין נמי חיקשי דאמאי חוללה כיון דאינה עולה לייבום דלא אחי עשה ודחי ל"ה ועשה ותיבוי כחייבי כרייתות וי"ל דלא קאמר בשלמא אלא ממאי דאין מחייבמת ע"כ. ומיכה דעת הרמב"ם פ"ו מהל' יבום ה"י הי"ח דאלמנה לכ"ג מן הנישואין עולה לייבום וכ"כ הר"ן בח' סנהדרין דף י"ח דמה"ח אלמנה מן הנישואין זה יבום היא וכ"כ הרשב"א בח' כאן והטור סי' קע"ד ועיין נו"ב ק' סי' מ"ח וש"אג"א סי' ל"א ובישע"י ח"ע סי' קע"ד.

ולפי שהארכתיו בדבר צ"ד אעתיק כאן מה שכתבתי בשערי הלכות (חובת ע' שנת השל"ו), איחא ביבמות ג' ע"ב, עעמא דכתב רחמנא עליה הא לאו הכי ה"א אחות אשה מייבמת מ"ע דאמרינן אחי עשה ודחי לא חעשה אימר דאמרינן אחי עשה ודחי ל"ה לא חעשה גרידא ל"ה שיש בו כרת מי דחי וכו'. וכחצ הרמב"ם פ"ו מהל' יבום ה"י וז"ל: היחה היבמה אסורה על יבמה איסור לאו או איסור עשה או שהיחה שנייה הרי זו חוללה ולא מחייבמת ומפני מה לריכב חליצה מפני שיש בה לקוחין והואיל וקידושין חופסין זה הרי כן זקוקות לייבום ומן הדין היו שיתייבמו שהיבום מ"ע וכ"מ שאחכ מולא עשה ול"ה יבא עשה וידחה ל"ה אבל חכמים גזרו שלא יתייבמו חייבי לאוין ולא שניות גזירה שמה יבא עליה פעם שניה והרי ביאתה אסורה ואין שם מלוה וכו' לפיכך אם עבר ובעל יבמתו האסורה לו משום לאו או משום עשה ואז"ל שנייה ה"ז קנה קנין גמור ומוליאה בגט והיא וכל לרתיבן מותרות לזר שהרי נפטר.

מבואר בדברי הרמב"ם דחייבי לאוין ועשה אף שאסורות לו מה"ח מ"מ כיון שקנאה דקידושין חופסין בחייבי לאוין ולכן היא ולרתיב מותרות לזר דביאת איסור נמי פוערת (בהי"א) כתב הרמב"ם וז"ל וייבמה שהיא אלמנה מן הנישואין ובה עליה כה"ג לא נפטר לרחה שאין עשה דוחה ל"ה ועשה והואיל ולא קנה מן החורה קנין גמור לא הותרה לרחה לזר עד שחלון עכ"ל. ויש לדייק חדה מה שכתב והואיל ולא קנה מן החורה קנין גמור משמע דקנין כל דהו קנה

וכרי בגמ' יבמות (דף כ' ע"א) אמרו אלמנה לכ"ג קפסיק וחני לא שנה מן הנישואין ולא שנה מן האירוסין בשלמא מן הנישואין עשה ול"ה ואין עשה דוחה ל"ה ועשה אלא מן האירוסין ל"ה גרידא היא יבא עשה וידחה ל"ה אמר רב גידל אמר רב אמר קרא ועלמה יבמתו כשערה שאין ח"ל יבמתו מה ח"ל יבמתו יש לך יבמה אחרת שעולה לחליצה ואינה עולה לייבום ואיזו זו חייבי לאוין. וכחצו בחוס' ד"ה בשלמא חימה דמן הנישואין נמי חקשה אמאי חוללה כיון דאין עולה לייבום דלא אחי עשה ודחי ל"ה ועשה ותיבוי כי חייבי כרייתות. וע"ש עוד בחוס' דף כ' ע"א ד"ה ואכתי ואר"י גבי אלמנה לכ"ג האשה עושה איסורא כמו כהן אבל עליה. הנה מדברי החוס' דאלמנה מן הנישואין כחייבי כרייתות ובגמ' שם מחיצ רבא פל"ד וכוות שפכה וכו' ואם בעלו קנו ואמרו שם דוקא חייבי לאוין אבל אלמנה לכ"ג מן הנישואין לא אמרינן ואם בעל קנה ועיין חוס' חד מן קמאי שם וז"ל וביאת כ"ג בשלמא מן הנישואין אינה פוערת לרחה דאין עדל"ה ועשה אבל ביאת בשלמא מן האירוסין ובכל חייבי לאוין פוערת לרחה כדחנינן ואם בעלו קנו ע"כ. מבואר מיכה דאלמנה לכ"ג מן הנישואין לא קנו כלל ולמה כתב הרמב"ם והואיל ולא קנה קנין גמור מן החורה.

שנית יש לדייק שינוי לשון הרמב"ם בשלמא לכה"ג משאר חייבי לאוין דבחיבי לאוין כה"י כתב ה"ז קנה קנין גמור ומוליאה בגט והיא וכל לרתיב מותרות ובאלמנה לכ"ג כתב והואיל ולא קנה קנין גמור וכו' לא הותרה לרחה לזר עד שחלון ומדכתב לא הותרה לרחה משמע דביבמה עצמה נפטר רק לרחה לא נפטר וכיון שלא קנה זה האין יבמה נפטר הלא היא ולרחה לא נפטר וכבר הקשה בבית שמואל ח"ע סי' קע"ד סק"ג כן להרמב"ם ז"ל דח"ל דהיא עצמה אינה פוערת ול"ע.

ועוד צו שלישי' דנראה דהיא עצמה ס"ל דפוערת לגמרי בלי חליצה וכלי גע דהרי בחייבי לאוין כתב ה"ז קנה ק"ג ומוליאה בגט וכו' ומדלח כתב כאן דלריכב גע רק דלא הותרה לרחה לזר משמע דאלמנה הותרה לזר אפילו בלא גט והוא תמוה במה נפטר וממ"נ אם קנאה לייבום חלערך גע ואם לא קנאה תיבוי ביאת אשה אח שלא במקום מלוה ולא חפער לשום אדם עד שחלון ול"ע.

איברא דבגמ' דף כ' ע"ב שם איחמר ביאת כה"ג בשלמא רבי יוחנן ור' אלעזר חד אמר אינה פוערת לרחה וח"ה פוערת לרחה בשלמא מן הנישואין כ"ע לא פליגי דלא פערך דאין עשה דוחה ל"ה ועשה כי פליגי בשלמא מן האירוסין וכו' הנה מבואר מחלוקת

ר' יוחנן ור' אלעזר ביאח ככ"ג אי פוערה לרחק דוקא ולא נחלקו אי האלמנה בעלמא נפעתה רק אי פוערה לרחק והא גופה לריך ביאור מ"ש.

כיון דמה"ח עשה דוחה עשה אע"כ דלאו היינו טעמי' דהרמב"ם ז"ל משום דעשה דוחה עשה דהרמב"ם נמי מודה דאין עשה דוחה עשה.

ורביעי נקודש יש לדקדק דכ"י שם שכתב אבל חכמים גזרו שלא יחייבמו חייבי לאוי ולא שניות גזירה וכו' וכשמיע חייבי עשה שחכמים גזרו עליהם שלא יחייבמו וכבר באריך הרחיב הדיבור בזה השאג"א בזה בס' ל"ג וז"ל דנראה לי דהרמב"ם וסייעתו חולקין וס"ל דעשה דוחה עשה חזירחה וכו' והביא דברי הרמב"ם בפ"ו מהל' יבום ה"י הג"ל וסיים ויש לי חימה רבתי על מה שכתב שאם עבר וזא על יצמחו האסורה לו משום עשה שקנה ומוליאה בגט והיא ולרוחיה נפערו ומותרות לזר הרי חייבי עשה מן החורה לא רמיא ליבום דהא אין עשה דיבום ראוי לדחות אח עשה דחייבי עשה כגון מלרית ואדומית בחוך ג' דורות דמאי אולמא דהאי עשה מהאי עשה וא"כ אם עבר ובעל לא מצעיה שלא נפעה לרחק אלא אפילו היא עלמא לא נפעה ולריכה חליצה.

איברא דראיתי ביש"ש יצמות פ"ב סי' ג' שכבר עמד על הרמב"ם ז"ל והקשה עליו ככל קושיית השאג"א וז"ל ונ"ל כמו שאינה קונה בביאח כ"ג אלמנה מן הנשואין ולא פעה לרחק לכ"ע ה"ה חייבי עשה לחוד נמי כגון בעולה לכ"ג וכגון דור ראשון ושני דמלרי ואדומי נמי אין ביאחה פוערה לרחק דהא אין עשה דוחה עשה בכל החורה ולא כמו שכתב הרמב"ם וכן העור שחייבי לאוין או חייבי עשה או שניות זכולן אם עבר וזא עליה קנאה ונפעה לרחק וכתב הרמב"ם עוד אבל יצמה שהיא אלמנה מן הנשואין הואיל ולא קנה מה"ח קנין גמור לא הותרה לרחק עד שחלוץ ע"כ.

ותימא מ"ש בין חייבי עשה לחייבי לאוין ועשה הלא שניהם אין עולין ליבום מדאורייתא, ואפשר שסדר הרמב"ם שחייבי עשה עולים ליבום ורצנן הוא דאסרוה כדפירש לעיל וכ"מ להדיא מלשון העור סימן קע"ד וכו' מכל מקום לא נ"ל דבריו כלל כי ליכא מאן דאמר דסצירה ליה דעשה דוחה עשה וכן יראה מלשון הרמב"ם גופא שכתב לעיל מיניה וז"ל ומן הדין היה ראוי שיחייבמו שביבום מ"ע וכ"מ שאחה מולא עשה ול"ת יצא עשה וידחה ל"ת אבל חכמים גזרו שלא יחייבמו חייבי לאוין ושניות וכו' ע"כ משמע להדיא דחייבי עשה אינה ראוייה ליבום כלל אלא ע"כ כשגבה היולא לפני השליט ואין חולקין כבוד לרב במקום חילול השם להחיר לרחק של חייבי עשה לשוק בלא חליצה ולכפער בביאחה של חייבי עשה. כי ביאחה אינה פוערה כמו אלמנה מן הנשואין לכ"ג ויש לי רבוחי בעה"ח לסייע שכתבו להדיא בסוגיא אף דגזרינן גבי חייבי לאוין גזירה ביאחה ראשונה אטו ביאחה שניה מ"מ אלמנה מן הנשואין וחייבי עשה ילפינן מויצמחו שעולה לחליצה ואינה עולה ליבום ע"כ. אלמא דדמיין להדדי ע"ש ופלא על השאג"א שלא הזכיר מדברי היש"ש ז"ל כלל.

ובגמ' יצמות כ' מחיב רבא מדחניא פל"ד וכרות שפכה אם בעלו קנו ואי ס"ד חייבי לאוין מדאורייתא לחליצה רמיא ליבום לא רמיא אם בעלו אמאי קנו אלא אמר רבא גזירה ביאחה ראשונה אטו ביאחה שני' הרי דאי הוי חייבי לאוין מה"ח לא רמיא ליבום אפילו אם בעלו נמי לא קנו וא"כ חייבי עשה דוודאי לא רמיא ליבום מה"ח דאין עשה דיבום דוחה לכו אם בעלו לא קנו והרי איכו גופיה כתב בחחילת דבריו אבל חכמים גזרו שלא יחייבמו חייבי לאוין שניות כו' ואלו חייבי עשה שירירי ויפה כיון דחייבי עשה בלא גזרה אינו מן הדין שיחייבמו אלא לבסוף כלל עמהם לחייבי עשה דאם עבר ובעל קנה והרי דבריו מעורבבים ולא רישא סיפא ולא סיפא רישא ודייק מינה דהרמב"ם ס"ל דעשה דוחה עשה גרידא אלא שאינו דוחה ל"ת ועשה ושכן דעה העור א"ע סי' קע"ד שכ' יצמה שהיא אסורה ליבום בלאו או בעשה וכו' אם עבר וזא עלי' קנאה ונפעה לרחק ואחייבי עשה נמי קאי והוא חימה כיון דמדאורייתא לא רמיא ליבום אמאי קנאה ואמאי מוליאה בגט ע"ש מה שהאריך ז"ל ועיין אור שמח מה שכתב למה כשמיע הרמב"ם דחייבי עשה גזרו רצנן.

וראיתי לקדוש אחד מדבר רבינו הגדול הנוצ"י בחשובה לחחנו הרכ"ג הקל"ן ר' מאיר מווינה (והוא בסוף ח"מ צמח"ק חשובה המחבר לחחנו) שהביא מדברי היש"ש הג"ל מה שהקשה על הרמב"ם והעור וכתב ליישב דברי הרמב"ם דהא דפשוט לן בכל הש"ס שאין עשה דוחה עשה אין זה מדרשה אלא מסברה דמאי אולמא דהאי עשה מהאי עשה וכן מפורש בחולין דף קמ"א ע"א כד סליק אדעתא דעשה דמלורע ידחה עשה דשילוח הקן הקשה מאי אולמא דהאי עשה מהאי עשה ולפי"ז חידש דהוא ע"ד שהשיב ר"י לר"א בזבחים

ולפי"מ שהעלה השאג"א ז"ל דשיעת הרמב"ם וסייעתו דמטעם עשה דוחה עשה קאחי עלה ל"ע דא"כ למה כשמיע הרמב"ם בחחילת דבריו שכתב אבל חכמים גזרו שלא יחייבמו חייבי לאוין ושניות וכו' ואלו חייבי עשה שירירי ואי נימא דס"ל דעשה דוחה עשה א"כ ליחני נמי חייבי עשה לא יחייבמו משום גזירה חכמים

דק פ' ע"א דהשיב ר"י כשנתח עברה ועשית מעשה כשלח נחח עברה ולא עשית מעשה ה"נ שני מ"ע לפנינו שב ואל תעשה עדיף ואילו הוא מה"ת או מדרבנן וכל זה מחילה קודם הקיום אבל אם עבר ועשה עשה זו דנימא שאחשב כאילו לא קיים ולא קנה יבמתו דבר זה הוא חפל בלי מלח דהרי איפכא ג"כ אמרינן מאי חולמא דהאי עשה דכה"ג בצעילה מהאי עשה דיבמה יבא עליה שנימא שלא קנה יבמתו והרי כבר בא עליה וקיים מלוח יבמה יבא עליה ואין כח בעשה דבחולה מעמיו לעקור למפרע עשה דיבמה, ובזה אחי שפיר דברי הרמב"ם דבחיובי עשה נמי אף דלכתחילה לא ייבס מ"מ אם עבר וייבס מאי חולמא דהאי עשה וממילא קנה היבמה ומוליאה בגע ע"ש.

דק פ' ע"א דהשיב ר"י כשנתח עברה ועשית מעשה כשלח נחח עברה ולא עשית מעשה ה"נ שני מ"ע לפנינו שב ואל תעשה עדיף ואילו הוא מה"ת או מדרבנן וכל זה מחילה קודם הקיום אבל אם עבר ועשה עשה זו דנימא שאחשב כאילו לא קיים ולא קנה יבמתו דבר זה הוא חפל בלי מלח דהרי איפכא ג"כ אמרינן מאי חולמא דהאי עשה דכה"ג בצעילה מהאי עשה דיבמה יבא עליה שנימא שלא קנה יבמתו והרי כבר בא עליה וקיים מלוח יבמה יבא עליה ואין כח בעשה דבחולה מעמיו לעקור למפרע עשה דיבמה, ובזה אחי שפיר דברי הרמב"ם דבחיובי עשה נמי אף דלכתחילה לא ייבס מ"מ אם עבר וייבס מאי חולמא דהאי עשה וממילא קנה היבמה ומוליאה בגע ע"ש.

גם יש להקשות לרבינו הנוצ"י אחי קושיית הב"ש במקומה עומדת דא"כ בה"א באלמנה מן הנשואין אחי כחז לא פטר לרחה וכלל גם היבמה עלמה לא נפטרה וכמ"ש הנוצ"י ז"ל שם בעלמו, איצרא דהרי החוס' כחזו לכדיא דחייבי עשה ג"כ ילפינן מיבמתו וכמ"ש הי"ש"ש סייעתי' לנפשי' ומעתה כיון דבאלמנה מן הנשואין הנוצ"י בעלמו מודה דמדאורייתא לא רמיא קמיה מקרא דיבמתו וכיון דחייבי עשה נמי מקרא דיבמתו ילפינן א"כ דמיון להדדי. ובאמת כי כנראה שהנוצ"י הרגיש בזה וכחז שסובר הרמב"ם דמוקמינן קרא על מסחבר עפי על אלמנה מן הנשואין אמנס רבינו הגדול בעל הלכות גדולות כתב דהא דרב גידל אמר רב (ועלמא יבמתו שאין ת"ל יבמתו מה ת"ל יבמתו יש לך יבמה אחרת שעולה לחליה ואינה עולה ליבוס) מיקיימא באלמנה מן הנשואין בדיאו ה"ה שם וא"כ י"ל דהרמב"ם נמי ס"ל כן וכדעת הנוצ"י הנ"ל. אמנס הראשון קשה.

ולפענ"ד יש להעיר עליו, חדא מהא דאמרו בגמ' כחובות ק"ו ושבעות ל' האי עשה והאי עשה עשה דכבוד התורה עדיף הרי דמליו עשה שעדיפה מחזירתה, ועיין שו"ת מהרי"ק סי' קל"ט שכתב אבל הכא אשכחן דחמיר עשה דיבוס מכרח דא"א לענין דחי' וא"כ י"ל דמדדחי כרת דא"א לקידושין שאין חופסין בה כ"ש עשה דיבוס.

ובתוס' יבמות דף ו' ע"א ד"ה ניגמר ואר"י דעשה דכבוד הואיל ועדיף כולי האי דהוקס כבודם לכבוד המקום השיב עשה דשבת כמאן דליחיה לגמרי והוי כמאן דליכא אלא לאו גרידא וכמ"כ עשה דמקדש ועשה דבת כהן עדיפי מעשה דשבת משום מורא וכפרה דבת כהן ועיין ברכות מ"ז ע"א ר"א שחרר עבדו והכי עבד הכי והאמר רב יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם תעבדו ומשני לדבר מלוא שאני ופריך מלוא הבאה בעבירה ומשני מלוא דרבים שאני ועיין גייעין ל"ה מעשה בשפחה חליה שפחה וחליה בת חורין וכפו את רבה לשחררה ובתוס' דמלוח פ"ו מ"ע גדולה היא שדוחה עשה ועוד בכמה מקומות.

ומה שנלפע"ד בישוב הדברים דהנה כבר הבאחי מחלוקת הראשונים ז"ל אי מלוח יבוס הוא מדין קידושין או דביאח יבמה ל"מ מעטס קידושין אלא מגזכ"כ הוא שהרי אשחו זו מחייבי כריתות הוא אשה אחיו שאין קידושין חופסין בה ואילו ה"י לב בניס ובא עלי' היבס ה"י חייב כרת אלא שאם מה בלא בניס התורה לוחה להקים שם לאחיו ויבמה יבא עלי' ואחי עשה ודחי האיסור כרת שעלי' דכך היא המלוא וכמ"ש בתוס' כאן ד"ה לא תעשה ואומר ר"י דמאשה אח לא מלי למילף בעלמא דלידחי עשה ל"ה שיש בו כרת דשאני אשה אח דמלוחו בכך ואי אפשר בענין אחר לקיים מלוח יבוס דא"כ בעלה מלוח יבוס ע"ש מבואר דעת התוס' דיבמה איסור אשה אח עלי' בשעת יבוס אלא דמוחר בכל זאת לבא עליה וא"כ ודאי דקידושין לא חופסין בה כל זמן שהיא באיסור א"א. אמנס מהרי"ק שורש קל"ט כתב לכדיא דביאח יבמה מהניא מעטס קידושין.

הן אמת דהרדב"ז בתשובה כתב דעשה דיבוס ה"ל עשה שאינה שוב בכל משום דליכא במלך אמנס אמרתי בשיבא דנראה דבשביל זה לא מקרי אינה שוב בכל לדהא דיבוס אינו במלך אינו מלך איסור ערוה אלא איסור אחר גרם לו וה"ל כחייבי עשה דאפ"ה ה"ל בת יבוס כיון דקידושין חופסין בה. ובאמת כי הוא מחלוקת הראשונים ז"ל סנהדרין י"ח ע"ב דעת התוס' דעשה דיבוס לא הוה שוב בכל והר"ן שם חולק ע"ש.

עוד יש להקשות לדברי הנוצ"י לדעת הי"ש"ש הסברה היא כך כיון דיבמה האסורה בעשה עליו הוי אסורה לו מדאורייתא א"כ לא נפלה לה ליבוס כלל דה"ל אשה אח שלא במקום מלוא שאסורה לו מה"ת

חיל המכרי"ק ועוד שאחכ אומר דביאח יצמכ לא מהניא מעטס קידושין והכח דבר פשוט הוא דמכני מעטס קידושין ואסר לכ היבס צביאחו לכולי עלמא כהקדש וכבא עליה לאחר ביאח של יבוס צחוק ואין כח לקידושין אלא לענין זה וכן מוכיח נמי בריש פ"ק דקידושין דף ד' דבטי למילף שחכא אשכ מתקדשת צביאח מיצמכ שנקניית צביאח אי לאו משום דאיכא למיפרך שכן זקוקה ועומדת ואי אין קידושין חופסין צימכא אפילו קידושי ביאח פשיטא דלא כוי מלי למילף אשכ מיכע עכ"ל. ועיין רש"י קידושין הנ"ל ובחוס' שם צמס מהר"א משזנ"א דביאח יבס גומרת קידושי אחיו כמה ואינו עושב קנין חטילה ומיכו דעת החוס' יבמות מ"ע נראה דאין צב קידושין כלל ועיין רש"י ג"כ שם וקל"ח נראה סחירה צדברים ולי"ע. מצוחר מיכו מחלוקת הראשונים אי יבוס הוא מעטס ודין קידושין.

הנהגה לדעת הרמב"ם דס"ל דאיסור ערוכ נסחלק צשעת מיכח א"כ פשוט דיצמכ נמי צח קידושין היא ויבוס הוא הקידושין שלה וכן כחצ להדיא שמאחר שמת אחיו צלא ולד נסחלק איסור ערוכ מעל כל נשיו לפיכך חופסין צב הקידושין כשנייות וכרי שכתב דחופסין צב קידושין ואין לומר דכוונתו צזכ דוקא לכולי עלמא חפסו צב קידושין ולאפוקי ממחלוקת רב ושמואל לקמן דף ג"צ ע"א ודלא כספיקת אציי לקמן מ"ע דמכ שכתב וז"ל שמאחר שמת צלא ולד נסחלק איסור ערוכ ומדחלכ בסחלקות האיסור צולד משמע דקאי אחיין דאיסחלק איסור ערוכ מכחתינ שהיא אשכ אח לגצייכו אלא דלכו"ע נמי איסחלק איסור ערוכ וגשאר צלאו ולדידכו אף צלאו ליכא אלא מלוח יבוס איכא. וא"כ עלתה לן דעת הרמב"ם דיצמכ נמי צח קידושין היא ויבוס הוא מדין קידושין וכדעת מהר"ק הנ"ל.

ולשיטת המכרי"ק כי אפשר ליישב קושיית העולם בחוס' יבמות ע' ע"א ד"ה והרי איסור שהק' דצכל דוכחי פשיטא להש"ס דחייבי לאוין לר"ע דאמר אין קידושין חופסין צח"ל לאו בני חלילה ויבוס ניכח כמו חייבי כריתות ככא וחימה לר"י דאמאי לא אמרינן לר"ע נמי ליחי עשה ולידחי ל"ח ומקשים העולם דמה אכני דדחי עשה לל"ח הא ציאה אינה עושה קנין קידושין צימכא וא"כ אפילו ידחכ מ"מ אינו עושה קנין קידושין כמקדש חייבי לאוין. ולפימ"ש אחי שפיר דבאמת אככ"נ ציאה יבוס עושה קנין קידושין וכנ"ל. אלא דקל"ע דמלשון החוס' כאן ד"ה לא חעשה משמע דיבוס לא מהני מעטס קידושין דאכתי הוא צאיסור אשכ אח אלא מלוחו צכך וי"ל ועי' לקמן חוס' דף ה' ד"ה ואכתי צא"ד ועוד קשה וי"ל.

איברא דנראה דע"כ לאחין הוא דנסחלק איסור ערוכ שיחפסו צב הקידושין שהרי צפ"ד מכ"א הי"ד כחצ הרמב"ם וז"ל המקדש אחח מן השניות או מאיסורי לאוין או מאיסורי עשה וכן יבס שקידש לרח יצמכ הרי זו מקודשת קידושין גמורין חוץ מיצמכ שנתקדשה לזר שהיא מקודשת צספק נסחפק לחכמים אס הקידושין חופסין צימכא כשאר חייבי לאוין או אין קידושין חופסין צב כערוה. ע"כ. הנה כחצ הרמב"ם מפורש דיצמכ שנתקדשה לזר מקודשת מספק ופסק כשמואל דאמר צעניויתו לריכב גע מספק. וע"כ מה שכ' צפ"א מהל' יבוס כאן שמאחר שמת אחיו צלא ולד נסחלק איסור ערוכ מעל כל נשיו לפיכך חופסין צבן הקידושין כשנייות ע"כ. ומשמע דחופסין קידושי ודאי ע"כ לאחין קאי דלזר הרי כחצ דקידושי ספק הן וא"כ מצוחר מדברי הרמב"ם ז"ל דיצמכ צח קידושין היא לגצי אחין וחופסין צב קידושי ודאי מאחין.

ונלפענ"ד לחדש דדין זה חלוי צמחלוקת הפוסקים אימתי נסחלק איסור אשכ אח מהיצמכ הרמב"ם פ"א מהל' יבוס הי"צ כחצ הכונס אח יבמות וכו' שמאחר שמת אחיו צלא ולד נסחלק איסור ערוכ מעל כל נשיו לפיכך חופסין צבן הקידושין כשנייות ע"כ מצוחר דס"ל דמיד צמיחת אחיו נסחלק איסור ערוכ שהיא איסור אשכ אח ולכן ס"ל דחופסין צב צימכא קידושין כשאר שניות אלא דיצמכ גזכ"כ דהקידושין שלה הס הביאה וזה נראה לכאורה צרור לכל מעיין ציושר וכצב כחצתי מזה לעיל צסמוך. ודעת החוס' נראה צעליל דאין מסחלק האיסור עד שעת ציאה דאז ע"י הביאה מסחלק האיסור א"א ובאס לאו הו"ל צאיסור אשכ אח. וכן נראה דעת המכרי"ק צס"י קל"ע בחוס' ודעת השואל שם כרמב"ם ובסמוך אצאר עוד צס"ד.

עוד רא"י דהנה צבר אמרתי לפרש מה שכתב הרמב"ם צבל' הנ"ל וז"ל וכן החולץ ליבמות נאסרה החלולה היא וכל לרוחיה על החולץ ועל שאר האחין וכולן אסורות עליהם מד"ס כשניות וחמה ה"ה למה כחצ הרמב"ם כשניות והלא צגמרא דף י' נחלקו ר"י ור"ל צבחולץ ליבמות וחזר וקדשה לריכב חלילה מן האחין ואמר ר"י צשלמא לדידי דאמינא חייבי לאוין ניכחו וכו' אלמא לר"י צלאו קיימא ע"ש שהניח צל"ע. ואמרתי ליישב שיטת הרמב"ם לפמ"ש צירושלמי פ"ד ה"ע שמשון צר צח צעא קמי רצי יוחנן מה צין חולץ מה צין מגרש א"ל מה אח סצור חלולה קנין אינה אלא פעור אין האחין חייבין עליה משום אשחו של חולץ אצל חייבין עליה משום אשחו של מח ופי' הק"ע חלילה קנין כאלו קנה יבמותו וגרשה וכו' אצל אין הדבר כן אלא

כלומר דברי לאו אשחו של חולץ היא אלא אשחו של מת
 היא וכיון דאיסור זה של האה כמה כותר לכו ממילא
 אין חייבין עליה כלל ודלא כמו שפ"י בק"ע דנשחרו
 באיסור כרת דברי ר"י ס"ל דלא הוי אלא בלאו עכ"פ
 וא"כ הכא דר"י הוא יהיו דבריו אחרים ועיין פנ"מ שם
 שבאמת לא פ"י כהק"ע דחייבין משום אשחו של מת ופ"י
 אצל האחין חייבין עליה משום אשחו של מת היינו קודם
 חליצה דאז באיסור כרת עומדת אצל לא משחלץ לה
 דקיל איסורא אפילו לגבי האחין ע"ש נראה דכ"י קשב
 ליה קושייתינו דלאחר חליצה ודאי ליכא כרת חליצה
 דר"י ולכן פ"י ז"ל דבגמ' מיירי קודם חליצה ודו"ק.

אלא דבאמת דברי הפנ"מ תמוכין דקודם חליצה ודאי
 דאין חייבין האחין כרת על אשחו של מת ואדרבה
 מלכא ציבוס כס וא"כ א"א לפרש לא לאחר חליצה שיכ"ו
 חייבין כרת שכרי לאחר חליצה ליכא כרת אלא לאו וכ"ש
 לא לפני חליצה דאז אפילו לאו ליכא אלא מלכא ציבוס
 ולכן פ"י הרמב"ם ז"ל דברי הירושלמי כפשוטו מאחר
 דאמר ר' יוחנן דחליצה אינה אלא פעור ואין האחין
 חייבין עליה משום אשחו של חולץ אלא משום אשחו של
 אחיכס כמה וכיון דמשום אשחו של מת הותרה לכס
 ובאחד חלץ ובחליצה אינה אוסרת א"כ ס"ל דחלוצת
 אחין אינה אלא מד"ם דמי אסרה עליה.

וקצת נראה לכבין עוד דברי הרמב"ם בש"ס דילן
 דקאמר לקמן בפירקין (י' ע"ב) איתמר החולץ
 ליבמתו וחזר וקדשה אמר ר"ל הוא אינו חייב על
 החלוצה כרת והאחין חייבין על החלוצה כרת על הלכא
 זין הוא זין האחין חייבין על הלכא כרת ור"י אמר זין
 הוא זין האחין אין חייבין לא על החלוצה כרת ולא על
 הלכא כרת כרת מ"ע דר"ל אמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא
 בנה שוב לא יבנה איכו הוא דקאי בלא יבנה אצל אחין
 כדקיימי קיימי ועל דידכ הוא דקאי בלא יבנה הא לר"ב
 כדקיימא קיימא פ"י באיסור אשח אה שלא במקום מלכא
 ור"י א"ל מי איכא מידי דמעיקרא אי בעי האי חליץ
 ואי בעי האי חליץ ואי בעי להאי חליץ ואי בעי להאי
 חליץ והשחא קאי עלה בכרת אלא איכו שליחותא
 דאחין קעביד איכי שליחותא דלכא קעבדה. ע"כ.

גמ' דר"י ס"ל האי סברא דכיון דמעיקרא כולכו היו
 מותרות השחא א"א דקאי עליה בכרת אלא כיון
 שהותרו הותרו וא"כ הא סברא גופא נימא ר"י לדנפשי'
 כיון דמעיקרא אי בעי האי חליץ וליכא איסורא לאחר
 שחלץ קאי עליה בלאו מאן אסרה כיון שחליצה פעור
 עושה ולכן ס"ל דאפילו לאו ליכא דמי אסרה. והא
 שאמרו בגמ' בשלמא לדידי דאמינא חייבי לאוין ניכחו
 וכו' י"ל דהרמב"ם כתב הכונס את יבמתו נאסרו

חליצה פעור היא שפטרם לכנשא לשוק ודקשיא לך למכ
 האחין חייבין כרת אם בלא על החלוצה אחר החליצה
 אין האחים חייבים עליה משום חליצה אחיכה כחי אלא
 משום שכיחה אשח אחיכס כמה (כ"ל) דכיון שנפטרם
 מהם ע"י חליצה אחיכס קיימי עליהו כאשח אה שיש
 לו בנים ע"כ. ועי' פנ"מ שם בה"א.

והנה מבואר דחליצה עושה פעור דכיבמה שכיחה
 אסורה משום זיקה נפטרם מזיקה זו ומותרת לשוק
 ומעתה ל"ל דס"ל להרמב"ם ז"ל מאחר דכיבמה מיד
 שמת בעלה נסחלק ממנה איסור ערוה מכל העולם ולא
 נשאר עליה רק איסור זיקה לכל העולם ולאחים אין שום
 איסור ואדרבה מלכא איכא ליבוס ואם כן בשלמא אם
 אי האחים ייבוס לאשחו וקנאה ממילא נאסרה על שאר
 האחים מכא האה החי ונעשתה אשח אה אצל אם אי מן
 האחין חלץ לה וחליצה אינה עושה קנין אלא פעור
 וא"כ החליצה מעולם לא נעשית קנינו של האה החי
 שחלץ לה אלא שהוא פטר לה מדין זיקה ונשאר יבמה
 זו בתיבה לכו"ע וכ"ש לשאר אחין שמיד במיתה כבעל
 הותרה להם והפעור של חליצה לא אסרה עליהם שכרי
 אינו עושה קנין אלא פעור זיקה לכו"ע ולהאחין כדקאי
 קאי דמהיכא בא להן איסור ע"י חליצה שהוא פעור.

וקצת יש לדייק מדברי הרשב"א בחי' דף מ"א בכה
 דס"ל לר"ב אם כנס אחות זקוקתו ומתה אשחו
 דמותר ביבמתו דיבמה שהותרה וחזרה ונאסרה שחוזרת
 להחירי הרשון וכחז שם הרשב"א ז"ל ומחוך כך יש לי
 לומר דלאו למימרא שחבה היבמה זקוקה לו לא לחלוץ
 ולא לייבוס אלא מותר בלבד קאמר שאילו רצה לישא אותה
 אינה אסורה לו ועמא דמילתא כיון דבשעת נפילה
 הותרה לו שוב אי אפשר ליחסר בה משום אשח אה וכו'
 אלא משום אחותה היא דנפטרם לה והלכך כל שאשחו
 קיימת קאי עלה באיסור אחות אשח והשחא דמתה
 חזרה יבמתה להיתרה הרשון עכ"ל.

הנה נראה דפשיעה ליה להרשב"א ז"ל דכיון דבשעת
 נפילה הותרה ליבוס שוב א"א ליחסר בה משום
 אשח אה עוד וכיון שהותרה הותרה וא"כ הרמב"ם
 לשיעתיכה נמי ס"ל כיון דבשעת נפילה הותרה היבמה
 לכל האחין לישאנה לכתחילה וכיון דחליצה אינה עושה
 קנין אלא פוערת ענין זיקה מעליה לכ"ע אצל האחין
 כדקאי קאי בהיתרה משעת נפילה דא"א לה ליחסר עוד
 אלא אם נתיבמה לאחד מהם ונחגרשה נאסרה עליהם
 אצל לא כשחלץ לה אחד מהם ודו"ק.

ומפרש הרמב"ם אין האחין חייבין עליה משום אשחו
 של חולץ אצל חייבין עליה משום אשחו של מת

לרוחיה עליו ועל שאר האחיין ואם זה הוא או אחד מהאחיין על לרחה היו עובר בעשה וכן נראה דעת רש"י שהוא בעשה וכן גרם הר"י ז"ל בעשה וכן הוא גירסת רבינו הבה"ג ופירש"י בית אחד הוא קונה ואינו קונה שני בחים ולא הוא מכלל עשה ומהרמב"ם הביא מדכחיב יצמה יצח עליה ולא עליה ועל חברה ומהרמב"ן ז"ל הקשה על הרמב"ם ז"ל דא"כ הול"ל לדרוש כן בגמרא וע"ש מה שח"י ד"ל מדלא כחיב אשר לא ייצם דרשינן דהכי קאמר ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה אחוה בבית אחד שהיה לו לבנות ומדאמר בבית אחד היה לו לבנות ומשמע ולא שנים עשה מיקרי דהא לית ביה לאו ע"ש.

ולפי"ז נראה דאשר לא יבנה לא זה ללאו וא"כ הכ"נ בחולץ וחזר וקדשה נמי ליכא לאו להרמב"ם והגם מהרמב"ן שם נראה דהסכים לר"ח ור"ח ד"ל בלאו מ"מ יישב שיעת הרמב"ם והא דאמר ר' יוחנן בשלמא לדידי דאמינא חייבי לאוין נינהו אטיקר יצמה קאי דס"ל דפקע איסור אשה אח מיד לאחר מיחה ולא הוי אלא חייבי לאוין לעלמא נמי וא"כ הכי כ"ש דחלו הקידושין אבל לדידך דחייבי כריחות נינהו א"כ אמאי חלו קידושין ולא קאי כאן לומר דאיסור חלוכה חייבי לאוין נינהו אלא עיקר דין דיבנה לאחר שנפלה להם דבהא פליגי רבי יוחנן ור"ל ולפי"ז אחי שפיר דלא מקשה ליכ מהא כלל ולכן שפיר ס"ל דלא הוי אלא מד"ס. שוב מלאחי דבערוך לנר ח"י דברי הרמב"ם מקושיית ה"ה באופן זה ע"ש ודו"ק כי קלרחי מאחר שראיתי שם כעין דבריו אין להאריך בו.

וחנה השער המלך פ"ו מהל' יבום הביא חקירת הפר"ד דס"ל ע"ד שנסחפק בכה"ג שנפלה לו אלמנה מן הנשואין ממדין חורה אינו מיבם דלא אחי עשה ודוחה ל"ח ועשה אם עבר וצא עליה אם חייב כרח כיון דמדיון החורה אינו עולה ליבום הו"ל אח שלא במקום מלוה דמה"ד חפ"י חליצה לא הו' לריכה אלא דריבנה אחיה הכי מדכחיב יצמה ונהי דלחליצה ריבנה אחיה הכי ליבום אפשר דבאיסורא קיימא ואפשר כיון דריבנה אחיה הכי לחליצה פקע ממנה איסור א"ח והדבר לריך חלמוד. והשעה"מ כתב להכריע דכל דמדאורייתא לא חזי ליבום קיימא באיסור אשה אח בזכרה ולא קנאה כלל מדאוחזינן עלה למאן דאמר אינה פוערת משום דאין עדל"ח ממחני' דקחני פלוע דכה וכרוח שפכה וסרים חסם וכו' דאם בעלו קנו ואסור לקיימן שנאמר לא יבא פל"ד ואי ס"ד חייבי לאוין מדאורייתא לחליצה רמיא ליבום לא רמיא אם בעלו אחאי קנו והשחא לפי דברי הרב ח"ה דאפילו למ"ד אינה פוערת סגי לה צנע כיון דקידושין חופסין בחייבי לאוין א"כ מאי חיוצתי' אע"ג

דאינה פוערת מ"מ היא גופה קנאה וסגי לה צנע ושפיר קחני במחניתינן שאם בעלו קנו לענין שהיא גופה יולאה צנע בלא חליצה שהרי במחני' לא הוזכר לרחה כלל אלא מצוהר דלמ"ד אינה פוערת ה"ל אשה אח שלא במקום מלוה בזכרה ולא קנאה, והנ"ל דחלמודא הכי פריך משום דברישא דמחני' קחני פ"ד וכ"ש או חולצין או מיצמין כילד מחו ולהם נשים ולהם אחים וכו' אם בעלו קנו והשחא משמע דאם באלו קנו דסיפא דומיא דרישא בפ"ד שמה וייבם אחיו אח אשחא פשיעא ודאי דפוערת לרחה וא"כ כי קחני סיפא נמי ואם בעלו קנו משמע נמי דפוערת לרחה דאל"כ ה"ל למיחני בסיפא ואם בעלו קנו ואינה פוערת לרחה כו' וחו דגבי יבם קיי"ל דאם זה עליה באונם קנאה מגז"כ ובהני דלא חזיין ליבום ד"ח דאף דנימא דפקע מיני' איסור אשה אח ואם זה עליה קנאה היינו מדין אישות כדקיי"ל בעלמא קידושין חופסין בחייבי לאוין. אמנם אם זה עליה באונם או בשוגג פשיעא דודאי לא קנאה כיון דלא חזיא ליבום ומדין אישות נמי לא קנאה וא"כ היכי קחני מחני' בסחמא דאם בעלו קנו דמשמע כדיון שאר יצמה בעלמא או משמע דמדאורייתא חזי ליבום ע"ש.

והאבנ"מ א"ע סי' קע"ד ס"ח הביא דברי השעה"מ וחמה עליהם ראשונה חמה אמה שכחז דאם זה עליה באונם או בשוגג פשיעא דלא קנאה כיון דלא רמיא קמיה ליבום דביצמה לעולם ליכא דין קידושין דאישות וליתי' לחורה קידושין כלל ביצמה וכ"כ הנמק"י פרק רבן גמליאל בזה דקיי"ל דמאמר אינו קונה אלא מדרבנן כתב דליכא כאן קידושין דאשה אח היא והחורה לא החירחה אלא כסדר המלות וביאה הוא דכחיב זה ע"כ, וא"כ זו שהיא אשה אח משום שנחוסף זה לאו או עשה ודאי ליחה בחורה קידושין כיון דאשה אח היא אינה בחורה קידושין כלל וליכא גבה אלא מלות יבום ע"י ביאה ובהכי הוא דאפשר לקנותה וא"כ אי נימא דצא עליה קנאה ע"כ בחורה יבום קנאה והכא קאמרינן אע"ג דאית זה איסור לאו או עשה כיון דנחרבחה לחליצה אלמא דפקע מינה איסור אשה אח וליכא גבה אלא איסור לאו ועשה וכיון דקידושין חופסין בחייבי לאוין ועשה ה"נ קנאה בביאה דאיסורא כמו שאר חייבי לאוין שקדשה בביאה אבל מ"מ אינה מחורה קידושין אלא מחורה קנין יצמה ולעולם ביצמה אין חילוק בין שוגג למזיד כיון שאין זה חורה קידושין כלל אלא חורה יבום שהוא קנינה וכן מצוהר מדברי החוס' פרק החולץ דף מ"ע ד"ה הכל מודים ע"ש.

ולאחר הסליחה דבריו ז"ע מה דפשיעא ליה דיבום אינה מדין קידושין לכ"ע והרי דבר זה במחלוקת שנויה ודעת הרמב"ם ומהרי"ק דהוא מדין קידושין וכן

האסורה לו משום לאו או משום עשה ה"ז קנה קנין גמור וחייבי לאוין ועשה קידושין חופסין בהם בקנין גמור.

ותא חזי כמה מדוייק לשון הרמב"ם דבה"ע שם כתב וז"ל כילד יצמה שהיא ערוה על יצמה כגון שהיחה אחת אשחו וכו' הרי זו פעורה מן החלילה ומן היבום ואין לו עליה זיקה כלל שנאמר ולקחה לו לאשה ויצמה מי שראויה ללקוחין וקידושין חופסין בה היא זקוקה ליבום ע"כ הנה מחלכה יסד הרמב"ם דזקיקה ליבום חולה בקידושין כלומר דכל אשה שקידושין חופסין בה זקוקה ליבום וכל שאין קידושין חופסין בה אינה זקוקה ליבום ולפי היסוד הזה הוסיף הרמב"ם דאף דכל הנשים שקידושין חופסין בה זקוקות ליבום מ"מ חלוקין הם בדיניהם לענין קיום המלוה לכתחלה שאם היחה היצמה אסורה על יצמה איסור לאו או עשה או שנייה הגם שזקוקה ליבום מ"מ כיון שיש עליה איסור מלד הקידושין ולא מלד היבום כלו' שהיא מאיסורי לאו או עשה ליצמה והוא איסור מלד אחר ולא מלד יבום. ולכן אף שהיא זקוקה מדין יבום מ"מ אין ליצמה מפאת איסור אלא חולץ לה ולא מייבם.

ונתן הרמב"ם העעם וז"ל ומפני מה לריכה חלילה מפני שיש בה לקוחין הואיל וקידושין חופסין בהן הרי הן זקוקות ליבום ומן הדין הי' שיחייבמו שהיבום מ"ע וכ"מ שאתה מולא עשה ול"ת יבוא עשה וידחה את ל"ת ע"כ והוא מסקנא דגמ' שם דף כ' גזי אלמנה לכ"ג שהקשו בגמ' קפסיק וחני לא שנא מן הנשואין ול"ש מן האירוסין בשלמא מן הנשואין עשה ול"ת וכו' אלא מן האירוסין אמאי יבא עשה וידחה ל"ת ודחה כד"ל דחלילה במקום יבום לאו מלוה היא ולא הוי אפשר וא"כ מה"ת מותר לכתחלה ומלוה ליבום חייבי לאוין ואסיקו דלאו מדאו' היא אלא מדרבנן היא דאסורה גזירה ביאה ראשונה אעו ביאה שניה ולפיכך רק בדיעבד אם בעלו קנו דמדאורייתא בת יבום היא ולא העמידו דבריהם לעקור יבום מה"ת בקום ועשה לומר שאפילו בא עליה לא יקיים המלוה.

והוסיף הרמב"ם לפיכך אם עבר ובעל יצמה האסורה לו משום לאו או משום עשה וכו' כלומר מאחר שנחן עעם מפני מה לריכה חלילה מפני שיש בה לקוחין הואיל וקידושין חופסין והפסיק בפסקא ומן הדין הי' שיחייבמו וכו' שקאי אחייבי לאוין ושנייה חזר על ריש דבריו שהתחיל וכלל גם חייבי עשה לפיכך אם עבר ובעל יצמה האסורה לו משום לאו או משום עשה ואז"ל שני' ה"ז קנה קנין גמור דהרי קידושין חופסין בין בחייבי לאוין ובין בחייבי עשה והו"ל יבום כשר ומוליאה

נראה דברי החוס' ורש"י קידושין הנ"ל ושפיר י"ל סברת השע"מ דהיכא דלא רמיא קמייה ליבום מחמת איסור לאו או עשה דאם בא עליה מדין אישות קנאה משום דקידושין חופסין בחייבי לאוין וכ"כ הרמב"ם להדיא בפ"ו מהלכות יבום ואדרבה ל"ע אשעה"מ שדוייק כן ולא הביא מדברי הרמב"ם להדיא כן.

גם תמיה רבנא אמ"ש עוד שם האבנ"מ וז"ל וראיתי בשלטי הגבורים פרק רבן גמליאל כתב בשם ריא"ז החולץ ליצמחו ואח"כ עשה בה מאמר הרי זו מקודשת קידושין גמורין ולכאורה קשה לפמ"ש דמה ענין קידושין ליצמה והאריך שם לפמ"ש הרשב"א בחידושיו ליצמות דף מ"א כיון דבשעת נפילה הותרה שוב א"א לו ליחסר בה משום אשה אח וכו' ע"ש ובאמת כי לאחר בקשת סליחתו של הגאון ז"ל, הרי נעלמה מיניה בשעת כחצו דברי הרמב"ם פ"א מהל' חלילה הי"ב וכן החולץ ליצמחו נאסרה החלולה היא וכל לורחיה על החולץ ועל שאר אחין וכולן אסורות עליהן מד"ם וכו' לפיכך חופסין בהן קידושין כשניות ע"כ ובאמת כי כבר הקשה עליו המגיה שם דדברי הש"ג הם ש"ם ערוך פרק ר"ג דף נ"ב ע"ב ופסקוה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש דאפילו קדשה לשם יצמות לריכה הימנו גע ועיין עוש"ע סי' ק"ע ול"ע.

ולפ"ז נראה דעת הרמב"ם דאיסור אשה אח נסתלק מיד בזמיתא האה כיון דחפסו בה קידושין וא"כ באלמנה לכה"ג נמי אף דאסורה עליו בעשה ול"ת אבל הרי קידושין חופסין בה ושפיר אמרי' דנסחלק איסור אשה אח בשעת מיחה דכל שהקידושין חופסין בה אמרינן דנסחלק איסור א"א ולדעת החוס' י"ל דהסילוק חלוי ביבום וכיון דאין עליו מלוה יבום משום שאסורה עליו שפיר חייב משום אשה אח והבנן.

אלא דמתעה נשוב ליישב דברי הרמב"ם מקושיית היש"ש והנוצ"י והשאגת אריה שהבחנו בתחלת הדברים והוא דהרמב"ם לא בא כאן להשמיענו דין עשה דוחה עשה ולא החיר בעבר ובא על חייבי עשין מכה דעשה דוחה עשה כלל אלא ס"ל להרמב"ם ז"ל כיון דקידושין חופסין בחייבי עשה כדקיי"ל בכל מקום דקידושין חופסין בהם עיין כחובות דף ל' וקידושין דף ס"ו ורמב"ם פ"א מה"א ה"ח ופ"ד מה"א הי"ד ממילא אם בא עליה קנאה דהרי קידושין חופסין בחייבי עשה וכיון דביאה יבם קידושין נמי עושה כיון דחפסו בה קידושין הרי זו מקודשת וקנאה קנין גמור להלריכה גע ולפעור את לרחה ואין זו מדין עשה דוחה עשה אלא מדין דקידושין חופסין בחייבי עשה והיא נמי חייבי עשה היא ושפיר כתב הרמב"ם דאם עבר ובעל יצמחו

בגע משום דחסורכ לו מדין חייבי עשה ומיכו פוערת כל לרוחיה שקיים מלוח יבום דמכ שכאשכ מחייבי עשה אינה פוסלת ביבום כיון דקידושין חופסין צב וכרי כזר יסד דכל שקידושין חופסין צב כרי היא זקוקה ליבום וזכ ברור מאד בדברי הרמב"ם לפעני"ד. ופלא על רבינו הי"ש שדחה דבריו ודברי הטור כטועים בדבר משנה ח"ו.

שוב האיר כ' עיני ומלאחי צחי' ברין סוכדרון י"ח ע"ב להדיח כדברינו בס"ד וז"ל קא פסיק וחני ל"ש חלמנה מן הנישואין ול"ש מן האירוסין וז"ל חלל חי קשיא חא קשיא חלמודא כו"ל למפרך איפכא ממחני דקחני חולץ ולימא הכי בשלמא מן האירוסין מ"כ חולץ שמאחר שכן כחורב היחכ ראו' ליבם דחתי עשה ודחי ל"ח חלל שחכמים חסרו ליבם גזירי ביאה ראשונה חטו ביאה שניה חלל חלמנה מן הנישואין כיון דמדאורייתא לא חתי עשה ודחי ל"ח ועשה חס כן אינה ראויה ליבם ואינה זקוקה לו וא"כ למכ חולץ וכ"ח דמדרבנן ליחא דחס חתך אומר חוללת מחיבתא י"ל דאע"ג דבאלמנה מן הנישואין איכא לאו ועשה מ"מ כהן שקדש אוחה קדושיו קידושין דקדושין חופסין בחייבי לאוין ולריכב ממנו גע כ"ג זיקת אחיו עליה וכ"ל כאילו קדשה דלריכב ממנו חליצה אי"ל דאפילו באלמנה מן הנישואין ראו' היא לו להחייבם מה"ח דאע"ג דחיה צב לאו ועשה מ"מ אחי עשה דיבום דשוכ צכל הוא ודחי לאו ועשה דאלמנה דחינו שוכ צכל כדאיחא צפ"ק דיבמות וכי חקשינן בגמ' בשלמא מן הנישואין אין עשה דוחה ל"ח ועשה לרווחא דמילתא קאמר דאפילו לא פסיקא לן דעשה השוכ צכל ידחה לאו ועשה שאינו שוכ צכל מ"מ מאי אמר וכו' חבל בחוס' ז"ל הקשו להם למה אמרו כאן שאין עשה דוחה לא חעשה ועשה שהרי העשה אינו שוכ צכל ומתרלים וסוברים דעשה שציבמה לא מקרי עשה השוכ צכל מפני שהמלך אינו מייבם והעיקר כמו שכחצנו עכ"ל.

הנה מבואר מדברי ברין דס"ל דאלמנה מן הנישואין לכ"ג צח יבום היא מה"ח ונתן צ' טעמים או משום עשה דוחה ל"ח ועשה שאינו שוכ צכל או משום דבאלמנה מן הנישואין נמי קידושין חופסין דכהן שקדש אוחה קדושיו קידושין דקידושין חופסין בחייבי לאוין ע"ש, ושישו מפי שצ"ח הכחצו בדרך חמת.

הנה דעת הרמב"ם נראה פשוט דעעמו משום דקידושין חופסין בחייבי לאוין ועשה וכמ"ש להדיח צכל' י' וז"ל ומפני מה לריכב חליצה מפני שיש צב לקוחין כואיל וקידושין חופסין צהן כרי הן זקוקות ליבם הנה כחצ מפורש כעעם דזקוקות ליבם משום דקידושין

חופסין צהם ודלל כעעם כשני משום עשה דיבום דוחה ל"ח שאינו שוכ צכל דאפשר ס"ל כחוס' דלא הוי שוכ צכל וכ"ש דלא כחצ כן מעעם דעשה דוחה עשה שכחצ השאג"ח וכנוצ"י חלא עעמו משום דקידושין חופסין צב וכנ"ל.

אמנם כנראה עוד דבמקלח פליג הרמב"ם על ברין דדעת ברין נראה צמכ שכחצ וז"ל כ"ג זיקת אחיו עליה וכ"ל כאילו קדשה דלריכב ממנו חליצה חבל לדעת הרמב"ם נראה דלא הוי כאילו קדשה מקודם שכחצ ומפני מה חני אומר וכו' וגם מפ"ח כ"י נמי מבואר דאין דין יבם כאילו קדשה כזר וס"ל כירושלמי דחליצה פטור היא ולא קנין ודעת ברין נראה כדעת רש"י ור"א משאזנ"ח קידושין פ"ד דס"ל דזיקה הוא מכח קידושי אחיו הראשון ודו"ק.

ומכאן חמוכ לי על מה שכ' הקובץ צכל' יבום וחליצה פ"ו כ"ע שכציח דברי ברין הג"ל דס"ל דגם באלמנה מן הנישואין ראויה היא להחייבם מה"ח וזכו דלא כדעת הרמב"ם צכלכה י"ח חבל לפי מה שביארנו כרי דלריכב דעת הרמב"ם דאלמנה לכה"ג מן הנישואין נמי צח יבום היא וכמ"ש בס"ד ול"ע, ועל דברי ברין כג"ל כעירנו ידידי רש"ז כ"י.

ואבתי פש לן לייבצ דברי הרמב"ם דא"כ באלמנה לכה"ג כיון דחפסו צב קידושין לפטור לרחה נמי ואי לא אחאי פוערת עלמה. ואשר נראה לפעני"ד לחדש צזכ לפי שיטת הרמב"ם וכמהרי"ק דביאה יבום נמי עושה קידושין א"כ יבום עושה שני דברים, א) קיום המלוא של להקם שם לאחיו, ב) קנין אישות שע"י ביאה זו נעשית לו כאשחו כקידושין כשאר נשים ופשוט שאם כ"י לווי כשם ליבם ולא חתי' לו לאשה כ"י ג"כ מחקיים המלוא דומה לדבר בחייבי לאוין חסורה להיות לו לאשה וביאה ראשונה החירו לו ופשוט דאין רלון הצורה שישא חייבי לאוין חלא שרלון הצורה לקיים מלוח יבום ואם כ"י אפשר צאופן אחר צלי שיקננה הכ"ג דכ"י מקיים המלוא חלא שא"ח, וביאה שאין צב קנין אין דין יבום.

וקצת יש דמיון ממה שכחצ הרא"ש דקידושי אשה צסחם אינה מלוח משום דאפשר צפלגש וא"כ כיון דפ"ו אפשר לקיים צפלגש וצלי קיום מלוח קידושין א"כ להקיים שם נמי כל שמקיים שם וי"ל.

ולפי היסוד הזה נראה דעת הרמב"ם דאע"פ שאין קנין באלמנה לכה"ג משום דכו"ל עשה ול"ח ואין עשה דוחה ל"ח ועשה מ"מ אין האיסור עליה מפאת

איסור השתהות אח דכרי איסור השתהות אח איסורק ממנה
 בשעת מיחה ולא נשתייר כאן אלא איסור אלמנה שהיא
 אללו והגע עלמך אם נפלה לפניו ליבום כשהי' כה"ד
 ונחמנה להיות כה"ג ודאי דבשעת נפילה הותרה לו ואיך
 חזרה ונאסרה וכן אם היו ג' אחים ואחד מה ואחד
 כה"ג והשני כה"ד אזיל לי' איסור השתהות אח בשעת נפילה
 מהכ"ד והותרה גם לכה"ג משום השתהות אח אלא שאסור
 ליבמה אבל כיון שבה עלי' אפילו באיסור מ"מ לא עבר
 באיסור השתהות אח שנסתלק בשעת מיחה ולא דמי
 לאיסורי עריות דאמרינן לזה נסתלק איסור השתהות אח
 ולמי שנאסרה לא נסתלקה דהתם באיסור עריות הוא
 מלד ביבמה וככה באיסור הוא מלד קדושה כה"ג שהוא
 איסור אחר שגרם לכ ליאסר עליו.

פליגי דסגי לכ בגע דאפילו למ"ד אין עדל"ת וככה לא
 מקיים צה מלות יבום מ"מ כרי היא כהשתהות לכל דבר
 דהא קידושין חופסין בחייבי לאוין וסגיא לכ בגע
 ואפילו באלמנה מן הנשואין איכה למימר ככי לכ"ע
 דסגי לכ בגע דקידושין חופסין בחייבי לאוין ועשה אבל
 מפירש"י שפי' פוערת אותה ולא לרחק מחליצה וסגיא
 לכ בגע עכ"ל משמע דלמאן דאמר דאינה פוערת לרחק
 אינה פוערת גם אותה ולא סגי לכ בגע אלא בחליצה
 ול"ע לפי' אדפליגי בצרחה ליפליגי בהיא גופה אי סגי
 לכ בגע או לא ע"כ וכנה מבואר מדברי מהרש"א ז"ל
 דס"ל דנשואה לכ"ג סגי לכ בגע ואינה פוערת לרחק
 ודייק כן מלשון בגמ'. וקל"ע שלא הביא דהרמב"ם כחז
 כן לכדיא ועיין קרני ראס שס.

ור"מ לדבר ממה שכתב הרשב"א בח' דף ז' ד"ה חמש
 עשרה שהביא קושיא החוס' דניחני שש עשרה
 וכגון המגרש את אשתו על מנת שלא תנשא לראובן
 והלכה ונשאת לשמעון אחיו ואחר שהביא דברי
 הירושלמי כחז ומסתברא לי דאפילו היא עומה חוללת
 ואין אני קורא בזה כל שאינה עולה ליבום אינה עולה
 לחליצה דבחנאין לא קמיירי קרא ולא אמרינן אלא
 באיסור ערוה אבל בזה שאיסור דבר אחר גרם לה
 להאסר דכיינו תנאו חוללת אע"פ שאינה מחייבמת
 ואע"פ שאם עמדה זו ונשאה לזה שנאסרה עליו נמלא
 גע בעל ותאסר לו איסור ערוה מ"מ אין איסורה עכשו
 אלא מחמת תנאו ולא מחמת ערוה שהרי גיעה גמור
 ואין כאן שיוור בגע מידי דהוה אחנאין דעלמא וברי זו
 כנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה דתן בפי' ב"ש כופין
 אותו שיחלוץ לה וברי זו אינו עולה ליבום דבר חורה
 דקיימא עליה בלאו ועשה ואעפ"כ עולה לחליצה משום
 שדבר אחר גרם לכ ליאסר וכו' ע"ש.

ור"מ נימא אכתי איכה איסור השתהות אח אמאי סגי לכ
 בגע כיון דליכה כאן יבום אכתי חיבטיה חליצה
 לזיקא אבל לדברי הרמב"ם אחי שפיר מאד.

וקצת ראוי מחי' החוס' דף ז' דחלקו בין נדה וערוה
 דהתם באיסור עומד על היבם עפי משאר בני
 אדם אבל נדה לכ"ע אסורה. ועיין שו"ת מהר"ם
 מרועענבורג סי' תתס"ו דכוונת החוס' בזה דנדה
 החסרון בגופה והוא ראוי ליבם ובשאר עריות החסרון
 מפאת דהאיסור עומד על היבם עפי משאר בני"א וא"כ
 הכ"ג לענין כה"ג אין באיסור עומד על היבם עפי
 משאר בני"א ואם יעברו הכה"ג הכ"ג דיכה ראוי ודו"ק
 היעבז כי קלרתי עכ"פ נראה כיון דככה אין באיסור
 מלד העריות וחפסו צה קידושין שהרי צה יבום היא
 אלא שאסור ליבם ולפיכך אם עבר וייבם לא פגע
 באיסור השתהות אח רק באיסור עשה ול"ת. ולדעת הריב"א
 בחוס' חולין דבעבר דכה בלאו ורק העשה לא דכה א"כ
 הכ"ג לא עבר רק אעשה דהלוא נדחה משום מלות יבום
 אלא שלא דוחה לאו ועשה.

הנה כתב מפורש דאף שאסורה עליו בלאו ועשה מ"מ
 נקראת עולה ליבום כיון שאיסור אחר הוא דגרם
 לכ ליאסר ולא איסור ערוה א"כ דהכ"ג להרמב"ם ז"ל
 אף דאסורה לכה"ג בלאו ועשה מ"מ אין זה איסור השתהות
 אח או איסור ערוה שגורם אלא איסור קדושה של כה"ג
 ושפיר נקראת צה יבום והגם שהרמב"ן צרשב"א שס
 נסתפק בדבר וסיים הרשב"א ואין דעתנו מכרעת
 במקומו אמנם לעלם הענין נראה פשוט דכתי ס"ל
 דהיכי דדבר אחר גורם צה יבום היא וא"כ פשוט די"ל
 דזה הוא סדרת הרמב"ם ז"ל לגבי יבמה עומה באלמנה
 מן הנשואין.

ודא דלא תקשה א"כ כיון דהיבום פועל עכ"פ ולא הוה
 באיסור השתהות אח ומקיים מלות להקים א"כ לפעור
 נמי לרחה. י"ל דהא דהיבמה פוערת לרחה משום דיליף
 לה מקרא דבית ודרשינן בית אחד ולא שני בתים עיין
 יבמות מ"ד ונייבם לתרווייכו א"ר חייא בר אבה א"ר
 יוחנן אמר קרא אשר לא יבנה את בית אחיו בית אחד
 הוא בונה ואין בונה שני בתים ועיי' רמב"ם פ"א מהל'
 יבום ה"ע, ובלאו האי דרשא הו"א דכולהו לריכין יבום
 ובשעת נפילה כולו חייבים וראויים הם וכמ"ש רבי
 יוחנן אי צעי האי יבם ואי צעי האי חלץ ומי פער את
 אלו אלא מקרא דבית אחד נפערו השאר ולכן ביבום
 שאסורה לו משום עשה ולא חשכה כרי ליכה בית א"כ
 שפיר אינה פוערת את לרחה, ודי לכ שפוערת עומה.

שוב מלחתי במהרש"א יבמות דף כ' ע"ב ד"ה ביאת
 כ"ג שכתב וז"ל לכאורה דצורה דוקא פליגי
 באלמנה מן האירוסין וכו' אבל בהיא גופה כ"ע לא

מדרבנן. איסור מצוה מדאורייתא בת יבום היא ורבנן הוא דגזרו בהו, ואיסור קדושה נמי דאתי עשה ודחי לא תעשה, באלמנה מן הנישואין הוא דהוה ליה עשה ולא תעשה דכתיב (ויקרא כ"א י"ד) אלמנה לא יקח כי אם בתולה וגו' בתולה אין בעולה לא ולא הבא מכלל עשה עשה, דמדאורייתא לאו בת יבום הוא דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה, אבל מן האידוסין ושאר חייבי לאוין מדאורייתא בני יבום נינהו, דתניא (יבמות כ:) איסור מצוה ואיסור קדושה בא

משנה הלכות

הא חפסי קידושין ופקעי זיקה ואיכא למימר רבא מוקים דרשא דיבמחו בחייבי לאוין שיש עמכם עשה ואם לא יחפון בחייבי כריחות, ובכ"ג מלאחי כן וכה דרב גידל אמר רב מקיימא באלמנה מן הנשואין וכו'.

ביאר לן הרמב"ן ז"ל דאם בעלו קנו בחייבי לאוין גרידא הוא דקאמר אבל בחייבי עשה ול"ת כגון אלמנה לכ"ג לא אמרינן ואם בעלו קנו מקרא דיבמחו ובחייבי עשה לא ביאר לן הרמב"ן כלום אי קנו או לא קנו וגררס דס"ל נמי דכיון דלא מיעטו רק אלמנה לכ"ג שבוה בעשה ול"ת ממילא חייבי עשה גרידא דליכא מיעוט הכ"ג דקנו, וא"כ שפיר ס"ל הרמב"ם ז"ל לחלק בין עבר ובה על חייבי עשה שקנאה ויולתה בגט ופוערת לרוחיה אבל אלמנה לכ"ג דמיעטה ככתוב או מאיזה טעם שמיעטו בגמרא דבעשה ול"ת לא אמרינן אם בעלו קנו, וא"כ כיון דלא קנה קנין גמור כה שפיר אינה פוערת לרחה ע"י ביאה זו, ומיכה היא עלמה נפערת שהרי נעשה כה מעשה יבום שהיא הביאה אלא חלק באישות הוא דחסר כה ודו"ק.

ומדריק מאד לשון הרמב"ם שכתב בפ"ו הי"א ויבמה שהיא אלמנה מן הנשואין ובה עליה כה"ג לא נפטר לרחה שאין עשה דוחה ל"ת ועשה והואיל ולא קנה מן החורב קנין גמור לא הותר לרחה לזר עד שחלוץ, הנה דייק דלא נפטר לרחה משום דלא קנה קנין גמור אבל קנין קלח איכא ול"כ דקנין ליכא לגמרי אמנם להנ"ל אחי שפיר דודאי קלח קנין איכא לענין שעכ"פ קיים מלוח לבקיס שם אבל כיון דלא קנאה לשם אישות לא נפטר לרחה ולא הותר לזר עד שחלוץ כנלפענ"ד ודו"ק היטב, שוב העיר לי ידי"ג הגר"פ שליט"א דצטונג יו"ע סימן קע"ה כתב קלח כעין זה ואין כו"ג לעיין אחריו.

שוב דקדקתי להרשב"א יבמות כ' ע"א ד"ה אלמנה לכ"ג שהקשה באלמנה מן הנשואין מי ניחא וכה לא אחי עשה ודחי ל"ת ועשה ואמאי חוללת ותי' ג' חירוליס. (א) דחוללת מדרבנן, (ב) דחוללת מה"ת דזיקה בכדי לא פקע כיון דבעלמא חפסו כהו קידושין וזיקה

איברא דא"כ בחייבי עשה גרידא וחייבי לאוין גרידא נמי נימא כיון דלא חזי' ליכ אינה פוערת לרחה וע"כ משום דכיון דקדושין חופסין כה קרינן כה בית ופוערת לרחה א"כ בחייבי לאוין ועשה נמי כיון דקדושין חופסין כה אף דעבר אל"ת ועשה מ"מ חפער לרחה ומ"ש זו מזו.

ואשר נר' בזה דכנה בגמ' כ' ע"כ מחיב רבא פל"ד וכרות שפכה וכו' או חוללין או מייבמין וכו' ואם בעלו קנו ואסור לקיימן משום שנאמר לא יבא פל"ד ואי סלקא דעתך חייבי לאוין מדאורייתא לחלינה רמיא לייבום לא רמיא אם בעלו אמאי קנו אלא אמר רבא אלמנה מן האירוסין נמי עשה ולא תעשה וכו' הדר אמר רבא ואי תימא רב אשי לאו מילתא היא דאמרי דאמר ר"ל כל מקום שאחיה מולא עשה ול"ת אם אחיה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה ל"ת כה נמי אפשר בחלינה דמקיים עשה ול"ת ופריך מיחייבי ואם בעלו קנו תיבחה ע"כ.

והנראה דהיכא דאם בעלו קנו מקיים מלוח יבום ובחייבי לאוין דאם בעלו קנו מקיים מלוח יבום וכהו בחייבי לאוין ועשה בעלו לא קנו שהרי כשהקשה לו ואי ס"ד ח"ל וכו' אם בעלו אמאי קנו אלא אמר רבא אלמנה מן האירוסין נמי עשה ול"ת הוא ואלו הי' עשה ול"ת אז לא היכ קשה כלום דכה"ג לא אמרינן אם בעלו קנו ובחייבי עשה לא קאמר כלום אם בעלו קנו או לא ול"ל דהרמב"ם ס"ל כיון דדחינן בגמרא משום עשה ולא תעשה ולא דחי משום עשה דאל"כ ש"מ דחייבי עשה גרידא אם בעלו נמי קנו דאל"כ לאשמעינן חייבי עשה דלא קנו וכ"ש עשה ולא תעשה דודאי לא קנו.

ודאי להרמב"ן ז"ל בחידושו כאן ד"ה קא פסיק וכו' וז"ל, וכה דחיה בחייבי לאוין ואם בעלו קנו דווקא בחייבי לאוין גרידא אבל בחייבי לאו ועשה אלמנה מן הנשואין לכ"ג אם בעלו לא קנו כדאמרינן לקמן בשמעתין שאינה פוערת ובד"ה לשון אחר בהרי"ך עוד שם וסיים קמ"ל דלא ס"ל כלל הני דרשא אלא זיל בחר טעמא כהם חפסי קידושין ולא פקעי זיקה כה

ואפילו צרת בתו איילונית, ואלא הא קתני שנמצאו נמצאו אין מעיקרא לא, תני שהיו, אלמא שנמצאו לאו דווקא אלא אע"ג דהוה ידע בה דאיילונית היא צרתה שריא. אלא צרת ערוה כי לא הויה איילונית, כי היכי דההיא ערוה אסירא צרתה נמי אסירא. (קב) איילונית לרבי יהודה (שם סא.) הוא דהויה זונה, לרבנן לא הויה זונה, והילכתא כרבנן. (שם יא.) ושוטה נמי שבא עליה בעלה בדרך לרבי מתיא בן חרש (שם פה:) הוא דהויה זונה. (קבא) אמר רב הונא (כתובות קא:) איילונית אשה ואינה אשה, אלמנה אשה גמורה, כיצד, היכר בה יש לה כתובה לא הכיר בה אין לה כתובה, ורב יהודה גמר אלמנה נמי אשה ואינה אשה, והילכתא כרבי יהודה דכי הכיר בה יש לה כתובה לא הכיר בה אין לה כתובה. תגו רבנן (יבמות

פעורה, ומפרש רבינו כל מיני חופן באיילונית ידע ולא ידע ובין נודע קודם שמת אחיו או לאחר שמת לעולם נרצח איילונית מותרת ליבום כיון דלרחה בת זנים היא ולא דמי לנרצח ערוה דלאו איילונית: איילונית לרבי יכודכ הוא דהויה זונה. משנה (יבמות ס"א ע"א) ככן הדיוע לא ישא איילונית אלא"כ יש לו אשה ובנים, רבי

יכודכ אומר אע"פ שיש לו אשה ובנים לא ישא איילונית שהיא זונה כאמורה בחורה, וחכמים חומרים אין זונה חלל גיורת ומשותרת ושנבעלה בעילת זנות, ובגמ' מ"ט דר"י דכתיב חללו ולא ישבעו הזנו ולא יפרונו כל זיאה שאין בה פירלה אינה חלל בעילת זנות: ושוטה נמי. בגמ' דף פ"ב ע"ג ולר' מחיה בן חרש דאמר אפי' הלך בעלה להשקותה וצא עליה בדרך עשאה זונה וכו' ואין הלכה כר' מחיה בן חרש ולכן נרצח סוטה ספק נמי מותרת כמבואר בגמ' י"א דרמב"ח הוא דסבר דהו"ל זונה ולא קיי"ל כותיה: אמר רב הונא איילונית. (כתובות ק"א ע"ב) אמר רב הונא איילונית אשה ואינה אשה אלמנה אשה גמורה כו', ורב יכודכ אומר אחת זו ואחת זו אשה ואינה אשה הכיר בה אין לה כתובה. ועיין עש"ע א"ע סי' קע"ז ס"ג: הכיר בה יש לה כתובה. כיון שהכיר בה לא היו מקח עשות והסכים ליתן לה: ת"ד אלמנה לכה"ג וכו'.

משנה הלכות

דבלאו ערוה נמי לא חזיא ליבום הוי נרחה נרצח ערוה שלא במקום מלוה וכך מפורש בהלכות גדולות עכ"ל, וכבר כתבתי בסמוך ודו"ק.

קב) איילונית לר' יכודכ הוא דהויה זונה וכו'. משנה (ס"א ע"א) ככן הדיוע לא ישא איילונית חלל א"כ יש לו אשה ובנים ר' יכודכ אומר אע"פ שיש לו אשה ובנים לא ישא איילונית שהיא זונה כאמורה בחורה וחכ"א אין זונה חלל גיורת ומשותרת ושנבעלה בעילת זנות. וכחז רבינו והילכתא כרבנן וכן כתב הרמב"ם ושאר פוסקים לפי כלל דהלכה כחכמים. ומ"ש רבינו ושוטה נמי (פי' סוטה בשי"ן שמאלית) שם פ"ב ע"ג ולר' מחיה בן חרש דאמר אפי' הלך בעלה להשקותה וצא עליה בדרך עשאה זונה ופי' רבינו דליח הלכתא כותיה' כלומר לדברי ר' מחיה בן חרש הוא דהויה זונה ולא קיי"ל כותיה' וכ"כ המאירי וכל הפוסקים.

היחה קדשה שהפקירה עלמה לכל אע"פ שהיא במלקות לא נעשית זונה שהרי אינה חסורה להנשא לו אבל הנבעלה לאחד מאיסורי לאוין שאין בכל ואינו מיוחדין זכאים או מאיסורי עשה ואל"ל למי שהיא חסורה לו משום ערוה או לגוי ועבד הואיל ואסורה להנשא לו הרי זו זונה. (כ"ג) וכן בגיורת והמשותרת אפילו נתגיירה ונשתחררה פחותה מצח שלש שנים הואיל ואינה בת ישראל הרי זו זונה ואסורה לכהן. ובהשגות הראש"ד א"א ליחנהו לכני כללי שאין זונה חלל מחייבי כריחות או מגוי ועבד שאין בהם קידושין וכו' ועיין עש"ע א"ע סי' ו' ס"ח.

והמאירי דף מ"ד ע"ב כתב המחזיר גרושתו וכו' ויראה מכאן שאין זונה חלל מחייבי כריחות או מגוי ועבד שהם מחייבי כריחות לענין חפיסת קידושין אבל חייבי לאוין אין ביאחן עושה זונה וכו' וכן כתבו גדולי המפרשים בהגהותיהם (הראש"ד בהשגות) ומ"מ גדולי המחברים כתבו וכו' וע"ש דף ס"ח ע"א כל שנבעלה לפסול לה נעשית זונה להיות כהן לוקה עליה ואף לדעת הפוסקים דלענין מלקות לא נעשית זונה חלל מחייבי כריחות מ"מ כל שנבעלה לפסול לה נעשית זונה לפסול לינשא לכהונה אם היא בת ישראל וכו' ע"ש.

קבא) אמר רב הונא איילונית אשה ואינה וכו'. (כתובות ק"א ע"ב) אמר רב הונא איילונית אשה ואינה אשה אלמנה אשה גמורה איילונית אשה

וכתב הרמב"ם רפי"ח מהא"צ מפי השמועה למדנו שהזונה כאמורה בחורה היא כל שאינה בת ישראל או בת ישראל שנבעלה לאדם שהיא חסורה להנשא לו איסור השוה בכל או שנבעלה לחלל אע"פ שהיא מותרת להנשא לו לפיכך הגרבעת לזכמה אע"פ שהיא בסקילה לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהונה שהרי לא נבעלה לאדם, והבא על הגדה אע"פ שהיא זכרה לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהונה שהרי אינה חסורה להנשא לו. (כ"ג) וכן הבא על הפנויה אפילו

פה. ותוספתא פ"ב) אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין יש לה כתובה ופירות ומזונות ובלאות ויש לו בה קידושין וצריכה הימנו גט והיא פסולה והולד פסול וכופין אותו להוציא, ושניות מדברי סופרים אין להם כתובה לא פירות ולא מזונות ולא בלאות ויש לו קידושין בה וצריכה ממנו גט והיא כשרה ובניה כשרים וכופין אותו להוציא. אמר רבי שמעון בן אלעזר מפני מה אמרו אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש לה כתובה, מפני שהוא כשר והיא פסולה וכל שהוא כשר והיא פסולה קנסו אותו כתובה, ומפני מה אמרו שניות מדברי סופרים אין להם כתובה, מפני שהוא כשר והיא כשרה וכל שהוא כשר והיא כשרה קנסו אותו כתובה, רבי אומר הללו דברי תורה ודברי תורה אין צריכין חיזוק הללו דברי סופרים ודברי סופרים צריכין חיזוק, דבר אחר, זה הוא מרגילה לעבירה וזו היא מרגילתו לעבירה. אמר רב פפא (נדרים צ:): בדיק לן רבא אשת כהן שנאנסה יש לה כתובה או אין לה כתובה, כיון דאונס לגבי כהן כרצון לגבי ישראל דמי אין לה כתובה, או דילמא מציא אמרה ליה אנא חזינא, ההוא גברא נסתחפה שדהו, ואמרין ליה מתניתין היא האומרת טמאה אני לך יש לה כתובה, במאי עסקינן, אי נימא באשת ישראל שזנתה, במאי, אי באונס מישראל שריא לה, אי ברצון כלום יש לה כתובה, אלא לאו [באשת כהן] באונס וקתני יש לה כתובה. והילכתא אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש לה כתובה פירות ובלאות, ואחת אלמנה ואחת איילונית אם הכיר בהן יד להן כתובה ואם לאו אין להם כתובה, ואלא איילונית מאי טעמא שבקה ולא תנייה בהדיהו, שיורי שידה, והלכה כרב יהודה דאמר אחת זו ואחת זו הכיר בה יש לה בכתובה לא הכיר בה אין לה כתובה. (קידושין עח:): האומר בני זה ממזר אין נאמן, דכי נמי קיימא לן (שם קכח:): הילכתא כרבי יהודה דאמר נאמן דאמרין (שם) והילכתא בכל הני שמעתתא כי דשלח ליה רבי אבא לרב יוסף בר חמא, הני מילי היכא דאמר על תינוק בין הבנים בכור הוא דכיון דקאמר על דזוטר מגדול ואמר האי בכור, מגו דהימניה רחמנא על בכור דכתיב (ויקרא כ"א י"ז) יכיר ואמרין יכיר יכירנו לאחריים דממילא קא הוי גדול ממזר, במקום שאין בכור לא מהימן דאמרין רוב בעילות אחר הבעל, ולא מהימן למימר בני זה ממזר, כל היכא דליכא במקום בכור דליכא יכיר דתלייה רחמנא בגויה, לא

וכופין אותו להוציא. צגט דחייבי לאוין חופסי צבן קידושין: ושניות מד"ס וכו' ולריכה ממנו גט. דכיון שכופין אותו להוציא צגט מיירי, ועיין לעיל שכח צנוסחאות שניות דרצנן מפקינן לה מיניה צלל גט וכח טעות הדפוס: מפני שהוא כשר והיא פסולה. כן הוא בחוספתא דכל שהוא כשר והיא פסולה קנסו אותו כתובה, ועיין חוס' ד"ה וכל מקום ויש ספרים דגרסי הוא כשר והיא פסולה וכן בחוספתא דמכילתין פ"צ עכ"ל: זה הוא מרגילה לעבירה וזו היא מרגילתו לעבירה. אלמנה לכ"ג גו"ח לכ"ד הוא מרגילה ומסיחה לינשא לו, וזו שניה דכיון דאיהי לא מיפסל לאלולאזרעה מיפסל ולא מפסדה מידי צביאחו היא מרגילתו שכאשכח רולכ להנשא יותר מן האיש: בדיק לן רבא. שנאנסה צעדים כולכ מחניי מיחוקמא צאשת כהן שנאנסה וצין למשנה ראשונה וצין למשנה אחרונה יש לה כתובה, וכח דאמר צפ' נערה שנחפתה (דף נ"ח) אם נשצית חייב לפדותה אלמא איה לה חנאי כתובה ח"כ מאי צדיק רבא, יש לחלק משום דשבוי ספק חבל

נאנסה ודאי אפשר אין לה כתובה, חוס' צגס מהר"ס: אי צרלון כלום יש לה כתובה. מי גרעה מאשת ישראל צרלון: ודילכתא אלמנה וכו'. כבר כתב לעיל לכולהו: האומר בני זה ממזר אין נאמן. צגמ' צ"צ קכ"ח ע"צ חלל אמר רבא הכי קאמר האומר על תינוק צין הבנים בכור הוא נאמן כר' יהודה ור' יוחנן אמר אינו נאמן כרצנן, וצחוס' סס ופוסק צה"ג וכו' ואין נראה לר"י ועיין רא"ש סס דף ק"ז ע"צ חניא יכיר וכו' מכאן אמר רבי יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור וכשם שנאמן

משנה הלכות

הא סחמא אין לה כתובה חלל אימא כנסה צחזקת שאינה כן ונמלאת שביא כן אין לה כתובה חבל סחמא מאי איה לה אדחני צחזקת שביא כן ונמלאת שביא כן יש לה כתובה לשמעין סחמא וכ"ש הא ועוד חני כנסה צידוע ונמלאת צידוע יש לה כתובה כנסה סחמא אין לה כתובה חיוצחא דרב הונא, רב הונא מחני' אטעיחיה

ואינה אשה הכיר צה יש לה כתובה לא הכיר צה אין לה כתובה אלמנה אשה גמורה צין הכיר צה צין לא הכיר צה יש לה כתובה ור' יהודה אומר אחת זו ואחת זו אשה ואינה אשה הכיר צה יש לה כתובה לא הכיר צה אין לה כתובה. מיחייבי כנסה צחזקת שביא כן ונמלאת שביא כן יש לה כתובה הא סחמא אין לה כתובה לא חמא

מהימן ולא הוי ממזר, ואפילו אשתו פרוצה ביותר, רוב בעילות אחר הבעל. [פסק] (יבמות פז.) אשת איש דאנסבוה בי דינא בלא גיטא, כיון דבי דינא אנסבוה תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות לא על זה ולא על זה, דתניא (שם צד:) כל עריות שאמרו אין צריכות הימנו גט חוץ מאשת איש שנשאת על פי בית דין, ואינה אשתו לכל דבר ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות ואינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה ואינו יורשה ואין מסמא לה ואינה צריכה הימנו גט והיא פסולה והוולד ממזר. כיצד מוציא ברמיזה ונותן לה גט, פקחת לפקח ולו אח פקח, פקחת לחרש ולו אח פקח, או חולץ או מיבם. פקחת לפקח ולו אח חרש, כונס ואינו מוציא לעולם. פקחת לחרש ויש לו אח חרש, חרשת לפקח ויש לו אח פקח, חרשת לפקח ויש לו אח חרש, חרשת לחרש ויש לו אח פקח, חרשת לחרש ולו אח חרש, כונס, ואם רצה לקיים יקיים, ואם רצה

לומר זה בני זכור כך נאמן לומר זה בני זכור וכי גרושה וכו' כתב זכ"ג הלכה כרבי יבדק ודוקא כיכי דאיכא זכור כשעושה קטן זכור וכו' אבל כאומר בני זה ממזר ולא לענין זכור לא מהימן וכו' ע"ש ועיין חוס' יבמות מ"ז ע"א וי"מ וכו' והל"ז ז"ב סי' ל"ב וחשב"ץ ח"ג סי' רי"ז ור' ירוחם קל"ח ח' דוחים את דברי רבינו זכ"ג וכן הארכתי קל"ח דברי רבינו: ואפי' אשתו פרוצה ביותר. עיין סועה כ"ז דקאי

זחיקו ועיין ז"ש סי' ד' סע' ע"ו ועיין שו"ת ח"ס ח"ה סי' ר"ה לבגהון מהר"ץ חיות שלח לחלק בין זקן לילד. ועיין מהר"ץ חיות פסחים פ"ז, קח לך אשה זנונים: אשת איש דאנסבוה ז"ד בלא גיטא. (יבמות פ"ז ע"ב) האשה שהלך בעלה למדינת הים ונצלו עדים ובעידו בפני ז"ד פלוני בעלה מח וכחירוכ לינשא, ולאחר זמן בא בעלה חלא מזכ ומזה ולריכה גע מזה ומזה: ואין לה כתובה. מ"ע חקינו לה רבנן כתובה כדי שלא חכא קלה בעיניו להוציאה כח חכא קלה בעיניו להוציאה: ולא פירות וכו'. חנאי כתובה ככתובה דמי: דתניא. (יבמות ל"ד) לימא מתני' דלא כר"ע דאי ר"ע הויא ליה אחות גרושה דתניא כל עריות שנחורה (וכז"ה גרם שאמרו במקום שנחורה וכו' גירסת רבינו) אין לריכות וכו': חוץ מאשה איש שנשאת ע"פ ז"ד. (שם) ובגמ' (פ"ח ע"ב) בשלמא מראשון חזעי גט אלא משני אחאי זנות בעלמא הוא אמר רב הונא גזירה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ומנלמא ח"ל יולאח בלא גט, פרש"י כשרואין הראשון חי סבורין ששני זה כשנשאה על ידי שגירשה ראשון נשאה ואשה איש גמורה היא ואם מולידה שלא בגט נמלאת אשה איש כו', וקיי"ל אין קידושין חופסין בא"ל ומשום מראית העין תקנו גט משני: והו"ל ממזר. מזה ומזה כלומר מן השני ממזר מה"ת ומן הראשון הולד ממזר מדרבנן: ביצד מוליד ברמיזה. (שם קי"ב ע"ב) חרש שנשא פקחה ופקח שנשא חרשת אס רלכ להוציא יוליא ואס רלכ לקיים יקיים כשם שהוא כונס ברמיזה כך הוא מוליד ברמיזה. פי' ונותן לה גט, וברמיזה שאמר כלומר כקידושין כך גירושין דשכנס רמז באלבע עד שנחלית לו וקידש וברמיזה אס רלכ להוציא יוליא ויתן לה גט: פקחת לפקח ולו אח פקח. לא ידענא מאי קמ"ל כיון דפקחת לפקח ולו אח פקח היינו יבום בכל מקום ובמשנה פקח שנשא פקחה ונחחרשה אס רלכ יוליא וכו' ופרש"י אפי' שקידושיה גמורים אס רלכ יוליא דבגט לא בעינן דעת האשה: פקחת לפקח ולו אח חרש. כיון דקידושין הו"ל קידושין גמורין מה"ת וחרש לאו בר גירושין הוא אפילו באשתו וכ"ש ביבמות: פקחת לחרש וכו' ואס רלכ להוציא יוליא. דכל אלו לאו קידושי חורה הם:

משנה הלכות

הוא סבר מדקא מפליג באילונית ולא קמפליג באלמנה מכלל דאלמנה אפי' בסחמא נמי איח לה ולא היא כי קחני לה לאלמנה אפלוגתא דאילונית קאי ע"כ. פרש"י אפלוגתא דאילונית קאי לאחר שחילק באילונית ופי' הכיר זה יש לה כתובה שנאה לאלמנה אללה וקאמר אף אלמנה נמי שהכיר זה ונשאה לשם אלמנה יש לה כתובה.

אבל יש לה חוספת ובלאוהיה הקיימת וכו' וכחז הב"ח ע"פ פי' הרי"ף והרא"ש, והראש"ד חמה באילונית שלא הכיר זה חוספת למה יש לה כיון דמקחו מקח עעות אלא אשנייה קאי היכא דהכיר זה קאמר דיש לה חוס' וה"ה כתב דבירושלמי אמרו דאף אילונית יש לה חוס' וכמ"ש הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ולזה הסכימו בעיטור והרמב"ן והרשב"א וזה דעת הגאונים, ורבינו לא ביאר כאן אי יש לה חוספות ומלשון ה"ה שכח שכן דעת הגאונים יש לומר דגם רבינו בכלל, ובחי' הרא"ה כתב דעת הראש"ד ז"ל ורבינו ירוחם נחיצ כ"ג ח"ה כתב ממאנח ושניה ואילונית אין להם לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות וכו' ואילונית אשה ואינה אשה וכו' גרושה וחלוכה לכהן הדיוע אס הכיר בהן וכו' יש להן כתובה בין מנה מאחים בין חוספת וכו' ועיין ספרינו משנ"ה גדולות כתובות (אות רנ"ג) ודו"ק.

ח"ל העור ח"ע סי' קע"ז הנושא אשה בעצירה כגון חייבי לאוין דחפסי זהו קידושין כמו אלמנה לכ"ג גרושה וחלוכה לכהן הדיוע ממזרח ונחניה לישראל בת ישראל לממזר ולנחין או פל"ד שנשא ישראלית אס הכיר זה יש לה עיקר כתובה וחוס' כל חנאיה ומיהו מזונות אין לה וכו' ודין אילונית כדן אלו שאס הכיר זה יש לה הכל ואס לא הכיר זה אין לה עיקר כתובה וחנאיה

פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת, כונס ואינו מוציא לעולם. הני
 כולהי הילכאתא פסיקאתא נינהו. א"ו חול"ץ כונ"ס א"ו חול"ץ כונ"ס
 פק"ח פקחי"ם פק"ח לאחיו"ת פק"ח פקחי"ם פק"ח לנכדיו"ת סימ"ן.

סליקו להו הלכות עריות

דידיה. שסקי"ד ע"ז אמר רב
 שמעיה גזירה משום החרח
 יבמה לשוק: הני כולהו
 הילכאתא פסיקאתא נינהו.
 והוצאו בפוסקים ובטוש"ע
 א"ע כל אחד במקומו: א"ז

חול"ץ כו' סימ"ן. וסימנא מילחא שנגמרו הני הלכות בפ' פינחס: סליקו להו הלכות עריות

הלכות גדולות

תוספתא

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו
חברו

רבי שמעון סירה

וליש מרבתינו

רבי יהודאי גאון

עם פירושי

קמח סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה
מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחזרים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק

בן לאאמו"ר הקדוש תמיד ועביו מרן ר' אליעזר זאב

שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
בארץ ישראל
שנת ה'תשנ"ו

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

אפשר להשיג את הספר:
מוסדות קרית אונגוואר
רח' חזקיה שבתאי 12
קרית אונגוואר
רמות ירושלים
טל: 02-869097

כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל

פקח

פקח שנשא חרשה או שועה. (יבמות ק"ג. ותוספתא כתובות פ"א א) שנשא חרשת או שועה כתובתן מאתים מפני בגמ' אמרו שלא תקנו רבנן נישואין לשועה ושועה, ומיכה פקה שנשא שועה כחובתה מאתים: כתובתן מאתים. ואף דאין יודעות לשמור את עלמן, מ"מ כרי כחב בסמוך דחרשה ושועה בוגרה ומכ"ע אין להם טענת בחולים וא"כ כחובתן מאתים. ועיין משנה"ג דנראה דלא עליג

משנת הלכות

ברוך רחמנא אשר עזרני קצת להודעותא
הדר רבינו דלא אפשר למפרט בשמותא
גדול ליהודים בכל אתרותא
מנת דילן רשימא היא קבל יקר מוספתא
השם יראני נפלאות בביאור התוספתא

ובתנ"א הקשה ארבינו דמלשון החוספתא משמע דחרשה או שועה יש לה כחובה מחקת חז"ל אף שלא כתב לכן דאי בשכחב מאתים מאי עבדיהיב ואפילו מאה מנה כחובתה קיימת (יבמות ק"ג ע"א) דחניא ופקח שנשא חרשה או שועה אפי' כתב לה מאה מנה כחובתה קיימת מפני שרצה לזוק בנכסים טעמא דרצה כל לא רצה לא, ועיין ירושלמי כחובות פ"ק כ"ב ע"ש.

ולפענ"ד נראה דודאי לא תקנו חכמים כחובה להם אלא הכא מיירי שנשא חרשה או שועה כדרך כל העולם שנושאים נשים וכתב לה כחובה מסתמא כחובתן מאתים ואף שכחב בסמוך דחרשה ושועה אין להם טענת בחולים א"כ עכ"פ הי"ל לומר כחובתה מנה וקמ"ל דכחובתה מאתים כיון שרצה להזיק בנכסיו שנשאה וכתב לה כחובה בסתמא כחובתה מאתים, שוב ראינו בסוגריים שם ויש לי ליישב בדוחק וכוונתו על מה שכתבתי, אלא מה שהוא חושב לדוחק הוא האמת ובראי' ממה שמביא בסמוך דחרש ושועה אין לו טענת בחולים דלמאי קמ"ל הלא שועה אין לה קדושין כלל ולמי יטעון ופשוט דקאי על הכ"ל.

ונפל מילתא בליבאי לפ"מ דקיי"ל דקענה שקדשה אביה אפי' חרשה או שועה קידושה דאורייתא ויש להם כחובה עיין עוש"ע א"ע סי' ס"ז ועיין בסמוך, א"כ יש חרשה ושועה שיש להן כחובה דאורייתא וא"כ י"ל דכוונתו על חלו, אלא דלא תקשה אמאי באלו כן

א) פקה שנשא חרשה או שועה כחובתן מאתים מפני שרצה לזוק לה נכסיו, (בחוספתא דכחובות פ"א ה"ג) וז"ל פקה שנשא חרשה או שועה כחובתן מאתים מפני שרצה להחזיק להם את הנכסים, ובגמ' יבמות ק"ג ע"א ופקח שנשא חרשה או שועה אפי' כתב לה מאה מנה כחובתה קיימת מפני שרצה לזוק בנכסיו טעמא דרצה כל לא רצה אין לה דא"כ מימנעי ולא נסבי לה. ופרש"י שרצה לזוק בנכסיו ואע"פ שלא תקנו לה חכמים כחובה הרי הוא כתב לה כחובתה ורובה להפסיד ולכיוון נזוק מנכסיו תנאו קיים, ולגירסת החוספתא להחזיק להם כל' שרצה ליתן להם נכסים, ובנוסחאות כתיב על החוספתא כתב לזוק לה נכסים, ועיין רמב"ם פ"א מה' אישות דחרשה והשועה לא תקנו להן כחובה השועה לא חיקנו לה נישואין כלל, ובעו"ש א"ע סי' ס"ז אבל חרשה ושועה אין לה כחובה ואם נשאו לפקה וכתב לה כחובה יש לה מה שכחב לה מפני שהפסיד על עלמו ורצה לזוק בנכסיו ע"כ.

נראה ביאור הדברים דבאמת לגירסת החוספתא שרצה להחזיק להם את הנכסים ל"ע שהרי שועה אין לה קנינים כלל וחרש תקנו ליה רבנן קנינים אבל שועה לאו דה קנינים היא וא"כ מה שייך להחזיק לה נכסים ולכן גרסי שרצה להחזיק בנכסיו ומי שרצה להחזיק בנכסיו הרשות בידו אלא באמת אינו רוצה להחזיק נכסיו סתם שהרי אינו נוהג וכותב או זורק בחוץ ולכן הוסיף רבינו בדיוק לשון רוצה לזוק לה נכסיו כלומר בשבילה דוקא ולא בשביל אחרים.

שרצה לזוק לה נכסיו. (ב) חרש ושוטה שנשאו פקחות אף על פי שחזר חרש ונתפקח שוטה ונשתפה אין להם כתובה, רצו לקיים נותנין כתובה מנה. ג) גוי ועבד הבא על בת ישראל אע"פ שחזר גוי ונתגייר עבד ונשתחרר אין להם כתובה, רצו לקיים נותנין כתובה מנה. ישראל הבא על שפחה ונכרית אף על נשאה: רצה לזוק לה נכסיו. כלומר דאע"פ שלא נשא דאין כאן נישואין ולא תקנו לה חכמים כתובה הרי הוא כתוב לה כחול ורולח להכפסיד ולכיות זוק מנכסיו תנאו קיים, ודע דרש"י גרס דר"כ שרולח ואע"פ שלא (נשא) וכמדפיס עשה סוגרים ולפענ"ד ליישב בגירסא כלומר ואע"פ שלא נשא שכרי לא תקנו נישואין לשועב ח"כ אין כאן נישואין והרי הוא הכנה ליתן כתובה לאשתו וזו לאו אשתו היא שלא נשאה ואין לו זה נישואין מ"מ תקנו לה חכמים כתובה שהרי הוא כתוב לה וכיון שכחב לה כתובה כתובה מאתים צמחם כשלא פי' כמכ ולא פי' כמכ שפי': חרש ושועב שנשאו פקחות וכו' אין להם כתובה. דאין להם דעה ואין תנאו כראשון תנאי ואע"ג דתקון רבנן נשואין לחרש לא תקינו לה רבנן כתובה מיניה כדמפרש בגמ' דיותר ממה שכאיש רולח לישא אשה רולח להנשא: רצו לקיים. לאחר שנשפה: נותנין כתובה מנה. בגמ' יש להם כתובה ולא כתבו מנה, ופי' רבינו דכתובה מנה דכא בעולה היא ואף שנבעלה ממנו מ"מ נבעלה ולא היכה לה כתובה ועכשו היא בעולה, ויש להם חפך בר"ו לקיים אי בעי קידושין מחדש ולענין חרש שנשפה אכתי י"ל דכיון דתקנו לו רבנן קידושין עכ"פ חלו הקידושין מדרבנן וחלו בפלוגתא דכל מקום אי דרבנן מופיל לדאורייתא וכיון דברכות דרבנן י"ל דמכני, אבל בשועב דלא תקינו רבנן קידושין כלל איכא ליכא קידושין וא"כ היל"ל עכ"פ ר"ו לקיים מקדש ויש להם כתובה מנה ו"ע. וי"ל בכלל בשועב שקידש אי דינא כאלונית וכל קידושי טעות שאם אח"כ כסכים להם, או אפשר דכאן גרע מזכ דהתם טעות חוזר ולפעמים אלו הוכ ידע כי מסכים ויש להם דין קידושין. אבל שועב ליכא גדר קידושין, וי"ל מדסיים גוי ועבד הכא על זה ישראל וכו' ר"ו לקיים משמע לכאורכה דיש להם דין זה ממש כגוי ועבד וא"כ לריכין קידושין מחדש נמי מה ש"א: נותנין כתובה מנה. לשון נותנין ל"ע ק"ח והיל"ל ר"ו לקיים יש להם כתובה מנה: גוי ועבד הכא על זה ישראל. שאין קידושין חופסין בהם: אע"פ שחזר גוי ונתגייר עבד ונשתחרר. ואפי' קידש ע"מ שיחגייר בעכו"ם וישתחרר בעבד, דלאו בידו הוא, ועיין גיעין פי"ה ע"א חלל לעבד ולעו"כ ולכל מי שאין לה עליו קידושין וגרע מקטן דאחי לכלל הוי' והתם בתנאי תליא והכא גופא אחרינא הוא וק"ל: ע"ל שפחה ונכרית. דאין קידושין חופסין בהם כלל, ולכאורכה משמע דאפי' זה על שפחהו ולא אמרינן אין אדם עושה

משנה הלכות

ג) גוי ועבד הכא על זה ישראל. בחוספתא שם עו"כ ועבד הכא על זה ישראל אע"פ שחזר בעו"כ ונתגייר עבד ונשתחרר אין להם כתובה ר"ו לקיים נותנין כתובה מנה, ישראל הכא על השפחה ועל זה עו"כ וכו' ר"ו לקיים נותן כתובה מנה. ולכאורכה ל"ע דכרי אמרו ציבמות כ"ד ע"צ הנעטן משפחה ועובדת כוכבים ונתגיירה ונשתחררה לא יכנום וא"כ היאך אמר ואם ר"ו לקיים נותן כתובה מנה כיון שאסור לישאנה, וי"ל כיון דאמרו שם ואם כנס לא יוליא.

וראיתי צב"י א"ע סי' י"א הנחמד משפחה וכותיה שכחב כנמ"י פ"צ דיבמות אהא דתנן ואם כנס לא יוליא, דברננכ לא יוליא ולאו דוקא רננכ אלא אפילו זה על השפחה ועל הכותיה בודאי ובחוספתא קתני לה הכי בכדיא, ועעמא דלא יוליא דכיון שנתגיירו וקבלו עליהם מלוח חזקה הוא דאגב אונסייהו גמרו וקבלו דגמרא גמיר לה דאחד כאיש שנתגייר לשם אשה ואחד כאשה שנתגיירה לשם איש גרים גמורים הם וכיון דגמיר מיהא הויא ומוחרת היא לו ל"ש יש לה בניס ממנו או אין לה בניס לא יוליא וכ"כ הרמב"ן עכ"ל, ועיין צ"ח שם מה שפלפל, ומדברי רבינו נראה לכאורה שפסק כן לכדיא.

תקנו חז"ל כתובה סוף סוף חרשה ושועב היא ומ"ש קטנה או גדולה ואמר על זה שר"כ לזוק לה נכסיו, ובגמ' מיירי בחרשה שביא גדולה ושועב גדולה, וע"כ ככא בקטנה מיירי דכלל לה בסמוך חרשה ושועב וצוגרת ומשמע דחרשה ושועב מיירי בקטנה או נערה ולא צוגרת ועל קאי וא"כ נתקדשה קדושי אב וע"ז נאמר שר"כ לזוק לה נכסיו שכרי לזו יש קדושין וכל שיש קדושין איכא כתובה וכתובה מאתים ובגמ' מיירי בגדולה דלית לה כתובה כיון דלא תקנו לה קדושין אין לה כתובה רק כשכתב וזה לפענ"ד דבר חדש צ"ד.

ב) חרש ושועב שנשאו פקחות וכו'. בחוספתא שם ובגמ' וחרשה מני"ל דל"ל כתובה דתניא חרש ושועב שנשאו פקחות אע"פ שנתפקח החרש ונשפה השועב אין להם עליהם כלום ר"ו לקיימן יש להם כתובה. בגמ' לא גרס מנה ובחוספתא גרסי מנה כגירסת רבינו ועיין הגכות בצי"ח שגביה (מנה). ועיין עוש"ע סי' ס"ז סע' י'. חרש או שועב שנשאו נשים אע"פ שנתפקח החרש ונשפה השועב אין לנשיהם עליהם כלום ר"ו לקיימה אחר שכבריא יש להן כתובה וכתובתן מנה, ואם נשאו בקטנותם יש להם כתובה דקדושי אביה דאורייתא. עיין פחמי תשובה שם.

פי שחזרה שפחה ונשתחררה נכרית ונתגיירה אין להם כתובה, רצו לקיים נותנין כתובה מנה. (ד) בוגרת ואיילונית כתובתן מאתים, נשאת בחזקת שהיא כשירה ונמצאת איילונית אין להם כתובה, רצו לקיים נותנין כתובה מנה. (ה) חרשת ושוטה בוגרת ומוכת עץ אין להם טענת בתולים, סומא ואיילונית יש להם טענת בתולים סומכוס אומר משום רבי מאיר סומא ואיילונית אין להם טענת בתולים. (שם לה.) (ו) ספק ויבם שבאו לחלק בנכסי סבא, ספק אמר לו אנא בד קמאה אנא ופלגא אית לי, יבם אמר ליה את בראי דידי את ולית לך ולא כלום, הוה יבם ודאי וספק ספק, ואין ספק מוציא מידי ודאי. (ז) ספק ובני יבם

בעילתו בעי: רצו לקיים. כלומר לאחר שנשתחררה או שנתייבשה: בוגרת. דמקלח בחולים נמי כחובתה מחיים: ואיילתית. כיינו כשהכיר זה ועל מנה כן כנס כחובתה מחיים: נשאת בחזקת שהיא כשרה. כלומר בחזקת אשה שאינה איילונית וראוי לילד

ונמלח איילונית כו"ל מקח עשות וקאי רק איילונית ולא אבוגרת ולכן אמר נשאת ולא נשאו: רצו לקיים. איילונית קאי וקאמר לשון רבו השיגרה לישנא דרישא, או שקאי רבו הנושאים איילונית כזו, ובחוספתא גרס רבה לקיים: חרשת ושוטה בוגרת ומוכת עץ. בחוספתא גרס כזא על החרשת וכו', וכזא בלא נישואין ויש להן טענת בחולין כשזאו לכו"ד, ומיכו רבינו גרס חרשת וכיינו שנשאו, ובכ"י בגירסת רבינו. חרשת ושוטה דאפשר שאבדו בחוליה, או נאנסו משנחארסו והיא לא ידעה להביד כיון שאין להם דעת, ובוגרת אם לא מלח לה בחולים אינו יכול להפסיד כחובתה ועיין בגמ' כחובות ע' שנחלקו חי יש לו טענת דמים ונחלקו בחילופי גירסאות ועיין שם חוס' דף ע' ד"כ כהומר, ומוכת עץ הרי לאו בחולה הוא, ובחוספתא (מוכת) בסוגרין וגירסת רבינו מוכת עץ: סומא ואיילונית. כשנשאת בחזקת איילונית וככיר, וסומא אין לה טענת בחולין שכל הנשים כשנחצעות בקרקע מראות לאמן אם נשרו בחוליה ומודיעות שאין לה בחוליה ואם לא הודיעו בעתה, אבל סומא אינה יכולה להראות לאמה שלא רואה: משום ר"מ סומא ואיילונית. בחוספתא ליחא איילונית רק סומא: ספק ויבם וכו' סבא. חזי המת וכיבם: בד קמאה אנא. פי' כזו של סבא וחזי כזו של כיבם ומגיע לו חזי מנכסי סבא: בראי דידי. ואני היורש לסבא ולית לך ולא כלום בחיי: יבם ודאי. פרש"י יורש ודאי ויודע מכה מי הוא זא ומוחזק בנכסים ולא דמי להכיח דרב משרשיא דלעיל דהתם אפי"ג דספק אית ליה זכיב בנכסים ממ"נ אפי"ה לא חשיב ודאי דלא ידע מכה מי הוא זא

משנה הלכות

כחכמים ובעושי"ע ח"ע סי' ס"ז סי' ס"ו בחולה שהיא בוגרת או סומא כחובתה מחיים וכן איילונית אם הכיר זה כחובתה מחיים.

(ו) ספק ויבם שזאו לחלוק וכו'. יבמות ל"ח ע"א ספק ויבם שזאו לחלוק בנכסי סבא פי' חזי המת וכיבם, ספק אמר אנא זר קמאה אנא כלומר זן חזי המת ואבין ונמלח אני אחיך הוי יבם ודאי יורש ויודע מכה מי הוא זא ומוחזק בנכסים וכתב רש"י ולא דמי להא דרב משרשיא דלעיל דהתם אפי"ג דספק אית ליה זכיב בנכסים ממ"נ אפי"ה לא חשיב ודאי כיון דלא ידע מכה מי הוא זא לירש מכה מה הוא זא עליהן ועיין חוס' שם ד"ה הוי יבם ודאי מה שסקאו על פרש"י. והנראה דרבינו כי' גורם הא שמעתיחא ראשונה ספק ויבם שזאו לחלוק בנכסי סבא וכו' ואח"כ ספק ובני יבם, ואח"כ סבא ויבם בנכסי ספק, או סבא וספק בנכסי יבם, ואח"כ ספק ויבם שזאו לחלוק בנכסי מיחנא ואח"כ ספק ובני יבם שזאו לחלוק וכו', אמנם במכילתין החחיל (בדף ל"ז) ספק ויבם שזאו לחלוק בנכסי מיחנא וכו' וכו' ע"ש.

(ז) ספק ובני יבם שזאו לחלוק בנכסי סבא וכו'. פלגא דקא מודה להו, משעה זבובים נועלין שלשה,

(ד) בוגרת ואיילונית כחובתן מחיים, נשאת בחזקת שהיא כשרה ונמלח איילונית אין להם כחובתה. שם בחוספתא ובגמ' קי"ג שם וקענה מנלן דאית לה כחובת דתמן כממלחא וכשנייה ואיילונית אין להן כחובת אבל יולאה זבג וכו' ופרש"י איילונית משום דמקח עשות הוא, אמנם הרי כבר הביא רבינו לעיל (בבב' עריות) איילונית אשה ואינה אשה ככיר זה יש לה כחובת לא הכיר זה אין לה כחובת וספיר אמר בוגרת ואיילונית כחובתן מחיים כשהכיר זבג, נשאת בחזקת שהיא כשרה ונמלח איילונית כו"ל מקח עשות ועיין ירושלמי יבמות פ"א כ"ד.

(ה) חרשת ושוטה וכו' בחוספתא שם סומא ואיילונית יש להן טענת בחולים. בגמ' כחובות ל"ו ע"א איילונית אין לה קנס וכו' ודקארי לה מאי קארי לה משום דאית ליה למירמא אחריתי עילויה. החרשת והשוטה והבוגרת ומוכת עץ אין להן טענת בחולים כסומא ואיילונית יש להן טענת בחולים סומכוס אומר משום ר"מ סומא אין לה טענת בחולים ובע"ז שם מ"ע דסומכוס א"ר זירא מפני שנחצעת על גבי קרקע (ובחוליה נושרין) כלבו נמי חצוטי מיחצעי כולבו רואות ומראות לאמן זו אינה רואה ואינה מראה לאמה, ועיין שם פי' ברש"י ובחוס' חולקין על פי' רש"י וקיי"ל

עליהן, ומיכה בחוס' ד"כ
 כוי יבם חלקו עליו ע"ש:
פלבא דקא מודכ לכו שקלי.
 מששכ זכובים נועל שלשכ:
ותילתא. שני זכובים חילתא
 דכולכו ניכסי: שק"ל דכא
 חמרו ליכ אחונא חת ואינוכו
 כוי חרי ואיכו שלישי:
דנקא. דקמינלו עליה כחי
 חמר כולכ שלי והני חמרי
 כולכ דידן הוא נועל חני וצין
 שניהם חני: **פבא** ויבם

שבאו לחלוק בנכסי סבא, ספק אמר אנא בר קמא אנא ופלגא אית לי, בני יבם
 אמרי ליה את אח דידן את ותילתא אית לך, פלגא דקא מודה להו שקלי,
 ותילתא דקא מודה ליה שקיל, ואידך דנקא דפש הוה ליה ממון המוטל בספק
 וכל ממון מוטל בספק חולקין. (ח) סבא ויבם בנכסי ספק או סבא וספק בנכסי
 יבם חולקין. (שם לו: ז) ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא, ספק אמר להו
 אנא בר קמא אנא וכוליה דידי, יבם אמר ליה את בראי דידי את ולית לך ולא
 כלום, הוה ממון המוטל בספק וממון מוטל בספק חולקין. ספק ובני יבם שבאו
 לחלוק בנכסי מיתנא, ספק אמר להו אנא בר קמא אנא וכוליה דידי, בני יבם
 אמרי ליה את אח דידן את ומנתא הוא דאית לך בהדן, הוה ממון מוטל בספק

בנכסי ספק. סבא חמר כחי בר מיתנא הוא וכיון דאין לו יורש חני קודם לנחלה (דחנן צ"ב דף קע"ו ע"א) האז קודם לכל
 יולאי ירכו ויבם חמר בני הוא ואני יורשו דהאז קודם: או סבא וספק. שאין ליבם בן אחר, סבא חמר את בר מיתנא ואני יורש
 את בני במקום שאין לו בן וספק חמר בנו חני ואני יורשו: חולקין. דלמא כולכו דכחי ודלמא כולכו דכחי ואין לומר האז
 ודחי מוחזק דאם זה בנו אין כאן לאז כלום: **פסק** ובני יבם. הוה ממון המוטל בספק, כדעת הרמב"ם פ"ה מהל' נחלות ועיין

משנה הלכות

היבם חלקו שלא כדין ע"ש והק"נ חולק עליו דכ"ג
 חמרינן קס דינא כי הסבא אומר כבר זכב בני צדין
 ועכשיו אייתי ראיב שאחב בר יבם ע"ש.

מ ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא וכו'
 ומנתא הוא דאית לך צדן הוה ממון המוטל
 בספק וכל ממון המוטל בספק חולקין. לכאורה משמע
 דכל הממון חולקין אבל הרא"ש ז"ל כתב ספק ובני יבם
 וכו' דכיון דחמרו ליכ מנתא הוא דאית לך צדן וכיון
 דקא מודי ליכ צמנתא שקיל צמחי דקא מודי ליכ ואידך
 כוי ממון המוטל בספק וחולקין והוא נועל החני וצין
 כולן החני ע"ש. ודע דהא דספק ובני יבם שבאו לחלוק
 בנכסי מיתנא פי' הראשונים ז"ל דהיינו צחר דפליג יבם
 בנכסי מיתנא עיין רי"ף ורא"ש וכתב הר"ן ולשון זה
 דחמר צחר דפליג מוכיח בפירוש דדוקא צחר דפליג יבם
 עם הספק בנכסי מיתנא הוא דאיפליגו ר' אבא ור'
 ירמיה הא לאו הכי מודה ר' אבא לר' ירמיה דמפיק
 מינייכו ממ"נ דיכול ספק למימר אי אחוכון אנה וכו'
 ואף ע"ג דספק לא הוי זכי עם היבם אלא צחלוקה מ"מ
 עם הבנים זכי עפי צממ"נ וכן כתבו האחרונים צשם
 רבינו יתק ז"ל ודעתם מסכים עמו ע"כ.

וכתב רי"ף כתבו רצותא דהלכתא כר' אבא משום
 דקיס ליכ כרצנן וצם' המאור כתב אין הדברים
 נראין וכו' וכתב הראש"ד ז"ל האי עעמא ליחא דהא
 ח"ר ירמיה אנה דחמרי חפי' כרצנן ומיכו הלכה כר"א
 משום דר"א דיינא דארץ ישראל הוה ונחית לעומקא
 דדינא, ועיין מלחמות ובר"ן ורא"ש שם. ועי' מאירי מה
 שביא מחלוקת הראשונים אי קיי"ל כר' אבא או כר'

חילתא דקא מודי ליכ, שני זכובים חילתא דכולכו נכסי
 שקיל דכא חמרו לי' אחונא אחת ואינוכו כוו חרי ואיכו
 שלישי. דנקא דפש, דקא מינלי עליה כחי אמר כולכ שלי
 והני חמרי כולכ דידן הוא נועל חני וצין שניהם חני.
 וכתב הרא"ש ור"ת חמחי פליג ספק צחידך ממונא ה"ל
 למימר דבני יבם צמקום צכוכון קיימי צכל חילוק שיס
 ציניכס כי אציכס הוה ודחי יורש כסצא וכספק ספק
 וכבניס צמקום אציכס קיימו וחי משוס דככא ממ"נ יס
 לו זכי כצמקלח הנכסיס הו כצר צררנו דמשוס ככי לא
 יפה כחו צממון שכוה עוען עליו ספק, וי"ל כשכספק
 עם היבם בנכסי סבא יפה כח היבם כי לדצרו אין
 ספק יורש של כסצא אצל כשהוה דן עם בני היבם גס
 לדצריכס הוה יורש של כסצא אלא שכס אומריס מכח
 היבם והוה אומר מכח מיתנא הילכך הדצר שקול
 ויחלוקו כספק צציניכס.

ח **פבא** ויבם וכו'. סבא חמר כחי בר מיתנא הוא
 וכיון דאין לו יורש חני קודם דחנן (צ"ב
 קע"ו) האז קודם לכל יולאי ירכו, ויבם חמר בני הוא
 ואני יורשו דהאז קודם. או סבא וספק בנכסי יבם.
 שאין ליבם בן אחר סבא חמר את בר מיתנא ואני יורש
 את בני מקום שאין לו בן וספק חמר בנו חני ואני יורשו
 חולקין. דכוי ממון המוטל בספק, דלמא כולכו דכחי
 ודלמא כולכו דכחי ואין לומר האז ודחי מוחזק דאם זה
 בנו אין כאן לאז כלום. וכתב הי"ש"ש סי' י"צ ונראה
 היכא שחלקו היבם והספק בנכסי המח ונעל כל אחד
 חלקו וצחיס עכשיו לחלק בנכסי היבם אז יחמר כספק
 ממ"נ ליח לך חלק צחוחו החני שנעל היבם מנכסי המח
 חס חני בנו חני יורשו וחס חני בן המח נמלח שלקח

וכל ממון מוטל בספק חולקין. (שם קכ.) אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם ואף על פי שיש סימנין בגופו ובכליו. (יא) אין מעידין אלא עד שתצא נפשו ואפילו דאווהו מגוייד וצלוב על הצלוב וחיה אוכלת בו אין מעידין אלא עד שלשה ימים. תנו רבנן פדחת בלא פרצוף פנים ופרצוף פנים בלא פדחת אין מעידין אלא שיהו שניהם עם החוטם, אמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קראה (ישעיה ג' ט') הכרת פנים ענתה במ. (יבמות כה: יב) החכם שאסר את האשה בנדר

מ"מ שם ובש"ע ח"ע סי' קס"ג ס"כ ספק ובני יבם שבאו לחלוק ועיין ז"ש שם: אין מעידין אלא על פרצוף פנים. על האיש שמת אה"כ ראוהו מת בפרצוף פניו עם חוטמו שיכולין להכירו שזכו אבל לא ראוהו בפרצוף או

שניעל חוטמו אין מעידין עליו להשיא את אשתו שמת אין הוא: שיש סימנין בגופו ובכליו. ובגמ' פליגי בה אי סימנין דרבנן אי דאורייתא, וגם נחלקו אי דוקא בסימנין שאינן מוצהקין אבל בסימנין מוצהקין מבימנין, וגם בכלים שאינן מושלי אינשי מעיד ע"ש: עד שחלף נפשו. דאפי' חרב חדק מונח על לוארו של אדם אל ימנע עלמו מן כרחמים, ושמת יחי', וברש"י פי' עד שיראו שחלף נפשו משמע דבעי ראי' ממש אמנם בגמ' ממעשה באסיה בחדק ששילשלו לים ולא עלתה בידם אלא רגלו ואמרו חכמים מן הארכובים ולמעלה חנשא יש לחלק וכו': אפי' ראוהו מגוייד. עיין רי"ף ורמב"ם ועיין הכותח הראשון ע"כ: ואם רב יחידה אמר שמואל ל"ש אלא ממקום שאין נפשו יולאח אבל ממקום שנפשו יולאח מעידין: עד ג' ימים. אם ראוהו בחוך ג' ימים למיחחו מעידין עליו אבל אם לא ראוהו עד אחר ג' ימים חיישינן שמת נשחטו מראית פניו ואין זה שם סבורים: החכם שאסר וכו' בנדר. שנדרה כנאה מצעלה ולא כפר לה בחוך מעל"ע משמועה, ובאסרה לחכם

משנה הלכות

לבה ולבכחונן זו והכיה דעבע דג' ואסקיה אגשרא וכו' ואנסבה רבא לדביחכו חפילו לאחר חמשה יומי עדות סתם כיה ודמיון ולא אמר מוחזקני זו ע"ש ועיין טור ח"ע סי' י"ז ובנו"כ סי' כ"ח וכיות כי דיני עגונה ארוכים הם ומבוארים בא"ע סי' י"ז ובאחרונים אין להאריך בזה כי לריך לזכ חיבור בפני עלמו.

ירמיה בזה דספק אומר אחיכם אני מספיקא לא מפיקין ממונה כר' אבה ואי תפס לא מפיקין מיניה כר' ירמיה. ועיין רמב"ם פ"כ מהל' נחלות ועו"ש ח"ע סי' קס"ג ועוד פרטי דינים.

ובמגוייד וללוב שקו"ע בגמ' באריכות אי מגוייד חי ושחט זו שני סמנים או רוב שני סימנים ועיין רי"ף ורמב"ם שג"כ בשמיעו השקו"ע ועיין ש"ע ח"ע סי' י"ז ובאול"כ פ"כ כמה דינים חילי הלכות בדינים אלו.

(א) אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם וכו'. (יבמות ק"כ ע"א במשנה) אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם ח"ע פ"ש שיש סימנים בגופו ובכליו אין מעידין אלא עד שחלף נפשו ואפי' ראוהו מגוייד וללוב והחיה אוכלת בו אין מעידין אלא עד ג' ימים ר' יהודה אומר לא כל האדם ולא כל המקום ולא כל השעות שוין ע"כ. ובגמ' ח"ר פדחת ולא פרצוף פנים פרצוף פנים ולא פדחת אין מעידין עד שיהו שניהם עם החוטם אמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קרא הכרת פניהם ענתה במ. וסגר לן רבינו בסמיכה כל בני מיילי ובאחרונים נחלקו הא דאמרו אפי' יש סימנים בכלים וכו' דוקא דליכא סימנים מוצהקים אבל בסימנים מוצהקים מעידים דסימן מוצהק כעדים דמי ובגמ' שקיל וערי אי סימנים דאורייתא או דרבנן ע"ש. ובנמק"י שם ובמס' גיעין.

(ב) החכם שאסר את האשה בנדר וכו', משנה שם כ"כ ע"ב ובתוספתא יבמות פ"ד כ"ה, והנה בכל אלו שאמרו שלא יכנסו וכו' המציא גע, וכעד שבעיד צמיחה בעלה, והחכם שאסר את האשה, אם כנסו מכל מקום אינו מוליא, כלל הדברים דרננה אין מוליאין, וכדרך שאמרו בשפחה ונכרית משום דכתיב הסר ממך עקשות פה, וכן באלו שאין כאן ידים מוכיחות לאיסור אין מוליאין, ולא דמי לא"א הנטען עליה בדבר מכושר שרגלים לדבר ואיסור תורה היא, כ"כ בשאלות קל"ד ורש"י ד"ה כנס ורמב"ם פ"י מגירושין ה"ד, ועיין נמק"י וריעב"א, וי"מ שלא אמרו אינו מוליא אלא על חכם שאסר שא"א לבה לידי איסור תורה וביינו דומיא דשפחה ונכרית אבל מציא גע ועד מיחה יולא הואיל ואפשר שיש בה איסור תורה, וכתב המאירי דהתוספתא מעיד כן ששנינו הפודה את השבויה מותר לישא אותה כמעיד עליה אסור לישא אותה ואם כנס לא יוליא

(א) אין מעידים אלא עד ג' ימים וכו'. כתבו החוס' דוקא כשאין העדים מכירין את המת אלא שהן מעידין כך וכך ראינו ואלו הסימנים ומן הסימנים מכירין אנו אותה שהוא זה אבל אם באו עדים ואמרו מכירין אנו בודאי שזה הוא בעצמה עין גמור כאלו ראיתי חי ודאי חנשא אשתו בעדות זו אפילו לאחר כמה שבעות. וכ"כ בעלי חוס' עה"ת שופעים בשם הבכור שור וכתבו ולפי דבריו אפילו ממקום רחוק יכול

לכחיר לה ולא מלא פחח
 לחרעב: לא ישאנה. משום
 חשד שמה יאמרו שזכיון
 חסרה שנתן עיניו זה
 לנשא: שדוא צ"ד. כלומר
 מיאון או חליצה לא עשה חכם
 זה ביחודי דק"ל חליצה
 ומיאון בג' וחלחא לא חשידי,
 דאין אדם חועא ולא לו,
 ואע"ג דשרי מ"מ בעל נפש
 יתרחק, חוס': וכו'. החכם

על בעלה הרי זה לא ישאנה, מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה, מפני שהוא בית
 דין. (שם כו.) וכולן שהיו להן נשים ומתו מותרות להנשא להם, וכולן שנישאו
 לאחרים ומתו או נתגרשו מותרות לינשא להן, וכולן מותרות לבניהם
 ולאחיהם. החכם וכו' (שם כה:) הא התירה ישאנה במאי עסיקין, אי גימא בחד,
 מי מצי מיפר והאמר רב חייא בר אבין אמר רב עמרם תנא הפרת נדרים
 בשלשה, אלא בתלתא, מי חשידי והתנן מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני
 שהוא בית דין, ומסקינן אמר רב חסדא אמר רבי יוחנן ביחיד מומחה.

פליקא לה תוספתא

וכמציא גע והמעיד באשה להשיאה דחנן זכין לא יכנוס: שדיו להם נשים. בשעה מעשה ומחו לאחר זמן מותרות אלו לינשא
 להם דכשחא ליכא חשד שבעי בשעה שבעי זה כעד או שאסרה חכם על בעלה כיחא אשחו קיימא ולא לישא חו זו נחכין:
 וכו'. הנשים הללו: שנישאו. לאחרים כשאסרה חכם ונתגרשה או שבעי העד זמיתה בעלה ומחו הבעלים השניים:
 מותרות לינשא. לחכם ולעד ומציא גע, ודייק רבינו בראשונה וכולן שהיו להן נשים ומחו וזכולן שנישאו לאחרים כתב ומחו
 או נתגרשו, והוא דבגמ' דייקו מחו אין נתגרשו לא ומחלק ע"ש: וכו'. מותרות לבניהם. הנשים האלו מותרות לבניהם או
 לאחיהם של אלו המחירין אותן ואין אסורות אלא להן לזדן: החכם שאסר וכו'. אשה שדרכה ולא הפר לה בעלה ביום שמעו
 והלכה לחכם שיחיר לה ואסרה: לא ישאנה. לאחר שגירשה בעלה מפני חשד: שדוא צ"ד. ואין אדם חועא ולא לו וליכא
 חשדא: וכו'. שהיו להן נשים. בשעה שאסר אף שנושא אדם שתי נשים מ"מ לא חשידין ליה לאסור אשה חזירו כשיש לו אשה:
 הא הכירה. ואח"כ מח בעלה או גירשה ישאנה שאין כאן חשדא: אמר ר' יוחנן ביחיד מומחה. בגמ' לעולם בחד וכדאמר רב
 חסדא אמר ר' יוחנן ביחיד מומחה ככ"ג ביחיד מומחה דקיי"ל יחיד מומחה מחיר נדרים, ומיכו אפי' מומחה גזרו עליו משום
 חשד, ומלמד שחשדו בו צ"ל:

משנה הלכות

ח"ל הנמ"י (הובא צ"י ח"ע סי' י"ח) אהא דחנן ואם
 כנס לא יוליא דברננה לא יוליא ולא דוקא רננה
 אלא אפילו זה על השפחה ועל הכותיה זולתי
 ובחוספחא קחני לה הכי בהדיא ועעמא דלא יוליא
 דכיון שנתגיירו וקבלו עליהם חזקה הוא דאגב
 אונסייהו גמרו וקבלו דגמרא גמיר לה דאחד האיש
 ואחד האשה שנתגיירו לשם אישות גרים גמורים הם
 וכיון דגירות מיבא הוי ומותרת היא לו ל"ש יש לה בנים
 ממנו או אין לה בנים לא יוליא וכ"כ הרמב"ן עכ"ל.

וחגה כתב מפורש דאפילו זה עליה ודאי וידוע שזה
 עליה מ"מ אם נתגיירה וכנס שלא ברשות לא
 יוליא וכלומר שכבר נתגיירו, אבל אם זה אלינו לגייר אם
 נסכים ונגייר אותה ונסכים לו לישאנה ודאי זה היפוך
 דברי חז"ל שאמרו לא יתגיירו לשם אישות ואין מקבלין
 גרים שמתגיירים לשם אישות, אלא שאם נתגיירו בעלמא
 צ"ד ע"כ נעשו גרים וגם אמרו אפי' נתגיירו לא יכנוס,
 ולכן ממילא כל רב שמסדר לו קידושין הרי הוא עובר
 על לא יכנס אשה כזו, ובפרט שהעטם של לא יכנס הוא
 בשביל שלא יאמרו ששצביל זה נתגיירה זו והכא צלמח
 רק בשביל זה נתגיירה שאסור לכתחילה לקבל גירות כזו
 לכ"ע, וא"כ תרחי רעות עשה שקבל גירות כזו

כנטען מח"א ונתגרשה על ידי אחר ר"ל שנשאה לאחר
 ואח"כ נחאלמנה או נתגרשה הרי זה לא יכנוס ואם כנס
 לא יוליא ע"כ ע"ש.

ואם כנס ואח"כ גירש חי מותר לחזור ולכנסה או דוקא
 בפעם ראשונה לא יכנוס הציא הצ"י מירושלמי
 דאם גירש מעלמו נמי שוב אסור לכנסה שנית ע"ש.

ודע דמה שאמרו אם כנס לא יוליא מ"מ מי שזה על
 עכו"ם והוליד ממנה בנים ואח"כ רולה לגיירה
 ולקחה לאשה נחלקו בזה באחרונים ז"ל אי יש לקבלו
 עיין ביה שפירס יו"ד סי' שס"א-ב ושו"ת ביה ילחק
 יו"ד סי' ק' ושו"ת אחיעזר ח"ג סי' כ"ח ושו"ת מהרש"ג
 יו"ד סי' ל"ד ושו"ת אמרי יושר סי' קע"ו ואגרות משה
 ח"ע סי' כ"ז והארכתי בזה צ"ד במשנת העמרמי
 (יו"ד סי' שס"א שס"ב) ואין לזה ענין של מה שאמרו
 אם כנס לא יוליא והחילוק בין יש לו בנים לאין לו בנים
 דכח מה שאמרו לא יכנוס וכנס לא יוליא ע"כ מיירי
 שכבר גיירו העכו"ם וכיוצא בו ונשא אותה שלא ברזון
 חכמים באיזה מקום שאין שם ח"ה או נתגיירו לפני
 שלשה ע"כ או שלא הודיעו לצ"ד שלשם אישות מתגיירים
 אבל היכא דנתגיירו לשם אישות הרי אסור להם לכנס
 א"כ אין נאמר לכתחילה שינתגיירו ויכנסו.

שלכתחילה אין לקבל ואח"כ שסידר קדושין וכתיר
לכנסה לכתחילה שהוא איסור שני.

קדש אבל הכא שלא ברשות קדש כל שלא כנס ממש לא
יכנום, עכ"ל והוא מחשו' הרשב"א ע"ש.

ובירושלמי הביאה הרשב"א בהש' וכוזא צב"י הניל
כחב וז"ל וגבי הנעטן מן השפחה ומן
הכוחית עלמן מבואר בירושלמי דנשואין שניים
כראשונים כל שאין לו בנים ממנה לא יכנום וכ"כ
הרמב"ן בחדושיו ואע"פ שלא היה כן משיקול דעתי אין
בי כח לחלוק להורות כנגד דברי הירושלמי, וגדולה מזו
נ"ל מגירסת הירושלמי הנמלאת בספרי שאם אמרו לו
אל תכנום ועבר וכנס מוליאין מידו כיון שעבר ע"ד צ"ד
שכך אמרו קידש כמי שכנס אמרו לו שלא יכנום וכנס
מוליאין מידו כך היא הגירסת הנמלאת אללי אלל שבת'
הרמב"ן אינה כן אלל כך קידש אין אומרים לו שיכנום
אלל שלא יכנום כנס אין מוליאין מידו וגירסת ספרינו
נ"ל יותר נכונה דה"ל כאותה שאמר פ"ב דכתובות לא
נשאת נשאת ממש אלל כיון שהחירוה לינשא לא תלל
מהחירה הראשון אע"פ שיש לחלק דהתם ברשות צ"ד

ועיין א"ע צפי' על עזרה (י' ג') ועתה נכרת בריה לאל'
לכוליא כל נשים וכוולד מהם בעלת ה' והחרדים
במלוא אל' וכחורה יעשה. ובפס' י"ז ויעשו כן בני
הגולה ויבדלו עזרה ככפן אנשים ראשי האבות לביה
אבותם וכלם בשמות ועיין שם שלא בותרו אפילו אחד
וכחב הא"ע בעלת וגו', לקרב אל קהל או להרחיק ולא
מלאנו שהקריבו אחד מהם ואולי כוליאם שלא היו
גיורות כרות המואביה וחז"ל אמרו לנו הוא לכל דבר
חוץ מן הכולד מן השפחה ומן הכוחית וכווליאו האמות
וכבנים. וכנס שלא רלו לקבלם אפי' יתגיירו כיון שיבי'
לשם אישות ולא כרות המואבי' שבאת לחסות תחת כנפי
השכינה. שבי' הגירות לשם אישות וכיוצא בו וע"ש והוא
פלא. וזכות גדול הוא לבני ישראל שהבדיל אותנו מכל
העמים להיות לו לעם קדוש כהיום הזה.

סליקא לה הלכות גדולות בתוספתא, רשימא היא גופא בחכמתא ובדעתא

וביד ה' במדה גדושה, אשריך שיצאת בקדושה

ונתחיל במילין דתרביצא, בהל' יבום וחליצה

הלכות גדרות

יבום וחליצה

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו
חברו

רבי שמעון קיירא

וליש מרבתינו

רבי יהודאי גאון

עם פירושי

קמת סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה
מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחוררים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערס בברוקלין נוא יארק

בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב

שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
בארץ ישראל
שנת ה'תשנ"ו

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

אפשר להשיג את הספר:
מוסדות קרית אונגוואר
רח' חזקיה שבתאי 12
קרית אונגוואר
רמות ירושלים
טל: 02-869097

כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל

דאילו

א) מאן דשכיב בלא זרעא ואית ליה אחא מאבוה מיחייב ליבומה לאיתתיה, והני מילי אחי דהוו להו ישיבה אחת בעולם אבל איתליד ליה אחא בתר דשכיב, ההוא לא מיחייב ליבומי, שנאמר (דברים כ"ה ה') כי ישבו אחים יחדיו, (יבמות יז:) אשת אחיו שלא היה בעולמו היכא כתיבא, אמר רב יהודה אמר קרא כי ישבו אחים יחדיו שהיתה להם ישיבה בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו, יחדיו המיוחדים בנחלה פרט לאחים מן האם, רבה אמר אחים מן האם לא צריכי קרא ילפי אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן מן האב ולא מן האם אף כאן מן האב ולא מן האם. והיכא דהוו תרי תלתא אחי גדול מייבם, דתנן (שם כד.) מצוה בגדול לייבם. מדאורייתא מנלן, דכתיב (דברים כ"ה ו') והיה הבכור אשר תלד, ותנו רבנן והיה הבכור מכאן שמצוה בגדול לייבם. אשר תלד פרט לאיילונית שאינה יולדת, ותנן נמי וכולן שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות. יקום על שם אחיו בנחלה, כדתנן הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו, אתה אומר לנחלה או אינו אלא אם היה שמו יוסף קורין אותו יוסף יוחנן קורין אותו יוחנן, נאמר כאן יקום על שם אחיו ונאמר להלן (בראשית מ"ח ו') על שם אחיהם מה להלן נחלה אף כאן נמי נחלה. ולא ימחה שמו מישראל פרט לסריס ששמו מחוי, כדתנן ב) הסריס לא חולץ ולא חולצין את אשתו. ואי לא ניחא ליה לגדול דליבם אמדינן להו להנך אחי אחריני מאן דניחא ליה ליבומי מיבם,

דאילו מאן דשכיב. בתורה כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם וזן אין לו לא חביה אשת המת החולק לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה: ישיבה אחת בעולם. פי' שכבר נולד האח היבם, אבל נולד לו אח לאחר שמת הכשוי חסור ליבם, ול"ע לשון רבינו שכתב אבל איחיליד צחר דשכיב הכוונת לא מיחייב ליבומי, ומשמע דחיובה ליכא אבל איסורא נמי ליכא והאמת דחסור ליבם, משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ועיין רש"י: לא לריכי קרא. למעט מן היבום: גדול מייבם. כלומר מזה בגדול לייבם וקס"ד מדרבנן, ולכן כוסיף מדאורייתא מנלן, דכתיב והי' הבכור,

מכאן שמורה בגדול לייבם, דריש ולקחה לו לאשה ויבמה וזכה הבכור המייבם יהיה הבכור: אשר תלד. ואותה יבמה חבא ראויה לילד פרט לאיילונית שאינה יולדת: יקום. היבם על שם אחיו לנחול נחלתו ולא יחלקו אחיו עמו: אתה אומר לנחלה. והאחי יקום ביבם משמע: או אינו. אלא זון שילד לו משמע שאם היה שם המת יוסף קורין לזה יוסף: פרט לסריס. סריס חמה שנולד ממעי אמו מפני שלא היטה לו שעת הכושר, רמז"ס פ"ו מיבום ועוש"ע סי' קע"ב ס"א: ואי לא ניחא ליה לגדול

משנה הלכות

א) הכי זה זוקק את אשתו ליבום אפילו הוא גוסס או פלוע מכוח שאינו יכול לחיות מהם לא חנשא כל זמן שהוא חי, אבל אם הוא אחיו מאמו או שנולד אחר מוחו יבמתו מותרת לשוק וכן אם היה לו אח מן השפחה או מהנכרית אינו זוקק את אשתו אע"פ שהיתה לידתו בקדושה הואיל והורחו היטה שלא בקדושה.

ב) הסריס לא חולץ ולא חולצין את אשתו. יבמות ע"ע במשנה א"ר יהושע שמעתי שהסריס חולץ וחולצין לאשתו והסריס לא חולץ ולא חולצין לאשתו ואין לי לפרש א"ר עקיבא אני אפרש סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו מפני שהיטה לו שעת הכושר סריס חמה לא חולץ ולא חולצין לאשתו מפני שלא היטה לו שעת

א) דאילו מאן דשכיב בלא זרעא. בגמ' (י"ז ע"ב) כי ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם וזן אין לו לא חביה אשת המת החולק לאיש זר יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה (דברים כ"ה ה'). אשת אחיו שלא היה בעולמו פוערה לרחה מן החליצה ומן היבום דאמר קרא כי ישבו אחים יחדו, שהיטה להם ישיבה אחת בעולם. יחדו אחים המיוחדים בנחלה פרט לאחים מן האם, רבה אמר אחים מן האם לא צריכי קרא וכו' שם.

ובש"ע א"ע סי' קנ"ז ס"א מי שיש לו אח מאביו אפילו הוא ממזר או עובד עבודה כוכבים ואפילו הוא קען משיבא ראשו ורובו לאויר העולם קודם שימות אחיו

דתנן (יבמות לט. ג) מצוה בגדול ליבם לא רצה מחזרין על כל האחין לא רצו חוזרין אצל גדול ואומר לו עליך מצוה או חלוץ או יבם. תלה בקטן עד שיגדל, ובגדול עד שיבוא ממדינת הים בחרש ושוטה, אין שומעין לו אלא אומרים לו עליך מצוה או חלוץ או יבם. (ד) ואי אמרה יבמה לא ניחא לי ביבם, לא מיבם לה בעל כורחה, דאמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה (שם ד.) מנין ליבמה שנפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה, שנאמר (דברים כ"ה ד') לא תחסם שור בדישו וסמיק ליה כי ישבו אחים יחדיו. וכי אמרה לא ניחא לי ביבם לית לה כתובה, דכי אמור רבנן אית לה כתובה הני מילי כי נפלה לפני מוכה שחין

ליבם. אלא רוצה לחלוץ או לא ליבם ולא לחלוץ אין כופין אותו אלא אמרין וכו': לא רצו חוזרין אצל גדול. וכופין אותו ככל מצוה עשה דרמייח עלי' דאיניש שכופין לקיימה (כתובות פ"ו ע"א): ת"ה בקטן. קטן ממש: ובגדול. שכי' גדול האחים צמדינה היס ויש לו אח כאלו הגדול מן האחין שלפנינו וחלה גדול

האחין שלפנינו זו לומר המחיו לו שהוא גדול ממני שמה ייבם אותה: עליך מצוה. אע"פ שאחין צמדינה היס גדול ממך כיון דאחיה גדול האחין שלפנינו עליך מצוה דשכויי מצוה לא משכינן, גמ': ואי אמרה. כלומר איני מתקבל עלי ואיני רוצה זו: שנפלה לפני מוכה שחין. וס"ל לרבינו דמוכה שחין לאו דוקא אלא כל שלא ניחא לה, ובחוס' ר"ש משאנן כתובות חמה דלא ידעינן מנא להו, ולפענ"ד דיליף לה ממה שאמרו ואל חכנים קטעה לחוך ביחך שכיון שלא ניחא לה יכניס קטעה צדיחה, ועיין תשו' רי"ד סי' נ"ט ושו"ת רשב"א הלף ר"מ ובהל' קטובות עמ' 114, ובהגהות בן ארי': ופס"ד ל"י. אלמא דדרשינן סמוכין: לית לה כתובה. וקמ"ל דלא חימה כיון דאפילו מיבמה כתובה על נכסי בעלה הראשון לכן אם לא יבמה נמי תקבל כתובה מנכסי בעלה הראשון, ועיין ח"י ח"א סוסי' תרל"ט שכתב בן זשס ספר המקלועות, ובזרמ"ז יבמות ל"ט ע"ב:

משנה הלכות

(ה) אמר הגדול המחיו עד שיגדיל אחי הקטן או שהיה אחיו חרש ואמר המחיו עד שיצריח או שהיה אחיו גדול ממנו צמדינה"י ואמר המחיו עד שיצא אין שומעין לו.

הכופר. וזרש"י והסרים וכו' דכתיב לא ימחה שמו מישראל פרע לסרים ששמו מחוי. ועיין ח"י הגדול סי' חרנ"א באריכות איזהו סרים וכל פרטי פרטים בזה.

(ד) ואי אמרה יבמה לא ניחא לי ביבם וכו'. שם ד' ע"א אמר רב ששה אמר ר' אלעזר משום ר' אלעזר בן עזריה ורבינו לא כתב אמר ר' אלעזר באמנע. שחין חוסמין אותה, אין סוחמין עטנוחיה לכופה להתייבם לו אלא כופין אותו וחולץ, חוסמין ליבמה דקרא קא נקע דיליף לה מלא חסוס. ומתבאר צ"פ המדיר צמדינה דמוכה שחין לאו דוקא אלא כל המומין שנאמרו בצעל שכופין כן, ורבינו שלא זכר רק מוכה שחין נראה דלאו דוקא ויש לדייק שכפל ואמר אצל לאו מוכה שחין דלכאורה צ"ל למטע שאר מומין ול"ע דמכל הפוסקים משמע דכל המומין בכלל. ובח"ז ח"א סוסי' תרל"ט הביא דברי רבינו אלו ב"ש ספר המקלועות (הגרי"פ).

ובש"ע סי' קע"ב ס"א סרים חמה (פי' שנסחרם ע"י קדחה, ערוך) ואילונית אינם בני חליצה וייבום לפיכך סרים חמה שחלץ או שחללו לאשחו אינו כלום, (ס"ג) סרים אדם (פי' שנסחרם ונחחק בידי אדם) שהיה לו שעת הכושר חולצין לאשחו או מיבמין והוא חולץ ואינו מייבם מפני שפסול לצא צקהל ואם עבר וצא עליה קנה ומוליא צגע ואם היחה יבמה גיורת או שאר אשה המותרת לפטוע דכא מותר לייבמה (נ"י פ' הערל ורמ"א). וע"ש סימני סרים חמה ס"ה.

ובמש"ע ח"ע סי' קס"ה ס"ד אם היה יבמה מוכה שחין או שאר מומי אנשים שנבחרו צסי' קנ"ד חולץ לה ונועלח כתובה ואפי' היו המומין הללו בצעלה יכולה היא לומר לאחיה הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל. ועיין רמ"א שם חקנות שחקנו האחרונים ז"ל צעניני כתובה וחלוקה הנכסים ואין כאן מקום לפרטי דינים. ועיין רמ"ז יבמות ל"ט ע"ב שביא דברי רבינו כאן מהא דוכי אמרה לא ניחא לי ביבם, וליין עליו הרע"ז.

(ג) מצוה בגדול ליבם. (משנה יבמות כ"ד ע"א) מצוה בגדול לייבם ואם קדם הקטן זכה. ובגמ' ח"ר והיה הנכור וכו'. ובמשנה עוד ל"ט ע"א מצוה בגדול לייבם לא רצה מהלכין על כל האחין וכו' חלה בקטן עד שיגדיל ובגדול (במשנה הגירסא או בגדול וליין הב"ח ובגדול והוא גירסת רבינו) עד שיבוא ממדה"י וכו'.

ובמש"ע סי' קס"א סע' ד' מצוה על הגדול ליבם או לחלוץ לא רצה או שאי אפשר לו לחלוץ או לייבם כגון שהיה נשוי אחותה, חוזרין על כל האחים זה אחר זה דרך גדילתן לא רצה חוזרים אצל הגדול ואומרים לו עליך המצוה או חלוץ או יבם לא רצה לא לחלוץ ולא ליבם כופין אותו לחלוץ ואין כופין אותו ליבם. (סע' ע')

דלא חסמינן לה אבל לאו מוכה שחין חסמינן לה, ה) ואי לא מייבמה פקעה כתובתה מינה, ואית רבנן דפליגי ואמרי מכל מקום מיבעי למיתן לה כתובה בין דנפל קמי מוכה שחין בין דלא נפל קמי מוכה שחין. וכי חלצה ליה סנדל משתדיא. ו) ואי אמר יבם יבומי הוא דמיבימנא לה מחלץ לא חליצנא לה, מעשינן ליה למיחלץ שנאמר (שם ח') וקראו לו זקני עירו ותניא (יבמות קא): וקראו הן ולא שלוחן, ודברו מלמד שנותנין לו עצה ההוגנת לו שאם היה הוא ילד והיא זקנה הוא זקן והיא ילדה אומרים לו מה לך אצל זקינה מה לך אצל ילדה כלך אצל שכמותך ואל תכניס קטטה לתוך ביתך, ואי לא משגח אכפינן ליה, כדתניא (שם קו.) (ויקרא א' ג') יקריב אותו מלמד שכופים אותו, יכול על כרחו ת"ל לרצונו, הא כיצד, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, וכן אתה אומר

פקעה כחובתה מינה. ולכן אין לה כחובה כלל, ועיין טור ח"ע סי' קס"ה: ואית רבנן דפליגי. רב חכמן כהן גאון וזו שיעה ישיבה פומבדיתא שפסקו כשמואל כחובות ס"ד ע"א: וכי חללה ליה סנדל משתריא. נראה דקמ"ל דהגם שחללה צע"כ דבעל חליצה חליצה, ועיין רא"ש פ' החולץ סי' י"ז באריכות. אי נמי דהאוי וכי חללה משתריא קאי ארבנן דפליגי דלעולם אית

לה כחובה וכי חללה משתריא לינשא לאחר, אבל אין זה פטור על הכחובה: מעשינן ליה. חדלעיל מינה קאי כי אמר לה נישא לי ביבום וכוא רולא ליבם ולא לחלוץ, כופין אוחו לחלוץ: הוא ילד והיא זקנה וכו' אלל שכמותך. נראה שהם שני דברים, הוא ילד והיא זקנה או הוא זקן והיא ילדה, אומרים לו כלך אלל שכמותך מפילו שניהם מסכימים ובלי טעם דקטעה, וחזר אמר ואל חכמים קטעה בחוץ ביתך, וזה מפילו שניהם ילדים או שניהם זקנים ואיכא אלל שכמותך מ"מ כיון דאחד אינו מרולה, יש כאן משום קטעה, ומיושבת קושית הר"ש משא"נ לעיל בסמוך: ואי לא משגח. כלומר לא שומע לעצת הכ"ד לחלוץ כופין אוחו וקמ"ל דלא הוי רק עלה עובד אלא כופין אוחו ואף שצ"מ דכתיב עלה עובד קמ"ל אין כופין על העלה, הכא שאני דנוגע לאחרים כלומר היבמה כופין אוחו צביל היבמה: יבוא על כרחו. חליצה מעושה וגע מעושה זמנין כשר וזמנין פסול הא דאמר רולא אני הא דלא אמר רולא אני (יבמות ק"ו), וזה פעמים כשר כשאמר רולא אני ופעמים פסול כשלא אמר

משנה הלכות

קטעה לחוץ ביתך ועיין ש"ע סי' קס"ו ס"א וצ"ד נוהגים לו עלה הכוגנת לשנים, וס"ל לרבינו דהך עלה אם אינו מקבל כופין אוחו על זה והציא לעלמו רא"י מגיעי נשים דכופין אוחו צ"ד עד שיאמר רולא אני והכ"נ כופין אוחו לחלוץ וכוא שיעה חדשה לכאורה דמה שנחלקו אי כופין אוחו או לא היינו היכא דחרוייכו שזין אלא דאמרה לא בעינא ליה או הוא אומר לא בעינא לא לחלוץ ולא לייבם, אבל רבינו מייירי באומר בעינא לה והיא זקנה או להיפוך כופין אוחו להוליא כלומר לחלוץ ולא לייבם עכ"פ מבואר דעת רבינו דאם אמר יבם לא בעינא לחלוץ אלא ליבם והזקנים רואים כדבריה או שעלה הכוגנת לה ולו שלא ליבם אלא לחלוץ כופין אוחו על זה עד שיאמר רולא אני.

ה) ואי לא מיבמה פקעה כחובתה מינה. (יבמות ל"ע ע"א) פסק הרי"ף שמלות יבום קודמת למלות חליצה וכ"כ הרמב"ם בפ"א מה' יבום ורש"י כחצ שמלות חליצה קודמת ומ"מ אם שניהם לפנינו ורולא ליבם שומעין להם ולא חיישינן שמא אינם מכוונים לשם מלוה. אבל אם אמרה לא בעינא ליה ואמרה דברים הניכרים אם יכולין להטעוהו שיאמרו לו חלוץ לה ע"מ שחחן לך מנה מטעין ליה ואי לא כייפינן ליה וחליץ עיין טור סי' קס"ה ור"ת כחצ דמלות חליצה קודמת ואפילו אם שניהם רולא ליבם אין שומעין להם אלא"כ ידוע שמכוונים לשם מלוה וא"כ י"ל דאית רבנן דאמרי דמ"מ מיבעיא ליתן לה כחובה בין דנפלה לפני מוכה שחין בין דלא נפלה משום דס"ל דמלות חליצה קודמת וכיון דמלות חליצה קודמת הרי אין לה דין מורדת אם לא רלחה להחייבם ושפיר יש לה כחובה ועיין טור הנ"ל ובש"ע סי' קס"ה שם ודו"ק.

ולשון הרמב"ם (פ"ד מה' יבום ה"א) כיצד מלות חליצה היבמה הולכת אחר היבם במקום שהוא שם ובאה לדיינין וכן קוראין לו ונוחנין לו עלה הכוגנת לו ולא אם עלה עובד לייבם יועלין אוחו לייבם ואם עלה עובד לחלוץ כגון שהיחה היא ילדה וכוא זקן או היא זקנה וכוא ילד יועלין אוחו לחלוץ ועיין רא"ש דף מ"ד ודף ק"ו ע"ב כחצ נוחנין לו עלה הכוגנת לו.

ו) ואי אמר יבם וכו'. עיין יבמות ל"ע ברש"י ד"ה אמר וחוד"ה אמר וצטור הנ"ל סוסי' קס"ה ועיין או"י הגדול סי' תרל"ח, וס"ל לרבינו דמה שאמרו בגמ' יבמות ק"ו צמטנה וגם ק"א ע"ב ודף מ"ד ע"א ודברו אליו מלמד שמשחין לו עלה הכוגנת לו שאם היכה הוא ילד והיא זקנה הוא זקן והיא ילדה אומרים לו מה לך אצל ילדה מה לך אצל זקנה כלך אלל שכמותך ואל חכמים

והאמנם הרי"ף (דף ק"ו) כחצ ת"ר חליצה מועתה כשרה גע מועתה פסול גע מעושה כשר היכי

בגיטי נשים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. (ז) אמר רב ששת (ערכין כא): ש"מ האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעיה מודעא, פשיטא, לא צריכא דעשיוה ואירצי, מהו דתימא תיגלי מילתא למפרע דבטולי בטליה, קמ"ל, ואימא הכי נמי, אם כן ליתני עד שיתן, מאי עד שיאמר רוצה אני, עד דמבטל ליה להך מודעא קמא, שמעינן מינה דכל היכא דמסר מודעא ואמר ליבטיל, בטל מודעא, דאי לא בטיל מודעא ליכא איתתא דמיגרשא, וראיה לדבר דאתחלתא דגיטא מקנא מן בעל בביטול מודעי, וכי היכי דתקינו רבנן בגיטין תקינו בשטרות שלא תחלוק בין גיטין לשטרות. (ח) אמר רבא (יבמות כד.) אף על גב

המודעא שמסר נגדו: עד שיתן. כופין אותו ליתן גע ומילא נראה דביטול המודעא שרי צעינן לרלונו דחין אדם מגרש צע"כ: רוצה אני עד דמבעל. פי' כיון דאמר רולא אני הרי דביבורו זה שאומר רולא אני מבעל המודעא, ומיחו חקנו לבעל צפכ ממס: ליכא איתחא דמיגרשא. ל"ע דאטו כל האנשים שמגרשין נשותיהם מודעא והיל"ל עכ"פ יש להסחפק, ונראה דרבינו דייק בלשונו הזכר דליכא איתחא דמיגרשא ולא כחז ליכא חיש מגרש אשה, דודאי אם יבא בעל לגרש אשתו ברלונו וכוא רולא לגרשה לא חיישינן שמא מסר מודעא אבל אם חבא אשה צעננה וכצ"ד יחייבו לבעל לגרש כי אז האשה רולא להחגרש ואז לעולם הבעל ימסור מודעא וז"ש ליכא איתחא דמיגרשא: דאתחלתא דביטול מקנא. מתחלת הבע קודם נתינתו הבעל מבעל מודעא וצקינן, ונראה דתקנה זו לבעל מודעא כבר היכה בזמן הגאונים וכ"כ ה"ה סופ"ו מגירושין, והמרדכי פ' השולח, ובעוש"ע סי' קל"ד וכנראה דהם אפי' עשו קנין, וצחש' רב נטרונאי גאון מייחס התקנה לרבנן הראשונים וזכ' בעיטור צמס מחיצתא עתיקא ישיבת סורא, (ועיין חש' הרכבי סי' כ' ופי' הרע"ז): תקינו צשערות שלא תחלוק, ומיחו אטפ"כ חילוק יש דבגיטין ומחנה לא צעי טענת אונס, אבל צשערות לא מהני מודעא אלא צשערות שידעים

משנה הלכות

פסול וכו' והביאו שם מחני' דערכין דף כ"א דקתני וכן אהה מולא בגיעי נשים כופין אותו עד שיאמר רולא אני וע"ז המשנה אמר רב ששת האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעיה מודעא וכבר כתבתי פ"צ מה' גירושין. וממה שהשוו החליצה לגע כחז רבינו שאף בחליצה יכול למסור הוא מודעא וכו' ע"ש וכיון רבינו ה"ה לדברי רבינו הגדול בה"ג ז"ל אלא שהוסיף רבינו דכל שטריס כן ופלא שלא הביאו דברי רבינו בזה ג"כ. והש"ג דף ק"ו הביא כחז מ"י דהמוסר מודעא על החליצה פסולה לפיכך ראוין הדיינים לומר לו לבעל וכחז סמ"ג ראייתו שמשוה אותו החלמוד שאומר גע מעושה וחליצה מעושה צדין אם אמר רולא אני כשרים לא אמר רולא אני פסולים וכו' ע"ש.

ובש"ע (א"ע סי' קס"ע סנ"ד) מסר מודעא על החליצה אינה חליצה בעלה אלא חליצה פסולה היא. תשובת הריב"ש סי' תפ"צ מדכתב ראוין הצ"ד ומדברי רבינו לכאורה משמע דבעלה שהרי כתב כי היכי דתקינו רבנן צגיטין תקינו צשערות שלא תחלוק בין גיעין לשערות ומשמע דדין א' להם דבעל כמו צגע, ול"ע.

(ח) אמר רבא אט"ג דכלל הכורה וכו'. (יבמות כ"ד) כלשון רבינו בקל"ת שינויין, והיכא דהיבמה

דמי חילימא דאמר רולא אני אפילו חליצה נמי אי דלא אמר רולא אני אפילו גע נמי לא ה"ק חליצה מועטת לעולם כשרה וגע מועטת לעולם פסול חליצה מעושה וגע מעושה זמנין כשר זמנין פסול ולא קשיא הא דאמר רולא אני והא דלא אמר רולא אני דתניא יקריב אותו (ויקרא א') מלמד שכופין אותו יכול צע"כ ת"ל לרלונו הא כיל"ד כופין אותו עד שיאמר רולא אני וכן אהה אומר בגיעי נשים כופין אותו עד שיאמר רולא אני ועיין ר"ן שם ומשמע דהאי כופין צשועין הוא וכדאמר יבמות קי"א ביבמה שנדרה הנאה שהיו כופין לחלוץ ואפי' צשועים וכן משמע צירושלמי ע"ש ול"ע שלא הביא העור דברי רבינו ולא שאר פוסקים. ועיין צ"י א"ע סי' קס"ה וכחז ה"ה מ"ש הרמב"ם ז"ל יבמה הראוייה לייבום וכו'. ועיין עוד שם באריכות ריש סי' קס"ה בעור וצ"י וצ"ח צדין כפיה לחלוץ.

(ז) אמר רב ששת ש"מ האי מאן דמוסר מודעא אגיטא וכו' (ערכין כ"א). שמעינן מינה דכל היכא דמסר מודעא וכו'. מבואר מדברי רבינו דהיכא דמסר מודעא לריך לבעל כל המודעות כמו בגיעין וכן נראה מדעת הרמב"ם פ"ד מהל' יבום הכ"ה המוסר מודעא על החליצה חליצתו פסולה לפיכך ראוי לדיינין לומר לו לבעל המודעא כדרך שעושין צגע, ועיין ה"ה שכתב המוסר מודעא שם ת"ר חליצה מועטת כשרה גע מועטת

דבכל התורה כולה אין מקרא יוצא מידי פשוטו הכא אתאי גזירה שוה אפיקתיה לגמרי, דאי לאו גזירה שוה הוה אמינא שם שם ממש, למאן קא מזהר רחמנא, אי ליבם יקום על שם אחיך מיבעי ליה, אי לבית דין (א) יקום על שם אחי אביו מיבעי ליה, ודילמא הכי קאמר להו רחמנא לבית דין אמרו ליה ליבם יקום על שם אחיו, אלא אתאי גזירה שוה אפיקתיה. (א) [פסק] והיכא דאיכא ארבעה

שכי' חונם על כשטר או כפילו: מידי פשוטו. פי' דגם כדרשכ וגם הפסע נשאר, ואפי' דרשינן ליה לדרשא מידי פשוטו לא נפיק לגמרי: אפיקתיה לגמרי. שאין לריך לקרא לבנו הנוול לו מיבמה

בשם אחיו כמה, וככי גמור ליה מרביב: דאי לאו גז"ש. לשון קושיא הוא דאי לאו גז"ש בחמיב, ליבם קאמר רחמנא: אי לב"ד. מודע רחמנא מלוח קרית שם הבן: יקום וכו' אחי אביו. אלא ודאי ביבם גופי' משמע קרא: ארבעה חמש אחי

משנה הלכות

ובש"ע סי' קס"ג ס"ח המיבם את יבמתו זוכה בנכסי המה ועומד במקומו ליעול חלקו בנכסי אביהם (ואפילו גירסה אח"כ מיד) ודוקא במוחזק כגון שמת אביהם ואחר כך מת אחיו קודם שחלקו אבל לא בראוי כגון אם מת אחיו ואחר כך אביהם ואפילו במוחזק אינו נוטל אלא בגוף הנכסים אבל אם כשביחו הנכסים אינו נוטל חלק אחיו באוחו שבה אבל אם שבתו אחר יבום קודם חלוקה. י"א שכל שמקרי ראו גבי בכור מקרי ג"כ ראוי אבל יבם (מכריזו סי' מ"א) וי"א דיבם נוטל במלוה ובשאר ראוי רק שאינו נוטל בראוי של אביו אם מת אחר אחיו ובסדרה ראשונה עיקר (רמ"א).

עקרה ואינה בת בניס כחצ צספר המקלוטות הובא בא"ז סי' תרמ"ג וז"ל ושאלתם הכונם את יבמתו ונמלאת עקרה מהו לקיימה הוחיל ולאו בת חולידי היא אין אני קורא בה וכיב הכבור אשר חלד יקום ע"ש אחיו המה ומגרשה לאחור או דילמא משכינן לה גביה עשר שנים כשאר כל הנשים ובתר הכי אי לא ילדה מגרש לה בלכתא מאי. הכין חזינן דמשכינן לה גביה עשר שנים דחנן (יבמות ס"ד ע"א) נשא אשה ושכה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבעל מפ"ו ואפי' שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר וחקת שרי את הבגר המלרית שפחתה מקץ עשר שנים לשבת אצרים בארץ כנען וחתן אותה לאצרים אישה לו לאשה ל"ש יבמה ל"ש שאר נשים עכ"ל החשובה, וכחצ בא"ז ולפי זו החשובה דוקא בארץ ישראל היכא שכה עמה עשר שנים לריך להוציאה אבל בחו"ל מקיימה הוחיל וכביח זו כברייתא לראיה דהכי מסיים עלה כבבא על יבמתו ללמדך שאין ישיבת חו"ל עולה לו מן המנין עכ"ל בא"ז ז"ל.

(א) [פסק] והיכא דאיכא ארבעה חמש אחי. יבמות מ"ג ע"ב ארבעה אחים נשואין ארבע נשים ומחו רצה הגדול שבהם לייבם את כולן כרשות בידו וכו' ובגמ' ארבעה אחין ס"ד אלא אימא ארבעה מאחין ופרש"י ס"ד כיון דלא כוו אלא ד' וכולן מחו כדקתני מחו מאן מייבם, כרשות בידו, שם, ופריך ושבקי ליה בחמיב ובמה יפרנס כולן ומשני לא לריכא דאפשר שהוא עשיר ויכול לזונן, ואפי"כ עלה עובב קמ"ל ד' אין עפי לא כי היכי דנמטייה עונה בחודש, ומיירי בת"ח שטונת ת"ח מערב שבת לערב שבת וזה אשר פרוי יחן בעתו (כחובות סב) דמטי לכל חדא עונה בחודש. אבל בע"כ מותר יותר והביאו רא"י מירושלמי.

ונראה דדין זה הוא לא מדין איסור יבמה אלא מדין פ"ו ולכן אם יש לו כבר בניס מאשה אחרת וכבר קיים פ"ו אינו חייב להוציאה ולגרשה אפילו לאחר עשר שנים ואפי' בארץ ישראל והגם דלא קיים מלוח ולערב הו"ל כדין כל הנשים, ולענין דין יבמה כרי כבר כתבו כרי"ף והרא"ש מצרייתא סופ"ק דיבמות דעקרה וזקנה או חוללות או מיבמות וכבר הארכתי לעיל ועיין ש"ע סי' קע"ב סע"ז אשה החרש והזקנה והעקרה כרי הם כשאר כל הנשים וחוללות או מחייבמות. והרמב"ם פ"ו ה"ז כתב דזקנה ועקרה היחה להם שעת הכושר ומשמע קלת דעקרה מלידה אינה בת יבום כלל ושאר פוסקים לא חילקו ומאן יימר דהיחה לה שעת הכושר בשלמא זקנה חולין ברוב נשים אבל עקרה מנ"ל וז"ע.

ובא"ז (סי' תרמ"ה) ואם היבמות מקבלות כל אחת לפרנס חדשכ או אדם דעלמא מקבל ע"ע לפרנס כולן אין מייעלין אוחו שלא לייבם כולן. ואם נפלו לפניו יותר מד' יבמות אפי"ג דיבם לו במה להפרנס מייעלין אוחו שלא לייבם ואם אינו שומע עלחינו אין מוחין בידו דכא אשכחן בעובדא דפרי" לעיל (הרל"ה ירושלמי פ"ד הי"ב דיבמות) [מעשה בלאחד שנפלו לפניו י"ב יבמות ביחד ולא רצה ליבמם אמר מי יפרנס כל אלה אחי לקמיב דרבי אמרה כל אחת אחי אפרנס חדשי אמר מי יפרנס חודש כעיבור ח"ר אינו אפרנס חודש כעיבור

(א) **יקום** על שם אחיו. לנחלה בגמ' שם יקום על שם אחיו לנחלה, או אינו אלא לשם וכו'.

חמשה אחי דנסיבו ושכיבו בלא זרעא ופש חד מינייהו, אי בעי מיבם להו לכולהי, דתנן (שם מג:): ארבעה אחים נשואין ארבע נשים ומתו רצה גדול שבאחים ליבם את כולן הרשות בידו, ארבעה אחים ס"ד, אימא ארבעה מאחים. (א) אבל ודאי חד דנסיב תרתי ומית אי בעי אחוה ליבומי חדא הוא דמיבם ומיפטר אידך, ואי חליץ לחדא הוא דחליץ ומיפטר אידך, אבל יבומי תרוייהו או מיחליץ לתרוייהו לא, דתנן (שם) מי שהיה נשוי שתי נשים ומת ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה, היתה אחת כשירה ואחת פסולה, אם היה חולץ חולץ לפסולה ואם היה מייבם מייבם לכשירה, והוינן בה (שם מד.) וניבם לתרוייהו, אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן אמר קרא (רברים כ"ה ט') אשר לא יבנה בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים, ובחליץ לתרוייהו אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב אמר קרא בית חלוץ הנעל אחד שתי נשים אינו מיבם רק אחת: חולץ לפסולה. דכאן שנה רבי אין אדם שופך מי צורו ואחרים לריכים לכם, ומיכו אם

משנה הלכות

שאם יש צידו להחזיק עשה מעשה על דעת רבינו הקדוש ונשא י"ב יבמות לכן סתמו דאם יש צידו לפרנס נושא יותר ודו"ק. ועיין ש"ע שם ס"ח היו לו ד' אחים וכו' וסחם מה דינו אם היב לו יותר ועיין באחרונים.

(א) אבל ודאי חד דנסיב תרתי ומית וכו'. שם מ"ד ע"א מי שהי נשוי וכו' וניבם לתרוייהו א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן אמר קרא (דברים כ"ה) אשר לא יבנה את בית אחיו בית אחד הוא בונה ואין בונה שני בתים וכו' ע"ש. ועיין רמב"ם פ"א מה"י ה"ע מי שהיו לו נשים רבות ומת ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת את השאר ואינו מייבם לשתיים שנאמר אשר לא יבנה את בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים וכן אם היו לו אחים רבים אחד מהן חולץ או מייבם לאחת מן היבמות ויותרו שאר הבריות ע"כ.

ובש"ע סי' קס"א א"א מי שהיו לו נשים רבות ומת וכו' אחת ביאתה או חליצתה של אחת מהם פוטרת כולן ואין היבם יכול ליבם אלא אחת מהן. היו צהן פסולות לכהונה אם בא לחלוץ אינו חולץ אלא לפסולה ולא לכשרה. היו לו אחים רבים ונפלו נשותיו לפניהם אחד מיבם או חולץ לאחת מהיבמות והותרו שאר הבריות. ואם חלץ לאחת אי יש איסור לחלוץ לשניה לדעת הב"י אין איסור אצל הב"ה חולק וס"ל דאיכא איסור דאורייתא לחלוץ לשניה, ולכאורה מדברי רבינו שכתב ונחליץ לתרוייהו אמר רב אמר קרא בית חלוץ הנעל בית אחד הוא חולץ ואינו חולץ לשני בתים והביאה מיד אחר יבום משמע לכאורה דס"ל דתרוייהו כחדא ניבבו וכשיעט הב"ה ודו"ק.

ויבם ונחעצרו היבמות כולן תאומים כחודש הציבור באו כולם לבית רבי והיה רבי יושב בעליה ושמע לעקת הנערים הקטנים אמר מה קול לעקת באזני א"ל הנשים וילדיהם אשר נדרת לכלכלם חודש הציבור מיד הביע רבי מן החלון והכירם ולוה וכלכלם חודש הציבור] באחד שייבם י"ב יבמות ולכאורה משמע דמלוה נמי איכא שהרי רבי פרנסם ועשה מעשה ואם כש"ס דילן איכא סחירה ולכן פרש"י דש"ס דילן בת"ח מיירי והתם כנראה לא היה ת"ח.

או דלכאורה יש לחלק עוד ולומר דדוקא היכי דאין מסכימים והוא מייבם בע"כ מייבם אחרו שלא יקח יותר מד' משום דהם מקפידים על עונה אצל היכי דהם מרואים מותר אפילו יותר ואין צוה משום עונה כלל והני כיון שבאו לרבי ואמרו אעפ"כ וכל אחת אמרה אני אפרנס חדשי וידעו שהם י"ב וקבלו על עצמן ליכא אפילו עלה עובה בזה ולי"ע.

ולשון העור סי' קס"א היו לו אחים רבים ומתו ונפלו נשותיהם לפניו אם אפשר לו לייבם את כולם מיבם ואם לאו חולץ וכו' ועיין ב"י שם ומ"ש אם אפשר לו שהוא עשיר וכן פרש"י וכבר תמה הב"ה שהרי בגמ' אמרו דאע"פ שאפשר לו לפרנסן עלה עובה קמ"ל שלא יקח יותר מד' ואמאי לא כחצו העור והרמב"ם בפ"ב דייבום ויש לומר דהרמב"ם סמך על מ"ש בפ"ד דאישות שלא ישא אדם יותר מד' נשים דבכלל זה שלא ייבם ולפי זה לר"ך להעמיד כל דד' נשים יבמות צפוני דוקא שאין לו עוד אשה ומיכה לפמ"ש בשם הא"י לא קשה דדוקא בת"ח אמרו ולא בסחם הנשים וכיון דצירושלמי אמרו

עבר ונשא או חלץ מעשיו בית אחד הוא חולץ ואינו חולץ לשני בתיים. יב) [פסק] והיכא דחלץ וקא בעי קיימין: היכא דחלץ וכו' מהדר יבומי אסיר, (יבמות י:). דאמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא אסיר. כרבי יוחנן דאמר בין הוא בין האחין אין חייבין כרת ע"ש דף י' ע"ב ועיין עוד שם בחוס' דף י"א ע"א ד"כ חד אמר צעשכ:

משנה הלכות

והנה לפי המבואר דחליצה לאו קנין הוא אלא פטור ואיסור שצב אינו מכה בחולץ שפטר אלא מכה אחיכס כמה ומעכה לשיעור הרמב"ם דס"ל דמיד שמת אחיכס נסתלק איסור ערוה מעל כל נשיו א"כ גם לאחיכס נסתלק כאי איסור ערוה ולא נשאר שום חייב של קנין לאחיכס אלא מלוח יבום או חליצה ומלוח יבום הוא קנין שקונה אותה אבל כיון שלא ייבם אותה אלא פטר א"כ ס"ל לרמב"ם כיון דאיסור אישות ואיסור ערוה פקע ממנה צעשה מיחה והחליצה אינה אלא פטור נמלא דחלוצה או לרחה אינן אלא כשניות שאסורים מד"ם דמכ"ת פקע מנייכו איסור ערוה מכל העולם וכס בכלל ולר"ל דחייב כרת נמלא דלא פקע איסור ערוה מינה אבל לר"י דלא חייב משום ערוה א"כ ע"כ ליכא אלא איסור כשניות כנלפע"ד ליישב דעת הרמב"ם. וא"כ י"ל דגם דעת רבינו דליכא אלא איסור כשניות וכדעת הרמב"ם ז"ל עכ"פ והבן.

יב) [פסק] והיכא דחלץ וקא צעי מיכדר יבומי אסיר. (יבמות י' ע"ב) איחמר החולץ ליבמתו וחזר וקידשה אמר ר"ל הוא אין חייב על החלוצה כרת והאחין חייבין על החלוצה כרת על הלה בין הוא ובין האחים חייבין על הלה כרת ור' יוחנן אמר בין הוא ובין האחין אינן חייבין לא על החלוצה כרת ולא על הלה כרת. מ"ע דר"ל אמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא צב שוב לא יבנה. ור' יוחנן אמר איכו שליחותא דאחים קעציד איכו שליחותא דלרה קעצדה.

ובתש"ע סי' קס"ב הכונס את יבמתו נאסרו לרוחיהו עליו ועל שאר האחין צעשה, החולץ ליבמתו נאסרה החלוצה ולרוחיהו עליו ועל שאר האחים צעשה, וכחצו דלפיכך חפסי זהו קידושין ואין הולד ממזר ועיין צ"ח מה שחמה דלכאורה בחולץ הו"ל בלאו דכיון דלא צב שוב לא יבנה. ומלשון רבינו שכתב והיכא דחלץ וקא צעי מהדר יבומי אסיר משמע לכאורה דלא הוי רק איסור ולא עשה ולא לאו וי"ע.

ברם הרמב"ם צפ"ח מהל' יבום כתב גבי חולץ ליבמתו נאסרה היא וכל לרוחיהו עליו ועל שאר האחין וכולן אסורות עליהן מד"ם כשניות שמאחר שמת אחיו נסתלק איסור ערוה מעל כל נשיו וה"ה חמה עליו דהא משמע בגמ' דלר"י בלאו קיימא ושהרבה מפרשים כתבו כן ושהרמב"ן השיג על הרמב"ם ז"ל, ולכאורה י"ל דגם שיעת רבינו דאינו אלא איסור אבל ליכא לאו או עשה אלא איסור דרבנן.

ובח' צאחה השיעורים על מס' יבמות אמרתי לישב דברי הרמב"ם דלשיעורו אזיל שכתב צפ"ח מה' יבום הי"ב שמאחר שמת אחיו בלא ולד נסתלק איסור ערוה מעל כל נשיו לפיכך חופסין בהן הקידושין כשניות ע"כ. ודעת החוס' דף מ"ע דלא פקע איסור אשה אח במיחה ועיין שו"ת מהרי"ק סי' קל"ע ס"ל כדעת החוס' והשאלה כהרמב"ם ז"ל ומיכו בירושלמי פ"ד כ"ע שמעון בר בא צעי קומי ר' יוחנן מה בין חולץ מה בין מגרש א"ל מה אח סבור חליצה קניין אינה אלא פטור אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ אלא משום אשתו של מת ופי' הק"ע חליצה קנין כאלו קנה יבמתו וגרשה, אבל אין הדבר כן אלא חליצה פטור היא שפטר אלא להנשא לשוק וכו' ע"ש.

אלא דאכתי ל"ב היאך וצמח פקע איסור ערוה מאשכ זו מאחיו של מת, ונפל מילתא בליבחי עוד דהרמב"ם ז"ל לשיעורו אזיל שכתב צפ"ח מהל' אבל כ"ז אשתו של כהן מתעמא לה על כרחו ואינו מעמא לה אלא מדברי סופרים עשאוה כמה מלוח כיון שאין לה יורש אלא היא לא תמלא מי שיתעסק בה ואינו מעמא אלא לנשואה בלבד אבל בארוסה אינו מעמא לה ע"כ. וכחצו הרדב"ז והכ"מ ז"ל לבאר דבריו ע"ש ובמגדל עוז והכ"מ כתב שהוא לפ"מ שכתב שם צפ"ח כ"א ומדבריהם שיתחבל אדם על אשתו הנשואה וכן האשכ על צעלה וכבר באריכו וכלכו בו נימושות בדברי הרמב"ם ז"ל.

ובתש' כתבתי צמ"ד דדבר זה חלוי במחלוקת אחרת אי מיחה מפקעת קידושין או מיחה מתרת האשכ להנשא דיש אומרים דמיחה מפקעת הקידושין ויש אומרים דאינה מפקעת אלא מתרת להנשא ולפ"ז למ"ד דמיחה מפקעת הקידושין ממילא מפקעת הקורבן והשארות ולכן אינו מעמא לה אלא מד"ם ולמ"ד דאינה מפקעת הקידושין אלא מתרת א"כ כרי היא עדיין אשתו אפילו לאחר מיחה ושפיר מעמא לה כי היא שארו ובארכתי בזה במקום אחר, ולפ"ז י"ל דכח נמי לשיעורו כיון דמת ס"ל לרמב"ם דפקע לה ערוה מינה במיחה הצעל הראשון שכרי כבר אינו אשתו דפקעי

יבנה. י) (שם לט.) כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר, למאי הילכתא, א"ר יוסי בר' חנינא מלמד שמגרשה בגט ומחזירה. מגרשה בגט פשיטא, מהו דתימא ויבמה אמר רחמנא ועדאין יבומין הראשונים עליה מה מעיקרא בחליצה השתא נמי בחליצה ולא בגט קמ"ל. מחזירה פשיטא, מהו דתימא מצוה דרמא רחמנא עבדה השתא נמי תקום עליה באיסור אשת אח, קמ"ל, ואימר הכי נמי, אמר קרא ולקחת לו לאשה כיון שלקחה זה נעשית כאשתו מה אשתו מותרת להחזירה אף יבמתו מותרת להחזירה. יד) [פסק] והיכא דנפלה ליה יבמה וחליץ לו. כלומר ולקחה לו ויבמה מלי למכתב למי לי דכתב לאשה ש"מ כרי היא כאשתו, ויבמה שכתב אי לכרזבי (בפ"ק דף ח' למאי הילכתא. דודאי לענין שיבא עליה בכל עת מותר לו ולמאי הלכתא קמ"ל שהרי היא כאשתו: מגרשה בגט. ולא נפליה: ומחזירה. אם רולא ולא מיחסרה עליה: ויבמה. אע"פ שלקחה קרי ליה ויבמה: ואימר הכי נמי. אכולכ מילתא קאי: ולקחת לו. כלומר ולקחה לו ויבמה מלי למכתב למי לי דכתב לאשה ש"מ כרי היא כאשתו, ויבמה שכתב אי לכרזבי (בפ"ק דף ח')

משנה הלכות

בעינא חוטרט ומרא לקבורה הרי יש לה בניס לקוברת ולכתעסק צב אכל אי דעת הרמב"ם דוקא בשאין לה בניס אחי שפיר מאד דכ"ג הוא דפקעי קידושין ועשאוה כמת מלוב וכצן. ולפ"ז מובן מאד דברי הרמב"ם ז"ל ביבמה שמת בעלה בלי בניס כתב הרמב"ם ז"ל דפקע איסור ערוה מיד במיחה כבעל כיון דאין לה בניס ואין כאן שום קשר ביניהם רק הקידושין ולאחר מיחה בעלה פקע לה איסור ערוה זו ולא נאסרו שוב רק כשניות וכצן כי זה לפענ"ד נקודה נפלאה וראי' מירושלמי ה"ל.

הקידושין ולא נשאר רק מלות יבום או חליצה ואחר שחלץ לה א"כ נשאר איסור עליה כשניות שהרי איסור אישות וערוה פקע ואזל לה בשעת מיחה בעלה.

ולולי דמסחפינא הינלפענ"ד להוסיף דבר חדש להרמב"ם נמי דס"ל דאשתו של כהן אינו מחטמא לה אלא מדברי סופרים דעשאוה כמת מלוב כיון שאין לה יורש אלא הוא לא חמלא מי שיחטסק צב, ולכאורה הרי יש לה בניס והם יקברוה ואדרבה צמ' כחובות (ס"ד) בשומרת יבם וכו' ומוקי לה באמרה בעינא חוטרט לידא ומרא לקבורה ופרש"י רולא אני שיכא לי בן שיחזיק בידי בזקנתי ואשטן עליו וביום מותי יקברני וכו' ע"ש וכבר ליינתי על הגליון שלי לדברי הרמב"ם פ"ב מה' אכל ה"ז שכתב אכל כהן מעמא לה מד"ם דאינו מחוייב ולכן אמר בעינא מרא לקבורה. אמנם כעת נראה להוסיף דאדרבה אחי עשאוהו כמת מלוב כיון שיש לה בניס א"כ יש לה מי שיקברנה דהיינו הבנים וא"כ לא הויה כמת מלוב כלל.

יג) בנסה הרי היא כאשתו לכל דבר. (ל"ע ע"א) כנסה הרי היא כאשתו וכו', למאי הלכתא א"ר יוסי בר חנינא לומר שמגרשה בגט ומחזירה מגרשה בגט פשיטא סד"א הואיל וכתיב ולקחה לו לאשה ויבמה אמר רחמנא ועדיין יבומי הראשון עליה בחליצה אין בגט לא קמ"ל מחזירה פשיטא סד"א מלוב דרמיא רחמנא עלי' עבדה השתא תיקום עליה באיסור אשת אח קמ"ל ואימא הכ"ז אמר קרא ולקחה לו לאשה כיון שלקחה הרי כאשתו לכל דבר ע"כ. ולפי מה שכתבתי בסמוך אחי שפיר מאד דבאמת פקע לה איסור ערוה ולכן שפיר משני דליכא כאן איסור אשת אח ואי נימא דאיסור אשת אח לא אזל מחי אזל ליה איסור אשת אח ולדעת הרמב"ם אחי שפיר דאיסור ערוה אזל ליה מיד בשעת מיחה ולא נשאר רק זיקה או שאר איסור וכצן.

ואשר לכן נלפענ"ד לחדש דהרמב"ם נמי לא פליג אלא היכא דנשא אשה ולא היה לה בניס מצעל זה ומחה בלי בניס דכ"ג הרי נפקעו הקידושין וכיון דאין לה בניס ובעלה יורש א"כ אין לה מי שיקברנה אכל היכא דיש לה בניס אז החיוב לעמא לה מדאורייתא מדין שארכ. וקל"ח יש להביא ראי' מהא דכתיב על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד ועיין רש"י הולד הנוטר על ידי שניהם ושם נעשה צערם אחד ולפ"ז יש לומר דכל שיש להם בניס ונעשה צערם אחד אז חייב לעמא לה מדין שאר אכל היכא דל"ל בניס אז נפקעו הקידושין והערוה. ומה מדויק בזה לשון הרמב"ם אשתו של אדם וכו' ואינו מעמא לה אלא מד"ם עשאוהו כמת מלוב כיון שאין לה יורש אלא הוא לא חמלא מי שיחטסק צב, ולכאורה העטם שנתן כיון שאין לה יורש אלא הוא לא חמלא וכו' אחתי קשה שהרי יש לה בניס והם יחטסקו צב וכ"ש לפ"מ שכתבתי

ובש"ע סי' קס"ח ס"א משייבם היבם אח היבמה הרי היא כאשתו לכל דבר שיכול להוליאה בגט ויכול להחזירה.

יד) [פסק] והיכא דנפלה ליה יבמה וחליץ לה אסור בקרובותיה דחנן (יבמות מ') החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו וכו' ופרש"י כאלו היא אשתו וכל קרובות הנאסרות מחמת אשה גמורה אסורות מדרבנן בחלו"כ ע"כ. וכל אלו

ע"א) לאסור לרות ועריות, אי לכדרכן ויבמה צע"כ: בקרובותיה. כאלו היא אשתו וכל קרובות כנאסרות מחמת אשה גמורה אסורות מדרבנן בחלוצה: באם אמה וזאת אביה משנה שם: בזמן שביא קיימת. קאי אלאחיה ולא אשאר עריות שאין

לה אסור בקרובותיה, דתנן (שם מ:) החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו, הוא אסור באמה באם אמה בבתה בבת בתה בנה ובאחותה בזמן שהיא קיימת, והאחים מותרין, היא אסורה באביו ובאבי אביו ובנו ובן בנו באחיו ובן אחיו, ואחותה מותרת בקרוביו. (פ"ו אמר רב יהודה (ש"ט קו:)) מצות חליצה קוראה וקורא חולצת ורוקקת וקוראה. מאי קמ"ל מתניתין היא, הא קמ"ל מצוה הכי היא (פ"ו) ואי אקדים לית לן בה, תניא נמי הכי בין שהקדים חליצה לרקיקה ובין שהקדים רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי. (י"ז) מר זוטרא

חילוק בין חיים ולאחר מיתתה: באביו. משום כלתו: ובאבי אביו. משום כלת בנו אע"ג דאשתו גמורה אין אסורה לאביו אלא מדברי סופרים דהא כלת בנו משניות מדברי סופרים ואפ"כ גזרו רבנן נמי בחלוצה: בבנו. משום אשה אב: ובבן בנו. משום אשה אביו אביו שהיא מן השניות: באחיו. משום אשה אח: ובן אחיו. משום אשה אחי אביו: ואחותה מותרת בקרוביו. סיום זה ליחא במשנה, ונלמד מהא דתנן (יבמות מ') וכלאחין מותרין פי' בקרובותיה, וכחצב רבינו משום דצמטת אסור צלחת קרובת חלוצתו, ובגמ' מפרש משום דאזלה צדא לצי דינא, וקס"ד דה"ה ארוחה תהא אסורה בקרוביו משום דמיחלפא בחלוצה בקרוביו, קמ"ל דמותרת ועיין הגהות בן ארי' דמיישב צד קושיא תהום' דף מ"א ד"ה כ"ך: מצות חליצה. כל מקום שנאמר

משנה הלכות

דקחשיב רבינו מצוארים צמטת וסיים רבינו וארוחה מותרת בקרוביו ועיין בגמ' שם מותר אדם וכו'.

דקמלטער ומקרי לה לא אשה יבמי א"ל לא סבר לה מר להא דרצח א"ל מודה רצח צלח אשה יבמי.

ובטוש"ע (סי' קס"ג ס"ג) החולץ ליבמתו אסור מדרבנן בקרובותיה אפילו בשניות וכן היא אסורה בקרוביו אצל האחים מותרים בכל קרובותיה ואפילו לא חלץ לה אלא מספק אפ"ה אסור בכל קרובותיה (מרדכי ר"פ החולץ רמ"א).

ובש"ע (סי' קס"ט סכ"ט) מלמדן ארוחה ואלו היבם לקרות עד שהוא והיא יהיו רגילים ותהיה יכולה לקרות לה אשה יבמי צנשימה אחת, ויש מי שאומר שלריך ג"כ שהוא יהיה יכול לומר לה חפצתי צנשימה אחת ויקראו ארוחה והוא מעומד צלשון הקודש מאן יבמי להקם לאחיו שם צישראל לא אשה יבמי ויקראו ארוחה מעומד לא חפצתי לקחתה (וי"א שלריך שידקדקו עמה שהיא חקרה לא אשה יבמי צנשימה אחת) עור וכן הוא המנהג גם וצלח חפצתי לקחתה.

פ"ו אמר רב יהודה מלוח חליצה וכו'. (משנה יבמות ק"ז ע"ב) מלוח חליצה צה הוא ויבמתו לציח דין והן משיחין לו עלה ההוגנת לו שנאמר וקראו לו זקני עירו ודברו אליו והיא אומרת מאן יבמי להקים לאחיו שם צישראל לא אשה יבמי, והוא אומר לא חפצתי לקחתה וצלשון הקודש היו אומרים ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו מעל רגלו וירקה צפניו רוק כנראה לדיינים וכו'.

פ"ו ואי אקדים לית לן צה. בגמ' שם הא קמ"ל מלוח היא ואי אפיך לית לן צה, תניא נמי הכי וכו' כלשון רבינו.

ובגמ' אמר רב יהודה מלוח חליצה קוראה וקורא וחולצת ורוקקת וקוראה מאי קמ"ל מחני' היא הא קמ"ל מלוח הכי ואי אפיך לית לן צה תניא נמי הכי בין שהקדים חליצה לרקיקה ובין שהקדים רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי. קוראה מאן יבמי, וקורא לא חפצתי לקחתה. חולצת ורוקקת וקוראה, ככה יעשה לאיש (דברים כ"ה) אמר אביו הא מאן דמקרי גט חליצה לא ליקרי לדידה לא לחודיה ואשה יבמי לחודיה דמשמע אשה יבמי אלא לא אשה יבמי ולא ליקרי לדידה לא לחודיה חפצתי לחודיה דמשמע חפצתי לקחתה אלא לא חפצתי לקחתה. רצח אמר אפסוקי (אפסוקי) מילתא היא ואפסוקי מילתא לית לן צה. רב אשי אשכחי' לרב כהנא

ובש"ע סי' קס"ט צה"ל חליצה סמ"ג נמלא סדר החליצה קוראה מאן יבמי וקורא לא חפצתי לקחתה וחולצת ורוקקת וקוראה ככה יעשה לאיש ואין הסדר מעכב ולא עוד אלא אפילו לא קראה ולא רקקה אלא שחלצה צלצד החליצה כשרה צד"א כשהיו יכולין לדבר שהרי הם ראויים לקרות אצל אלם ואלמית וקענה אינם חולצין ואם חלצו חליצתן פסולה.

י"ז מר זוטרא משרטיע וכו'. שם אמר אביו הא מאן דכחצ גיעא דחליצתא ליכתוב הכי אקרינוה לדידה מן מאן יבמי עד אשה יבמי ואקרינוהו לדידה מן לא עד לקחתה ואקרינוה לדידה מן ככה ועד חלוצה הנעל, פירש"י ומפני שהגט אינו משרטע לא צעי

משרטיט וכתוב לכולה פרשה. מתקיף לה מר בר רב אשי והא לא ניתן להיכתב, והילכתא כמר זוטרא. (יח) אמר רבא אמר רב נחמן (שם קא): הלכה מצות חליצה בשלשה, דתנן החליצה והמיואונין בשלשה (שם קד.). (יט) [פסק] והיכא מתקיף לה מר בר רב אשי וכהא לא ניתן ליכתב וכלכתא כוותיה דמר זוטרא: הלכה מצות חליצה בשלשה. ובפ"י הרע"ז לין דלקמן בסידורא דחליצה כחז ומלוא ליחז בי חמישה, ולפענ"ד רבינו דייק דכחז כאן הלכה מצות חליצה בשלשה, ובסמוך

משנה הלכות

להקרות כשרה. נמלא אחד מהם קרוב או פסול או גר פסול ואפי' היה אביו גר ואמו ישראלית פסול עד שיהא אביו ואמו מישראל (וי"א שאם מישראל כשר עור בשם סמ"ג).

(יב) והיכא דחקרי חלץ זלילה, (שם ק"ד) משנה חללה זלילה חליצה כשרה ורבי אלעזר פוסל, בשמאל חליצה פסולה ור"א מכשיר. והנה פסק הרמב"ם כח"ק דדיעבד חליצה כשרה ובגמ' שם רבה בר חייה קעוספאה עבד עובדא צמוק וביחידי וזלילה אמר שמואל כמה רב גזריה דעביד כיחידא ופרש"י זלילה גנאי אמרה כלומר דאין הלכה אלא כר"א דפוסל, וכ"כ הרי"ף רבא בר חייה קעוספאה וכו' אמר שמואל וכו' דחניה אמר ר' ישמעאל ברבי יוסי אני ראייה אח ר' ישמעאל בן אלישע שחלץ צמוק וביחידי וזלילה למימרא דלית הלכתא כותיה ע"כ. והנמק"י כחז גבי חליצה זלילה חסיקנא (ק"ד ע"א) דחליצה כחילת דין היא וחסן דיני ממונות דנין זיוס (דף ל"ב) וגומרין זלילה וחליצה דיני ממונות הוא שגובה כחוצה, וכ"כ הרמב"ם פ"ד מה' יבום וחליצה הע"ז חללה זלילה או שחללה בפני שנים וכו' חליצתן פסולה, וכחז ה"ה חללה זלילה יש צקלח ספרים זכאן שכחז זבה חליצה כשרה ואינו אלא פסולה ופשוט הוא וקאי אקענה ולא חליצה ודו"ק. וכן פסקו העור א"ע סי' קס"ע אין חליצה כשרה אלא זיוס חללו זלילה חליצתם פסולה ועיין ז"י שם וכ"פ זש"ע ולא הביאו דעת רבינו דדיעבד חליצה כשרה.

והאמנם דעת רבינו דחלץ זלילה כשר דיעבד עכ"פ, ולכאורה הדין עמו חדא שברי רבנן פליגי עליה דר"א ויחיד ורבים הלכה כרבים ואמאי פסקו דלא כרבנן, ועוד דברי ר' אליעזר שמוחי ואין הלכה כמותו ושזב מלאחי זבנין יהושע (הוצא צספר הליקועים) שהקשה כן והאריך שם הרבה בדבר לישב ולדעת רבינו אחי שפיר. וחזרתי על הדבר ומלאחי לו חזר לרבינו הגדול וראיתי זא"ז סי' חרס"ח חללה זלילה חליצה כשרה ור"א פוסל וקיי"ל כר"א וכו'. ובחש' הגאוניס שזם' המקולועות כחז ולריכי ז"ד למיקצב דוכחא

למיכתב כוליה פסוק דקיי"ל (גיטין ו') אין כוחצין ד' חיבות זלא שרעט, מר זוטרא משרעט וכחז לכולא פרשה, מתקיף לה מר בר רב אשי וכהא לא ניתן ליכתב וכלכתא כוותיה דמר זוטרא. פרש"י משרעט גע חליצה וכחז לכולא פרשחא ופריך וכהא לא ניתן ליכתב פרשה בפני ענמה אפילו עם שרעט (גיטין ס' ע"א) דקחני אין כוחצין מגילה לחינוק להחלמה זה. והלכתא כמר זוטרא, דכוחצין דלא דמי לכוחצ מגילה לחינוק להחלמה זה דהתם אדעתא דפרשחא כתיב ליה דחיובי כמגילה קענה וקיס לן חורה חתימה ניתנה אצל האי ספירת דזרים הוא ולא צקדושתיה הוא הלכך הלכתא כמר זוטרא דצמקוס מלוא שרי (רש"י שם) וסייס רש"י דצמקוס מלוא אצל שלח צמקוס מלוא גם זה אסור.

ובש"ע (סי' קס"ע סנ"ו) לאחר שחללה כוחצין לה בית דין שחללה בפניהם גע חליצה, ובצאה"ע ואנו אין נוכחין לכחז גע חליצה מאחר שחוללה זרבים אינה לריכה לשער ראייה מהר"י מרגליות, ורש"ל כחז שמנהג יפה לכחז, ומנהג כהיום ליתן לה מעשה ז"ד כדי שחולל לינשא צמקוס שאין מכירין.

(יח) אמר רבא אמר רב נחמן הלכה מצות חליצה בשלשה. צמשה ק"א ע"א מצות חליצה בשלשה דיינין ואפילו שלשתן הדיועות, ובגמ' ע"ז שם אמר רבא אמר רב נחמן הלכה חליצה בשלשה הואיל וסחס לן חנא כוותיה. א"ל רבא לר"ג אי הכי מיאון נמי וכו' אלא אמר רב נחמן בר יצחק הואיל וסחס צמקוס מחלוקת דחנן סמיכת זקנים ועגלה ערופה בשלשה דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר צמשה החליצה והמיואונין בשלשה ולא קפליג ר' יהודה ש"מ הדר זיה ר' יהודה ש"מ.

ובש"ע (סי' קס"ע ס"א) מצות חליצה בג' דיינים ישראלים (לאפוקי גרים) ושלא יהיו קרובים זה לזה ולא ליבם וליצמה (ואפי' שנים נשואין ז' זנות אחין לא יהיו זה עם זה אצל שני שבשלישי כשר) (ת"ה סי' רכ"ה) ואפילו הם הדיועות רק שידעו להקרות את היבם והיצמה ואם חללה בפני עמי הארץ שאין יודעים

כחצ ומלוכ למיחצ צי חמשכ דאיקרז חלץ בליליא וחליצתה כשידה, והני מילי דייעבד אבל לכתחילה לא. (ב) אבל זכ לא מהכלכה ופשט: (שם קה.) גרמת לא חלצה. (כא) (שם קג.) האי מאן דמסגי על לילחתא דכרעיה לא חלץ בליליא. עיין פי' הארוך אריכות בדברי רבינו ובס' המקלוטות מביא חש' גאון דפוסל אפי' דיעבד: גרמת. שנקעע ידה, ובס' כעיעור חולק והביא מירושלמי הלכתא חוללת בשינייה ויש גאונים שכתבו שחוללת בעקב זרועה: על לילחתא. שרגלו הפוך ודורס בעליונו של רגל, ליחתא לשון לוחים (שבת מ"ז ע"ח) שאינו דורס מקום מדרס רגלו ואע"ג דחנן מן הארכובא ולמעט כשרכ הכס הוא

משנה הלכות

וירקה רוק אצל אגיד לך וכו' לא קשיא כאן בגזר דין שיש עמו שבושה כאן בגזר דין שאין עמו שבושה.

ופרש"י גידמת מכו שחלון בשינייה, ומשני מי כתיב וחללה ביד נמלא דכשרה לחלון בשינייה, וכ"כ הרי"ף גידמת חוללת בשינייה ולא כתיב וחללה בידה, וכ"כ הרא"ש. ובא"ז סי' חרע"א גידמת חוללת בשינייה, וכו' לוי נפק לקירייתא צעו מינייה גידמת מכו שחלון וכו' אחא ושייל בי מדרשא ח"ל מי כתיב וחללה נעלו ביד מי כתיב וירקה רוק, פי' רבינו שלמה וכן רבינו יהודה בר נחמן מהו שחלון בשינייה, הרי צעיה היחא חס חוללת בשינייה ח"כ כי מסיק מי כתיב וחללה ביד הרי פשט שחוללת בשינייה. והא ליחתא בירושלמי בהדיא בני סימוניא אמרין לר' שאלון ליה גידמת צמה חוללת ח"ל מי כתיב וחללה ביד חוללת בשינייה וכו' הא למדת הלכה למעשה שהגידמת חוללת בשינייה, וכ"כ הרמב"ם פ"ד מה' יבום וחליצה הי"ח, גם רבינו ירוחם נתיב כ"ה ח"ב כחצ גרמת חוללת בשינייה דלא צעינן יד חס אין לה ידים, ובעה"ע חלק על רבינו והוסיף כמבואר בירושלמי והלכתא חוללת בשינייה. ובעו"ש"ע וז"ל וגידמת היא חוללת בשינייה לכתחילה, ושם בש"ע ס"א. וחזרתי על כל המפרשים ולא מלאתי לע"ע בשום מקום דגידמת לא חללה ודברי רבינו ל"ע חס אין כאן ע"ס וז"ל גרמת חוללת.

(כא) האי מאן דמסגי וכו'. (שם קג.) ואמר אמימר האי מאן דמסגי על ליחתא דכרעיה לא חליץ פרש"י שרגלו הפוך ודורס בעליונו של רגל, ליחתא לשון לוחים (שבת דף מ"ז) פלנקא כלומר שאינו דורס במקום מדרס רגלו ואע"ג דחנן (לעיל דף ק"ח) מן הארכובא ולמעט כשרה הכס הוא דכי נחתך רגלו קם ליה שוק ורחמנא אמר מעל רגלו דהיינו שוקו אצל האי לאו רגל הוא. וכ"פ הרמב"ם פ"ד הי"ז לענין רגלו עקומה כמו על לוחתא אצל צענין נפסק אף ע"פ שלא נפסק עד הארכובא אינו חולץ וכ"כ הרי"ף ז"ל.

ז"ל רבינו ירוחם (נתיב כ"ה ח"ב) ועוד פשוט מאן דסגי אלוחתא דכרעיה פי' שרגלו הפוך ודורס

צימחא דליח הלכתא כהאי מחניי דקחני חללה בליח חליצתה כשרה אלא כר"ח דפסל עכ"ל. ובפר"ח ואיב"ח בני כולחו יחידאה מכשרי צהו לכתחילה דחניא ח"ר ישמעאל בר' יוסי אני ראייתו כו' משמע לא פליג שמואל אלא לכתחילה ועל זה הקפיד על רבא בר חייה קטספאה שעשה לכתחילה אצל דיעבד מכשר שמואל, מיהו מסתבר דאפילו דיעבד חס חלץ בליח חליצתה פסולה והא דאמר פ"ק דנדה אר"י אמר שמואל הלכה כר"ח בצרבע אסקינן הכס דה"מ צסדר עכרות אצל בשאר סידרי איכא מיכו הכס אמר' דליח הלכתא כותיה בשאר סידרי אלא היכא דאיכא דקאי כותיה אצל הכא מאן קאי כותיה דליהוי הלכתא כותיה ע"כ.

והגה שר"ח נמי ס"ל דדיעבד חליצה כשרה בליח והא"ז נמי צסוף סיים דמי ס"ל כר"ח דנפסוק כותיה דקיי"ל אין הלכה כר"ח אלא בד' עכ"פ פלא שלא הביאו הפוסקים עכ"פ דברי רבינו ור"ח וא"ז הנ"ל שנסתפקו שחליצה דיעבד כשרה בליח.

ודע דמדברי החוס' (ק"ד ע"ח ד"ה מר סבר) והנמק"י והב"י כאן לכאורה נראה להביא ראייה לרבינו הגדול הנוצ"י שכתב בא"ע סי' קי"ד דגע לריך שלשה ומרן הח"ס ז"ל א"ע סי' ס"ד ס"ה חלק עליו ועיין רגמ"ה ערכין כ"ג כנוצ"י ובספרי משני"ה ח"י סי' רס"ו הארכתי ק"ח בזה וכעת נראה לפמ"ש החוס' והנמק"י דמכ"ע חליצה בליח פסולה משום דחליצה כחילת דין הוא וחליצה דיני ממונות הוא שגובה כחובתה וא"כ כ"ש גע דדיני ממונות הוא שגובין כחובה בגט נמי א"כ צעי שלשה וצעי יום שאפילו למ"ד דיחיד מומחה דן דיני ממונות אצל בזה"ז אין דנין כיחיד מומחה א"כ לכאורה צעי שלשה ויום כחליצה וכ"ש הוא עכ"פ כהדדי נינהו ודו"ק כי זה לכאורה ראי' גדולה להנוצ"י ז"ל.

(ב) גידמת לא חללה. (שם ק"ה ע"ח) לוי נפק לקרייתא צעו מינייה גידמת מכו שחלון יבמה שרקקה דס מכו אצל אגיד לך חס הרשום כחצ אמת מכלל דאיכא כחצ שאינו אמת לא הוה בידיה אחא שאיל בי מדרשא אמרו ליה מי כתיב וחללה ביד ומי כתיב

חליץ. כב) תנו רבנן (סוטה סז): שלשה צריכין שיראו ואלו הן אפר פרה עפר דכי נחתך רגלו קם ליה שוק ורחמנא אמר מעל רגלו דהיינו שוקו אבל האי לאו רגל הוא: אפר פרה. גמירי גז"ש מהדדי אפר פרה ועפר סועה: עפר סועה. דכתיב אל המים

משנה הלכות

מפורש דבעינן שני דברים לריכין שיראו הדיינין רוקא ילא מפייה ממש צ' שלריכיה שדיא רוקא הרבה על הארץ וכנראה שהם שני דינים.

ובטוש"ע (סי' קס"ע סנ"ג) תעמוד היצמה נגד היצם וירקה בארץ כנגד פניו רוק גדול ולריכין הדיינים החמשה לראות הרוק כשיוצא מפייה עד שיגיע לפני היצם על הארץ ע"כ. וצפי' לסדר החליצה שם הוא ע"ז רוק גדול כ"כ סמ"ק רוקקת רוק גדול הנראה לחמשה דיינים וצאמתה כי כן כתב רבינו רוקא נפישא על ארעא ומשמע רוק גדול ומלשון הסמ"ק נראה דהעם שיראו חמשה הדיינין אמנם מדברי רבינו לכאורה נראה דזה הוא מלד ציון הבעל של וירקה בפניו רוק הרבה על הארץ ומה שלריכין הדיינים לראות די אפילו ברוק כ"ש.

ושם ע"ה כתב ולריכים הדיינים לראות הרוק כשיוצא מפייה בסוף פ' מלות חליצה אמר רבא לריכי דייני למיחזי רוקא כי נפיק מפומא דיצמה דכתיב לעיני וירקה ומשמע ליה דפשיעא שהיצם לריך לראותו דפשיעה דוירקה בפניו איצם קאי וכדאמרין גבי היא ארוכה והוא גוף אלא דאשמעינן רבא שגם הדיינים לריכים לראותו מדכתיב לעיני הזקנים וירקה ומיהו אפשר שאין היצם לריך שיראה כשיוצא הרוק מפייה אלא כשיצא הרוק לפניו סגי ודוקא צדיינין הוא דבעינן שיראו הרוק בשעה שיוצא מפייה. וכחצ סמ"ק לריך שיראו הדיינים הרוק משעה שילא מפייה עד שיגיע לפני היצם ונראה שעמו מדגרסינן בהחולץ אחקין רב יהודה צגיעא דחליצה איך פלוניא צח פלוני וכו' וירקה באנפוכי רוקא דמתחזיא לצ"ד על ארעא וכחצו החוס' דלא גרסינן על ארעא דלא לריך כדאמרין צפ' מלות חליצה גבי הוא ארוך והיא גולה וכו' ע"ש.

ואשר נראה מדברי רבינו דמפרש קושית החוס' באופן אחר והוא דיש כאן שני דינין אחד שלריך להיות רוק על הארץ קמי יצם והשני שלריכים הדיינים לראות רוק יוצא מפייה ולכן הכא (דף ק"ו) דאמר רבא לריכי דייני למיחזי רוקא כי נפיק מפומא דיצמה לא כתב כלל על ארעא דהם לא לריכים לראות רק הרוק היוצא מפייה אבל בדף ל"ע מיירי מדין רקיקה לפני היצם לריך להיות על ארעא ומה מדויק גירסת החוס' דמתחזיא צבי דינא

בעליונו של רגל ואם רגלו קטוע אם יחלוץ בשוקו נחלקו צו הפוסקים רבינו אלפס כתב דאינו חולץ כמו מי שרגלו הפוך ופי' מן הארכובה ולמעה שכחצתי בקשירח הרצועה לא בקטוע רגלו וכ"כ הרמב"ן וכן הר"מ דשוק לא מקרי רגל וכן פי' רי"ז צמגילח סחריס וכן דעת רי"ף וכן נראה מהירושלמי אבל רוב הפוסקים פי' הכיח דמן הארכובה ולמעה כשרה אמרי דמיירי צנקטעה רגלו כמ"ש למעלה ונשאר שוקו צמקום רגלו ואז חליץ אבל כשהפך רגלו ודורם בעליונו של רגל לאו רגלו הוא ועוד שאינו ראוי לצילה ר"ל שאינו יכול לדוחקו לפיכך אינו חולץ וכפרש"י ור"ח וכ"נ דעת החוס' עכ"ל. והעור סי' קס"ע כתב חלצה מארכובה ולמעה חליצה כשרה מן הארכובה ולמעלה חליצה פסולה פי' רב אלפסי ז"ל דאקשירה קאי וכו' וכן כתב הרמב"ם ולדבריהם לא מצינו חליצה לקיעה ואפילו נקטעה מן הארכובה ולמעה וכ"כ צסה"ח דקיעה פסול לחלוץ ור"ח פי' דאנקטעה רגלו קאי ולזה הסכים א"ח הרא"ש ז"ל וכן דעת צעה"מ והרשב"א ז"ל עיין צ"י. ורבינו לא ביאר לן צנחחכה רגלו למעה מן הארכובה מה ס"ל.

כב) ת"ד שלשה לריכין שיראו. (סועה ע"ז) ועיין יצמות ק"ו ע"צ אמר אציי רקקה וקלעחו הרוח לא עשחה ולא כלום מ"ע וירקה צפניו צעינן הלכך הוא ארוך והיא גילה קלעחהו הרוח איכא צפניו היא ארוכה והוא גוף צעינן עד דמעיי להדי אפייה והדר אזיל, אמר רבא אכלה חומא ורקחה אכלה גריגישחא ורקחה לא עשחה כלום מ"ע וירקה מעלמה צעינן וליכא ואמר רבא לריכי דייני למיחזי רוקא כי נפק מפומא דיצמה דכתיב לעיני הזקנים וירקה.

ולא ביאר רבינו אי צעי שיראו הרוק על האדמה או די כשראוהו באויר וצחוס' ד"ה עד דמעיי הקשו והא דאמר צהחולץ (ל"ע ע"צ) ורקח קדמנא רוקא צבי דינא דמיחזי על ארעא וצכל ספרים איחיה וכן צסנהדרין צירושלמי שמה למלוח מן המוצחח הוא דבעינן הכי, וצחוס' לעיל ל"ע ד"ה דמתחזיא כתבו נראה דל"ג על ארעא דלא לריך כדאמר צפ' מלות חליצה (ק"ו ע"צ סס) ע"ש, ומיהו רבינו צסמוך (סי' ל"ג סדורא דחליצה) כתב וז"ל צרישא לריכין למיחצ צהבוא דינא חמשה וכו' ושדיא רוקא נפישא על ארעא קמי יצם ולריכין דייני למיחזי רוקא כי נפיק מפומא דיצמה וכו' הנה כתב

שיראה עליכן מדלח כחיב
 זמיס: ורוק יזמה. דכחיב
 לעיני הזקנים וחללה וירקה:
 דם לפור. של מלורע ששוחטו
 אל כלי חרס על מים חיים
 ולריך שלא יתן מים חלל
 כשיעור שיהא דם לפור ניכר
 זכנ: חולצין חע"פ שאין
 מכירין. יבם ויזמה שזאו

שוטה ורוק יבמה, משום רבי ישמעאל אמרו אף דם ציפור. (ג) אמר רבא אמר
 רב סחורה אמר רב הונא (יבמות קו.) חולצין אף על פי שאין מכירין וממאנין
 אע"פ שאין מכירין ואין כותבין גט חליצה וגט מיאון אלא אם כן מכירין
 וחוששין לבית דין טועין, רבא דידיה אמר אין חולצין אלא אם כן מכירין ואין
 ממאנין אלא אם כן מכירין וכותבין גט חליצה וגט מיאון אף על פי שאין
 מכירין ואין חוששין לבית דין טועין. (כד) (שם לט:) ואישתמודענוהי דאחוהי
 דמיתנא דמן אבוהי היא פליגי בה רב אחא ורבינא, חד אמר בעדים וחד אמר

לפנינו לחלוץ ואין לנו מכירין זו שהיא יזמה נזקקין לכן ז"ד וחולצין: וממאנין. ז"ד נזקקין למיאון חע"פ שאין מכירין: ואין
 כותבין גט חליצה. עדים כרוחין בחליצה וזמיאון אין כותבין ונחנין לה להיות זידה לזכות אח"כ מכירין שהן יבם ויזמה
 והשחא דאין כותבין אח"כ מכירין אי נמי לאו יזמה הוא לא נפיק חורבנה מיניה דכל כמה דליח לה גע חליצה לא נסבי לה:
 חוששין לז"ד טועין. אם כחצו לה עדים ראינו שחלצה בפנינו מפלוני ואפי' לא כחצו ואישתמודענוהי חיישינן שמא תראה
 גע זה לז"ד אחר ויסמכו עליו ולא יבדקו אם פלוני זה הכחצו זגט יזמה הוא אם לאו ושיאו אותה ויהיו טועין בהלכה שאין
 יודעין שחולצין וממאנין חע"פ שאין מכירין: ואישתמודענוהי וכו' בעדים. שריך להביא שני עדים שהוא אחי המת מאביו:

משנה הלכות

על ארעה כלומר רוק שנראה זבי דינא על ארעה חבל
 דוקא שראו הכ"ד אותו רוק על הארץ וזגמ' הגירסא
 לזי דינא וזחוס' גרסי זבי דינא והבן. ורבינו לא הביא
 כלל הא דינא דחללה שום וכיוצא בו וגם הא דרקקה דם
 ועיין רא"ש מה שכתב על הרי"ף עעם למה השמיע בני
 ועכשיו נוכחו לומר שלא תאכל כלום קודם החליצה.

והחוס' ד"ה ורצח הקשו על גירסא זו והעלו דגרסי'
 כגירסת ספרים ישנים זדרב סחורה לא חיישינן וזדרבא
 חיישינן לז"ד טועין ע"ש וגירסת רבינו הוא כגירסת
 הספר ודלא כחוס' ועיין רי"ף ורצח ידידיה אמר וכו'
 ולא חיישינן לז"ד טועין מ"ע דזי דינא זחר זי דינא
 הוא דלא דייקו חבל זחר עדים דייקי והלכה כרצח
 ועיין נמק"י שם והרא"ש ז"ל כתב ורצח ידידיה אמר אין
 חולצין אח"כ מכירין וכו' דחיישינן לז"ד טועין והלכה
 כרצח והוא כגירסת החוס' נמלא לכאורה הא הלכתא
 חלוי' בחלופי גירסאות ועיין מאירי שביא גירסת
 החוס' ויש גורסין כאן ולא חיישינן לז"ד טועין וליין
 המליין רש"י וכו"ה זבל' גדולות כל' יבום וחליצה והר"ח
 מוצא כרצח"א והרי"ף.

ומ"ש להסתפק אי היבם לריך לראות הרוק או סגי
 זדיינים הרוחים עיין חוס' ק"ג ע"א ד"ה
 והחולצת מן הסומא חליצה כשרה כחצו דם"ד למעט
 משום דכחיב וירקה זפניו דהוי כמו לעיניו קמ"ל דלא
 וכ"כ הרשב"א והריע"ז"א שהסומא חולץ לכתחילה אפי'
 במקום שאר אחים ומחני' דקתני החולצת זדיעבד לאו
 דוקא והמאירי כתב דרק זדיעבד הסומא חולץ וכ"כ
 הרמב"ם פ"ד מיבום ה"ה ומיהו לענין ראיית היבם
 כתב המאירי נמי דאינו לריך לראות.

ובש"ע (סי' קס"ט ס"ח) לריך שיכירו שהוא אחי המת
 ושהיה בעולמו זזאת היא אשת המת ואפי' אין
 כאן חלל עד אחד שמעיד עליהם או אפילו קרוב או אשה
 או עבד או שפחה או קטן שהוא מכיר ונזון נאמן זכך
 וזחש' מהריב"ל ח"צ סי' מ"ע זזשעת מעשה אין אשה
 וקרוב נאמנים, וזחש' מהרשד"ם סי' רל"ע ח"ע דאפילו
 מפי כתב מהני להכיר אותה.

(ג) אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא חולצין
 חע"פ שאין מכירין וכו'. זגמ' כגירסת
 רבינו ופרש"י חולצין חע"פ שאין מכירין יבם ויזמה
 שזאו לפנינו לחלוץ ואין לנו מכירין זו שהיא יזמה
 נזקקין לכן ז"ד וחולצין, לפיכך הואיל ונזקקין להם
 חע"פ שאין מכירין אותן אין כותבין גט חליצה עדים
 הרוחים זחליצה וזמיאון דחיישינן לז"ד אחר שתראה
 להם גע זה ויסמכו עליו ולא יבדקו אם פלוני זה הכחצו
 זגט זה יזמה הוא אם לאו ושיאו אותה ויהיו טועין
 זהלכה שאין יודעין שחולצין וממאנין חע"פ שאין
 מכירין. ורצח ידידיה אמר אין חולצין אח"כ מכירין
 לפיכך הואיל ואין חולצין אח"כ מכירין כותבין גט חליצה
 ולא חיישינן שמא טעו ז"ד ראשון וחללו זלא הכרה

(כד) ואישתמודענוהי (שם ל"ע ע"ז) ואף רב יהודה
 סבר אין כופין מדאחקין רב
 יהודה זגיטא דחליצה איך פלוניח זח פלוני אקרצת יח
 פלוני יזמה קדמנא לזי דינא ואשתמודענוהי דאחוכ
 דמיתנא מאבא ניהו ואמרי ליה אי זבית ליבם יבם וכו'
 אשתמודענוהי פליגי זכ רב אחא ורבינא חד אמר
 זעדים וחד אמר אפילו קרוב אפילו אשה והלכתא גלויי
 מילתא זעלמא הוא ואפילו קרוב ואפי' אשה. ומפשטות

אפילו אשה ואפילו קרוב, גלויי מילתא בעלמא הוא. (כה) [פסק] והיכא דנפלה ליה יבמה ושבקה לדידה וקדשה לאחתה אסירן ליה תרוייהו, דתנן (שם מא.) שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה משום רבי יהודה בן בתירה אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה מעשה, חלצו אחים או כנסו יבמה את אשתו, מתה היבמה יכנסו את אשתו, מת היבם מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה. ואמר שמואל הלכה כרבי יהודה בן בתירה, אלמא יש זיקה וכיון דיש זיקה אסירן ליה תרוייהו ומפיק לה להא דקדיש בגיטא וליבמתה בחליצה דקתני סיפא מת היבם מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה. ואי מתה יבמתו מקמי דליתן גיטא ומקמי דליחלוץ לה שרי ליה למינסבה להא דקדיש, דתנן מתה יבמתו יכנסו את אשתו. ואם מתה הא דקדיש, שרי ליה ליבמה ליבמתו, דאיבעיא להו מתה אשתו מהו ביבמתו רב ורבי חנינא דאמרי תרוייהו מתה אשתו מותר ביבמתו

גלויי מילתא. וכלגלויי מילתא לא צעי עדים דמילתא דעבידא לגלויי לא משקרי אינשי, ובגמ' מסיק וכלכחא גלויי מילתא בעלמא הוא ואפי' קרוב ואפי' אשה: שומרת יבם שקידש. אחד מן האחין את אחותה לאחר שנפלה זו לפניכם והזקקה לכולן: המתן. מלכנס דקא פגעח בלחוח זקוקה: שיעשה מעשה. שיכנסו האחין את היבמה או יחלצו וחקק זיקחה ממך: מתה

היבמה יכנסו. דאפילו כנסה ומחה מותר בלחוח: מת היבם. ולא נותר לו את אלה זה: ואת אשה אחיו בחליצה. אבל יבומי לא דלחוח גרושחו היא: יש זיקה. וחלימה למיסרח עליו: דאיבעיא להו כו' מכו ביבמתו. מי אמרינן כיון דמחה פקע איסור לחוח אשה ושריא או דלמא אע"ג דפקע איסור לחוח אשה קם עליה באיסור אשה אח הוהיל ונאסרה עליו שעה אחת בשעה שחיכה זקוקה ליבם ואין קורא בה יבמה יבא עליה הרי היא כאשה אח שיש לה צניס ואסורה עולמית עליו:

משנה הלכות

הדברים נראה דאפילו בשעת מעשה כשצאו לצ"ד נאמן קרוב או אשה.

חשד באיסור ובממון, אלא פירושו על הכרח העדים, שכל ששמעו שנים שלא בשעת מעשה מפי קרוב או מפי אשה מסיחין לפי חומס שזהו אחיו של מת מלד האב יכולין עכשיו להעיד בצ"ד ע"פ מה ששמעו מאותו קרוב או אשה הוהיל ובשעה ששמעו לא היה שם דבר שהיה בו חשש שקרות. וכן נראה דעת גדולי הפוסקים (הרי"ף סי' נ' וכן הבין הריב"ש סי' קפ"ב והגהות מ"י פ"ג מגירושין) ואף הם מביאים ראיה ואינה מכרעת, וגדולי הדורות נוטים לומר שאף בשעת חליצה נאמנים ואף הם סבורים לישב דברי הגדולי הפוסקים לדעת זו ואף גדולי המחברים (רמב"ם פ"ד מיבום הל"א ופ"ג מג' הכ"ע) אלא שהדברים נראין כדעת הגאונים ע"כ.

ולבאורה ז"ע לפמ"ש לעיל בסמוך (סי"ק י"ע) דמכ"ע חליצה צלילה פסולה משום דיני ממונות שבה שכרי מקבלת הכחוצה וכמ"ש הנמק"י ובש"ע ח"כ אמאי מהימן הא קי"ל דאין דיני ממונות פחות משנים ולדברי רבינו שכח לעיל דחליצה צלילה דיעבד כשרה ח"כ לא חיישינן לדין ממונות אחי שפיר אבל לרוב הפוסקים שפוסלים חליצה צלילה משום דיני ממונות שבה למה נאמנין הרי יוליאו ממון על ידי זה, וחולי מכ"ע כתב הרי"ף דאשחמדעינן דלחוח דמיחנא מאבא הוא וכיון דמודעי ליה הכי איחזק גבי [הכוח] סכדא מפומא דהאי קרוב או מפומא דהאי איחחא דהאי ניהו פלניא והא ניהי פלניחא הלכך שרי ליה לסכדא למסמך אפומיה ולמסכד עלוי דהכוח (גברא) או עלוי הכ' אחחא בין לענין ממונא בין לענין איסורא ועיין חוס' חד מקמאי מה שהאריך בדבריו.

ובש"ע הל' חליצה (סי' קס"ע ס"ח) כתב לריך שיכיר שהוא אחי המת ושהיה בעולמו וזאת היא אשה המת ואפי' אין כאן אלא ע"א שמעיד עליהם או אפילו קרוב או אשה או עבד או שפחה או קטן שהוא מכיר ונצו נאמן בכך ע"כ ובצאה"ע הביא בשם מהריב"ל להחמיר כדעת הרי"ף דבשעת מעשה לא מהימני ובפמ"ש הביא שהב"י השיג על זה צס"י קנ"ז גס צס' גע פשוט לעיל סי' ק"כ סק"ד כתב דיש לדחות דברי מהריב"ל ומיהו מדברי המאירי נראה דמסכים עם השיעור להחמיר ול"ע.

וראיתי להמאירי ז"ל דנחלקו החכמים בצירור היכר זה אם דוקא שיחברר להם בעדים כשרים או אם אפשר לסמוך על כך מפי קרוב או מפי אשה ופירשו כאן גלויי מילתא בעלמא הוא ואפילו מפי קרוב או אשה ומ"מ כתבו מקלח גאונים שאין הענין שאם אין הצ"ד מכירין שיסמכו לחלוץ על פי עדות הקרוב או האשה המעידים שבודאי צו יש כאן חשד ואין זה גלויי מילתא בעלמא אדרבה שמה הקרוב והאשה משקרים ויש כאן

(כה) [פסק] והיכא דנפלה ליה יבמה ושבקה וכו'. יבמות (מ"א ע"א) משנה שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה משום ר' יהודה בן בתירה

שמואל ורב אסי דאמרי תרוייהו מתה אשתו אסור ביבמתו, והלכה כרב, ואמרינן אמר רבה מאי טעמא דרב, הואי יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתירה הראשון, וקיימא לן דהיכא דפליגי רב ושמואל באיסורי הלכה כרב. והילכתא כל היכא דנפלה ליה יבמה ושבקה לדילה וקדשה לאחתה אסירן ליה תרוייהו, ואם מתה יבמתו שריא ליה הא דקדיש, ואי מתה הא דקדיש שרי ביבמתו. (פו) אמר רב יהודה אמר רב (שם ל.) כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה, דבעידנא דנפל קמיה אחות אשתו הואי, שויה רבנן כאשת אח שיש לו בנים דאף על גב דמתה אשתו לא משתריא ליה. ומאן דחליץ ליבימתיה והדר נסבה, אי נמי נסבה אחוה ויליד מינה וולד, ההוא ולד כשר הוא דאיתמר (כו) (שם י:) החולץ ליבמתו וחזר וקדשה אמר ריש לקיש הוא אינו חייב על חלוצה כרת והאחין חייבין על חלוצה כרת ובין הוא ובין האחין חייבין על הצרה כרת, ורבי יוחנן אמר בין הוא ובין האחין אין חייבין לא על חלוצה כרת ולא על צרה כרת, והילכתא כרבי יוחנן. איתמר נמי (שם יא.) הבא על יבמתו וחזר ובא הוא או אחד מן האחים על צרתה, פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר בעשה וחד אמר בכרת, מאן דאמר

מי"ט דר"ז. דשרי כרי נאסרה עליו טעם אחת: שהותרה. בשעת נפילה: ונאסרה. כשקדש זה אחותה: להיתירה הראשון. ולא כיו כיבמה שנאסרה עליו בשעת נפילה שלא הי' לה יחור מעולם אבל זו הותרה בשעת נפילה ועיין חו"מ ד"כ מ"ע דר"ז: כאשת אח. ואפי"ג דכדר איחזיח: אחות אשתו כו"ל. שרי אשתו כיחור קיימת שכיח אחותה ואף שמתה אח"כ נאסרה עולמית: והדר נסבה. כלומר נשא אח חלוצתו, או שאחד מן האחים נשא חלוצת אחיו: וחזר וקדשה. וקידושין חופסין לו זה דחינה עליו

אלא בלאו דכתיב אשר לא יבנה אח בית אחיו כיון שלא בנה שוב לא יבנה: על הנדה כרת. אם היחב לה לכה ונפטר בנחליהם של זו דכתיב בית חלוץ הנעל בית אחד הוא חלוץ ואין חלוץ שני בחיס, אחת לכה חמורה לעמוד על כולם באיסור אשה אח בכרת שנפטר מהן כדמפרש: חד אמר בעשה. בית אחד הוא בונה ואין בונה ב' בחיס ולאו הכא מכלל עשה עשה:

משנה הלכות

אימא חישתרי קמ"ל הא נמי חנינא שני אחין נשואים שתי אחיות מה אחד מהם ואח"כ מחה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית כו"ל ונאסרה עליו טעם אחת מה"ד החס הוא דאידיהי לה מכאי ביתא לגמרי אבל הכא דלא אידיהי לה מכאי ביתא לגמרי אימא מיגו דחזיא להאי נשוי נכריח חזיא נמי להאי קמ"ל.

ומלשון בגמ' משמע שכיח אסורה מדאורייתא דיליף לה מקרא (דברים כ"ה) יבמה יבא עליה וכו' ואמרו הרי היא כאשה אח ונאסרה באיסור אשה אח, אמנם מלשון רבינו שכתב שיוכח רבנן כאשה אח שיש לו בנים דאפי"ג דמחה אשתו לא משתריא ליה משמע לכאורה דהוא מדרבנן, ולשון הרמב"ם פ"ז מהל' יבום וחליצה ה"א ג' אחין ב' מהן נשואין וכו' הרי אלו פעורות מן החליצה ומן היבום האחת מפני שהיחב אחות אשתו בשעת שמת אחיו הראשון נאסרה לעולם משום אשה אח כדן אשה אחיו שלא הי' בעולמו והנכריח משום לרחה ועיין כ"ה שם. ועיין עוש"ע א"ע סי' קע"ה בצ"י וב"ח שם ובש"ע ס"א.

(כו) החולץ ליבמתו וחזר וקדשה. (שם י' ע"ב) עיין מש"כ לעיל בזה (ס"ק י"ב) וכיחא דחלץ וקא בעי מיכדר יבומי וכו'.

אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך מעשה חלץ לה אחיו או כנסה יבום אח אשתו וכו' כלשון רבינו. ובגמ' אמר שמואל הלכה כדברי ר' יהודה צ"ב פרש"י דיש זיקה ואלימא למיסורא עליו וז"ש רבינו הלכה כרבי"צ אלמא יש זיקה וכו' ובגמ' איבעיא להו מחה אשתו מהו ביבמתו רב ורבי חנינא דאמרי תרוייהו מחה אשתו מותר ביבמתו שמואל ורב אסי דאמרי תרוייהו מחה אשתו אסור ביבמתו וכו' וכחז רבינו הלכה כרב דכללא הוא בידינו הלכה כרב באיסורי וכמו שסיים רבינו. ובש"ע סי' קנ"ט ס"ה היבם אסור בקרובות זקוקתו אפי' מחה קודם שייבם או יחלוץ בין שהוא יבם אחד בין שהן שני יבמים לפיכך אם קידש אחד מהם אחות זקוקתו אסור לו לכנסה מפני שכיח כאחות ארוסה עד שייבם אחיו או יחלוץ לזקוקה ופקעה הזיקה וי"א דוקה בקידוש אבל אם כנסה פקעה לה זיקה ומותר לבא עליה קודם שייבם או יחלוץ אחיו.

(כו) אמר רב יהודה אמר רב וכו'. (יבמות ל' ע"א) אמר רב יהודה אמר רב וכו' אסורה מאי קמ"ל חנינא הרי זו אסורה עליו עולמית כו"ל ונאסרה עליו טעם אחת מהו דחייח הכא דלא איחזיח לה בנפילה ראשונה לה דאיחזיח לה בנפילה ראשונה

בעשה כרבי יוחנן ומאן דאמר בכרת כרבי שמעון בן לקיש, וקיימא לן כל היכא דפליגי רב אחא ורבינא בכל התורה כולה הילכתא כמאן דמקל, הילכך הוולד כשר. (בבא מציעא פ"ג) והיכא דמתה יבמה בין מקמי דליחלוץ לה ובין לבתר דליחלוץ לה שרי למינסב אחתה, דתנן (שם מט.) יבמתו שמתה מותר באחותה, חלץ לה ומתה מותר באחותה, ואסור באמה, דקיימא לן הילכתא כשמואל דאמר (בבא מציעא פ"ג) שומרת יבם שמתה אסור באמה וכן באם אמה ובאם אביה ובבתה ובבת בתה ובבת בנה. (שם פ"ג) והיכא דאיכא תרתין נשי אחוואתא דנסיבא לתרי אחי והא אית לה בריתא מעלמא ואתו תרי אחיהון ונסיביבון ומיתו הנך דהוו נסיבין להנך אחוואתא בלא בני, האי דנסיב חדא מיבם אמה דאיך וההוא דנסיב איך מייבם אמה, דתנן (שם כו.) היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה, האסור לזה מותר לזה והאסור לזה מותר לזה, וזו היא שאמרו אחותה כשהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת. (בבא מציעא פ"ג) והחולץ בבית דין הדיוטות דלא הווי ידעי כל סדר חליצה, כיון

מ"ד בעשה כר"י. דאמר איכו שליחותא דאחין קעביד וכי סיכא דלדידיה הויא לרב בעשה לאחים נמי הויא בעשה: ומ"ד בכרת כר"ל. דאמר לאו שליחות לאחים קעביד כלכך הוא נכי דקאי עלכ בעשה אבל אחים כדקיימו קיימו באיסור אשת אח: הוולד כשר. דאין ממזר אלא מחייבי כריתות ולמעלה: יבמתו שמח מותר בחלוקה. בגמ' אמר רב יוסף כלן שנה רבי משנה שאינה לריכב ופרש"י דזיל קרי בי

רב הוא עליה בחיייה שלא נאסרה אחותה אלא בחייה: ואסור באמה וכו'. כשמואל. ואע"ג דרב פליג עליה ואמר שומרת יבם שמח מותר באמה דאין זיקה וכלכחא כוחיה דרב באיסורא, נכח קיי"ל כשמואל משום דאמוראי דתראי שקלי וערו לחרץ אליבא דמ"ד יש זיקה, אי נמי לפי שקיי"ל יש זיקה כרב אשי שפסק דיש זיקה, (עיי' רא"ש וק"י שם) ובגמ' ואסור באמה ורבינו כוסף וכן באם אמה וכו' עד ובבת בנה, ועיין לשון רי"ף היבמה שמח עד שלא נתיבמה ולא חללה אסור היבם באמה או בבתה וכו' וכן כל הקרובות האסורות לו מחמת אשתו אסורות לו מחמת זקוקתו ע"ש: תרתין נשי אחוואתא. שתי אחיות שנשאו לשני אחים, וכיו לכס לזו בת מאיש אחר קודם נשואיה, ובבנות האלו נשאו לשני אחים אחרים של נשואי האחות שהם אמהות של בני בנות, ומחו נשואי האחות שהם האמהות של בני בנות נשי שני האחין כנותרין, נמלא חמותו של זה המחייבמת לאחיו שהיא מותרת לו, וכן חמותו של שני מחייבמת לו שהיא מותרת לו: אסורה על זה איסור ערוה. שהיא חמותו: הדיוטות. שידעו לקרות כעין דיינין אבל בשאר הלכות אס לא ידעו אינו מעכב דיכולין לשאול, ומשמע דרק דיעבד מכני הדיוטות, אבל בחוס' (יבמות ק"י ד"ה מלוא) כתבו אבל בשאר דברים אין לריך שיכוי בקיאותו בכן משמע קלח דאפי' לכתחילה, ומדברי רבינו מפורש דדוקא דיעבד שכתב כיון שעבר וכללה, וכן מפורש בירושלמי ר"פ מלוא חליצה דלכתחילה לריך זקנים, ובש"ע סי' קס"ט סי"א משמע דאפי' לכתחילה, שכתב מלוא חליצה בג' דיינים וכו' ואפי' הם הדיוטות ובפ"ח ש' אות ב' כ' לעי' בתש' שיבת ליון סי' ל"ח ול"ט שלא הביאו דרבינו ז"ל החמיר לכתחילה

משנה הלכות

בבא מציעא פ"ג והיכא דמתה יבמה וכו'. (יבמות מ"ט ע"א) יבמתו שמח מותר באחותה חלץ לה ומח מותר באחותה, נשאת לאחר ומח מותר באחותה. ובגמ' שם כ' ע"א אשתו שמח וכו' יבמתו שמח וכו' אמר רב יוסף כלן שנה רבי משנה שאינה לריכב ופרש"י דזיל קרי בי רב הוא עליה בחייה שלא נאסרה אחותה אלא בחייה. ועיין עוש"ע סי' ע"ו.

בכדי לא פקעה. א"ל אב"י לרב יוסף הא דרב יהודה דשמואל הוא וכו' אמר רב כהנא וכו' אן כהדיא מחנינן אמר רב יהודה אמר שמואל שומרת יבם שמח אסור באמה אלמא קסבר יש זיקה ואזדא שמואל לעעמיה דאמר שמואל הלכה כר"י בן בחירה ולריכי וכו'. וכ"פ בש"ע א"ע סי' קנ"ט סי"ב ע"ש.

ל **והיבא** דאיכא חרתין. (משנה כ"ו ע"א) ארבעה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות וכו' היכה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה וכשניה אסורה על זה איסור ערוה האסורה לזה מותרת על זה והאסורה לזה מותרת לזה וזו היא שאמרו אחותה שהיא יבמתה או חולצת או מחייבמת. ועיין רמב"ם פ"ז מהל' יבום וחליצה ה"ב ובעוש"ע א"ע סי' קע"ב.

לא **והחולץ** בנ"ד הדיוטות. (שם ק"א) מלוא חליצה בשלשה דיינין ואפילו שלשתן הדיוטות, ובגמ' שם ומאחר דאפי' שלשה הדיוטות דיינין למה לי

בבא מציעא פ"ג שומרת יבם שמח אסור באמה. בגמ' שם (י"ז ע"ב) תנן יבמתו שמח מותר באחותה באחותה אין באמה לא הוא הדין אפילו באמה ואידי דתנא רישא אשתו שמח מותר באחותה באחותה אין אבל באמה לא דכוי לה איסורא דאורייתא תנא נמי סיפא מותר באחותה. ורב יהודה אמר שומרת יבם שמח אסור באמה אלמא קסבר יש זיקה ולימא הלכה כדברי האומר יש זיקה כו' אלא אי אמר הכא הו"א מחיים אבל לאחר מיתה פקעה לה זיקה קמ"ל דזיקה

שעברה וחליצה חליצתה כשירה, דתנן (שם קא.) מצות חליצה בשלשה דיינין (ב) ואפילו שלשתן הדיוטות, מאי טעמא, דכתיב בישראל כל דהו. (ג) תנו רבנן (שם קו.) חליצה מוטעת כשירה מעושת פסולה, גט מוטעה פסול מעושה כשר. גט מעושה היכי דמי, אי דאמר רוצה אני דכוותה גבי חליצה מעושת כי אמר רוצה אני אמאי פסולה, ואלא חליצה מעושת דפסולה היכי דמי דלא אמר רוצה אני דכוותה גבי גט מעושה כי לא אמר רוצה אני אמאי כשר, אלא הכי קאמר חליצה מוטעת לעולם כשירה גט מוטעה לעולם פסול

משנה הלכות

גב' לכתחילה סגי. כלכך איחזרר לן דמלות חליצה בג' זין לכתחילה זין דיעבד. ופי' ריב"ז ז"ל והשחא נכוג עלמא לאהדורי אחמשה ועעמא מאי משום פרסומי מילתא וכני דמלין אפילו בפסולין ופרסומי מילתא היינו לפרסם הדבר דחלוץ הוא ולא לינסבא לכהן אי"נ דליחו אינשי וליקפלו עלב.

לב) ומ"ש רבינו ואפילו שלשה הדיוטות מ"ע דכתיב בישראל אפי' כל דהוא. בגמ' ור' יהודה הדיוטות מנ"ל נפקא ליה מלעני וכו' ואידך (כלומר חכמים) כהוא לכדדבא הוא דאחא דאמר רבא לריכי דייני למיחזי רוקא וכו' ואידך נמי (כלומר ר' יהודה) אין הכי"נ אלא הדיוטות מנ"ל נפקא מבישראל לישראל כל דהו וכבר זיין המגיה על זה"ג שדרשא זו דר' יהודה הוא וחכמים ילפי מזקני ע"ש.

לג) ת"ד חליצה מוטעת כשרה. שם (ק"ו ע"א ח"ר חליצה מוטעת כשרה אי זו היא חליצה מוטעת אמר ר"ל כל שאומרים לו חלוץ ובכך אחכ כונסם א"ל ר' יוחנן אני שונה בין שנחכוון הוא ולא נחכוונה היא בין שנחכוונה היא ולא נחכוון הוא חליצה פסולה עד שיחכוונו שניהם כאחד ואח אמרת חליצה כשרה אלא כל שאומרים לו חלוץ לה ע"מ שחתן לך מאחים זו וכו', עו"ש ח"ר חליצה מוטעת כשרה גט מוטעה פסול חליצה מעושת פסולה גט מעושה כשר היכי דמי אי דאמר רוצה אני אפי' חליצה נמי ואי לא אמר רוצה אני גט נמי לא הכי קאמר חליצה מוטעת לעולם כשר וגט מוטעה לעולם פסול חליצה מעושת וגט מעושה זימנין כשר וזימנין פסול הא דאמר רוצה אני הא דלא אמר רוצה אני. דחניא יקריב אוחו מלמד שכופין אוחו יכול בעל כרחו ח"ל לרלונו הא כי"ל כופין אוחו עד שיאמר רוצה אני. וכן אחכ מולא בגיטי נשים כופין אוחו עד שיאמר רוצה אני. ועיין א"י ס' חרע"ג.

ובבב"ע ח"ע ס"ג חליצה מוטעת שאומרים לו חלוץ לה ע"מ שחתן לך מאחים זו חליצה כשרה אפילו אינה נוחתת לו כלום ואפילו כפל הכנחי ואפילו

הא קמ"ל דבעינן שידועים להקרות כעין דיינים חנינא להא דחנו רבנן מלות חליצה בשלשה שידועין להקרות כעין דיינים, והנה ביאר רבינו בית דין הדיוטות דלא הוו ידעי כל סדר חליצה משמע דלכתחילה גם בשאר דברים לריכין להיות בקיחין בהם ולאו דוקא בקריאה וכו' לכאורה כדעת הנמק"י שם המפרשים דלא קרי לכו הדיוטות אלא משום דלא בעי להיות סמוכין אצל מ"מ לריכים שידעו הלכות חליצה, ומיהו יש לומר דחלוק ביניהם עכ"פ דלנמק"י הו"ל כאין יודעין לקרות דאפילו דיעבד פסול ולרבינו דיעבד כשר כשאין יודעין בשאר הלכות רק בקריאה פסול ולכן כתב והחלוץ דיעבד צ"ד דלא הוו ידעי כל סדר חליצה כשר ועיין צ"י ס' קס"ע ד"ה ומ"ש רק וכו', ומיהו עיין חוס' שם ד"ה מלות חליצה אצל בשאר דברים אין לריך שיכיו בקיחין בהן וכי לא עשו בעוב יוכלו לישאל לבקיחין אצל קריאה אם לא ידעו להקרות לא יוכלו לישאל לבקיחין אם הקרו יפה, ולכן דייק רבינו צ"ד הדיוטות דלא הוו ידעי וכו' אצל אם לא ידעי להקרות הנ"מ דחליצה פסולה הוא.

ופסק רבינו דשלשה לכתחילה ובמשנה שם מלות חליצה בג' ר' יהודה אומר בחמשה ואמר רבא אר"י (שם ע"ב) הלכה מלות חליצה בג' הואיל וסחם לן חנא כותיה וכחצ הא"י ס' חרס"ד וכן מסקנא דשמעא כדאמרין דר זביה ר' יהודה ממה שהיה אומר מלות חליצה בה' ומודה לרבנן דהויא חליצה בג' וחנו נמי חללה בשנים או בשלשה ונמלא אחד מהן קרוב או פסול חליצתו פסולה ר"ש ור"י הסנדלר מכשירין וא"ר יוסף בר מניומי אר"י אין הלכה כאוחו הזוג הא אמרה ר"י חדא זימנא דאמר רבא אמר ר"י הלכה מלות חליצה בשלשה הואיל וסחם לן חנא כותיה לריכא דאי איחמר הכ קמייחא הו"א ה"מ לכתחילה אצל דיעבד חרי נמי קמ"ל פי' קמ"ל אין הלכה כאוחו הזוג דאע"ג דיעבד הוא כדקחני חללה בשנים וקחני מכשירין ואי איחמר בהא הו"א ה"מ דיעבד פי' הו"א ה"מ דסגי בחלת דיעבד כדקחני חללה בג' ונמלא אחד מהן קרוב או פסול פסולה הא כולן כשרין חליצה כשרה אצל לכתחילה ליבעיא חמשה כר"י קמ"ל דאפי'

גט מעושה וחליצה מעושה אמר רוצה אני כשירין לא אמר רוצה אני פסולין. (ד) והילכתא החולץ למעוברת והפילה צריכה חליצה מן האחים כרבי שמעון בן לקיש, דאיתמר (שם לה:): החולץ למעוברת והפילה רבי יוחנן אמר אין צריכה חליצה מן האחים חליצת מעוברת שמה חליצה וביאת מעוברת שמה ביאה, רבי שמעון בן לקיש אמר צריכה חליצה מן האחין, והילכתא כרבי שמעון בן לקיש דקיימא לן כל היכא דפליגי רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש הלכה כרבי יוחנן לבר מהני תלת כרבי שמעון בן לקיש. חדא הא דאמרן, ואידך (שם לו:): דתנן המחלק נכסיו על פיו וריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להם הבכור דבריו קיימין, ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום, כתב בין בתחילה בין באמצע ובין בסוף לשום מתנה דבריו קיימין, ואמר רבי שמעון בן לקיש (שם לו:): לעולם לא קנה עד שיאמר פלוני ופלוני ופלונית ירשו שדה פלונית פלונית ופלונית שנתתם להם במתנה וירשום, ואידך דתנן הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו האב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן והבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב, מכר האב מכורין עד שימות, מכר הבן אין ללוקח כלום עד שימות האב, ואיתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח, ורבי שמעון בן לקיש אמר קנה לוקח, רבי יוחנן סבר קנין פירות כקנין הגוף דמי רבי שמעון בן לקיש סבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, והילכתא

כחצו ותנו גט לאשחי כרי אלו יכחצו ויתנו כילכך דמי לחנאי בני גד ומכני ציב חנאי: חליצה מעושה דפסולת. עיין לעיל בסמוך מה שפירשתי: אין לריכה חליצה. דכך חליצה מעלייתא היא: שמה חליצה. כיכא דכפילת דאיגלאי מילתא דבא חליצה כואי: והילכתא כרשב"ל. בגמ' אמר רבא הלכתא כוותיה דר"ל דכני חלה חדא הא דאמרן וכו': על פיו. אחרי דברי פיו ולא בסתם ירושה כשחיקה: וריבה לאחד וכו'. דלכולן נחן בחייו ואין ירושה ליעול ככורה ולא הפשעים ליעול כשוכה אלא מה שריבה ריבה ומה שמיעט מיעט: ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום.

דמחנה על מה שכתוב בחורב ותנאו זעל כואיל ולא חילק לפשעים כשוכה ולכור פי שנים: בתורה. נתן שדה פלונית לפלוני וירשנה: באמצע. ירש ונתן לו: בסוף. ירש ונתן לו: לעולם. לאו אמחני' פליג אלא אהא דכי אחי רבין אמר ירש פלוני שדה פלוני ונתן שדה פלוני לפלוני ר' יוחנן אמר קנה אפילו כהי דירושא דמדאדכר לשון מחנה כהאי שער לואה לחד מינייהו כולכו נמי מחנה ניכוה ור"ל אמר לעולם לא קנה הכהא דירושא דאמרינן להאי הוה מחנה ולהאי ירושה עד שיאמר כו' דתיקו לשון מחנה אחריו: אחר מוחו. שכתב מהיום ולאחר מיחה ואין לאב זכון אלא אכילה פירות בחייו: מכר האב מכורין. לכול הלוקח פירות כל ימי חיי האב שזכה בזכות שכיב לו לזכר בן: ומת הבן כו' לא קנה. אפילו לכשימות האב

משנה הלכות

אמר לה בשעת חליצה על מנת שלא תנשא לאיש וכפל תנאו אינו כלום (תש' הרא"ש כלל נ"ב) ואע"פ שהחליצה כשרה אף אם לא נתן לו מ"מ חייבה ליתן לו כשאר שטר שכיר לעשות מלאכתו, אמרו לו חלוץ לה ובכך אהה כונסה וכו' וכיוצא בדברים אלו אינה חליצה להחירה כיון שלא נתכוין להחירה אבל נפסלה בכך מלכחייבם וכופין אפילו בשועים לחלוץ לה חליצה כשרה ע"ש פרטי דינים.

חליצה ויבום היא השתא נמי חגלי מילתא למפרע ור"ל אמר חגלי מילתא למפרע לא אמרינן ואב"א קרא ר' יוחנן סבר וכן אין לו וכה לית ליה ור"ל ס"ל וכן אין לו עיין עליו.

ובגמ' שקו"ט עד תניא כוותיה דר"ל החולץ למעוברת והפילה לריכה חליצה מן האחין אמר רבא הלכתא כוותיה דר"ל דכני חלה, חדא הא דאמרן אידך דתנן המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד והשוה להם את הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום וכו' ואמר ר"ל לעולם לא קנה עד שיאמר פלוני ופלוני יירשו שדה פלונית ופלונית שנתתם להם במתנה, ואידך דתנן הכותב כל נכסיו לבנו לאחר מוחו ונחלקו ר' יוחנן ור"ל, דר"ל אמר לא קנה לוקח קנין פירות כקנין הגוף דמי ור"ל אמר קנה לוקח קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי וכתב רבינו והלכתא כר"ל דכני חלה הכי איפסיק בגמ'. וכ"פ ברי"ף והרא"ש.

ובש"ע ח"ע (סי' קס"ד ס"ב) החולץ ליבמתו ונמלאת מעוברת וילדה אם הולד של קיימא אין החליצה

(ד) והלכתא החולץ למעוברת וכו' (יבמות ל"ה ע"ב) איחמר החולץ למעוברת והפילה ר' יוחנן אמר אינה לריכה חליצה מן האחין ר"ל אמר לריכה חליצה מן האחין, ר' יוחנן אמר אינה לריכה חליצה מן האחין חליצת מעוברת שמה חליצה וביאת מעוברת שמה ביאה ור"ל אמר לריכה חליצה מן האחין חליצת מעוברת לא שמה חליצה וביאת מעוברת לא שמה ביאה. במאי קמיפליגי אי בעית אימא קרא ואיבעית סברה איבעית אימא סברה ר' יוחנן סבר אם יבא אליהו ויאמר דהא דאיעברת מפולי מפלח מי לאו ב

אם יש שם אב נכסים של אב, אמר עולא ואיתימא רבי יצחק נפחא הלכה כרבי יהודה. יתיב רבי חנינא קרא קמיה דרבי ינאי ויתיב וקאמר הלכה כרבי יהודה, אמר ליה רבי חנינא פוק קרי קראיך לברא דאין הלכה כרבי יהודה. תני תנא קמיה דרב נחמן בר יצחק אין הלכה כרבי יהודה, אמר ליה ואלא כמאן כרבנן, פשיטא דיחיד ורבים הלכה כרבים, א"ל אסמי, אמר ליה לא את הלכה אתניוך וקשיא לך ואפכתה ושפיר קא תנית, דמאי דאפכת שפיר אפכת, ואין הלכה כרבי יהודה אלמא במקום יבם לא ירית אב, ודוקא דיבם אבל חלץ לא. (זו) (יבמות צב:) שומרת יבם שנתקדשה בלא חליצה צריכה גט מאותו שנתקדשה לו ומותרת ליבם, דהכין אמר גאון שומרת יבם שנשאת בלא חליצה אם אין לה בנים תצא מזה ומזה, מבעל בגט ומיבם בחליצה, ואסורה להם עולמית משום

יולאי ירכו: בנכסי אחיו. כפשוטו וכמ"ס צסמוך: אסמי. לכולה מחני' דמשנה שאינה לריכב היא: אמר ליה לא. חסמייך דלח הלכה כרבי יהודה חתניך ומשנה לריכב היא: וקשיא לך. היכא שציק רבנן ועמיד כר"י ואפכת לך ושפיר עבדת דאפכת לך: שנתקדשה בלא חליצה. כשמואל דאמר בעניוחינו לריכב גט: ומותרת ליבם. שלא נאסרה

על יבם בשביל הקידושין שקדשה אחר, ומיכה להמקדש נאסרה שקנסוהו שלא יבא חוטא נשכר (ועיין ספר הישר לר"ח סי' כ"ג): שנשאת בלא חליצה. הלל מזה ומזה דבנישואין מיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים אבל בקידושין לא מיחלפא.

משנה הלכות

יש אב נכסים של אב, הכונס את יבמתו זכה בנכסים של אחיו ר' יהודה אומר בין כך ובין כך אם יש אב נכסים של אב. ובגמ' פשיטא וכו' סד"א הוהיל ואפסדה מיבום לקנסיה קמ"ל. ורבינו כתב ואי שצק איחחא דלא חזיא ליבומי וככ"ג לכ"ע כל האחין יורשין דהרי כיון דאינה ראויה ליבום ח"כ ליכא הו"א דליקנסיה ולכן כתב רבינו קודם הלכחא פסיקא לכ"ע דאי שצק איחחא דלא חזיא ליבומי אז לכ"ע יורשין לה אחוכ אם אין האב קיים וחשיב לה סדר נחלה בחורב (במדבר כז ה) ואל בני ישראל חדבר לאמר איש כי ימות ובן אין לו וכעצרתם את נחלתו לבתו ואם אין לו בת ונתחתם את נחלתו לאחיו וגו' ואם יש אב האב קודם כדחתן במשנה שם ובגמ' צ"ב קט"ז ע"א האב קודם לכל יולאי ירכו. והדר כ' רבינו החולץ ליבמתו הרי הוא כא' מכל האחין לנחלה. הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו המת ואפילו גירש מיד ואפילו במקום שיש אב דכתיב יקום על שם אחיו והרי קם.

משמע דפר"ח ז"ל כרבינו אבל רבינו שמחה צ"ר שמואל הוציא צ"ח סי' תרמ"ב כתב שנוטל פי שנים בנכסי אביו שמה לאחר היבום. וז"ל הא"ז סי' תרמ"ב ויש ללמוד מלשוננו ממה שכתב דיבם בנכסי המת כבן המת בנכסי המת הוא לכל מילי ח"כ היכא שמה אביהם לאחר יבום ה"ל ראוי וכ"כ בה"ג דהוי ראוי ואין היבם יורש חלק בכורתו של המת וכבר היה מעשה וכתב מורי הר" שמה צ"ר שמואל ז"ל וכו' ע"ש. ודברי רבינו הם דה' נחלות מוצא ברמב"ן ורשב"א, וכ"כ המאירי יבמות כ"ד וכ"כ הריעב"א והנמק"י וכן נראה דברי הרמב"ם פ"ב מהל' נחלות ה"ז ומיכה המאירי כתב דעת הרמב"ם כרש"י ורבינו שמחה ה"ל וע"ש במאירי דף מ' מה שכתב ודו"ק.

ובתב הרי"ף ז"ל וקיי"ל כרבנן וליחא לדריי וכ"פ בספר המקלוועות דאב במקום יבם לא ירית היכא שיבם היבם וכ"כ דפר"ח ז"ל הכונס את יבמתו וכו' ואע"ג שיש שם אב המיבם יורש את אחיו המת דיבם בנכסי המת כבן המת בנכסי המת הוא ואע"פ שאמרו עולא ור"י נפחא הלכה כר"י נדחו דברייהם ואין הלכה כר"י אלא כחכמים דאמרי הכונס את יבמתו זכה בנכסי אחיו וכן בהלכה.

ובמוש"ע (א"ע סי' קס"ג ס"א) המיבם את יבמתו זכה בנכסי המת ועומד במקומו ליעול חלקו בנכסי אביהם, ואפילו גירשה אח"כ מיד ובלבד שהיתה ראויה לו ליבם, ודוקא במוחזק כגון שמה אביהם ואח"כ מת אחיו קודם שחלקו אבל לא בראוי וכו', (ס"ב) החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד משאר האחים לנחלה ואם האב קיים הוא יורש הכל ואם מת יחלקו האחים ביניהם ע"כ ע"ש.

לז) שומרת יבם שנתקדשה בלא חליצה. (יבמות ל"ב ע"ב) ח"ר מנין שאין קדושין חופסין ביבמה שנאמר (דברים כ"ה) לא תהיה אשת המת החולה לאיש זר לא תהא בה הויה לזר ושמואל אמר בעניוחינו לריכב גט מספקא ליה לשמואל האי לא תהיה אשת המת אי ללאו הוא דאחא אי דלא חפסי צב קידושין. ח"ל רב מרי צר רחל לרב אשי הכי אמר אמימר הלכה כווחיה

וחיבא דכנס אשת אחיו הבכור נחלקו בו הפוסקים, דעת רבינו דאילו נוטל פי שנים בנכסי אביו שמת לאחר היבום דהוי ראוי ואין נוטל בראוי כבמוחזק וכן

דמיחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים. נתקדשה ולא נשאת, אם היה יבמה ישראל נותן לה שני גט ומותרת ליבם, ולמי שקידשה לו אסורה כדי שלא יהא חוטא נשכר. נשאת והיו לה בנים משני, אם היה בעל ישראל חולץ לה יבם ויושבת תחת בעלה ואפוקי לא מפקינן לה, דכיון דאשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ונשאת ואחר כך בא בעלה תצא מזה ומזה והוולד ממזר, אבל שומרת יבם אינה כן, שאם אתה אומר תצא נמצא אתה מוציא לעז על בניה. ואם היה בעלה כהן ויש לה בנים, אפילו חליצה אינה צריכה דכד חליץ לה יבם אסירא ליה, ולא מפקינן לה מיניה משום שלא תוציא לעז על בניה, ואסיר ליה למיקרב גבה כמה דאיתה ליבם בחיי, דכל ביאה וביאה דאזל לגבה קאי בעשה ומתבעי לאפרושה מיניה, וכד מאית יבם שרי

ועיין רי"ף ורא"ש וכגמ"ר רפ"י דיבמות, וז"י ח"ע סי' קנ"ט: נשאת והיו לה בנים משני. חולץ לה כיבם ויושבת תחת בעלה, והעטם משום שלא להוליא לעז על בניה, וס"ל רבינו דכיון דכא דאסורכ להמקדש כוא רק משום קנסא וכמ"ש בסמוך לא גזרו קנס על הבנים ולהוליא לעז עליהם ולכן לא חלא כימנו, ועיין מרדכי פ' האשה רבב צ"ט ע"ה

שעטם הגאון שמדמה לכו לנטען על אשה איש דמפלגינן בין היו להם בנים ע"ש. ונחלקו על הגאון ז"ל הרי"ף וברא"ש פ"י דיבמות וע"י חוס' יבמות שם ועיין ספר וכוזכיר פ' אחרי וברא"ש סי' קכ"ז ו' ובסוף יש"ש לבי"ק אוח ל"ד חילופי מנהגים בין בני ח"י ובני צבל ובא"ש סי' גט וחליצה כחוב אנשי מזרח כופין יבמה שיחלוץ לה ומחקימיה עס בעלה ובני ח"י מוליאין אוחה מזה ומזה, ועיין שו"ת רע"א סי' ר"ה ור"י: ואם ה' בעלה כהן ויש לה בנים. דכיון שאם יחלוץ לה חכ"י אסורה לכהן וחליצה לעז על הבנים, ומיכה בעלה הכהן אסור לכה עליה שכרי היא זוקקת ליבם (וי"ג צלאו דלא חכ"י אשה המת החולה)

משנה הלכות

דכיון דאשה שהלך בעלה למדינה ונשאת כולד ממזר מזה ומזה אם אשה אומר חלה אשה מוליא לעז על בניה ואם היה בעלה כהן ויש לה בנים ממנו אינה חולצת חלה פורש ממנה ואסור לו לכה עליה כל ימיו של יבם ואם מת כיבם מותרת לבעלה ואם מתו בניה צלא זרע בחיי האם חלה מצעל צגע ומיבם בחליצה אלו הדברים שנאמרו משום רב יהודאי גאון ז"ל. ואיכה מאן דאמר דהני מילי לאו דסמכי הן דליחיהון בגמ' ועוד דגרסינן צכדיא בחלמוד ארץ ישראל צזה המקום ובמס' גיעין צפ' הזורק יבמה שנשאת צלא חליצה רבי ירמיה אומר זה חולץ וזה מקיים ור' יוחנן אומר חלה ור' אילא אומר חלה אומר רב זבידא מחניחין מסייעא ליה לר' יוחנן הכונם אה יבמתו ולרחה נשאת לאחר ונמלאת זו חילונית חלה מזה ומזה ושלשה עשר דבר צה והא מחני' צשיש לה בנים היא דקחני והולד ממזר מזה ומזה שמעינן מינה דאפילו יש לה בנים ח"ר יוחנן חלה מדאמרין מחני' מסייע ליה ואסיקנא אלו דברי ר"מ שאמר משום ר"ע רביה וחכמים אומרים אין ממזר ציבמה הא ללחח מזה ומזה דברי הכל חלה וכו' וברור הוא חילין מילי דאשכחנן למקלח רבוותא ומילי דסברא נינהו דלא צבקינן חלמוד ערוך וחזינן צחר סברא ודאי אי חיתנהו להני מילי דמר רב יהודאי לא הוה שחיק גמרא מינייהו ע"כ. ומקלח רבוותא הם הרי"ח ודעימי' ועיין סמ"ג.

דשמואל, אומר רב אשי השתח דאמר חמימר הלכחא כווחיכ דשמואל אם היה יבמה כהן חולץ לה ושריא ליה איחגורי איחגר ח"כ מלינו חועא נשכר חלה אם היה יבמה ישראל נותן לה שני גט והותרה לו. אומר רב גידל אומר ר' חייא בר יוסף אומר רב יבמה קידושין אין צה נשואין יש צה וכו' דמיחלפא צאשה שהלך בעלה למדינת הים.

והנה רבינו כחב הכין אומר גאון שומרת יבם שנשאת צלא חליצה אם אין לה בנים חלה מזה ומזה וכו' נשאת והיו לה בנים משני אם היה בעלה ישראל חולץ לה יבם ויושבת תחת בעלה ואפוקי לא מפקינן לה דכיון דאשה שהלך בעלה וכו' חבל הרי"ף ור"ח פסקו דאפילו יש לה בנים חלה ולא חלקו בין אין לה בנים ליש לה בנים.

וז"ל הרי"ף ואיחמר משמיה דרב יהודאי גאון ז"ל (משמע לכאורה קלח דהצב"ג הוא רב יהודאי גאון וי"ל דרבינו נמי כחב אומר גאון ומיכה לדעת ר"ח שבהלמידים כחבו אחי שפיר ודו"ק) שומרת יבם שנשאת צלא חליצה אם אין לה בנים חלה מזה ומזה מצעל גט ומיבם בחליצה ואסורה להם עולמית משום דמיחלפא צאשה שהלך בעלה למדינת הים חבל אם נתקדשה ולא נשאת אם היה יבמה ישראל נותן לה המקדש גט ומותרת ליבם ולמי שקדשה לו אסורה לו עולמית כדי שלא יהא חועא נשכר, נשאת והיו לה בנים אם היה בעלה ישראל חולץ לה כיבם ויושבת תחת בעלה ואפוקי לא מפקינן לה

והתוס' ד"ה חבל כחבו וכן יש צירושלמי דמוקי מחני' דגיעין כר"ע חבל חכמים אומרים אין ממזר

העמוד השני של הספר "הלכות יבום וחליצה" מאת הרב יעקב שו"ת, מהדורה ראשונה, תש"ח. הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים. המחיר: כ"ח פ"ה.

למיקרב גבה. (לח) (שם לח.) שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים בית שמאי ובית הלל שמוכרת ונותנת וקיים, מתה מה יעשה בכתובתה ובנכסים הנכנסים והיוצאים עמה, בית שמאי אומרים יחלקו יורשי הבעל עם יורשי האב, ובית הלל אומרים הנכסים בחזקתן, כתובה בחזקת יורשי הבעל ונכסים הנכנסים והיוצאים עמה בחזקת יורשי האב. (ט) איבעיא להו (כתובות פ:): שומרת יבם

ואם מח כיצם הותרה לצעל, וכרי"ף סייס דדברי רבינו ואם מחו צניח צלל זרע צחי האם חלל מצעל צגט ומיבס צחליצה, וחטר צצכ"ג שלפנינו ואיחל צצכ"ג כילדעסהיימער: שומרת

יצם שנפלו לה נכסים. מאציה שמת, ובגמ' מצחר חי נפלו לה כשהיא שומרת יבם ועודה זקוקה ליבם או לאחר שקידשה או נישאת: שמוכרת וכו'. לכתחילה צעודה זקוקה ואינו דומה לנפלו צעודה ארוסה שאמרו צ"כ (כתובות ע"ח ע"ח) שלכתחלה לא חמכור שאין היבמה גמורה ליבם שלה כארוסה לארוסה שלה ואפי' עשה צכ מאמר והוא הדין שאם לא מכרה אין ליבם צפירוהיהן כלום עד שיכנס: ובנכסים הנכנסים והיוצאים עמה. היינו נכסי מלוג שהקרן שלה קיים וכשהיא נכנסה ונכנסים עמה וכשהיא יולדת יולדת עמה: בש"א יחלוקו. דספק נשואה היא וצכ היבם צחלי ירושחו מספק שהצעל יורש חל אשחו

משנה הלכות

אפילו צשוגג מוליאה צגט ואפי' היו לו צניס ממנה ונאסרה עליו ועל יבמה וי"ג דרכים שנצחרו צסי' י"ז צה חלל שאין הולד ממזר.

והגה צחש' הברע"ח סי' ר"ה הוצא צפח"ש השיב אודות אשה שעעחה צדין וצצרה דע"י שהיה לצעלה צן שמת צחיינו אינה זקוקה ליבום והלכה ונישאת וילדה צן אף דראוי ונכון לחפש צכה דהחירא צמה דאפשר שלא להוליא אשה מצעליה אעפ"כ קשה עלי להקל צדצר המפורש צש"ע לאיסור אף דצכ"ג החיר ציש לה צניס (כמוצא צרי"ף ורל"ש פ"י דיבמות) ומכרי"י מיני"ץ סי' י"ד הציא צשס חש' מ"יי דהרצ"ן וברמ"ה הסכימו להחיר כו' גם ראייה כרי"ף מהירושלמי לדחות דברי צכ"ג אינו מוצן אעפ"כ הרי רוצ הראשונים דנו לאיסור וכו', ומסיק שס ואולם אעפ"כ לאשר צלא"ה הצכ"ג וסייעתו מחירים ציש לה צניס אף שצחצחי שאין לסמוך אפי' צשעת הדחק מ"מ י"ל דהיינו לדחק זו להוליאה מצעלה חצל צדין דלפי מצחצ הרב השואל יש צענין ענין דחוק וכמעט חשש סכנה נפשות להולד י"ל דהאוסרים לא אסרו צמפורש כה"ג וי"ל כה"ג כדאי הס הצכ"ג וסייעתו לסמוך צמידי דרבנן וצשעת הדחק ועס כ"ז ילרף הרב השואל עמו איזה גדולים מגאוני זמנינו שיסכימו עמו להחיר צמקום דחק גדול עכ"ל ע"ש.

לח) שומרת יבם שנפלו לה נכסים. (שם ל"ח ע"ח) כתובות פ' ע"ב) ורמב"ם פכ"ח מהל' אישות כ"י ופ"ג מהל' נחלות כ"י ועוש"ע ח"ע סי' ק"ס ס"ה.

לט) איבעיא לכו שומרת יבם שמתה מי קוצרה. (כתובות פ' ע"ב) גמ' איבעיא לכו וכו' ופרש"י מי קוצרה משום דיש לה שני יורשין קמצעיא לן, יורשי הצעל קצרי לה כו' וחניח צפ' נערה (כתובות

מיבמה חצל ללא חלל וציש לה צניס איירי דהא קאמר החס חלל מזה ומזה ושלשה עשר דצר צה ודלא כה"ג דמחלקי צין יש לה ויש ספרים שכתוב צהס לקמן כל לשון ה"ג עכ"ל החוס'. ונראה דמה שכתבו ויש ספרים שכתוב צהס לקמן כל לשון ה"ג הוא ליבם קושית כרי"ף דאי איחנהו הני מילי לא הוה שחיק גמרא מינייהו וס"ל דכ"ג נראה דיש ספרים גרסי לה ח"כ הוא חלוי צחילופי גירסאות ורבינו חלוי ה"י לו גירסא זו צש"ס.

והמאירי צמכילתין כחצ יש ספרים שכתוב צהן צסוף סוגיא זו דברים שהס כנגד מה שכתבו ואוחס הדברים אינם מגוף הגמרא חלל חוספות דרך פסק לקלח ראשוני הגאוניס וכך הוא נוסח שצהן שומרת יבם וכו' והציא דברי רבינו עד וזהו חורף דצריהס וכצר כחצנו דאין חלוק צין יש לה צניס לאין לה צניס וצכלס חלל ואף גדולי הפוסקים הציחו חל דצריהס ומיחו צהס והציחו ראי' מחלמוד המערב שאף ציש לה צניס חלל, ומ"מ לא מיחו צמה שנאמר צהס דלכי מייח יבם הותרה לו וכו' ע"ש. ונראה לכאורה דה"י כחוצ כן צגמ' עכ"פ והגם שהס החליעו שאין זה גירסת הספר חלל פסק הגאוניס מ"מ לא רחוק לומר דכן היחה גירסת רבינו.

גם הרל"ש ז"ל הציא דברי רבינו וכחצ וצעל הלכות ז"ל כחצו שומרת יבם וכו' וכחצ ר"ח ז"ל דלאו דסמכא הוא לחלק צין יש לה צניס לאין לה צניס וכו' ע"ש. ועיין מרדכי (ע"ה) אמר רב יבמה קידושין אין צה נישואין יש צה ואיחמר משמיה דרב יהודאי גאון וכו' וצהגמ"ר שס מציא דברי רבינו ודברי כרי"ף ז"ל. והעור ח"ע סי' קנ"ע ואם נישאת לזר צין צמיד צין צשוגג צין שיש לו צניס ממנה צין שאין לו צניס ממנה חלל וכחצ צעל העיעור אפילו מח היבם חלל וכו' וכל י"ג דרכים צה וי"ח אע"פ שדינה חלל אין הולד ממזר וכ"כ הרמב"ם (סוף פ"ג) ועיין צ"י שס וצש"ע ס"ז נשאת לזר

שמתה מי קוברתה, יורשי הבעל קברי לה דקא ירתי כתובתה או דילמא יורשי האב קברי לה דקא ירתי נכסים הנכנסים והיוצאים עמה, אמר רב עמרם ת"ש שומרת יבם שמתה יורשיה ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה, אמר אביי (שם פא.) אף אנן נמי תנינא אלמנה ניוזנית מנכסי יתומים ומעשה ידיה שלהם ואין חייבין בקבורתה, יורשיה ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה, ואיזו היא אלמנה שיש לה שני יורשין הוי אומר זו שומרת יבם, נכסים הנכנסין והיוצאים עמה בחזקת יורשי האב כתובתה בחזקת יורשי הבעל, ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה. וכתובת שומרת יבם שמתה כדאביי (יבמות לה:) דרישא מן האירוסין וסיפא מן הנישואין, הא כתובה בחזקת יורשי הבעל כבית הלל. ומתנה אם כתב לה בעל וכתבה בכתובתה ירית לה יבם בפני עצמה, ופירי בחייה לא אכיל עד דמתה יבמה דכיון דהלכה כבית הלל דאמרי נכסים בחזקתן וכתובה בחזקת יורשי הבעל, פירי דכתובתה אכיל בעל ופירי דנכסים הנכנסים והיוצאים עמה ירית לה יבם. דירוש הבעל היינו יבם, וכמ"ש הרמ"א שם:

משנה הלכות

נראה דצ"ל דיוקא כחז דכותיה דאביי מסתברא ואם הי' זה גירסחו א"כ יש צד חלוק בחילופי גירסאות וי"ל. והמאירי האריך בכל הג' שיעות ע"ש והביא דברי רבינו (דף 158 ד"ה ואביי) ויש חולקין צ"ו כמו שכתבנו למעלה וזה פסק שלנו כמו שכתבנו כלומר שפסק נמי כרבינו ע"ש.

והרמב"ם (פכ"ג מה"א ה"י) כתב שומרת יבם וכו' מחה כשהיא שומרת יבם יורשיה מאזיב יורשין נכסי מלוג שלה וחלי נכסי לאן ברזל ויורשי הבעל יורשים כתובתה וחלי נכסי לאן ברזל. ויורשי הבעל חייבין בקבורתה ע"כ, וכתב הראש"ד ז"ל עשה צל אלה וכו' ועיין ה"ה ור"ן מה שכתבו שם.

ובמגדל ע"ז שם כתב הראש"ד וכו' ואני אומר חלילה לו מלעשות ככה בדמיון שכבר הקדמתי כמה פעמים וכו' אמנם הסכים (הרמב"ם) כדעת הגאונים ורבינו שמשון מקולי ורבותינו בעלי החום ובעל הלכות גדולות בחלמוד ערוך ביצמות פרק החולץ (ל"ח ע"ב) ומייתי לה בכחוצות פ' האשה שנפלו לה נכסים (פ' ע"ב) דחנן שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים שמוכרת ונוחנת וקיים מחה מה יעשו בכחוצות ונכסים הנכנסים והיוצאים עמה צ"ש אומרים יחלוקו יורשי הבעל עם יורשי האב וצ"ה אומרים נכסים בחזקתן וכו' עד דאסיקנא אביי אמר רישא דנפלו כשהיא שומרת יבם וסיפא דנפלו לה כשהיא תחתיה דבעל וקסבר אביי ידו כידה ומסיק אמר רב פפא דיקא מחני' כותיה דאביי ואם הראש"ד ז"ל פוסק כרצא לגבי דאביי ככלל

וכיה זכחה בפלגא: שיש לה שני יורשין. דכל מקום יורשי האב הם היורשין וכלן שני יורשין יש לה מספק: נכסים הנכנסין וכו'. כבית הלל דכחוצה בחזקת יורשי הבעל ונכסים בחזקת יורשי האב: וכתובת שומרת יבם שמחה. כדאביי דרישא מן האירוסין וכו', עיין בהגהות זן ארי' אות ז' דדברי רבינו לריכין זיחור ודוק, ובהגרש"ע הגיה דל"ל ורישא מן האירוסין ועיין זיחור בהגר"א סי' ק"ם סקי"ח ור"ן כחוצות וכוונתו דאביי נמי ס"ל כעולא ופסק

מ"ז ע"ב) קבורתה תחת כחוצתה. ח"ש שומרת יבם שמחה יורשיה ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה, ורבינו גרם יורשיה ויורשי כתובתה כלומר חרוייהו אבל בגמ' גרם יורשיה ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה משמע דירשי כתובתה ולא יורשי נכסיה, ומיהו סיים רבינו ויורשי כתובתה חייבין בקבורתה. וכתבו החוס' (יצמות ל"ע ע"א) ד"ה אע"ג בהל' פסוקות דרב יהודאי גאון פסיק כדאביי דרב פפא דחרתה קאי כותיה והא דלא חשיב ציע"ל כג"ס משום דליירי זה אמוראי ע"כ. וכ"כ בחו"י שם דבהלכות פסוקות דר"י פסק כדאביי ולא נמנו ציע"ל כג"ס משום דאמוראי דחרתה סברי כותיה וא"ל לפסוק כותיה ע"כ. ועיין חוס' מגילה כ"ע ע"ב ד"ה והלכתא.

והרא"ש ז"ל (שם אות י"ג) כתב בעל הלכות פסק דהלכה כדאביי דר"פ דהוא דחרתה קאמר דייקא מחני' כותיה דאביי וכו' ויש פוסקים כרצא משום דמוקי רישא וסיפא בחד גוונא וכו' וכן נראה דעת רב אלפ"ם ז"ל שלא הביא כלום מכל הני אוקימתות דכולהו אליבא דב"ש ולית צדו נפקותא אליבא דהלכתא אלא באוקימתות דאביי ורצא אליבא דב"ה וכו' וגם ממחני' לא דייקא כולי האי כדאביי וכו' ע"ש נראה דס"ל כרצא.

וקצת יש לדייק דהרא"ש כתב דמחני' לא דייקא כולי האי כדאביי ונראה דגרם אמר רב פפא דיקא דמחני' וכלשון הגמ' אבל לכאורה מלשון רבינו שכתב דהא אמר רב פפא כותיה דאביי מסתברא לכאורה הי'

אכלה היא, והלכה כאביי דהא אמר רב פפא (שם לט.) כוותיה דאביי מסתברא. (מ) אמר רב נחמן (שם קיז.) באתה לבית דין ואמרה בעלי מת התירוני לינשא, מתירין אותה ונותנין לה כתובתה. תנו לי כתובתי, אף לינשא אין מתירין אותה, מאי טעמא, אדעתא דכתובתה אתת. (מא) והילכתא היכא דנפלה יבמה קמיה יבם אסיר לה ליבומה עד דמלו לה תלתא ירחי ואסיר ליה למיחליץ לה עד דמלו לה תלתא ירחי, דתניא (שם מא:) מעשה באדם אחד שבא לפני רבי יהודה והיולאים עמה מאי נכנסין

ומאי יולחין לאו נכנסין לרשות הכזב ויולאים מרשות הכזב (כשמחה אלמא דנפלו לה תחת בעלה) לרשות האב, וחו לא מידי אין להשיב על כך דודאי דיקא כווחיה, וז"ש רבינו כותיה דאביי מסתברא: התירוני לינשא. דאשה נאמנת לומר מח בעלי דמחוק חומר שהמרת עליה כסופה הקילו עליה בחילתה. ועיין נמק"י (דף כ"ח) שחמה היאך סמכו להחיר מפני טעם זה שמחוק חומר שהמרת ומה שח"י: אדעתא דכתובתה אחת. ובאפוקי ממונא צעינן סהדי, ועיין הפלאה רפ"צ דכתובות בדבר שיש לו צ' חזקות איסור וממון, ובאיסור ע"א מהימן ובממון צעי ע"פ שני עדים ואם הוחזק לאחד נגרר השני אצחרי, ותלוי על איזה צד לשאלו קודם זה מקרי החזיק וככ"י ודו"ק: אסיר לה ליבומה. שמה יבא הולד בן קיימא וקא פגע באיסור

משנה הלכות

שעיקר דברים על עסקי הנשואין צאה חבל אם צאה ואמרה חנו לי כתובתי והתירוני לינשא מחירין אותה ואין נוחנים לה כתובה ויש מי שאומר דבין צזו ובין צזו אין מחירין אותה כיון שהזכירה כתובתה ע"כ ועיין רא"ש דחלוי בחלופי גירסאות אי גרסינן ואח"ל והרמב"ם גרס ואח"ל והרא"ש לא גרס והצ"ח והצ"ח כחצו דהו"ל חיקו צספיקא דדרבנן והצ"ח ס"ק קל"א חמה עליהם ע"ש.

וביושבי מחזונן עלה צמחצחתי דדבר זה חלוי צמחלוקת היכא דיש לפנינו תרתי דיני דסחרי אהדדי כגון דין דיש צו איסור וממונות ולגבי ממונות לא אזלינן צחר רובא ולגבי איסורא אזלינן צחר רובא ולכן כיון דצחא לשאלו על דין איסור ומחירין לה לינשא וכיון דאיתחזק לאיסורא שוב צדין ממונות נמי אזלינן אצחריה חבל אם נשאלת על דיני ממונות וצממונות אין הולכין אחר הרוב ונמלא דלא מאמינין לה וממילא גם לענין איסורין נמי לא נאמנת חו, ועיין הפלאה כתובות סוף פ"א ועיין חוס' כתובות ע"ז ע"א ד"ה כיון דצחויי שם, ועיין צע"מ ומלחמות שם וצח"ס דלא מלינו צממונות הולכין אחר הרוב אפי' חזקה הגוף מסייע לרוב, ועיין צית שערים יו"ד סי' ל' ומיהו מדברי הראשונים הנ"ל וגם ציד רמ"ה צ"צ ל"צ דהיכא דאיכא חזקה מסייע לרוב גם צממונות אזלינן צחר רוב ועיין שו"ת הרשב"א ח"ה סי' ל"צ ולעמים מקשה הש"ס וכו' ועיין משנה הלכות ח"ד סי' רל"ו. וי"ל דהכא נמי כיון דצחא צשביל נישואין ונחחזקה כן שוב אזלינן אצחרה גם לענין כתובה והבן.

(מא) והילכתא היכא דנפלה יבמה וכו'. (שם מ"א) מעשה באדם שצא לפני ר' יוסי ורבינו

דחלמודא צר מיפ"ל כג"ס ר"מ ז"ל הסכים כאשר פסקו כל רבוחינו הנוכרים כאביי משום דר"פ דייק מחני' כווחיה וכו' ע"ש. ועיין ר"ן כתובות הנ"ל מה שהאריך צכל השיטות וצעוש"ע ח"ע סי' ק"ס וצ"י ועיין ציחור הגר"א שם סק"ח צאריכות גדולה ויש צזה ג' שיטות ע"ש.

ודבינו כיון דפסק כאביי אית ליה כל הני חילוקי חליצה דהלכתא ולכן ציחור כל הני פרעי חליצה דאביי שבוה ג"כ חליצה דצ"ה וכמ"ש הרא"ש דלרצא כל הני חוקימתא לא נפ"מ דאחי' חליצה דצ"ש חבל לאביי נפ"מ להלכה צכל הני חוקימתא ועיין ש"ע סי' ק"ס.

(מ) אמר רב נחמן וכו'. (יבמות קי"ז ע"א) אמר רב נחמן צחא לצ"ד וכו' איצעיח להו חתירוני להנשא וחנו לי כתובתי מהו כיון דאמרה כתובתה אדעתא דכתובה אחתי או דילמא כל מילי דאית ליה לאחיניש אמר להו צבי דינא חנו לי כתובתי והתירוני להנשא מהו הכא ודאי אדעתא דכתובה אחתי או דילמא הוהיל דלא ידעה צמאי משחריא אמרה חיקו, פרש"י כל מילי דאחיניש וכיון דשרינן לה שקלה נמי כתובה דמספר כתובה נלמוד, ורבינו לא הביח כלל הו איצעיח.

ובמש"ע (ח"ע סי' י"ז סמ"ג) האשה עלמה נאמנת לומר שמת צעלה וחנשא או חחייצם על פיה וכו' צד"א כשבאה לצ"ד ואמרה מח בעלי חתירוני ולא הזכירה שם כתובה מחירין אותה לינשא ומשצעיין אותה ונותנין לה כתובתה חבל אם צחא ואמרה מח בעלי חנו לי כתובתי אף לינשא אין מחירין אותה וכו', (סמ"ד) צחא ואמרה מח בעלי חתירוני לינשא וחנו לי אח כתובתי מחירים אותה לינשא ונוחנים לה כתובתה מפני

אשה אח דאורייתא, גמ': אלא לא תחלוץ אחי לא. תחלוץ עכשיו ולאחר ג' חדשים אם אינך מעוברת הנשא או אם הפילכת הנשא דכח חלוצה, וממני מותרת לינשא לאחר ג': פ"ג בעולב ליבום. וזו כוחיל ואינך עולב ליבום בחוק ג' שמה יפגע בחיסור אי"ח אינך עולב כשערכ לפיני כזקנים לחליצה: צריכה להמחין. עד שיכיוולב ג' חדשים מיום מיחה, ולא מיום חליצה: ולא משעת מיחה יבם. כהכרש"ט נ"ב חליצה. כונחו דע"ס מיחה יבם דמיחה יבם לא מעלה ולא מוריד. ולפענ"ד ליבם גירסתינו דס"ד לפי מה דפריך שם מ"ש מגע דחלקו רב ושמואל וככ"נ בחליצה דחליצה במקום גט ואם חלץ לכ בחוק שלש חדשים מחמין שלש חדשים משעת חליצה לרב קמ"ל דלא חלה משעת מיחה יבם לכ"פ, איברה דנראה דכוח בחמח מחלוקת הראשונים דר"ח בחוס' ד"כ לאחר וכו' אומר ר"ח דוקא חלץ שחליצה מוכחה שלא בה עליה כדאמר בממחנה וכו' חבל אם מח

אמר לו מהו לחלוץ בתוך שלשה חדשים, אמר לו אסור, ותחלוץ ומה בכך, קרא עליו מקרא הזה (דברים כ"ה ז') ואם לא יחפץ האיש הא חפץ וייבם, כל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה. תנו רבנן (יבמות מא): יבמה שחלצו לה אחים בתוך שלשה חדשים צריכה להמתין שלשה חדשים, לאחר שלשה חדשים אין צריכה להמתין שלשה. הני שלשה חדשים שאמרו משעת מיתת הבעל ולא משעת מיתת יבם, (שם מב.) ומאי שנא מגט דרב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת כתיבה, אמר רבא הכא משום דאיכא למימר קל וחומר, לאיסור כרת התרת לאיסור לאו כל שכן. וכן שאר כל הנשים לא ינשאו ולא יתארסו עד שיהו שלשה חדשים, בשלמא יבמה כדאמרו אלא שאר כל הנשים אמאי, אמר רב יהודה אמר שמואל אמר קרא (בראשית י"ד ז') להיות לך לאלהים ולזרעך אחרוך להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של שני. מתיב רבא לפיכך גר וגירות צריכין להמתין שלשה חדשים, הכא מאי להבחין איכא, הכא נמי איכא להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע שנזרע שלא בקדושה, רבא אמר גזירה שמא ישא את אחותו מאביו ושמה ייבם אשת אחיו מאמו ויוציא אמו לשוק ויפטור את יבמתו לשוק, פירושא, שמא ישא אחותו מאביו, כגון דאית ליה להאי בתרא איתתא ואית ליה בתרא מינה ונסבה להא וילידה האי ספק ואמרי האי בר קמא הוא והאי בת אחא מאבוה ושריא ליה, ודילמא בר בתרא הוא וקנסיב אחתיה מאבוה. ושמה ייבם את אשת אחיו מאמו, דילמא הוה ליה אחי להאי ספק מהאי גברא בתרא ומיתו בלא בני ואמרי האי בר בתרא הוא והני אחוה מאבוה ואזיל מייבם ודילמא בר קמא הוא וקא מייבם אשת אחיו מאמו. ושמה יפטור את יבמתו לשוק, אמרי בר קמא הוא ולא בר יבום הוא ודילמא בר בתרא הוא וקא פטר יבמתו לשוק. ושמה יוציא את אמו לשוק, דילמא מאית האי גברא בתרא דנסבה לאימיה דהאי ספק ולא שביק זרעא ואית ליה אחי דחוו ליבומה ואמרי האי ספק בריה הוא ופטירא אימיה מן היבום ודילמא בר קמא הוא וחזיא לייבום וקא פטר ליה לאימיה למישרייה לעלמא בלא חליצה ובלא ייבום. סימנ"א דילמ"א ב"ר אחו"ר וקד"ם אחו"ר וקד"ם

כיבם לאחר ג' לריכב להמחין שלש חדשים דיותר יבמה קרובה לביאה מארוסה דגזרינן אטו נשואה ע"ש, ורבינו נראה דחולק על ר"ח וס"ל דלאחר מיחה כיבם לא לריכב להמחין ג' חדשים וס"ל דביבמה בזיו מינך יותר מארוסה: ומ"ש מגע דרב אמר. ואפ"ג דמשעת כחיבה לא נחייחד עמה דאי"ח כו"ל גע ישן ואפי' ככי משעת נחיבה מינך כ"נ נימני משעת חליצה: דאיסור כרת. כהרת ליבם לאחר ג' חדשים מיד: דאיסור לאו. לשוק לא כ"ש דמותרת לאחר חליצה מיד כוחיל ועברו שלש חדשים מיום מיחה: דא ינשאו ולא יתארסו, במשנה בגירסא לא יתארסו ולא ינשאו ואירוסין קודם כדרך בעולם שכן בסדר, ורבינו נראה דלא זו אף זו נקט: יבמה כדאמרן. שמה יכיר כולד בן קיימא וקא פגע בחיסור אשה אח: אמר רב יכודכ אמר שמואל. לפנינו בגירסא אמר רב נחמן אמר שמואל, ובשאלות אמר רב, וע' בשאלות שלום: ולזרעך אחרוך. שאין כשכניב שורב חלה כוודאים שזרעו מיוחס אחריו וככי נמי קיי"ל בנדרים (דף כ') ובדוחי מכס כמורדים וכפושעים כי חלו בני ערבוביה, ובמזרים כעיל כ' שמו על כל אחד להעיד עליהם, וקודם מ"ח ויחילדו על משפוחם לבית אבותם: גר וגירות. גר שנחגייר ואשחו עמו לריכב להמחין ג' חדשים לפרוש זה מזה וככא מאי להבחין איכא כרי אין כאן ראשון ושני, וכא דלא משני דשחופי זימכ ניכחו וחולי אין כולד שלו י"ל דכיון דיככי דעתיכו לגייר מינערה נפשכ מלזנות: אחותו מאביו. אם נשאת חוך שלש וילדכ וכוח בן ע' לראשון ונולד בביתו של שני וסבור שכוח בנו וישא אח בן בעלכ כראשון שיש לו מאשכ אחרת וכיא אחותו מן האב: אשת אחיו מאמו. שאם חלד לאחרון בן אחר וישא אשכ וימות בלא בניס וייבמכ זה כסבור שכוח אחיו מאביו ונמלא מייבם אשה אחיו מאמו שלא מאביו וחייב כרת: אמו לשוק. אם לא חלד אמו לפני וימות וכסבורים שזכ בנו ותנשא אמו לשוק בלא חליצה: יבמתו לשוק פירושה וכאי בן אחא מאבוה ושריא ליה. עיין בגכות בן ארי' עטס שפי' לה רבינו ביבמה ולא בכל כנשים: סימנא וכו'. כסימנין לפסקים דלעיל שיאמרו על אחרון ראשון, אחו"ר וקד"ם, או על ראשון אחרון ובספר הסימנים לר"פ ככח עמ' 57 נידונים הסימנים באריכות (רע"כ י"ם):

הוא ואמרינן הא"י קד"ם ואחו"ד קד"ם ואחו"ד והא"י איסור"א. (מב) (שם קכב):
 אין בודקין עידי נשים בדרישה ובחקירה, רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים
 בודקין עידי נשים בדרישה וחקירה, במאי פליגי, מר סבר כיון דאיכא כתובה
 למישקל כדיני ממונות דמיא ולא בעינן דרישה וחקירה כדרבי חנינא, ומר סבר
 כיון דקא שרינן אשת איש לעלמא כדיני נפשות דמיא ובעינן דרישה וחקירה.
 (מג) תנו רבנן (שם מא): יבמה שלשה חדשים הראשונים ניוזנית משל בעל מכאן
 והילך אינה ניוזנית לא משל בעל ולא משל יבם. עמד בבית דין וברח ניוזנית
 משל יבם. נפלה לפני יבם קטן, מייבם ודאי לא אכלה, מבעלה מאי, פליגי בה
 רב אחא ורבינא חד אמר ניוזנית וחד אמר אינה ניוזנית, והילכתא אינה ניוזנית

עידי נשים בדרישה ובחקירה. דרישה בדרישה וחקירה כיון דאיכא כתובה
 למישקל כדיני ממונות דמיא ולא בעינן דרישה וחקירה. (מג) תנו רבנן (שם מא):
 יבמה שלשה חדשים הראשונים ניוזנית משל בעל מכאן והילך אינה ניוזנית
 לא משל בעל ולא משל יבם. עמד בבית דין וברח ניוזנית משל יבם. נפלה לפני
 יבם קטן, מייבם ודאי לא אכלה, מבעלה מאי, פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר
 ניוזנית וחד אמר אינה ניוזנית, והילכתא אינה ניוזנית

אומרים בודקין כל"ל וכ"כ הגר"א ח"ע סי' י"ז סע"ע: כתובה למישקל. כשחנשא על פיהם
 חטול כתובה דמספר כתובה נלמוד כשחנשאי לאחר חטלי מה שכתוב ליכי: כדיני ממונות. שחקנו כדי
 שלא חנשול דלח מפני כלוים: כדיני נפשות. דכחא על אשה איש בחנוק כלכך עדי
 נשים בדרישה וחקירה: שלשה חדשים הראשונים. שאינה יכולה להנשא מחמת
 בעלה: לא משל בעל. ולא דמי לשאר אלמנה דכחם כל זמן שלא נשאת לאחר ואומרת
 מחמת פלוני בעלי שכבודו גדול עלי יש לה מזונות אבל הכך אגידא ציבס לפיכך
 אין לה על נכסי בעל מזונות ולא משל יבם עד שחננס לחופה: עמד דין. שחנשאו
 דין או כנוס או פטור: וברח. מחמת מרדין, ולא בשבילם כגון שרולא לעגנה, ודוקא
 בנחרת ליבום וברח אבל אם לא נחרתה אלא לחלוץ לה, וכ"ה חלה לחוס'
 ולרש"י חלה לא: משל יבם. קנסא היא דקנסין ליה: דהילכתא אינה ניוזנית.
 בגמ' והילכתא לית לה משמיה קנסוה. עיין בס' הזכות הובא בהג' בן אר"י
 למח ליה למפקס הילכתא הא בכל הש"ס קיי"ל כל היכא דפליגי רב אחא
 ורבינא הלכתא כרבינא לקולא, ולפענ"ד י"ל דבאמת הא דאינה ניוזנית משל
 בעל לאחר ג' חדשים כמו שאר אלמנה דכל שלא נשאת ואומרת מחמת
 פלוני בעלי שכבודו גדול עלי ויבמה אגידא ציבס וחומר או כנוס או חלוץ,
 אבל ציבס קטן דאינה

משנה הלכות

גרם ר' יהודה ועיין עוש"ע ח"ע סי' קס"ד ונחלקו הראשונים אם חלץ
 בחוך שלשכ ולא נמלח מעוברת אי לריכה חליצה אחרת דעת רוב
 הראשונים דאינה לריכה חליצה אחרת, דדוקא לכתחילה לא חלוץ
 אבל אם חלצה הואיל ולא נמלח מעוברת לא לריכה כלום (ועיין בגמר"ד
 סוף גיטין וברמ"א סי' קס"ד). ודעת רבינו נראה דאינו לריכה כלום
 (סימנא וכו').

ובש"ע ח"ע (סי' י"ז סכ"א) אין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה
 ואפילו אם הוכחשו מדדיקה כשרים, ואסור לדרוש ולחקור הרבה (חשו' הרמז"ס ובר"ן
 בחש' סי' מ"ז ועיין ב"ח).

(מג) ת"ד יבמה שלשה חדשים הראשונים וכו'. (שם מ"א ע"ב)
 ח"ר וכו' עמד בבית דין (ובגמ' עמד דין) נפלה לפני יבם קטן (מאי) מיבם לית לה ורבינו לא
 גרם מאי אלא מפרש בפשיעות מיבם ודאי לא אכלה וכו' פליגי בה רב
 אחא ורבינא חד אמר לית לה וחד אמר לית לה ורבינו גרם חד אמר ניוזנית
 וחד אמר לית לה ורבינא וחד אמר אינה ניוזנית והלכתא אינה ניוזנית
 משמיה קנסוה. ועיין חוס' עמד דין וברח דלאו בברח בשבילם איירי שרולא
 לעגנה אלא בברח מחמת מרדין או מחמת ממון וכ"ה חלה וכ"כ אמרו
 צירושלמי דאפי' חלה.

ובש"ע ח"ע סי' ק"ם ס"א יבמה ג' חדשים הראשונים ניוזנית משל בעלה
 ומעשה ידי ליבם מכאן ואילך אינה ניוזנית לא משל בעל ולא משל יבם
 עמד דין (לאחר ג' חדשים, ריב"ש סי' ק"ד) וחנשאו ליבם או לחלוץ לפני
 צ"ד ונחרתה ליבם ואירעו אונס וכו' חייב במזונותיה בלא שבוטה.
 נפלה לפני יבם קטן אין לה מזונות עד שיגדיל.

(מב) אין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה וכו'. (יבמות קכ"ב ע"ב
 וחוספתא פי"ד) חנאי הוא דחניא אין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה
 וכו' אומר בודקין וקמפליגי בדר' חנינא דאמר ר' חנינא דבר חורה אחד דיני
 ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה שנאמר משפט אחד יהיה לכם
 (ויקרא כד) ומה עמס אמרו דיני ממונות ח"ל דו"ח (סנהדרין ב' ע"ב)
 שלא חנשול דלח בפני לויין ובמאי קמפליגי מר סבר כיון דאיכא כתובה
 למישקל כדיני ממונות דמי ומר סבר כיון דשרינן אשת איש לעלמא
 כדיני נפשות דמי ורבינו גרס אין בודקין וכו' ר' טרפון ור' עקיבא
 אומרים בודקין וכו' והוא גירסת החוספתא ויש בזה אריכות גדולה
 למה עקרו ח"ל דינא דאורייתא בקביעות או שהוא דרבנן ועיין מאירי ז"ל
 שהאריך וצמ"יין שם הרבה ליונים נחולים לכוונה להבין בזה.

משמיה קנסוה. (מד) [פסק] ושומרת יבם דמזניא אע"ג דיבם דילה כהן הוא, לא תימא כאשת איש דמיא ואסירא אלא פנויה היא ושריא ליה, דכתיב (במדבר ה' כ"ב) ואמרה האשה אמן אמן ותנן (סוטה יח:) על מה היא אומרת אמן, אמן על האלה אמן על השבועה אמן מאיש זה אמן מאיש אחר אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה שומרת יבם וכנוסה, ואמר רב המנונא שומרת יבם שזנתה אסורה ליבם, ואמרי במערבא לית הילכתא כרב המנונא אלא שריא ליבם דתנן (יבמות פא.) הסרים שחלץ ליבמתו לא פסלה בא עליה פסלה, טעמא דבא עליה פסלה דקא משתמש באשת איש, הא בעלוה אחרים לא פסלוה, והא קשיא מתניתין אמן שלא שטיתי שומרת יבם וכנוסה, אמרי ההיא רבי עקיבא היא דאמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין, ולית הילכתא כוותיה, אלא שומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה, (מה) אלמא פנויה היא ושריא ליבמה, דהא אמרינן (יבמות סא:) לית הילכתא כר' אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות עשאה זונה.

אגידא זיה שהרי אין צידו לייבם, נמלא מה שאינה יכולה לינשא הוא מחמת צעלה דכיבם אינו צר יבום ח"כ סד"ח דכ"ג לא קנסין לה קמ"ל הילכתא דמשמיה קנסוה: ושומרת יבם דמזניא. דאע"ג דחייבי לאוין היא דלא חכי' אשת כמה החולק לא נעשית זונה, וכבר תמהו דמ"ש מכל חייבי לאוין וצטו"ע סי' ו' ס"ח וס"ז סי"ד דנעשית זונה, ושם קנ"ע דדוקא לישראל לא נאסרה, ולפענ"ד לפמ"ש

צמקום אחר דענין זיקת יבמה ליבם הוא מלד קנין הממון של כסף קידושין שנתן לה צעלה שמה שהוא מאיסור גזל חבל קנין האיסור של אישות חלף הלך צמיחה בצעל, דהאיסור אישות זה מלדכ צמח שהיא מחיחדת לצעלה עיין חוס' קידושין ז' ע"ז ד"ה כהקדש, ולפ"ז הללו נמי הוא מדין גזל ולא מדין איסור ולא נאסרה מדין זונה ושפיר מותרת לכהן, ועיין מה"ג באריכות ועיין ירושלמי סוטה פ"ג ה"ו הוצא בחוס' שם כדעת רבינו וכצ"ח בהגרש"ע: שומרת יבם וכנוסה. אם היחה יבמה וכנסה וקניא לה ונסתרה מגלגל עליה שבעה שלא נעמלח כשהיא שומרת יבם: ואמר רב המנונא זכו' אסורה ליבם. כאשר שזינחה תחת צעלה שאסורה לצעלה: לית הילכתא. בגמ' שם, ובחוס' שאנין חבל חליצה דרבנן אע"ג דאיכא מאן דאמר בהאשה רבה דאין (קידושין תופסין) ציבמה חלל מ"מ לאו מדיני לאוין צערוה ועיין בהמגיה שם, ולפענ"ד הכונה נמי דאף דאיכא מ"ד דס"ל דאין קידושין תופסין מיכו לאו מדין לאו דערוה היא חלל אין קידושין תופסין שהרי יש עליה קידושין הראשונים שהם מדין ממון והצן, ועיין חוס' סוטה ה"ג ד"ה אמרי ורבינו לא ס"ל כרמב"ם פ"ע ה"ה מא"צ ועיין בצע"מ וספר הישר ל"ח דף ע"ט וס' וכו' פ' אחר עמ' 156 ובפ"י ע"י שם (רעז"ה): לא פסלה. מן הכהונה: בא עליה פסלה. ובגמ' עעמא דצעלה הוא אחר לא לימא תיבוי תיובתא דרב המנונא דאמר שומרת יבם שזינחה פסולה ליבמה, ופרש"י פסולה ליבמה כאשר איש שזינחה שאסורה לצעלה וכיון דזונה היא אסורה לכהונה ורבינו מפרש עעמא דלית הלכתא כר"ה מהא דיבמות ולי' הדחיי' שדחו שם ולכן ס"ל דאפילו הי' יבם כהן מותרת דכיון דשומרת יבם שזינחה מותרת

משנה הלכות

הלא בין לרב ובין לשמואל עכ"פ יש כאן איסור יבמה לשוק ואיסור אשה אח להיכן אזל צרם לפ"מ שכתבתי לעיל (אות י"ג) לפרש דברי הרמב"ם ז"ל בפ"א מהל' יבום שכתב גבי חולץ ליבמהו נאסרה היא וכל לרוחיה עליו ועל שאר האחין וכולן אסורות עליהן מד"ס כשניות שמאחר שמת אחיו נסתלק איסור ערוה מעל כל נשיו וכ"כ תמה עליו דהא משמע בגמ' דלר"י בלאו קיימא ושהרבה מפרשים כתבו כן ושהרמב"ם השיג על הרמב"ם ז"ל, ולכאורה י"ל דגם שיעת רבינו דאינו חלל איסור חבל ליכא לאו או עשה חלל איסור דרבנן.

ובח' בלחח השיעורים על מס' יבמות אמרתי לישב דברי הרמב"ם דלשיעורו אזיל שכתב בפ"א מה' יבום הי"ג שמאחר שמת אחיו בלאו ולד נסתלק איסור ערוה מעל כל נשיו לפיכך חופסין בהן הקידושין כשניות ע"כ. פי' לדבריו ז"ל דס"ל לרמב"ם דצמיחה בצעל פקע איסור אשה אח מאשחו מה"ת כיון שלא הניח צניס ונחתיב אחיו צמלות יבום ואין זה דחייב איסור אשה

(מד) [פסק] ושומרת יבם דמזניא וכו'. יבמות (פ"א ו"ג ועוד) דא"ר המנונא שומרת יבם שזנחה אסורה ליבמה ופרש"י ורב אשי לית ליה דרב המנונא ובגמ' שם פ"א הסרים שחלץ ליבמהו לא פסלה צעלה פסלה עעמא דצעלה הוא אחר לא לימא תיבוי תיובתא דרב המנונא דאמר שומרת יבם שזינחה פסלה ליבמה ומשני לא הוא הדין אפילו לאחר נמי ואיידי דתנא רישא צדידה חני נמי סיפא צדידה, ולכן הציח רבינו ואמרי צמערצא דלית הלכתא כרב המנונא חלל שריא ליבם כס"ד לימא תיבוי תיובתא וכת' שחי' לא כה"ד וכו' דחוייה הוא חבל אין הלכה כרב המנונא כס"ד. חלל דקשיא מהא דמס' סוטה י"ח ע"ז על מה היא אומרת אמן אמן שומרת יבם וכנוסה אמרי ההיא ר' עקיבא היא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין ולית הלכתא כותיה.

(מה) אלמא פנויה היא ושריא ליבמה דהא אמרינן וכו'. ולכאורה ל"ע היאך אמר פנויה הוא

(סו) [פסק] ואילו איתתא דגרשה גברא ואינסיבה לאחרינא ומית אי נמי גרשה, ליבמה חלמא פנויה היא דכלאו ככי היחא נאסרת גם ליבם ישראל וכיון דלא קיייל כר"א דפנוי כבא על פנוי' שלא לשם אישות עשאה זונה ממילא מותרת אפי' לכהן: ואילו איחחא דגרשה גברא כו' ומית אי נמי גרשה. כלומר מח צעלכ כשני, או שגירשה, וקל"ע ששינה רבינו הסדר דבקרר כחיב

משנה הלכות

לדעת הרמב"ם דלא כוי אלא כשנייה אחאי היאסר אלא משום דכו"ל כפנוי כבא על הפנויה וכרי לדין דלא קיייל כר"א דעשאה זונה וכ"פ גם הרמב"ם שם כ"כ אי"כ לכאורכ לזקו דברי רבינו דלא נאסרה ועיין מל"מ פי"ח ה"ל כ"ב וכן כבא על הפנויה ודו"ק.

והנה בעור סי' ו' כתב אצל כבא על חייבי לאוין אפילו חייבי לאוין דשאר לא עשאה זונה כיון דחפשי כה קידושין חוץ מהבא על יבמה שעשאה זונה דאיבי נמי לא חפשי כה קידושין לפיכך נעשית זונה בביאת זר וכחז עליו הכ"י ומ"ש חוץ וכו' וכיון שחלה כר"א"ש עשיית זונה באין קידושין חופסין כה ממילא משמע דנעשית זונה אצל קשה כיון דאסיקנא כהם דכלכה כשמואל דאמר לריכב גע מספק ה"ל לכתוב שכבא על היבמה עשאה ספק זונה ע"כ וכן בקשה הכ"ה ודחק דשמואל נמי מודה מכ"ה דלא חפשי כה קידושין אצל ד"ח לא חפשי כה קידושין והדברים כאלו ל"ע ועיין ביאור הגר"א ופלא שלא הביאו הפוסקים אפילו ברמז דעת רבינו שלא נאסרה אפי' לכהן.

וראיתי לכמאירי ז"ל דף ל"ב שכתב ובזנות מיבא לא נאסרה על יבמה ששומרת יבם שזינתה לא נאסרה ליבמה וכו', וכן יש חולקים לומר ששומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה מספק ומוכה לה ממה שאמרו במס' סוטה (י"ח ע"ב) חמן שלא סעיחי שומרת יבם ואוקימנא לר' עקיבא דאמר אין קדושין חופסין ביבמה חלמא כל שנחזרר שאין קדושין חופסין ביבמה נאסרה בזנות נמי צספק דכא כהא תליא ולא נאמר לדעתם לית כלכתא כרב כמנונא אלא לדעת האומר אין קדושין חופסין ביבמה ומכל מקום עיקר הדברים לפרש הא דמס' סוטה ר' עקיבא היא דקסבר אין קדושין חופסין בחייבי לאוין וכולד ממנה ממזר אצל לדין אף לכשאו סוברין שאין קדושין חופסין ביבמה מ"מ אין הולד ממזר שאין ממזר אלא מחייבי כריתות והלכך אין זנות אוסרתה כלל וכן סוגית כל השמועות מוכיחות עכ"ל. עכ"פ נראה דג"כ ס"ל דאינה זונה כלל אפילו לכהן ומפרש בגמ' סוטה כרבינו בפשיעות, ופלא עכ"פ שלא הביאו דעת רבינו בזכ דמותרת אפילו לכהן.

(מו) [פסק] ואלו איחחא דגרשה גברא. (יבמות י"ח

אח אלא היחך וכיון שפקע איסור השח אח חופסין כה קידושין, דאל"כ השח אח בזרת וביאך חפסו כה קידושין ודעת החוס' דף מ"ע דלא פקע איסור השח אח במיתח ועיין שו"ח מכרי"ק סי' קל"ע ס"ל כדעת החוס' ודעת השואל שם ס"ל כהרמב"ם ז"ל. ומלמתי בירושלמי פ"ד כ"ע שמעון בר בא צעי קומי ר' יוחנן מה בין חולץ מה בין מגרש א"ל מה אח סבור חליצה קניין אינה אלא פעור אין באחין חייבין עליה משום השח של חולץ אלא משום השח של מח ופי' בק"ע חליצה קנין כאלו קנה יבמתו וגרשה, אצל אין בדבר כן אלא חלוצה פעור היא שפטרה מזיקת יבום להנשא לשוק וכו' ע"ש.

והנה לפי המבואר דחליצה לאו קנין הוא אלא פעור ואיסור שבה אינו מכה החולץ שפטרה אלא מכה אחיכה כמה ומעתה לשיעת הרמב"ם דס"ל דמיד שמת אחיכה נסתלק איסור ערוה מעל כל נשיו אי"כ גם לאחיכה נסתלק האי איסור ערוה ולא נשאר שום חיוב של קנין לאחיכה אלא מלוח יבום או חליצה ומלוח יבום הוא קנין שקונה אותה אצל כיון שלא ייבם אותה אלא פערה אי"כ ס"ל להרמב"ם כיון דאיסור אישות ואיסור ערוה פקע ממנה צשעת מיתח והחליצה אינה אלא פעור נמלח דחלוצה או לרחה אינן אלא כשניות שאסורים מד"ם דמכ"ה פקע איסור ערוה מכל העולם וכה צכלל ולר"ל דחייב כרת נמלח דלא פקע איסור ערוה מינה אצל לר"י דלא חייב משום ערוה אי"כ ע"כ ליכא אלא איסור כשניות כנלפענ"ד לישב דעת הרמב"ם. ואי"כ י"ל דגם דעת רבינו דליכא אלא איסור כשניות וכדעת הרמב"ם ז"ל עכ"פ וכו', וע"ש באריכות. ולפ"ז מובן שפיר דשומרת יבם כיון שמת צעלכ כרי פקעו קידושין מינה ופקע איסור השח אח ולא נשאר רק מלוח יבום ולכן שריא ליבם כפנויה שזינתה. ועיין לעיל צסמוך מה שהארכתי צכ צס"ד בביאור הדברים ותקחנו משם שלא לכפול הדברים.

והנה הרמב"ם (פי"ח מהל"ב ה"ג) כתב וכן יבמה שבה עליה זר עשאה זונה וזה דלא כרבינו וכתב ה"כ וכן יבמה וכו', גם זה צכלל נצעלכ צעילח זנות וכ"ש היא משאר חייבי לאוין דכא מספקא אס קידושין חופסין ביבמה כנזכר פי"ח מכל' אישות. ובאמת אי משום הא אין ראי' דאף דאין קידושין חופסין מ"מ

ואהדרה גברא קמא ואוליד מינה ברתא, ההיא ברתא שריא לכהן, (שם יא:)
 דכתיב (דברים כ"ד ד') לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה וגו', מאי היא, היא
 תועבה ואין בגינה תועבה. (מז) וצרת חלוצה שריא לכהן, דתנן (יבמות מג:): ארבעה
 אחים נשואין ארבעה נשים ומתו רצה הגדול שבאחים ליבם את כולן הרשות
 בידו. מי שהיה נשוי שתי נשים ומת, ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוסדת
 צרתה. (מח) (שם מד.) היתה אחת כשירה ואחת פסולה, אם היה חולץ חולץ
 לפסולה ואם היה מייבם מייבם לכשירה, ואמר רב יוסף כאן שנה רבי לא ישפוך

(דברים כ"ד א') כי יקח איש
 וגו' וכתב לה ספר כריחות
 וגו' וכלכה ותיחכ לאיש
 אחר, ושנאכ האיש האחרון
 וכתב לה ספר כריחות וגו'
 או כי ימות האיש האחרון,
 ודרשו חז"ל זכ כוליא רשע
 מתוך ציתו וזכ כניסכ
 ושנאכ, הכחוז מצטרו

סופו לשנאכ ואם לאו קוצרחו: מאי היא. דכתיב תועבה היא: ארבעה אחים. בגמ' ארבעה אחין ס"ד כיון שמחו כולן
 מאן מיבם, ומשני ארבעה מאחין שמחו ארבעה וכיו שמונה או יותר: הרשות בידו. ובדאפשר ליה לכחזיקם כולם ואפי"כ
 עלה עובה קמ"ל ד' אין עפי לא כי כיכי דנמעייכ עוכה צמודש: היתה אחת כשירה. לכחוכה ואחת פסולה לכחוכה כגון
 שנאגרש מאיש אחר: חולץ לפסולה. ולא יפסול אח כשירה לכחוכה, דלא ישפוך אדם וכו': מייבם לכשירה. ואפי' הוא

משנת הלכות

אפשר דהא ע"כ איכא חרתי או בחליצה או ביבום מ"מ
 בחרתי דאפשר נחלוץ חדא ויביבם חדא כל בעולה ליבום
 עולה לחליצה, וזו אינה עולה ליבום שכרי כבר נחייבם
 חצרכה.

מח) היתה אחת כשרה ואחת פסולה. פרש"י כגון
 שנאגרש מאיש אחר וגשאה זכ האח
 כשכיה גרושה ולא פי' כגון שחזיר גרושה משנאח
 דפסולה הוא גם לאחיו שמת דאז על כרחך הוא מיבם
 אח כשירה ואף בחליצה אינו חולץ אלא לכשרה שכרי
 חליצה פסולה אינה פוערת לרה, ומיכו דעת רבינו שאף
 בזו חולץ לאיזה מכן שירצה וא"ת והיאך הוא חולץ
 לפסולה וכא קמ"ל כל למיפער לרה חליצה מעולה
 בעינן. בני מילי בפסול זיקה או צמי שפסל זיקחו צגע
 אבל בשאר פסולים שבלרה כשרה לא ועיין חוס' י"א
 ע"כ ד"ה או וכ"ו ע"כ ד"ה וחליצה פסולה.

ע"כ) צעא מיניה רב יכודה מרב ששח המחזיר גרושהו
 משניסת ומת לרה מכו חליצה דר' יוסי בן כיפר לא
 חיבעיה לך כיון דאמר ר' יוסי בן כיפר עומאכ במחזיר
 גרושהו הוא דכתיב לרה כמותה ואי משום דכתיב זכ
 תועבה היא היא תועבה ואין צניח תועבין הא לרה
 תועבה כי חיבעיה לך חליצה דרבנן, איכא דאמרי חליצה
 דרבנן לא חיבעיה לך כי חיבעיה לך חליצה דריב"כ
 עומאכ במחזיר גרושהו הוא דכתיב מיפע רחמנא היא
 היא תועבה ואין לרה תועבה או דילמא היא תועבה
 ואין צניח תועבין הא לרה תועבה ח"ל חניחה יתה
 אחת כשרה ואחת פסולה אם היכ חולץ חולץ לפסולה
 ואם היכ מייבם מייבם לכשרה לא לעולם כשרה כשרה
 לעלמא פסולה פסולה לעלמא ודקאמרת כיון לדדידיה
 חיזיא מאי נפקא ליה מינה משום דרב יוסף דאמר רב
 יוסף כאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי צורו ואחרים
 לריכיים להם.

וב"ב כרמזין ז"ל לאחר שהחריך לחלוק על כרמז"ס
 והביא ראיה מחוספתא כתב וז"ל שוב מלאחי
 לבטל הלכות ז"ל מי שכיב נשוי ב' נשים א' שנייה ליבם
 ואחת אשה אחרת ומת כשכח מייבם מייבם לאשה
 אחרת כשכח חולץ חולץ לשנייה ע"כ וזה שלא כדברי
 רב ר' משב ז"ל עכ"ל ועיין מאירי שהביא ג"כ דברי
 רבינו. ופי' המאירי דהא דאמרו לא ישפוך אדם מי צורו
 וכגון זה כופין אותו על מדת סדום שאם לא רצה ליבם
 בע"כ חולץ לפסולה ע"ש. ועיין ב"י א"ע סי' קס"א שאם
 עבר מנדן אותו ואם חתרו למלקות מלקין אותו
 והכנה"ג כתב דאין כופין אלא עלה עובה קמ"ל ועיין
 חו"ע ומלשון רבינו משמע נמי לשון חיוב שכרי אמר אם
 היכ חולץ חולץ פסולה משמע לעולם ולא תלוי בצלונו
 כלל.

וכתב כרמז"ס (פע"ו מא"צ ה"ב) המחזיר גרושהו
 משנאח הולד כשר שכרי אינה ערוכה. ועיין עור
 א"ע סי' ד'.

מז) וצרת חלוצה שריא לכהן. (מ"ג ע"ב) משנה ד'
 אחין נשואין ד' נשים ומתו אם רצה הגדול
 שבהם לייבם אח כולן הרשות בידו מי שכיב נשוי לשתי
 נשים ומת וכו' היתה אחת כשרה ואחת פסולה אם היכ
 חולץ חולץ לפסולה ואם הי' מייבם מייבם לכשרה,
 ופרש"י היתה אחת כשרה לכחוכה ואחת פסולה כגון
 שנאגרש מאיש אחר. ולייבם שתיהן אי אפשר דכתיב
 אשר לא יבנה אח בית אחיו בית אחד הוא צונה ואינו
 צונה שנים ושלושה צחים. וא"ת לחלוץ לשתיהן הא כתיב
 בית חלוץ הנפל בית אחד הוא חולץ ולא שנים ושלושה
 צחים. וא"ת לייבם אחת ולחלוץ לאחת ואפי"ג דבחלת לא

אדם מי בורו ואחרים צריכין להם, אלמא צדת חלוצה שריא לכהן. (שם כב.)
 מי שיש לו אח מכל מקום זוקק את אשת אחיו ליבום ואחיו הוא לכל דבר, חוץ
 ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית. מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אשת
 אביו מן הייבום ג) וחייב על מכתו ועל קללתו ובנו הוא לכל דבר, חוץ ממי שיש
 לו מן השפחה ומן הנכרית. אח מכל מקום לאתווי מאי, אמר רב יהודה לאתווי
 ממזר. ואחיו ובנו לכל דבר (שם כג:) למאי הילכתא, לירשו וליטמא לו. חוץ
 ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית מאי טעמא, דכתיב (שמות כ"א ד') האשה
 וילדיה תהיה לאדניה. בן מכל מקום לאתווי מאי, אמר רב יהודה לאתווי ממזר,
 מאי טעמא, דכתיב (במדבר כ"ז ח') ובן אין לו עיין עליו. (נא) תני (דברים כ"ה ה') כי
 ישבו אחים יחדיו ובן אין לו, אין לי אלא בן, בן הבן ובת הבן ובת בן הבן ובן
 הבת ובת הבת ובת בן הבת מנין, ת"ל ובן אין לו מכל מקום, אי לאו אין לו הוה
 אמינא בת לא פטרא מן יבום כי דאשכחן בבן סורר ומורה דדוקא בן ולא בת

ישראל ומוחר בגרושה:
 שריא לכהן. דחי לאו הכי
 מאי שופך ואחרים לריכס לו
 שייך: אח מכל מקום. לאתווי
 ממזר, דס"ד יליף אחיה אחיה
 מבני יעקב והחס כשרין ולא
 פסולין קמ"ל: לכו' דבר.
 ליורשו וליעמאל לו: מן השפחה
 ומן הנכרית. בשפחה כתיב
 האשה וילדיה תהיה
 לאדניה, ובנכרית כתיב, כי
 יסיר את בן מאחרי: וחייב
 על מכתו. נראה דס"ל
 כרמזים דאפילו אציו רשע
 חייב על מכתו ועל קללתו.

ובגמ' כשעשה תשובה: תני כי ישבו אחים יחדיו. עיין או"ז סי' תרי"ב שמביא כל זה בשם ספר המקלוטות (רי"פ): הוה
 אמינא בת לא פטרא. דכתיב ובן אין לו וכאי אין לו בן ובגמ' פירוזין (סי' ע"ב) ח"ר לוי כל דמוחב מלה קמיה רביה מח

משנה הלכות

ממ מי שיש לו אח מ"מ. (שם כ"ב ע"א) משנה מי שיש
 לו אח מ"מ זוקק את אשת אחיו ליבום וכו'
 חוץ ממי שיש לו אח מן השפחה ומן הנכרית. ורבינו
 השמיט חיבה אח דכיון דהוא מן השפחה לאו אחיו הוא
 ושיי. וכן צסמוך במשנה כתיב חוץ ממי שיש לו בן מן
 השפחה ורבינו השמיט חיבה בן וכתיב חוץ ממי שיש לו
 מן השפחה ומן הנכרית דכאי לאו בנו הוא. וכבר
 פירשתי לעיל ועיין עור א"ע סי' קנ"ו ובש"ע שם ס"ב
 וגם מה שכתבו בשם ר' גערוגלי גאון דבשפחה שלו
 חוששין ששחררה דאין אדם עושה כזו.

מפרש כר' רבינו יהודה בר' קלונימוס בר' משה ז"ל
 וכו' ורבינו אפרים בר' יצחק ז"ל הביא ראייה דבת
 פוערת מן היבום, דחניא צספרי פרשה כי ישבו אחים
 יחדיו מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל פרע לסרים
 שאם רלכ להקים שם אינו יכול, ר' יהודה אומר נאמר
 כאן שם ונאמר להלן שם מה שם האמור להלן נחלה אף
 שם האמור כאן נחלה וכו', ובה"ג פי' דבת פוערת את
 היבום נפקא לן מעיין עליו דהכל ובספק המקלוטות
 כחוב חלני כי ישבו אחים יחדיו אין לי אלא בן בן הבן
 ובת הבן ובן בת הבן ובת בת הבן ובת בן הבן ובת
 ובת הבת מנין ת"ל אין לו עיין עליו, אי לאו אין לו בת
 לא הוה פטרא מיבום כדאשכחן בבן סורר ומורה דדוקא
 בן לענין יבום כתיב אין לו עיין עליו ע"כ לשון
 המקלוטות, וסיים הא"ז הרי משמע צרייתא שנויה צפי'
 דבת פוערת מיבום ודרשינן מאין לו עיין עליו כדצרי
 הלכות גדולות עכ"ל הא"ז. וכ"כ המאירי וכן בן הבת
 וכו' שהכל בכלל אין לו עיין עליו וכ"כ ברמב"ן ורשב"א
 ובחוס' ד"ה בן ובחוס' הרא"ש ובחוס' צ"ב קע"ו ע"א
 ד"ה בן ועיין עוד חוס' צ"ב ק"ע ד"ה כיון, והבן.

ג וחייב על מכתו. בגמ' (שם כ"ב ע"ב) פריך אמאי
 קרי כאן ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה
 עמך ומשני כדאמר רב פנחס משמיה דר"פ בעושה
 השוכה ככל נמי כשעשה תשובה ופריך והאי בר תשובה
 והתנן שמעון בן מנסיא אומר איזהו מעוות לא יוכל
 לתקון זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר ומשני
 השחא מיכו עושה מעשה עמך הוא ע"כ. פרש"י השחא
 מיכה הואיל ושב עושה מעשה עמך הוא ונכי נמי
 דעונו גלוי ונזכר כל זמן שממזר קיים מיכו מתשובה
 ואילך בכלל עושה מעשה עמך הוא ע"כ. ועיין רמב"ם
 ועור מחלוקת בזה והארכתיו בזה במקום אחר.

ודע דהמרדכי (יצמות דף י"ח ע"א) פתח וז"ל יש ה"ג
 שכתוב בזה דבת לא פטרה ושיבוש דצפ' יש נוהלין
 אמרינן דלענין ייבום בן ובת כהדדי נינהו ונ"ל דמאין
 לו עיין עליו נפקא עכ"ל וכנראה דהי' ליה גירסא אחרת
 צרבינו דבת לא פטרה מיבום אבל לפי גירסאינו הרי
 מבואר דס"ל ככל הפוסקים דבת פוערת ונפ"ל מאין לו
 אלא דמביא לה מצרייתא דכתב חני כי ישבו אחים יחדיו
 וגו' ותני הוא לשון צרייתא וכדעת הא"ז.

נא תני כי ישבו אחים יחדיו וכו' הו"א בת לא פטרה
 מן היבום. עיין או"ז סי' תרי"ב וז"ל חנן מי
 שיש לו בן מכל מקום וכשם שהבן פוטר כך הבת פוערת
 מן היבום כדאמר בשמעתא קמייחא דיש נוהלין (דף
 ק"ע ע"א) וכו' והעטם שהבת פוערת מן היבום היכ

לענין יבום נמי, כתיב אין לו. (גב) (קידושין יד.) וקונה את עצמה במיתת היבם מנלן, קל וחומר ומה אשת איש בחנק מיתת הבעל מתרתה זו שהיא בלאו לא כל שכן, (גב) (יבמות נ:.) ומאי טעמא אמור רבנן גט ביבמה מהני, משום דמהני בעלמא, דאי אמרת לא מהני אתו למימר גט להוציא וחליצה להוציא, ומה גט ביבמה לא מהני חליצה נמי לא מהניא ואתי למיבעל אחר חליצה. ומאי טעמא אמור רבנן מאמר ביבמה מהני, משום דמהני בעלמא, דאי אמרת לא מהני אמרי מאמר לקנות וביאה לקנות ומדמאמר לא קני ביאה נמי לא קניא ואתי למיבעל אחר ביאה. ומאי טעמא אמור רבנן ביאה פסולה יש אחריה כלום, אי ביאה אחר גט היא גזירה ביאה אחר גט משום ביאה אחר חליצה, ואי ביאה אחר מאמר היא גזירה ביאה אחר מאמר משום ביאה אחר חליצה. ומאי טעמא אמור רבנן חליצה פסולה אין אחריה כלום, אמרי מאי ניגזר, ניגזר חליצה אחר גט משום חליצה

בלא ולד שנאמר ויטן יכושע וגו' וכתיב וזו יכושע זנו ובחר יכושע לא חשיב זן ואפי"ג דכי' לו זנות, ורבינו דייק מזן סורר ומורכ דדרשו זן ולא זת, ועיין רא"ש פ"ג סי' ג': לא כ"ש. ובגמ' מה לא"ה שכן יולאכ זגט חומר זזו שאינה יולאכ זגט הא נמי יולאכ בחליצה: גט זיבמה מכני. מדאורייתא חליצה הוא דמכניבה, ומשום גט לא קרינא זב שלא זבנה: דמהני בעלמא. זכל הנשים

לכהגרש ואי אמרת הכא לא מכני ואם רלה אחר הגט יכנוס: מאמר זיבמה מכני. לאסור חזרתה עליו מדרבנן הא מן החורה קנין לא הוי זיבמה חלה בזיאה: מהני בעלמא. קידושי אשה קונים אותה ואחי למבעל אחר זיאה וכו' ליה זבנה שחי זחיס דאסורא דאורייתא: ביאה פסולה. כגון שנתן גט קודם: חליצה פסולה. שאחר גט או אחר מאמר: אין אחריה כלום. דאי כדר עבד מאמר או גט לשלישית לא מכני: כ"ה הכי תחלוץ וחיזל. כלומר מאי איכפת לן כל ימיך תחלוץ:

משנה הלכות

ואין מאמר אחר מאמר ולא זעילכ אחר זעילכ ולא חליצה אחר חליצה וחכמים אומרים יש גט אחר גט ויש מאמר אחר מאמר אבל לא אחר זעילכ ולא אחר חליצה כלום. ובגמ' עד כאן לא פליגי חלה זגט אחר גט ומאמר אחר מאמר אבל גט אחד זיבמה ומאמר אחד זיבמה מהני מ"ע אמור רבנן גט זיבמה מהני משום דמהני זעלמא דאי אמרת לא מהני אמרי גט להוציא וחליצה להוציא ומדגט לא מהני חליצה נמי לא מהני ואחי למיבעל אחר חליצה ומ"ע אמור רבנן מאמר זיבמה מהני וכו' ומ"ע אמור רבנן [זיאה] (כאן כשמיט הסופר חיצת זיאה וע"ס הוא) פסולה יש אחריה כלום אי זיאה אחר גט היא גזירה וכו' כלשון רבינו.

ופרש"י אבל גט אחד זיבמה או מאמר אחד זיבמה מהני גט זיבמה למיקם עליה זלא יזנה ושוב לא ייבם ומאמר זיבמה מהני לה להלריכה גט למאמרו אי זעי לאפוקה ולא סגי בחליצה לחוד. מ"ע אמרו רבנן גט זיבמה מהני, הא מדאורייתא חליצה הוא דמהני זב ומשום גט לא קרינא זב שלא זבנה. משום דזעלמא מהני, זכל הנשים להגרש ואי אמרת הכא לא מהני ואם רלה לכונסה אחר הגט יכנוס. אמרי, אינשי גט להוציא וחליצה להוציא מדגט לא מהני ליה וכו'. ומ"ע אמור רבנן מאמר זיבמה מהני, לאסור חזרתה עליו מן החורה קנין לא הוי זיבמה חלה בזיאה. משום דמהני זעלמא, קידושי אשה קונים אותה ואחי למבעל אחר זיאה וכו' ליה זבנה שחי זחיס דאסורא דאורייתא. ומ"ע אמרו רבנן זיאה פסולה יש אחריה

(גב) וקונה את עלמה זמיחה היבם מנלן. קידושין (ז') ע"ה וי"ד ע"ה) האשה נקנית זשלוש דרכים וכו' זיבמה נקנית בזיאה וקונה את עלמה בחליצה וזמיחה היבם. ובגמ' וזמיחה היבם מנלן ק"ו ומה לא"ה שהיא זחנק מיחה הזעל מחירתה יזמה שהיא זלאו לא כ"ש מה לאשת איש שכן יולאכ זגט חומר זזו שאינה יולאכ זגט הא נמי יולאכ בחליצה חלה מה לא"ה שכן אסרה מחירה אחר רב אשי הא נמי אסרה מחירה יבם אסרה יבם שרי לה ע"כ. ופרש"י מה לא"ה הנחרת ע"י מיחה הזעל שכן אסרה מחירה שברי זעלכ הוא כאוסרה לפיכך הוא מחירה זמיחהו אבל יזמה דקידושי זזעל קאסרי לה היאך חבה מיחה היבם מחירתה, ומשני הא נמי כשמח יבם נמלא אסרה מחירה דאי לאו יבם מכי מיית הזעל אישחריא לה ע"כ.

ולכאורה לדעת החוס' דאסור אשת אח לא פקע מינה עד זייבמה או יחלוץ לה א"כ אין היבם אסרה חלה אסור האח המח רובץ עליה ולפמ"ש לעיל (אות י"ז) דדעת הרמב"ם ורבינו משמח הזעל פקעו לכו קידושי האח ואסור אשת אח פקע מיד זמיחה זעלה ולא נשאר עליה חלה זיקת יבום אחי שפיר שכן אסרה מחירה יבם אסרה שזוקקה לו ליבום ולכן אסורה לינשא לכל העולם והוא שרי לה ודו"ק.

(גב) ומ"ע אמור רבנן גט זיבמה מהני וכו'. יבמות (נ') זמשנה) רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט

אחר חליצה, כל הכי תחלוץ ותזיל, נגזר חליצה אחר מאמר משום חליצה אחר ביאה, אטו חליצה אחר מאמר מי לא בעי גט למאמרו, חליצה אחר ביאה נמי בעי גט לביאתו. (נד) אמר רב הונא (שם נב.) מצות יבמין מקדש ואחר כך בועל ואם בעל ועשה מאמר קנה, בעל ועשה מאמר מביאה הוא דקני ליה, אימא ואם בעל בלא מאמר קנה, והתניא לוקה מכת מרדות, מדרבנן, כי הא דרב מנגיד מאן דמקדש בביאה. (נה) מאמר קידושין ביבמה, כיצד מאמר, נתן לה כסף או דברי חורה אלמא דאורייתא היא והכי אמרת קנה ומשני מ"מ דרבנן, על שנהג קלות ראש בעלמו ומיכו קנה, ויש לדייק הרי אפילו ה"י דאורייתא הא לא הוי אלא חייבי לאוין ואמאי ס"ד דלא קנה וי"ל דס"ד דכן הוא המלוא דוקא וכמו שחלץ קודם ואח"כ בא עליה הכ"י בא עליה קודם שעשה מאמר ול"ע: דמקדש צביאה. משום פריעותא: כיצד מאמר. הרי את מקודשת

משנה הלכות

אמירה לא מהני ומיכו לא סיים כדת משכ וישראל ורש"י פי' נתן לה כסף וכו' ואמר לה התקדשי לי במאמר יבמין ואע"ג דיהב לה מידי לאו קידושין גמורים הן כקידושי חורה שהרי אין קידושין חופסין באשה אח והחורה לא החירחה לו כאשר נכריח אלא כסדר המלוא וצביאה הוא דכתבה בה רחמנא. ומשמע לכאורה דהאמירה הוא אחרת מצשאר נשים כדי להצחין ולא לעשות שהם קידושין גמורים כצשאר נשים, וכ"כ הנמק"י ולדעת רבינו ז"ל דס"ל דליכא למיחש וצגמ' לא חילקו כלל, אם לא שנאמר דרבינו לשיטתיה שכחצתי לעיל דס"ל כדעת הרמב"ם דמשעת מיחה פקע ליה איסור אשת אח לגמרי ול"ע.

זיקת יבמין, כדחנן לעיל מאמר צו ובעל צו לריכות שני גיעין וחליצה ולא אמרינן חיסגי לבעלת צביאה צגע בלא חליצה וחיפער את חזרתה צביאה מן החליצה. אי צביאה אחר גע היא. כגון גע לזו ובעל לזו דאמרינן לריכה גע וחליצה ולא סגי צגע לחודה כשאר יבמה שכונסה. גזירה צביאה אחר הגע משום צביאה אחר חליצה. דאי אמרת חיסגי לה צגע אחי למימר מדקנייא צביאה אחר הגע צביאה גרידחת אלמא מעליותא היא ואחי למיצעל לכחחילה אחר חליצה וכו'. הלכה, ועיין צש"ע ח"ע סי' ק"ע ע"ש באריכות וצביאור גמור.

ובבוש"ע (ח"ע סי' קס"ו ס"ב) מה"ח אין לריך לקדשה אלא בא עליה וחכמים תקנו שלא יבא עליה עד שיקדשה צפני עדים צכסף או צשער ופשוט דגם דעת רבינו צפני עדים אף שלא פי' כן וכתב הרמ"א הג"ה ואם קדשה צשער נמי מקרי מאמר ואפי' נתן לה פרוטה ואמר לה הרי את מקודשת לי צו ומקדושי אחי הרי זו מקודשת דכח כמלוא ופרוטה וכבר חמכו עליו דהמחבר נמי אמר צכסף או צשער ומה הוסיף צשער נמי מקרי מאמר ועיין צאה"ע וצאה"ג שם ול"ע. והרמ"א הוסיף ואפי' נתן פרוטה ואמר לה הרי את מקודשת לי צו וצקדושי אחי הרי זו מקודשת וכו' ע"ש משמע דצחס אומר הרי את מקודשת לי כצכל נשים וכדעת רבינו ז"ל. וצגמ' שם נ"ב חמה צשער כילד כדארמן כתב לה על הנייר או על החרס אע"פ שאין צו ש"פ הרי את מקודשת לי ע"כ ע"ש.

(נד) אמר רב הונא. יבמות (נ"ב ע"א) גופא אמר רב הונא מלוא יבמין מקדש ואח"כ בועל ואם בעל ועשה מאמר קנה אם בעל ועשה מאמר פשיעא דהא קניה צביאה ורבינו גרם בעל ועשה מאמר מצביאה הוא דקני ליה כלומר דהצביאה קונה אלא אימא אם בעל בלא מאמר קנה והתניא לוקה מכת מרדות מדרבנן כי הא דרב מנגיד מאן דמקדש צביאה, ומאן דמקדש צשוקא ומאן דמקדש בלא שדוכי ומאן דמצעל גיעא ומאן דמסר מודעא אגיעא ומאן דפקיר שליחת דרבנן ומאן דשהי שמחת דרבנן עליה חלחין יומין, ועל חחנא דדאיר צבי חמוכי, נהרדעי אמרי צכולהו לא מנגיד רב אלא למקדש צביאה ובלא שדוכי ואיכא דאמרי אפילו צשדוכי נמי משום פריעותא ע"כ. ומשמע לכאורה דפסק כנהרדעא ועיין עור סי' כ"ו צשם הרא"ש והצ"י כתב דחינו מוכרח צדברי הרא"ש דפסק כנהרדעא ומיכו כבר הציא צצאה"ע דאישתמיעתיב דברי הרא"ש צפרק כ"ג דכתב להדיא והאידנא נהוג עלמא כנהרדעי דצשל סופרים הלך אחר המקיל ע"ש וכ"כ הצ"י צשמו סי' קל"ד וכו' ע"ש וצש"ע שם.

ומה שכתב רבינו צכסף וצשוק כסף צגמ' שם, וכתב הרא"ש ז"ל האי אליבא דצ"ש אצל לביח הלל נוחן לה פרוטה או שוב פרוטה, ורבינו נמי מודה לזה אלא שהעתיק לשון הגמ' כדרכו צקודש. ועיין נמק"י על הרי"ף ז"ל.

(נה) מאמר קידושין ציצמה כילד. צגמ' (שם נ"ב ע"א) ח"ר כילד מאמר נתן לה כסף או שוב כסף, ופי' רבינו ואמר לה הרי את מקודשת לי, דצלי

שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי, נו) ושטר. שטר כיצד, כדאמור רבנן כתב לה על הנייר או על החרש אע"פ שאין בו שוה פרוטה בתוך מקודשת לי בתוך מאורסת לי בתוך לי לאינתו הרי זו מקודשת, מאי קאמר נו) אמר אביי הכי קאמר שטר כתובת יבמין כיצד, אני פלוני בן פלוני קבילת פלנית יבמתי עלי לזונה ולפרנסה כראוי, ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון, ואי לית לה מראשון תקיבו לה רבנן משני שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. נח) (קידושין יד.) היבמה נקנית בביאה נט) וקונה את עצמה בחליצה ס) ובמיתת היבם. נקנית בביאה מבלן, דכת"ב (ורברים כ"ה ה') יבמה יבא עליה. ואימא לכולהו מילי כאשה, לא ס"ד דתניא יכול יהו כסף ושטר גומדין בה כדרך שהביאה גומרת בה, ת"ל

לי, וכחז סחם לשון קידושין, ומיכו רש"י פי' חמר לה כהקדשי לי כמאמר יבמין: שטר כיצד. והוינן כיצד בחמיכה, והא כיון דקדושי כסף חמרת נתן לה כסף כשאר נשים ממילא שמעינן שטר נמי כשאר כל שטר אירוסין בעלמא כדאמר בקידושין כחז על הנייר או על החרש אע"פ שאין בו ש"פ הרי חח מקודשת כו':

אמר חז"ל. האי תנא לאו אשער מאמר קאי אלא אשער כחובת קאי: בע"ה כראשון. ולא על של יבם מ"ע כדאמר (יבמות ל"ט) אשה הקנו לו מן השמים: שלא חכא קלה בעיניו להוציאה. כחובת שטר נשים דעלמא וכחובתה מאה שהיא בעולה: וקונה חח עלמא. קודם שחז עליה היבם: ביאה גומרת. שהיבמה זקוקה ועומדת ליבם מחמת קידושי המת וצ"ח ז' אינה

משנה הלכות

היבם, ועיין ב"ש שם שמחלק בין קודם חקנה לאחר שחקנו חז"ל לקדש אותה כשאר אשה ועיין בא"ח ע"ש שם אות ד' מה שהאר"י.

נח) היבמה נקנית צ"ח. (קידושין ב' במשנה ובגמ' י"ד ס) ועיין חוס' יבמות נ"ב ע"א ד"ה אס בעל. ובמשנה יבמות דף ג' והבעילה אס בזמן שהיא בחחלה אין אחריה כלום באמלע וצ"ח יש אחריה כלום ובגמ' גופא חמר רב הונא מ"ח יבמין מקדש ואח"כ בעל ואס בעל ועשה מאמר קנה אס בעל ועשה מאמר פשיעא דכח קניה צ"ח אלא אימא אס בעל בלא מאמר קנה והחניא לוקה מכת מרדות מדרבנן דרב מנגיד מאן דמקדש צ"ח וכו' נהרדעי אמרי ככולהו לא מנגיד רב אלא אלא למקדש צ"ח ובלא שדוכי וא"ד אפילו בשדוכי נמי משום פריזוחא ע"כ. ועיין עש"ע א"ע סי' קס"ו ס"ב. מה"ח אין לריך לקדשה אלא צ"ח עליה וחכמים חקנו שלא יבא עליה עד שיקדשה בפני עדים וכו'.

נט) וקונה חח עלמה בחליצה. משנה (קידושין ס) היבמה נקנית צ"ח וקונה חח עלמה בחליצה ובמיתת היבם. ובגמ' י"ד ע"א בחליצה מנלן דכתיב ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הבעל, כיון שחלץ צ"ח הותרה לכל ישראל, פרש"י מנלן דחלוץ מותרת להנשא דילמא מ"ח חליצה הוא דרמא רחמנא עלה ולעולם לא משחריא. בישראל בית חלוץ, הכי משמע בישראל רחויב להציא לציח משחלצה.

ס) ובמיתת היבם. שם ובמיתת היבם, מנלן ק"ו ומה אשה איש שהיא בחנק מיתתה בעל מחירה

נו) ושטר כו'. בגמ' ס) (נ"ב ע"א) בשטר כיצד, ופר"ק בשטר כיצד כדאמרן (ועיין קידושין ע' וב"ב נ"א) כחז לה על הנייר או על החרש אע"פ שאין בו ש"פ הרי חח מקודשת לי חמר חז"ל וכו' ולא גרם בגמ' מאי קאמר ואולי שזה היחה גירסת רבינו או שהוא צ"ח רבינו ז"ל ורבינו הביא כל הצריחה בחך מקודשת לי בחך מאורסת לי וכו' ורש"י פי' הרי מקודשת.

והתוס' חמרו חמאי נקע אע"פ שאין בו ש"פ דכך לי יש בו ש"פ כאין בו ש"פ ועיין חוס' קידושין ע' ד"ה אע"פ ומיחו לפמ"ש רבינו לעיל נראה דכיון כחזו אע"פ שאין בו ש"פ דאס יש בו ש"פ אז מקודשת מדין כסף ולא מדין ש"פ ע"ש, ואולי מה"ע הוסיף הרמ"א שנית ואפילו קדשה בשטר כלומר שאין בו דין כסף והבן כי קלרתי.

נז) אמר חז"ל וכו'. בגמ' ס) חמר חז"ל כ"ק שטר כחובת יבמין כיצד כחז לה אלא פלוני צר פלוני קבילת יח פלונית יבמתי עלי לזון ולפרנסה כראוי ובלבד שחכא כחובתה על נכסי בעלה הראשון ואי לית לה מראשון תקיבו לה משני כדי שלא חכא קלה בעיניו להוציאה. ופרש"י האי תנא לאו אשער מאמר קאי אלא אשער כחובת קאי. ועיין רמב"ם פ"ד מהל' יבום הל"ב נוסח כחובת יבמין שנהגו העם, ביום פלוני כך וכך לירח פלוני שנת כך וכך למנינא דרגילנא למימני במקום פלוני ח"ך פלוני בן פלוני אחא לקדמנא וכן חמר לנא וכו'. ובש"ע סי' קס"ו ס"ד כוחז לה כחובת ואין נכסי היבם משועבדים לה כחובתה על נכסי בעלה הראשון ואס אין לראשון נכסים כחובתה על נכסי

יבמה יבא עליה ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרין בה. וקונה את עצמה בחליצה מנלן, דכתיב (שם י') בית חלוץ הנעל כיון שחלצה לו בעל הותרה לכל ישראל. (פא) (יבמות קכא.) נפל במים שאין להם סוף בשני עדים ודאי מימת מיית, לגבי ממון נחתין יורשים לנכסיו, לגבי אשה אחמירו ביה רבנן עד דאמרי סימני פדחתו וחוטמו ושאר סימנין שלו, אם כן כי נישאת בעד אחד תצא, אקילו בה רבנן (פב) כל היכא דאיכא עד אחד ודאי איכא עד אחד בהדיא אלא

עושה קידושין חלא גומרת קדושי ראשון: במים שאין להם סוף. כל שעומד ורואה מארבע רוחותיו כגון מערה מלאה מים וכו' ורואה שוכה שם ככדי שאין יכול להיות חי בתוך המים וצא לו זה מים שיש להם סוף, עומד ואינו

רואה כיינו אין להם סוף: נחתין יורשין לנכסיו. אף שלא ראו אותו מה ממש מ"מ כיון שראוהו נפל במים וצדו זמן שא"ח לחיות תחת המים ודאי מה: לגבי אשה אחמירו. עד שיראו אותו מה ויכירו בסימניו שזכ הוא שנפל למים ולא אחר שאפשר כמו שנפל זה כן גם נפל אחר ולא זה שהוא בעלה, ועיין חולין (ל"ה ע"ב) אסיק חרין וצחוס' שם: פדחתו וחוטמו. כהני חרי מילי הכמירו בח"א יוחר ממון צמל"ם, וצמ"מ דגופו דצעי דוקא סימני פדחתו וחוטמו, עיין רמב"ם פ"ע מנחות ועט"מ סי' רפ"ד, ועיין סה"י לר"ח דף פ"ה מש"כ על סימני פדחתו: א"כ כי נישאת. כלומר כיון דמחמירין בה עפי מצממון למע מקלינן בעד אחד באשה שנשאת וכו' ה"ל חרתי דסתרי, ואם נישאת בע"א חלא וכו' שלא חנשא בו לכתחילה: אקילו זה רבנן. דודאי איכא עוד עד אחד כהדיה, וזה דייקא ומינסבא כלומר ששאלה מאנשים ודייקא עד שחמלא עוד מי שהוא שיגיד שודאי מה, ובהנכות בן חרי' הקשה לרבינו שאם יאמר העד שהוא עלמו ראה המעשה ולא הי' עמו אחר מאי חכ"ל,

משנה הלכות

נזדמנו בדבר אחד חיסור וממון כתבו האחרונים ז"ל דהיכא דאיחזוק לאחד אזלינן אצחריה עיין הפלגה רפ"ב דכתובות ובמקום אחר בארתי (ועיין בסמוך (יבמות ל"ב) אמר רב נחמן באח לצ"ד ולאמר החירוני לינשא וחנן לי כתובתי וכו') ולא נאמר כאן נמי כיון דתחזוק לענין ממון ע"י ב' עדים חנשא נמי קמ"ל.

יבמה שהיא בלאו לא כ"ש מה לא"א שכן יולאה צגע חאמר צזו שאינה יולאה צגע הו נמי יולאה בחליצה חלא מה לא"א שכן אוסרה מחירה אמר רב אשי הו נמי אוסרה מחירה יבם אוסרה יבם שרי לה. ומשמע קלח דחליצה במקום גע קאי והוא כורה בינה ובין היבם ובירושלמי נראה דחליצה פעור הוא ולא כורת.

אלא דחו קשה כיון דנפול במים שאין להם סוף צב' עדים מדינא אשחו מותרת לינשא דקיי"ל דחאי גברה ודאי מה חלא שכתמירו חז"ל וחקנו שלא חנשא אשחו עד שייעידו עליו צסימני פדחת וחוטמו או גופו כולו ולכן שפיר י"ל אם נשאת לא חלא מאחר שיש ב' עדים על המיחה ורק החמירו ז"ל שלא חנשא והוא מחקנתא דחז"ל ואז אחי שפיר שחמרו אם נשאת לא חלא חבל היכא דליכא רק ע"א על שנפל במים שאין להם סוף אמאי אם נשאת לא חלא הו אין דבר שצערוב פחות משנים וכבר הקשו כן הראשונים ז"ל בכלל על מה שכתבנו להשיא ע"פ ע"א ואפי' ע"פ אשה ועבד כמצואר צגמ', וצגמ' אמרו על שם חומר שכתמרת עליה צסופה הקלת בחילתה משום דאיחתא דייקא ומינסבא וגם זה ל"צ ופי' עליה כרצה פירושים. לכן פי' רבינו ז"ל צזה דבר חדש והוא.

וכתב צש"ע (א"ע סי' ק"ע ספ"ב) וז"ל כתב בהלכות גדולות אמר הקצ"ה למשה אמור אל היבם, שלא ירלה ליבם, רעוע צגופך מאנת לקיים מצוה לפיכך חחלוץ מנעלך כאבל וכמנודה שדרכן להיות יחפים וצטפה סרוחה שצגופך יכולת לקיים לחחך זרע לכך וירקה לפניו עפס סרוחה והדיינים עונים חלוץ הנעל כאבל חלוץ הנעל כמנודה חלוץ הנעל כמורד צמלות סיני. ומצואר דאומרים ג' פעמים חלוץ הנעל, ונחן עעס לחמירת ג' פעמים וזה דלא כהגהה הרע"ז שהצחתי צסמוך שדעת רבינו שסגי צב' פעמים חלוץ הנעל.

פב כל היכא דאיכא ע"א. שצא להעיד על אדם שמה ודאי איכא עוד ע"א כהדיה שג"כ ראה מעשה זו והו דלא צא ג"כ להעיד משום דאחרמיי הוא דלא קא מתרמו צהדי הדדי, וכיון דלעלם הדבר איכא כאן שני עדים חלא שלא צאו לפנינו ולכן סמכו לחיחתא דייקא ומינסבא ופי' או שכיון שדייקא ממילא חמלא גם

פא נפל במים שאין להם סוף בשני עדים. יבמות (קכ"א ע"א) צמשנה נפל למים צין שיש להם סוף צין שאין להם סוף וכו' והוסיף רבינו לפרש צשני עדים נראה כוונתו לרבותא דאפילו היו שני עדים דלענין ממונות מאמינים להם ומחזקינן אותו כודאי מה ויורשין יורדין לנכסיו כדון כל ממון דע"פ שנים עדים יקום דבר אפ"ה גזרו ז"ל דאשחו לא חנשא. ואולי דייק רבינו צזה דלא נימא כיון דצכל מקום היכא דאיכא לפנינו ממון ואיסור דצממון קיי"ל כשחאל דאין הולכין אחר הרוב, וצאיסור קיי"ל כרצ דהולכין אחר הרוב ואם

ולפעט' רבינו חי' זכ שכתב ודאי איכא עד אחד צדדיק אלא אחרמויי הוא דלא קא מתרמו בהדי הדדי. (שם צג:) בעו מיניה מרב ששת עד אחד ביבמה לשוק מהו, אמר להו תניתוה אמרו לה מת בעליך ואחר כך מת בנך ובשאת וקא מוקים לה רב ששת בעד אחד, ואף על גב דקא מדחו לה רבנן שודאי יש עוד עד אחר עמו שראב ויודע כמעט כמוכו, אלא שצטעח מעט לא היו יחד וזכ עמד מלד זה וראב כמעט וכשני מלד שני ושניכם ראו כמעט ולא ראו זה את זה, (ועיין ריש מס' מכות) זה ראה מחלון זה וכו': ביבמה לשוק. עד אחד מעיד שמת צעלכ כדי שחייבם: דקא מדחו לה רבנן. דאמרו לעולם תרי וחרי וכדאמר רב אחא בר מניומי צעדי הזמכ

משנה הלכות

דעבדא לאיגלוי ע"כ איכא עוד ע"א דאי ליכא עוד עדים מאי עבדא לאיגלוי הוא ובמכ ואיך יתודע ויחגלה וע"כ דיש עוד עד אלא דלא איתרמי אהדדי צטעח בגדכ או צטעח ראיכ שזכ ראה מלד זה או מחלון זה וזה ראה מחלון זה דלעדות כזו נאמנים צאופן זה ודו"ק ודברי רבינו צזכ עמוקים עמוק עמוק. ועיין במק"י כאן צסם רבוחיו.

העד כשני כיודע ממיחה צעלכ או שחדייק עד שחצברר לכ אמיתה הדבר שמת צעלכ אלא על דייקווחה לחוד אכתי לא כיינו סומכין שחנשא כיון שחוק הוא צעדות דצעינן דוקא צ' עדים דילפינן דבר דבר מממון בכל עדות אשכ שכוח דבר שצערוב ולזכ עמדו ז"ל וקצטו דכל היכא דאיכא ע"א ודאי איכא שני אלא שלא צא להעיד לפנינו, ולכאורה הוא דבר חדש דאם כן בכל מקום דאיכא ע"א יש עוד שני, ואיכא שני עדים וזכ אין לו ביאור.

ובדברי רבינו אלו יש לישב קושית הצריח אצרהם סי' כ"א שכ' דמרגלח צפומייכו דכפוסקים ראשונים ואחרונים דנעצב צמים שאין להם סוף ילאה כאשכ מאיסור דאורייתא ולכאורה יש לדון דזה דוקא היכא דאיכא צ' עדים על העציעה ושכו עד שחלל נפשו אבל היכא דליכא רק ע"א י"ל דכה"ג לא ילאה מאיסור דאורייתא ודבר זה תלוי צמחלוקת הראשונים אי נאמנות דע"א צעגונכ הוא מדאורייתא או מדרבנן ולדעת הסוברים דלא הוי רק מדרבנן הקילו משום תקנת עיגון א"כ כאן צמשאלים כיון דרבנן לא רלו שחנשא וחו ליכא עיגון וגם לא הפקיעו רבנן לקידושין מינה וע"ש מה שכארריך וצפח"ש כציאו ולפי דעת רבינו אחי שפיר מאד דודאי מדינא ילאה מאיסור דאורייתא כיון דהוא עבדא לאיגלוי וכנ"ל.

ונראה דרבינו מפרש הו דע"א נאמן להשיא אשה, דבגמ' (ל"ג ע"ב) נחלקו צעעם דע"א מכימן אי משום דמילתא דעבדא לאיגלוי הוא ולא משקרי אינשי או משום דאיתתא דייקא ומינסבא, וצחוס' שם ד"ה עד אחד הקשו וא"ח מאי קמיצעיא לכו הו ודאי עעמא דע"א משום דייקא ומינסבא הוא כדמוכח לעיל ואר"י דמיצעיא לכו הו דסמכין אדיוקא דידה משום דעבדא לאיגלוי הוא והאי דעבדא לאיגלוי הוא עיקר כעעם ולכתי יש לסמוך אדיוקא זועא כי הכא ע"ש. ומצורח מדברי החוס' דעיקר עעם דע"א נאמן צאשכ הוא משום דהוא מילתא דעבדא לאיגלוי וכיון דאיתתא דייקא ומינסבא ודאי גילתה כל מה דאפשר ונחצברר לה שמה שבעיד עד זה אמת הוא.

בג) בעו מיניה מרב ששה ע"א ציבמה לשוק וכו'. (שם ל"ג ע"ב) צעו מיניה מרב ששה ע"א ציבמה מכו עעמא דע"א משום דמילתא דעבדא לאיגלוי לא משקר וככא נמי לא משקר או דלמא עעמא דע"א דאיכי דייקא ומינסבא וככא כיון דזמנין דרחמא ליה לא דייקא ומינסבא א"ל רב ששה תניחוב וכו' ואיכא דאמרי כי חיבעיא לך למישרי יצמכ לעלמא וכו', א"ל ר"ש תניחוב וכו' (ל"ד ע"א) אמרו לכ מה צעליך ואח"כ מה בנך ונשאח ואח"כ אמרו לה חילוף היו הדברים חלל וכולד ראשון ואחרון ממזר כיכי דמי אילימא תרי וחרי מאי חזית דסמכת אחני סמוך אהני ועוד ממזר ספק הוא וכ"ח לא דק הו מדקחני סיפא הראשון ממזר וכאחרון אינו ממזר ש"מ דדוקא קחני וכו'. ודחי לעולם תרי וחרי וכדאמר רב אחא בר מניומי צעדי הזמכ ככ"ג צעדי הזמכ, רצא אמר עד אחד נאמן ציבמה מק"ו

אלא דיש להבין מילתא דעבדא לאיגלוי מה דין הוא זה ומה פשע יש לו וכיאך הוא עבדא לאיגלוי ול"ל דמילתא דעבדא לאיגלוי כך הוא דצא לפנינו ע"א ומעיד על דבר אחד והגם דצסחם לא הוי נאמן מ"מ כיון שמעיד על דבר שאם ישקר יחצברר לן ועמיד להצברר אללנו ששקר דבר לא משקרי אינשי ול"ע היאך בדבר כזכ עבדא לאיגלוי כיון דלא ידע מזה אדם וע"כ ל"ל שיש עוד מי שיודע מדבר זה ואז יחצברר כדבריו שעתיד לצא לפנינו ויאמר כדבריו וזכו מילתא דעבדא לאיגלוי דאי ליכא אדם צעולם שיודע מזה לאו עבדא לאיגלוי הוא.

ו"ש רבינו דודאי איכא עוד ע"א שראב שמת זה הצעל כיון דאיכא ע"א ואנן מחירין אותה משום מילתא

למתניתין, רב ששת בעד אחד מוקים לה, ולהיתירא קא פשיט דקאמרינן (שם צד). רבא אמר קל וחומר, לאיסור כרת התרתה לאיסור לאו כל שכן, ואע"ג דאמר ליה ההוא מרבנן לרבא, רבא דקאמר להיתירא קאמר, וקמו להו רב ששת ורבא בחדא שיטתא להיתירא, ש"מ עד אחד ביבמה לשוק כשר. (סד) השתא דאמרת עד אחד כשר, דשויהא רבנן כאשה שהלך בעלה למדינת הים, כאשה לכולא מילתא, וקתני גבי אשה (שם קכב). הוחזקו להיות משיאין עד מפי עד ומפי אשה ואשה מפי אשה ועבד ומפי שפחה והדא יבמה שריא לאינסובי.

וכו' ע"ש: לאיסור כרת. אשח איש דע"ה נאמן: איסור לאו. יבמה לשוק: אי"ל הכוח מרבנן. לרבא היא עלמה חוכית דלאיסור כרת החרת לאיסור לאו לא החרת, ולא כשיב רבא כלום, ופסק רבינו כרב ששת ורבא דקמו בשיטת חדא וכך פסקו הרי"ף והרמב"ם, ומיכו הרא"ש

פסק כהכוח מרבנן: והדא יבמה שריא לאינסובי. בעד אחד, ועיין ח' הרשב"ה ח"ג רנ"ב: המותה וכן המוחה לרחה ויבמתה. וטעמא דכולהו מפני ששונאות אחת ומתכוונות לקלקל המוחה שונאתה שאומרת בלבה זו תאכל כל יגיעי ועמלי, וכן בת המוחה אומרת זו תירש כל עמל אבי ואמי ואני אדחה ויבמתה יראה שמה סופה להיות לרחה וכן בעלה זו באה

משנה הלכות

לאיסור כרת החרת לאיסור לאו לא כ"ש ח"ל הכוח מרבנן לרבא היא עלמה חוכית דלאיסור כרת החרת לאיסור לאו לא החרת ולא חוכי מ"ע לא מהימנא דכיון דזימנא דסניא ליה לא דייקא ומינסבא ע"ה נמי דכיון דזימנא דסניא ליה לא דייקא ומינסבא, וז"ש רבינו ואע"ג דאמר ליה הכוח מרבנן וכו' רבא דקאמר להחירא קאמר כלומר דרבא לא חש ליה ומחירא וא"כ קם ליה רבא בשיטת רב ששת להחירא וכיון דרבא דחי ליה להכוח מרבנן כרבא קי"ל וכרב ששת.

סקר במזיד משום דסניא ליה וכו' לכן קשה הדבר להקל ע"ש ובעושי"ע ח"ע סי' קנ"ה ס"ג פסק המחבר כרבואתא וברמ"ה וי"ה דאין ע"ה נאמן ועיין ב"ש שם סק"ב ובאה"ע ופח"ש.

(סד) ומסיק רבינו השתא דאמרת ע"ה כשר, מטעם דלאיסור כרת החרת לאיסור לאו לא כ"ש ח"כ כאשה שהלך בעלה למדינת הים שויה רבנן, וכיון דקיי"ל לקמן (דף קכ"ב) דהוחזקו להיות משיאין עד מפי עד ומפי אשה ואשה מפי אשה ועבד ומפי שפחה ממילא יבמה נמי נישאת ע"פ אלה כיון דדיון אחד להם. וכ"כ הרי"ף ז"ל וז"ל בעו מיניה מרב ששת ע"ה ביבמה מהו ופשיט ר"ש דע"ה מהימן ורבא נמי פשט דע"ה נאמן ביבמה מק"ו לאיסור כרת החרתה לאיסור לאו לא כ"ש וקאמרי רבוותא אע"ג דדחינן להא דר"ש ולהא דרבא דחיאתה לאו דסמכא נינהו אלא קיי"ל דע"ה נאמן ביבמה כדפשט ר"ש וכדפשט רבא וכן הלכתא ע"כ, ועיין נמק"י שם שכן פסקו הגאונים ז"ל.

(סח) הכל נאמנין להעיד וכו'. (שם קי"ז ע"ב) הכל נאמנין להעיד וכו', מה בין גט למיחה שהכתב מוכיח ופרש"י וטעמא דכולה מפני ששונאות אחת ומכוונות לקלקל המוחה שונאתה שאומרת בלבה זו תאכל כל יגיעי ועמלי, וכן בת המוחה אומרת זו תירש כל עמל אבי ואמי ואני אדחה ויבמתה יראה שמה סופה להיות לרחה וכן בעלה זו באה במקום אמי אוכלת כל עמלה ע"כ. מה בין גט למיחה, דאמר בפ"ב דגיעין (כ"ג ע"ב) אף הכשים שאינן נאמנות לומר מה בעלה נאמנות להביא גיטה ממדנה"י ואע"ג דעלייהו סמכינן דל"ל בפ"ג ובפ"ג, שהכתב מוכיח וסמכינן אטיקרא כתב, כלומר והעדות שמעידה אינו מועיל רק כיון שיש לפנינו הגט ונכתב ונחתם בעדים כשרים.

ח"ל הרמב"ם (פ"ג מהיבומ"ה ה"ה) נאמן ע"ה להעיד ליבמה שמת בעלה ומחייבמתה על פיו או שמת יבמה או שניתן לבעלה בן להחירא לזר אפילו עבד או אשה או עכו"ם מסיח לפי תומו מעיד במיחה היבם כמו שמעיד באל"ה להחירא כמו שביארנו בהל' גירושין ועיין בהשגות שם ובה"ה ועיין בעה"מ שם. ברם רבינו הרא"ש ז"ל האריך לחלוק על פסק רבוותא אלו דע"כ דחייב דרבא עובד וחזקה היא דחיישינן שמה תעיד

ובבב"ש"ע (ח"ע סי' י"ז ס"ד) הכל נאמנים להעיד לה עדות זו חוץ מחמש נשים שחזקתן שונאות זו אחת זו שאין מעידות במיחה בעלה שמה יתכוונו לאסרה עליו ועדיין הוא קיים ואלו הן המוחה, (אפי' אינה עתה חמוסה רק אם יבמה עור ורמ"ה) וכן המוחה ולרחה ויבמתה וכן בעלה (וכן היא לא תעיד להם עור) ועיין פח"ש שם מה"ל סק"ד שכתב סכום הכשים שאין מעידות מחמת חשד ע"ז הם, ה) חמוסה, ב) בת חמוסה, ג) לרחה, ד) יבמתה, ה) בת בעלה, ו) כלתה, ז) אשת אחיה, ח) אשת האב, ט) בת חמיה, י) אשת אחיה מן האב ולא מן האם, יא) אם יבמה, יב) בת אם יבמה, יג) בת יבמה, יד) אשת אחי בנה מן האב, טו) אשת אחי האב שכן אחין מן האב ולא מן האם ואפי'

בעלה, ומה בין גט למיתה, כתב מוכיח. סוף (שם קיז): עד אומר מת ונשאת בא אחד ואמר לא מת, הרי זו לא תצא. עד אומר מת ושנים אומרים לא מת, אעפ"י שנשאת תצא. שנים אומרים מת ועד אומר לא מת, אף על פי שלא נישאת תינשא. סוף תנו רבנן (שם קכ.). פדחת בלא פרצוף פנים ופרצוף פנים בלא פדחת, אין מעידין עד שיהו שניהם עם החוטם. אמר אביי ואיתימא רב כהנא מאי קראה (ישעיה ג' ט') הכרת פניהם ענתה בס. סוף [פסק] (יבמות קכא.) והיכא דאתו בי תרי סהדי או אפילו חד סהדא ואמר דחזיתיה לגברא פלניא דטבע במים שיש להן סוף ושהאי כשיעור מפק נשמתיה ולא סליק לאלתר, שרינן לה לאינתתיה, אבל ודאי מים שאין להם סוף אע"ג דאמר שהאי לי טובא ולא סליק ליה לא שרינן לאיתתיה, מאי טעמא, דדילמא גנדרוה מיא וסליק בדוכתא אחריתי.

במקום חמי אוכלת כל עמלה: בין גע למיחה. דאמר (גיטין כ"ג ע"ב) אף הנשים שאין נאמנות לומר מה בעלה נאמנות לכביא גיעה ממדינת הים ואע"ג דעלייהו סמכינן דלריכות לומר בפ"י וצפ"י: כתב מוכיח. וסמכינן עיקר הכתבה ולפ"י הכ"י נאמנות להביא כתב שמה יבמה ונ"ע: מת ונשאת. כלומר החירוב להנשא: לא תלא. מהיתרה הראשון ומותרת

להנשא: פדחת. מלח: ענתה צם. בעידה צם חלמא חין עדות צשאר בגוף חלח צכוכר פנים: ולא סליק לחלחר. דצמים שיש להם סוף כיון שלא ילא לחלחר ושהו העדים כשיעור שיעורו צו שאינו יכול לחיות עוד חתח המים ודאי מת, ואי משום שמה ילא לחלחר ליכא למיחש שהרי עמדו שם ורחו שלא ילא, אבל צמים שאין להם סוף חכ"ל שמה ילא לחלחר מלד שני, וזה שאמר ולא סליק לחלחר: גנדרוה מיא. משכוכו וסחוכו המים למקום אחר וילא שם:

משנה הלכות

הפרצוף שלם עם החוטם, אבל אם כל גופו שלם אפילו אם אין פדחת וחוטם יכול להכירו צעצ"ע ע"י סימנים שהיו לו בגופו ואפי" אחר כמה ימים, ועיין רא"ש כאן, ובנמק"י שאפי" בעלו רגלו מן הארכובה ולמעלה מן המים והכירו שזה רגלו של פלוני אפילו לא ראו שפלו כיון שיש להם סימן מובהק שזה רגלו של פלוני מחירין את אשתו.

שהיא אחות מן האם ולא מן האב, עז) אשת אחי אציה עכ"ל, ועיין פח"ש מה שהאריך שם צם"ק ל"א.

סוף [פסק] והיכא דאתו צי תרי סהדי וכו'. שם (קכ"א ע"א) משנה נפל למים צין שיש להן סוף צין שאין להן סוף אשחו אסורה אמר ר"מ מעשה וכו' ובגמ' ת"ר נפל למים צין שיש להם סוף צין שאין להם סוף אשחו אסורה דברי ר"מ וחכ"א מים שיש להם סוף אשחו מותרת ושאין להם סוף אשחו אסורה, היכי דמי מים שיש להם סוף אמר אציי כל שעומד ורואה מארבע רוחותיו, ופרש"י כגון מערה מלאה מים והרואה שפלו שוכה צכדי שאין יכול להיות חי צחוך המים וצא לו וכחצ הרי"ף והרא"ש וכן הילכתא ומאן דמורי צמים שאין להם סוף דאשחו מותרת צר שמתא הוא עכ"ל. ובגמ' שם בהוא גצרא דשריא רצ שילא לדציחהו צמים שאין להם סוף צעעוה ורלה רצ לשמתו ומנעו שמואל קרי שמואל עליה דרצ לא יאונה ללדיק כל און קרי רצ עלי דשמואל וחסעיה צרוצ יועץ.

סוף) עד אומר מת וכו'. (שם ע"ב) וצעוש"ע ח"ע סי' י"ז סל"ז צא ע"א והעיד שמה בעלה והחירוב לינשא על פייו ואח"כ צא ע"א והכחיש את הא' ואמר לא מת הרי זו לא תלא מהיתרה ותנשא שע"א נאמן צעדות אשה כשני עדים וכו' אבל אם צא השני קודם שהחירוב הרי זו לא תנשא ואם נשאת תלא, ובסל"ח שם אשה אומרת מת או היא שאמרה מת בעלי ואח"כ צא עד כשר ואמר לא מת ה"ז לא תנשא ואם נשאת תלא וי"א וכו' סל"ט הנשאת על פי ע"א לא תנשא חלח צרשוח צ"ד ואם נשאת שלא צבורתה צ"ד י"א שלא תלא ואפילו צא ע"א ואמר לא מת (סמ"ב) אשה אומרת לא מת ושתי נשים אומרות מת הרי זו תנשא וכן אם אמרו י נשים לא מת וי"א נשים אומרות מת ה"ז תנשא שאין אומרים שנים כמה חלח צעדים כשרים אבל צפסולים הלך אחר רוב דעות וכו' ע"ש.

סוף) ת"ד פדחת וכו'. שם (קכ"ב ע"א) ועיין לעיל מש"כ צזה דדין זה דוקא היכי שהעידו על אדם שאין מכירין אותו חלח שהעידו שראו מת ואלו סמניו אבל אם היו מכירין אותו מלפנים חין לריך להכיר פרצוף פנים ופדחתו דוקא חלח כל היכר שהוא סימן ודאי די ודו"ק.

וביאר רבינו דדילמא גנדרוה מיא וסליק צדוכתא אחרונה פי' אפי' ידענא שלא ידע לשוע צמים ועמדו שם זמן רצ ולא ראו אותו לך על המים אפי"ה חיישינן שהמים משכוכו למקום רחוק עד שלא שזפתוהו

וד"ת צספר הישר כתב דהא דחין מעידין חיינו כשאין שם חלח הראש צלי בגוף וכגון שמתאו ראש כרות שאז חינו יכול להכיר צעציעה עין אם לא שיהא כל

עבר ואינסיב. מהכח מעשה דביחבו דחסא דאמר רב נחמן חכלו כוורא לחסא והלכא ואינסבא ולא אמרו ולא מידי, ואמר רב אשי ש"מ דכני מילי לכחחילה חבל אי נסיב לא מפקינן, ומסיק דל"ש גברא רבא ול"ש לאו גברא רבא דיעבד אין לכחחילה לא: אמו מספק כינדה. אמו שילדו וכו' חסא ודאי, ואשכחא חסא שבי' לה בן ודאי: שני זכרים במחבא. שילדו זה בן זה בן במחבא בחערובות ולא ניכר חיזה

והני מילי לכתחילה אבל עבר ואינסיב לא מפקינן לה, ולא שנא גברא קמא אדם חשוב הוה ולא שנא אדם שאינו חשוב, דיכא דעבר ואינסיב לא מפקינן לה ולכתחילה לא שרינן לה. תנו רבנן (שם) גפול למים בין שיש להן סוף ובין שאין להם סוף, אשתו אסורה דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים מים שאין להם סוף אשתו אסורה, מים שיש להן סוף אשתו מותרת. היכי דמי מים שיש להן סוף, אמר אביי כל שעומד ורואה אותן מארבע רוחות. (ע) תנו רבנן (תוספתא פ"ב) יש חולץ לאמו מספק יש חולץ לבתו מספק יש חולץ לאחותו מספק. אמו מספק כיצד, אמו ואשה אחרת ילדו שני זכרים במחבא ובא בנה של זו ונשא אמו של זה ובנה של זו נשא אמו של זה ומתו בלא בנים ונפלו לפני התערבות, זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן, נמצא זה חולץ לאמו מספק וזה חולץ לאמו מספק. בתו מספק כיצד, אשתו ואשה אחרת ילדו שתי נקיבות במחבא ונתערבו ובאו אחי אביהן ונשאום ומתו בלא בנים, זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן, נמצא

בן של מי נמלא יש לכל אחת בן ודאי וכן ספק: בנה של זו. הבן הודאי של רחל נשא לאה אמו של הבן הודאי שהיא מותרת לו וכן בנה של השני: ומתו. הודאים בלא בנים ונפלו הנשים ליבום לפני התערבות רחל לפני בנה של לאה שהיא אה המת ולפי שלא ניכר חיזהו בנה ואיזהו בן אשה האחרת נמלא חוללת משניהם נמלא זה חולץ לאמו מספק שמה כל אחת חינו אמו רק יצמחו וזה חולץ לאמו מספק: בתו מספק. בחוספחא גרם לאחותו מספק קודם בחו ורבינו נקט בחו מספק שזה קרוב יותר עיין יבמות ג', אלא חנא קורבי קורבי נקט, או שגרם כן בחוספחא כדאיחא במשנה דחמש עשרה נשים: ביצד. אשחו ואשה ילדו שתי נקיבות במחבא ונתערבו וכו' כגון אשת ראוון ואשת כלב שילדו נמלא האחת בחו ונישאו שניהם האחד לאה ראוון

משנה הלכות

(ע) ת"ד יש חולץ לאמו וכו'. (תוספתא פ"ב ה"ג וגמ' ל"ט ע"א) ח"ר יש חולץ לאמו מספק לאחותו מספק לבתו מספק כינדה אמו ואשה אחרת ולכן שני זכרים וחזרו וילדו שני זכרים במחבא ובא בנה של זו ונשא אמו של זה ובנה של זו נשא אמו של זה ומתו בלא בנים זה חולץ לשתיהן וזה חולץ לשתיהן נמלא כל אחד חולץ לאמו מספק, בחו מספק כינדה וכו' אחותו מספק כינדה, ובגמ' גרם אחותו קודם בחו, וגירסא רבינו בחו ואח"כ אחותו. וביאור יש חולץ כלומר אע"פ שהן מחמש עשרה נשים הפוערות לרוחיהן מ"מ דוקא ודאי פוערות חבל ספק לרה חינה פוערת וחולץ להן.

עין ושם השליכו אוחו על היבשה והלך לו והעדים לא ראוהו ולשון הגמ' אימא גלי אשפלוכו לדוכחא אחריתי ע"ש.

ופרש"י ה"ג לאחותו מספק כינדה אמו ואשה אחרת שילדו שתי נקיבות במחבא ועמדו שני אחים מן האב ונשאום חולץ לשתיהן נמלא חולץ לאחותו מספק, כך שנויה בחוספחא (דמכלחין פ"ב) אמו שילדה מאיש אחר שנשאה לאחר מיחא חביו וילדה עם אשה אחרת שחיהן שתי נקיבות ואין ידוע איזו בח לאיזו אס ועמדו ב' אחין שהיו לזה מאביו שלא מאמו ונשאום לב' הנקיבות המעורבות ונפלו שחיהן לפני זה ליבום ואחת מהן אחותו מאמו ואילו הי' מכירה לא הייתה לריכה חליצה ועכשיו שאין מכירה שחיהן לריכות חליצה. ל"א ובאו אחיהן שלא מאותה האם ונשאום אחיו של ראוון נשא אי' ואחיו של חלרון נשא אחת ראוון חולץ לאשת אחיו ושמה

(ס) ול"ש גברא קמא אדם חשוב וכו'. (שם) אמר רב אשי הא דאמרו רבנן מים שאין להם סוף אשתו אסורה הני מילי בחיניש דעלמא חבל לורבא מרבנן לא אי (איחא) דסליק קלא חית ליה ולא היא ל"ש איניש דעלמא ול"ש ל"מ דיעבד אין לכחחילה לא, והכי קי"ל. ובחוס' שם ד"ה ולא כחצו דאע"ג דרובייהו ל"מ אי סליק קלא חית ליה מ"מ לא חיישינן לאוחו רוב ולא חנשא לכחחילה וכו' ע"ש.

ובש"ע ח"ע (סי' י"ז סע' ל"ד) וכן האשכ שהעיד לה עד אחד שטבע בטלה במים שאין להם סוף ולא עלה ואבד זכרו ונשחכה שמו הרי זו לא חנשא על עדות זו כמו שנחבאר (ואפילו החירוב צ"ד ולא נשאת לא חנשא) ואם נשאת לא חנשא ומה שכתב כמו שנחבאר הוא שם סל"ב ראוהו שפול לים אפילו טבע בים הגדול אין מעידין עליו שמת שמה ילא ממקום אחר ולא זכרו כלל דאין לחלק בין ל"מ לסחם בני"א רק הכ"ש שם סק"א כתב ה"ז לא חנשא ואין חילוק בין אם הוא ח"ח ובין שהוא חינו ח"ח ואולי משום דס"ל דבזמן הזה ליכא דין ח"ח כלל ומיכה נחלקו בזה אי ל"מ יש בזמן הזה ובגמ' ל"מ אמרו ועיין שו"ת מהר"י ברונא מה שהאריך ול"ע.

זה חולץ לבתו מספק וזה חולץ לבתו מספק. אחותו מספק כיצד, אמו ואשה אחרת ילדו שתי נקיבות במחבא ובאו אחיהן מן האב שלא מאותה האם ונשאום ומתו בלא בנים, זה חולץ לשתייהן וזה חולץ לשתייהן, נמצא זה חולץ לאחותו מספק וזה חולץ לאחותו מספק. (ע"א) (שבת קלו). מי שמת והניח אשתו מעוברת ומת וילד מבן יום אחד ועד בן שלשים יום, חולצת ולא מתייבמת, ואם פיהק ומת בתוך שלשים יום ועמדה ונתקדשה לישראל או לכהן תצא ממנו בגט ומיבם בחליצה, מאי טעמא, דאמרין האי וולד לדברי הכל נפל הוא. ואם נפל מן הגג או שאכלו ארי בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה, אם נתקדשה לישראל חולץ לה יבם ותנשא לאחר שלשה חדשים מיום שמת בעלה, דאמרין המפלת לאחר מיתת בעלה צריכה להמתין שלשה חדשים, וכיון דלא כלו לו שלשים יום בין פיהק ומת ובין נפל מן הגג כנפל דמי, ואם נתקדשה לכהן תצא ממנו בגט ומיבם בחליצה. אבל מת ביום שלשים ועמדה ונתקדשה, אם נתקדשה לישראל חולץ לה יבם ונשאת לאחר שלשה חדשים ואפילו פיהק ומת ואין צריך לומר נפל מן הגג, ומאי טעמא לא חליץ לה יבם, דאי חליץ לה הוה פסיל לה לכהן

וכאחד לחא של של כלב ומחו לריכות שתיכן חליצה או מרחובין או מכלב וכן כגיב כגרי"א בחוספתא כגירסא רבינו: אחותו מספק כו' אמו ואשה אחרת. כ"ג רבינו וגם כגרי"א גרס כן, ובחוספתא כג"י לאחותו מספק אמו ואשה אחרת ולכן שתי נקיבות חזרו וילדו שתי נקיבות במחבא ועיין מנחת בכורים: מבין יום אחד ועד בן שלשים. פי' שתי יום אחד או חי עד יום שלשים ולא בכלל, דכל שלא חי ל' יום באדם כרי זה נפל וכאלו אין לו זרע. ויש כאן ג' חלוקים. (א) היכא דפיהק ומת בחוך שלשים דהוה נפל לכ"ט, ואם

נתקדשה דינא כשאר יבמה לשוק דלריכה ממנו גע. ומיכו לריכה גם חליצה מיבם דאפי' פיהק ומת ספק נפל הוא וכו"ל ספק אשח אח שיש לה בניס וחלא מבטלה בגט ומיבמה בחליצה. (ב) היכי דנפל מן הגג ומת או אכלו ארי בחוך שלשים דבכא פליגי רש"י ורשב"א וקיי"ל כרשב"ג כלכך אם נתקדשה לישראל דמותר בחליצה חולץ לה יבמה ולא קנסינן לבטלה לכו"ל, ואם נתקדשה לכהן חלא ממנו בגט ומיבם בחליצה. ועיין ביאור הגרי"א יו"ד סי' ר"ל"ג סס"ק ג'. (ג) מת ביום שלשים ועמדה ונתקדשה, בין פיהק ומת ובין אכל ארי אם נתקדשה לישראל חולץ לה יבם ונשאת לאחר שלשה חדשים למיחא בטלה, ואם נתקדשה לכהן לא חליץ לה יבם ונשאת לכהן לאחר שלשה חדשים, ועיין בגמרא בן ארי: אם נתקדשה לישראל. שמואל בחליצה: דכהן. דאסור בחליצה, ומיכו יבם נמי אסור בה שרי ספק הוא ושמה קידושי כהן קידושין הם: ומאי טעמא לא

משנה הלכות

וכתבו החוס' ד"ה מת בחוך שלשים כו' נראה דכתי גרסינן ולא כרש"י דגרס צפ' ר"א דמילכ (קל"ו סס) מת בסוף שלשים יום כיון דבפרק יש בכור (בכורות מ"ט) אמרינן דיום שלשים כשלפניו מה לי יום שלשים מה לי חוך שלשים ולמ"ל למינקט דיום שלשים עפי ומיכו כר"ג כתב דביום שלשים אפילו פיהק ומת לרבנן לא הוי נפל דדוקא חוך שלשים הוא דאמר בשבת (סס) פיהק ומת לד"ה מת הוא ע"ש, ומשמע דהיו גרסי בדברי רבינו מת ביום שלשים דאי לאו הכי מני"ל לחילוק זה, ועוד יש מקיימין גירסא זאת אפילו נפל מן הגג או אכלו ארי וביום שלשים דוקא סמכו ארבנן ושמה לענין חליות נמי חשוב בר קיימא ע"כ.

אחותו היא וכן חלרון זו שמעתי ולבי מגמגם בה דהא שמה לאו אחותו היא והכי איבעיא ליה למימר זה חולץ לספק אחותו וזה חולץ לספק אחותו אבל לאחותו מספק משמע שחלץ ודאי לאחותו מחמת ספק שבידו והמעטין בחוספתא יראה שיש שם כמה שינויים וע"ס ע"ש. ודברי רבינו כפי' ראשון של רש"י שחולץ לאחותו ודאי מספק. ועיין ח"ע סי' קע"ו מס"ב עד סופו.

ע"א מי שמת וכו'. (שבת דף קל"ו ויבמות דף ל"ו ע"ב) ח"ל רב אשי לרב הושעיא כהם חנו (תניח) רשב"ג אומר כל ששהה באדם ל' יום אינו נפל הא לא שבה ספיקא הוה ואיתמר מת בחוך ל' יום ועמדה ונתקדשה רבינא משמיה דרבא אמר אם אשח ישראל היא חוללת ואם אשח כהן היא אינה חוללת רב משרשיא משמיה דרבא אמר אחת זו ואחת זו חוללת ח"ל רבינא לרב משרשיא באורחא אמר רבא הכא בלפרח הדר זיב ח"ל שריחו יח"ר דתשתרו חף תרבא הכי גבי מעוברת חזירו ומינקת חזירו הנשואה לכהן מאי מי עבוד רבנן תקנתא לכהן או לא פרש"י דאע"ג דלישראל צענין יוליא בגע וכו'.

ומלשון רבינו כאן נראה דלא מחלק כה"ש מקיימי כגירסא שרי כתב וכיון דלא כלו לו שלשים יום בין פיהק ומת ובין נפל מן הגג כנפל דמי ואם נתקדשה לכהן חלא וכו' אבל מת ביום שלשים ועמדה ונתקדשה אם נתקדשה לישראל חולץ לה וכו' ואפי' פיהק ומת וחל"ל נפל מן הגג ומי"ע לא חליץ לה כהן דאי חולץ לה הוה פסול לה לכהן שקידשה ודו"ק. ועיין בעכ"מ

שקידשה. עב) וכי אמרינן מת בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה לכהן לא חליץ לה יבם ובשאת לאחר שלשה חדשים, היכא דאי עבד, אבל לכתחילה לא, מאי טעמא, (תוספתא שבת פט"ז ה"ו ושבת קלה:): דכתיב (במדבר י"ח ט"ז) ופדויו מבן חדש תפדה כשם שאין פדיונו אלא לאחר שלשים יום כך אין פוסר את אמו מן חליצה וייבום אלא לאחר שלשים יום. עג) (יבמות ל.) שלשה אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות ואחד נשוי נכריות, גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת, זה הוא שאמרו וכולן אם מתו או נתגרשו צרותיהן מותרות. ואמרינן, טעמא דגירש ולבסוף מת אבל מת בלא גירש נכרית אסורה לתרוייהו, אמר רב אשי זאת אומרת יש זיקה אפילו בתרין אחי ולגבי חד מינייהו היא לה נכרית צרת אשות בזיקה, הילכתא כי הא מתניתא מדקמתריץ רב אשי כוותה. עד) והשתא דקיימא לן דיש זיקה, הילכתא כוותיה

חליץ לה יבם. נראה להכניס כאן ואם נתקדשה לכהן אין חולץ לה יבם, ומאי טעמא וכו' ועיין רעז"ה: וכי אמרינן מח צחוק שלשים. כלומר ציוס שלשים דעלה קאי וקרי ל' צחוק שלשים שאכתי לא עלו לו שלשים לגמרי ולכן רק צדיעצד שקידש אצל לכתחילה לא: דכתיב ופדויו מבן חדש. צגמ' תניא רש"י אומר כל ששכח ל' יום צאדם אינו נפל שנאמר ופדויו מבן חדש חפדה, ופי' רבינו כשם שאין

פדיונו חלה לאחר שלשים יום כך אינו פוער אח אמו מן חליצה וכו' ומשמע דציוס שלשים אינו פוער ועיין צ"ח ואחרונים: נכריות. ובמשנה נכרית לשון יחיד, והאי נכרית כלומר שאינה אחות לחלו: זה הוא שאמרו. דכיון שגירשה קודם שמת אחיו ובשעת נפילה היכה מותרת לו ולא היכה לרחה מעולם: טעמא דגירש. בעל האחיות תחלה ואח"כ מה נשוי נכרית דאפילו צדיקה לא נעשיה לרחה מעולם: אבל מה בלא גירש. דעכ"פ נעשה לרחה צדיקה ואפי' גירש אח"כ: נכרית אסורה לתרוייהו. כלומר לא צעוד ששניכם חיים חלה לכל אחד כשימות אחיו חכ"י אסורה כן פי' דברי רבינו החוס' דף ל' ד"ה זאה אומרת והרא"ש שם סי' ו': אפילו צרתיו אחי. כלומר שאם מת ולא גירש אסירא לתרוייהו וכדלעיל: דה"לכתא כי הא מחניחא. ואע"ג דצגמ' פריך ולרב אשי קשיא דרב נחמן דדייק לעיל זאה אומרת אין זיקה אפי' צמד אחי ומיהו משני ח"ל רב אשי

משנה הלכות

שמחלק בין פיהק ומח ובין חלה ומח ורבינו יונה כתב דלא פליגי אציי ורבה כלל ועיין רי"ף שהשמיט הא דאציי ועיין עור א"ע סי' קנ"ו וצ"י שם באריכות ובש"ע א"ע שם ס"ד.

ובתום' שם הקשו וא"ח והיאך נסבה המגרש והא הוי לה לרח אחות אשתו צדיקה וי"ל וכו' ומה שכתב בעל ה"ג דאם מה ולא גירש אסורה לתרוייהו לא צעוד ששניכם חיים חלה לכל אחד כשימות אחיו חכיה אסורה (לשני) ע"כ. וכן כתב הרי"ף ז"ל דלא אסורה נכרית חלה אחר שמת המגרש והצ"ח הרא"ש ז"ל אות ו' ועיין מש"כ הק"נ סם.

עב) וכי אמרינן וכו'. דעמדה ונתקדשה דיעבד הוא ועיין שבת קל"ה ע"ב. ובש"ע א"ע סי' קנ"ו ודו"ק.

והב"י (א"ע סי' קע"ה) כתב וז"ל ומ"ש צב"ג אם מח ולא גירש אסורה לתרוייהו לא שחאסר להם צחייבם חלה לכל אחד כשימות אחיו חכיה אסורה לו דהוי לרח אחות אשתו צדיקה וכ"כ הרי"ף ז"ל דלא אסורה נכרית חלה אחר שמת המגרש עכ"ל וצפ"ק אהא דחנן כילד אם מחו הן לרוחיהן מותרות היכה צחא או אחת מכל העריות האלו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומחה צחו או שנחגרשה ואח"כ מח אחיו לרחה מותרת אמרינן צגמ' אליצא דרבה דל"ש גירש ולצסוף כנס ל"ש כנס ולצסוף גירש לרחה מותרת וכן פסקו הפוסקים עכ"ל ועיין צ"ח שם ובש"ע ס"ח.

עג) שלשה אחים שנים מהן נשואים וכו'. משנה יבמות (ל' ע"א) שלשה אחין וכו' כלשון רבינו ופרש"י וכנסה המגרש ומת, מותרת זו להחייבם שהרי עד שלא כנסה גירש אח הראשונה שהיא ערוה ולא היכה לרחה מעולם, וצגמ' טעמא דגירש ואח"כ מח אצל מח ואח"כ גירש אסורה אמר רב אשי זאה אומרת יש זיקה אפילו צרתיו אחי ופרש"י טעמא דגירש בעל האחיות תחלה ואח"כ מה נשוי נכרית דאפילו צדיקה לא נעשיה לרחה מעולם הא מח נשוי נכרית והוצקה נכרית לצעלי אחיות ואח"כ גירש ונשאה לזו כואיל וקודם שגירש נעשיה לרחה צדיקה אסורה על אחיו כשימות המגרש משום לרחה אחות אשה, בשלמא אי לא כנסה הויא מותרת לזה מחמת זיקת אחיו כראשון אצל משכנסה ועכשיו צדיקה לזה מכה בעל הערוה אסורה ואע"ג דלא היכה לרחה חלה צדיקה ע"כ.

עד) והשתא דקיי"ל דיש זיקה וכו'. (יבמות י"ח ע"ב) אמר רב כהנא אמריחא לשמעחא קמיה דרב זביד מנהרדעא אמר אחון הכי מחניחו לה און צבדיח מחנין לה אמר רב יהודה אמר שמואל שומרת

דשמואל דאמר שמואל (שם יח:) שומרת יבם שמתה אסור באמה ואפילו בתרין אחי. ע"ה (שם כט.) שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ומת אחד מבעלי אחיות ועשה השלישי מאמר ולא הספיק לישא עד שמת אחיו השני, השלישי מוציא את אשתו בגט וחליצה, ואשת אחיו בחליצה משום (ויקרא י"ח י"ח) ואשה אל אחותה, אבל אם כנס עד שלא ימות אחיו השני, פטורה מן החליצה ומן הייבום. ע"ה שלש עריות יש להן היתר, אשת איש ואשת אח ואחות אשה. אשת איש לאחד מיתת בעלה, אשת אח בזמן שאין לו בנים, אחות אשה לאחד מיתת אחותה. כיצד, שני אחים נשואין שתי אחיות ומתה אשתו של אחד מהן ואחד כך מת אחיו, הרי זה מותר באחות אשתו שהיא אשת אחיו, רצה חולץ רצה מייבם. היתה היא וצרתה עמה ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה, שנאמר (דברים כ"ה ט') אשר לא יבנה את בית אחיו בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים, ואומר (שם י') בית חלוץ הנעל בית אחד חולץ ואינו חולץ לשני בתים.

דכחא דיוקא דרב נחמן לאו דוקא דכ"ה ח"ג דלא עבד מאמר בעל הכנרית באחות אשה אחיו כשימות נכריה אשתו מיחלץ חלל כו' ערש"י: שומרת יבם שמתה. אמר רב יהודה אמר שמואל שומרת יבם שמתה אסור באמה חלמא קסבר יש זיקה וחלצה שמואל לעמיה וכו' ולריכי דאי אשמעינן יש זיקה כ"ה כ"מ בחד חבל צחרי לא קמ"ל, ולפי שרב פליג אשמואל לר"י לדייק דכלכתא כשמואל מדקיי"ל כרב אשי

דיש זיקה ואפי' מחרי אחי: את אשתו. קרא לה אשתו ל"ג דמאמר עושב קנין וכי נפלה אחותה לא מיחסרה הכן עליה משום אחות זקוקה, וכיון דב"ש אמרו אשתו עמו אמרו ב"ה מוליא את אשתו בגט וחליצה: אם כנס. דאין לאחר היבום כלום וברי אשתו עמו לכ"ע: יש להן היתר. בגמ' ל"ה ע"ה מאי איסור קל אמר רבא אשה איש ומאי קרי לה איסור קל שאין כאוסרה אוסרה כל ימיו, ופרש"י שאפי' בחייו יש לה היתר בגט חבל אשתו כאוסרתה באחותה אוסרתה כל ימיה: אשת איש לאחר מיתת בעלה. ל"ע דלא חשיב נמי אשה איש בגירשה ובמשנה וקונה את עמלמה בשתי דרכים בגט ובמיתת בעלה וי"ל דנקט יש לכן כלומר מעלמן לאפוקי גט דבא ע"י בעלה ולא מעלמן: כיצד. כלומר רבינו ר"ה למלא היתר באשה אחת ובאחות אשה

משנה הלכות

דאורייתא חני ר' חייא אינו יורשה ואינו מעמא לה מאמר יבמין מדרבנן הוא דכא מדאורייתא יבמה יבא עליה כחז רחמנא ופי' אפילו לב"ש, והתוס' שם ד"ה ב"ש אומרים כחזו ואין נראה לריב"ם דח"כ אמאי חלל הלזו משום אחות אשה במאמר זה ועיין עוד שם בחוס' ד"ה לא תימא וכו' ובחו"י ד"ה אשתו עמו ופשוט דמה שאמר ומוליא את אשתו בגט וחליצה כלומר זקוקהו דמאמר לב"ה לד"ה אינו קונה חלל מדרבנן, או יאמר דכוונתו דאפילו נשאה כגון שבה עליה לאחר מיתת אחיו מוליא וז"ש ולא הספיק לישא עד שמת אחיו ונשאה ח"כ אפי"ה מוליא וכו' ואחי שפיר מה שאמרו אשתו אוי לו על אשתו ודו"ק.

יבם שמתה אסור באמה חלמא קסבר יש זיקה, ואזדא שמואל לעמיה דאמר שמואל הלכה כריב"ז, ולריכא דאי אשמעינן יש זיקה הו"ה כ"ה בחד חבל צחרי לא קמ"ל ואי אשמעינן הלכה כריב"ז הו"ה כ"ה מחיים חבל לאחר מיתת פקעה זיקה קמ"ל דזיקה בכדי לא פקעה ע"כ. ופסקו הפוסקים כשמואל, וכחז הר"ש ואע"ג דהלכתא כרב באיסורי בהא קיי"ל כשמואל דאמוראי צחרי שקלי וערי לתרוני חליצה דמ"ד יש זיקה, ועיין ב"י ח"ע סי' קנ"ע ד"ה אחר מיתת בעלה ובש"ע שם ס"ה וסי"ב, וזה שכתב רבינו והשתא דקיי"ל דיש זיקה הילכתא כותיה דשמואל כלומר דקיי"ל כשמואל ולר"י לפסוק הלכה כותיה כיון שהוא נגד הכלל דהלכה כרב באיסורי.

ע"ה שלש עריות יש לכן היתר וכו'. ביאור הדברים דאשה איש יש לה היתר גם בחיי בעלה ע"י גט ומיכה אם נהגרשה אחותה מיבמה אסורה משום אחות גרושה ואין לה היתר אלא ע"י מיתת בעלה וז"ש כיצד שני אחים נשואים שתי אחיות ומתה אשתו של אחד מהן וח"כ מת אחיו כ"ז מותר באחות אשתו שהיא אשת אחיו.

ע"ה שלשה אחין וכו'. (שם כ"ע) שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד מופנה מת אחד מצעלי אחיות ועשה זה מופנה מאמר ואח"כ מת אחיו השני בש"ה אשתו עמו וכלזו חלל משום אחות אשה וב"ה אומרים מוליא את אשתו בגט וחליצה ואשת אחיו בחליצה זו היא שאמרו אוי לו על אשתו ואוי לו על אשת אחיו.

ובמשנה יבמות (ל"ב ע"ה) שני אחין נשואין שתי אחיות ומת אחד מהן ואחר כך מתה אשתו של שני הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה

ופרש"י אשתו עמו דמאמר ככנוסה דמיא ובסמוך (שם ע"ב) ד"ה השתא ארוסה כחז דקידושין דידה

עץ (יבמות ל.) היו שלשה אחים שנים מהן נשואין שתי אחיות והיה שלישי מופנה ביניהם, או שהיה נשוי נכרית, מת אחד מבעלי אחיות בלא בנים, זה שנשא נכרית רצה מייבם את אשת אחיו רצה חולץ לה. מתה אשתו של אחיו השני ואחר כך מת אחיו שלישי שייבם את אחותה ונפלה אחות אשתו לפניו, הרי זו אסורה עליו עולמית, הואיל ונאסרה עליו בתחילה במיתת אחיו הראשון, וכשם שאסור בה כך אסור בצרתה. (שם כט.) מת אחד מבעלי אחיות תחילה ועשה בה מופנה מאמר באשת המת ואחר כך מת אחיו השני שתיהן אסורות עליו, כיצד יעשה בה מופנה מפני המאמר, מוציא את אשתו שעשה בה מאמר בגט וחליצה, ואשת אחיו בחליצה, ואם כנס מופנה את בעלת מאמר ואחר כך מת אחיו השני, אחות כנוסתו יוציא משום אחות אשה וכן צרתה. מת אחד מבעלי אחיות ועמד שלישי נשוי נכרית ועשה מאמר באשת אחיו שמת ואחר כך מת אחיו השני שתיהן אסורות עליו, כיצד יעשה מפני המאמר, מוציא את אשתו שעשה בה מאמר בגט וחליצה ואשת אחיו בחליצה, ואם כנס נשוי נכרית את בעלת מאמר ואחר כך מת אחיו השני, אחות כנוסתו יוציא משום אחות אשה וכן צרתה, ואם כנס נשוי נכרית את אשת אחיו הראשון ומת, ונפלה אשתו ויבמתו לפני אחיו השני, יבמה יוציא משום אחות אשה ונכרית יוציא משום צרתה, ואם עשה מאמר ביבמתו, נכרית חולצת ולא מתייבמת לפי שאין המאמר דוחה את הצרה מן הייבום, שהמאמר אינו קונה קניין גמור. מת נשוי נכרית תחלה וייבם אחד מבעלי אחיות אשתו, ומת, שנייה יוציא משום אחות אשה, נכרית יוציא משום צרתה, ואם עשה בה מאמר ולא כנסה, נכרית חולצת ולא מתייבמת. מת אחד מבעלי אחיות תחילה וכנס נשוי נכרית אשת אחיו ואחר כך מתה אחותה אשת אחיו השני ומת אחריה נשוי נכרית, הרי זו אסורה על אחיו שמתה אשתו עולמית הואיל ונאסרה עליו במיתת אחיו הראשון. עץ אבל אם (שם ל:) גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ואחר כך מת נשוי נכרי וכנסה המגרש לנכרית

עלמך קודם נאסרה עליו באשה איש ובאשה אחוזה אשה אל אחותה ולא עפ"כ חזרה וכותרה לו, ואולי מפני זה לא נקט גע דלז לא ימלא הכיחך באחת וכבן: מת אחיו שלישי. זה שנשא נכרית וכשמת אחיו הראשון נשא את אשתו שמוחרת לו ואחיו השני היה אסור ליבמה משום אחות אשתו שאחתי אחותה כיחתי בחיי: אסורה עליו עולמית. משום אשה אחיו כאילו ה' לו בנים: הואיל ונאסרה עליו. שעה אחת משום אחות אשתו: במיתת אחיו הראשון. שאחתי אשתו כיחתי קיימת: שתיהן אסורות עליו. משום ואשה אל אחותה לא חקה, ומיכה כיון דעשה מאמר באחת וקונה קלת, חקנו חז"ל להוליך בגט וחליצה: שהמאמר אינו קונה קנין גמור. כב"כ ומיכה אפי' לב"ש א"ר אלעזר ל"ח לב"ש מאמר קונה קנין גמור ועיין (יבמות כ"ט ע"ג) כל הסוגיא: אבל אם גירש אחד. דגירושין אף שאינו מוליך

משנה הלכות

אחת. ובגמ' פריך פשיעה בשחא ומכ הכס דלא מידחיא מכאי ביחא לגמרי אמרת לא הכא דקא מידחיא מכאי ביחא לגמרי לא כ"ש חנא הא חנא ברישא וכך חזיא להיחירא ושריא וחדר חזא לאיסורא ואידי דחביבא ליה חקדמה ומשנכ לא זזה ממקומה. ח"ר בא עליה (בחי אשח) חייב עליה משום אשה אח ומשום אחות אשה דברי ר' יוסי ר' שמעון אומר אינו חייב אלא משום אשה אח בלבד ובה חניא ר"ש אומר אינו חייב אלא משום אחות אשה בלבד לא קשיא כהן שנשא חי ואח"כ נשא מת כהן שנשא מת ואח"כ נשא חי ועיין רש"י.

למינקע וחד מופנה אלא נקט הכי משום דנכרית נמי מחסרה לפי שכיח לרמ אחות אשה שעה אחת, ורבינו במחקק לשונו וביה שלישי מופנה ביניהם או שביה נשוי נכרית, לכלול חידוש החוס' ועיין עוש"ע א"ע סי' קע"ה, ועיין בגמ' כמה חוקימחות ואופנים.

עח) אבל אם גירש וכו'. (ל' ע"א) שלשה אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ומת נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת, זו היא שאמרו וכולן שמחו או נהגשו לרוחיהן מותרות.

כתב הב"י (א"ע סי' קע"ה) וז"ל ומ"ש בה"ג אם מת ולא גירש אסורה לתרויבו לא שחאסר להם בחייבם אלא לכל אחד כשימות אחיו חביה אסורה לו דהויא לרמ אחות אשה בזיקה וכ"כ הרי"ף ז"ל דלא אסורה נכרית אלא אחר שמת המגרש עכ"ל. ועיין ש"ע פס.

עז) היו שלשה אחים שנים וכו'. אם (ל' ע"א) שלשה אחים שנים מהן נשואין שתי אחיות ואחד נשוי נכרית מת אחד מבעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומתה אשתו של שני ואח"כ מת נשוי נכרית הרי זו אסורה עליו עולמית הואיל ונאסרה עליו שעה אחת, ובחוס' אם ד"כ ונאסרה עליו שעה אחת צדק כו"מ

שהיתה אשת אחיו ומת המגרש, הואיל וגירושין שלו הן קודמין למיתת אחיו הנשוי נכרית צרותיהן מותרות, ואמרין **עמ** (שם ל:): זו למעוטי מאי, למעוטי כנס ולבסוף גירש. **ב** אמר רב הונא אמר רב (שם כז:): שתי אחיות יבמות שנפלו לפני יבם אחד, חולץ לראשונה והותרה, לשנייה והותרה. מתה הראשונה מותר בשנייה, ואין צריך לומר שאם מתה שנייה שמותר בראשונה, דהואי יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להיתרה הראשון, רבי יוחנן אמר מתה שנייה מותר בראשונה אבל מתה ראשונה אסור בשנייה, מאי טעמא, שכל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה, דבעידנא דנפל קמיה אחות אשתו הואי, שויה רבנן כאשת אח שיש לו בנים דאע"ג דמתה אשתו לא משתריא ליה. פירושא, היכי דמי, מת אחיו ואין לו בנים הותרה לו אשתו של אחיו, חזר ומת אחיו השני ועדיין לא ייבם אשת אחיו הראשון שתיהן אסורות וחולץ לשתייהן, מתה שנייה קודם שתחלוץ ראשונה תחזור להיתרה הראשון, וכן אמר רבי יוחנן אם מתה שנייה מותר בראשונה דבעידנא דנפל קמיה אחות זקוקתו ובזיקה בעלמא הוא דקאסרה לה אחתה עילוי ולא היא כאשת אח שיש לה בנים, אלא אם מתה זקוקתו שריא ליה **מא** והלכה כרבי יוחנן. **פב** (שם פד.) יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן ויש מותרות ליבמיהן ואסורות לאלו ולאלו מחה קמייתא פקע זיקה ושריח: ואין ל"ל שאם מחה שנייה. ולא חללה שמוחר בראשונה שכיח ראייה לייבם בשעת נפילה אלא שנפלה זו אח"כ ואסרתה וכיון שמחך זו השנייה חזרה להחירך הראשון: וחלכה כרבי יוחנן. וכן פסקו הרמב"ם פ"ז מכלי יבום ובעושי"ע ח"ע סי' קע"ב ס"א:

איסור קורבן מצעלכ שחקובים נשחרו באיסור ולחוחה אסורכ לו בחיכה, מ"מ לענין יבום הלכות מפקיע: ואמרין זו למעוטי. בגמ' כניחא חי ס"ל כר' ירמיה דאמר תברא מי ששכח זו לא שנה זו, אלא חי סבר לכ כרנא וכו' אע"כ כר"י ס"ל, וע' ביאורי הגר"א ח"ע סי' קע"ב סק"י"ח ונח' כרש"ב"א ז"ל יבמות, ועיין בגכות בן ארי' שכתבין בדבר: **לראשונה**. שנפלה ראשון: והותרה. לשוק: **לשנייה** וכותרה. לשוק וכ"כ אם חלץ לשנייה ואח"כ לראשונה: מתה הראשונה. בלי חליכה מותר לייבם את השנייה ואע"פ שנשעת נפילתן אחת זקוקה הראשונה כיחך כי

משנה הלכות

הראשון ח"ל אחיות איני יודע מי שנאן, פי' אינך משנה וכו' עד כינו דקאמר ליכ אחיות איני יודע מי שנאן.
מא **וחלכה** כר' יוחנן. וכן פסק כר"י ז"ל ובתוס' חד מקמאי כהר"ן ע"ש, ודייק רבינו מחכ בשנייה קודם שתחלוץ ראשונה דלאחר חליכה אסורה עליו משום אחות חליכה. אבל מחכ הראשונה אסור בשנייה. וכ"כ הרמב"ם ובעור סי' קע"ב ובש"ע ס"א יבמה שאינה ראויה להתייבם בשעת נפילה משום איסור ערוכ אסורה עליו עולמית אפילו אם יפקע באיסור כגון שני אחים שנשואים שתי אחיות ומת אחד מהן ונפלה אשתו לפני השני שנשוי אחותה אפי' אם חמות אשתו אח"כ שפקע איסור אחות אפי' ככי אסורה אפילו נפלה לפניו פעם אחרת אחרי מות אשתו כגון שכיב להם אח שלישי שלא היחה ערוה עליו וכנסכ וכו' אבל אם היחה מותרת לו בשעת נפילה אפי' אם תאסר אח"כ אם פקע באיסור חוזרת להיחירך כילד וכו' ע"ש.

עמ זו למעוטי מאי וכו'. שם (ל' ע"ב) ולרב נחמן קשיא דרב אשי וכ"כ הוא הדין דאפי' מת ואח"כ גירש לרחה מותרת אלא זו היא למעוטי מאי למעוטי כנס ואח"כ גירש, פרש"י כנס הנכרית ואח"כ גירש את אשתו ומת דאסורה נכרית עליו משום לרחה אחות אשה ואע"ג דבשעת נפילה לאו לרות נינהו, ומסיק בגמ' דר"נ כר' ירמיה ס"ל (לעיל י"ג) דאמר תברא מי ששנה זו לא שנה זו וס"ל כנס ולבסוף גירש אסורה, ורבא כרב אשי, ועיין תוס' חד מקמאי מה שחמה על כר"י ז"ל.

ב **אמר** רב הונא אמר רב וכו'. שם (כ"ז ע"ב) אמר רב הונא וכו', חלץ לראשונה כותרת חלץ לשנייה כותרת בלא וא"י כהיבור ורבינו גרם וכותרת. חלץ לראשונה פי', שנפלה ראשון, כותרת לשוק, וה"ה אם חלץ לשנייה קודם ואח"כ חלץ לראשונה שבוחרו שניהם. ופריך איתיביה ר' יוסי בר חנינא לר' יוחנן ארבעה אחין שנים מהן נשואים ב' אחיות ומתו הנשואין את האחיות כרי אלו חוללות ולא מתיבמות ואמאי לוקו חד מינייהו לחלוץ לה לשנייה ותיבוי ראשונה לגבי אידך כיצמה שבוחרת ונאסרה וחזרה וכותרת תחזור להחירך

פב יש מותרות לבעליהן וכו'. שם (פ"ד ע"א) יש מותרות וכו' וכחצו בתוס' פי' כר"ר יבוא

ואסורות לאלו ולאלו. אלו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן כהן הדיוט שנשא אלמנה ויש לו אח כהן גדול, חלל שנשא כשירה ויש לו אח כשר, ישראל שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר, ממזר שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל, מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן. ואלו מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן, כהן גדול שקידש את אלמנה ויש לו אח כהן הדיוט, כהן כשר שנשא חללה ויש לו אח חלל, ישראל שנשא ממזרת ויש לו אח ממזר, ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ישראל, מותרות ליבמיהן ואסורות לאלו ולאלו, כהן גדול שנשא אלמנה ויש לו אח, ישראל ממזר שנשא בת ישראל ויש לו אח ממזר, אסורות לאלו ולאלו. ושאר כל הנשים מותרות לבעליהן וליבמיהן. (פג)

[פסק] והיכא דמית ושבק איתתיה כדמיעברא משהינן לה, אי ההוא דמיעברא אפוליי מפלא ליה, נפלה לה קמי יבם ומיבמה, ואי מילד ילדה ליה, אי קים לן ביה דכלו לו חדשיו איפטרא ליה מן יבומי ומן חליצה, היכי דמי, כגון דאזלא אימיה לטבילה ואיזדקיק לה גברא ומן ההוא יומא אזל לעלמא, דליכא למימר לירחא אחרינא איעברא, ומנו לה ירחי ואישתכח דכלו לו חדשיו, ההוא אפילו לא שהה אלא חד יומא ולד הוא ואיפטרא לה אימיה מן יבום וחליצה, דתנן (נדה מג:): תינוק בן יום אחד מיטמא בזיבה ומיטמא בנגעים ומיטמא בטמא מת וזוקק לייבום ופוסט מן הייבום, וקיימא לן בדכלו לו חדשיו. ספק לא כלו לו חדשיו, אי שאהי תלתין יומי ההוא וולד מעליא הוא ואיפטרא לה אימיה מייבום וחליצה, ואי מיית בגו תלתין ואפילו ביום תלתין ההוא ספיקא הוא, איכא

כהן כדיוע שנשא אלמנה. כ"כ שנשא חללה וחסורכ לכ"ג נעשיח אלמנה וחסורכ לכ"ג אחיו: אח כשר. כהן חסור לייצמכ שנחללה צניחה אחיו החלל כדילפינן וצח כהן כי חכי' לאיש זר (ס"ח ע"א) וחלל מותר בכשרה: מותרות לבעליהן. שנייכס פסולין או משום שלא הוזכרו צנוה ישראל להנשא לפסולין. שקידש את אלמנה. חלל נשל נחללה צניחה וחסורכ לייצמכ כהן כדיוע: ויש לו אח. צין שהוא כה"ג צין שהוא כהן כדיוע: ישראל. ממזר שנשא: אח ממזר. דכהן ישראל חסורכ עליו ואף שנשאה לאחיו ממזר צניחה חסורכ היכה אללו: ושבק. כהן אשתו מעוברת: משדינן לה חין מניחין לה לא לינשא ולל לייצם: מפלא ליה. הפילה כעצור מחייבמה. דוזרכ

חין לה כחיב ונפל לאו זרע הוא: אי קים לן ציה. דכל שגולד הרי יש לו זרע והרי כחשח אח שיש לה צנים: אויז לעלמא. דכיוי שכלך מציתו ודחי לא צה עליה, חבל כל שהוא צניחה חזקה שזה עליה ושמה נחעצרה מציחה שני' והרי הוא נפל: חוקך ליבום. אם נולד יום אחד קודם מיחת אחיו חבל נולד לאחר מיחת אחיו אינו זוקק דכחיב כי ישבו אחים יחדיו: ופוסט מ ביבום. אם נולד לאחר מיחת אחיו וחי שעה אחת ומח חבל כל זמן שמעוברת אינו מחירכה לינשא דשמה חפיל וחזקק ליבום ומשילא ראשו ורובו מקרי נולד: ספק לא כלו לו חדשיו. כגון שהי' כבעל כאן וצח עליה ימים אחרים: אי שהי' חלחין יומי. חי שלשים יום ה"ל ולד ודחי, מח צחוך שלשים ואפילו ציום שלשים ספיקא הוא: ואי מיית בגו שלשים. כלומר ציום ל' וכבו

משנה הלכות

בר יו"ע דכך דרך התנא לאחר שפי' הלכות המסכ' חוזר ושונה חוחם צלשון קלר כדי שיהיו מסודרים צידך ושמורים צפה וצלצ, ועוד אומר ר"י דנקעינכו לכולהו משום צבא דחסורות לצעליהן ומותרות ליבמיהן דאע"ג דמכח צעל (דמית קמייצם) לא חסרי לה חייצם אע"ג דחסורות לצעליהן.

צבא על ידי שם וצעל ולא הוה ממזר וכמעשה דאצוב דשמואל, וכיון דאפשר שצא ע"י שם שוב לא מקרי קיב לן אפי' הוא צמדה"י או צניח האסורין או לשמה צל ע"י שם לא חיישינן ומית שכחצ הוא לאו דוקא אלל כעין מח.

[פג] [פסק] והיכא דמית וכו'. (דברים חלו חמרן רבינו צכפילא עיין לעיל אות מ"ח ואות ע"א) וכחצ רבינו היכי דמי קים לן כגון דאזלא אימיה לצבילה ואיזדקק לה גברא ומיד הלך לו לעולמו דליכא למימר לירחא אחרינא איעברא וכו', ולשון חז"ל כגון דצעל ומית, ויש לעיין אי דייק רבינו דוקא מח חבל הלך למדינת הים לא מהני או דילמא מית לאו דוקא חלל כ"כ הלך למדה"י וכיו"צ או שנחצצ צניח האסורין, ומקום הספק צוה לפי דעת רבינו דוקא דס"ל דאפשר

ועיין א"ע (סי' קנ"ו ס"ד) חבל מד"ס עד שיודע צודחי שכלו לו חדשיו וכי' הצי"ש עד שיוודע צודחי, אכ צעלה כאן א"ח לידע שכלו לו חדשיו כי שמה נחעצרה חח"כ ואם אינו צכאן י"ל דחיישינן שמה צה אללה ואפשר דחיישינן שמה צה ע"י שם כמ"ש צסי' ד' סעיף י"ד האשה שהיכה צעלה צמדה"י ויש מי שאומר שאינו צחוקת ממזר ועיין צי"ש שם סקע"ז שהוא דעת רבינו כ"ג דאמרינן שמה צה ע"י שם כהא דאצוב דשמואל ומשום להכשיר הולד שאני ע"ש. וכחצ הרא"ש והעור חן חלינן שמה צה ע"י שם והיינו אע"ג שהי' אינה

למימר וולד הוא ואיכא למימר נפל הוא, מחלץ חליצה יבומי לא מיבם, פד) דתניא (יבמות לו: שבת קה:) רשב"ג אומר פה) כל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל שנאמר (במדבר י"ח ט"ז) ופדויו מבן חדש תפדה עד שיהא בן חודש ואמר רב יהודה אמר שמואל (שבת קלו.) הלכה כרבן שמעון בן גמליאל. ואי מית בתוך שלשים בעיא חליצה, ואי עברא ואולא ואיקדשה לגברא בלא חליצה, אי ההוא דאיקדש לה כהן הוא, לא מצרכינן לה חליצה משום דחלוצה לכהן אסירא, דתניא (קידושין עח.) (ויקרא כ"א ז') ואשה גרושה מאישה לא יקחו ואמרינן אין לי אלא גרושה חלוצה מנין תלמוד לומר ואשה, ואי ההוא דאיקדשה ליה ישראל הוא, חליצה ומשתריא ליה, דאיתמר מת בתוך שלשים יום ועמדה ונתקדשה, אמר רבינא משמיה דרבא אם אשת ישראל היא חולצת ואם אשת כהן היא אינה חולצת, ורב שרביא משמיה דרבא אמר אחת זו ואחת זו חולצת. א"ל רבינא לרב שרביא (יבמות לו.) באורתא אמר רבא הכי לצפרא הדר ביה, אמר ליה שריתוה יהא רעוא בחייכו נשתרי תרבא, והילכתא כרבינא. פו) והילכתא (שם יג:) ארוסה מתיבמת, דכתיב (דברים כ"ה ה') החוצה לרבות את הארוסה. פז) והילכתא (יבמות מד.) שני יבמות הבאות משני בתים יתיבמו שנאמר

כתנתי כן לעיל בסמוך ונחזר שם כל הענין: חליצה מנין ת"ל ואשה. ומדרכנן הוא וקרא חסמכתא בעלמא ואף דספק חלוצה מותרת לכהן ולמה לא החלוץ כתבו החוס' (כ"ד ע"א ד"כ וספק) דגזרו לאחר נישואין שלא יאמר וקמורבנן במילתא דנפל הוא ולכך הולכו חליצה ואחי למשרי חלוצה לכהן: הדר זיב. ושמעתי מפיו שאינה חולצת: שני יבמות הבאות משני בתים. צמסכה

משנה הלכות

כרבינא) ועיין חוס' כ"ד ע"א וספק חליצה לא גזרו בה רבנן ובחוס' חד מקמאי שס. ועיין עוש"ע ח"ע סי' קנ"ו.

פו) והלכתא ארוסה מתיבמת וכו'. (יבמות י"ג ע"ב) ובית הלל חולק למה לי לרבות הארוסה ואידך מחולק החולק (כלומר ה"א דרש) ואידך חולק החולק לא משמע ליה, פרש"י לרבות ארוסה שאם נתארמלה מן האירוסין לריכה ליצם כנשואה וחולק משמע חלוכה שלא נחקרבה עדיין לביאה, וע' חוס' שם ד"ה לרבות את הארוסה משום דכתיב בית אחיו וצפ"ק דיומא דף י"ג משמע דבית נשואה משמע ולפענ"ד לפי מה שכתב הרמב"ם דחופה הוא כניסה לביתו וז"ל צפ"י ה"א מה"א הארוסה אסורה לצעלה מד"ס כל זמן שהיא בבית אביה והבא על ארוסתו בבית חמיו מכין אותו מכת מרדות. ואפילו אם קידשה בבית אסור לו לבא עליה ביאה שנייה בבית אביה עד שיביא אותה לחוץ ביתו ויתחד עמה ויפרישנה לו. וייחוד זה הוא הנקרא כניסה לחופה, וכוא הנקרא נישואין בכל מקום וכתב הר"ן ריש כתובות מדכת' ואם בית אשה נדרה וע' עור סי' ס"א ובבבב"א סי' נ"ה סק"ע וכל שלא כניסה לביתו נקראת חולק שכוא חוץ מביתו ואסורה להתייחד עמו, וע"ד רמז וינס ויאלא החולק שא"א להם להיות יחד ועיין עוש"ע ח"ע סי' קנ"ו ל"ש אשת אחיו מן האירוסין ל"ש אשתו מן הנישואין. ועיין מה שליין על הגליון צ"ס יבמות י"ג.

פז) והלכתא שני יבמות. (שם מ"ד ע"א) מי שכיב

אומרת כן, וחוס' סוף קידושין (ע"ג) כתבו דלא חלינן צ"ס אלא כשהיא אומרת כן והצ"י סוס"י קע"ח הביא חשוכה אחת ומשם נראה דלא פליגי ה"ג ורמב"ם אלא הבה"ג איירי כשהבעל אינו כאן ורמב"ם מיירי כשהוא בפניו ואינו אומר שצ"ס וחס הוא אומר שצ"ס והיא מכחשת כתב צח"מ דהוא נאמן להכשיר את הולד וכתב עוד הבי"ש ד"ל דגם הרמב"ם מודה לזה ולמעשה ל"ע והכתובה שהביא הצ"י הוא שם צ"ס מלאתי כתוב וכו', ובר' דורא"ן והשיב וכו' ע"ש ועיין עור סי' קנ"ו ולא משכחת לה וכו' ע"ש ודו"ק כי קלרתי.

פד) דתניא וכו' כל ששהה וכו'. (שם ל"ו ע"ב) ח"ל רב אשי לרב הושעיא צריה דרב חידו החס חנן רשב"ג אומר כל ששהה צאדם ל' יום אינו נפל הא לא שבה ספיקא הוב (ולין על הגליון שם תניא ועיין חוס' חולין פ"ב ע"ב ד"ה חנן ובכורות מ"ע ע"א ד"ה מ"ח וכו' שהעתיק החס תניא רשב"ג אומר וזו היא גירסת רבינו דתניא).

פה) כל ששהה שלשים יום צאדם אינו נפל וכו'. להכי נקע צאדם דתניא סיפא ובבבב"א ח' ימים אינו נפל נקע צאדם לכו"ל מן הבהמה. ופוער את אמו מן החליצה, ואיתמר מה בחוץ ל' יום ועמדה ונתקדשה רבינא משמיה דרבא אמר אם אשת ישראל היא חולצת ואם אשת כהן היא אינה חולצת, רב משרשיא משמיה דרבא אמר (גירסת רבינו רב שרביא וכן הוא צ"ס שבת קל"ו שרביא) אחת זו ואחת זו חולצת, ח"ל רבינא וכו' והלכתא כרבינא (עיין לעיל ס"ק ע"א מש"כ דהלכתא

מאמר, נכרית חולצת ולא מתייבמת, ומאי טעמא אינה מתייבמת, דקיימא עילויה בלא יבנה וכיון שלא בנה שוב לא יבנה. צא) (שם לב.) ואם נתן גט למאמרו ומת, ונכרית ובעלת הגט נפלו לפני יבם, רצה חולץ לשתייהן רצה מייבם לשתייהן, רצה לאחת חולץ לאחת מייבם, מאי טעמא, דהויא להו שני יבמות הבאות משני בתים, דאמר רבה נותן גט למאמרו הותרה אפילו איהי ומאי דעבד שקליה, מאי מאי דעבד שקליה, שנתן גט למאמרו, מאי הותרה אפילו איהי, לא מיבעיא נכרית דרצה חולצת רצה מייבם אלא אפילו בעלת מאמר דנתן לה גט או חולצת או מתייבמת. צב) ואם יבם כהן הוא, בעלת הגט חולצת ולא מתייבמת, ומאי טעמא אינה מתייבמת, משום דמיחלפא בבעלת הגט דעלמא, וזה הוא ריח הגט דפסיל בכהונה, אבל יבם חלל הוא, רצה חולץ לשתייהן רצה מייבם לשתייהן רצה לאחת חולץ רצה לאחת מייבם, דהויא להו שתי יבמות הבאות משני

ואם נתן גט. כלומר אחיו כשני טעם מאמר ציבמחו קדם ונתן לה גט קודם שמת: דהיי"ל שני יבמות הבאות משני בחים. דכיון דנתן גט למאמרו נמלא ציטל הגט להמאמר ומאי דעבד שקליה: כהן הוא בעלת הגט. דאף דכגט אינו חלל דרבנן מ"מ ריח כגט איכא ופוסל ככוכה: אבל יבם חלל הוא.

משנה הלכות

ופרש"י נתן גט למאמרו אחתיהן קאי שאם נתן זה כעושה מאמר גט למאמרו ולא לזיקתו ואח"כ מת הותרה אשתו הראשונה שכיח לרחה להחייבם לשלישי דמאמר דעבד שקליה ולאו לרות ניכח והשתחא לא אחי למימר בשחי יבמות מצית אחד חדא חללה וחדא מייבמת דכח לאו מצית אחד מיחזי. וללישנא קמא היא נשאת באיסורא וללישנא בתרא אף היא הותרה דכוח כלל עשה זה מאמר כלל ומחייבמת לאחיו השלישי מחמת זיקת אחיו הראשון ע"כ.

צב) ואם יבם כהן הוא בעלת הגט חולצת ולא מחייבמת וכו'. נראה שזה דעת רבינו ולא ראייתי בש"ע שחילק כן אם הוא כהן או ישראל ול"ע. ופ"י רבינו דמאי דעבד שקליה כלומר דכגט דשקל מה דעבד מ"מ נשאר עליה ריח כגט עכ"פ מטעם טעוהו וא"ל לומר כאילו לא היה כלל שכרי ידוע הדבר שגירש ויאמרו גרושה מותרת לכהן ולשאר פוסקים ל"ל דס"ל מידי דכוח אמגרש אשת אחר או נותן גט לפנויה דלגמרי שקיל ואפילו ריח כגט אינו.

וקצת י"ל כיון דכעור סי' קע"ד כתב לחלק בין שאומר להדיח דנותן גט למאמרו ולא לזיקתו אבל בסתמא קיימא בלא יבנה אכולכו אחין ע"ש ובצ"י ועיין רש"י ד"ה מאי דשקל ובתוס' שם ונראה להריב"ן ובעו"ש ע"ש א"ע סי' קע"ד. ומיכו ל' רבינו ואם נתן גט למאמרו משמע לכאורה נמי כפרש"י שלמאמרו כלומר שפ"י שהגט למאמרו הוא ול"ע עכ"פ שלא הביאו שרבינו מחמיר לכהן. ולשון המחבר (סי' קע"ד ס"ה) נתן לה גט ופירש שהוא למאמרו הרי בעל המאמר טעם ואין עליה חלל זיקת יבם אחד ומחייבמת אבל אם נתן לה כגט סתם אסורה להחייבם ע"כ.

איכפת לן אם יאמרו כיון דליכא מכשול, ומשני אי דמייבם והדר חלוץ הכי נמי דליכא גזירה חלל גזירה דילמא חליץ צרישא והדר מייבם וקם ליה בלאשר לא יבנה.

ובתבו הרי"ף והרא"ש והעור סי' קע"ד דכח דאמרינן ציזיקת שני יבמין מיחלץ חללה יבומי לא מייבמת לא חימא ה"מ דאיכא לרה דאיכא למיגזר משום לרה חלל אפילו איכא דליכא חלל יבמה אחת ואיכא עליה זיקת שני יבמין מיחלץ חללה יבומי לא מייבמת כדחנן צפ' האשה רבה (ל"י ע"ב) בן ע' שנים ויום אחד שבה על יבמתו ומת חולצת ולא מחייבמת ואמר רבא עלה לא חימא ה"מ איכא דאיכא לרה דאיכא למיגזר משום לרה דכח הכח דליכא לרה מיחלץ חללה יבומי לא מייבמת ופ"י דביחא בן ע' קונה כמאמר בגדול.

ומ"ש רבינו ואם קדם ויבם לנכרית שפיר דמי, לפום ריבועא לא מלאחתי הלכה זו בפוסקים שהביאו. ונראה דדייק לה רבינו מהא דפריך ונייבם לחדא ונחלוץ לחדא ומשני גזירה שמה יאמרו וכו' ופריך ויאמרו וכו' ומשני אי דמייבם והדר חליץ הכי נמי פ"י דאז לא חיישינן ולא גזרינן וכיון שכן ככ"י אם קדם ויבם לנכרית שפיר דמי ונמלא דברי רבינו מבוארים ודו"ק.

צא) ואם נתן גט למאמרו ומת וכו'. (בגמ' שם ל"ב ע"א) אמר רבא נתן גט למאמרו הותרה לרחה אבל היא אסורה דמיחלפה בצעלח גט איכא דאמרי אמר רבא נתן גט למאמרו הותרה אפ"י היא מאי דעבד זה שקלה ופסקו הרמב"ם והרא"ש והעור כלישנא בתרא עיין רמב"ם פ"ו ועור א"ע סי' קע"ד וז"ש רבינו דאמר רבה (בגמ' רבא) מאי הותרה אפילו איכהי.

בתים. צג) כהן שנשא כשירה ויש לו אח חלל ומת, או חולץ או מייבם, דלא הוזהרו כשירות להנשא לפסולין. כהן שנשא חללה ויש לו אח כשר, חולץ ולא מייבם. כהן שנשא כשרה ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל, כשר חולץ ולא מייבם, חלל או חולץ או מייבם. כהן שנשא שתי נשים כשירות ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל, אחד מהן חולץ לאיזו שירצה או מייבם לאיזו שירצה. כהן שנשא שתי נשים פסולות ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל, כשר חולץ ולא מייבם, חלל או חולץ לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה. חלל שנשא אפילו כהנת ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל, כשר חולץ ולא מייבם, חלל או חולץ או מייבם, וכי קאמרינן חולץ ולא מייבם דווקא נשא דשויה חללה אבל קידש לא שויה חללה ושריא ליה. חלל שנשא כשירה ומת ויש לו אח כשר, חולץ ולא מייבם. חלל שנשא חללה ויש לו אח חלל ומת, או חולץ או מייבם. חלל שנשא חללה ויש לו אח כשר ומת, חולץ ולא מייבם. חלל שנשא חללה ומת ויש לו אח חלל, או חולץ או מייבם. ישראל שנשא בת ישראל ומת ויש לו אח ממזר, חולץ ולא מייבם. ישראל שנשא ממזרת ומת ויש לו אח ממזר, חולץ ולא מייבם. ישראל שנשא ממזרת ומת ויש לו אח ממזר, או חולץ או מייבם. ממזר שנשא בת ישראל ומת ויש לו אח ישראל, או חולץ או מייבם. ממזר שנשא בת ישראל ומת ויש לו אח ממזר, חולץ ולא מייבם. ממזר שנשא ממזרת ויש לו אח ישראל, חולץ ולא מייבם. כהן שנשא גרושה מן הנישואין או גרושה מן האירוסין או מחזיר גרושתו משנשאת או משלא נשאת ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל, כשר חולץ ולא מייבם, חלל או חולץ או מייבם. כהן שנשא חללה או חללה מזוכרת, או אלמנה שנשאת לכהן גדול דשויה חללה, או אשת חלל או בת חלל זכר, או חלוצה, ומת ויש לו שני אחים אחד כשר ואחד חלל, כשר חולץ ולא מייבם, חלל או חולץ או מייבם. כהן שנשא אשה שנבעלה בעילת זנות תחתיו או אשה זונה שנבעלה בעילת זנות תחת איש אחר או אשת כהן שנאנסה תחת בעלה ויש לו שנים אחים אחד כשר ואחד חלל, כשר חולץ ולא מייבם, חלל או חולץ או מייבם. כהן שנשא גיורת או שפחה משוחררת או איילונית או שוטה שבא עליה בעלה בדרך ויש לו שני אחים אחד

שמוחרר אפילו בגרושה דאורייתא וליד דקמ"ל דכ"ג ליכא עמאל דאין אדם שופך כיון דמייבם לתרויביו: או מייבם. ואפי"ג דכהן חלל בניו חללים ונמלא עשאה חללה ואפי"ג אס רבא מייבם דלא כוזכרו וכו' ועיין הגהות בן ארי: פה שנשא כשרה. (לי"ל חללה הגרש"ט) ועיין הגב' ז"ל וברעז"ה: וכי קאמרינן חולץ. דביאח מחללה ולא הקידושין: או חללה מזוכרת. בגמ' קידושין ע"ז ע"א אמר רבא ה"ק איזו חללה מזוכרת שלא היה לה שעת הכושר כלל כל שנולדה מן פסול כהונה, מאי מזוכרת אמר רב ינחק בר אבין ה"ק איזו היא חללה שטיקרה מד"ת ואין לריכין לפרש מדברי סופרים כל שנולדה מפסולי כהונה: שנבעלה בעילת זנות תחתיו. פי' כהן שנשא אשה וזינתה תחתיו ואפילו עם אדם כשר שאס לא היתה תחתיו היתה כשרה לו, ובהגהות הגרי"פ זיין עיין יבמות י"א ע"א וסועה ל"ה ועיין לעיל ריש ה"ל עריות ולי"ע. גם מש"כ שנאנסה תחת בעלה עיין יבמות נ"ו ע"ג וא"ע סי' קמ"ג ז"ש סק"י ולי"ע

ולפענ"ד כמ"ס: איילונית. חליצה דר' יהודה, ועיין יבמות י"ב ע"ג זרש"י ד"ה הלכתא ובה כיון דאילונית היא דבלאו ערוה נמי לא חזיא לייבום הוי לרסח לרס ערוה שלא במקום מלוה וכך מפורש בהלכות גדולות, וע"ש ע"א בתוס' חד מקמאי בחריכות ומה שמחלק זשם ר"ח בין הכיר זה בעלה הראשון או לא הכיר ועיין יבמות ע"ו הכיר זה ולא הכיר זה איכא בינייהו: או שוטה. כלומר סועה שזה עליה בדרך כר' מחיא בן חרש דהויא זונה ומיכו אילונית חי ידע כשנשאה לאו בת יבום

משנה הלכות

וכתב הרי"ף דכל היכא דהוא אינו מוזכר היא נמי אינה מזוכרת כגון חלל שאינו מוזכר שלא לישא כהנת הכהנת נמי אינה מזוכרת שלא לינשא לחלל וכן הלכתא, וגרסינן נמי בקידושין זפ' עשרה יוחסין (ע"ג ע"א) והלכתא גר מותר בכהנת לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולין ומותר בממזרת כר' יוסי דאמר קהל גרים לא חקרי קהל, ועיין שלהי נדרים בתוס' זשם ר' אליעזר מה שתי' על משנה אחרונה שאמרו שחכא משמשת חללו באיסור שפי' משום דלא הוזהרו כיון דהוא אינו מוזכר

צג) כהן שנשא כשרה וכו'. (משנה פ"ד ע"א) יש מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן וכו'. ובגמ' אמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולין לימא מסייע ליה חלל שנשא כשרה וכו' מחיב רבין בר נחמן לא יקחו לא יקחו מלמד שהאשה מזוכרת ע"י האיש אמר רבא כל היכא דהוא מוזכר היא מזוכרת וכל היכא דהוא לא מוזכר היא לא מזוכרת וכו', אהו לקמיה דרב חדי בר אבין ח"ל דרדקי הכי אמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשרות לינשא לפסולין.

כשר ואחד חלל כו'. צדק כהן שנשא אשת סריס אדם או אשת סריס חמה או אשת פצוע דכא או אשת כרות שפכה או אשת ממזר או אשת טומטום שנקרע ונמצא זכר או אשת אנדרוגינס ויש לו שני אחים וכו'. צדח (שם סח.) כהן שנשא בת ישראל שבא עליה בן תשע שנים ויום אחד דהוא גר עמוני או גר מואבי או גר מצרי או גר אדומי או כותי או נתין או חלל או ממזר או בת ישראל שבא עליה גוי או עבד או שתוקי או אסופי ומת ויש לו שני אחים וכו'. צוח (שם נט:) כהן שנשא אנוסת עצמו ומפותת עצמו לדברי הכל מפקינן לה מיניה בגט, ואם נשא נשוי. אמר רב הונא אמר רב ומוציאה בגט, ואלא הא דקתני אם נשא נשוי, אמר רב אחא בר יעקב לומר שאין משלם קנס כמפותה. צוח (שם ס.) אנוסת חבירו או מפותת חבירו, פלוגתא דרבי אליעזר בן יעקב ורבנן, דר' אליעזר סבר הוולד

היא ואי לא ידע קדושי טעות כס ול"ע: אשת סריס חמה. עיין הגהות ז"ל דאשת סריס חמה ואשת עומטום ואשת אנדרוגינס כולכו זיאה כשרה היא: בהן שנשא אנוסת עלמו. האי כהן נכ"ג מיירי דמלוכה על הכחולה חבל כהן כדיוע נושא אנוסת עלמו ומלוכה עליו ככל ישראל שמלוכה לישא אנוסתו: קגם כמפוחה. שאם מפוחה היא אהנו ליה נישואין למפטרית מקנסא, שכמפוחה אינו משלם קנס חלא כשאין כונסה, דכתיב ואם מאן ימאן, חבל אינס נותן מיד הקנס: הו"ד כשר וכלכה

משנה הלכות

צו **בהן** שנשא אנוסת עלמו וכו'. (שם נ"ע ע"ג) ת"ר אנוסת עלמו ומפוחה עלמו לא ישא ואם נשא נשוי אנוסת חבירו ומפוחת חבירו לא ישא ואם נשא ר' אליעזר בן יעקב אומר הולד חלל וחכמים אומרים הולד כשר, אם נשא נשוי, אמר רב הונא ומו"א בגט. ופריך ואלא הא דקתני אם נשא נשוי, פ"י דאינו מו"א אמר רב אחא בר יעקב לומר שאין משלם קנס כמפוחה, ואע"ג דרב אשי הקשה עליה מדרב ר' יוחנן דאמרו תרויבהו בוגרת ומוכת עץ לא ישא ואם נשא נשוי דסופה להיות בוגרת תחתיו וסופה להיות מוכת עץ תחתיו וככ"ג סופה להיות בעולה פסק רבינו כרב הונא אמר רב וכ"פ הרי"ף ז"ל והרמב"ם פ"ז מהא"צ הע"ו וכחז"ה"ה ופסקו כן בהלכות ואע"ג דסלקא בקושיא וכ"ש בעולת אדם אחר וכן דעת רבינו כמו שיכתבאר עכ"ל. ועיין מ"מ שם באריכות וביאורו דהתוס' חולקין בזה.

עליה היא נמי לא מזדכרה ומה שהקשו עליו ול"ע. ועיין עוש"ע סי' קע"ג וסי' קע"ד, ועיין עוד ח"ע סי' ו' וסי' ז', וברמב"ם פ"ו מהל' יבום ופ' י"ז וי"ע מהא"צ.

צו **אנוסת** חבירו או מפוחת חבירו וכו' וכלכה כחכמים. (ס' ע"א) וקא מיפליגי ביש חלל מחייבי עשה רחצ"י ס"ל יש חלל מחייבי עשה דכתיב חלמנה וגרובה וחללה זונה את חלה לא יקח כי אם בחולה וגו' הא בעולה לא יקח ולא הוה מכלל עשה עשה, וכתיב לא יחלל זרעו בעמיו, ורבנן סברי חלה הפסיק הענין ואין חלל. ורחצ"י סבר חלה למטועי נדה, שאם זה כהן על אשתו נדה וילדה לא הוי חלל.

צד **בהן** שנשא אשה סריס אדם וכו'. (יבמות ע"ט ע"ג) אמר ר' יהושע שמעתי שהסריס חולץ וחולצין לאשתו והסריס לא חולץ ולא חולצין לאשתו ואין לי לפרש אמר ר' עקיבא חני אפרש סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו מפני שהיחה לו שעת הכושר סריס חמה לא חולץ ולא חולצין לאשתו מפני שלא היחה לו שעת הכושר ובגמ' פ"א ע"ג שם הסריס לא חולץ ולא מייבם קתני סריס דומיא דאילונית מה אילונית בידי שמים אף סריס בידי שמים וסתמא כר"ע דאמר בידי אדם אין בידי שמים לא ובגמ' דף ס"א נחלקו אי אילונית זונה היא וקיי"ל כחכמים ועיין ח"ע סי' קע"ג ס"ג סריס אדם שהיה לו שעת הכושר חולצין לאשתו או מיבמין והוא חולץ ואינו מייבם מפני שפסול לבה בקהל.

וסי"ג הרי"ף ז"ל כמאן אזולא הא דתניא חלה מחלה אחת עושה חלל ואי אחת עושה חלל מנדה כמאן כראצ"י אמר רב הלכה כראצ"י וכן אמר רב גידל אמר רב הלכה כראצ"י. וכחז הנמוקי' ובאנוסת חבירו ומפוחת חבירו קיי"ל כראצ"י דהולד חלל וכו', ומיבו רבינו פסק כחכמים וכ"פ הרמב"ם ז"ל פ"ט מהא"צ

צח **בהן** שנשא בת ישראל. (שם ס"ח ע"א) חלה אמר רבא בצנן חשע שנים ויום אחד וכו' וכדתיניא בן חשע שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי מלרי ואדומי כותי נתין חלל וממזר שבה על כהנה לויח וישראלית פסולה, והא מדקתני סיפא אם אינן ראויות לבה בישראל הרי אלו פסולים מכלל דרישא לאו בפסולים עסקינן רישא פסולי קהל סיפא פסולי כהונה ע"כ וגירסת ר"ח רישא פסולי כהונה עיין תוס' ד"ה רישא ועיין רמב"ם פ"ח מהא"צ ובעוש"ע ח"ע סי' ו' ובצ"י ובש"ע ס"ח. והוסיף שם אצרייחא או בת ישראל שבה עליה גוי או עבד או שתוקי או אסופי ומת כי הני עשאוב זונה ועיין לקמן (ס"ד ע"ג) הלכתא אין זונה וכו' ולע"ק.

חלל, וחכמים אומרים הוולד כשר, והלכה כחכמים. (צח) ישראל שנשא גרושה מן הנישואין או מן האירוסין או מחזיר גרושתו משנישאת או משלא נישאת או מכל הנשים שהן פסולות לכהונה, בתו כשירה לכהונה, דכתיב (במדבר א' ב') למשפחתם לבית אבותם. (צמ) (תוספתא פ"ב ה"ד) יש חולץ לאחותו מספק, כיצד, אמו של ראובן ואמו של שמעון ילדו לוי ויהודה ונתערבו עמד ראובן ונשא אחותו של שמעון ועמד שמעון ונשא אחותו של ראובן ומתו עמד לוי וחולץ לשתייהן ועמד יהודה וחולץ לשתייהן, נמצא זה חולץ לאחותו מספק וזה חולץ לאחותו מספק. יש חולץ לאשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו מספק, כיצד, אמו של ראובן ואמו של שמעון ילדו לוי ויהודה ונתערבו עמד ראובן עבירה כולד כולך אחר הזכר וכל מקום שיש קידושין ויש עבירה כולד כולך אחר הפגום, ומחזיר גרושתו משנשאת דרשינן מקרא היא חופצת ואין בנייה חופצין, ושאר פסולות לכהונה כשרות לישראל: יש חולץ לאחותו. עיין לעיל בסמוך ח"ר יש

משנה הלכות

לכהונה. קידושין (סד. וסז.) בנות ישראל מקוב עברה כל מקום שיש קידושין ואין עבירה כולד כולך אחר הזכר ואיזה זו זו כהנה ולוייה וישראלית שנשאו לכהן לוי וישראל וכו' וכרי חלל שנשא בת ישראל דיש קידושין ואין עבירה כולד כולך אחר הזכר בה לא קשיא כרי דוסתאי דאמר בנות ישראל מקוב עברה לחללין ובתה כשרה לכהונה ובגמ' ע"ז ע"א מתניתין דלא כרי דוסתאי בן יכודה דתניא ר' דוסתאי בן יכודה אומר כשם שבני ישראל מקוב עברה לחללות כך בנות ישראל מקוב עברה לחללים מ"ע דר' דוסתאי בריי אמר קרא ולא יחלל זרעו בעמיו בעם אחד הוא דמיחלל בשני עממים אינו מיחלל, ופרש"י מקוב עברה לחללות, לכשיר אח בתה ממנו לכהונה כך בנות ישראל מקוב עברה לחללים לכשיר אח בתו ממנו לכהונה. בעמיו מדלו כתיב בעממיו משמע שאין זרעו מחלל אח בתו אלא כשכוח ואשחו מעם אחד ששניכם חללים.

כ"ג וככה גדול שבה עליהן וכו' ועיין מ"מ כבר נחבאר בגמ' דכלכה כראצ"י ו"ע ועיין עוש"ע ח"ע סי' ו'.

והנראה דכנה בגמ' (ס' ע"א) אמר רב כונא אמר רב כלכה כראצ"י (ועיין חוס' בכורות כ"ג ע"ב ד"ב משנה ראצ"י) איכא דאמרי אמר רב כונא אמר רב מ"ע דראצ"י סבר לה כר"א דאמר (ס"א ע"ב) פנוי כבה על הפנויה עשאה זונה ופריך ומי סבר לה כוותי' והא קיי"ל משנת ראצ"י קב ונקי ואילו כבה אמר רב עמרם אמר רב אין כלכה כר"א קשיא רב אשי אמר וכו' וראצ"י נכתביה לאלה לבסוף קשיא ע"כ, ו"ל דס"ל לרבינו דבגס דקיי"ל כראצ"י מ"מ ככה כיון דאיכא כמה לשונות ובעלו לראצ"י בקשיא לבסוף, וחכמים פליגי עליה פסק כחכמים, ועיין חוס' ע"ז ע"ב ד"ב מחלל דשמה חללה כבה מעשה ליכא לאו אלא עשה לכהן כבה עליה.

ובפוש"ע (ח"ע סי' ח') כהנים לויים וישראלים מותרין לבה זכר וזכר וכולד כולך אחר הזכר וכנה כצ"י ומ"ש וגר ומשחרר שנשא וכו' או חללה כולד כולך ג"כ אחר הזכר בחללה אשמעינן דאין כולד חלל אלא כולך אחר הזכר כדן ישראל שנשא חללה שבתו כשרה לכהונה כמו שנבאר וכו' ובדרישה שס' כתב למשפוחס לבית אבותם כתיב. ובש"ע עוד שם סי' ז' סע"ז (כהן) חלל שנשא כשרה כולד ממנה חלל וכן בן בנו כלם חללים עד סוף כל הדורות ואם ילדה בת אסורה לכהונה אכל אם נשאת אותה כבה לישראל וילדה ממנו בת אותה כבה כשרה לכהונה שישראל שנשא חללה כולד כשר ע"כ.

והדמב"ם כתב וכ"ג שבה עליהן (גרושה או זונה) או על האלמנה או שנשא בעולה ובה עליה כרי אלו נחללו לעולם, וכרי כתב לכדיא אנוסה או מפותח חבירו דהיינו שנשא בעולה שאינה אלמנה, אבל בעור סי' ז' כתב אי זו היא חללה זו שולדה מאיסורי כהונה כגון כ"ג שבה על אלמנה או כהן כדיוע שבה על הזונה או על הגרושה כולד חלל. והנראה דלא זכר בעור כ"ג שבה על הבעולה רק בה על אלמנה ולכאורה נראה דבמכוון השמיע בה על הבעולה פנוי' דדוקא בה אלמנה הוא שחללה וכולד חלל אבל כבה על הפנויה והיא בעולה לא וכחכמים וכדעת רבינו ודו"ק. ועיין ח"ע סי' ז' בבב"ע שם ס"ק מ"ג ד"ב כהונה ודו"ק.

(צמ) יש חולץ לאחותו מספק. עיין לעיל ס"ק ע' מה שכתבתי בזכ.

(צח) ישראל שנשא וכו' מכל הנשים שהן פסולות

ונשא אשת אחיו מאמו של שמעון ועמד שמעון ונשא אשת אחיו מאמו של ראובן שנשואה לאחיו מאביו של ראובן ומתו, עמד לוי וחלץ לשתייהן, נמצא זה חולץ לאשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו מספק וזה חולץ לאשת אחיו מאמו שנשואה לאחיו מאביו מספק. (ק' ויבמות קי"ט:) שתי יבמות זאת אומרת מת בעלי וזאת אומרת מת בעלי, זו אסורה מפני בעלה של זו וזו אסורה מפני בעלה של זו. לזו עדים ולזו אין עדים, זו שיש לה עדים אסורה וזו שאין לה עדים מותרת. לזו יש בנים ולזו אין בנים, זו שיש לה בנים מותרת זו שאין לו בנים אסורה. נתייבמו ומתו דיבמין אסורות לינשא, רבי אליעזר אומר הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם. שתי יבמות זאת אומרת מת בעלי וזאת אומרת מת בעלי, זו נאמנת על עצמה וזו נאמנת על עצמה, זו אסורה מפני בעלה של זו וזו אסורה מפני בעלה של זו, זו שנאמנת על עצמה אינה נאמנת על חברתה, זו שנאמנת על עצמה אסורה להנשא מפני בעלה של חברתה, דכיון דאין נאמנת על חברתה נופלת לפני יבם, וזו שנאמנת על עצמה אסורה להנשא מפני בעלה של חברתה דכיון דאינה נאמנת על חברתה נופלת לפני יבם. לזו יש עדים ולזו אין עדים זו שיש לה עדים אסורה וזו שאין לה עדים מותרת, זו שיש לה עדים אסורה מפני בעלה של חברתה שאין לה עדים, ואע"ג דאיהי יש לה עדים כיון דחברתה אין לה עדים אסורה להינשא מפני בעלה של חברתה ונופלת לפני יבם, זו שאין לה עדים מותרת דנאמנת על עצמה, ואי משום בעלה של חברתה, כיון שיש לה עדים דמת מותרת להינשא. לזו יש בנים ולזו אין בנים, זו שיש לה בנים מותרת ונאמנת על עצמה, ואי משום בעלה של חברתה כיון דהיא יש לה בנים פטורה מן החליצה ומן הייבום, זו שאין לה בנים אסורה מפני בעלה של חברתה ונופלת לפני יבם. נתייבמו ומתו היבמין אסורות להינשא. (ק"א) נתייבמו כיצד, זאת אומרת מת בעלי וזאת אומרת מת בעלי ויש להם שני אחים, זו שאומרת מת

חולץ לאמו: מאמו של ראובן. כבגדלש"ע חיבוח שנשואה לאחיו מאביו של ראובן במוסגה, עוד שם עמד לוי וחלץ לשתייהם, יועמד יכודכ וחלץ לשתייהם: שתי יבמות. נשי שני אחים: זו אסורה. לשוק מפני בעלה של זו שכיח יבמה דשמח חי הוא וזקוקה לו והע"פ שאשחו אומרת מה ואשכ נאמנת לומר מה בעלי אינה נאמנת איבמחכ שחנשא על פיה שאין יבמה מעידה על חברתה שכיח אחת מחמש נשים שאין נאמנות לכעידה: לזו עדים. שמה בעלה: שיש לה עדים אסורה. לינשא מפני יבמה דשמח חי הוא דעדים מאי חכנו לכ כח הוא נמי נאמנת לומר מה בעלי: זה שאין לה עדים מותרת. לשוק דכח אמרה שכוח מה ונשכיל יבמה נמי לא חיישין שהרי יש עדים שמה: אין בנים. ואין עדים לא לזו ולא לזו אח שיש לה בנים מותרת: נתייבמו. ארישא קאי שאין להם לא עדים ולא בנים, וכי להם כהן שני יבמין

ונתייבמו שהאשה שאמרה מה בעלי חייבם דלענין יבום לא הולכך זהא לעדותה של זו: אסורות לינשא. לשוק דליבם נאמנות עלמן סגי אבל לכנשא לשוק כדריין ארישא דזו אסורה מפני בעלה של זו שמה עדיין חיים: הוא"ע וכו' וכו'. בחזקה

משנה הלכות

חברתה שנאמנת זמן מחזקין הבעל בחזקה חי וכהם בחמת חרתי דסחרי וכו'.

(ק"א) נתייבמו כ"ל. כלומר אחר שאמרנו שזו אינה נאמנת על חברתה היאך אפשר שנתייבמו כיון שאסורות לינשא, משכחה לה כגון שהיו ליבמות אלו שני יבמין וכו' ארבעה אחין שנים של היבמות שבעידו כל אחת על בעלה שמת וכו' להם לכני אחין עוד שני אחים ונתייבמו שהרי לכן נאמנות מדין האשה שאמרה מה בעלי נאמנת לאחר וכאח שאין זה ארבעה דומה לאחר ולא לריבך זהא לעדותה של שניכ ולא זו לראשונה וארישא קאי שאין להם לא עדים ולא בנים.

(ק) שתי יבמות זהא אומרת מה בעלי וכו'. יבמות (ק"י"ע ע"ג) שתי יבמות זו אומרת מה בעלי וזו אומרת מה בעלי וכו' כלשון רבינו אלא שבמשנה גרם אח שיש לה עדים, וביאר רבינו דהאשה שנאמנת על עצמה לומר מה בעלה ואם לא היכ לה לרה היחה נאמנת ומותרת ליבם אבל כיון שאינה נאמנת על חברתה שכיח לרה לומר מה בעלה וא"כ מחזקין ליה לבעלה של לרה בחזקה שכוח חי וכהי זה יבום לו שהרי אמרינן יבמה חי ואסורה לינשא לאחר, וכן חברתה שאמרה מה בעלי נמי אמרינן כגם שכיח נאמנת על עצמה שמה בעלה מיכו כיון שאינה נאמנת על יבמה נמלא מחזקין בעלה של חברתה שלזו שבעלה חי ואסורה לינשא ששכיל בעלה של חברתה נמלא כגם שלחרויכו כימנינן שמתו בעליהם מ"מ אסורים לינשא מכח

בעלי נאמנת על עצמה ואחד מן האחים מייבם אותה, וזו שאומרת מת בעלי נאמנת על עצמה ואחד מן האחים מיבם אותה, (קב) ומתו היבמין אסורות להינשא, ומפני מה אסורות להנשא, זו מפני בעלה של חבירתה הראשון וזו מפני בעלה של חבירתה הראשון. (קג) רבי אלעזר אמר הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם, אלמא קסבר צרה מעידה לחברתה, וליתה לדר' אלעזר דהא פליגי רבנן עליה דקאמרי (שם קכ). ורבנן (שופטים ט"ז ל') תמות נפשי עם פלשתים, והוה ליה יחיד ורבים. (קד) תנו רבנן לזו עדים ובנים ולזו אין עדים ובנים שתיהן מותרות, לזו עדים ובנים מותרת מפני שיש לה עדים, ואי משום בעלה של חבירתה כיון שיש לה בנים פטורה מן החליצה ומן הייבום, ולזו לא עדים ולא בנים מותרת דנאמנת על עצמה, אף על גב דאין לה בנים כיון דחבירתה יש לה עדים שמת בעלה מותרת להנשא. לזו יש לה עדים ולזו אין לה בנים, זו שיש לה עדים אסורה זו שאין לה בנים מותרת. לזו יש בנים ולזו אין עדים, זו שיש לה בנים מותרת, זו שאין לה עדים אסורה. לזו שיש לה עדים אסורה מפני בעלה של

משנה הלכות

וכן נראה מפרש"י ז"ל נחייבמו שיש לכן כאן שני יבמין. ונראה כוונתם שאם אין להם שני יבמים כו"ל כרחיק דסחרי כיון דאין אשה נאמנת על חבירתה וזה היבם נושא את שניהם ממ"נ נשא האסורה או שניבן אסורות ולא שבקינן ליה לישא אפילו אחת דהאי מינייהו מפקת. גם הנמק"י כתב נחייבמו שכיו לכן כאן שני יבמין משמע שני דוקא גם העור כתב בס"י קנ"ע היו להם כאן שני יבמין ונחייבמו לכו וכו' ומתו היבמין אסורות לינשא לשוק וכו' נחייבמו ונחגרשו כרי אלו מותרות לזה ע"כ. מיבם הרמב"ם ז"ל שם כ"ע כתב כיה לכן יבם אחר כאן כ"ז מייבם לשתיבן ומשמע דאפילו יבם אחד. ועיין עוש"ע ח"ע סי' קנ"ח ס"ו.

(קב) ומתו היבמין אסורות להנשא. לשוק, זו מפני בעלה הראשון של זו וזו מפני בעלה הראשון של זו שמת עדיין חיים הם ואע"פ שכבר נשאו שתיבן ליבמין והחזקנו אותן בחזקת שמחו בעליהן על עצמן נאמנות הן אבל עכשיו שזריכין להנשא לשוק נמלא עדותה של זו מועיל לזו ושל זו לזו ואין יבמות מעידות זו על זו שום דבר היחיר. ומיבם אס ילדו בנים מיבמיהן שיבמו ומתו בניהם כשרים לכהונה כיון שנשאו בדיחור דעל עצמה מיבם נאמנת, ודומה לזה מלינו שלהי נדרים למשנה אחרונה האשה שאמרה עמאכ אני לך כופין אותה וחשב תחתיו ואם מת בעלה תו אסורה להנשא לכהן וי"ל.

(קג) ר"א אומר וכו' אלמא קסבר לרה מעידה לחבירתה. (שם) צעי רבא מ"ע דר"א משום דקסבר לרה מעידה לחבירתה או דילמא משום דהיא לא מקלקלה נפשה למאי נפ"מ לאנסובי ללרה מקמי דידה אי אמרת לרה מעידה לחבירתה אע"ג דלא אינסיב מנסבינן לה ללרה אי אמרת משום דהיא לא מקלקלה נפשה אינסיב מנסבינן לה ללרה אי לא אינסיב לא מנסבינן לה מאי ח"ש ומסיק דמשום תמות נפשי עם פלשתים הוא דקעצדק. ומש"כ רבינו וליהא לדר"א כ"כ גם שאר הפוסקים דהלכה כחכמים ופשוט.

איברא דכ"ה (פ"ג מהל' יבום ה"ע) כתב דמ"ש ומתו היבמין האלו אסורות להנשא לשוק פי' שמחו בלא בנים אבל אם היו להם בנים ודאי מותרות הן להנשא לשוק בכרח שברי גמ' ערוכה שכל אחת נאמנת על עצמה לומר מת בעלי רק לגבי חבירתה לא וכיון שכן כשלאה אשה ראובן אומרת מת בעלי ונחייבמה ללוי וכיו בנים ללוי אע"ג דאין אנו מאמינין לה לגבי רחל אשה ראובן לרהא האומרת מת בעלי מ"מ אפי' שמעון קיים הרי אינה יכולה להתייבם לו ולמה תאסר לשוק וכ"ש נחגרשו כמ"ש רבינו (הרמב"ם שם ה"ע נחייבמו ונחגרשו כרי אלו מותרות לזו ע"כ) אבל כשמחו היבמין בלא בנים יש לחוש לכל אחת שמא בעלה של חבירתה קיים והיא זקוקה לו ופשוט הוא, וכן פרש"י ז"ל וכו' ע"ש. והצ"י סי' קנ"ע כתב נמי ודבר פשוט הוא כדעת ה"ה. ורבינו לא ביאר דעתו בזה.

(קד) ת"ד לזו עדים ובנים ולזו אין עדים ואין בנים. (שם קי"ע ע"ב) תנא לזו עדים ובנים ולזו לא עדים ולא בנים שתיבן מותרות וכו' צעי רבא מ"ע דר"א משום דקסבר לרה מעידה לחבירתה או דילמא משום דהיא לא מקלקלה נפשה וכו'. ופרש"י דהא שתיבן יבמות לרות ניבמו ומפני ד לרות לא נפסלו מלהעיד זו לזו. ח"ש האשה שהלכה היא ובעלה למדה"י ובאה ואמרה מת בעלי תנשא ותעול כחובתה ולרהא אסורה ר"א

עוד נראה דרבינו כתב נחייבמו כילד וכו' ויש להם שני אחים זו שאומרת מת בעלי נאמנת על עצמה ואחד מן האחים מיבם אותה ומשמע לכאורה דוקא שני אחין

חבירתה, ואע"ג דאיהי יש לה עדים אסורה להנשא. זו שאין לה בנים מותרת דנאמנת על עצמה, ואע"ג דאין לה בנים כיון דלחבירתה יש לה עדים שמת מותרת להינשא. זו שיש לה בנים מותרת דנאמנת על עצמה, ואי משום בעלה של חבירתה אע"ג דאין לה עדים כיון דאיהי יש לה בנים פטורה מן החליצה ומן היבום. זו שאין לה עדים אסורה מפני בעלה של חבירתה ואע"ג דנאמנת על עצמה אסורה להינשא, ולא דמיא לאשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאת ואמרה מת בעלי תנשא ותטול כתובה וצרתה אסורה, דהתם אמור דבגן אף על גב דזו אומדת מת בעלי נאמנת על עצמה ומתירין אותה להנשא. אינה נאמנת על חבירתה מאי טעמא, כיון דשניא לה לחבירתה חיישינן דילמא מקלקלה בפשה ומינסבא אדעתא לקלקולי לחבירתה ותמות נפשי עם פלשתים קא עבדא. (קה) (יבמות פז:)) האשה שהלך בעלה למדינת הים ואמרו לה מת בעליך ונשאת ואחר כך בא בעלה, תצא מזה ומזה וצדיכה גט מזה ומזה. (ק) אמר רב (שם פה.) לא שנו אלא שנשאת בעד אחד, אבל נשאת על פי שני עדים לא תצא. חמות נפשי עם פלשתים: ואמרו לה. עד אחד: נשאת ע"פ שני עדים. בגמ' מחכו עליה במערבא אחא גברא וקאי וחת חמרת לא חלה, לא לריכא דלא ידעינן ליה ובחומרת ברי לי, ע"ש:

משנה הלכות

וכא דכולד מראשון ממזר קודם שקבלה גט משני חבל לאחר שקבלה גט וכחזירה הראשון לא כוי ממזר אפי' מדרבנן וכגם שאסור להחזירה. ואם קבלה גט מראשון ונשאת לשני נחלקו הפוסקים אי הולד ממזר מדרבנן עכ"פ כיון דאסורה לו דכשם שנאסרה לבעל כך אסורה לבעל, ועיין תוס' חד מקמאי, ועכ"פ כיון דלא הוה חלף ספק ממזר דרבנן מותר בישראלית.

אומר הוהיל וכו' וכו' כי הותרה נמי לרחה (וכרי דמעידות זו לזו דקס"ד דמשעת כיחר דידה שרינן לרחה אע"ג דעדיין היא לא ניסת) ומשני אימא הוהיל וכו' וכו' ונשאת וכגון שנשאת לכהן חבל לישראל לא ורבנן חמות נפשי עם פלשתים הוא דקעבדה ס"ל ע"ש. ובעוש"ע א"ע סי' קנ"ח סי"ב שתי יבמות שזאו ממדינת הים זו אומרת מה בעלך וזו אומרת מה בעלך זו אסורה מפני בעלך של זו וזו אסורה מפני בעלך של זו שאין יבמחה נאמנת להעיד לה שמת יבמה כמו שנבאר. כי הותרה מכין עד שמת בעלך זו שיש לה עד אסורה מפני יבמה של זו וזו שאין לה עד מותרת שהרי העיד העד שמת יבמה וכיח נאמנת לומר שמת בעלך, היו לזו בנים ולזו אין בנים ולשתיכן אין עדים זו שאין לה בנים אסורה וזו שיש לה בנים מותרת.

ובפוש"ע (א"ע סי' י"ז סי"ו) כאשר שכלך בעלך למדינת אחרת וזאו ואמרו לה מה בעליך ונשאת ואח"כ בא בעלך ל"ש נשאת ע"פ אחד או ע"פ שנים (אפי' לא נבעלה. הרא"ש והריב"ש והריב"ש וכו') וכו' (ק"ח) חלה מזה ומזה ולריכא גט משניכם ואין לה כתובה משניכם (אפי' כחזירה הראשון. בגכות אלפסי) וכו' ושניכם אין מעמחים לה אם הם כהנים ואינם זכאים במליאתה ובמעשה ידיה ובכפרת נדריה ונפסלה מהכבויה ומכחומה וכמעשר אם היא בת לוי (חבל בעלך הראשון יורשך אם מחכ) מחו אחיו של זה ואחיו של זה חוללין ולא מייבמין וכולד מהשני הוא ממזר מהחורב וכו' ע"ש.

קה) האשה שכלך בעלה למדינת. (פ"ז ע"ב) משנה כאשר שכלך בעלה למדינת וזאו ואמרו לה מה בעליך וניסת ואח"כ בא בעלך חלה מזה ומזה ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות לא על זה ולא על זה ואם נעלה מזה ומזה חלזיר וכולד ממזר מזה ומזה, ופרש"י חלה מזה ומזה כשאר א"ח שזנחה דכך לאו חנוסה היא ואע"ג דכימנוכו רבנן לע"א באשכח משום עיגונא טעמא מאי משום דכיה גופא דייקא ומינסבא וכה דלא דייקא קנסי לה. ולריכא גט מזה ומזה אם חרלה להנשא לאחר. ואמרינן בגמ' דמשני ממזר ודאי מדחורייתא ומותר לישא ממזרת ומראשון ממזר מדרבנן ואסור בישראלית ואסור בממזרת

קו) אמר רב ל"ש וכו'. (פ"ח ע"א) חלה מזה ומזה וכו' אמר רב ל"ש חלה שניסת בע"א חבל ניסת ע"פ שנים לא חלה, מחכו עליה במערבא אחא גברא וקאי וחת חמרת לא חלה לא לריכא דלא ידעינן ליה אי דלא ידעינן ליה בע"א אחאי חלה לא לריכא דחתי בי חרי ואמרו חנן כוינן כדדי' מכי נפק ועד כשחא ואחון

ק) (שם קיח.) האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאת ואמרה מת בעלי, תנשא ותטול כתובה וצרתה אסורה, היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון. וכי מאחר דאיהי נאמנת על עצמה מפני מה אינה נאמנת על צרתה, דילמא לקלקולה לצרתה, דאף על גב דנאמנת על עצמה ומתירין אותה להינשא ונותנין לה כתובתה אינה נאמנת על צרתה, מאי טעמא, כיון דסניא לה לצרתה דילמא אתיא מקלקלה נפשה ומינסבא אדעתא לקלקולה לצרתה, רבי אלעזר אמר (שם קכ.) הואיל ונאמנת על עצמה והותרה נאמנת על צרתה ומתירין אותה, וחזינן, אם הותרה ונשאת, לא אתיא לקלקולי נפשה, ומיגו דלא אתיא לקלקולי נפשה מתירין צרתה להנשא, ואם הותרה ולא נשאת, חיישינן דילמא אתיא לקלקולה לצרתה. וניחוש דילמא בגיטא אתאי ואתאי ונשאת דלא אתיא לקלקולי נפשה, אי נשאת לישראל הכי נמי דילמא בגיטא אתאי ואמרה מת בעלה ונשאת אדעתא לקלקולה לצרתה, אלא הכא במאי עסיקינן שנשאת לכהן, רבנן סברי אע"ג דנשאת חיישינן דילמא אתיא לקלקולי נפשה אדעתא לקלקולי לצרתה, ורבי אלעזר סבר אם נישאת לא אתיא לקלקולי נפשה ומיגו דלא אתיא לקלקולי נפשה מתירין צרתה להנשא, ואם לא נשאת חיישינן דילמא אתיא לקלקולה לצרתה, והלכה כרבנן. היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון, אמר רב יהודה אמר שמואל (שם מקלקלה נפשה שיש לה גע ומקלקלה לרחק: שנשאת לכהן. והרי כוח גרושכ נמלא מקלקלה נפשה שנעשית חללה ובנייה חללין. ומיכו רש"י פי' דאיניסבא לכהן דחי אחי בעל ומיבעיה לה לחאוויי גיעה מיפסלא חככן ונפקא:

משנה הלכות

ק) **האשה** שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאת ואמרה מת בעלי, תנשא ותטול כתובה וצרתה אסורה, היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון. וכי מאחר דאיהי נאמנת על עצמה מפני מה אינה נאמנת על צרתה, דילמא לקלקולה לצרתה, דאף על גב דנאמנת על עצמה ומתירין אותה להינשא ונותנין לה כתובתה אינה נאמנת על צרתה, מאי טעמא, כיון דסניא לה לצרתה דילמא אתיא מקלקלה נפשה ומינסבא אדעתא לקלקולה לצרתה, רבי אלעזר אמר (שם קכ.) הואיל ונאמנת על עצמה והותרה נאמנת על צרתה ומתירין אותה, וחזינן, אם הותרה ונשאת, לא אתיא לקלקולי נפשה, ומיגו דלא אתיא לקלקולי נפשה מתירין צרתה להנשא, ואם הותרה ולא נשאת, חיישינן דילמא אתיא לקלקולה לצרתה. וניחוש דילמא בגיטא אתאי ואתאי ונשאת דלא אתיא לקלקולי נפשה, אי נשאת לישראל הכי נמי דילמא בגיטא אתאי ואמרה מת בעלה ונשאת אדעתא לקלקולה לצרתה, אלא הכא במאי עסיקינן שנשאת לכהן, רבנן סברי אע"ג דנשאת חיישינן דילמא אתיא לקלקולי נפשה אדעתא לקלקולי לצרתה, ורבי אלעזר סבר אם נישאת לא אתיא לקלקולי נפשה ומיגו דלא אתיא לקלקולי נפשה מתירין צרתה להנשא, ואם לא נשאת חיישינן דילמא אתיא לקלקולה לצרתה, והלכה כרבנן. היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דברי רבי טרפון, אמר רב יהודה אמר שמואל (שם מקלקלה נפשה שיש לה גע ומקלקלה לרחק: שנשאת לכהן. והרי כוח גרושכ נמלא מקלקלה נפשה שנעשית חללה ובנייה חללין. ומיכו רש"י פי' דאיניסבא לכהן דחי אחי בעל ומיבעיה לה לחאוויי גיעה מיפסלא חככן ונפקא:

הוא דלא ידעיהו ליה דכתיב ויכר יוסף את אחיו וכו' לא הכירוהו ואמר רב חסדא מלמד שילא בלא חתימת זקן וצח בנחיתת זקן ועיין חוס' שם ד"כ אחא גברא וכו' רב אחי אמר מאי לא חלל דקאמר רב לא חלל מהיחירי הרשון. ופרש"י בשני עדים לא חלל מהיחירי הראשון דחוזר רשון דחונסבא הוא, ואשח ישראל שנחנסבא מותרת לבעלה ודוקא בע"א דכא דכימוכ לינשא משום דדייקא ומינסבא וכיון דרמינו דלא דייקא שהרי בעל חי הו"ל דין זינחה ברעון ואסורה לראשון אבל בשתי עדים שאין לנו סומכין על דייקנותה חלל על העדים אי"כ מאי הו"ל למיעבד והו"ל חנוסבא ועיין רי"ף ורש"י. ועיין חשו' מהריב"ל ח"ג סי' מ"ב.

ובתום ד"כ בת ישראל מספקא לר"י אי דוקא בתרומה דרבנן אוכלת אי נמי בתרומה דאורייתא דאוקמא אחזקה דדייקא ומינסבא ועל לרחק אין להאמינה ואוקמא אחזקה ח"א מידי דכוכה אשני שבילין (פסחים י' כתובות כ"ז). ובש"ע ח"ע סי' י"ז סמ"ה מי שיש לו שתי נשים וצאה אחת ואמרה מת בעלי ה"ז תנשא ע"פ ע"מ ולרחק אסורה שאין לרה נאמנת להעיד על חזרה, ואפילו נשאת זו חללה וכו'.

ובש"ע (ח"ע סי' י"ז סל"ט) הנשאת ע"פ עד אחד לא תנשא אלא ברשות צ"ד ופי' העעס להחזיק עדותו צ"ד דליהוי כחרי דכל מקום שהאמינו צ"ד לע"א הו"ל כחרי וכו' לאחר שהחזיק צ"ד אבל הנשאת ע"פ שני עדים לא לריכה היחר צ"ד דהו"ל ככל אשכ שמח בעל וידוע לכל דלא לריכה רשות והיחר צ"ד וכארכתי צ"כ במקום אחר ודלא כח"א שר"ל לומר דלעולם לריכה רשות צ"ד.

הלכה כר' ערפון. גמרא, אמר רבי חנינא וכו' ובחוס' ד"כ בת ישראל מספקא לר"י אי דוקא בתרומה דרבנן אי נמי בתרומה דאורייתא דאוקמה לחזקה דדייקא ומינסבא ועל לרבה אין להאמינה ואוקמה לחזקה א"ל מידי דכוכ אשני שבילין וכו' וי"ל אי מוקמינן ליה לחזקה חי כיון דבוליאח קול שמת איתרע ליה חזקה חי ול"ע: שתי יבמות. נשי שני אחין שאונאות זו אח זו כשתי לרות שדואגות שמה חפול ליבוס לפני בעל ותיפשא לה לרה: שתי לרות. אשכ ולרה: אשה וחמותה. כל בני נשים שאונאות זו אח זו ומגלות עליכן: הידעת עמם ביאה. כלומר מה היא ביאה שדע לספר דברים בשוק: ואינה מוסרת עלמה לביאה. מחוך קוענה עדיין לא לבשך יאר כלכך אין כאן משום דעת קלכ שלא תהא נוחה להחפחות: אבל חינוקה לחוד לא. שמה החפחה, וכבר ליינו לדברי רב"ח א"ע סי' כ"ב סק"ז שכתב בעמם בחינוקה לחוד לא משום

משנה הלכות

הספרים, וכתב בש"ל וכב"ח דדוקא בעיר סגי בקענה אבל בדרך או בשדה לא מכני דהיישין שמה חלך למקום לנוע וחזכה, ועיין עזר מקודש דמסחפק אס קטן פחות מכן חשע נמי מכני לכיות שומר אודות יחוד או דוקא קענה וכניה בל"ע. ובע"ז סק"ע בשם כלבוש כתב דאפילו מי שעסקו עם הנשים מותר להתייחד עם שתי יבמות וכביאו כבי"ש סק"ד ועיין אול"כ"פ ברבכ פרעי דינים ודיני יחוד כמה מרובים ולריך להזכר בכל החומרות בזה כי ידוע שילרו של אדם מחגבר עליו ובפרט בעריות דנפשו של אדם חמדתן וכבר אמרו מהאי עממא דאין דורשין בעריות בשלש וילך לב האדם רע מנעוריו וכל המתרחק מהם נחקרב לקדושה וכל הפורש מהם לגמרי קדוש יאמר לו וכבר אמרו ז"ל וכובא גס ברש"י קדושים תכיו כוי פרושים מעריות וכל מקום שאתה מולא גדר ערוה אתה מולא גדר קדושה.

ובש"ע (א"ע סי' כ"ב סי"י) מותר להתייחד עם שתי יבמות או עם שתי לרות או עם אשה וחמותה או עם אשה ובת בעלה או עם אשה שיש עמה שאונאות זו אח זו ואין מחפחות זו על זו וכן עם אשה שיש עמה חינוקה קענה שידעת עמם כביאה ואינה מוסרת עלמה לביאה שאינה מזנה לפני כפי שביא מגלה אח סודה וכתב קענה שידעת עמם ביאה ואינה מוסרת עלמה לביאה בלא וא"ו וע"ס ז"ל ואינה מוסרת עלמה. וכבר העיר על זה רב"י ז"ל.

קמ"א אבל חינוקה לחוד לא וכו'. בש"ע (א"ע סי' כ"ב סי"ח) חינוקה שביא פחותה מבת ג' וחינוק פחות מכן ע' מותר להתייחד עמהן שלא גזרו חלל על ייחוד אשה כראוי לביאה ואיש הראוי לביאה וכתב רב"ש סק"ע"ו שם אבל למעלה מג' אף שאין מוסרת עלמה לביאה יש לחוש לאונס ולפתוי וכ"כ בעור בחלחל הסימן ובלבד שתהא מבת ג' ולמעלה ובהנכ עשה רב"ח מחלוקת בין הרמב"ם ובעור עכ"ל. וכתב"ג ל"י לדברי ר"י ושכן משמע קל"ת צירושלמי. ודברי רבינו נראה דקאי אדםמוך מיניי שמוחר להתייחד עם אשה

קח אמר רבא מתייחד אדם עם שתי יבמות (קידושין פ' ע"ב) לא יתייחד אדם עם שתי נשים אבל אשכ אחת מתייחדה עם שתי הנשים, ובגמ' מ"ע חנא דבי אליהו כואיל ונשים דעתן קלות עליכן מנכ"מ אמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל רמז ליחוד מכ"ח מנין שנאמר (דברים י"ג) כי יסיתך אחיך בן אמך וכי בן אס מסית בן אב אינו מסית חלל לומר לך בן מתייחד עם אמו ואסור להתייחד עם כל עריות שבתורה. ושם פ"ח אמר רבא מתייחד אדם עם שתי יבמות ועם שתי לרות עם אשה וחמותה עם אשה ובת בעלה (עם אשה וחמותה עם אשה ובת חמותה עם אשה ובת בעלה כגב' רב"ח וכבר"ח) עם אשה וחינוקה שידעת עמם ביאה ואין מוסרת עלמה לביאה.

ז"ל בעור (א"ע סי' כ"ב) מותר להתייחד עם אשה וחמותה או עם אשה ובת בעלה או אס אשה ובת חמותה מפני שאונאות זו אח זו וכן עם אשה שיש עמה קענה שידעת עמם ביאה ואינה מוסרת עלמה לביאה שאינה מזנה לפני כפי שביא מגלה אח סודה וכתב רב"י הכל מימרח הוא שם, ובספרי רבינו (בעור) כתב קענה שידעת עמם ביאה אינה מוסרת עלמה לביאה בלא וא"ו וע"ס ז"ל ואינה מוסרת עלמה. וכבר העיר על זה רב"י ז"ל.

ופרש"י שידעת עמם ביאה כלומר מה היא ביאה שדע לספר דברים בשוק ואינה מוסרת עלמה לביאה מחוך שהיא קענה עדיין לא לבשך יאכ"ר כלכך אין כאן משום דעת קלכ שלא תהא נוחה להחפחות ע"כ. ולפענ"ד לבוסוף עוד דכל קענה נחפחית בקלות ולכן קיי"ל פיתוי קענה אונס הוא מ"מ כשיש לה כבר עמם ביאה אפילו קענה אסור להתייחד עמה.

וגידסת רבינו נמי ואינה מוסרת כמ"ש רב"י שהוא גירסת הספרים וכמ"ש רב"י שהוא גירסת

לה ומשתבשא, קף (שם פ:): אבל אשה אחת מתיחדת עם שתי אנשים, אמר רב יהודה אמר רב לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים ואפילו עשרה לא, ומעשה היה והוציאוה עשרה במיטה. אמר רב יוסף תדע דעיילי בי עשרה וגנבי כשורה ולא מיכספי מהדדי. קיא) קיימא לן (כתובות יא.) הילכתא כרבנן דאמרי מוכת עץ ולטעם רבינו זכ"ג חיישינן למאן דמחמיר לדין ועיין בהכות ז"א: עם שחי אנשים. שכאחד בוש מחזירו: עשרה במיעב. בחזקת שכיחא מחס וקלקלו עמה ולאשח איש היחסי: וגנבי כשורה. שיש בה משוי לעשרה:

משנה הלכות

חס יעמוד אחד ובה עליה בעצירה ומיכו כש"ס דילן לא ס"ל מדין עדות.

קיא) קיי"ל כלכחא כרבנן דאמרי מוכת עץ וכו'. (כתובות י"א) מחיב ר' אושעיא גדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עץ כחובתן מחלים דברי ר"מ וחכמים אומרים מוכת עץ כחובתה מנה וכו' ואמר ר' חייא בר אבין אמר רב ששח זאח אומר כנסה בחזקת בחולה ונמלאת בעולה יש לה כחובה מנה ומחיב רב נחמן וכו' ואמר רבא מאן דקא מוחיב שפיר קא מוחיב מקח עשות לגמרי משמע ולא קשיא כך חריץ ואימא הכי חס יש עדים שזינתה תחתיו בסקילה זינתה מטיקרא ולא כלום נמלאת מוכת עץ יש לה כחובה מנה וכו', ופסק רבינו ע"פ הכלל ר"מ ורבנן הלכה כרבנן.

ודרמב"ם פי"א מהל' אישות ה"ג כתב מוכת עץ כחובתה מאה אפילו נשאת על מנה שהיא בחולה שלימה ונמלאת מוכת עץ כחובתה מאה, וכחב הגמ"יי כרבנן לגבי ר"מ דאמר מחתיים וכדמוקי לה רבה (בגמ' הגי' רבא ועיין רש"י ואמר רבא גרסי' ועיין תוס' בסמוך דף י"ב ע"א אמר רבה זאח אומר נראה דהכל גרסינן רבה דהא רבא קאמר לעיל ודוק) לפלוגתיהוה חס, וה"ה כתב מחלוקת בגמ' בשלא הכיר בה ופסקו בהלכות כרבא דאמר אפילו לא הכיר בה ונשאת ע"מ שהיא בחולה יש לה מנה.

ודע דיש לי כאן עיון קלח בלשון רבינו הרמב"ם שכתב אפילו נשאת על מנה שהיא בחולה שלמה ונמלאת מוכת עץ וכ"כ ה"ה אפילו לא הכיר בה ונשאת ע"מ שהיא בחולה יש לה מנה ולכאורה כיון שהתנה על מנה שהוא תנאי גמור אמאי יש לה מנה הא הו"ל קידושי עשות ובגמ' לא קאמר אלא כנסה בחזקת בחולה ונמלאת מוכת עץ אצל בעל מנה שהוא תנאי גמור לכאורה מקח עשות היא ול"ע. ובעו"ש"ע ח"ע סי' ס"ז ס"ה מוכת עץ כחובתה מנה ואפילו לא הכיר בה וכנסה על מנה שהיא בחולה שלמה אצל כנסה בחזקת בחולה ונמלאת בעולה אפילו מנה אין לה והוא כרבא שהדר ביה בגמ' ע"ש.

וחינוקת כיודעתה עעס ביאה וממילא חינוקת לבדכ לא כמו אשכ לבדכ לא דחינוקת נמי אשכ היא וא"כ מצוחר דין זה כש"ס דילן לדעת רבינו. והוסיף רבינו דהף דאינה מוסרת עלמה (כלומר כיון שאין לה ילד אינה מוסרת עלמה) מ"מ חיישינן לפתוי ושיבוש מלד האיך ולא כתב דמאנס לה אלא מפתח לה אלא דכל פתוי קטנה ממילא אונס הוא.

קי) אבל אשה אחת מתיחדת וכו'. (קידושין פ' ע"ב) לא יתיחד אדם וכו' אצל אשה אחת מתיחדת עם שני אנשים רש"י אף איש מתיחד עם שתי נשים בזמן שאשחו עמו וישן עמכם בפונדקי, מפני שאשחו משמרתו ומפרש העעם משום דנשים דעתן קלות ושחיהן נוחות להפתוח לכך החמירו באיש א' עם ב' נשים ולא החמירו באשה אחת עם שני אנשים, והחוס' שם הקשו אגירסא זו ונראה לר"י דה"ג רש"י אף איש א' מתיחד עם ב' נשים, ובזמן שאשחו עמו ישן עמכן וכו' ואחאן אף לרבנן ואפי' עם אשה אחת מותר להתיחד בזמן שאשחו עמו, וכך הוא גירסת הר"י"ף והרמב"ם והרא"ש ועיין ז"ח.

וכתב הרמב"ם (פכ"ב מהל' א"ב) לא תתיחד אשה עם אנשים הרבה עד שחביה שם אשחו של אחד מהם עמו וכן לא יתיחד איש א' אפי' עם נשים הרבה וכחבו העור סי' כ"ב וסיים וא"א ז"ל כתב שאשה אחת מתיחדת עם ב' אנשים כשרים בעיר ובשדה עם ג' אצל בפרילים אפי' בעיר ובעשרה נמי לא, ורש"י מחיר לאיש אחד עם נשים הרבה א"כ עסקו עמכם שאז אסור אפי' עם נשים הרבה כיון שלבו גם בהם ור"ח כתב דאפילו איש א' עם נשים הרבה אסור א"כ אשחו עמו ואם עסקו עמכם אפי' אשחו עמו אסור.

ובש"ע (ח"ע סי' כ"ב ס"ה) לא תתיחד אשה אחת אפי' עם אנשים הרבה וכו' וי"א דאשה אחת מתיחדת עם שני אנשים כשרים (עור בשם הרא"ש) ועיין ח"מ וב"ש שם. ומדברי רבינו נראה דס"ל כ"י"א דעם שנים וכשרים מתיחדת. ועיין ביאור הגר"א בשם חדב"א פי"ח דדוקא עם שלשה מתיחדת דהו"ל ב' עדים

כתובתה מנה קרב ושריא לכהן. קרב (שם פב.) ההוא גברא דנפלה ליה יבמה במתא מחסיא בעא אחוה למיפסלא בגיטא מיניה, א"ל מאי דעתך משום נכסי בנכסי פליגנא לך בהדאי, אמר ליה מסתפינא דילמא עבדת בי כבר פומבדיתא דמאה, אמר ליה פלוג מהשתא. בעו מיניה מעולא יבם ואחר כך חלק מהו, לא עשה ולא כלום. חלק ולבסוף יבם מהו, לא עשה ולא כלום. מתקיף לה רב ששת השתא יבם ואחר כך חלק לא עשה ולא כלום חלק ואחר כך יבם מיבעיא, שני מעשים הוו. כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן לקיש בין יבם ואחר כך חלק ובין חלק ואחר כך יבם לא עשה ולא כלום, והילכתא לא עשה ולא כלום.

סליקו להו הלכות יבום וחליצה

שלחמך שקידשה בל עליה ומלחה מוכח עץ כחובתה מנה ושריא לכה"ג ולא לרי"ך לכו"פיה. ואצ"ל לכ"ן כדיוע וכגון שכול עו"טן דרוסח איש אח וכמ"ס כחובות י"ג היא אומרת מוכח עץ אני וכול או' לא כי חלל דרוסח איש אח ר"ג ור"ל אומרים נאמנה וקיי"ל דנאמנה ושריא לכהן ופשוט, עוד י"ל לפמ"ש רבינו זכ"ל מיהו"ן ד"כ ובה ישראל פנוי' אמר רב שימי בר חייה נבעלה לבהמה באונס כשירה לכהונה ע"כ. והאחרונים ליינו דבגמ' לא כתיב באונס וכן לשון הרמב"ם פי"ח מא"צ ה"א וש"ע סי' ו' ס"ח ולפ"ז י"ל דהא קמ"ל דשריא לכהן נבעלה לבהמה דכולל מוכח עץ: פומבדיתא רמאה. שאחרי כן חזר בו: פלוג מהשתא. החזק בחלקך מעכשיו ואע"פ שאינה עכשיו קנויה לך עד שאכנוס או עד שחלוק לכשאכנוס ואזכה בזולן זכה אחת בחלקך ע"פ שהחזקתך מעכשיו: בעו מיניה מעולא יבם ואח"כ חלק מהו. מי קני או לא קני: שני מעשים הוו. ומי ששאל זו לא שאל זו ולא שמע באחרון אח הראשונה שלא נשאלו יחד צביח במדרש לגירסא בעלמא חלל ע"פ מעשים שאירעו נשאלו, ומסיק והלכתא לא עשה ולא כלום גמ':

סליקו להו הלכות יבום וחליצה, עם פ"י הקצר קמח סולת הראוי לקמיצה

וי"ד שתתקבל לריח ניהוח, כמנחת עני הנקרב לזמבח

וברוך הנותן ליעקב כח, נא חזקנו ויקיימנו בגוף ובמח

ובדבר ה' מירושלים ותורה מציון, להתחיל ולסיים בה"ל מציאן

א' לסדר נשיא אלקים אתה בתוכנו, שנת התשנ"ה:

משנה הלכות

ומוכח עץ פלוגתא ודו"ק. ועיין ש"ע ח"ע סי' ו' ס"ח וסי' ס"ז.

קרב) התוא גברא וכו'. (כחובות פ"ב) כהוא גברא דנפלה ליה יבמה וכו' אי משום נכסי אנא בנכסי פליגנא לך ח"ל מסתפינא דעבדת לי כדעבד פומבדיתא וכו' ח"ל אי צעית פליג לך מהשתא אמר מר רב אשי אע"ג דכי אחא רב דימי אמר ר' יוחנן האומר לחבירו לך ומשוך פרס בו ולא חכיה קנויה לך חלל לאחר שלשים יום לאחר ל' יום קנה ואפי' עומדת באגס החס צידו הכא לאו צידו והא כי אחא רבין אמר ר"י לא קני לא קשיא הא דח"ל קני מעכשיו הא דח"ל קני מעכשיו, צעי מיניה מעולא וכו' והלכתא לא עשה ולא כלום ע"ש הכל כלשון רבינו. וכ"פ הרי"ף ז"ל והרמב"ם פכ"ז מה"א הי"א. ובר"ן שם והלכתא לא עשה ולא כלום, דכיון שכחבתה על נכסי בעלה הראשון כדחנן לקמן (פ' ע"ב) ואין נכסיו של זה אחריו וערבאין לכחובתה לא נחננו לו חכמים כח למכור בנכסי אחיו.

קרב) ושריא לכהן. (כחובות ע"ז) הנושא את האשה ולא מלח לה בחולים היא אומרת וכו' ר' יהושע אומר לא מפיה אנו חיים דמגו דאי צעית אמרה מוכח עץ אני תחתיך דלח קא פסלה נפשה מכהונה וקאמרה נאנסחי דקא פסלה נפשה מכהונה משום הכי קאמר ר"ג דמהימנא ובגמ' שם דף ע' לא לריכא באשת כהן וצדק י"ב שם, ועיין יבמות נ"ט ע"א כהן גדול לא ישא אלמנה וכו' ולא ישא את הבוגרת ר"ל ור"ש מכשירין צבוגרת ולא ישא את מוכח עץ, ובגמ' שם ס' ע"א חזל רב גביה וכו' ח"ל והא רב ור' יוחנן דאמרי תרוייהו צבוגרת ומוכח עץ לא ישא ואם נשוי נשוי אלמא סופה להיות צבוגרת תחתיו סופה להיות מוכח עץ תחתיו הכא נמי סופה להיות בעולה תחתיו קשיא, ומ"ש סופה להיות מוכח עץ תחתיו לאו דוקא עיין חוס' שכחצו לחלק בין מוכח עץ דלא נעשה צה מעשה צדי אדם ובין בעולה שנעשה צה מעשה צדי אדם וי"ל דמפרש מעטס מאיס ולא מעטס מעשה צדי אדם וע"ש עוד בחוס' ד"ה אליו לרבות את הצבוגרת דצבוגרת עדיפא ממוכח עץ לכה"ג צבוגרת מיעמא לה דברי כל אדם

ונחלקו כראשונים זכב באם הי' לו ליבם חוב שכיב
 היבם חייב לו מנה לא יאמר הואיל ואני יורשו
 אחזיק במה שבידי אלא מוליחין אותו מידו וילקח בכם
 קרקע וכוא אוכל פירות וכראצ"ד כחב זכב שאין
 מוליחין אותו מידו דחרי חומרי לא עבדינן חדא דמן
 כדן אין כחובכ נגבית ממטלטלין ועוד דכיבם יכול
 לומר לאו בעל דברים ידי אח וכיינו לריכין לומר
 שנוליח מדרבי נתן (ח"מ סי' פ"ו) וכולי האי לא
 מחמרינן וכרא"ש כחב דבזכ"ז כיון דחקנו בגאונים
 דכחובכ נגבית ממטלטלין לא כוב חרי חומרא ודעת
 הרמב"ם דאפילו שאר מטלטלין שכיב אחיו משחמש
 בכם כמו שירלכ כיון שאין כחובכ נגבית ממטלטלין
 אלא מחקנת בגאונים אין כח בחקנה זו למונעו מנכסי
 אחיו לאוסרו באחריות זו שלא ישא ויתן בכם, וכרי"ף
 כחב כדעת הרא"ש וכ"פ העור סי' קס"ח ע"ש.

וכתבו החוס' דהרולכ למכור בנכסי אחיו מכרו בעל
 לאלתר אפי' קודם שבחא לידי גבייה, דכחמירו
 חכמים ביבמה לפי שלא כחב לה נכסי אחרתין לכחובכ
 לכך חקנו שאינו יכול למכור כלל שלא חלערך לחזור
 ולערות ולערות מהלקוחות ואפילו ישאיר כנגד כחובכ
 אינו רשאי למכור בשאר דחיישינן שמה יאבדו או
 ישחדפו כשדות שישאיר עכ"ל. ונראה דלא מהני נמי אם
 עשכ שדכ אחת אפוחיקי דמאי מהני כיון דאפשר
 ששחדף ואפילו עשכ אפוחיקי מנכסיו ושדותיו שאין
 מנכסי יבם כיון שחלערך לחזר אחר בגבייה ול"ע.
 ובש"ע א"ע סי' קס"ח ס"ג יבמה כחובכ על נכסי
 בעלה כראשון לפיכך אין היבם רשאי למכור כלום מכל
 נכסי אחיו ואם מכר או נתן מחנה או חלק עם אחיו
 בנכסי המת בין קודם יבום בין לאחר יבום לא עשכ
 כלום.

סליקו להו הל' יבום וחליצה

י"ד שיתקבלו דברינו לפני אדון כל בחדוה ודיצה

ויושב בשמים זבול מכון ומעון

יזכנו להתחיל ולסיים על הל' מיאון

הלכות גדולות

מיאון

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו

חברו

רבי שמעון סירא

וליש מרבתינו

רבי יחודאי נאון

עם פירשי

קמת סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים. וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה
מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחזורים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק

בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב

שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

יצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
בארץ ישראל
שנת ה'תשנ"ו

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

אפשר להשיג את הספר :
מוסדות קרית אונגוואר
רח' חזקיה שבתאי 12
קרית אונגוואר
רמות ירושלים
טל : 02-869097

כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל

איזהו

א) (יבמות קח.) מיאון, כל שאמרה אי איפשי בפלוני בעלי אי איפשי בקידושין שקידשוני אימא ואחי הרי זה מיאון, רבי יהודה אומר אפילו יושבת באפריון ומהלכת מבית אביה לבית בעלה ואמרה אי איפשי בפלוני בעלי הרי זה מיאון, יתר על כן אמר רבי יהודה אפילו אורחין מסובין בבית בעלה ועומדת ומשקה עליהם ואמרה אי איפשי בפלוני בעלי הרי זה מיאון, יתר על כן אמר ר' יוסי ברבי יהודה אפילו שיגרה בעלה אצל חנוני להביא לו חפץ משלה, ואמרה אי

איזהו מיאון. בגמ' ח"ר אי וכו' מיאון אמרה אי איפשי בפלוני בעלי אי איפשי בקידושין שקדשוני אחי ואחי, ורבינו הוסיף הרי זה מיאון וכנראה דזכיר גירסתו וכן נראה מסגנון לשון בגמ' דזכרו שחר סיים הרי זה

מיאון (וכנ"כ בגמ' לאחר פ' מלות חליצה פ' בית שמאי אומרים אין ממאנין אלא ארוסות וכו') ולכן סידר רבינו ז"ל הלכות מיאון אחר יבום וחליצה: **יושבת באפריון.** ונושאין אותה מציה אציה לביה בעלה לחופה ואמרה אי איפשי צו דאיכא למימר אי לא בעיא לי' תיחות וחיזל אפי"ה הוי מיאון, ודע דנראה דאפי' אציה מח קרי לה מציה אציה ולא מציה נשיא ודו"ק: **אורחין.** דליכא בית דין וחו דהני משחק שחקי ולא קא מודעי: **אצל חנוני.** דליכא אלא חנוני ואיכא למימר משום דאערכה הוה להביא

משנה הלכות

וכתב הרא"ש דמייירי שכוורחין או כחוני מכירין שהיה אשחו דאל"כ היאך מכני מיאון שאין עדים בדבר. ולכאורה אפשר שלא הכירו את בעלה אלא שמכירין אותה וצאו ואמרו לאחרים שמענו מאשה זו שמיאנה בצעלה ואנחנו לא מכירין אותה ואחרים מכירין את בעלה ומודיעין לו שמיאנה אשחו עליו וא"כ יש כאן עדים שמיאנה הגם שלא הכירו את בעלה ול"ע. ועיין ב"י סי' קנ"ה בשם הר"ן לדעת הרמב"ם דדיעבד אפילו אין מכירין הבעל רק האשה סגי ובש"ע סי' קנ"ה ס"ח אלו שממאנת בפניהם לריך שיכירו אותה ולא בעלה לפיכך כל מי שיראה שמיאנה בפני שנים יכול לכחוצ לה גע מיאון אפי"ה שאינו מכירה וכו' (ודוקא לכחילה אצל דדיעבד אפילו שאינם מכירים כ"כ ה"כ"י).

ובמש"ע א"ע סי' קנ"ה ס"ח קטנה שאין לה אב או שיש לה אב והשיאה אציה ונחאלמנה או נחגרשה כשהיא קטנה שהיא כיתומה צחיי האב שהרי אין לו עוד רשות בה והשיאה לדעתה כיון שאין קידושין אלא מדרבנן אם אינה חפיה בצעלה אינה לריכה ממנו גע אלא יולאח ממנו במיאון אצל אם השיאה שלא לדעתה או אפילו לדעתה ואינה יודעת לשמור קידושיה אפילו מיאון אינה לריכה. (ס"ג) המיאון הוא שחומר אי איפשי בפלוני בעלי או אי איפשי בקידושין שקדשוני

א) **איזהו** מיאון כל שאמרה וכו'. יבמות (ק"ח ע"א) ח"ר איזהו מיאון אמרה אי איפשי בפלוני בעלי אי איפשי בקידושין שקדשוני אחי ואחי יתר ע"כ אמר ר' יהודה אפילו יושבת באפריון והולכת מציה אציה לביה בעלה וכו' יתר על כן אמר רבי יהודה אפי' היו אורחין וכו' ומשקה עליהם ואמרה להם אי איפשי בפלוני בעלי הרי הוא מיאון יתר על כן אמר ר' יוסי בר' יהודה אפילו שגרה בעלה אצל חנוני להביא לו חפץ משלו (ורבינו גרם משלה) ואמרה א"א בפלוני בעלי אין לך מיאון גדול מזה. והרי"ף גרם יתר על כן אמר רב יהודה ולא ר' יוסי בר' יהודה וגירסת רבינו כגירסת הספר, וכן הוא ברא"ש, והב"ח הביא ר' יהודה במקום ר' יוסי בר' יהודה ע"ש ונראה דיש כאן חלופי גירסאות.

ופרש"י יושבת באפריון ונושאין אותה מציה אציה לביה בעלה לחופה ואמרה אי איפשי צו דאיכא למימר אי לא בעיא לי' תיחות וחיזל אפי' הכי הוי מיאון. אפי' אורחין. דליכא צ"ד וחו דהאי משחק שחקי ולא מודעי. אצל חנוני, דליכא אלא חנוני ואיכא למימר משום דאערכה הוה להביא חפץ משלו, ולגירסת רבינו הרבנא צזה שורה לה להביא חפץ משלה ולכן אמרה שלא ינחא לה ומתרגמת שלוקח חפץ אצל אין בדעתה למאן צו קמ"ל והבן.

איפשי בפלוני בעלי אין לך מיאון גדול מזה. (ב) (שם קז:) אי זו היא קטנה שצריכה למאן, כל שהשיאוה אמה או אחיה לדעתה, והוא דידעה לנטורי קידושיה, השיאוה שלא לדעתה אינה צריכה למאן, רבי חנינא בן אנטיגנס אומר כל תינוקת שאינה יכולה לשמר קידושיה אינה צריכה למאן. אמר רב יהודה אמר שמואל (שם קח.) הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנס. תנא קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת, משום רבי יהודה בן בתירה אמרו נשואיה הן הן מיאונה. איבעיא להו נתקדשה מהו, ת"ש קטנה שלא מיאנה ועמדה ונתקדשה משום רבי יהודה בן בתירה אמרו נישואיה הן הן מיאונה והלכה כרבי יהודה בן בתירה. ואפילו בנישואין דקמא, ואפילו הוה נסיבא ליה לקמא ושבתיה ואיקדש לאחרינא הוי מיאון, וכל שכן היכא דהוה מיקדשא לקמא ושבתיה עלמא צפיין שחכי' כגיטא לפטעות, נמלא דגס בקטנא יש נפ"מ בין קטנא שאזיב ולאחיה מקדשין אותה שהוא יותר קטנא ובין נהגדלח וכגיטא לשיעור פטעות שאז צלמא יכול לקדש לבטל, ומיכו לתרוייהו יכול למאן. ולפ"מ מיושבים דברי רבינו וגירסתו ונראה דכ"פ קטנא שנתקדשה ע"י אמה או אחיה שלא מיאנה וכגדילא לפטעות ועמדה ונשאת: והלכה

לו חפץ משלו ועיין בסמוך ולריכב למאנו צפני שלשה: שלא מיאנה וכגדילא. רש"י (ק"ח ע"ח) ל"ג וכגדילא וכחצ כצ"ח כעטס משום דפליגי בה רב ושמואל סוף דף ק"ט ועיין שם בחוס' חד מקמאי, ולולי דמספנינא נראה לפמ"ש כנמק"י בשם הריעצ"א ז"ל דכשנתקדשה ע"י אמה ולאחיה סגי לה כשיודעת לכחצין בין קידושי' ודבר אחר וכשנתקדשה ע"י

משנת הלכות

אמי ואחי, ואפילו לא אמר דבר אלא הלכה ונתקדשה לאחר כשהיא קטנה אע"פ שהיכה נשואה קדושיה הם מיאונה. (ס"ד) ממאנת בין מן האירוסין בין מן הנישואין אפילו שלא בפני בעל ושלח צפני צ"ד רק שיכה צפני שנים שיפידו על הדבר ויש מי שאומר דלכתחילה צפיין שלשה.

ובפוש"ע ח"ע סי' קנ"ב ס"ד ממאנת בין מן האירוסין בין מן הנישואין אפילו שלא בפני בעל ושלח צפני צ"ד רק שיכה צפני שנים שיפידו על הדבר ויש מי שאומר דלכתחילה צפיין ג'. ובסעיף ג' שם המיאון הוא שאמר אי אפשי בפלוני בעלי או אי אפשי בקדושין שקדשוני אמי ואחי ואפילו לא אמר דבר אלא הלכה ונתקדשה לאחר כשהיא קטנה אע"פ שהיכה נשואה קדושיה הם מיאונה ע"כ.

(ב) א"י זו היא קטנה וכו'. שם (ק"ז ע"ב) משנה חיזו היא קטנה שלריכב למאן כל שהשיאוה אמה ואחיה לדעתה, השיאוה שלא לדעתה אינה צריכה למאן, (ורבינו גרס אמה או אחיה וכן היא גירסת הרי"ף והרא"ש כג"י רבינו) ר' חנינא בן אנטיגנס אומר וכו' אמר רב יהודה שמואל הלכה כר' חנינא צ"א (שם ק"ח ע"ח) וכו' והלכה כרביצ"ב. כך פסק שם בסמוך, דאיבעיא להו פליגי רבנן עליה דרביצ"ב או לא אח"ל פליגי בקידושין או אפי' בנישואין, ואח"ל פליגי אפי' בנישואין הלכה כמותו או אין הלכה כמותו ואח"ל הלכה כמותו בנישואין או אפי' בקידושין ח"ש אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרביצ"ב הלכה מכלל דפליגי ואחיה חיבעיה לך דכוכ נסיבא מעיקרא או דילמא מיקדשה ח"ש דלתיב דאבדן אימרוד שדר רבי זוגי דרבנן למיבדקינכו אמרי לכו נשי חזו גברייכו דקאחו אמרי לכו ניכוו גברייכו דידכו אמר רבי אין לך מיאון גדול מזה, מאי לאו דכוכ נסיבא, לא דכוכ מיקדשה קדושי, והלכה כרביצ"ב ואפי' בנשואין דקמא ע"כ. ועיין חוס' שם ד"כ ח"ש ואכולו קאי בין הקידושין בין הנישואין מכלל דרבנן פליגי אפי' בנישואין וכ"פ הרי"ף והרא"ש ועיין רמב"ם פ"א מהל' גירושין.

ודע דק"ח נסחפקתי בלשון שכתב המחבר הלכה ונתקדשה לאחר כשהיא קטנה אם לא הלכה מעמדה אלא שבה אחר ופיחה אותה ונתרצחה להקדש לפני ע"י פיתוי אי מקרי מיאון שכרי אמרו ז"ל פיתוי קטנה אונס הוא ואם אנסה אחר וקידשה ודאי לא מקרי נישואין דבע"כ לאו נישואין ועיין רמב"ם פ"ב מהל' סוטה ה"ד קטנה שהשיאה אביה אם זינחה ברלונא נאסרה על בעל ובראצ"ד כתב עליו לא נאסרה עליו כתב בראצ"ד והלא אמרו פיתוי קטנה אונס הוא ועוד התראה לקטנה אינה התראה ואין לחלק בקטנה לפני פיתוי לומר קטנה בה מיאון אין לה רלון ויתן את בעל כמו אונס אלא כולן שוות להתפחות בקלות הדעת עכ"ל. ועיין ה"כ פ"ג מה"ב ובכ"מ הל' סוטה ה"גל הביאו ירושלמי דאין לה רלון להיאסר על בעלה והכ"מ דחק ליבש ואפשר דכחא תליא דאי נימא כל פיתוי קטנה אונס הוא ח"כ לאו רלונא היא וליכא מיאון ואי נימא יש לה רלון ח"כ מיאנה בו ול"ע.

וקצת יש לפשוט מדברי הרא"ש ז"ל בסמוך (יבמות ק"ח) שכתב שם וז"ל וכתב הרא"ש אע"ג דקיי"ל

ואיתנסיבת לאחרינא דהוי מיאון. ג) [פסק] וקטנה דהוה נסיבא לגברא ומיאנה ביה הוא שרי בקריבה והיא שריא בקרוביה, ואי יתב ליה גיטא הוא אסור בקרובתיה והיא אסורה בקרוביו, דתנן (שם) הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה, נתן לה גט הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה. מאי טעמא, מיאון כיון דהיא עקרה נישואין דידיה מוכחא מילתא דקידושי דרבנן אינון, גט כיון דהוא קא יתיב לה גיטא כגדולה דגדולה בגיטא הוא דמשתריא מיחלפא בגדולה, ואתי למימר גדולה נמי כקטנה דמיא הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו. ד) והיכא דמאין בבעל שריא לאביו, והיכא דמית בעל ונפל קמי יבם ומאין ביבם אסורה לאביו, דתני רמי בר יחזקאל (שם קו): מיאנה בבעל מותרת

כריז"צ. זין צנחקדשכ וזין צנשאח לעולם כוי מיאון: נתן לה גע. ואפי' היא קטנה כרי היא כשאר גרושות ואסורה בקרוביו מדרבנן: דהיא עקרה. ובקידושי דלורייחא חין כח כחשכ לכחגרש אלא בעל מגרש צע"כ: מיחלפא בגדולה. ויצאו לעשות דגרושכ גדולה כול מותר בקרבותיה וכיח מותרת בקרוביו: שריא לאביו. שכרי מותרת

בקרוביו ואביו בכלל: דתני רמי בר יחזקאל. קטנה שמיאנה צבעל מותרת לינשא לאביו דעקרתינהו וכו"ל כאנוסכ ומפוחה אכל מח בעל ולא מיאנה צו ומיאנה ציבס אע"ג דנפקא צלא חלינהו אלמא נישואי קמאי עקרא אפי"ה אסורה לאביו מפני מראית העין דמשעת נפילה דאחני נישואי קמאי למיפל קמי יבם ולהצריכה מיאון לגבי יבם נראית כלחו של חמיה:

משנה הלכות

עוד אלא אפי' גירשה הראשון והחזירה ומיאנה צו ונישאח לאחר אחר שמיאנה צו וגירשה האחר מותרת לחזור לראשון שכל כיוצא במיאון אע"פ שקדמו גט כ"ז כמי שלא נחגרשה ממנו צגט מעולם ומותרת לחזור לו וכו' ע"ש.

דיש מיאון לאחר מיחה הכח צשניה לא דהא צחו לא ממאנת לאחר מיחה וחתייבס לרחה משום דרמי צר יחזקאל ה"נ אי שריח להאי שניה למאן לאחר מיחה אחי למשרי לרח צחו וסוגיא דשמעתא דמיאון דידיה מצעל גיעא דידיה אכל מיאון דחצריה לא מצעל גיעא דידיה דכיון דמכרת צרמיזותיה ובקריעותיה אזיל ומשצשה ועציד לה דממאנת צחצריה ומכדר לה איבו וכו', ומדכחז ועציד לה דממאנת צחצריה ומכדר לה איבו משמע דיכול להחזירה אפילו כה"ג שעציד לה למאן ודו"ק וי"ל.

ד) והיכא דמיאון צבעל (ני"ל דנ"ל מיאנה) שריא לאביו (שם ק"ז ע"ג) איחתיביה רבא לעולא כל שיכולה למאן ולא מיאנה לרחה חוללת ולא מחיבמת ואמאי חמאן השחא וטעקרינהו לנישואי קמאי וחתייבס לרחה לרח ערוה שאני דתני רמי צר יחזקאל מיאנה צבעל מותרת לאביו ציבס אסורה לאביו אלמא צשעת נפילה נראית ככלחו הכח נמי צשעת נפילה נראית כלרח צחו וכו'. ופרש"י לרח ערוה שאני. דאע"ג דמהני מיאון לקטנה יצמה בעלמא למיפק צלא חלינהו לא מהני לגבי ערוה אס מיאנה צאציה שהוא יצמה למיבוי לרחה מותרת ליבס. דתני רמי צר יחזקאל קטנה שמיאנה צבעל מותרת לינשא לאביו דעקרתינהו לנישואין והיא כאנוסכ ומפוחה אכל מח בעלה ולא מיאנה צו ומיאנה ציבס אע"ג דנפקא צלא חלינהו אלמא נישואי קמאי עקרא אפי"ה אסורה לאביו מפני מראית העין דמשעת נפילה דאחני נישואי קמאי למיפל קמי יבם ולהצריכה מיאון לגבי יבם נראית כלחו של חמיה ע"כ.

ג) [פסק] וקטנה דהוה נסיבא לגברא וכו'. משנה שם (ק"ח ע"א) הממאנת צאיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה נתן לה גע הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה, נתן לה גע והחזירה מיאנה צו ונישאח לאחר ונחארמלה או נחגרשה מותרת לחזור לו מיאנה צו והחזירה נתן לה גע ונישאח לאחר ונחארמלה או נחגרשה אסורה לחזור לו זה הכלל גע אחר מיאון אסורה לחזור לו מיאון אחר גע מותרת לחזור לו. ופרש"י זה הכלל אפילו פעמים הרבה גירשה והחזירה ומיאנה אס נישאח לאחר מחוך גע אסורה לחזור לו מחוך מיאון מותרת לחזור לו.

ובשוש"ע א"ע סי' קנ"ה סי"ח הממאנת ציבס אסורה צאציו מפני שנראית ככלחו צעת שמת צנו ונפלה ליבס אכל לשאר קרובים מותרת ויש אוסורים גס צשאר קרובים (ודוקא צקרובי המת אכל צקרובי היבס שמיאנה צו מותרת) ומ"מ אס מיאנה צאחד מהיבמין מותרת לשאר אחין ע"כ.

ובשוש"ע א"ע סי' קנ"ה סי"י קטנה הממאנת חין לה כחוצה וכו' והוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו וכשרה לכהונה, ואינה לריכה להמתין ג' חדשים מלהנשא (מימרא דשמואל יצמות ל"ה ע"ג) ואס נשאח לאחר וגירשה או מת מותרת לחזור לראשון ולא

לאביו מיאנה ביבם אסורה לאביו, מאי טעמא, כיון דמית בעל כי הוה יתבא תותיה מתחזיא ככלתיה. והיכא דהוה אית ליה בת קטנה ואינסב לחבריה כמעשה יתומה בחיי האב ומת ההוא חבריה דהוה נסיבה ההיא קטנה ואית לה צרות, אסיר לאבוה דקטנה ליבומי צרות דברתיה משום דרמי בר יחזקאל, לאו אמרת בשעת נפילה נראית ככלתו ואסורה לאביו, הכא נמי בשעת נפילה

נראית כצרת בתו ואסירא. ואע"ג דכי ממאנת ביבם נישואין דבעל קא עקרה, דקיימא לן כרבי יוחנן דאמר מיאנה בזה מותרת לאחים, היכא דמתחזיא כצרת ערוה דמיחלפא בגדולה אסירא. (ה) היכי דמי מעשה יתומה בחיי האב, כגון דאנסבה לברתיה כשהיא קטנה ומית ההוא בעל או גירשה, תוב לית ליה לאביה דשותא עלה, דתנן (כתובות מג:): אמרו לו כיון שנשאת שוב אין לו לאביה בה דשות, ואזל ואינסיב לאחר כדאיתיה לאבוה בחיי, כי האי גוונא מעשה יתומה בחיי האב. (ו) אמר רב יהודה אמר רב (יבמות קח:): מאי דכתיב (איכה

משנה הלכות

מאי דכתיב מימינו בכסף שחינו עלינו במהיר יבאו בשעת הסכנה וכו' מראשון צגט ומשני צמילון מכו שתחזור לראשון שכרו אדם אחד צארבע מאות זוז ושאלו את ר' עקיבא צצית כאסורין ואמר את ר' יהודה צצ' צנליצין ואמר א"ר ישמעאל צר' יוסי לזו לא הולכנו לאיסור (ורש"י לא גרס צר' יוסי) כרת הכרת לאיסור לאו לא כ"ש צרס כך שאלו הרי שהיכה אשת אחי אמו שביא שניה לו ונשאח אחיו מאציו ומת מכו שתמאן כשתא ותעקרינכו לנישואין קמאי ותחייבם (לרמב"ם) יש מיאון לאחר מיכה במקום מלוה או לא שכרו שני צני אדם צד' מאות זוז ובאו ושאלו את ר"ע וכו', ע"כ.

ו"ש לטיין דצמעשה שנייה צהא דר"י גרס שכרו שני צני אדם וצראשונה שכרו אדם אחד ולא ידענא למה שינה ר' ישמעאל צאנשים ורצינו גרס צתרויכו שכרו אדם אחד גס הרי"ף והרא"ש גרסי אדם אחד צתרויכו, ולולי דמסתפינא כי אפשר לומר דר"י דוקא קאמר שני צני אדם כיון דהו"ל עדות צא"ל וי"ל ו"ע.

ובתב הרא"ש אע"ג דקיי"ל דיש מיאון לאחר מיכה ככא צשנייה לא דהא צחו לא ממאנת לאחר מיכה ותחייבם לרחה משום דרמי בר יחזקאל ה"ג אי שרית להאי שניה למאן לאחר מיכה אחי למשרי לר"ת צחו וסוגיא דשמעתא דמיאון דידיה גיעא דידיה אצל מיאון דחבריה לא מצטל גיעא דידיה דכיון דמכרת צרמיזותיו וצקרילותיו אזיל ומשצשה ועציד לה דממאנת צחבריה ומכדר לה איכו וכו', א"ר יצחק צר אשיאן אמר רב כשם שאסורה לו כך אסורה לאחיו וכו'. ועי' נמק"י סס שהקשה וא"ת א"כ דס"ל לר"ע ור' יהודה שאין מיאון לאחר מיכה תקשה לעולא דאמר (ק"ז ע"ב) לעיל שממאנת לזיקתו ועקרה לנישואין קמאי י"ל דעעמא ככא כדפרקינן לעיל דצעת מיכה נראית ככלתו וכו"נ נראית כאשת אחי אמו ואי שרית לה אחי למשרי לר"ת צחו, כן

ובתב הנמק"י צסס כרמצ"ן ז"ל ועוד כמה פוסקים דדין מיאון הוא דוקא מן הנישואין אצל אס נקדשה ע"י אמה ואחיה מדעתה וכיא לא קבלה הקידושין א"ל מיאון דלא מלינו שליחות לקענכ ולקטן וכן דייק מהרש"ל צסמ"ג ועיין עור ודרישה סס סי' קנ"ב. ולכאורה לפמ"ש הרי"ז צר צרזילי דזכין לאדם שלא צפניו ואפילו לקטן שלא תקנו חכמים קידושין מ"מ יכול האב לקדש לו אשה ולזכותו דזכות הוא לו ועיין ר"ן חולין ל"ז דכה"ג זכות הוא כיון דכל אדם רולכ לינשא וכ"ש צאשכ דאמרינן עב למיחצ ען דו אפשר דמודי הכי נמי, וי"ל דדוקא קטן צצידו לגרש אס לא ירלכ כשיגדל דצטל מגרש צע"כ של אשה, שוב הוב אללו זכות גמור אצל צאשכ שאין צידה לכחגרש נמלח דלאו זכות גמור הוא אללכ דו"ק.

(ה) היכי דמי מעשה יתומה וכו'. (כתובות מ"ג ע"ב) המאירם את צחו וגרשה אירסה ונחארמלה כחוצכה שלו השיאה וגירשה השיאה ונחארמלה כחוצכה שלה, ר' יהודה אומר כראשונה של אב אמרו לו (אס) משהשיאה אין לאציה רשות צה.

ובבוש"ע א"ע סי' קנ"ב ס"א קענכ שאין לה אב או שיש לה אב וכשיאה אציה ונחאלמנה או נחגרשה כשהיא קענכ שהיא כיתומה צחיי האב שהרי אין לו עוד רשות צה והשיאה לדעתה וכו', עיי"ש. ודע דמש"כ והשיאה אמה ואחי' לדעתה הוא הדין אס השיאה האב שנית אלא שעל הרוב צצרו שמייירי דליכא אב ועיין צ"ש סס סק"ה צסס רש"י ור"ן דלאחר שנעשה מעשה יתומה צחיי האב לא גרע כה האב מכח אמה ואחיה ע"ש.

(ו) אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מימינו וגו'. (יבמות ק"ח ע"ב) אמר רב יהודה אמר רב

ה' ד' מימינו בכסף שתינו, בשעת הסכנה נתבקשה הלכה זו, הרי שיצאה מן הראשון בגט ומן השני במיאון מהו שתחזור לזה שיצתה ממנו בגט, ושכרו אדם אחד בארבע מאות וזו ובא ושאל לפני רבי עקיבא בבית האיסורין ואסר, לפני רבי יהודה בן בתירה בנציבין ואסר, אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי לא לזו הוצרכנו, לאיסור כרת לא חששו לאיסור לאו חששו, ברם כך היתה שאילה הרי שהיתה אשת אחי אמו שהיא שנייה לו ונשואה לאחיו ומת מהו שתמאן בנישואין הראשונים ותתייבם לו, יש מיאון לאחר מיתה במקום מצוה או אין מיאון, ושכרו אדם אחד בארבע מאות וזו ובא ושאל את רבי עקיבא בבית האיסורין ואסר, את רבי יהודה בן בתירה בנציבין ואסר, אלמא אפילו שנייה דרבנן כי האי גוונא אסיר ליבומה דילמא אתי למישרא צרת בתו קטנה היכא דמיאן ביבם, והני מילי ליבומה אבל מחלף חלצה צרת בתו קטנה, דתנן ויבמות ב: כל שיכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת, שנייה דתנן שם ב: איסור מצוה ואיסור קדושה חולצות ולא מתייבמות וחדא מן הלין מפרשינן דשנייה דרבנן וקתני חולצות. ז' וצריכה למאוני בפני שלשה, דתניא (שם קז:)

רשות צה, ונראה דאפי' כשיאח אביה שנית שוב לא הוי קידושי חורב: בשעת הסכנה. שנגזר שלא יעסקו בחורב: בכסף שתינו. על ידי שכירות למדנו: לאיסור כרת. איסור אשת איש הפקעת ממנה צלח גע אלמא אין מעשה שלכ כלום: לאיסור לאו. דמחזיר גרושתו לא כ"ש דגלי מילתא דקענה היא ולא הוה גיטא כלום: אשת אחי אמו. שנייה מדברי סופרים גזירה משום אשת אחי האב שהיא ערוה, ודעת רבינו נראה דנאסרת לקרובי המת ולקרובי היבם, ככל שניות דרבנן וכ"ש לשאר הקרובים

שהיא ערוה להם דבר חורב וכ"כ הרי"ף ז"ל, אבל הריעצ"ח כתב דדוקא לקרובי המת היא נאסרת שנראית צעקה ופילוח כאשחור אבל לא לקרובי היבם ועיין נמק"י ר"פ ב"ש ד"ה הכא נמי: אסיר ליבומה דילמא אחי למישרא. עיין עוש"ע ח"ע סי' מ': מחלף חללה. דליכא למיחש לחקלה: מפרשינן שניה דרבנן. דתנן כהם איסור מלוכה שניות מדברי סופרים ואמרו חוללות ולא מחייבמות: וצריכה למאוני. כל' לכתחילה לריכה למאן לפני שלשה, שהרי אלו ואלו מודין בית שמאי ובית הלל שצריכין שלשה אלא פליגי אי צני צ"ד, ועוד נראה ראי' דצני שלשה מגמ' יבמות כ"ה ע"ב היא גופא קמ"ל לאפוקי ממ"ד מיאון צפני

משנה הלכות

אומרים צפני צ"ד וב"ה אומרים צפני צ"ד ושלא צפני צ"ד ואלו ואלו מודים שצריך שלשה ר' יוסי בר יהודה ור' אליעזר בר' שמעון מכשירין צפני ארבע מאות רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן הלכה כאוחו כזוג.

חי' הרי"ף ז"ל. ורבינו ז"ל חי' זה דילמא אחי למשרי לרע צחו קענה כלומר דהכל משום גזירת צחו הוא ועיין ח"ע סי' קנ"ה ס"י.

והבמ"ג הציא צפני רבינו הוצאו דבריו צפני דלעולם אינו כשר עד שיביו ג' אמנם הרי"ף ז"ל כתב דע"כ לא אמרו צ"ה אלא דלא צפינן מומחין אבל ג' צפינן וכ"כ רבינו חננאל והלכה כאוחו זוג דוקא דדיעבד ולא לכתחלה ודייק לה מדקתני מכשירין צפני דמשמע מכשירין דדיעבד ועיין נמק"י. ובספר הזכות חמה הראצ"ד ז"ל על הרי"ף שהרי צעלמו כתב צפ' כיצד דלא צפינן שלשה וברמב"ן ז"ל כתב עליו ועוד מנינו לר"ח ז"ל שאמר לכתחלה ג' ודיעבד אפי' ב' וכו' ולפי שרבינו סומך על ר"ח ז"ל ברוב דבריו שמא לכך נחזקין כשכתב דמומחין לא צפי הא שלשה צפינן לכתחלה ואם מיאנה צ"ב כשר דדיעבד וכן דברי צעל הלכות גדולות שכך כתב ולריכה למאוני צפני ג' דתניא צ"ש אומרים עד ר' יוסי בר' יהודה ור"ח בר"ש מכשירין צ"ב והלכה כאוחו זוג ע"כ.

והחזו"א ז"ל (ח"ע סי' קי"ב אות ד') כתב פסקו הפוסקים להחמיר דילמא מראשון צנע ומשני צמיאון אסורה לחזור לו משום גזירה דלמא משבש לב ואסרינן אף לאחיו כלישנא צתרא דר"י בר אשיאן ונראה דאף אם מיאנה צהדיא גם צראשון מ"מ אסורה עליו דאל"כ אכתי לילף לה למאן גם צו ויהא חזיל ומייתי לה ויש לפיין צעמא דמלחא דהא משמע לפיל דיש מיאון אחר מיחה אלא משום צצעת מיחה נראית ככלתו אסירה לאציו וכו' ע"ש ורבינו ז"ל חי' זה שהכל מעטם דלמא אחי למשרי לרע צחו קענה והכל עטם אחד צוה ודו"ק ועיין ביאור הגר"ח סי' קע"ג סק"ע וצחזו"ח הנ"ל שלכך השמיטה הרמב"ם ז"ל.

והגר"א מדברי הרמב"ן ז"ל דמפרש דברי רבינו דמחלק בין לכתחילה ודיעבד וכדעת הר"ח ז"ל וכן הוא

ז' וצריכה למאוני צפני שלשה דתניא (שם ק"ז ע"ב) מיאון צ"ש אומרים צ"ד וכו'. תנן כהם החליטה והמיאונין בשלשה מאן חנא אמר רבב צ"ש היא אציי אמר אפי' תימא בית הלל עד כאן לא קאמרי צ"ה אלא דלא צפינן מומחין אבל שלשה צפינן כדחניא צ"ש

מיאון בית שמאי אומרים בבית דין, ובית הלל אומרים בבית דין, ואלו ואלו מודין שצריכין שלשה, רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר בר' שמעון מכשירין בשנים. אמר רב יוסף בר מיניומי אמר רב נחמן הלכה כאותו הזוג. (שם קח.) הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה, נתן לה גט הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ופסלה מן הכהונה. מיאנה בו והחזירה, נתן לה גט ונישאת לאחר, נתגרשה או ונתארמלה או נתגרשה, אסורה לחזור לו. נתן לה גט והחזירה, מיאנה בו ונישאת לאחר ונתארמלה או נתגרשה, מותרת לחזור לו. (ח) [פסק] והיכא דנפקא לה במיאון לית לה כתובה, והיכא דנפקה בגט אית לה כתובה, דאמר שמואל (כתובות ק:) ממאנת אין לה כתובה יוצאה בגט יש לה כתובה. ממאנת לא פסלה מן הכהונה ולא פסלה מן האחים, יוצאה בגט פסלה מן הכהונה ופסלה מן האחים. ממאנת אין צריכה להמתין שלשה חדשים, יוצאה בגט צריכה להמתין שלשה חדשים.

שנים קמ"ל דצעי שלשה, מצוה דמיאון צפני שלשה וסחמא הוא, ותקשה כלכחא וסחמא הוא, ותקשה כלכחא כלכחא וע"כ דהלכה כחותו זוג דיעבד חבל לכתחילה צעי שלשה: הלכה כחותו זוג. שמכשירין בשנים דיעבד שכן משמע לשון מכשירין ולא אמרו ר' יוסי צ"י ור"ח צ"ש אומרים בשנים, וכ"כ החוס' (ק"ז ע"ב ד"ה מכשירין) פרי"ח דוקא דיעבד, וכ"כ הרמב"ן ז"ל בס' הזכות דדעת רבינו כפי' הר"ח, ומיהו בסמ"ג

כל' מיאון העתיק לשון צה"ג אין הלכה כחותו הזוג וכן בהגמ"י פי"ח מה' גירושין חות ג': הממאנת כו'. דעקרה הקידושין למפרע ולא הוה חלל כקענה פנויה שבה עליה פנוי: נתן לה גט. דכיון שיש כאן ריח גט פסלה מן הכהונה: והחזירה. וחזר ונתן לה גט ונישאת לאחר כיון שילאה ממנו צגע הרי נאסרה עליו כגרושתו וה"ה שנאסרה לכל כהן שנעולס: נתן לה גט והחזירה. והוא ישראל או חפי' כהן ועבר ונשאה ואח"כ מיאנה בו וחפי' לאחר שכבר גירשה בראשונה כיון שמיאנה בו עקרה קידושיה הראשונים, ונחצטל הגט וכיון שנאחרמלה מאחר מותרת לחזור לו חפי' הוא כהן: לא פסלה מן הכהונה. משום גרושה שאין אלו גירושין אלא עקירת נשואים הראשונים דאמרה אי חפשי בקידושי אמי: ולא פסלה מן האחים. שמוחרת לקרוביו כלנוסה וכמפוחה דתני (יבמות ל"ז ע"א) נושא אדם אנוסה אצלו כו': שלשה חדשים. לאחר מיאונה דעקרתינהו לנשואין ואינה בכלל שאר תקנות שגזרו חכמים לכל שאר הנשואות שצריכות להמתין אחר יליאתן מצעליהן שלשה חדשים, משום דמיאון לא שכיח: יוצאה צגע לריכה להמתין. ואע"ג דליכא לספוקי קענה צמטוצרת דאל"כ חפי' ממאנת אחי אינה לריכה להמתין ועיין יבמות י"ב ע"ב וחכ"א אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו ולמיעוטה לא חששו

משנה הלכות

דעת בעיטור, ולכן י"ל דמש"כ הסמ"ג והש"ג צעם רבינו נמי ע"כ כה"ג הגם שמשון ש"ג שכחז דלעולם אינו כשר עד שיהיו ג' משמע דאפילו דיעבד ומיהו מאן גברא מסהיד לן רבינו הרמב"ן ז"ל שהי' מנושאי כליו של רבינו הרי"ף ז"ל שדעתו כדעת הר"ח ז"ל ועכ"פ נראה דיש צוה מחלוקת הפוסקים לדעת רבינו אי דיעבד שנים כשרים או צעי דוקא שלשה. ובש"ע ח"ע סי' קנ"ה ס"ד ממאנת צין מן האירוסין צין מן הנשואין וכו' אפילו שלא בפני הצעל ושלא בפני צ"ד רק שיהיה צפני שנים שיטעו על הדבר ויש מי שאומר דלכתחלה צעין ג' ע"כ. ומשמע דשלשה אפילו דיעבד ליכא מאן דס"ל והוא כפי' הרמב"ן דגם רבינו מודה דיעבד ול"ע.

לעמיה דאמר שמואל ממאנת אין לה כתובה יולאה צגע יש לה כתובה ממאנת לא פסלה מן האחים ולא פסלה מן הכהונה יולאה צגע פסלה מן האחים ופסלה מן הכהונה ממאנת אין לריכה להמתין שלשה חדשים יולאה צגע לריכה להמתין שלשה חדשים, ופריך מאי קמ"ל תנינא כולכו הממאנת באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ולא פסלה מן הכהונה נתן לה גט הוא אסור בקרובותיה והיא אסורה ופסלה מן הכהונה, ומשני לריכה להמתין ג' חדשים אינעריכא ליה דלא חנן.

ופרש"י רב תני קענה, וסבר אין נישואי קענה אלא כמפוחה צעלמא וכ"ש ממאנת, ושמואל ס"ל ממאנת אין לה כתובה חבל יולאה צגע יש לה כתובה וקיי"ל הלכה כשמואל דיני, וכ"כ הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ועושי"ע. ובגמ' ק"א שם הוצא צרי"ף אמר שמואל ל"ש אלא מנה מאחים חבל חוספת יש להן חני"ה נשים שאמרו חכמים אין להן כתובה כגון הממאנת והשניה ואילונית אין להן מנה ומאחים חבל חוספת יש להן. ובהשגות הראב"ד אמר אצרכם צעלמא ממאנת

(ח) [פסק] והיכא דנפקא. (כתובות ק' ע"ב) הממאנת השני' והאילונית אין להן כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא צלוחת ופרש"י ממאנת אין לה כתובה משום דמעלמה יולאה ובגמ' רב תני קענה יולאה צגע אין לה כתובה וכ"ש ממאנת שמואל תני ממאנת אין לה כתובה חבל יולאה צגע יש לה כתובה ואזדא שמואל

לגזור: לא אמר כלום. דכו"ל דברים שלא באו לעולם ועכשיו אין זידו לקדשה: בשהוכר עובר. דכו"ל דבר שבה מקלחו לעולם: ולא היא. ואע"ג דקיי"ל משנת ראב"י קב ונקי לא פסק ליה כוחיב שכרי בגמ' מוקי לה

מ) (קידושין סב:) האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקיבה הרי היא מקודשת לי לא אמר כלום. אמר רבי חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת אבל אשתו מעוברת דבריו קיימין, והני מילי בשהוכר עוברת, ולא היא אע"ג דהוכר עובר לא, דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. י) והיכא דיהב לה גיטא ואקראי ואינסיב לחד מן קריביה, אי גמי איקרי הוא וגסיב חדא מן קריבתי, כיון דגט דרבנן הוא תפשיין לה קידושי בגוה ומפקינן לה מיניה בלא כתובה כשניות

בשיעב דס"ל אדם מקנה דבר שלב"ל ונחלקו בו ר"ג ור"ז הוגא ב"מ דף ס"ו וקיי"ל כר"ז נחמן דאין אדם מקנה דשלב"ל, ורש"י פסק כראב"י דמשנתו קב ונקי, והרמב"ם צ"ע המשנה מספקא ליה וס"ל לחומרא כראב"י וכחז ומה שנחזק אללי שצריך שיקדש אותה אחר שנולדה ואז מותר לזא עליה שמן העיקרים שזידו אין אדם מקנה דשלב"ל ואמנם אמרנו דבריו קיימין להחמיר שהיא נעשה כח"א: ודיכא דיהב לה גיטא. קאי אקטנה דלעיל ולא מיאנה אלא נתן לה גט ונאסרה עליו ועל קרוביו: תפשיין לה קידושי. ואע"ג דקיי"ל אשח איש שקבל קידושין מאחר אינה מקודשת דאין קידושין חופסין בחייבי

משנה הלכות

כיון דידע דיכולה למאן ואוסיף לה אדעתא דהכי כתב לה ומחנה הוא דבעי למיחן לה אלא שנוי וכו' ובספר הזכות כתב הרמב"ן ז"ל דזירושלמי איכא חילופי בסחאות זזה ועיין נמק"י.

ודע דבעה"מ כתב ממאי דכתב כרי"ף ז"ל מתחזיא מילתא דהלכתא כשמואל דאמר ממאנת אינה לריכה להמחין ג' חדשים ואנן לא אחוויר לן שפיר מעיקרא למיסמך עליה דהא איפסיקא הלכתא בהדיא במ' יבמות צ"פ החולץ כולן לריכות להמחין ג"ח וכו' ולכאורה נראה לנו מתחלה כשעיינו בה שאין לסמוך זזה על פסק כרי"ף ז"ל וכדעיינו בה שפיר נראה לנו דבריו זזה נכונים ע"ש ונחבארו זזה גם דברי רבינו ז"ל ועיין עוש"ע ח"ע סי' קנ"ה ס"י פרעי דינים.

מ) האומר לחבירו. (קידושין ס"ב ע"ב) במשנה וכן האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה הרי זו מקודשת לי אינה מקודשת (אם היחה אשה חבירו מעוברת והוכר עוברת דבריו קיימין ואם ילדה נקבה מקודשת). ובטוש"ע ח"ע סי' מ' האומר אם חלד אשתך וכו' וכחז הרמב"ם וכו' ועיין צ"י ובש"ע ס"ח האומר לחבירו אם חלד אשתך נקבה תהא מקודשת לי אינו כלום ולהרמב"ם וקל"ח מפרשים אם היחה אשה חבירו מעוברת והוכר העיבור הבה מקודשת ולריך לחזור ולקדש מאזיבה לאחר שחלד כדי שיכניסנו כקידושין שאין בהם דופי ועיין ח"מ וצ"ע שם ובציאור הגר"א ובש"ע ח"ע סי' ל"ז ס"א לפיכך מקבל האב קידושי בחו מיום שחלד עד שחבגר ודעת רבינו נמי כדעת רוב הפוסקים דאפי' הוכר העיבור אינה מקודשת.

ודע דמה שהציאו בשם הרמב"ם דס"ל דמקודשת כמעין בדברי הרמב"ם צפיה"מ קידושין ה"ל

יראה שכתב וז"ל המקדש את האשה וכו' ומה שמחזק אללי שצריך שיקדש אותה אחר שנולדה ואז מותר לזא עליה לפי שזמן העיקרים שזידו אין אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם ואמנם אמרנו דבריו קיימין להחמיר שהיא נעשה כח"א איש ע"כ. והנה מבואר מדברי רבינו הרמב"ם נמי דס"ל דמה"ת אין כאן קידושין מהכלל דאין אדם מקנה דשלב"ל.

ומבואר ל"ע ארבינו הר"ן שם שכתב וגרסינן חו עליה בגמ' אמר אביי ראב"י ור"מ כולהו ס"ל אדם מקנה דשלב"ל נראה אע"ג דאביי מוקים מילתא דראב"י בשעה דאלמא ס"ל דליח הלכתא כראב"י לא פליג בהדי רב ור"ז יוסף צדינא דכולהו מודי דשחח דבי כבשא דבר שבה לעולם הוא ומהני בחרומה ואשחח מעוברת נמי בשבוך עוברת מקודשת וכו' ומ"מ כולהו מודו דשחח והוכר עוברת בה לעולם מקרי וזה נראה דעת הרמב"ם ז"ל צ"פ הנזכר (פ"ז מה"א) שפסק כר' חנינא דבשבוך עוברת מקודשת, ולפ"ז המזכה לעובר משבוך עוברת קנה ולא מיחוויר דהתם צ"פ מי שמת וכו' ע"ש ומיחו לפ"מ שכתב הרמב"ם צ"ע המשנה הוא ז"ל נמי מודה דלענין קנינים העיקר שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וא"כ המזכה לעובר לא קנה אפי' לדעת הרמב"ם ז"ל אלא מה שפסק בשבוך העובר מקודשת הוא מכה חומרא דא"א ודו"ק.

י) ודיכא דיהב לה גיטא. פי' יחומה שנקדשה ויהיב לה בעלה גיטא וגירשה שכתב לעיל שנאסרה לקרוביו ושז איקרי מילתא ונשאת לאחד מקרוביו של בעל, כיון דלכ"ע גט קטנה מדרבנן הוא, שהרי קידושי קטנה לאו כלום ולא חקנו רבנן קידושין אלא שלא ינהגו בה מנהג הפקר, ולכן אם קדשה אחר חפשי בה קידושין כגם שאם היחה מקודשת מדאורייתא לא היה חפשי

דרבנן, ואי אוליד וולד כשר הוי. (יא) (יבמות קז:) כי אתא רבין אמר רבי יוחנן מיאנה בזה מותרת לזה ולא הודו לו. מאן לא הודו לו, אמר אביי רב דאסר, רבא אמר לא הודו לו רבי אושעיא נמי, ואמרי לה רב אסי. דרבי אושעיא דאמר אינה ממאנת בזיקתו שריא לעלמא, ורבי יוחנן שרי לה לעלמא ושרי לה לאחים נמי. ואמרי לה רב אסי, כיון דאמר רב אסי אין מיאון לחצי זיקה אסירה לעלמא, ורב אמר שריא לעלמא, וקם ליה רבי יוחנן בשיטתא דעולא ובשיטתא דשמואל, והילכתא כרבי יוחנן דאמר שריא לעלמא ושריא לאחים ואסיר לאביו. (יב) אמר

כריתות ומיתת צ"ד כיון דלא כוי' אלא דרבנן חופשין צב קידושין: וילד כשר כוי. משמע אפילו ממזר דרבנן לא כוי: כי אחא רבין כוי' ולא הודו לו. רב לא הודו לו דאיכו אמר מיאנה צב אסורה לזה: רבא אמר וכו' רב אושעיא. פי' רב אושעיא

נמי לא הודו לרבי יוחנן, ובסמוך שכתב שריא לעלמא ל"ל לא שריא לעלמא כ"כ המפרשים, ולפענ"ד ליכא נוסחא שלנו וצדיק לשונו הזכר, שרבינו מחלק בין להחירק לעלמא או להחירק לשאר אחין כלומר דר' אושעיא ס"ל שריא לעלמא דוקא אבל לא לאחים וס"ל דר"א מחלק בין אחין לכולי עלמא, והעעס דלאחים כיון דכו"ל זיקה אינה ממאנת דזיקה לא פקעה בכדי ואפי' לאחר מיתת (עיין יבמות י"ח ע"ג קמ"ל דזיקה בכדי לא פקעה אפי' לאחר מיתת), ומדויק לשון רבינו דר"א דאמר אינה ממאנת בזיקתו שריא לעלמא, כלומר לעלמא ולא לאחים ור' יוחנן שרי לה לעלמא ושרי לה לאחים "נמי", והנה הוסיף תיבת "נמי" כלומר דהחילוק ביניהם כיון להחירק לאחין נמי או רק לעלמא, ועיין רמב"ן במלחמות מה שפי' בדברי רבינו ובהגות

משנה הלכות

קידושין כלל, ומיכו מפקינן לה מיניה כדן שניה והולד כשר ואפי' מדרבנן נראה דלא כוי ממזר.

(יא) כי אחא רבין אמר וכו'. שם (ק"ז ע"ח) משנה צ"ט אומרים אין ממאנין אלא ארוסות צ"ב אומרים ארוסות ונשואות צ"ט אומרים צבעל ולא ציבס וצ"ב אומרים צבעל וציבס וכו' (ק"ז ע"ג) אמר רב מיאנה צב אסורה לזה, פרש"י מיאנה יצמה בחד מן האחין יבמין אסורה לכולן, מידי דכוכ אבעלת הגע בעלת הגע לאו כיון דאיתסרה לה לחד איתסרה לה לכולהו הכא נמי ל"ט ושמואל אמר מיאנה צב מותרת לזה ולא דמיא לבעלת הגע בעלת הגע הוא דקעציד צב הכא היא קעצדא ציב דאמרה לא רעינא צך ולא לצינא צך צך הוא דלא רעינא הא בצברך רעינא, רב אסי אמר מיאנה צב מותרת אפילו לו לימא כרבי אושעיא ס"ל דאמר אינה ממאנת לזיקתו, בחד יבס הכ"נ דמליא עקרא הכא צבני יבמין עסקינן דאין מיאון לחצי זיקה, כי אחא רבין אמר ר' יוחנן מיאנה צב מותרת לאחין ולא הודו לו מאן לא הודו לו אמר אביי רב, רבא אמר רב אושעיא ואמרי לה רב אסי ע"כ.

והב"י ז"ל סי' קנ"ב כתב בממאנת ציבס אסורה לאציו וכו' וכתבו כר"י ור"א שם וכלכחא כשמואל דקאי ר"י כוותיה וכן פסק הרמב"ם צפ"ח מה"ג, ולשון רבינו העור שכתב לפיכך אינו מכון יפס וכתב נמק"י צבס הריעב"א וכו' וכ"כ בעל הלכות כדברי כר"י וכו' וגם כ"כ כתב שגם הרמב"ן והרשב"א חלקו על הרמב"ם וכו' וכתב עוד שם שאם היתה אשה אחי אמו שהיא שניה לו ונשאה אחיו מאציו אינה ממאנת דאע"ג דקיי"ל דיש מיאון אחר מיתת וכו' הכא צבניה לא וכו' וכן פסקו בהלכות וכו' ע"ש.

והב"ח ז"ל תמה ארבינו צ"י ופי' דברי העור דלקרובי המה שהיתה אסורה להן צבעת נפילה אחר המיאון נמי אסורה כי היכא דאסורה לאציו וזהו ג"כ דעת הרמב"ם צפ"ח וכו"כ הריעב"א ואין כאן מחלוקת בין הרמב"ם לשאר גדולי עולם ע"ש ובש"ע סי' קנ"ב. ועיין חזו"א כל' מיאון סי' קי"א אות צ' ג' ד', ודברי רבינו צבניה כבר הבאנו לעיל בסמוך וכאן פסק כרבין וכר"י דקם ליה צביעתיך דעולא וצביעתיך דשמואל דאמר שריא לעלמא ושריא לאחים ואסירא לאציו ודו"ק.

(יב) אמר רבה שלש מידות צקענה וכו'. גיעין (ס"ד ע"ג) היודעת לשמור את גיעה כתב הנמק"י ואיזכו קענה שאינה מצחנת בין קדושיה לדבר אחר וכדחניא (שם) היודעת לשמור את גיעה היינו שמצחנת בין גיעה ודבר אחר דהיינו לרור וזורקו אגוז ונעלו ומקשי עליו כיון דמצחנת צכך משמע מהכא שלריכה למאן ואולי לפי האמור שם (דף ס"ה) אמר רבא הפעוטות ממכרן מכר ומקחן מקח צמעלעלין וכנגדן צקענה

ועיין תוס' שם ד"ה מאן הודו לו איכא דאמרי רב וכ"ש רב אושעיא וכן פי' בקונט' ועיין רש"י ולרב אושעיא בחד יבס נמי שריא דאין מיאון לזיקה ע"ש ודו"ק היעב. ועיין רי"ף ור"א שם ונמק"י צבס הרמב"ם ודלא כריעב"א וגדולה מזו כתב כר"י שהממאנת צבניה אמו אסורה לו משום שנראית צבעת מיתת כאשה אחי אמו ואע"פ שאינה אלא שניה של דבריהם וכ"ש לשאר קרובים שהיא ערוה להם דבר תורה וכ"כ בעל הלכות ז"ל כדברי כר"י אע"פ שיש מי שנראה לו שאין ראייה מאשה אחי אמו עכ"ל.

ז"ל מה שהאריך להקשות ודו"ק: שלש מדות בקטנה וקטן. עיין ח"י ח"א סי' חקל"ט שהביא דברים אלו בשם ספר המקלוטות, ונוספו שם ב' פירושים ע"ש: צרור וזרקו. קטן או קטנה שיש בהם דעת להבחין בין טוב לרע כי יהבי ליה מחנה זוכה זה דברי מכיון לקטוחה לעלמו כהגוז ונוטלו: דאחר. לא זכה האי דאין לו דעת

רבה (גיטין סה.) שלש מידות בקטנה וקטן, צרור וזרקו אגוז ונוטלו זוכה לעצמו ואין זוכה לאחרים, גבי קטן היכא דאית ביה דעתא דכי יהבי ליה צרור וזרקו אגוז ונוטלו, כי יהבי ליה מתנה לנפשיה זכי בה וקני לה מן כד מטיא לידיה, אבל אם מוכין לאחר מתנה על ידו לא קני לה ההוא אחר עד דמטיא ליה, למאי נפקא מינה דכמה דלא מטי לידיה אי בעי בעל מתנה הדר ביה. וכנגדו בקטנה מתקדשת למיאון היכא דאית בה דעתא דכי יהיבין לה צרור וזרקתו אגוז ונוטלתו, ומקדשין לה אמה ואחיה לדעתה אי בעיא למיפק נפקא במיאון, לית בה דעתא דצרור ואגוז ושוו עילוה כי הדדי וקידשוה אמה או אחא ובעיא למיפק לא צדיכא לא גט ולא מיאון. (ג) הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין

להקנות לאחר חלל כמקבל לעלמו ואינו זוכה זה לעלמו כיון שלא נחטו לו ולכן עד שיבא ליד אחר לא זכה ואם זרקו הקטן פעור מלשם: וכנגדו בקטנה מחקדשת. כלומר מחקדשת ע"י אמה או אחיה חבל מעלמה לא יכולה לקבל קידושין עד שחגיגה לפעוטות. ועיין לעיל קטנה שלא מיחנה והגדילה ועמדה ונישאת והאי והגדילה היינו שהגיעה לעונת הפעוטות: במש"מ

משנה הלכות

שדעת המחבר הוא לפי גיר' הרי"ף והרמב"ם ומיכו לדעת הרמ"ך ולגבי רש"י וחוס' והרא"ש והריעב"א והראב"ד פ"ד מה"א ופ"א מה"ג ובעל המאור הני חרי שיעורי ניבוח, ור"ח אמר דאפי' פחות מצד ו' ולכן נראה להחמיר בזה דלריכב למאן אף פחות מו' ע"ש.

מחקדשת למיאון (לפי גירסת הרי"ף סי' חק"א) חלמא דקודם לכן אינה מחקדשת למיאון לפיכך פי' הכא שיכולה לשמור קידושיה היינו שיכולה לשמרה במקחה וממכרה שלא חחאנה והיינו שהגיעה לעונת הפעוטות.

ומלשון רבינו שכתב סחם והוא דיודעה לשמור קידושיה לכאורה נראה דחלוי דעתא ולא בשנים וכדעת ה"א, ועיין ביאור הגר"א סי' קנ"ב סק"ח דשיעור שימור הקידושין ושיעור גט חד הוא והחז"א ז"ל הל' מיאון סי' קי"א אות ע' בהגר"א סק"ח דשיעור שימור קידושין וגט חד שיעור הוא ותימא דל"כ מ"ש שומרת ולא הגיעה לעונת הפעוטות ע"כ. ומלשון רבינו שכתב בסמוך הפעוטות מקחן מקח וכו' וכנגדו בקטנה מחגרשת בקדושי אביה וכו' כי היכי דאמרי רבנן כבר שית כבר שבע וכו' כל חד לפוס חורפיה הוי גט וכו' ומדכח גבי קידושין למאי נפ"מ וכו' וכנגדו בקטנה מחקדשת למיאון וכו' וגבי גט צעי הגיע לעונת הפעוטות משמע לכאורה דמחלק בין קידושין לגט וללא כהגר"א ודו"ק.

והרמב"ם ז"ל צפיה"מ כתב שאינה יודעת לשמור קידושיה שחבי' משש שנים ולמטה, ויש לנו לבדוק לפי דעתה וסכלוחה אחר השש שנים עד עשר שנים, אבל אחר עשר שנים אינה לריכב למאן ואפי' היא יודעת ע"כ. וזהו הרשב"א והריעב"א ז"ל ח' לפי פי' הראשון דהיכא דנחקדשת ע"י אחיה סגי לה כשיודעת להבחין בין קידושיה לדבר אחר, וכשנחקדשה ע"י עלמה צענין שחבי' לה דעת הפעוטות ע"ש, ועיין צפיה"מ שם שהביא חילוק הריעב"א הני"ל בשם יש מחרלים וכחז ולא נהירא דכי אמרינן דכל שאינה יכולה לשמור אח גיעה אפי' דאורייתא ואפי' דיעבד ע"ש ומה שח' ז"ל.

(ג) הפעוטות וכו' וכנגדו בקטנה מחגרשת בקידושי אביה וכו'. ולקמן בהגיעו לעונת נדרים וכנגדו בקטנה חוללת, וע' צ"י ח"ע סי' קמ"א וז"ל והא דקטנה מחגרשת ע"י עלמה וכו' ג"ז צמטנה פ' החקבל (שם) וכו' ואיחא חו צגמ' שם (ס"ה ע"א) אמר רבא שלש מדות בקטן צרור וזרקו אגוז ונוטלו זוכה לעלמו ואינו זוכה לאחרים וכנגדו בקטנה מחקדשת למיאון הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין וכנגדו בקטנה מחגרשת בקידושי אביה הגיעו לעונת נדרים וכו'

ובמש"ע ח"ע סי' קנ"ב ס"ב איזו קטנה שלריכב למאן מצח שש שנים עד צח עשר צודקין אותה לפי יופי דעתה אם יודעת לשמור קידושיה ושכס קידושין לא שחשמור אותן כדרך שמשמרת האגוז והחמרה וכיוצא בזה כ"ז לריכב מיאון ואם אינה יודעת לשמור קידושיה אינה לריכב למאן חלל הנלכת לצית אמה כאלו לא נחקדשה מעולם ופחותה מצח שש אפי' היא נבונה לחש ציוחר ויודעת לשמור אינה לריכב מיאון ויחירה על צח עשר אפילו סכלה ציוחר לריכב מיאון הג"ה וי"א דכל זה כשנשאת לדעת אחיה ואמה אבל אם נשאת שלא לדעתן אינה לריכב למאן (הגהות אלפסי) וי"א דאם הגיעה לפעוטות לריכב למאן (צ"י בשם הריעב"א) והצ"ש אות ג' האריך בדבר והביא

אבל לא במקרקעין, וכנגדן בקטנה מתגרשת בקידושי אביה, דהיכא דקידשה אבוא אפילו בת חד יומא תפשיין בה קידושין וצריכה גיטא, (יד) הילכך היכא דכתב לה ההוא דקידשה גט וקבילתיה, היכא דהגיעה לעונת הפעוטות, כי היכי דאמור רבנן כבר שית כבר שבע כבר תמני כבר עשר כל חד לפום חורפיה, הוי גיטא, אי בציר מהכי לא הוי גיטא ולא מיגרשא עד מקבל ליה אבוא לגיטא, שכן אב מקבל גט לבתו קטנה על כורחה. הגיעו לעונת נדרים, קטן בן שלש עשרה שנה ויום אחד, וקטנה בת שתים עשרה שנה ויום אחד, נדריהן נדר והקדישן הקדש וכנגדן בקטנה חולצת, מיחלץ לא חלצה עד דהויא בת שתים ומיכו חזיה מקבל גיטא אפילו בת יום אחד מיד שקדשה מקבל אח גיטא, ועיין ר"ן גיטין ופי"ג ד"ה ח"ט סי' קמ"א: כבר שית כבר שבע כו'. עיין יומא פ"ג קטן שהגיע לחינוך חד אמר כבר שמונה וחד אמר כבר חשע ועיין רש"י ערכין ב' ע"ג ד"ה שהגיע ודעת רבינו דכל חד וחד לפום חורפיה: הגיעו לעונת נדרים קטן בן שלש עשרה שנה ויום אחד וכו'. וכגון שלא הביא שחי שערוה ולכן קראן קטן וקטנה ח"ט פ' שהגיעו לשנים: והקדישן קדש. ואפילו אמרו חז"ל יודעין לשם מי נדרנו ולא הביאו סימנים הקדישן הקדש, ולא אמרינן כיון שלא ידעו הם בכלל שוטה שהרי סופן לזבא לכלל דעת ואין שוטה אלא המקדש אח כסותו והלן צביח הקצרות והיולא יחידי צלילה ולא יבא לכלל דעת לעולם: וכנגדן בקטנה חולצת. כלומר קטנה שצריכה לחלוץ לא חלוצה עד שחכא בת שחיים עשרה שנה ויום אחד והוא שהביאה שחי שערות דאז הוי חלינה כשרה מה"ת, ומפרש דהגיעו לעונת נדרים נדרים נדר צלח צדיקה ודלא כפרש"י שמפרש שאז נדריהם נצדקין, ועיי"ש חוס' ד"ה וכנגדן

משנה הלכות

וכל כחצ דע"י חזיה מחגרשת והורה כך הלכה למעשה וטעמא דמילתא כיון שיש לה אז הוא שומרה מלחזור וצ"פ חרש (יבמות קי"ג) חש לה רבינו הר"ש לדעת ר"ת, וכחצ הרשצ"א שכן דעת רבינו האי גאון ובה"ג וכן דעת הרמב"ם צ"פ מה"ג. ולשון הבעה"מ ודעתי טועה לדברי ה"ר שלמה ז"ל בכל זה חוץ ממה שכחצ שכל שאינה יכולה לשמור אח גיטא אינה יכולה להחגרש אפי' בקבלת חזיה ח"ט פ' שנתן טעם מפני שהוא משלחה וחוזרת כשוטה דמיא לא נראה לי דבריו מצוררים לפי שאינה משמרה מלחזור וצ"פ חרש אמרי דבי ר' ינאי ונתן צידה מי שיש לה יד לגרש אח עלמה וכל שיש לה אז צידוע שיש לה יד.

והרי"ף והרשב"א מחלפין הגי' דצמדה ראשונה גורסין וכנגדן בקטנה מחגרשת בקידושי חזיה וצמדה שניה גורסין וכנגדן בקטנה מחקדשה למיאון וכחצ הר"ש דטפי מסחבר כגי' רש"י וכן דעת החוס' שכחצו כל שמצחנת צין גיטא לד"א היינו בפעוטות כדאמרינן לקמן וכנגדן בקטנה מחגרשת וכחצ הר"ן שכן גורס הר"ז"ה והרמב"ם נראה שנוטה לגירסת הרי"ף ע"ש באריכות ודעת רבינו נראה כדעת רוב הפוסקים ועיין ש"ע שם ודו"ק. ודברי רבינו אלו מאמר רבה עד הפעוטות הביא צ"ח ח"א סי' תקל"ט בשם ספר המקלוטות.

ונראה עוד מדברי רבינו שכחצ ומקדשין לה אמה ואחיה לדעתה, משמע דאפילו קידושין בלא נישואין ודלא כשיטה שהביא הנמק"י בשם הרמב"ן וכמה פוסקים הוצא צבי"ש סי' קנ"ה סק"א שמחלקין צין אירוסין לנישואין ובאירוסין לא צעינן מיאון כלל ועיין חז"א ז"ל סי' קי"א סק"ט שם ד"ה צ"ש סק"א ואם נתקדשה שלא לדעת אמה ואחיה כחצ נמי דנראה להחמיר.

(יד) הלבך היכא דכחצ לה וכו' אי צליר מהכי לא הוי גיטא וכו'. גיטין (ס"ד ע"ג) נערה המאורסה היא וחזיה מקבלין אח גיטא וכו' וכל שאינה יכולה לשמור אח גיטא אינה יכולה להחגרש, ובגמ' ת"ר קטנה היודעת לשמור אח גיטא מחגרשת ושאינה יודעת לשמור אח גיטא אינה מחגרשת, ופי' בקונטרס דאינה מחגרשת אפי' קבל חזיה אח גיטא, ור"ח בחוס' שם ד"ה

והר"ן שם כחצ וכל שאינה יכולה וכו' פרש"י ז"ל אפי' ע"י חזיה משום דהרי היא כשוטה דמשלחה וחוזרת וכו' ולישנא שאינה יכולה להחגרש הכי דייק שאינה מחגרשת כלל אבל ר"ח ז"ל כחצ דמחגרשת ציה ע"י חזיה וכו' וכ"כ בעל הלכות ורבינו האי ז"ל והכי מוכח בירושלמי צ"פ חרש (ה"א) דגרסינן החס גבי הא דחנן (קי"ג ע"ג) נשעית לא יוליא עולמית דבי ר' ינאי אמרי משום גרידה ר' זעירא ור' אילא תרווייהו אמרינן מפני שאינה יכולה לשמור אח גיטא ופי' איכא בינייהו מאן דאמר שאינה יכולה לשמור אח גיטא הרי יש לה אז ויכול לשמור אח גיטא וכו' ע"ש.

והצור סי' קמ"א הביא דעת רש"י דאפי' בקבלת חזיה אינה מחגרשת אבל רבינו חננאל פי' דוקא

וברין. ולפי"ז אחיה רבה ככלכחא דבעינן חליצה בת י"ב שנים ויום אחד וגם כביאה סימנים, ועיין הגרש"ע וב"ח: איזהו קטנה. איזו היא קטנה. שאינה חוללה ולא מחייבת: לא חוללה ולא מחייבת. היינו לר"מ דחייש למיעוטא, אבל

עשרה שנה ויום אחד והיא דאתיאת שתי שערות. (וח' יבמות יב:) איזו היא קטנה מבת אחת עשרה שנה ויום אחד ועד בת שתיים עשרה שנה ויום אחד, ואף על גב דאתאי שתי שערות לא חולצת ולא מתייבמת. קודם הזמן הזה אין מתעברת כל עיקר, תוך הזמן הזה אם מתעברת היא מתה ועוברת מת, הילכך לרבי מאיר דאמר שלש נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה, קטנה שמא תתעבר ותמות, מעוברת שמא יעשה עוברת סנדל, מניקה שמא תגמול את בנה וימות. אחר זמן הזה היא חיה ועוברת חי. ובת אחת עשרה שנה ויום אחד נבדקת

לרבנן קטנה מחייבת מצת ג' ויום א': קודם הזמן הזה. קודם י"א שנה ויום א': משמשות צמוך. כשכן משמשות מניחין מוך בלוחו מקום כדי שלא יתעברו: סנדל. ולד שאין לו לורה פנים וקיי"ל במס' נדה (כ"ב ע"ב) אין סנדל שאין עמו ולד משל לאדם שסער את חצירו והחזיר לורחו לאחריו, דכשהיא מעוברת וחוזרת ומתעברת דוחק בלחוד את חצירו ופוחת את לורחו: תגמול את בנה. אם התעבר תהא לריכה לגמול את בנה מלכניק וימות: בת אחת עשרה שנה וי"א נבדקת לגדרים. אם נדרה

משנה הלכות

בקבלתה אינה מתגרשת אבל אם יש לה אז והיא עדיין צרשוחו מתגרשת בקבלה ולזה הסכים ח"ח הרא"ש ז"ל ועיין ב"י וד"מ שם. ודברי רבינו שהביאו הם כחן דבליר מהכא לא הוי גיעה עד דמקבל ליה אצורה לגיעה שכן אז מקבל וכו' מפורש כר"ח.

ומשני ידיה ממסמס ליה צבליים וחלב אחיה כחכמים, ובחוס' שם י"ב ע"א ד"ה שמא התעבר כחבו ולא צעי לשנויי דנקע שמא חמות משום דאינה ודאי מחה אלא כשילדה בקטנות אבל ילדה בגדלות לא.

ודע דלכאורה נראה דהגם דלהלכה לא פליגי ר"ח ורבינו דע"י אז מתגרשת אפי' בליר משש ודלא כפרש"י מ"מ צעמא פליגי לדעת ר"ח העטם שהאז מקבל גיעה משום דהאז משמרה מלחזור דהא דלא יכולה להתגרש משום דמשלחה וחוזרת ויש לה אז שומרה מלחזור אין לה אז אין מי שישמרה מלחזור, נמלא לכאורה דאינו מדאורייתא אלא מעטם שחוזרת אבל טעם רבינו שכתב שכן אז מקבל גע לבחו קטנה על כרחיה ולשון זה משמע דדין שאז מקבל גע היא בכל אופן וגז"כ אין נפ"מ אי יכולה לשמור או לא, ויהי נפ"מ באז שהוא קיים ואינו יכול לשמרה וכגון שהוא חולה מושכב צמעה וכיוצא בו או שהוא צבית האסורים באופן שג"כ אין צידו לשמור לדעת ר"ח יודה דאינו יכול לגרשה שהרי אין האז יכול לשמרה ולדעת רבינו יכולה להתגרש בכל אופן ול"ע.

ובגמ' (נדה מ"ה ע"א) ח"ר מעשה ציוסעני צחו של אסוירוס בן אנטונינוס שבאח לפני רבי אמר לו רבי אשה צממה ניסח אמר לה צח ג' שנים ויום אחד ובצממה מתעברת אמר לה צח י"ב שנה ויום אחד אמר לו אני נשאתי צשש וילדתי צשצע אוי לשלש שנים שאצדתי צבית אצח ופריך ומי מעברה והחני רב ציבי קמיה דר' נחמן ג' נשים משמשות צמוך קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמא התעבר וחמות מעוברת שמא תעשה עוברת סנדל מניקה שמא תגמול את בנה וימות ואיזו קטנה וכו' איצבעית אימא (יחזקאל כ"ג) אשר צשר חמורים צשרס ואיצבעית אימא אשר פיהם דצר שוא וימינס ימין סקר. וקל"ח ל"ע מצת צצע שהולידה והיא צח שש ודורות הראשונים שהיו מולידים לשמונה שנים (סנהדרין ס"ט ע"ב) ול"ל דורות הראשונים אינו ראי' דצח ג' שנים גדולה מצת עשר דורות הללו (עיין פס"ז חיי כ"ד מ"ד).

וח' איזו היא קטנה. יבמות (י"ב ע"ב) חני רב ציבי קמיה דרב נחמן שלש נשים משמשות צמוך קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמא התעבר ושמה חמות, מעוברת שמא תעשה עוברת סנדל, מניקה שמא תגמול בנה וימות, ואיזו היא קטנה מצת י"א שנה ויום אחד עד י"ב שנה ויום אחד פחות מכאן ויתר על כן משמשת כדרכה וכוללת, דברי ר"מ, וחכ"א אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה ומן השמים ירחמו, משום שנאמר שומר פחאים ה' (תהלים קע"ז). ובחוס' שם ד"ה סנדל פי' מכו סנדל, ובסמוך שם צמ' (מ"ב ע"א) ידיה נמי

ועיין יד רמ"ה סנהדרין הנ"ל וב"ה סברי לא גמרינן מדורות הראשונים דהא דמלינו בדורות הראשונים שילדו צשמנה ה"י סיעתא דשמיא ולא גמרינן מינה ובחדה"ר כתב דדוקא בלוחו שמוכרחין לומר שילדו קודם מכה קראי ע"ש ועי' תשוב' הגאונים לרב האי גאון (ירושלים חרפ"ז סי' ס"ד) הכל מודים צבן ע' וי"א דביאתו ביאה וכו' ועיין מרג"י סנהדרין הנ"ל באריכות וא"כ לכאורה מה שאמרו על צח אסוירוס אשר פיהם דצר שוא והלא צמליאות הוא ואפשר היא מן המיעוט וכיוצא בו ול"ל שכבר ה' דורות האחרונים

לגדרים, דתגן פח (גדה מה:): בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדרים נבדקין בת שתיים עשרה שנה ויום אחד נדרים קיימין, וכן קטן בן שתיים עשרה שנה ויום אחד נדרים נבדקין בן י"ג שנה ויום א' נדרים קיימין, קודם זמן הזה אף על פי שאמרו יודעים אנו לשם מי הקדשנו ולשם מי נדרנו אין נדרים נדרים ואין הקדישן הקדש, אחר הזמן הזה אף על פי שאמרו אין אנו יודעים לשם מי הקדשנו ולשם מי נדרנו נדרים נדרים והקדישן הקדש. ובודקין אותן כל שתיים עשרה שנה וכל שלש עשרה שנה, קטנה מבת אחת עשרה שנה ויום אחד ועד בת שתיים עשרה שנה ויום אחד, וכן קטן מבן שתיים עשרה שנה ויום אחד ועד בן שלש עשרה שנה ויום אחד, אם יודעין למי נודרין ולמי מקדישין נדרים נדרים והקדישן הקדש, והיינו מופלא סמוך לאיש דכתיב בנדרים. (י) אבל בקידושין (כתובות מ:): מקבל אביה קידושי מן כדנפקא מכרסא דאימיה ועד דבגרא ומקבל לה גטא, דכתיב (במדבר ל' י"ז) בנעוריה בית אביה כל שבח נעוריה דאביה, ואומר (רברים כ"ב כ"ט) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף. (יח) ומנין שמציאתה ומעשה ידיה לאביה, שנאמר (שמות כ"א ז') וכי ימכר איש את

בדוקין אוחס חס יודעת לשם מי נדרים נדרים קיימין חס לא יופר לה אביה: קודם זמן הזה. דאין דעתן ללולא וראוי לקיים נדר: מופלא סמוך לאיש דכתיב. ומשמע דס"ל דאורייתא הוא ונחלקו בזה בגמ' (נזיר כ"ט ונדב מ"ו ועיין רמב"ם פ"א מה"י ועושה יו"ד סי' רל"ג): מן כדנפקא מכרסא. כלומר משמע שולדק מקדשה ומקבל כסף קידושיה, ועד דבגרא דאז יולדת מרשותו ואינו ברשותו לקדשה: ומקבל לה גטא. ואף שאינה יכולה לשמור את גיטה מחגרשת ע"י אביה וכ"כ כר"ן גיעין ס"ד בשם רבינו, ועיין חוס' שם ד"כ וכל דכא דאמרינן כל שאינה יכולה לשמור את גיטה היינו על ידי עצמה אבל ע"י אביה מחגרשת והוא כדעת רבינו: ומנין שמליחח ומעשה ידיה לאביה שנאמר כו'. וי"ל מה שייכות למליחח

משנה הלכות

ול"ע. ומחורחא דמיעוטה דמיעוטה ימלא גם בדורות כאלחרונים וכבר שמענו גם בדורינו שבה י"ח שנים ילדו ולד של קיימא.

פז) בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדרים נבדקין. נדב (מ"ח ע"ג) משנה בה אחת עשרה שנה ויום אחד נדרים נבדקין בה שחיס עשרה שנה ויום אחד נדרים קיימין ובודקין כל שחיס עשרה, ובגמ' פריך וכיון דתנא בה אחת עשרה שנה ויום אחד נדרים נבדקין בה י"ב שנה ויום אחד נדרים קיימין למ"ל סד"א בודקין לעולם קמ"ל וכיון דתני בה י"ב שנה ויום אחד נדרים קיימין בודקין כל שחיס עשרה למ"ל סד"א כואיל ואמר מר ל' יום בשנה חשונים שנה כיכא דבדקנא ל' ולא ידע להפלות חימא חו לה ליבדוק קמ"ל. וליחתי בני חרתי בני בה י"ב שנה ויום א' נדרים קיימין ובודקין כל י"ב בה אחת עשרה ויום א' נדרים נבדקין למ"ל אילטריך סד"א סתמא בשחיס עשרה בעיא בדיקה בה אחת עשרה לה בעיא בדיקה וכיכא דחזינן לה דחריפא עפי מיבדק בה אחת עשרה קמ"ל. קודם הזמן הזה ואחר הזמן הזה למ"ל סד"א בני"מ כיכא דלא קאמרי אינכו אבל כיכא דקאמרי אינכו נסמוך עלייהו קמ"ל. ועיין רמב"ם פ"א מה"י כלי' א' ב' ג' ובעושה יו"ד סי' רל"ג.

מכרסא וכו'. כתובות (מ"ו ע"ג), ודייק רבינו כדנפקא מכרסא דאימיה וכו' להוליא ממ"ד (קידושין ס"ו) דבאשחו מעוברת וכו' עוברת לא כו' דשלבע"ל, ואביה מקבל בה קידושין קמ"ל דלא כו' קידושין (ועיין לעיל אות ע') ולשיעתיכ אזיל. ותנן בכתובות האב זכאי בבחו בקידושיה בכסף בשטר ובבניה זכאי במליחח ובמעשה ידיה ובכפרת נדריה ומקבל את גיטה ואינו אוכל פירות בחייה נשאת יתר עליו כבעל שאוכל פירות בחייה וחייב במזונותיה ובפרקונה וקבורתה, ופרש"י האב זכאי בקטנות ובנערות. וז"ש רבינו עד דבגרא, וכבר הארכתי בזה בפ"י על כה"ג לקידושין.

ובגמ' שם בכסף מנלן אמר רב יהודה ח"ר וילחח חוס אין כסף, אין כסף לאדון זה ויש כסף לאדון אחר ומנו אביה, ואימא לדידה וכו' אמר קרא בנעריה בית אביה (במדבר ל') כל שבה נעוריה לאביה, ועיין חוס' ד"כ ואימא בני מילי קטנה, דשאר קידושין שלא במקום יטוד אימא דאין האב זוכה בהן כלום ודחקו הרבה בקושיא זו, ורבינו במחק לשונו ליבש קושיא זו כחז ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף ושמינין דכל שבה נעוריה לאביה וא"כ שאר קידושין דלא מחמת יטוד נמי עכ"פ מכל שבה נעוריה הם ולאביה וק"ל.

(יח) ומנין שמליחח ומעשה ידיה לאביה וכו'. בגמ' (שם) זכאי במליחח משום אינה במעשה

(י) אבל בקידושין מקבל אביה קידושי מן כדנפקא

הקטנה למנוול ומוכה שחין, ולכאורה פלא אמאי כסמינו חז"ל שיוכל כבעל למסור את בנה קטנה למנוול ומוכה שחין ולא תקנו לבעל הקידושין מיניב או איזב קנס ועונש אחר להעביב כן לבנה הקטנה ואם יבא אב וימסור את בנה למנוול יענשו אותו כב"ד וימתחו אותו על בעמוד, ולא מנינו כן אלא מנינו הכיפוך שבוד תקנו מליאחה ונחנו לו.

ונראה דבכיון ובדיוק עשו חז"ל ואך ורק בשביל שדאנו על בעניי הזאח שיב לב לאביב רשות לקדשה למי שירלכ וחשו חז"ל שמה אב אכזר ובשביל בלע כסף או חשבונות אחרים ימסור את בנה שכיון שחששו ז"ל שאפשר שיפשה לב כן וימסרנה למנוול אם יכעוס עליה כגון שחמלא מליאח וכיוצא בו וכוה חייב לזנוכ ולפרנסה וכיה תקבל במליאח ויבא שונאח ולכן תקנו לו לאב מליאחה נוסף על מעשה ידיה כדי שלא יבא לו איבב ועיין חוס' כתובות (דף מ"ז) זכאי במליאחה משום איבב ופי' בקונע' וכו' ולר"י נראה איבב דמליאחה היינו שלא יקדשנה למנוול ומוכה שחין ובקטנה אפילו אינכ סמוכה על שלחנו ואינו מפרנסה ואפ"ה תקנו מליאחה לאביב משום איבב שלא יקדשנה למנוול ומוכה שחין.

ובזה ישבחי קושיה כב"י וכב"ח על הרמב"ם בפ"ג מהל' אישות הי"ח האב מקדש את בנה שלא לדעשה כל זמן שהיה קטנה וכו' וקידושיה לאביב וכן הוא זכאי במליאחה ובמעשה ידיה וכו' וכב"י א"ע סי' ל"ז וכב"ח תמכו דמאי שיטת דמליאחה לכאן ולא הי' לו לכזכיר כאן מדיני מליאחה ע"ש ולפמ"ש נראה לישב דבא תליא דכיון דזכחה החורה לאב לקדשה ולקבל כסף קידושיה ואכתי א"כ באב שירלכ בכסף קידושין ימסרנה למנוול ומוכה שחין בשביל להוסיף כסף קידושין לו וע"ז הוסיף דחז"ל תקנו לו שזוכה במליאחה ולא יביב לב איבב ולא ימסור אותה למנוול ומוכה שחין, והארכתי בזה בתשובה אשר חכמים בזמנינו לא מתחשבים בזה ולוקחים כבנים מהאבות כשיב איזב מחלוקת ופוסקים לביוחס עם האם והאב חייב להחזיקם ובפרע שכולכין לערכאות בעוניה לבי לפומי לא גליא וחושבים שפושים עובד להילדים.

ומבואר דיב חשב איבב בין איבב לבנה אפי' במליאחה ומעשה ידיה אם לא יחנו לאביב וחיישינן שלא ימסרנה למנוול ומוכה שחין כ"ש שאם יגרמו לו איבב לשנוא את בנה בפועל ע"י שיקחו אותה בע"כ ממנו בערכאות וכיוצא בו שאז יקחו מליאחה ומעשה ידיה ממנו ח"ו שיב לחוש שימסרנה למנוול ומוכה שחין, שזכ בכלל גזילה ממנו שגולה בבח מה ששייך לו ואח"כ עוד

ידיה מנלן משמע לכאורה דמליאחה לאו מקראי יליף לב אלא תקנחה דרבנן הוא משום איבב, ועיין חוס' שם ד"ב זכאי, שכתבו מדאורייתא ליבא למילף שכתה מליאחה לאביב כמו שקידושיה לאביב דשאני קידושין דלא קערחה בכו כלל אבל מליאחה דקערחה להגביב מליאחה וכב"ג פביד לריכותה בקידושין (ד' ע"ב) דלא גמרינן מעשה ידיה מקידושיה דלא קערחה בכו כלל, וא"ת נילף מתרוויכו וכו' וי"ל מה לבכך שכן האב נפסד על ידיהן דע"י קידושין היה מפקעה עלמה ממנו וממעשה ידיה משום דקא מיחזנה מיניב.

ומיהו מלשון רבינו ז"ל שכתב ומנין שמליאחה ומעשה ידיה לאביב שנאמר וכי ימכר איש את בנה לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה בת נמי מעשה ידיה לאביב משמע דאתרוויכו קאי מליאחה ומעשה ידיה ואתרוויכו יליף לבו מקרא דכי ימכור דבס לאביב, וז"ל דלא היב גרים לב זכאי במליאחה משום איבב, או יאמר שמה שאמרו מליאחה משום איבב היינו כמ"ש בגמ' (ב"מ י"ב) מליאחה בנה ובנה הקטנים שלו לא קען קען ממש אלא גדול וסמוך על שלחן אביו זכו קען, קען ואינו סמוך על שלחן אביו זכו גדול ואמרו קען וה"ה קענה.

ועיין חוס' כתובות ד"ה משום איבב שדחקו לחלק בין זכ לזכ כלומר בין קען לקענה וסמוך על שלחן אביו וכו' היינו דוקא בקען אבל בקענה אפי' אינה סמוכה על שלחן אביה הויה מליאחה לאביב משום איבב שלא יקדשנה למנוול ומוכה שחין ולשמאל דאמר החס קען קען ממש אפי' אין סמוך על שלחן אביו משום דבשעה שמוצאה מריצה אלל אביו ז"ל לפ"ה דכחה הוי ללדין קענה אפי' באינה סמוכה נערה בסמוכה וגדול הסמוך על שלחן אביו הוי מליאחה לעלמו וכו' ועוד נראה לר"י דמליאחה דומיה דקידושיה דהוי דאב אפי' אינה סמוכה על שלחנו ומעשה ידיה נמי אפי' אינה סמוכה הויה בעדפה דאב ע"כ. ומדברי רבינו ראי' לפי' רביי אלא שבר"י יליף לב דומיה דקידושיה ורבינו יליף מכי ימכר איש. ומה דלא ניחא ליב לרבינו לדמותה לקידושין משום דשאני קידושין דלא קערחה לב כלל וכמו שדחה לעיל אבל כי ימכר דבא ע"י ערחה וה"ה במליאחה וק"ל.

ומנין שמליאחה ומעשה ידיה לאביב שנאמר כו'. כבר הקשתי מה שייכות דמליאחה ומעשה ידיה לאביב לקידושין ומלאתי שכן הקשו להרמב"ם שכתב בפ"ג מהל' אישות הי"ח האב מקדש את בנה וכו' וקידושיה לאביב וכן הוא זכאי במליאחה והקשו כב"י א"ע סי' ל"ז וכב"ח שם דמאי שיטת דמליאחה לכאן, וכתבתי בס"ד אבא שאמרו חז"ל דביד האב למסור את בנה

בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה בת נמי מעשה ידיה לאביה. (יש) ועד ומעשה ידיה לאביה לקידושין, גם בעיקר מליאה לא נפקא מקרא דלאחמך אלא אמרינן (כתובות מ"ו) משום איבה חקנו וכן הביא רבינו לקמן בבבלי כתובות, וי"ל דקמ"ל דכעסם של מליאחמך לאביה הוא משום איבה שלא ימסרנה למנוול ומוכה שחין ולכן שפיר מייחסי לה לאחן שהוא חלק ממה

משנה הלכות

יאמרו המעיל מוס בקדשים ולכאורכ כלדק אחו ומח כי' לו לפסוק ואעו כי' לו לפסוק שלא כהלכה ואמרתי במ"ד שחסרון כי' כשצאו לר"ז ואמרו לו יש כאן מסור כי"ל לר"ז מיד לומר מסור מלכ להרגו כדיני מסור וצפרע לכלל ישראל ולא ליכנס יאמרו מעיל מוס בקדשים ואעו משום מעיל מוס כורגים אחו והלא מסור אצל הקילו בדין מסור ולכן הטילו כל האשמה עליו.

יחצנו להחזיקה ולזונה צע"כ של בערכאות וגם יקחו אח המעשה ידיה והמליאה שהמלא שזדאחי יכי' לו איבה ואם עוד האם שמחזיקה הבח מלמדכה לדבר נגד האב זודאחי וזודאחי שיכי' לו איבה ואיבה, וילך וימסרנה למנוול ומוכה שחין ויקבל כסף קידושין ממנו ויוכל עם כסף זה לשלם החוב והמזונות לאותה בת מה שנגזר והועל עליו מהשופע צע"כ שלא כהלכה.

ולכן נלפענ"ד דגם ידיו אינם נקיים אם נוסף להטיל איבה בין אב לבחו ולא נעקר ונשרוש אח הרע להחריים על כל הכולכים במסירות לערכאות הן איש וכן אשה שדינם נפסק צע"כ ח"ס שם ולא להניח כן שיקחו הילדים מאבותיהם ע"י כח השופע וערכאות שנוחנין הילדים להנשים וכיוצא בו ועוד יותר צלי להחשש עם חורחיו הקדושה כלל, שהייבים לחך הבנים וזה שייך להבעל ומלכ שלו הוא וחיוצ על האב ואין להם להצבות רק להחזיקם בממונם וגם לא לראוחם כרזונם ואינם סומכים על שלחנם כלל ואפילו לראוחם בלבד רק מחי שיחלכ השופע או הגרושה שהביאהו לבית המשפט והאיבה גדולה ולא די לו להבעל שקנסוכו השופע ואשחו המרשעה שהביאהו לבית המשפט שצאופן שהולכה לערכאות ולוקחת הבנים מצעלה אינו מחויב ע"פ החורה לשלם אפי' פרועה ואדרבה הרי גזלה הכל מצעלה הבנים והמשפחה והכרוב שלו בבית המשפט ועכשיו גם אהנו נוסף עליו חרמות וקנסות על אשר צלערו עשה מה שהחירה לו החורה וחשש לו.

וראינו מה קרא צענו"ה אם המעשה אמה מאב שקידש אח בחו קענה ולא ידוע לי אם אמה הדבר או לא כי לא שמעתי מהבעל כלום רק מה ששמעתי מבחון ועכ"פ הרי האב נאמן לומר קדשתי אח בחי וזוכי הלכה מפורשת בלי חולק, אבל בין כך ובין כך הדבר מאביב אחד וכנראה שכל גדולי ישראל דואגים על הדבר וחוששין ח"ו על קלקול הדור, אבל האמה שרריך לירד למקור המחלה הזו, כי אין אני רואה פה להאשים או לנקות אח הבעל או אח האשה כי לזה יש דין בישראל ככל ושמוע בין אחיכם כחיב, ואם הם רואים להיות ככל הגוים וללכת במשפטי עכו"ם האחריות עלינו למונעם אם יכולים, אמנם לעלם הענין פשוט שמחמת האיבה שנעשה בין האב לבחו עשה מה שעשה וגם אהנו כנראה לא ילאנו ידי חובחיו שעד עכשיו לא רבני קאנאדא ולא הרבנים מפה לא עשינו שום פעולה ולא דאגנו לא על מעשה אשה זו ולא על נשים אחרות או אנשים אשר הולכים בערכאות ולא הוליהו חרם ונדוי על האשה שהלכה לערכאות או על הבעל ועדיין לא חזרה בה, ולא הוליהו המסירה מהבית משפט שלהם לבה לב"ד או לזב"ל ולבעתיה להבעל שלא ילכו ולא יביאו עוד לידי עכו"ם.

בקיצוד עכ"פ לא מלינו שיקנסו אח הבעל אם קדש אח בחו למנוול ומוכה שחין אלא חקנו חז"ל דרכים שלא יבא לידי זה, ולכן לפענ"ד הגם שזדאחי לריך לגנות הדבר וכן לא יעשה לנקום בבחו מחמת איבה אבל החוב קדוש מוטל עלינו ועל כל מי שיש בידו להסיר הרע הזה מליך לערכאות וליקח הבנים וילדים אשר חנן כי' אח האב וליחנם בידי אחרים אשר על זה נאמר צניך נחוניס לעם אחר ואין לאל ידיך ואפילו לראוחם בלבד רק להחזיקם וליתן הרב כסף כמו שיפסוק השופע העכו"ם הרשע לפי רשעתו השם ירחם.

וידוע מה שאמרו חז"ל (גיטין נ"ז) במעשה דקמלא ובר קמלא ומדשחקי להו רבנן ש"מ מינה קניחא לכו וכלך ומסר אח כלל ישראל והחריב אח בית מקדשינו וגלה אח ישראל ופלא שחז"ל לא האשימו כלל אחו מוסר בחורבן הבית אלא אמרו ענותותו של זכרי' בן אבקיילום חרבב אח מקדשינו וכו' ולי"ב ח"ו לשום אשמה גדולה כזו על הלידיק ועניו ר' זכרי' ולנקות המחשם והמסור בלמה, אבל כנראה ששחיקה החכמים גרמה לזה וגם כשצאו כבר חכמי ישראל ושאלו אח ר' זכרי' שכי' ראש צ"ד כדת מה לעשות עם המסור והוא השיב יאמרו בעלי מומין קרבין א"כ נכרוג אחו והשיב

(יש) ועד חימה מיקריא נערה. (כתובות ל"ע ע"א)

אימת מיקריא נערה, מבת שתיים עשרה שנה ויום אחד ועד בת שתיים עשרה שנה וששה חדשים ויום אחד, והוא דאייתית שתי שערות. מכאן והילך בוגרת היא דאמר שמואל (כתובות לט.) אין בין נערות פ' לבגרות אלא ששה חדשים בלבד. **בא** תניא (קידושין יח.) מוכר אדם את בתו לאישות ושונה, לשפחות ושונה, לאישות אחר שפחות ולא לשפחות אחר אישות, רבי שמעון אומר כשם שאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות כך אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות. ואי הויה בת עשרים ולא אייתי שתי שערות לא חולצת ולא מתייבמת, דתנן **בב** (נדה מז:) בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות יביאו ראייה שהיא בת עשרים והיא איילונית לא חולצת ולא מתייבמת, וכן בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביאו ראייה שהוא בן עשרים והוא הסריס

שתקנו בשביל קידושין ועיין משנכ"ג: ועד אימת מיקריא נערה. כשכניא סיני נערוה אינה שוכה לכיות בוגרת חלה ששכ חדשים וכו' דאייתית שתי שערות בשעה שנעשיה נערה דחל"כ מקענותה חלה לבגרות מוכר אדם. קיבל זה קידושין ונתארמלה או נחגרש מן כאירוסין חוזר ומקדש לאחור וכסף קידושיה שלו חס לא בגרה: **שפחות ושונה.**

מכרה ויאלה בשש או ביוכל או במיחה כהדון ועודק קענה חוזר ומוכר חבל יולאה בסימנין לא דאפילו לא מכרה מעולם וכניאה סימנין אינו מוכר כדחניא במס' ערכין (דף כ"ט) יכול ימכור אדם את בנו כשכיה נערה אמרה ומכר מוכר כזר יולאה עכשיו שאינה מוכר אינו דין שלא תמכר: **דאישות אחר שפחות.** מוכר בקבלת קידושין אחר שמכרה לשפחות וילתה וחזרה חליו: **ולא לשפחות אחר אישות.** קיבל קידושין וחזרה חליו שנתארמלה אין חוזר ומוכר לשפחות ולקמיה ילפי' לה: **לא חולצת ולא מתייבמת.** ונשאת לכל מי שתרצה דרחמנא פערך דכתיב (דברים כ"א) וכהי כבכור אשר חלד פרע לאילונית שאינה יולדת: **הסריס.** לאו זר חלינה כוא דכתיב (שם כ"ב) להקים לאחיו שם בישראל וכחי לאו זר כחי כוא:

משנה הלכות

למקרה ולמסורה ע"כ. ועיין רש"י וחוס' שם ד"כ כיון וד"כ רבי אליעזר. ועיין עוש"ע ח"ע סי' ל"ז ס"א וס"ג, וזרמז"ס פ"ד מהל' עבדים סי"ג.

בב בת עשרים שנה שלא כניאה שתי שערות. **בז"ב** קני"ה ע"ז נדח מ"ז ע"ז) בת עשרים שלא כניאה ז' שערות מביא ראייה שכיח בת עשרים וכיח אילונית לא חולצת ולא מתייבמת וכו' אלו דברי ז"כ ז"ש אומרים זה וזה בני י"ח. ובגמ' יבמות י"ב הלכתא לר"ח אילונית מותרת ואפי' הכיר זה פרש"י דאילונית לא חזיא לייבום כוי לר"ח לר"ח ערוך שלא במקום מלוה וכך מפרש בכלכות גדולות. וביבמות (ע"ע ע"ז) אמר ר' יבוסע שמעתי וכו' ובעור ח"ע סי' קע"ז יש יבם ויבמה שאינן בני חלינה מפני שינוי שבגופם מהם לא מיבמין ולא חולצין ומהם מיבמין ולא חולצין ומכן חולצין ולא מיבמין וכו' זד"ח שפ"י הסימנים נידונים כסריס ואילונית כשכיו זכס הסימנים אחר ששם בני כ' שנה חבל קודם לכן וכו', חבל מזן כ' ואילך חס יש זכסן סימני סריס ואילונית נדונין כסריס ואילונית אפי' כניאו אח"כ שערות ואם אין זכסן סימנים וגם לא כניאו ז' שערות אין נדונים כסריס ואילונית חלה חשבים כקענים עד רוב שנותיהן ומרוב שנותיהן נידונין כסריס ואפילו אין להם הסימנין.

ובגמ' נדח (מ"ז) ורמינכו אחד לי זן ע' ויום אחד ואחד לי זן עשרים שלא כניאו ז' שערות אמר רב

פריך ובשיחה ירחי מי קח ילדך וכאמר שמואל אין בין נערוה לבגרות חלה ששכ חדשים וכ"ח בליר הוא דליכא הא עפי איכה הא חלה קאמר, ובחוס' גרסי' וכי תימא בליר הוא דליכא וכו' והא בלבד קאמר ובקונטרס (קידושין ע"ע ע"ח) לא גרס ליה דבלאו בלבד משמע עפי לא, ועיין חוס' נדח ס"ח ע"ח דמיישזין בגירסא, ועיין רש"י כחובות הנ"ל ד"כ וכי תימא מנת שחיס עשרה שנה ויום אחד שהגיעו ימי הנעורים נחעזרה וילדה בנערוה ומתה בנערוה הא נמי ליחא דאמר שמואל אין בין נערוה.

בב לבגרות חלה ששכ חדשים. משכניא שתי שערות כויה נערה בלוחן שכניא משחים עשרה שנה והלחה ומשכניאם עד שחבגור ששכ חדשים וחו לא ע"ש. וגיר' רבינו כגיר' החוס' דאמר שמואל אין בין נערוה לבגרות חלה ששכ חדשים בלבד.

בא תניא מוכר אדם וכו'. (קידושין י"ח ע"ח) דחניא מוכר אדם את בתו לאישות ושונה לשפחות ושונה לאישות אחר שפחות חבל לא לשפחות אחר אישות רש"י כשם שאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות כך אין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות ובפלוגתא דהני חנאי דחניא (שמות כ"א) בזבגו זה כיון שפ"י עליחו עליה (בגד היא העליה) שוב אין רשאי למוכרה דברי ר"ע ר"ח בזבגו זה כיון שבגד זה שוב אין רשאי למוכרה במאי קמיפלגי ר"ח סבר יש חס למסורה ור"ע סבר יש חס למקרה ור"ש סבר יש חס

לא חולץ ולא מייבם. (בג) אמר רב נחמן אמר שמואל (ב"ב קנו.) בודקין לגיטין ולקידושין לחליצה ולמיאון. בודקין לקידושין, היכא דקביל איהי קידושי אי הויא בת שתיים עשרה שנה ויום אחד ואייתי שתי שערות קידושי מעליא הוו, ואי הויא בת שתיים עשרה ויום אחד ולא אייתי שתי שערות ולא קחוינן גומות קידושי ספק הוו, וחיישינן שמא נשרו וצריכה גט. ולגיטין דקאמרינן בודקין, בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו דרחמנא שדיא קמיה, דתנן בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו קנאה, לענין גיטא לית ליה רשותא לאפוקה עד דהוי בן שלש עשרה שנה ויום אחד, ובדקין ליה אי אייתי שתי שערות יהיב גיטא, ואי לא עד דמייתי שתי שערות. ולחליצה, אף על גב דלענין יבום מבי הוי בן תשע שנים ויום אחד מייבם לענין חליצה לא ליחלוץ עד דהוי בן שלש עשרה שנה ויום אחד, ובדקין ליה כדרב נחמן אמר שמואל. ולמיאון, ממאנה עד דהוי בת שתיים עשרה שנה ויום אחד, ובדקין לה אי אייתי שתי שערות לא

ולגיטין דקאמרינן בודקין בן תשע שנים וכו'. כה דלא קאמר מי שקידש אשה ונתן גט בודקין אוחו אי אייתי שתי שערות אי ללא, דכ"ג לא לריך צדיקה דכיון דקידש אשה ממ"נ אי כבר כגיט לייג כשקדש כ"ש כשמגרש שכבר הוא גדול, ואי אכתי קטן הוא אי"כ כ"ש צעכה שקדש שכי' קטן, ובגמ' צ"ב קניו וכיון דצדקנא לקידושין לגרושין למ"ל לא נלכח אלא ליבום דתנן בן תשע שנים ויום אחד שצא על יבמתו וכו',

ועיין עור א"ע סי' קמ"א ואם כצטל רך בשנים וכו' ואם סי' קס"ז קטן שיצט בקטנותו לריכב גט ועיין משני"ח סי' קפ"ד ודו"ק. ומכאן לכאורה דא"ל לקטן לקדש אשה בשום אופן ונחלקו בזה באחרונים אי קטן מקדש אשה ע"י זכייה שזכין לאדם שלא בפניו, ועיין אבני"מ ריש א"ע מה שכתב בספר ר"י בר ברזילי ודו"ק: ולחליצה. לאפוקי מדר' יוסי דאמר איש כתיב צפרשה אבל אשה בין גדולה בין קטנה קמ"ל דמקשינן אשה לאיש ודלא כר"י: ולאפוקי מדר' יהודה דאמר עד

משנה הלכות

שמואל בר יוחנן אמר רב וכוה שולדו צו סימני סרים ואם לא נולדו צו סימני סרים עד כמה חני ר' חייא עד רוב שנותיו, ופרש"י אמר שמואל, מחני' כגון שולדו צו סימני סרים המפורשים צפ' בערל. וז"ל הריב"ש צתש' סי' תע"ד ידוע שסימני סרים לריך שיכיו צו וכוה צו כ' שנה אבל קודם לזמן כזה אין נקרא סרים אפילו יש צו כל סימני סרים ולא כביא שחי שערות כדאמר ר' אבוהו צפ' בערל (פ' ע"א) סימני סרים וסימני אילונייה אין עושין צכן מעשה עד שיכא צו כ' ונתן נמי צפ' יולא דופן צו עשרים שנה שלא כביא צ' שערות יביאו ראייה שכוה צו עשרים וכוה סרים לא חולץ ולא מייבם ואחמר עלה וכוה שולדו צו סימני סרים וכן אמרינן עלה נמי צפ' כצא על יבמתו וצפ' האשה רצה (דף ל"ז).

לגירושין ולחליצה ולמיאון ולמכור צנכסי אציו עד שיכא צו עשרים ופריך וכיון דצדקנא לקדושין לגירושין למ"ל לא נלכח אלא ליבום דתנן בן תשע שנים ויום אחד שצא על יבמתו קנאה ואין נותן גט עד שיגדל, לחליצה לאפוקי מדר' יוסי דאמר איש כתיב צפרשה אבל אשה בין גדולה בין קטנה קמ"ל דמקשינן אשה לאיש דלא כר"י ולמאונן לאפוקי מדר' יהודה דאמר עד שירצה שחור קמ"ל דלא כר"י ולמכור צנכסי אציו עד שיכא צו עשרים לאפוקי ממ"ד צו י"ח והלכחא חוץ זמן כלפני זמן והלכחא כגידל צו מנשה, והלכחא כמר זוערא והלכחא כאמימר והלכחא כרצ נחמן אמר שמואל צכולכו ע"כ.

ופרש"ם בודקין לקידושין אע"פ שכוה צו י"ג שנים ויום אחד וכוה צו י"ג שנים וי"א לא סמכינן אשנים וכו' אלא בודקין אחריו אם הביא שערות אז יחשבו קדושי ודאי, ולמיאון וכו' פרש"ם ה"ג עד שירצה השחור, קמ"ל דלא כר"י וצמס' נדה מפרש עד שירצו השערות ויהיו שוככות ונראה כמו שהרצה השחור ולא גרם על הלצן ולר' יהודה אין בודקין דהא לאחר כביא שערות ממאנה עד שירצה ויהיו שוככות. וצחוס' שם ד"כ עד שירצה ר"י אומר דשפיר גרסינן על הלצן ע"ש.

ועיין צ"י וצ"ח א"ע סי' קע"א וצש"ע שם סי"ב עד מחי הקטנה ממאנה וכו' אבל אם היא צו עשרים ונולדו צו סימני אילונייה חשוכה כגדולה ואינה יכולה למאן. וצסי"ג שם אם לא נולדו צו סימני אילונייה ולא כביא צ' שערות חשוכה קטנה עד שביא שחי שערות או שחגיף לרוב שנותיה שם ל"כ שנה וי"א שאז היא אילונייה אע"פ שלא נראה צו סימני אילונייה וכו' ע"ש ועיין רמ"א שכתב למפרע ועיין צ"ש שם ורבינו קילר כאן בלשון בגמ' ולא ביאר דבעיה סימנה ודו"ק.

והלכתא כגידל צו מנשה דצו י"ג היודע צמשה ומתן מוכר צנכסי אציו אפי' מקרקעי דאילו

(בג) אמר רב נחמן אמר שמואל וכו'. צ"ב (קניו ע"א) אמר ר"י אמר שמואל בודקין לקידושין

סגי לה במיאון ובעיא גט, והיינו דרב נחמן אמר שמואל. כד' ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים שנה, ודווקא מקרקעי, אבל מטלטלי כדאמור רבנן הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין, והוא שיודעין בטיב מקח וממכר. ותינוק בן שלש עשרה שנה ויום אחד ותינוקת בת שתים עשרה שנה ויום אחד לענין מתנה אין נבדקין אם יודעין בטוב מקח וממכר אם לאו, אבל לענין מכירה נבדקין, אם יודעין בטוב מקח וממכר ואייתו שתי שערות מקחן מקח וממכרן מפילו במקרקעי, ואם לאו עד שיהו בן עשרים שנה, וכדרב נחמן אמר שמואל, דקיימא לן הילכתא כאמימר לענין מתנה והילכתא כרב

שירב שחור קמ"ל דלא כרבי יכודה: ולמכור בנכסי אביו. ולאפוקי ממאן דאמר בן שמונה עשרה: דווקא מקרקעי. נראה דס"ל דווקא מקרקעי בדקין ליה אפילו לאחר שאייתו שתי שערות ואם לא בדקו לא ימכור עד עשרים, ועיין בעכ"מ ובמלחמות כחז דשיעור

רבינו הוא כדעת בעל המחור, והקשה עליו ועל בעכ"מ ועיין חוס' ב"ב קנ"ו ע"ב ד"ה לאו מי איחמר כו' ה"ג הוי מלי לשנויי: והוא שיודעין בעיב מו"מ. כלומר כל אחד לפום חרפיה וכמ"ש לעיל בסמוך: לענין מחנה אין נבדקין. בגמ' אמר אחימר ומחנתו מחנה, ח"ל רב אשי לאמימר השתא ומה זביני דמקבל זוזי אמרת דלא דלמא מוזיל ומזבין כ"ש מחנה דלא מעי ליה ולא מידי ח"ל ולעטמך זבין שוי חמשה כ"ג זביניה זביני ח"ל קום לכו לרבנן דיוקא מקרבא דעתיבה גבי זוזא ואי אמרת זביניה זבוני זימנין דמקרקעי ליה זוזי אזיל מזבין לכל נכסי דאזבא אבל גבי מחנה אי לאו דכוח ליה הנאה מיניה לא כוח יכיב ליה מחנה אמרו רבנן חיבוי מחנתו מחנה כי כיכי דלעבידו להו מילי: אב"ד לענין מכירה כו' אפי' במקרקעי. ונחלקו בזיבור הא שמעתי, יש מחלקין דוקא נכסי אביו אינו מוכר אבל קנה מעלמו מוכר וכן נכסי אחר יכול למכור, וכן פי' הרי"ף, אבל ר"ת פי' דאורחא דמילתא נקט נכסי אביו וה"ה נמי אס קנה קרקע אינו יכול למכור וכן הסכים הרא"ש ז"ל דכלשדקו אוחו לאחר י"ג ויודע בעיב מקו"מ מוכר בין של אביו ובין שלו שקנה או קנה לו אפטרופוס וכן נראה דעת רבינו: לענין מחנה. דמחנתו מחנה לאחר י"ג ואפי' אינו בקי:

משנה הלכות

מילי דכחזינן איכא מאן דס"ל דכחזינן ואיכא מדס"ל דכחי דאמר רב נחמן אמר שמואל ולמכור בנכסי אביו עד שיכא בן כ' אכולהו קאי דבדקין לכולהו מתי מעי זמן בגרות עד דמטו כ' שנה ומסייע להך סברא מהא דשלח גידל בר משנה לרבא וקאמר דכחי דקאמר ולאפוקי ממ"ד מזן י"ח לאו אהני דאיפלוגי אליבא דר"ג קיימי דש"מ הלכתא כמ"ד מזן כ' שנה וכו' והאי סברא איכא עליה כמה פירכי חדא דח"כ לא איבעיא ליה למימר עד שיכא בן כ' ח"ל הכי איבעיא ליה למימר עד עשרים שנה ועוד אי ליכא הפרש בין נכסיו לנכסי אביו ל"ל למימר ולמכור בנכסי אביו לימא ולמכור בנכסים סחם אי נמי ולמכור בקרקעות מ"ע אמר ולמכור בנכסי אביו ח"ל ש"מ ולמכור בנכסי אביו דוקא וכו' ע"ש.

מעלעלי אפי' פעוטות כבר שיח מוכרין וז"ש רבינו ותינוק בן שלש עשרה וכו' מקחן מקח אפי' במקרקעות ולזה לריך בדיקה, ולענין מחנה קיי"ל כאמימר דאמר לעיל (קנ"ה ע"ב) אמר אחימר ומחנתו מחנה, ח"ל רב אשי לאמימר השתא ומה זביני דמקבל זוזי אמרת דלא דלמא מוזיל ומזבין כ"ש מחנה דלא מעי ליה ולא מידי ומשני אחימר משום דה"ל הנאה מיניה חיבוי מחנתו מחנה כי כיכי דלעבידו להו מילי עכ"ל.

כד) ולמכור בנכסי אביו. (ב"ב קנ"ה ע"א) איחמר קען מאימחי מוכר בנכסי אביו רבא אמר רב נחמן בן שמנה עשרה ורב הונא בר חיננא אמר רב נחמן מזן עשרים שנה, ופרש"ם דוקא בנכסי אביו אבל בנכסים שקנה או שנחמו לו במחנה יוכל למכור וכן דעת הרי"ף ז"ל והא דאמרינן לקמן למקרקעי אין עדותן עדות פי' לשום קרקעות ועיין חוס' שם ד"ה מוכר, והנמק"י כחז איחמר וכו' העלו המפרשים ז"ל בשם הגאונים דמדנקט בנכסי אביו דוקא בנכסי אביו הוא דבעינן בן עשרים ושיהיה לו סימנים וכו' אבל בנכסי עלמו אפילו בן י"ג ויו"א שהוא גדול ובלבד שיהיו לו סימנים שיודע בעוב מו"מ או דמסברי ליה וסביר ואפי' ירושה אמו דינס בנכסי ידידיה דדבר שאינו מלוי הניחוס על הדין.

והרי"ף הביא הא שמעתי וכחז מהא שמעינן דהילכתא כמ"ד מזן כ' וחזינן ביני רבוותא פלוגתא בהני

והבעה"מ כחז ראייתי בתשובה לרבינו האי גאון ז"ל שהשיב על כל דבר ודבר ממ"ש הרי"ף ז"ל בהלכותיו בשמעתי דבדקין לגיעין ולקידושין כעין דברי הרב ז"ל אוח בלוח חיבב בחיבב ועל כל דבר ודבר השיב רבינו האי גאון ז"ל ברוחב חזונתו ועומק חכמתו ואעפ"כ דברי הרי"ף ז"ל יותר נכונים וברורים בעיני, אבל קרוב אני בעיני לדעת שלישיית לומר שאין לחלק בין נכסיו ובין נכסי אביו אבל יש לחלק בין יודע בעוב מו"מ לשאינו יודע שאם הגיע עשרים ח"ל לידע בעוב מו"מ ואם הוא פחות מזן כ' לריך לידע בעוב מו"מ בגידל בר מנשה וכולן שהביאו ב' שערות וכו' ע"ש.

נחמן אמר שמואל בכולהי. (כה) ולהוציא עבדיו לחירות אם יודע בטוב מקח וממכר ואייתי שתי שערות מוציא, דהיינו תוך זמן, נהי דעבד כמקרקעי דמי הא קאמרינן דכי יודע בטוב מקח וממכר ואייתי שתי שערות מקחן וממכרן ממכר אפילו במקרקעי, קודם לכן אע"פ שיודע בטוב מקח וממכר אינו מוציא עבדיו לחירות, ואף על גב דפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין, דילמא עבד כקרקע דמי, ואע"ג דאיכא עבד דדמי למתנה, חד טעמא הוא דילמא כמקרקעי דמי, ועוד קודם לכן קטן הוא ולא בר מצות הוא דליחייבינון עובר משום לא חתנס: מוציא דהיינו חוץ זמן. עיין ב"ח דהנכו ג' חיצות דהיינו חוץ זמן אין מקומן כאן, ועיין הגר"ש"ט, ולפענ"ד הכונה למכור העבדים ולשחררם וללא חקשה מאי קמ"ל דכיון דכבר אמר דאפי' אם רק הגיע לפעוטות אם יודע בעיב מו"מ ממכרן ממכר א"כ הכ"נ עבדים שהם מטלטלין ולכן קאמר דה"ל דלאחר י"ג אחי חוץ זמן נינהו כיון שלא הגיע לעשרים ועבד כמקרקעי הוא ולכן מחרץ דאפי' מקרקעי כי יודע בעיב מו"מ ואייתי שתי שערות מקחן וממכרן א"כ כ"ש עבדים דלא כוי מקרקעי ממש: קודם לכן. פי' כיון דלפי הס"ד שפירשנו משום דעבדים כמטלטלין דמי א"כ אפי' קודם לכן נמי כל שיודע בעיב מו"מ יוליא עבדיו שהרי כמטלטלין ממכרו מכר ומקחן מקח אפי"כ אינו מוליא עבדיו לחירות דילמא עבד כמקרקעי דמי ופלוגתא דאמוראי הוא (ב"ק י"ב): ואע"ג דאיכא עבד דדמי למתנה. כגון שמשחררו לפי שקבל מה שכחא ועשה לו נחת רוח ובמתנה קי"ל כאמימר דמתנחו מתנה, חד טעמא דילמא כמקרקעי דמי, וקודם י"ג אפי' מתנחו אינו מתנה כמקרקעי: ולא בר מצות הוא דליחייבינון. עבד כענייניו חייב במלות כנשים והמשחרר עבדו נעשה גר לזק ונחייב בכל המלות, ונאסר בשפחה ומוחר צבת חורין (עיי' חוס' גיעין ס' ד"ה וכתב) והו"ל השחרור כעין גירות לעבדו וקען שאינו בר מצות אינו יכול לחייב אחרים במלות ולא דמי למתנה שנתן ואינו מחייב השני כלום נתינתו נתינתו אבל לחייב אחרים אינו יכול, ועיין יבמות מ"ז ע"ב ד"ה שם גר ועבד עובלים דמשמע דעבד בעי עבולה כשמשחררו ולא סגי ליה בעבולה קמייחא

משנה הלכות

מפני שיש חילוק בין נכסי אביו לנכסים אחרים דה"ה בנכסי אחרים אלא דעל נכסים אחרים לא פריך שהרי איך לו כיון שהוא קטן ומסתמא אין לו נכסים אחרים הגם שאפשר שיפלו לפעמים מנכסי אמו או קבל במתנה, מ"מ על המלוי פריך, אבל לגירסת הספרים בן מהו למכור ובן משמע בכל אופן אפילו אינו קטן ממש ולפ"ז שפיר דייקי כיון דאינו קטן כבר למה פריך בנכסי אביו ודו"ק. בקילור יש כאן שלש שיטות בהא שמעתי שיטת רבינו, ושיטת הרי"ף ושיטת הבע"מ נראה כדעת רבינו ודו"ק.

ברם הרמב"ן במלחמות כתב על בעה"מ ז"ל אמר הכוח אין הכרעה זו מכרעה שכבר עמד עליה רבינו ז"ל מדברי בעל הלכות גדולות שכחב כן והיא דחויא אללו מפני שהוא דקדק בלשון שאמרו בגמ' בנכסי אביו ובדגידול בר מנשה אמרו סחם מהו כלומר מהו שחשא וחתן בנכסים ואמרו נמי מקחה מקח וממכרה ממכר וכו' עוד אחרת שאם כדברי בעל הלכות גדולות ז"ל דאקשינן בגמ' למ"ד מבן כ' ממעשה דבני ברק מאי קושיא דלמא יודע בעוב מו"מ הו' והו' ממכרו ממכר ואם לא הביא ב' שערות אין מעשיו כלום, ואע"ג דחריף עפי, ולפיכך היו בודקין אותו אלא ש"מ לעולם אין מעשיו כלום עד שיהא בן כ' ע"ש מה שהאריך בדברים מאירים כספירים. והרא"ש ז"ל ג"כ חלק על הרי"ף אלא שהוא ז"ל מחלק בין קטן שהוא חריף ויודע ובקי בעיב מו"מ או לא ע"ש והביאו בש"ג מצואר מיהו דדברי רבינו נפלו ברבוהא.

בה) ולהוציא עבדיו לחירות. ב"ב (קנ"ה ע"ב) איבעיא להו חוץ זמן כלפני זמן או כלאחר זמן רבא אמר רב נחמן חוץ זמן כלפני זמן רבא בר שילא אמר רב נחמן חוץ זמן כלאחר זמן, והא דרבא לאו בפ' איחמר אלא מכללא איחמר דהכח חוץ זמן דאזיל וזבין ניכסי ואחא לקמיה דרבא אמר להו לא עשה ולא כלום מאן דחוי סבר משום דחוץ זמן כלפני זמן ולא היא החס שעותא יחירחא חזא זביה קא משחרר להו לעבדיה. ופרשב"ם ז"ל וזכו איבוד ממון בחנם שאין לו זה הכחה, משמע דאי יש לו הכחה ומוכר עבדיו ממכרו מכר אפילו בעבדיו דהכי דייקא לישנא דקא משחרר להו לעבדיה בחנם שזה שעות גדול אבל ממכר אין זה שעות ונראה דזה שכחב רבינו ז"ל נהי דעבדי

ודע דבקושיא הרי"ף והרמב"ן ז"ל שהקשו דא"כ למה אמרו בנכסי אביו לולי דמסתפינא הינלפענ"ד לפמ"ש בגמ' קטן מהו למכור בנכסי אביו והם ז"ל גרסין בן מהו למכור, ויש להבין החילוק בין בגירסתא ונראה כך, דלגירסת הספרים קטן מהו למכור משמע קטן ממש וכיון שהוא קטן נכסי מנין לו וע"כ שנפלו בירושה ולכן פריך קטן מהו למכור בנכסי אביו ולא

וכנראה דזה גם דעת רבינו: ולענין עדות במקרקעי כל אימת. כלומר כל שעה שממכרו ומקחו במקרקעי הוי מקח עדותו עדות במקרקעי כלומר מייג עד עשרים דמאז ממכרו ממכר: ולמטלטלי. כיון דממכרו כשהוא קטן ולכן אין עדותו עדות דבעינן איש, ועיין משנה"ג ביאור יותר דלא כהצנצ"ח שסגג צפי'

לעבדיו במצות. (פ"ו שם קנה): ולענין עדות דמקרקעי כל אימת דהווי זביניה זביני במקרקעי הווי עדותו עדות במקרקעי, אלא אינו נבדק. ולמטלטלי, לא הווי עדותו עדות במטלטלי בעידנא דהווי זביניה זביני במטלטלי, דאילו זביני דמטלטלי פעוטות כבר שית כבר שבע כבר תמני כבר תשע כבר עשר כל חד וחד לפום חורפיה ואילו לענין עדות אפילו במטלטלי עד שיהא בן שלש עשרה

משנה הלכות

כמקרקעי דמי הא קאמרינן דכי יודע וכו' מקחו מקח וממכרן ממכר אפי' במקרקעי, קודם לכן מספקא לכו דילמא עבדי כמקרקעי דמי.

ובתוס' שם ד"ה לא אמרו אלא במטלטלי וכו', אין לפרש לעדות קרקע דמ"ש למטלטלי, ועוד דהכא לא שייך שום שטח אלא נראה לפרש דהיינו עדות שיאמרו כך וכך היחס שזה קרקע דכיון דמיקרצא דעתיא לגבי זוזא, ישום אוחס יותר (או פחות) משווייה אצל מטלטלים לא ישום אוחס יותר (או פחות) משוויים, ועיין רמב"ם פ"ע מהל' עדות וצטוט"ע ח"מ סי' ל"ה ס"ג ודו"ק.

ודע דרבינו חידש כאן דבר חדש שכחז ועוד קודם לכן קטן הוא ולא בר מלוח הוא דליחייבנין לעבדיו במלות, ולכאורה מה ענין חייב במלות לענין מכירת עבדיו, ונראה ביאור דבריו ז"ל דכיון שהמסחר עבדו ומולאו לחרות הרי נעשה ישראל ונחתיב במלות כאנשים מה שעד שהי' עבד פעור ממלות עשה שהז"ג כנשים, וא"כ קטן המוליא עבדו אינו יכול לחייבו במלות כגדול ואפשר דאפילו קטן שקנה עבד ועבד לא נחתיב במלות אפילו כאשה והוא דבר חדש ולפי"ז קטן הקונה עבד או המוכר עבדו שירש כל זמן שלא הביא ב' שערות כיון דלאו בר חיוב מלות הוא א"א לו לקנות ולא למכור בעבדים כיון דלאו בר מלות הוא וא"א לו לחייב או לפעור עבד ממלות וא"כ יש להם דין מיוחד בעבדים מעטס מלות ודבר זה לריך עיון ובירור כי זה דבר חדש.

ולענין עדות. בגמ' אמר רב הונא צריה דרב יהושע ולעדות עדותו עדות. אמר מר זוטרא לא אמרן אלא למטלטלי אצל למקרקעי לא, וביאר רבינו דלענין עדות עדותו עדות אפילו במקרקעי כל אימת דהוי זביניה זביני במקרקעי הווי עדותו עדות נמי במקרקעי, ודייק לומר כל אימת כלומר כל הזמן שזביניה זביני במקרקעי עדותו נמי עדות לענין כשרות עדות מה"ח ולכן דייק לכחוב כל אימת ולא אמר כל היכי, והא דאמר מר זוטרא אצל למקרקעי לא אין העעס דלמקרקעי לא הוי עדות דכיון שהוא כבר בן י"ג שנים והביא שתי שערות הרי הוא גדול והרי הוא בכלל עדות מה"ח וכשר להעיד בכל דבר ואפילו דיני נפשות בזמן הבית.

(ב"ו) ולענין עדות במקרקעי וכו'. שם (קנ"ה ע"ב) אמר רב הונא צריה דרב יהושע ולעדות עדותו עדות, אמר מר זוטרא לא אמרן אלא למטלטלי אצל למקרקעי לא א"ל רב אשי למר זוטרא מ"ש מטלטלי דזביניה זביני אלא מעשה הא דחנן הפעוטות מקחו וממכרן ממכר במטלטלין הכ"ג דעדות עדות, א"ל החס בעינא ועמדו שני האנשים וליכא, ופרש"ם לעדותו מעיד אע"פ שאמרנו בפחות מכ' שאינו יודע בעיב משא ומתן אינו מוכר בנכסי אביו אצל לעדות נאמן הוא להעיד מה שראה ושמע מן י"ג ואילך שהביא שתי שערות הואיל ואינו שועה, ורגמ"ה הוסיף ולא אמרו עדותו עדות אלא למטלטלי דמלי נמי לזבני במטלטלי אביו פחות מכן כ' אצל למקרקעי לא מלי לזבני עד שיביא שערות ויודע בעיב מו"מ לא מלי לאסכודי לאחריתי במקרקעי ע"כ. ול"ע אי גם דעת רש"ם כן.

וא"א לחלק בין מקרקעי למטלטלי שהרי לענין עדות ועמדו שני האנשים כתיב והאי איש הוא משנת י"ג ואילך, אלא היינו טעמא דלמקרקעי לא מהימן עד שיהא בן עשרים או שיבדקו אס בקי צמו"מ, הפסול משום דאינו בדוק, דבעדות מקרקעי יש שני דינים אחד שיהי' עד כשר מה"ח והשני שיהי' בקי בעיב מו"מ ולזה לריכין לבדוקו קודם שיכשיר גם לזה ומיכו אין הפסול בזה מדין עדות אלא דין לדדי דבדוקין אוחו אי יודע בעיב מקח וממכר וכיון דלא בדוק אין מקבלין עדותו במקרקעי.

ולמטלטלי לא הווי עדותו עדות כל שעה שזביניה זביני שהרי קטן שהגיע לפעוטות זביניה זביני כבר שית עד עשר כל חד לפום חורפיה ואילו

שנה ויום אחד, דכתיב (דברים י"ט י"ז) ועמדו שני האנשים. (ב) ולהשלים לתפילה ולברכת המזון קטן פורח מצטרף, היכא דאתחיל ליה לאתויי שתי שערות ואכתי לא אייתי הוא קטן פורח הוי ומצטרף, ודוקא דעייל ליה בתליסרי, ודוקא דיודע למי מברכין. (ג) והילכתא (יבמות קיב): קטן שקידש אין קידושיו אוח פרה. פרה זה שנראה עליו למה שיער נקרא פורח וזה שאמר רב נחמן מי שהוא נכנס בכלל שנת י"ג ולא הביא שערות ידועות שהוא חשוב כקטן חט"פ שהוא גדול, אין יודע למי מברכין והוא בן י"ג שנה מזמנין עליו פחות מזה לא, ורב האי גאון ז"ל פי' הא דאמרינן דליח הלכתא בכל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר רב נחמן קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו ועיין ארוך אוח פרה. ודעת רבינו דוקא באתחיל לאתויי שערות ודוקא דעייל לשנת השלש עשרה, ודוקא שידוע למי מברכין: קטן שקידש. בגמ' מאי שנה קטן דלא תקינו ליה רבנן נישואין וחרש תקינו ליה רבנן נישואין חרש דלא אחי לכלל נישואין תקינו רבנן נישואין קטן דאחי לכלל נישואין לא תקינו רבנן נישואין, ומיכווה חס נשא אשה לא הוי בעילת זנות כיון דדרך אישות גר עמה כ"כ החוס' בכמה מקומות אהא דאמרו וידעת כי שלום אהלך זה המשיא בניו וזנותיו סמוך לפרקן והקשו דהא ל"ל קידושיו:

משנה הלכות

מן המוצהר, ח"ר המשיא בניו וזנותיו סמוך לפרק עליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך (יבמות ס"ב וסנהדרין ע"ז) אבל קודם לא ישיא דהוי זנות, והכ"י הביא בשם ר"י דלא אסור אלא דמלוה נמי איכא משום וידעת כי שלום אהלך אלא שהוא סמוך לפרקן ועיין ז"ח שם וזח' הגהות על העור. ועיין רש"ש על מדרש איכה עה"פ רבתי עם שהיו נושאים סמוך לפרקן והיו יולדין וכשהיו בני כ"ה כבר היו להם בני בנים, ודלא כרמז"ס ז"ל.

ומלשון הפוסקים דלא תקינו להם קידושין לקטן היינו אפילו ע"י אביו, ומיכווה מלינו שיטה לר"י בר ברזילי שהביא הראשון ועוד כמה ראשונים דהא דאין קידושין לקטן היינו כשהוא מקדש לעלמו אשה אבל אביו משיאו אשה אפילו כשהוא קטן מדין זכיה דזכין לאדם שלא בפניו ולפ"ז מלינו אישות לקטן, והא דלא תקשה דא"כ אמאי דוקא ע"י אביו כיון דזכין לאדם שלא בפניו א"כ ע"י אחרים נמי נזכה לו ומי שיש לו בת ילך לקטן ויזכה לו אח בחו י"ל דלא אמרו אלא באביו דניחא ליה לבן במה שעבד ליה אביו, וכמבואר בזכחות י"א דאפי' לענין גיור כשבא אביו לגייר את בנו אמרינן דניחא במה דעבד ליה אביו וזכות הוא לו, אבל מה דעבד ליה אחר לא ניחא ליה ולא הוי זכיה וכעין שמלינו דקטן לאו בר קיבולי תקנתא דצ"ד, ואפטרופוס ל"ע מה יהי' דינו בזה.

וקצת יש לדייק לשון התנא דפריך מ"ש קטן דלא תקינו רבנן נישואין ומ"ש קטנה וכו' ומשני החס שלא ינכהו זה מנהג הפקר, ולפוס ריהעא תקשה אמאי לא משני קטנה שיש לה קידושין בקטנותה כשאזיכה חי תקינו לה רבנן קידושין קטן דאין לו קידושין ע"י אביו לא תקנו לו רבנן דלא מלינו קידושין לקטן בשום מקום, ומיכווה אי נימא דע"י זכיה גם קטן יש לו קידושין א"כ

לענין עדות אפילו במטעלי עד שיכא בן שלש עשרה וי"א, דכתיב ועמדו שני האנשים, ולפענ"ד בהגהות ז"ח שגה בזה ועשה טעות בדברי רבינו והבן.

(בז) ולהשלים לתפילה ולברכת המזון. (ברכות כ"א) ומגילה (כ"ג) וכחז העור וש"ע א"ח סי' נ"ה דלכל דבר שבקדושה כגון קדיש וקדושה וחזרת הש"ץ נ"כ וקריאת התורה וקריאת המפעיר בנביא א"ח בפחות מי' זכרים בני חורין גדולים שהביאו ז' שערות. וכ"כ רוב פוסקים ע' ז"י שם ובטור א"ע, ודעת הרא"ש דכל שהביא ז' שערות מלטרף אפי' הוא קטן בשנים ומדברי רבינו נראה מבואר דס"ל דאפילו קטן פורח כלומר שהתחילו השערות לגדל ואכתי לא אייתי השחי שערות מ"מ כיון שהתחילו מלטרף ואפילו קודם י"ג כל שהוא קטן פורח ונכנס בשנת י"ג ויודע למי מברכין. (ועיין מש"כ רבינו בפ"ז מה' ברכות, ובהל' לרכי לצור מזה).

(בח) והילכתא קטן שקידש אין קידושיו קידושין. (יבמות ל"ו ע"ב וק"י"ב וקידושין נ' ועוש"ע א"ע סי' מ"ג) במשנה ומ"ש קטן דלא תקינו רבנן נישואין וחרש תקינו ליה רבנן נישואין, חרש דלא אחי לכלל נישואין תקינו רבנן נישואין קטן דאחי לכלל נישואין לא תקינו רבנן. והרי קטנה דאחיה לכלל נישואין ותקינו רבנן נישואין, החס שלא ינכהו זה מנהג הפקר. ולשון העור סי' מ"ג קטן שקדש או נשא אינו כלום דלא תקינו רבנן נישואין לקטן. וכחזו החוס' והרא"ש דמ"מ חס נשא לא הוי בעילתו זנות ואדרבה אמרו דאביו יכול להשיאו לכתחילה ואפילו היא גדולה וזת נישואין ועיין ז"י וז"ח שם.

והפסוק ח"ע סי' א' כתב דמלוה מנן שמונה עשרה לחופה, אבל המקדים לישא כשהוא בן י"ג מלוה

ואם נשא אשה והוליד בנים. בגמ' סנהדרין ס"ח נחלקו אי קטן מוליד ודעת רבינו נראה דפסק דקטן מוליד: ועדיין לא הגיע לשלש עשרה שנה וכו' ונקראין על שמו. נראה דקטן שכוליד הבנים מחייחם

קידושין, כ"ט) ואם נשא אשה והוליד בנים ועדיין לא הגיע לשלש עשרה שנה ויום אחד אין קידושיו קידושין ואין כתובתו כתובה, אבל בניו כשירין הן ונקראין על שמו, (ד) ואם בא להוציא אין צריך ליתן גט, (א) ולכשיגיע לשלש עשרה ויום אחד יחזור ויקדש ויכתוב כתובה אחרת, ואסור לשהות את אשתו שעה אחת בלא כתובה וקידושין אחד שלש עשרה שנה ויום אחד מפני שכתובה

אחריו ומסתמא לענין ירושה נמי כיון דנקראין על שמו יורשין אוחו, ועיין חו"מ גיטין מ"ג ע"א ד"ה ואי אמרת וי"ל דסבר הש"ס דאם איחא דלאו בר קידושין הוא אין בנו מחייחם אחריו ולא דמי לעריות דחפסי דכו קידושין לעלמא דלאו דלאו בר קידושין הוא בשום מקום אין כזן מחייחם אחריו ע"כ ואין כן דעת רבינו ול"ע, ועיין עיטור דיני קידושין ח"ג וזכרונות שם אוח קידושין, זכ"ל קלרות (עמ' 134) כחוב וכל נער שמקדש אשה פחות מ"א שנים אין קידושיו קידושין וזכרונות המעשים ח"י נמלא קטן פחות מכן חשע שנים וי"א, משמע דאף פחות מ"ג חוששין להם (רעז"ה): אין לריך ליתן גט. כשמוציאה כשהוא עדיין קטן או שלא בא עליה כלל לאחר שגדל, ועיין עיטור דיני קידושין ח"ג: יחזור ויקדש. שהרי עכשיו בא לכלל קידושין: ויכתוב כתובה אחרת. (כתובות ל') קטן שהשיאו אצו כחובתה קיימת שע"מ כן קיימה, ובגמ' אמר רב הונא ל"ש אלא מנה מאחים אצל חוס' אין לה ועלה רב יהודה בחיובתה וקיי"ל כרב הונא, וס"ל לרבינו דאעפ"כ לריך לחזור ולכתוב ככתובה משום דמה שכתב בקטנותו חספה בעלמא הוא, וז"ל רש"י אלא מנה ומאחים שכן חנאי ב"ד דאילו בשער לא גביא

משנה הלכות

ליכא לחלק בהכי ושפיר משני שלא ינהגו בה מנהג הפקר ול"ע. ואולי משום זה דייק רבינו והלכתא קטן שקידש אין קידושיו קידושין ולא כתב סתם והלכתא אין קידושין לקטן כלל או והלכתא אין קידושי קטן כלום וי"ל.

עוד שמעינן דדעת רבינו דקטן אפשר שיוולד ובר אולידי בנים הוא וכבר האריכו בזה הפוסקים ול"ע קלח מנדה (מ"ה ע"א) ביוסעני דחו של אסוירוס ששאלה לרבי אשה בזמנה ניסת ואמרה נשאתי בשש וילדתי בששע וי"ל, ועיין סנהדרין דורות הראשונים היו יולדין לשמנה, וגם כתב רבינו בהבנים שיוולד בקטנותו נקראין על שמו לענין יחוס משפחה ואם הוא כהן הם כהנים כשרים לכהונה. ולענין חיוב מילה אי יש על האב קטן חיוב למולו מדין אב או שהוא פטור ככל מלות שפטור בקטנותו וגדולה מזו שהרי לעלמו אם לא מלו אצו פטור מלמול עד שנת י"ג כמבואר ברמב"ם בפיה"מ פי"ע דשבת ע"ש ד"ה ודע מה שאני לריך וכו' ולבנו יהיה חייב מדין אב ול"ע (עיין משנה הלכות ח"ד סי' קפ"ו וח"ו סי' ק"ע ומש"כ שם בס"ד).

כ"ט) ואם נשא אשה והוליד בנים וכו' אצל בניו כשרים וכו'. לפמ"ש בסמוך בשם החוס' והרא"ש ושאר פוסקים דליכא איסור דדבר פשוט דבניו כשרים. ולמדנו מדברי רבינו דס"ל דאם בא עליה בקטנותו דאין בעילתו בעילה זנות וכדעת הפוסקים הנ"ל, ודלא כרמב"ם פכ"ח מה"צ הכ"ה שמפרש הא דיבמות (ס"ב) המשיח סמוך לפירקן היינו כשכבר הגיעו ל"ג או ל"ב, עוד למדנו מדברי רבינו שאם נשא והוליד בקטנותו א"כ נשא הרבה לפני י"ב לקטנה וי"ג לו ואין מחלק דוקא בשנת י"ג שהרי כשהוליד ועדיין לא הגיע לשנת י"ג מסתמא נשא הרבה קודם אלא ש"ל נשא גדולה והוא מכן ע' דביאתו ביאה ודו"ק.

ל) ואם בא להוציא אין לריך ליתן גט. עיין בעהע"ע דיני קדושין ח"ג וז"ל, וקטן בן חשע שנים ויום א' שקידש אין קידושיו קידושין ואפילו קידשה כשהוא קטן ושילח סבלונות לכשהגדיל אין חוששין לקידושיו עד שיקדש משיגדיל שיהא בן י"ג שנה ויום א' ויביא ב' שערות ואם נשא אשה בנתיים והוליד בנים בניו כשירין ואם בא להוציא אין לריך ליתן גט, וכן כ' רב יהודאי גאון וכדחנן בן חשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו ומת חוללת ולא מחייבמת ואם נשא אשה ומת הרי זו פטורה, עכ"ל.

עוד למדנו מדברי רבינו שכתב ואם נשא אשה והוליד בנים ומשמע בין נשא מעלמו ובין ע"י אצו ולא חילק בין נשואין לנשואין, ועיין עור א"ע סי' א'. המשיח בניו ובנותיו סמוך לפרקן וכו' אצל קודם י"ג לא ישיאם והב"י העתיק אצל קודם י"ג לא ישא ובח' הגהות שם אוח ד' כתב והב"י העתיק לא ישא ולפנינו בעור יש לא ישיאם וכ"ה בעור שלפני הח"מ ולפני הב"ח וכן העתיק הר"מ הארוך כח"י ויש חילוק גדול בין משמעות לשון לא ישא ללשון לא ישיאם ע"ש.

ל"א) ולכשיגיע לשלש עשרה ויום אחד יחזור ויקדש וכו'. (כתובות ל' ע"א) קטן שהשיאו

חזיו כחובתה קיימת שעל מנת כן קיימה, ובגמ' אמר רב הונא ל"ש אלא מנה מאתים אבל חוספת אין לה ורב יכודח אמר אפי' חוס' יש לה ופרש"י אלא מנה מאתים שכן מחנאי צ"ד דאילו בשער לא גביח דחספא בעלמא הוא ובחוס' שם הקשו מאי קמ"ל מחנאי' שע"מ כן קיימה כה אפי' לא כתב לה מעולם יש לה כחובת מחנאי צ"ד וי"ל דאשמעינן היכא דנשאה בחולה אפי"ג דכשגדל כבר היא בעולה אפי"ה יש לה כחובת מאתים שע"מ כן קיימה ע"ש.

ומלשון רבינו שכתב ואין כחובתו כחובת משמע לכאורה דחזיו כחובת כלל ואפילו מנה מאתים אין לה ול"ע דבגמ' מצוחר דהלכה כרב הונא דמנה מאתים יש לה דפריך מיחיבי חידשו נועלת מה שחידשו כלומר קטן משגדיל וגר משתגייר אס הוסיפו כלום על כחובת ראשונה וחיובתא דרב יכודח ומסיק רב יכודח מחנתינן אעפיתיה הוא סבר כחובתה קיימת אכולה מילתא קאי ולא היא אפיקר כחובת קאי ע"כ.

ומבואר מיהו דעיקר כחובת לכ"ע אית לה ול"ל דמ"ש רבינו ואין כחובתה כחובת כלומר כל זמן שהוא קטן אין כחובתו כחובת ואם מח קודם שגדל אינה גובה כלום ומיכו בניו כשרים, ואם הגיע לשלש עשרה שנה ויום אחד יחזור ויקדש שהרי קידושי הראשונים אינם כלום ויכתוב כחובת אחרת דכשער שכתב בקטנותו חספא בעלמא הוא ומנה מאתים חנאי צ"ד הוא ומחנאי צ"ד הוא שיש לה לאחר י"ג שנים ואם גובה לאחר י"ג לאו בשער גובה אלא בחנאי צ"ד ומיכו לריך לכחובת לה כחובת אחרת דהא מה שכתב לה בקטנותו חספא בעלמא הוא ואסור לשכות עם אשתו בלי כחובת, וזה שסיים רבינו ואסור לשכות וכו' מפני שכחובת ראשונה אין משמעבדין וכן דייק לשון רש"י ע"ש ודו"ק.

וס"ל לרבינו דאם רואה לקיימה יחזור ויקדש דקדושין הראשונים אינם כלום והעור סי' מ"ג כתב קטן שקידש או נשא אינו כלום וכו' ולאחר שיגדיל חלין הקידושין אפי' אס אין עדים שבה עליה משגדיל אלא שנתיחד עמה לריכה גע, וכבר תמה דב"י מאי לשון חלין הקידושין שייך כאן שמשמע למפרע ובמשנה קידושין (נ' ע"ב) מפרש המשנה ובפ' המדיר (ע"ג ע"ב) קטן אין קדושו כלום, ובצ"ה שם ומ"ש רבינו ולאחר שיגדיל חלים הקידושין אינו נכון דהא כשנתיחד עמה לא מחמת הקידושין היא מקודשת אלא שאנו אומרים שקידשה צביחה עכשיו ועיין צ"ח ופריש"ה אות ה'.

ובש"ע סי' מ"ג ס"ח קטן שקידש וכו' ואם קיימה משגדיל כחובתה קיימת וא"ל לכחובת לה

כחובת אחרת וכו' ול"ע בתרתי חדא אמאי לא כתב שאם קיימה לריך לקדשה שנית וכדעת רבינו שהרי פשוט שאין קדושי קטן כלום וכמ"ש דב"י עלמו ומ"ש ואם קיימה ולא כתבו שקידשה היינו אס קיימה צדיעבד ובה עליה עכ"פ שהצ"ח היא הקידושין דאמרינן ודאי אדם יודע שאין קידושי קטן קידושין ובה עליה לשם קידושין דאין אדם עושה צעילתו צעילת זנות אבל פשוט דלכתחילה צעי לקדשה משיגדיל כמ"ש רבינו ז"ל. גם מש"כ דא"ל לכחובת לה כחובת ל"ע שהרי היא שעתא שכתב לה בקטנותו חספא בעלמא הוא וכמ"ש רש"י וחוס' ג"כ ולכן כתב רבינו מפורש וכחובת לה כחובת אחרת אס רואה לדור עמה ומה שאמרו ע"מ כן קיימה היינו לענין שיש לה מחנאי צ"ד כל זמן שלא כתב לה אבל אס רואה לקיימה ולדור עמה פשוט שריך לכחובת לה כחובת חדשה כמו כל הנשים שאפי"פ שיש להם כחובת מחנאי צ"ד מ"מ לריך לכחובת לה כחובת ואפילו נאצדה כחובתה חייב לכחובת לה כחובת אחרת ול"ע.

ובס"י ס"ז ס"ח כתב העור קטן אפילו מזן ע' שנים ומעלה שהשיאו חזיו אין לה כחובת ואם הגדיל וקיימה יש לה עיקר כחובתה וכו', ואפי' העיקר אין לה מכה שער הכחובת אלא מחנאי צ"ד לפיכך אינה גובה אלא מבני חרי ולא ממשעבדי ע"כ. והב"י הביא פרש"י שכחובתה שכתב לה כשהוא קטן קיימת, וכתב ה"ה פ"ח מ"ח"א בה דכחובתה קיימת כתב הרשב"א וכו' שבעל לאחר שהגדיל וכו' ובגמ' א"ר הונא ל"ש וכו' ופרש"י אלא מנה מאתים שהם חנאי צ"ד דאילו בשער לא גביח דחספא בעלמא הוא וא"ח א"כ מאי קמ"ל ממחנתינן שע"מ כן קיימה וכו' י"ל דאשמעינן היכא דנשאה בחולה אפי"ג דכשגדל כבר היא בעולה ע"ש ועיין חוס' רי"ד והב"ח ז"ל כתב שיש ע"ם בעור והמחבר א"ע ס"ח"א שם כתב אפי' העיקר אינה גובה מכה שער הכחובת אלא מחנאי צ"ד לפיכך אינה גובה אלא מבני חרי ולא ממשעבדי שנמכרו בקטנותו ע"ש.

וד"ע דהב"ש שם סק"ח ד"ה ולא ממשעבדי כתב הנה רש"י פי' שער חספא בעלמא הוא משמע דאין גובין צו כלל אפי' מה שמכר משגדיל וכ"כ החוס' דאין עורפין ממשועבדים כלל וכן סתם הרא"ש ז"ל אבל בעור כתב משועבדים שמכר בקטנותו וכו' מיהו צרמזים כתב העור סתם דלא גביח משועבדים ולאחורה נראה דלכתחילה קורעים הכחובת שלה וכוחצין כחובת על מאתים, אלא בהג"מ קדושין דרחס"ג לא משמע כן וכן פסק בתש"מ מהרי"ו סי' ק' דא"ל לכחובת לה כחובת אחרת ועיין צ"ח ע"כ. ופלא שלא ראו רבותינו האחרונים ז"ל את דברי רבינו שכתב להדיא דלאחר י"ג שנים ויו"א יכתוב כחובת אחרת שאסור לשכות את אשתו שעה אחת

ראשונה אין משתעבדין, (אב) כתובות עג: ואם בא עליה אחר שלש עשרה שנה ויום אחד, אף על פי שלא קידשה ולא כתב לה כתובה אחרת ומבקש לגרשה, צריכה הימנו גט, שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. (ג) (גדה מח:): בא סימן התחתון עד שלא יבא העליון או חולצת או מתייבמת. דכולי עלמא מיהת אתחתון סמכינן, מנהני מילי, אמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי רבי ישמעאל אמר קרא (במדבר ה' ו') איש או אשה כי יעשו מכל חטאות האדם השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה מה איש בסימן אחד אף אשה בסימן אחד, אימא או האי או האי, כאיש מה איש תחתון ולא עליון אף אשה תחתון ולא עליון. תניא נמי הכי אמר ר' אלעזר ברבי צדוק כך היו מפרשין ביבני כיון שבא תחתון שוב אין משגיחין על העליון. תניא רבן שמעון בן גמליאל אומר בנות כרכין תחתון ממהר לבא מפני שרגילות במרחצאות, בנות כפרים עליון ממהר לבא מפני שטוחנות בריחים, רבי שמעון בן אלעזר אומר [בנות עשירים] צד ימין ממהר לבא מפני שנישוף באפקריסתן, בנות עניים צד שמאל ממהר לבא מפני ששואבות עליו כדי מים, דבר אחר מפני שנושאות אחיהן על גססיהן. תנו רבנן כל הנבדקות נבדקות על פי נשים, וכן היה רבי אליעזר מוסר לאשתו ורבי ישמעאל מוסר לאמו, רבי יהודה אומר לפני הפרק ולאחר הפרק נשים בודקות אותן, תוך הפרק אין נשים בודקות אותן שאין משיאין ספיקות על פי נשים, רבי שמעון אומר אף תוך הפרק נשים בודקות אותן. ונאמנת אשה להחמיר אבל לא להקל, כיצד, גדולה היא שלא תמאן קטנה היא שלא תחלוץ, אבל אין נאמנת לומר קטנה היא שתמאן גדולה היא שתחלוץ (גדה נב:): שתי שערות האמורות בפרה ובנגעים והאמורות בכל מקום כמה שיעורן, כדי לכופף ראשן לעיקרן דברי רבי ישמעאל, רבי אלעזר אומר כדי לקרוץ בציפורן, רבי עקיבא אומר כדי שיהו ניטלות בזוג. אמר רב חסדא אמר מר עוקבא הלכה

דחספא בעלמא הוא, ועיין חו"ס' שם ד"כ ל"ש דיש לכ כחוצה מחסין כמו ששאה אע"פ שעכשיו בעולה, ולכן כתב רבינו ויכחוצ כחוצה אחרת ואסור לשהות את אשתו שעה אחת בלא כחוצה וקידושין מפני שכתובת ראשונה אין משתעבדין: אע"פ שלא קדשה. ולא אמרינן דכיון ששאה כשהיא קטן על מנת כן בא עליה ולא נתכוין לבעול לשם קידושין כמבואר (נדב נ"ב ע"ח) בקידושי טעות שאפי' בנה מורכב על כתיפה דלאו נישואין הוא ולא אמרינן בעילות שבעל בגדלה הו קידושין דקסבר כל כבועל על דעת קידושין ראשונים הוא בועל ולא נתכוין לחזור ולקדשה עיין רש"י שם ד"כ ואפילו בנה, שאני הכא דאדם יודע שאין קידושי קטן כלום: בא סימן התחתון. שתי שערות סימן נערות: שלא יבא. במשנה שלא בא: העליון. צוחל: או חולצת.

גדולה היא שהשערות סימן מובהק ועליהן סמכינן: איש צו סימן עליון צו סימן דדים משתנים: תניא נמי הכי. דלחתחון סמכינן: שטוחנות בריחים. ומתוך שמנידות זרועותיהן חדיר מחפשינן דדיכין: גישוף. מלשון מלוא לשפסף (רייבטן בלע"ז): באפקריסתן. מעפורת וכוא סודר וחולק על דד הימין אבל בנות עניים אין להם מעפורת: גססיהן. על דדיהן, על דד חששו מתרגמינן על גססיהן חתנעלון: לפני הפרק. קודם עונת גדרים שאפי' הביאו שומא נינהו וקטנה היא: ולאחר הפרק. נמי חי אמרי איתנכו מכימני וחלצה דכא אורחא הוא למיכווי לה וסמכינן אחזקה: ר"ש אומר. אף חוף הפרק בודקות אותן נשים: שתי שערות. משנה שם נ"ב ע"ב, וקיי"ל בשערות שחורות פוסלות בה (ע"ז כ"ד): ובנגעים. שער לבן דקיי"ל בחו"כ מיטעו שערות שחיים: והאמורות בכל מקום. צחינוק וצחינוקה: לקרוץ. לאחוז מעט: בזוג. שיעורא רב

משנה הלכות

דקיי"ל אין אדם עושה בעילתו צ"ל הלכך איכא למימר דמסיק אדעתיה דילמא קידושי קטנות לאו כלום נינהו וגמר ובעל לשם קידושין וכ"כ עוד בחש' כלל ל"ה וכביא ראייה אחרת וכן כתב הר"ן שם דכא דאמרינן גבי קטן שאם בעל משכגדיל קנה היינו לומר דקדושין גמורים הם עיין צ"י וצ"ח בעור הכ"ל ועיין ש"ע ח"ע סי' מ"ג וז"ע שלא הביא דברי רבינו.

(ג) בא סימן התחתון וכו'. משנה נדב (מ"ח ע"ב) ובגמ' שם ובעושי"ע ח"ע סי' קנ"ה.

בלא כחוצה וקידושין אחר שלש עשרה שנה וי"ח מפני שכתובת ראשונה אין משתעבדין ול"ע.

(ב) ואם בא עליה אחר שלש עשרה שנה וכו'. (עיין עושי"ע ח"ע סי' מ"ג) ועיין בסמוך מש"כ. ומדברי רבינו מבואר דמ"ש ואם קיימה משגדלה היינו שבעל כלומר דיעבד דלכתחילה קודם יחזור ויקדש כשיגדיל גם מה שאמרו צפ' המדיר (דף ע"ג) תניא קטן שקידש אע"פ ששלח סבלונות לאחר מלאן אינה מקודשת בעלו קנו היינו נמי דיעבד כדמשמע לשון בעלו, וכחב כר"ש כה דחיישינן צביאה עפי מסבלונות משום

כדברי כולן להחמיר. (שם נב.) תינוקת שהביאה שתי שערות חייבת בכל מצות האמורות בתורה, או חולצת או מתיבמת. תינוקת שהביאה שתי שערות אינה יכולה למאן. אמר רבי חלבו אמר רב הונא שתי שערות שאמרו צריך שיהא בעיקרן גומות, רב מלכיו אמר רב אדא בר אהבה גומות אע"פ שאין שערות, ואפילו שתי שערות בגומא אחת, והיכא דאיכא גומות אי אפשר לגומות בלא שערות ומינתר הוא דנתרן. אמר רב דימי מנהרדעא (שם מו.) הילכתא חוששין שמא נשרו. וגבי קטנה לעניין מיאון (שם) כי חיישין היכא דהוה לה קידושין לאחר זמן אי נמי איקדש מעיקרא ואיבעיל לאחר זמן, דהוה ליה חששא לקידושי דאורייתא, אבל איקדש מעיקרא ולא איבעיל לאחר זמן, כיון דחששא לקדושי דרבנן הוא לא חיישין. ואפילו בן עשרים שנה דלא אייתי שתי שערות, קטן בעלמא הוא, כדתנן (יבמות צו:) אחד בן תשע שנים ויום אחד ואחד בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות. והיכא דקדימי ואייתי שתי שערות מקמי זמניהו שומא בעלמא נינהו ועדיין קטן הוא, ולא מיבעיא קמי זמניה אלא אפילו בגו זמניה שומא בעלמא הוא, דאמר רבה (נדה מו.) הילכתא תוך זמן כלפני זמן. (שם מז.) ואיזהו סימנה, רבי יוסי הגלילי אומר כשיעלה הקמט תחת הדד, רבי עקיבא אומר כשיטו הדדין, בן עזאי אומר כשתשחור הפטומת, רבי יוסי אומר כדי שיהא נותן ידו על העוקץ ושוקע ושוהא לחזור. אמר שמואל לא שיעלה הקמט ממש אלא כדי שתחזיר ידה לאחוריה ונראית כשמעלה הקמט תחת הדד. שמואל בדק באמתיה ויהב לה ארבעה זוזי דמי בושתה. מאי עוקץ, אמר שמואל עוקצו של דד. תנו רבנן אלו הן סימני בגרות, רבי אלעזר ברבי צדוק אומר משיתקשקשו הדדין, רבי יוחנן בן ברוקה אומר משיכסיף ראש החוטם, משיכסיף אזקינא לה, אלא אמר רב אשי משיפציל ראש החוטם, רבי יוסי אומר משתקיף העטרה, רבי שמעון אומר משנתמעך הכף. (שם מז:) וכן היה רבי שמעון בן יוחי אומר שלשה סימנין נתנו חכמים באשה למעלה ושלשה מלמטה, פגה מלמעלה, בידוע שלא הביאה שתי שערות, בוחל מלמעלה, בידוע שהביאה שתי שערות, צמל מלמעלה, בידוע שנתמעך הכף, מאי כף, אמר רב הונא מקום תפוח יש באשה למעלה מאותו מקום כיון שמגדלת מתמעך. שאלו את רבי הלכה כדברי מי, אמר להם הלכה כדברי כולן להחמיר. ר' יוחנן וסביא דאמרי הלכה כדברי כולן להחמיר. משל משלו חכמים באשה, פגה בוחל וצמל. פגה עודה תינוקת, בוחל אלו ימי הנעורים, בזה ובזה אביה זכאי במציאתה

דכולהו. וזנמי' אמר רב חסדא אמר רב עוקבא הלכה כדברי כולן להחמיר. ועיין חוס' שם ד"כ הלכה וזנמי' דף מ"ז שם ד"כ הלכה: חייבת בכל המלות. משנה שם ע"א תינוקת שהביאה שתי שערות או חולצת או מתיבמת וחייבת בכל מלות הכאמורות בחורה וכן תינוק שהביא שתי שערות חייב בכל מלות הכאמורות בחורה: צריך שיכא בעיקרן גומות. דל"כ שומא בעלמא הוא: אע"פ שאין שערות. דגומות סימן: ואפילו שתי שערות בגומא אחת. זנמי' אמר רב אשי אמר לי מר זוערא קשה זה ר' חנינא מסורא לא לישחמיע תנא ולאשמעינן גומות, אי אשמעינן גומות ה"א עד שיכא שתי שערות בשתי גומות קמ"ל דאפי' שתי שערות בגומא אחת: חוששין שמא נשרו. ואם הגיעה לכלל שנותיה וצדקה ולא אשכחו לה ממאנת: קידושין לאחר זמן. דנחקדשה בקידושין דאורייתא ודאי: ואיבעיל לאחר זמן. דכוכה ליה חששא דאיסור דאורייתא דאין אדם עושה בעילתו ב"ז. ועיין שאלתות סו"ס קע"ז ובעיטור אות גע מיאון: קפון בעלמא הוא. ואין קדושו קידושין ופטור מן המלות וכל דיני הכחובין למעלה:

דקדימי ואייתי. תניא נמי הכי זן ע' שנים ויום אחד שהביא צ' שערות, שומא ר' יוסי בר' יהודה אומר סימן אמר רבא הילכתא תוך זמן כלפני זמן (דף מ"ז ע"א) וז"ש רבינו ולא מיבעיא לפני זמן, וזנמי' גרם רבא ורבינו גרם רבה: ואיזה סימנה. לא פי' רבינו אמי קאי ורש"י פי' אלמל, ור"ח בחוס' פי' אבוחל קאי ורבינו סחם הדברים, ומיכו כשסיים מאי עוקץ אמר שמואל עוקלו של דד משמע לכאורה דקאי אבוגרת וכפרש"י וז"ע: קמא. שגדלו דדיה עד שפול מעט על החזה ויראה כקמט: משימו. גדולין יוחר: הפיפומת. ראש הדד כמו ניטלה פיטמחו: עוקץ. חודו של דד שהתינוק יונק: משיתקשקשו. כמו מקשקשת לפניו כזוג, כלומר גדולים הרבה: משתקיף העטרה. שגדל העוקץ ועז ומוקף העטרה והיינו שיטורא דא"ר יוסי נמי במתני' שיכא נותן ידו על העוקץ ושוקע ושוהא לחזור: הכף. מלמעלה על בית הרחם כמין חפוח גבוה: הלכה כדברי כולן להחמיר. להחמיר. איזה מהן שהביא שוב אין אביה מיפר נדריה דמחזקינן לה בצוגרת, ל"א הלכה כדברי כולן להחמיר, הביאה אחד מן הסימנים כללו ואפי' הקודם שזכרו ולא הביאה את כולן צוגרת ואינה צוגרת ואם קבל אביה זה קידושין וקדשה עלמה לאחר לריכה גע משיכסם או אחד יגרש ואחד כוסם: ר' יוחנן וסביא דאמרי. כך גרסי גם הרי"ף והרא"ש, ועיין מעדני יו"ט דהא חרי חומרי דסחרי אהדדי נינהו ומשני ע"ש: פגה. סמדר כך באשה קרו לה פגה כל זמן שאין לה סימן לא צדדים ולא בשערות: בוחל. כשהפרי גדול קלח כך כאן שהביאה סימן דדין קלח צידוע שהביאה שתי שערות ונערה היא:

ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, צמל, כיון שבגדה שוב אין לאביה בה רשות. פגה, כדכתיב (שה"ש ב' ג') התאנה חנטה פגיה. בוחל אלו ימי הנעורים, כדתנן (מעשרות פ"א מ"ב) התאינים משיבחילו, ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משילבין ראשיהם. איבעית אימא מהכא (זכריה י"א ח') ותקצר נפשי בהם וגם נפשם בחלה בי. צמל, כמאן דאמר יצתה מליאה. (ד' יבמות פו:) האשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך ונשאת ואחר כך בא בעלה, תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה, ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות על זה ועל זה, ואם נטלה מזה ומזה תחזיר והולד ממזר מזה ומזה, ולא זה וזה מטמאין לה ולא זה וזה זכאין במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפר נדריה, היתה בת ישראל נפסלה מן הכהונה בת לוי מן המעשר בת כהן מן התרומה, ואין יורשיו של זה ויורשיו של זה יורשין כתובתה, מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מייבמין, רבי יוסי אומר כתובתה על נכסי בעלה הראשון, רבי אלעזר אומר הראשון זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה, רבי שמעון אומר ביאתה או חליצתה מאחיו של ראשון פוטרת צרתה, ואין הולד ממזר, נשאת שלא ברשות מותרת לחזור לו. מדקתני סיפא נשאת שלא ברשות בית דין אלא בעדים מכלל דרישא ברשות בית דין ובעד אחד, אלמא עד אחד מהימן. ותנן נמי הוחזקו להיות משיאין עד מפי עד מפי אשה ואשה מפי אשה מפי אשה מפי שפחה, אלמא עד אחד מהימן. וצריכה גט מזה ומזה, (שם פח:) בשלמא מראשון תיבעי גט אלא משני אמאי, זנות בעלמא הוא, אמר רב הונא גזירה שמא יאמרו גרש זה ונשא זה ונמצא אשת איש יוצא בלא גט. (ד' שם קכב.) משיאין על פי בת קול. אמר רבה בר שמואל תנינא בית שמאי אומר אין משיאין על פי בת קול, ובית הלל אומרים משיאין על פי בת קול. (ד' שם צד.) מי שהלכה אשתו כריחות ומיחה צ"ד: ע"פ זה קול. שמשו קול לועקת פלוני מח ולא ראו אדם בללמו, ולא ביאר רבינו אס דוקא בשעת הסכנא או בכל זמן, וגם אי דוקא בעיר שאין מקום שדים או גם בשדה ועיין רמב"ם פ"ב מה"ג ופ"ג מה"ג הכ"ג ראו א' עומד מרחוק וכו' ועיין כ"מ שם ובש"ע ח"ע סי' י"ז ס"י:

צמל. נועריקון כמו ילחכ מליאה: ובאו ואמרו לה. עד אחד וכתירוכו צ"ד: תצא מזה ומזה. כשאר אשה איש שזינתה דכך לאו חנוכה היא דמ"ט כימנוכ חכמים משום דאיתחא דייקא לזרר שבדאי מת בעלה ומינסבא וכרי שלא דייקא קנסינן לה: והולד ממזר מזה ומזה. מראשון ממזר דרבנן ומכשני ממזר דאורייתא: משמאין לה. כיון דבעמוד וכו' וכו' קאי ונאסרה עליו שוב אין מעמאין לה: נפסלה מן הכהונה. משום זונה: מן המעשר. קנסא: אחיו של זה ואחיו של זה. אחיו של ראשון מדאורייתא חולץ ורבנן גזור דלא לייבם, ואחיו של שני מדרבנן משום גזירה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה: עד אחד מהימן. עיין נמק"י שהביא כריע"ב"א בשם הרא"ה דאין סכדי ככה"ג מהני כשני עדים ודו"ק: זנות בעלמא הוא. דאין קידושין חופסין בחייבי

משנה הלכות

ובגמ' פריך ודילמא שד הוא ח"ר יכודא אמר רב שראו לו דמות אדם אינכו נמי דמו דחזו ליה בצואה אינכו נמי אית לכו בצואה דחזו בצואה וכו' דאמר ר' חנינא אמר לי יונתן שידא בצואה אית לכו בצואה דצואה ל"ל, ועיין חוס' שם ד"ה דחזו ליה וכו' צירושלמי וכו' ונראה דמכ"ע דייקא צמסנה מעשה באחד וכו' ואמר איש פלוני ממקום פלוני ולא די בפלוני בן פלוני כיון דחיישינן שמא שד הוא ולכן לריך שיאמר איש פלוני איש ולא שד וכיון שאמר איש פלוני כרי מעיד על עלמו שהוא בן אדם ולא שד ואז מהני שאר חנאים ודו"ק ול"ע.

לו) מי שהלכה אשתו וכו'. יבמות (ל"ד ע"א) משנה שם ופרש"י מותרת לחזור לו דקדושי שניה אינן כלום וכרי היא כזנות ואמר בגמ' (לקמן ל"ה) אותה שכיצחה אוסרתה ואין שכיצח אוסרתה.

לד) האשה שהלך בעלה וכו'. יבמות (פ"ז ע"ב) ועיין לעיל הל' יבום וחליצה אות ק"ה שנכפלו הדברים ובמש"כ שם.

לה) משיאין ע"פ זה קול וכו'. יבמות (קכ"ב ע"א) מעידין לאור הנר ולאור הלכנה ומשיאין ע"פ זה קול מעשה באחד שעמד על ראש הכר ואמר איש פלוני בן פלוני ממקום פלוני מח הלכו ולא מלאו שם אדם והשיאו את אשתו שוב מעשה בללמון באחד שאמר אני איש פלוני בן איש פלוני נשכני נחש והרי אני מח והלכו ולא הכירוכו והלכו והשיאו את אשתו. ופרש"י זה קול שמשו לועקת פלוני מח ולא ראו אדם בללמו. ובגמ' שם אמר רבה בר שמואל חנא צ"ש אומרים אין משיאין ע"פ זה קול וכו' משיאין ע"פ זה קול, מאי קמ"ל מחני' הוא הא קמ"ל דאי משחכח סחמא דאין משיאין צ"ש הוא. ועיין עוש"ע ח"ע סי' י"ז ס"י.

למדינת הים ואמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה ואחר כך באתה אשתו, מותרת לחזור לו, (א) ומותר בקרובות שנייה ושנייה מותרת בקרוביו, מתה ראשונה מותר בשנייה. (ב) אמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה, ואחר כך אמרו לו קיימת היתה ומתה, הוולד ראשון ממזר אחרון אינו ממזר, רבי יוסי אומר כל שפוסל על ידי אחרים פוסל על ידי עצמו וכל שאין פוסל על ידי אחרים אינו פוסל על ידי עצמו. אמר רב יהודה אמר שמואל (שם זה): הלכה כרבי יוסי. (שם צו.) אמרו לו מתה אשתך ונשא אחותה מאביה, מתה ונשא אחותה מאמה, מתה ונשא אחותה מאמה, מותר בראשונה ובשלישית ובחמישית דהויא להי נכרית ופוסרות צרותיהן, ואסור בשנייה

מותרת לחזור לו. דקדושי שני' אינן כלום וכרי היא כזנות ואמר בגמ' אוחס שכיבחה אוסרחה ואין שכיבחה אוחסחה אוסרחה: בקרובות שניה. לישא נכה מאיש אחר: כל שפוסל וכו'. בגמ' מאי קאמר ר' יוסי וכו' ר' ילחק אמר לעולם חסיפא (כהל דנסיב אשה גיסו וכהל דנסיב ארוסת גיסו) וכהל דאזלי ארוסתו וגיסו כה

דאזלי אשתו וגיסו, וקאמר ת"ק לא שגא אשתו וגיסו ל"ש ארוסתו וגיסו אשת גיסו אסורה ואשתו שריא וקאמר ליה ר' יוסי אשתו וגיסו דליכא למימר תנאה הוה ליה כנשואין דאינו פוסל ע"י אחר אינו פוסל ע"י עצמו ארוסתו וגיסו דליכא למימר תנאה הוה ליה כקידושין ופוסל ע"י אחרים אף פוסל ע"י עצמו אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי:

משנה הלכות

ובגמ' שם ר' יוסי אומר וכו' מאי קאמר ר' יוסי חילימא דקאמר ת"ק דאזיל אשתו וגיסו למדכ"י אשת גיסו אסורה ואשתו שריא וקא"ל ר' יוסי כי היכי דאשתו שריא אשת גיסו נמי שריא אי הכי כל שאין פוסל ע"י אחרים אין פוסל ע"י עצמו כל שאין פוסל ע"י עצמו אינו פוסל ע"י אחרים מיבעיא ליה, ואלא כי היכי דאשת גיסו אסורה אשתו נמי אסורה התינה כל שפוסל כל שאינו פוסל מאי עבידתיא א"ר אמי ארישא ניסת ע"פ צ"ד תלא ופטורה מן הקרבן וכו' ר' ילחק נפחא אמר לעולם חסיפא כהל דאזלי ארוסתו וגיסו כהל דאזלי אשתו וגיסו וכו' אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי, מתקיף לה רב יוסף ומי אמר שמואל הכי וכהל איתמר יבמה רב אמר הרי היא כאשת איש ושמואל אמר אינה כאשת איש ואמר רב הונא כגון שקידש אחיו את האשה והלך לו למדכ"י ושמע שמת אחיו ונשא את אשתו דרב אמר הרי היא כא"א ואסורה ליבם ושמואל אמר אינה כא"א ושריא ליה ח"ל חזיי וממאי דכי אמר שמואל הלכה כר"י אדר' ילחק נפחא קאמר דלמא אדר' אמי קאמר וכו' ע"ש.

לר"י נפחא היכא דאזיל אשתו וגיסו אי נשאת ע"פ עדים אינו פוסל ע"י אחרים ואינו פוסל ע"י עצמו וצ"ל מדרי' אמי וצ"ל מדרי' ילחק נפחא שמעינן דר"י כר"ש ס"ל וכו' דאם נשאת שלא ברשות מותרת לחזור לו. ועיין ספר הזכות ומלחמות שם.

והרא"ש ז"ל כתב ר' יוסי אומר וכו' איבעיא לכו מאי קאמר ר' יוסי וכו' אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יוסי ואיסתפק לן בגמ' כהל דאמר שמואל הלכה כר"י אליבא דמאן וכיון דלא איתברר כמאן מינייהו פסק לא שרינן לאשת גיסו מספיקא. כתב הראב"ד ז"ל ודוקא כשנישאת לו אשת גיסו ע"פ צ"ד דצבא אסר ר' יוסי לשנויי דרב אמי אצל אס נשאת לו ע"פ עדים אשת גיסו מותרת לגיסו ואשתו מותרת לו דצבא אפי' לר' ילחק נפחא שרי ר' יוסי (ועיין ק"נ שם) ומסתייה גזרינן צבא צ"ע דדמיא לפשיעותא אצל צנשאת צעדים לא גזרינן צבא דהא ודאי שני עדים שמסקרין מילתא דלא שכיחא הוא והשיב עליו הרמב"ן ז"ל וכו' הלכך חיישינן לפירוקא דר"א לאסור אשת גיסו אפי' נשאת צעדים אליבא דהלכתא דלא מפלגינן צין ע"א לשני עדים וכן הלכתא ועיין ש"ג ונמק"י שם ובעושה"ע א"ע סי' ע"ו סכ"ח וצביאור הגר"א שם אות מ"ד, ורבינו קילר צביאור הלכתא ופסק בסתמא הלכה כר' יוסי ולא ציאר ול"ע.

(לז) ומותר בקרובות שניה וכו'. עיין ש"ע א"ע הג"ל סכ"ז וצ"ח וצ"ח וצ"ח סקכ"א וכו'.

(לח) אמרו לו מתה אשתך וכו'. שם (ל"ו ע"א) אמרו לו מתה אשתך ונשא אחותה מאביה וכו'

וכתב הר"י ז"ל ואיסתפקי לן בגמ' כהל דאמר שמואל הלכה כר' יוסי אליבא דמאן אי אליבא דר"א אי אליבא דר' ילחק נפחא וכיון דלא איתברר לן כמאן מינייהו פסק, לא שרינא לאשת גיסו אגיסו מספיקא ע"כ. והצ"ח דקדק אחריו דמאי אהני לן הלכה כר' יוסי מאחר דלא איתברר בגמ' עמיה אי כרב אמי אי כר' ילחק נפחא ואי איתמר הלכה אפוסל או שאינו פוסל וכו' והרב ר"ח כתב בפסק שלו מאתקפתא דרב יוסף ומפירוקא דאביי לא מסיימא מילתא. והלכה כרבי יוסי ומסתבר לי כיון דהלכה כר' יוסי וצ"ל לר"א וצ"ל

הלכות

הלכות מראון

גדולות

כח

וברביעית דהויא להי אחיות ואין ביאת אחת מהן פוסדת צרתה. (ט) (קידושין ט:): מי שיצא הוא ואשתו למדינת הים ובא הוא ואשתו ובניו ואמר אשה שיצאת עמי למדינת הים הרי היא זו ואלו בניה, אין צריך להביא ראיה לא על האשה ולא על הבנים. מתה ואלו בניה, מביא ראיה על הבנים ואין צריך להביא ראיה על האשה. אשה שנשאתי ממדינת הים הרי היא זו ואלו בניה, מביא ראיה על האשה ועל הבנים. [פסק] ואילו איתתא דאתא ממדינת הים ואמרה אשת איש הייתי והשתא גרושה אני נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, מאן אחזקה באיסורא דאמרה אשת איש אני, נפשה, השתא נמי נפשה קא שריא, דאמר רב

מי שילא כו' ובניו. שולדו לו צמדנכ"י: על האשה. שהיא מיוחסת שכבר בדקוק כשנשאה: ולא על הבנים. בגמ' מוקי לה כקטנים וכרוכים אחריה דבחזקה חמון כן ואין לריכין לייחס ע"י עדים: מביא ראייה על הבנים. שהיו בני אוחה אשה: על האשה. שכבר בדקוק אוחה כשנשאה כחן: מביא ראייה על האשה. שהיא

מיוחסת ואינו מביא ראיה על הבנים שכרי כרוכין אחריה: מתה ואלו בניו. שאין כחן הוכחה לא עליה ועל בניו מביא ראיה על האשה שהיא מיוחסת ועל הבנים שמאוחה אשה הם: דאתיא ממדינת הים. איידי דמיירי ממדינת הים נקט ממדינת הים חזל ה"ה בכל אשה שאין חנו מכירין אוחה ובמשנה האשה שאמרה א"ל הייתי וגרושה אני נאמנת: נפשה. כלומר היא

משנה הלכות

אשה צמדנכ"י חין חנו יודעים משפחה ואין לאשה חזקה כשרות הילכך להשיא הבנים לריך להביא ראיה חזל להכילו חרומה האז נאמן כדאיחא צבאשה שנחארמלה, ומחני' מפרשא צכהן שילא נ"י. זיק הבנים צככנים או בישראל מיוחס להחזיק הבנים שיהיו ראויים לסנכדרין וכ"כ ה"ס צפ"כ מא"צ. ומדברי הרא"ש נראה נמי דמיירי ליוחסין שמביא אחר זה כה דאמר ר"ל ל"ש אלא צקדשי בגבול חזל לא ליוחסין ור"י אמר אפילו ליוחסין.

ונמלאו כולן קיימות מותר צראשונה וצשלישית וצחמישית (ופי' רבינו דכויא לכו נכריות) ופוערות לרותיכן ואסור צשנייה וצרבועית (גם זה פי' רבינו דכויא לכו אחיות ואין ביאת אחת מהן פוערת לרחה.) ועיין רש"י מותר וצחמישית שאין קרובות זו לזו ואע"ג שצשלישית אוחה השנייה היא שריא דקדושי שנייה לא חפסו דאוחה אשה היא וכויא לה כאנוסכ ומפוחה. ועיין עוש"ע א"ע סי' ע"ו סכ"ז כ"ח כ"ע ודו"ק בכל זה.

למ מי שילא הוא ואשתו וכו'. משנה קידושין (ע"ע ע"ב) עד להביא ראיה על האשה. אשה שנשאתי ממדינת הים ובמשנה גרם אשה נשאתי צמדינת הים והחילוק בין בני גירסאות דלגירסא רבינו האשה שנשא ממדינת הים האשה ממדינת הים היא ולא נודע כחן מי היא חזל לגירסא הספר אשה נשאתי צמדינת הים אפשר שהאשה ידועה היא לנו והוא נשאה שם חזל אינה ממדינת הים דוקא חלל גם היא הלכה למדינת הים והבן.

ומיהו הר"ן ז"ל פי' נמי כרש"י וכתב וז"ל ולפמ"ש למעלה דאפילו לרבנן (ע"ו ע"ב) דאמרי כל משפחות צחזקה כשרות כן עומדות אפ"ה כהן לריך לצדוק משום חללות אחיה שפיר כהן מחני' וגמ' דילכ חזל לדברי האומר דאפי' כהן אינו לריך לצדוק ל"ע למכ לריך להביא ראיה על האשה ואפשר דנכי דסבירא לכו לרבנן דכל משפחות צחזקה כשרות כן עומדות ה"מ היכה דאיכה חזקה משפחה חזל היכה דליכה חזקה משפחה לא עכ"ל.

ורש"י פי' אינו לריך להביא ראיה לא על האשה, שהיא מיוחסת שכבר בדקוק כשנשאה. ולא על הבנים, כדמוקי בגמ' צקטנים וכרוכים אחריה דבחזקה חמון כן ואין לריכין לייחס ע"י עדים ועיין חוס' ד"ה מביא ראיה. פי' צקוטנ' שהאשה היכה נצדקה כבר צד' אמכות קודם שהוליכה למדכ"י וכו'. וצחוס' ר"י הזקן הקשה לפרש"י שפי' שכבר צדקוהו ולהאי פירושא מחני' ר"מ היא. ולא היא דהא כל המשפחות צחזקה כשרות עומדות כדאמרי רבנן וזאת האשה שנשא כחן ידענו משפחה וצחזקה כשרות עומדות חזל כשנשא

ועיין א"ע סי' צ' ס"ב כל המשפחות צחזקה כשרות ומותר לישא מהן לכחחילה, וכתב הרמ"ה הובא צעור שם דמי שאין משפחתו ידוע לנו לא אמרינן שהוא צחזקה כשרות ולכן יש להחמיר עיין צ"ש וצבאכ"ע אוח ד' הביא צשם צכ"י מי שצא מארץ אחרת כהן איש או אשה או צחור או צחולכ או חלמן או חלמכ לריך לריכ שהוא ישראל ואף שמחנכגים כדת ישראל ומדברים כלשונו ויודעים בכל עיב כיבודים אעפ"כ לריכין לריכ וכן הוא תקנות מדינות ליעא שאין לסדר שום קידושין אפ"כ יש לו לריכ שהוא ישראל ומאיזה משפחה וכ"כ

אסי מ) (כתובות כב.) מנין שהפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה, שנאמר (דברים כ"ב ט"ו) את בתי נתתי לאיש הזה לאיש אסרה הזה התירה. אמר רב אשי הא סברא הוא אי סמכת אדיבורא קמא סמוך נמי אבתרא אי לא סמכת אדיבורא בתרא אקמא נמי לא תסמוך, אלא אמר רב אשי הפה שאסר הוא הפה שהתיר סברא הוא. מא) תניא אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה אין א"א אני נאמנת. אמרי, בשלמא היכא דאמרה אשת איש הייתי גרושה אני נאמנת, דקא תליא נפשה במילתא דשכיחא דכולהי נשי מינסבן לגברי ומיגרשן, אלא אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה אין אשת איש אני אמאי נאמנת, כל כמינה, אמר רבה בר רב הונא כגון שנתנה אמתלא לדבריה, תניא נמי הכי אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה אין אשת איש אני אין נאמנת, ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת, ומעשה באשה אחת שהיתה גדולה בנוי ואמרי לה גדולה בניונה שתבעוה קודם אינו אמת מסיבכ שכי' לי לא לומר האמת: בנייה. בגמ' ליחא כל ואמרי לכ ובריב"ש סי' תל"ח העתיק ואל"ל בניונה

משנה הלכות

סי' קנ"ז וכ"כ כ"ה צ"ש כ"ר משה הכהן ז"ל ובשם קלח מפרשים דדוקא כשאמרה כך חוץ כדי דבור אצל לאחר כדי דבור לריכה אמחלא לדבריה, ועיין ש"ע שם ס"ו.

ועיין צ"ש שאף לדעת קמייחא דוקא כשאמרה א"א הייתי לשון עבר אצל באמרה א"א אני לכ"ע אינה נאמנת לאחר כ"ד לומר גרושה אני דהא מכחשח דבריה ותכ"ד נאמנת אפילו להכחיש דבריה ונסחפק היכא דאמרה א"א אני ולא אמרה חכ"ד וגרושה אני והיא יודעת שהיא גרושה אי מותרת לילך למקום שאין מכירין אותה ותאמר א"א הייתי וגרושה אני או דאמרינן שויה נפשה חד"א וע' פח"ש. ומלשון רבינו שכ' מאן אחזקה באיסורא דאמרה אשת איש אני נפשה וכו' משמע דאפילו אמרה א"א אני וחזרה ואמרה השחח גרושה אני נאמנת, גם מלשון שכ' בסמוך בשלמא היכי דאמרה א"א הייתי גרושה אני נאמנת דקא תליא נפשה במילתא דשכיחא דכולהי נשי מינסבן לגברי ומיגרשן אלא אמרה א"א אני וחזרה ואמרה אין אשת איש אני אמאי נאמנת כל כמינה ומצוה דאמרה א"א אני דומיא דאמרה גרושה אני דאל"כ מאי בשלמא הוא והא חרי מילי נינהו כאן אמרה א"א הייתי וכאן אמרה א"א אני עכשיו וע"כ דלא מחלק בהכי דכיון דחלחא בגירושין דשכיח אמרינן ודאי נאגרשה.

מא) תניא אמרה א"א אני וחזרה ואמרה אין א"א אני. בגמ' ח"ר האשה שאמרה א"א אני וחזרה ואמרה פנויה אני נאמנת והא שויה לנפשה חד"א אמר רבא בר רב הונא כגון שנחנה אמחלא לדבריה וכנראה דרבינו הי' גרם כל לשון הזה בגמ' דלא כגירסא

המהרי"ט צחש' ח"א סי' קמ"ט ועיין שו"ת משגי"ח ח"ו סי' רי"ח י"ג י"ד צאריכות מזה וצפרט צומנים האלו שבאים כמה ממדינות שכמעט ח"ו נחערצו מחמת אריכות וקושי הגלות כמדינת צר"מ ואר"כ"צ ודאי שצריך לדקדק הרבה וכולי האי וחולי.

מ) מנין שהפה שאסר וכו'. כחצות (כ"צ ע"א) צמסנה האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שכחיר, ואם יש עדים שכיחה א"א והיא אומרת גרושה אני אינה נאמנת. ובגמ' אמר רב אסי מנין להפה שאסר הוא הפה שכחיר מן החורה שנאמר (דברים כ"ב) אשת נחתי לאיש הזה לאשה לאיש אסרה הזה הכחיר ופריך ל"ל קרא סברא היא הוא אסרה והוא שרי לה אלא כי חילטריך קרא לכדבז הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור אשתו מן החורה שנאמר אשת נחתי לאיש הזה ורבינו גרם כאן אמר רב אשי הא סברא הוא ואלא אמר רב אשי הפה שאסר הפה שכחיר סברא הוא.

ומדברי רבינו נראה דנאמנת אפילו בלי אמחלא כלל וגם נאמנת אפילו לאחר זמן דהכי משמע לשון מאן אחזקה באיסורא דאמרה א"א אני נפשה השחח נמי נפשה קא שריא ומשמע דכבר בוחזקה כא"א מ"מ אמרינן היא אסרה והיא שריא וכן נמי מלשון דאמר רב אשי אי סמכת אדיבורא קמא סמוך נמי אבתרא אי לא סמכת אדיבורא בתרא אקמא נמי לא תסמוך וברי דיש כאן ליטנא קמא וליטנא בתרא ולא בתוך כדי דבור דבתוך כדי דבור אין כאן אלא ליטנא חדא דדיבורא קמא כמאן דליחא דמי וזה דלא כרבינו יונה הובא בעור א"ע

לינשא ואמרה להם מקודשת אני, לימים עמדה ונשאת, אמרו לה מה ראית, אמרה להם בתחילה כשבאו עלי בני אדם שהן מהוגנין עמדתי ונשאתי. מב) וזו הלכה אני, עכשיו שבאו עלי בני אדם שהן מהוגנין עמדתי ונשאתי. מב) וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים באושא ואמרו אף בזו אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת. מג) (כתובות עב.) ואלו יוצאות שלא בכתובה, העוברת על דת משה ויהודית, ואיזו היא דת משה, מאכילתו שאין מעושר ומשמשותו נדה ולא קוצה לה חלה ונודרת ולא מקיימת, ואיזו היא דת יהודית יוצאה וראשה פרוע וטוה בשוק ומדברת עם כל אדם, אבא שאול אומר אף המקללת יולדיו [בפניו], רבי טרפון אומר אף הקולנית, (שם עב:) מאי קולנית, אמר רב יהודה אמר שמואל

ולפי' המעשה היחיד באשה שמקום שנחה הי' בעיר נינוה: שר הצירי. כך כינויו (רש"י דף פ"ח): אף בזו. בגמ' יש עוד בעיה מיני' שמואל מרב וכו' ח"ל אף בזו, ואולי יש לומר דאמר אף בזו גם על מעשה דנינוה, מפני שמחילה אמרה ח"ל אני וכלכה וקידשה עלמה בלי להגיד קודם האמתלא וקמ"ל דאף בזו שנחה האמתלא

לאחר המעשה נאמנת: דת יהודית. שנהגו בנות ישראל ואע"ג דלא כתיבא: מאכילתו שאינו מעושר. דאמרה לי' פלוני כהן חיקן לי את הכרי ואשחכתי שקרא: ומשמשותו נדה. שאמרה פלוני חכם עיכר לי את הדם ומלאה שיקרא או שכוחזקה נדה בשכנותיה ולא נתנה אמתלא וכן בחלה: ונודרת כו'. דבעון נדרים בניס מחיס: וטוה בשוק. ומראה זרועותיה לבני אדם, או עוה ורד נגד פניה: ומדברת עם כל אדם. אמר רב יהודה אמר שמואל במשחקת עם בחורים: יולדיו בפניו. אותם שילדו

משנה הלכות

לכחמיר מדת חסידות הוא לו ולא חימא חסידות של שעות הוא אבל לכלכה מודי דקיי"ל כרב ע"ש מה שלא ברור ליה ועיין עוש"ע יו"ד סי' קפ"ה ס"ג.

מג) ואלו יולאות שלא בכחוכב. משנה כתובות (ע"ב ע"א) ובגמ' מאכילתו שאינו מעושר היכי דמי אי דידע נפרוש אי דלא ידע מנא ידע ל"ל דאמרה ליה פלוני כהן חיקן לי את הכרי ואזל שילייה ואשחכתי שיקרא. ושמשותו נדה היכי דמי אי דידע צב נפרוש אי דלא ידע נסמוך עילוב דא"ר חייננא צר ככנא אמר שמואל מנין לנדב שסופרת לעלמה שנאמר (ויקרא ע"ו) וספרה לה שבעה ימים לה לעלמה ל"ל דאמרה ליה פלוני חכם עיכר לי את הדם ואזל שילייה ואשחכתי שקרא ואיצעית חימא כדרב יהודה דאמר רב יהודה הוחזקה נדה בשכנותיה צעלה לוקה עליה משום נדה ע"כ. ולא קולא לה חלה, היכי דמי אי דידע נפרוש אי דלא ידע מנא ידע ל"ל דאמרה ליה פלוני גבל חיקן לי את העיסה ואזיל שילייה ואשחכתי שקרא. ונודרת ואינה מקיימת, דאמר מר בעון נדרים בניס מחיס שנאמר (קהלת ה') אל חתן את פיך לחטא את צערך וגו' ואיזו כן מעשה ידיו של אדם כוי אומר בניו ובנותיו וכו'. ואיזוכי דת יהודית יולאה וכו', ראשה פרועה דאורייתא היא דכתיב ופרע את ראש האשה (במדבר ה') ותנא דבי ר' ישמעאל אזכרה לבנות ישראל שלא ילאו צפרוע ראש ומשני דאורייתא קלחה שפיר דמי דת יהודית אפילו קלחה נמי אסור. ועוה בשוק. אמר רב יהודה אמר שמואל צמראה זרועותיה לבני אדם, רב חסדא אמר אצימי בעוה ורד כנגד פניה. ומדברת עם כל אדם, אמר רב יהודה אמר שמואל במשחקת עם

הספר וגם רבינו גרם רבב ובגמ' רבא. גם צבא צרייחא חניח נמי הכי יש שינוי לשון מלשון הספר, ומעשה באשה שהיחה גדולה בניו ואמרי לה גדולה בנינוה ובגמ' יתח לשון זה ואמרי לה גדולה בנינוה ולשון רבינו שחצוה לינשא ולשון הגמ' וקפלו עליה צנ"א לקדשה ואמרה להם מקודשת אני לימים עמדה וקידשה את עלמה אמרו לה חכמים מה ראיית לעשות כן וכו' עמדתי וקדשתי את עלמי, וזו הלכה העלה רב אחא שר הצירי לפני חכמים באושא ואמרו אף נתנה אמתלא לדבריה נאמנת.

מב) וזו הלכה העלה רב אחא שר הצירי. דע דמלשון רבינו שסיים וזו הלכה וכו' ואמרו אף בזו אף אם נתנה אמתלא לדבריה נראה דלא גרסי בגמ' כאן הא צעא דבעא מיני' שמואל מרב אמרה עמאה אני וחזרה ואמרה עכורה אני מהו ח"ל אף בזו אף נתנה אמתלא לדבריה נאמנת חנא מינייה ארבעים זמנין ואפ"ה לא עבד שמואל עובדא צנפשיה ע"כ ונראה דעל זה קא אמר אף בזו אף נתנה אמתלא לדבריה ופי' הר"ן אף בזו דאע"ג דבידה לתקן סמכינן אמתלא ולא אמרינן הא מיא צנכרא זילי עבילי ואולי דבאמת צבא רבינו פסק דחינה נאמנת דלא עבד שמואל עובדא צנפשיה ומעשה רב ומה"ע דהא מיא צנכרא או מעטעם שכתב צח' חנ"ש דאלו ח"א אני לשעה מועעת תוכל לומר נחגרשתי ואפשר לומר ח"א אני כלומר מעולם לא נאסרה להאי גברא דיכול לחזור ולומר לזה נתקדשתי כדאיחא צחוס' ע"ש ועיין ר"ן דקיי"ל כרב וכך כתבו כל הפוסקים ועיין רי"ף שם ור"ש שהביאו הא דלא עבד שמואל וכחצו הק"נ דלא הביאו זה אלא דמי שרואה

במשמעת קולה על עסקי תשמיש. מד) תנן התם (יבמות כה.) המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר, משום נדר לא יחזיר. שלח ליה רבה בר רב הונא לרבה בר רב נחמן ילמדנו רבינו, כנס מהו שיוציא, א"ל תניתוה הנטען מאשת איש והוציאה מתחת ידו אע"פ שכנס מוציא, שלח ליה מי דמי, התם הוציאה הכא הוציאה, ורבה בר רב נחמן אמר מתניתא נמי הוציאה תני, התם בעל הכא בועל, התם אמור רבנן לא יכנס ואם כנס מוציא, ולא היא, התם אלומי אלמיה לקליה הכא אמרי קים ליה בקליה וליתיה, כי נמי תני הוציאה לא דמי שם רע לנטען, דגבי נטען כיון דהוה חשיד מינה ואזל נסבה אלמיה לקלא ומשום הכי אם כנס יוציא, גבי שם רע אימא לך אם כנס לא יוציא מימר אמרי קים ליה בקלא ובטליה ואם לאו הכי לאו אהדרה. והילכתא המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר לכתחילה ואם כנס לא יוציא, והנטען מאשת איש והוציאה מתחת ונאסרה לו: התם הוציאה. ב"ד שזאו עדי עומאח ואסורה לבעל מכ"ח: הבא הוציאה. מעלמו והאי דלא יחזיר דרבנן הוא: התם בעל. בעל החזירה ואינו דבר מגונה: הבא בעל. כונס ודבר מגונה הוא: התם אמור רבנן. עיין חוס' שם ד"ה ואכתי מי דמי בספרים ישנים לא גרסי ליה אלא גרסי ורבה בר נחמן הוציאה תני ככא בעל וככא בעל הכא אמרו רבנן וכו' ונראה דזו גירסת רבינו: והנטען מא"א והוציאה. כבעל ונשאה כנטען אע"פ שכנס מוציא בע"כ ואסורה לבעל הראשון:

משנה הלכות

רבינו שלח ליה מי דמי) התם הוציאה וככא הוציאה ורבה בר"ג מחניחין נמי הוציאה חנן (וגי' רבינו מחניחין נמי הוציאה חני) ואכתי מי דמי ככא בעל והתם בעל (ורבינו לא גרס ואכתי מי דמי) א"ל שפיר דמי אהדדי ככא אמור רבנן לא יכנס ואם כנס יוציא ה"נ אמרי רבנן לא יחזיר ואם כנס יוציא (ורבינו גרס התם אמור רבנן וכו') כי נמי תני הוציאה וכו' הוא ביאור רבינו ז"ל, והלכתא וכו'. וכ"פ הרי"ף ועיין רא"ש. ובמק"י שם ואסיקנא דלא דמי בעל לנטען דעמא דאסור נטען משום דכשכנסה אז מחזיק בקול שיאמרו אחת היכ הדבר אבל בעל ליתיה להאי עמא דאדרבה כשהחזיר אכחשיה לקלא קמי דאמרינן קים ליה במילתא דליתיה שאין אדם רוקק בכוס ואח"כ שוחכו וכן הלכתא ועיין ספר הזכות.

ובתוס' ד"ה ואכתי כ' ואכתי מי דמי בספרים ישנים לא גרסי ליה אלא גרסי' ורבה בר' נחמן הוציאה חני והכא וכו' ועד ולא היא חד שינויא הוא וכי פירושו ורבה בר ר"ג הוציאה חני וכיון דחני הוציאה וככא בעל וככא בעל הוציאה ולא ב"ד ואפ"ה קחני במחני' ואם כנס יוציא ה"ה דהתם בגיעין (מ"ה ע"ב) נמי אם כנס מוציא ויפה פשע רב"ג ומסיק ולא היא כו' קם ציה בקלא דליתיה ומה שאסור להחזיר אינו משום שסבורים העולם שאסורה לו משום שם רע דכא סברי דקם ציה בקלא דליתיה אלא משום קלקול או משום פריעות כדאמרינן בגיעין וע"ש.

בחורים. אמר רבה בב"ח זימנא חדא כוכ קאזילנא בתריה דרב עוקבא חזיחיה להביח ערביא דכוכ יתבב קא שדיח פילכב ועווה ורד כנגד פניו כיון דחזיחין פסיקחיה לפילכב שדיחיה אמרה לי עלם כב לי פלך אמר צה רב עוקבא מילחא מאי אמר צה רבינא אמר עווה צשוק אמר צה רבנן אמרי מדברת עם כל אדם אמר צה. אבא שאול אומר אף המקללת, אמר רב יהודה אמר שמואל במקללת יולדיו צפני מולידיו וסימנך אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי אמר רבה דאמרה ליה ניכליה אריא לסבא צפני צריה. ר' ערפון אומר אף הקולנית. מאי קולנית אמר רב יהודה אמר שמואל צמשמעת קולה על עסקי תשמיש ורש"י פי' שחשמיש קשה לה ולועקת, וחז' רי"ד פי' במסרבת לו ואינה מתרלת להזקק לו, והרי"ף פי' כגון שחצעה ליה צפה בקול רס.

ודע דככל אלו שמלכה לגרשן אם רצה הבעל לקיימן איבעיא לכו בגמ' סועה (כ"ה ע"א) ולא איפשיעא ולכן מספיקא לא כייפינן ליה להוציא ומיכו כחב הראב"ד ז"ל דמלכה לגרשה ועיין ר"ן וש"ג ודו"ק.

מד) תנן התם המוציא את אשתו וכו'. יבמות (כ"ה ע"א) חנן התם המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר שלח ליה רבה בר הונא (ורבינו גרס בר רב הונא ועיין על הגליון שם) לרבה בר רב נחמן ילמדנו רבינו כנס מהו שיוציא א"ל תניתוה (ורבינו גרס תניתוה) כנטען מא"א וכו' אע"פ שכנס יוציא, א"ל מי דמי (וגי')

ידו אף על פי שכנס מוציא ואסורה לגברא. (מה) (שם כד:) והנטען משפחתו אסורה להנשא לו, והני מילי לכתחילה אבל דיעבד אין מוציאין אותה מידו. (מו) [פסק] והיכא דטעני ליה לגברא מאשת איש ואמרי לה עבדת איסורא מינה ומפיק לה גברא אי נמי מפקינן לה מיניה בי דינא מיניה בסהדי, לא מיבעיא דכי איתיה לגברא בחיי דאסירא ליה לההוא נטען אלא אי נמי מיית גברא דההיא איתתא אסירא ליה לההוא נטען, (מז) ואי מתה היא שרי לההוא נטען למינסב אחתה דכתיב (במדבר ה' י"ג) ושכב איש אתה שכבת זרע ותניא (יבמות צה.) שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה. ואפילו יתבה תותי גברא ועבד גברא איסורה מאחתה, היא לא מיתסרא, מעבדא איהי איסורא מעלמא מיתסרא על גברא, גברא כי עבד איסורא באחתה לא מיתסרא, כתיב (ויקרא י"ח י"ח) ואשה אל אחותה לא תקח בלקיחה הוא דאסירא בשכיבה לא מיתסרא. (מח) תנו רבנן

משפחתו. שלא להחזיק כרינון עליו: אי מוליאין. דמפני רינון ולע"ז בני אדם לא אמרינן ליה הולא ולא דמי לנטען על א"ח דכחם הואיל והוליאח בעלמא מפניו וכלך ונשאה זה מכוער הדבר: ומפיק לה גברא. מעלמו הוליאח כגון שראה שזינחה וכיולא בזה: אי נמי מפקינן לה מיניה. שהב"ד כפו אותו לגרש בע"כ ע"י עדים (מיניה) חדא לכאורה נראה כפול עיין הג"ח: לגברא בחיי.

כלומר שבעלה הראשון שהוליאח חי: אי נמי מיית גברא. ואפילו מת בעלה אסירא ליה דכשם שאסורא לבעל כך אסורה לבעל, אלא דקס"ד דוקא בחיי בעלה אבל כשמת בעלה ליכא כשם שאסורא ומותרת לבעל קמ"ל: ואי מחכ הוא. הזונה ואפילו בעלה הראשון חי מותר באחותה: מעבדא איהי איסורא מעלמא. כל בעלה על אחותה לא מיתסרא אשתו וכ"ש

משנה הלכות

ועיין סוטה כ"ה ע"א לאוסרה לבעל אם ימות זה או יגרשנה ולא שחה. וז"ש רבינו ומפיק לה גברא אי נמי מפקינן לה מיניה בי דינא מיניה בסהדי וכו' אסירא ליה להכוח נטען. ודע דאם שחה ונקחה אז מותרת לבעלה וגם אם גירשה אח"כ או מת מותרת להנשוא ממנה כיון דנקחה והלך ליה הכשר וזה שדייק רש"י בלשונו העבור ולא שחה כל שחה מותר אח"כ אם נשארה בחיים שהרי נחזרר האמת.

והנמק"י כתב דזירושלמי (יבמות פ"ג כ"ה) דכל היכא דאמרינן כנס לא יוליא היינו בשכנס ממש אבל לא בקדש בלבד ומינה דכי אמרינן כנס יוליא היינו אע"פ שהכניס לחופה והיכא דהחזירה בעל וחזר וגירשה אמרו זירושלמי שמוחר להחזירה שאם לא כן אהכ מוליא לע"ז על צניה שהיו לה אחר שהחזירה ושמעין מינה דכי ליכא צנים לא יחזיר וכ"כ הריעב"א ז"ל בשם הרמב"ן ע"ש ועיין עוש"ע א"ע סי' י' פרטי דינים.

(מז) ואי מחכ היא וכו'. יבמות (ל"ב ע"א) אחות אשה דבמזיד מנא לן דלא אסירא דתניא (במדבר כ"ו) אחות אשה שכיבחה אוסרתה ואין שכיבחה אחותה אוסרתה פרש"י ושכב איש אחתה. ועיין א"ע סי' ע"ו סכ"ז בהג"ח וכן כל זנות שמזנה עם הקרובות הנאסרות עליו מחמת אשתו אין אוסרות אשתו עליו ומותר בקרובות שנייה (עורר), ומ"ש רבינו כי עבד איסורא באחותה לא מיתסרא דכתיב ואל אחותה לא תקח בלקיחה היא דאסירא בשכיבה לא מיתסרא כלומר אחותה לא נאסרה עליו הגם שכל עליה בזנות וזנה עמה מ"מ כיון שלא קדשה לא הוי אלא זנות בעלמא ולא נאסרה אלא אם קדשה וכל עליה דכתיב לא תקח אז נאסרה אחותה עליו ואם מחכ אשתו אסורה עליו אחותה אף שאין כאן איסור בחייה מ"מ נאסרה עליו מדין שתי אחיות בלקיחה בחייה אחותה.

(מח) והנטען משפחתו אסורה להנשא לו וכו'. שם (כ"ד ע"ב) משנה בנטען על השפחה ונשחררה או על העבדות כוכבים ונחגיירה הרי זה לא יכנס ואם כנס אין מוליאין מידו, ולדעת קלח מהגאונים היינו דוקא שפחה אדם אחר אבל בנטען על שפחה לא דאמרינן ודאי שחררה ובעל לשם אישות דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות (והאריך בזה בא"ז סי' תרי"ח ע"ש) ומלשון רבינו שכתב בנטען משפחתו ולא כלשון משנה בנטען על השפחה מצוה דלא ס"ל כשיעת הגאונים אלא אפילו בנטען נמי אסורה להנשא לו. עיין א"ע סי' ע"ו סי' ב' הדעות.

(מו) [פסק] והיכא דטעני ליה לגברא מא"ח וכו'. סוטה (כ"ז ע"ב) כשם שהמים בודקין אחתה כך המים בודקין אותו וכו' כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעל שנאמר נעמאה ונעמאה דברי ר"ע א"ר יבושע כך היה דורש זכריה בן הקל"ב רבי אומר שני פעמים האמורים בפרשה נעמאה ונעמאה אחד לבעל ואחד לבעל. ועיין רש"י ר' זכריה בן הקל"ב דורש וי"ו

(מח) ת"ד בנטען וכו'. יבמות (כ"ו ע"א) בנטען מן האשה אסור באמה ובצחה ובאחותה ובסמוך ל"ז ע"א חנן נושאין על האנוסה וכו' תנינא

(יבמות כו.) הנטען לאשה הרי זה לא ישא לא אמה ולא אחותה לא בתה ולא בת בתה ולא בת בנה, הני חמש עריות אסורין על נטען למינסב, (מ"א) אבל אינסובי ההיא איתתא קריבתה לאבוה דההוא דחשיד מינה או לאחיה או לבריה שרי לה לאינסובי, מאי טעמא, כיון דמיתסרא עליהו אמרינן איסורא דנפשיה לא מיכסי איניש. ג) והילכתא אין דבר בערוה פחות משני עדים, ועד שיהו רואים כמכחול בשפופרת. לענין אשת איש לא מפקינן מגברא עד שיהו עדים רואין כמכחול בשפופרת, והאי דאמור רבנן (שם כד:) הנטען לאשת איש ונפיש לעז דידהו בקלא דלא פסיק ואיכא עדים בדבר מכווער, ההוא לענין אפוקה מן נטען. היכא דאפקא גברא בקלא דלא פסיק ובדבר מכווער, אזלת הות לנטען מפקינן לה מן נטען הואיל וכדנפקא מעיקרא נפקא בקלא דלא פסיק ובדבר מכווער, אבל לענין אפוקא מן גברא לא מפקינן לה כי דינא אלא עד דחוו עדים כמכחול

שבה על אשה אחרת, אבל אם זינחה האשה מאחר נאסרה על בעלה: לא ישא לא אמה. ועעמא שמא ישא אח אמה או אח צחה וכו' חזנה זה עמו וצונות קמא לא הוי מיחסר צלמה וקרבותיה דק"ל נושאין על האנוסה ועל המפוחה דלא נאסרו קרובות אשה על האיש אלא אי"כ קדשה לראשונה דאישות כתיב צה כי יקח איש אשה ואח אמה אבל משנשא אח אמה ואח צחה עומדת

כנטענה הראשונה עליו צכרה: הני חמש עריות. לכאורה ע"ס דשבע נשים המה וכ"כ רבינו זב"ל עריות וכ"כ ה"ה פ"ב מה' ח"ב ה"א (ועיין בגז"ח ובמשנה"ג): אינסובי ההיא אינחה קריבתה לאבוה וכו' שרי. פי' הוא אסור בקרבותיה אבל האשה מותרת לינשא לקרוביו כגון לאביו של החשוד או לאחיו או לבנו ועיין בגז"ח: משני עדים. דיליף דבר דבר מממון: כמכחול בשפופרת. כלומר מעשה האיסור ממש (ועיין משנה"ג): לא מפקינן מגברא וכו'. הנה חילק רבינו להוליא מצעלה לא מפקינן עד שיראה כמכחול, ולהוליא מן הנטען מוליאין חפ"י על קלא דלא פסק ואיכא עדים בדבר מכווער: היכא דאפקא גברא. פי' ביאר כוונתו היאך ימלא שהנטען נשאה וכלא הצעל אינו חייב להוליא עד שיראה ח"כ הנטען היאך נשאה שחייב להוליא וע"ז מחרץ כגון דאפקא צעלה בקלא דלא פסיק ובדבר מכווער צלח כפיית צ"ד וכלכה ונשאה לנטען מפקינן לה

משנה הלכות

לכא דח"ר וכו' ורמינהו הנטען מן האשה אסור צלמה ובצחה ובאחוחה. והנה בגמ' לא אמרו אלא ג' וכחצ כריעצ"ח ומוצא צנמק"י דדוקא חלו וכ"כ הרי"ז נכ"ג ח"ב ועיין מל"מ פ"ב מאיס"ב ה"א. אמנם דעת רבינו דחמש עריות אסורין עליו וחשצ צח צחה וצח צנה וכמאירי יבמות ל"ז כחצ ובנטען יש אומרינן דוקא צלוחס שהזכרו ר"ל אמה וצחה ואחוחה, וכמו שאמרו בצרייתא צסוגיא זו הנטען מן האשה אסור צלמה ובאחוחה ובצחה והואיל ואין זה אלא גזירה צעלמא אין לך אלא אחוס שמו חכמים ומכל מקום הגאונים החמירו צכל הקרובות שהן שצב ר"ל אמה ואם אמה ואם אביה צחה וצח צחה וצח צנה ואחוחה וכן כחצוה גדולי המחברים ומקום שהזכיר המאירי הגאונים כוונתו על רבינו אלא שרבינו לא כחצ רק חמש עריות ול"ע ועיין חינוך מל"ה ר"ה.

קמ"ל. ופרש"י נשי לא אסורן. שכיבת זנות הקרובה לא אסרה אח אשתו גמורה עליו הילכך לא קפדה אשתו ושחקו וחיישינן אבל גברי דאסרי שכיבתן אהדדי דאשה המזנה אסורה לצעלה קפיד צעל ורחיק האי מיניה. ח"ה דצברי לא חיישינן לזנות שיזנה קרובו עם אשתו לאביו של מחיר נמי חשחרי ואמאי חני לצניהן ולאחיהן ולא חני נמי לאציהן. ומשני לא מיבעיא לאביו דמחיר דמותרת ולא חיישינן שמא יזנה מחיר זה עמה. דציז מיניה. צוש הוא מאביו ואימתו עליו ע"כ. וז"ש רבינו כיון דמיתסרא עליהו אמרינן איסורא דנפשיה לא מיכסי איניש והוא כתי' דחי נמי צגמ', ולא הביא ח"י קמא וברי"ף הביא חתי אוקימתו, ועיין נמק"י שם וגם המאירי הביא צ' אוקימתו והנמק"י הביא עוד שם דצחוספתא חניא צכל חלו אס כנס לא יוליא כיון שאין כאן חשש איסור שצגופן אלא שמא חזנה ע"ש.

מ"א) אבל אינסובי ההיא אינחה וכו'. שם (כ"ז ע"ב) וכולן מותרות לצניהם או לאחיהם, ובגמ' מ"ש מהא דחנן הנטען מן האשה אסור צלמה ובצחה ובאחוחה, ומשני נשי לגבי נשי שכיחת דאזלן גברי לגבי גברי לא שכיחת אי נמי נשי דלא אסורן שכיבתן אהדדי לא קפדי אהדדי גברי דאסורן שכיבתן אהדדי קפדי אהדדי, אי הכי אביו נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא אביו דציז מיניה אבל צנו דלא אביו מיניה אימא לא

ג) והלכתא וכו' ועד שיהיו רואים. שם (כ"ד ע"ב) הנטען מא"ח והוליאובה מחתה ידו וכו' אמר רב ובעדים, אמר רב ששה חמינה כי ניים ושכיב רב אמר להאי שמעחחא דחניא הנטען על ח"א והוליאובה על ידו ונחגרשה מחתה ידי אחר אס כנס לא יוליא ח"ד אי דאיכא עדים כי אחא אחר ואפסקיה לקלא מאי הוב אלא לאו דליכא עדים ועעמא דאחא אחר ואפסקיה לקלא הא לאו הכי מפקינן אמר לך רב

והשאלות דרב אחאי צפ' בלק סי' קל"ד אי איכא דבר
מכוער וקלא דלא פסק מפיקין לה בין מצעל בין מצועל
דחניא רוכל היוולא ועיין רא"ש שם באריכות ובק"י.

איברא דנלפענ"ד לישב דברי רבינו הבה"ג ז"ל
ולשיעתיא חזיל דהנה בשלהי יצמות (קכ"ב ע"ב
ותוספתא פי"ד) חניא אין בודקין עדי נשים בדרישה
וחקירה דברי ר"ע רבי ערפון אומר בודקין וקמיפלגי
בדר' חנינא דא"ר חנינא דב"ר אהרן דיני ממונות ואחד
דיני נפשות בדרישה וחקירה שנאמר (ויקרא כ"ג ד')
משפט אחד יהיה לכם ומה עמס אמרו דיני ממונות אין
לריכין דרו"ח שלא חנעול דלא בפני לוין ובמאי קמיפלגי
מר סבר כיון דאיכא כתובה למשקל כדיני ממונות דמי
ומר סבר כיון דשרינן א"א לעלמא כדיני נפשות דמי
ע"כ. והגר"א שם גרס אין בודקין וכו' ר"ע ור' ערפון
אומרים בודקין נמלא הוא מחלוקת ר"ע ור"ע וחכמים
והנה גירסת רבינו נמי בגירסת הגר"א ז"ל עיין לעיל
(נ"ע ע"ב) אין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה ר'
ערפון ור"ע אומרים בודקין עידי נשים בדו"ח במאי
קמיפלגי וכו' ומ"ס כיון דשרינן א"א לעלמא כדיני
נפשות דמיא ובעינן דרישה וחקירה וכנראה דפסק כר"ע
ור"ע ע"ש. ובש"ע א"ע סי' י"ז סכ"א אין בודקין עדי
נשים בדרישה וחקירה ואפילו אם הוכחשו מדיקה
כשרים, ואסור לדרוש ולחקור הרבה (תשו' הרמב"ם
והר"ן בתש' סי' מ"ז ועיין ב"ח.) ול"ע דנראה דרבינו
פסק דבעי דרו"ח כר"ע ור"ע.

והנה שלבי פ"ק דמכות (ז' ע"א) סנהדרין בהורגת אחד
בשבע נקראת חובלנית ראב"ע אומר אחד לשבעים
שנה ר' ערפון ור' עקיבא אומרים אלו היינו בסנהדרין
לא נהרג אדם מעולם רשב"ג אומר אף הם מרבין שופכי
דמים בישראל ובגמ' שם ר"ע ור"ע וכו' היכי הוה עבדי
ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו וכו' בצועל את
הערוה היכי הוה עבדי אביי ורבא דאמרי תרוייהו
ראיחס כמכחול בשפופרת ורבנן היכי דייני כשמואל
וכו' ובר"ח שם וליח הלכתא כר"ע ור"ע דהוה אמרינן
ראיחס עריפה הרג וכו' ומיהא רבינו נראה דפסק כר"ע
ור"ע ולא מעמא דהחס אלא כיון דר"ע ור"ע ס"ל
דעידי נשים בעינן דרו"ח משום דשרינן א"א לעלמא
כדיני נפשות דמי וכיון דפסק כר"ע ור"ע לענין דרו"ח
ע"כ דלשיעתייהו אזלי ר"ע ור"ע דבעינן דרו"ח עד
דיראה כמכחול בשפופרת וא"כ כיון דפסק דבעי דרו"ח
בעדי נשים כותייהו גם בזה ס"ל כותייהו דבעי דרו"ח
על כל העדויות ונמלא דרבינו פסק כן לשיעתי' ודו"ק.

שוב ראייתי לרבינו הגדול הא"ז סי' תרע"ו כתב והיכי
דמי עדי עומא כדאמרינן פ"ב דמכות (דף ז')

ה"כ דאע"ג דלא אחא אחר ואפסקיה לקלא אי איכא
עדים מפיקין אי ליכא עדים לא מפיקין והכי קאמר
דאע"ג דאחא אחר ואפסקיה לקלא לכחלכה לא יכנוס.
מיחיבי דר"ח כשאין לה בניס אצל יש לה בניס לא חלא
ואם צאו עדי עומא אפילו יש לה כמה בניס חלא רב
מוקי לה למחניחין ביש לה בניס ויש לה עדים. ומוקי לה
מחני' הכי משום דחני במחני' הוליאורה וכל הוליאורה
בבית דין ובית דין בעדים הוא דמפקי. ואי בעית אימא
הכי מחניחא רבי היא ושקו"ע ומסיק הלכתא כותיה
דרב והלכתא כותיה דרבי ולא קשיא הלכתא אהלכתא
הא בקלא דלא פסיק וליכא עדים כרבי קלא דפסיק
ואיכא עדים כרב ע"ש.

ונחלקו רבוחינו הראשונים צפי' הא שמעתיא דעה
רבינו דהא דמפקינן בקלא דפסיק או דלא פסיק
וכיוולא זו האי שקלא ועריא הוא דוקא לגבי שאם גירשה
בצעל משום קלא זה והלך הנעטן וכנסה מוליאין אותה
מחח ידו ואוחיבנא עליה דרב מהא דחניא דר"ח
בשאין לה בניס ומשני רב מוקי לה למחני' ביש לה בניס
ולהכי אין מוליאין אלא בעדים ואב"א דרב מוקי
למחניחין אפילו באין לה בניס ואפ"ה לא מפיקין אלא
בעדי עומא והך ברייתא דקחני באין לה בניס מפיקין
בלא עדי עומא ר' היא דחניא רוכל היוולא ואשה
חוגרת בסינר אמר רבי הוואיל ומכוער הדבר חלא וכו'.
וקשה לר"ח דהא אמרינן בכחובות (ע' ע"ב) דאין האשה
נאסרת על בעלה אלא ע"י קינוי וסתירה אצל בלא
קינוי אפילו נסתרה בעדים שריא והכא פסיק הלכתא
כר' בקלא דלא פסיק לאוסרה על בעלה. ועוד הא
אמרינן (בפ' האשה רבה דף ל"ב) דלקלא לבתר נישואין
לא חיישינן לכן פר"ח חלא מן הרוכל אם גירשה בעל
ונשאה הרוכל הוואיל ומכוער הדבר חלא דלדידיה הווא
קלא דקמיה נישואין ולקלא דקמא נישואין חיישינן אצל
מצעל לא מפיקין אלא בעדים והביאו הרא"ש וכחז וכן
פר"ח ז"ל וכן בעל הלכות (שהוא רבינו) דחלא מרוכל
אצל מצעל לא מפיקין אלא בעדים.

ועוד כתב בעל הלכות דאין מוליאין מהצעל עד שיראו
העדים כמכחול בשפופרת (פי' והא דאמרינן
בשמעתינן וב"ד בעדים הוא דמפקי מצעל ראשון היינו
שהעידו שראו כמכחול בשפופרת עיין ק"י ודברי רבינו
כאן). והא ליחא דהא אפי' לענין חיוב מיתה סגי אם
ראוהו העדים כדרך המנאפים כדאיחא צפ' השוכר את
הפועלים (דף ל"א) ואמרינן נמי בספ"ק דמכות (ז'
ע"א) ורבנן היכי דייני כשמואל דאמר ובמנאפים עד
שיראו כדרך מנאפים בכלאים עד שיכניס כמכחול
בשפופרת וכיון דדיני נפשות דכתיב והלילו העדה סגי
בכ"י כ"ש לאוסרה על בעלה. וכן פסק ר"ח מראיה זו.

בשפופרת. נא והיכי דמי קלא דלא פסיק, אמר אביי (שם כה.) אמרה לי אם דומימתא יומא ופלגיה, והני מילי היכא דליכא אויבים דמפקינן קלא אבל איכא אויבים לא חיישינן. והיכי דמי דבר מכווער, כדתניא רוכל יוצא ואשה חוגרת בסינר, אמר רבי הואיל ומכווער הדבר תצא. מנעלים הפוכים תחת המטה, אמר רבי הואיל ומכווער הדבר תצא, מנעלין, ניחזי דמאן נינהו, אלא אימא מקום מנעלין הפוכין תחת המטה, אמר רבי הואיל ומכווער הדבר תצא. נב) והילכתא כרב דאמר (קידושין פא.) מלקין על היחוד ואין אוסרין על היחוד. אמר רב אשי שהיו נשים חוגרות ללניעות: מנעלין הפוכין. ניכר מקום הפיכתן בעפר שחתח המטה: והילכתא כרב. והוא דליכא עדים: מלקין. מרדות: ואין אוסרין. א"א על בעל מוחמ ייחוד:

מינייה: דומימתא. חשודי כעיר ל"א דומי דלא ידעי וודאי חלל אומרים דדמי: רובל. מוכר בשמים לנשים להחקשט זכין יולא מן הביח ומלא זכ אה אשחו שהיא חוגרת בסינר מכווער הדבר שלא החירחו מעליה חלל לזנות: סינר. כעין מכנסים:

משנה הלכות

זמנאפס עד שיראו כמנהג מנאפס ונ"ל דהכי הלכתא וכן מקובלני וכן פסק בס' המקלוטות דרבי חננאל פ"ב דיבמות, וכן פסק ר"ח אע"פ שפסקו בה"ג דלא מפיקין מצעלה עד דחזו סבדי כמכחול בשפופרת אין נ"ל דלא קיי"ל כר"ע ור"ע חלל כרצון ספ"ק דמכות ע"ש. הנה שדיק כמ"ש חלל שכתב דלא קיי"ל כר"ע ור"ע שלהי פ"ק דמכות ומיהו רבינו דפסק כווחייהו דדרו"ח זכולה פסק כווחייהו לענין להוליאה מצעלה כיון דשרינן א"א וכו"ל דיני נפשות ודו"ק. ומיהו הא"ז חולק בשם ר"ח וכן נראה דעת הרי"ף ועיין ברשב"א ז"ל. ועיין מרדכי פ"ב דיבמות שכתב חבל מצעל פסקו בה"ג דאין מוליחין אלא"כ ראו כמכחול בשפופרת נראה לר"י דלאו דוקא וע"ש באריכות ובעוש"ע א"ע סי' י"א האריך הרבה עיין ב"י שם בכל השיעוה.

פסחים (פ"ז ע"ב) זכושע הנביא שנשא גומר זח דבליס וילדה לו שלשה זנים ואמר לו הקב"ה לא היה לך ללמוד ממשכ רצך שכיון שדברתי עמו פירש מן האשה והשיב הושע רבש"ע יש לי זנים ממנה ואין אני יכול להוליאה ולא לגרשה והרי היחה זונה מפורסמת ע"ש ואפ"ה לא חסרה עליו ועיין חס' ח"ס א"ח סי' ר"ה וזכרהוה מהר"ן חיות פסחים שם ודו"ק.

נא) והיכי דמי קלא דלא פסיק וכו'. (שם כ"ה ע"א) וקלא דלא פסיק עד כמה אמר חז"י אמרה לי אם דומי דמתא יומא ופלגא וכו' ואם זחתי להאריך זבא מילחא ולהעתיק סוגיות הגמ' והמפרשים זזה לריך חיבור זפני עלמו לכל האריכות. והדברים מזוהרים זשלחן ערוך לרבינו הז"י והרמ"א עיין עוש"ע א"ע סי' י"א סי"א וכו' ורבינו הז"י סי' י"א דף כ"א ע"ב כתב וז"ל וזקלא דלא פסיק פסקו בה"ג ור"ח דלא מפיקין מצעל דלקלא דלזחר נישואין לא חיישינן וזשאלחות דרז אחתי פסק דזקלא דלא פסק מפיקין מצעל ור"י הכריע בה"ג וכן פוסקין עכ"ל והרא"ש זתשובה כתב דסוגייה דעלמין פוסקין בה"ג ור"י ע"ש ועיין מרדכי הנ"ל באריכות גדולה ומש"ס ירושלמי ע"ש ודו"ק.

נב) והלכתא כרב דאמר מלקין על היחוד וכו'. קידושין (פ"א ע"א) אמר רב מלקין על ייחוד ואין אוסרין על הייחוד, אמר רב. אשי לא אמרן חלל בייחוד פנויה חבל בייחוד דא"א לא, שלא חסא מוליח לעז על זניה, ורבינו גרס אמר רב אשי מסחזרח מילחיה דרב. מר זוערא מלקי ומכריז א"ל רב נחמן מפרהעיא לרב אשי מר נמי לילקי ולכריז א"ל איכא זשמע זבא ולא שמע זבא.

ורש"י פי' מר זוערא מלקי ומכריז על יחוד א"א ומכריז עלה שלא זינחה חלל נחיתדה, והרמב"ם

עוד אמרתי זעמס רבינו דס"ל לחלק זין הא דשמואל וידון וס"ל דהגס לענין עונשין קיי"ל דסגי זרוחין דרך המנאפס חבל הוא דוקא לענין עונשין דילה שעשה איסור עכ"פ דקיי"ל דהולכין זחר רוצח זדיני נפשות ולכן כל שראו דדרך המנאפס עונשין אוחס חבל להוליאה מצעלה שהוא לענוש אח זעלה ואח זניה והוא לא עשה זום איסור ונמלא שע"י שסומכין על דרך המנאפס שאינו ודאי גומר חלל רוב עי"ז מוליחין אוחה מצעלה ומענישין אח זעלה וזניה שהרי עכשיו הוא חסור לדור עמה בה"ג אין עונשין אח זעלה חלל כשראה כמכחול בשפופרת שהוא ודאי חסורה עליו ולא מרוב והרי ראינו שלגבי הנעטן נמי אמרו דמוליחין אוחה חפילו זעדי כיפור או קלא דלא פסק ואפ"ה להוליח מחתח זעלה אין מוליחין דלגבי זעלה העונש על הזעל ואין מענישין אוחו ומוליחין רק זודאי ועכ"פ לדידהו זדאיכא עדים ולדעת רבינו זרחיה כמכחול בשפופרת דאז הו"ל ראי' ודאית להוליח אוחה מצעלה ודו"ק, כי לכאורה היא סברה ישרה ויש להאריך זזה חלל שאין בה"ג להאריך. וזה כבר אשר דקדקתי מגמ'

מסתברא מילתיה דרב בפנויה, אבל באשת איש לא, דאם כן מוציא לעז על בניה. (ג) אמר רב מלקין על לא טובה השמועה, מר זוטרא מחית ליה אפטרעא על כתפיה ומקרי ליה אל בני. (גה) אמר רבה בעלה בעיר אין בו משום ייחוד. (גה) (סוטה יח:) המגרש את אשתו והלכה וזנתה מותרת לחזור לבעלה, מאי טעמא (דברים כ"ד ב') והיתה לאיש אחר אמר רחמנא והא לא הואי הויה, ואי משום זנות,

מוציא לעז על בניה. שיאמרו זינכה וליכא למיקטלה צו"ז ולכן הלקוח: לא טובה השמועה. מי שילא עליו קול שהוא עובר עבירות מלקין אותו דלא טובה השמועה לאו הוה דכתיב צני עלי אל

צני לאו יש כאן על לא טובה השמועה: בע"ה צעיר. דאימח צעלה עליה, ודוקא צניחא אצל צניחא אחר י"ש: וזנתה. צנכמ"ר פ"ק דיבמות הביא צנ"ח שפי' צנ"ח הגאון דה"ג הבא על הגרושה אפי' זנאי וכו' ע"ש ואחי שפיר וזינחה:

משנה הלכות

צקונע' אין חוששין להלקוח משמע מחוך פירושו הא איסורא מיכא איכא וקשה דא"כ מאי פריך על רב יוסף צסמוך דקאמר שקולי דרגא מחוטי ציבי והאמר רבה בעלה צעיר אין חוששין לה משום יחוד ומאי קושיא נהי דמלקוח ליכא איסורא מיכא איכא ונראה לפרש אין חוששין כלל משום יחוד ואפילו איסורא ליכא. ולזה שינה רבינו אין צו משום יחוד כלומר אין צו שום איסור וכדעת החוס' והצנן. ורבינו לא הביא הא אוקימחא דמחלק בין שושביניהי או איחחא דגיס צה דחוששין כדמשני שם שאני רב ציבי דשושביניהי הואי וגייסא ציה. ועיין רמב"ם פכ"ג מהל"ב הי"ב וצ"ע סי' כ"ב ס"ח-ע וצרי"ו נתיב כ"ג ח"א ואם לבו גם צה אפילו פחה פתוח ובעלה צעיר אסור ועיין ח"מ וצ"ע סי' כ"ב הני"ל ודו"ק.

ז"ל פי' דאפנויה קאי שכתב בפכ"א מה"א ה"ג וז"ל כל המחייחד עם אשה שאסור להתייחד עמה צין ישראלית צין כותית מכין אח שניכין מכת מרדות האיש והאשה, ומכריזין עליהן, חוץ מאשה איש שאע"פ שאסור להתייחד עמה אם נתייחד אין לוקין שלא להוליא לע"ז ומבואר דמכריזין קאי אפנויה אצל באשה איש לא מהני הכרזה כלל, ועיין גליון הש"ס גמ' מר זוערא פי' הרמב"ם דקאי אפנויה. (הגר"א צספרו הל"פ על הרא"ש) וכ"כ בחוס' ר"י הזקן ע"ש.

ומדברי רבינו משמע לכאורה דמר זוערא באשה איש קאי ולכן לא פסק כותיה דאל"כ הי"ל מסתברא מילתיה דרב צפנויה ומכריזין ומשמע דל"ל הכרזה כלל דצפנויה לא לריך הכרזה דליכא הולאח לע"ז וצ"ל לא שייך הכרזה משום הולאח לע"ז שיאמרו ראוה שזינחה לכך הלקוח והאידנא ליכא מיחח צ"ד למיקטלינהו כמ"ש רש"י ומיהו אחתי ל"ע שהרי אם ראוה שזינחה יכופו אותו להוליא וכיון שלא כפוי ידעו שלא זינחה ול"ל דחשש שמה יגרש או ימות וילא לע"ז ועיין ח"מ וצ"ע א"ע סי' כ"ב.

(גה) המגרש את אשתו והלכה וזנתה וכו'. סוטה י"ח ע"ב) הכל שוין שאין מחנה עמה לא על קודם שתתארס ולא על אחר שתתגרש נסתרה לאחד ונעמאלת ואח"כ החזירה לא היה מחנה עמה. ופרש"י ונעמאלת, בגירושיה דאינה נאסרת עליו לחזור לו אלא א"כ נישאל על ידי קידושין דכי כתיב (דברים כ"ד) לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוץ לקחחה אחר קידושין ונישואין כתיב כדכתיב והיחה לאיש אחר ושנאה האיש האחרון ע"כ. ובעו"ש ע"ש סי' י" ס"א המגרש את אשתו ואחר כך זינחה מותרת לחזור לבעלה. וסיים רבינו ואי משום זנות הא לאו צרשוחיה זנאי, כלומר שהרי גרושה היחה והו"ל פנויה שזינחה. וזה שמשיך ומסמיך דין פנוי הבא על הפנויה להא הלכחא.

(ג) אמר רב מלקין על לא טובה השמועה. שנאמר (ש"א צ') אל צני כי לא טובה השמועה קידושין (שס) מר זוערא מותיב לה אפסירה על כחפיה ומקרי ליה אל צני. ופרש"י מי שיולא קול עליו שהוא עובר עבירות מלקין אותו דלא טובה השמועה לאו הוה דכתיב צני עלי אל צני לאו יש כאן על לא טובה השמועה. ומקרי ליה. קורא לפניו אל צני להודיע שעל לאו זה הוא לוקה ע"כ. ועיין רמב"ם פכ"ד מסנהדרין וש"ע א"ע סי' קע"ח ס"כ.

וז"ל המרדכי רפ"ק דיבמות, פסק האלפס דגרושה שזינחה לאחר שתתגרשה מותרת לחזור לבעלה הראשון מ"ע הויה ואישות כתיב צה, כתב רבינו אבי העזרי נראה לי כדבריו מדלא מוקי קרא דאשר הועמאה אלא צסוטה שנסתרה והיינו שזינחה חתח בעלכ עכ"ל, ופלא שלא הביא כן מדברי רבינו שדרכו להביא דברי רבינו בכל מקום.

(גה) אמר רבה בעלה צעיר אין צו משום יחוד. צגמ' (שס) אמר רבה בעלה צעיר אין חוששין משום ייחוד ורבינו כתב אין צו משום ייחוד, ולכאורה נפ"מ יש צלשון חוששין או אין צו ואולי כוונתו למ"ש בחוס' שם ד"ה בעלה צעיר אין חוששין משום יחוד פי'

הא לאו ברשותיה זנאי. נו פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות ולא כנסה, והלכה ונשאת לאחר ומת או גרשה מותרת לינשא לראשון, מאי טעמא, (שם ד') לא יוכל בעלה הראשון וגו' אמר רחמנא, והוא לאו בעל הוא. נו (קידושין סו.) אמר לו עד אחד זינתה אשתו אין נאמן, ואי מהימן ליה כבי תרי ואפקה אפומיה, נגביה כתובתה, דלגבי דינא אין דבר בערוה פחות משני עדים, ולבתר דאפקה אסיר לאהדורה, דשויה עליה חתיכה דאיסורא. נח) האומר אשתי זינתה אסורה עליו. נט) (פסחים קיג:) ומאן דחזי בחבריה איסורא ולא מצי לאפרושיה,

פנוי הבא על הפנויה. ל"ע מאי קמ"ל כיון דלא נשאה מעולם לזה, ועיין הגז"ח וזד"מ ורמ"א ח"ע סי' י' בשם חש' הרא"ש ומכר"ס פדוואה וחולני החידוש בפלגשו המיוחדת לו חתלה (רעז"ה) ול"ע שהרי כתב רבינו ולא כנסה ח"כ לא הוי

מיוחדת לו: ואפקה אפומיה. ואי מהימן ליה בעד אחד כחרי עדים לריך להוליאה, ומיכו לריך לשלם לה הכחוצה דלהפסיד ממון חין דבר שזערוה פחות משנים: האומר אשתי זינתה אסורה עליו. ולריך להוליאה ומיירי שהוא בעלמה ראה ויודע שכן הוא. ובהגהות בן ארי כתב דאפשר כופין אותו להוליאה אם אינו רולה. ולפענ"ד דכפי' דוקא צד"ד וצ"ד אין כופין בלי עדים ולהדיח אמרו בגמ' (יבמות כ"ד ע"ב) כל הוליאיהו צד"ד וצ"ד בעדים הוא דמפקי ע"ש ועיין רמב"ם פכ"ד מהל' אישות ה"ז-י"ח האומר אשתי זינתה וע"ה שוין הן ואין צ"ד כופין והכ"נ לרבינו: בחבריה איסורא. נקע חזריה אחיך במלות

משנה הלכות

נו) פנוי הבא על הפנויה וכו'. הם דברי רבינו וראויים הם למי שאמרם וזד"מ ח"ע סי' י' הביא חשו' מכר"ס פדוואה סי' י"ע אם זנתה עם הראשון או היכה פלגשו ונשאת לאיש אחר וגירסה מותרת לחזור לראשון וכן הוא בשם הרא"ש והוא בעור סי' י"ג שאלה לא"ה הרא"ש ז"ל הבא על נערה ונתעברה ממנו וכו' שניהם שממנו נתעברה וכו' ע"ש ועיין רמ"א ח"ע סי' י' ס"א וכן אם זינתה עם הראשון ונתקדשה לשני וגירסה מותרת לחזור לראשון אפי' היכה מיוחדת לו חתלה (חש' הרא"ש כלל נ"ד ומכר"ס פאדוואה סי' י"ט) ופלא שלא הביאו גם כזה דברי רבינו ז"ל.

ומכרי"ק ש' ק"י צשי"א ורמ"א ח"ע סי' קע"ח ס"ע) דחיישינן שמא עיניו נתן באתרה ואומר שמאמינה אע"פ שאינו מאמין ומגדיל אותו על שאומר מאמינה וגרס לבעל חרם דר"ג ע"ש ובאחרונים ובה' מה"ג כתובות סי' ק"ו וסי' ק"ח הארכתי צס"ד ע"ש.

נח) האומר אשתי זינתה אסורה עליו. פי' שאומר שראה שזינתה אשתו דאל"כ מנא ידע ליה, ול"ע לדעת רבינו דס"ל לענין עדות דבעי לראות כמכחול בשפופרת אי אומר זינתה סתם נמי בעי להגיד שראה כמכחול בשפופרת או סגי בראיית כדרך המלמדים, ועיין הגהות צ"ח אות כ"ע מה שמספקא ליה אי צ"ד כופין אותו להוליא כה"ג, ומיכו פשוט דחייב ליתן לה כחוצה שהרי אין לו עדים להפסידה כחוצתה אם לא שהודית לו ול"ע.

נט) ומאן דחזי בחבריה איסורא וכו'. פסחים (קי"ג ע"ב) שלשה הקצ"ה שגאון המדבר אחד צפה ואחד בלב וכו' ועוד עדות בחזירו ואינו מעיד לו, וברואה דבר ערוה בחזירו ומעיד בו יחידי, כי הא דעוביב חעא ואחא זיגוד לחודיה ואסכיד ציה קמיה דרב פפא נגדיה לזיגוד ח"ל עוביב חעא וזיגוד מינגד ח"ל אין דכתיב (דברים י"ט) לא יקום ע"ה צאיש ואח לחודך אסכדה ציה שם רע בעלמא קא מפקת ציה ופרש"ם דכתיב לא יקום כלומר המקרא מעיד שאי אחא נאמן בעדות זו. ועיין רמב"ם פי"ג מהל' רולח ה"ד ובעש"ע ח"מ סי' כ"ח ס"א.

ודייק רבינו ומאן דחזי וכו' ולא מלי לאפרושיה וכו' דאי מלי לאפרושיה ח"כ יפרישנו מאיסורא והוא בכלל הוכח חוכיה ואסור לגלות עליו לשום אדם דהו"ל

נו) אמר לו ע"ה זינתה אשתו. קידושין (ס"ו ע"ה) איבעיה לכו אשתו זינתה צע"ה ושוקק מהו אמר אציי נאמן רבא אמר אינו נאמן הוי דבר שזערוה ואין דבר שזערוה פחות משנים, אמר אציי מנא אמינא לה דהוא סמיא דכוכ מסדר מתנייהא קמיה דמר שמואל יומא חד נגה ליה ולא כוכ קאחי שדר שליחא אצחריה דאזיל שליח צדחא אורחא אחא איבו צדחא כי אחא שליח אמר אשתו זינתה אחא לקמיה דמר שמואל ח"ל אי מהימן לך זיל אפקה, ואי לא לא חפיק, מאי לאו אי מהימן עלך דלאו גזלנא הוא ורבא אי מהימן לך כבי חרי זיל אפקה ואי לא לא חפיקה. וקיי"ל כרבא וכ"פ הרמב"ם ובעוש"ע ח"ע סי' קע"ח ס"ע וסי' קע"ו ס"ז, וי"א דלא יוכל לומר שמאמין לע"ה אלא אם מאמין לו גם בשאר דברים אבל אם אינו מאמין לו בדברים אחרים רק בדבר זה משום דבלאו הכי נהשדח לו קלח לא נאסרה עליו שזביל זה (מהרי"ק שורש פ"ב ורמ"א סי' קע"ו ס"ז) וי"א דזמן הזה שיש חרם דרגמ"ה שלא לגרש אשה צע"כ אינו נאמן לומר שמאמינה או שמאמין לדברי העד (הגמ"י פכ"ד

בצריף בהדיה סהדא אחרינא והדר נסהידו, ואי לא, איהו לחודיה לא נסהיד. (ס) (כתובות ט.) האומר פתח פתוח מצאתי, אם נשאוהו הוא ונותן טעם לדבריו, נאמן. (שם י.) ואם אינו נשוי ואמר פתח פתוח מצאתי אינו נאמן, ומלקינן ליה. (פא) (שם יג.) היתה מדברת עם אחד בשוק ואמרי לה מה טיבו של זה, מאיש פלוני וכהן הוא, רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת להשיאה לכהונה. מאי מדברת, זעירי אמר נסתרה, והני מילי נסתרה עם ישראל אבל נסתרה עם הגוי הויא לה

לרשע כלעיטכו לרשע ויימות ופעור: פ"פ מלאחי. נשא בחזקה בחולב ומלאח בעולב ואמר פ"פ מלאחי אס כבר יש לו אשכ אחרת נאמן שכרי יודע בעיב ציאה, ואס אינו נשוי ואמר פ"פ מלאחי מלקין אותו על כולאח ש"ר ואינו

נאמן: נאמנת להשיאה לכהונה. ולא מספקין שנבעלה לפסול לכ ועשאה זונה: נסתרה. ונתייחדה עמו ואע"פ שלא ראוה שנבעלה: נסתרה עם ישראל. שראינו שנסתרה עם ישראל אבל נסתרה עם כגוי הויא לה כשנויה ופסולה לכהונה. והבוא

משנה הלכות

ליה כלומר אע"פ שהוא נאמן בלקוחו לפי שחשוד על זנות.

ומלשון רבינו מצוה כפרש"י דבחור אינו נאמן ומלקינן על שכוליא ש"ר על בח ישראל או משום שזנה כשהוא בחור וכו' עונש דרבנן. ועיין עוש"ע א"ע סי' ס"ח ס"ו שהמחבר פסק סתם מהימן בין בחור ובין נשוי והרמ"א בוס"ף וי"א דבחור לא מלי עוש"פ פ"פ ואדרבה מלקין אותו ועיין צ"ש שם. ומצוה דהוא מחלוקת הראשונים ז"ל ודעת הרי"ף והרא"ש כדעת רבינו דבחור לא מהימן וכן לחי"ר ר"א לפרש"י וחוס' וכ"כ בצ"ג.

ודע דרבינו בוס"ף אס נשוי הוא ונותן טעם לדבריו משמע דאס אינו נותן טעם לדבריו אינו נאמן ובגמ' לא אמרו שצריך ליתן טעם לדבריו ואולי משום דאמר רבא חזקה אין אדם עורר בסעודה ומפסידה וכו' הינה בחתן שעשה בסעודה אבל מי שכנס ולא עשה סעודה אמאי מהימן א"כ מה הועילו חכמים בחקנתן וע"ז כתב רבינו אס נשוי ונתן טעם לדבריו או משום חזקה דאין אדם עורר או היכא דלא ערר יש לו טעם אחר נאמן, ואולי למד גם ממה שאמרו הכוה דאחא לקמיה דר"ג א"ל פ"פ מלאחי א"ל שמה בעיתה אמשול לך משל וכו' איכא דאמרי שמה במזיד בעית ועקרת לדשא וכו' ועיין עור סי' ס"ח שואלין אותו שמה בעית וכו' או שמה לא בעלת בנחת וכו' וזה שפי' רבינו ונותן טעם לדבריו.

(סא) היתה מדברת עם אחד בשוק. כתובות (י"ג ע"א) ראוה מדברת עם א' ואמרו לה מה עיבו של איש זה איש פלוני וכהן הוא רבן גמליאל ור' אליעזר אומרים נאמנת ור' יבועש אומר לא מפיה אנו חייין אלא הרי זו בחזקה בעולה לנתין ולממזר עד שחביא ראייה לדבריה, ובגמ' מאי מדברת זעירי אמר נסתרה רב אסי אמר נבעלה ופסק רבינו כזעירי דאמר נסתרה וכוני

בכלל לשון כרע, וגם יש לדייק קלח לשון בחזריה ובגמ' נמי אמרו וכוהא דבר ערוה בחזירו ולא אמר וכוהא דבר ערוה באדם מישראל ובקרא הוכח חוכיה אה עמיחך כתיב וי"ל.

(ס) האומר פחה פתוח וכו'. כתובות (ע' ע"א) אמר ר' אלעזר האומר פחה פתוח מלאחי נאמן לאוסרה ואמאי ספק ספיקא הוא ספק תחתיו ספק אין תחתיו ואס תמלא לומר תחתיו ספק באונס ספק ברצון ל"ל באשח כהן ואיבעית אימא באשח ישראל וכגון דקביל ציה אציה קידושין פחותה מצה ג' שנים ויוס אחד ובגמ' דף י' איחמר אמר רב נחמן אמר שמואל משום ר"ש בן אלעזר חכמים חקנו להם לבנות ישראל לבחולה מאתים ולא למנה מנה והם האמינוהו שאס אמר פחה פתוח מלאחי נאמן א"כ מה הועילו חכמים בחקנתם אמר רבא חזקה אין אדם עורר בסעודה ומפסידה וכו' הכוה דאחא לקמיה דרב נחמן אמר ליה פ"פ מלאחי א"ל רב נחמן אסצוהו כופרי מזרכחא חביעה ליה והא רב נחמן הוא דאמר מהימן מהימן ומסבינן ליה כופרי ר' אחאי משני כאן בבחור כאן בנשוי.

פרש"י אסצוהו כופרי. הלקוהו מלקיות במקלות חריות של דקל שיש בהן עוקלין כמין קולין כדאמרין במס' סוכה (דף ל"ג) ואימא כופרא דרכיה דרכי נועם. מזרכחא חביעה ליה. זונות בעיר הזאת שמה מזרכחא חביעות ושוככות חמיד לפניו לזנות מאחר שהוא בקי בפ"פ. בחור לא מהימן ומסבינן ליה כופרי על שמעיו פניו נשוי מהימן ולא מסבינן ליה כופרי. ומלשון רש"י דבחור לא מהימן וכופין אותו לדור עמך או משלם לה כחובה אס רוצה לגרשה ובזכ"ז שיש חרגמ"ה גם נשוי נחלקו בה. עיין ישועת יעקב א"ע סי' ס"ח סק"ו שחמה למכ לא הגיה הרמ"א דבזכ"ז אינו נאמן כמו שהגיה בסו" קע"ח לענין יבמה ע"ש ובפח"ש האריך הרבה בדבר. אמנם החוס' פי' דו"ל בניחותא מזרכחא חביעי

כשבויה ופסולה לכהונה. סב) היתה מעוברת מה טיבו של עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא רבן גמליאל ור' אליעזר אומרים נאמנת להשיאה לכהונה (יבמות סא:): ר' אליעזר לטעמיה דאמר זונה זונה כשמה, אלמא כרבנן סבירא ליה דאמרי אין זונה אלא גיורת משוחררת ושנבעלה בעילת זנות, והני מילי כי אמרה לכשר נבעלתי ולא ממזר ולא נתין, דבין באונס בין ברצון מותר להשיאה לכהונה, והני מילי בפנויה אבל באשת איש מעוברת וקאמרה אנוסה אני לא מהימנא, אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל. סג) תנו רבנן (שם לו:): לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו ואם נשא יוציא ואל יחזיר עולמית דברי רבא על הפנויה ברבון לא חסרה וכ"ש באונס: אב"ל באשת איש. שנעברה מאחר וכגון שהי' בעלה במדני"ה אפילו חסרה אנוסה הני או שנבעלה מעכו"ם לדעת ר"ח לא מהימנא, ובחוס' (כחוצות ע' ד"ה ואי בעית) נחמו עמם משום דאונס קלל איח ליה: מעוברת חבירו ומינקת חבירו. דגזרו רבנן דלמא מיטער חלצו וזשכ לחצוה היורשים בצ"ד וכוונת אח זכא, ורש"י פי' על כרחיך מה צנוע דצנוע, דצנוע' (כחוצות ס') מסיק ולא הוא הכיח שזעכ כוכ, ובירושלמי בנושא מעוברת חבירו עליו הכחוש אומר (משלי כ"ג) אל חשיג גבול עולם וצדקה יחומים אל חצו (חוס' סוטה כ"ו): וא"ל יחזיר עולמית. משום

משנה הלכות

פפ"א שהסכים למכרי"ק ז"ל. גם מלשון רבינו צסמוך שכתב וכני מילי בפנויה אצל באשת איש מעוברת וכו' משמע לכאורה דעד השתא כולה מילתא בפנויה מיירי ולא בא"ח והבן. ועיין צריח משכ על הסמ"ג שהאריך הרבה וחמה למה כשמיטו המחבר והרמ"א א"ע סי' ז' דברי רבינו ודעימייהו ע"ש אריכות גדולה.

סב) היתה מעוברת וכו'. שם (י"ד ע"ה) וביבמות (ס"ה ע"ג) ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל. ועיין ש"ע א"ע סי' ו' סי"ח ובסי' ז' ובסי' ס"ח ס"ט.

סג) ת"ד לא ישא אדם מעוברת חבירו. יבמות (ל"ו ע"ג) חנא משום ר"א אמרו יוליא בגע אמר רבא ר"מ ור"א אמרו דבר א' ר' אליעזר הא דאמרן ר"מ דחניא לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו ואם נשא יוליא ולא יחזיר עולמית דברי ר"מ וחכמים אומרים יוליא ולכשיגיע זמנו ליכנוס יכנוס, א"ל חב"י ממאי וכו' אי נמי עד כאן לא קאמר ר"מ החס אלא משום דרבנן וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל חורה אצל הכא מדאורייתא מפרש פרשי מינה והלכה כרבנן ואי קשיא לך וכו' הכא קנסא הוא. עיין חוס' ד"ה חיזוק לדבריהם והכא גבי איסורא הוא דקנים ר"מ ועיין עוד חוס' דף ל"ז ע"א ד"ה מי עביד חקנתא וכו' בעיא זו חליצא דרבנן ולא חליצא דר"מ ומכאן מדקדק צב"ג ובשאלות דהא דאמר צפ' א"ע"פ (כחוצות ס' ע"ג) דהלכה כר"מ בגזירותיו היינו דוקא בגזירותיו ולא בקנסותיו ע"כ.

ובא"ז ה"ל יבום סי' תרכ"ע חניא צפ' החולץ לא ישא אדם מעוברת חבירו ומינקת חבירו ואם נשא

מילי נסחרה עם ישראל אצל נסחרה עם עכו"ם כו"ל כשצויה שנאסרה לכהן עכ"פ. והרמב"ם נראה דפסק כרב חסי. והסמ"ג לאוין קכ"א הביא דברי רבינו וז"ל צב"ג ה"ל מילחון מה ששינוי צכחוצות (דף י"ג) ראה מדברת עם איש וכו' ומפרש בגמ' מאי מדברת זעירי אמר נסחרה ה"מ נסחרה עם ישראל אצל נסחרה עם הגוי הרי היא כשצויה ופסולה לכהונה עכ"ד ומשמע דפסק כותיה שהרי לא הביא חולק שם. וגם מלשון הנמק"י נראה דפסק כרבינו שכתב אצל שצויה כולן פסולין אלא ומשמע כרבינו ועיין יראים סי' ר"א ועיין מהרי"ק שורש קנ"ח דס"ל נמי כרבינו.

איברא דמהרי"ק שורש כנ"ל הביא מספר החרומה והחוס' והרא"ש והמרדכי ועוד פוסקים שמחירין באשת כהן שנתייחדה עם עכו"ם זמן מועט והאריך לצאר דבריהם ולא פליגי על רבינו הצב"ג והעמיד הא דרבינו דוקא בפנויה ולהנשא לכחחילה לכהן אצל באשת איש שכבר נשאה להוליא לא מוליאין ואינה נאסרת על בעלה ועוד יש לחלק דהחם מיירי שנסחרה על מנח לזנות שהכי משמע מדברת ושז ראה נסחרה והוא ע"ד חפלות וזנות ולא דמי לשצויה ועיין צ"ש א"ע סי' ז' סקל"ד ובח"מ שם סקכ"ב.

ולפענ"ד ע"כ ז"ל בדברי רבינו כן שהרי כבר כתבנו צסמוך דעת רבינו דא"ח לא נאסרה לבעלה אפילו נסחרה אלא בראה כמכחול צשפופרת וא"כ אחאי נאסור צנסחרה וע"כ דהוא בפנויה והו"ל כנעטן שאוסרין עליו אפילו צעדי כיעור וכיולא צה הכ"ג בפנויה שאוסרין אותה על כהן אצל בא"ח מודה רבינו דלא נאסרה צסחירה לחוד ודו"ק. ועיין רדב"ז ח"ג סי'

קנס: וכשיגיע זמנו. כ"ד רבי מאיר, פד) וחכמים אומרים יוציא וכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס, והלכה חודש שחקנו חז"ל ימי יניקה: כרבנן, ואי קשיא לך הלכה כרבי מאיר בגזרותיו, הכא קנסא הוא והלכה כרבי הלכה כר"מ בגזרותיו. הוצא בחוס' ל"ז ד"ה מי ועיין חוס' ז"ק ל' ד"ה וחכמים, וב"מ ע"ב ד"ה קונסין ועיין שאלחות פ' וירא ובש"ש

משנה הלכות

שיעברו עליו כמנין הימים שעמד עמך בחוך תשעים ואין זה דעת החוס' ע"ש. ולפי"ל לכאורה נראה לומר דגם דעת רבינו מה שכתב דערוקיייה מסייע ליה היינו דוקא בקידוש אבל בנשא לא מהני ערוקיייה אלא מגרש וז"ש סהס יוליא בנשא ואח"כ מציא הו דברח ול"ע.

ומירו הרמזים ז"ל כתב להקל בזה ע"ש רמז"ס פי"א מה"ג הכ"ח עבר ונשא מעוברת או מניקה וכו' אירס מעוברת או מניקה אין כופין אותו להוליא ולא לכנוס עד אחר זמן היניקה או עד שימות הולד ע"כ ועיין בה"כ שם ועיין עוש"ע א"ע סי' י"ג סי"ב עבר ונשא מעוברת או מניקה בחוך זה"ז מנדין אותו אלא א"כ ברה ויוליא בגע ואפילו היה כהן וכו' ואם היה ישראל יחזירנה אחר כ"ד חודש של מניקה וכו' נשא וברח ולאחר זמן בא וישב עם אשתו אין בכך כלום ואם קידש מעוברת או מניקה אין כופין אותו להוליא ולא יכנוס עד אחר זמן היניקה וכו' הג"ה וי"א דאין חילוק בין קידש לנשא (רוצ המורים) וכן עיקר ועיין שם סעיף י' בהג"ה מלמדין אותו לברוח וכבר ליינו על זה הח"מ סקי"ב ע"ש.

ומדברי רבינו לכאורה נראה שמחלק בין קידש לנשא וכמ"ש ועוד נראה מדברי רבינו דברח דוקא ברה מעלמו אבל לא מלמדין אותו לברוח, וס"ל דברי אפילו ברה מעלמו פליגי ורצ אחא ס"ל דמשמחין ליה והיאך נלמד אותו לברוח בדבר שמשמחין ליה לרצ אחא עכ"פ.

והא"ז סי' תרכ"ח כתב ואם קידש חוך שלשה וכו' ופסק רבינו יצחק אלפס דכן הלכה דערוקיה מסתייה אבל פר"ח כתב עבד רפרס עובדא ואמר ערוקיה מסתייה ולא שמעינן מינה דהילכתא הכי דאיכא למימר רפרס הוא דאמר ערוקיה מסתייה ורצ אחא פליג עליה עכ"ל. ומסביר דהכי הלכתא דמעשה רצ מיהו דעת נועה דדוקא בברה מעלמו דגלי דעתייה שכשקידש לא היה בדעתו לכנוס עד זמנו אבל קידש חוך ג' ולא ברה אינו מועיל אם אנו נבריה אותו ולריך למכפייה ליתן גע דהואיל ולא ברה כרי זה דעתו לכנוס ול"ע עכ"ל.

ועיין עוד בסמוך דיש להסתפק בדברי רבינו בעיקר הדין דמהני לברוח אי דוקא בנשים שאסורין

יוליא ולא יחזיר עולמית דברי ר"מ וחכ"א יוליא ולכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס פי' דהיינו לאחר כ"ד חודש וכו' ופר"ח דהלכה כחכמים ואע"ג דקיי"ל הלכה כר"מ בגזרותיו וכו' הכל קנסא קנים וכו' וכ"פ בה"ג כחכמים וכן משמע בסוגיא וכו' ע"ש. ועיין חוס' זכחים ק"ד ע"א בשם ה"ג ובחוס' ז"ק ל' ע"ב ד"ה וחכ"א ועיין עוד ז"ב ל"ד ע"ב ובילה כ"ז ע"א ד"ה אלא ר"מ ובכורות כ"ח ע"א ועירובין מ"ז ע"א ועיין חוס' נדרים כ' ע"ב ול"ע דנימא הלכה כר"מ וכו' או שמא דלא חשבינן ליה הלכה כר"מ בגזרותיו אלא בקנסותיו, ועיין חו"ע ספ"ב דנדרים ופ"ק דע"ז מ"ה ועיין כתובות נ"ז א' וס' ז' ונסתפקו אי דעת הרמז"ס נמי לחלק בין גזירותיו לקנסותיו ועיין סדר הדורות מ' ז' הלכה כר"מ ודו"ק. (ובח' מה"ג כתובות סי' קע"ב הארכתי עוד בזה ע"ש ודו"ק).

פד) וחכמים אומרים יוליא וכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס והלכה כרבנן. ונראה דעת רבינו דאפילו אי הוה כהן מפסדין ליה מיניה והוא כדעת השאלחות פ' וירא (סי' י"ג) הוצא בחוס' יצמות ל"ז ע"ב. וכ"כ הר"י וז"ל אמר רבא ולדברי חכמים יוליא בגע אמר מר זושרא דיקא נמי דקחני יוליא ולא קחני יפריש וכן הלכתא ואפילו הוא כהן ועיין נמק"י דלא מקלינן בה דהא בין לר"מ ובין לרבנן יוליא בגע ס"ל. ולפי"ז מה שאמרו ולכשיגע זמנו לכנוס יכנוס היינו לאחר כ"ד חודש דוקא בישראל אבל בכהן א"א. או יאמר אפילו בכהן וכגון שברה שכרי רבינו פסק בסמוך דקידש בחוך שלשים וברה ערוקיייה מסתייה ולא מפקינן לה מיניה.

איברא דבסמוך כתב רבינו איחמר קידש בחוך שלשה חדשים וברה פליגי בה רצ אחא ורבינא ולכאורה משמע דוקא קידש ולא כנס אבל אם כנס לא מהני ערוקיייה כלל ושאיני הכא דאמר אם נשא מיניקה חזירו שהוא בנישואין והני חרי עניני נינהו, וכבר כתב הנמק"י כן וז"ל איחמר וכו' ערוקיה ולא צפי למכפייה למיבז גיעא דגלי דעתייה דלא צפי ליכנוס עד זמנו כך פרש"י ז"ל וכתבו המפרשים ז"ל דמדבריו נראה שאילו כנס ממש כייפינן ליה בשמחה עד שיגרש או יהא בנדוי עד שיגיע זמנו ליכנוס וכן כתב הראב"ד ז"ל והוסף עוד לומר שקונסין אותו לאחר זמנו שלא יכנוס עד

מאיר בגזרותיו אבל לא בקנסיו. (סח) תנו רבנן (כתובות ס:) מניקה שמת בעלה בתוך עשרים וארבעה חודש הרי זו לא תנשא ולא תתארס עד שיהו לה עשרים וארבעה חודש דברי ר' מאיר, ר' יהודה אומר שמונה עשר חודש, א"ר נתן בן יוסף הן הן דברי בית שמאי הן הן דברי בית הלל, שבית שמאי אומרים עשרים וארבעה חודש ובית הלל אומרים שמונה עשר חודש, ומסקנא כי אתא לקמיה דרב יוסף א"ל רב ושמואל דאמרי תרויהו צריכה להמתין עשרים וארבעה חודש חוץ מיום שנולד בו וחוץ מיום שנתארסה בו. (סח) תנו רבנן הרי שהיתה רדופה לילך לבית אביה או שהיה לה כעס עם בעלה או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיתה חולה או שהלך בעלה למדינת הים או שהיה חבוש בבית האיסורין והמפלת לאחר מיתת בעלה ועקרה וזקנה וקטנה ואיילונית ושאינה ראויה לילד כולן צריכות להמתין שלשה חדשים דברי רבי מאיר, ר' יוסי מתיר ליארס ולינשא מיד, אלמא גזר ר' מאיר הני אטו הני, ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כרבי מאיר בגזרותיו. והילכתא מת מותרת גמלתו אסורה. (סח) וכן איתתא דמית גברא או דאיפטרא לה בגיטא אסיר לה לאינסובי בגו תלתא ירחי, דתניא חיישינן שאם נחיר לה לינשא חמית את זנב שחוכל לינשא דזנות ישראל רחמניות הן ולא דמי להא שגזרו שלא לינשא כשביא

משנה הלכות

למימר דזו אף זו קחני וכו' ע"ש ועיין גם א"ז סי' תרכ"ט שדייק כן מגירסת הספרים ומיהו גירסת רבינו לא תנשא ולא תתארס וכן הוא גירסת הספר דידן בכתובות ע"ש.

(סח) ת"ד הרי שכיחה רדופה לילך וכו'. (שם ס' ע"ב) ת"ר נתנה זנב למינקת או גמלתו או מת מותרת לינשא מיד רב פפא ורב כונא צריה דרב יבושע סבור למיעבד עובדא כי הא מחניחא אמרה לכו הכיח סבתא צדידי הוב עובדא ואסר לי רב נחמן וכו' דחניחא הרי שכיחה רדופה לילך לבית אביה או שכיחה לה כעס צבית בעלה או שהיה בעלה חבוש צבית באסורין או שהלך בעלה למדינת הים או שהיה בעלה זקן או חולה או שהיחה עקרה וזקנה איילונית וקטנה והמפלת אחר מיתת בעלה ושאינה ראויה לילד כולן צריכות להמתין שלשה חדשים דברי ר"מ ר' יוסי מחיר ליארס ולינשא מיד ואמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כר"מ בגזירותיו אמרי ליכ לאו אדעתין, וכלכתא מת מותר גמלתו אסור. מר בר רב אשי אמר אפילו מת נמי אסור דלמא קעלה ליה ומינסבא הוב עובדא וחנקתיה ולא היא הכיח שועה הואי דלא עבדי נשי דחנקן צנייכו ע"כ. ועיין עוש"ע א"ע סי' י"ג סי"א ופרטי דינים באריכות.

(סח) וכן איתתא דמית גברא או דאיפערט לה צניעא וכו'. יבמות (מ"א ע"א) חנן וכן שאר כל הכנים

לינשא בחוץ ג' חדשים ומשום הכחנה או מכני גם למעוברת חזירו ומינקת חזירו ודו"ק.

(סח) ת"ד מניקה שמת בעלה בתוך כ"ד חודש הרי זו לא תנשא ולא תתארס. כתובות (ס' ע"ב) ת"ר מינקת שמת בעלה בתוך עשרים וארבעה חודש הרי זו לא תתארס ולא תינשא עד עשרים וארבעה חודש דברי ר"מ ור' יהודה מחיר צשמונה עשרה חדש וכו' אריסיה דאציי אחא לקמיה דאציי אמר ליכ מהו ליארס בחמש עשר חדש א"ל חדא דר"מ ור' יהודה הלכה כר"מ וכו' ואמר מר עוקבא לי כתיר ר' חנינא לשאת לאחר ע"ו חודש כל שכן ליארס כי אחא לקמיה דרב יוסף א"ל רב ושמואל דאמרי תרויהו צריכה להמתין עשרים וארבעה חדש חוץ מיום שנולד בו וחוץ מיום שנתארסה בו רבע צחריה חלחא פרסא בחלל ולא אדרכיב, אמר אציי האי מילתא דאמור רבנן אפילו ציעתא צכותחא לא לישרי איניש צמקום רביה לא משום דמיתחזי כאפקירותא חלל משום דלא מסתייעא מילתא למימרא דהא חנא גמירנא ליכ להא דרב ושמואל אפי' הכי לא מסתייעא לי מילתא למימר. והם הם דברי רבינו.

והנהגה החוס' יבמות ל"ו ע"ב ד"ה ולא קחני יפריש כתבו וקל"ה היה מדקדק ר"י מהא דחניחא חתם (כתובות ס) מינקת שמת בעלה הרי זו לא תיארס ולא תנשא ואם כשאירס לריך ליתן גט לא אילעריך תו למימר לא תנשא ומיהו יש ספרים דגרסי לא תנשא ולא תיארס ואיכא

מעוברת או מינקת שחיישין שלא תהרגנו: קידש בחוץ שלשה חדשים וזרח. אין מוליאין ממנו ולא משמחין ליה כיון שעשה מעשה (יבמות מב:) ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר כך שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כולן צריכות להמתין שלשה חדשים. (שם מג.) והילכתא כי קושיא דרב אשי חוץ מיום שנתגרשה בו וחוץ מיום שנתארסה בו, וש"מ שלשה חדשים שלמים בעינן. (סח) איתמר (שם לו.) קידש בתוך שלשה חדשים וברח פליגי בה רב אחא ורפרם, חד אמר משמתינן ליה וחד אמר ערקוייה מסתייה ולא מפקינן לה מיניה הוה עובדא ואמר להו רפרם ערקוייה מסתייה, וכן הלכה. ואסיר ליה לבר ישראל למינסב חדא מקרובות דיליה. והיכא דעבר ונסיב בין מחייבי כריתות בין מחייבי מיתות בית דין הוולד

משנה הלכות

רפרם ור"א חי מהני ערוקייא אצל בנושא מעוברת חזירו או מינקת חזירו לא מהני ערוקייא ומיכו כרי"ף ז"ל כחז דאם קידש מעוברת חזירו או מינקת חזירו ערוקייא מסתייה וכ"כ הא"ז צסי' תרכ"ט וז"ל מיכו אס קידש מינקת חזירו ומעוברת חזירו וזרח ערוקייא מסתייה כדברי רבינו ינחק אלפס כדפי' לעיל גבי קידש חוץ שלשה וכו' ע"ש ומשמע לכאורה דס"ל דכהדדי ניכח.

איברא דשוב ראיחי לרבינו א"ז סי' תש"מ חסוכה המחלחל ושאלח דין אחד שקידש מינקת חזירו בחוץ כ"ד חודש והאריך שם לחלק בין קידש ונשא וכו' וז"ל ועוד יש לחמוח אחאי צפי' החולץ (ל"ו ע"ב) קחני לא ישא אדם מינקת חזירו ואם נשא מוליא ולא יחזיר עולמית ולרצון מוליא ומחזיר לאחר כ"ד חודש, לא תנשא ולא תיארס. ולא קחני שם גירושין לומר דאם נחארסה חלא צגע לכך נראה כי צמינקת לא קנסינן להוליא צגע חלא צנושאח (לכך) כי מיד יש סכנה נפשות דילמא מיעצרה וקעלה לה לצרה ולמסומסי ליה בצליס וחלב לא שציק לה צעלה כי מדידיה קאכלה ולכך קנסינן ליה לגרש אפי' לכהן וכשיגרשנה אפי' אי מיעצרה כבר דמדידיה קאכלה חמסמס ל"י בצליס וחלב אצל גבי קידושין לכחחילה נמי אסור לקדש כו' מ"מ אס קידשה אחאי ליה סכנה לצרה כי לא תנשא עד כ"ד חודש ודי צכפרשה צעלמא כי מה יש לומר שמה יקדשה ויצא עליה אחאי ליכא סכנה לצרה כי לא תנשא עד כ"ד חדשים וכו' אצל קידשה בחוץ ג' חדשים חסם איכא קנס גירושין כיון שאוחה גזירה קלה היא וכו' ע"כ לריך להוליא מקידושין אצל צרח הוי עירוקיה מסתייה ולא חיישין שמה יצא עליה.

ומיהו צמינקת חזירו שנשאח חסם אינו מועיל לו אפי' עירוקיה ולריך לגרש צע"כ, והשחא לכך אייחו לה נחקדש בחוץ ג' חדשים לאחר מינקת חזירו לומר דוקא כאן אפי' קידש משמחין ליה אצל לא צקידש מינקת חזירו כך הוא חקנחיה צערוקיה אצל אס נשא מינקת

לא יחארסו ולא ינשאו עד שיכו להם ג' חדשים אחד בחולות ואחד צעולות ואחת אלמנות ואחת נשואות ואחת ארוסות ר' יהודה אומר הנשואות יחארסו והארוסות ינשאו חוץ מן הארוס שציהודה שלצו גם צה ר' יוסי אומר כל הנשים יחארסו חוץ מן האלמנה מפני האיבול. וצגמ' מ"צ הי ניהו בחולות והי ניהו ארוסות הי ניהו צעולות והי ניהו נשואות וכו' ר' אלעזר לא על לצי מדרשא אשכחיה לר' אסי א"ל מאי אמור רצנן צבי מדרשא א"ל הכי אמר ר' יוחנן הלכה כר' יוסי מכלל דיחדאח פליג עליה חין והחניח הרי שהיחה רדופה וכו' לריכה להמתין ג' חדשים דברי ר"מ ר' יהודה מחיר ליארם ולינשא מיד אמר רבי חייא חזר צו ר' יוחנן אמר רב יוסף אי כדר ציב ממחני' דכרמא כדר ציב דחניח אמר ר' ישמעאל צנו של ר' יוחנן צן צרוקה שמעתי מפי חכמים צכרם ציצנה כולן לריכות להמתין שלשה חדשים ופרש"י דגזרו שאינה ראוייה אעו ראוייה ומצוארין דברי רבינו.

והא"ז סי' תרכ"ח כחז חנן צבחולץ וכו' פסק רבינו ינחק אלפס ז"ל דהלכה כר"מ חדא דכא ר' יוחנן כדר ציב ועוד דקיי"ל הלכה כר"מ צגזירותיו דגרסי' פ' אע"פ א"ר יהודה אמר שמואל הלכה כר"מ צגזירותיו וכן פר"ח דהלכה כר"מ וכו' הלכך כולבו ל"ש נחארמלו מן האירוסינ ל"ש מן הנשואין ל"ש שנחארסו ל"ש שנישאו כולן לריכות להמתין ג' חדשים כדפסקינן לקמן (דף מ"ג) וכלכחא לריכה להמתין ג"ח חוץ מיוס שמח וחוז מיוס שנחארסה צו.

סח) איתמר קידש בחוץ שלשה חדשים וזרח. פליגי צה ר"א ורפרם וכו'. צגמ' שם (ל"ז ע"א). ודע דמדברי רבינו שהציה הא שמעחחא דוקא צקידש חוץ שלשה חדשים וזרח והציהא אחר הלכחא דנשים שאסור להם לינשא חוץ ג' חדשים ומשום הצחנה ולא הציה הא שמעחחא לעיל גבי מינקת חזירו או מעוברת חזירו הי' אפשר לכאורה לומר דחסם לא מהני ערוקייא כלל דדוקא צנשאח בחוץ ג' חדשים או נחקדשה הוא דנחלקו

להראות שלא ישאנה ולא יבא עליה עד לאחר זמן נישואין: בלא יבא. דס"ל לר"ע אין קידושין תופסין בחייבי לאוין: ואין עבירה. שהקידושין תופסין בה ואין עבירה בנישואין שלא חסרה חורה עליו: שיש קידושין ויש עבירה. אלמנה לכה"ג יש קידושין ויש עבירה דקסבר קידושין תופסין בחייבי לאוין: אחר הפגום. שנשנייהם שולד מפסולי כהונה הולד פסול וכן בן ממזרה לישראל ממזר וכן בן ממזר מישראלית ממזר וכן בת נתינה לישראל

ממזר, ספ"ט דסבירא לן כשמעון התימני, דתנן (שם מט.) איזהו ממזר כל שאר בשך שהוא בלא יבא דברי ר' עקיבא, שמעון התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים, והלכה כדבריו, ר' יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת בית דין, וקאתני לה לדשמעון התימני גבי מילי פסיקא, דתנן (קידושין סו:) כל מקום שיש קידושין ואין עבירה הולד הולך אחר הזכר, ואיזו זו, זו כהנת ולויה וישראלית שנשאו לכהן וללוי ולישראל, וכל מקום שיש קידושין ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום, ואיזו זו, אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין, וכל מי שאין לה עליו קידושין אבל יש לה קידושין על אחרים הולד ממזר, ואיזה זה, הבא על אחת מכל עדיות האמורות בתורה, כשמעון התימני דאמר הולד ממזר בין מחייבי כריתות בין מחייבי מיתות בין דין, וכל מי שאין לה עליו ולא על אחרים קידושין הולד כמוה, ואיזה זה, זה ולד שפחה נכרית. (ע) (יבמות מה:) וגוי ועבד שבאו על בת ישראל הולד כשר בין בפנוייה בין באשת איש, מיהו אי ולד זכר נחין וכן נחין מכשרה נחין: שאין לה עליו קידושין. שאין קידושין תופסין בלא"ה או חייבי כריתות כשמעון התימני: וד' שפחה. עבד ששחררו בעליו כשר ומוחר בישראלית: הולד כשר. דרחמנא אפקרי' לזרעי' וחשוב כזרע בהמה שאין לו חיים:

משנה הלכות

והרי"ף ז"ל כתב אי זה הוא ממזר וכו' ר' יהושע אומר וכו' לקיים דברי ר' יהושע. עעמיה דר' יהושע חזינו לרבנן חרי פירושי וחד מיניה דכתב בעל הלכות גדולות ועייננא בהו וליכא בחד מינייהו מששא דלא איתברר לכו מהו מלא יקח ועד לא יגלה ושינו לישנא דגמרא ושונים מלא יקח ולא יגלה ושצקוה לועד ולהכי חזינו לפרושיה ולברורי שפיר והכין פירושיה וכו' ע"ש מה שהאריך. ולא מלאחי כאן כן בדברי רבינו ואפשר דבמקום אחר כתב כן דנאמנים עליו דברי רבינו הרי"ף ז"ל. וז"ל המרדכי איזהו ממזר כל שאר בשר כו' רב אלפס וה"ל פסקו כשמעון התימני, וכן ר"י, דצמח מקומות ס"ל לסתמא דתלמודא דחייבי לאוין תפסי בהו קידושין וכו' ע"ש.

חזירו בחוק כ"ד חודש לית ליה תקנתא בעירוקיה חבל חס ישראל הוא יגרשנה ויחזיר ואם כהן הוא יגרשנה ואסורה לו עכ"ל, והנה מצוה לחלק בין המקדש לג' חדשים ובין המקדש מינקת ומעוברת חזירו וגם מחלק בין נשא וקידש וכמ"ש.

והסמ"ג לאוין קי"ז כתב הזכירה חורה על ממזר צ"ל תלל לא יבא ממזר בקהל ה' וגוי' ושנינו שם איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר"ע ור' שמעון התימני אומר כל שחייבין עליו כרת בידי שמים וכו' פוסק הבה"ג וכן ר"י שהלכה כשמעון התימני. ועיין רמב"ם פ"ב מהא"ב ה"ע ועוש"ע סי' ד' סע"ו איזהו ממזר זה הבא על אחת מכל העריות בין מחייבי מיתות כ"ד בין מחייבי כריתות חוץ מהבא על הנדה שאינו ממזר אפילו מדרבנן וכו' ועיין צ"י שם.

ספ"ט דס"ל כשמעון התימני וכו'. יבמות (מ"ע ע"א) איזהו ממזר כל שאר בשר שהוא בלא יבא דברי ר"ע שמעון התימני אומר כל שחייבים עליו כרת בידי שמים והלכה כדבריו ורבי יהושע אומר כל שחייבין עליו מיתת בית דין ורבי יהושע אומר כל מגילת יוחסין בירושלים וכחוב זה איש פלוני ממזר מאשה איש לקיים דברי ר' יהושע וכו' והנה הגם שנמשנה אמרו והלכה כשמעון התימני עכ"ל כתב רבינו וקא חני לה לשמעון התימני גבי מילי פסיקא דתנן (קידושין ס"ו ע"ב) כל מקום שיש קידושין ואין עבירה וכו' לפי דקיי"ל דאין למדין הלכות מפי הגמרא ולכן מה שפסקו צמחנה והלכה כדבריו אין למדין וכ"כ החוס' יבמות הני"ל ד"ה שמעון וכו' אע"ג דאין למדין הלכה מפי גמרא (כדאיחא צ"ב ק"ל ע"ב נדה ז' ע"ב) הכא בלכתא כותיה דסתמא דפ' האומר נראה עיקר דכהאי גוונא קרי בלכתא פסיקא (בבב"ק ק"ב ע"א) וז"ל הרא"ש והלכה כשמעון התימני ולא משום דתנן והלכה כדבריו דקיי"ל דאין למדין הלכה לא מפי משנה ולא מפי ברייתא אלא דצמח מקומות מוכח דבלכתא כותיה.

(ע) וגוי ועבד שבאו על בת ישראל הולד כשר. יבמות (מ"ה ע"ב) והלכתא עו"כ ועבד הבא על בת

הוא, בר ישראל מעליא הוא וכשר בכהנת, ולא יהא אלא גר דקיימא לן דגר כשר בכהנת, ואי נקבה היא, ללוי ולישראל שריא, לכהן אסירא, דקאמרינן (שם מה.) אפילו למאן דאמר גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר, פגום לכהונה הוי מקל וחומר דקאמרינן ומה אלמנה לכהן גדול שאין איסורה שוה בכל בנה פגום לכהונה זו שאיסורה שוה בכל אינו דין שבנה פגום, וכי תימא מה לאלמנה לכהן שכן היא עצמה מתחללת, הכא נמי כיון דבא עליה גוי ועבד פסלה מן הכהונה, דאמר רבי יוחנן משום ר' ישמעאל מנין לגוי ועבד שבאו על בת ישראל וכהנת ולויה שפסלוה מן הכהונה, שנאמר (ויקרא כ"ב י"ג) ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה יצאו גוי ועבד שאין אלמנות וגירושים בה. (עא) ובת ישראל פנויה דמוניא מן ישראל או מן כהן או מן לוי דלאו קרובין דאסירין לה מן אוריתא, שריא לכהן, דאמרינן (יבמות סא:) לית הילכתא כרבי אלעזר דאמר

לכהן אסירא. ככולהו אמוראי דמכשרי בולד מודי שהולד פגום לכהונה, ומיכו צנכה לא נפ"מ שמוחר צישראלית ומותר צכהנת דכא לא הוזהרו מלינשא לפסולים, שאין קדושה צנשים חלה משום צנה נקע בולד כשר וכ"כ הר"ש ועיין רי"ף, ובעו"ש ע"ה סי' ז': פסלה מן הכהונה. ואי נאסרה על צעלה ע"י ציאת גוי נחלקו צה ר"ח מחיר

משנה הלכות

עיין חוס' קידושין ע"ה ע"ב וז"ל וא"ח אמאי חילטריך למימר דקסבר עו"כ ועבד הבא על בת ישראל בולד ממזר לימא בולד כשר וכ"ש דאיכא למיחש עפי שלא חנשא לעו"כ ושמא י"ל אם בולד כשר ח"כ הוא הולך אחר העו"כ כדאמר בס"פ דלעיל (ס"ז ע"ב) וכו' ע"ש וכן כתבו פסקי חוס' עו"כ ועבד הבא על בת ישראל בולד כשר והוי עובד כוכבים עכ"ל וכן נראה מפרש"י סוף פ' האומר גבי גר ע"ש ועיין מהרש"א שם מה שהאריך בזה והביא סחירה בדברי רש"י והביא חת"י ע"ש ובעור ח"ע סי' ז' ודו"ק בכל זה. ובמקום אחר הביא ראי' לשיעור זה מגמ' צבורות (מ"ז ע"א) אמר רב אדא בר אבהו לוייה שילדה וכו' אמר רב פפא דאיעבר מעו"כ ולא חימא חליצה דמ"ד חין מזהמין את בולד חלא חפי' למ"ד מזהמין את בולד לוי פסול מקרי, ועיין חוס' שם ד"ה ולא חימא ומ"ד עו"כ ועבד הבא על בת ישראל בולד כשר שדי לוי בחר דעו"כ וכו', ועיין שעה"מ פע"ו מהא"ב ה"ג שכחב ליישב קושית מהרש"א הג"ל, ועיין חמדת שלמה (סי' צ' ג') פלפול גדול עם הגאון בעל חו"ד אי לריכין גירות ועיין ספר עלי ארזים ח"ע הג"ל סק"ד ואין הז"ג להאריך יותר.

ישראל בולד כשר בין צפנויה בין צאשת איש, וכחז' הרי"ף ז"ל והלכתא וכו' ואיכא מרבזואתא דמסיימי צה דהאי דאמרינן בולד כשר הנ"מ לישראל חבל לכהונה בולד פגום דאי צרחא היא אסורה לכהן מדאמרינן מיקמי האי פיסקא וכולהו אמוראי דמכשרי מודו שהולד פגום לכהונה ק"ו מאלמנה ומה אלמנה לכה"ג שאין איסורה שוה בכל צנה פגום זו שאיסורה שוה בכל אינו דין צנכה פגום וכ"ח איכא למיפרך מה לאלמנה שכן היא עלמה מתחללת הכא נמי כיון דצח עליה עשאח חללה דאמר ר' יוחנן מנין לעו"כ ועבד שבאו על הכהנת ועל הלוייה ועל צח ישראל שפסלוה שנאמר וצח כהן כי חהיה אלמנה וגרושה מי שיש לו אלמנות וגירושים צה ילאו עו"כ ועבד שאין להן אלמנות וגירושים צה וחוזין לרבזואתא אחריני דפסקי והלכתא עו"כ ועבד הבא על צח ישראל בולד כשר ולא מסיימי שהולד פגום ואין מספקא לן אי הוב פגום אי לא ועיין צספר הזכות שם מחלוקת צאריכות.

שוב מלאחי שביעיות דבש ח"א דרוש י"ז הביא שתי דעות ולמ"ד בולד כשר הוי כותי ולריך גירות ועיין עוד מהרש"א יבמות ע"ז ד"ה אמוראי, ובפח"ש ח"ע סי' ד' סק"א האריך להביא ראיות דא"ל גירות ובעתה ישראל נחשב לכל דבר שבקדושה ע"ש.

והרא"ש ז"ל הביא דברי רבינו הרי"ף וסיים ואיני רואה לכאן מקום שיפול צה ספק מדקאמר לעיל סתמא דגמרא דכולהו אמוראי דמכשרו מודו דהולד פגום לכהונה ק"ו מאלמנה וכו' וכיון דק"ו ל"ל פירכא ליכא מאן דפליג עליה וכו' ע"ש. ועיין שו"ח מהרש"ל סי' ל"ח הביאו צק"ג שחולק להיפוך ע"ש ודו"ק. ודעת רבינו צזה הוא הרבזואתא דס"ל דהולד פגום ודרש מק"ו. ועיין עו"ש ע"ה ח"ע סי' ז' ס"י"ז וצבית שמואל שם סקל"ח צסס חשוצח רש"י שאס נשאח כהן שאין מוליאין מידו.

עא) ובת ישראל פנויה דמוניא מן ישראל וכו'. יבמות (ס"א ע"א) כהן הדיוע לא ישא חילונית וכו' וחכמים או' חין זונה חלא גירות ומשחררת ושנצטלה בעילת זנות. ובגמ' שקיל וערי והחניא זונה כשמה דברי ר' אלעזר ר"ע אומר זונה זו מופקרת וכו'

ודע דיש עוד שיעה אחת צהא שמעחתא צנכרי ועבד הבא על צח ישראל בולד כשר חבל הוא עכו"ס ולריך גירות ועבילה וכשעובל הרי הוא כדין גר ישראל

פנוי הבא על הפנויה שלא לשום אישות עשאה זונה. **עב**) ואי שומרת יבם היא וריב"ס אסרה עיין חוס' ומזניא מישראל או מכהן או מלוי שריא ליה, ואי עבד בה יבם מאמר ומאי ניהו קידושין אסירא ליה, ואי מן ממזר וכותי ונתין נמי נבעלה פסולה מן הכהונה. ואי נאסרה לבעלה: **ואי** שומרת יבם היא. עיין לעיל הל' יבום וחליכה: **מאמר** ומאי ניהו קידושין. כרבנן דגמרי מאמר מקידושין דעלמא (יבמות י"ט ע"ג): **אסירא** ליה. מדרבנן:

משנה הלכות

חולץ רלה מייבם, ומשמע דאפילו יבמה כהן, וכדעת רבינו ז"ל שכתב להדיא ואי שומרת יבם היא ומזניא מישראל או מכהן או מלוי שריא ליה ואי מן ממזר וכותי ונתין נמי נבעלה פסולה לכהונה מבואר דאם לא נבעלה לפסול כשרה לכהונה דכו"ל דין פנויה.

והצור סי' קנ"ט כתב זינחה מותר ליבם. וכתב הב"י זינחה מותר ליבם, ספ"ג דסוטה (דף י"ח) אמרי דמערכא לית הילכתא כרב המנונא, וכתב רבינו ירוחם דהיינו דוקא אם היבם ישראל אבל אם היבם כהן אסורה לו מאחר שנבעלה לפסול לה ודבר פשוט הוא ע"כ. וכך העתיק הפרישה שם אוח י"ג, ובש"ע ח"ע סי' קנ"ט ס"ג שומרת יבם שזינחה לא נאסרה על יבמה אם הוא ישראל וכתב הח"מ סק"ח אם הוא ישראל אבל לכהן אסורה דהא הוא חייבי לאוין לאחר ועיין סי' ז' שם מתבאר דינים אלו. ביאור הדברים דשם סי"ד כתב כהן שזא על אחת מהעריות או על יבמה לשוק עשאה זונה ע"ש, והוא כשיטתו בב"י, ומיבו פלא הוא דמש"כ דבר פשוט הוא דלכהן אסורה שהרי אית לן רבינו שכתב להדיא היפוך זה ול"ע.

ודברי רבינו ירוחם הם בחלק חוב נתיב כ"ה ח"ג וז"ל שומרת יבם שזינחה אינה אסורה ליבם דלא אחי לאיחלופי באשה שהלך בעלה למדינת הים ודוקא שומרת יבם לישראל אבל לכהן נפסלה דכיון דנבעלה לפסול לה שאסורה לזר עשאה זונה ונפסלה לכהונה עכ"ל ע"ש גם המחירי יבמות פ"א כתב שומרת יבם שזינחה מותרת ליבמה ומכל מקום לכהונה מיהא נפסלה שהרי נבעלה לפסול לה ואחר שכן אם היבמה שומרת יבם של כהן נפסלה לו ואע"פ שאין זה זר מעיקרו מכל מקום הואיל ונסחפקו צו ר"ל בשומרת יבם אם חופסין בה קידושין אם לאו הו"ל כחייבי כריחות דפסלי אע"פ שאינו זר מעיקרו וזה דלא כרבינו ירוחם דס"ל שנפסלה משום דהו"ל זר. ועיין קרן אורה סוטה י"ח מה שהאריך.

איברא דהחוס' סוטה הני"ל ד"ה אמרי דמערכא הביאו מירושלמי דלית הלכתא כרב המנונא

ר' אליעזר אומר פנוי כזא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה וכו' אמר רב עמרם אין הלכה כרבי אלעזר. ומלשון רבינו משמע דשריא לכהן אפי' לכחילה, והסמ"ג לאוין סי' קכ"א כתב ומדאמר רב עמרם אין הלכה כר"א ש"מ הא כדברי כולן הלכה וחוששין לדברי כולם להחמיר, ועיין ח"ע סי' ו' ס"ח ובבית שמואל סק"ט כתב אבל הסמ"ג כתב וכו' ולדעת המרש"ל גם הטור ס"ל כן ע"ש. גם המגדל עוז הביא בפשיעות דעת הסמ"ג עיין פי"ח מא"צ וז"ל וק"ל ככולהו לזר מדרבי יהודה ור' אלעזר וכן פסק הר"מ מקולי ז"ל מדעת רבותינו בעלי החוס' ומכאן מדקדק למי שהוא למעלה מפנוי הבא על הפנויה שעשאה זונה ועיין רש"י יבמות ה"ל ושנבעלה בעילת זנות כגון ישראלית הנבעלת לפסול לה, ועיין חוס' שם ד"ה שנבעלה מה שחמכה ובהש"ס ל"ן חוס' גיטין פ"ע ע"א ד"ה בעולה ובמהרש"א שם.

ועיין מל"מ פי"ח מהא"צ ה"ג שהאריך הרבה מאד בכל הפרטים ואי פנוי הבא על הפנויה לר"א אפילו לשם פילגש או באונם נמי ס"ל דעשאה זונה או דוקא כשזא עליה לשם זנות אבל כל שזא עליה לשם פילגש לא מקרי זנות וכן באונם אפילו לר"א, ועיין ריב"ש חשו' קל"ד דאפי' לר"א דוקא זבא עליה לשם זנות אבל בא לשם אישות אפי' אין האישות מתקיים לא מקרי בעילת זנות ולא עשאה זונה וראי' ממאנת והמל"מ פלפל בו.

עב) **ואי** שומרת יבם היא. יבמות (פ"א ע"א) וסוטה (י"ח ע"ג) אמר רב המנונא שומרת יבם שזינחה אסורה ליבמה ממאי מדקתני שומרת יבם וכנוסה א"צ אסירה מש"ה מחנה בהדה א"א לא אסירה היכי מחנה בהדה וכו' אמרי דמערכא לית הלכתא כרב המנונא אלא הא דקתני שומרת יבם וכנוסה הא מני ר"ע היא דאמר אין קידושין חופסין בחייבי לאוין ומשוי לה כערוה. וכתבו החוס' סוטה ד"ה אמרי דמערכא היינו ר' ירמיה ואע"ג דפסיק לית הלכתא כרב המנונא הילכתא כוותיה דאמר בהאשה רבה וכו' ע"ש מה שהעלו למסקנא. אבל דעת הרמב"ם פ"ב מהל' יבום ה"כ דשומרת יבם שזינחה לא נאסרה על היבם אלא רלה

הלכות

הלכות מיוזן

גדולות

מו

כללו של דבר כל שפסול לה כיון שבא עליה פסלה מן הכהונה. (עג) אמר רב שימי בר חייא (שם נט): נבעלה לבהמה באונס כשירה לכהונה. (עד) תנו רבנן (שם ט.) כהן לא ישא אנוסת עצמו ומפותת עצמו ואם נשא נשוי. כהן לא ישא אנוסת חבירו ומפותת חבירו ואם נשא ר' אליעזר בן יעקב אומר הוולד ח'ל, וחכמים אומרים הוולד כשר, והילכתא כרבנן. (עה) ר' טרפון אומר (קידושין סט.) יכולין ממזרין לטהר, כיצד, ממזר שנשא שפחה הולד עבד שיחררו נמצא הבן בן חורין וכשר לבא בקהל. איבעיא להו ר' טרפון לכתחילה קאמר או דיעבד קאמר, ת"ש דאושפיזכני דרבי שמלאי ממזר הוה א"ל אי קדמת אדעתין טהרתינה לבנך, אי אמרת לכתחילה קאמר שפיר, אלא אי אמרת דיעבד קאמר, מאי ניהו דאזל וגניב ומזדבן בעבד עברי, ועבד עברי בשני ר' שמלאי מי הוה והתניא אין עבד

ב"דו של דבר. לשיעורו דס"ל צסמוך צגוי ועבד דלכהן חסירה: נבעלה לבהמה באונס. בגמ' ליחא צאונס וכבר תמכו נושאי כליו, וצמס' דר"ח פ"ח לפיכך הוצרכו לבהמה אע"פ שהיא צסקילה וכ"ה צש"ע ח"ע סי' ו' וגם רבינו לעיל ריש הל' עריות משמע דאפילו מזידה כשרה לכהונה: בחן לא ישא. ככ"ג המורה על הצחולה: ואם נשא נשוי.

ומולאה צגע ופעור מן הקנס: אנוסת חבירו כו' הולד כשר. רבינו פסק כחכמים דהולד כשר והרצה פוסקים פסקו כראצ"י דהולד חלל, ועיין מאירי ויש פוסקים שהולד כשר, וכוונתו על רבינו: ממזרין לעבר. לעבר את צניכס הצאים אחריכס, אע"ג צצחורה כחצו גס דור עשירי: ממזר שגשח. אפילו לכתחילה נושא שפחה כדמסייס ולא נקע נשא לפי הענין: אי קדמת אדעתין. אס היית צח חלי קודס הייתי מעבר לצניך: דאז"ל וגניב. וצחורה ואס חין לו ונמכר צגנצחו:

משנה הלכות

(עג) אמר רב שימי וכו'. שם (נ"ע ע"ב) אמר רב שימי צר חייא נבעלה לבהמה כשרה לכהונה תניא נמי הכי נבעלה למי שאינו איש אע"פ צצסקילה כשרה לכהונה כי אחא רב דימי וכו', ומלשון הגמ' דקאמר אע"פ צצסקילה כשרה לכהונה משמע לכחורה דזינתה צרלון דחי צאונס ליכא סקילה ולומר דסקילה קאי על הצכמה ל"ע דלעולם הצכמה תהרוגו, וגס מלשון רש"י נראה דצרלון נמי דינא הכי דמוצרת ע"ש, וכבר מלאתי צצכחות וצחורים על הצכ"ג שחמה צזה ע"ש.

והכי גרס החס שומרת יצס שזינתה ר"ח אומר מותרת לציתה רצ"ל אומר חסורה לציתה ח"ר ינאי שו"י שזינתה מותרת לציתה וחני כן ונעלמה מעיני אישה ולא מעיני יצמה ר' יעקב צן צצדי צשס ר' חצוהו מעשה היה וכהנת היתה והותרה לציתה וכו' ע"ש. והנה מצוחר צירושלמי דאפילו כהנת מותר וכדעת רבינו ז"ל מפורש ועיין חינוך מורה תקל"ז והעובר וצח על היצמה והיא תחת זיקת היצס חייב מלקות ועיין מג"ח שם ועיין מנחה חריבה על מס' סועה ופלא שכולהו לא ראו דצרי רצונו ז"ל. ונראה דמה"ע כתב רבינו כללו של דבר כל שפסול לה כיון שבא עליה פסלה מן הכהונה והכח כיון דחינו פסול לה אלא הוא כהן או לוי או ישראל כשר לא עשאה זונה ולא פסלה מן הכהונה.

(עד) ת"ד כהן לא ישא. עיין לעיל אות ס"ח ומשנ"ב שם.

ונראה דלשיעתייהו אזלי דרבינו כתב לקמן צסמוך וז"ל והלכתא חין זונה אלא גיורת ומשותרת ושנבעלה צעילת זנות דעריות דחייבי כריתות נינהו וחין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת ע"ש. וכיון דס"ל דחין זונה מחייבי לאוין סחס ח"כ שומרת יצס כיון דמחייבי לאוין הוא וכדמוקי לה צגמ' סועה הנ"ל כר"ע ח"כ לא נעשית זונה ומותרת גס לכהן אצל להפוסקים דס"ל דמכל חייבי לאוין נעשית זונה ח"כ שפיר חסורה לכהן, ועיין לעיל שהצחתי מחלוקת צזה, אצל כאן עכ"פ פי' רבינו דחין זונה מחייבי לאוין רק מחייבי כריתות ושפיר מותרת אפילו לכהן וח"כ להרמצ"ס דס"ל דיס זונה מחייבי לאוין נמלא שומרת יצס שזינתה חסורה לכהן וכדעת המחבר והצן כי קלרתי צזה.

(עה) ר' טרפון אומר וכו'. קידושין (ס"ע ע"א). והנה רבינו צהלי מילכ כתב יוסף צן פרוך ממזרח זצן אחתא צעח לשחרורי זרעיה אחא לקמיה דרבי מארי גאון ח"ל נסצה צלא כתובה וקידושין צאמהותיה דחי משחררת לה אף על גב דשרי לה למידר צהדך דקיי"ל כר' יוסי (קידושין ע"ג) דאמר גר מותר צממזרת דסחס לן חנח כוחיה גירי וחוררי ממזירי ונחיני שחוקי ואסופי מותרין לצח זה צזה זרעך לא מיתכשר אלא דקיימח צאמהותה וכד הוו לך צני מינה מהלינון צרישא דקיימת מלוח וצחר הכין כחוצ להון גע חירות וצכייב להון על ידי אחריס וצחר דמזכית להון על ידי אחריס חייתי חלחא רצנן וליעצבלינון (יצמות מ"ו) דח"ר חייח צר אצח אמר ר' יוחנן גר לריך שלשה ועבד משחרר כגר דמי דחניח אחד גר ואחד עבד משחרר וכו' ואע"ג דקען הוא מעצלין ליה (כתובות י"ח) דאמר רב הונח

עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג, ש"מ אפילו לכתחילה קאמר, ש"מ. עין אמר אפקורי אפקריה רחמנא רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון דולד במעי שפחה אפקורי אפקריה לזרעיה. ואפ"ה צנו הוא עברחינכו לצנך. וכתיב גבי אברהם וגם אח צן האמה לגוי אשימנו כי זרעך הוא אף דכ"ו צן השפחה ואינו צנו:

משנה הלכות

ובגמ' יצמוח) הכ"ו זרע ישראל במעי שפחה כחורה כפקירה לזרעיה ושפחה לאו דוקא אלא כ"ה גוייה ויש כח ציד חכמים להפקיר זרעיה וכמו שיש כח צ"ד להפקיר ממון אדם וכבר ביארתיו דזה מה שאמרו צכמה מקומות כל המקדש אדעתא דרצנן מקדש ואפקעינכו רצנן לקידושין מינייה ופריך חינה דקדיש צכספא קדיש צביאה מאי איכא למימר פי' צשלמא המקדש צכספא אפקעינכו חכמים לקידושין דכיון דקידש צכספא וחכמים הפקירו ממון וליכא כאן כסף קידושין ואין המקדש צלי כסף אלא המקדש צביאה מאי איכא למימר ומשני דחכמים שוויה לצעילתו צעילת זנות פי' ואפקרינכו לזרעיה דלאו זרע שלו הוא וליכא קידושין כלל וכצ"ל. ועיין ח"ע סי' ד' ס"כ.

ודע דכתבו הפוסקים דדוקא ממזר ודאי הוא דרשאי לישא שפחה לכחחילה אבל ספק ממזר אסור לישא שפחה לכחחילה ועיין בה"ע (סי' הנ"ל אות כ"ד) צשם מהרש"ך (ח"ג סי' ע"ו) וצשו"ת רדב"ז (ח"א סי' קפ"ח) מחיר אפילו צספק ממזר ועיין פ"ח שם צאריכות.

והבית שמואל ח"ע סי' ד' סקל"ה אמה שפסק המחבר דגר מותר צמזרח מ"מ אסור לו לעשות כן כדי שלא ירצה ממזרים צישראל וצאולר הפוסקים כתב דמ"מ ממזר מותר צמזרח אפי' לדעת הבית שמואל כיון דא"א לו לישא כשרה וצס' עין ילחק ח"ע סי' ח' סק"ע כתב דגם לא ישא הגר שחוקית שלא ירצה ממזרים דהא יכול לישא כשרה, וחכ"א חמה מה שראה צחשו' ובהגות ח"א סי' חס"ה להרה"ג ר"מ שערנצון שליט"א דמעולם לא נתכוין הבית שמואל לאסור גר צמזרח רק דאין כופין אותו לישא משום סברת אסור להרבות ממזרים.

ולבאורח דברי הבי"ש לאו חידושו הם אלא כן מפורש צחוס' חגיגה (צ' ע"צ ד"ה לישא שפחה) שהקשו דאמאי לא ישא ממזרה שהרי עצד מותר צמזרח כדחתן פ' האומר (קידושין דף ס"ע ע"א) יכולין ממזרין ליעבר כילד ממזר נושא שפחה ולד חירות שרי צה כדחתן פ' עשרה יוחסין (שם) שחורוי וממזרי שרו לצא זה צזה דהא י"ל דאין לנו לחקן כדי להרבות ממזרים צעולם ע"כ וכ"כ עוד גיעין מ"א ע"א ד"ה לישא שפחה

גר קען מעצילין אותו ע"ד צ"ד וכ"ש עצד משוחרר ואין לריך לקבל עליו מלות דהא שייך ליה צמלות דעצדים מעיקרא וגע חירות הו"ל ראייה לכי גדלין ע"כ.

וכבר דקדקתי מכאן על מה שכתב העור והצ"י יו"ד סי' רס"ח שחמהו על רצינו למה פסק דלא כרצ הונא דאמר גר קען מעצילין אותו על דעת צ"ד ועיין צ"י וצ"ח מה שדחקו לפרש ולישב ולמנס הרי רצינו כתב להדיא דקיי"ל כרצ הונא וכמ"ש כאן ודברי העור ונושאי כליו ע"ג אלא דכתבתי לחלק דרצינו מחלק צין מילה לעצילה דדוקא מעצילין אותו על דעת צ"ד אבל למול לא מלין עד שיכא אציו ואמו מלין אותו ע"ש ועיין ספרינו משנ"ה ח"ה סי' ק"פ צאריכות. ועיין ח"ס יו"ד סי' רנ"ג דס"ל לרצינו הצ"ג דקען שהעצילו אותו ע"ד צ"ד אינו יכול למחות ולכחורה יש לחלק צין סחס קען לצן שפחה כמובן דצן שפחה לא לריך קבלה וכמ"ש שם ואין מחנין על העצדים צשעת עצילה דהא שייך ליה צמלות דעצדים וכצ"ל כי קלרתי.

אלא דמה שז"ע לפענ"ד צעיקר דברי רצינו שכתב ליוסף צן פרוך ממזרח דצן אמחא ואל"ל לנסצה צלא כתובה ח"כ למה ליה צגמ' לדייק לר' ערפון שאמר יכולין ממזרין ליעבר ומייתי ראי' מאושפזיכניה דר' שמלחי ממזרח הוב ואל"ל אי קדמה וכו' הא אפילו נושא שפחה צעלמו מותר אבל פשוע דהכין הוא שהרי למסקנא צגמ' אמרו דאפילו נושא לכחחילה והיינו דלא צעי שום חקנה כר' שמלחי אלא ממזר נושא שפחה לכחחילה לעבר צניו כיון דא"א לו צאופן אחר ולא יהיה קדש ליכא צו. ועיין רש"י לכחחילה קאמר ממזר נושא שפחה דקסבר דכי כתיב לא יהיה קדש צישראל כתיב ולא צמזר.

עין אמר רב יהודה אמר שמואל וכו'. שם (ס"ע ע"א) וצשני דר"ש ע"ע מי הוב והאמר מר אין ע"ע נוהג אלא צזמן שהיובל נוהג אלא לאו ש"מ ר"ע לכחחילה קאמר ש"מ אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' טרפון ע"כ. וביאר רצינו דולד במעי שפחה אפקוריה אפקריה רחמנא לזרעיה דכתיב אשר צשר חמורים צשרם, פי' דכמו דכחורה אפקריה לזרעיה דעו"כ דכתיב וזרמח סוסים זרמחם (עיין ריש כחוצות

רחמנא לזרעיה דכתיב (יחזקאל כ"ג כ') אשר בשר חמורים בשרם. (עו) והילכתא (קידושין סח:) בנך מישראל קרוי בנך ואין בנך הבא מן הגוי ומן השפחה קרוי בנך אלא בנה. לקח שפחה ובא עליה ונתעברה הימנו ואחר כך שיחררה והטבילה לשם חירות ואחר כך ילדה, אותו וולד גר הוי ואין צריך טבילה דסגי ליה בטבילת אמו, ולענין נחלה לא ירית ליה דלאו בריה מקרי, דבעינא זרע שנזרע בקדושה וליכא. (עח) וכן מי שנשא את הגויה שלא הטבילה לשום גירות ונתעברה ואחר כך הטבילה וילדה אותו וולד גר הוא ואין צריך טבילה, דאמר

ובא עליה. כשכיה שפחה ואח"כ שחררה ובעבילת לשם חירות, כדעת הפוסקים דכמשחרר עבדו לריך עבילת לשם חירות: דסגי ליה בעבילת אמו. אמר רבא נכרית מעוברת שנחגיירה צנח אין לריך עבילת (יבמות ע"ח ע"א ועיין חוס' שם

מ"ז ע"ב ד"ה מעבילין): דלאו בריה מקרי. דכורחו שלא בקדושה כיחב דבעינא זרע שנזרע בקדושה, ובכח"י ואעיקאן כוסיק בגוף הצב"ג ופליגא דמר רב נערונאי גאון ר"מ דסורא דאמר צנו הוא לכל דבר כיון דמודה ציב אין אדם עושב בעילתו צע"ז ועיין רי"ף ור"ש פ' כילד ורמב"ם פ"ד מהל' נחלות כ"ו ובראש"ד שם (רעז"ה). ולפענ"ד אין מכאן ראיה דרבינו דייק ואח"כ שיחררה א"כ כראב צמעשכ השיחרור שלא שיחררה צעשכ ציחב ומ"מ כחצחי לעיל דדעת רבינו חולק

משנה הלכות

דאמכ משחקו ולא אומרת ממי נחעצרכ וכן כי אין כז"ג להאריך יותר כע"ה.

ואח"כ וישא ממזרח דלד עבדות שרי צב וכו' ואומר ר"ח דאין זו תקנה להרבות ממזרים בישראל ע"כ הנה מצואר בחוס' דאין לתקן תקנה להרבות ממזרים בישראל וכוא כדעת הבי"ש ועיין בית מאיר ש"יין לחוס' גיעין ולא ליינ לחוס' חגיגה ה"ל.

ובאמת כי הרבב הארכחי במקום אחר צבני ילדים המאומלים צומן הזה (אדפטירטע קינדער צלע"ז) והרצב בני ישראל עושים כן ויש לשאל הרבב אס הם כשרים לצח בקהל כלל ואס הם צכלל שחוקי ויש לזה הרצב עקולים ופשוטים עיין משנה הלכות ח"י סי' ר"ב-ו-ז ומבד"ח סי' שס"ז ע"ש ודו"ק.

ועיין ע"ז א"ע ה"ל סק"ב דברי המג"ח וכצ"ש כחצ דלר"ח ממזרח מותרת בעבד וכן ראיחי בחוס' גיעין עכ"ל וליחא דאיסורא עכ"פ איכא מדרבנן לר"ח אלא דאיסורא דאורייתא ליכא צממזר דממילא קדש ומשום תקנת הולד מותר לישא שפחה אצל צממזרח דליכא תקנת הולד אסור הכלל היכא דליכא תקנתא פריך דיבא מותר אצל היכא דאיכא תקנתא איכא איסור דרבנן.

(עו) והלכתא בנך מישראל קרוי בנך וכו'. (קידושין ס"ו ע"ב וס"ח) וכל מי שאין לה לא עליו ולא על אחרים קידושין הולד כמותה ואיזה זה שפחה ונכרית, שפחה כנענית מנלן אמר רב הונא אמר קרא שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור אשכחן דלא חפסי צב קידושין ולדכ כמותה מנלן דאמר קרא אשכ וילדיה חכיב לאדונייה. נכרית מנלן אמר קרא (דברים ז') לא תחתן צם אשכחנא דלא חפסי צב קידושין ולדכ כמותה מנלן א"ר יוחנן משום רשב"י דאמר קרא כי יסיר אח בנך מאחרי בנך הבא מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מעו"כ קרוי בנך אלא צנה. ועיין רש"י שם ד"ה כי יסיר ובחוס' ד"ה בנך הבא. ובא"ע סי' מ"ד ס"ח המקדש עכו"ס או שפחה אינו כלום שאינן בני קידושין וכן עכו"ס ועבד שקידשו ישראלית אינו כלום.

ועיין ע"א חגיגה ה"ל אצל נ"ל דלמאי דפי' בחוס' עלמן קושיא מעיקרא ליחא וכו' וחי' דאין זה תקנה להרבות ממזרים בישראל וכא ודאי אין זה איסור של חורה לישא ממזרח אע"פ שמרצב ממזרים ועוד דחנן צפ"ד דסועב (דף כ"ו) אשח ממזר שוחב ואמר בגמ' פשיטא ומשני מהו דחימא לא ליפוש פסולים קמ"ל ואע"ג דשם הקדוש נמחק על המים ליח לן צב אלא דרבנן לא רלו לתקן ליקח ממזרות כדי שלא להרבות פסולים וכיון דיש לו תקנה מה"ח שישא ממזרח א"ח לו לישא שפחה וכו' ע"ש. הנה מצואר דעכ"פ מדרבנן יש איסור להרבות ממזרים.

(עח) וכן מי שנשא אח כגוייה שלא בעבילה וכו'. יבמות (ע"ח ע"א) אלא בא דאמר רבא (ורבינו גרס רצב) נכרית מעוברת שנחגיירה צנח אין לריך עבילת אחאי אין לריך עבילה וכו' שאני עובר דהיינו רביחיה פי' ולאו חליצה היא. ופרש"י אין לריך עבילת לשם גירות דסלקא ליה עבילה דאימיה. ונ"ל

ומה דקשה ליה מנמק"י שלכי אלמנה לכהן גדול (דף כ"ג מדפי הספר הרי"ף) צסופו ד"ה ומקשה חצ"י דשחוקי מותר בגיורה ומשחררה לפענ"ד לא קשה דהכא מדינא היא נאמנת דאמר שמואל לרב יהודה שיננא הלכה כר"ג וחת לא תעבד עובדא ולא דמי לשחוקי

רבה (יבמות עה.) נתגיירה מעוברת וילדה בנה אין צריך טבילה דסגי ליה בטבילת אמו, ע"פ ולענין נחלה לא ירית ליה דלאו בריה מקרי, (ס) ואי נקיבה היא בין מן הנכרית ובין מן השפחה כשירה לישראל ואסירה לכהן. (קידושין עז.) בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם. ישראל שנשא חללה בתו כשירה לכהונה, חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה לכהונה, רבי יהודה אומר בת גר זכר כבת חלל זכר, רבי אליעזר בן יעקב אומר גר שנשא בת ישראל בתו כשירה לכהונה, ישראל שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה, אחד גרים ואחד עבדים משוחררין עד שתהא אדם מישראל, רבי יוסי אומר אף גר שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה. אמר רב המנונא משמיה דעולא (שם עה.) אומר היה רבי מאיר חיים גר עד עשרה דורות מותר בממזרת מכאן והילך אסור בממזרת. אמר רבה בר חנה אמר רבי יוחנן (שם עה:) הלכה כרבי יוסי, ומיום שחרב בית המקדש נהגו כהנים סלסול בעצמן כרבי אליעזר בן יעקב. אמר רב נחמן אמר לי הונא הלכה, בא לימלך מורין לו כרבי אליעזר בן יעקב, כנס אין מוציאין ממנו כרבי יוסי (פא) (שם עג.) וגר ועבד משוחרר וחלל מותרין בכהנת דאמר רב יהודה אמר רב לא הוזהרו כשירות להנשא לפסולין, ותניא כוותיה דרב (תוספתא פ"ה) אחד גר ואחד עבד משוחרר וחלל מותרין בכהנת, לא הוזהרו להינשא לפסולין. (פב) חללה היכי

על רניג: ואסירה לכך. גיורת היא וגיורת אסורה לכך ואפי' אם נחגיירה פחות מג"ש: בת חלל זכר. דוקא נקט בת חלל זכר דבת חללה שנשאה לישראל כשרה לכהונה: דע"פ. בת בנו זכר בן בנו עד סוף כל הדורות של חללים זכר בן זכר בת האחרון פסולה כבת הראשון, אבל בת בנו מישראל כשרה דלא חמירה בת חלל מחללה, דאמרינן בתה של בת ישראל חללה כשרה לכהונה: בת גר זכר. ואפי' מישראלית כבת חלל זכר אבל בת גיורת מישראל כשרה: ראב"י אומר. לית ליה האי דינא דלקמן (ע"ח) לך כשהו וכו' ומיכו גר שנשא

גיורת בתו פסולה דבעינן מזרע בית ישראל: ר' יוסי אומר אף גר שנשא גיורת. ובגמ' אומר רב המנונא הלכה כר' יוסי וכן אמר רבנ"ח כו' ומיום שחרב בית המקדש נהגו כהנים סלסול בעצמן כרבי יוסי וכו'. ובהגב"ח לא גרס חיים ומיכו נראה דכוונתו חיים מלשון יחס הגר מפרש והוא עד עשרה דרי מותר בממזרת דכולן יודעין שהוא גר ומותר בממזרת, מכאן והילך נשחכה שם גר כימנו ולאסור בממזרת שיאמרו ישראל כשר הוא ושם ממזרת ומי"מ אסורה לכך עד שלא יהי' אביה מישראל, ועיין ש"ע ח"ע סי' ד' סכ"ב: חללה היכי דמיא. כלומר מאיזה ביאה

משנה הלכות

שכיוונה להיות עבילה זו גם בשבילו דאל"כ הרי לא עבד לשם גירות ועבילה זו לריכין לשם גירות ואפשר דזדיעבד מופיל אפילו בלא כוונה. ומיכו אפשר דעכ"פ כצ"ד כיון שידעו מופיל דקיי"ל גר קטן מטבילין אותו ע"ד צ"ד או יאמר דכיון דעובל ע"י אמו סגי בעבילתה ככל אבר משלה ועיין יו"ד סי' רס"ח ס"ו.

שוב ראייתי בדגול מרצב יו"ד הני"ל שכחז כותיה כו' אם ידעו כצ"ד בשעת עבילה שהיא מעוברת הדין פשוט אבל אם לא ידעו כצ"ד שהיא מעוברת יש לי בזה אריכות דברים וחליא באשלי רב רבי ע"ש.

ע"פ ולענין נחלה לא ירית ליה וכו'. צ"ב (קמ"ע ע"ח) מעובדא דאיסור גיורת ורב מרי זריה לידחו בקדושה הוי וכ"כ גם הרמב"ם פ"ע מהל' זכיה ומחנה ה"ז וכחז ה"ה מעובדא דאיסור גיורת ועיין ח"מ סי' רע"ב ס"ח גר שמת ולא הניח בן שהורחו ולידחו בקדושה אע"פ שיש לו בנים שהורחם שלא בקדושה ולידחם בקדושה כל נכסיו הפקר וכל הקודם בהם זכה וסי' רפ"ג ס"ח אפילו היה לו בן שלידחו

בקדושה מאחר שהורחו שלא בקדושה אינו יורש את אביו ולא אביו יורשו ע"כ. ועיין סי' רע"ע ס"ו.

(ס) ואי נקבה היא וכו'. עיין קידושין ע"ז ובעוש"ע ח"ע סי' ד' וסי' ז'.

(פא) וגר ועבד משוחרר וחלל מותרין בכהנת. שם (ע"ג ע"ח) מסייע ליה לרב דאמר רב יהודה אמר רב לא הוזכרו כשרות להנשא לפסולים, וכרי"ף ז"ל כחז חנו רבנן גר נושא ממזרת והולד ממזר דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר גר לא ישא ממזרת אחד גר ואחד עבד משוחרר וחלל מותר בכהנת. והלכתא גר מותר בכהנת ומותר בממזרת מותר בכהנת לא הוזכרו כשרות לינשא לפסולין ומותר בממזרת כר' יוסי ע"כ. ועיין רמב"ם פ"ע מהל' ז' הי"ח וסמ"ג לחוין סי' קכ"ח ועוש"ע ח"ע סי' ז' סעי' כ"ב וסי' ב' ס"ג.

(פב) חללה היכי דמיא. קידושין (ע"ז ע"ח) ח"ר אינו הוא חללה כל שנולדה מן הפסולים מאי פסולים חילימא פסולים לו הרי מחזיר גרושתו דפסולה

נעשית חללה: מבי אזל כהן גדול עלה. כלומר משבח עליה דביאח פוסלת ולא הקידושין ואם קידש ולא בעל לא נעשית חללה: ובנה ובנתא. ומיכה כהן נשאר באיסורו לעולם וכנהאס נשאת לישראל צהא כשרה לכהונה: והילכתא אין זונה וכו' זנות דעריות דחייבי כריחות. עיין לעיל ה' עריות דמסיים רבינו א"נ לחד מן הלן וכו' ועיין רש"י וחס' יצמות ס"ח (הגב"ח): ולית הלכתא כר"ש. כחכמים שם בצרייתא דיצמות (ס' ע"ח) וכדאמר רב נחמן שם ע"ב ועוש"ע א"ע סי' ו' כגירות והמשוחררת אפי' נהגיירכ ונשחררה

דמיא, כי דתניא (קידושין עז.) איזו היא חללה כל שנולדה מן הפסולין, וקיימא לן מאי פסולין הני דאסירין לכהן, ואי עבר ונסיב להו זרעא דמוליד מיניהו הוי חלל. אין חללה אלא מאיסור כהונה בלבד, ומאי ניהו, כהן גדול דנסיב אלמנה ומיית ליה, לא תימא הא אלמנה היא ולכהן מיהא שריא, אלא מבי אזל כהן גדול עלה שויא חללה ואסירא לכהן הדיוט, וכן כהן הדיוט שנשא גרושה וחלוצה שויא חללה ובנה ובנתא חללי הויאן. פג) והילכתא אין זונה אלא גירות ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות דעריות דחייבי כריתות נינהו, ואין ממזר אלא ממי שאיסורו איסור ערוה וענוש כרת. פד) (יבמות ס:) ולית הילכתא כרבי שמעון בן יוחי דאמר גירות פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשירה לכהונה. ההוא כהנא דהוה נסיב פחותה מבת שלש שנים ויום אחד אמר ליה רב נחמן מאי טעמא עבדת הכי, דאמר רבי יעקב בר אידי א"ר יהושע בן לוי הלכה כר' צברייתא דיצמות (ס' ע"ח)

משנה הלכות

לו ובניה כשרים דכתיב (דברים כ"ד) חועבה היא היא חועבה ואין זניה חועבים אמר רב יהודה הכי קאמר איזו היא חללה כל שנולדה מן פסול כהונה נולדה אין לא נולדה לא הרי אלמנה וגרושה זונה דלא נולדה וקא הויא חללה אמר רבה ה"ק איזו חללה מוזכרת שלא היה לה שעת הכושר כלל כל שנולדה מן פסול כהונה מאי מוזכרת אמר רב ילחק בר אבין ה"ק איזו היא חללה שתיקרה מד"ת ואין לריכין לפרש מדברי סופרים כל שנולדה מן פסולי כהונה. ופרש"י כל שנולדה מאיסור כהונה. דסתם חלל היינו ולד פסול לכהונה מדכתיב ולא יחלל זרעו אבל חללה הנעשית חללה ע"י ציאה הולרכו לדרוש צה מקראות כגון זו שהיתה כשרה ונחללה. ועיין רמב"ם פ"ע מהא"ב ה"ג וסמ"ג לאוין מ' קכ"ב עוש"ע א"ע סי' ז' סי"ב.

בלבד. אמר רב אשי הלכך כהן הבא על אחותו זונה משוי לה חללה לא משוי לה חזר ונא עליה עשאה חללה ע"ש.

והצוד א"ע סי' כתב וז"ל איזו היא זונה שנבעלה לאחד מן העריות לא שנת חייבי מיתות צ"ד ל"ש חייבי כריחות בין באונס בין ברצון וכו' חוץ מן הבא על הכנה שלא עשאה זונה אפילו מדרבנן, אבל הבא על חייבי לאוין דשאר לא עשאה זונה כיון דחפשי צה קידושין חוץ מהבא על היצמה שעשאה זונה דאיכי נמי לא חפסי צה קידושין לפיכך נעשית זונה צביאח זר, והרמב"ם ז"ל הנבעלת לאחד מחייבי לאוין בשוין לכל ואינן מיוחדים לכהנים או מאיסורי עשה עשאה זונה וא"א ז"ל כתב כסדרא ראשונה, והצ"י הביא המחלוקת וכתב דהראב"ד כשיג על הרמב"ם וס"ל שאין זונה חללה מחייבי כריחות או מעכו"ם ועבד וכו"ה הביא סמוכין לדעת הרמב"ם ז"ל מגמ' דף ס"ח בן ע' שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי וכו' ודעת הר"ף נוטה לדעת הראב"ד והרמב"ם והוא כדעת רבינו ז"ל. ובש"ע א"ע סי' ו' ס"ח כתב איזו היא זונה וכו' כלשון הרמב"ם וי"א שהבא על חייבי עשה או על חייבי לאוין אפילו חייבי לאוין דשאר לא עשאה זונה חוץ מהבא על היצמה ע"כ. ודעת רבינו כבר כתבנו לעיל דגם הבא על היצמה לא עשאה זונה ולא נאסרה לכהן רק אס קידשכ אבל צזינתה לא. ועיין שעב"מ פ"י מה"א בקוני' חופת חתנים ס"ה.

פג) והילכתא אין זונה חללה גירות וכו'. יצמות (ס"ח ע"ח) וחכמים אומרים אין זונה חללה גירות ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות. ופרש"י כגון ישראלית הנבעלת לפסול לה, ובקשו החוס' שם ד"ה שנבעלה דא"א לומר כן דמחייבי לאוין דחפסי צה קידושין לא הוי זונה חללה מחייבי כריחות כדפי' צפ' החולץ (דף מ"ע), ועיין גיטין דף פ"ע חוס' ד"ה בעולה ומכרש"א שם וליין עלה בגהש"ס יצמות. ובגמ' קידושין (ע"ז ע"ב) א"ל ר"פ לאציי ישראל הבא על אחותו זונה משוי לה חללה משוי לה או לא משוי לה מי אמרינן ק"ו מחייבי לאוין הויא חללה מחייבי כריחות לא כ"ש או דילמא אין חללה חללה מאיסור כהונה אמר ליה אין חללה חללה מאיסור כהונה בלבד, אמר רבא מנא הא מילתא דאמרו רבנן אין חללה חללה מאיסור כהונה בלבד וכו' חללה למכ נאמר אין חללה חללה מאיסור כהונה

פד) ולית הלכתא וכו'. שם (ס' ע"ב) תניא ר' שמעון בן יוחי אומר גירות פחותה מבת שלש שנים ויום אחד כשרה לכהונה שנאמר וכל העף בנשים אשר לא ידוע משכב זכר החיו לכס וברי פנחס עמהם ורבנן

שמעון בן יוחי, א"ל זיל אפקה ואי לא מפיקנא לך ר' יהושע בן לוי מאונך. (סח) (שם מה): מי שחציו עבד וחציו הבא על אשת איש הולד אין לו תקנה, דקא אתי צד חירות דביה ומשתמש בצד אשת איש. (פח) ישראל שנשא גיורת בת גרים, לכהן אין לה הפסק למעלה אבל יש לה הפסק למטה. למעלה דהויא לה גיורת שהיא פסולה לכהונה, למטה יש לה הפסק דהויא לה בת גיורת שכשירה לכהונה, (פח) דתנן ר' אליעזר בן יעקב אומר ישראל שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה. (פח) ישראל שנשא שפחה משוחררת בת משוחררים, לכהן אין לה הפסק למעלה אבל יש לה הפסק למטה. למעלה דהויא לה משוחררת שהיא פסולה לכהן, למטה יש לה הפסק דהויא לה בת משוחררת שהיא כשירה לכהונה, דאמר מר ישראל שנשא שפחה משוחררת בתו כשירה לכהונה. גר שנשא בת ישראל לכהן יש לה הפסק בין מלמעלה בין מלמטה. למעלה דהויא לה אם אשתו של גר בת ישראל לכהונה, למטה דהויא לה בתו של גר שהיא ישראל לכך יש לה הפסק בין מלמעלה בין מלמטה. וכג"ל חמך דאפילו היא גופה נמי מותרת לכהונה אחרי מיחא הגר

פחותה מצה ג"ש כואיל ואיכא צד ישראל כריזו כזונס ואסורכ לכהן: מאונך. מאונך כלומר שלא שמע עוב: דודא חין לו חקנכ. לינשא כמו שבוש ח"א שאס חנשא לעבר כרי יש חלק בן חורין, ואס ינשא לנ"ח כרי יש לו חלק עבד שמשחמש צו: הפסק למעלה. שכרי חלל מחחיל בגירות וכולס למעלה הימנכ פסולין ויש לכ הפסק למטה שהגירות נפסקה אס נשאח לישראל, וכן כדן צמשוחררת: גר שנשא צד

משנה הלכות

לעבדים ולשפחות וכו' הכוה כהנא דאנסיב גיורת פחותה מצה ג"ש וי"א אמר ליה ר"נ בר יצחק מאי האי ח"ל דאמר ר' יעקב וכו' ח"ל זיל אפיק ואי לא מפיקנא לך ר' יעקב בר אידי מאונך ורבינו גרם מפיקנא לך ר' יהושע בן לוי מאונך והוא הוא שכרי ר' יעקב אמר לה צ"ס ריב"ל. וכ"פ רמב"ם פ"ח מא"ב ה"ג וצ"ע ש"ע ח"ע סי' ס"ח ע"ש.

גר ואחד עבדים משוחררים, אפילו עד י' דורות עד שחבא אמו מישראל, ר' יוסי אומר אף גר שנשא גיורת צחו כשירה לכהונה, ופרש"י צח חלל זכר ודוקא נקע כדקתני וחזיל דצח חלל שנשאח לישראל כשירה לכהונה. לעולם צח צנו וצח צנו עד סוף כל הדורות של חללים זכר בן זכר צח האחרון פסולה צח הראשון חבל צח צחו מישראל כשרה דלא חמירא צח חלל מחללה דאמרינן צח של חלל מישראל כשרה לכהונה, ישראל שנשא חללה צחו כשרה לכהונה, וצגמ' ישראל שנשא חללה, מנכ"מ ח"ר יוחנן משום ר' שמעון נאמר כאן ולא יחלל זרעו בעמיו ונאמר להלן לא יעמא בעל בעמיו מה להלן זכרים ולא נקבות אף כאן זכרים ולא נקבות, פי' לענין עומאה זכרים הוזכרו עליה ולא נקבות אף בפסולי חללות זכרים נפסלו ולא נקבות, וצגמ' פריך ומשני ח"כ גז"ש מאי אהני ליה.

(פח) מי שחליו עבד וכו'. יצמות (מ"ה ע"ב) מי שחליו עבד וחליו בן חורין כצא על צח ישראל אוחו ולד חין לו חקנה ואמר רב יהודה כגון דקדיש צח ישראל דנמלא לך עבדות שלו משחמש צאשא חיש וכו' חלל כי איחמר דרב יהודה כגון שצא על אשה חיש ונמלא לך חירות שבו משחמש צא"א ועיין רמב"ם פ"ח מא"ב ה"ה ועוש"ע ח"ע סי' ד' ס"ז. וז"ל מי שחליו עבד וחליו בן חורין שצא על ח"א הולד חין לו חקנה מפני שלד ממזרות ולד כשרות מעורבים צו (דעבד כצא על ח"א הולד כשר) לפיכך אסור אף צשפחה וצניו כמוחו לעולם, פי' דחין לישא שום אשה לעולם וכן צניו רק גיורת וצניו ממזרים ומיכו גיורת נמי לא לריכב לכנשא לו ולפסול אה צניו וכהרצחי צוה צמקום אחר.

(פז) דתנן ראצ"י אומר. (שם ע"ה ע"ב ומס' צכורים פ"א ויצמות נ"ז ע"א) חלל חליבא דהאי חנא דחנן ראצ"י אומר אשה צח גרים לא חנשא לכהונה עד שחבא אמה מישראל, ועיין רמב"ם פ"ח מא"ב ה"ו ועוש"ע ח"ע סי' ז' סכ"א.

(פח) ישראל שנשא גיורת צח גרים וכו'. קידושין (ע"ז ע"א) צח חלל זכר פסולה לכהונה לעולם ישראל שנשא חללה צחו כשרה לכהונה חלל שנשא צח ישראל צחו פסולה לכהונה, ר' יהודה אומר צח גר זכר צח חלל זכר, ר"א בן יעקב אומר ישראל שנשא גיורת צחו כשרה לכהונה וגר שנשא צח ישראל צחו כשרה לכהונה, חבל גר שנשא גיורת צחו פסולה לכהונה אחד

(פח) ישראל שנשא שפחה משוחררת. (קידושין ע"ב ע"ב) אחד גר אחד עבד משוחרר וחלל מותרים צכהנא ועיין רמב"ם פ"ח מא"ב ה"ז ממזר מותר לישא גיורת וכו' ח"א גיורת שנשאח לגר וכו' ואחד גר ואחד העבדים משוחררין דין אחד לכולן, וכחצ ה"ה פשוט הוא, ושם מחבאר נמי היקש עבדים לגרים (קידושין דף ע"ה ועיין יצמות דף ל"ז ודף י"א) ודברי

כשירה לכהונה, דתנן גר שנשא בת ישראל בתו כשירה לכהונה. עבד משוחרר שנשא בת ישראל, לכהן יש לה הפסק בין מלמעלה בין מלמטה. למעלה דהויא לה אם אשתו של עבד משוחרר בת ישראל שהיא כשירה לכהונה, למטה דהויא לה בת עבד משוחרר שהיא כשירה לכהונה, דאמר מר עבד משוחרר שנשא בת ישראל בתו כשירה לכהונה. גר שנשא גיורת בת גרים, לכהן אין לה הפסק לא למעלה ולא למטה, למעלה דהויא לה גיורת שהיא פסולה לכהונה, למטה דהויא לה בת גרים שהיא פסולה לכהונה, דתנן אבל גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה, אבל לרבי יוסי יש לה הפסק למטה, דתנן רבי יוסי אומר אף גר שנשא גיורת בתו כשירה לכהונה. עבד משוחרר שנשא בת משוחררין, לכהן אין לה הפסק לא למעלה ולא למטה. למעלה דהויא לה שפחה משוחררת שהיא פסולה לכהונה, למטה דהויא לה בת משוחררת שהיא פסולה לכהונה, אבל לרבי יוסי יש לה הפסק למטה, דאמר מר עבד משוחרר שנשא שפחה משוחררת בתו כשירה לכהונה. חלל שנשא בת ישראל, לכהן יש לה הפסק למעלה ואין לה הפסק למטה. למעלה דהויא לה בת ישראל שהיא כשירה לכהונה, למטה אין לה הפסק דהויא לה בת חלל זכר, דתנן בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם. חללה אין לה הפסק למעלה אבל יש לה הפסק למטה. למעלה דהויא לה גרושה או חללה או חלוצה או גיורת או שפחה משוחררת שהיא פסולה לכהונה, למטה יש לה הפסק דהויא לה בת חללה, דתנן ישראל שנשא חללה בתו כשירה לכהונה. ישראל שהחזיר גרושתו משנשאת לכהן יש לה הפסק בין מלמעלה בין מלמטה. למעלה דהויא לה אם גרושה שכשירה לכהונה, למטה דהויא לה בת מחזיר גרושתו שהיא כשירה לכהונה, דאמר מר (דברים ד' ד') היא תועבה ואין בניה תועבין. ישראל שנשא גרושה או חלוצה, לכהן יש לה הפסק בין מלמעלה ובין מלמטה. למעלה דהויא לה אם גרושה ואם חלוצה שהיא כשירה לכהונה, למטה דהויא לה בת גרושה או בת חלוצה שהיא כשירה לכהונה, דאמר מר ישראל שנשא גרושה או חלוצה בתו כשירה לכהונה. (ט"ז) וממזר אסיר לאינסובי בת ישראל שנאמר (דברים כ"ג ג') לא יבא ממזר בקהל ה'. היכא דעבר ונסיב, הנך בני ובנאתא דהוו ליה ממזרי

משנה הלכות

ממזר דקרינן ממזר כתיב אמר רחמנא האי ממזר לא שנה זכרים ולא שנה נקבות ואי עברת האי ממזרחה ואיחנסובת לזר ישראל כל בני דכוכ לה ממזרי אינון ואע"ג דכתיב למשפחותם לבית אבותם ואזיבין ישראל הוא בחרה דידה שדינן לכו מ"ע לא יבא לו כתיב הלך אחר פסולו.

ועיין מש"כ רבינו לעיל בה' עריות וז"ל ל"ש ממזר זכר ול"ש ממזר נקבה דתנן ממזרין ונחניין אסורין ואסורין א"ע אי זכרים ואי נקבות מדאורייתא מנלן דכתיב ממזר אי הוי כתיב ממזר ציו"ד הוי איכא למימר ממזר זכר הוא דאסר רחמנא אבל נקבות לא השתא דכתיב ממזר כל שום ממזר בין זכר בין נקבה עכ"ל. ועיין עמק שאלה חלק א' ד"פ דשורש הוא מזר וכמו מזר הייתי לאחי שאחיו וצ"א מגרשים אותו משום שהוא מאשה פסולה וכו' וסיים וצ"ג ה' מילין

דגר אינו פוסל צדיאחו אלא לר' יבוכה ולא קיי"ל כותיב: עבד משוחרר וכו' אם אשתו. שכרי נשא בת ישראל ואמא ישראלית כשרה לכהונה, למעלה דהויא עבד משוחרר שנשא אשה ישראלית וזכו כשרה לכהונה: גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה. ולר' יוסי כשרה ויש לה הפסק, וכדי רבינו ולר' יוסי משום דכחז לעיל אמר רב זר בר חנא ח"ר יוחנן הלכך כר' יוסי: עבד משוחרר שנשא בת משוחררין. לכהן אין לה הפסק מידי דכוכ אגר שנשא גיורת, ולר' יוסי יש לה הפסק כנ"ל: ח"ר שנשא בת ישראל. כרי אמר מותרת לכהונה שכשרה היא ולמעלה דהויא פסולה דכ"ל בת חלל זכר שפסולה מן הכהונה לעולם: ח"ר. שהיא פסולה לכהונה, למעלה יש לה הפסק

רבינו כולן כאן צורין ומצורין צ"ע א"ע סי' ד' וסי' ז' ועיין צ"י ע"ש.

ט"ז וממזר אסיר לאינסובי בת ישראל. יצמות (ע"ז ע"ב) עמוני ומואבי אסורים ואיסורן אסור עולם אבל נקבותיהם מותרות מיד וצגמ' מנכ"מ עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית אלא מעתה ממזר ולא ממזרת ממזר כתיב מוס זר ופרש"י כל שיש בו מוס זרות ע"כ. ודרש רבינו דתרויכו אסורי לישא ולינשא, ולשון השאלות פ' כי חלל שאלתה קנ"ב דאסיר להון לדבית ישראל לאינסובי לממזר אשתא בת ישראל דכתיב לא יבא ממזר בקהל ה' ולא מיבעיא לממזר דאסיר לבת ישראל אלא אפילו היכא דעבר ונסיב מפיקין מיניה כל בני ובנתא דהו ליה ממזרי אינון וכו' וכי היכי דממזר אסיר ליה למינסב בת ישראל ממזרת נמי אסירא לאינסובי לזר ישראל מ"ע לא יבא

נינהו, דכתיב (שם) גם דור עשירי לא יבא לו. וכי היכי דממזר אסיר למינסב בת ישראל ממזרת נמי אסירא לאינסובי לבר ישראל, מאי טעמא, (יבמות עו:) ממזר כתיב אמר רחמנא מום זר הוא, לא שנא זכרים ולא שנא נקיבות. והיכא דעברה ואינסיבא הנך בנה ממזרי נינהו, ואף על גב דכתיב (במדבר א' ב') למשפחותם לבית אבותם ואבוהון דהני ישראל הוא, אמר רחמנא לא יבא ממזר וגו', (קידושין סט.) מאי לו הלך אחר פסולו. (צ) ולא מיבעיא ממזר דנסיב בת ישראל דמאי דמוליד ממזרי נינהו דאיסורא קא מזדרע, אלא אפילו כהן לוי וישראל דכשרין נינהו, אם פצוע דכא הוא ואם כרות שפכה הוא, (יבמות עה:) אסיר ליה למינסב בת ישראל דכתיב (רברים כ"ג ב') לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה. (צא) ולא מיבעיא דמעיקרא פצוע דכא וכרות שפכה הוא אלא אפילו נסיב איתתא ואית לה בני בכשרותיה ולבסוף הוה ליה פצוע דכא או כרות שפכה, מפקינן לה מיניה, מאי טעמא, דכממזר שויה רחמנא. (צב) והני מילי דהוה ליה פצוע דכא או כרות שפכה בידי אדם אבל בידי שמים כשר, אמר רבא דיקא נמי דכתיב פצוע דכא למימרא דבידי אדם הוא, ולא כתיב פצוע, למימרא דפצוע ממעי אמו כשר, ש"מ. (צג) [פסק] והיכא דכי איתיליד בחדא ביצה הוה דהוי ליה כשר,

דישראל שנשא חללה בניו כשרים: דכתיב גם דור עשירי. וה"ה יותר כל זמן ששם ממזר ניכר אלא דלאחר דור עשירי נשכח שם ממזר ולא יחוי' דממזר דלא ידוע לא חי: ממזרת נמי אסירא לאינסובי. ולכאורה למה לי דרשה זו דממזר הוא מום זר ל"ש זכרים ול"ש נקיבות חיפוק ליה דהשזי הכחוז אשכ לאיש לכל עונשים שכתורה ולא יבא ממזר לאו הוא: עברה ואינסובא הכך צבא ממזרי נינהו. דאע"ג דישראל כשר הוא הולד הולך אחר הפסול שהוא ממזר וזה שדרשו מאי לו הלך אחר פסולו: בכשרותיה ולצסוף

כ"ל פל"ד. חייב להוליאח ואם לא ה"ה צ"ד כופין ע"ז: פצוע. או פליע ציו"ד ועיין שאלוחות סי' קנ"ב: חדא צינ"ה. מלידה שולד צינ"ה אחת דהו"ל כשרים חמה וכשר אצל צפ"ד שנעשה בידי אדם דעת ר"י בחוס' דמכשיר והארכתי בזה בחשו'

משנה הלכות

לא מפקינן מיניה קמ"ל דהוא פסול קהל צענ"ס ולכן כתב דכממזר שויה רחמנא.

יש נ"ח קרובה לנוסחא דילן בגמ' ע"ש. וע"ש עוד ביאור השאלוחות וחלוקתן לכאן כי לא ר"חיה להעתיק הדברים המבוארים שם.

צב) והג"מ וכו' בידי אדם. שם (ע"ה ע"ב) אמר רב יבדק אמר שמואל פל"ד בידי שמים כשר אמר רבא היינו דקרינן פלוע ולא קרינן הפלוע. במתניתא חנא נאמר לא יבא פלוע ונאמר לא יבא ממזר מה להלן בידי אדם אף כאן בידי אדם אמר רבא פלוע צכולן דך צכולן כרות צכולן וכו' ע"ש. ועיין רמב"ם פ"ג מהלכות ה' ח' ובעו"ש ע"ה סי' ה' סי'. וגירסת רבינו אמר רבא דיקא נמי דכתיב פלוע דכא למימרא דבידי אדם הוא ולא כתיב פלוע למימרא דפלוע ממעי אמו כשר ש"מ. ונראה דרבינו לא גרס פלוע הפלוע אלא דרש פלוע דכא ולא כתיב פלוע לצד ודרש מחיבת דכא ועיין על הגליון הש"ס צ"ס הערוך ערך פלוע פליע פי' פליע בידי שמים אצל פלוע כמו פרוע כדכתיב כי פרעה אהרן וכו' דבר שנעשה בידי אדם צ"ס רבינו חננאל וא"כ דרבינו נמי גרס פלוע בוא"ו ולא פליע ציו"ד ודרש משינוי לשון ולא גרס הפלוע.

צ) ולא מיבעיא ממזר דנסיב בת ישראל וכו' אלא אפי' כהן לוי וישראל דכשרין נינהו. (יבמות ע"ח וקידושין ס"ע ע"ב). וז"ל השאלוחות ה"ל ולא מיבעיא ממזרה דאסיר למינסב בת ישראל אלא אפילו כהן ולוי דכשרין אינון ולצסוף איפליעו או אידכחו אסיר להו למינסב בת ישראל דכתיב לא יבא פל"ד וכרות שפכה צקהל ה', וכתב צהעמק שאלה דנקע כהן ולוי דיחסי טפה ומכ"מ מיפסלי מחמת פל"ד כ"ש ישראל, ואין לומר דמשום דקדיש גופייהו הוא דנפסלו אצל ישראל לא וכדאפי' ציבמות ס"ח ע"ב גבי כהנא לפסול וצ"ג ה' מילוחן אי' צזכ"ל אלא אפי' כהן ולוי וישראל דכשרין נינהו א"ס פל"ד הוא וכו' ולפ"ז עיקר הרבוחא הוא שלא נימא דמשמעות לא יבא פל"ד צקהל ה' היינו שלא יקבלו גר פל"ד לקהל ישראל אצל ישראל ה"ה קהל ה' קמ"ל דמ"מ פירושו שלא ישא אשה כשרה.

צג) [פסק] והיכא דכי איתיליד בחדא צינ"ה. שם (ע"ה ע"א) ח"ר איזו פל"ד וכו' א"ר ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן זרוקא שמעתי מפי חכמים צכ"ס צינ"ה כל שאין לו אלא צינ"ה אחת אינו אלא שריס חמה וכשר

צא) ולא מיבעיא וכו'. ר"ל דסד"ח כיון שכבר כנס צהיחר ואית ליה צניס כשרים לא נו"ח דס"ד די' לומר הטעם משום דפל"ד אין לו צניס ולכן אין לו לישא בת ישראל אצל האי כיון דכבר יש לו צניס

דתניא אמר רבי ישמעאל משום רבי יוחנן בן ברוקה כך שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא סריס חמה וכשר, סריס חמה סלקא דעתך, אימא אינו אלא כסריס חמה וכשר. והיכי דמי פצוע דכא כדתנן (יבמות ע.) איזהו פצוע דכא כל שנפצעו ביצים שלו, ואפילו אחת מהן. כרות שפכה כל שנכרת הגיד שלו, ואם נשתייר מן העטרה אפילו כחוט כשר. (שם עו.) פצוע דכא וכרות שפכה מותרין בגירות ובמשוחררת ואינן אסורין אלא מלבוא בקהל שנאמר לא יבא פצוע דכא וגו'. תנו רבנן (שם עה.) איזהו פצוע דכא כל שנפצעו ביצים שלו ואפילו נקבו ואפילו נמוקו ואפילו חסרו. אמר רבי ישמעאל משום רבי יוחנן בן ברוקה שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא סריס חמה וכשר, סריס חמה סלקא דעתך, אלא אימא כסריס חמה וכשר. (שם עה:) וממאי דהאי פצוע דכא שנפצעו ביצים שלו הוא, מכדי לא יבא פצוע דכא סתמא כתיב ולא יבא פצוע בביצים לא כתיב, אימא אפילו איפצע מוחיה, אמרי היינו דאמר ליה ההוא מרבנן לרבא ממאי דהאי פצוע דכא דנפצעו ביצים שלו הוא דילמא דאיפצע מוחיה, אמר ליה מסתברא הואיל ובכולהו נחית לדארי וקא מזהר עילוי בניהו דפסילי והאי פצוע דכא לא קא מדכר דפסיל ש"מ פצוע בדוכתא דמוליד הוא, ודילמא הוא ניהו סריס חמה זידי שמים הוא מחמת חולי והאי לאו חולי הוא: כפרים חמה. דלא חסרה חורב חלא פלוע דכא ודך וכרות: דאיפצע מוחיה. ח"ל האי מרבנן לרבא ממאי דהאי פל"ד בחותו מקום אימר מראשו ח"ל מדלח מנה זיב דורות: דדארי.

משנה הלכות

לשון ירושלמי עובדא הוי קמי' דרב חמי ואמר חין ברחי אח שריח ליה חלא דלא מוליד, הרי דבעל זינא אחת חינו מוליד ממילא חס נעשה זידי חס פוסל, ור"ח וסיעתייה החזיקו דעס להכשיר במכ שראו כמה זנ"ח בני זינא אחת והולידו בניו וקשה לומר על כולם חזור על זניהם מאין הם וגם מירושלמי הביאו ראי' לדעס מדסיים ובלבד דשלמין או הנוס' של ימין ואי חיי' דמיירי זידי שמים חין נפקוחא בדבר.

ובעל עמק שאלה ילא שם בחילוק חדש ולישב הסחירות דהכל חלוי ברפואה כלומר דמטיקר הדין בעל זינא אחת פסול וכדעת הירושלמי ורבינו זב"ג וסיעתייה ומ"מ חלוי ברפואה דכמו דמלינו זכמה מיני עריפות שכתב הרמב"ם שיש להם רפואה (ובחמת כי כן מלינו זכמה דרין לענין דיני נפשות שאינו נהרג עליו זכמה דר"ח ליה סמא) וכל שיש לו רפואה פנימית ע"י סמא הרי הוא כשר לצא זקבל ולכן זב"ג שזקייחין ועושים להם רפואה או שנשחטו העצבים וכעין שכ' זב"ג והרמ"א ח"ע סי' קנ"ו לענין יולדת לע' והכ"נ כן ולכן עכשיו זב"ג כשר לצא זקבל לר"ח ולסיעתייה.

וז"ל העור סי' ה' ואיזהו פל"ד כל שנפלע הגיד זכמין או זמכת חרב או הזניס או אפילו אחד מהם וכו'

ומיכו נראה דעת רבינו דחין לחלק בין פל"ד זידי חס או זידי שמים: שנפצעו הזניס שלו ואפי' אחת. ועיין כ"כ פט"ז מהא"ב: נשתייר מן העטרה. שנכרת מעטרה וחילך כשר דחס זישראל בעלמא ולא גיד שאין גיד חלא מעטרה וחילך ללד הגוף עטרה שורת זשר המקפת זמקום המילכ זגוצה ושופע ויורד עד סופה: בחוט. מלא חוט על פני היקף כל הגיד שורה זגוצה המקפת סביבות הגיד: נפצעו. כמו פלע מכת חרזוסכין: נמקו. מחמתמכה מאליהן: חפרו. כל שהוא: בכרם. שהיו יושבים שורות שורות ככרם נעוץ שורות שורות: פריס חמה ס"ד. הא

סריס חמה ס"ד חלא הרי הוא כסריס חמה וכשר. ודעת רבינו שנוול זחדא זינא שכתב והיכא דאיחיליד זחדא זינא הוא דכשר חבל חס הוליאו לו חדא זינא ונשאר זחדא זינא הרי זה פל"ד זידי חס ופסול כן נראה לכאורה ועיין שאילוחת שכתב והיכא דליח ליה חלא חדא זינא סריס חמה הוא וכשר ומשמע כל שיש לו חדא זינא כשר ואפילו זידי חס ועיין חוס' ואמר ר"ח דיש לחלק בין ניטלה הזינא לפליעה דכשניטלה לגמרי מוליד מידי דהוה חניעל העחול (חולין נ"ה) דכשרה וניקב זסומכיה עריפה.

ובבר הביאו הפוסקים מחלוקת גדולה זניעל זינא אחת זידי חס ודעת השאילוחת נראה כדעת ר"ח וחכמי לרפה וגדולי גאוני זחרחי דחסר זינא אחת זידי חס כשר וכ"כ הרא"ש זחשובה כלל ל"ג ס"ד זשמו של השאילוחת, ודעת הרמב"ן וסייעתו זבעלי הש"ע דמיירי זידי שמים דוקא חבל זידי חס אפילו חסר זינא אחת פסול ומקור שיעסם הוא דעת רבינו הגדול זזב"ג ז"ל שכתב והיכא דכי איחיליד זחדא זינא משמע דוקא נולד כן, והביאו ראי' מהירושלמי כדעת רבינו וגם הרא"ש שהסכים לר"ח כחז דמהירושלמי משמע כרבינו זזב"ג ודלא כר"ח חלא דמ"מ אפשר לפרש גמרי' דינן זידי חס, וסיים העמק שאלה וזה זחמת דוחק, עוד הביאו

מדלח כתיב זכ עז דור שלישי או עשירי כמו שנאמר במזמור ועמוני ומואבי ומלרי ש"מ משום דלאו בר אולודי הוא: וחס רחמנא. לעולם פלי"ד מוליד חלח שחורכ לא פסלה רק אחו ולא זרעו: אימא אלבעתיה. בגמ' הגי' אימא שפחיה: בריתה שוחת. כלומר כרות ע"י כרות שפכה: קרום שעלה מחמת מכה. ריאה או וושע שנקבו במשכו עריפה ושוב עלה קרום על המכה וסחמח כדרך מקום המכה להעלות קרום אינו חוזר להכשרו משום דהדר מופחת, ובגמ' דוקא בריאה וושע אבל בשאר נקיבות אפשר דמחיר ע"י סחימח מעיקרא של חלב או בשר ועיין עוש"ע יו"ד סי' כלומר לא מסרעין ליה בצרול: דזריף. עושה חבורה, או מעלה נפח: ושייפינן. משחינן ליה בחלב: שושמנא גמלא. נמלה גדולה: ומנכתין ליה. מניחין ראשה שם ונושך ונדבק ראשו בנקב ואוחזו: מתריץ גיסאניה. משני כלדדין גיסאניה מלשון האי גיסא וכהי גיסא: פסקינן ליה לראש. חותכין ראשו ושאר על הנקב סחוס, וכל זמן שהוא הולך ובלה הכשר עולה ומתחבר: קפין.

משנה הלכות

והעמק שאלה אחר אריכות לפרש דברי השאילחות כתב וז"ל ואחר שביארנו דעת רבינו נבוא בישוב דעת זה"ג הפוסל ונימא דס"ל דבעי רפואה פנימית דומה לניקב ובעי סחימח ז"א דפסול ה"נ מי שלריך רפואה ע"י סמים כמו לענין יבוס לר"ע ור"י מיירי ז"ש וכו' ומחלק שם בין בעל זילח אחת ובין חסר ז' זיליס דחסר אחת אפשר שיוליד עכ"פ בידי סמים אבל חסר ז' זיליס ח"א שיוליד בשום אופן, והביא רא"י לשיעת רבינו מגמ' ע"ע ע"ב ור"ע דמיירי בגיורת אחאי נקע חולץ וחוללין לאשחו יבומי נמי חחיבס ולר"א דאמר סרים חמה חולץ וחוללין לאשחו ודאי קשה הא יבומי נמי מייבס ובמכרש"א נדחק בקושיא זו אבל לשיעת זה"ג דכל שיש לו רפואה חסור לבוא בקהל ואע"ג דלר"א זוקק ליבוס משום שיש לו רפואה ומקרי בר הקמת שם מ"מ לענין לבא בקהל אינו חולק עם ר"ע וה"ה כפלי"ד דיש לו רפואה בידי אדם ואסור לבא בקהל אע"ג שנקרא סרים חמה לענין יבוס מש"ה חני חולץ וחוללין ולא מייבס וכו' ע"ש. ועיין ש"ע ובאחרונים פרעי דינים.

צד) וה"מ קען אבל גדול כיון דיהיב דעחיה אחישות

דאסיר וחס רחמנא עילויה זרעיה דלא ניפסיל, אלא מנלן, אמר קרא לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה מה כרות שפכה במקום דמוליד אף פצוע דכא במקום דמוליד. וכרות שפכה גופיה מנלן אימא אצבעתיה, כרות שפכה כתיב במקום שפכה, ואימא חוטמו דבמקום שפכה הוא מכדי כרות בשפוך כתיב מי שעל ידי כריתה שותת שלא על ידי כריתה מקלח, לאפוקי האי דאידי ואידי שותת הוא. פצוע לא תימא דנפצעו ביצים שלו ותו לא, אלא אפילו נפצע הגיד ואפילו נפצעו גידי ביצים, דאמר רבא פצוע בכולן דכא בכולן כרות בכולן, פצוע בין שנפצע הגיד ובין שנפצעו ביצים ובין שנפצעו גידי ביצים, דכא בין שנידך הגיד ובין שנידכו ביצים ובין שנידכו גידי ביצים, כרות שפכה בין שנכרת הגיד ובין שנכרתו ביצים ובין שנכרתו גידי ביצים. תנו רבנן (שם עו.) נקב פסול מפני שהוא שותת, נסתם כשר מפני שהוא מקלח, וזה הוא פסול החוזר להכשירו. זה הוא למעוטי מאי, למעוטי קרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום או מחמת מכה בוושט שאינו קרום. אמרת נסתם כשר, ובמאי מסתתם, שלחה רב אידי בר אבין קמיה דאביי היכי עבדינן, אמר ליה מייתינן שעורתא ומסרטינן האי גיסא והאי גיסא דנקב בפרולא לא דזריף ושייפינן ליה תרבא ומייתינן שושמנא גמלאה ומנכתין ליה עד דנקיט ליה לנקב מנתרין גיסאניה וכיון דנקטיה פסקינן ליה לראש שושמנא וסתים, צד) והני מילי קטן מ"ה: היכי עבדינן. רפואה לסחוס גיד שניקב: שעורתא. שעורה: ומסרטינן. כדי שיגליע ויוליא דס: בפרולא לא. כלומר לא מסרעין ליה בצרול: דזריף. עושה חבורה, או מעלה נפח: ושייפינן. משחינן ליה בחלב: שושמנא גמלא. נמלה גדולה: ומנכתין ליה. מניחין ראשה שם ונושך ונדבק ראשו בנקב ואוחזו: מתריץ גיסאניה. משני כלדדין גיסאניה מלשון האי גיסא וכהי גיסא: פסקינן ליה לראש. חותכין ראשו ושאר על הנקב סחוס, וכל זמן שהוא הולך ובלה הכשר עולה ומתחבר: קפין.

בכל חלו חס נעשה בידי אדם או אפילו מעלמו ע"י חולי פסול אבל נולד כך ממעי אמו או שנעשה בידי סמים כגון ע"י רעם וכיוצא בו כשר והרמב"ם ז"ל מכשיר שנעשה ע"י חולי ורש"י פוסל וכן דעת ח"א הרא"ש ז"ל ור"ח מכשיר חס ניעלה זילח אחת אפילו בידי אדם ובלבד שהיתה שלמה קודם שניעלה, וגם שהנשארת היא של ימין וכו' ואין דעת רב אלפס כן. והב"י הביא (יבמות ע"ה) ח"א ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקא שמעתי מפי חכמים בכרם ציבנה כל שאין לו חלח זילח אחת אינו חלח כסרים חמה וכשר ודעת ר"ח והירושלמי והרא"ש ודעת הר"י"ף שהביא שמעחחא כלורתה ולא פסק כמאן ומשמע דדעתו להחמיר דח"כ לריך לפרש בדבר שלריך עעס להחיר וכחז נמק"י שכן דעת בעל ה"ג והרמב"ן והרשב"א והרא"ה והריעב"א ז"ל, וז"ל ה"ה יש מפרשים שפ"י דרבי ישמעאל בחסר זילח אחת בידי סמים היא והוא הדין לשחיכה חלח דחסר לגמרי לא שכיח ולפי פ"י זה הלכה כריב"ז דלא פליג אח"ק וכן יתבאר בסמוך דבידי סמים בכל גוונא כשר ובידי אדם בכל גוונא פסול וכ"כ זה"ג וכ"כ הרמב"ן והרשב"א ועיין ז"ח סס.

נראה קודם ששעשע שנה דמחשע שנה זיאתו זיאה וי"ל: אאישות. ומחשע ולחחר שבעלה ארוכה חוזר ונקלף: הלכה. וכ"כ הרמב"ם ועיין ז"ל ועוש"ע ח"ע סי' ה': שפ"ה. חתן כבשר מכל לך

אבל גדול כיון דיהיב דעתיה אאישות איקלופי מקליף. צד) אמר ליה רבינא למרימר (שם עה:): הכי אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא הלכה בין בקולמוס ובין במרזב כשר. ההוא עובדא דהוה במתא מחסיא שפייה מר בר רב אשי בקולמוס ואכשריה. צו) (שם עט:): פצוע דכא וכרות שפכה סריס אדם והזקן או חולצין או מייבמין, כיצד, מתו ולהם אחים ולהם נשים עמדו אחיהם ועשו מאמר בנשותיהם ונתנו גט או חלצו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו, מתו אחיהם ועמדו

משנה הלכות

חלופי מקליף. בגמ' שם (ע"ו ע"ח) ניקב פסול נסחם כשר וכו' היכי עבדין וכו' והני מילי קטן אבל גדול מיקפולי מיקפל ע"כ. ופי' רבינו וה"מ קטן כשעשה הסחימה צקטותו שעדיין חין דעחו אאישות ושפיר מחרפא ושוב כשר אפילו אח"כ נשא אשה אבל בגדול שעשה כן כיון דיהיב דעתיה אאישות ומחשע ובעל זינתיים איקפולי מיקפל ויש להסחפק אי גדול ולא נשא מה דינו אי אמרינן דכיון דגדול יהיב דעתיה, ממילא פסול או בגדול נמי כל שאין לו אשה נחרפא וכשר ול"ע. ולא אכחד מטעי דלפום ריהעא לא ראיחא שהביאו בש"ע ובאחרונים הא הלכתא לחלק בין קטן לגדול ועיין ח"ע סי' ה' ס"ד שכח סחם ס"ד ניקב עטרה עלמה וכו' ואם נסחם הנקב חזר להכשרו ולא חילק באיזה אופן ונראה ק"ח דהם מפרשים וה"מ קטן קאי על שומשגא גמלא שיהיה לא גדול שנקלף או שמפרשים קטן על הנקב שיהיה נקב קטן ולא גדול דעל נקב גדול לא מהני סחימא עכ"פ לא חילקו כפי מה שחילק רבינו ול"ע.

כמרזב כשרה מיהו מיבעיא ליה למעב מעטרה או למעלה פשיעא דלמעלה מעטרה דאי ס"ד למעב מעטרה אפילו ניכרח הגיד נמי ורבינא לשבזשי למרימר הוא דבעי, ההוא עובדא דהוה במתא מחסיא שפייה מר בר רב אשי כקולמוס ואכשריה.

ולבאורח נראה דרבינו פסק דכמרזב פסולה דלכן הביא בסופו ההוא עובדא דמר בר רב אשי לומר דהלכתא כותיה ומיהו ח"כ למ"ל להביא הא דאמר רבינא למרימר משמיה דר"פ, והרמב"ם פע"ו מהא"ב ה"ד כחז נכרח הגיד למעלה מעטרה כקולמוס או כמרזב כשרה וכחז ה"ה שם אמר ליה רבינא למרימר וכו' בין כקולמוס בין כמרזב והכ"מ חמה על הרמב"ם למה לא פסק כההוא עובדא דעבד מר בר רב אשי כרז הונא דבחרה הוא ופי' דהרמב"ם מפרש דההוא עובדא רק נגע היה זו ע"ש ול"ע. ומדברי המחירי נראה דמפרש דדברי רבינו כרז פפא דחרוייהו כשר וכן פסק ז"ל וכ"כ הריעב"ח בשם הגאונים ז"ל ומיהו הרשב"א חמה על הרמב"ם ז"ל גם הרא"ש כחז בשם רש"י שבמרזב פסול והעור כחז כשיפוע קולמוס כשר כמרזב שניטל חללו של גיד ונשאר הדפנות פסול והרמב"ם ז"ל מכשיר ורש"י פי' כסברא ראשונה וכ"כ א"ח הרא"ש ז"ל ועיין ז"ל ופי' ז"ל וב"ח שם ועיין יש"ש סי' י"ב.

שוב ראיחא בשאילוחה (סוף שאילוחה קנ"ז) הביא ג"כ וז"ל הני מילי לקטן אבל לגדול כיון דיהיב דעתיה על אישות ופקע לא סחיס ע"כ. ועיין העמק שאלה מה שנסחפק צביאור דבריו ז"ל וכחז דדברי רבינו הבה"ג סובלים ז' פירושים שכח איקלופי מקליף ולא כחז לא סחיס ד"ל דסחיס עכ"פ לזמן אלא דבסוף נקלף ויהיה נפ"מ בשעת מעשה כגון שסחם בגדול ונשא אשה והוליד אי נימא כיון דבאוחו זמן סחוס היה בניו כשרים עכ"פ רק שלא מועיל שלא יקלף לעולם אבל בקטן אינו נקלף לעולם או אמרינן דשעת חשמיש נקלף וממילא לא נחכשר ובניו ממזרים וע"ש.

ורבינו ירוחם (נחיש כ"ג ח"ד) כחז ועוד פשוע בין כמרזב בין כקולמוס כשר ואפילו למעלה מעטרה ונראה דאפילו דעטרה עלמה דבין כקולמוס בין כמרזב כשר אבל הרמ"ה פי' וכו' ע"ש. עכ"פ לפענ"ד לא נחזרו דברי רבינו אי פסק בחרוייהו כשר או פסק כמר בר רב אשי. ובש"ע סי' ה' ס"ג הביא שיעת רש"י ורא"ש ראשונה דכמרזב פסול ולהרמב"ם כשר ולא הביאו כלל דעת רבינו. ודע דהמגיה על הבה"ג וורשא לייין על רבינו שכ"ה דעת הרמב"ם ולפענ"ד אינו מוכרח ואדרבה לכאורה י"ל דרבינו במכוון הביא ההוא עובדא דמר בר רב אשי לפסוק כותיה דדוקא כקולמוס ולא כמרזב וכמ"ש ול"ע.

צה) א"ל רבינא למרימר וכו'. א"ר הונא כקולמוס כשרה כמרזב פסולה האי שליע זה אורח והאי לא שליע זה אורח ורז חסדא אמר כמרזב כשרה כקולמוס פסולה האי גריד והאי לא גריד א"ל רבא כותיה דרז הונא מסתברא האי לא שליע זה אורח האי שליע זה אורח אי משום גרידוחא מידי דהוה אברזא דביתחא אמר ליה רבינא למרימר הכי אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא הלכתא בין כקולמוס בין

צו) פצ"ד וכרות שפכה סריס אדם וכו'. שם (ע"ע ע"ב) אמר ר' יהושע שמעתי שהסריס חולץ

ונטל דופני מרזב ועשאו כקולמס ואלכשריה: ואם צעלו חסור לקיימן. דזיחחו זיחכ חלח שחסור לקיימה משום דחסור לנח צקל: אחד מהם. וגשח חשכ ומח: אסורה לצעל. משום פלי"ד: אסורה ליצם. מחמת הלחו של פלי"ד: ואמר רבא כו' חמכ וכשר. כפול הוא צסמוך: ואם עמד לחיו וגשח חשכ ומח חסורה לצעל ומוחרח ליצם. גרלח דמפרש לשון וחס עמד נידך הגיד וכו' חוזר ומפרש וחס עמד לחיו כלומר האי נידך הגיד וצכגרש"ע כתב שהוא ע"ס ול"ע ויש כחן כפל לשון צמקלת, וחולי שרציו הוסיף זיחור על זיחור שלא נבא לידי עעות כלל: וכי"ש חכוכה. לורך היה לו להזכיר שחס זה היה חוכב חח ז' ושנח חח ז' חין הצכורה משחנה צכך פשיטח שחס הוא שונחח חין המקום שונחח: שנוחח צנישואיח.

[הן] ועשו מאמר בנשותיהם ונתנו גט או חלצו מה שעשו עשו ואם בעלו אסור לקיימן משום שנאמר לא יבא פצוע דכא, ואם עמד פצוע הגיד או שנפצעו גידי ביצים של אחד מהם ויש לו אח אסורה לבעל ומותרת ליבם, ואם עמד אחיו ונשא אשה ומת ויש לו אח בין שנפצע הגיד בין שנפצעו ביצים ובין שנפצעו גידי ביצים או שיש לו אח בין שנידך הניד ובין שנידכו ביצים ובין שנידכו גידי ביצים או שיש לו אח בין שנכרת הגיד ובין שנכרתו ביצים ובין שנכרתו גידי ביצים אסורה ליבם ומותרת לבעל וחולצת ולא מתיבמת ואם קדם ויבם קנה ואסור לקיימה ומוציאה בגט דכתיב לא יבא פצוע דכא. ואמר רבא פצוע בכולן דכא בכולן כרות בכולן, פצוע בין שנפצע הגיד בין שנפצעו ביצים בין שנפצעו גידי ביצים דכא בין שנידך הגיד בין שנידכו ביצים בין שנידכו גידי ביצים כרות בין שנכרת הגיד בין שנכרתו גידי ביצים. תנו רבנן איזהו פצוע דכא כל שנפצעו ביצים שלו ואפילו אחת מהן ואפילו נקבו ואפילו נמוקו ואפילו חסרו, אמר רבי ישמעאל משום רבי יוחנן בן ברוקה שמעתי מפי חכמים בכרם ביבנה כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו אלא סריס חמה וכשר, סריס חמה סלקא דעתך, אלא אימא אינו אלא כסריס חמה וכשר. ואם עמד נידך הגיד או שנדכו ביצים או שנכרת הגיד או שנכרתו ביצים או שנכרתו גידי ביצים ונשא אשה ומת, אסורה לבעל ומותרת ליבם, ואם עמד אחיו ונשא אשה ומת אסורה לבעל ומותרת ליבם, ואם עמד אחיו ונשא אשה ומת ויש לו אח פצוע דכא וכרות שפכה אסורה ליבם ומותרת לבעל, וחולצת ולא מתיבמת, ואם קדם ויבם קנה ואסור לקיימה ומוציאה בגט, ואפילו נקבו ביצים או שנמוקו ביצים או שחסרו ביצים או שנקבה ביצה או שנמוקה ביצה אחת לא יבא בקהל ה'. צו]

[פסק] ומאן דעבר ונסיב איתתא מחייבי לאוין ויליד בכור ההוא בכור נוטל פי שנים, (שם כג.) דכתיב (דברים כ"א ט"ו) כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וכי יש אהובה לפני המקום ויש שנואה לפני המקום, אלא מאי אהובה אהובה בנשואיה, ומאי ניהו כשרה לכשר, שנואה בנישואיה ומאי ניהי אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל

משנה הלכות

המקום ויש שנואה לפני המקום חלח חכוכה חכוכה צנישואיח שנוחח שנוחח צנישואיח וחמר רחמנח כי חכיינה, ופי' רציו חכוכה צנישואיח מאי ניהו כשרה לכשר שנואה צנישואיח מאי ניהו חלמנה לכה"ג וכו'. וצחוס' ד"ה וכי יש הקשו וח"ח ונימח שנואה היינו רשעה דהיא שנואה לפני המקום וי"ל דמשמע ליה חכוכה ושנואה צנישואיח ואם צרשעה צלחו נישואיח נמי יש לשנאותה, ואין להקשות דעכ"פ עכשיו שנואה הוא שעצרה ונשאה לחייבי לאוין וחחורה השוכה חשכ לחיש שחסורה די"ל שנשאה צעעות ולא ידעה וכיולח צזה דלחו רשעה היא גם צנישואיח מלדה רק שנואה היא לפני המקום ודו"ק. ועיין רמז"ס פ"ד מה"א הי"ד ועוש"ע ח"ע סי' מ"ד ס"ז. וצעוש"ע ח"מ סי' רע"ז היה הצכור ממזר נוטל פי שנים שנחמר כי חח הצכור צן השנואה יכיר ז' שנואה צנישואיח ואין לריך לומר חס

וחוללין לחשחו וכו' ח"ר עקיבא חני חפרש סריס חדס חולץ וחוללין לחשחו מפני שהיחכ לו שעת הכושר סריס חמה לח חולץ ולא חוללין לחשחו מפני שלא היחכ לו שעת הכושר ר' אליעזר חומר לח כן וכו' וצגמ' מחיב רצה פלי"ד וכרות שפכה סריס חדס וחזקן חו חוללין חו מייצמין כילד מחו ולהס נשים ולהס חחין ועמדו חחין ועשו מחמר צנישואיחן ונחחו גע חו שחללו מה שעשו עשו וחס צעלו קנו וכו' ע"ש ועיין ח"ע סי' קע"צ וסי' קע"ג וסי' קע"ד וקלת מדברי רציו מצולחין כצר למעלה ואין להחריך יותר צזה.

[צו] [פסק] ומאן דעבר ונסיב איתתא וכו'. צגמ' יצמות (כ"ג ע"ח) חמר רב פפח חייבי לאוין חפסי צבו קידושין דכתיב (דברים כ"ח) כי חכיינה לחיש שחי נשים חלחח חכוכה וחלחח שנואה וכי יש חכוכה לפני

לממזר ולגתין, צח) ולא מיבעיא מחייבי לאוין דנוטל פי שנים אלא אפילו מחייבי כריתות דעריות גינהו נוטל פי שנים, דתנן (יבמות כב:) מי שיש לו בן מכל מקום פוטר את אשת אביו מן הייבום, ואמרין מכל מקום לאתויי מאי, אמר רב יהודה לאתויי ממזר. צט) (נדרים ז:) בראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה, האומרת טמאה אני לך והשמים ביני לבינך ק) ונטולה

בעזירה: לאתויי ממזר. שכן הוא לו ופוער מן הייבום וכ"ה לענין נחלה בן הוא מכל מקום ועיין חוס' (כ"ז ע"ז ד"ה בן): יוצאות. בע"כ של בעל: ונוטלות כתובה. ומוקמינן לה בגמ' באשה

ככן ואפי' באונס נאסרה על בעלה, וכתובה חיה לה דאמר ליה ליהא לה קאימנא וגברא הוא דנסתפחה שדכו מפני שאתה כהן וקדושה כהן גרמך לך, דאי באשה ישראלת אס' באונס אחי כופין להוליא, ואי ברנן מי חיה לה כתובה: במאה אני לך. שנאסרה וכמ"ש: השמים ביני ובינך. מוקי לה בגמ' דהכי קאמר ליה שאין שכבת זרעו יורה כחן בשעת השמים ואינו ראוי להוליד ומיירי בבאה מחמת עטנה דבעינא חוטרך לידא ומרע לקבורה ועיין ר"ן מ"ש שרע שאמר כן: נטולה אני מן

משנה הלכות

עושין הזרעה מלאכותית חי יכולה לעטון אינו יורה כחן או שיאמר שחכנים ע"י רופא וחתעבר כיון דהזרע ראוי לעיבור רק שאינו יורה כחן.

היה בן גרושה או בן חליצה, וקל"ע דהעין משפט ושאר המליינים ביבמות לא ליינו דין זה לח"מ רק לא"ע. ובבבב"ג ח"מ הנ"ל ליינ למשנה מ"ז וע"ס ו"ל כ"ז.

ופי' רבינו דלא כהראב"ד שמפרש השמים ביני ובינך שאינו נזקק עמה ומאמינין לה מיגו דאי בעי אמרה אינו יורה כחן, ועיין חוס' חד מקמאי יבמות ס"ד ע"ז דלמשנה אחרונה השמים ביני לבינה שאינה יולאה בלי עעמא של שמא עיניו נחנה באחר דהא לא מיפקדה אצנים ע"ש. ולפי"ז נראה דבאה חלי' ביאור יעשו דרך בקשה, דבירושלמי פי' יעשה סעודה ויפייס ולכאורה מה מהני הפיוס כיון דאינו יורה כחן ולריך להוליא ולהנ"ל אחי שפיר דכיון דאינה מלווה מה איכפת לה אס' אינו יורה כחן (ובהא לא מיירי בבאה מחמת עטנה דבעי חוטרך לידא ומרע לקבורה לדעת אלו המפרשים) ולהנ"ל אחי שפיר דעכ"פ יעשה סעודה ויפייס והוא עלה עובה שלא חבי' תחתיו והיא בשנאה עליו ור"ח פי' ביבמות יבקשו רחמים מאת המקום שיהיו לה בנים ולא מהימנה. והרא"ש נדרים יבקשו ממנה שלא חדבר עוד בו בירושלמי מפרש ויעשה סעודה ויפייס. ורש"י פי' יבקשו ממנו שיפטורנו בגע כראוי ואין מכריחין אוחו ע"ש.

צח) ולא מיבעיא מחייבי לאוין וכו'. שם (כ"ז ע"ה) במשנה מי שיש לו בן מ"מ פוער אשה אציו מן היבום ובגמ' מכל מקום לאתויי מאי אמר רב יהודה לאתויי ממזר פשיעא אחיו הוא מה"ד לילך אחוה אחוה מבני יעקב מה להלן כשרין ולא פסולין אף כחן כשרין ולא פסולין קמ"ל ואימא הכ"נ כיון דלענין יבום מיפטר נפטר מיזקק נמי זקיק ע"כ. פרש"י מדלענין יבום מיפטר אח אשה אציו מיבום פוער כגון אס' היה לו בן ממזר ונשא אשה ומה ולא ילדה לו פעורה מן היבום בשביל הממזר בן בעלה כדיליף לקמן בן אין לו עיין עליו. ועיין עוש"ע הנ"ל.

ועיין ר"ן נדרים ל"א ד"ה נהי דבציאה וכו' מהא משמע צהיח דהשמים ביני ובינך דחנן במחני' היינו יורה כחן וכדכתיבנא. ופי' המשנה כתב הר"ן שם השמים ביני לבינך וכו' מוכח בגמ' דהכי קאמר ליה שאין ש"ז יורה כחן בשעת השמים ואינו ראוי להוליד ומחוקמא בבאה מחמת עטנה דאמר בעינא חוטרך לידא ומרע לקבורה הא לאו הכי אין צדצריה כלום דאמרין לה זילי לא מפקדת וכו' ע"ש וזה פי' רבינו.

צט) בראשונה היו אומרים וכו'. משנה נדרים (ג' ע"ז) ואמרו שם בגמ' האומרת עמאה אני לך במאי עסקינן חילימא באשה ישראלת חי ברנן כלום יש לה כתובה ואי באונס מי קא מיחסרה על גברא ואלא באשה כהן חי ברנן כלום יש לה כתובה מי גרעה מאשה ישראלת ברנן אלא לאו באונס וקתני יש לה כתובה. וזה שכתב רבינו בקיטור ונוטלת כתובה באשה כהן שנאנסה. השמים ביני לבינך. בגמ' שם היא גופה אמרה נהי דבציאה ידע ציורה כחן מי ידע ומשום הכי משקרא, ולשון מי ידע יש לפרש כמסופק אפשר דלא ידע אבל בגמ' יבמות ס"ה ע"ה הוא אמר מינה וליח אמרה מיניה אמר רבי אחי דברים שבינו לבינה נאמנת ועעמא מאי היא קיימא לה ציורה כחן הוא לא קיס ליה ציורה כחן ועיין נדה מ"ג ע"ה צפי' הרא"ש חי אינו יורה כחן ראוי להזריע. ומלשון רבינו דמאן דפחקין ציב גירא חיכו מרגיש עפי מן מאן דפחיק משמע דלאו למימר דהבעל לא מרגיש כלל אלא שהיא יודעת יותר דהכי משמע לשון עפי ולי"ע. וקל"ח יש להביא ראי' דבזמן הזה

ק) ונטולה אני וכו'. שם (ג' ע"ז) במשנה ונטולה אני מן היבודים יפר חלקו ותהא משמחה

אני מן היהודים, חזרו לומר שלא תהא נותנת עיניה באחר ותהא מקלקלת על בעלה, אלא אמרה טמאה אני לך תביא ראייה לדבריה, השמים ביני לבינך יעשו דרך בקשה, נטולה אני מן היהודים יפר חלקו ותהא משמשתו ותהא נטולה מן היהודים. בראשונה היו אומרים האומרת טמאה אני לך יוצאה ונוטלת כתובתה, (שם זא.) באשת כהן שנאנסה. השמים ביני לבינך מאי גיהו, דהיכא דלא קא הוו לה בני והוא אמר מינה והיא אמרה מיניה, איהי מהימנא, מאי טעמא, דאיהי קים לה ביורה כחץ, והכי קאמרה ליה השמים ביני לבינך דליכא יורה כחץ דמאן דפתקין ביה גירא איהו מרגיש טפי מן מאן דפתיק ליה, הילכך יעשו דרך בקשה. נטולה אני מן היהודים דהיכא דמדורה הנאה מכולהו ישראל בעלה מיפר חלקו ומשמשתו דאית ליה רשותא עלה להפר נדריה ולא מתהניא מן ישראל כולהון, ואי מיית גברא אסיר לה לאינסובי ולאיתהנווי מכל ישראל. (קא) (שם) ההיא איתתא דכל יומא דתשמיש הוה מקדמא משיא ידה דגברא, יומא

כיכודים. שאסרכ על עלמכ כנאח תשמיש כל כיכודים, וכיון דמוכחא מילחא דתשמיש קשכ לכ וכאנוסכ דמיא ומשוס ככי כופין אותו לכוילא וליתן כחובכ: חזרו לומר. דשמא חלך למקום שאין מכירין צב וצנדרכ וחששא: תביא ראוי לדבריה. שנאנסכ וצלאו ככי לא מחסרכ: דרך צקשכ. מפורש צירושלמי יעשכ סעודכ ויפייס ועלכ עובכ קמ"ל: אידי מהימנא. חפי' למשנכ אחרונכ כרצ חמי יצמות

(ס"כ ע"ח) כיון דאיכא קיס לה ועיין הגז"ח: דפתקין ציה גירא. זורקין צו חץ: מיפר חלקו. דכתיב אשכ יקיימנכ ואשכ יפירנו וכיון שכוה דבר שצניו וצינה יפר חלקו ואסורכ בכל העולם כולו, ואם מת בעלכ אסורכ להנשא וליהנות מכל ישראל, ויש לעיין אי מותרת לגר שנחגייר לאחר שמת בעלכ או גירשכ: הדיא איחחא. אשכ ככן היחכ: דכ"ז יומא. לאחר תשמיש

משנה הלכות

וחכא נעולה מן כיכודים ע"כ. ויש לדיוק לפ"מ דקיי"ל דנדר שבוחר מקלחו בותר כולו א"כ כיון שכפר חלקו בותר כולו ואמאי נעולה היא מן כיכודים ואסורה לאחר מיחתו לכל העולם, ואם נאמר דהא דבוחר מקלחו בותר כולו לא אמרו רק בחכס שעוקר הנדר מעיקרו אבל בעל דמיגז גיז דילי' יכול לגיז ומיפר חלקו ולא חלק אחרים אחי שפיר. ועיין חוס' ופי' הר"ש שהקשו דלע"ג דאמרו (כתובות ע"א ע"ח) דהיכא דנדרה איכא דיוצאה צלא כתובכ דהיא נחנה אלצע צין שיניה ולמה יש לה כתובכ למשנה ראשונה רש"י פי' ביצמות קי"צ ע"ח כיון שאסרה הנאח תשמיש של כל ישראל עליה ודאי אנוסכ היא כי תשמיש קשכ לה וסברה משנה ראשונה דאפילו דברים שצניו לצינכ לא הוי והוי כמו אנוסכ ע"ש. ועיין גמ' נדרים (פ"ג ע"ג) בעא מיניה רב אסי מרבי יוחנן נדרה משחי ככרות צאחא מחענה וצאחא אינכ מחענה וכו' איחיציה האשה שנדרה צנויר וכו' ועיין ר"ן שם דלר"ך הבעל שיפר כל הנדר דיפירנו כולו משמע ואם הפר מקלחו חפי' מה שכפר אינו מופר.

אפשר איכא למימר דס"ל לשמואל דיפרנו צנדרי עינוי נפש לחוד וכו' ע"ש.

שוב נזכרתי שכוה גמרא מפורשה נדרים (פ"ח ע"ג) בעא מיני' רבא מרצ נחמן תשמיש המטה לרצנן עינוי נפש הוא או דברים שצניו לצינכ ח"ל תניחוב ונעולה אני מן היהודים יפר חלקו ומשמשתו ותהא נעולה מן היהודים ואי אמרת נדר עינוי נפש הוי אמאי תהא נעולה מן היהודים (פי' כשמגרשה והאמר לעיל דברים שיש צבן עינוי נפש מפר צין לעלמו צין לאחרים ומדקתני תהא נעולה מן היהודים ש"מ דהוא דברים שצניו לצינכ ולכן מפר חלקו ותהא נעולה) לרצנן חיבעיא לך משוס דנעולה אני מן היהודים ר' יוסי קתני לה וכו' ע"ש ועיין ר"ן שם ולענין הלכה ודו"ק.

ודע דהראשונים נחצצו צהא שמעחחא דמשנה אחרונכ שחציא ראוי לדבריה ואינכ נאמנת מטעם שמא עינינכ נחנה צאחר אבל מדינא מיחסרנא כמשנה ראשונכ איך החירוכו וכי איסור שצב להיכן הלך זעין ר"ן שם וחוס' יצמות כ"ה ד"ה רבי וצח' הארכתני צזה צכמה מקומות ואין כאן מקומו להאריך.

שוב ראייתו דצאחא כעין זו הקשה הר"ן שם וז"ל וכ"ח א"כ דס"ל לשמואל דיפירנו אכולה נדר קאי וחפי' להכיח פלגא דליחיה מהנכו גווי דמאי בעל מיפר וכדכחיצנא תקשי ליה מחני' לקמן (ל' ע"ג) דחנן נעולה אני מן היהודים יפר חלקו ותהא משמשתו ותהא נעולה מן היהודים ואמאי כיון דיפרנו אמר רחמנא מחוך שמפר חלקו מפר נמי חלק היהודים דצלאו ככי לא

קא) הדיא איחחא דכל יומא דתשמיש. שם (ל"ח ע"ח) כל בני צבא. ודע דלשון ההיא איחחא דלא הוב צדיחא דעתא קלח ל"ע דלשון הגמ' הכיח איחחא דלא הוב צדיחא דעתא צכדי גברא אמר לה האידינא מאי שנא אמרה ליה מעולם לא זערתן צדרך

חד אתיא ליה מיא למימשא אמר לה הא מילתא האידנא לא הואי, אמרה ליה אם כן חד מהני גוים אהלווי דהוו הכא האידנא, אי אנת לא הוי חד מנייהו הוה, אמר רב נחמן לא מהימנא, דילמא עיניה נתנה באחר ולית מששה במילה. ההיא איתתא דלא הוה בדיחא דעתה בהדי גברא, יומא חד הוה בדיחא דעתה בהדיה, אמר לה האידנא מאי שנא, אמרה ליה מעולם לא צערתן בדרך ארץ כי האידנא, אמר לה הא מילתא לא הנה האידנא, אמרה ליה אם כן חד מהני גוים נפוטאי [נ"א טפטרי] דהוו הכא, אי אנת לא הוית דילמא חד מיניהו הוה, אמר להו רב נחמן לא תשגחו בה, עיניה נתנה באחר. ההוא גברא דהוה מהרוק בביתא הוא ואיתתא, עייל אתא מארי דביתא פרטיה נואף להוצא וערק, אמר רבה איתתא שריא, אם איתא דעבד איסורא אירכוסי הוה מירכס ויתיב. ההוא נואף דעייל לגבה דההיא איתתא ואתא גברא סליק נואף יתיב בי באלי אבנא, הוה מחתן תחלי התם וטעמינהו חיויה, אתא מארי דביתא בעא למיכל מהנך תחלי בלא דעתא דאיתתיה, אמר ליה נואף לא תיכול דטעמינהו חיויא, אמר רבה איתתא שריא, אם איתא דעבד איסורא הוה ניתא ליה דליכול ולימות, מאי טעמא, דכתיב (יחזקאל כ"ג ל"ז) כי נאפו ודם בדיהם, פשיטא, מהו דתימא איסורא עבד, והאי דא"ל לא תיכול משום דלא נימות בעל דתיהוי עליה כמים גנובים ימתקו קמ"ל. (קב) תנו רבנן (סוטה ג.) וקנא את אשתו רשות דברי רבי ישמעאל, ר' עקיבא אומר חובה. אמר רב חנינא (שם ב:) לא נימא איניש לאינישי ביתיה בזמן הזה לא תסתרי בהדי פלניא, דילמא קיימא לן כרבי יוסי בר יהודה דאמר קינוי על פי עצמו, ודילמא מיקריא ומסתדרא ואתו עידי סתירה וליכא

מקדמא ומשיח ידא דגזרזא כדי לטבר ידיו לאחר תשמיש משום דידים עסקניות ושמה נגע צמקום מכוסה: הא מילתא. כלומר הביאה מים ואמר לה הרי לא היכ עכשו תשמיש ולמה הצאת מים: אמרה כו' אהלווי. מוכרי צממים או מכרי אהלות אחד מהם צא עליה: יומא חד הוה דדיחא דעתה. בגמ' דילן ליחא להא יומא חד הוה דדיחא דעתה דעתיכ צדכיכ וצבגצ"ח מחקו. ולפענ"ד יש לפרשו שאלה ה' לו אשה שלא היכה שמחה עם בעלה כלומר לא ה' לו שלום בית, ולכן כל זמן לא היכה דדיחא דעתה אלא כראש לו פנים זועמות וכעסנית, ויומא חד כלומר פעם הראתה לו פנים שוחקות והיכה שמחה אמר לה מ"ש היום שאת דדיחא דעתך עמי, ואמרה ל' בדרך בידחותא וליננות מעולם לא

ליערתן וכו': נפוטאי. מוכרי נפט: לא תשגחו צב. לפמ"ש הוא עשה כעין משחק כדי שיחמין לה בעל וראה רב נחמן ששקר צפיה: מהרזק. היה נחבא עם אותה אשה: פרטיה נואף להולא. פרץ מחילת של הולא ודפנא וברח החוץ: אירכוסי הוה מירכס. שהיה מחבוא עלמו שלא יראה קלונו: בא"י אבנא. בגמ' צכלאי צבא או צבלאי צבא. צמסך שלפני כולת ועיין ר"ן: חיויא. נחש טעם מהם: קמ"ל. ללא אמרינן הכי ושריח: ואתו עדי סתירה. ויעידו שנסתרה לאחר קינוי ונחסרת על בעלה עד

משנה הלכות

בישראל משרא שרי ולמה ליה לרב נחמן למימר עיניכ נחנה צאחר אלא ודאי כדאמרן. נפטויי פי' מוכרי נפט, ואשח ככן היכה. מהרזיק שהיה נחבא עם אותה אשה. פרטיה נואף להולא, פי' פרץ מחילת של הולא. אירכוסי הוה מירכס. פי' קודם שנראה לבעל. צלח דעתה דאיתתא, דאילו היכה שם לא היכה מניחתה לאכול כיון שהיא ג"כ ידעה שאכלה חויה מהם. כמים גנובים ימתקו. כדאמר צסנכדרין משחרב המקדש ניטל טעם ציאה וניתן לעוצרי עבירה קמ"ל דנואף אינו יודע זה וניתח ליה דלימות בעל כדי שישאנה צפרהסיא.

(קב) ת"ד וקנא את אשתו רשות דברי ר' ישמעאל וכו'. (סוטה ג') חנא דבי ר' ישמעאל אין אדם מקנא לאשתו אלא"כ נכנסה צו רוח שנאמר ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו מאי רוח רבנן אמרי רוח עומאה רב אשי אמר רוח עכרה ומסתברא כמ"ד רוח עכרה דחניא וקנא את אשתו רשות דברי ר' ישמעאל

ארץ וכו' פי' שלא היכה דדיחא דעתה ושאל אותה מ"ש האידנא שלא דדיחא דעתה והשיבה מפני שלייער אותה אבל לשון רבינו יומא חד הוה דדיחא דעתה צדכיכ וא"ל האידנא מאי שנא אמרה ליה מעולם לא ליערתן ואעו צבציל שלייער היכה דדיחא דעתה וכשלא ליערה לא היכה דדיחא דעתה ולולי דמסתפינא הינלפענ"ד לסרם הלשון והכי ל"ל הכי איתתא דהוה דדיחא דעתה דדיחא דעתה בהדי יומא חד לא הוה דדיחא דעתה א"ל האידנא מ"ש אמרה מעולם לא ליערתן ול"ע. עוד שם נפטויי וגירסת רבינו נפוטאי או נ"א טפטרי עוד שם סליק נואף איתייב (צכלאי) צבא ועל הגליון לין צבלאי צבא פי' על גבי כיפת השער צמחצא צבלאי כמו שפי' אצלואי ערוך ערך צב וגירסת רבינו צי צבלי.

ובתבו החוס' ובר"ן דהכי איתתא אשח ככן היכה דאי אשח ישראל כיון שאפילו לפי דבריה סבורה היכה שהוא בעל אין לך אונם גדול מזה ואונם

האידינא מי סוטה למיבדקה וקאטר לה עליה איסורא דלעלם. (קג) (שם כה.) איבעיא להו עוברת על דת צריכה התראה להפסידה כתובתה או לא, מי אמרינן כיון דעוברת על דת היא לא בעיא התראה, או דילמא בעיא התראה דאי הדרה בה תהדר בה. אמר רב חנינא מסורא ת"ש ואילו שבית דין מקנין להן מי שנתחדש בעלה או נשטה [או] שהיה חבוש בבית האיסורין, ולא להשקותה אמרו אלא לפוסלה מכתובתה, ש"מ בעיא התראה ש"מ. (קד) איבעיא להו עוברת על דת ורצה בעלה לקיימה מקיימה או אינו מקיימה, מי אמרינן בעל הא לא קפיד או דילמא כיון דעוברת על דת היא בעל כורחיה מפקינן לה מיניה, ת"ש ואילו שבית דין מקנין להם וכו' אי אמרת רצה בעלה לקיימה מקיימה עבדינן מידי דדילמא לא ניחא לבעל לאפוקה, סתמא דמילתא כיון דעוברת על דת היא מינח ניחא ליה לבעל ומפקינן לה. (קה) איבעיא להו בעל שמחל על קינויו מחול או אינו מחול, מי אמרינן בקפידא דבעל תלא רחמנא והא לא קא קפיד וכיון דאתחליה מיתחל, או דילמא כיון דקא קפיד לעולם קפיד ושויה עליה איסורא ולא מצי מחיל, ת"ש ואילו שבית דין מקנאין להם וכולי אי אמרת בשלמא בעל שמחל על קינויו קינויו מחול עבדינן מידי דאתי בעל מחיל ליה, סתמא קינויו. וקס"ד דקצעי זין שמחל קודם סחירי זין שמחל לאחר הסחירי וזחח"ל עוברת על דת שרנה לקיימה מקיימה בני

שישקנה מי סוטה: איסורא דלעלם. או עד שיבא משיח לדקינו זכ"א: עוברת על דת. יהודית שאינה לנועכ יולאה ורשעה פרועה ועווה זשוק ומדברת עם כל אדם דאמר זכחיות דיולאה שלא זכחיות: צריכה כתרואה. שמה חחור ואם חחור לא חפסיד כחוצה או אינה זריכה כתרואה דכלאו כתרואה מפסול: ורצה זעלכ לקיימה. כמו שהיא אף שהיא עוברת על דת: דא לא קפיד. ולכן מחמיה מוליאין אוחה וכיון דלא קפיד דדידיה תליא מילתא: בע"ז כורחיה מפקינן. והוא מלוה על כז"ד לכו"א ממנו: שמח"ל על

משנה הלכות

ר"ע אומר חובה אי אמרת זשלמא רוח עברה שפיר חלה אי אמרת רוח עומאה רשות וחובה לעיולי לאיניש רוח עומאה זנפשיה. ופסק הרמז"ס פ"ד מה' סוטה הי"ח מלות חכמים על בני ישראל לקנאות לנשיכן שנאמר וקנא ח חשחו וכל המקנא ח חשחו זכנסה זו רוח עברה וככ"מ חמה למח כחז הרמז"ס מלות חכמים והא מקרא מלא הוא ואפשר דס"ל קרא חסמכחא הוא. וכ"פ זש"ע ח"ע סי' קע"ח סכ"ז.

מדברי חכמים אחי שפיר שהם אמרו והם אמרו ומינה הכריח הרמז"ס שהוא מלוה דרבנן.

ומ"מ לשון הגמ' ומסבירא כמאן דאמר רוח עברה דחניא וקנא ח חשחו רשות דברי ר"י ר"ע אומר חובה, לה יעמא רשות ר"ע אומר חובה, לעולם זכס חעבודו רשות דברי ר"י ר"ע אומר חובה, ומשמע לכאורה זככני כן בני ומיכו מסקנת הגמ' שם דזקראי פליגי ע"ש.

ונלפענ"ד דע"כ מלות חכמים שהרי אמר ר' חנינא (סוטה ז') זביאו כחן רבינו לא לימא איניש לאיניש זיחיה זזמן הזכ לא חסחרי זכדי פלניא דילמא קיי"ל כר' יוסי זר' יהודה דאמר קינוי על פי עלמו ודילמא מיקריא ומסתחרא וחחו עידי סחירה וליכא האידינא מי סוטה למזדקה וקאטר לה איסורא דלעלם ע"ש וכן הלכה עיין ש"ע ח"ע סי' קע"ח ס"ז (עור זשס סמ"ג) וכחז הרמ"א ואם שכה וקינא לה ימחול מיד על הקינוי (ח"ז) כמו שיחבאר לקמן סי' זה סעי' י"ז ע"ש שמחלק זין מחל קודם סחירי לאחר סחירי ועיין ח"ז ומעשה אי נימא דמלוה מה"ח לקנא ביחך אמר ר' חנינא דלא לימא איניש לאיניש זיחיה זזמן הזכ לא חסחרי ח מלוה לקנאות מה"ח ואפילו נימא דחכמים מחנין לעקור דבר מה"ח זשז ואל חעשה ואפילו לעולם מ"מ לאחר שקינא חמאי יחזור וימחול מיד דכו"ל זכר עקירי זקום ועשה חבל אי נימא דעיקר המלוה הוא

(קג) איבעיא להו עוברת על דת וכו'. סוטה שם (כ"ה ע"א) איבעיא להו, ויש שם כמה חוקימחות ורנה לפשוע מארוסה ושומרת יבם לא שוחת ולא נוטלות כחובה ודחה חזיי לא לאוסרה עליו ורז פפא חמר להשקותה זשהיא נשואה. חו רנה רבא לפשוע מאלמנה לכה"ג וגרושה וחלו"כ לכה"ד ודחי רז יהודה מדיסקרתא לאוסרה לזועל שז זביא רז חנינא מסורא ח"ש וכו' ש"מ זעי כתרואה ש"מ. ועיין עוש"ע ח"ע סי' קע"ו ס"ד.

(קד) איבעיא להו עוברת על דת ורנה זעל לקיימה מקיימה או אינו מקיימה, (שם) וזש"ע ח"ע בני"ל.

(קה) איבעיא להו זעל שמחל על קינויו מחול או אינו מחול. (שם) וזח"ע סי' קע"ח ס"ז. וזן

דמילתא אדם מסכים דעתו על דעת בית דין. ת"ש דא"ר יאשיה שלשה דברים סח לי זעירא מאנשי ירושלים בעל שמחל על קינויו קינויו מחול וזקן ממרא על פי בית דין שרצו בית דין למחול לו מוחלין לו ובן סורר ומורה שרצו אביו ואמו למחול לו מוחלין לו, כשבאתי אצל חבירי שבדרום על שנים הודו לו על זקן ממרא לא הודו לו, שלא ירבו מחלוקות בישראל, ש"מ בעל שמחל על קינויו קינויו מחול ש"מ, והני מילי מקמי סתירה אבל לאחר סתירה אינו מחול. (ק) והילכתא (שם כו.) ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה, דתני רב תחליפא בר מערבא קמיה דר' אבהו אשה מזנה בניה כשרין, מאי טעמא, רוב בעילות אחר הבעל. (ק) דרש ר' עקיבא (שם יז.) איש ואשה זכו שכינה ביניהם לא זכו אש

מילי בלא קינוי אבל כיכא דאיכא קינוי וסחירי ור"כ למחול מכו מי עקר קינוי ושרי ליה או לאו: **פתמא** דמילתא אדם מסכים על דעת ז"ד. דמלוכ לשמוע דברי חכמים (קידושין ג'): מקמי סחירה. שלא ידע עוד שנסחר, או שלא נסחר ממש אי נסחר אפי' לא נודע לו אינו מחול: דומה. נטענת ונדצרת צפי כל על ניאופיכ.

דומה לשון דיבור יחר הוא ונספך ללשון שנה וללשון גנאי: בת דומה. כבח עומדת בחזקה כשרות ומוחרת לבעלה, ולטיפה פסולה לא חיישין דרוב בעילות אחר הבעל ומבעל נחעזרה: זכו. ללכת בדרך ישרה שלא יבא הוא נואף ולא היא נואפת: שכתה ביניהם. שכרי חלק את שמו ושיכנו ביניהם יו"ד באיש וכ"א באשה: לא זכו. שכקצ"כ מסלק שמו מביניהם ונמלאו אש

משנת הלכות

קז) דרש ר"ע. (שם י"ז ע"ח) דריש ר"ע איש ואשה זכו שכינה ביניהם לא זכו אש אוכלתן אמר רבא ודאשה עדיפא מדאישה (מ"ע) כתיב מלך הוא וכו' לא מלך, ופרש"י זכו ללכת בדרך ישרה שלא יבא הוא נואף ולא היא נואפת. שכינה ביניהם, שכרי חלק את שמו ושיכנו ביניהם יו"ד באיש וכ"א באשה. לא זכו אש אוכלתן. שכקצ"כ מסלק שמו מביניהם ונמלאו אש ואשה ודאשה עדיפא, אש של אשה קשה וממכרת לאכול וליפרע משל איש. כתיב מלך. אש של אשה נוחה לכדליק מבר שאין אות שם מפסיק אלא מחובר הוא ונקרא אש אבל של איש אין אוחיות של אש מלעפרות יחד שהיו"ד של שכינה מפסקת.

סורר ומורה (רמב"ם פ"ז מהל' ממרים ה"ח סמ"ג לאוין ר"כ). וזקן ממרא לא הודו לו (רמב"ם פ"ג מהל' ממרים ה"ד).

קח) והלכתא ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה. (סוטה כ"ז ע"ח) אמר שמואל ישא אדם דומה ואל ישא בת דומה שזו באה מטיפה כשרה וזו באה מטיפה פסולה ור' יוחנן אמר ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה שזו עומדת בחזקה כשרות וזו אינה עומדת בחזקה כשרות, מיחיבי נושא אדם דומה אמר רבא וחסברא נושא לכתחלה אלא אם נשא והלכתא נושא אדם בת דומה ואל ישא דומה דתני רב תחליפא בר מערבא קמיה דר' אבהו אשה מזנה בניה כשרין רוב בעילות אחר הבעל.

ומה שדרש ר"ע זכו שכינה ביניהם זכו אין לא זכו לא כינוי לפמ"ש (סוטה ג' ע"ב) ואמר רב חסדא בתחילת קודם שיטעאו ישראל כיחה שכינה שורה עם כל אחד ואחד שנאמר (דברים כ"ג) כי ה' אלקיך מתחילך בקרב מחניך כיון שטעאו נסתלקה שכינה מהם שנאמר (שם) ולא יראה בך ערות דבר ושז מאחריך ולכן כאן כתב זכו שכינה שרובה ביניהם דבתחילת שכינה שורה עם כל אחד ואחד.

דומה, פי' נטענת ונדצרת שמלעזין בני"א שכיח מזנה עיין רש"י וחוס' בשם ר"ח, וזו באה מטיפה פסולה שמה מעו"כ או ממזר. שזו בחזקה כשרות, כבח עומדת בחזקה כשרות ומוחרת לבעלה ולטיפה פסולה לא חיישין דרוב בעילות אחר הבעל ומבעל נחעזרה. וזו אינה עומדת בחזקה כשרות, שמזנה תחתיו ונאסרה עליו והוא אינו רואה ואינו מגרש וצא עליה באיסור. צפי רב עמרם כיחה פרולג ביותר מכו ובו' חיקו. ועיין חוס' ד"ה רוב בעילות, וכנה בגם דמדינה אש אין לו אלא דומה ובה דומה נושא בת דומה מ"מ לעולם יקח אדם בת טובים ממשפחה כשרה ומיוחסת שכרי אכרן נשא אש אלישבע בת עמינדב זכה וילאו ממנו כהנים גדולים, ועיין עוש"ע א"ע סי' ד' סע"ו, וע"ע במשנה"ה ח"ז סי' רי"א רי"ב רי"ג והארכתי עוד בכמה מקומות.

וחא שאמרו ילרו של איש גדול משל אשה (כתובות ס"ד ע"ב) א"ל ר"ח בר יוסף לשמואל מה בין מורד למורדת א"ל לא ולמד משוק של זונות מי שוכר את מי דבר אחר זה ילרו מבחוץ וזו ילרה מצפנים ועיין רש"י מי שוכר כוי אומר כתיב שוכר את האשה ש"מ לערו מרובה וילרו מבחוץ קישויו ניכר ומחננה ע"כ. משמע דילרו של אדם גדול אין זה ענין לכאן והני תרי מילי

אוכלתן. אמר רבה יצרה דאשה עדיפא מדאישי האי מצרף האי לאו מצרף. (קח) (גרה מז: בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות יביאו ראייה שהיא בת עשרים שנה, והיא איילונית, לא חולצת ולא מתייבמת. בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות יביאו ראייה שהוא בן עשרים שנה והוא הסריס, לא חולץ ולא מייבם. ורמינהי אחד בן תשע שנים שלא הביא שתי שערות ואחד בן עשרים שלא הביא שתי שערות, אמר רבי שמואל בר יצחק אמר רב לא קשיא, כאן שנולדו בו סימני סריס וכאן שלא נולדו בו סימני סריס. אמר רבא דיקא נמי דקא תני הוא הסריס, ש"מ. וכי לא נולדו בו סימני סריס עד כמה, תני ר' חייא עד רוב שנותיו. כי אתו לקמיה דרבי חייא אי בארי אמר להו זילו אכחשוה, אי כחיש אמר להו זילו אבריהו, דהני סימנין זימנין דאתו מחמת כחישותא וזימנין דאתו מחמת בריותא. אמר רב הילכתא ככל הני פירקין מעת לעת, ועולא אמר דתנן תנן ודלא תנן לא תנן. בשלמא לעולא היינו דעד הכא קתני יום אחד והכא לא קתני יום אחד, אלא לרב ליתני, ועוד תניא רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אליעזר שנת עשרים שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא שנת עשרים לכל דבריה, הורה רבי בלוד שנת שמונה עשרה שיצאו ממנה שלשים יום הרי היא שנת שמונה עשרה לכל דבריה. בשלמא רבי ורבי יוסי בן כיפר לא קא קשיא הא כבית שמאי הא כבית הלל, אלא לרב קשיא, תנאי היא דתניא שנה האמורה בקדשים ושנה האמורה בבתי ערי חומה ושתי שנים שבשדה אחוזה ושש שבעבד עברי ושבתן ושבת כולן מעת לעת. אמר רבי יצחק בר נחמני א"ר אלעזר (שם מח.) הלכה כרבי יוסי בן כיפר שאמר משום רבי אליעזר. אמר רבי זירא אי זכאי איסק ואיגמרה לשמעטא מפומה דמרא, כי סליק, אשכחיה לרבי אלעזר א"ל אמר מר הלכה כרבי יוסי בן כיפר, אמר ליה מסתברא כוותיה אמרי, מדכוליה פירקין קתני יום אחד והכא לא קתני ש"מ מסתברא כוותיה.

פליקו להו הלכות מיאון

ואש: אמר רב (בגמ' רבא) ילרכ דאשכ עדיפא מדאישי. ורש"י פי' ודאשכ עדיפא, אש של אשכ קשק וממכרת לאכול וליפרע משל איש: מצרף. אש של אשכ נוחה לכדליק מכר שאין אוח של שם מפסיק אלא מחובר הוא ונקרא אש אבל של איש אין אוחיות של אש מלטרפוח יחד שכו"ד של שכינה מפסקת: כאן שנולדו בו סימני סריס. כל שאין צפרו מוליא כצל כשכח רוחן ושערו לקוי וכשרו מחליק: רוב שנותיו. שלשים ושש שנים ע"פ נבואח דכמ"ע ימי שנותיו צהס שצעים שנה: מעת לעת. מיום ליום ולא אמרינן למנין עולם שחלכ שנתו ערב ר"ב: דתנן חנן. היכא דתנן יום אחד כגון צה שלשה שנים ויום אחד וכוליה דמחני' צר מסיפא דקתני צה עשרים שלא הביאה שתי שערות דהס לא צעינן עשרים שלמים אלא משכנס יום אחד צענח עשרים: בשלמא רבי ור"י. למיכו מחני' משצחח דמר כצ"ש ומר כצ"כ

דמחני': מעת לעת. מיום ליום ולא אמרינן למנין עולם שחלכ שנתו ערב ר"ב: בקדשים. היכא דכתיב כצב צן שנתו: בבתי ערי חומה. דכתיב ימים חכי' גאולתו ואם לא גאל צחוך שנתו שוב אינו יכול לגאול: שבשדה אחוזה. המוכר שדה אחוזה לחבירו אינו מותר לגאולה צפוח משתי שנים שיאכלכ כלוקח שתי שנים ומכאן ואילך אם צה לגאול גואל ומחשב לו פירות: ושבתן ושצנת. קסנר היינו צן עשרים שנה וצח עשרים שנה דמחני' ועוד שם לערכין אלמא מעת לעת צעינן: איסק. לארעא דישראל לאחריכ דר"ח צן פדה: ואיגמרה לשמעטא. דרבי ילחק צר נחמני: משומה דמרא. רבי אלעזר:

פליקו להו הלכות מיאון, בדין ועופרת חקוקין וקבועין וי"ד שנוכה להיות מאתה קבוצה, לעסוק בתורה ובסדורא דחליצה

משנה הלכות

(קח) בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות. (משנה נדכ מ"ז ע"ב) וצמנה גריס חביא ראי' כלומר האשכ חביא ראי', ורבינו גריס יביאו ראי' צחרוייכו וכן כיכ גירסת החוס' והרא"ש ע"ש שפי' יביאו ראי' פי' קרובי האשכ ואי גרסינן חביא היינו היא צעלמח ואי גרסינן יביא קאי אצטל שיביא ראי' שזו היא איילונית והוא קידושי עפות אם רולכ לישא אחוזה ע"ש. ובגמ' ורמינכו וכו' בגמ' שם וקלח יש

אלא דהאשכ מחרצח חביא יותר אם היא נואפת, ועיין סועב ג' ע"ב אמר רב חסדא זנוחא צביחא כי קריא לשומשא וא"ר חסדא חוקפא צביחא כי קריא לשומשא אידי ואידי צביחא אבל צצנרל לית לן צכ ופרש"י קריא חולפת של שומשמין האוכלתן כך הזנוח מחרצח אח חביא. צביחא. כשהאשכ מזנכ או כעסנית לפי שהאשכ מחעסקה צזנוניה ואינה עושכ מלאכתה ולא משמרת ציחא ומפקרת אח של צעלכ למנאפס.

מעלי"ע. למאי הלכתי אמר רב גידל אמר רב לערכין, רב יוסף אמר לפרקין דיולא דופן אל אביי לרב יוסף מי פלגיתו אל לא חנא אמרי חדא וכוה אמר חדא וכו'. ופי' רגמ"כ ד"כ לפרקין בן י"ג שנה כל אלו שנים מעלי"ע משמע לכאורה דלי"ג שנים נמי בעינן מעלי"ע גם מלשון רש"י שם ד"כ לפרקין וכו' בן י"ג נדריו קיימין וכן ברבך שנה בן ובה שנויין שם וקאמר הכא דכולכו מעלי"ע ועיין ש"ך ח"מ סי' ל"כ סק"א שכביח בזה מחלוקת ע"ש באריכות ועיין שו"ת בב"ח סי' קמ"כ וסמ"ע ח"מ כנ"ל אות א' ועיין א"ר א"ח סי' נ"ג ועיין לבוש שם סעי' כ' אפילו אם הגיע ועיין משגיח ח"ז סי' י' ודו"ק בכל אלו המקומות.

שינוי נסחאות מלשון רבינו ללשון הספר. ובחוס' שם ד"כ אמר ר"ח בקשו וא"ח כח ר"ח גופיכ פסק בפ"ק דף ח' ע"ב הלכך כר"ח בד' וכו' לא וי"ל דכח קאי רבי כווחיכ כדקאמר וכן כורכ רבי בלוד ולא מכוח ר' אליעזר פסק א"י במשניות דוקא אמר בפ"ק דהלכתי כווחיכ בארבע. ועיין חוס' יבמות פ' ד"כ עד שיכא.

ובתום ד"ה מעלי"ע כתבו בפ"ב דזבחים (דף כ"ב) אמר דשעות פוסלות בקדשים וכן בבחי ערי חומה כדמשמע בפ"ב דערכין דף ל"א ולא דמי לאחריני דלא בעינן בכן מעלי"ע לשעות כדפרישית לעיל גבי ל' יום איכא בינייהו ע"כ ע"ש. ועיין חוס' ערכין ל"א ד"כ מיוס. והנה בגמ' ערכין י"ח ע"ב ושכנן ושכנא כולן

סליקו להו הלכות מיאון, ותלמוד ותעסוק בהם בעומק ובעיון
ותמצא דדיה ירווך, ע"פ התורה אשר יורוך
דברי רבינו הגאון תורת משה אמת, ונזכה לגמח"ט בכתיבה וחתימת

שלש עשרה מדות התשנ"א בני יצו"א

הלכות גדולות

סדורא דחליצה

תורת אדם קרמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו
חברו

רבי שמעון קיירא

ולש מדבותינו

רבי יהודאי גאון

עם פירושי

קמת סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה
מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחורים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערס בברוקלין נוא יארק

בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב

שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
בארץ ישראל
שנת ה'תשנ"ו

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

אפשר להשיג את הספר:
מוסדות קרית אונגוואר
רח' חזקיה שכתאי 12
קרית אונגוואר
רמות ירושלים
טל: 02-869097

כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל

ברישא

א צריכין למיתב בההוא דינא חמשא ב' ומסיים לההוא שליח בית דין סנדלא ברגליה ג' ומקרי לה ליבמה מאן יבמי ומקרי ליה ליבם לא חפצתי לקחתה ד' ואתיא יבמה ושריא לה לסנדלא ושלפא ליה מכרעיה ה' ושדיא רוקא נפישא על ישיבת הדיינין משיבין חמשה

ולא כחז רבינו חמשה דיינין אלא סחם חמשה דמעיקר דינא די צג' ולכחחילה צעי עוד שנים, והעתיקו מדברי רבינו צס' מחיבות עמ' 8 וצרי"ף וצס' הישר סי' חס"ג: ומסיים לההוא שליח צ"ד. פי' השליח צ"ד ינעול המנעל צרגלי' של יבם, ובש"ע סכ"ו לא זכר משליח צ"ד רק כחז סחם ינעולו היבם, וליין כן הרעז"ה, ומיהו צסדר חליצה צקלרה ממכר"ס צעל ס"ג סק"ד כחז וז"ל גם מרחין השליח צ"ד אח רגל היבם וצס"ק ס"ו כחז ילציש הרב המנעל ימין צרגל של יבם ע"ש, וכן נהגתי צעלמי: ומקרי ליה ליבם לא חפצתי לקחתה. השליח צ"ד או הרב המסדר, ולריך היבם לעמוד ורבינו לא זכר עמידה: ושריא ליה. כלומר מחרת הקשרים שצרגלעות הסנדל: ושלפא ליה מכרעיה. דכחז ושלפא נעלו מעל רגלו: ושדיא רוקא

משנה הלכות

עיו"כ כאור הבוקר בזמן שהכה"ג מלמד סדר העבודה בתרביצא

וחפינת הקמורת וסדרי קמיצה

נתחיל לבאר סדורא דמצות חליצה

דעת רבינו וצעש"ע ח"ע סי' קס"ע ס"מ ינעולו היבם צרגלו הימני כשהוא יחף צלא צחי שוקיים אלא צדוק לצטרו הגה ויש סדרים שכחז צהן שהרצ המסדר נועל לו המנעל וקשרו לו כראוי אצל אין לחוש אם היבם יכול לעשותו צעלמו שפיר דמי ע"ש, ומדברי רבינו מצואר דלריך שליח צ"ד וכן נהוג.

ג ומקרי לה ליבמה מאן יבמי. לא אמר מי מקרי לה ומשמע לכאורה דאשליח צ"ד קאי, וצש"ע סי' הנ"ל סמ"ו צכל עניני החליצה צין צקריאה צין צחליצה צין צקריקה יהיו הדיינים יושבים והיבם והיבמה עומדים (סמ"ח) מקרין ליבמה מאן יבמי להקים לאחיו שם צישראל לא אצב יבמי ומקרין אותה מלה צמלה זו אחר זו רק לא אצב יבמי יקראו צפעס אחת וקריאה זו ושאר קריאות לריכים להיות צלה"ק (ואם עשו צאיזה חיבה יחזור לראש המקרא) מקרין ליבם לא חפצתי לקחתה (לקחתה צמפיק ה"א גם יקרא מלים אלו צנשימה אחת).

ד ואתיא יבמה. פי' שמקצת אלל יבמה שהרי שמה היא ועומדת לפני הצ"ד (וצש"ע סנ"ב) ונגשה יבמהו אליו ומחרת קשירות המנעל צידה הימנית צלא סיוע השמאלית ויצינו לא זכר זה כלל כי צדיעצד אינו מעכב אם סיעה צעמאל, ושלפא ליה מכרעיה וכו'

א ברישא לריכין למיתב. כזר כחצנו לעיל דמלוח חליצה צשלשה דיינים ומוסיפין עליהן עוד שנים הרי חמשה (והוא צגמ' יבמות) ולריכין לקצוע מקום ציום שלפני החליצה, ואם החליצה ציום ראשון קובעים מקום צעש"ק. והג' דיינים אפילו הם הדיועות אצל שלא יהיו עמי הארץ והשנים הנוספים אפילו עמי הארץ שאינם יודעים להקרות או שהם קרובים קורצב שאינה פוסלת מן הדין אצל כל שאר דברים פוסלים צהם כמו צשלשה הראשונים, ולכחחילה לא יהיו גם אלו השנים קרובים לדיינים.

והנה דעת רבינו שכחז צרישא לריכין למיתב צההיא דינא חמשא פי' צרישא כלומר צראש ונראה דעת רבינו דכולן צספסל אחד וצשורה אחת, וצעוש"ע ח"ע סי' קס"ע סי"ב ציום החליצה יצאו החמשה דיינים למקום שקצבו והשלשה דיינים הראשונים ישבו על ספסל אחד, (הגדול צאמלע) והשנים הנוספים ישבו מכנגדם צספסל אחר (וי"א שהם יושבים מן הצד וכן נוהגין) ודעת רבינו נראה שכלם יושבים יחד דאל"כ הי"ל לפרש שלשה ושנים.

ב ומסיים לההוא שליח צ"ד. מצואר דלריך להשליח צ"ד לסיים מסאניה ואם אין שליח צ"ד יעמידו אחד שיהיה שליח צ"ד לסיים מסאניה דיבם זה

ט) וצריך לסרגולי וכו'. ואי משרעיט בדיוחא ולא כלום, הכה דין שרעוט במגילת מצואר בש"ע יו"ד ובגמ' גיעין ו' ע"ג בחוס' ד"כ א"ר ילחק שחיס כוחצין וכו' כה"ג פוסק כר' ילחק ואע"ג דפליג אמתניתא דידע כיב שאינכ עיקר ואומר ר"ת וריב"א בשם רבינו אליהו דדוקא שמחכוין לכחוב הפסוק לדרשכ כי הכא אצל כשאדם שולח איגרת לא וע"ש מה שהאריכו ומדברי רבינו מצואר דאפילו בשער כן והאי שער רק לראיב הוא ועיין ב"י א"ע ס"ה בשם המרדכי ורא"ש יצמות פי"ג סי"ע. והנה במקום אחר נשאלתי אי מהני שרעוט ע"י שירשוס בדיו ואי פוסל ומדברי רבינו מצואר דדוקא דמסרגיל סרגולי ובדיו לא מהני שהוא דבר הנובע ומיכו נראה דאינו פוסל אלא דאינו ולא כלום ודו"ק ויש להאריך בזה, וכחצ מהר"י מרגליות סוף סדרו וכביאו האחרונים דאנו אין נוהגין לכחוב גע חליצה ע"ש ובד"מ סקל"ד ובאחרונים.

במקום פלוני אנוחא דייני דמקלחנא חתימי למעב וכו' משמע דכולהו יושבין דכן משמע דמקלחא חתימי למעב וברי כחצ דחמתין עלב חלחא וע"כ קאי דכולהו חמשה יושבין והוא כדעת רבינו. (ובש"ע סס) מ"כ בסדר אשכנזי כשיעמדו יאמר הרב בא"י אמ"כ אקצ"ו במלות וחקים של אברהם אבינו והעטס מדאמרינן בפי' כיסוי הדם בשכר שאמר א"א ועד שרוך נעל זכו בניו למנעל של חליצה ויש לאמרו בלא הזכרת שם ומלכות ורבינו לא זכר מזה.

ח) וכד כתיב גע וכו'. עיין טור שם ועיין ד"מ שהביא דבא"ז כחצ דאין חילוק בשער חליצה אס כחצו במוחצ חלחא או שיכחצו אנוחא ח"מ וחתימו חלחא ודעת רבינו נראה שצריך לכחוב דוקא במוחצ חלחא הוינא והביא משום דאמר ליה גאון ועיין המגיב שהביא דבעור הביא בשם רנ"ג ובס"י לר"ת מר רב יהודאי.

סיימתי בס"ד עיו"ב תשנ"א סדורא דחליצה

וי"ר שנזכה בדין ולהחתם לחיים ארוכים טובים בבית המדרש רבוצה, עדי יבא ינון בקפיצה
וזכות המחבר יגן עלינו ויתפלל בעדינו, שנזכה לראות מצאצאינו וצאצאי צאצאינו
רוב נחת והרחבה וברכה והצלחה תורה וגדולה עושר וכבוד
עדי יאירו עינינו במשיח צדקינו ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים

הלכות גדולות

גט חליצה

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו
חברו

רבי שמעון סירא

וליש מרבתינו

רבי יהודאי גאון

עם סירשי

קמח סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו הקדושים, וסירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים, וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה
מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחוררים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק
בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב
שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
בארץ ישראל
שנת ה'תשנ"ו

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

אפשר להשיג את הספר:
מוסדות קרית אונגוואר
רח' חזקיה שבתאי 12
קרית אונגוואר
רמות ירושלים
טל: 02-869097

כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל

מה

א) דהוה קדמנא ביום פלוני דהוא אנך בירה פלוני למניינא דרגילנא ביה אנחנא דייני דמקצתנא כתיבין לתחתא במותב תלתא כחדא הוינא בבית דין (יבמות לט:) איך דפלונית בת פלוני ארמלת פלוני בר פלוני ב) סליקת לקדמנא לבי דינא והקרבת לקדמנא גברא חד דשמיה פלוני בר פלוני יבמה וכן אמרת פלוניתא דא, דאנא הוה נסיב לי פלוני בר פלוני מיתנא אחוה דפלניא דנן מן אבוהי, ושכיב וחיי לרבנן ולכל ישראל שבק ובר וברת ומקיים שמיה בישראל לא שבק, והדין פלניא אחוהי דההוא פלניא מיתנא חזי ליבומי יתי מן אוריתא, כען אנתון רבנן דייני אמרו ליה אם צבי ליבומי יתי יבם ואם לא ליטלע לי

יקרה, וכחז רבינו מה דכוכ קדמנא ביום פלוני האיש שהוא אנך אצן יקרה כמו שנוכחין לכחוז על אדם חשוב אצן יקרה ואח"כ בירה פלוני וכמ"ש על אדם יקר, וילאחי כאן מגדר הפשט: דרגילנא זיה. כלומר מנין שערות הרגיל אללינו: דמקצתנא. מקלת מאתנו שהרי ישנו חמש ולא חותמין רק שלשה וכדי שלא יראה שקר שכתב צמותב תלתא וכלא חמשה הוי כתב דמקלחנא: סליקת לקדמנא. פלונית האלמנה בלח לפנינו לז"ד: והקרבת. הביאה לפנינו איש ששמו כו': דאנא כוכ נסיב. אני הייתי נשואה שנשא אחי פז"פ שמה אחיו של פלוני זה מאציו: ושכיב. מת ולא הניח צן וצח ומי שיקיים שמו בישראל לא הניח: והדין פלניא. ופלוני זה אחיו של המת ראוי ליבם אחי מן החורב:

משנת הלכות

כ"ז ע"א ח"ר זירא הא מילתא מרבי אבא שמיע לי ואי לאו ר"א דמן עכו שכתב מהר"י ומת אחד מהם לריכין למכתב צמותב תלתא הוינא וכו' ואי כתב צב שערט דנן לקדמנא צי דינא חו לא לריך ודלמא ציח דין חלוף הוא וכדשמואל וכו' עד ואמר לנא רבנא אשי ומבואר דכל שכתבו צמותב תלתא לא חיישינן לז"ד חלוף.

עוד נראה שכיון רבינו בדבריו ז"ל שיחתמו השלשה שהיו מהצ"ד ולא השנים הנוספים ועיין רש"א צחשובה שכתב יחתמו הג' שנעשו צ"ד ולא השנים הנוספים והוצא צצ"י.

ב) סליקת לקדמנא לבי דינא והקרבת לקדמנא גברא. ובטור כתב רק סליקת לקדמנא פלונית צח פלוני והקרבת גברא וכו' וצ"ל וברת ומקיים שמיה בישראל לא שבק פי' כיון שלא הניח צן וצח אין מי שיקיים שמו בישראל כי צ"ל כרעא דאצוב והוא המקיימו בישראל וצחורה כתיב לא ימחה שמו מישראל. ליטלע לי, פי' יפשוט רגלו קדמיכו כדי שחלוץ לו. (פרישה). ולפענ"ד נר' דאמרה לשון ליטלע משום דקלרה

מה דכוכ קדמנא כו' דכוכ אנך. עיין פי' הרע"ז דמספקא ליה צחיצח אנך ולפענ"ד חולי הוא מה שזכרו ז"ל ע"ז ח' ע"צ מרגלית ואצן טוב איזו מהן יעשה צסים לחזירו שלחו לכו מרגלית לצבן טובה, אצן עובד ואנך (גי' הארוך) איזו מהן יעשה צסים לחזירו וכוכ אצן

א) מה דכוכ קדמנא וכו'. דע דנוסח גע חליצה מצוואר בגאונים וראשונים והגם שכתב מהר"י מרגליות דהשחח לא נוכחין לכחוז גע חליצה והביאו הד"מ והאחרונים ז"ל ונחנו עטם מאחר שחוללין כעת צרבים לפני קהל ועדה אין לריכין לפרסם עוד יותר מ"מ נעבור גם על דברי רבינו אלו אצל רק בקילור, ולשון העור סי' קס"ע ביום פלוני כך וכך לירח פלוני כך וכך לצריחה עולם למנין שאנו מונין כאן במקום פלוני אנחנא דייני דמקלחנא חתימי למעב וכו'. ורבינו לא הזכיר ול"ע לרבינו אי צעי מקום, ומה שכתב אנחנא דייני דמקלחנא כחיצין לחחא, פי' דלא צעינן דכל החמשה דיינין יחתמו אצל אין לומר דכוונתו כדעת הרמ"ה הוצא צרבינו ירוחם והביאם הצ"י שהרי כתב לקמן צסמוך אחר כדת משה וישראל וחתימין תלתא ומשחריא לאלתר הרי דכתב שיחתמו תלתא וא"כ מה שאמר דמקלחנא כחיצין לחחא כלומר תלתא מגוי חמשה.

ומידו אפשר דלדינא מודה שאם לא חתמו רק שניים דמהני כיון שכתבו צמותב תלתא כחדא הוינא צצית דין א"כ א"א לעשות צצ"ד עושה ועיין כחובות

גע חליצה זכ וכחצנו וחחמנו ונחנו לה להיות זידה לזכות כדת משכ וישראל: וחחמין חלחא. ולא חמשה: ומשתריאלחלחא. ולא לריכה להמחין ג' חדשים. בגמ' (יבמות מ"ח ע"ב) יבמה שחללה לה אחים בחוך שלשה לריכה להמחין ג' חדשים לאחר ג' חין לריכה להמחין ג"ח. כוי הג' חדשים שאמרו משעת מיתח הכעל ולא משעת חליצה היבם: מצות חליצה. כלומר זה הסדר למלוח ואם שינו לא מעכב: בדיאלכות קטן. הראב"ה סי' חתק"ע כתב כחובב לא מלינו בחיקון רב יהודאי (היינו רבינו הכה"ג): ואי לית לה מראשון. שלא הניח נכסים: כל שצנקה ערוה.

דליהוי בידה לזכו כדת משה וישראל, וחחמין תלתא ומשתריא לאלתר. (ח יבמות קו:) מצות חליצה קוראה וקורא חולצת ורוקקת וקוראה. (ח כתובת יבמין כתובה בהילכות קטן. (שם לט.) ובלבד שתהא כתובה על נכסי בעלה הראשון, ואי לית לה מראשון תקינו לה רבנן משני שלא תהא קלה בעניו להוציאה ז) (שם כא:) כי אתא רב יהודה בר שילא ממערבא אייתי ואתא מתניתין בידיה כל שבנקבה ערוה בזכר משום שנייה, ואמרינן עלה, אמר רבא כללא הוא חמותו אסורה אשת חמיו מותרת, חורגתו אסורה אשת חורגו מותרת, בת חורגו ערוה אשת בן חורגו מותרת, הא דרב יהודה בר שילא לאיתויי מאי, לאיתויי אשת אחי האם מן האם דאסירא דגזרו בה רבנן משום אחות האם מן האם, ש"מ. (ח) (שם כב.) א"ל רבא לרב נחמן חזי מר האי מרבנן דאתא ממערבא ואמר איבעיא לן גזרו שניות בגרים או לא, השתא יש לומר ערוה אי לאו דלא לימרו אינשי קאתי מקדושה חמורה לקדושה קלה לא גזרו בה רבנן, מאי טעמא, דהא אמור רבנן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, שניות צריכה למימר דלא גזרו בהו רבנן, אלמא ליכא שניות בגרים. (ט) אמר רב נחמן הואיל ואתא לידן נימא בהו מילתא אחים מן האם לא יעידו ואם העידו עדותן כשרה אחין מן האב מעידין לכתחילה, אמימר אמר אחד אחין מן האב ואחד אחים מן האם מעידין לכתחילה מאי טעמא גר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

שאם היחה נקבה היחה ערוה לזה גזרו בזכר על אשתו: כללא כוא. בחמיכה: חמותו אסורה אשת חמיו מותרת. לאיתויי אשת אחי האם מן האם: גזרו שניות בגרים. שאם הי' גר נשוי אס אמו יוליא: מקדושה חמורה. שבעובדי כוכבים מוזכרין על הערויה: שנולד דמי. ואין לו קורבה: אמר רב נחמן הואיל ואתא לידן. בגמרא גרים אמר רב נחמן גרים הואיל ואתא לידן ורבינו השמיע גרים ול"ל דהשמעת הדפוס הוא שחרי סיים רבינו מ"ע גר שנתגייר כקטן שנולד דמי:

משנה הלכות

מוחרת בת חורגתו ערוה אשת בן חורגו מותרת (ואלל בת חורגו כתב רבינו ערוה ול"ב) והא דרב יהודה בר שילא לאיתויי מאי לאו לאיתויי אשת אחי האם מן האם דכל שצנקה ערוה בזכר גזרו (על אשתו) משום שניה. מ"ש בני ומ"ש הא הא צמד קידושין מקרב לה בני עד דאיכא חרי קידושין לא מקרב לה, ע"ש.

ובתוס' שם ד"ה לא אסרו כ' דאשת אחי האם מן האם דורות אחרונים הוא דגזרו ועיין ז"ש ח"ע סי' ע"ו סקט"ז דמדברי הטור וברמב"ם נראה דמי לשאר שניות לכל דבר וכופין להוליא אס עבר ונשא ועיין פח"ש שם סק"ח ונראה דמכ"ע כתב רבינו כי אחא רב יהודה בר שילא אחא ואייתי מתניתין צדיקה כל שצנקה ערוה בזכר (גזרו משום שניה) והנה דכוא משנה או צרייתח עכ"פ ומסיים נמי רבינו דגזרו בה רבנן משום אחות האם מן האם להוליא משיעת החוס' צוכ.

(ח) א"ל רבא לרב נחמן חזי מר וכו'. שם (כ"ב ע"א) א"ל רבא לרב נחמן חזי מר האי מרבנן דאתא ממערבא ואמר דעו צמערבא גזרו שניות בגרים או לא

(ה) מצות חליצה קוראה וכו'. כבר כתבנו לעיל שסדר לא מעכב.

(ו) כתובת יבמין כתובה כהל' קטן ובלבד כו'. (יבמות ל"ט) ובלבד שתהא כו' מ"ע אשה הקנו לו מן השמים ואי לית לה מן הראשון תקינו לה משני כדי שלא תהא קלה בעיניו להוליא, ועיין חוס' ד"ה אשה דמה מרויה צכך היבם כיון דאי לית לה מן הראשון יש לה משני, ועיין עוש"ע סי' קס"ח ס"ג וס"ח וס"ט.

(ז) כי אחא רב יהודה בר שילא ממערבא וכו'. יבמות (כ"א ע"ב) איבעיא להו אשת אחי האם מן האם מכו אשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם מן האב דאיכא לך אב הוא דגזרו רבנן אבל היכא דליכא לך אב לא גזרו בהו רבנן או דילמא ל"ש, וכו' ח"ש דכי אחא רב יהודה בר שילא אמר אמרי צמערבא (ורבינו גרם אחא ואייתי מתניתין צדיקה) כל שצנקה ערוה בזכר גזרו על אשתו משום שניה ואמר רבא וכללל הוא חמותו ערוה (ורבינו גרם חמותו אסורה) אשת חמיו מותרת בת חמיו ערוה אשת בן חמיו מותרת חורגתו ערוה אשת חורגו

שנחגיירו מעידים זה לזה דגר שנחגייר כקטן שנולד דמי, ושני אחים תאומים רבוחא הוא דקיי"ל דתאומים מעטיפה אחת נולדו וא"כ הם ודאי מן האב וליכא למימר דרק בספק כתירו מן האב משום דשעופי זימכ הם, ועיין עוש"ע יו"ד סי' רס"ע ס"י. וכתום' יבמות שם ד"כ ערוכ לכל מסורה כקשו חימכ דלעיל קאמר עטמא דגרים שלא יאמרו באנו מקדושה וכו' וכאן אומר עטמ' משום דאחיה לאיחלופי בישראל וע"ש מה שכאריכו ולפמ"ש רבינו לעיל שלא יאמרו אינשי ולא הם א"כ ככל עטמ' אחד שלא יחליפו ודו"ק כיעב, ומכ עמקו דברי רבינו בחיבכ אחת לישב קושית התום' כנ"ל שככל העטמ' משום מה יאמרו אינשי וכוא ענין של עטמ' ואיחלופי וכבן.

גזרו שניות בגרים, א"ל כשתח ומכ ערוכ גופכ אי לאו שלא יאמרו באין מקדושה חמורה לקדושה קלכ (ורבינו כוסיק שלא יאמרו אינשי וכוונתו דאינו קאי שלא יאמרו בגרים עלמן אלא שלא יאמרו אינשי) לא גזרו בכו רבנן שניות מיבטיא. מקדושה חמורה פרש"י שכע"כ מוזכרין על בעריות. ועיין רמב"ם פי"ד מא"ב הי"ב ועוש"ע יו"ד סי' רס"ע ס"א וס"ח.

ט אמר רב נחמן כואיל ואחא לידן. (שם) ובגמ' גרם אמר רב נחמן גרים כואיל ואחא לידן ונראה דפסק רבינו כאמימר דאחד אחין מן האב ואחד אחים מן האם מעידין לכחילכ דגר שנחגייר כקטן שנולד דמי וכ"פ ברמב"ם ובטוש"ע ח"מ סי' ל"ג סי"א ז"ל בגרים אין לכס קורבכ אפילו שני אחים תאומים

פליקי לה גמ חליצה, העושה בין יבמה פירוד וחליצה
וי"ד שנזכה להיות במצות ה' חרדים, ובאימה וביראה לפרש הלכות עבדים

הלכות גדולות

עבדים

תורת אדם קדמאי ושמו פלאי, כי מלאך ד' צבאות הוא, תורה יבקשו מפיהו

חברו

רבי שמעון קיירא

וליש מרכותינו

רבי יהודאי גאון

עם פירושי

קמח סולת

לפרש בקיצור פשטות דברי רבינו הקדושים, ופירוש

משנה הלכות

הבא בארוכה לפלפל ולסלסל בדבריו הקדושים. וגדולי הראשונים והאחרונים שנמשכו אחריו בפה מלא ועל ידו גם הרבה סוגיות מש"ס בבלי וירושלמי מתחזרים כשמלה

אשר חנן ה' את עבדו מקים מעפר דל

מנשה הקטן

אבדק"ק אונגוואר וראש ישיבת בית שערים בברוקלין נוא יארק

בן לאאמו"ר הקדוש חסיד ועניו מרן ר' אליעזר זאב

שנהרג ונשרף עקה"ש הי"ד

מכון משנה הלכות גדולות

יוצא לאור ע"י
מכון משנה הלכות גדולות
בארץ ישראל
שנת ה'תשנ"ו

Author
RABBI MENASHE KLEIN
of Ungvar
Dean of Yeshiva Beth Shearim
1578 53rd Street
Brooklyn, N.Y. 11219

אפשר להשיג את הספר :
מוסדות קרית אונגוואר
רח' חזקיה שבחאי 12
קרית אונגוואר
רמות ירושלים
טל : 02-869097

כל הזכויות שמורות

נדפס בארץ ישראל

ועבדך

א (תו"כ בהר פ"ו) (ויקרא כ"ה מ"ד) ואמתך אשר יהיו לך מאת הגוים מה ת"ל, מנין אתה אומר ישראל שבא על שפחתו וילדה ממנו בן שמותר אתה לשעבדו, ת"ל מאת הגוים אשר סביבותיכם ולא מן הכנענים שבארץ מהם תקנו בנייהם ובנותיהם, הן עצמן מנין ת"ל מהם תקנו. עבד ואמה מקיש עבד לאמה מה אמה יהיו לך כלומר שצא על שפחתו וילדה ממנו בן כרי הוא עבד ומותר לשעבדו. ובאמת היל"ל מלוא לשעבדו שהרי חסור לשחררו וכל המשחרר עבדו עובר בעשה ולעולם צהם חסודו, ואולי כה"ג ליכא מלוא חלא המשחררו אדרבה כרי חייבו צמלוח וכמ"ש לעיל ציוסף בן פרוך לגבי ממזר והבן:

ועבדך ואמתך. לשון ח"כ צפ' צהר, ועיין רמב"ם פ"ע מהל' עבדים כ"א ובכ"מ ס"ס וצ"י יו"ד ס"ו רס"ז: **אשר** יהיו לך. נראה דדריש אשר

משנה הלכות

חדצר צכנענים כמ"ש מלח כגויס אשר סביצוחיכס מהס חקנו עבד ואמה וכחיצ למעלה מזה לחח לכס חח ארץ כנען ידוע לחז"ל דלחו דוקא משפחות כנען ואשר צארלס יקראו עבדים כנעניים דכ"ה לכל שאר האומות שיש להם דין ע"כ לכל דבר. וכן ישראל שצא על שפחה כנענית כלומר על אשה מן האומות שקנה אותה אחד מן ישראל כרי הוולד ממנה ומישראל כע"כ לכ"ד ואפילו היא שפחתו של אחוה ישראל שצא עליה וכן אחד מן האומות שצא על ש"כ שלנו כרי הבן ע"כ שנאמר אשר הולידו צארלכס וכו' ע"ש. ועיין מנ"ח ס"ס. ועיין קידושין ס"ו ע"ב וס"ח ע"א.

א **ועבדך** ואמתך וגו'. חו"כ (צהר ג') שמח חאמרו הואיל ואסרת לנו אח כל אלו צמה נשתמש ח"ל ועבדך ואמתך אשר יהיו לך מלח כגויס מה חלמוד לומר מניין אחה אומר ישראל שצא על שפחתו וילדה ממנו בן מותר אחה לשעבדו עבד ח"ל אשר יהיו לך מלח כגויס אשר סביצוחיכס ע"א ולא מן הכנענים אשר צארץ מהם חקנו צניכס וצנחיקס, הם עלמן מנין ח"ל מהס חקנו עבד ואמה הקיש עבד לאמה מה אמה חין לה קידושין אף עבד חין לו קידושין, ועיין רמב"ם פ"ע מהל' עבדים כ"א ובכ"מ ס"ס וצ"י יו"ד ס"ו ס"ז.

ועיין קרבן אהרן שפי' מה שחמרו שמח חאמרו וכו' דרש מעבדך ואמתך שהוא מיוחד ללח היל"ל חלא מהס חקנו עבד ואמה דכבר אמר חקנו עבד ואמה ולזה אמר שהוא חסוצה שמח חאמרו ועוד אשר יהיו לך מיוחד ודרש אשר יהיו לך כלומר ישראל הצא על השפחה נמי אחה מותר להשתמש צו שהולד הולך אחריה ועיין ציח הלל. ורצינו ציאר מהס חקנו לשון מהס חיינו צניכס וצנחיקס שזה צא מהס חן עלמן מנין ח"ל מהס חקנו עבד ואמה מקיש וכו' והא דחין להס קידושין יליף צקידושין משצו לכס פה עם החמור עם הדומה לחמור, וע' צרכות נ"ח ע"א ר' שילא נגדיה להכוח צברח דבעל מלרית חזל חכל ציח קורלח צי מלכח הציחוכו למלכח ואמר להו דצח על חמרחא וכו' ונעשה לו נס ח"ל חאי צברח עבד חמנח ניסח לשקרי חכי אמר ליה רשע לחו חמרח איקרי דכחיצ אשר צשר חמורים צשרס ע"ש.

ונראה ללח קיי"ל כרצ נערונחי גחון ודעימיה וצעוש"ע ח"ע (ס"ו קנ"ו) דהצח על שפחתו אפילו חמר שח נחכויין לשחררה הולד כשר דודחי חין אדם עושה צעילחו צעילח זנות ועיין ח"ז ס"ו חרי"א שחפילו אומר צפירוש שבעל לשס זנות חין שומעין לו דח"כ חין זה הדין צמליחות, וצגמ' (יצמות ל"ע) ח"ר יש מוכר חח חציו להצצות חמו כחוצחה כילד ישראל לקח עבד ושפחה מן השוק ולהס בן ושחרר חח השפחה ונשחה ועמד וכחצ כל נכסיו לצנה נמלח זה מוכר חח חציו להצצות חמו כחוצחה. ועיין עוד ח"ע ס"ו ד' סיי"ב וס"ח רמ"ע מפחנו ס"ו קע"ז וש"ח רדצ"ז ח"א ס"ו מ"ח ודו"ק.

ובתב החינוך (מלוא שמ"ז) ועבד כנעני נקרא ח' מכל האומות שקנהו ישראל לעבדות חכל נחייחסו כל העבדים צסס כנען מפני שכנען נחקלל להיות עבד הוא ורצו לעולם. ואע"פ שפ' זו שנלעוינו צה להשחעצד צהס

אין לה קידושין אף עבד אין לו קידושין. (ב) (גיטין לה.) עבד המעוכב גט שיחרור אסור בשפחה ואסור בבת חורין. (ג) (שם מא.) מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד כדברי בית הלל, אמרו להם בית שמאי תקנתם את עצמו ואת רבו לא תקנתם, לישא שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול, יבטל, והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה (ד) שנאמר (ישעיה מ"ה י"ח) לא תוהו בראה לשבת יצרה, אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו, וחזרו בית הלל להורות כבית שמאי

עבד המעוכב. בגמ' גיעין ל"ע אמר ר' חייא בר אבא דאמר ר' יוחנן עבדו ומת אותו העבד אין לו חקנה, פ"י לא בבת חורין ולא בשפחה דכיון דהפקירו פקע ממנויה מיניה ואיסורא הוא דפשיטא לבעלים עליהם וכי מייח אין זו ירושה להוריש לבניו הלכך אין לו מי שיחירו

בגמ' רש"י, והחוס' שם דף מ' ד"ה אותו העבד, חקשו ופ"י דאין לו חקנה בבת חורין ודעת רבינו כרש"י ועיין ב"י יו"ד סוסי' רס"ז בשם ר"י: מי שחציו עבד. כגון שכיוו' ב' אחין או ב' שותפין ושחרר אחד את חלקו: א"ל ב"ש חקנתם את עצמו ולא רבו לא חקנתם. לכאורה הוא ע"ס ו"ל חקנתם את רבו ולא עצמו לא חקנתם וכן הוא בכל הנסחאות במשנה ובגמ' עדות ולא מלאחי מי שטמא על עשות זה. ועיינתי גם בדפוס ווארשא ומלא כן וגם בדפוס ווייטן מלאחי כן. ואי נימא כגירסת רבינו ה"י אפשר לפרש חקנתם את עצמו שהרי עכשיו הוא עובד את עצמו יום אחד ואת רבו יום אחד אבל מ"מ רבו לא חקנתם שרבו יש לו ולדות מהעבד וכיון שלישא שפחה אינו יכול א"כ לא חקנתם את רבו, אלא דלא בורכא הוא דא"כ מה זה שקאמר לישא בת חורין אינו יכול והלא זה לאו חקנת רבו הוא, אם לא שנאמר דמלוא העבד על רבו הוא ולא עליו א"כ כל החקון הוא בשביל רבו ול"ע עכ"פ נראה שהוא ע"ס: לישא שפחה. מפני ד' חירות שבו: בת חורין אינו יכול. לישא מפני ד' עבדות שבו: בראה. יולד הארץ לא על תוכו להיות ריקנית ברא אוחה כי אם לשבת להיות זה יישוב ילדה. ודע דמלאחי להמאירי הא דאמרו לישא שפחה אינו יכול וכו' ול"ל חקנה היינו שאין נוחנין לו חקנה אבל באמת יש לו חקנה אפילו בחציו עבד וחציו בן חורין וכגון שיגנוב וימכרו אותו בעבד עברי וימסור לו רבו שפחה אלא דאין מלמדין אותו לעשות עבירה (ועיין שלהי קידושין ס"ע ע"א בחוס' ד"ה אלא) שהקשו כן וחי' דה"ל מכור עלמך כר' אליעזר דאמר אחד זה ואחד זה רבו מוסר לו שפחה כנענית

משנה הלכות

(ב) עבד המעוכב גע שיחרור. גיעין (ל"ח ע"א) שמואל לעטמיה דאמר שמואל המפקיר עבדו ילא לחירות ואינו לריך גע שחרור ועולא אמר ר' יוחנן המפקיר עבדו ילא לחירות ולריך גע שחרור וכן אמר רב חייה בר אבין אמר רב אחד המקדיש ואחד המפקיר עבדו ילא לחירות ולריך גע שחרור, ועיין חוס' ר"י ד שם פ"י ילא לחירות דקנין דמים שהיה לו עליו והפקירו הוא העבד קודם לכל אדם וזוכה לעצמו קודם לכל אדם אבל קנין האיסור אינו דבר המעיל עליה שם הפקר הלכך לא פקע מיניה עד דכתב ליה גיעא דחירותא ע"כ.

ושחרר אחד את חלקו והשני לא שחרר. חקנתם את רבו שאינו חסר כלום כך פרש"י ודע דנחלקו רבוחינו הראשונים ז"ל באותו יום שהוא לעצמו לדברי בית הלל מה דינו אם הוא חציו עבד וחציו בן חורין אלא שעושה לעצמו או שהוא בן חורין ויום שלאחריו חוזר להיות עבד ועיין רגמ"ה ב"ב מ"ד ובחוס' שם ונפ"מ למליאה שמלא ביום של עצמו אי קנאה וגם אם נשאר לו ממה שהרויח ביום של עצמו ליום של רבו אי קנה רבו הכל.

(ד) שנאמר לא תוהו בראה וכו'. והא דלא נקע קרא דפרו ורבו כיון דמקשה מפ"ו כבר הקשו בחוס' שם ד"ה לא תוהו בראה וחי' משום דחי הוה יכול לקיים שבת כל דכו משום מלוא פ"ו לא הוה כפינן ליה א"נ משום דמוכחא דמלוא רבה הוא ע"ש ובר"י בר מרדכי חי' משום דלשבת שייך אף בלד עבדות דעבדים נמי מלוים על לשבת ע"ש ולפי זה בשפחה נמי שייך זה לשבת ע"ש. ויש לדייק דכל מקום אמרינן דאחי עשה ודחי לא תעשה ואפ"ה בגזל לא אמרינן יבא עשה וידחה לא תעשה מי שאין לו כסף לקנות חפלא של מלוא כגון מזוזת או ארבע מינים או סוכה יגזול ויקנה לעצמו מלוא דלא אמרינן אחי עשה ודחי ל"ת אלא אלכך אבל לא אחי עשה דילך ודוחה ממון חצירו כי אין על חצירו עשה ודחי רבו בזה האחרונים, ולפ"ז הכ"נ האיך אחי עשה דפ"ו של עבד ודוחה ממון של רבו וברי אין על

וקצ"ע דכיון דהוא מעטס דהעבד זכה לעצמו בקנין ממון נימא דכיון דלא הועיל בהפקר לגבי האיסור ואכתי הוא עבדו א"כ גם הממון לא יוכל לקנות לעצמו מעטס דכל מה שקנה עבד קנה רבו ול"ל דעטס דכל מה שקנה עבד קנה רבו אינו אלא מכח דין ממון שיש לו עליו וכיון שהפקיר דין ממון מעליו שוב לא אמרינן כל מה שקנה עבד קנה רבו ויכול לזכות לעצמו כסף אבל אין צידו לשחרר עצמו, ובמקום אחר הארכתי שאם בא על שפחה וילד לאחר שהפקירו וקודם שחררו הולדות לאדון.

(ג) מי שחציו עבד. משנה שם (מ"א ע"א) ופ"י כגון שהיו שני אחין או שותפין שהיה להם עבד בשותפות

(קידושין י"ד) וכן צידו לישא ממזרת, וחליה שפחה וחליה בת חורין אינה מלוי' ואפשר דחסורה לוי', ועיין חו"מ רי"ד גיטין כ"ג שכתב הרמב"ם למה לא ישא ממזרת או ימכור עלמו ודו"ק: ההוא

ה (גיסין מ.) ההוא עבדא דבי תרי קם חד מיניהו ושחרריה לפלגיה, אמר אידך השתא שמעי בי רבנן ומפטרי ליה מינאי, אזל אקנייה לבנו קטן דקטן מקנא קני אקנויי לא מקני, שלחה רב יוסף בריה דרבא לקמיה דרב פפא שלח ליה כאשר עשה כן יעשה לו גמולו ישוב בראשו, אנן קים לן בינוקא דמקרבא דעתיה לגבי זוזי, מוקמינן ליה אפוטרופא ומקרקיש ליה אפוטרופא זוזי וכתב

עבדא דבי תרי. שני שותפין שבי' לבס עבד וקם חד מינייהו ושחרר פלגיה דיליה: ומפטרי ליה מינאי. בגמ' כגמ' כגירסא ומפסדי לי מינאי כדחנן כופין את רבו ועושה אותו בן חורין ואולי בכיון דייק רבינו בלשוננו ומפטרי לפמ"ש החו"מ שם מ"ג ע"א ד"ה יוס של רבו דמאי מהני האי אקניוחא לקטן הא משמע ששחרר חזירו לפלגיה זכא בעבד בעלמו והוא ליכ מעוכב גע שחרור ואין יכול להקנות לבנו וחי' דאקניי קודם ששחרר חזירו ולכן דייק רבינו ולפ"ז החילוק דללשון ומפסדו לי' כלומר שיעשו לו הפסד וכצ"ד יפקיעוהו ויפקירוהו, ולשון מפטרי פי' שכבר נפקע מעלמו ורק שחזרו לא ירלכ לפערו יפטרוהו כס, ולקושיא החו"מ ס"ל לרבינו דהאי גברא לא ידע מזה או שבאמת גם לפי' רבינו טען שמכרו קודם ששחרר: אקנייה לבנו קטן. שאין ראוי לכופו בבית דין, דקטן לאו בר קיבולי תקנתא דצ"ד הוא ומח הכיח גברא כך פרש"י. ומיכו רבינו פי', דקטן מקני קני וכו' ועיין רי"ף שם יש ששאלין כאן וכו' ובספר הזכות מה שהאריך בביאור הדברים ועיין ש"ג בשם הרשב"ם, ושני פי' כס, רש"י ס"ל דקטן לאו בר כפי' הוא צבי"ד ולשיעתיחא אזיל (סוכה מ"ב) דס"ל קטן מלי מקני כשהגיע לעונות הפטעות וס"ל דלענין זה עבדי כמעטללי וממכרו מכר ועיין חו"מ צ"ק י"ג ד"ה מכר לו עבדים והא דאמרינן אקנויי לא מקני כשלא הגיע לעונות הפטעות, אבל רבינו לשיעתיחא כהל' מילון דבעבדים אינו מוליא לחירות עד שיהא בן י"ג שנים וי"א ויודע בעיב מו"מ משום דאפשר עבדי כמקרקעי דמי לכן פי' גם כאן בסתמא דקטן מקני קני אקנויי לא מקני וכו"כ כרי"ף: מוקמינן ליה אפוטרופא. לינוקא לברור לו דמים יפין כמה שהוא נישום בשוק שכרי לריך בעבד לכחוב שטר על חלי דמיו: ומקרקיש ליה אפוטרופא זוזי. כן הוא דעת רבינו דהאפוטרופוס מקרקש ליה זוזי לקטן, ומיכו רש"י פי' ומקרקיש ליה, עבדא זוזי וכן פי' בחו"מ רי"ד שם: וכתב ליה. אפוטרופא במאמר קטן וברליוו, ובגמ' סיים על שמיח, ופי' הקונט' על שמיח דקטן וברש"ם

משנה הלכות

רבו חיוב מלוה זו וי"ל בכיון דתקנו שכחב לו שטר על חלי דמיו ח"כ באמת אינו גוזל את ממנו אלא עשאוהו חכמים חוב על רבו בע"כ ולא נשאר רק העשה של ועבדו לעולם וזה דוחה המלוה של פי"ו.

ה) ההוא עבדא דבי תרי וכו' ומפטרי ליה מינאי. גיטין (מ' ע"א) ובגמ' ושמעי בי רבנן ומפסדו ליה מינאי ומקרקיש ליה אפוטרופא זוזי ונראה דרבינו מפרש דאפוטרופוס מקרקש ליה זוזי לקטן שירלכ לשחרר את עבדו, ורש"י פי' ומקרקיש ליה, עבדא זוזי דבר מועט לינוקא ולא ילערכו צ"ד לכופו שיסחררו מדעתו בשביל זוזי ובלאו קרקושי זוזי לא אפשר דינוקא לאו בר כפייה הוא ועיין סוכה (מ"ה ע"ב) דס"ל דקטן אקנויי מלי מקני ועיין חו"מ צ"ק י"ג ד"ה מכר לו עבדים ואפוטרופוסין אין רשאין להוליא עבדים לחרות ולא לחוב ליחומים כדאמרינן בהנזקין (לקמן דף כ"ב) וחינוק זה מקחו מקח וממכרו ממכר במעטללין כדחנן (לקמן דף כ"ט ע"א) הפטעות מקחן מקח וממכרם ממכר במעטללין ואפוטרופוס מוקמינן לעיין בתקנתו לשמו דמים מעולים.

הפקר צ"ד נגעו זה ואע"ג דבעלמא אין האפוטרופוסין רשאין להוליא עבדים לחירות הכא משום שעשה שלא כהוגן להקנותו לבנו קטן הפקירוהו צ"ד ונתנוהו לאפוטרופוס לשחררו, ור"ח מפרש דדין דכאשר עשה כן יעשה לו הוא דין ואינו מכח קנסא כלל וצדין יכול האפוטרופוס לשחררו ועיין חו"מ רי"ד שם דהיאך יחיר בעבד בשחררו של קטן צבא ישראל כיון שאין מעשה קטן כלום, וחי' דקנינו נמי לא הוי אלא מדרבנן ומדאורייתא נשאר בעבד עדיין אלל אציו וכופין גם לאציו לשחררו ע"ש. ועיין שם עוד בחו"מ מ"ג ע"א ד"ה יוס של רבו.

ומיכו רבינו מפרש דמקרקש ליה זוזי כלומר האפוטרופוס מקרקש ליה זוזי והקטן אומר לכחוב לו גע שחררו וכחב לו שטר על חלי דמיו. והרמב"ם פי"ז מה' עבדים ה"ח כתב מי שחליו עבד וכו' מעמידין צ"ד לקטן אפוטרופוס וכחב לו האפוטרופוס גע שחררו וכחב לו שטר בחלי דמיו ובהשגות ח"א נשתבש כאן שיבוש גדול וכי האפוטרופוס כחב גע שחררו ואינו אדון אלא צ"ד מעמידין לו אפוטרופוס כדי לדקדק וכו' ולא לריך שחרור אלא כדי שלא יסתבך צו ויאמר לו עבדי אחב ע"כ. והנה הרמב"ם מפרש כדעת רבינו במקלח אלא שרבינו נשחמר מקושיא

ודבינו שמואל בחו"מ שם ד"ה וכחב לה הקשו על פרש"י שאין מעשה קטן כלום ופי' דהכא משום

ליה גיטא דחירות במאמר קטן וכותב לו שטר על חצי דמיו. ו (שם) ההוא דסקרתא דעבדי דאיזדבן לגוים, כלו מדואתא בתראי, אתו לקמיה דרבינא, אמר להו זילו הדרו על בני מרואתיכו קמאי ונכתבו לכו גיטא דחירותא, אמרי ליה רבנן לרבינא והאמר אמימר המפקיר את עבדו ומת אותו עבד אין לו תקנה, ואמר להו אנא כרב דימי סבירא לי, אמרו ליה דרב דימי טעותא היא, אמר להו מאי טעותא דלא אמרה בלשון שחרור, הא אמרה בלשון שחרור הכי נמי, והילכתא כרבינא. ז) כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן מי שאמר בשעת מיתתו פלונית שפחתי עשתה לי קורת רוח עשו לה קורת רוח, כופין את היורשין ועושין לה קורת רוח, מצוה לקיים דברי המת. פירוש, מאי קורת רוח דעבדין לה, אי איכא עיבידתא דאמרה לא מצינא למיעבדא לא מהס לכחוב לכס גע חירות: אין לו תקנה. דאיסורא לזניו לא מורית, והא נמי כי זנייה פקע כספיה מיניה ואיסורא הוא דכוח ליה גזיה ואיסורא לאו ירושה הוא להורישא לזניו: כרב דימי. דאמר אל ישחעבדו זה ופקע לכו ממונא מינה וקאמר כותבים לה גע שחרור: דלא אמרה בלשון שחרור. כגון כרי אח צח חורין: ד"ג. דלא טעותא היא וכופין דירושה היא להורישא לזניו: והלכתא כרבינא. שם היורש יכול לשחרר ואע"ג דליכא עליה חלא קנין איסור בלחוד: כי אחא רב שמואל בר יהודה וכו' קורת רוח. שם עשה עבד קשה ואמרה לא אוכל לעבד עבדך זו אין כופין אותה לעבד וכ"פ הרי"ף ז"ל, אבל רש"י פי' שם אין רוחה נתקררה בלא שחרור ישחררה, ודעת רבינו נראה דכיון דהמשחרר עבדו עובר בעשה ודאי ליכא מלוא

משנה הלכות

ו) **ההוא** דסקרתא דעבדי. שם (מ' ע"א). ובגמ' הדין עובדא קודם ההוא עבדא דבי חרי וכנראה גירסת רבינו היטה מאוחרת שמעתיא זו, ופרש"י דייסקרתא, קריה, דעבדי, עבדים של ישראל היו ומכרום לעו"כ ותנן המוכר עבדו לעו"כ יולא לחירות (גיטין מ"ג). כלו מרווחתא בתראי, פי' מחו העכו"ם שלקחו אותם שהם היו מרווחתא בתראי כלומר האדוניים האחרונים שלהם. ואחו העבדים לרבינא להחירן בזנות ישראל. ואמר להו רבינא אהדרו אבני מרווחא קמאי, פי' חזרו על בני אדוניכם הראשונים וצקשו מהם לכחוב לכס גע חירות. והקשו לו לרבינא מאמימר דאמר בזן אינו יורש איסור והכא הו"ל בגדר מפקיר עבדו כיון שמכרוהו ודחה רבינא להא דרב דימי דהוא רק משום דלא אמר בלשון שחרורו אבל אמר בלשון שחרורו לאו טעותא הוא וכופין והלכתא כרבינא כך פסקו בגמ' ורמב"ם פי"ח מהל' עבדים ה"ג ובעו"ש ע"י רס"ז סמ"ד.

הראש"ד שכחז וכי אפוערופוס כותב גע שחרורו ואינו אדון ע"י כתב רבינו שהאפוערופוס כותב גע שחרור אבל במאמר קטן נמלא דהקטן הוא המשחרר חלא כיון שאין מעשה קטן כלום מיחו מועיל ע"י אפוערופוס שיש כאן גדול האפוערופוס ואדון שהוא הקטן והבן.

ועיין עו"ש ע"י רס"ז שכחז אין צ"ד יכולין לכוף לקטן אבל מעמידין לו אפוערופוס ושם העבד צדמים ונוחן קלח מהדמים לקטן כדי שיחרלה בשחרורו וישחררו האפוערופוס צדמים שקבל הקטן ויכחוב לו האפוערופוס עטר שחרורו על שמו, ודוקא כי האי גוונא שכיון להפקיע חקנת חכמים אבל אם מת והניח בן קטן ואח"כ שחרר השותף חלקו אין מעמידין אפוערופא לשחררו חלא עובד אח עלמו יום אחד ואח הקטן יום אחד ע"כ. ועיין ש"ע שם ס' ס"ג. ועיין ח' הרשב"א גיטין הנ"ל, ובספר ח' הרמ"ה ושיעור הקדמונים ראייתו שהאריך בזה ואין הז"ג להעתיק הדברים. ועיין סוכה (מ"ו ע"ב) ח"ר זירא לא ליקני איניש כושענא לינוקא בזומא עבא קמא מ"ע דינוקא מקנא קני אקנויי לא מקני ואשחכח דקא נפיק בלולב שאינו שלו ועיין רש"י שם. ודע דרבינו לשיעתו ס"ל דעבדים אינו מוליא לחירות עד שיכא בן י"ג שנים ויום אחד והביא ב' שערות ויודע בעיב מו"מ וכמ"ש לעיל בבי' מילוח דעבדי כמקראי דמי לכך פי' דקטן מקני קני אקנויי לא מקני וכ"פ הרי"ף ז"ל.

ז) **כי** אחא רב שמואל. שם (מ' ע"א) מימרא דר' יוחנן ופרש"י קורת רוח ואם אין רוחה נתקררה בלא שחרור ישחררה, וכתב העור ס"י רס"ז דהכי מסתבר לא"א הרא"ש ז"ל, ומיחו רבינו מפרש קורת רוח דאי איכא עבדא לא מלינא למיעבדא לא כופין אותה וזה קורת רוח אבל אם רולא להשחרר אין לריכין ומשמע מדברי רבינו דאפילו אמרה איני רולא לעשות

אכפינן לה עילוה. (ח) אמר רב יהודה (שם לה): כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר (ויקרא כ"ה מ"ו) לעולם בהם תעבודו. מיתבי מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא שם עשרה שיחרר עבדו והשלימו לעשרה, מצוה שאני. תנו רבנן לעולם בהם תעבודו רשות דברי ר' ישמעאל, ר' עקיבא אומר חובה. ודילמא ר' אליעזר סבר לה כמאן דאמר רשות, לא, תניא בהדיא ר' אליעזר אומר חובה. (ט) אמר רבי יהושע בן לוי (גיטין מ.) עבד שהניח תפילין בפני רבו יצא לחירות. מיתבי ליה ממנו רבו או שעשאו רבו אפוסרופוס או שהניח תפילין בפני רבו או שקרא שלשה פסוקין בפני רבו בבית הכנסת, הרי זה לא יצא לחירות, אמר רבה בר רב שילא בשהניח לו. והילכתא הניח לו רבו תפילין

לקיים ולעבור מעשה ולא היכה כוונתו של אציו לזכ ומכ"ע הביא מיד אחר זה הא דר"א דכל המשחרר עבדו ודו"ק: רשות. דכתיב בשבעה אומות לא חתי כל נשמה אינעריך למיכתז מזני החוששים לעולם זכס העבודו להחיר אחד משאר האומות הזא על הכנענית שהיא משבעה אומות והוליד זן שאתה רשאי לקנותו

בעבד: שהניח תפילין בפני רבו. אין דרך עבד להניח תפילין דמ"ע שהז"ג הוא דלילה לאו זמן תפילין הוא רש"י, ול"ע שכחז אין דרך דהיל"ל אסור לעבד להניח תפילין דרש"י לשיטתו דנשים עוברין בלאו דכל חוסיק אס מקיימין מ"ע שהז"ג (ר"פ המואל תפילין) ועבד כאשה ול"ע: והילכתא וכו'. כמתרץ רבה בר רב שילא כשרבו הניח לו תפילין, ורבו השיאו אשה:

משנת הלכות

ועיין שו"ח פרח מעה אהרן שהשיג עליו ועיין ח' הרמ"ח ושיעור הקדמונים ובמלנין שם ומלשון הרמב"ם כופין את רבה משמע דגם כופין, וכיון דהביא אחר הא מעשה דר"א משמע דהוא מדין מלוא ולא מדין חליה שפחה וחליה זח חורין ולפ"ז לכאורה יש לומר דרבינו נמי מודה לזה ודו"ק ול"ע.

מלאכה כופין אוחה ורק היכה דאמרה לא מניח למיעבד אין כופין אפילו נראה לן שיכולה לעשות וזה קורח רוח, וכן פי' הרי"ף ז"ל וכן נראה דעת הרמב"ם פ"ו מה' עבדים ה"ד והמאירי ע"ש ועיין קל"ח סי' רנ"ב סק"ד ובש"ע יו"ד סי' רס"ז ס"ז. ודוקא בשעת מיחתו ובשכ"מ הוא דקיי"ל מלוא לקיים דברי המת אבל באדם זריח שאמר לעשות קורח רוח לשפתחו אע"ג דמת מיד ליכא מלוא לקיים דחקתא דרבנן הוא כדי שלא תערוף דעתו של חולה ולא תקנו אלא לחולה ולא לצריח.

(ט) אמר ריב"ל וכו' והלכתא וכו'. גיעין (מ"א ע"א) ובגמ' שם כדאמר רבה בר שילא כשרבו הניח לו תפילין הכ"נ כשרבו השיאו אשה, פי' עבד לאו זח תפילין הוא דתפילין מ"ע שהז"ג והגם דנשים יכולות לקיים מ"ע שאין הז"ג לדעת ר"ח וא"כ הכ"נ עבד מ"מ כשרבו הניח לו תפילין כיון דעבדים לא רגילין בתפילין אי לאו דשחרריה לא היה מניח לו כ"כ החוס' ד"ה כשרבו. ועיין א"ז סי' חר"א מה שהוכיח מדברי גמ' אלו ראי' לרב נערונאי גאון דהבא על שפתחו ודאי שחררה שברי אפי' אמר התקדשי לי דליכא איסורא ועבירה דודאי שחררה כש"כ היכה שזא עליה דאיכא איסורא ועבירה אס לא שחררה ודאי שחררה ע"ש מה שהאריך.

(ח) אמר רב יהודה כל המשחרר עבדו וכו'. שם (ל"ח ע"ב) גופא ח"ר יהודה אמר שמואל כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם זכס העבודו מיחזי מעשה זר"א וכו' ופסק רבינו כר"ע דס"ל חובה וכ"פ הרמב"ם פ"ע מהל' עבדים ה"ו ועוש"ע יו"ד סי' רס"ז סע"ע ע"ש. ולדבר מלוא מותר אפילו מלוא דרבנן וכחז הרמב"ם ולדבר מלוא אפילו מלוא של דצריהם כגון שלא היו עשרה צדיקים ה"ז משחרר עבדו ומשלים זו המניין וכן כל כיוצא בזה. וכן שפחה שנוהגין זה העם מנהג הפקר והרי היא מכשול לחועאים כופין את רבה ומשחררה כדי שחנשא ויסור המכשול וכן כל כיוצא בזה ע"כ.

הגם שלפענ"ד לדין יש לדון בזה שברי היכה דקידשה אמרינן דלא עביד איסורא ולכן מקדש וודאי שחררה אבל זח עליה בלא קידושין הרי ראינו שילרו גבר עליו וזח עליה בלי קידושין וכבר עבר עבירה זכא על אשה בלי קידושין שברי רב מנגיד אמאן דמקש צביאה אפילו מעמיד עדים להדיא וכ"ש זה שלא העמיד עדים להדיא א"כ ממ"נ אי איכא עדים ופכהרסיא הרי עבר אדרב ואי ליכא עדים א"כ קידושין ליכא כאן והו"ל בעילת איסור ומה לי בעילת זנות או בעילת איסור שעבר אדרב וי"ל קל"ח ול"ע.

והנה מלשון הרמב"ם משמע דאפילו שפחה גמורה שנהגו זה מנהג הפקר ולא דוקא חליה שפחה וחליה זח חורין וכ"כ הש"ך יו"ד סי' רס"ז סק"ק וכחז אבל מעור משמע דוקא חליה שפחה וחליה זח חורין אבל בסחם שפחה לא, וכן יש ללמוד מלשון רב חנא בר קטינא שנקט חליה שפחה וחליה זח חורין והא דרבינא אמר כי הא כייפינן למרה היינו שיכול שחררה ועיי"ש.

יצא לחירות, והילכתא השיאו רבו אשה יצא לחירות. (י' וינמות מה:). הלוקח עבד מן הגוי ולא קבל עליו למול מגלגל עמו עד שנים עשר חודש, ואם אין מקבל עליו למול מותר למוכרו לגוים. ועבד ושפחה בדלא מיטבלין שרי לזבונניון לגוים. (יא) בעי מיניה מרבי אמי (גיטין מד.) עבד שהפיל עצמו לגייסות ואין רבו יכול להוציאו לא בדיני ישראל ולא בדיני אומות העולם מהו שיטול את דמיו, ת"ש דשלח ר' אמי מני אמי בר נתן תורה יוצא לכל ישראל, עבד שהפיל עצמו לגייסות ואין רבו יכול להוציאו לא בדיני ישראל ולא בדיני אומות העולם מותר ליטול את דמיו וכותב ומעלה בערכיים מפני שהוא כמציל מידם. (יב) אמר רבי יהושע בן לוי המוכר עבדו לגוי קונסין אותו עד מאה בדמיו ועבד יוצא לחירות. דוקא או לאו דוקא, ת"ש דאמר רבי שמעון בן לקיש המוכר בהמה גסה לגוים קונסין אותו עד עשרה בדמיה, שאני עבד דכל יומא ויומא קא מפיק עליה ממצות. איכא דאמרי אמר רבי יהושע בן לוי המוכר עבדו לגוי קונסין אותו עד עשרה בדמיו. דוקא או לא דוקא, ת"ש דאמר ריש לקיש המוכר בהמה גסה לגוי קונסין אותו עד מאה בדמיה, שאני עבד דלא הדר ליה דכיון דזבניה לגוי נפק ליה לחירות, ואף על גב דקנסין ליה עד עשרה בדמיו לא איפשר לאהדוריה ליה, בהמה מאי טעמא משום דהדרה ליה, ליקנסיה טפי חד, פירוש עשרה בדעבד, וחד דמי עבד, אלא עבד מילתא דלא שכיחא היא ומילתא דלא

ולא קבל עליו. משמע בשעבד שלקחו לא קבל עליו למול, ובגמ' מחלק פי' לר"ע בני מילי כיכי דלא פסקא למילתי' שלא קבל עליו מעולם להחגייר אבל קבל עליו להחגייר ושוב חזר בו מגלגלין עמו ועיין חוס' סס ד"ה כיכא דלא פסקא וכו' פרי"ח דבני מילי אדר' יבוסע ונראה דזכ דעת רבינו: שרי לזבונניון לגוים. וכחצו בגלגלין עבד שאוכל נבלות ועריפות, ומחלל שבתות או חשוד על הגנבות ומפסיד לאדונו נמי מותר למכרו (ש"ל ג' ב' ו' רעז"ה י"ס): וכותב. לו שער מכירה: ומעלה בערכיים. לחותמו ואע"פ שחשיבות הוא להם להליל ממונו שא"ל באופן

אחר מותר: קונסין אותו. לפדותו מיד בע"כ: דוקא. דלא קנסין ליה כולי ביא חלל גוזמא קתני: עד עשרה. חלמא בכרך דקנים רבנן במכירה דדכי לא קנים כולי האי: שאני עבד. כלומר לעולם אימא לך דמאכ דוקא ושאיני עבד וכו': איכא דאמרי וכו' שאני עבד דלא הדר ליה. כלומר דילמא חרוייהו דוקא ועבד ביינו עעמא דלא קנסוהו כולי האי דלא הדר למריה בחר דפריק ליה דכא חנן ויולא לחירות: דיקנסיה טפי חד. דפרכינן חלל בהמה מ"ע קנסין ליה כולי האי משום דהדרה ליה לקנסיה טפי חד מכדי דמיה היה לך לקנסו אחד יותר מן העבד והיינו י"א וחו לא דמשום דהדרה ליה אין כאן חלל דמיה היינו חד יותר על העבד שאינו חוזר, ואחא מקנסו מי' עד מאה חוי לו בחזרה זו: מילתא דלא שכיחא. שימכרוהו לעכו"ם:

משנה הלכות

חואר קיי"ל ומכור לא חמכרנה בכסף אבל בני כיון שקנאן בכסף מותר למכרן לעכו"ם.

י' הלוקח עבד מן הגוי. יבמות (מ"ח ע"ב) בגמ' סס מגלגל עמו שנים עשר חודש ולא דוקא בלוקח מן הגוי חלל ה"ה בלוקח מן הישראל שעדיין לא קבל עליו עול המלוא דינא הכי ואינו כופהו כלל שכך אמרו אחד עבד איש ואחד בן איש אי אחא מל ומעביל בעל כרחו אבל אם קבל עליו לרצונו ונטעה עבד כשר לכשישחרר אע"פ שרריך עבילה (לדעת החוס') אינו רריך קבלה וכל שהוא עבד כשר שוב רצו כופהו לכשיראה שיטעבילכו לשם חרות ויעשה ישראל גמור בע"כ כ"כ המחירי בשם פדר"ח פרק כ"ע ועיין המליין סס.

יא) בעי מיניה מר"א. גיעין (מ"ד ע"א) וכ"פ הרמב"ם פ"ח מהל' עבדים הי"ב וכן עבד שמל ועבד לשם עבדות ואח"כ הפיל עלמו לגייסות ואין רבו יכול להוציאו וכו' מפני שהוא כמציל מידם. ועיין עיו"ד סי' רס"ז וצ"י סס. ודע דמה שאמרו עבד שהפיל עלמו לגייסות כתב הר"ש והטור דלאו דוקא חלל ה"ה אם נשבה ואין רולין לחת לפדותו נמי כיון דאין יכול לפדותו ולהליל מידם בשום ענין למא לא יטול דמים.

ומ"ש רבינו דמותר לזבונניון לגוים כן סס וע' רמב"ם פ"ח מה"ע הי"ב הקונה עבד מן העכו"ם סחם ולא רלכ למול וכו' ואם לא רלכ חוזר ומכרו לעכו"ם או לחו"ל ואם החנה העבד עליו חחלה שלא ימול ה"ז מותר לקיימו כל זמן שירלכ בגיחו ומוכרו לעכו"ם או לחו"ל ע"כ ע"ש והוא מגמ' יבמות (מ"ח ע"ב) שלא רבין משמאי דר' אלעאי וכו' עיין כ"מ סס. וקמ"ל משום דביפח

יב) אריב"ל המוכר עבדו לגוי וכו'. (סס) חרי לישנא ולא איפשיעא האיבטיא עיין סס. ועיין חוס' רי"ד, ומיהו דעת רבינו לפסוק כלישנא בחרא פי' עבד דלא שכיחא הוא לא קנסוהו יותר מעשרה בדמיו אבל בהמה דמילתא דשכיחא היא קנסו אותו לחזור ולקנותה אפילו עד ק' בדמיה וכן פסקו הרי"ף והרא"ש

דמשחרדי עבדי. ועבדי
צטט: דמשחרדי וכו'.
 מסתכלין בשדיכס בשבת
 לידע מה כן לריכין: בעידן
 די מדרשא. כשכחכס דורש
 דרשח לרציס בשבת וכן
 יושצין בסעודכ וכו' לכס
 לכקדיס או לאחר: בערב.
 כלילי שבת ואין כאן כבוד
 שבת דקיי"ל כבוד יום קודם
 לכבוד לילכ וכס היו
 מהכוונים בשביל ציעול בית

שכיחא לא גזרו רבנן. (ג) אמר רבה (שם לה): בהני תלת מילי נחתין בעלי בתים
 מנכסיהו, דמשחרדי עבדי, ודסיירי נכסיהו בשבתא, וקבעין סעודתיהו בשבתא
 בעידן בי מדרשא. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן שתי משפחות גדולות
 היו בירושלים אחת קבעה סעודתה בערב שבת ואחת קבעה סעודתה בשבת
 בשעת בית המדרש ושתיהן נעקרו. (ד) אמר רבה אמר רב המקדיש עבדו יצא
 לחירות. מאי טעמא, גופא לא קדיש, לדמי לא קאמר, דלהוי עם קדוש קאמר.
 ורב יוסף אמר רב המפקיד עבדו יצא לחירות. מאן דאמר מקדיש כל שכן
 מפקיד, ומאן דאמר מפקיד אבל מקדיש לדמי קאמר ולא יצא לחירות. צריך גט
 שיחרור או אין צריך גט שיחרור, ת"ש דאמר רב חייא בר אבין אמר רב אחד זה

המדרש, וי"מ בערב שבת ממש וכן בכל יום מרוב עושר אבל כהא מיכא חיכא חיסורא שיכנס לשבת כשהוא שבע בלא
 חלוקה, רש"י, ולי כי נראה עוד כחותן שצומני קיץ קובעין סעודתן מצטוד כיום גדול ולא כיו כבוד שבת: גופיה לא קדיש.
 שאינו ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית: לדמי לא קאמר. כי לא לומר דמי עבדי עלי: עם קדוש. ישראל דכתיב שבו כי עם
 קדוש אתם (דברים י"ד) ולא דמי לקדיש כהמכ עמאכ דכחם כיון דליכא למימר שבו דחיכו עם קדוש קאמר ע"כ לדמי קאמר
 ואע"ג דלא אמר דמיח עלי כתי קאמר כתי כיח קדושכ לימכר אבל כהא דשייכא בגופיכ לשון קדושכ לא אמרינן לדמי
 קאמר: צריך גט שיחרור. מקדיש ומפקיד: אחד זה ואחד זה. מקדיש ומפקיד:

משנת הלכות

סי' מ' מ"א ועד מאכ לאו דוקא חלא עד שיפרוק ומיכו
 הרמב"ם פ"כ מכל' שבת פסק דגם בצמח עד עשרה
 צמחים וכו' לא וכחצ בלח"מ בפ"ח מכ"ע כ"ח שבו
 פוסק כשחי לשונו לקולא ע"ש. ובה' הרמ"ה גיעין פסק
 נמי כרצונו. ודע דכחצ כרי"ף בשם גאון דהין גובין
 קנסא זו חלא בח"י אבל בחו"ל לא וחמכ עליו ועיין
 רח"ש שם דהין זה ענין קנסות שחקנו חז"ל חלא הוא
 סייג לחורב וגובין בכל מקום ע"ש.

קדושכ לימכר אבל כהא דשייכא בגופיכ לשון קדושכ
 לא אמרינן לדמיח קאמר ועיין חוס' שם ד"ה גופיכ.
 וברמ"ה ח"י דקרקע ובכמכ עמאכ שאני דמגו דגופן
 שלכס אם ירלכ מוכרן לעכו"ם או מאכיל לבכמכ או
 לכלציס כי מקדיש לכו חייל עליכו שם כקדש אבל עבד
 דליח ליכ רשותא למיעבד כתי בגופיכ לא חייל עליכ שם
 כקדש ולא דמי למקדיש ידי עבדו דאמר רב בפ"ק (י"ב
 ע"ב) דלוב ואוכל ועושה ופורע דשאני הכס כיון דלא
 כקדיש חלא ידיו מוכחא מילחא דלאו למיכו עם קדוש
 קאמר חלא לכקדיש ידיו קדושה דמיס קא מכוין ועיין
 ח' ר"ח כלוי כלי' חיסורי ציחכ פ"ח כ"ח ויש להאריך
 צ"ב.

(ג) אמר רב צבני חלה מילי. גיעין (ל"ה ע"ה)
 ובערב שבת פרש"י כלילי שבת ואין כאן כבוד
 שבת דקיי"ל כבוד יום קודם לכבוד לילכ וכס היו
 מהכוונים בשביל ציעול בית המדרש ואיכא דמפרשי
 בערב שבת ממש וכן בכל יום מרוב עושר אבל כהא
 מיכא חיכא חיסורא שיכנס לשבת כשהוא שבע בלא
 חלוקה ע"כ. (ועל דרך רמז אמרתי חולי ככוונכ לפני
 שמקדימין ומחפליין עוד קודם פלג כמנחכ בע"ש
 ואוכלין סעודה שבת מוקדם ובגמ' ובלבד שלא יקדים
 כתיב ולכן נעקרו וכו').

והרמב"ם פ"ח כלי"ג המפקיד עבדו יצא לחירות ולא
 כחצ כמקדיש נראה דפסק כרב יוסף וע"ש
 בגמ' אמר רבב ומוחצין אשמעתין כמקדיש נכסיו וכו'
 לימא כחנאי כמקדיש עבדו חין מועלין בו רשצ"ג אומר
 מועלין בשערו כי סליק ר' חייה בר יוסף אמר
 לשמעתא דרב המפקיד עבדו יצא לחירות וכו' וכחצ
 ברמ"ה מדאמר ר' יוחנן המפקיד עבדו וכו' ולא אמר
 כמקדיש ש"מ דליחא לרב חלא כמפקיד אבל כקדיש
 עבדו לא יצא לחירות וכן כה דאמר שמואל המפקיד
 עבדו יצא לחירות ואין לריך גט שחרור ליחא חלא לריך
 גט שחרור וכה דאמרינן סוף נזיר (ס"ב ע"ב) דכ"ע איח
 לכו דשמואל כיינו לענין יצא לחירות אבל צעי גט
 שחרורו ע"ש. ויש להאריך צ"ב.

(ד) אמר רב אמר רב המקדיש עבדו יצא לחירות.
 שם (ל"ה ע"ב) ופרש"י ז"ל לפי שאינו ראוי
 לא למזבח ולא לבדק הבית והקשה דמ"ש מבכמכ עמאכ
 וקרקעות דאע"ג דלא חזו למזבח קדושים כן לדמיכס
 ומועליס בצמחכ עמאכ לא דמי דכחם כיון דליכא
 למימר שבו דחיכו עם קדוש קאמר על כרחק לדמי
 קאמר ואע"ג דלא אמר דמיח עלי כתי קאמר כתי כיח

ואחד זה יצא לחירות וצריך גט שיחרור. (פ) אמר אמימר (שם מ.) המפקיר עבדו ומת אותו עבד אין לו תקנה, מאי טעמא, גופא לא קני ליה איסורא הוא דאיכא גביה, ואיסורא לבניה לא מורית. (פז) (גיטין כג:) האומר לשפחתו הרי את שפחה וילדך בן חורין, אם היתה עברה זכתה לו. (יח) (קידושין סט.) האומר לשפחתו הרי את בת חורין וילדך עבד, ולדה כמוה דברי רבי יוסי הגלילי, וחכמים אומרים דבריו קיימין, משום שנאמר (שמות כ"א ד') האשה וילדיה תהיה. קרא מאי בת חורין. בגע שחרור זה וילדך עבד: ולדה כמוה. משחרר כדיליף בסיפא שנאמר האשכ וילדיה חכי' לאדוניכ בזמן שהאשכ

משנה הלכות

וכקשו דכלל מסתמא נתיישבו בעליו ושמואל חית ליה כמפקיר עבדו ילא לחירות ואל גע שחרור ע"ש מה שחי' ועיין מס' עבדים פ"ג וצפי' קנין פירות אוח ל"ז ואוח ל"כ לידיו"ג הגר"ח קנייבסקי שליט"א.

אמר אמימר המפקיר עבדו ומת. (מ' ע"א) נר' דפסק כאמימר וכבר הקשה המגיה שם שחרי לעיל פסק כרבינא ולפמ"ש שם לא קשה דהני חרי מילי נינהו דהכא לא אמר בלשון שחרור ודו"ק ומיהו הפוסקים כתבו דלא קיי"ל כאמימר ועיין ח' רמ"ה ורמב"ם פ"ח מה"ע סי"ג ואם מת האדון שפקירו היורש כותב לו גע שחרור, ומשמע דיוורש כותב גע שחרורו כרבינא, ונראה דס"ל דהאי לאו מדין איסורא שלא מורית לבניה דהכא אין כאן איסור על הבן כלל אלא שיש עליו דין לשחרר העבד וחולי דנחלקו בעבד המעוכב גע שחרורו אי איכא ביה לאו דלעולם בהם תעבודו וצריך פשוט כתבו כיון דאין לו קנין ממון ליכא כאן לעולם בהם תעבודו וליכא ממילא איסור לשחרר.

פז) האומר לשפחתו וכו'. גיעין (כ"ג ע"ב) ואע"פ ששינוי הרי את שפחה וילדך בן חורין אם היחה עוברת זכתה לו ובגמ' מוקמינן לה כרבי דס"ל המשחרר חלי עבדו ילא לחירות, ורבנן פליגי עליה, ובגמ' (תמורה כ"ה ע"א) האומר ולדה של זו עולה והיא שלמים וכו' מיחיבי האומר לשפחתו הרי את שפחה וילדך בן חורין אם היחה עוברת זכתה לו אי אמרת בשלמא אם שיירו אינו משוייר ועובר ירך אמו הוא מש"ה זכתה לו והוי לה כמשחרר חלי עבדו ומני ר"מ היא וכו' אלא ש"מ אם שיירו אינו משוייר וחיובתא דר' יוחנן חיובתא ע"כ. ועיין רמב"ם פ"ז מהל' עבדים ה"ה ובהשגות א"א ובלח"מ שם מה שהאריך הרב בזה ועיין כ"מ ורבינו כנראה פסקה להא הלכתא ול"ע דכנראה הפוסקים פסקו דלא כרבי.

יז) האומר לשפחתו הרי את בת חורין וילדך עבד ולדה כמוה וכו'. קדושין (ס"ע ע"א) האומר

פז) אמר אמימר המפקיר עבדו ומת אוחו עבד אין לו תקנה מ"ע גופא לא קני ליה איסורא הוא דאיכא גביה ואיסורא לבניה לא מורית. פי' גופיכ לא קני דכיון דהפקירו פקע ליה ממוניה וכמ"ש לעיל ולא נשאר רק איסורא עליה וכוא עלמו יכול לכחוב לו גע שחרור ולשחררו אבל יורשיו כיון דלא ירחי ליה דאיסורא לא מורית לבנו א"כ נשאר באיסורו ואין לו תקנה עולמית ואפי' בשטר ולכן כחב רבינו עבד המעוכב גע שחרור לכלול בכל חופן וזה דלא כחוס' שם דף מ' ע"א ד"ה אוחו העבד אין לו תקנה דחלקו על רש"י וס"ל דרק בבת ישראל חסור אבל מותר בשפחה דכיון דאוכל תרומה מותר נמי בשפחה אמנס דעת רבינו כדעת רש"י דחסור בשפחה ואסור בבת חורין. ועיין חוס' שם ד"ה הא אמר בלשון שחרורו. ועיין בסמוך שנראה שפסק כאמימר וגם פסק כרבינא ול"ע. ועיין צ"י ח"ע סי' רס"ז (דף ר"י) המפקיר עבדו וכו' ואסיקנא לית הלכתא כותיה אלא כרבינא ועיין צ"ה שם ואיחא בנסחאות מדוייקות והלכתא כרבינא וכ"כ רב אלפס"א והרא"ש.

ודע דבהגהות הרעז"ה ל"יין אדברי רבינו שכתב עבד המעוכב גע שחרורו חסור בשפחה ואסור בבת חורין. וז"ל לא מלחתי כן בפירוש ולעני"ד מקורו מהא דפסק הבה"ג לקמן דמפקיר עבדו ומת אוחו עבד אין לו תקנה והיינו משום דמעוכב גע שחרור, אמנס באמת כבר ליינתי דכן דעת רש"י ע"ש ד"ה אין תקנה שוב מלחתי גם בהגהות צ"ח שכתב כן. ועיין ירושלמי גיעין פ"ד ה"ד בניו מה בן (של היוולא בשן ועין והיוולא בהפקר ויחוש) היוולא בשן ועין בניו עבדים והיוולא משום ייחוש בניו בנ"ח א"ר יוסי צ"ר בון לא מסתברא חלופין היוולא בשו"ע הואיל ושחררתו התורה בניו בנ"ח והיוולא משום ייחוש הואיל ולא שחררתו התורה בניו עבדים ובמסורת הש"ס שם ילא לחירות ולריך גע שחרור כל"ל, ונראה דאפי' למ"ד דבניו בנ"ח מיכו בעי ג"כ גע שחרורו כמבואר יצמות מ"ה צ' בהורדוס שנשא שפחה שהכריזו כל האומר מדבית חשמונאי קאחינא עבדא הוא

תלמודיה לרבנן, אמר רבא קרא לרבי יוסי הגלילי הוא דקתני ולדה כמוה שנאמר האשה וילדיה תהיה לאדניה בזמן שהאשה לאדניה וולדה לאדניה אין האשה לאדניה אין וולדה לאדניה, והלכה כחכמים. יח) (גיטין מב.) הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות, שיר כל שהו לא יצא לחירות. יט) (מס' עבדים פ"א) הכותב שטר גירושין לשפחתו רבי חנינא בן גמליאל אומר אינה בת חורין עד שיכתוב גט חירות, וחכמים אומרים הרי זו בת חורין, והלכה כחכמים. אמר לה הרי את בת חורין ולא כתב לה גט הרי היא בת חורין וחכמים אומרים אינה בת חורין עד שיכתוב לה גט חירות. כ) (גיטין מ:) מי שמת ואמר פלוני עבדי עשיתיו

לאדוניה הולך שחלד לאדוניה אין האשה לאדוניה אין הולך לאדוניה: והלכה כחכמים. שהולך עבד: פ"ג נכסיו. והעבד בכלל נכסיו הוא ויולד לחרות וזוכה בנכסים כולם: שיר כל שהוא. משמע בין מקרקעי ובין מעלעלי לא ילא לחירות, ובגמ' ובמשנה גרסי שיר קרקע כל שהוא, ונראה דכחצ שיר כל שהוא יש לספוקי אי עבד מקרי מקרקעי או מעלעלי, אבל אם כחצ שיר כל שהוא איכא יש לומר דעבד נמי בכלל כל שהוא ועיין רש"י ו"ע: לשפחתו. אמה העבדי: והלכה כחכמים. ובצרייחא ליחא להא עד שיכתוב גט חירות וגירסא רבינו הוא: וחכמים אומרים. זכא אפי' חכמים מודים דאינה בת חורין דעבד עבדי גופו קנוי (קידושין ע"ז) וכרצ שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול אלא איכא יכתוב לו שטר וה"ה אמה העבדי דכדדי נינהו, ומיכו כריעצ"א קידושין י"ע ע"א כחצ דאמה עבדיה אין גופה קנוי כלל כיון שאין בה קנין איסור ובמחילה גרידחא סגי לה ע"ש: מי שמת ואמר. בשעת

משנה הלכות

יט) הכותב שטר גירושין לשפחתו. (במס' עבדים פ"א) הכותב שטר גירושין לשפחתו ר' חנינא בן גמליאל אומר אינה בת חורין וכח"א הרי זו בת חורין אמר לה הרי את בת חורין חכ"א אינה בת חורין ועיין גיעין פ"ה ע"ג גופו של גט שחרור הרי את בת חורין הרי את לעלמך ובגמ' פשיעא אמר לה לאשחו הרי את בת חורין לא אמר ולא כלום אמר לה לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם לא אמר ולא כלום ע"ש. וס"ל לרבינו דאם כחצ לה שטר גירושין דמהני כחכמים ול"ע.

לשפחתו הרי את בת חורין וולדך עבד הולך כמוה דברי ר' יוסי הגלילי וכח"א דבריו קיימים משום שנאמר האשה וילדיה תהיה לאדוניה מאי תלמודא אמר רבא אדרבי יוסי הגלילי ופרש"י איכא שמעינן מהאי קרא דבריו קיימין אמר רבא אדר"י הגלילי האי קרא אדרבי יוסי קאי ולדה כמוה משום שנאמר כו' ופסק רבינו הלכה כחכמים וכבר הבאתי דברי הרמב"ם בזה.

ודע דמש"כ רבינו אמר לה הרי את בת חורין וכו' עד שיכתוב לה הוא ג"כ במס' עבדים וביאור הדברים דכל אמר לה היינו כותב לה ועיין רמב"ם פ"ה מה"ע הכותב לשפחתו מטוברת וכו' והכל כחצ דבע"פ לא מהני כי הוא מדין שערות. ועיין חוס' רי"ד (שם פ"ה ע"ג) וכאי אמר לה כחצ לה הוא פירושו וכדמפרש המורה בכלכתין גבי אמר לה לאשה הרי את לעלמך שהוא כחצ לה ע"ש.

יח) הכותב כל נכסיו לעבדו ילא לחירות. (משנה בפ"ג דפאה והוצאה גיעין ח' ע"א ומ"ג ע"א וב"ב דף קמ"ע ע"ב) הכותב כל נכסיו לעבדו ילא בן חורין שיר קרקע כל שהוא לא ילא בן חורין ר"ש אומר לעולם הוא ב"ח עד שיאמר כל נכסיו נחונים לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוט שבהם ופרש"י שיר לא ילא דלא ידעינן האי קרקע שיר ובכלל כל שהוא אמרינן דהאי שיר וכיון דקרקעות לא קנה לגופיה נמי לא קנה דלא פלגינן דיבורא הואיל ובחד דיבורא חקני ליה גופיה ונכסים ופלגא דיבורא לא אחקיים אידך פלגא נמי לא מיקיים.

ב) מי שמת ואמר פלוני עבדי. שם (מ' ע"ב) ח"ר האומר עשיתי פלוני עבדי בן חורין עשוי בן חורין הרי הוא בן חורין הרי הוא בן חורין אעשונו בן חורין רבי אומר קנה וכח"א לא קנה א"ר יוחנן וכולן בשטר, ומפרש רבינו דקאי אדלעיל שכתב מי שאמר בשעת מיחתו ועיין רש"י שם ד"ה אמר ר' יוחנן אי נמי שכיב מרע וכו' ודברי שכ"מ ככתובין וכמסורין דמי מ"מ יחוש לעלמו ועיין חוס' שם ד"ה הא אמר בלשון שחרור, ולפי שלדעת רבינו מיירי בשכ"מ דסגי באמירה ולכן מסיק ור"ך גע שחרור ממנו כלומר שכתב לו קודם

ועיין רמב"ם פ"ז הנ"ל ובעור הכותב כל נכסיו לעבדו ילא לחירות שהוא בכלל הנכסים וקונה עלמו בכלל הנכסים שיר קלח מן הנכסים בין מקרקעי בין מעלעלי בין פירש השיוור בין לא פירשו בין אם היו לו נכסים אחרים חוץ מאלו ששיר בין אם לא היו לו נכסים אחרים חוץ מאלו ששיר לא ילא לחרות ולא קנה הנכסים אבל כחצ לו עלמך ונכסי קנויים לך חוץ מדבר פלוני אפי' אין לו אלא אוחו דבר יולא לחרות וברמב"ם (בפ"ג מה"ע) כחצ בזה שלא ילא לחירות וא"א הרא"ש כחצ כסברא ראשונה ועיין ש"ע יו"ד סי' רס"ז.

בן חורין, הרי זה בן חורין וצריך גט שיחרור ממנו ומיורשיו, בא כתבתי מיחתו: וצריך גט שחרור. לו שטר של שחרור, הרי זה בן חורין ויחוש לעצמו עד שיטול השטר בידו. ממנו ומיורשיו כלומר או לו דשני גיטין למכ ול"ע: כתבתי לו שטר שחרור. ולא נתן לו: הרי זה בן חורין

סליקו להו הלכות עבדים

ויחוש. שמה לא זכב לו כשטר ועיין גיטין מ' ע"ב וירושלמי גיטין פ"א כ"ב: סליקו להו הלכות עבדים. ברוך הוא אלוקינו שהבדילנו מן הפועים והמשומדים, וקדשנו במצותיו ולו אנחנו עבדים, עבדי השם ולא עבדים לעבדים. עבד נרצע לאדונו א' לפדר אברהם הוליד את יצחק, התשניה בני יצוא:

משנה הלכות

וכופין אותו לכחוז לו גט שחרור אף על פי שעדיין לא כתב. ורבינו לא כתב כלל אעפ"י בן חורין דכלכב כחכמים דחינו אלף כעטחכ.

שמה או מיורשיו וכרבינא דירושיו נמי כותבין גט שחרור או דכאן לכ"ע כותבין דלא הוי בכלל המפקיר עבדו דנחלקו רבינא ואמימר.

בא כתבתי לו שטר של שחרור וכו'. פי' והעבד חינו מכחיש דאלו אמר לא כתב ולא נתן כודלח בעל דין כמאכ עדים דמי וכמ"ש בגמ' שם ומיכו כיכי דכעבד שוחק כרי הוא בן חורין ואע"ג דבדיבורא בעלמא לא משחרר עבד מ"מ חיישינן שמה זיכב לו ע"י אחר כמבואר בגמ' שם ת"ר כאומר עשייתי פלוני עבדי ב"ח וכו' אומר לא עשיתי חיישינן שמה זיכב לו ע"י אחר ומיכו כעבד יחוש לפלמו כיון דלא קיבל גט שחרור שמה לא שחררו וברי הוא עבד עד שיטול כשטר בידו ועיין חוס' ד"ב חיישינן דכאי חיישינן שמה זיכב הוי ודאי כמו חיישינן שמה דמי מילין כתבו, וכעפ"ס דאין אדם חועה ולא לו ואלו לא שחררו כרי הוא גורם לעבד שיחטב בקבל ישראל וגם יעבור על איסורין שהעבד חסור בהם.

והא דאמר אעפ"י בן חורין וכו' פי' דכי קאמר עשייתי פלוני עבדי בן חורין כרי הוא בן חורין דעשייתי לישנא דמכשחא משמע אבל כי אמר אעפ"י קסבר רבי דאעפ"י נמי דליכוי בן חורין משמע ורבנן סברי אעפ"י לשון כעטחכ לכבא משמע דמנעח ליכ דעבד ליכ ב"ח למחר או ליום אחר כילכך לא נפיק לחירות וגם בניו לא משעבדין ליכ.

א אפטר לפמ"ש בגמ' קידושין ס"ד ע"א מי שאמר בשעת מיחתו יש לי בניס נאמן יש לי אחים חינו נאמן ובגמ' אלמא נאמן לכחיר וחינו נאמן לחסור אלף אמר אב"י מחני' דלא מוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני וכו' ברייתא דמוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני דאמרינן מה לי לשקר, מאי קאמר למיפטר מידם, מלי אמר פטרנא לך בגיטא, ועיין חו"י כיון דדיעבד מהני חשיב שפיר מגו, ועיין גיטין כ"ו ע"ב כלכב כשאכניסנה, ל"יין עלב בגבש"ס. וככ"י נאמן מגו דבידו לשחררו, ומיכו אעפ"י כתב רבינו דחוש לפלמו. והנה פרטי דינים בכל עבדים עיין עור וש"ע סי' רס"ז, שכאריכו בכל הענינים ואין להאריך פה יותר.

ובתב כרמ"כ דכא דאמר לפיל דף מ' ע"א דאי אמר בלשון שחרור ככי נמי כחס בשכ"מ משום דדברי שכ"מ ככתובין וכמסורין דמו חדע דכחס מי שאמר בשעת מיחתו קאמרינן, ואפי' בשכ"מ נמי דוקא למקני נפשיה אבל לאשחרורי בנת חורין לריך גט שחרור מן כירושין ואי אמר דרך כודלח גמורכ אפילו בבריא מהני למיקניב נפשיה ולריך גט שחרור וכו' דאמרינן בכשיחו רבו או כניה לו חפילין דינא לחירות לאו למימרא דבככי קני נפשיה אלף לומר דשחרוריה מקמי ככי ולא מהני אלף לאפקופי מימריה אלף חסור בנת חורין כילכך כופין אה רבו לכחוז לו גט ע"כ. והר"ש ז"ל כתב כה דמלרכינן גט שחרור במשיח עבדו משום שלא יאמר כהדון לא שחררתיו ועבדי הוא אלף ודאי אזלינן בחר אומדן דעחא דודאי שחררו ומפקיטין אותו ממנו ומותר בנת חורין ועיין עור שכביא ב' הדעות. ועיין שו"ת רמ"א סי' ל"ב ועיין רמב"ם פ"ח מהל' עבדים כ"י מכלן אני אומר כמשחרר עבדו בכל לשון וכו' ודינא דברים מפיו שמשמען שלא נשאר לו עליו שעבד כלל ושגמר בלבו לדבר זה שאינו יכול לחזור בו

סליקו להו הלכות עבדים, מהאומות אשר לבני ישראל משועבדים לא כן זרע קודש, אשר עליהם הופיע ואתא מרבבות קודש וממצרים גאלנו, ומבית עבדים פדאנו, ובני בכורי קראנו ומכל עם רוממנו, ובמצותיו קדשנו, ולעבדו בלבב שלם קננו וכל חושינו וכחות הגוף והנפש לו נשעבד, ובו נדבוק ואותו נעבוד עדי יבא גואל צדיק ויגאלנו ומלאה הארץ דעת כמים לים מכסים יום ג', ג' דחוד"מ סוכות התשנ"א ברוקלין נ"י יצוא

סימן א

בהנאת הגוף בהדי מצוה ובמצות יבום

כ"ו למספר בני"ה התשכ"ח ברוקלין נ"י יצו"א.

אחדשה"ט

מ"ש קושיה הר"ן נדרים ע"ו ע"כ ד"ה אבל שהקשה באומר הנאה חשמישך עלי אמאי מיחסר והא מללה"נ וחי' דאי מחהני הגוף בהדי דמקיים מצוה הנאה מקרי וכ"כ הנמק"י בשם הריטב"א ז"ל וכמ"ע יא' והאר"ך הרחיב בטוב טעם ודעת להסביר בסברא ישרה אי חי' הר"ן מחאים לחי' הריטב"א ז"ל או דפליגי וחלה חניא בדחניא בקושיה הט"א ר"ה כ"ח באב"מ שם בהנודר הנאה מן המעין שהקשה לשיטת הר"ן חולין פ' גה"נ דבהנאה לא שייך פסיק רישיה ואי אין מחכוין מותר אפילו הי' פ"ר אמאי לא יטבול בימות החמה הא אינו מחכוין ואפילו הי' פ"ר מותר ובת' מהר"ח כאן הקשה קושיה הט"א דהכ"נ אפילו אי איח ליה הנאה בהדי מצוה הא אין מחכוין ואפילו הי' פ"ר מותר והביא לישב בשם הגרא"ז לחלק בין עיקר העשיה הוא לשן מצוה וההנאה ממילא איחי או עיקר עשייתה לשם הנאה והמצוה ממילא מחקימת והאר"ך צביאור הענינים ולא אוכל לפלפל בכל הענין אלא בדרך כלל.

ואומר אני כי לאחר הסליחה מהני גאוניס ז"ל קושיא מעיקרא ליחא שהרי הר"ן קופיה

צפ' גה"נ הנ"ל לאחר שהעלה חידושו דבהנאה אפילו פ"ר שאינו מחכוין שריא סיים וז"ל אלא ע"כ דאב"י ורבא בהנאה דאכילה חליא דאב"י סבר ריחא מילחא כלומר דכשמריח פיו עולה ושואף הריח הרי הוא כאלו שחה ממנו דריחא מילחא הוא וכאכילה חשיבא דלכך אע"ג דלא מחכוין כלל אסור דקיי"ל המחעסק בחלבים ועריות חייב שכבר נהנה ע"ש מבואר מדברי הר"ן גופיה דבעריות לא אמרינן דבכלל הנאה הוא אלא עריות בכלל אכילה הוא וממילא פ"ר דלא מחכוין בעריות נמי אסור אפילו לדעת הר"ן וזה פשוט מאד וממילא לא קשה כלל קושיה מהר"ח לשיטת הר"ן פגה"נ וכפי שהקשה הט"א ר"ה הנ"ל דבעריות הר"ן מודה דאין זה בכלל הנאה לפטור באינו מחכוין.

אבל לפי זה פשוט נמי דחיק הר"ן עולה בקנה אחד עם חי' הריטב"א ז"ל שהביאו הנמק"י דהחי' פשוט דהנאה הגוף בהדי קיום המצוה אסור אפילו אינו מחכוין ואין זה בכלל מה שכח הר"ן פגה"נ הנ"ל (ונסמך חי' נישב גם קושיה הט"א) ולפ"ז נראה פשוט כונת היעב"ץ מה שהביא בת' לנדרים שכח דוגמא דמהחעסק בחלבים ועריות דחייבים שכן נהנה וכונתו ז"ל דמאחר דכח הר"ן דהוה הנאה הגוף בהדי מצוה ואסור ולכאורה חקשה שהרי לגבי ההנאה הרי הוא רק מחעסק כיון דעיקר כונתו לקיים המצוה וההנאה ממילא באה והוה ליה בכלל מחעסק לגבי ההנאה והי' ליה להיות מותר ככל מחעסק ולכן לשלול זה כח דוגמא דמהחעסק בחלבים ועריות שכן נהנה וחייב אפילו מחעסק.

סימן ב

בשיטת הר"ן דבהנאה דלא מתכוין מותר
אפילו בפסיק רישא

ועתה אשובה נא לקושית הט"א גופיה באצ"מ
שם שהקשה נהר"ן דחולין הנ"ל שכתב
דכל היכי דלא מתכוין אפי' בפ"ר נמי שרי ומביא
ראי' ממוכרי כסית והרי במעין ובהנאה לא מתכוין
לה ואפ"ה בימות החמה אסור והניח דבריו
בחימה ולדידי חגדיל החימה וגדולה מיניה היל"ל
שהרי צנדרים כאן כתב הר"ן עצמו ודבטובל
במעין אפילו באינו מתכוין אסור שהרי הביא
לעצמו ראי' דמתהני גופיה בהדי מצוה הנאה
מקרי ואסור, מן הנודר הנאה מן המעין טובל בו
בימות הגשמים אבל לא בימות החמה והיאך לא
הרגיש שדבריו אלו סותרים דבריו בפגה"נ ופלא
שהט"א לא הרגיש בזה וז"ע.

ומה שנראה בישוב דברי רבינו הר"ן ז"ל מקושית
הט"א בתרי אנפי הפן האי' בדיוק לשון
הר"ן שכתב מתהני גופו בהדי דמקיים מצוה וי"ל
דס"ל הר"ן דמתהני גופו היינו דוקא צנהנה גופו
ממש כמו אכילה או ביאה שההנאה בזה בגוף או
עליו ממש כגון טבילה שהוא טובל והמים
האסורים נוגעים בגופו והוא נהנה מהם וכן
בהנאה שצריך שיגע במי הנדה בגופו ממש וגופו
נהנה ממש בהדי קיום המצוה אבל במוכרי כסות
שההנאה בזה לו ע"י גרמה היינו שלובש בגד על
בגדיו שהרי היה מלובש בצגדיו הנאה כזו הוא
דס"ל להר"ן דבאינו מתכוין אפילו פ"ר מותר כיון
דההנאה לא בזה בגופו ממש. אלא שיש לדחות
קצת ממה שדן שם לענין ריחא דמיירי נמי דבא
לפיו ממש ההנאה ולא ע"י דבר אחר ואפ"ה ס"ל
דבאינו מתכוין שריא.

ולכן נראה לומר בזה יסוד חדש ולחלק בין מצוה
לרשות והוא דהר"ן בכיון הביא לעצמו ראייה
ממוכרי כסות ולא ממעין והנאה דדוקא הנהנה
מאיסור לקיים מצוה אסור הנאה הגוף בהדי קיום

המצוה בכיון דהוא צריך לקיים המצוה ורואה
בפעולה זו שמתעבד וצריך הוא לה שמתקיים אלא
שאנו רואים להחיר לו ליהנות מטעם דמללה"נ
כה"ג אמרינן כיון דהוא רואה בעצם הפעולה
ומצוה לעשותה וא"א בלעדה כה"ג הנאה מקרי
אפילו באינו מתכוין להנאה אלא למצוה דמ"מ הרי
הוא רואה בעצם הפעולה שהוא מביאה להנאה
הגוף שהוא איסור ולא שייך אינו מתכוין בכה"ג
אף דאינו מתכוין ליהנות מ"מ מתכוין הוא לעצם
המלאכה שמחויב בה מכת מצות החורה וא"א לו
בלעדה וכעין סברא זו כתבו לענין מלאכה שצריכה
לגופה דהמצוה עושה אותה מלשל"ג עין חוס'
שבת ק"ה וברש"א שם לענין הקורע בשבת
דהמנצוה עושה אותה מלשל"ג והכ"נ סובר הר"ן
כיון דמתכוין לצורך המצוה אסור אבל הנהנה בדבר
רשות ממוכרי כסות ודומה לה שאין הוא רואה
בפעולה זו של לבישה כלל ואין הוא מתכוין לעשות
פעולה וגם אינו מויב לעשותה אף שהוא לובש
כה"ג אמרינן כיון דלא מתכוין אפילו פ"ר מיחר
בקיצור היסוד לזה כל שהוא רואה בעצם הפעולה
האסורה וצריך בע"כ לעשות פעולה האסורה והרי
גופו נהנה בשעת עשיית הפעולה כה"ג ליכא
לומר אינו מתכוין ואינו רואה בקיום הפעולה כלל
כגון מוכרי כסות דאינו רואה בעצם הלבישה וגם
אינו צריך לה כה"ג אמרינן דאינו מתכוין מיחר
אפילו פ"ר והוא סברא ישרה הפך זה והפך זה
כי הוא עמוק בס"ד.

שוב מלאחי בס' נדקת הנדיק לרבינו זרוב הכהן
מלובלין ז"ל ס' קמ"ה וז"ל בכל פעולת
האדם המעשה הוא כמו גוף והמחשבה נשמה
וגוף בלא נשמה אינו כלום לכך מתעסק פטור
ואינו כשוגג דעכ"פ מתכוין למעשה משא"כ
מתעסק שאין שוב כונת המחשבה רק בחלבים
ועריות שכן נהנה ובהנאה אדם א"א שלא יתכוין
בהעלם כל שהוא עכ"פ שצטבע האדם מרגיש
בהנאתו אע"פ שאינו יודע בעצמו שאינו זוכר
והנה מבואר בס"ד כמו שכתבתי דכל שמתכוין
למעשה אינו נקרא מתעסק ונקרא שוגג עכ"פ
וא"כ הכ"נ כיון דמתכוין עכ"פ למעשה הטבילה

והזאה לא מקרי אינו מחכוין לגמרי אבל מוכרי כסות לא מחכוונים למעשה הלבישה כלל כה"ג לא היו אלא כעין מחעסק דפטור אפילו פ"ר וכו"ל.

ולפ"ז אחי שפיר מאד דברי הר"ן מקושים הט"א וגם דלא יסחרו דבריו ז"ל ואדרבה הר"ן לשיטתו דודאי הר"ן מודה היכא דאיכא מצוה כגון טבילה והזאה דבע"כ נריך הוא לאותה טבילה או לאותה הזאה א"כ עיקר הטבילה לרצונו הוא והגם שהוא רק משום שמצוה לו לטבול מ"מ לרצונו הוא שטבול ומצוה הוא כה"ג אסור אפילו אינו מחכוין דבאמת ליכא כאן אינו מחכוין שהרי מחכוין לטבול והכ"ג בחשמיש המטה כן הוא ולכן כיון דמתני גופו בהדי מצוה אסור ולא דמי כל למוכרי כסות שאין נריכין לפעולה זו ואיכא בהו אין מחכוין שפיר כה"ג מותר לכו"ע ושפיר מיושבת קושיט הט"א מהר"ן ז"ל ואף שלא הבינו כן האחרונים ז"ל מקום הניחו לנו מן השמים.

ולא אכחד מעטי דגם מה שהביא הגר"ח בשם הרא"ז ז"ל לחלק ולפרש מחלוקת הרשב"א והדעימיה והר"ן ודעימיה דהרשב"א ס"ל דהנחת הגוף בהדי קיום המצוה שריא ס"ל דעיקר עשייה הוא המצוה ולא ליהנות ניתנו והר"ן דס"ל דהנחת הגוף בהדי מצוה אסור ס"ל דעיקר העשייה להנחת הגוף וממילא אסור וחלה זה בחוס' פסחים מ"ו ולפענ"ד לא זכיתי להבין דבריו ז"ל דאטו ברשיעי עסקינן דעיקר עשייתן להנחת הגוף והלא כ"ע ס"ל דמללה"נ אלא לעול ולמשא ולא להנחת עצמו וגם הא דמקיים המצוה ודאי דאינו מקיים אלא משום אסור וא"כ רואין שרק לשם מצוה הוא טובל. ולפענ"ד אין שום סברא לומר דמעיקר ציווי שנצטוו ישראל על מצוה פ"ו עיקר הציווי להנחת הגוף היחה הפילו לרשב"א ח"ו לומר כן ואדרבה הביא הרשב"א וכולהו דאסור לכוון להנחת עצמו למעט בהנחתו כידוע ומבואר בש"ע א"ח סי' ר"מ ובא"ע.

ולא דמי לנדריס ונדבות בחוס' פסחים הנ"ל שפי' דנמ"ד אין קרבים ציו"ט אע"פ

שישבהן היחר לאחילת אדם כיון דעיקר לגבוה וכהניס משלחן גבוה קזכי אסור לשוטן ולמ"ד קרבין קסבר עיקר שמיטה לנורך אדם דהתם צנו"ג ליכא מיובא להביאן ציו"ט וגם ליכא מיובא לנדור בכלל ולהביאן ולכן פלידי מה הוא העיקר שמיטה בהם אבל הכא הרי הוא מצוה בע"כ לטבול ולקיים מצוה פ"ו שהוא בכלל כל המצות והאיך נאמר דס"ל לרשב"א להנחת עצמו ח"ו. יש להאריך אלא מפני חוסר הזמן אקצר.

ובפל מילחא זלכאי דאולי מחלוקת הרשב"א והר"ן הוא מחלוקת התנאים בגמ' יבמות ל"ט ע"ב צראשונה שהיו מחכוונים לשם מצוה מצות יבוס קודמת למצוה חליצה ועכשיו שאין מחכווין לשם מצוה אמרו מצוה חליצה קודמת למצוה יבוס א"ר יצחק חזרו לומר מצוה יבוס קודמת למצוה חליצה אמר רב נחמן בר יצחק אכשיר דרי ומשני מעיקרא סברי לה כאבא שאל ולצוקף סברי לה כרבנן דתניא אבא שאל אומר הכונס את יבמתו לשם נוי ולשם אישות ולשן דבר אחר כאילו פוגע בערוה וקרוי בעיני להיות הולד ממזר וחכמים אומרים יבמה יבא עליה מ"מ ע"ש. ועיין ישרש יעקב דף מ' ד"ה מאי וברמז"ס פ"א מה' יבוס ועוש"ע סי' קנ"ו ודו"ק.

והנה לפום ריהטא נראה דבזה פליגי דאבא שאל ס"ל דהנחת הגוף בהדי מצוה אסור וכיון דעכשיו שאין מחכוונים לשם מצוה חליצה קודמת דהנחת הגוף בהדי מצוה אסור וחכמים ס"ל יבמה יבא עליה מ"מ אף דאינו מחכוין לשם מצוה מ"מ הנחת הגוף בהדי מצוה שהרי וממילא מותר ליבמה ומצוה יבוס קודם ומעשה י"ל דהרשב"א ס"ל כחכמים והר"ן כאבא שאל איברא די"ל דגם החכמים מודי דהנחת הגוף בהדי מצוה אסור אלא דיבמה גזירת הכחוב הוא יבמה יבא עליה אבל בשאר מצוה הכ"ג דעכשיו דאינו אכשיר דרי הנחת הגוף בהדי מצוה אסור וכר"ן אמנם הרשב"א יאמר דחכמים פליגי וס"ל דשרי וי"ל קצת וכו"ע.

ובעיקר דברי הרשב"א הג"ל כתבתי בזה כבר באריכות בספרי משנה הלכות ח"א וח"ג קחנו משם כי אין פנאי מסכים להעתיק. בברכת התורה בלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן ג

עוד בענין הנאת הגוף בהדי מצוה

ב"ה ל"ט בני ברקלין נ"י יצ"א.

אחדשה"ט,

ומ"ש עלי דברינו שראיתי לדמות מסלוקם הרשב"א והר"ן נדרים הנ"ל למסלוקת אבא שאל ורבנן בהכונס את יבמתו לשום נוי ולשום אישות ולשום דבר אחר ומפשטות הדברים משמע דעיקר כוונתו לשום הנאה ולא לשום מצוה וא"כ מיירי בלתי צרשע וזוה ס"ל לאב"ש דלא יאל המצוה אבל היכל דלקח אותה קחם אפשר דמודה אב"ש דיאל המצוה ומה שנהנה אגב לא שזב הנאה ע"כ. והנה אי בעינא לדחיק הי' ויכלנא לומר דהכונס דאבא שאל נמי מיירי גם לשם מצוה אלא שכוונתו גם לשם נוי וה"פ הכונס יבמתו היינו שזכיון כחב יבמתו וכונסה לשם נוי וכו' והיינו להא ולהא אלא דשנוי דחיקא הוא ושנוי דחיקא לא משנין.

אמנם בעיקר הדבר לא דקדק כל זרכו במכתבי שהרי אי בעלמו הרגשתי קצת וסיימתי דאפשר דחכמים מודים דהנאת הגוף בהדי מצוה אסור אלא דיבמה יבא עליה גזירת הכתוב הוא אבל בשאר מצוה הכ"נ עכשיו דלא אכשיר דרא הנאת הגוף בהדי מצוה אסור אפילו לחכמים וכו"ן והרשב"א יאמר להיפוך ע"ש.

איברא דכד דייקינן צהא שמעמחא נראה לומר

דהנה אמרו צראשונה שהיו מתכווין לשם מצוה מצוה יבוס קודמת למצוה חליצה ועכשיו שאין מתכווין לשם מצוה אמרו מצוה חליצה קודמת למצוה יבוס אמר רבי צר חמא אר"י חזרו לומר מצוה יבוס קודמת למצוה חליצה א"ל רב"י אכשור דרי מעיקרא סברי לה כאבא שאל ולבסוף סברי לה כרבנן ודצריהם ל"ע מה שאמרו צראשונה שהיו מתכווין לשם מצוה ועכשיו שאין מתכווין וכו' וכי זה תלי בזמן או במקום והלא זה תלי בגברי אס הם נדיקים או לא והיל"ל היבמים שמתכווין לשם מצוה להם מצוה יבוס קודמת ושאין מתכווין לשם מצוה להם מצוה חליצה קודמת ומאי נפ"מ צוה צין ראשונים לאחרים. עוד יש לדייק צקושיה רב"י אכשור דרי ומשני מעיקרא וכו' לימא הא במתכוין לשם מצוה והא כשאין מתכווין לשם מצוה.

ומה שנראה צרור דכוונת הגמ' לומר לן דחלוק בלתי צין הראשונים לאחרים והיינו דצראשונים שהיו מתכווין לשם מצוה מותר ליבס והאחרונים אף שמכווין לשם מצוה הוה כמי שאין מתכווין לשם מצוה ועכ"ל דהכוונה צוה כיון דיבוס יש צו הנאת הגוף בהדי מצוה ולכן הראשונים דמתכוונו לשם מצוה לבגמרי ועכ"פ צטלה הנאת הגוף לבגי הנאה דמצוה כלל הי' לכן הימה מצוה יבוס קודמת משא"כ האחרונים דאף שמכונים ג"כ לשם מצוה מ"מ אין כוונתם בלתי לה' לצדו כל שיש הנאת הגוף ג"כ והוה כאלו אינם מכונים לשם מצוה דהוה הנאת הגוף בהדי מצוה ולכן מצוה חליצה קודמת אבל צודאי חרוייהו מיירי דכוונתם גם לשם מצוה ח"פ לפענ"ד.

ובזה מיושבת נמי קושיא אחרת מה שהקשתי צהא דאחרים שאין מתכווין לשם מצוה מצוה חליצה קודמת מייתי רא"י מדאבא שאל ולכאורה יש לחמוה מה שאמר מצוה חליצה קודמת משמע דלא הוה אלא קודמת אבל אס עבר ויבס מה שפשה עשה דאל"כ הי"ל האחרונים אסור להם ליבס וקודמת משמע רק

סימן ד

אי מצות יבום קודמת למצות חליצה

מצ"ש"ק לסדר את הברכה התשל"ג בני"י יצו"א.

אחדשכ"ת.

על דבר הערתו במ"ש עוד נסי' רנ"ו במחלוקת חכמים ואבא שאול ימות ל"ט ע"ב בראשונה שהיו מתכוונים לשם מנה מנות יבום קודמת למנות חליצה ועכשיו שאין מתכווין לשם מנה אמרו מנות חליצה קודמת למנות יבום וכתבתי דמחלוקתם תלי' אי הנאת הגוף בהדי מנה שרי ותלי' במחלוקת הרשב"א והר"ן ז"ל ולאבא שאול הנאת הגוף בהדי מנה אסור ולרבנן מותר וכ"ת העיר לי משו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קל"ה שכתב שם דאף אבא שאול לא קאמר אלא היכי דאין כוונתו רק לשם נוי או לשם ממון בלבד אבל אם כוונתו גם לשם מנה ומנה אלא תנח ידך אין קפידא ור"א ברורה לזה דכה"ג אמרינן הנושא אשה לשם ממון או לניי' הו"ל ניים שאינם מהוגנים ובשותף אין קפידא, יפה העיר בזה לפי שיטתו והאמת כי אין זה בכלל סימה שלא ראיתי או לא הבאתי דברי השב"י ובודאי ישנם עוד כמה וכמה דברים אשר לא ראיתי או לא הבאתי כי באמת א"א להביא את הכל ולראות את הכל אלפי ספרים ומחברים (ועיין שו"ת איתן האורח סי' כ' מה שכתב שם רבי הגדול בעל תר"ט לגדול אחד שכתב עליו שלא ראה סוס' עם כחט וכ"ש אף יממי דחמי) הגם כי לעיקר דינא אין חילוק בינינו דבין לדידיה ובין לדידי דדיעבד הו' יבום ולכתחלה גם הוא ז"ל מודה דאסור.

אלא דמ"מ מה שנוגע לענינו הנה ברזוני לכתוב לו מה שבס"ד עלתה לנו בזה וממילא יראה כוונתנו ונראה דדבר זה תלי' במחלוקת רש"י והר"א משו"ת בקידושין דף ד' ע"ב פי' דיבמה מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת לזה מחמת קידושי

דיש לה דין קדימה והוא דבר פלא ללאבא שאול אסור ליבם לשם נוי או לשם דבר אחר וקרוב הדבר להיות הולד ממזר ואין אמר רק דמנות חליצה קודמת אבל לפי מה שכתבתי אחי שפיר מאד דבאמת האחרונים ג"כ לא מיירי ברשעים שדעתם רק לשם נוי אלא האחרונים שאינם מתכוונים מיירי דא"א לאחרונים להיות כוונתם בלתי לה' לבדו כיון דאיכא הנאת הגוף בהדי מנה ולכן קאמר רק דמנות חליצה קודמת אבל לא קאמר דאם עבר נמי יוצא דאפשר דהכ"נ היתה כוונתי בלתי לה' לבדו כיון דעכ"פ דבר זה באפשרות היתה לראשונים.

ודוגמא לזה מצינו בגמ' כתובות נ"א ע"ב אמר אבא דשמואל אשת ישראל שנאנסה אסורה לבעלה חיישינן שמא תחלתה צאונס וסופה ברזון ופריך ולאבא דשמואל אונס דשריא רחמנא היכא משכחת לה כגון דאמרו עדים שצווחה מתחלה ועד סוף ובחוס' כתבו אין נהקשות מאסתר דהות שריא למרדכי לדקת גמורה היתה ע"כ הנה מבואר דהחוס' חלקו בין אסתר לכולי עלמא דאסתר דקת גמורה וליכא גבה רזון כלל אבל סתם אשת ישראל לא אמרינן הכי והבן.

אלא דלפ"ו שפיר מבואר באמת דהנאת הגוף בהדי מנה אי שרי או לא הוא מחלוקת אבא שאול וחכמים דלאבא שאול הנאת הגוף בהדי מנה אסור ולכן חיישינן באחרונים דלמא יהנה גופם ולחכמים הנאת הגוף בהדי מנה שרי ולא חיישי שמא יהנה הגוף מהם וכמ"ש בס"ד.

ובזה הנני בברכת התורה ללומדיה בלב ותפש.

מנשה הקטן

וידידי הרב ירחמיאל זעלצער העיר לי משו"ת שבות יעקב ח"ג סי' קל"ה שפי' דלאבא שאול נמי כל שהוא לנוי ולשם מצוה מותר ע"ש ובתשו' הארכתי.

סימן ה

ב"ה כ"ג אלול תשכ"ה בני יצו"א

ולד שהוציא ראשו ורובו ונכנס לפנים ומת אחיו אי נקרא א"א שלא הי' בעולמו

בסי' נ"ה אות ח' נסתפק בולד ראשו או רובו דהרי הוא כילוד ואח"כ חזר לפנים ומת אחיו ואח"כ ילד הולד כדרכו אי מקרי כהאי גוונא אשת אחיו שלא הי' בעלמו כיון דחזר בשעת מיחה אף שהי' כילוד מ"מ בשעת מיחה ליחא בעולמו יחד עם אחיו והוא א"א שלא הי' בעולמו ובחזרה יחדיו כתיב ע"כ. ולפענ"ד פשוט דכיון שהוי' ראשו או רובו באופן שכלוד מקרי לא איכפת לן במה שחזר ואין חזרתו מעלה ולא מוריד ולא הי' אלא במטמין הולד לאחר שנולד במקום טמון יהי' באיזה מקום שיהי' מ"מ אחי מקרי נולד בשביל זה ומקרי יחדיו וילוד הוא לענין למולו ביום השמיני שדוחה שבת ולכל דבריו וכן מבואר בחוס' חולין ס"ח ע"א ד"ה ספא דפריך וא"ת ודלימא אינטריך לאשמעינן אע"ג דהחזירו הי' כילוד וי"ל דפשיטא ליה דכיון דבלא חזרה הי' לידה כי החזירו נמי לאו כלום הי' ע"ש מבואר דהחזרה לא מעלה ולא מוריד ולאו כלום הי'.

ועיין א"ע סי' קנ"ו ס"ד.

סימן ו

בשיטת חוס' פסחים ס"ל דאשה חייבת ג"כ אלשבת יצרה

בסי' ע"ג הביא פסחים פ"אח לישא שפחה אינו יכול הקשו דליתי עשה דפ"ו וידחה ל"ת דלא יהי' קדש ומי' משום דידה דליכא עשה דאפשר לה בעבד ודייק כ"ת מדכחו דאפשר ליה

בעבד משמע דכוונתם אליבא דרבי יוחנן בן ברוקא דסבר דגם היא מיפקדא מ"מ אין שייך עדל"ת ע"כ. ולא הבינותי דאי ס"ל כריב"ז ומשום דגם היא מיפקדא בפ"ו והלא עבד בעלמו פטור ממלכות פ"ו וכ"ש שפחה ואין בו אלא מלכות לשבת וכ"כ החוס' להדיא בגיטין מ"א ע"ב ד"ה לא תהו בשם הר' יצחק בר' מרדכי דנקט לשבת יצרה משום דשייך אף בצד עבדו אבל פרו ורבו לא שייך אלא בצד חירות וא"כ אשה דכוותיה הוא לר' יוחנן בן ברוקא דעבד אינו מלכה ודאי דגם שפחה אינה מלכה אפ"ו אבל נראה ברור דכוונת החוס' בזה דאשה אפשר לה בעבד וגם מה שכתבו אי שפחה מיפקדא כונתם אלשבת דבזה גם שפחה חייבת וכן כתבו החוס' גיטין הנ"ל להדיא דלפי"ז בשפחה נמי שייך לשבת וזה כוונתם אי מיפקדא אפשר לה בעבד וק"ל.

שם אות ב' ד"ה כופין כתבו החוס' פסחים הנ"ל ע"ב בחז"י שפחה והחב"ת אין כופין משום שמה לא תקיים כשישחררה כיון דלא מחייבה והקשה כ"ת אמאי לא מחייבא בזה דלא תוהו בראה ובחוס' חגיגה כתבו דזה אל"ס מפ"ו ומשמע דגם בזה לא מחייבא עכ"ל. ימחול נא לעיין בחוס' גיטין הנ"ל שכתבו שם להיפוך ובשפחה שייך בה לשבת ואפ"ה כיון דלא מיפקדא אפ"ו שמה גם לאחר ששחרר לא תקיים ופשוט.

שם אות ד' בחוס' פסחים הנ"ל וא"ת אמאי כופין וכי אומרים לו לאדם חטא בשביל שיזכה חברך תמה כ"ת כיון דמי' החוס' דמלוא רבה הוא אמאי כופין לישא שפחה וליתי עשה דלא תוהו ולידתי ל"ת והכא לא שייכי בני תירוטי דלעיל משום דעל זה לא שייך אפשר ע"כ, ולא הבינותי כוונתו דהרי הכא בח"ע וחב"ת והרי החזי בן חורין אסור בשפחה וגם שאר טעמי שייכי כאן מה דמבואר בחוס' גיטין הנ"ל ע"ש בחוס' ד"ה לישא ודבריו נכאן לפענ"ד ז"ב.

בע"ה ה' נשא תשי"ח

א' לסדר שלח תשי"ח ברוקלין נ"י.

סע"כ הרב הגאון מוה"ר מנשה קליין שליט"א
שלום וברכה נצח!

ידידי הרב הגאון חוב"ט שמו מפאריס וכו' כש"ת
מוה"ר מרדכי גיפטער שליט"א ר"מ בישיבת
טעלז.

אחדשה"ט

אחדשה"ט

זה מזמן שקבלתי בדואר ספרו על זה"ג ה'
כמויות, ויקבל נא ברכתי על פעלו הטוב,
שדקדק בכל אות כמונה מרגליות אשר רק באופן
זה עליו לגשת לכל דברי רבותינו הקדמונים מורי
האמת ז"ל יזכהו ד' ית' להמשיך בפעלו על יתר
סלקי הזה"ג אני מליט בזה המחאה לפי ערכי.

באהבה רבה ואהבת עולם ליראי ד' ולחושבי שמו
קבלתי מכחזו היקר עם ברכתי ברכת
חכם וי"ר שיקיים בי ומזכרך ברוך מעתה ועד
עולם, ומה מאוד שמחתי לראות אשר כ"ג עיין
בספרי בכמה מקומות כי זה חלקי מכל עמלי
ונפרטו שילמדו זו ח"ח כמוותו גדולי החורה ומלא
בו כדי מדתו להעיר בשני מקומות בעמוד ע'
ובע' קמ"ו.

ולאות שעיינתי בספרו אעיר קצת.

בע' ע', הניח השעה"מ שהקשה על הרשב"א
דהא קיי"ל דדבר שבממון חנאו קיים,
קושיא זו בלתי מובנת דהגדר בזה כיון דדבר
שבממון הוא בר מחילה אבל א"א שהעבד תהא לו
יד חכיה לעצמו ע"י ההתנאה, דזה מעבר דין
העבדות שאין קמין לעבד ח"פ.

והנה באמת כעת אין הפנאי מסכים לי לטיין
עמו באריכות וקצרות כמו שהי' ראוי'
למ"ם כמוותו ולא אשיב רק על רקל אחת מפני
הכבוד כי כבר הכנתי את עצמי ליסע אי"ה
לארצנו הקדושה בשבוע הבא וממילא מוטלת עלי
טרדת הדרך מ"מ לא אמנע עצמי מלהשיב בדרך
קצור ואי"ה עוד חזון למועד לטייל עמו באריכות
בס"ד.

בע' קמ"ז יאל כח"ר לחלק בין פיתוי לרצון דיש
רצון לקטנה אבל פיתוי הוא אונס, ולא
ידעתי איך יפרנס הגמ' ביבמות ל"ג ע"ב דאיך
חינוך במחני' דהחליפו שרי בקטנות והרי אם
החליפו ברצון ולא בדרך פיתוי גם בקטנה אסורה.
מנאי דושה"ט ומכבודו כרו"ע
מרדכי גיפטער

ובמה שסיים אתחיל בס"ק ב') העיר במה
שכתבתי בעמוד קמ"ז במשנה הלכות
ליישב שיטת הרמב"ם מקושיית הראב"ד וה"ה ז"ל
מפתוי קטנה אונס הוא וכחכמי לחלק בין פיתוי

שפיר דודאי לאו כל ביאת קטנה הונס הוא וכגון ביאה שהיא ברזונה אבל פיתוי קטנה אונס הוא והכי עכ"פ הוא פיתוי.

ובחלק התשובות אשר הם מוכנים לדפוס בס"ד (ובדברי להו"אם לאור גארט הקדושה יתן ד' כי הלמה הארמי דברי) וישבתי בספרתי זאת תמיה גדולה שהביא בח"ס אה"ע ח"ב סי' קע"ב מהא דסנהדרין נ"ה דאמרי' קטנה הנבעלת לרזונה לבהמה כיון דמזידה תקלה איכא ורחמנא הוא דחס עלה ולא על הבהמה והקשה שם השואל הלא ש"ס ארוך הוא ביצמות ל"ג ע"ב וס"א ע"ב פיתוי קטנה אונס הוא והקשה בתרתי תדא מאי תקלה איכא כשתא בשוגג אמרו דליכא תקלה מכ"ש אונס דקיל משוגג ותו מאי חס רחמנא דקאמר תיפוק לי' אונס רחמנא פטריה והת"ס ו"ל קלסי' בקושי' זו ודחק עלמו לישבה למעיין שם ובאמת ג"כ כתב שם דלקטנה יש דעת וכתב אבל מאן מפיס ע"ש אבל לפי מה שכתבתי אחי שפיר הכל בס"ד דודאי היכי דראינו דעשתה כן מעצמה אמרין דיש לה דעת ונאסרה ורחמנא הוא דחס עלה למיתה אבל היכא דעשתה כן מחמת פיתוי אז הוא אונס ומיושבים בס"ד קושית התלמוד והרב ז"ל מסתירת הש"ס. ועדיין יש לעיין בירושלמי פ"א וז' דקוטה והביאה ה"ה. לאחר זמן כתב לי ידידי הרנ"ד רוצענבלום מאפטא כעת בארגנטינא, דאני בן גילו בזה ושכבר כתב כן ביצועת יעקב אבל העור ס' קע"ח ועיינתי שם בסק"ב שכתב דר"ה ועתה נבא לבאר מחלוקת רבינו והראב"ד והאר"ך שם, ובתוך הדברים כתב ח"ל וזוה גס מה שהקשו לדברי רבינו מהך סוגיא דפרק ד' אהין דף ל"ג שנים שקדשו שתי נשים ונשעה כו' הן לחיפה החליפו נשותיהן אחי ברשיעי עסקינן הני הוחלפו ה"ג מסתברא דקתני אס הוא קטנות שאין ראיות לילד מחזירין אותן מיד ואי במזיד מי שרי ומשני פיתוי קטנה אונס הוא היינו משום דהחליפו נשותיהן היינו שהם פיתוי את הקטנות וזה תשוב אונס ע"כ ע"ש מה שהאר"ך ושמתתי כמוזיא שלל שב"ה כיוונתי לדעת הגאון ז"ל.

לרצן שקטנה אף שיש לה רצון אבל פיתוי קטנה היא ללא רצון הפיר ח"ל ולא ידעתי איך יפרנס הגמרא ביצמות ל"ג ע"ב דאיך תנין במתני' דהחליפו שרי בקטנות, והרי אס החליפו ברצון ולא בדרך פיתוי גם בקטנה אסורה ע"כ. ולפע"ד כפי הגרסה לא עיין רק מקופיא בדברי אלה שהרי אני הבאתי שם בפנים קושיא זו שהיא באמת קושית ה"ה בפ"ג מהא"ב ה"ב שם וימתול נא לעיין בספרי דף רנ"ב שם וע"ז כתבתי חילוקי הדין בס"ד. והגרסה דכת"ה קשה לי' דהא אפשר דאפי' החליפו ברצון כיון דנמתמין תמי סתם החליפו שרי בקטנות.

אמנם לפע"ד אי משום הא לא קשה דהכי ודאי מיירי דהבעלים החליפו את נשותיהם הקטנות אבל מאן נאמר לן דהקטנות ברצון שלהן הי' זה והכי מדייק לישנא דגמרא החליפו ולשן החליפו משמע שהבעלים החליפו במזיד וא"כ החליפו מבעלים קאי והנשים אפשר דמעצמן לא היו רוצים לזה רק שעשו רצון בעליהם והסכימו למעשיהם ולכן בגדולות דיש להם דעת ואף שלא עשו כן מעצמן אלא מכח בעליהם שהחליפו אותן נאסרו לבעליהם אבל קטנות כיון שעשו כן מחמת ציווי בעליהם כבר היא אונס לגביהן דהוי בכלל פיתוי אף שהסכימו לזה לבעליהן מ"מ הוי בכלל פיתוי ואונס דודאי אין ג"מ עד כמה הפיתוי הוא רק כל זמן שלא עשו כן מדעת עצמן וברצונם הטוב אלא ע"י פעולת אדם אחר מיד הוה בכלל פיתוי שזה הוי פיתוי שלהם ואונס ורצון אין להם רק כשעושין כן לדעתן בלי שום תנועה מאדם גדול לזה וכגון הביאה עליה בהמה אבל הכא שהחליפו אותן הבעלים לא מקרי בצון וזה לפענ"ד ברור.

ובמה שכתבתי יחייב לי נמי קושיא שנתקדשתי בזה כבר ואח"כ נלאתי שכבר הקשו כן האחרונים ז"ל בזה שאמרו בגמרא הא לא קשיא פיתוי קטנה אונס היא ותמהתי אמאי לא קאמר הא לא קשיא ביאת קטנה אונס הוא והלא לא מיירי כאן כלל מפיתוי ולפי מה שכתבתי אחי

הלכות

עליו בקלות החושן חו"מ סי' רמ"ט מדברי הרמב"ם הנ"ל ועיין רע"א יו"ד הנ"ל.

והנראה עכ"פ דדעת הרמב"ם ז"ל נמי דבאמת הנותן מחנה לעבד אפשר ליתן לו באופן שלא יהא לרבו רשות וכגון שהחנה בגופה של מחנה ותקשה ל"י נמי ק' מעכ"ה דהרי זה מעבד דין עבדות שאין קנין לעבד והאיך כתב הרמב"ם ז"ל דהנותן מחנה לעבד על מנת שחעשה בהם כל מה שתרצה בלא רשות אדון שלך לא קנה האדון וכן כל כיוצא בזה ואיך יהי במציאות קנין לעבד בלא רבו ועיין רדב"ז חלק א' סי' מ"ו וכהנ"ג יו"ד הנ"ל מה שכתב עליו, ובעיקר דברי הט"ז עיין שו"ת מהר"ם מרוטענבורג סי' תשנ"ג ובשו"ת הרא"ש כלל פ"א אות א' ושו"ת שב"י סי' ע"ה במחנה על דבר מצוה ועוד עיין שו"ת מהר"י ברוגא סי' קע"ו.

עכ"פ מאחר דמצינו דבאמת ע"י חנאי לא קנה האדון וא"כ אחי שפיר נמי קושיא השע"מ ל"מ שברשב"א ז"ל שפירשו משום דהוה מחנה על מה שכתב בחורה דעכ"פ דדבר שבממון חנאו קיים ואפשר דבאמת מהאי טעמא פירשו טעמים אחרים ולא ניחא להו בחי' הי"מ. גם מדברי הראב"ד ז"ל שהביא הרשב"א שכתב ורבנן סברי דמעיקרא קני עבד וכו' משמע קלח דהחנאי מועיל אפי' אי ע"י זה יש לו קנין לעבד.

איברא שהרי דברי שע"מ מוכרחין הם לפי שיטת הרשב"א ז"ל שכתב שם וז"ל לפי שמעשה שאמרו לאשה הרי את מקודשת לי או לעבד הרי מחנה זו נחונה לך חל המעשה שהרי ראוי הוא לחול ולהתקיים שלא יהא לרבו רשות בו ושלא תהא לאשה שאר כסות ועונה על צעלה ואלו אינן מבטלין מחנאי המחנה ולא כלום אלא דדברי חורה שאין אישות בלא שאר כסות ועונה ואין יד לעבד בלא רבו וכיון שחל המעשה לא חל לחנאין וכו' ע"ש. והנראה מדברי הרשב"א ז"ל ברור לשיטת הי"מ שדימה הא דהנותן מחנה לעבד ע"מ שאין לבעלך רשות להמקדש ע"מ שאין לך

עוד א"ל דהרי נראה הכא דהחנא מהדר לישב בהיתר כל מה שאפשר ועיין יש"ש שהביא רא"י מכאן דאומרת מותר אסורה לבעלה כמ"ש מהר"ק וכו"כ המלפא איתן מדעתי דנפשי' וכוונתם דאל"כ אחי הי' יכול להעמיד גם בגדולים ובמוזיד ובאומר מותר הרי דהיכי דיכול להעמיד בהיתר כל מה שיכול הי' מהדר להעמיד בהיתר וא"כ הכ"נ בקטנות אף דאלו הי' באפשר לאוקמי מחני' דגם הם הקטנות היו מוזדין וכגון שהרצון הי' שלהם ואסורין לבעליהם מ"מ החנא מהדר לאוקמי בהיתר וכיון דמלא להעמיד ע"י פיתוי שהוא אונס מוקים לה כה"ג וכדי שלא תקשה ל"י הא נאסרו על בעליהן וגם זה נכון בס"ד.

עוד העיר כ"ג על דברי שע"מ צה"ל עבדים הבאחי בעמוד ע' שהקשה על הרשב"א ז"ל קידושין כ"ג דהא קי"ל דדבר שבממון חנאו קיים וכתב כח"ה קושיא זו בלתי מובנת דהגדר בזה כיון דדבר שבממון הוא בר מחילה אבל א"א שהעבד תהא לו יד וזכייה לעצמו ע"י ההחנאה דזה מעבד דין העבדות שאין קנין לעבד וזה פשוט ע"כ.

ולפי סברת כ"ג גדולה הי' לו להקשות שהרי הרמב"ם פ"ג מה' זכי' הי"ג כתב נתן מחנה לאשה על מנת שאין לבעלה רשות בה לעבד ע"מ שאין לרבו רשות בו קנה האדון וקנה הבעל אבל הנותן מחנה לאשה או לעבד והחנה הנותן בגופה של מחנה שחיי' לכך ולכך לא קנה האדון ולא קנה הבעל. וה"ה שם כתב דהרמב"ם פסק כשמאל והכ"מ כתב דאדרבה כרב פסק והמ"ל חמה אדברי צ"י וז"ל ודברי מרן תמוהין דודאי מ"ש רבינו חעשו מה שתרצו הכוונה או שאמר לה חעשי מה שתרצו שהרי גבי עבד כתב או' ע"מ שחעשה בהם כל מה שתרצה ופשיטא דליכא עדיפות לעבד מהאשה וא"כ ע"כ פסק כשמאל וכמו שכתב ה"ה וזה פשוט ע"כ. והדרישה יו"ד סי' רס"ו כתב נמי כן והש"ך פסק כן שם בס"ק ל"ט וה' ט"ז חלק על הפרישה אמנם כבר חמה

עלי שאר כסות ועונה וס"ל דכהדדי נינהו דהיינו טעמא דהמקדש ע"מ שאין לך עלי כסות ועונה והיינו טעמא דהנותן מתנה לעבד ואי איתא להא איתא להא ואי איתא להא איתא להא ובהדיא אמרו בכחוצות דף נ"ו דהאומר לאשה על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה דדבר שבממון תנאו קיים וכמבואר באה"ע סי' ל"ח ס"ה ובאחרונים שם והמתנה לבטל עת המלוה נמי ס"ל דבר שבממון תנאו קיים כמו שכתב להדיא בשבות יעקב ח"א סי' ע"ה וכיון שכן ודאי קושיא השעה"מ קושיא עלומה היא שהרי קיי"ל דבר שבממון תנאו קיים כנ"ל.

שגיאות מי יבין נא להודיעני ואתן לו תודה על כל. ידו אוהבו המכבדו ומוקירו המברכו בברכת התורה ובכט"ס וי"ר שזוכה לישוב על מי נח עד ביאת בר נפלי ולו יקחת עמים בב"א.

מנשה הקטן

סימן ט

היום יום רביעי בשבת פרשת בהעלתך את הנרות שנת תשי"ח בחוקות ירושלים עה"ק תובכ"א.

החיים והשלום יחדיו יהיו תמים מירושלים לירא ושלם על ראש זית רענן יפ"ת הרב המאוה"ג וכו' ידידי עוז כש"ת רבי מנשה הקטן קטן וגדול שם הוא שליט"א מח"ס על הלכות גדולות מכלל דאיכא משנה הלכות ונהנתי מאד ותשואת חן חן לו מתוך זה נזכרתי לבקש לו סליחה על שלא השבתי על וכו' ופשוט מפני הטרדות כש"כ מר דגריס וטרוד בשמעתא ב"מ ע"ה ע"א והן במלי דמתנא וכו' ומכיון דאידיחי אידחי ויסלח לי ובפעם אחרת אשיב תיכף בל"נ.

והנני לציין לו לכבודו ולאות כי עיינתי בספרו החשוב לפוס ריהטא א' עמוד ח' סוף אות ה' כתב כ' שנסתפקתי וכו' שצתי וראיתי בש"מ פורש דנשים היו בכלל פ"ח ע"כ. זו אחת מן הציונים ששכחתי לכחוב לכ' בהיותו פה שזה כבר כתוב הדור הוא צפ"ת שם על אחר סי' ס"ב ס"ק י"ד וכו' בשם ספר זכור לאברהם שאשה לא חשבה פנים חדשות וכו' וכ"כ מוהר"ר בצלאל פ"ק דכחוצות דף ז' (והוא הוא השט"ק שמוכי כבודו) ולפי"ז ה"ה עבדים וקטנים לא חשיבי פנים חדשות ע"ש עכ"ל וע"ז ליינתי שם בגליון הפ"ת בהחלם לפסק הרמב"ם והש"ע בסעיף ד' שאין מברכין צ"ח אלא בעשרה גדולים וצנ"ח וק"ל.

ב' שם דף קמ"ח כתב ועיין בכורות סוס

אמנם מה שנלפע"ד כעת ליישב קושיא השעה"מ ז"ל הוא ממה שראיתי להריטב"א ז"ל שהביא הי"מ שברשב"א ובשינוי לשון קלמ שהרשב"א כתב רק וי"מ הטעם מפני שהתנה על מה שכתוב בחורה שתנאו בטל וכו' אמנם הריטב"א ז"ל כתב וי"א דטעמא דהא כטעמא דאידך דר"מ דמתנה על מנת שכתוב בחורה תנאו בטל והמעשה קיים מפני שהוא מפליג בדברים כיון שאי אפשר לקיים תנאו הכא נמי אי אפשר להתקיים תנאו שיזכה הוא ולא רבו שאין קנין לעבד בלא רבו וכיון שכן הו' כמפליג בדברים והתנאי בטל והמעשה קיים ע"כ והנראה דהריטב"א ז"ל הוסיף להי"מ כטעמא דאידך דר"מ וכו' וכוונתי לפע"ד ליישב בזה ללא תקשה קושיא השעה"מ ז"ל דבממון תנאו קיים ולכן כתבו להדי"א דהטעם כאידך דר"מ ולר"מ לעולם התנאי קיים אפי' בממון ואחי שפיר קושיא השעה"מ ז"ל ללא תקשה תו דהו' דבר שבממון ודו"ק כי קלרתי בזה.

ומעתה אתן קנצי למילין וגם הא לא כתבתי בסידור יפה ולא בעיין הצריך לזה מחמת טרדות הדרך כמו שכתבתי למעלה מ"מ נלפע"ד דבעיקר הדבר יש ליישב הערות כ"ג ואסיים מעין הפתיחה בתורה רבה על לקחו מזמנו היקר לעיין בדברינו ואני מצפה עוד לשמוע מכ"ג ולהשתעשע אתו עמו בדברי תורה אי"ה וכ"ש אם יש את נפשו הטוב עוד הערות או שגיאות שמצא בי כי

הרבה מן השמים יטול פ"ע.

סימן י

יום ד' לסדר עלה נעלה וירשנו אותה לפ"ק
תשי"ח ברוקלין נ"י.

אל הנשר הגדול אתו העזו והמשל ממשלת שנים
תוי"ש רב הרבנים האי גאון וחסיד מתלמידיו של
אהרן המפורסם בתוך עם אנכי יושב שמו מפארים
ידיד ד' וידידי כש"ת מוה"ר פנחס עפשטיין
שליט"א ראב"ד לעדה החרדית בעה"ק ירושלים
תובב"א.

אחרי דרך מצוא ברכה חיים שלום בלהבה רבה
ואהבת עולם לכהדר"ג אביא את תודתי על
לקחו מעט מזמנו היקר לשום עין עיונו אפי" רק
מקופיא עלי דברי בין הפרקים וטרדות מטרדות
שונות בצרכי צבור לטובת הכלל ובחוק הדברים
מצא להאיר צלור הערות חשובות מזה ומזה הם
כמוצבים בצלצב נרדה עט סופר מאיר וגלי' דרעא
נפל נהורא זו תורה והי' לי להיות נחבא אל
הכלים ולא להפריע בדברי אשר המה ללא הועיל
אמנם לפי שראיתי שכהדר"ג לא הי' לו פנאי
לעיין בדברי רק בדרך העברה בעלמא מעביר
ראשון ראשון ומרבה מחילה לסליחה ובדיקה
אמרתי להסיר מעלי מה שנחשדתי בעיניו שכתבתי
דברים חלילה בלי לדייק בהם כל יכולתי ובדאי
לולא שהי' כבודו שהרוי בצער צעונ"ה על חילול
הני בריוני שכתב הי' מוציא טעם בכמה מדברי
שהקשה לו לכ"ק וכבר אמרו לנו ז"ל שהצער
גורם וכו' ואף שגם אנו שרויים בצער צעונ"ה
ומרגישים ומשתחפים בצערם וכו' וגם אני ב"ה
הי' לי כמה וכמה ישיבות עם אנשים שיש בידם
לעשות ולהועיל שלא יוכלו להוציא מחשבתם בלתי
טהורה יתן ד' בנו ונללח כי עמנו ד' אמנם אינו
דומה הקרובים אל החילול, צעונ"ה ובאמת בדעתי
אי"ה ליסע בקרוב לארצנו הקדושה ואולי יסייעני

לכמה מוליד במח"כ ליחא שם כלל ד"ו
וכתב זה בע"פ בלי עיון בגמרא רק שבהמה
טמאה גסה לי"צ חודש וכנראה מסוגיא שם חמור
מחול הכוונה על החמור.

ג') עוד בעמוד ס"ח כתב טעות הוא בידי,
טעות לעלום חוזר כי א"ל שאינו טעות
לפי מה שפירשו רבותינו הר"ש והרע"ב שמיירי
בנכסי מלוג א"כ אימא היכי דהיא קנחה הכל ואין
הבעל אוכל פירות אז אין כותבין אם לא כדכתב
כבודו בשם הרא"ש על נכון אך החו"ט שם פ"י
מ"י הקשה על זה שכתב הרע"ב דמיירי בנכסי
מלוג ע"ש וט"ס במשנ"ה פ"ד וז"ל פ"י וקצתני.

ד') כדף ט"ו ע"א ובדברי הר"ן נ"ל מה
שהקשה החכ"ל סיק מ"א וכו'
והקשה ממה שאמרו בנדריים דמיחה היו נולד לא
מחיישב אף לפי דעתו דהוי רק ממיחה דחד מ"מ
הוי נולד ומשום ללא שכיח ובזכרוני שמדברים בזה
הרבה אחרונים.

ה') מש"ב שם בעמוד ב' ונראה דזה בא רבא
להשמיענו וכו' אינו מובן דעכ"פ
מאי תלי' זכ"ז אי הלכה אי אין הלכה יבאר
דבריו.

ו') עמוד כ"ז כתב ועיין פ"ת סי' נ"ח ס"ד וכו'
נ"ב ז"ל סי' נ"ה ושם מובא כל
הספרים הנ"ל שמציין כבודו ונראה אם הוא רק
איסורא דרבנן כמו שמסתפק בזה המל"מ בפט"ו
מה' טמ"א בודאי לא גזרו על זה בזה"ז כמוכן,
אלה הם הלכות קטנות לע"ע ואי"ה אעיין ואלמוד
בדברי גאון הראשונים ובפירושו.

כ"ד ויפלל פנחס עפשטיין

אנו שרויים בצער על חילול וטומאת הנדה
שרוצים הני בריוני לבנות בירושלמי ובאו בה
פרוצים ויחללוה יעשה כבודו מה שיוכל אצל
מקומות הגבוהים לא יתשל בזה כל ובכלל ושכר

דכללן יחד כל המין בכלל כיון דליכא נפקותא
 זיניהו וא"כ סוס בכלל זיהמה גסה טמאה הוא חו
 היחה כוונתי שכתבתי ועין זכוורת סוס לכמה
 מוליד.

ומה שכתב כ"ג ח"ל וכנראה מסוגיא שם חמור
 מחחול הכוונה על חמור ע"כ לפע"ד לולא
 דבריו הקדושים לא זא זה להוציא שאר זיהמה
 גסה טמאה וכגון סוס דלא היה ל"צ חוד דאל"כ
 תקשה רישא לסיפא דברישא כתב סהם זיהמה
 גסה טמאה ל"צ חודש ומשמע כל זיהמה גסה
 ואין לומר דאמי סיפא לגלוי לרישא ועוד דא"כ
 אמאי לא השמיענו החנא סוס לכמה הוא מוליד
 דנדע זה כמו שהודיענו זשאר חיות ועופות ועוד
 דעכ"פ האמת הוא דהסוסו מוליד ל"צ כידוע
 לחכמי הטבע, גם מדברי רש"י שם ד"ה אלא
 להכי וכו' כשם שהזיהמה נחלקלה מן החי' על
 אחת ז' ומאי ניהו חמור מחחול וכו' כך נחלקל
 הוא מן הזיהמה כגון זיהמה גסה טמאה אחד
 לשבע זיהמה טמאה גסה י"צ חדש ולכאורה
 הי"ל כשם שהזיהמה מנחלקלה מן החי' ומאי ניהו
 חמור מחחול כך נחלקל הוא מן החמור אחד
 לשבע וכו' ולמה לי להאריך ולכתוב כך נחלקל
 הוא מן הזיהמה כגון זיהמה גסה וכו' ואף שיש
 ליישב דאקרא קאי מ"מ לפע"ד פשוט דאכל
 זיהמה גסה קאי.

וברבינו גרסום שם כתב ח"ל אלא למה נאמר
 וכו' ומאי ניהו חמור מחחול דחחול
 לנ"צ יום זיהמה גסה טמאה ל"צ חדש וכו'
 והכא ודאי ז"ע מדכתב ומאי ניהו חמור מחחול
 דחחול לנ"צ יום הי"ל וחמור ל"צ חדש ולמה
 כתב זיהמה גסה טמאה ל"צ חדש אשר לפע"ד
 לומר דאדרבה זחמור זעזמו ג"כ לא היה ידעין
 דל"צ חדש אלא משום דהיה בכלל זיהמה גסה
 טמאה ולכן דייקו רש"י ור"ג ז"ל זיהמה גסה
 טמאה בכל מקום ולא פירשו חמור דוקא דחמור
 זעזמו לא ידעין אלא משום דהיה בכלל זיהמה
 גסה טמאה וזה לפע"ד נכון והא דכתב ודייק
 החנא לומר ומאי ניהו חמור מחחול ולא כתב שאר

ד' לפעול מעט זענין זה כפי כחי משם ומכאן
 ומכאן וזא הנם בכל האופן.

ולעצם עניינינו זס"ק א) כתב ליישב זדברי
 השטמ"ק והזכור לאזרהם לפסק
 הרמז"ס והש"ע דזבדים וקטנים לא חשיבי פ"ח
 ולכן כתבו דאין מזכרין ז"ח אלא זעשרה גדולים
 זבנ"ח הם זברים מאירים כנחינתן מסיני וש"י.

ב) מ"ש זדף קמ"ח ועיין זכוורת סוס לכמה
 מוליד העיר כ"ג זמח"כ ליחא שם כלל
 ד"ז וכתב זה זע"פ זלי עיין זגמ' רק זיהמה
 טמאה גסה ל"צ חדש וכנראה מסוגיא שם חמור
 מחחול הכוונה על החמור ע"כ.

ואומר אף כי לא ינזיא הוא חכם עדיף מנזיא
 ותורה זזעל פה היא אכל זעיקר הדבר
 הכין הוא לפע"ד זמ"ש זס"ד וכפשטות הלשון
 זזגמ' שם זכוורת דף ח' ע"א זיהמה גסה טמאה
 לשנים עשר חודש וסוס נמי זכלל זיהמה גסה
 טמאה הוא ולכן כתבתי זס"ד ועיין זכוורת סוס
 לכמה הוא מוליד וכוונתי הי' דכיון דהוי זכלל
 זיהמה טמאה, ולכן לא כתבתי ועיין זכוורת סוס
 מוליד ל"צ דאינו מפורש סוס להדיא רק דהוי
 זכלל זיהמה גסה. וראיה לדברי דגם אסוסו קאי
 שהרי זכולהו חיות זזיהמות ועופות דחשיב שם
 הגמ' היכי דרזונו ללמד על מין אחד מיוחד פרט
 אוחו זפרטות זשמו והיכי דללמד על הכלל יא
 לא פרט את השם וכגון זזרנגולת פרט את שמה
 ולא כתב עופות זיהורים לכ"א יום וכן כלל חחול
 וחזיר כיון דיש חלוקים זיניהם ואח"כ כתב וכל
 מיני שרזים ששה חדשים וכללם יחד וכן זיהמה
 דקה זיהורה לה' חדשים כללם נמי יחד ולא פרט
 עזים וכזשים וודאי דנכללים זזיהמה דקה וכן
 זיהמה גסה זיהורה כל זיהמה זכלל אף שלא פרט
 כל שם זפני עזמו ואח"כ פרט הזאב והארי והדוב
 והנמר והזבלם והפול והקוף והקופיף לג' שנים
 וכו' ורפטן זשמותן וא"כ אי נימא דזיהמה גסה
 נמי יש חילוקים הכ"ג הי"ל להחנא לפורטום
 זשמותם כדי שלא נטעה זבו וע"כ נראה דהיכי

בהמה טמאה אפשר משום דהוי כעין הא דחולין
הקלקלה במקולקל כמו שאמרו שם ובחוספסחא
ובנדריס כ"ו והביאם החוס' בכורות שם.

שבתי וראיתי במדרש רבה בראשית פ"כ אר"א
ראית מימין וכו' תני בהמה גסה טהורה
יולדת לתשעה חדשים בהמה גסה טמאה יולדת
ל"ב חדשים וכו' וכחוב ארור אמה מכל בהמה
ומכל חית השדה וכשם שהבהמה ארורה מן החיה
שבעה כך נחש ארור מבהמה שבעה וכו' ועיין
רש"י שם ופלא שלא הזכיר שם כלום האי דחמור
מתחול אלא כתב סתם בהמה גסה וחי' ועיין
ירושלמי יבמות פ"ד הי"א וירושלמי נדה פ"א
ה"ג ואף דהתם נמי הוי תמרחי דר' תיבא בר
אשי מ"מ מריהטא דגמרא נראה דכל בהמה גסה
בכלל.

עוד נלפע"ד שהרי אמרו שם כל שתמישן
ועיבורן שוה יולדין ומגדלין זה מזה וכל
שאין תשמישם ועיבורן שוה אין יולדין ומגדלין
זה מזה ועיין חולין קכ"ז ע"ב ובמקרא וישלח
ואלה בני נבעון ואיה וענה הוא ענה אשר מלא
אח הימים במדבר ברעחו אח התמורים לנבעון
אביו. ואמרו ז"ל הרביע חמור על קום ולידה פרד
והוא הי' ממזר והביא פסולין לעולם והרמב"ן ז"ל
ע"ה"ת כתב כדעת מקנא רבוחינו בתלמוד הם
הפרדים וזה האיש מלא כי יולידו מין שלא בנינו
ואין כן בשאר מיני הכלאים וכו' ונראה שנחשב לו
בדורו לתכמה כי הכיר במיניהם שהם קרובים
בטבע ויולידו והנה נודע במעשה ההוא ועל כן
יחארהו בו ע"כ ומעשה ע"כ דקוסו מוליד ל"ב
חדש כמו חמור דלא"כ תקשה מהא דכל שאין
תשמישן ועיבורן שוה אין יולדין ומגדלין זה מזה
וע"כ דשוין הן התמורים לסוסים וא"כ הכ"נ הא
דבכורות לפע"ד כפשוטן דגם קום בכלל בהמה
גסה טמאה הוא וכמו שכתבתי בס"ד.

בס"ק ג) מה שכתבתי ליישב קושיית הב"ת בעמוד
ס"ח דנ"מ לענין פרוצול ותורתו בי
ואמרחי טעות היא בידי מכת הירושלמי והרא"ש

ז"ל גיטין וכהדר"ג כתב טעות לעולם חוזרת ורצה
ליישב לפי הר"ש והרע"ב שם דברי הראשונים
דאה"נ נ"מ לענין פרוצול תח"ת לכ"ק שרצה
לחקן דביר הראשונים שלא טעימי ומי יתן והי'
וכו' וש"י.

בס"ק ד) מה שכתבתי בדרך ע"ו ע"א ליישב
בדברי הר"ן ז"ל קושיית החכ"צ סי' מ"א
וכ"ג העיר וז"ל והנה לא דק כבודו דהקושיא
מנדרים לא מחייבת אף לפ"ד דהוי רק ממיחה
דחד מ"מ הוי נולד משום דלא שכית. ולאחר
בקשה הסליחה אלף פעמים מכ"ק כאן לא יבא
ידי חובת העיון ובחנם חשדני שהרי אני כחבתי
להדיא לדעת הר"ן לא יחייב אלא הא דלא
תקשה מגמרא כתובות ולא מגמ' נדרים ודקדקתי
לכתוב וכן הקשה החכ"צ מגמ' דילן וכו' אמנם
לפי מה שפירשתי בדברי הר"ן ז"ל אין מכאן
קושיא וכו' וכתבתי דוקא אין "מכאן" קושיא
היינו מגמ' דילן שעסקתי בה אבל לא ישבתי הא
דנדרים כלל וכן הבאתי שם בשם הרשב"א והא
דלא תקשה מגמ' דנדרים ליינחי לעיין בשעה"מ
דשם מיישב קושיית החכ"צ גם מהא דנדרים והבא
ודאי ה"דק אח כ"ג בדברי הר"ן עדיין לא
יחייב הא דנדרים וגם אני לא כתבתי היפוך זה.

ומ"ש כח"ה ובזכרוננו שמדברים בזה הרבה
אחרונים הנה באמת קושיא זו מבוארת
בב"י ביו"ד סי' רכ"ח וז"ל ותמיה לי מילחא דהא
חזינן דמיחה מלויה בכל יום ואין לך מילחא
דשכית טפי מינה והיכי חשיב לה תלמודא מילחא
דלא שכית טובא וי"ל דנהי דשכיתא מ"מ למות
שונאו בחייו לא שכית טובא דהא אשכתן דוד
המלך נזות ואומר (מהלים ל"ח) ואיבי תיים עלמו
א"נ כ"כ שכית שימות זה בחייו של זה כמו
איפכא דאע"ג שזה בחור וזה זקן הא כמה גמלי
סבי טעיני ממשכי דהוגני (סנהדרין נ"ב) וכיון
דסקולין הם לא תשבינן מיחה דאיך בחיי זה
שכיתא ע"כ וכבר הקשה בשעה"מ אחכ"צ דלא
הרגיש בדברי הב"י

דכתב סתם אבל האומר קונם וכו' שאמה רעה לא חשוב נולד ומשמע דלעולם לא חשוב נולד ולא חלק בין ילדה לזקנה שפסקה מללדת ואינה ראוי לזה. וז"ע.

ס"ק ה) דף ט"ו ע"ב כחבתי ונראה דזה בא רבא להשמיענו וכו' וכ"ג העיר אינו מוזן דעכ"פ מאי חלי' זה בזה אי הלכה או אין הלכה יבאר דבריו.

כונתי בזה בס"ד דלכאורה הי' נראה סברא לומר דמאחר דעיקר מחלקותם חלו אי חיישין למיחה או לא ולחכמים דס"ל דחיישין למיחה י"ל דפשיטא שאם נחגרשה נותנין לה הולדות משום שבה בית אביה מאחר דחיישין למיחה ואם תמות הבהמה לא יהי לה שבה בית אביה ולכן נותנין הולדות אבל לחנני' דלא חייש למיחה וא"כ אית לה שבה בית אביה וא"כ אפשר דס"ל דלא יתן לה הולדות דעיקר מה דנותנין לה הוא משום שבה בית אביה והכא לחנני' כבר יש לה דלא חיישין למיחה ומעתה כיון דפסק רב הונא בר חייא אמר שמואל הלכה כחנני' דלא חיישין למיחה הו"א דחנני' פליג גם בנחגרשה קמ"ל רבא דמודה חנני' בזה אף דפסק שמואל כחנני' דלא חיישין למיחה.

וי"ל טעם לדבר דהנה הרשב"א הקשה ח"ל והא דאמרין בשלמא לחנני' לא חייש למיחה תמיה לי וכי אינה עשוי' בהמה שתמות ונמצא הקרן כלה ואיך אפשר לומר דלא חיישין למיחה וי"ל דהכי קאמר לא חייש שתמות קודם לה ועוד שימות בעלה ג"כ בחיי' דאילו מתה היא בחיי בעלה לא איכפת לן וכו' הנבא דבריו שם בסמוך והנראה דבאמת גם חנני' חייש למיחה רק דלא חייש לתרי מילי שתמות קודם לה ושימות בעלה אבל מיחת בהמה לעלמה אפשר שתמות וחיישין לה אפי' לחנני' ג"כ ומעתה י"ל דהיינו טעמא דמודה חנני' שאם נחגרשה ואיחי לולדות נוטלתן משום שבה בית אביה ולא אמרינן דלא חיישין למיחה דהכי ליכא רק מיחה דחד היינו בהמה כיון דנחגרשה ובכה"ג גם חנני' מודה דחיישין

איברא דהרי לכאורה גמ' מפורשת היא גיטין ל' ע"ב ודף פ"ה ע"א מיחה שכיחא עשירות לא שכיחא וכן מיחה שכיחא גירות לא שכיחא ומשמע באמת דמיחה היא שכיחא וקה הא דאמרו נולד וע"כ ז"ל דיש נ"מ בין אלו דלענין עשירות מיחה יותר שכיח מלהעשיר וכן לענין גירות נמי מיחה יותר שכיח משיחגייר העכו"ם אבל לענין נדרים דחלו דעת האדם אי נודר בכה"ג אמרינן דהוי נולד דאפי' מיחה שכיחא מ"מ בשעת נדרו חושב דמאן נימא לן דהוא ימות דילמא הוא ימות דכמו דשכיחא לגבי' הכ"נ שכיחא לגבי' ולכן לענין נדר מיחה מקרי נולד כיון דדעתו של איש לנדור אפילו כה"ג וכן מצאחי בחשו' מהראנ"ח ח"ב סי' ס"ג חילק כעין זה דאף דמיחה בעלמא לא מקרי שכיחא מ"מ ישנם דברים דלנגדמ מקרי מיחה שכיחא וכ"כ הרשב"א והקשה לי' דפשיטא דמליחא נראה דפי' שכיחא לגמרי משמע מדקאמר דמ"ה עבור רבנן תקנתא דבמלחא דלא שכיחא לא תקנו רבנן ע"ש שוב ראיתי בשעה"מ שרמו נמי לדברי מהראנ"ח ז"ל וכן רמו עליהם בהגהות רע"א יו"ד הנ"ל.

והנה ראיתי בשעה"מ הנ"ל שהעלה דבר חדש לפי דעת החוס' פ' הכותב דף פ"ג ע"ב דבאשה משום דרוב פעמים מסוכנת בלידה מקרי באשה מיחה שכיח ולכן היכי דאמר קונם וכו' שאמה רעה כיון דמיחה באשה שכיח לא חשוב נולד והגליון מהרש"א יו"ד הביאו, והנה הא ודאי דוקא באשה הראוי' לילד כגון שהיא בת בניס דאז איכא טעמא דמסוכנת אבל כשכבר פסקה מלילד ואינה בת בניס עוד לא אמרינן בה מעתה מיחה שכיח ואיש ואשה שוים בה לענין קונם וכן כתב השעה"מ לעלמו שם דלא תקשה מהא דיוה"כ דלא חיישין למיחה לרבנן וע"כ משום דלחד יומא לא שכיח כיון דאינה בסכנת לידה ע"כ ולפי"ז יהי' היכי תמצא דהאומר קונם שאמרה רעה והיא ילדה אמרינן בה מיחה שכיח וממילא הוי נולד והאומר קונם שאמה רעה והיא זקינה או אינה ראוי' ללדת לא חיישין למיחה והוי נולד וזו מילחא דתמיה לפע"ד, וקצת ז"ע אשעה"מ ז"ל

ואנחנו בשם ד' נלך לעזרת הגיבורים שמוסרים נפשם יום יום עבור קדושת אמנו ציון עד כי יבא שלה ולו יקתה עמים ותעבור ממשלת זדון מן הארץ בביאת בר נפלי לתקן עולם במלכות ש"י בב"א.

ומאוד אשמח לקבל עוד הערות מאת כהדר"ג מה ששגיתי כי שגיאות מי יבין כ"ג אוהבו אהבת עולם מעתה ועד עולם המכבדו ומוקירו וביציאתו מה הוא אומר הנני נותן לו את בריתי שלום.

מנשה הקטן

בן לאאמו"ר הקדוש רא"ז הי"ד.

סימן יא

ב"ה יום ח' אלו להתשי"ח פעה"ק ירושלים תובכ"א על קדושתה ועל טהרתה ה' ירחם.

מהררי ציון שלום וברכה ברביה והמשכה על ראש כבוד ידידי המופלג הרה"ג הנעלה וכו' כ"ת ר"מ הקטן שיחי מח"ס משנה הלכות גדולות שנו כאן עכאש"ל אושר ועושר.

אחדשה"ט

את ספרו קבלתי במועדו וזמנו בא וחפצתי חיבק להשיב לו באישור כולל, אך בהזדמנות בא לביתי האברך ר' דוד גרינאווייג והודיע לי שצקרב הימים יבוא כבודו לכאן וע"כ מנעתי עטי עד יבא עמו ומכין שאידיחי אידחי ולצקוף לא בא ומרוז טרדות להשיב בכל יום זכמה ענינים וצפרט עכשיו ערב שנת השביעית הצעל"ט וזוכרתי וזאת לידי היום את הספר ואמרתי לכתוב לו תודה בעד ה"ג וגם כתיבה וחתימה ואמירה טובא.

ציינתי אז צקלרה על גוף מכתבו בלות א' שצודאי ישנה העתקה צידו ליינתי שעיקר עוררתי לכ' שהי"ל להזכיר שהספק שלו והפשיטות מהשטמ"ק נמלא כבר כחוצ הדר צפ"ת שס. בלות צ) הביא הירושלמי יצמות וירושלמי

וזוה אחי שפיר אמר אבא אע"ג דאמר רב הונא אמר שמואל הלכה כחנניה ולא תיישינן למיתתה מ"מ בנחגרשה מודה דבתם הוא ולא תיישינן משום דתרי מילתא לא חייש אבא למיתת בהמה ענמה תייש וז"ע.

ובדרך דרוש אמרתי להנה המפרשים צהא דאמר ר"ע כמה גדולים דברי חכמים וכי עד השתא לא ידע כמה גדולים דצריהם עד שלא בא מעשה לידו צמים שאי להם סוף ופי' כוונת שהרי הקצ"ה מסר ושיעצד הטבע ציד חכמי ישראל וכמו שאמרו צירושלמי לא-ל גומר עלי והנה לו יפסיקו חכמינו ז"ל שמים שאין להם סוף אשתו חנשא נמלא דהקצ"ה ישעצד הטבע להם ויהי' כל מי שנפל צמים שאין להם סוף מוכרח למות ע"פ פסק רז"ל דאשתו מותרת לינשא וסימן לזה "דן חנ"ק נפ"ש" וזה שאמר כמה גדולים דברי חכמים שהרי אמרו מים שאין להם סוף לא חנשא וא"כ ע"כ דישארו מהם צחיים לפי פסק החכמים דלא חנשא ויהי' כ"פ למעט מהם להשאיר צחיים והוא הי' אחד מהם ולכן אמר כמה גדולים דברי חכמים אף שע"פ דרך הטבע לא יכול לחיות. וי"ל דזה שאמר רבא אע"פ שאמר שמואל הלכה כחנני' וא"כ כיון דהלכה כחנניה ודאי לא תמות דלא תיישינן למיתתה דהטבע נמסר להו ואפ"ה אי איכא ולדי נוטלתן משום משבח צית אציה, ואין משיצין על הדרוש.

ומעתה אתן קנצי למילין ואסיים מעין הפתיחה בתורה רבה על שימת עינו הבדולח עלי דברי ובפרט שכתב ג"כ שאי"ה עוד יעיין וילמוד בדברי גאון הראשונים ז"ל ובפירושי ואף שאיני כדאי לכך וזה חלקי מכל עמלי ללמוד ולממד כל הימים אר יחנני הבורא ב"ה ולהרבות חילים לתורה ובפרט בזמנים ובעתות הללו בעונ"ה אשר המינות נחרכתה ובפרט במדינה זו שקורים לכל מיני הפקרות חרות ואנו שרויים בצער גדול על האי שופרא קרתא דשופרי' שנמסרה ביד רשע השם ירחם וכודאי אעשה כל מה שבידי בס"ד בלי התרשלות כלל כמו שבקשני הדר"ג בזה וד' הטוב יהי' בעזרתנו אלה ברכב ואלה בסוסים

נדה, ג. ב. בעיוני בדבריו נזכרתי שזינתי על היפה עינים בצכורות שם שמלין לעיין בצ"ר פ' כ' ושמדוע שכה לזיין מירושלמי יצמות פ"ד ונדה פ"א ודייקתי כעת בפירוש הק"ע שם שחפס ג"כ בצ"ט כגון ממורחא ודבריו נכונים שמוכח גם סוס בכלל ושו"ר צמחנה כהונה שם צ"ר וחור"ד, שמזינים לירושלמי יצמות ונדה וראה בעיקר בחוס' צכורות כ"א א' ד"ה ח"ק בסו"ד וקצרחי.

בסוף דבריו לענין אי חיישינן למיתה זיינתי רק לעיין (מעניינא דיומא אז) צט"ז או"ח סי' תקנ"א ס"ק י"ז בשם מהו"ר יוסף מקראקא לענין שהחיינו וצמחה"ט מזיין לעיין צם' חקס"ח צמג"א ומחה"ש שם ומוכר את הח"ל וא"כ יש לעיין מסוגיא דלומן מרובה הא חיישינן לכ"ע והענין עתיק מלא עתיק. ועל מה שמסביר כבודו צסוף דרך דרוש זיינתי ש"ל לדעתי מה שאמרו שם ר"ע ור"ג ציצמות קכ"א כמה גדולים וכו' עפ"י מה שאמר רבינו הגאון מווילנא זקוקלה"ה על המאמר בשבת דף י"ב דהיינו שמאמין לדברי חכמים צלי שום חקירה וטעמים משום מה מה גזרו ע"ש והדברים ידועים ולכן גם הכא יש לפרש קן כ"ג ד"ח שאמרו סחם וצלי נחינת טעם שאשמו אסורה שהרי הכא צאת לידינו מעשה שכן הוא ואף שרובן למיתה מ"מ גדולים דברי חכמים צלי שום טעם ונימוק וצאמת הוא שרויין שניולו ומיעוט המציא הוא מכו שכתבו החוס' בצכורות ואכמ"ל צסחירת דברי החוס' והרא"ש וקצרחי.

ב) על מה שזיין להחוס' רי"ד צענין הוצאות ג. צ. שראיתי כעת צה"ג אשר עם הערות וציאורים להגאון מהר"ש טרויב ז"ל שהעיר על הצה"ג שלא מלא לא' מן הראשונים הפוסקים שיטול הצעל הוצאה ואף לענין החוס' נחלקו אם נאמן להפסידה מכ"ש להוציא מינה וצ"ע, וחניא דמסייע ליה החוס' רי"ד ז"ל.

ג) בדף ג' ע"א אנו אין נוהגין ג. צ. פה ירושלים עיר הקודש נוהגין הרבה לחחוס אלל החתן וכן נדפסו כל הכחוצות שורה מיוחדת צשציל החתן.

ד) לבאר דבריו צמה שמלין צדף ק' ע"א לירושלמי חרומות פ"ו צדיני אומנדא שלא נמצא שם שום רמו רמיזה לזה ומאור"ח סי' חרנ"ח דאמרינן מסתמא נתנו לו וכו' אין ראייה לשאר אומדנות דצמלוא שאני ואומנדא דמוכח הוא, מה שזיין לרדצ"ו ח"צ סי' ס' צח"צ דפוס הראשון לא חמצא בכלל שם סי' ס' וצודאי יש ע"ס צדבריו ועין צצאר יצחק אלחנן חלק אהע"ז הרצה צדיני אומנדא ועיין צס' שדי חמד המפורסם צכללים אות אומנדא צס' שפ"ו ועוד הוסיף ידיו שנית צפאת השדה כללים אות א' וצערך אומנדא אות ק"ז ושם צסו"ד מוסיף לזיין ולהראות מקום לירושלמיות והרצה אחרונים וק"ל.

ה) בדף פ"ו ע"א צמה שהשיג על האחרונים שלא הרגישו צהחוס' רי"ד, ג"צ. לא נוהר צלשונו שחוס' רי"ד אלו נדפסו צימים האחרונים ולא ראו אור צימיהם כלל וגם לאו מרצ"א חחוס עלה זה שהוא חוס' רי"ד ומדוע לא הביא כבודו את הלח"מ שם ומל"מ שם צפ"ו דין י' שהאר"ך הרצה צחקירה זו של הכנה"ג ומהראנ"ח ופלא שלא הביא אותו המל"מ ז"ל.

ושם אות קע"ח ד"ה ומה וכו' ג. צ. אין המשך להלשון של הצ"י עם הצה"ש וכ' לא הביא דברי הג' הגאון מצפה איתן שם צדף ס"ו ואני הארכתי זה הרצה שנים צתשובה להרה"ג דעטריאט זצ"ל ונדפסה צחיצורי מנחה צלולה שעדיין לא זכיתי להפינו לאורו ונשאר ספר שלי הנ"ל וחשובתי צאריכות צכת"י צעיר העתיקה ר"ל שנשרפו כל אוצר ספריו ורכושו והונו וכצדי הרצה אלפים גליונות ר"ל ולא תקפ"צ ה' ירחס. ולא צרחמנות מן שמיא ואחפלל לכוח"ט עצור כבודו שיחי' וצכלל ישראל ויוציאו מן הגלות הישראלי הזה עוקרי החורה צ"מ ויחוס ה' על תורתו העלובה צארך הפושעי ישראל ויצוא משיח צדקנו צצ"א שנת גאולה וישועה הצעיר.

ויקם ויעמוד פינחס ויפלל ותעצר פנחס אפשטיין ראב"ד פה עה"ק החרדית

סימן יב

ב"ה אור ליום ד' התשי"ט.

אל הנשר הגדול אתו העוז והמשל ממשלת שתיים תוי"ש רב הרבנים פ"ה גאון וחסיד מתלמידיו של אהרן המפורסם לשם ולתהלה בתוך עם אנכי יושב ידיד ד' וידידי כג"ת מוה"ר פנחס עפשטיין שליט"א ראב"ד עדה החרדית בעה"ק ירושלים תובב"א.

גדולה לא נתקיים גם לגבי תרומות ומעשרות דהא עכשיו תרו"מ קודמים הם ולפיכך קאמר דלהא לא חיישין מפני שבדאי לא עלתה על דעתו של זה לעבור על דעת התורה שהרי המקדים מעשר ותרומת מעשר לתרומה גדולה עבור בלא תעשה הוא כדמנן לקמן בפ"ג שנאמר מלאחך ודמעך לא תאחר ע"כ. והנראה דהא דיהודה ברבי אומר הו' אומדנא דכה"ג ודאי אנו אומדין דעתו שלה דלא עלתה דעתו לעבור על ד"ת ולזה היטה כוונתי בפ"ד.

אחרי דרך מבוא ברכה חיים ושלום בזהב רבה ואהבת עולם בפתיחת מכתבי אבקש עליה על האיחור שלא השבתי עד הנה והקיצות מחמת רוב הטרדות וכ"ש עכשיו שאני עוסק בפ"ד באולאח ספרי על מס' נדרים וזיר על זה"ג וגם לרבות שו"ת ח"צ ועוד טרדות הקהל ועוד ונשתכח ממני הדבר אבל כיון דלא רציתי להשאר בע"מ אבוא כעת רק בדברים קצרים ממש רק הנוגע לעניינינו ואי"ה אזכה עוד אסדר דברים כראוי לכהדר"ג ואשתעשע בדבריו הקדושים.

עוד שם כתב כ"ג שלא מצא ברדב"ז ח"צ סי' ס' הנה בשו"ת הרדב"ז שלי סי' ס' איחא שם שאלה בראובן שיש עליו חובות והתנה עם הבעלי חובות שימחיו לו עד זמן פלוני ואחר הזמן יתן להם כך וכך ממה שירויח וכתוך הזמן רוצה ללכת למדינת הים ובע"מ חוששין שמה לא יבוא חורה והביא שם דעת ר"ת ז"ל שאם נראה בעיני הדיינים לקונסו לפניו משורת הדין טוב הדבר וז"ל רבינו ירוחם ז"ל שטר חוב שלא הגיע זמנו עדיין ורואים ב"ד שהלוי מכלה ממונו או רוצה ללכת ומחירא המלוה שמה יפסיד חובתו יכולים ב"ד לעכב הממון וכו' ואלו הדברים תלויים בראות עיני הדיינים אם יש בדבר הפסד לחובע והכל לפי הענין להציל עשוק מיד עושרו ע"כ דבריו וסיים הרדב"ז והכל חוזר אל הכלל שהכל תלוי בראות הדיינים ובלבד שיהא לבו לשמים ע"כ. ובשו"ת הרדב"ז שלי חסר השער ולכן לא ידעתי מאיזה דפוס הוא ואפשר שבדפוס אחר יהי בח"א ועיין בחו"מ סי' ט"ו בכנה"ג ס"ק י"א שהביא ג"כ דברי הרדב"ז שם.

במכתבו היקר מה' אלול התשי"ח כתב עוד כמה הערות חשובות היקרות בעיני עד למאד ובתוכם כתב ס"ק ד' וז"ל לבאר דבריו כמה שמצאין בדף ק' ע"א לירושלמי תרומות פ"ב בדיני אומדנא שלא נמצא שם שום רמז ורמזיה לזה ע"כ כוונתי בזה בפ"ד לירושלמי הנ"ל פ"ב ה"ב וז"ל חמן חנינן התורם את הבור ואמר הרי זו תרומה על מנת שתעלה בשולם שלום מן השבר שלום מן השפיכה אבל לא מן הטומאה ר"ש אמר אף מן הטומאה א"ר יוסי בן חנינא בטומאת טבולי יום היא מתניתא אמר רבי אילא שכן טבולי יום מצויין בין הגיחות וכו' יהודה ברבי אומר לא עלתה דעתו של זה לעבור על דברי תורה להקדים תרומת מעשר לתרומה גדולה ע"כ. ופי' הפנ"מ שם יהודה ברבי אומר. טעמא הוא דמסיק דלא תימא אמאי לא חיישין שמה היה בדעתו להפריש התרומת מעשר מקודם לתרומה גדולה א"כ לא שייך כאן מיגו דלא נתקיים התנאי לגבי תרומה

בסק"ה) כתב כ"ג מדוע לא הבאתי בדף פ"ו את הלח"מ ומל"מ בפ"ו דין יו"ד שהאריך הרבה בחקירת הכנה"ג ומהראנ"ת. תיתי לי כי כן זיינתי לי בעצמי בהגהות שלי על הספר אשר בדעתי אי"ה להוציאו עם עוד הוספות.

סק"ו) כתב וז"ל ומ"ש שם אות קע"ח ד"ה ומזה וכו' נ"ב אין המשך להלשון של ב"י

ליקוטי

יט

תשובות

האיש קודם לאשה להחיות וכו' ז"ל ולהחיות היינו להצילם וכו' עד כאן לשון הב"י וכך כתב בספר באר שבע דף כ"ב לשון הש"ך ז"ל. והרי שכתב הש"ך ז"ל דהבא"ש כתב כלשון הב"י וזה כמו שכתבתי בעוה"י דהב"י ובא"ש נמשכים יחד וגם לשון המלפא איחן שצ"ח עליו כ"ג כדבריהם הוא אלא שצ"ע קצת שלא הביא המלפ"א גם דברי הב"י והש"ך עכ"פ לפענ"ד דברי הראשונים מבוארים הם בס"ד.

ומעתה אסיים מעין הפתיחה צנקה סליחה על האיחור ועל מיעוט פלפולי ואני מודה מאד לכ"ג אשר לקח מעט מזמנו היקר לעיין בספרי אשר חנני ד' כי זה חלקי מכל עמלי וי"ר דאימא מילתא דתחקבל מעלה ועד עולם.

דברי ידיד נפשו אוהבו אהבת עול מעתה ועד עולם עד שיבא פנחס זה אליהו ויבשרנו בשורות טובות בביאת בר נפלי ולו יקחת עמים וביציאתו מה הוא אומר לכן אמור לו הנני נתן לו את בריתי שלום כאות נפשו ונפש.

מנשה הקטן

בן לאמו"ר הקדוש רא"ז הי"ד.

סימן יג

בענין איסור יחוד ובקינוי בעל לאשתו

עש"ק ו' לחדש הרחמים התשל"ח בני יצו"א.

מע"כ הרהגה"צ פ"ה עמוד הימיני קדוש יאמר לו משרידי הדור הישן כקש"ת מו"ר..... שליט"א אדמו"ר..... בני.

אחדשכ"ק

בידידות נאמנה ובאהבת נפש.

בדבר השאלה שקרה לאיש אחד אשר הלך לבית המשמה עם ביתו זו אשתו ולפי שנתאמר

עם הבאר שבע וכבודו לא הביא דברי הג' מלפא איחן שם בדף ס"ז ואני הארכתי זה הרבה שנים בתשובה ע"כ.

השגה זו טרחתי הרבה לישבה ולא עלתה בידי ולא זכיתי להבין כוונתו בה דלענ"ד פשוט דהב"י והבאר שבע במדא מחמא נינהו ודלא כמו שנראה דס"ל כ"ג והעתיק כאן ב' לשונות וז"ל הב"י יו"ד ס' רנ"א והא דחנן בסוף הוריות דף י"ג האיש קודם לאשה להחיות ולהשיב אצדה והאשה קודמת לאיש לכסותה ולהוציאה מבית השני, ז"ל ולהחיות היינו להצילם אם הם טובעים בנהר וכיוצא אבל לאכילה לאו כלל להחיות הוא אלא דינה כדין הכסות וחנא כסות וה"ה לאכילה דחד טעמא הוא כדאמרינן ע"כ.

וז"ל הבאר שבע הוריות דף י"ג האיש קודם לאשה להחיות חיימה דהא אמרינן צ"פ מציאת האשה ח"ר יתום ויתומה שנאו להפרנס מפרנסים את היתומה ואת"כ מפרנסים את היתום מפני שהאיש דרכו לחזור ואין האשה דרכה לחזור ומשמע דפרנסה היינו בין מזון בין כסות וכו' ונריך לומר דהאי להחיות אין פירושו אכילה אלא דינה אל אכילה כדין הכסות והמשנה קתני והאשה קודמת לכסות וה"ה לאכילה דחד טעמא הוא כדאמרינן והא דקתני האיש קודם לאשה להחיות היינו להצילה מחלה אם הם טובעים בנהר או אם נפל גל על שניהם מפקחין את הגל מחילה מעל האיש וכה"ג ממש פירשו התוס' נויר פ' כ"ג ע"ש.

והנראה דהבאר שבע כתב ממש כלשון הב"י ולהחיות חרי מילי נינהו ודינה של אכילה כדין הכסות ותרווייהו ס"ל הכי וכיון דאשה קודמת לכסות ה"ה לאכילה דחד טעמא הוא וזה ממש לשון הב"י ז"ל וכן ראיתי להש"ך יו"ד ס' רנ"א ס"ק י"א להדיא כדברי בס"ד ורמזתי אליו בספרי משנה הלכות לכתובות צ"ח קע"ח וז"ל הש"ך שנאו לשאול מזון וכו' והא דחנן בסוף הוריות

להחייחם עם כל עריות שבתורה. ופסקה הרמב"ם פכ"ב מה"ב ובש"ע א"ע סי' כ"ב ס"א כתב אסור להחייח עם ערוה מעריות בין זקנה בין ילדה כו' חוץ מהאם עם בנה כו' וכתבו התוס' שבת והטור סי' הנ"ל דיחוד דאורייתא ודעת הרמב"ם דאיסור יחוד מדברי קבלה הוא דאינו אלא רמז מה"ת לכן אין מלקין אותו אלא מכת מרדות עיין ב"ש סק"א.

והנה בגמ' שם בעלה בעיר אחר רבה אין חוששין משום ייחוד אחר רב יוסף פתח פתח פתוח לרשות הרבים אין חוששין משום ייחוד ופרש"י להלקות הוא דאין חוששין אבל איסורא איכא והתוס' שם ד"ה בעלה בעיר הקשו דא"כ מאי פריך על ר' יוסף דקאמר שקולו דרגא מתמי ציבי והאמר רבה בעלה בעיר אין חוששין לה משום ייחוד ומאי קושיא נהי דמלקות ליכא איסורא איכא ולכן פי' דבעלה בעיר אין חוששין כלל ואפילו איסורא ליכא. ומעתה לא מיבעיא לדעת התוס' דבעלה בעיר ליכא משום ייחוד א"כ פשוט דהכא כיון דבעלה בעיר והי' ג"כ על השמחה הנ"ל ורק שהאשה חורה קצת מוקדם אבל הרי בעלה בכל שעה עמיד הי' לחזור והוא בעיר א"כ כה"ג לכתחלה מותר וליכא איסורא כלל אלא אפילו לשיטת רש"י דס"ל דאיסורא מיהו איכא אמנם בנידון נלפענ"ד פשוט דגם רש"י מודה דאפילו איסורא ליכא והטעם בזה שהרי פשוט דהא דכתב רש"י דאיסורא איכא היינו היכא שנתייחדו ביחד בחדר אחד אבל הכא שהאשה היחה בחדרה והאיש הי' בחדר אחר לגמרי כה"ג נראה דגם רש"י מודה דליכא שום איסור.

ואביא לי ראי' נאמנה בס"ד שהרי הפנ"י קידושין הנ"ל והשוע"י ובעל עז"א סק"ד כתבו ליישב קושית התוס' מהא דפריך בגמ' על רב ציבי והא בעלה בעיר דכה"ג דרב ציבי בעליה והיא למטה בבית מותר בבעלה בעיר לכתחלה אפילו לרש"י דהגם שיכול לירד מן העליה והו"ל יחוד גמור מ"מ הכא שבעלה בעיר דליכא אלא איסורא בעלמא ואין מלקין פריך

הזמן חזרה אשתו לביתו והבעל נשאר עוד על החמונה וכשחזר הבעל הביתה מלא אה אשתו ציבתו אמנם התעכב שם גם בחור אחד אשר דרכו לישן ולהיות שם אללם והבחור התעכב שם בחדר אחד ועיין בספר והאשה היחה בחדרה ולא עלתה על דעתם כלום זה מזה וכשחזר הבעל הביתה חשש שמא יש כאן חשש יחוד ואמר לאשתו למה שהחה יחידה בבית עם איש אחר והוא איסור חמור של יחוד, והיא בתום לבנה השיבה כי לא עלתה על דעתה שיש בזה שום איסור ואח"כ בעלה זרזה מאד ודבר על לבנה מחומר האיסור של יחוד ושאיסור לאשה להחייח עם שום אדם והאשה קבלה את הכל. שוב פעם שנית יאלו המשפחה זו לקאנטרי וג"כ הלכו לאיזה שמחה וכשהזמן נחאחר שנית חזרה האשה עם חברותיה הביתה (שקאנטרי) והבעל חזר אח"כ ובצאוהו הבית מלא את הבחור הנ"ל בחוץ ושאלו למה תעמוד בחוץ והשיב בתומו לפי שאשתו כבר חזרה הביתה ולא רצה להיות איתה בבית משום יחוד אמנם הבעל שמע שם במסית לפי חומו מאחד מהשכנים שראה הבחור בבית בחדר שם ולמד מאיזה ספר, ועתה הבעל חש אולי יש בזה ח"ו חשש איסור משום יחוד, וגם מה שדבר עם אשתו בפעם ראשון והסביר לה חומר האיסור של יחוד אולי הוא בכלל קינוי שקנא לאשתו וא"כ הוא ח"ו בכלל סוטה שנסתרה ומעכ"ק נועץ עמי ורוצה לדעת חו"ד הענייה כדת מה להשיב להנ"ל.

והנה באמת ידעתי כי לא לדידי נריך ורק מחמת ענותנותו היחרה אינו רוצה לפסוק בעלמו להנ"ל וכבדנו להנ"ל בנ"רופא דרבנן ולישא בכשיבא ומכשורא. ופענ"ד אשה זו מותרת לבעלה בלי שום פקפוק וליכא שום נדנוד איסור ושמך של פסול ואפילו לכתחלה מותרת לעשות כן ואפשר שיחתי בס"ד. גרסינן בקידושין דף פ' ע"ב לא יתייחד אדם עם שתי נשים אבל אשה אחת מתייחדת עם שתי נשים כו' מנא הני מילי א"ר יוחנן משום ר"י רמז ליחוד מה"ת מנין שנאמר כי יסיתך אחיך בן אמן וכי בן אס מסית בן אב אינו מסית אלא לומר לך בן מתייחד עם אמו ואסור

וא"כ במקומות כנוא יארק או שאר העיירות אשר לילה כיום יאירע"י עלעקטרי וכל מקום הוא כאור כה"ג כלילה הוא כיום ואם כן בצרוקלין או נוא יארק וכיוצא בו שמאירים הרחובות בעלעקטרי ודאי דאין חסרון כלילה משום האפילה אלא משום שינה וכיון דראינו דכאן בכל הלילה עוברים ושבים א"כ לכ"ע בפתח פתוח לרה"ר אפילו כלילה ליכא איסור משום ייחוד וגם זה לפענ"ד ברור.

והנה בדין היחר דפ"פ לרה"ר נחלקו בו הראשונים ז"ל דעת הרשב"א דאפילו הדלת סגורה כל שלא נעול במנעול פ"פ לרה"ר מקרי ע"ש בתשובה אלף רנ"א והביא ראי' מירושלמי שער נעול במנעול משמע ועיין רדב"ז ח"א סי' קכ"א ומבי"ט ח"ט סי' רפ"ז וכ"כ בספר היראה לרבינו יונה וי"א דפתוח פי' כפשוטו אבל סגור ולא נעול הוא ייחוד עיין פ"ת בשם הגרע"א וב"מ ומיהו הסכמת האחרונים נראה כדעת הרשב"א דכל שאין הדלת נעול מקרי פתח פתוח לרה"ר עיין מהרש"ם ח"ב סי' ע"ו ובשו"ת בנין ליון סי' קל"ח וחזו"א קידושין סי' מ"ה סק"א וא"כ בדין נמי לא מיבעיא לדעת הרשב"א ודעימי' דפ"פ לרה"ר אפילו נעול רק בלי מפתח או אפילו במפתח רק שהבעל יש לו מפתח או אנשים אחרים כה"ג לא מקרי ייחוד א"כ הכ"ג ליכא למיחס למידי אלא אפילו לשיטת הגרע"א והב"מ מ"מ נראה בדין אפילו לשיטת מ"מ כיון דלאו בחדר אחד הם כה"ג ליכא משום ייחוד אפילו להחולקים על הרשב"א ומפרשים בו פי' אחר דעכ"פ בעינן ייחוד ממש בחדר אחד כנלפענ"ד ברור. וכ"ש דבמקום דאיכא תרתי בעלה בעיר ופתח פתוח לרה"ר תרתי לטיבותא וגם הא דלא הוא בחדר אחד אין שום ספק בעולם לחשש איסור כלל.

אלא דכל זה לענין איסור ייחוד אבל הרי בנידון דידן יש עוד חדא לריעותא מה שהבעל הזהיר את אשתו שאל תחייחד עם אנשים והוא איסור גדול להתייחד וחש ליה אולי יש בזה משום קינוי ונראה מה דאיחא קמן. ובמשנה ריש סוטה

הש"ס דיהי' מותר ואמאי שקיל דרגא מתוחיה דהשתא דליתנייהו במקום אחד אלא הוא בעלי' והיא למטה בבית לא חיישינן שיחייחדו ועיין שו"ת שערי יוסף סי' ג' שפי' ג"כ הכי והובא באוצה"פ א"ע סי' כ"ב והנה מצוה דס"ל לכל הפוסקים הנ"ל דכה"ג גם רש"י מודה דליכא איסורא וא"כ כ"ש נידון דידן מהא דרב ביבי דהתם הבית ועליה חדא הוא ופתוחין זה לזה והדרגא שם אבל הכא הרי הם בבית חדרים מובדלים זו מזו כה"ג פשוט דלכ"ע ליכא אפילו איסורא כשבעלה בעיר וזה ברור לפענ"ד.

שנית נלפענ"ד דהרי אמר רב יוסף בגמ' שם פתח פתוח לרה"ר נמי אין חוששין משום ייחוד ובש"ע א"ע סי' כ"ב ס"ט בית שפתחו פתוח לרה"ר אין חשש להתייחד שם עם ערוה אמנם הבה"ט הביא בשם הכנה"ג דדוקא ציסו או בחצי שעה כלילה ולפ"ז בדין דהו"ל בשעה מאוחרת כלילה אפשר דאין לסמוך על זה איברא דהרי כתבו הפוסקים דהא דקאמר רק חצי שעה וכלילה לא היינו דוקא בזמנם שלא היו יוצאים אחר שקיעה אלא כחצי שעה וכמו שאמרו בגמ' שבת עד דכליא ריגלא מן השוק אבל במקומות כמקומותינו אשר יומם ולילה לא ישבותו ואיכא עוברים ושבים כלילה כציוס ודאי כלילה כיוס יאיר לענין ייחוד נמי ועיין ברכ"י א"ע סי' כ"ב אמ"ש החוס' שבת י"ג ע"ב דלפטי בן ליש בפ"פ לרה"ר הוה עם מיכל שאין בו ייחוד ז"ל דהי' במקום דשכיחי עוברים ושבים יום ולילה לא ישבותו הרי דאפילו כלילה במקום דאיכא עוברים ושבים מותר להתייחד בפתח פתוח.

ולפענ"ד נראה לחדש עוד לפ"מ שכתב הסמ"ע ח"מ סי' ה' סק"ז שכתב דכלילה כעין ייחוד מקרי יום לענין משפט וכעין זה כתב בספר הפרדס לרש"י דלענין ציני' נמי המאיר כלילה חייב ציני' ועיין ח"ס א"ח סי' י"ח בהגהות על ש"ע שחמה דלדעת הסמ"ע הו"ל ציני' מצוה עשה שאין הו"ג ובחי' הארכתי בזה ופשוט דלענין ייחוד כלילה נמי האפילה גורם

המקנא לאשתו ר"א אומר מקנה לה ע"פ שנים ומשקה ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו ר' יהושע אומר מקנא ע"פ שנים ומשקה ע"פ שנים וכו' ובגמ' שם ע"ב מתני' דלא כי האי תנא דתניא ר' יוסי בר' יהודה אומר משום ר' אליעזר המקנא לאשתו מקנא ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו וכו' א"ר חנינא מסורא לא לימא אינש לאיתתיה בזמן הזה לא תסתרי בהדי פלוני דילמא קיי"ל כר"י בר' יהודה דאמר קינוי ע"פ עצמו ובש"ע א"ע סי' קע"ח ס"ב כתב וז"ל כיצד הקינוי אומר לה בפני שניכם אל תסתרי עם פלוני כו' משמע דס"ל דבעי שנים דוקא לקינוי אמנם בס"ז כתב לא יאמר אדם לאשתו ואפילו בינו לבינה אל תסתרי עם פלוני דילמא קיי"ל כר"י בר' יהודה דאמר קינא לה בינו לבינה הו' קינוי וכתב הרמ"א ז"ל הג"ה ועכשיו אין לנו מי סוטה ואם נסתרה אחר הקינוי אסורה לו לעולם (טור נ"ט סמ"ג) ואם שכח וקינא לה ימחול לה מיד על קינויו ע"ש.

דבעלה בעיר ופ"פ ושאר טעמים שכתבנו לעיל אבל מ"מ החשש משום קינוי לכאורה עדיין עומד לנגדנו. וא"כ מה שחזרה לביתה בקאנטרי שהיתה לאחר שאמר לה והזהיר אותה על ייחוד אי נימא דהו"ל קינוי בינו לבינה א"כ עכ"פ ה"י לחוש ואפילו נימא דמעיקר דינא אין להוציאה ואין הב"ד יכולין לכופו כיון דלא ה"י הקינוי ע"י שנים אבל מי שלבו נוקפו אולי יש לחוש ועיין שו"ת הרשב"א שהביא הב"י סי' קע"ח שכתב קרוב בעיני לומר מדמי שאמר לאשתו אל תסתרי עם איש פלוני בלא עדים ונסתרה בפניו בלא עדים אע"פ שמדין תורה אינה מחגרשת מ"מ מלוא לגרשה וא"כ הב"י וכו"ש דאית לן שיטת הרמ"א דפסק כן.

איברא דבנידון דידן נראה לפענ"ד דגם בזה ליכא שום חשש ונדנוד איסור דהנה כבר ביררנו בעזה"י דלענין איסור ייחוד ליכא איסור כלל אלא דיש לחוש משום חשש קינוי ובהו כבר לא מהני בעלה בעיר וגם לא מה שפ"פ לרה"ר כמבואר בכה"ד סי' רמ"ד ובש"ע א"ע סי' כ"ב ס"ח ועיין ח"מ וז"ש שם ודו"ק. אמנם נראה פשוט דהא דקינוי אוסר היינו דוקא אם קינא לה בלשון קינוי כגון שאמר לה אל תסתרי עם איש פלוני אבל מי שאמר לאשתו אל תסתרי עם שום אדם והזהיר אותה על זה אין זה ענין של קינוי כלל אלא מלמדה איסור ייחוד הנוהג בישראל ועיין פרישה סוס"י קע"ח שכתב כן אם אמר אל תסתרי עם שום איש לא הו' קינוי דלא הזכיר אדם מיוחד הרי דנריך להזכיר אדם מיוחד דוקא וכן כתב בשו"ת יד אליהו (ראג"ל) בפסקים סי' ע"ג וז"ל נלע"ד שאם קינא לה בתם אל תסתרי עם שום אדם ולא ייחד לה עם איש פלוני שאין זה קינוי כלל אבל הוכיחה להפרישה מיחודה עמהם ולא מחמת שחשודה בעיניו (פי' ולכן אפילו אמר לה עם פלוני הוה כאלו אמר לה עם שום אדם) וקרוב בעיני לומר שאפילו לא פירש בפירוש שאינה חשודה בעיניו רק קינא לה ואמר לה אל תסתרי עם איש פלוני מטעם שיחוד אוסר מה"ת הו' ממש כאילו אמר לה שאינה חשודה בעיניו יותר מכל העולם

ולכאורה דברי המחבר נראין דס"ל דמעיקר דינא הלכה דבעי דוקא שנים ולכן פסק בתמא בס"ב כיצד הקינוי אומר לה בפני שנים ולא חש לדרי"י אלא דכלתחלה אין לעשות כן אבל בדעבד אם קינא לה לא נאסרה עליו ולכן לא כתב רק לא יאמר אדם לאשתו כו' דילמא קיי"ל כר"י אבל אם אמר לא נאסרה עליו, אלא דהרמ"א ז"ל הוסיף דעכשיו שאין לנו מי סוטה כו' ונמצא דדא הוא מחלוקת הרמ"א והב"י בעבד וקינא בינה לבין עצמו אם נאסרה עליו וכן נראה דעת הטור כהב"י דבדעבד לא נאסרה עליו וכ"כ הב"ח אות ד' הביאו בפ"ח ע"ש אות ט"ו אלא דבסי' קט"ו ס"ט כתב הטור והמחבר אמר לה בינו לבינה אל תסתרי כו' אסורה לו וחייב להוציאה וכבר הקשה רבינו הגדול היש"ש ז"ל סחירת הרמב"ם ז"ל דבפ"א דסוטה כתב דבעי ב' עדים בקינוי ובפכ"ד מה"א כתב דאפילו בינו לבינה חייב להוציאה עיין באחרונים מה שמירנו, וא"כ בדין אי נימא דהו"ל קינא עכ"פ בינו לבין עצמה אף דלא נאסרה עליו משום ייחוד כיון

כ"א להפרישה מאיסור יחוד לבד עכ"ל ע"ש.

והנה מבואר דבכל מקום שלא אמר חל חסחרי עם איש פלוני ממש אלא נסחם אל חחידי עם זנ"א שהוא איסור חמור לכ"ע כה"ג לא הו קינוי אלא אפילו אמר אל חחידי עם פלוני כיון דאמר דרך הוכחה להזהירה כה"ג לא הו קינוי וא"כ צדין נמי כיון דלא אמרה לה אל חסחרי עם פלוני אלא בדרך כלל הזהירה על היחוד וגם לא חשדה עם אוחו האיש ודאי לכ"ע ליכא שום חשש קינוי כלל ועיין שו"ח הגרש"ז צש"ע הרצ שצטוף ח"ד סי' ל' וז"ל וקינוי שבחורה אינו אלא כשחושדה באמת כדאיחא ביבמוח דנ"ה ע"צ ע"ש צחוס' וברש"י הנ"ל ולחלוק זה נחכוין הצ"ש צסוס"י קע"ח וג"כ מוכרח הוא מרפ"ק דסוטה ע"כ ע"ש. הנה חידש לן דאפילו קינא באמת רק כל שאינו חושדה באמת לא הו קינוי וכן הביא צפ"ח סי' קע"ח צסם שו"ח בית דוד דמדברי הרמב"ם סוף ה"ל סוטה מבואר דכל שאומר כן בדרך זהירות ולא שחושדה רק מזהירה להרחיקה מאיסור יחוד לית ציה משום קינוי ע"ש.

עוד מצינו למרן הח"ס ז"ל בתשובה א"ע ח"צ סי' ק"י באשה אחת שנחשדה מאיש ח"ל אך דוקא אם אמר אל חסחרי וכו' ואפשר לשון לא תחידי עם פלוני נמי לא הו לשון סחירה כי יחוד על פ"פ לרה"ר ואינה סגורה לא הו סחירה האוסרת ויל"ע צזה עכ"ל והנה דאפילו צשקינא לה לאיש החשוד ואמר לא תחידי עם פלוני מ"מ כיון שאמר צלשון יחוד ולא צלשון סחירה ס"ל דלא הו קינוי והגם שהפ"ח סי' קע"ח סקי"ד פקפק צדבריו דאטו אם אמר הבעל אל חסחרי עם פלוני בחורצה צלילה נימא ג"כ כיון דסחירה בחורצה הו אפילו ציום והו לא הקפיד רק צלילה לא עשה צדין קינוי וממילא אפילו צנחחדה ממש אין אוסרין על היחוד ואפילו נסחרה צלילה תהי' מותרת ועמ"ש לקמן סקכו"ו עכ"ל ע"ש. ולפענ"ד דברי הח"ס נכוניס דס"ל להח"ס צלשון קינוי לחוד ולשו יחוד לחוד והאומר אל חחידי

הו מזהירה על איסור יחוד ולא על איסור סחירה שהוא איסור ציאה והם שני עמיניס נפרדיס וס"ל להח"ס ז"ל דהקינוי צריך להיות צדבר שאוסרה שהוא הביאה ולא ציחוד שאינו אוסר אוחה דאין אשה נאסרה על בעלה מחמת יחוד וכמ"ש לעיל דאפילו המלקוח הו מדרבנן.

מבואר מיהו דלענין איסור קינוי צעינן שהבעל אמר צלשון קינוי אצל כל שלא אמר צלשו וקינוי לאו כלום הו וגם צריך לומר מפלוני אצל סחם מכולי עלמא נמי לאו כלום הו ואו אפילו אמר צלשון קינוי לאו כלום הו וא"כ צידון צידן כיון דהבעל לא אמר צלשון קינוי וגם לא אמר מפלוני אלא סחם הזהיר אוחה על חומר העון ואיסור יחוד כה"ג לכ"ע לא הו קינוי כלל וליכא שום איסור לכ"ע.

ובייהו להחלמד צמקום אחר לפענ"ד להוסיף כאן עוד נקודה אחת שאפילו אילו היה כאן קינוי ממש מ"מ אכחי לא נאסרה אשה זו ואין לה חטא ועון כלל שהרי לפי אמירת הבעל צקאנטרי הכי הוה עוצדא שהבעל חור הבייתה ואשתו כבר הייתה צצית ומלא את האיש צחון ואמר שאינו רוצה ליכנס משום איסור יחוד א"כ כה"ג ליכא שום איסור אדרצה רגליס מוכיחות שהיא אשה כשרה ולנועה וגם האיש הו איש כשר ומיד שחורה האשה ילא האיש החוצה אלא שהבעל שמע משכינו צמסיה לפי חומו שראה האיש צצית צחדר מעיין צספר והנה על דברי השכן הנ"ל אין לצנוח כלל חדא שהרי אמת הו שהאיש הנ"ל הי' צצית אלא שמיד שבאת אשה צעה"צ הבייתה מיד ילא לחון שחש משום יחוד וא"כ י"ל חרוייהו אמת שהכן ראה את האיש הנ"ל צצית ועין צספר, אצל כל זה הי' קודם שבאת האשה הבייתה ולאחר שחורה האשה מיד ילא החוצה והרי השכן לא אמר שראה את האיש עם האשה יחד צחדר וא"כ אין כאן עדות מכחשח אלא אדרצה חרוייהו אמת וליכא כאן יחוד כלל. והשניח נלפענ"ד דאפילו אי הי' כאן קינוי ממש צשני עדיס וצא הבעל ומלא את האיש צחון והשכן

הי' אומר שהי' בחדר צפנים צניח מ"מ אין כאן עדי סחירה כלל שהרי עידי סחירה צעי שראה אותה להסתר עם פלוני וכאן כיון שאפילו לפי אמירת השכן לא הי' האיש בחדר האשה אלא הי' יושב לעצמו בחדר ומעיין בספר א"כ ליכא כאן עידי סחירה כלל שהרי לא ראה אותו נכנס בחדר עמה וסחירה צעי שהעד יעיד שראה אותה שנכנסה למקום סתר עם החשוד ואדרבה אמירת השכן מעליוחא היא לענין זה שכה"ג ככיון שהיו שם שכנים ואנשים שראו הצית ומה שבצית א"כ ליכא משום יחוד ג"כ ודו"ק.

אסורא קמ"ל וה"נ פריך שם אשאר עריות שבחורה ומשני ומשמע דהוא הדין דאיכא למידק בשאר עריות כמו גבי עכו"ס ותמה מדברי החוס' פ"ק דכתובות בשם ריב"ס דאסורא לגוי הבעל וכי לא ידעו הגמ' במס' סוטה וגם הגליון דשם דמתיר מטעם דגוי המתגייר כקטן שנולד דמי מה נחסר לו בראי"י האשרי ע"כ חולק היה בדבר וכחז דנראה לחלק בין אחות אשה לגוי המתגייר דלגבי אחות אשה שייך שפיר שנאסרה לבעל ואם חמות אשתו אבל גבי גוי לא שייך לומר באם יתגייר דכשמתגייר גופא אתרינא הוא ולהכי מהני סברא הגוי דקטן שנולד דמי.

אשר ע"כ נלפענ"ד דליכא כאן שום פקפוק ונדנדא איסור לא איסור יחוד ולא איסור קינוי ולא מיצעי ליה להאי גברא למיתש כלל.

ולפענ"ד חילוק זה שמחלק בין גוי שמתגייר לשאר עיות ז"ע מחוס' שאנן סוטה כ"ו ע"כ שם וז"ל מקנין ע"י עכו"ס מכאן מביא ר"ת ראייה באשה שנשחמדה לעו"כ ונשא עו"כ ונתגיירה היא ובעלה הגוי ואומר ר"ת דאסורה ליה כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעל ויש ר"ל דאין אסורא ליה דרתמנא אפקרא ליה לזרעיה דעו"כ דכתיב ורמת סוסים זרמחם ומביאין ראייה מדאמרינן והא אסתר פרהסיא הואי ואמאי לא פריך אסתר ערוה היא אם איחא דעו"כ עושה ערוה ופוסלה צביאחו אלא ש"מ דאין עו"כ עושה ערוה ואינו פוסל צביאחו ועוד מביאין ראייה מריש פ"ק דכתובות ולדרוש להו דאונס שרי משמע שאין עו"כ פוסל צביאחו ומיהו אומר ר"ת דליחא וכו' ע"ש. והנה מבואר דעת חוס' דאנן ור"ת דבעכו"ס נמי אמרינן כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעל והא דקשה ליה למוהראי"י מגמ' כתובות שם חירצו החוס' ז"ל דהתם משום דאפי' ליהש שר"ל דאין אסורה היא משום דרתמנא אפקריה לזרעיה דעו"כ והו"ל כביאת בהמה אבל היכא דלא אפקריה לזרעיה נאסרה ליה ולא אמרינן ציה טעם דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי לענין זה.

אלו דברי ידי"נ דושגכ"ק ומברכו בברכת כוח"ט בספרן של צדיקים גמורים לאתרי לחיים טובים קשור באהבתו בלב ונפש

מנשה בן רחל לאה

סימן יד

הבא על אחות אשתו ומתה אשתו אם נאסרה עליו

ב' מרחשון ה'תשמ"ה נ"י יצו"א

אחדשה"ט

הנה בפסקי מוהרא"י סי' כ"ט הביא שאלה באחד שבא על אשת איש והיתה אחות אשתו ואח"כ מתה אשתו גם אח"כ מת בעל אחות אשתו אי אסורה ליה מטעם שנאסרה לבעלה היכא דנלאו הכי אסירא לו ודקדק מגמ' מס' סוטה צהא דמקינן ע"י גוי דף כ"ו ע"כ דפריך פשיטא ומשני דמה היא דתימא לא נאסר על בעלה משום דלא שייכא בו ונטמא לבעל משום דנלאו הכי

איברא דדברי ר"ת לכאורה נראין כסותרין דברי ש כתובות בחוס' ד"ה ולדרוש כחז ר"ת להדיא דאין חייבין מיחה על צעילת מזרי ומחוך

וחלק עליו ולנסוף כחז דנראה לו לקיים פסק ר"ת כמש"כ רבינו יואל מפארזו בגר שנתגייר כקטן שנולד דמי ומעשה הראשון חלף והלך לו ע"כ ע"ש וז"ע ועיין כחז סופר אה"ע סי' ט"ז שלא הרגיש בכמה דברים בכאן.

ותבט עיני לקדוש אחד מדבר בשו"ת חיים שאל סי' מ"ט שהאריך הרבה בזה הלכח והביא כל הראשונים וזד"ה ואפשר לומר בא"ד הגם הלום ראיתי הביא דברי חוס' ישנים יומא שנדפסו בפרנקפורט דמיין ושם נאמר בהדיא דר"ת החירה לגר ולדעתו אינה אסורה לבעלה והקשה לו ריב"ס והקשה החו"י דחנן פרק ארוסה ע"י כל העריות מקנין וקאמר החסם דאחו לריבוייא אפי' כותי מיהו אומר רבי ז"ע אי מהני כאן טעמא דגר שנתגייר וכו' ואין זה הבעל שנחנניית לו אע"פ שאינו מועיל לפוטרו ממיחה כשצא על אשת ישראל ונתגייר כדאמר בפ' בן סורר ומורה עכ"ל. וכחז החיד"א ז"ל אמנם נודע דחוס' ישנים דיומא הם חוס' שאנן שחברם רבנו שמשון חלמיד ר"י ועליו הוא אומר קשה לרבי וכו' ותמה גם על המהרש"י שהביא הך החירא בשם גליון והיה ליה להביא שכן כתבו בחוס' שאנן ליומא והם בחוס' ישנים שהוא מביא כמה זמני חוס' שאנן ליומא ע"ש.

ולפענ"ד ז"ע דאי נימא דהחו"י יומא הנ"ל הם מרבינו שמשון משאנן נמצא סחירה לדבריהם מקוטה הנ"ל דחוס' שאנן כתבו בשם ר"ת וגם כנראה שהסכים רבינו שמשון ונאסרה על בעלה וגם נאסרה לעכו"ם לאחר שנתגייר מטעם דכשם שנאסרו וכו' ולא אמרינן לגבי זה גר שנתגייר וכו' וז"ע.

והלום ראיתי לרבינו המאירי ז"ל כתובות דף ג' ב' ד"ה אשת ישראל שנאנסה וז"ל ואתה למד מסוגיה זו שאף בנבעלה לגוי כן (כלומר שנאסרה על בעלה בצרון ובאונס שרי) שביאת גוי שמה ביאה לפסלה לבעלה והחימה ממקנת רבותינו הנרפמים שכתבו שביאת גוי אינה אוסרת לבעל ממנה שאמרו

כך החיר ר"ת לנת ישראל שהמירה ונתגיירה היא ובעלה עכו"ם ללא אמרינן ביה כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעל והריב"ס חולק עליו עיי"ש וכנראה שהוא עובדה גופא שמביא הר"ש משאנן הנ"ל גם הרא"ש כתובות הנ"ל סי' ד' כחז דבגוי שבלאו הכי היחה אסורה לו לא קרינן ביה ונטמאה אחד לבעל ואחד לבעל ונהי דנאסרה לבעל (שחולק על ר"ת בזה סברא דביאת גוי רחמנא אפקריה לזרעיה) מ"מ לא אנתוסף ביה איסור לבעל דביאתו כיון דבלאו הכי היחה אסור הלו והביא רא"י מסוטה הנ"ל דמקנין ע"י גוי דפריך פשיטא ומשני מהו דתימא ונטמאה ונטמאה אמר רחמנא וכו' כלומר קד"א האי דאמרינן ונטמאה לבעל היכא דקרינן ביה ומטמאה לבעל לאפוקי עכו"ם ללא קרינן ביה ומטמאה לבעל כיון דבלאו הכי אסורה ליה ולא קרינן ביה מטמאה לבעל קמ"ל אע"ג דלא קרינן ביה ונטמאה לבעל קרינן ביה ומטמאה לבעל ע"כ וע"ז רמו שם השואל בפסקי מוהרש"י והנה עכ"פ הרא"ש ז"ל מודה לעצם דינא לר"ת דבגוי לא אמרינן דנאסרה לבעל ולכאורה נראה דגם בשאר עריות כן כיון דלא מחלקינן בין גוי לשאר עריות בענין זה ועיין חוס' סוטה כ"ו ע"ב ד"ה אבל ובחכמת שלמה ומהרש"א שם ובחי' הארכתי קצת בדברי הר"ת.

והנה הקרבן נתחאל אוח ח' שם הקשה ביבמות ז"ה ושכב איש אוחה שכיבתו אוסרתה ואין שכיבת אוחות אוסרתו שיכול והלא דין הוא ומה שבמקום שצא על איסור קל נאסר האוסר וכו' משמע דהטעם דנטמאה לבעל כיון שהבעל הוא האוסר על הבעל והלא אם הבעל עו"כ אין הבעל הוא האוסר עליו ולמה היא אסורה לבעל וע"כ ז"ל שהאוסר על העו"כ לאחר שינתגייר וכיון שיש שם איסור על הבעל נאסרה על הבעל ע"ש והקשו זה דלא כהר"ת ובאמת כי זה קשה רק על הרא"ש אבל אר"ת לא קשה מידי שהרי ר"ת ס"ל שגם על בעלה לא נאסר וז"ע.

והיש"ש כתובות הנ"ל הביא מחלוקת הר"ת והרא"ש והביא פסקי מוהרש"י הנ"ל

רחמנא אפקרה לזרעי וכו' עד שלפי שראינו בנימוקיהם אירע להם בימים הקודמים מעשה באשת ישראל שנבעלה לגוי ונשתמדה וכו' והחירה לגוי אע"פ שאמרו כשם שאסורה לבעל צביאחו אסורה לבעל כל ימיו אבל ביאת גוי אינו ביאה לאסרה לבעל ומתוך כך לא נאסרה לבעל וסוגיא זו סותרת דצרייהם צהדיא ואף חברים שצנייהם השיבום משמועות האשה שנחבשה ביד גוים ע"י נפשות אסורה לבעל וממה שאמרו מקנין ע"י גוי וכן שנהרגין צביאחו ולא אמרו רחמנא אפקריה לזרעיה אלא לענין אחוה וקירבה שאם נתגיירה אין להם דין אחוה ע"כ ע"ש ועיי' שו"ע אהע"ז סי' קע"ח י"א שמוותרת לגר הזה והם דברי הרא"ש כתובות הנ"ל ועיין חידושי מהרי"ט כתובות הנ"ל ומה שחמה ומה"ד סי' רי"ט ויש להאריך עוד ואין הז"ג.

דושה"ט בלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן טו

בענין שליחות בעבד

אור ליום ה' לסדר עולים ויורדים התשל"ב בני יצו"א

אחדש"ת

בדברי תורה אשר העיר צפ' חיי שרה ששלח אברהם את אליעזר לקדש אשה לבנו ומקשים העולם הא עבד לאו בר שליחות הוא וכחז הפני"פ עה"ת ועוד קצת אחרונים למדש הא דעבד לאו בר שליחות הוא דוקא לאחרים אבל לאדונו שאני דיד עבד כיד רבו דמי ובעבד דאחרנא הוא דלא נעשה שליח וכו"ו הגאון ר' הלל ז"ל צפ' מקרי דרדקי חי' דבעבד לאדונו שפיר בר שליחות הוא כיון דבידו לשחררו ומע"כ

חמה על האחרונים ז"ל מדברי החוס' רי"ד גיטין כ"ג שכ' מפורש דלא שגא עבד דאחרני ול"ש עבד דידיה זכולם לא נעשה עבד שליח וכ"כ בשו"ת ח"ס א"ח סי' קע"ז עכ"ל. וגם אחי' דבידו לשחררו חמה דהרי קיי"ל המשחרר עבדו עובר בעשה א"כ גם אין בידו לשחררו ע"כ.

יפה העיר הגם שמדברי חוס' רי"ד אין רא' נגד הפני"פ ואדרבה הי' אפשר להביא רא' לדבריו שהרי החוס' רי"ד הביא שם גירסת מקצת ספרים דדוקא עבד דעלמא לא דלאו דידיה ולא דידיה לא חזי למיהוי שליח לא להולכה ולא לקבלה אבל עבד דאשה הוא שליח לקבלה דיד עבד כיד אשה דמיא ועבד דאיש נמי הוא שליח להולכה דידו כיד רבו דמי וכשנותנו לאשה כאילו רבו נותנו לה ע"ש אלא שהחוס' רי"ד דחה לגירסא זו אבל עכ"פ מבואר די' ספרים גרסי כן וא"כ הפני"פ עכ"פ יכול לישב שיעמיה לשיטת קצת ספרים. איברא דהרי לא דחה החוס' רי"ד שיטת הי' ספרים אלא מטעם דאע"ג דאמרין יד עבד כיד רבו דמי לא שיהא שליחו אלא כחצירו דומה ואילו שם הבעל הגט בחצירו ואמר לאשה עלי גטיך מחצרי כלום היא מגורשת גם מיד עבדו נמי אינה מגורשת ועבד דאשה כחצרה דמי וקיי"ל חז"ל המהלכת לא קנה אך אם הי' כפות ואשה עומדת בלדו דומיא דמלצה דבעינן והוא שעומדת בלד חצרה כדאמרין לקמן בפרק הזורק הוא דהוא מגורשת אבל שחומר לו האשה קבל לי גיטי בלא כפות ובלא שחעמוד בלדו בתורת שליחות אינה מגורשת ע"ש.

ולפ"ז אומר אני דדוקא בגט דבעינן ונתן בידה ועלי מעל גבי קרקע לא מהני לא מהני נמי בעבד אבל בקידושין דעלי קידושין מעל גבי קרקע מהני עיין ז"ש א"ע סי' ל' ס"ק א' שהביא משו"ת מהרש"ך סי' קנ"ב דאם אמר עלי קידושין מעל גבי קרקע דהו יספק קידושין ועיין שו"ת מהריב"ל ח"ב סי' ל"ג וא"כ הכ"נ י"ל בקידושין מודים החוס' רי"ד להיש ספרים דיד עבד כיד רבו דמי ושפיר מקדש אלא דראיתי

אחר והאשה שם אין צריך שליח אלא יאמר או יכתוב לה שתקח אותן המעות ותתקדש בהן דלא עבד שליח ע"י כתב כעובדא דהתם אע"ד דבעינן תרי קראי וכי יקח ולא שתקח את עצמה ע"ש.

הנה נראה דלא הוא מחלוקת הפוסקים אי אשה מתקדש בעלי קידושין מע"ג קרקע וגם לתירושים אחרים מה שכתב שם לכאורה נראה דמתקדש ליה בזה ואפשר דרק לרווחא דמילתא כתב כן ע"ש ומדברי הראב"ד ז"ל בש"מ ב"מ פ"ב הביאו הח"ס סי' קע"ו הנ"ל דלא אמרינן יד עבד כד רבו אלא לענין דיני ממונות הי' נראה לכאורה דלענין קידושין לא אמרינן כלל יד עבד כד רבו דמי. ובאב"מ א"ע סי' ל' הביא דברי מהר"ם פדווא והרמ"א ז"ל באשה שחטפה מעות וביקש ממנה שתחזירם לו ולא רצתה ואמר לה הרי את מקודשת ושתקה לא הו' קדושין דהו' ישתיקה לאחר מתן מעות משמע דאם אמרה הן מקודשת אע"פ דלא היה שם נתינה ותי' ראיית המהרי"ל אמנם הח"ס א"ע ח"א סי' פ"ב הביא דעת מהרי"ל וכתב דלא שצקינן פשיטת המהרי"ל מפני ספיקת הגאונים אחרונים הב"ש והרש"ך ולפענ"ד מדברי תוס' רי"ד לכאורה ראי' דלא כמהרי"ל גם בשו"ת מהרשד"ס סי' כ"ד כתב דמקודשת והביא ראי' מקדושין ח' ע"ב התקדשי לי במנה נטלתי וזרקתו לים או לאור אינה מקודשת ומדקאמר נטלתי משמע דבעצמה נטלתי ודוקא משום דזרקתו לים אבל בלאו הכי מקודשת ואיך נמי מדקאמר התקדשי לי במנה תנהו ע"ג סלע דאם היה הסלע שלה מהני וודאי לא נתן בידה ע"ש מה שהאריך גם בשו"ת הראנ"ח סי' פ"ה ומהר"ח ש"ס סי' כ"ב והמקנה בקו"א רסי' כ"ז הסכים למהרי"ט דבקדושין לא בעינן נתינה ע"ש.

ובשו"ת שואל ומשיב מהד"ה סי' ל"א כתב לחלק בין היכי דהמעות היו מונחין על הסלע ולא ניתנו כלל לשם קדושין כה"ג י"ל דאינה מקודשת אבל היכי דהמעות ניתנו על הסלע לשם קידושין כיון דעכ"פ הנתינה היתה לשם קידושין לא שלא ניתן בידה הרי זו מקודשת דלא בעינן

בשו"ת מהרי"ל סי' ע"ד שכתב ח"ל ועוד יש להחיר מטעם אחר אפילו אי הו' תרי סהדי כר' נתן כיון דלא קבלה הקדושין לא ממנו ולא משליחו אלא מעצמה נטלה המעות והו' כמו עלי קיטין מע"ג הקרקע דלאו כלום הוא דתנינא ונתן בידה הוא או שליחו ואפילו נטלתי מידו אינה מגורשת האי חזר ידיה לא עדיף מידו וה"ה לקדושין ומנא אמיינא לה אב"א קרא אב"א גמרא אב"א סברא, קרא דבעינן ויצאה והיתה, גמרא דגרסינן פ"ב ההוא דשתי תותי ציפי ואמר רבינא אפילו למאן דאמר שמא נתרצה האב שמא נתרצה הבן לא אמרינן ונתרצה האב אמרינן בפ"ב דהמעות עדיין בעין בשעת רינאי כדמפרש רבינו אליקים וראב"ן דמקודשת בשעת רינאי הכי נמי אמרינן דמיירי שמא נתרצה הבן והמעות עדיין בעין אפילו נתרצה הבן אח"כ לא הו' קידושין כדפי' הרא"ש משום דלא שוי' שליח מעיקרא וליכא למימר משום האיך המעות שלו דא"כ אפילו נתרצה נמי אלא צריך לומר בממון או בזכה לו חזין לאדם שלא בפניו כדאיתא בא"ז וכן מוכח באותה חשובה שכתב אם ידוע בראובן שחפץ וכו' והשתא בלא ידוע נמי לחיילי מהשתא אם הוא בעין ומדלא קאמר למפרע משמע דאם לא נודע לכתחלה אין כאן קדושין ואי קשיא כי מקדש לה בפקדון הא לא אחי לידה בתורת קידושין והו"ל כעלי מע"ג קרקע אי משום הא לא אריא דבעינן שיבא מיד הבעל או מיד שליחו לרשותה אע"ג דמעיקרא לאו בתורת קידושין יהיב לה כ"ג נימא מגורשת כי אמר לה כנסי שטר חוב זה וחזר ואמר הרי זה גיטך דמעיקרא בתורת פקדון אתא לידה כמו שביאר הרמב"ם ובנתנה היא ואמר הוא יהיב לה ההוא שמקבל מתנה ממנה באדם חשוב וכן כשמדבר עליה לשלטון ומחילה מלוה וכל כיוצא בזה כי דייקת בהו בכולהו קיהיב איהו ולא שטטול היא בעצמה ונהי דאפשר דבגט מיפסלינא מכהונה היינו משום ריח הגט דבכל דהוא אבל קידושין אין כאן דההוא שמא נתרצה הבן לא מהני כלל אפילו לחייבו גט דרבנן כדמוכח הסוגיא ואפ"ה קאמר הרא"ש אפילו נתרצה אח"כ כדלעיל ואב"א סברא דאל"כ מי שיש לו מעות במקום

ימתן צידה ועיין ירושלמי פ"ב דקדושין הל"א אשה שגולה מעות מאחד והלה קדשה בו מקודשת הרי דאף ללא היחה ניהנה מעולם אפילו לא לשם פקדון מידו לידה ואפ"ה מהני עיין חלקת יואב סי' י"ד ובגט מקושר וטיב גיטין בקו"א אות ט' ובאולנה"פ סי' ל' אות ט' האריך בה וכנראה דרוב הפוסקים ס"ל דעלי קידושין מהני ובהרהורי בלבי חשבתי מהא דאמרו בגמ' קדושין ס"ג הרי אח מקודשת לי לאחר שחשחרתי מקודשת והרי מה שנותן לה בשעה שהיא שפחה אין כאן נתינה דל"ל יד שוב ראיתי שכבר קדמתי בזה בשו"מ חלקת יואב.

אמנם כי כן נראה לי שבפשוט דברי הפני"פ והמקנה דאף דכחז חוס' רי"ד דעבד לא מהני לשליחות לא דידיה ולא דאחרינא אמנם זה דוקא לענין שליחות אבל ליד עבד כיד רבו שפיר דמי וכמ"ש החוס' רי"ד דהו"ל כחצירו וא"כ לענין קדושין כיון דטלי מע"ג קרקע שפיר מהני א"כ כיון דיד עבד כיד רבו דמי והו"ל כאומר טלי מע"ג קרקע ובפרט המקנה לשיטתו דס"ל מהני וכמ"ש לעיל ואחי שפיר שיטת האחרונים ז"ל בזה בס"ד.

אלא דמה שהקשתי בחידושי עה"ת דהרי אליעזר עבד אברהם ה"י ולא של יצחק כשהלך לקדש וכחבתי שם לי שב בזה בשאלת רבקה מי האיש הלזה ההולך לקראתינו ויאמר הוא אדוני ותקח הצעיף ותחכס וקשה למה לא לקחה הצעיף עוד בבייתה לאחר שקדשה אליעזר ואמרתי דבבית לבן אמר אליעזר עבד אברהם אנכי וסברה רבקה דכיון דהוא לאו עבדו של יצחק לא מהני יד עבד כיד רבו אלא לאברהם ולא ליצחק אמנם כיון שאמר הוא אדוני א"כ ע"כ הו"ל עבדו של יצחק ויד עבד כיד רבו דמי ושפיר מקודשת ולכן מיד ותקח הצעיף ותחכס, ובה"ל דאברהם אבינו הרגיש בזה מיד וכל אשר לו נתן ליצחק והראה להם שמסר הכל ליצחק אלא דמה שיש להקשות הא חסר אמירה דיד עבד כיד רבו אבל אמירה ליכא ובפרט לפמ"ש דהוא רק מדין חצר וכטלי

קדושין מע"ג קרקע אבל ז"ל טלי וי"ל.

ומ"ש עוד אחו"ז דכיון דמשחרר עבדו עובר בעשה א"כ לא הוה צידו לשחררו י"ל לפמ"ש הריטב"א ז"ל ועוד מהפוסקים דהטעם דהמשחרר עבדו עובר בעשה הוא משום לא חתנס א"כ אם יש לו הנאה ויש לו בו לורך מותר לשחרר וא"כ הכא כיון דיש לו הנאה בשחררו הו"ל מותר לשחרר ומקרי צידו ומיהו הא פשוט דלא מקרי בשביל זה צר קדושין ולא נעשה שליח וכמבואר להדיא בגמ' ובש"ע א"ע סי' ל"ה וסי' קמ"א דעבד אינו נעשה שליח ולא מחלקין בין דידיה לדאחרינא וכמ"ש להדיא החוס' רי"ד וז"ע דברי הגאון ז"ל.

והנה הארכתי קצת בצינין ופרחים הגם כי אין דרכי לפלפל בדברי אגדה כלל אמנם בכאן מפני צ' טעמי חדא מחמת ידידות ואולי עוד יגבור עליו כח החורה ויתן ה' צידו ילליח עוד לי שב וללמוד חורה כל היום ולקיים הפך בה והפך בה דכולה בה והי' ראשיתך מצער ואחרייתך ישגה מאד וגם כי הם בנויים על דברי הלכה נוגע למעשה.

ידידו דושה"ט המברכו בלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן טז

בענין העשה דלעולם בהם תעבודו, ובדין המפקד עבדו

ב"ה עש"ק לסדר אנכי נותן לפניכם היום ברכה התשל"ב ירושלים עיה"ק.

בע"כ ידי"ג הרב הגאון המפורסם בנש"ק חו"פ מרביץ תורה לעדרים, שמו משבחים ומפארים וכו' כש"ת מוה"ר יוחנן סופר אבד"ק ערלוי ור"מ ישיבת אהל שמעון ירושלים עיה"ק ת"ו.

אחדשכ"ג

יקרת מכתבו ע"י שליח כרגע קבלתי ושמתחתי עליו לקראת שבת מלכתא והגם כי אמרו ז"ל שהדרך ממעט בשלשה ואני על אם הדרך וכ"ש כי אין לי הספרים כאן לעיין בהם גברא רבא בעי מלכתא מצטעמא מ"מ להראות חביבות כ"ג אמרתי לנא בכחוצת הגסה צב' וג' דברים ולהשתעשע בדברי כת"ר עוד לפני שבת מלכתא דדבר קושייתו שמתה אדברי כק"ו הגאון שר המורה ז"ל בשו"ת בית שערים יו"ד סי' שנ"ו שעלה ונסתפק במפקיר עבדו מחי הוא עובר בעשה דלעולם זהם תעבדו בעשה שמפקירו או בעשה שכחצו לו שטר שחרור ודעתו דעת תורה נוטה דבשעת הפקר אינו עובר רק בעשה שכחצו לו גט שחרור ותמה כת"ר מחוס' גיטין ל"ח ע"א שכתבו ז"ל דכיון דאין היורשין להשתעבד בה משום מלוא לקיים דברי המת לא אקריגן בה לעולם זהם תעבדו ומשום נתינת גט לחודיה ליכא איסור עשה הרי מוכח להדיא דהיכי דאינו יכול להשתעבד בה שוב ליכא משום לעולם זהם תעבדו וליין עוד לחוס' חגיגה ז' ע"ב ד"ה כופין והאריך קצת בלשונו הזהב.

התוס' לאידך גיסא דלעולם האיסור הוא אנתינת גט ובאם הי' כאן גם הפקר הי' חייב אנתינת גט והי' עובר בעשה עליו אבל אנתינת גט לחודיה בלא שחרור ליכא עשה דלא הוא אלא מחוסר שחרור שאין צידו לשעבדו וא"כ אפשר דהי' באמת עוד רא"י לשיטת מרן ז"ל.

איברא דהרשב"א כאן פי' בדברי התוס' דהא דמלוא לקיים דברי המת דמיד באמירתו של אב נפקע שעבדו של עבד או שפחה ועיין שו"ת מוהר"י בן לאב שמתה הרבה אדברי אחוס' כאן דהאידך יקיימו הבנים דברי אביהם והא כיון דאסור לשחררה היאך יקיימו דברי המת שלא להשתעבד בה ולעבר אדברי חורה שזוהי לעולם בהם תעבדו ומי' מהריב"ל דט"ס הוא בתוס' והא דלא ישתעבדו לאו משום מלוא לקיים רק באמירתו שחררה ונפקע שעבודה ואינה אלא מעוכצת גט שחרור והוא כדעת הרשב"א ז"ל אלא דהרשב"א כאן הקשה היאך נפקי שיעבודה בדבור בעלמא ע"ש, ועיין תוס' יבמות מ"ח ע"א דסילוק רשות מהני ולפ"ו אחי שפיר דברי התוס' מדין סילוק רשות ובחי' הארכתי בס"ד - ועיין גיטין מ"ג ע"ב תוד"ה אינו חילוק בין מעקיר למוכר לעו"כ. מבואר מיהו דהרשב"א ומהריב"ל מפרשי דברי התוס' דהתם מיירי ששפחה זו לא הייתה מעוכצת אלא גט שחרור אבל כבר הייתה משוחררת ולפ"ו פשוט דכה"ג ליכא איסור לעולם זהם תעבדו אבל באדם אחד שיש לו עבד יש צו ב' קנינים קנין איסור וקנין הגוף שפיר אכ"ל דהחיוצ נגמר בשעת נתינת גט שחרור ואז הוא דעובר וכדעת רבינו ז"ל.

והנראה לפענ"ד דמדברי התוס' ליכא קושיא דהרי התוס' כתבו ומשום נתינת גט לחודיה ליכא וכו' ויש לדייק דהאי תיבת לחודיה לכאורה מיותרת היא והיל"ל ומשום נתינת גט ליכא איסור עשה, ולכן נראה דכיון דייקו התוס' לכתוב לחודיה וכוונתם הוא דהמורה לא אקרה בעשה אלא למי שביכלתו לשעבדו אינו משעבד ומשחרר כיון דצידו לשעבד או עובר משום עשה אבל מי שאין צידו לשעבד רק דצידו לשעבד או עובר משום עשה אבל מי שאין צידו לשעבד רק דצידו לכחוצ לו גט שחרור משום הא גופיה כלומר משום נתינת גט לחודיה שיש לו עליו ליכא איסור עשה כיון שאין עליו אלא עיכוב אחד אבל מי שיש לו עבד ועמה הוא מפקירו וגם כחצו לו גט שחרור הכ"נ חייב על השחרור בעשת נתינת הגט ואדרבה אם לדייק הי' אפשר לדייק בלשון

והנה בגמ' גיטין דף מ' שם כי אחא רב דימי א"ר יוחנן מי שאמר בעשת מימתו פלונית שפחתי אל ישתעבדו בה לאחר מותו כופין את היורשין וכותבין לה גט שחרור אמרו לפניו רבי אחי ורבי אחי אי אתה מודה שבניה עבדים כי אחא רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן וכו' ופרש"י אבל וולדות היוצאים ממנה מעכשיו עבדים הם ואמאי כופין לשחררה ויפסידו וולדות ועיין

חוס' ד"ה אותו העבד וכו' מצואר דמעוכב גט שחרור אכתי צניה עבדים הם ודבר זה נעלמה מיניה דהגאון בצבנ"מ ז"ל וא"כ כל שמעוכב גט שחרור אף דאינו יכול לשעבד בו מ"מ אכתי אית ביה זר עבדות שאם ילדה הולדות הו"ל עבדים והא דליכא שעבוד כלומר דאינה משועבדת לו ואינה מחויבת לישא וכן הוא אצל נשאה וילדה אז צניה עבדים וגם הוא מותר בשפחה אלא שאין כופין אותו על זה דהרי אמר אל ישמעבדו צה ודו"ק. ומיהו לדין שפיר י"ל דמעוכב גט שחרור לחודיה אע"פ שהולדות לבעלים מ"מ כיון דשעבוד הגוף לא הו' לבעלים אינו עובר אצל היכא דמשחרר מחרווייהו שפיר י"ל דעיקר האיסור בשעת נחינת הגט שהרי כל שלא נתן הגט אכתי הולדות עבדים הם א"כ עיקר השחרור נחינת הגט ואז הוא עבר האיסור.

ובעיקר קושית הרשבא ארבותינו בעלי חוס' היאך נפקע שיעבודא צדיצורא בעלמא לולי דצרו הקדושין הי' נלפענ"ד לפמ"ש החוס' לעיל דף י"ג ד"ה והא צבס ר"ת דבגר לא אמרינן מצוה לקיים דברי המת דבישראל לא פסקו כחו מממונו אפילו לאחר מיחה דמכחו יורשין צניו ע"ש שהוא דבר חדש ונפלא. והנראה מדבריהם דמ"ט יש כח ציד האדם מישראל לזוות לצניו מפני שלאחר מיחה אכתי כמו אממונו וצמקום אחר הבאחי רא"י לדברי ר"ת מהא דאחין והשותפין כל שחייבין בקלצון פטורין מן המעשר וכו' משום חפיסת הבית וצ"ב מהוא חפיסת הבית ולהנ"ל אחישפיר דכל זמן שלא חלקו האחים אכתי לא פסקו כח האב מממונו ואכלי שלא הוא ואינו חייב בקלצון ודו"ק כי קנתי מאד ולפ"ז ח"י מרן צבי"ש יו"ד קושית הח"ס ז"ל הא דאמרו ניחא ליה לנדיק דלקצר בשלו והא כיון שמת נעשה חפשי מן המצות ואין לו מגרמי' כלום וחי' מרן צבי"ש דכיון דלאחר מיחה נמי לא פסקו כחו מממונו רק צממון שראוי לירושא יורשין אותו צניו מכחו מגזירת הכתוב אצל ממון שאינו ראוי לירושא כגון קבר הכ"נ דאין יורשין ונשאר לדיק קבור בשלו ע"ש.

ובזה נראה נמי מה שקוראין קבר מצות דדבר אחר צאמת לא נשאר לאצות אצל קבר נשאר לאצות ומה"ט אחי שפיר נמי מנהג העולם שמניחין מעובונס לנדיקה לאחר מותם והרי כיון שמת נעשה חפשי מן המצות וכבר דברו מזה הפוסקים ועיין שו"ת מוהר"י צרונא מש"כ בזה. ולהנ"ל אחי שפיר דכיון דאוחו ממון ניתן לנדיקה ואינו ראוי עוד לירושא וכל ממון שאינו ראוי לירושא הרי נשאר כחו עליו ויש לו מזה לאחר מותו נחת רוח שנקרא על שמו חבקיאל כל ממון שאינו ראוי לירושא נשאר כח בעלים עליו אפילו לאחר מותו והא דאמר כיון שמ חנעשה חפשי היינו רק לענין מצות או קנינים דבעינן דעת ובע"כ אצל מה שקנה כבר לא נפקע מיניה עכ"פ זה מה שצריך לומר לשיטת ר"ת הנ"ל.

אלא דלפ"ז י"ל דדעת החוס' כאן לשיטתם דס"ל דמצוה לקיים דברי המת וכיון דצדיני ממונות אמרו דנשאר כחי עליו כל שאמר לשחררה הו"ל כאילו נתן מחנה לאחר מיחה וכיון דלא פסקו כחו ממנו שמעינן ליה והכ"נ לענין זה העבד שיש עליו שני קנינים קנין כספי שהוא קנין ממונות הא' מצוה לשמוע דברי אציו דלא פסקו כחו ממנו שהוא העבד הזה וממילא צניו אינן ראויים ליורשו מכח מצוה לקיים דברי המת דצדיני ממונות אמרינן מצוה לקיים דברי המת וא"כ הרי מצוה לשחררו מדין קנין כסף ולענין איסורין הרי כיון שמת נעשה חפשי מן המצות וא"כ לדידיה ליכא איסור לשחרר לאחר מיחה מכח צוואה זו וכיון דאציו צוה לשחרר לאחר מות א"כ מה שאין משעבדין הבנים צו לית צהו איסור משום לעולם צהם מעבדו דעבד זה שאציהם צוה לשחררו מעולם לא נפל צחור ירושה להם ולא פסקו כח ממון אציהם ממנו ולכן גם עליהם ליכא שום איסור של לעולם צהם מעבדו לענין ממון ולא נשאר רק הקנין איסור של עבד שצריך גט שחרור ולזה ליכא איסור עשה וכו"ש החוס' דצביל נחינת גט שחרור לחודיה וכו'.

העמק בענין מחנות כהונה מה שכתבתי
זה לרב אחד וגם בענין הח"ס שכתבתי שם.

ואת נדרי אשלם להשלים דברי שכתבתי בקיצור
נמרח לכ"ג בעברי צירושלים בחקית כק"ז
מרון בני"ש יו"ד שני"ו במפקיר עבדו שהעלה
דכשמפקיר אינו עובר כלל בעשה דלעולם זהם
מעבדו רק כשמשחררו בגט שחרור עבדו, ובעיקר
החקירה הי' נלפענ"ד להביא רא' מהא דהגן
חגיגה ב' וב"ב י"ג מי שחליו עבד וחליו ב"ח
עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד דברי
ב"ה ב"ש אומרים תקנתם את רבו את עצמו לא
תקנתם לישא שפחה אינו יכול לישא בת חורין אינו
יכול יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפ"ו
שנאמר לא תהו בראה לשבת יצרה אלא כופין את
רבו ועושין אותו בן חורין וכוחבין שטר על חזי
דמיו וחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש והקשו החוס'
ב"ב היכי כפינן לשחררו והא אמרינן בפ' השולח
(גיטין ל"ה) דכל המשחרר עבדו עובר בעשה וכו'
ע"ש.

ולפום ריהטא קשה כיון דיום אחד עובד לעצמו
אז הרי הוא ברשות עצמו ובהאי יומא
א"א לקיים בו לעולם זהם מעבדו וא"כ האי
יומא לכחוב לו גט שחרור ולא יעבור על לעולם
זהם מעבדו ומאי מקשו החוס' לישי דכותב לו
גט שחרור ביום שעובד לעצמו דלאו בר שעבד
הוא ולמחר כשיבא יומו כבר ממילא נפיק אבל אי
נימא דהאיסור הוא על הגט שחרור אחי שפיר
שלא יוכל לכחוב דאפילו ביומו דלאו דיליה מ"מ
יש עליו קנין איסור של עבדות אצלו ורק שעבד
הגוף לעבודה אין בידו ביום זה אבל איסור עבדות
לעולם דיליה הוא ולכן שפיר עובר בעשה דלעולם
זהם מעבדו ועיין רגמ"ה מש"כ שם ודו"ק.

שנית נלפענ"ד לפמ"ש הפורת יוסף לחרן קושית
החוס' הנ"ל דכחזי עבד באמת ליכא עשה
דלעולם זהם מעבדו דהא לעולם הוא משום דגם
הוולדות הם משועבדים בניו ובני בניו משא"כ
כחזי עבד דלא שייך לעולם כיון דא"א לו להיות

ובזה מיושבת נמי תמיהת המריב"ל דהאיך יקיימו
הבנים דברי אביהם דכיון דאסור לשחררה
האיך יקיימו דברי המת שלא להשתעבד זה
ולעבדו אדברי תורה שזוהי לעולם זהם מעבדו.
ולנה"ל אחי דפיר דכיון דביד האב ליתן מחנה
מממונו למי שהוא רוצה הרי לזה ליתן מחנה זו
לעבדו זה שיתן לו מחנה קנין כספו שבו שלא
ישתעבד בו עוד וזה בידו הוא דדין ממון הוא
ולא נשאר ממילא רק כח איסור שבו ולזה אין בו
איסור לעבור וכנ"ל. וז"ש החוס' בלשונם הוזהב
דמשום נתינת הגט לחודיה ליכא איסור עשה דכאו
לישב קושית המריב"ל דאיך יקיימו דברי המת
ויעבדו באיסור וגם לישב דברי הרשב"א
כנלפענ"ד ודו"ק כי הוא חדש בס"ד.

והנה יש לי עוד בזה בס"ד אריכת דברים. אמנם
כמ"ש לעיל דאין לי פה ספרים ואני על
הדרך ורק תורה שבעל פה הוא וגם הזמן בוגד
בי כי רתיתי עוד שינא לקראת שבת מלכתא וע"כ
יהי' דברי מעטים כעת ואי"ה כשאחזור לבית
מנוחתי אולי עוד אזכה ואשנה פרק זה בס"ד.

וער התם הנני ירי"ג באמת רושה"ט ושכ"ג
בשבתא טבא ובלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן יז

עוד בביאור הנ"ל

מוצש"ק לסדר צרק צרק תררוף התשל"ב בני"י.

מע"כ ירי"ג הרב הגאון המפורסם כג"ה בגש"ק
ח"פ וכו' כש"ת מוה"ר יוחנן סופר שליט"א.
ואב"ר ור"מ רק"ק ערלוי ור"י אהל שמעון
ירושלים עיה"ק.

בחזרי הציתה הנני בזה למלאות בקשתו לשלוח לו

שפחה כנענית וכחב עליו דלפי טעם זה היינו דוקא במכרוהו ב"ד אבל במוכר עצמו באמת א"צ שטר והניח בל"ע. והמקנה כחב דדעת הרמב"ן כדעת הריטב"א דמוכר עצמו נמי רבו מוסר לו שפחה כנענית אלא דמכרוהו ב"ד בע"כ ומוכר עצמו מדעתו דאף לרבנן דר"א דמוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפחה כנענית מ"מ הוא מותר בשפחה נמצא דאפילו הכי איכא מילתא דאיסורא ועיין שו"ת הרשב"ם יו"ד סי' קנ"ז ושו"ת רדב"ז ח"א סי' קפ"ח שכתבו בדעת הרמב"ם דאיסור שפחה מדברי סופרים ועיין מל"מ פ"ג מה"ע ובשעה"מ שם שהקשה אבעל לח"מ וג"ת ובספרי משנה הלכות ח"ד סי' רל"ב הארכתי בדברי השעה"מ הנ"ל.

ומעתה קשה מה שאמרו גופו קנוי דמותר בש"כ שהרי מה"מ ליכא איסור בש"כ לדבריהם ולא בעי היחר ולדבריהם ז"ל דגופו קנוי היינו לענין חיוב מצות וכמ"ד הזוה"ק פ' בהר צד"ה ובשבתה עבדין פטורין מעול מלכותא דלעילא וע"ד פטורין מן המצות מאי עול מלכות שמים אלא כהאי תורא דיהבין עליה ההוא עול לא עביד מידי וכו' והאי עול לא שריא במאן דאיהו כפוח באחרא וע"ד עבדין פטורין מעול מ"ש ואי מהאי עול פטורין מכל שאר פטורין דהא שאר לא שריא עליה דב"נ עד דאשחכח גביה בהאי עול ובג"כ הו' אכלי ישראל במצרים חנם אף הכא נלא לחפשי חנם דהא עבדא הוה וכל מה דעביד חנם הוא בל עול מלכות שמים ומה"ט מותר בשפחה כנענית ע"ש, ובספרי משנה הלכות ח"ה סי' קפ"ב, וזוה יש לפרש דברי רש"י פ' עקב שפי' ושמתם את דברי (ספרי) אף לאחר שחגלו היו מצויינים במצות הניחו תפילין עשו מזוזות כדי שלא יהיו לכם חדשים כשחזרו וכן הוא אומר (ירמיה ל"א) הציבי לך ציונים ע"כ וכבר תמהו כלם דמצות שנגופו גם בחו"ל מחוייבים מדינא ועיין רמב"ן ז"ל יש במדרש הזה סוד עמוק ועיין ג"א ושאר מפרשי רש"י, ולהנ"ל אחי שפיר כיון דבגלות בין הגוים הו"ל עול הגויים ועול הגלויות הו"ל כפוח באחרא

ולדוח ע"ש. מצואר מיהו מדבריו ז"ל דלעולם חלי בוולדות וכ"ז שהולדות הם לאדון יש בו איסור של לעולם והנה בגמ' דף מ" שם כי אחא רב דימי א"ר יוחנן מי שאמר בשעת מיחתו פלומת שפחתי אל ישמענדו בה לאחר מותו כופין את היורשין וכוחצין לה גט שחרור אמרו לפניו רבי אחי ורבי אסי רב אי אחא מודה שבניה עבדים ופרש"י דוולדות היוצאים ממנה מעכשיו עבדים הם וציינתי כבר הדברים ולפ"ז מצואר דמעוכב גט שחרור אחתי בניו עבדים וא"כ כיון דעיקר לעולם בהם מעבדו שייך בוולדות ומעוכב גט שחרור הוולדות לדון ו"כ עובר אעשה דלעולם בהם מעבדו דוקא כשנותן גט שחרור וכנ"ל.

ועוד בו שלישיה לפמ"ש בגמ' גיטין ל"ח דעבד יש בו ב' קניינים קנין ממון וקנין הגוף לאיסור והפקר מועיל להוציא שעבוד הגוף הכספיו גט שחרור מפקיע קנין האיסור והדברים מפורסמים והנה בגמ' קדושין ט"ז ע"א תנא וקונה את עצמו בכסף ובשזה כסף ובשטר ופריך בשלמא כסף וכו' אלא האי שטר ה"ד אילימא דכתב ליה שטר אדמיה היינו כסף ל שיחרור שטר למה לי לימא ליה באפי תרי זיל א"נ באפי בי דינ זיל אמר רבא זאת אומרת ע"ע גופו קנוי והר שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול ע"כ.

והקשו החוס' אמאי לא פריך ויפקינו שהרי אפילו עבד כנעני שגופו קנוי לא ינא בהפקר לשמואל דאמר המפקיר עבדו ינא לחרוץ וצריך גט שחרור ואפי' למ"ד דמפקיר עבדו ינא לחרוץ וצריך גט שחרור היינו משום הפקעת איסור כדי להחירו בבת ישראל וא"כ בע"ע ל"ל שטרא דבלאו הכי מותר בבת ישראל ו"ל דאין הכ"נ ע"ש והפנ"י ח"י כיון דאין אחר יכול לזכות בע"ע כ"א הוא בעצמו לא הוא הפקר ובאמת ז"ע דהרי בע"כ נמי דינא הכי ואפ"ה מועיל ההפקר ועיין מקנה וז"ע.

והנה כתב הרשב"א בשם הרמב"ן דהא דע"ע גופו קנוי היינו משום דרבו מוסר לו

ואם שגיתי ה' הטוב יכפר.

זה אמרו ז"ל באשמו שאוכלת בתרומה דקנין כספו הוא עיין כחובות נ"ח ויבמות ס"ז ע"ב ובתוס' ד"ה קנין כספו ובספרי משנה הלכות ח"ה סי' קפ"ב דקדקתי מדברי רמ"ה הנ"ל דחייב העבד כנעני במצות אינו מצד עצמו אלא מפני שהוא קנינו של האדון דע"כ אינו אלא כבהמתו וכל המצות שיש על העבד הם מצד האדון והשכר הוא לאדון כבהמתו ממש.

וקצת יש לדייק כן מלשון הרמב"ם בפיה"מ גיטין י"ב שכחב ומה שהשיבו חכמים לו מפני שהוא כקנינו רוצה לומר שזההעבד באכילת התרומה או בהיותו בעל שפחה כנענית לא הוסיף בעצמו מעלה עד שתאמר שחובה היא לו כשיצא לחרות ואמנם זה כמו ש תאכל בהמת כהן תרומה מפני שהוא קנין כספו לפיכך אינו אצלו מעלה שיפסידנה ע"כ ע"ש (וזה לכאורה דלא כמס' גיטין שם דנראה דהוא מצוה לו ע"ש). שוב מלאחי בספר השלמה למנ"ח בשם הגאונים הראשונים ז"ל שפי' דחייב העבד במצות אינו אלא מפאת האדון דע"כ אינו אלא כבהמתו ושמתתי כעל כל הון.

ולפ"ז נלפענ"ד לחדש דטעם דאסור לשחרר עבדו משום עשה דלעולם בהם תעבדו הוא פשוט כיון דע"השחרור יפטור האדון מכל המצות שהעבד חייב בהם והם כולם מצד האדון ומפאת האדון ואם ישחרר העבד א"כ יפקיע עצמו מכל המצות האלו ודאי דאסור להפקיע עצמו מכל הנ"ל ועיין גמ' בכורות דף ג' כל הני למה לי צריכי דאי חנא לוקח ה"א משום דקא מייחי לה לקדושה אבל מוכר דקא מפקא לה מקדושה אימא לקנסיה קמ"ל ופרש"י מייחי לה לקדושה שמהא שובחת בשבת וכיון דמצוה עביד ליכא למיקנסיה ועיין חוס' שפי' מייחי לה לקדושה לא משמע הכי ומיהו רש"י פי' מייחי לה לקדושה לשבחת שבת ומפקא לה מקדושה מקדושת שבת ופשוט דבהמה לאו בתשביחה היא וע"כ משום דהמצוה היא על הבעלים ויש לו מצוה בשבחתה ועבירה בהפקאתה והכ"נ וכ"ש בעבד שהוא צר דעת שמקיים מצוות בפועל ולכן אסור לשחררו. ואמנם כי כן ודאי

ומיהו לדידן מאחר דשני רבא זאת אומרת ע"ע גופו קנוי והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול וכו' נראה מצוה דהיתר השטר הוא על קנין הגוף שבו ולא על קנין כסף דעל קנין כסף לא הי' צריך שטר כלל ובעבד כנעני נמי מה שצריך גט שחרור משום הפקעת איסור של קנין הגוף הוא דנעני נמצא דהחילוק בין ע"ע לעבד כנעני בענין קנין הגוף דע"ע גופו קנוי לזמן וע"כ גופו קנוי לעולם וא"כ לעולם בהם תעבדו קאי אקנין הגוף שיוצא בשטר וממילא אחי שפיר דעיקר עשה דלעולם בהם תעבדו עובר כשנותן גט שחרור ודו"ק היטב.

איברא די"ל דתלוי במחלוקת הראשונים ז"ל דלשיטת הר"ן ודעימיה דעשה דלעולם בהם תעבדו הוא משום לא חננס דאסור ליתן להם מחננת חנם וצמח שמשחררו הרי הוא נותן לו מתנה א"כ כל שהפקירו הרי כבר נתן לו מתנתחננס שהרי אסור לו להשחעבד צו מעשה וכל מהש הוא עושה לעצמו הוא עושה והגם דאכתי מחוסר ג"ש מ"מ כבר הוא בידו לעשות מלאכתו ומעשה ידיו הם שלו וממילא כבר עבר בשעת ההפקר אלא חננס אבל להפוסקים דעשה דלעולם הוא מצוה בפני עצמה א"כ כל זמן שלא נתן ג"ש אכתי לא עבר אעשה כיון שמחוסר ג"ש אכתי אגוד ביה וי"ל וז"ע.

ועל ארבעה לו אשיבנו דנלפענ"ד לחדש דבר לפמ"ש בס"ד לפרש דברי רבינו מנחם הבבלי לאוין קס"ו בטעם שחושב ושכירו של כהן וע"ע לי כל ובתרומה ועבד כנעני וילידי ביתו וקנין כספו הנה יאכלו בלחמו וחי' שעבד כנעני גופו קנוי שהשנה הכתוב קנין כספו לילידי ביתו ומכאן שממונו של אדם כגופו ע"ש ונראה מדבריו ז"ל דקנין כספו במקום שקונה כל הגוף נעשה שלולגמרי עד שנעה חלק מחלקי גופו והותר לאכול בתרומה מה שאסרה תורה לזר אפילו הוא ישראל כשר הותר בה עכו"ם כשקנאו כהן וכעין

דהאיסור הוא על שחרור הגוף ולא על שחרור משעבוד ממון דקנין הגוף הוא קנין איסור שבו שמחייבו בכל המצות ולאחר שנשחרר נפטר מזה וממילא אחי שפיר דעל גט שחרור הוא דעובר בעשה ולא על הפקר חה לפענ"ד חדש ונכון כס"ד.

ומחמת קוצר הזמן אתן קנני למלין ואי"ה עוד חזון למועד להשחשע בדברי כ"ח ולהעלם באהבים אהנה של חורה.

ידי"ג ואוהבו הנאמן המברכו מריחוק מקום ומקירוב לב בברכת כתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים לו ולכאש"ל ולכל המסתופפים בצלו בלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן יח

בהא דליתי עשה דפ"ו ולידחי ל"ת דשפחות

אור ליום ב' פ' בא התשל"ז בני יצ"א

אחדשכ"ת בידידות יתירה

לאות הוקרה וידידות הנני להשחשע בדבר קושיחו שאמר לבני היקר שהקשה עלי דבריני כח"ו סי'רמ"ו שדנתי בחוס' פסחים פ"ח לישא שפחה אינו יכול שהקשו דליתי עשה דפ"ו וידחה ל"ת דלא יהי' קדש וחי' משום דידה דליכא עשה דאפשר לה בעבד ודייק מינה ידי"ג הרב הגאון ר' חיים רויזען ז"ל מדכתבו דאפשר לה בעבד משמע דכוונתם אליבא דריב"ז דס"ל דגם היא מפקדה מ"מ אין שיך עדל"ת ע"ז כחבתי ולא הבנתי דאי ס"ל כריב"ז ומשום דגם היא מיפקדה והרי עבד בעצמו פטור ממצות פ"ו וכ"ש שפחה ואין בו אלא מצות לשבת וע"ז הקשה

מעכ"ח שליט"א דלריב"ז דאשה ג"כ מצווה כפ"ו והלא בעבדים ילפינן לה לה מאשה לחייבו במצות שנשים חייבות א"כ אי ס"ל כריב"ז פשוט דגם עבד מחויב כפ"ו מהקישא דלה לה דהוקשו עבדים לנשים שנחייבו במצות כנשים וכיון דאשה מצווה אפ"ו הכ"ג עבד יחייב כפ"ו מכח אשה, עכ"ל.

ולפום ריהטא הי' נראה צה לומר דבר יקר דהנה צירושלמי פ"ד דגיטין ה"ה הביא וז"ל חמן חנינן אין נושאין נשים במועד שמעון בר אבא בשם ר' יוחנן משום ציטול פרי' ורבי' בעון קומי ר' יוסי עבד מהו שישא אשה במועד אמר ליה נישמעניה מן הדא לי צטל והלא לא נברא העולם אלא לפ"ו ואמר ר' שמעון בר אבא בשם ר' יוחנן כל שהוא מצווה על פ"ו אסור לו לישא אשה במועד ופי' הפ"מ שם עבדמהו שישא אשה במועד דהבעיא אי מצווה כפ"ו פי' לשון המשנה לישא שפחה אינו יכול וכו' ליצטל והלא לא נברא העולם אלא לפ"ו כפסטן דהעבד מחייב כפ"ו, ולכאורה והלא עבד אינו מחויב במצוות אלא כאשה וא"כ אמאי מחייב במצות פ"ו. ולפי דעת כ"ח י"ל דהירושלמי לשיטתו ציבמות פ"ו ה"ו דמביא מחלוקת ריב"ז וחכמים האיש מצווה על פ"ו ולא האשה ריב"ז אומר על שניהם הוא אומר ויברך אחס מאלקים ויאמר להם אלקים פ"ו ובגמ' שם רבי ירמיה ר' אבהו רבי יצחק בר מריון בשם ר' חנינה הלכה כר' יוחנן בן ברוקה וכן פסק במס' חענית ד' ה"ו בשם ר' חנינה דהלכה כריב"ז נמצא דהירושלמי לשיטתו ס"ל דנשים מצוות כפ"ו וכיון דהעבד נחייב במצוות שהאשה חייבת א"כ שפיר עבד נמי מחויב כפ"ו אבל לש"ס דילן דס"ל דנשים פטורות מפ"ו דלא קיי"ל כריב"ז ולכן עבדים נמי אין מצווין כפ"ו.

ועיין חו"ט פ"ה דברכות מ"ד שכתב דאין למדין הלכות ממדרש רבותשהרי ברבות פ' בראשית סוף פ' ח' ממיח למחני' דסוף פ"ו דיבמות דריב"ז אמר על שניהם הוא אומר פ"ו וקאמר עלה ר' ירמיה ור' יצחק בר מריון בשם

ושפחה שמעשה ידיה שלו הן אין רוצה לבטל אותן ממעשה ידיהן בחול ולהשיאן זה לזה משום ביטול מעשה ידיהן שהן שלו והולדות הו"ל דבר שלא בא לעולם ויש לו זמן לזה ולכן אלו הי' יכולין להמחין עד חוה"מ ודאי הי' מאחר הגישואין בשביל מעשה ידיו שלא לבטלן ואז ממילא מבטלין הן ממלאכה ושפיר בעי מיניה בירושלמי.

איברא דהחוס' חגיגה דף ב' ע"ב ד"ה לא תוהו כתבו האי עשה אלים טפי מפ"ו כדאמר במגילה וכו' אבל י"מ משום דעבד לא מיפקד אפ"ו דאמר היו לו בנים בעבדותו ונשתחרר לא קיים פ"ו (יבמות ס"ב ע"א) ולאז מילתא היא דאמר בירושלמי דמו"ק (פ"א) עבד מהו שישא אשה במועד אמר להון נשמעינן מן הדין מתניחין יבטל והלא לא נברא העולם אלא בשביל פ"ו ואמר שמעון בר אבא משום ר' יוחנן כל שהוא מצווה על פ"ו לא ישא אשה במועד ועוד לישנא דנקט הכא והלא לא נברא העולם אלא בשביל פ"ו משמע דאח רוייהו קאי ע"ש נראה לכאורה דמפרשי שם הא דירושלמי כהפ"מ הנ"ל וראיתי בגליון חגיגה הנ"ל שצ"ן לעיין בתוס' גיטין מ"א ד"ה לא תוהו וכונתו נראה לכאורה לציין דדבריהם סתראי נינהו ממקום למקום. ועיין מהרש"א שם. ולפ"ו לכאורה יש מקום לומר דעבד נמי מצווה אפ"ו, אלא דמ"מ סיימו התוס' והא דאמרינן לא קיים פ"ו היינו מטעם דבעינן זרעו מיוחס אחריו ואפילו ישרא שיש לו בן מן הפשחה אינו קרוי מיוחס אחריו וא"כ איצטמידי סברתן אליבא דכ"ע דא"א לו לקיים פ"ו מטעם דבעינן זרעו מיוחד אחריו וכמ"ש ביבמות הנ"ל ושפיר א"א לומר בעבד משום עדל"ת וכמ"ש בספרי הנ"ל.

שנית נראה דבירושלמי גופא שכתבו קצת האחרונים בפשיטות דס"ל דהלכה כריב"ב לפענ"ד לא מוכרח הדבר דאמר שם (פ"ד דתענית) רבי לעזר בשם רבי חנינה הלכה כריב"ב א"ל רבי בא בר זבדא עמך היחי ולא איתאמרת אלא אם היחה תובעת להינשא הדין עמה וקרא עליהון טובים השנים מן האחד ופי' הפ"מ ולא

ר' חנינא דהלכה כותיה ואנן לא קיי"ל הכי, ועיין הגהות רע"א שם, ובחידושי הרד"ל על המ"ר דחה דברי החו"ט דהמ"ר הוא שם אגדת הירושלמי והירושלמית פסק כריב"ב ע"ש ובחומש לימודי השם בראשית (הע"ר) מצות פ"ו ישנס שם כמה ט"ס ע"ש מבואר מיהו דלהירושלמי עבדים חייבים בפ"ו וצ"ל כנ"ל.

ברם לאחר העיון שבשם הוא חדא דהרי החוס' גיטין מ"א ע"ב ד"ה לא תוהו הביאו דברי הירושלמי הנ"ל דאמר תמן תנן אין נושאין נשים במועד שמעון בר אבא בשם ר' יוחנן אומר מפניביטול פרי' ורבי' וכו' בעון קומי רבי אסי העבד מהו שישא במועד אמר להון נשמעינה מן הדא יבטול והלא לא נברא העולם אלא לפרי' ורבי' ואמר שמעון בר אבא בשם ר' יוחנן כל שהוא מצווה על פ"ו אסור לו לישא אשה במועד פי' כל שהוא מצווה על פ"ו משום לשבח יצרה כגון עבד אבל אפרו ורבו ודאי לא מיחייב וכו' הנה כתבו מפורש דעבד לא מיחייב בפ"ו והא דאמרו שם פ"ו פי' שבת וכמו שפי' בש"ס דלין ופלא על פנ"מ ז"ל שפי' הירושלמי כפשוטו ובאמת כי בק"ע שם גיטין הנ"ל פי' האיבעיא עבד מהו שישא אשה במועד דמי אמרינן כיון דאינו מצווה על פ"ו מותר לישא או דילמא כיון דמצווה אשבת אסור ע"ש וגדולה מזו תמה בשורר קרבן דמאי ביטול פ"ו שייך בעבד הא רבו מוסר לו שפחה כנענית בע"כ ולא יתרצה להמחין עד המועד שלא יפסיד צוולדות ע"ש.

ולפענ"ד לא קשה מדי לפמ"ד בגמ' כחובות מ"ז ע"א במעשה ידיה מנלן ופריך דאי ס"ד מעשה ידיה לאו דאזיה אלא הא דזכי ליה רחמנא לאב למיסרה לחופה היכא מני מסר לה הא קמבטל לה ממעשה ידיה פריך רב אחאי אימא דיהב לה שכר פקעהה אי נמי דמסר לה בשוי"ע ועיין חוס' שם אע"ג דאין נושאין נשים בחולו של מועד וכו' מבואר דאלו לא הי' מעשה ידיה לאזיה לא הי' יכול למוסרה לחופה שהי' מבטל לה מעשה ידיה וא"כ באדון שיש לו עבד

איחאמרת הכי אלא אם היחה חובעת להינשא וצאה בטענה צעינא חוטרנא לידא ומרא לקצורה דאז הדין עמה וקרי עליה טובים השמים שהייתי טועה בדבר עכשיו טוב לי שהעמדתי על האמת ע"כ ו"כ בק"ע שם וא"כ צאמת צירושלמי רבי לעזר הדר ביה וס"ל דר' חנינה מעולם לא פסק הלכה כרבי"צ וצירושלמי יצמות פ"ו ה"ו נמי מציא הא דרבי לעזר בשם ר' חנינה דהלכה כרבי"צ ואמר ליה ר' בא בר זבדא עמך הייתי ולא איחאמרת אלא וכו' וקרא עליה טובים השמים מן האחד ופ"י הפ"מ והק"ע שהייתי טועה בדבר עכשיו טוב לי שלמדתי האמת מצואר דהירושלמי נמי ס"ל דאין הלכה כרבי"צ ולדקו דברי זקנינו רבינו החו"ט ז"ל דאין למדין הנכות מפי המדרש שהרי במדרש הציא בשם ר' יצחק בר מריון דהלכה כרבי"צ וצאמת אן לא קיי"ל הכי וכוונתו דאליבא דהירושלמי נמי לא קיי"ל הכי וכ"ש אליבא דש"ס צבלי.

ופלא על החי' רד"ל שכתב וז"ל (במ"ר פ"ח י"ב) הלכה כר"י בחו"ט סופ"ה דברכות הוכיח מזה שאין ללמוד לדינא מן הב"ר דהא קיי"ל דאין הלכה כרבי"צ, ואין זה ראייה דהב"ר היא אגדת ירושלמי וצירושלמי יצמות כל הסוגיא ופוסק כרבי"צ דהכא ומכ"מ אן נקטינן כש"ס דידן שחולק על הירושלמי והב"ר אצל במקום שאין חולק הש"ס ודאי יש ללמוד מן הב"ר כמו מן הירושלמי וכו' ע"ש והדברים נפלאים שהשיא דעת הירושלמי כב"ר דפסקו כרבי"צ וכהב"ר וצאמת צירושלמי מצואר דאין הלכה כרבי"צ ור' לעזר חזר בו לגבי' דר' בא וא"כ המדרש דפסק כרבי"צ מעצמו הוא דפסק כן ושפיר כתב דאין הלכה כהמדרש וק"ל.

שוב האיר ה' עיני ומנאמי לרבינו הגדול הט"א ז"ל חגיגה הנ"ל בד"ה עוד חירץ ר"י וכו' צא"ד וז"ל הא דקאמר במחני' לישא צ"ח אינו יכול היינו משום לחא דידיה דאין עשה דפ"ו מצד חירות דוחה ל"ח דקדש מצד עבדות והא דקאמר לישא שפחה אינו יכול אע"ג דלד עבדות מותר

בשפחה ואי משום ד חירות יבא עשה דפ"ו דהאי דלד וידחה ל"ח דהאי דלד פי' היינו משום לחא דידיה לא מיבעיא לרבנן דאשה אינה מצווה על פ"ו דהשחא אין אצלה עשה דפ"ו ועוברת על הלאו דלא יהי' קדש משום ד חירות שבה, אלא אפילו לרבי"צ דאשה מצווה על פ"ו מ"מ כיון דשפחה היא אינה מצווה על פ"ו, כמו שעבד אינו מצווה על פ"ו, ומהשחא אחי שפיר הא דכפו לרבה של חני' שפחה לשחררה אדרי"צ דא' אשה מצווה על פ"ו דחצי עבד כיון דאסור בחני' שפחה דאחיא דל עבדות של האי ומשחמש צלד חירות של אידך אי אפשר לחצי עבד לישא חני' שפחה מטעמא דאחי עשה ודחי ל"ח הא עשה של איש זה ואשה זו אינו אלא מצד חירות שבשניהם וצאמי דל י"ל יבא עשה וידחה ל"ח דקדש שצלד השני של חצירו אצל האיך ידחה דל עבדות שבהם שאסור צלד חירות של חצירו לל"ח דקדש כיון דצאמי דל ליחא לעשה דפ"ו ואין ל"ח דהאי דל נדחה מפני עשה דאידך דל כיון דצאמי דל ליחא עשה ע"ש באריכות גדולה והרבה יש לפלפל שם בדברים הקדושים צמה שכתב עוד שם מ"מ וכו' דמשמע לכאורה דס"ל צאמת עבד חייב צפ"ו ועיין בסוף המסכת מ"מ לדידן לא צריכא עוד ודו"ק.

והנה הפנ"י גיטין מ"א ע"צ בחוס' ד"ה לא חוהו פשיטא ליה דעבד לכ"ע מחייב צפ"ו דלא הוקשו אשה לעבד לכל כדאשכחן דעבד חייב למול וא"כ הכ"נ עבד דרכו לכבוש ואשה אין דרכה לכבוש ודרכו לחזור אחר אשה מה"ט מחייב צפ"ו ולפענ"ד אף שאיני כדאי מ"מ אדרבה כיון דבעי לחזור אחר אשה ועוד אינו ברשות עצמו וא"כ פטור מהני מצות דאינו ברשות עצמו ואדרבה הדין דרבו מוסר לו שפחה ואם אינו רוצה לימן לו שפחה אינו יכול ליקח לעצמו וא"כ האיך יחייב במצות שאין צידו לקיימם והוא אינו בן חורין עוד הקשה הפנ"י דהחוס' סנהדרין נ"ט כתבו דכל מי שמצווה על פ"ו מצווה על השחמת ז"ל ופשוט דעבדים אסורים בהשחמת זרע וא"כ מצוים נמי אפ"ו ולפענ"ד גם מזה צ"ל דכוונת

דברי ידידו דושה"ט וש"ת וי"ר שיזכה להרכיב תורה ברבים ללמוד וללמד לשמור ולעשות עדי יבא ינון ולו יקתה עמים המברך בלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן יט

בענין בקושית הב"ש דלא ילפינן רוב בד"נ מעריות דמיירי בבא עליה אביה ואכתי תקשה דלמא לאו אביה הוא

ב' לסדר ראשי המטות התשל"ט בני יצ"א

בין המצרים. ישלח לנו מדלג על ההרים. ויגאלנו מבין הנמרים. ויפתח לנו שערי השמים מבית שערים. ויביאנו לארצנו זבת חלב ודבש תמרים. ובראשם מע"כ ידי"נ מתותני הרהגה"צ גבר בגברים. עם כל משפחתו הכבודה בכל הנודע בשערים. ה"ה כקש"ת מוה"ר פנחס מנחם אלטר שליט"א (וצוקללה"ה) ירושלים עיה"ק תו"א.

אחדשכת"ה בידירות נאמנה ובאהבה מסותרת

יקרת מכחציו קבלתי וחלמתי דינו של אדם בדברי חורה אשר העיר צטובו בחמיהה גדולה על דברי מרן צנית שערים יו"ד סי' י"א שהביא שם קושיא דו"ו חתנו הגרי"צ אגמ' סנהדרים ס"ט ע"צ דרנה לפשוט דאזלינן צד"נ צחר רוב מעריות ודמי לה צבא עליה אביה והקשה דהא אכתי מוכח דאזלינן צחר רובא מהא גופי' דדילמא לאו אביה הוא ומעכ"ג מחותני שליט"א חמה אקושיא זו דהרי עיקר חיובא צבא עליה אביה לאו משום הרוב שהוא אביה כי על צמו חייב משום אשה וצחה וצוה ע"כ חייב אפילו לאו אביה הוא שהרי זה צרור שאשה זו צח לאמה היא וא"כ אפילו נימא דלאו אביה הוא אכתי חייב מיחה משום אשה וצחה עכ"ל"ק. וצנו היקר החסן המיול"ם רנה לתרץ הקושיא על המיול"ל זקנו זל"ל זיע"א

החוס' דכל מי שמצווה על פ"ו מצווה על השמחה אבל יש שמצווה על השז"ל ואינו מצווה על פ"ו ולא הוא צהא חליא וכמ"ש הרשב"א צאמת (רפ"צ דנדה) דאף מי שאינו מצווה על פ"ו מצווה על השמחה זרע א"כ לא חליא זה צוה כלל ודו"ק ופלא שלא הביא מהא דיצמות דענד אין לו חיים ואפילו היו לו צנים בעצדומו לא קיים המצווה.

והמל"מ פ"י מהל' מלכים חמה אדברי חוס' חגיגה דהיאך ענד יחייב צפ"ו הא אשה אין חייב צה וכל מצוה שאין האשה חייבת אין הענד חייב דגמרינן לה לה מאשה ולפ"ו לריצ"צ עכ"פ ה' אחי שפיר אמנס כצח חמהו עיין צילקוט סופר מצוה פ"ו סוג ענד אשר ציין עליו מכח"ר ורחימי צילקוט סופר הנ"ל שהביא מה שמחה האצנ"מ סי' צ' סק"צ אין אפשר דענד חייב צפ"ו הא אמרו הכל מודים בענד שנסחמר שאין לו חיים ולפי' חוס' הנ"ל הרי כצח קיים בעודו ענד וזה כמ"ש לעיל צס"ד. (ועיין פרמ"ג פחיחה כוללת ח"צ אוח י"ט.) אע"ג דאמרינן כל מצוה שאשה חייבת ענד כנעני ושפחה כנענית חייבין לאו כללא הוא דכיבוד או"א נשים חייבות ועצדים דל"ל חיס כלל וכן ענד גרע מעכו"ם לפ"ו ע"ש.

ובר מן דין דצח קשה הוא שחייבה החורה לעצ צפ"ו ולא יוכל לקיים וצחורה לעולם צהם חעצודו כחייב והרי פ"ו לא מקיסי עד "שיהו צנים לצנים וזה לאו צניו הם ואין הקצו"ה צח צטרומיא עם צריומיו והילקוט סופר שם חילק צין עכו"ם לעצד וצחה ראיית האצנ"מ וכן מצא צשו"ת מהד"ג ח"ג סי' ל"ז ועיין מנ"ח.

עכ"פ נראה לפענ"ד כהפוסקים דאינו מצווה אפ"ו וצפרט לשיטת הגאונים שהצחתי צכפרי ח"ו (סי' ל"ו) דכל המוות שהענד חייב צהם אינס מחמת הענד אלא מחמת האדון ועל שמו הם נקראים כי הענד יש לו דין צהמה עם הדומה לחמור וא"כ פשוט דאין עליהם צווי של פ"ו אלא מדין לשצח וכדעת החוס'.

ולא נחקבל ועל דעת מעכ"ג מחותני שליט"א. ולא רמו מעכ"ג צמה רצה ליישב ואולי מחמת אהבה הייתי מסכים לחירונו.

ואני בעניי הכנותי לבי להבין דברי חכמים ומידותם והקושיא שהקשה דילמא לאו אביה הוא היא קושיא קיימת והוא דהרי הלאו דאשה ובתה מבואר בגמ' יבמות ז"ו ועוד וברמב"ם פ"ב מהא"ב הי"א הוא דוקא כשנשא אשה בקדושין אבל הנא על אשה בזנות לא נאסרה עליו משום ובתה ומותר ובתה ח"ל הרמב"ם הבעל אשה דרך זנות לא נאסרו עליו קרובותיה שהן שבע נשים שאמרנו כו' ובה"ג ז"ל שם הנא על אשה ובתה דרך זנות או על אשה ואחותה וכיוצא בהן הרי זה כמי שנא על שתי נשים נכריות כו' ודוקא כשקידש אשה נאסרו עליו מקרובותיה ששם נשים ע"כ ובחנוך מצוה ר"ג שלא לגלות ערות אשה ובתה שנאמר ערות אשה ובתה לא תגלה ונא הפירוש שאין החיוב אלא כגון שנשא האחת תחלה ואח"כ כשנא על השני"ה הוא מתחייב אבל אם לא נשא אחת מהן לא יתחייב עליהן לפי שכתוב בהן לשון קיחה דמשמע ע"י נשואין כו' ע"ש מבואר. עכ"פ דאשה ובתה אינו חייב עליהן אלא ע"י נשואין.

ומעתה בנידון דידן נמי מי שאנס אשה והוליד ממנה בת אוחה הבת אסורה לו וחייב עליה משום בחו כנסנהדרין ע' בחו מאנוסתו מנין וברמב"ם פ"ב מה"א ה"ו הנא על אשה דרך זנות והוליד ממנה בת אוחה הבת ערוה עליו משום בחו כו' לפיכך הנא על בחו מנשואתו חייב שתיים משום בחו ומשום ערות אשה ובתה כו' ע"כ וא"כ מבוארין דברי המקשה דמה משני בגמ' צנא עליה אביה וחייב דאכתי נילף ממנו רוב בד"ג דהא אפשר דלאו אביה הוא ומשום אשה ובתה ליכא דלא נשאה מעולם ומאנוסתו ליכא איסור אשה ובתה נמי אפשר דלא הוא דלאו ודאי הוא אלא ע"כ דאולינן בתר רובא אפילו כד"ג.

אלא דהגם שהעמדנו קושיא מרן בטוב טעם ודעת ואדרבה מעתה תקשה התי' שתי' שם לנכאורה מה שתי' שם נראה דס"ל משסו דרוב בעילות הולכין אחר הבעל והוא משום דהו"ל א"א נמצא דלפי החירון שפיר הקשה מעכ"ג מחותני שליט"א דכנראה הם הבינו הקושיא בגמ' צנא על בחו היינו בחו מאשתו הנשואה לו ולא מאנוסתו, וכבנת מעכ"ג מחותני ולפ"ו ודאי אחי שפיר תי' מעכ"ד אבל לפי הבנתי א"כ צאמת ז"ע. אלא דלאחר העיון י"ל לפמ"ש שם בתי' השני בשם הרשב"א חולין ז"ה ד"ה ובנמצא וט"ו אחי סי' תרכ"ה דלא אמרינן כל קבוע כמע"מ דמי אלא באם יש ודאי מיעוט ובצא עליה אביה דליכא ודאי גבה מיעוט בעילות שאינן מן הבעל שפיר אולינן בתר רוב כה"ג.

ואשר נלפענ"ד בישוב הקושיא הנ"ל דנלפענ"ד לחדש דלא אמרינן דלמא לאו אביה הוא וכן הדין דרוב בעילות אחר הבעל אלא באשה שנשאת לבעל ועומדת לבעילות ודרכה כך וכיון דיש מיעוט נשים מזנות ומיעוט נאנסות תחת בעליהן שפיר אמרינן משום דרוב בעילות שדינן אחר הבעל וע"כ דאולינן בתר רובא ואזינו לאו ודאי הוא, אבל אשה פנויה והרי היא בחוקת הגוף שלא נבעלה לשום אדם ונאנסה כה"ג לכ"ע לא הוי אביה ספק ולא בעינן דאולינן בתר רובא אלא ודאי הוא דאין אצלה בעילות אחרות כלל דנימא לחלות בהו ולעשותה ספק, ודוקא בזונה שמפקרת את עצמה או אפילו בדדימא מאחריני אמרינן שמה נבעלה לאחריני ועיין סוטה כ"ו ע"א והלכתא ישא אדם בת דומה ולא ישא דומה דתני רב תחליפא בר מערבא קמיה דר' אבהו אשה מזנה בניה כשרין רוב בעילות אחר הבעל, ובפרוזה ביומר בעיא דלא איפשיטא היא ופרש"י ז"ל דאיכא למיחש דרוב בעילותיה משם אחרים, ועיין בה"ג הל' מילה הובא ברא"ש פ' יש נוחלין וב"ש א"ע סיק' ד' ס"ק כ"ו דאפילו פרוזה ביומר לא חיישינן והא דלא קשיא מפסחים פ"ו ע"כ שהבנים שהולידה אשת הושע הנביא היו

מ"מ כה"ג לכ"ע הולכין אחר הרוב אלא דהרמב"ם ז"ל חידש לן דהגם דבנות ישראל כשרות הן ולא חיישינן שמא זינחה ולגבי זנות איח להו חזקה דגופה מ"מ ל"ל חזקה שלא נשאו מעולם דבנות ישראל לנשואין עומדות וכיון שהוא טוען שאלמנה או נשואה שנכנסה לחופה ולא נבעלה נשאה וכיוצא בו ובאלו ליכא חזקה שלא נשאת מעולם ואין בה אלא רוב אבל הא מודה להבעה"מ דהיכי דאיכא חזקה דגופה בהדי רוב לכ"ע אזלינן בהדה. ועיין יד רמ"ה ז"צ ז"צ דג"כ פשיטא ליה דהיכא דאיכא חזקה בהדי רוב מוציאין אפילו לשמואל וכבר הארכתי בזה במשנה הלכות ח"ד סי' רל"ו ותמהתי אמרן הח"ס ז"ל שכתב היפוך זה ימחול נא לע"ש. אלא דא"כ לדין כיון דאשה זו נאנסה דבנתו מאנוסמו מוקמינן הגמ' וכה"ג לאו בחר רוב אזלינן אלא ודאי הוא שהרי יש לה חזקה שלא זינחה וליכא כאן ביאות אחרות לומר שמא מאחר היא.

שוב נחיישנתי דלא הוא ח"י החוס' תולין דף י"א ד"ה כגון שהיו אביו ואנו תבושין בבית האסורים ח"ל ועוד הוה מצי למידק ודילמא משום דאזלינן בחר חזקה דהעמד האם בחזקה נדקת עכ"ל נראה ביאור הדברין דאם העמד האם בחזקה נדקת או שוב לא הוה בחר רוב דאיכא רוב וחזקה והמהרש"א שם כתב דלמסקנא דאין אפטרופוס לעריות ז"ל דליכא חזקה דהעמד האם בחזקה נדקת דאימא נמי דנאנסה האם אי לאו משום דאזלינן בחר רובא ע"ש. והנה אפילו לפי פי' המהרש"א בדין ודאי כיון דנאנסה ודליכא ביאות אחרות העמד אותה בחזקה נדקת מהני דלא נבעלה ומה גס דדברי מהרש"א ז"ע מה שפי' למסקנא דאימא דנאנסה האם דאונס מילתא דלא שכיחא הוא ולמילתא דלא שכיחא לא חיישינן והוי מיעוטא דמיעוטא. שוב מנאחי בלב ארי' חולין שכבר הקשה אמהרש"א דהא דאמרו מכה אביו ואמו מסתמא בכל אופן מיירי אפילו ידעינן בודאי שכבר זנחה אמו פעם אחת שהיא פרוצה ביותר דחו אין לה חזקה נדקת וע"כ רק משום דאזלינן בחר רוב ע"ש. ואיצטמיד סברתן אליבא

ספק ממזרחים כבר הקשה מהרש"ל הרי קיי"ל דרוב בעילות וחי' דאשני הושע שהי' זקן ומרן הת"ס א"ת סי' ר"ח הוסיף דהיה זקן והיא פרוצה ביותר.

ובמה שכתבנו יש ליישב ממזר ודאי היכא משכחת לה עיין ש"ש ש"א והגהות מהר"ב פרענהל שם ולפמ"ש אחי שפיר דכה"ג משכחת לה ממזר ודאי מעריות או אפילו מא"א ואין בעלה בעיר ונאנסה אלא דכה"ג כבר יש שיטת רבינו הגדול הבה"ג ז"ל שמא בא ע"י שם.

ונראה להביא ראיה לדברינו מדברי הבעה"מ בחובות ט"ו ע"א אמה דכתבו כי לא אהו עדים מאי הוי כיון דרוב נשים בתולות נשאות וחי' החוס' דלרב פריך דלשמואל דס"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב הוה והוה ומיהו הבעה"מ כתב ד"ל דאף לשמואל פריך כלומר ונהימנה אה"ג דאין הולכין בממון אחר הרוב משום דהכא איכא חרתי רובא וחזקה דגופא והכא תדא חזקה דממונא מידי דהוה אטענה משארסתני נאנסתי דמהימנה לא מהאי טעמא דהכא חרתי והכא תדא הכא גבי דידיה תדא חזקה דממונא ע"ש דגופא והכא גבי דידיה תדא חזקה דממונא ע"ש וכ"כ החו"י שם ובחוס' רי"ד שם דכיון דאיכא חזקה דמייסע לרוב מהני לכ"ע. איברא אפילו להמלחמות שם דפליג אבעה"מ שכתב ח"ל אמר הכותב ליכא הכא חזקה דגופא דבשלמא כונס את הנערה שלא נישאת איכא חזקה דגופה דלא חיישינן שמא זינחה דבנות ישראל בחזקה כשרות הן עומדות אבל במשנתנו אינו טוען בחזקה בחולה כנסתיך ונמנאח בעולה אלא בחזקה אלמנה נשאתיך או אלמנה מן הנשואין או שנכנסה לחופה ולא נבעלה ואין בשמים אלו חזקה גדופה שאין האשה עומדת בחזקה שלא נשאת מעולם ואין לך בה אלא רוב אבל בחזקה שלא זינחה היא עומדת ומפורש כן בירושלמי כו' ע"ש נראה דהגם דחולק על בעה"מ אינו חולק על ע"ש דהדין דהדין דין אמת היכא דאיכא חזקה דגופה נוסף על הרוב דאפילו לשמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב

סימן כ

עבדים אי יש עליהם חיוב מילה עצמי
או שהוא מצות האדון

חדש הרחמים התשד"מ בני יצו"א

מע"כ ידי"ג הרב הגאון הגדול כערוגת הבושם
דזיו ליה כבר בתיא כג"ת מוהר"ר שמואל הלוי
וואזנער שליט"א גאב"ד בבני ברק.

אחדשכג"ק בידידות נאמנה

עוד הערה אחת מה שרצייתי להעיר ולהשחשע
בדבריו היקרים בשבט הלוי ח"ד סי' קכ"ט
יו"ד, אות ב' הביא חקירת רבותינו האחרונים אי
עבדים יש עליהם חיוב מילה עצמי כשאין הרב
מוהל אותן וז"ל מעכ"ג בעינו הבדולח לשעה"מ
הל' מילה ושט"מ ב"ק פ"ח בשם תוס' הרא"ש
דאין עבדים חייבים בדין מילה ולח' הגרע"א ריש
הל' עבדים ומקנה קידושין כ"ע ע"א ומנ"ח
מזוח ב' והעלה דפשוט דאף אי נימא דהעבד יש
עליו חיוב מילה היינו עבד שנולד משפחה ומזוה
על האדון למולו ולא מול אז פליגי אי חייב למוול
עצמו אבל היכי דלא נולד עבד אלא שקנה אותו
אדון ישראל אינו חייב לעצמו במילה.

ומה שנלפענ"ג דהמנ"ח שם פלפל בדבר ותלה
החקירה אי מילה הוה מ"ע שהז"ג אז
עבדים פטורים ואי לאו חייבין ולפענ"ד הי' נראה
דהא הלכתא חלו' במחלוקת הגאונים ז"ל דנתש'
הגאונים שערי נדק כ"ד ב' סי' ט' אהא דאמרינן
בסנהדרין נ"ח דעבד יצא מכלל נכרי ולכלל ישראל
לא בא ז"ל כן ראינו דיצא מכלל נכרי לענין שבת
דאלו נכרי אסור לשבות כדלקמן ו אלו עבד מחויב
לשבות אבל לכלל ישראל לא בא שאין העבד עצמו

דכ"ע דהיכא דאית לה חזקת תלדקת ודאי לא הו
ספק.

ובמה שכתבנו נראה נמי ליישב קושיא הת"ח
חולין הנ"ל שהקשה וליחוש דלמא לאו
אביו הוא ח"ל קצת חימא אמאי לא יליף מקרבן
דקפיד רחמנא שלא יקריבו אלא כהן וניחוש שמא
זינתה אמו ולא כהן הוא אלא לאו משום דאזלינן
בחר רובא דהשתא ליכא לדחוי' כגון שהיו אביו
ואמו חבושים דאכתי איכא למימר שמא זינתה את
אביו ואמיו לאו כהן הוא ולא משכחת לה ודאי
כהן אלא א"כ כל אבותיו היו חבושים עד אהרן
הכהן א"נ נילף ממאי דשרא רחמנא למיסב
איחמא וניחוש שמא זינתה אמה וממורת היא אלא
לאו משום דאזלינן בחר רובא ורוב בעילות אחר
הבעל ע"כ. והנה הא קושיא שני" מממורת
לפענ"ד לא קשיא שהרי ממזר ודאי הוא דאסור
אבל ספק ממזר מותר לבא בקהל וכיון דליכא רק
חששא שמא זינתה וכה"ג לא אסרה תורה לינסב
איחמא ועיין ש"ש שמעתתא א' ד"ה והקשו
להרמב"ם כו' כנלענ"ד. ברם קושיא הראשונה
נמי נראה לפמ"ש דמכהן ליכא קושיא כיון דהב"ד
בדקו בכהנים ובאמוניהן וראו שהיו לדקניות ולא
יבא עליהן קול זנות א"כ הו"ל בחזקת נדקת ורוב
בעילות ולא נשאר רק ספק נאנסה וכה"ג לא
חיישינן משום דלא שיכחא ואם הוא אשת כהן
שנאנסה ואסורה לו נמי י"ל דכיון שאסורה לו לא
היתה מאכילתו אסור כיון שהיא בחזקת נדקת
וכיון שלא הודיעתו ודאי אמרינן שלא נאנסה
ושפיר הוה כהן כשר ולא חיישינן דילמא לאו אביו
הוא.

דברי ידי"ג דושכ"ג וצדקתו בידידות והוקרה רבה
לו ולכל המשפחה הכבודה ולכאש"ל בלב ונפש

מנשה הקטן

(זוה).

ולכאורה גדולה מזו הי' לו לתרץ דעבד אינו חייב למול אח זנו שהרי אפילו עזמו אינו חייב למול וכ"ש זנו ומינה הי' אפשר דעזמו עכ"פ חייב למול וי"ל דכיון דעזמו שפטור נמי מאשה ילפינן שפיר לא דחה שכן פטור מלמול עזמו אלא דחה מאשה וז"ע.

עוד רגע אדבר במ"ש מעכ"ד ופשוט דאף אם נימא דעבד יש עליו חיוב עזמי למול היינו עבד שנוול כבר משפחה אבל עבד שקנה אוחו רבו לא ולפענ"ד לא ברורא הא מילתא די"ל דכיון דלא נעשה עבד אלא במילה וטבילה וכעין גירות מעכו"ם לישראל א"כ כל שקיבל עליו להיותו עבד ורוצה להיות עבד יש עליו חיוב עזמי למול ובגמ' יבמות מגלגל עמו י"ב חדש היינו כשאינו רוצה אבל הרוצה להיות עבד אולי יש עליו חיוב עזמי למול כיון שהוא טבל לשם עבדות ועושה מעשה עבדות ואפשר יש עליו חיוב יוחר מהנוול עבד דהחם רבו האדון חייב למולו ואם לא מל אפ"ה הוא עבד ואינו יוצא לתרות אבל כאן שרוצה להיות עבד עליו מוטל למול ולטבול וי"ל.

אלו דברי ידידו דושכ"ג ומברכו בברכת כוח"ט המכבדו ומוקירו כערכו הרים בלב ונפש.

מנשה הקטן

סימן כא

בענין אי מהני יאוש בעלים בעבדים ובמחלוקת הראב"ד והרשב"א

א' לס' שמן למאור התשל"ז בני יצו"א.

אחדשכ"ת בירידות

מכתבו היום קבלתי וחשתי להשיבו מחמת ידיות גם כי אם לא אשיב חושש אני שיאבד המכתב בין שאר המכתבים הנריכים חשובה אמנם

מחוייב בשביחה רק רבו ישראל הוא שמנוה להשביח את עבדו כשם שחייב בשביחת בהמתו ע"כ ובסי' כ"ח עוד שם כתבו ובכלל בעיקר טבילתו לעבדות לא הוא המצריך אשקב"ו על הטבילה רק רבו הוא שמצריך ומטבילו מפני שהעבד אינו זוקק לאותה טבילה אך רבו הוא שצריך לשימושו לאפות לבשל ליגע בינו ולהשקות וכו' הלכך טבילה זו צורך האדון הוא ועיין סה"מ לרס"ג ח"א עשה ל"א ל"ב.

ובחי' הארכתי זוה דנראה שיטת הגאונים שיטה חדשה דעבד שטבל לשם עבדות אינו אלא כבהמתו של אדון והטבילה והמנוות שמקיים העבד אינו מצוה שלו אלא של האדון וכמו שהאדון ששומר על בהמתו ושבתה בשבת אין לבהמה מצוה מזה אלא להאדון ואם לא חסמה בשעת דישה אין לבהמה מצוה אלא להאדון שעשה המצוה על ידה וכיוצא בו הכ"נ עבד המקיים מצוה אין המצוה של העבד ואין לו לא שחר ולא עונש אלא השכר והעונש של האדון הוא ובספרי משנה הלכות ח"ה סימן קפ"ב הבאתי דברי רבינו מנחם הבבלי בטעמי המנוות וממשנה פ"ד דידים מ"ז וקצת סמוכין מגמ' ב"מ אבל עבד דלאו בר מצוה הוא לא (ב"מ ז"ו ע"א) ועיין רמב"ם פיה"מ גיטין י"ב וזע"ק ועיין רמב"ן עה"ת שמבואר להיפוך. ועיין משנ"ה ח"ז סי' ל"ו.

ולפ"ז הי' נראה דבהא תליא דאי נימא דמצוה העבד שמחייב לאחר שטבל הם שלו א"כ הוא חייב במצוה בכלל ויש להסתפק לענין מילה אבל אי נימא דאין עליו חיוב קיום מצוה א"כ כשרבו לא מלו אין עליו חיובים כלל, (וקצת יש לדייק בדברי הרא"ש הוצא בשיטה מקובצת ב"מ פ"ח שכתב וז"ל והקשה הר"מ א"כ לפרוך מה לאשה שכן אינה מצוה למול את בנה ול"ל קטן יוכית, ומי' דלאו פירכא הוא דהא עבד נמי אינו מצוה למול את זנו דמהיכי חימי כיון דאשה פטורה ע"כ. ולכאורה אמאי לא קאמר כיון דאין לו יחס ולאו זנו הוא ומשמע דכלאו הכי הי' חייב למול רק משום דאשה פטורה ואחרונים פלפלו

בעוניה נטרפה השעה ולפי כל עמי כי שר וגדול נפל בישראל עד שדי המלחמה מרן כ"ק אדמו"ר מגור מוה"ר ר' ישראל אלטער זוקלה"ה וכמעט לא יכולתי לעיין כל היום בדברי תורה וגם עכשיו רק כמלצף בלי עיון כי אהבת עולם אהבתי וכמעט היחה נפשי קשורה בנפשו להבחלה ובחמת כי הדור נחיתס מאד, בשנה זו לבד נעדרו מאחנו בעוניה כמה מצדיקים וגדולים אדמו"ר מפאלטאשאן, מנאוואמינסק, ר' איצקעל מאנטווערפען, הגאון ר' יחזקאלאל אבראמסקי, ואחרון אחרון חביב אדמו"ר מגור, זוקלה"ה, לבד מגדולים שלא היו כ"כ מפורסמים ועדיין לא נושענו וי"ר שעוד צימן זה נזכה להגאל גאולה עולם במשיח לדקנו צב"א.

שהרי עשה עבדים כקרקעות לענין כחושה אע"ג דלא הדרא גולה מיהא בעינה איחא ואומר לו הרי שלך לפניך אבל מ"מ נגולים הם ונקימת ביאוש דכתיב וישב ממנו שבי ואמרינן העבד שנשבה ופדאוהו לשם בן חורין אחר יאוש לא ישמעבד בו לא ראשון ולא שני אלמא לאו כקרקע דמי דהא קני נפשיה ביאוש הלכך כשמת העבד או נשרף משלם את דמיו שהרי משמת אין שלו לפניו וכשמת לגזלן מת עכ"ל. ובש"ע ח"מ סי' ס"ג ס"א כתב גול בהמה והזקינה וכו' אבל אם גול בהמות וכחשו כחש שאפשר לחזור או שגול עבדים והזקיניו או שגול מטבע ונפסל וכו' אומר לו הרי שלך לפניך.

והש"ך סק"ג כתב והזקיניו נ"ל הא דנקט והזקיניו ל"ד אלא ה"ה נשרפו ואינן בעולם כלל לדין דקיי"ל עבדי כמקרקעי דמי וכמו שהוכחתי לקמן סי' שפ"ו סק"י"ג מן הש"ס והרמב"ם וה"ה והסמ"ג, והראב"ד כתב בהשגות רפ"ט מה' גזילה ח"ל ה"מ לענין כחישה אע"ג דלא הדר גזילה מיהא בעינא איחא, ואומר לו הרי שלך לפניך וכו' וכשמת לגזלן מת עכ"ל ונראה דבמה דס"ל להראב"ד דכשם שאין קרקע נגזלת כך אין יאוש לקרקע והא בזה תליא נראה דבריו והיינו כדעת רש"י ותוס' ר"פ לולב הגזול וכו' מ"מ בזה דס"ל להראב"ד דכשנשרף העבד חייב אין דבריו נלפענ"ד דהא עבד איחא לקרקע והאיך נימא דהוקדש לחלאין לענין כחש דלא הדרא ולא לענין נשרף אלא ודאי משמע דאיחא לקרקע לגמרי לקרקע דברשותא דמרא קמא קאי והו"ל כאלו לא גזלה וכו' והא דאמרינן בהשולח (דף ל"ז) דעבד שנשבה אחר יאוש לא ישמעבד נראה דשם הוא דגלי לן קרא דמהני בה יאוש אבל מ"מ ל"ש בחורח גזילה, ועוד י"ל דגם בעבד גופיה לא מהני יאוש והחם דמהני יאוש היינו בעבד שנשבה במלחמה שאני דגלי לן קרא דחוקת מלחמה מהני ואפילו בקרקע גופיה מהני חוקת מלחמה וכדילפינן החם מעמון ומואב טהרו בסיחון וכבר האריך הרשב"א בפ' השולח בחדושי דף ל"ט סוף ע"א להוכיח כל זה ומשמע להדיא מדברי

והגה עברתי על דבריו שנאמרו בטוב טעם ודעת בקושיא בה נדברנו בש"ק אמנם כנראה דהיות כי היחה חורה שבע"פ ובקינור ולכן לא חפס קושיאמינו על הש"ך ז"ל והנני שולח לו לילוס ממה שאמרתי בס"ד לישיב שיטת הראב"ד ז"ל דבעבד שייך יאוש בעלים וממילא דלא כשיטת הש"ך ז"ל. ומה שחמה מעכ"ת דהש"ך ס"ל כהרשב"א הנה באמת כי הבאתי זה דהרי כן הוא מפורש בש"ך שם אלא דמ"מ אטו גברא אגברא קרמית והרי הראב"ד ז"ל גדול הדור הי' קודם הרשב"א ז"ל ולא ס"ל כווחיה ואני בעניי הבאתי ראי' לפשיטת הראב"ד ז"ל ושדעת כמה מהראשונים כווחיה כמו תוס' נזיר ורש"י ותוס' הרא"ש שם והמאירי גיטין הנ"ל ופשטות לשון הגמ' וק"ל.

הרמב"ם פ"ט מה"ג ה"א כתב ח"ל הגזול קרקע מחבירו והפסידה כגון שחפר בה בורות שיחין ומערות או שקצץ את האילנות וכו' חייב להעמיד לנו בית או שדה כשהיו בשעת הגזילה או ישלם דמי מה שהפסיד אבל אם נשחחה מאליה כגון ששטפה נהר או נטרפה באש שירדה מן השמים אומר לו הרי שלך לפניך שהקרקע בחוקת בעלים קיימת, ובהשגות אבל אם לנשחחה א"א אמת הוא זה אלא שלא ביאר כן

ולא חשבינן ליה הפקר ע"ש ובתוס' הרא"ש פירש ג"כ הכי ע"ש הנה מצואר לפני הס"ד דכיון דברח העבד ונתייאשו הבעלים הימנו העבד הו"ל הפקר לכ"ע ולא נחלקו אלא אי קיי"ל כשמואל או לא, גם לפי המסקנא דמשני דכ"ע אית ליה דשמואל וקמיפלגי במה ניחא לאדון יותר שיחזור העבד דאמרין דהאדון לא נתייאש הימנו, מצואר מיהו דלכ"ע אלו נתייאש בלחמת העבד יוצא לחירות מצואר עכ"פ דיאוש מהני בעבד והכא אין לומר כמ"ש הש"ך בגיטין דגזה"כ הוא בגזל עבדו מקרא דוישב דהכא מיירי בעבד שברח מעצמו ואפ"ה מהני יאוש.

ובאמת כי הכי דייק ריהטא דש"ס גיטין הנ"ל גבי אמתיה דמר שמואל דאשכחא ופרקיה לשון אמתיה ואינהו סבור לפני יאוש הוה ולא היא לאחר יאוש הוה ושמואל לא מיבעיא דאשכחא עבד לא משמעבד זה אלא גיטא דחירותא נמי לא צריכה והנה ע"כ דיאוש הוה מכלל הפקר דאל"כ מה קאמר שמואל לטעמיה הא הכא יאוש הוה ולא הפקר ויאוש לא הוה מדין הפקר ומאי שייט' דמר שמואל לטעמיה ויפה פירש"י דיאוש הוה הפקר. וכן ראיתי להמאירי גיטין ל"ט שכתב וז"ל מי שברח עבדו או שאבד הימנו ונתייאש ממנו הרי הוא כמו שהפקירו ויציא לחירות אלא שצריך לכחוב לו גט שחרור שכל שיוציא מחורת יאוש או הפקר צריך גט שחרור והנה מפורש כתב כדעת הראב"ד ז"ל מהני יאוש לעבדים כדין המפקיר עבדו שיציא לחירות.

אלא דהפני"י הקשה לפרש"י דיאוש הוה הפקר א"כ למ"ד דיאוש בעבד מהני אמאי לא מהני יאוש בקרקעות והרי רש"י כתב להדיא בפ' לולב הגזול גבי אוונכרי דקדקע אינה נקנית בשום יאוש דנפקא לן מקראי בפ' הגזול ועבדים נמי אמעטי מהני קראי גופייהו ע"ש מה שהאריך ובאמת כי זהו קושית הש"ך ח"מ הנ"ל ופלא שלא זכר השר כלום מדברי הש"ך ולבסוף העלה ג"כ כרבינו הש"ך דדוקא ביאוש של כבוש מלחמה הוה כהפקר ומהני מדין חזקה ולא מטעם יאוש ובה

הרשב"א דאין יאוש לעבד כמו שאין יאוש לקרקע ושאי התם דגלי לן קרא לחזקה מלחמה מהני וא"כ לפ"ז אף אם נשרף העבד פטור הגזול ע"ש. ובנתיבות שם אות א' כתב דיאוש מועיל בעבד דאפילו בקרקע נמי אלו הי' מציאות ענין של אבידה הי' מועיל יאוש אלא דלא שייך אבידה בקרקע דהארץ לעולם עומדת ולכן לא שייך יאוש כמ"ש הרמב"ן דיאוש אינו מועיל רק ביציא מרשותו וא"כ בעבדים כיון דיציאו מרשותו מועיל יאוש ע"ש.

ולפום ריהטא עלה בדעמי דהא אי מהני יאוש בעבד במחלוקת שניה דרש"י גיטין ל"ח ד"ה בחזקה פירש כגון שהחזיק בו וקנאו בחזקה יאוש כשהפקירו רבו כשנתייאש הימנו, ובד"ה עמון ומואב כתב והאי עבד נמי כיון דאפקריה ישראל ביאוש קנה ליה עו"כ בחזקה, עוד שם ד"ה יאוש הוה הפקר עכ"ל, נראה דס"ל דיאוש דין הפקר ליה ומדין הפקר שנאו ליה וא"כ שפיר מהני יאוש דכמו דמהני הפקר בעבד לכ"ע אלא דלשמואל אפילו גיטא דחירותא לא בעי ולר' יוחנן צריך גט שחרור אבל הפקר לכ"ע מהני וא"כ יאוש נמי מהני ולמ"ד דיאוש לאו משום הפקר הוה א"כ בעבד לא מהני ושאי הכא דגזה"כ הוה וכדעת הש"ך מקרא דוישב ממני שבי וכ"ש לפמ"ש דהרמב"ם ס"ל דהפקר גופי' הוה מדין נדר וא"כ א"א לומר דיאוש הוה מטעם הפקר כמוכן.

אמנם לאחר העיון נפלענ"ד דברי הראב"ד נכונים ודברי רבינו הש"ך ז"ע דהנה חנן התם במשנה נזיר (דף ס"ב ע"ב) עבר מכנגד פניו ר"מ אומר לו ישטה ור' יוסי אומר ישטה לימא בדשמואל קמיפלגי דאמר שמואל המפקיר עבדו יציא לחירות וא"צ גט שחרור וכו' ופי' התוס' דהשחא קס"ד כיון שהעבד ברח מכנגד פניו מסתמא נתייאש הימנו האדון והיינו הפקר ר"מ אית ליה דשמואל ור"י לית ליה דשמואל ומשני דכ"ע אית ליה דשמואל דמפקיר עבדו יציא לחירות והאי עבד שברח מנגד פניו לא מיירי בנתייאש

בקרקות נמי מהני יאוש וע"ש עוד חירון אחר
 אבל לדידיה נמי חקשה מגמ' נזיר דהחם לא
 מיירי מיאוש ע"י כבוש ומהני. ולולי דמסתפינא
 הי' אפשר ליישב קושיה הפנ"י לפמ"ש הנחיצות
 לחלק בין יאוש להפקר דיאוש כל זמן שלא בא ליד
 זוכה יכול לחזור בו והפקר אינו יכול לחזור בו
 וא"כ י"ל דבקרקע יאוש לא מהני לעולם לא אחי
 ליד זוכה הוא ולעולם יכול לחזור בה אפילו
 מתייבש הימנה אבל בעבד כיון דאחי ליד זוכה חו
 לא יכול לחזור בו וא"כ יאוש מהני בחרייהו אלא
 דבקרקע לעום לא אחי ליד זוכה ולכן לעולם יכול
 לחזור בו ובעבד קנה עצמו זוכה בעצמו או אחרים
 זכו בו.

עוד י"ל לפמ"ש המאירי במג"א דתרי מיני
 הפקר נינהו הפקר שעושה קנין והפקר של
 סילוק רשות והפקר שעושה קנין אינו יכול לחזור
 אבל הפקר של סילוק רשות יכול לחזור בו ולכן
 בחמץ דהו"ל הפקר של סילוק רשות ולא הפקר
 שעושה קנין יכול לחזור בו וכבר הארכתי בזה
 ליישב שיטת רש"י והרע"ב ריש פסחים שפירש
 שמה ימצא גלוסקא יפה ודעמי' עליה יעבור בכל
 יראה והרי כיון שביטל מאי מהני חזרתו כיון
 דהפקר החמץ ולהמאירי אחי שפיר דההפקר
 בחמץ הוא הפקר של סילוק רשות וכל זמן שלא
 זכה בו עכו"ם יכול לחזור בו ושפיר אמרו שמה
 ימצא גלוסקא יפה ודעמיה עיליה ע"ש והארכתי
 בזה ולפ"ז נראה דכיון דרש"י ס"ל דתרי מיני
 הפקר הם הפקר של סילוק רשות והפקר שעושה
 קנין וא"כ יאוש ודאי הו"ל הפקר של סילוק רשות
 שהרי אינו מפיקרו בפירוש אלא מיאש הימנו
 והו"ל הפקר של סילוק רשות ולכן גבי עבד מהני
 דכל שמתייבש הימנו זכה בעצמו או אחרים זכו בו
 אם לא זכה בעצמו ושוב לא יכול לחזור אבל
 בקרקע שהארץ לעולם עומדת וברשות בעלים
 אפילו הוי סילוק רשות מ"מ יכול לחזור ולכן יאוש
 לא מהני בקרקע מטעם יאוש אלא הפקר ממש
 שעושה קנין ושפיר מיושבת קושיה הפנ"י מרש"י.
 ועיין חוס' גיטין ל"ח ע"א ד"ה המפקיר עבדו
 בסופו שכחבו אבל הפקר שמסלק רשותו מעליו

מהני לשמואל אפילו בלא שטר ובחוס' יבמות מ"ח
 ע"א ד"ה המפקיר עבדו הקשו לשמואל למ"ל
 שטרא בעבד כנעני יפקירו וחירו לא חלק בין
 הפקר שעושה קנין להפקר של סילוק רשות ע"ש
 ובתי הארכתי.

ודע דבש"ע ח"מ סי' שע"א הביא הש"ך סק"ב
 מחלוקת הראשונים ז"ל אי יאוש מהני
 בקרקע והמחבר פסק דלא מהני ודלא כהרא"ש
 והחוס' פ' ח"ה ועיין קצה"ח שם דגם צמי שיצא
 למקום והניח שדומיו ונתייבש מהם דלא מהני
 ע"ש ולפענ"ד יש לחלק בין איוש סחם ליאוש
 דגזילה כיון דיאוש הוה סילוק א"כ אפשר דבסחם
 מהני אם קנה אחר והא דלא מהני היינו עד שלא
 זכה אחר יכול לחזור ובגזול כה"ג לא מהני דאפילו
 אייבש צמי קנין ושיצא מרשות בעלים אבל יאוש
 בסחם אפילו סילוק אם זוכה בה אחר מהני ודו"ק
 וז"ע.

איברא דבחוס' ב"ק ס"ו ע"א ד"ה כיון
 דבאיסורא אחי לדיה כתבו מלאן משמע
 דיאוש אינו כהפקר גמור דא"כ אפילו בחר
 דאיחיא לדיה באיסורא יוכל לקנות מן ההפקר
 והא דאמר בהשולח נתייבשתי מפלוני עבדי דלא
 בעי גט שחרור וכו' לא משום דכי מתייבש הרי
 הוא מפיקרו וכו' אלא החם היינו טעמא דכי היכי
 דהפקר אין צריך גט שחרור לפי שאין רשות רבו
 עליו הכ"נ כשנתייבש אין לרבו רשות עליו ע"כ
 הנה דבחוס' ס"ל דיאוש אינו מדין הפקר ואפ"ה
 מהני יאוש בעבדים משום דאין רשות רבו עליו
 וקצת ז"ע דלכאורה סתרו דברייהם מחוס' נזיר
 דשם כתבו שיאוש הו"ל הפקר וכמ"ש להדיא וז"ל
 דהשחא קס"ד כיון שהעבד ברח מכנגד פניו
 מסתמא נתייבש הימנו האדון והיינו הפקר מבואר
 דס"ל ביאוש הו"ל דין הפקר וכדעת רש"י גיטין
 וי"ל דכוונתם דיאוש הו"ל דין הפקר וכונתם כמו
 בב"ק ול"ע מיהו לדין פשוט דס"ל דיאוש מהני
 בעבד וכדעת הראב"ד.

והרמב"ם פ"ח מה"ע הי"ד כתב עבד שברח

אע"פ דין דלא מהני יאוש בעבדים דא"כ היל"ל סתם ואין דבריו נראין דיאוש בעבד לא מהני אלא ע"כ דמהני יאוש בעבד לכ"ע והבן.

ודע בגמ' גיטין דף י"ג אמרו ומה אלו עבד כהן שצרח ואשת כהן שמרדה על בעלה הלא אוכלים בתרומה וזה אינו אוכל אמר רבא היינו דקא מהדרי ליה במתני' מפני שהוא קנינו דאי בעי שקיל ד' זוזי מישראל ופסיל ליה ולא קאמר דאפילו שביק ליה ועריק ואזיל לעלמא אפשר לו להתייאש הימנו ואינו אוכל בתרומה דהרי יאוש מטעם הפקר וא"כ יכול להתייאש הימנו ולא יאכל בתרומה וא"כ לכאורה דיאוש לא מהני אבל הדנא בי דאינו ראי' די"ל דכיון דמעוכב גט שחרור אכתי אכיל דאל"כ תקשה אמאי לא אמר דאי בעי מפקיר ליה שהרי בידו להפקירו לכ"ע וע"כ או דלא בעי להפקירו ולא ליאש הימנו אלא בעי לקבל ד' זוזי או דלא ס"ל כשמואל ומעוכב גט שחרורו וע"כ דוקא קביל ד' זוזי מישראל ופוסלו ולא באופן אחר.

ובעיקר דין יאוש אי מהני בעבד עיין עוד בקצ"ח ח"מ סי' שע"א סק"א מה שמחלק בין יאוש דגזילה ובין יאוש דאבידה ויאוש דגזילה הוא דלא מהני בעבדים אבל יאוש דאבידה מהני בעבדים ול"ע דבריו הקדושים שם דלפמ"ש מכל הפוסקים הנ"ל לא נראה לחלק בין יאוש דאבידה ליאוש דגזול ועיין נתיבות שם ואין הז"ג כעת להאריך יותר בזה.

ידידו דושה"ט ושכ"ת בלב ונפש

מנשה הקטן

מבית האסורין אם נתייאש ממנו רבו ינא לחירות וכופין את רבו וכותב לו גט שחרור הרי דיאוש מהני לעבד ובגמ' דף ל"ט ע"ב אמרו לפני רבי נתייאשתי מפלוני עבדי מהו אמר להם אומר אני אין לו תקנה אלא בשטר ופרש"י נתייאשתי לשון הפקר הוא הנה דיאוש מהני לעבד לכ"ע. והנה התוס' גיטין מ"ג ע"ב ד"ה אם כתב עליו אונו הקשו מהא דאמימר דהמפקיר עבדו אין לו תקנה דאסור הוא דאיכא גביה ולא מני מקני ליה ותי' דלא דמי למפקיר דעו"כ לא קני אלא למעשה ידיו ואכתי פש ליה גבי ישראל ממונא דקני ליה לקנס ולולדות והקשה הרש"ל בחכ"ש שם דא"כ לעיל דף מ' ע"א בההוא דסקרתא דעבדי דאזדבן לעו"כ וכלי מרווחא בתראי ופריך ליה לרבינא ממפקיר עבדו ומת אותו העבד אין לו תקנה ואמאי לא משני דהמוכר לעו"כ אכתי פש להו לבני מרווחא קמאי ממונא דקנסא וולדות ותירץ הרש"ל דהתם מיירי שנתיאשו הבעלים המוכרים וירשיהם מינייהו והו' לאחר יאוש והו"ל הפקר ע"ש והמהרש"א ז"ל כתב עליו דבריו דחוקים ותירץ דהתם כיון דכלו מרווחא דעכ"ו וס' וגם ישראל ולא נשאר רק היורשים וא"א להנחיל ממון זה לבניהם כיון דאין עליהם שעבוד מעשי ידיהם אבל הכא כין ודעו"כ הלוקח קיים לא תפקע מהם מעשה ידיהם ומדינא יחזרו לבעל הראשון ע"ש, והפנ"י ובק"ר שם הקשו אמהרש"א דודאי קנס וולדות מוריש לבניהם וע"כ דההיא דסקרתא מיירי לאחר יאוש ע"ש דבריהם הקדושים.

ומעתה לא מצעיא לדברי הרש"ל הרי ע"כ דס"ל להתוס' והגמ' דמהני יאוש בעבד מההיא דסקרתא אלא אפילו להמהרש"א נמי לא פליג

הלכות

מפתח ערכים

גדולות

א

אב

בני שפחה אם יש להם יחס לאב עריות עב, ומיהו, מה
 הא דאין קידושין לקטן אי הוי גם כשאביו קידשו מיאון כח, ומלשון,
 כא
 הטעם בהא דקטנה מציאתה לאביה מיאון יח, ומפני, יד
 הקטנה אם יכולה להתגרש ע"י אביה יבמות עב, ונחלקו, נז
 כחו לקדש בתו למנוול ומוכה שחין מיאון יח, ומבואר, יד
 כשאביו רשע אם חייב על מכתו וקללתו יבום וחליצה נ, ביהקצ
 וחיוב, לא
 מוכר אדם את בתו לשפחות ושונה מיאון כא, תפא, טז
 מחובת הב"ד לגנות את הבעל שקידש בתו הקטנה מיאון יח,
 וראינו, טז
 קטן שהוליד בן אי חייב במילתו מיאון כט, עוד, כב
 קטנה קידושה לאביה מיאון יז, אבל, יג
 קטנה שאינה יכולה לשמור גיטה אם יכול האב לקבל גירושה ..
 מיאון יד, הלכך, יא
 קידושין לקטן מדין זכיה מיאון כח, ומלשון כא,
 קידשה אביה ונתארמלה וקידשה שנית אי הוו הקידושין מה"ת
 מיאון, ביהקצ כמעשה, ה

אח

אחיו שלא היה בעולמו פטור מן הייבום יבום וחליצה א, דאלו, ב
 אחיות מחזקות יבמות עה, אמר, ס
 אחים מן האם פטורים מן הייבום יבום וחליצה א, דאלו, ב
 אשת אחיו שלא היה בעולמו עריות קג, אשת, עא, קה, ולא, עח
 באיסור עריות אף אחים מן האם קרויים אחים יבמות נא, ואשת, לו
 בייבום צריך שיהיו האחים בני אב אחד יבמות מז, ת"ר, לג
 תרי מיני אחוה יש אח במצוות ואח התלוי בלידה יבמות פ, וראיתי,
 סה

אחות

אחותו מאנוסת אביו מנול עריות פז, לחיוב, נח
 אחותו מן השפחה אם אסורה עליו עריות מה, ועין, כ
 אחותו מנול שהיא בכרת עריות פח, אחותו, נח
 אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו עריות צא, רבי, נט
 אחותו משפחת אביו אם אסור בה עריות מט, אחותו, כד

אחות אשה

אחות אשתו שנישאת ע"פ ב"ד אי צריכה גט עריות סד, ובגמ', לד

אחות אשתו

אחות אשתו בין מהאב בין מהאם אסורה עליו עריות מז, וכן, כא
 אנס אחות אשתו אי מותרת לו לאחר מיתת אחותה עריות נח,
 ומ"ש, לא

בא על אחות אשתו בחייה אם יכול לשאתה לאחר מיתת אשתו
 עריות ב, ודע, ג
 בא על אחות אשתו שהיא א"א אם נאסרה על הבועל עריות נח,
 ומכאן, לב

דין יבמה שהיא אחות אשתו לאחר מיתת אחותה יבום וחליצה כז,
 ומלשון, טז

כל שבחייה אסור להינשא לה עריות נא, אחות, כז
 נעשית אשתו טרפה אם מותר לישא אחותה עריות נא, אחות, כז

אחות זקוקתו

כ' אחין הנשואין ב' אחיות ומת א' מהן ועשה השלישי מאמר ולא
 הספיק לישא עד שמת אחיו השני, הרי זה מוציא את אשתו בגט
 ובחליצה יבום וחליצה עה, שלשה, מב
 יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה אי חוזרת להיתרה הראשון
 יבום וחליצה פ, אמר, מד פא, והלכה, מד

שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה יבום וחליצה כה, והיכא, טז

אחות חלוצתו

דין הייבום כשבא על אחות חלוצתו עריות יז, וכן, ט
 חלוצתו שמתה מותר באחותה יבום וחליצה כח, והיכא, יז

אחות יבמתו

יבמתו שמתה מותר באחותה יבום וחליצה כח, והיכא, יז

איילונית

איילונית וצרתה מותרים בלא חליצה עריות קט, איילונית, פ, קיט,
 ברם, צו

אם מיבמת או שפוטרת צרותיה יבמות יא, או, ח
 אם צריכה גט יבמות יא, ובאילונית, ט

דין הכתובה באיילונית עריות קכא, אמר, צז
 דין כתובת האיילונית תוספתא ד, בוגרת, ד

הביאה סימני איילונית קודם כ' שנה לא נקרת איילונית מיאון כב,
 ובגמ', טז

הנושא איילונית אם יש בה טענת בתולים תוספתא ה, חרשת, ד
 כהן שנשא איילונית ומת אם מתייבמת לאחיו יבום וחליצה ביהקצ
 או שונה, מט

קידושי איילונית אי הוו קידושי טעות עריות קט, ועין, פא
 קידושי האיילונית אי הוו קידושי טעות יבמות יא, ובאילונית, ט

אין אדם עושה בב"ז

הבא על שפחה שלו אין אדם עושה בב"ז וודאי שחררה עריות צא,
 וכבר, ס

אין ספק ממ"ו

דין ספק ויבם הבאים לחלוק בנכסי סבא תוספתא ו, ספק, ד
איסור

הבא על עיסקי איסור שנאמן, אם נאמן אף לגבי דיני הממון הכרוך בזה
 יבום וחליצה מ, וביושבי, כה, סא, נפל, לה.

יבמה שהיא איסור מצוה אצל היבם חולצת יבמות לב, איסור, כב
 יבמה שהיא איסור קדושה אצל היבם חולצת יבמות לג, איסור, כג.
 מט, איסור, לה

יבם האסורה לו באיסור מצוה, דין הבן יבמות לד, ואם, כה

איסורין

ביאור הטעם בהא דע"א נאמן באיסורין יבום וחליצה סב, ונראה, לו

אירוסין

נתארסה הקטנה בלא נישואין אם צריכה למאן מיאון יג, ונראה, יא

איש

איש ואשה זכו שכינה ביניהן מיאון קז, דרש, סב
 יצרו גדול משל אשה מיאון קז, והא, סב

אישות

אין לערוך נישואין להמתגיר לשום אישות תוספתא יב, והנה, ז
 גרות לשום אישות תוספתא יב, וז"ל, ו

כינס היבמה היא כאשתו לכל דבר יבום וחליצה יג, כנסה, ט
 כשמת האב בלא בנים איפקע מינה איסור ערה יבום וחליצה יב,
 ובח', ח, מה, ובח', כח, נב, ולכאורה, לב

מיתה, מפקיעה הקידושין או מתרת יבום וחליצה יב, ובת', ח, יג,
 כנסה, ט

אכילה

איסור אכילת סעודה בע"ש עבדים יג, אמר, פ

אליהו

אליהו כופת למי שנושא אשה שאינה הוגנת לו עריות כט, אליהו, יב

אלם

אלם ואלמת שחלצו יבמות מח, חרשת, לד

אלמנה

אלמנה מן הנשואין אם צריכה חליצה מכה"ג עריות קיז, הא, פה אלמנת עיסה אי כשרה לכהונה עריות כא, הגרות, י כה"ג שייבם את האלמנה באונס או בשוגג אם קנאה עריות קיז, והאבנימי, צא

כה"ג שייבם אלמנה אם פוטר צרתה עריות קיז, איברא, פו כה"ג שייבם את האלמנה אם הוא בכרת עריות קיז, ולפי"ז, צא עשה דייבום אי דוחה ל"ת דאלמנה לכ"ג יבמות לג, והתוס' ב', כד

אם

אמו אם פוטרת צרתה יבמות יד, ומכל, יא יש חולץ לאמו מספק יבום וחליצה ע, ת"ר, לט

אנדרוגיניס

גדרו ודיניו יבמות נז, אנדרוגיניס, מ דין הייבום באנדרוגיניס יבמות נט, אנדרוגיניס, מה טמא טומאת זב יבמות נח, פירושא, מה

אנוסה

אחותו מאנוסת אביו מנלן עריות פז, לחייבו, נח אנוסת אביו ואנוסת בנו לאחר מיתה שרין עריות עט, ומנלן, נ אנס אחות אשתו אי מותרת לו לאחר מיתת אחותה עריות נח, ומ"ש, לא

אנס בשוגג אם אסור בקרובות האנוסה עריות פב, ודע, נד כהן שבא על אנוסת חבירו אי הוי הולד חלל יבום וחליצה צו, אנוסת, נ

כהן שנשא אנוסת עצמו מפקינן לה מיניה בגט יבום וחליצה צו, כהן, נ

נושא אדם קרובי האנוסה והמפותה עריות מג, ונתבאר, יט פיתוי קטנה אונס הוא מיאון ב, ודע, ג קרובי אנוסתו בחייה, אם מותרין עריות פב, מנלן, נג קרובי אנוסתו מותרין לאחר מיתתה עריות פב, מנלן, נג

אפקעינהו

כח חכמים בהפקעת הקידושין מיאון עג, אמר, מז

ארוסה

אף ארוסה מתייבמת יבום וחליצה פו, והלכתא, מו כל שלא הכניסה לחופה אינה נקרת ביתו יבום וחליצה פו, והלכתא, מו

ארמית

הבא על ארמית משום מאי חייב עריות כג, הבא, יא הבעל ארמית קנאין פוגעין בו עריות לב, הבעל, יג

אשה

איש ואשה זכו שכינה ביניהן מיאון קז, דרש, סב אל תרבה שיחה עם האשה עריות לא, זאל, יג אשה שהלך בעלה למדינת הים ראה ערך הלך בעלה למדה"י, דייקא ומינסבה, הכוונה בזה יבום וחליצה סב, כל, לה האומר אשה זו אשתי היא אם צריך להביא ראיה מיאון לט, מי, כח הנושא אשה שאינה הוגנת לו וכו' עריות כח, כל, יב כשם שאשה מוחזקת ב' פעמים כך היא מוחזקת בג' אחיותיה יבמות עה, אמר, ס

אשת אח

כשמת האח בלא בנים איפקע מינה איסור ערוה יבום וחליצה יב, ובח', ח, מה, ובח', כח, נב, ולכאורה, לב

מתי מסתלק איסור אשת אח מן היבמה עריות קיז, ומלפני"ד, פט

אשת איש

א"א שנישאת ע"פ כ"ד צריכה גט משני עריות סד, ומ"ש, לד

איסור א"א אי שייך בעכו"ם עריות ביהק"צ משום, יב אמרה מת בעלי אם נאמנת יבום וחליצה מ, אמר, כה אשת איש מן הנשואין בחנק עריות סח, אשת, מב יבמה שזינתה אינה נאסרת על יבמה עריות קד, ומה"ט, עו יבמה, אם היא כא"א או לא מיאון לו, ובגמ', כז כדי להתיר א"א לצריך להעיד שראו פרצוף המת תוספתא י, אין, ו כשנטבע הבעל במים שאל"ס מיד יצאה האשה מאיסור דאורייתא יבום וחליצה סב, ובדברי, לו מתי מסתלק איסור אשת אח מן היבמה עריות קיז, ומלפני"ד, פט עדים א"א שנישאת ע"פ עדים אי צריכה גט משני עריות סד, עור, לה

אשת קטן

אשת קטן לא חולצת ולא מתייבמת יבמות סז, אשת, נב אשתו

נתארסה לאחר ונתגרשה אם מותר לבעלה לשוב לקחתה עריות ב, ביאור הקצר נתארסה, ג

בה"ג

ביש"ש מפורש דרב יהודאי גאון חיברה עריות סב, והנה, לג

בהמה

הנבעלת מבהמה אם נפסלה מן הכהונה עריות יג, הנבעלת, ז נבעלה לבהמה אי כשרה לכהונה מיאון עג, אמר, מו נבעלה לבהמה באונס היא כמוכת עץ יבום וחליצה ביהק"צ ד"ה ושריא, נח

בוגרת

בוגרת שנאנסה ומוכת עץ הי מינייהו עדיף יבום וחליצה קיב, ושריא, נח

הנושא בוגרת אם יש בה טענת בתולים תוספתא ה, חרשת, ד

ביאה

אי אית לן חזקה אגמר ביאה האיך יטען לא גמרתי ביאתי עריות סו, וא"כ, מ

אי חיישי' שיבא הבעל ע"י שם ויבעלנה יבום וחליצה פג, והיכא, מה אי חלון הקידושין בגמר ביאה או בהערה יבמות לג, והתוס', כד אי תחילת ביאה קונה או גמר ביאה עריות סו, עוד, מ ביאה ביבמה אי מהני מדין קידושין עריות קד ומלשון, עג קיז, ומה, פח, קיז, ולאחר, צא

ביאה בייבום מדין קידושין או קנין אחר יבמות עג, אמנם, נח ביאת שד אי שמה ביאה עריות יג, ודע, ז בעל היבמה בלא מאמר אי לזקה עריות קד, ומלשון, עג גמר ביאה בשפחה חרופה עריות סו, והנה, לט הבא על א' מהעריות בין באונס בין ברצון פסלה עריות סה, וכו', לה הבא על ארמית משום מאי חייב עריות כג, הבא, יא הבא על השפחה משום מאי חייב עריות כג, הבא, יא הבא על חייבי לאוין אם עשאה זונה עריות סה, ונחלקו, לח, עא, ותניא, מג קכ, אילונית, צו

הבא על שומרת יבם אם הולד ממזר עריות מ, וכתבו, יז הנבעלת מבהמה אם נפסלה מן הכהונה עריות יג, הנבעלת, ז הנבעלת ממי שאינו איש אם נפסלה מן הכהונה עריות יג, הנבעלת, ז

כהן שבא על מצרית שנית עריות לט, ובמל"מ, יז עבד הבא על כ"י אם הולד פגום לכהונה מיאון עג, וגוי, מג עבד הבא על כ"י אם הולד ישראל מיאון עג, ודע, מד עוי"כ הבא על כ"י אם הולד פגום לכהונה מיאון עג, וגוי, מג עוי"כ הבא על כ"י אם הולד ישראל מיאון עג, ודע, מד קטן שבעל אי הוי בעילת זנות מיאון כט, ואם, כב

הלכות

מפתח ערכים

גדולות

ג

ראה גם ערך זנות
תחילת ביאה וסוף ביאה, גדרם עריות סו, כל, לט

בית דין

אי סגי בחליצה ב"ד של ג' הדיוטות ... ייבום וחליצה לא, והחולץ, יז
אופן ישיבת הדיינים בסדור החליצה ... סדורא דחליצא א, ברשא, סו
אלו הלכות צריכין הבית דין דחליצה לדעת ייבום וחליצה לא,
והחולץ, יז

אם בכח ב"ד של מטה למחול לחייבי מיתות ... עריות פה, ודע, נו
אם יושבין כל הה' דיינים בכתיבת הגט חליצה גט חליצה א, מה, ע.
סדורא דחליצא ז, ומצוה, סז

אם צריכים הב"ד לראות הרוק כשיוצא מפיה ייבום וחליצה גב, ת"ר,
יג גט חליצה ג, ואישתמודענהו, עא. סדורא דחליצא ה, ושדיא, סז
גט אי בעי ב"ד של שלשה ייבום וחליצה יט, ודע, יב
גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד מיאון עה, ר' טרפון, מז
הבית דין בחליצה צריך שלא יהיו קרובים זל"ז ... ייבום וחליצה יח,
ובשוע, יא

המיאון אם צריך שיהיה בפני ג', ואי צריך ב"ד ... מיאון ז, וצריכה, ו
חליצה בבית דין שאינם יודעים להקרות החליצה פסולה ... ייבום
וחליצה לא, והחולץ, יז

חסרון הוא לכ"ד שאין בו אחד שילמד זכות ... עריות פה, ובמקום, נו
חתמו רק ב' דיינים על הג"ח גט חליצה א, מה, ע
כופין אותו לחלוץ כשצריך לעשות כן ייבום וחליצה ו, ואי, ד
מה חידשו ב"ד של חשמונאי בבא על הגויה עריות לה, כז, יד
מן השמים לא ינחו ל"ד לשפך דמו של השב בתשובה עריות פה,
וכבר, נו

מצות חליצה בשלשה או בחמשה ... ייבום וחליצה יח, ביהק"צ, הלכה
לא, ופסק, יח

בית המקדש

בני הנדה אם יכולין ליכנס לביהמ"ק עריות יב, ומ"ש, ו
בני ט' מדות אם יכולים ליכנס לביהמ"ק עריות יב, ומ"ש, ו

בית משפט

מחובת הב"ד לגנות ולקנוס את ההולכים לערכאות ... מיאון יח,
וראינו, טו

בכור

היבם אם נוטל חלק הבכורה דאחיו המת בירושת אביהם ... ייבום
וחליצה לו, והיבא, כא

בן

אי בת ככלל בן ובכלל זרע עריות צו, אשת, סד
אשה שאינה יכולה להוליד אם צריך להמתין י' שנים ... ע"ע עקרה
אשת אחיו שלא היה בעולמו ... עריות קג, אשת, עא קה, ולא, עח
בן ממזר זוקק לייבום ייבום וחליצה מט, מי, לא
בני שפחה אם יש להם יחס לאב עריות עב, ומיהו, מה
בנך הבא מן העכו"ם אינו בנך אלא בנה ... מיאון עז, והלכתא, מח
בנך הבא מן השפחה אינו בנך אלא בנה ... מיאון עז, והלכתא, מח
זו שאמרה גם לי גם לך לא יהיה היתה צריכה להתייבם לבן זה

עריות קג, והוא, עב
ייבם האסורה לו באיסור מצוה, דין הבן ... יבמות לד, ואם, כה
עובר שכלו לו חדשיו ומת תוך לי אי פוטר מחליצה ... עריות צח,
ומש"ר, סו

בעל הלכות גדולות

אם מחברו הוא רב יהודאי גאון ... ייבום וחליצה לו, זז"ל, כב
בעל כרחו

אם כופין היבם לחלוץ לפסולה ולא לכשרחבם וחליצה מח, וכ"כ, ל

חליצה בע"כ דבעל אי הוי חליצה ייבום וחליצה ביהק"צ, וכי, ד
כופין אותו לחלוץ כשצריך לעשות כן ייבום וחליצה ו, ואי, ד

בעל מום

אם כופין היבמה להתייבם לבעל מום ייבום וחליצה ד, ואי, ג
גידתת אם חולצת בשיניה ייבום וחליצה כ, גידמת, יב
הסומא אם חולץ ייבום וחליצה כב, ומ"ש, יד
הקיטע אם חולץ ייבום וחליצה כא, זז"ל, יב
מי שרגלו הפוך אם חולץ ייבום וחליצה כא, האי, יב
פצוע דכא חולץ ולא מייבם עריות כ, אשת, י

ברכה

ברכת החליצה סדורא דחליצא ז, ומצוה, סז

בת

אי בת ככלל בן ובכלל זרע עריות צו, אשת, סד
בא על שפחתו והוליד ממנה בת אי מיקרי בתו ... עריות ג, ועיני, כה
בת אם פוטרת מייבום ... עריות צז, דתניא, סה. ייבום וחליצה נא, תני,
לא

בתו מאנסו או פוטרת צרותיה יבמות כא, בתו, טו
בתו מאנסו מהיכן ילפינן לה עריות מד, ונקט, כ
בתו ממופתתו אם פוטרת צרותיה יבמות כא, ודע, טו
ענין בתו הפוטרת צרותיה יבמות ו, בתו, ה יז, בתו, יג

בת אשתו

גירש אשה ונשאה לאחר וילדה בת אם מותר הראשון לשאתה ...
יבמות כג, בת, טז

בת קול

משיאין ע"פ בת קול מיאון לה, משיאין, כז

בתולים

טענת בתולים בחרשת, שוטה, בוגרת, סומא, מוכת עץ ואילונית
..... תוספתא ה, חרשת, ד

גואל הדם

דין גואל הדם שהרג את הרוצח ע"פ ע"א ... עריות סט, והנה, מב

גזירה

הלכה כר"מ רק בגזרותיו או גם בקנסותיו ... מיאון סג, ת"ר, לט

גזל

גנב בגיתו ונתגיר אם חייב לשלם עריות צב, גר, סא
זיקת ייבום, מחמת קנין ממון דכסף קידושין שייב איסור גזל ייבום
וחליצה מד, ביהק"צ ושומרת, כח

גט

א"א שנישאת ע"פ ב"ד צריכה גט משני עריות סד, ומ"ש, לד
אחות אשתו שנישאת ע"פ ב"ד אי צריכה גט ... עריות סד ובגמ', לד
אי בעי ב"ד של שלשה ייבום וחליצה יט, ודע, יב
אין הגט מפקיע הקידושין לגמרי דהא עדיין אסורים הקרובים
..... עריות נב, ומודים, כז
האילונית אם צריכה גט יבמות יא, ובאילונית, ט
הגט מתיר לה להינשא ואינו מפקיע הקידושין למפרע ... עריות צב,
וכל, סג

היוצאת בגט אם יש לה כתובה ותוספת מיאון ח, והיבא, ז
נפק"מ בין גט לשטר בגדר המודעה דבעי טענת אונס ייבום וחליצה
ביהק"צ, תקינו, ה
נשא אחת משניות דרבנן אם צריך גט להוציאה ממנו ... עריות
ביהק"צ ואם, לד

נשא ח"כ שאין קידושין תופסין בהם א"צ גט ... עריות סג, והיבא, לד
נתינת גט ביום דווקא ייבום וחליצה יט, ודע, יב
נתן גט אחר שעשה מאמר אי מותרת להתייבם ... ייבום וחליצה צב,
וקצת, מח

נתן גט למאמרו אי נאסרה לכהן ייבום וחליצה צב, ואי מח עדים איא שנישאת ע"פ עדים אי צריכה גט משני עריות סד, עוד, לה

ענין ביטול המודעא בגט ייבום וחליצה ז, אנו, ה קטן שנשא אשה איצ ליתן גט כשמגרשה מיאון ל, ואם, כב שליח המביא גט לאשה לא ישאנה תוספתא יב, החכם, ו

גט חליצה

אם יושבין כל הה' דינים בכתיבת הגט חליצהגט חליצה א, מה, ע סדורא דחליצא ז, ומצוה, סז

בוה"ז לא נוהגין לכתוב גט חליצה גט חליצה א, מה, ע גט חליצה שזמנו מוקדם, דינו גט חליצה ד, וכתב, עא דין השרטוט בגט חליצה סדורא דחליצא ט, וצריך, סח חתמו רק ב' דינים על הג"ח גט חליצה א, מה, ע

גידמת

אם חולצת בשיניה ייבום וחליצה כ, גידמת, יב גירושין

אין הגט מפקיע הקידושין לגמרי דהא עדיין אסורים הקרובים ייצאו עריות נב, ומודים, כז אלו נשים יוצאות שלא בכתובה מיאון מג, ואלו, ל גירש אשתו משום שם רע אם מותר להחזירה מיאון מד, תנן, לא גרוש שנשא גרושה ד' דיעות במטה, הביאור בזה עריות נב, ומודים, כז

גרושה שזינתה יכולה לשוב לבעלה מיאון נה, המגרש, לו הגט מתיר לה להינשא ואינו מפקיע הקידושין למפרע עריות צב, וכל, סג

הגירושין אם מפקיע הקידושין או מתירה מכאן ולהבא יבמות כג, ונראה, יז

הקטנה אם יכולה להתגרש ע"י אביה יבמות עב, ונחלקו, מז נשא פקחת ונשתטית אם יכול לגרשה יבמות עט, ודאמרין, סד קטן שנשא אשה איצ ליתן גט כשמגרשה מיאון ל, ואם, כב קטנה שאינה יכולה לשמור גיטה אם יכול האב לקבל גירושיה מיאון יד, הלכך, יא

גמר ביאה

קטנה שנתגרשה אם צריכה להמתין ג' חדשים מיאון ת, ודע, ח

גר

אי מותר בממזרת מיאון עז, והבית, מז אין זונה אלא גורת ומשוחררת ושנבעלה בזנות עריות עא, וזניא, מג

אין לערוך נישואין להמתגייר לשום אישות תוספתא יב, והנה, ז אם יש דברים שאין דין הגר כקטן שנולד עריות צב, גר, סא בנו, שהורתו היתה שלא בקדושה אינו יורשו מיאון עט, ולעמי, מט גירות מעוברת אם צריכה לכוון בטבילתה אף על העובר מיאון עת, וכן, מח

גנב בגיותו ונתגייר אם חייב לשלם עריות צב, גר, סא גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד מיאון עה, ר' טרפון, מז גר שנתגייר אם הוא כגוף חדש עריות צב, ו"ל, סא גרות לשום אישות תוספתא יב, וז"ל, ו גרים שנתגיירו אין בהן איסור קרובים ואפילו תאומים גט חליצה ט, אמר, עג

דין הכתובה בגוי שבא על בת ישראל ונתגייר תוספתא ג, גוי, ג דין שניות בגרים גט חליצה ת, א"ל, עב הבא על עכו"ם והוליד בנים ממנה ורוצה לגיירה ולנושאה תוספתא יב, ודע, ז

מותר בכהנת מיאון פא, וגר, מט מותר בממזרת מיאון פא, וגר, מט מצוה לקיים דברי המת בישראל אמרי' ולא בגר עריות קד, וא"ת, עז

גרושה

יע"ע גירושין גירש אשתו ונתאסרה לאחר ועדיין לא נבעלה אם יכול להחזירה ביאוקה"צ נתאסרה, ג המחזיר גרושתו משנשאת, אם מותרת לבעלהעריות טז, המחזיר, ט המחזיר גרושתו משנשאת, דין ייבומה עריות טז, המחזיר, ט

ד' מיתות

מצינו חייבי כרת מדברי קבלה עריות לג, ועין, יד **דבר שלא בא לעולם**

המזכה לעובר אי קנה מיאון ט, ומכאן, ח המקדש עובר אי הוו קידושין מיאון ט, האומר, ח יז, אבל, יג שיטת הרמב"ם בדין קנין בדבר שלכ"ל מיאון ט, ומכאן, ח

דיבור

אל תרבה שיחה עם האשה עריות לא, ואל, יג **דין**

דין השרטוט שנעשה בדיו סדורא דחליצא ט, וצריך, סח **דין**

חכם שאסר את האשה לא ישאנה תוספתא יב, החכם, ו **דיני ממונות**

בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גררא דממונא ואין דיני ממונות פחות משניים ייבום וחליצה כד, ולכאורה, טו מ, ובושבי, כה

דיני ממונות בחליצה ייבום וחליצה יט, והיכא, יא כד, ולכאורה, טו הבא על עיסקי איסור שנאמן, אם נאמן אף לגבי דיני הממון הכרוך בזה ייבום וחליצה מ, ובושבי, כה סא, נפל, לה

דעת

היודעת להבחין בין קידושיה לדבר אחר ואין לה דעת אם ממאנת מיאון יב, והרמב"ם, י חליצת החרש פסולה משום שאין בו דעת או שאינו באמר ואמרה יבמות סג, חתש, מח

דרישה וחקירה

אין בודקין עדי נשים בדו"ח ייבום וחליצה מב, אין, כז מיאון נ, איברא, לד

הלך בעלה למדה"י

העידו שניים שמת בעלה אי צריכה רשות ב"ד להינשא ייבום וחליצה קו, ובשו"ע, נה

ניסת ע"פ ב' עדים אם חוזרת לבעלה הראשון ייבום וחליצה קו, אמר, נד

ניסת ע"פ ע"א ואח"כ בא בעלה אי הוו בניה ממזרים ייבום וחליצה קה, האשה, נד

ניסת ע"פ ע"א ובא בעלה וגירשה ונישאת לשני אי הוי בנה מהשני ממזר ייבום וחליצה קה, האשה, נד

הלכה

אין למדין הלכות לא מפי משנה וכו' מיאון סט, דס"ל, מג עריות עז, גבי, מח

אין למדין הלכה מפי תלמוד וההלכה פסוקה קובעת עריות עז, ואע"ג, מח

אם הלכה כרב אשי בכל מקום עריות קיג, ומש"ר, פג בפלוגתת ר"י ור"ל הלכתא כמאן עריות קיא, ובגמ', פב בפלוגתת רבינא ורב אשי הלכה כמאן עריות קיא, ובגמ', פב, קיד, וכתב, פג

הלכות

מפתח ערכים

גדולות

ה

הלכה כר"מ רק בגזרותיו או גם בקנסותיו מיאון סג, ת"ר לט פוסק שסותר דבריו אזלינן בחר דבריו שבמקור ההלכה עריות עז, והכי, מט

המה שאסר

אם הנאמנות היא גם כשחוזר בו לאחר זמן מיאון מ, ומדברי, כט אמרה א"א אני לשון הוה אם יכולה לחזור בה מיאון מ, ועיין, כט אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני מהו מיאון מב, זז, ל

הפקר

המפקיר עבדו אם יצא לחירות עבדים יד, אמר, פ הפקיר עבדו ומת אם יכול העבד לישא שפחה עבדים טו, אמר, פא הפקיר עבדו ומת, דין העבד עבדים טו, אמר ב', פא

הקדש

המקדיש עבדו אם יצא לחירות עבדים יד, אמר, פ

זב

אנדרונינוס טמא טומאת זב יבמות נח, פירושא, מה

זיקה

בזיקת ב' יבמין חולץ אפ"י בדליכא צרה ייבום וחליצה צ, וכתבו, מח ביאור ענין הזיקה בייבום עריות קד, אלא, עה זיקת ייבום, מחמת קנין המזון דכסף קידושין שייב איסור גזל ייבום וחליצה מד, ביהק"צ ושומרת, כח זיקת שני יבמין אי הוי דאורייתא ייבום וחליצה פח, ובגמ', מז חיוב החליצה אי הוי משום דהזיקה גדרו דהוי כאילו קידשה כבר

עריות קז, אמנם, צג יש זיקה ייבום וחליצה עד, והשתא, מא צרה ע"י זיקה גרידא שמה צרה ייבום וחליצה עג, שלשה, מא שומרת יבם שמתה אסור היבם באמה ייבום וחליצה עד, והשתא, מא

שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה ייבום וחליצה כה, והיכא, טו

זכות

חסרון הוא לב"ד שאין בו אחד שילמד זכות עריות פה, ובמקום, נו קידושין הוי זכות וזכין לקטן מיאון ד, וכתב, ה, כח, ומלשון, כא קידושין לקטנה אי הוי זכות מיאון ד, וכתב, ה

זכיה

המזכה לעובר אי קנה מיאון ט, ומכאן, ח

זמן

גט חליצה שזמנו מוקדם, דינו גט חליצה ד, וכתב, עא

זנות

אי גזרו על הזנות רק בכהן או גם בישראל עריות לו, ומדברי, טו אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בזנות עריות עא, ותניא, מג

אין זנות אלא מחייבי כריתות עריות סה, ונחלקו, לח, עא, ותניא, מג אם יש זונה מחייבי לאוין מיאון עב, ונראה, מז אנס אחות אשתו אי מותרת לו לאחר מיתת אחותה עריות נח, ומ"ש, לא

אנסוהו לבוא על פנויה אם נאסרו קרובותיה כ"א, איברא, טו אשת איש מן הנשואין בחנק עריות סה, אשת, מב אשת חרש שזינתה אם אסורה לבעלה סט, ולענין, דב בא על אחות אשתו שהיא א"א אם נאסרה על הבעל עריות נח, ומכאן, לב

בקלא דלא פטיק אם אוסרין האשה על בעלה אף בלא עדים מיאון נ, ונחלקו, לד, נא, והכי, לה

גירש אשתו משום שם רע אם מותר להחזירה מיאון מד, תנו, לא גירשה וזינתה אם מותר לנושאה שוב יבמות כג, ובוה, יז

גרושה שזינתה יכולה לשוב לבעלה מיאון נה, המגת, לו האומר זינתה אשתי אם נאמן מיאון נח, האומר, לו הבא על אי מהעריות בין באונס בין ברצון פסלה עריות סה, וכן, לה הבא על הגויה חייב משום נשגיא ונשג"ז עריות לה, כי, יד

הבא על הגויה כאילו נתחתן בע"ז עריות לד, אמר, יד הבא על הגויה, אם יש נפק"מ בין אי הוי מקרה או שייחודה עריות לו, בד, טו

הבא על הפנויה לשם פילגש או באונס אם עשאה זונה מיאון עא, ועיין, מה

הבא על חייבי לאוין אי עשאה זונה מיאון פג, והלכתא, נ הבא על חייבי לאוין אם עשאה זונה עריות סה, ונחלקו, לח, עא, ותניא, מג, קכ, אילונית, צז

הבא על יבמה ובא אחד מן האחין על צרתה עריות קיב, ת"ש, פב הבא על צרת חלוצתו, דין הולד עריות קיא, ובגמ', פב הבא על שפחה שלו אין אדם עושה בב"ז וודאי שחררה עריות צא, וכבר, ס, עבדים ט, אמר, עח

הבא על שפחתו הולד כשר עבדים א, ונראה, עד הבא על שפחתו ואומר שנתכוין לזנות אינו נאמן עבדים א, ונראה, עד, ט, אמר, עח

הבועל ארמית קנאין פוגעין בו עריות לב, הבעל, יג המחלל זרעו והמושך ערלתו לא יהיה חריף בחכמים עריות כז, לא, יב, לג, בעא, יד

הנואף רוצח הוא עריות ביהק"צ לא תרצח, יא הנטען מן האשה אם אסור בכל הז' קרובות מיאון מח, ת"ר, לב הנטען משפחתו אם מותר לנושאה מיאון מה, והנטען, לב הסוטה אסורה לבעול כלבעל מיאון מו, והיכא, לב יבמה שזינתה אינה נאסרת על יבמה עריות קד, ומה"ט, עו ישראלית הנבעלת לנכרי אם קנאין פוגעין בו עריות לב, וישראלית, יג, לה, ולפ"ז, טו

כדי לאסרה על בעלה אם סגי שיראום העדים כדרך המנאפים או כמיכחול בשפורפרת מיאון נ, ועוד, לד לפני הנשואין, אם יש קלא דלא פטיק תצא מיאון נ, ונחלקו, לד מה חידשו ב"ד של חשמונאי בבא על הגויה עריות לה, כי, יד נבעלה לאחר אם מותרת לבעלה עריות ג, וכהן, ג נבעלה לאחר אם מותרת לבעלה הכהן עריות ג, וכהן, ג נבעלה לבהמה אי כשרה לכהונה מיאון עג, אמר, מו נושא אדם בת דומה ואל ישא דומה מיאון קו, והלכתא, סב נתארסה לאחר ונתגרשה אם מותר לבעלה לשוב לקחתה עריות ב, ביאור הקצר נתארסה, ג

נתייחדה עם עכו"ם אם אסורה לכהן מיאון סא, היתה, לח סתם בעולה דנות שאין ידוע ממי פסולה לכהונה עריות עא, ומיהו, מד

ע"א האומר זינתה אשתו מיאון נז, אמר, לו פנוי הבא על הפנויה ונשאת לאחר וגירשה מותרת להינשא לפנוי מיאון נו, פנוי, לו

פנויה שזנתה אם מותרת לכהונה מיאון עא, ובת, מד שומרת יבם שבא עליה זר אם עשאה זונה ייבום וחליצה מה, והנה, כט

שומרת יבם שזינתה אם בנה ממזר עריות פו, הכל, נו שומרת יבם שזינתה אם מותרת ליבמה מיאון עב, ואי, מה שומרת יבם שזינתה אם מותרת לכהן מיאון עב, ואי, מה שומרת יבם שזינתה מותרת ליבם ואפ"י כהן ייבום וחליצה מד, ושומרת, כח

זקן

זקן שתשש כחו לענין חליצה יבמות נו, ודע, לט

זרע

אי נאמנת האשה לומר שאינו יורה כחץ . . . מיאון צט, בראשונה, נח
אם בת בכלל בן ובכלל זרע עריות צו, אשת, סד
דין כלו לו חדשיו אם צריך שייגמרו צפרניו . . . עריות צח, וקצת, סח
עובר שכלו לו חדשיו ומת תוך לי אי פוטר מחליצה . . . עריות צח,
ומשיר, סו

חוב

היה ליבם חוב אצל המת אם יכול להחזיק לעצמו ממטלטליו
. ייבום וחליצה קיג, ונחלקו, נט

חזקה

אחיות מחזקות יבמות עה, אמר, ס
אי אית לן חזקה אגמר ביאה האיך יטען לא גמרת ביאתי עריות
סו, ואיכ, מ

אם יש לבעל חזקת חי לאחר שאמרה אשתו מת בעלי . . . ייבום
וחליצה ביהקצ' הלכה, נו
בדקה ירקות ומצאה שלשה תולעים צריכה לחשוש . . . יבמות עה,
ובשורת, סא

הבא על עיסקי איסור שנאמן, אם נאמן אף לגבי דיני הממון הכרוך בזה
. ייבום וחליצה מ, וביושבי, כה סא, נפל, לה,
הרואה דם מחמת תשמיש גיפ לא תשמש יותר . יבמות עה, ועין, סב

חזקה הוי בבי פעמים או ג' יבמות עה, וכתב, ס
כשם שאשה מוחזקת ב' פעמים כך היא מוחזקת בג' אחיותיה
יבמות עה, אמר, ס

לא מחזקינן מפירות לפירות לומר שכולם מתולעים . . . יבמות עה,
והאמנם, סא

נמצא ג' חטין בקועין הוי חזקה דאיכא טובא . יבמות עה, ברס, סא

חזקת כשרות

האומר אשה זו אשתי היא אם צריך להביא ראיה מיאון לט, מי, כח
משפחה שאין ידוע מהותה אם יש לה חזקת כשרות . מיאון לט,
ועין, כח

חטא

רק מי שכל חייו הוא קנאי מותר לו להרוג . . . עריות לה, ולפיז, טו

חי

ממזר אם הוא חי עריות עג, ממזרין, מה

חייבי כריתות

אי"א שנישאת ע"פ ב"ד צריכה גט משני . . . עריות סד, ומיש, לד
אין זונה אלא מחייבי כריתות עריות סה, ונחלקו, לח, עא, ותנא, מג
הבא על העריות החמורות חייב כרת וסקילה עריות לו, ומחייבין,
טז

חייבי מיתות ב"ד אם ישנן בכלל מלקות . . . עריות פד, מתני', נה
מצינו חייבי כרת מדברי קבלה עריות לג, ועין, יד

חייבי לאוין

אם יש זונה מחייבי לאוין מיאון עב, ונראה, מז
אם יש ממזר מחייבי לאוין עריות עד, ומלן, מז
הבא על חייבי לאוין אם עשאה זונה . . . עריות סה, ונחלקו, לח
הבא על חייבי לאוין אם עשאה זונה . . . עריות עא, ותנא, מג קכ,
אילונית, צז

נשא א' מחייבי לאוין אם יש לה כתובה יבמות לו, והא, כו
קידושין תופסין בחייבי לאוין מיאון צז, ומאן, מז
קידושין תופסין בחייבי לאוין ונפטרין בכך מן הייבום והחליצה . .
עריות קיז, מבואר, פו

חייבי מיתה

הבא על העריות החמורות חייב כרת וסקילה עריות לו, ומחייבין,
טז

חייבי מיתות

אם נכח ב"ד של מטה למחול לחייבי מיתות . . . עריות פה, ודע, נו
מן השמים לא יניחו לביד לשפרך דמו של השב בתשובה עריות פה,
וכבר, נו

חייבי מיתות בית דין

חייבי מיתות ב"ד אם ישנן בכלל מלקות . . . עריות פד, מתני', נה

חייבי עשה

חייבי עשה אם עולין לייבום עריות קיז, ותימא, פז

חכם

חכם שאסר את האשה לא ישאנה תוספתא יב, החכם, ו

חכמים

חכם בהפקעת הקידושין מיאון עו, אמר, מז

חלוץ הנעל

אם גם היבמה אומרת גיפ חלוץ הנעל גט חליצה ג, ואישתמודענה,
עא

הקהל עונין ב' או ג' פעמים חלוץ הנעל סדורא דחליצא ו, ומקרין, סז

חלוצה

א' מן האחין שנשא החלוצה או צרתה אי הוי בנו ממזר עריות נד,
דא"ר, כז

הבא על צרת חלוצתו, דין הולד עריות קיא, ובגמ', פב
החלוץ ליבמתו אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו . . . ייבום
וחליצה יד, והיכא, ט

צרת חלוצה אי שריא לכהונה עריות קטז, מדאורייתא, פד
צרת חלוצה מותרת לכהן ייבום וחליצה מז, וצרת, ל

חליצה

אופן החליצה סדורא דחליצא ד, ואתיא, סו
אופן ישיבת הדיינים בסדור החליצה . . . סדורא דחליצא א, ברישא, סו
אי סגי ב"ד של ג' הדיינות ייבום וחליצה לא, והחולץ, יז
אלו הלכות צריכין הבית דין דחליצה לדעת . . . ייבום וחליצה לא,
והחולץ, יז

אלם ואלמת שחלצו יבמות מח, החרשת, לד
אלמנה מן הנשואין אם צריכה חליצה מכה"ג עריות קיז, הא, פה
אם אומרים חלוץ הנעל ב' פעמים או ג' ייבום וחליצה סו, וכתב, לה
אם גם היבמה אומרת גיפ חלוץ הנעל גט חליצה ג, ואישתמודענה,
ע"א

אם חולצין אף כשאין מכירין אותם הב"ד ייבום וחליצה כג, אמר, יד
אם כותבין הב"ד גט חליצה לאחר החליצה ייבום וחליצה יז, ובש"ע,
יא

אם מהני מודעה לבטל החליצה ייבום וחליצה ז, אמר, ה
אם צריך היבם לראות הרוק היוצא מפי היבמה סדורא דחליצא ה,
ושדיא, סז, ייבום וחליצה כב, ושם, יג

אם צריכים הב"ד לראות הרוק יבום וחליצה כב, ת"ר, יג, גט חליצה ג,
ואישתמודענה, עא, סדורא דחליצא ה, ושדיא, סז
בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גררא דממונא ואין
דיני ממונות פחות משניים ייבום וחליצה כד, ולכאורה, טו מ, וביושבי,
כה

בית דין שאינם יודעים להקרות, החליצה פסולה ייבום וחליצה לא,
והחולץ, יז

ברכת החליצה סדורא דחליצא ז, ומצוה, סו
גט חליצה שזמנו מוקדם, דינו גט חליצה ד, וכתב, עא
גימטת אם חולצת בשניה ייבום וחליצה כ, גימטת, יב

חלל

אי פסקינן דיש חלץ מחייבי עשה אם לאויבום וחליצה צד. אנוסת, נ איזו היא חללה מיאון פב, חללה, מט בנות ישראל מקוה טהרה לחללין יבום וחליצה צח, ישראל, נא. עריות ט, בת חלל, ה יב, משאו, יא בתו אי כשרה לכהונה עריות ט, בת חלל, ה יב, משאו, יא דין ביאת חלל עריות י, ביאת חלל, ה ישראל שנשא חללה בניהם כשרין לכהונה מיאון פו, ישראל, נא כהן שבא על אנוסת חברו אי הוי הולד חלל יבום וחליצה צד, אנוסת, נ נפק'מ בין אם עושה את הנבעלת זונה או חללה עריות לט, הפ, יז

חמות

אי תפסי קידושין בחמותו לאחר מיתת אשתו עריות מח, ובדג'מ, כד בא עליה ומת אי צריכה חליצה מהאחין עריות מח, ובדג'מ, כד הבא עליה אם פסל את אשתו עריות מז, הבא, כב נבעלה לו חמותו לאחר מיתת אשתו הוי לאו או איסור או בכרת מח, ודע, כב מח, וז"ל, כג

חמץ

נמצא ג' חטין בקועין הוי חזקה דאיכא טובא יבמות עה, ברם, סא

חנק

אשת איש מן הנשואין בחנק עריות סח, אשת, מב

חרש

אם יש להם כתובה תוספתא א, פקח, ב אשתו שזינתה אם אסורה לבעלה יבמות סט, ולענין, כד דין קידושין בחרש יבמות סט, ורבינו, נג הנושא חרשת אם יש בה טענת בתולים תוספתא ה, חרשת, ד חליצתו פסולה משום שאין בו דעת או שאינו באמר ואמרה יבמות סג, חרש, מח חרש וחרשת שחלצו יבמות נב, החרש, לו סג, חרש, מח, סד, וחרשת, מט חרשת שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה יבמות עא, איברא, כד נשא ונתפקח, דין הכתובה תוספתא ב, חרש, ג נשא פיקחת ונתפקח אם צריך לקדשה שנית תוספתא ב, ביה, ג פקח שנשא חרשת אם כתובתה מאתיים תוספתא א, פקח, ב תרומתו אי הוי תרומה יבמות סט, וקאמרינן, נג

ט' מדות

בני ט' מדות אם יכולים ליכנס לביהמ"ק עריות יב, ומיש, ז

טבילה

גירות מעוברת אם צריכה לכוון בטבילתה אף על העובר מיאון עת, וכן, מח גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד מיאון עה, ר' טרפון, מו

טומאה

גדר היתר טומאת הכהן לאשתו שמתה יבום וחליצה יב, ולולי, ט כהן מטמא לאשתו שמתה אי הוי דווקא כשארין לה בנים יבום וחליצה יב, ולולי, ט

טומטום

שנקרע ונמצא זכר יבמות סא, אבל, מז שקידש יבמות ס, ת"ר, מו

י"ג שנים

בן י"ג שנים היינו מעל"ע מיאון קח, ובתוס', סד

יבם

אינו רשאי למכור מאום מנכסי אחיו יבום וחליצה קיג, וכתבו, נט

דיני ממונות בחליצה יבום וחליצה יט, והיכא, יא, כד, ולכאורה, טו הבית דין בחליצה צריך שלא יהיו קרובים זל"ז יבום וחליצה יח ובש"ע, יא

החולץ ע"מ שתנשא לו יבום וחליצה לג, ת"ר, יח החולץ ע"מ שתתן לו מאתיים זוז יבום וחליצה לג, ת"ר, יח היכי דמי חליצה מוטעת יבום וחליצה לג, ת"ר, יח הסומא אם חולץ יבום וחליצה כב, ומיש, יד הסריס אם חולץ ומייבם יבום וחליצה ב, הסריס, ב, נו, פצוע, לט, סב, סריס, מח הסריס אם חולצין ומייבמין לאשתו יבום וחליצה ב, הסריס, ב, צד, כהן, נ

הקהל עונין ב' או ג' פעמים חלוץ הנעלסדורא דחליצא ו, ומקרינן, סז הקיטע אם חולץ יבום וחליצה כא, וז"ל, יב הרוצה לחלוץ את הכשרה דוקא אי כופין על מדת סדום יבמות מ, מ', כח

זקן שתשש כחו לענין חליצה יבמות נו, ודע, לט חיוב החליצה אי הוי משום דהזיקה גדרו דהוי כאילו קידשה כבר עריות קיז, אמנם, צג

חליצה אי הוי קנין או פטור יבום וחליצה יב, ובחי', ח, מה, והנה, כט כז, החולץ, טז, עריות קיז, עוד, פט

חליצה בלילה אי כשרה בדיעבד יבום וחליצה יט, והיכא, יא חליצה כתחילת דין יבום וחליצה יט, והיכא, יא חליצת בן ט' אי פוסל ביאת שאר האחין יבמות סה, בן, נ חליצת החרש פסולה משום שאין בו דעת או שאינו באמר ואמרה יבמות סג, חרש, מח

חלצה בע"כ דבעל אי הוי חליצה יבום וחליצה ביהק"צ, וזי, ד חלצה בתוך ג' חדשים ולא נמצאת מעוברת דין החליצה יבום וחליצה מא, והלכתא, כה חרש וחרשת שחלצו יבמות נב, החרש, לו סג, חרש, מח, סד, וחרשת, מט

טעם למצות חליצה בחליצת הנעל וברקיקה יבום וחליצה ס, וכתב, לה

כופין אותו לחלוץ כשצריך לעשות כן יבום וחליצה ו, ואי, ד כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ אי כייפינן ליה לחלוץ יבום וחליצה ה, ואי, ד כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ אי מקרי מורדת יבום וחליצה ה, ואי, ד

כשהוא חולץ חולץ לפסולה יבמות מ, מי, כח לאחר החליצה יכולה להינשא לאלתר גט חליצה ד, ובעת, עא מי קושר המנעל להיבם סדורא דחליצא ב, ומסיים, סו מי שרגלו הפוך אם חולץ יבום וחליצה כא, האי, יב מלמדין אותה לקרות לא אבה יבמי בנשימה אחת יבום וחליצה טו, ובגמ', י

מלמדין אותו לקרות לא חפצתי בה בנשימה אחת יבום וחליצה טו, ובגמ', י מסר מודעא על החליצה הוי חליצה בטלה או פסולה יבום וחליצה ז, ובש"ע, ה

מצוה על הגדול לייבם ולחלוץ יבום וחליצה ג, מצוה, ג מצות חליצה בשלשה או בחמשה יבום וחליצה יח, ביהק"צ, הלכה לא, ופסקי, יח

מצות חליצה כיצד יבום וחליצה טו, ובגמ', י נפלה לפני מומר אם צריכה חליצה יבמות פ, שומרת, סד פצוע דכא חולץ ולא מייבם עריות כ, אשת, י צריכה לירוק הרבה רוק יבום וחליצה כב, ובטוש"ע, יג שינוי בסדר החליצה אי מעכב יבום וחליצה טז, ואי, י

אם אשה וקרוב נאמנים לומר שהוא היבם ייבום וחליצה כג, ובשיע, יד, כד, ואישתמודענה, יד

אם צריכה היבמה להמתין מלהינשא ג"ח לאחר מיתת היבם

..... ייבום וחליצה ביהק"צ ולא, כו

דין ספק ובני יבם הבאים לחלוק בנכסי סבא תוספתא ז, ספק, ד

דין ספק ויבם הבאים לחלוק בנכסי סבא תוספתא ו, ספק, ד

היבם אם נוטל חלק הבכורה דאחיו המת בירושת אביהם .. ייבום וחליצה לו, והיבא, כא

היה חוב אצל המת אם יכול להחזיק לעצמו ממטלטליו ייבום וחליצה קיג, ונחלקו, נט

יבם בנכסי המת כבנו ייבום וחליצה לו, וכתב, כא

מי קושר המנעל להיבם סדורא דחליצה ב, ומסיים, סו

מיאנה בבעל מותרת לאביו, מיאנה ביבם אסורה לאביו מיאון ד, והיבא, ד

נוטל חלק המת בירושתו ייבום וחליצה ט, יקום, ו

קטנה שנתארמלה אם נאסרה אף בקרובי היבם . מיאון, ביהק"צ, אשת, ו

שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה ייבום וחליצה כה, והיבא, טו

יבמה

אי שייך דין קטלנית ביבמה עריות קג, וקצת, עב

אם היא כ"א או לא מיאון לו, ובגמ', כז

אם נאמנת הצרה להעיד לחבירתה ייבום וחליצה ק, שתי, נב, קז, האשה נה

אם קידושין תופסין בשומרת יבם עריות פו, הכל, נו

ב' יבמות שאמרו מת בעלי אם יכול היבם לייבם שתיהן .. ייבום וחליצה קב, עוד, נג

ב' יבמות שאמרו מת בעלי ונולדו להם בנים מהיבם ומת היבם אי מותרות לשוק ייבום וחליצה קב, איברא, נג

בזיקת ב' יבמין חולץ אפי' כדליכא צרה ייבום וחליצה צ, וכתבו, מח

דין יבמה שהיא אחות אשתו לאחר מיתת אחותה ייבום וחליצה כו, ומלשון, טז

הבא על יבמה ובא אחד מן האחין על צרתה עריות קוב, ת"ש, פכ

הותרה ונאסרה וחזרה והותרה אי חוזרת להיתירה הראשון ייבום וחליצה פ, אמר, מד פא, והלכה, מד

הפסולים להעיד להתיר יבמה לשוק ייבום וחליצה סה, ובטשיע, לו

הפסולין להעיד להתירה, אם נאמנים כשמביאין כתב המוכיח שמת בעלה ייבום וחליצה ביהק"צ כתב, לח

זינתה, אינה נאסרת על יבמה עריות קד, ומה"ט, עו

זיקת ייבום, מחמת קנין הממון דכסף קידושין . ייבום וחליצה מד, ביהק"צ ושומרת, כח

זיקת שני יבמין אי הוי דאורייתא ייבום וחליצה פח, ובגמ', מז

כתובת היבמה על נכסי בעלה הראשון ייבום וחליצה נו, אמר, לד

מזונות היבמה על מי ייבום וחליצה מג, ת"ד, כז

נתינת גט כיום דווקא ייבום וחליצה יט, ודע, יב

יחס

בני שפחה אם יש להם יחס לאב עריות עב, ומיהו, מה

ייבום

אופן הקידושין בייבום עריות קד, והנה, עד, קיז, ומה, פח, קיז, ולאחר, צא

אחיו שלא היה בעולמו פטור מן הייבום ייבום וחליצה א, דאילו, ב

עריות קג, אשת, עא קה, ולא, עח

אחים מן האם פטורים מן הייבום ייבום וחליצה א, דאילו, ב

אי ש"ד לייבם גם היבמה וגם צרתה ייבום וחליצה יא, אבל, ז

אם כופין היבמה להתייבם לבעל מום ייבום וחליצה ד, ואי, ג

אמירת הרי את מקודשתת וכו' אי שונה בייבום מבקידושין .. ייבום וחליצה נה, מאמר, לג

אף ארוסה מתייבמת ייבום וחליצה פו, והלכתא, מו

ב' עניינים בייבום, הקמת שם וקנין אישות עריות קיז, ואכתי, צג

ביאה ביבמה אי מהני מדין קידושין עריות קד ומלשון, עג, קיז, ומה, פח, קיז, ולאחר, צא, עג, אמנם, נח

ביאור ענין הזיקה בייבום עריות קד, אלא, עה

בייבום צריך שיהיו האחיים בני אב אחד יבמות מז, ת"ד, לג

במיתת הבעל נפקע האיסור אבל דין הממון שבקידושין נותר עריות קד, אמנם, עו

בן ממזר זוקק לייבום ייבום וחליצה מט, מי, לא

בעל היבמה בלא מאמר אי לוקה עריות קד, ומלשון, עג

בקדושי מאמר אם אומרים כדת משה וישראל . ייבום וחליצה נה, מאמר, לג

בת אם פוטרת מייבום עריות צז, דתניא, סה

בת פוטרת מייבום ייבום וחליצה נא, תני, לא

דין הייבום באנדרוגינוס יבמות נט, אנדרוגינוס, מה

דין הייבום כשכבא על אחות חלוצתו עריות יז, וכן, ט

דין טומטום שנקרע ונמצא זכר יבמות סא, אבל, מז

דין מאמר בקידושין עריות קד, עשה, עג

היבם ביבמתו לא גרע משידוכין עריות קד, ומלשון, עג

היבם יורש את אחיו וזוכה בקנין כסף קידושין של האח עריות קד, מעתה, עו

היבמה אם צריכה קנין קידושין חדש עריות קד, ומלשון, עג

המתכוין לשם מצוה ולשם נוי בהדדי יבמות ג, ולהלכה, ה

הסריס אם חולץ ומייבם ייבום וחליצה ב, הסריס, ב

הסריס אם חולצין ומייבמין לאשתו ייבום וחליצה ב, הסריס, ב, צד, כהן, נ

זו שאמרה גם לי גם לך לא יהיה היחה צריכה להתייבם לבן זה

עריות קג, והוא, עב

זקינה, אם מותר לביימה יבמות נ, עקרה, לו

חייבי עשה אם עולין לייבום עריות קיז, ותימא, פז

יבם האסורה לו באיסור מצוה, דין הבן יבמות לד, ואם, כה

כה"ג שיבם את האלמנה באונס או בשוגג אם, קנאה עריות קיז, והאבנימ, צא

כה"ג שייבם אלמנה אם פוטר צרתה עריות קיז, איברא, פו

כה"ג שייבם את האלמנה אם הוא בכרת עריות קיז, ולפי"ז, צא

כל שנאסרה עליו שעה אחת אסורה עולמית יבמות פא, שני, סה

כנסה הרי היא כאשתו לכל דבר ייבום וחליצה יג, כנסה, ט

כשהיבמות יפרנסו עצמן יכול לייבם אף די זה' ייבום וחליצה יבמות י, ובא"ז, ז

מאמר ביבמה עושה אירוסין או שהוא דין דרבנן עריות קד, ומלשון, עג

מיתה או נישואין מפילין לייבום עריות קח, לא, עט
 מלמדוין הקטנה למאן כדי שהגדולה תתייבם יבמות עד, ביאור, סג
 ממזר פוטר אשת אביו מן הייבום מיאון צח, ולא, נח
 מצוה על הגדול לייבם ולחלוץ יבום וחליצה ג, מצוה, ג
 מצות יבמין מקדש ואח"כ בועל יבום וחליצה נד, אמר, לג
 מתי מסתלק איסור אשת אח מן היבמה עריות קיז, ונלפענ"ד, פט
 נפלה לפני שוטה אי מייבמה יבמות עד, ושטה, נט
 נפלו לפני כמה יבמות אם יכול לייבם כולם יבום וחליצה י, ובאיז, ו
 ענין הייבום אם הוא אך להקם לאחיו שם יבמות נו, ואשר, לט
 עקרה מלידה אי הויא בת ייבום יבום וחליצה ח, ונראה, ו, יבמות נ,
 עקרה, לו
 עשה דייבום אי דוחה ל"ת דאלמנה לכ"ג יבמות לג, והתוס' ב', כד
 עשה דייבום אי מקרי שוה בכל עריות קיז, הן, פח
 צרת סוטה אם מתייבמת עריות יח, צרת סוטה, י
 קידושי יבמה אי הוי מדאורייתא יבום וחליצה לה, מצות, כ
 קנין יבום בקטן בן ט' שנים יבמות סו, ולענין, נא
 קנין כסף שנתן הבעל בקידושין נמשכים אלאחר מיתתו בקידושי
 היבם עריות קד, אמנם, עו

ייבום וחליצה

אחיו שלא היה בעולמו אם אשתו פוטרת צרותיה יבמות יט, אשת,
 יג
 איילונית וצרתה מותרים בלא חליצה עריות קט, אילונית, פ, קיט,
 ברם, צו
 אינה יכולה להתייבם בשעת נפילה, אם צרתה פטורה יבמות פב,
 וסיים, סו
 אם אשה וקרוב נאמנים לומר שהוא היבם יבום וחליצה כג, ובש"ע,
 יד, כד, ואישתמודענהו, יד
 אם כופין היבם לחלוץ לפסולה ולא לכשרה יבום וחליצה מח, וכ"כ,
 ל
 אם מותר לחלוץ ב"פ ליבמה ולצרה יבום וחליצה יא, אבל, ז, פז,
 ודע, מז
 אם צריכה היבמה להמתין מלהינשא ג"ח לאחר מיתת היבם
 יבום וחליצה ביהק"צ ולא, כו
 אם שייך לייבם לאחת ויחלוץ לאחת יבמות מא, יש, כט
 אמו אם פוטרת צרתה יבמות יד, ומכל, יא
 אשת קטן לא חולצת ולא מתייבמת יבמות סז, אשת, נב
 בא על חמותו ומת אי צריכה חליצה מהאחין עריות מח, ובדג"מ, כד
 בן הנולד לשומרת יבם שנשאת בלא חליצה אי הוי ממזר יבום
 וחליצה לו, וז"ל, כב
 בתו מאנסתו אי פוטרת צרותיה יבמות כא, בתו, טו
 בתו ממפותתו אם פוטרת צרותיה יבמות כא, ודע, טו
 האילונית אם מייבמת או שפוטרת צרותיה יבמות יא, או, ח
 הבא על יבמתו ועל צרתה עריות קיז, נראה, צ
 החולץ ליבמתו וחרז ונשאה או שנשא צרתה עריות נג, צרת, כז
 החולץ ליבמתו וחרז וקידשה עריות קיא, דאתמר, פב, קיז, וקצת, צ
 החולץ ליבמתו וחרז וקידשה עריות קיא, דאתמר, פב, קיז, וקצת, צ
 החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת יבום וחליצה לד, יהלכתא, יט
 החולץ ליבמתו, כאחד מהאחין לנחלה יבום וחליצה לו, ואי, כ
 החולץ לצרת בתו יבמות מה, החולץ, לב
 החזיר גרושתו משניסת ומת אם מתייבמת צרתה יבום וחליצה
 מו, ואלו, כט
 היתה אחת כשרה ואחת פסולה (לכהונה) חולץ לפסולה עריות
 קט, דכי, פד
 המחזיר גרושתו משנשאת, דין ייבומה עריות טז, המחזיר, ט

המשומדת אי פוטרת צרתה יבמות א, והתה"ד, ג
 חליצה של עריות אינה פוטרת הצרות יבמות לה, מי, כז
 חלץ ליבמה ולצרתה אם נפסלה הצרה לכהן יבום וחליצה פז,
 ונסתפקתי, מז
 חלץ ליבמתו וחרז וקידשה אם חייב כרת יבום וחליצה יב, והיבא, ח,
 ס, ובמיתת, לד
 חלץ לפסולה אי פוטר את הכשרה יבמות מ, מי, כח
 י"ח נשים פוטרות צרותיהן יבמות א, ודע, ג
 יבמה שהיא איסור מצוה אצל היבם חולצת יבמות לב, איסור, כב
 יבמה שהיא איסור קדושה אצל היבם חולצת יבמות לג, איסור, כג,
 מט, איסור, לה
 יבום וחליצה הי מינייהו קדים יבמות ג, מן, ה
 ילדה בן ומת תוך שלשים ראה ערך נפל
 יש אסורות לבעליהן ומותרות לייבמיהן יבום וחליצה פב, יש, מד,
 צג, כהן, מט
 יש חולץ לאמו מספק יבום וחליצה ע, ת"ד, לט
 כהן שנשא אילונית ומת אם מתייבמת לאחיו יבום וחליצה ביהק"צ
 או שוטה, מט
 כופין אותו לחלוץ כשצריך לעשות כן יבום וחליצה ו, ואי, ד
 כללים בדיני הייבום והחליצה יבמות ב, פוטרת, ד
 כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ אי כייפינן ליה לחלוץ יבום
 וחליצה ה, ואי, ד
 כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ אי מקרי מורדת יבום וחליצה ה,
 ואי, ד
 כשהיבמה אינה בת בנינים אם חייב להמתין י' שנים יבום וחליצה ח,
 אמר, ה
 מצות ייבום ומצות חליצה הי קדים יבום וחליצה ה, ואי, ד
 מצות ייבום ומצות חליצה הי קדים יבום וחליצה ה, ואי, ד
 נאסרה עליו מחמת תנאי ולא משום ערוה אי פוטרת צרתה יבמות
 א, ומיהו, ג
 נשא ב' נשים ומת ביאת אחת מהן פוטרת חבירתה יבמות לו, מי,
 כז
 סוטה שמת בעלה אם מתייבמת עריות יח, צרת סוטה, י
 עובר שכלו לו חדשיו ומת תוך ל' אי פוטר מחליצה עריות צח,
 ומש"ד, סו
 עובר שכלו לו חדשיו ומת תוך ל' אי פוטר מחליצה עריות צח,
 ומש"ד, סו
 ענין בתו הפוטרת צרותיה יבמות ו, בתו, ה יז, בתו, יג
 פסולי קהל ופסולי כהונה שנשאו ישראלית ומתו אם מתייבמות
 נשותיהן יבום וחליצה צה, כהן, ג
 קידושין תופסין בחייבי לאוין ונפטרינן בכך מן הייבום והחליצה
 עריות קיז, מבואר, פו
 קידושין תופסין בחייבי לאוין ונפטרינן בכך מן הייבום והחליצה
 עריות קיז, מבואר, פו
 שומרת יבם שזינתה אם מותר ליבמה מיאון עב, ואי, מה, יבום
 וחליצה מד, ושומרת, כח
 שומרת יבם שנשאת בלא חליצה והיו לה בנינים יבום וחליצה לו,
 והנה, כב
 שומרת יבם שנתקדשה בלא חליצה יבום וחליצה לו, שומרת, כא

ייחוד

אם אשה מותרת להתייחד עם שני אנשים יבום וחליצה קי, ובש"ע,
 נ
 אם מותר להתייחד עם הרבה נשים יבום וחליצה קי, וכתב, נז
 אם קטן יכול להיות שומר לענין ייחוד יבום וחליצה קח, וגירסת, נו

בשדה, עם אשה וקטנה ייבום וחליצה קח, וגירסת, נו המתעסק עם נשים ואשתו עמו אם מותר להתייחד עמהם ייבום וחליצה קי, וכתב, נו

כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא גדר קדושה ייבום וחליצה קח, וגירסת, נו כשבעלה בעיר אם יש איסור בייחוד מיאון נב, והלכתא, לה להתייחד עם קטנה אי שרי ייבום וחליצה קט, אבל, נו מלקין על הייחוד ואין אוסרין מיאון נב, והלכתא, לה מתייחד אדם עם שתי יבמות ייבום וחליצה קח, אמר, נו

ימות המשיח

אם עתידין ממזרין להיות כשרים לימות המשיח עריות עג, ודע, מו **יצר הרע**

יצרו של איש גדול משל אשה מיאון קז, והא, סב **ירושא**

בן הגר שהורתו היתה שלא בקדושה אינו יורשו מיאון עט, ולענין, מט

דין ספק ובני יבם הבאים לחלוק בנכסי סבא תוספתא ז, ספק, ד דין ספק ויבם הבאים לחלוק בנכסי סבא תוספתא ו, ספק, ד החולץ ליבמתו, כאחד מהאחין לנחלה ייבום וחליצה לו, ואי, כ היבם אם נוטל חלק הבכורה דאחיו המת בירושת אביהם, ייבום וחליצה לו, והיכא, לא

היבם יורש את אחיו וזוכה בקנין כסף קידושין של האח עריות קד, מעתה, עו

היבם נוטל חלק המת בירשותו ייבום וחליצה ט, ויקום, ו יבם בנכסי המת כבנו ייבום וחליצה לו, וכתב, לא שומרת יבם שמתה מי יורשה ייבום וחליצה לה, שומרת, כג, לט, איבעיא, כג

ירושלים

ממזר אסור ליכנס לירושלים עריות עג, ודע, מו **ישראל**

בנך הבא מן העכו"ם אינו בנך אלא בנה מיאון עז, והלכתא, מח בנך הבא מן השפחה אינו בנך אלא בנה מיאון עז, והלכתא, מח עבד הבא על ב"י אם הולד ישראל מיאון עז, ודע, מד עו"כ הבא על ב"י אם הולד ישראל מיאון עז, ודע, מד

כדת משה וישראל

בקדושי מאמר אם אומרים כדת משה וישראל ייבום וחליצה נה, מאמר, לג

כהן-כהונה

אי גזרו על הזנות רק בכהן או גם בישראל עריות לו, ומדברי, טו אי פסקין דיש חלץ מחייבי עשה אם לאו ייבום וחליצה צו, אנוסת, נ אלמנה מן הנשואין אם צריכה חליצה מכה"ג עריות קיז, הא, פה אלמנת עיסה אי כשרה לכהונה עריות כא, הגיורת, י אפי' כהן שהוא פצ"ד לא יבא בקהל ד' מיאון צ, ולא, נג בני ט' מדות אם יכולים ליכנס לביהמ"ק עריות יב, ומ"ש, ו בת חלל אי כשרה לכהונה עריות ט, בת חלל, ה כב, נישאו, יא גדר היתר טומאת הכהן לאשתו שמתה ייבום וחליצה יב, ולול, ט גר מותר בכהנת מיאון פא, וגר, מט היתה אחת כשרה ואחת פסולה (לכהונה) חולץ לפסולה עריות קטו, דכ"י, פד

הנבעלת מנהמה אם נפסלה מן הכהונה עריות יג, הנבעלת, ז הנבעלת ממי שאינו איש אם נפסלה מן הכהונה עריות יג, הנבעלת, ז הפגום אם מותר לישא כהנת עריות עד, ובבאור, מו חלץ ליבמה ולצרתה אם נפסלה הצרה לכהן ייבום וחליצה פז, ונסתפקתי, מז

חרשת שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה יבמות עא, איברא, נד כה"ג שייבם את האלמנה באונס או בשוגג אם קנאה עריות קיז, והאבנימי, צא

כה"ג שייבם אלמנה אם פוטר צרתה עריות קיז, איברא, פו כה"ג שייבם את האלמנה אם הוא בכרת עריות קיז, ולפי"ז, צא כהן מטמא לאשתו שמתה אי היו דווקא כשאין לה בנייבום וחליצה יב, ולול, ט

כהן שבא על אנוסת חבירו אי היו הולד חלל ייבום וחליצה צו, אנוסת, נ כהן שבא על מצרית שנית עריות לט, ובמל"מ, יז מוכת עץ אי שריא לכהן ייבום וחליצה ביהק"צ ד"ה ושריא, נח ממזר יתי' קודם לכהן ע"ה איך יתכן שייפגשו שניהן עריות עג, ודע, מו נבעלה לאחר אם מותרת לבעלה הכהן עריות ג, נבעלה, ג נבעלה לבהמה אי כשרה לכהונה מיאון עג, אמר, מו נפק"מ בין אם עושה את הנבעלת זונה או חללה עריות לט, הני, יז נשא אילונית ומת אם מתייבמת לאחיו ייבום וחליצה ביהק"צ או שוטה, מט

נשא אנוסת עצמו מפקין לה מיניה בגט ייבום וחליצה צו, כהן, נ נתייחדה עם עכו"ם אם אסורה לכהן מיאון סא, היתה, לח נתן גט למאמרו אי נאסרה לכהן ייבום וחליצה צב, ואי, מח סתם בעולה דנות שאין ידוע ממי פסולה לכהונה עריות עא, ומיהו, מד עשה דייבום אי דוחה לית דאלמנה לכ"ג יבמות לג, והתוס', ב' כד פנויה שזנתה אם מותרת לכהונה מיאון עא, ובת, מד פסולי כהונה שנשאו ישראלית ומתו אם מתייבמות נשותיהן ייבום וחליצה צה, כהן, נ

צרת חלוצה אי שריא לכהונה עריות קטז, מדאורייתא, פד צרת חלוצה מותרת לכהן ייבום וחליצה מז, וצרת, ל קטנה שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה יבמות עא, איברא, נד שומרת יבם שזנתה אי מותרת לכהן מיאון עב, ואי, מה ייבום וחליצה כח, ושומרת, כח

כיבוד אב

כשאביו רשע אם חייב על מכתו וקללתו ייבום וחליצה נ, ביהק"צ וחייב, לא

כל דמקדש

כח חכמים בהפקעת הקידושין מיאון עו, אמר, מז

כללי הפוסקים

בפלוגתת ר"י יוחנן וריש לקיש דאיכא אחרינא בהדי דר"ל כמאן פסקינן עריות נד, וכתב, כז בפלוגתת רב אשי ורבינא כמאן פסקינן עריות נד, האמנם, כח

כרות שפחה

פרטי דינים בהלכותיו מיאון צג, והיכא, נג צד, וה"מ, נה, צה, א"ל, נו

כתובה

אי נאמנת האשה לומר שאינו יורה כחץ מיאון צט, בראשונה, נח אין היבם רשאי למכור מאום מנכסי אחיו ייבום וחליצה קיג, וכתבו, נט אין כתובה נגבית ממטלטלין ייבום וחליצה קיג, ונחלקו, נט אלו נשים יוצאות שלא בכתובה מיאון מג, ואלו, ל בכתובת הקטן אם גובים ממשועבדים מיאון לא, ודע, כג דין הכתובה באיילונית עריות קכא, אמר, צו, תוספתא ד, בוגרת, ד דין הכתובה בגוי שבא על בת ישראל ונתגיר תוספתא ג, גוי, ג דין הכתובה בעבד שבא על ב"י ומשתחרר תוספתא ג, גוי, ג היה ליבם חוב אצל המת אם יכול להחזיק לעצמו ממטלטליו ייבום וחליצה קיג, ונחלקו, נט הממאנת אם יש לה כתובה ותוספת מיאון ח, והיכא, ז התנה בקידושין ע"מ שהיא בתולה ונמצאת מוכת עץ דין כתובתה ייבום וחליצה קיא, ודע, נו

הלכות

מפתח ערכים

גדולות

יא

מומר

נפלה לפני מומר אם צריכה חליצה יבמות פ, שומרת, סד שקדש יבמות פ, וראיתי, סה

מורדת

כשאינה רוצה לייבם אלא לחלוץ אי מקרי מורדת יבום וחליצה ה, זאי, ד

מזונות

כשהיבמות יפרנסו עצמן יכול לייבם אף ד' וה' יבום וחליצה יבמות י, ובאיז, ו

מזונות היבמה על מי יבום וחליצה מג, ת"ר, כז

מחזיר גרושתו

גירש אשתו ונתארסה לאחר ועדיין לא נבעלה אם יכול להחזירה ערוות ה, ביאהק"צ נתארסה, ג

גירש אשתו משום שם רע אם מותר להחזירה מיאון מד, תנן, לא גירשה וזינתה אם מותר לנשאה שוב יבמות כג, ובה, יז

החזיר גרושתו משפסת ומת אם מתייבמת צרתה יבום וחליצה מו, ואלו, כט

המחזיר גרושתו משנשאת, אם מותרת לבעלה ערוות טז, המחזיר, ט

המחזיר גרושתו משנשאת, דין יבומה ערוות טז, המחזיר, ט נתארסה לאחר ונתגרשה אם מותר לבעלה לשוב לקחתה ביאהק"צ נתארסה, ג

קידש קטנה וגירשה ונשאת לאחר ומיאנה אם יכול להחזירה מיאון ו, והחזו"א, ו

קידש קטנה ומיאנה ונשאת לאחר ומיאנה אם יכול להחזירה מיאון ו, והחזו"א, ו

מטלטלין

אין כתובה נגבית ממטלטלין יבום וחליצה קיג, ונחלקו, נט דין קטן בעדות למטלטלין מיאון כז, ולמטלטלי, כ

מיאון

איזהו מיאון מיאון א, איזהו, ב

אם יש מיאון לאחר מיתה במקום מצוה מיאון ו, אמר, ה

אם צריך שיהיה בפני ג', ואי צריך ביד' מיאון ז, וצרכה, ז

היודעת להבחין בין קידושה לדבר אחר ואין לה דעת אם ממאנת מיאון יב, והרמב"ם, י

הממאנת אם יש לה כתובה ותוספת מיאון ח, והיכא, ז

הממאנת אם צריכה להמתין ג' חרשים מיאון ח, ודע, ח

הממאנת ביבם אם מותרת בקרוביו מיאון יא, כי, ט

מיאנה בבעל מותרת לאביו, מיאנה ביבם אסורה לאביו מיאון ד, והיכא, ד

מיאנה בפני מי שאינו מכיר את בעלה אי מהני מיאון א, וכתב, ב

מלמדן הקטנה למאן כדי שהגדולה תתייבם יבמות עז, ביאור, סג

נתארסה הקטנה בלא נישואין אם צריכה למאן מיאון יג, ונראה, יא

נתקדשה ע"י אמה ואחיה ועדיין לא קיבלה הקידושין א"צ למאן מיאון ד, וכתב, ה

עמדה ונשאת לאחר ע"י פיתוי שפיתוה אי הוי מיאון מיאון ב, ודע, ג

קטנה היוצאת במיאון לא נאסרו קרוביו עליה וקרוביה עליה מיאון ג, וקטנה, ד

קטנה שיכולה לשמור קידושה" הכוונה בזה, מיאון, ביהק"צ שלא, ג

קטנה שילדה אם יכולה למאן יבמות יב, ואין, ט

קידש קטנה וגירשה ונשאת לאחר ומיאנה אם יכול להחזירה מיאון ו, והחזו"א, ו

מילה

בן השפחה אם נימול בשבת ערוות מב, ומשמע, יט

חרש שנשא ונתפקח, דין הכתובה תוספתא ב, חרש, ג

טעם לסידור מסכת כתובות קודם קידושין יבמות א, איברא, ב

כתובת היבמה על נכסי בעלה הראשון יבום וחליצה נו, אמר, לד

כתיבתה קודם הקידושין או לאחריה יבמות א, איברא, ב

מוכת עץ אי כתובתה מנה יבום וחליצה קיא, קי"ל, מ

נשא א' מחייבי לאווין אם יש לה כתובה יבמות לו, והא, כז

על נכסי הבעל מוטלין פרעת הכתובה יבום וחליצה קיג, וכתבו, נט

פקח שנשא חרשת או שוטה אם כתובתה מאתיים תוספתא א, פקח, ב

קטן שקדש אשה, דין כתובתה מיאון לא, ולכשיגיע, כב

קטנה היוצאת בגט אם יש לה כתובה ותוספת מיאון ח, והיכא, ז

קטנה שקדשה אביה אם כתובתה מאתיים תוספתא א, ונפל, ב

שוטה שנשא ונשתפה, דין הכתובה תוספתא ב, חרש, ג

לילה

ראה ערך יום ולילה

לעולם בהם תעבודו

המעוכב גט שחרור אי איכא ביה הלאו עבדים טו, אמר ב', פא

תשות או חובה עבדים ח, אמר, עח

שפחה שנוהגין בה מנהג הפקר אם מצווין לשחררה עבדים ח, והנה, עח

לשמה

אמר לשפחתו צאי והתקדשי אי הוה כנכתב השטר אירוסין שלא לשמה ערוות נ, ובתש, כז

מאמר

אמירת הרי את מקודשת וכו' אי שונה בייבום מבקידושין יבום וחליצה נה, מאמר, לג

בעל היבמה בלא מאמר אי לוקה ערוות קד, ומלשון, עג

בקדושי מאמר אם אומרים כדת משה וישראל יבום וחליצה נה, מאמר, לג

דין מאמר בקידושין ערוות קד, עשה, עג

מאמר ביבמה עושה אירוסין או שהוא דין דרבנן ערוות קד, ומלשון, עג

מכח מאמר יבמין גרידא אם נעשית אשתו יבום וחליצה עה, ופרש"י, מב

מצות יבמין מקדש ואח"כ בועל יבום וחליצה נד, אמר, לג

נתן גט אחר שעשה מאמר אי מותרת להתייבם יבום וחליצה צב, וקצת, מח

נתן גט למאמרו אי נאסרה לכהן יבום וחליצה צב, ואי, מח

מודעא

אם מהני מודעה לבטל החליצה יבום וחליצה ז, אמר, ה

מסר מודעא על החליצה הוי חליצה בטלה או פסולה יבום וחליצה ז, ובשו"ע, ה

נפק"מ בין גט לשטר בגדר המודעה דבעי טענת אונס יבום וחליצה ביהק"צ, תקינן, ה

ענין ביטול המודעא בקנין בגט ובשטרות יבום וחליצה ז, אמר, ה

מוכה שחין -

אם כופין היבמה להתייבם למוכה שחין יבום וחליצה ד, ואי, ג

מוכת עץ

בוגרת שנאנסה ומוכת עץ הי מינייהו עדיף יבום וחליצה קיב, ושריא, נח

הנושא מוכת עץ אם יש בה טענת בתולים תוספתא ג', חרשת, ד

התנה בקידושין ע"מ שהיא בתולה ונמצאת מוכת עץ, דין כתובתה יבום וחליצה קיא, ודע, נו

מוכת עץ אי כתובתה מנה יבום וחליצה קיא, קי"ל, נו

מוכת עץ אי שריא לכהן יבום וחליצה ביהק"צ ד"ה ושריא, נח

נבעלה לבהמה באונס הויא כמוכת עץ יבום וחליצה ביהק"צ ד"ה ושריא, נח

ע"י המילה אי"א למשוך ערלה עריות כז, ודע, יב
קטן שהוליד בן אי חייב במילתו מיאון כט, עור, כב
קנה עבד מן העכו"ם ואינו רוצה למול יכול למוכרו לעכו"ם ... עבדים י,
הלוקח, עט

מים שאלי"ס

הא דל"א דכיון שהעדים נאמנים לגבי הירושה אזי אף תנשא
האשה "ביום וחליצה סא, נפל, לה
כשנבטע במים שאלי"ס מיד יצאה האשה מאיסור דאורייתא "ביום
וחליצה סב, ובדברי, לו
נפל למים שאין להם סוף אם מתירין לה להימשא ... "ביום וחליצה סח,
והיכא, לח

מיתה

אין בודקין עדי נשים בדו"ח "ביום וחליצה מב, אין, כז
במיתת הבעל נפקע האיסור אבל דין הממון שבקדושינן נותר עריות קד,
אמנם, עו
היבמה קונה את עצמה במיתת היבם "ביום וחליצה נב, וקונה, לב
מיתה או נישואין מפילין לייבום עריות קח, לא, עט
מיתה, מפקעה הקדושינן או מתרת "ביום וחליצה יב, ובת', ח, יג, כנסה,
ו עריות ביהק"צ הבא, לו, צה, וכל, סג, קד, ולולי, עו, יבמות עג, ומיהו, נט

מכר

מאימת יכול הקטן למכור בנכסי אביו ... מיאון כג, והלכתא, יז, כד,
ולמכור, יח
מאימתי יכול הקטן למכור בנכסי עצמו ... מיאון גר, והלכתא, יז - כד,
ולמכור, יח

מלקות

חייבי מיתות ב"ד אם ישנן בכלל מלקות עריות פד, מתני', נה
מלקין על הייחוד ואין אוסרין מיאון נב, והלכתא, לה

ממון

בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גררא דממונא ואין
דיני ממונות פחות משניים "ביום וחליצה כד, ולכאורה, טו, מ, וביושבי,
כה
דיני ממונות בחליצה "ביום וחליצה יט, והיכא, יא, כד, ולכאורה, טו
הבא על עיסקי איסור שנאמן, אם נאמן אף לגבי דיני הממון הכרוך בזה
"ביום וחליצה מ, וביושבי, כה, סא, נפל, לה
זיקת "ביום, מחמת קנין ממון דכסף קידושין ש"ב איסור גזל "ביום
וחליצה מד, ביהק"צ ושומרת, כח
כיון שמת נעשה חפשי מן המצוות אמור לענין מצוות ולא לממון עריות
קד, וא"ת, עז

ממזר

אי מותר בממזרת מיאון עו, והבית, מז
איזהו ממזר עריות עד, ומנלן, מו, מיאון סט, דס"ל, מג
אין לתקן תקנה להרבות ממזרים בישראל ... מיאון עו, ולכאורה, מז
אם גם בזה"ז יכול הממזר להיטור ע"י שישא שפחה עריות מב, ועיין, יח
אם יש ממזר מחייבי לאוין עריות עד, ומנלן, מז
אם עתידין ממזרין להיות כשרים לימות המשיח עריות עג, ודע, מז
בן ממזר זוקק לייבום "ביום וחליצה מט, מי, לא
גר אי מותר בממזרת מיאון עו, והבית, מז
הבא על שומרת יבם אם הולד ממזר עריות מ, וכתבו, יז
הנושא א' מן העריות אם הולד ממזר עריות ע, דתנן, מב
יכולין ממזרין להיטור עריות מב, דתנן, יח מיאון עה, אלא, מז. עריות
עב, ממזר, מד
ממזר אינו חיי, הביאור בזה עריות מא, ולית, יח, עג, ממזרין, מה
ממזר אסור ליכנס לירושלים עריות עג, ודע, מז
ממזר ונתין איסורן איסור עולם עריות עג, ממזרין, מה

ממזר ת"ח קודם לכהן ע"ה איך יתכן שייפגשו שניהן עריות עג, ודע, מז
ממזרין אסורין לינשא לישראלים מיאון פט, וממזר, נב
ממזרת אי מותרת בעבד מיאון עו, ועיין, מח. עריות, ביהק"צ וממזרת, יח
ניסת ע"פ ע"א ואח"כ בא בעלה אי הוו בניה ממזרים "ביום וחליצה קה,
האשה, נד

ניסת ע"פ ע"א ובא בעלה וגרשה ונישאת לשני אי הוי בנה מהשני ממזר
"ביום וחליצה קה, האשה, נד
ספק ממזר אי מותר בשפחה עריות עב, ונחלקו, מד מיאון עו, ודע, מז
פוטר אשת אביו מן הייבום מיאון צח, ולא, נח
שומרת יבם שזינתה אם בנה ממזר עריות פו, הכל, נו, "ביום וחליצה לו,
וז"ל, כב

מנוול ומוכה שחין

כח האב לקדש בתו למנוול ומוכה שחין ... מיאון יח, ומבואר, יד
מנין

מנין

דין קטן להשלימו למנין בתפלה ... מיאון כז, ולהשלים, כא
מניקה

מניקה

לא תנשא אלא לאחר כ"ד חודש מיאון סה, ת"ר, מא סו, ת"ר, מא
נשאה וברח אי מהני ערוקה מיאון סח, איתמר, מב

מסכת

מעוברת

טעם לסידור מסכת כתובות קודם קידושין ... יבמות א, איברא, ב
בדורות הראשונים היו יולדות קטנות בגיל שש מיאון טו, ובגמ', יב
כט, עור, כב
החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת "ביום וחליצה לד, והלכתא, יט
הממאנת וקטנה שנתגרשה אם צריכות להמתין ג' חדשים מיאון ח, ודע,
ח
חלצה בתוך ג' חדשים ולא נמצאת מעוברת דין החליצה "ביום וחליצה
מא, והלכתא, כה
ילדה בן ומת תוך שלשים ראה ערך נפל
לא ישא אדם מעוברת חבירו מיאון סג, ת"ר, לט, ס"ד, וחכמים, מ
נשא מעוברת חבירו אם חייב לגרשה מיאון סד, וחכמים, מ
נשאה וברח אי מהני ערוקה מיאון סח, איתמר, מב

מעוכב גט שחרור

המעוכב גט שחרור אי איכא ביה הלאו דעולם בהם תעבודו עבדים
טו, אמר ב', פא
המעוכב גט שחרור אם מותר בשפחה עבדים טו, ודע, פא

מעט לעת

בן י"ג שנים היינו מעל"ע מיאון קח, ובתוס', סד
מצוה

מצוה

אי שייך דין קטלנית ביבמה עריות קג, וקצת, עב
אם יש מיאון לאחר מיתה במקום מצוה מיאון ו, אמר, ה
אם שייך עשה שיהיה חשוב מעשה אחר עריות קיז, וראיתי, פז
האיך אתי העשה דהעבד ודוחה ל"ת של האדון עבדים ד, שנאמר, עה
מצות "ביום ומצות חליצה הי קדים "ביום וחליצה ה, ואי, ד
קטן שקנה עבד אם מחוייב העבד במצוות כאשה ... מיאון כה, ודע, כ

מצוה לקיים דברי המת

מצוה לקיים דברי המת בישראל אמרי' ולא בגר עריות קד, וא"ת, עז
מציאה

מציאה

הטעם בהא דקטנה מציאתה לאביה מיאון יח, ומנין, יד
מראית העין

מראית העין

אשת חמיו ואשת חתנו אם אסורות משום מראית העין עריות טו,
אבל, ח

הלכות

מפתח ערכים

גדולות

יג

הפסולים להעיד להתיר יבמה לשוק יבום וחליצה סה, ובטש"ע, לז
 הפסולין להעיד להתירה, אם טאמנם כשמוציאין כתב המוכח שמת
 בעלה יבום וחליצה ביהק"צ כתב, לח
 ע"א האומר יצתה אשתו מיאון מ, אמר, לז

נדח

בן הנדה אם הוא וולד כשעריות יא, נדה, ו, מ, וכתבו, יז, עד, ובביאור,
 מו

בני הנדה אם יכולין ליכנס לביהמ"ק עריות יב, ומ"ש, ו
 הרואה דם מחמת תשמיש ג"פ לא תשמש יותר יבמות עה, ועיין, סב
 שערות הגדולות בימי דתה סכנה הם יבמות נז, ומה, מב

נדד

הגיעו לעונת נדרים אי היו נדרן נדר רק כשנבדקו נדריהם מיאון יד,
 ביהק"צ וכנגדן, יא

שבועות חמירי מדרים עריות ל, אבא, יג

נדר שהותר מקצתו וכו'

א"א כן כשנדרה נטולה אני מן היהודים מיאון ק, ונטולה, נח

נואף

הנואף רוצח הוא עריות ביהק"צ לא תרצח, יא

נחלה

ראה ערך ירושה

נישואין

ע"ע קידושין

א' מן הארץ שנשא החלוצה או צרתה אי היו בנו ממזר עריות ד, דא"ר,
 כ

אין לערוך נישואין להמתגיר לשום אישות תוספתא יב, והנה, ז

איש ואשה זכו שכנה ביניהן מיאון קז, דרש, סב

איתתא דייקא ומינסבה, הכוונה בזה יבום וחליצה סב, כל, לה

אם צריכה היבמה להמתין מלהינשא ג"ח לאחר מיתת היבם יבום
 וחליצה ביהק"צ ולא, כו

ביאור הנפק"מ בין המשחרר עבדו להבא על שפחתו עריות ג, ברם, כו

בנות ישראל מקוה טהרה לחללין יבום וחליצה צח, ישראל, נא

גר מותר בכהנת מיאון פא, וגר, מט

גרוש שנשא גרושה ד' דיעות במטה, הביאור בזה עריות נב, ומודים, כז

גרות לשום אישות תוספתא יב, וז"ל, ו

הבא על עכו"ם והוליד בנים ממנה ורוצה לגיירה ולנשאה תוספתא יב,
 ודע, ז

החולץ ליבמתו וחזר ונשאה או שנשא צרתה עריות נג, צרת, כז

המעוכב גט שחרור אם מותר בשפחה עבדים טו, ודע, פא

הנשא אשה שאינה הוגנת לו וכו' עריות כח, כל, יב

הנטען משפחתו אם מותר לנושאה מיאון מה, והנטען, לב

הנשואות שנתגרשו לא ישאו עד לאחר ג' חדשים מיאון סז, וכן, מא

העיד שמת בעלה לא ישאנה תוספתא יב, החכם, ו

הפקיר עבדו ומת אם יכול העבד לישא שפחה עבדים טו, אמר, פא

הקידושין אוסרים את הקרובים אף בלא נישואין .. עריות א, המקדש, ב

חכם שאסר את האשה לא ישאנה תוספתא יב, החכם, ו

חלץ ליבמתו וחזר וקידשה אם חייב כרת יבום וחליצה יב, והיכא, ח, ס,

ובמיתת, לד

חרשת שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה יבמות עא, איברא, ד

כוונת אלעזר שרצה שאע"ה ישיא את יצחק לבתו עריות ג, ומה"ט, כו

לאחר החליצה יכולה להינשא לאלתר גט חליצה ד, ובעת, עא

מאיזה גיל היא המצוה לכתחילה לישא אשה מיאון כח, והלכתא, כא

מיתה או נישואין מפילין לייבום עריות קח, לא, עט

ממורת אם מותרת לינשא לעבד עריות, ביהק"צ וממורת, יח

נושא אדם בת דומה ואל ישא דומה מיאון קו, והלכתא, סב

משה רבינו

ביאור המחלוקת דמשה רבינו ע"ה ודתו ואבירם בהא דקנאין פוגעין
 בו עריות לה, ובזה, יד

משומדת

אי פוטרת צרתה יבמות א, והתה"ד, ג

משועבדים

בכתובת הקטן אם גובים ממשועבדים מיאון לא, ודע, כג

משיח

אם עתידין ממזרין להיות כשרים לימות המשיח עריות עג, ודע, מו

משפחה

האומר אשה זו אשתי היא אם צריך להביא ראייה מיאון לט, מי, כח

משפחה שאין ידוע מהותה אם יש לה חזקת כשרות מיאון לט, ועיין, כח

מת

אם יש לבעל חזקת חי לאחר שאמרה אשתו מת בעלי יבום
 וחליצה ביהק"צ הלכה, נו

באלו אופנים יכולים להעיד שמת תוספתא י, אין, ו

גדר היתר טומאת הכהן לאשתו שמתה יבום וחליצה יב, ולולי, ט

האיר צדיק מונח בקבר שלו לאחר מיתה הא אין זה ממונ עריות קד,
 וא"ת, עז

ילדה בן ומת תוך שלשים ראה ערך נפל

כדי להתיר א"א לצריך להעיד שראו פרצוף המת תוספתא י, אין, ו

כהן מטמא לאשתו שמתה אי היו דווקא כשאין לה בניסיבום וחליצה יב,
 ולולי, ט

כיון שמת נעשה חפשי מן המצוות אמור לענין מצוות ולא לממונ עריות
 קד, וא"ת, עז

משהעדים מכירין אותו סגי בטב"ע תוספתא יא, אין, ו

מצוה לקיים דברי המת בישראל אמרי' ולא בגר .. עריות קד, וא"ת, עז

מתה השומרת יבם מי חייב בקבורתה יבום וחליצה לט, איבעיא, כג

סימן ראו סימן מובהק ברגלו אף שלא ראו גופו ופניו מעידין יבום וחליצה
 סז, ור"ת, לח

ראו פדתו בלא פרצוף פנים וכדו' אם יכולין להעיד יבום וחליצה סז,
 ת"ר, לח

נאמנות

א"א שאמרה מת בעלי אם נאמנת יבום וחליצה מ, אמר, כה

אין בודקין עדי נשים בדו"ח יבום וחליצה מב, אין, כז

איתתא דייקא ומינסבה, הכוונה בזה יבום וחליצה סב, כל, לה

אם אשה וקרוב נאמנים לומר שהוא היבם יבום וחליצה כג, ובש"ע, יד

כד, ואישתמודעוניה, יד

אם נאמנות הפה שאסר הוא גם כשחזור בו לאחר זמן יבמות מ, ומדברי,
 כט

אם נאמנת הצרה להעיד לחבירתה יבום וחליצה ק, שתי, נב, קו, האשה
 נה

אמאי מקילין להשיא אשה בעד אחד בדיעבד יבום וחליצה סב, כל, לה

אמרה א"א אני לשון הוה אם יכולה לחזור בה מיאון מ, ועיין, כט

אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני מהו מיאון מב, וזו, ל

ב' יבמות שאמרו מת בעלי אם יכול היבם לייבם שתייהיבום וחליצה קב,
 * עוד, נג

ב' יבמות שאמרו מת בעלי ונולדו להם בנים מהיבם ומת היבם אי מותרות
 לשוק .. יבום וחליצה קב, איברא, נג

בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גררא דממונא ואין דיני
 ממונות פחות משניים יבום וחליצה כד, ולכאורה, טו, מ, וביושבי, כה

האומר פתח פתוח מצאתי את נאמן מיאון ס, האומר, לח

הבא על עיסקי איסור שנאמן, אם נאמן אף לגבי דיני הממונ הכרוך בזה
 יבום וחליצה מ, וביושבי, כה, סא, נפל, לה.

נשא אדם קרובי האנוסה והמפונה. עריות מג, ונתבאר, יט
נשא אשה עקרה ויש לו כבר בנים אם חייב לגתשה ... ייבום וחליצה ח, ו
ונראה, ו

נשא אשה שאינה בת בנים, בחו"ל מקיימה אף לאחר י' שנים ... ייבום
וחליצה ח, אמר, ה
עבר ונשא קטלמת אי כופין אותו להוציאה ... עריות קג, וקצת, עב
פנויה שזנתה אם מותרת לכהונה ... מיאון עא, ובת, מד
קטן שבעל אי הוי בעלת זנות ... מיאון כט, ואם, כב
קטנה שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה ... יבמות עא, איברא, ד
שליח המביא גט לאשה לא ישאנה ... תוספתא יב, החכם, ו

נעל

מי קושר המנעל ליבם ... סדורא דחליצא ב, ומסיים, טו

נפל

בעלה מיד לאחר טבילתה ונסע למדה"י וילדה לטי' חדשים אי הוי הוולד
וודאי בר קיימא ... ייבום וחליצה פג, והיכא, מה
מת הולד בתוך ל' יום אי פוטרה מחליצה ... ייבום וחליצה עא, וכתבו, מ

נשים

מנהג נשי ישראל להסתפר אחר הנישואין ... יבמות נו, בעלותי, מא
שערות הגדולות בימי נדתה סכנה הם ... יבמות מז, ומה, מב

נתין

ממזר ונתין איסורן איסור עולם ... עריות עג, ממזרין, מה

סוטה

אסורה לבעל כלבעל ... מיאון מו, והיכא, לב
מצות קיני דאורייתא או דרבנן ... מיאון קב, ת"ר, ס
סוטה שמת בעלה אם מתייבמת ... עריות יח, צרת סוטה, י
צרת סוטה אם מתייבמת ... עריות יח, צרת סוטה, י
קיני אי הוי חובה או רשות ... מיאון קב, ת"ר, ס
שתתה המים המרים וחיה מותרת לבעלה וכשמת מותרת בהנחשד בה
מיאון מו, והיכא, לב

סומא

אם חולץ ... ייבום וחליצה כב, ומ"ש, יד
הנושא סומא אם יש בה טענת בתולים ... תוספתא ה, חרשת, ד

סימנים

באלו אופנים יכולים להעיד שמת ... תוספתא י, אין, ו
בודקין לגיטין ולקידושין לחליצה ולמיאונן אם הביא סימנים ... מיאון כג,
אמר, יז
הביא סימני סריס קודם כ' שנה לא מיקרי סריס ... מיאון כב, ובגמ', טז
הביאה סימני איילונית קודם כ' שנה לא מקרית איילונית מיאון כב, ובגמ',
טז

כדי להתיר איא לצריך להעיד שראו פרצוף המת ... תוספתא י, אין, ו
כשהעדים מכירין אותו סגי בטב"ע ... תוספתא יא, אין, ו
ראו סימן מובהק ברגלו אף שלא ראו גופו ופניו מעידין ייבום וחליצה סז,
ור"ת, לח

ספק

דין ספק ובני יבם הבאים לחלוק בנכסי סבא ... תוספתא ז, ספק, ד
דין ספק ויבם הבאים לחלוק בנכסי סבא ... תוספתא ו, ספק, ד
ספק ממזר אם מותר לישא שפחה ... מיאון עו, ודע, מז

ספר הבה"ג

אם מחברו הוא רב יהודאי גאון ... ייבום וחליצה לו, וז"ל, כב

סריס

הביא סימני סריס קודם כ' שנה לא מיקרי סריסמיאון כב, ובגמ', טז
הסריס אם חולץ ומייבם ייבום וחליצה ב, הסריס, ב יבמות נו, פצוע, לט.
סב, סריס, מח

הסריס אם חולצין ומייבמין לאשתו ייבום וחליצה ב, הסריס, ב, צד, כהן, נ
נטלה ביצה א' אם הוא כשר ... מיאון צג, והיכא, נג
פרטי דינים בהלכותיו מיאון צג, והיכא, נג, צד, וה"מ, נה, צה, א"ל, נ"ו

עבד

אם ביד הקטן לשחרר עבדו לחירות ... מיאון כה, ולהוציא, יט
אם גם בזה"ז יכול הממזר להיטהר ע"י שישא שפחה ערות מב, ועין יח
ביאור הנפק"מ בין המשחרר עבדו להבא על שפחתו ערות נ, ב"ר, כו
בני יעקב נמכרו לעבדים לכפר על איסור ב' אחיות ערות עג, והנה, מו
דין הכתובה בגוי שבא על בת ישראל ונתגייר ... תוספתא ג, גוי, ג
דין הכתובה בעבד שבא על ב"י ומשחרר ... תוספתא ג, גוי, ג
דין העבד ביום שהוא חציו ב"ח ... עבדים ג, מי, עה
דין מה שקנה עבד וכו' הוי מדין הממון ... עבדים ב, וקצ"ע, עה
האומר כתבתי שטר שחרור לעבדי, אם נאמן ... עבדים כא, כתבתי, פג
האיך אתי העשה להעבד ודוחה ל"ת של האדון ... עבדים ד, שמאמר, עה
האיך מהני שחרורו של הקטן ... עבדים ה, ההוא, עו
הבא על ב"י אם הולד פגום לכהונה ... מיאון ע, וגוי, מג
הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות ... עבדים יח, הכותב, פכ
המוכר עבדו לעכ"ם כופין אותו לקנותו גם בחו"ל עבדים יב, ארבי"ל, עט
המוכר עבדו לעכ"ם כופין אותו לקנותו עד מאה בדמיו ... עבדים יב,
ארבי"ל, עט
המעוכב גט שחרור אי איכא ביה הלאו דעולם בהם תעבודו עבדים טו,
אמר ב', פא

המעוכב גט שחרור אם מותר בשפחה ... עבדים טו, ודע, פא
המעוכב גט שחרור, דינו ... עבדים ב, עבד, עה
המפקיר עבדו אם יצא לחירות ... עבדים יד, אמר, פ
המקדיש עבדו אם יצא לחירות ... עבדים יד, אמר, פ
הפיל עצמו לגייסות, יכול רבו ליטול דמיו ... עבדים יא, בע"ע, עט
הפקיר עבדו ומת אם יכול העבד לישא שפחה ... עבדים טו, אמר, פא
הפקיר עבדו ומת, דין העבד ... עבדים טו, אמר ב', פא
השיאו רבו בת חורין אם צריך גט שחרור ... עריות נ, איברא, כו
יכולין ממזרין ליטרה שישאו שפחה ... עריות עב, ממזר, מד
לעולם בהם תעבודו הוי רשות או חובה ... עבדים ח, אמר, עח
מותר לשחרר עבדו כשיש לו הנאה מכך ... עריות נ, ועין, כה
ממזרת אי מותרת בעבד מיאון עו, ועין, מח. עריות, ביהק"צ וממזרת, יח
עבד הבא על ב"י אם הולד ישראל ... מיאון ע, ודע, מד
קטן שיש לו תוחב"ח כצד עושין ... עבדים ה, ההוא, עו
קטן שקנה עבד אם מחייב העבד במצוות כאשה ... מיאון כה, ודע, כ
קנה עבד מן העכ"ם ואינו רוצה למול יכול למוכרו לעכ"ם ... עבדים י,
הלוקח, עט
שכ"מ שצויה לעשות קורת רוח לעבדו אם צריכים לשחררו עבדים ז, כ,
עז

עבודה זרה

הבא על הגויה חייב משום נשג"א ונשג"ז ... עריות לה, כ, יד
הבא על הגויה כאילו נתחתן בע"ז ... עריות לד, אמר, יד
הבא על הגויה, אם יש נפק"מ בין אי הוי מקרה או שייחדהעריות לו, בד,
טו

מה חידשו ב"ד של תשמונאי בבא על הגויה ... עריות לה, כ, יד

עגונה

משיאין ע"פ בת קול ... מיאון לה, משיאין, כו

עד אחד

ביאור הטעם בהא דע"א נאמן באיסורין ייבום וחליצה סב, ונראה, לו
דין גואל הרום שהרג את הרוצח ע"פ ע"א ... עריות סט, והנה, מב
הרואה דבר עבירה בחבירו אסור להעיד ע"ז ... מיאון נט, ומאן, לו
כל מקום שיש ע"א ודאי יש עוד אחד שראה מעשה זה ייבום וחליצה סב,
כל. לה

הלכות

מפתח ערכים

גדולות

הבא על הגויה כאילו נתחתן בע"ז עריות לד, אמר, יד
הבא על הגויה, אם יש נפק"מ בין אי הוי מקרה או שיחודהעריות לו, בד,
טו
הבא על עכו"ם והוליד בנים ממנה ורוצה לגיירה ולנושאה תוספתא יב,
ודע, ז
המוכר עבדו לעכו"ם כופין אותו לקנותו גם בחז"ל עבדים יב, אריב"ל, עט
המוכר עבדו לעכו"ם כופין אותו לקנותו עד מאה בדמיו עבדים יב,
אריב"ל, עט
ישראלית הנבעלת לנכרי אם קנאין פוגעין בו עריות לב, ישראלית, יג,
לה, ולפ"ז, טו
מה חידשו ב"ד של חשמונאי בבא על הגויה עריות לה, כ, יד
קנה עבד מן העכו"ם ואינו רוצה למול יכול למוכרו לעכו"ם עבדים י,
הלוקח, עט

עם הארץ

ממזר ת"ח קודם לכהן ע"ה איך יתכן שייפגשו שניהן עריות עג,
ודע, מו

עקרה

אם מותר לייבמה יבמות נ, עקרה, לו
כשהיבמה אינה בת בנים אם חייב להמתין י' שנים ייבום וחליצה ח, אמר,
ה
נשא אשה עקרה ויש לו כבר בנים אם חייב לגרשה יבום וחליצה ח,
ונראה, ו
נשא אשה שאינה בת בנים, בחז"ל מקיימה אף לאחר י' שנים יבום
וחליצה ח, אמר ה
עקרה מלידה אי הויא בת ייבום יבום וחליצה ח, ונראה, ו

עריות

א"א שנישאת ע"פ ב"ד צריכה גט משני עריות סד, ומ"ש, לד
אחות אשתו שנישאת ע"פ ב"ד אי צריכה גט עריות סד, ובגמ', לד
אחותו מאנוסת אביו מלן עריות פז, לחייבו, נח
אחותו מלן שהיא בכרת עריות פח, אחותו, נח
אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו עריות צא, רבי, נט
איסור קרובים איסורן איסור עולם ואפי"ל לאחר שגירשה או מתה עריות
צב, וכל, סג
איסור קרובים חל על הקרובים או עליו עריות א, המקדש ב
אם אבי אמו ואם אביו אם מותרות לו עריות יג, בר, ז
אם מותר אדם לישא אם אם אם אשתו עריות ת, אם, ל
אם מותר האדם באם אשת אביו עריות סב, אשת, לא
אנוסת אביו ואנוסת בנו לאחר מיתה שריון עריות עט, ומלן, ג
אנס בשוגג אם אסור בקרובות האנוסה עריות פכ, ודע, נד
אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו יבמות מב, אמר, ל
אשת אחי אבי אביו אם מותרת עריות נו, אממר, כט
אשת חמיו ואשת חתנו אם אסורות משום מראית העין עריות טו, אבל,
ח
בא על אחות אשתו בחייה אם יכול לשאתה לאחר מיתת אשתה עריות ב,
ודע, ג
באיסור עריות אף אחים מן האם קרויים אחים יבמות נא, ואשת, לו
בני יעקב נמכרו לעבדים לכפר על איסור ב' אחיות עריות עג, והנה, מו
בעל אשה דרך זנות אם נאסר בקרובותיה עריות א, ביאהק"צ שבע, ב
בתו מאנוסתו מהיכן ילפינן לה עריות מד, ומקט, כ
גרים שנתגיירו אין בהן איסור קרובים ואפילו תאומים גט חליצה ט, אמר,
עג
דין אשת אחי האם מן האם גט חליצה ז, כ, עב
דין שניות בגרים גט חליצה ח, א"ל, עב
הבא על אי מהעריות בין באונס בין ברצון פסלה עריות סה, וכן, לה

ע"א האומר זינתה אשתו מיאון נו, אמר, לו
עד אחד ביבמה לשוק מהו יבום וחליצה סג, בעו, לו, סד, וז"ל, לו

עדות

א"א שנישאת ע"פ עדים אי צריכה גט משני עריות סד, עוד לה
אם אשה וקרוב נאמנים לומר שהוא היבם יבום וחליצה כג, ובש"ע, יד,
כד, ואישתמודענה, יד
באלו אופנים יכולים להעיד שמת תוספתא י, אין, ו
דין קטן בעדות למטלטלין מיאון כו, ולמטלטלי, כ
דין קטן בעדות קרקע מיאון כו, ולענין, כ
העיד שמת בעלה לא ישאנה תוספתא יב, החכם, ו
הפסולים להעיד להתיר היבמה לשוק יבום וחליצה סה, ובש"ע, לו
הפסולין להעיד להתירה, אם נאמנים כשמביאין כתב המוכיח שמת
בעלה יבום וחליצה ביהק"צ כתב, לח
כדי להתיר א"א לצרף להעיד שראו פרוצף המת תוספתא י, אין, ו
כשהעדים מכריזין אותו סגי בטב"ע תוספתא יא, אין, ו
משיאין ע"פ בת קול מיאון לה, משיאין, כו
עדים המכחישים זא"ז בהתרת היבמה יבום וחליצה סו, עד, לח
ראו סימן מובהק בגרלו אף שלא ראו גופו ופניו מעידין יבום וחליצה סו,
ור"ת, לח
ראו פדתו בלא פרוצף פנים וכדו' אם יכולין להעיד יבום וחליצה סו,
ת"ר, לח

עדים

אין בודקין עדי נשים בדו"ח יבום וחליצה מב, אין, כז מיאון נ, איברא,
לד
אמאי מקילין להשיא אשה בעד אחד בדעבד יבום וחליצה סב, כל, לה
בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גררא דממונא ואין דיני
ממונות פחות משניים יבום וחליצה כד, ולכאורה, טו, מ, ובישבי, כה
העידו שנים שמת בעלה אי צריכה רשות ב"ד להישא יבום וחליצה קו,
ובש"ע, נה
כדי לאוסרה על בעלה אם סגי שיראום העדים כדרך המנאפים או כמיכחול
בשפופרת מיאון ג, ועוד, לד
מילתא דעבידי לאיגלו"י, הגדר בזה יבום וחליצה סב, אלא, לו

עובר

גזירת מעוברת אם צריכה לכוון בטבילתה אף על העובר מיאון עח,
וכן, מח
דין כלו לו חדשיו אם צרף שייגמרו צפרניו עריות צח, וקצת, סח
האומר הרי את שפחה וולדך ב"ח עבדים טז, האומר, פא
המזכה לעובר אי קנה מיאון ט, ומכאן, ח
המקדש עובר אי הוו קידושין מיאון ט, האומר, ח, יז, אבל, יג

עונש

אם בכח ב"ד של מטה למחול לחייבי מיתות עריות פה, ודע, נו
אשת איש מן הנשואין בחנק עריות סח, אשת, מב
חייבי מיתות ב"ד אם ישנן בכלל מלקות עריות פד, מתני', נה
מן השמים לא ינחו לב"ד לשפך דמו של השב בתשובה עריות פה, וכבר,
נו

עכו"ם

אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו עריות צא, רבי, נט
איסור א"א אי שייך בעכו"ם עריות ביהק"צ משום, יב
בן השפחה דינו כעכו"ם עבדים א, ועין, עד
בנך הבא מן העכו"ם אינו בנך אלא בנה מיאון עז, והלכתא, מח
דין הכתובה בנוי שבא על בת ישראל ונתגייר תוספתא ג, גוי, ג
הבא על ב"י אם הוליד פגום לכהונה מיאון ע, וגוי, מג
הבא על ב"י אם הוליד ישראל מיאון ע, ודע, מד
הבא על הגויה חייב משום משגי'א ונשגי'ז עריות לה, כ, יד

הבא על העריות החמורות חייב כרת וסקילה ... עריות לו, ומחייבין, טז
 הבא על צרת חלוצתו, אי הוולד ממזר יבמות מב, אמר, ל
 הבא על קרובי אשתו אם אשתו אסורה לו עריות פג, ולענין, נד
 הנבעלת מבהמה אם נפסלה מן הכהונה עריות יג, הנבעלת, ז
 הנבעלת ממי שאינו איש אם נפסלה מן הכהונה עריות יג, הנבעלת, ז
 הנושא א' מן העריות אם הוולד ממזר עריות ע, דתנן, מב
 הנושא א' מן הקרובים אי תפסי בהו קידושין עריות ע, דתנן, מב
 הקלושין אוסרים את הקרובים אף בלא נישואין ... עריות א, המקדש, ב
 יש חיוב לפרוש מעריות ואפי' מניעתם ... עריות, ביהקיצ ומחייבין, טז
 כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא גדר קדושה "יבום וחליצה
 קח, וגירסת, נו

כשמת האח בלא בנים איפקע מינה איסור ערוה "יבום וחליצה יב, ובח',
 ח. מה, ובח', כח. נב, ולכאורה, לב
 מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו יבמות מב, אמר, ל
 מתי מסתלק איסור אשת אח מן היבמה עריות קיז, ונלפענ"ד, פט
 נפק"מ בין אם עושה את הנבעלת זונה או חללה ... עריות לט, הפי, יז
 נשא ח"כ שאין קידושין תופסין בהם א"צ גט עריות סג, והיכא, לד
 קרובי אונסתו בחייה, אם מותרין עריות פב, מנלן, נג
 קרובי אונסתו מותרין לאחר מיתתה עריות פב, מנלן, נג
 שלש עריות יש להן היתר "יבום וחליצה עו, שלש, מב

ערכאות

מחובת הבי"ד לגנות ולקנוס את ההולכים לערכאות מיאון יח,
 וראינו, טו

ערלה

המחלל זרעו והמושך ערלתו לא יהיה חריף בחכמים עריות כז, לא,
 יב. לג, בעא, יד
 נמשכה ערלתו עריות כז, ואם, יב
 ע"י המילה א"א למשוך ערלה עריות כז, ודע, יב

עשה דוחה ל"ת

האיך אתי העשה דהעבד ודוחה ל"ת של האדון עבדים ד, שנאמר,
 עה
 עשה דיבום אי דוחה ל"ת דאלמנה לכ"ג יבמות לג, והתוס' ב', כד
 עשה דיבום אי מקרי שוה בכל עריות קיז, הן, פח

עשה דוחה עשה

אם שייך עשה שיהיה חשוב מעשה אחר עריות קיז, וראיתי, פז
פגום

אם מותר לישא כהנת עריות עד, ובביאור, מז
 בן הדנה פגום הוא עריות עד, ובביאור, מז

פירות

לא מחזקינן מפירות לפירות לומר שכולם מתולעים ... יבמות עה,
 והאמנם, סא

פסולי קהל

כהן שבא על מצרית שנית עריות לט, ובמל"מ, יז
 פסולי קהל ופסולי כהונה שנשאו ישראלית ומתו אם מתייבמות משותיהן
 "יבום וחליצה צה, כהן, נ

פצוע דכא

אפי' כהן שהוא פצ"ד לא יבא בקהל ד' מיאון צ, ולא, נג
 חולץ ולא מייבם עריות כ, אשת, י
 ניטלה ביצה א' בידו אם הוא כשר מיאון צג, והיכא, נג
 פצ"ד בידו שמים אי הוא כשר מיאון צב, והנ"מ, נג
 פרטי דינים בהלכותיו מיאון צג, והיכא, נג. צד, וה"מ, נה. צה, א"ל, נו

פריה ורבייה

כשהיבמה אינה בת בנים אם חייב להמתין י' שנים יבום וחליצה ח,
 אמר, ה

נשא אשה עקרה ויש לו כבר בנים אם חייב לגרשה ... "יבום וחליצה ח,
 ונראה, ז

נשא אשה שאינה בת בנים, בחו"ל מקיימה אף לאחר י' שנים ... יבום
 וחליצה ח, אמר, ה

פתח פתוח

האומר פ"פ מצאתי אם נאמן מיאון ס, האומר, לח
צרה

א' מן האחין שנשא החלוצה או צרתה אי הוא בנו ממזר עריות נד,
 דא"ר, כז

אם מותר לחלוץ ליבמה וגם לצרתה "יבום וחליצה פז, ודע, מז
 אם נאמנת להעיד לחבירתה "יבום וחליצה ק, שתי, נב. קז, האשה נה
 ב' אחין הנשואין ב' אחיות וא' נשוי נכרית גירש א' מבעלי אחיות את אשתו ומת
 נשוי נכרית וכנסה המגרש ומת צרתה מותרת "יבום וחליצה עג, שלשה,
 מא

החולץ ליבמתו וחזר ונשאה או שנשא צרתה עריות נג, צרת, כז
 החזיר גרושתו משנסת ומת אם מתייבמת צרתה "יבום וחליצה מו, ואלו,
 כט

חלץ ליבמה ולצרתה אם נפסלה הצרה לכהן "יבום וחליצה פז,
 ונסתפקתי, מז

פטור הצרה מייבום וחליצה ראה ערך "יבום וחליצה
 צרה ע"י זיקה גרדא שמה צרה "יבום וחליצה עג, שלשה, מא
 צרת חלוצה מותרת לכהן "יבום וחליצה מז, וצרת, ל

קבורה

האיך צדיק מונח בקבר שלו לאחר מיתה הא אין זה ממונו עריות
 קד, וא"ת, עד

מתה השומרת יבם מי חייב בקבורתה ... "יבום וחליצה לט, איבעיא, כג
קדושה

כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא גדר קדושה "יבום
 וחליצה קח, וגירסת, נו

קול

אם יש לבעל חזקת חי לאחר שאמרה אשתו מת בעלי "יבום
 וחליצה ביהקיצ הלכה, נו
 בקלא דלא פסיק אם אוסרים האשה על בעלה אף בלא עדים מיאון ג,
 ונחלקו, לד נא, והיכא, לה

לפני הנישואין, אם יש קלא דלא פסיק תצא מיאון ג, ונחלקו, לד
קטלנית

אי שייך דין קטלנית ביבמה עריות קג, וקצת, עב
 הענין שלא לישא אשה קטלנית יבמות כג, ואולי, יח
 עבר ונשא קטלנית אי כופין אותו להוציאה עריות קג, וקצת, עב

קטן

איזהו קטן לענין גירושין ומיאון מיאון יב, אמר, ט יג, הפעוטות, י
 אם בידו לשחרר עבדו לחירות מיאון כה, ולהוציא, יט. עבדים ה, ההוא, עו
 אם קטן יכול להיות שומר לענין ייחוד ... "יבום וחליצה קח, וגירסת, נו
 בודקין לגיטין ולקידושין לחליצה ולמיאון אם הביא סימנים . מיאון כג,
 אמר, יז

בכתובתו אם גובים ממשועבדים מיאון לא, ודע, כג
 גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד מיאון עה, ר' טרפון, מז
 דינו בעדות למטלטלין מיאון כז, ולמטלטלי, כ
 דינו בעדות קרקע מיאון כז, ולענין, כ
 דינו להשלימו למנין בתפלה מיאון כז, ולהשלים, כא תפלה דין קטן
 להשלימו למנין בתפלה מיאון כז, ולהשלים, כא
 הא דאין קידושין לקטן אי הוא גם כשאביו קידשו מיאון כח, ומלשון, כא
 הגיעו לעונת דרים אי הוא נדר רק כשנבדקו נדרהמייאון יד, ביהקיצ
 וכנ"ד, יא

אמר לשפחתו צאי והתקטי אי הוה כנכתב השטר אירוסין שלא לשמה עריות נ. ובתש"ז, כו

ב' דינים בקידושין קנין ממון וקנין איסור עג, ובארתי, נט

ב' עמימים בייבום, הקמת שם וקנין אישות עריות קיז, ואכתי, צג

בחרש סט, ורבינו, נג

ביאה בייבום מדין קידושין או קנין אחר יבמות עג, אמנם, נח, עריות קד

ומלשון, עג, קיז, ומה, פח, קיז, ולאחר, צא

במיתת הבעל נפקע האיסור אבל דין הממון שבקידושין נותר עריות קד, אמנם, עו

בעל היבמה בלא מאמר אי לוקה עריות קד, ומלשון, עג

בקדושי מאמר אם אומרם כדת משה וישראל ייבום וחליצה נה, מאמר, לג

בקדושי ביאה איחולין הקידושין בגמר ביאה או בהערה יבמות, לג,

והתוס', כד

גירש קטנה ונתקתשה לא' מקרוביו אי הוו קידושין .. מיאון י, והיכא, ח

דין טומטום שקירש ס, ת"ר, מו

דין מאמר בקידושין עריות קד, עשה, עג

הא דאין קידושין לקטן אי הוי גס כשאביו קירשו מיאון כח, ומלשון, כא

הגט מתיר לה להישא ואינו מפקיע הקידושין למפרע עריות צב, וכל, סג.

יבמות כג, ונראה, יז

הוי זכות וזכין לקטן מיאון ד, וכתב, ה

החולץ ליבמתו וחזר וקידשה ... עריות קיא, דאתמר, פב, קיז, וקצת, צ

היבם יורש את אחיו וזוכה בקנין כסף קידושין של האח עריות קד, מעתה, עו

היבמה אם צריכה קנין קידושין חדש עריות קד, ומלשון, עג

המסכים לקדש השוטה אי הוו קידושין תוספתא ב, ב"ה, ג

המקדש עובר אי הוו קידושין מיאון ט, האומר, ח, יז, אבל, יג

הנושא א' מן העריות אם הוולד ממזר עריות ע, דתנן, מב

הנושא א' מן הקרובים אי תפסי בהו קידושין עריות ע, דתנן, מב

הקידושין אוסרים את הקרובים אף בלא נישואין .. עריות א, המקדש, ב

חיוב החליצה אי הוי משום דהזיקה גדרו דהוי כאילו קדשה כבר עריות קיז, אמנם, צג

חרש שמשא פיקחת ונתפקח אם צריך לקדשה שנית תוספתא ב, ב"ה, ג

טעם לסיור מסכת כתובות קודם קידושין א, איברא, ב

כח האב לקדש בתו למנוול ומוכה שחין מיאון יח, ומבואר, יד

כח חכמים בהפקעת הקידושין מיאון עו, אמר, מז

כל שלא הכניסה לחופה אינה נקרת ביתו ייבום וחליצה פו, והלכתא, מו

כתיבת הכתובה קודם הקידושין או לאחריה א, איברא, ב

לקטן, מדין זכיה מיאון כח, ומלשון, כא

לקטנה, אי הוי זכות מיאון ד, וכתב, ה

לשוטה סח, אשת, נב, עב, החרשת, נו

מאיזה גיל הוי המצוה לכתחילה לישא אשה ... מיאון כח, והלכתא, כא

מאמר ביבמה עושה אירוסין או שהוא דין דרבנן עריות קד, ומלשון, עג

מומר שקירש יבמות פ, וראיתי, סה

מחובת הב"ד לגנות את הבעל שקירש בתו הקטנה מיאון יח, וראינו, טו

מיתה, מפקיעה הקידושין או מתרת ייבום וחליצה יב, ובת', ח, יג, כנסה, ט

ט יבמות עג, ומיהו, נט, עריות צה, וכל, סג, קד, ולולי, עו

מצות יבמין מקדש ואח"כ בועל ייבום וחליצה נד, אמר, לג

נתארסה הקטנה בלא נישואין אם צריכה למאן מיאון יג, ונראה, יא

פקח שמשא שוטה אם מותר לקיימה יבמות סח, ודע, נב

קטן שקירש אשה, דין כתובתה מיאון לא, ולכשיגיע, כב

קטן שקירש ואח"כ הגדיל אם צריך לקדשה שנית מיאון לא, וס"ל, עג כג, לב, ואם, כד

קטנה יתומה והיא שוטה אם תקנו לה רבנן קידושין בבות עב, וקצת, נח

הוליד בן, אי חייב במילתו מיאון כט, עוד, כב

חליצת בן ט' אי פוסל ביאת שאר האחין יבמות סה, בן, נ

מאיזה גיל הוי המצוה לכתחילה לישא אשה ... מיאון כח, והלכתא, כא

מאימת יכול למכור בנסכי אביו מיאון כג, והלכתא, יז, כד, ולמכור, יח

מאימתי יכול למכור בנסכי עצמו מיאון כד, ולמכור, יח

משא אשה, א"צ ליתן גט כשמגתשה מיאון ל, ואם, כב

קטן שיש לו עבד שהוא חנוכה"ח כיצד עושים עבדים ה, ההוא, עו

קידושין הוי זכות וזכין לקטן מיאון ד, וכתב, ה, כח, ומלשון, כא

קירש אשה, דין כתובתה מיאון לא, ולכשיגיע, כב

קירש ואח"כ הגדיל אם צריך לקדשה שנית מיאון לא, וס"ל, עג כג, לב, ואם, כד

קנה עבד, אם מחוייב העבד במצוות כאשה מיאון כה, ודע, כ

קנין ייבום בקטן בן ט' שנים יבמות סו, ולענין, מא

שבעל, אי הוי בעילת זנות מיאון כט, ואם, כב

קטנה

אי יש לה רצון מיאון ב, ודע, ג

איזהו קטנה לענין גירושין ומיאון מיאון יב, אמר, ט, יג, הפעוטות, י

אינה יכולה לשמור גיטה, אם יכול האב לקבל גירושיה מיאון יד, הלכך, יא

אם יכולה להתגרש ע"י אביה יבמות עב, ונחלקו, מ

אם מותר להתייחד בשדה עם אשה וקטנה ייבום וחליצה קח, וגירסת, נו

בדורות הראשונים הוי יולדות קטנות בגיל שש מיאון טו, ובגמ', יב, כט, עוד, כב

גירשה, ונתקתשה לא' מקרוביו אי הוו קידושין מיאון י, והיכא, ח

הטעם בהא דקטנה מציאתה לאביה מיאון יח, ומנין, יד

היודעת להבחין בין קידושה לדבר אחר ואין לה דעת אם ממאנת מיאון יב, והרמב"ם, י

היוצאת בגט, אם יש לה כתובה ותוספת מיאון ח, והיכא, ז

היכי דמי מעשה יתומה בחיי האב מיאון ה, היכי, ה

הממאנת אם יש לה כתובה ותוספת מיאון ח, והיכא, ז

יתומה, והיא שוטה, אם תקנו לה רבנן קידושין .. יבמות עב, וקצת, נח

כח האב לקדש בתו למנוול ומוכה שחין מיאון יח, ומבואר, יד

להתייחד עם קטנה אי שרי ייבום וחליצה קט, אבל, נו

מוכר אדם את בתו לשפחות ושונה מיאון כא, תמיא, טז

מחובת הב"ד לגנות את הבעל שקירש בתו הקטנה מיאון יח, וראינו, טו

נשאת לכהן, אם אוכלת בתרומה יבמות עא, איברא, נד

נתארסה הקטנה בלא נישואין אם צריכה למאן מיאון יג, ונראה, יא

פיתוי קטנה אונס הוא מיאון ב, ודע, ג

קדשה אביה, אם כתובתה מאתיים תוספתא א, ונפל, ב

קטנה שילדה אם יכולה למאן יבמות יב, ואין, ט

קידושה לאביה מיאון יז, אבל, יג

קידושין לקטנה אי הוי זכות מיאון ד, וכתב, ה

קירשה אביה ונתאמלה וקירשה שנית אי הוו הקידושין מה"ת מיאון, ביהק"צ כמעשה, ה

שנתארמלה, אם נאסרה אף בקרובי היבם מיאון, ביהק"צ אשת, ז

קידושין

ע"ע נישואין

אופן הקידושין בייבום עריות קד, והנה, עד, קיז, ומה, פח, קיז, ולאחר, צא

אי פקיעה הקידושין ע"י מיתת הבעל או לא עריות ביהק"צ הבא, לו

אי תחילת ביאה קונה או גמר ביאה עריות סו, עוד, מ

אי תפסי קידושין בחמותו לאחר מיתת אשתו עריות מח, ובדג"מ, כד

אם קידושין תופסין בשומרת יבם עריות פו, הכל, נו

אמירת הרי את מקודשת וכו' אי שונה בייבום מבקידושין ייבום וחליצה נה, מאמר, לג

קרובים

אחות אשתו בין מהאב בין מהאם אסורה עליו עריות מו, וכן, כא
 אחותו מאנסת אביו מנלן עריות פז, לחייבו, נח
 אחותו מן השפחה אם אסורה עליו עריות מה, ועיין, כ
 אחותו מנלן שהיא בכרת עריות פח, אחותו, נח
 אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו עריות צא, רבי, נט
 אחותו משפחת אביו אם אסור בה עריות מח, אחותו, כד
 אי תפסי קידושין בחמותו לאחר מיתת אשתו עריות מח, ובדג"מ, כד
 אין הגט מפקיע הקידושין לגמרי דהא עדיין אסורים הקרובים עריות נב,
 ומור"ם, כז
 איסור קרובים איסורן איסור עולם ואפי' לאחר שגרשה או מתה עריות
 צב, וכל, סג
 איסור קרובים חל על הקרובים או עליו עריות א, המקדש ב
 אם אבי אמו ואם אביו אם מותרות לו עריות יג, בר, ז
 אם מותר אדם לישא אם אם אם אשתו עריות נו, אם, ל
 אם מותר האדם באם אשת אביו עריות סב, אשת, לג
 אנוסת אביו ואנוסת בנו לאחר מיתה שריין עריות עט, ומנלן, נ
 אנס בשוגג אם אסור בקרובות האנסה עריות פכ, ודע, דד
 אנסוהו לבוא על פניה אם נאסרו קרובותיה עריות טז, איברא, טו
 אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו עריות מב, אמר, ל
 אשת אחי אבי אביו אם מותרת עריות נו, אמיר, כט
 אשת חמיו ואשת חתנו אם אסורות משום מראית העין עריות טו, אבל,
 ח
 באיסור עריות אף אחים מן האם קריינים אחים עריות נא, ואשת, לו
 בעל אשה דרך זנות אם נאסר בקרובותיה עריות א, ביאהק"צ שבע, עמ'
 ב'
 גירש אשה ונשאה לאחר וילדה בת אם מותר הראשון לשאתה יבמות כג,
 בת, טז
 גירש קטנה ונתקדשה לא' מקרוביו אי הוה קידושין מיאון י, והיכא, ח
 גרים שנתגיירו אין בהן איסור קרובים ואפילו תאומים גט חליצה ט, אמר,
 עג
 דין אשת אחי האם מן האם גט חליצה ז, כי, עב
 דין שניות בגרים גט חליצה ח, איל, עב
 האסורים משום שניות אם יש להם הפסק עריות סא, אמו, לג
 הבא על א' מהעריות בין באונס בין ברצון פסלה עריות סה, וכן, לה
 הבא על חמותו אם פסל את אשתו עריות מז, הבא, כב
 הבא על צרת חלוצתו, אי הוולד ממזר עריות מב, אמר, ל
 הבא על קרובי אשתו אם אשתו אסורה לו עריות פג, ולעמן, דד
 החולץ ליבמתו אסור בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו ייבום וחליצה יד,
 והיכא, ט
 הממאנת ביבם אם מותרת בקרוביו מיאון יא, כי, ט
 הנושא א' מן העריות אם הוולד ממזר עריות ע, דתנן, מב
 הנושא א' מן הקרובים אי תפסי בהו קידושין עריות ע, דתנן, מב
 הנטען מן האשה אם אסור בכל הו' קרובות מיאון מח, תיר, לב
 הקידושין אוסרים את הקרובים אף בלא משואין עריות א, המקדש, ב
 כלתו אסורה ואין לה הפסק עריות ס, כלתו, לב
 כשמת האח בלא בנים איפקע מינה איסור ערוה ייבום וחליצה יב, ובח',
 ח מה, ובח', כח, נב, ולכאורה, לב
 מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו עריות מב, אמר, ל
 מיאנה בבעל מותרת לאביו מיאנה ביבם אסורה לאביו מיאון ד, והיכא, ד
 מתי מסתלק איסור אשת אח מן היבמה עריות קיז, ונלפענ"ד, פט
 נבעלה לו חמותו לאחר מיתת אשתו הו' לאו או איסור או בכרת יבמות
 מח, ודע, כב מח, וז"ל, כג

קטנה קידושה לאביה מיאון יז, אבל, יג
 קטנה שיכולה ללשמור קידושה הכוונה בזה מיאון, ביהק"צ שלא, ג
 קטנה שילדה אם יכולה למאן עריות יב, ואין, ט
 קטנה שקדשה אביה אם כתובתה מאתיים תוספתא א, ונפל, ב
 קידושי האילנות אי הוה קידושי טעות עריות יא, ובאילנות, ט
 קידושי יבמה אי הוה מדאורייתא ייבום וחליצה לה, מצות, כ
 קידושה אי הוה קידושי טעות עריות קט, ועיין, פא
 קידושין מאיש זר אם תאספין ביבמה עריות קד, והנה, עד
 קידושין תאספין בחייבי לאוין מיאון צז, ומאן, נז
 קידושה אביה ונתארמלה וקידושה שפתי אי הוה הקדושין מה"ת מיאון,
 ביהק"צ כמעשה, ה
 קנין כסף שנתן הבעל בקידושין נמשכים אלאחר מיתתו בקידושי היבם
 עריות קד, אמנם, עו
 שוטה שנשא פיקחת ומשתפה אם צריך לקדשה שנית תוספתא ב, ב"ה,
 ג
 שומרת יבם שנשאת בלא חליצה והו' לה בנים ייבום וחליצה לו, והנה,
 כב
 שומרת יבם שנתקדשה בלא חליצה ייבום וחליצה לו, שומרת, כא

קיטע

אם חולץ עריות יב, ובח' כח, וז"ל, יב

קיני

אי הוה חובה או רשות מיאון קב, תיר, ס
 מצות קיני דאורייתא או דרבנן מיאון קב, תיר, ס

קל וחומר

המפקפק בק"ז הרי הוא כופר עריות ח, אין, ה
קנאין מונעין בו

ביאור המחלוקת דמשה רבינו ע"ה ודתן ואבירם בהא דקנאין פוגעין
 בו עריות לה, ובה, יד
 ישראלית הנבעלת לנכרי אם קנאין פוגעין בו עריות לב, וישראלית, יג
 לה, ולפ"ז, טו
 רק מי שכל חייו הוא קנאי מותר לו להרוג עריות לה, ולפ"ז, טו

קנין

ב' דינים בקידושין קנין ממון וקנין איסור יבמות עד, ושוטה, נט
 ב' עניינים בייבום, הקמת שם וקנין אישות עריות קיז, ואכתי, צג
 במיתת הבעל נפקע האיסור אבל דין הממון שבקידושין נותר עריות קד,
 אמנם, עו
 היבם יורש את אחיו וזוכה בקנין כסף קידושין של האח עריות קד,
 מעתה, עו
 המזכה לעובר אי קנה מיאון ט, ומכאן, ח
 זיקת ייבום, מחמת קנין הממון דכסף קידושין שייב איסור גול ייבום
 וחליצה מד, ביהק"צ ושומרת, כח
 חליצה הו' קנין או פטור ייבום וחליצה יב, ובח', ח מה, והנה, כט כז,
 החולץ, טז עריות קיז, עוד, פט
 כיון שמת נעשה חפשי מן המצוות אמור לענין מצוות ולא לממון עריות
 קד, וא"ת, עז
 מיתה, מפקיעה הקידושין או מתרת ייבום וחליצה יב, ובח', ח יג, כנסה,
 ט
 מכח מאמר יבמין גירא אם נעשית אשתו ייבום וחליצה עה, ופרש"י, מב
 קנין ייבום בקטן בן ט' שנים עריות טז, וענין, נא

קנס

הלכה כר"מ רק בגזירותיו או גם בקנסותיו מיאון סג, תיר, לט

קרוב

בהא דנאמן קרוב להעיד על היבם הא בחליצה יש גם גררא דממונא ואין
 דיני ממונות פחות משניים ייבום וחליצה כד, ולכאורה, טו, מ, וביושבי,
 כה

הלכות

מפתח ערכים

גדולות

יט

נשא פיקחת ומשתפה אם צריך לקדשה שנית תוספתא ב, ב"ה, ג
 נשא פקחת ומשתטית אם יכול לגרשה יבמות עט, ודאמרין, סד
 פקח שנשא שוטה אם כתובתה מאתיים תוספתא א, פקח, ב
 פקח שנשא שוטה אם מותר לקיימה יבמות סח, ודע, גב
 קטנה יתומה והיא שוטה אם תקנה לה רבנן קידושיןבמות עב, וקצת, נח

שומר מצוה

אי שייך דין קטלנית ביבמה ערוות קג, וקצת, עב

שומרת יבם

אם קידושין תופסין בשומרת יבם ערוות פו, הכל, נו
 בא עליה זר, אם עשאה זונה יבום וחליצה מה, והנה, כט
 הבא עליה אם הולד ממזר ערוות פו, הכל, נו, מ, וכתבו, יז
 זינתה, מותרת ליבם ואפי' כהן יבום וחליצה מד, ושומרת, כח
 מתה, אסור היבם באמה יבום וחליצה עד, והשתא, מא
 מתה, מי חייב בקבורתה יבום וחליצה לט, איבעיא, כג
 נשאת בלא חליצה והיו לה בנים מהו יבום וחליצה לו, והנה, כב
 נתקדשה בלא חליצה מהו יבום וחליצה לו, שומרת, כא
 שומרת יבם שמתה אסור בקרובותיה יבום וחליצה כט, שומרת, יז
 שומרת יבם שמתה מי יורשה יבום וחליצה לח, שומרת, כג, לט,
 איבעיא, כג

זינתה, אי מותרת לכהן מיאון, עב, ואי, מה
 זינתה, אינה נאסרת על יבמה ערוות כד, ומה"ט, עו, מיאון עב, ואי, מה

שחרור

האומר כתבתי שטר שחרור לעבדי, אם נאמן עבדים כא, כתבתי, פג
 הכותב כל נכסיו לעבדו יצא לחירות עבדים יח, הכותב, פב
 הכותב שטר גירושין לשפחתו עבדים יט, הכותב, פב

שטר

אמר לשפחתו צאי והתקדשי אי הוה כנכתב השטר אירוסין שלא
 לשמה ערוות נ, ובתש"ו, כו
 נפק"מ בין גט לשטר בגדר המודעה דבעי טענת אוסר יבום וחליצה
 ביהק"צ, תקינו, ה
 ע"ע מעוכב גט שחרור עבדים שחרור
 ענין ביטול המודעה בשטרות יבום וחליצה ז, אמר, ה

שידוכין

היבם ביבמתו לא גרע משידוכין ערוות קד, ומלשון, עג

שיחה

אל תרבה שיחה עם האשה ערוות לא, ואל, יג

שכיב מרע

צויה לעשות קורת רוח לעבדו אם צריכים לשחררו עבדים ז, כי, עז

שכינה

איש ואשה זכו שכינה ביניהן מיאון קז, דתש, סב

שליח

שליח המביא גט לאשה לא ישאנה תוספתא יב, החכם, ו

שמות הקדושים

אי חיישי' שיבא הבעל ע"י שם ויבעלנה יבום וחליצה פג, והיכא, מה

שניות

דין שניות בגרים גט חליצה ח, א"ל, עב
 נשא אחת משניות דרבנן אם צריך גט להוציאה ממנו ערוות ביהק"צ
 ואם, לד

שנים

בן י"ג שנים היינו מעל"ע מיאון קח, ובתוס', סד

שער

מנהג נשי ישראל להסתפר אחר הנישואין מ, בעלותי, מא
 שערות הגדולות בימי נדתה סכנה הם נו, ומה, מב

קטנה היוצאת במיאון לא נאסרו קרוביו עליה וקרוביה עליו מיאון ג, וקטנה, ד

קטנה שנארמלה אם נאסרה אף בקרובי היבם מיאון, ביהק"צ, אשת, ו
 קרובי אונסתו בחייה, אם מותרין ערוות פב, מלן, נג
 קרובי אונסתו מותרין לאחר מיתתה ערוות פב, מלן, נג
 שומרת יבם שמתה אסור בקרובותיה יבום וחליצה כט, שומרת, יז, עד,
 והשתא, מא

שלוש ערוות יש להן היתר יבום וחליצה עו, שלש, מב

קרקע

דין קטן בעדות קרקע מיאון כו, ולענין, כ

רב אשי

אם הלכה כרב אשי בכל מקום ערוות קיג, ומש"ר, פג
 בפלוגת רבינא ורב אשי הלכה כמאן ערוות קיא, ובגמ', פב, קיד, וכתב,
 פג

רבי יוחנן וריש לקיש

בפלוגת ר"י ור"ל הלכתא כמאן ערוות קיא, ובגמ', פב

רבינא

בפלוגת רבינא ורב אשי הלכה כמאן ערוות קיא, ובגמ', פב, קיד,
 וכתב, פג

רגל

מי שרגלו הפוך אם חולץ יבום וחליצה כא, האי, יב

רוצח

אם בכח ב"ד של מטה למחול לחייבי מיתות ערוות פה, ודע, נו
 דין גואל הדם שהרג את הרוצח ע"פ ע"א ערוות סט, והנה, מב
 הנואף רוצח הוא ערוות ביהק"צ לא תרוצח, יא
 תשובת המשקל לרוצח ערוות פה, ודע, נו

רוק

אם צריך היבם לראות הרוק סדורא דחליצה ה, ושדיא, סז, יבום
 וחליצה כב, ושם, יג

אם צריכים הבי"ד לראות הרוק יבום וחליצה כב, ת"ר, יג, גט חליצה ג,
 ואישתמודענהי, עא, סדורא דחליצה ה, ושדיא, סז

צריכה לירוק הרבה רוק יבום וחליצה כב, ובטוש"ע, יג

רשע

כשאביו רשע אם חייב על מכתו וקללתו יבום וחליצה נ, ביהק"צ
 וחייב, לא

שבויה

נתייחדה עם עכו"ם אם אסורה לכהן מיאון סא, היתה, לח

שבועה

שבועות חמירי מנדרים ערוות ל, אבא, יג

שבת

איסור אכילת סעודה בע"ש עבדים יג, אמר, פ
 בן השפחה אם נימול בשבת ערוות מב, ומשמע, יט

שד

ביאתו, אי שמה ביאה ערוות יג, ודע, ז

שונג

אנס בשונג אם אסור בקרובות האנוסה ערוות פב, ודע, נד יבמות
 כ"א, איברא, טו

שוטה

אם יש להם כתובה תוספתא א, פקח, ב
 דין קידושין לשוטה יבמות סח, אשת, נב, עב, החרשת, נו
 המסכים לקדש השוטה אי הוה קידושין תוספתא ב, ב"ה, ג
 הנשאה אם יש בה טענת בתולים תוספתא ה, חרשת, ד
 נפלה לפני שוטה אי מייבמה יבמות עד, ושוטה, נט
 נשא ומשתפה, דין הכתובה תוספתא ב, חרש, ג

שפחה

אחותו מן השפחה אם אסורה עליו עריות מה, ועין, כ
אחותו משפחה ועכו"ם אינה אסורה עליו עריות צא, רבי, נט
אחותו משפחת אביו אם אסור בה עריות מט, אחותו, כד
אין אדם משים עצמו תשע כשאומר שבא על שפחתו ולא שחררה עריות
ג, ועין, כה
אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בזנות . עריות עא, ותניא, מג
אם גם בזה"ז יכול הממזר להיטהר ע"י שישא שפחה עריות מב, ועין, יח
אמר לה צאי והתקדשי אי הוה כנכתב השטר אירוסין שלא לשמה עריות
ג, ובתש"ז, כו
בא על שפחתו והוליד ממנה בת אי מיקרי בתו עריות ג, ועין, כה
ביאור הנפק"מ בין המשחרר עבדו להבא על שפחתו עריות ג, ברם, כו
בן השפחה אם נימול בשבת עריות מב, ומשמע, יט
בן השפחה דינו כעכו"ם עבדים א, ועין, עד
בני שפחה אם יש להם יחס לאב עריות עב, ומיהו, מה
בנך הבא מן השפחה אינו בנך אלא בנה מיאון עז, והלכתא, מח
דין בתו מן השפחה מו, ודע, לד
האומר הרי את שפחה וולדך ב"ח עבדים טו, האומר, פא
הבא על השפחה משום מאי חייב עריות כג, הבא, יא
הבא על שפחתו הולד כשעבדים א, ונראה, עד, ט, אמר, עח, עריות צא,
וכבר, ס
הבא על שפחתו ואומר שנתכוין לזנות אינו נאמנבדים א, ונראה, עד, ט,
אמר, עח
הכותב שטר גירושין לשפחתו עבדים יט, הכותב, פכ
המעוכב גט שחרור אם מותר בשפחה עבדים טו, ודע, פא
הנטען משפחתו אם מותר לנשאה מיאון מה, והנטען, לב
הפקיר עבדו ומת אם יכול העבד לישא שפחה עבדים טו, אמר, פא
יכולין ממזרין ליטהר שישאו שפחה עריות עב, ממזר, מד
כשנוהגין בה מנהג הפקר אם מצווין לשחררה עבדים ח, והנה, עח
מוכר אדם את בתו לשפחות ושונה מיאון כא, תניא, טו
מותר לשחרר שפחתו כשיש לו הנאה מכך עריות ג, ועין, כה
ספק ממזר אי מותר בשפחה עריות עב, ונחלקו, מד מיאון עו, ודע, מז

שפחה חרופה

גמר ביאה בשפחה חרופה עריות סו, והנה, לט

שרטוט

אם מותר לשרטט פרשה בתורה שלא במקום מצוה ייבום וחליצה
יז, מר, י
דין השרטוט בנט חליצה סדורא דחליצא ט, וצריך, סח
דין השרטוט שנעשה בדיו סדורא דחליצא ט, וצריך, סח

תאומים

גרים שנתגיירו אין בהן איסור קרובים ואפילו תאומים גט חליצה ט,
אמר, עג

תולעים

בדקה ירקות ומצאה שלשה תולעים צריכה לחשוש יבמות עה,
ובשורת, סא
לא מחזיקין מפירות לפירות לומר שכולם מתולעים יבמות עה, והאמנם,
סא

תורה

אם מותר לשרטט פרשה בתורה שלא במקום מצוה ייבום וחליצה
יז, מר, י

תלמיד חכם

ממזר ת"ח קודם לכהן ע"ה איך יתכן שייפגשו שניהן . עריות עג,
ודע, מו

תנאי

החולץ ע"מ שתנשא לו ייבום וחליצה לג, ת"ר, יח
החולץ ע"מ שתתן לו מאתיים וזו ייבום וחליצה לג, ת"ר, יח
התנה בקידושין ע"מ שהיא בתולקה ונמצאת מוכת עץ דין כתובתה ...
ייבום וחליצה קיא, ודע נו
נאסרה עליו מחמת תנאי ולא משום ערוה אי פוטרת צרתה יבמות א,
ומיהו, ג

תפלה

דין קטן להשלימו למנין בתפילה מיאון כז, ולהשלים, כא

תרומה

חרשת שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה עא, איברא, נד
קטנה שנשאת לכהן אם אוכלת בתרומה עא, איברא, נד
תרומת חרש אי הוי תרומה סט, וקאמרינן, נג

תשובה

מן השמים לא יניחו לב"ד לשפוך דמו של השב בתשובה עריות
פה, וכבר, נו
תשובת המשקל לרוצח עריות פה, ודע, נו

הלכות

מפתח מראי מקומות

גדולות

כא

מסכת ברכות

יח ע"ב ובניהו בן יהודע וכו' יבמות נו, האופן, מג
 כא קטן חייב בתפלה וברכת המזון מיאון כז, ולהשלים, כא
 לו בנות ישראל החמירו על עצמן וכו' יבמות נו, וקצת, מג
 מז ע"א מצוה דרבים שאני עריות קיז, ובתוס', פח
 נח ע"א רבי שליא נגדיה להאי גברא וכו' עריות כג, הבא, יא כד, לא,
 יא לא, ביד, טו

מסכת פאה

פרק ב הכותב כל נכסיו לעבדו עבדים יח, הכותב, פב

מסכת שבת

מו הלכה כסתם משנה עריות עז, גבי, מח
 נו לא תצא אשה לא בחוטי צמר וכו' יבמות נו, ובוה, מג
 סג לעולם ילמד איניש והדר ליסבר עריות עז, ופרש"י, מח
 קלו ע"א כל ששהה באדם ל' יום וכו' ייבום וחליצה עא, מי, מ

מסכת עירובין

נג אפילו דיבור אחד עריות לא, ואל, יג

מסכת פסחים

עד ע"ב רב אחא לחומרא ורבינא לקולא עריות קיד, וכתב, פג
 פז ע"ב רבש"ע יש לי בנים ממנה מיאון נ, עוד, לה
 קיב גרוש שנשא גרושה ארבע דעות במטה עריות קטו,
 דכי, פד
 קיז ע"א גרוש שנשא גרושה ארבע דעות במטה עריות נב,
 ומודים, כז
 קיז ע"ב לא תבשל בקדירה שבישל בה בחיור יבמות כג,
 ואולי, יח מ, מי, כח
 קעג ע"ב שלשה הקב"ה שונאן מיאון נט, ומאן, לו

מסכת ביצה

כז ע"א תוד"ה אלא ר"מ מיאון סג, ובאי"ז, לט סה, והנה, מא

מסכת מגילה

כג מיאון כז, ולהשלים, כא

מסכת חגיגה

ב ע"ב תוד"ה לישא שפחה ובטו"א מיאון עז, ולכאורה, מז

מסכת יבמות

ב ע"א בחידושי הרשב"א ד"ה חמש עשרה עריות קיז, וראיה, צד
 ב ע"א במשנה ואם חמותו יבמות כד, אם, יח
 ב ע"א בתו ובת בתו וברש"י בתו מאנוסתו עריות צט, פסק, סח
 ב ע"א רש"י בתו מאנוסתו יבמות ז, ובתו, ז, בתו, יג
 ב ע"א רש"י ד"ה אחותו מאמו יבמות יט, ורבינו, יד
 ב ע"א רש"י ד"ה חמותו ותור"ע אות ד עריות מח, ודע, כב
 ב ע"א תוד"ה בתו יבמות ז, ובתו, ז, יז, בתו, יג
 ב ע"א תוד"ה עד יבמות יג, ומנלן, י
 ב ע"ב וכולן אם מתו וכו' עריות קז, וכי, עט
 ב ע"ב כיצד אם מתו וכו' יבמות טז, כיצד, יב
 ב ע"ב כיצד פטורות צרותיהן וכו' יבמות טז, כיצד, יב
 ב ע"ב תוד"ה או ובמאירי יבמות יא, או, ח מא, יש, כט עריות קט,
 ועיין, פא

ב ע"ב תוד"ה ואי אתה יבמות יב, ואין, ט
 ג ע"א בראשונה היו מכוונים לשם מצוה יבמות ג, מן, ה
 ג ע"א תוד"ה דאמר יבמות יב, עריות מד, בתו, כ
 ג ע"ב הו"א אחות אשה מתייבמת עריות קיז, ולפי, פו
 ג ע"ב יכול שאני מרבה ובת"י יבמות יד, ובגמ', יא
 ג ע"ב מנה"מ דת"ר וכו' יבמות יג, ומנלן, י
 ג ע"ב ת"ל לצרור ולא לצרור יבמות יג, עריות קז, ואין, סט
 ד ע"א שאין חוסמין אותה ייבום וחליצה ד, ואי, ג
 ה ע"א גידמת מהו שתחלוץ ייבום וחליצה כ, גידמת, יב
 ה ע"א תוד"ה ואכתי עריות קיז, מבואר, פו יבמות לג, והתו, כד
 ו ע"א תוד"ה ניגמר עריות קיז, ובתוס', פח
 ח ע"ב כל שבחייה דאפילו נתגרשה לא עריות נא, אחות, כו
 ח ע"ב תרי קראי כתיבי עריות ע, ובגמ', מג
 ט ע"א לייתי ט"ז וכו' יבמות כז, אביי, יט
 ט ע"א תוד"ה והרי עריות קיז, עוד, פח
 ט ע"ב בכולן אני קורא בהן וכו' יבמות כ, כל, יד
 ט ע"ב רש"י ד"ה והאמר יבמות כא, בתו, טו
 טו ע"א בואו ונתקן להן לצרות יבמות מד, ובגמ', לב
 י ע"א שש עריות חמורות מאלו וכו' עריות קב, פסק, ע
 י ע"א תוד"ה לעולם יבמות א, אבל, ג
 י ע"ב החולץ ליבמתו חזרו וקדשה עריות נג, צרת, כז קיא, דאימתר,
 פב קיז, עוד, פט ייבום וחליצה יב, והיכא ח
 י ע"ב ר' יהודה איתניא יבמות יד, ומכל, יא
 יא תוד"ה או עריות קטו, וכתב, פד
 יא ע" צרת סוטה אסורה עריות יח, וכתב, י
 יא ע"א הבא על יבמה ובא א' מן האחין על צרתה ובתוס' עריות
 קיב, ת"ש, פב
 יא ע"א יש לך להוסיף סוטה וכו' יבמות א, ודע, ג
 יא ע"ב החזיר גרושתו משניסת וכו' ייבום וחליצה מו, פסק, כט
 יא ע"ב המחזיר גרושתו משנשאת עריות טז, המחזיר, ט
 יא ע"ב ר' יוסי בן כפיר אומר עריות ה, נתאסרה, ד
 יא ע"ב תוד"ה או יבמות מ, ומיהו, כח ייבום וחליצה מח, היתה, ל
 יב כאן שהכיר בה וכו' יבמות מא, והמאירי, ל
 יב ע"א צרת איילונית לא חולצת וכו' יבמות לא, ובמשנה, כב מו,
 וכולן, לג עריות קיט, ברם, צו עריות קט, אילונית, פ
 יב ע"ב שלש נשים משמשות במוך מיאון טו, איזו, יב
 יג ע"א התורה ריבטה צרות הרבה עריות קא, כיצד, ע
 יג ע"א כיצד אם מתו וכו' עריות קח, לא, עט
 יג ע"א רש"י ד"ה מנה"מ יבמות יג, ומנלן, י
 יג ע"א שש עריות חמורות ובראשונים יבמות יד, שש, י מה החולץ,
 לב
 יג ע"ב לרבות הארוסה ובתוד"ה לרבות ייבום וחליצה פו, והלכתא,
 מו
 יד ע"א ור' יצחק לחלק מנא ליה ערוח פו, ונלפענ ד, נו
 יז ע"א כיצד אחיו שלא היה בעולמו עריות קג, אשת, עא
 יז ע"א כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו וכו' עריות קה, ולא, עח
 יז ע"ב אשת אחיו שלא היה בעולמו יבמות יט, אשת, יג כו, כלתו,
 יט נא, ואשת, לו
 יז ע"ב יבמתו שמתה מותר באחותה ייבום וחליצה כט, שומרת, יז
 יז ע"ב כי ישבו אחים יחדו וגו' ייבום וחליצה א, דאילו, ב
 יז ע"ב פרט לאחים מן האם עריות צו, אשת, סה
 יח ע"ב אלמא קסבר יש זיקה ייבום וחליצה עד, והשתא, מא
 יח ע"ב שני אחים וכו' עריות קו, וקתני, עח
 יט ע"ב עמד ועשה מאמר בע כ ערוח קד והנה עז

כ ע"א איסור מצוה וכו' יבמות לב, איסור, עב, עריות קיח, ומ"ש, צו
 כ ע"א איסור קדושה וכו' יבמות מט, איסור, לה
 כ ע"א אלא מן האירוסין ל"ת גרידא הוא וברש"י ותוס' עריות קיח,
 הא, פה
 כ ע"א בחידושי הרשב"א ד"ה אלמנה לכ"ג עריות קיח, שוב, צה
 כ ע"א חמותה שהיא יבמתה יבמות לה, אחותה, כה
 כ ע"א משנה כלל אמרו ביבמה יבמות לא, כלל, כא
 כ ע"א תוד"ה יבא עשה יבמות נו, ואשר, לט
 כ ע"ב ביאת כה"ג באלמנה עריות קיח, איברא, פו
 כ ע"ב כהן הדיוט לא ישא איילונית מיאון עא, ובת, מד
 כ ע"ב מהרש"א ד"ה ביאת כ"ג עריות קיח, שוב, צד
 כא ע"א איסור קדושה וכו' ובתוד"ה אטו יבמות לג, איסור, כג
 כא ע"א ת"ר מה הם שניות וכו' יבמות לב, ורבינו, כב
 כא ע"א ת"ר מה הן שניות עריות יד, בר ח
 כא ע"א תוד"ה ומותר ובראשונים עריות טו, אבל, ח
 כא ע"ב אמימר אכשר באשת אחי אביו אביו עריות נו, אמימר, כט
 כא ע"ב ארבע נשים יש להם הפסק וכו' עריות ס, כלתו, לב
 כא ע"ב אשת אחי האם מן האם וכו' ובתוד"ה לאעריות נט, אשת,
 לב, גט חליצה ז, כי, עב
 כא ע"ב חמותו שהיא אם אשתו וכו' עריות נו, אם, ל
 כב ע"א אחים מן האם לא יעידו גט חליצה ט, אמר, עג
 כב ע"א חזי מר האי מרבנן וכו' גט חליצה ח, א"ל, ע"א
 כב ע"א מי שיש לו אח מ"מ יבוס וחליצה מט, מי, לא
 כב ע"א מי שיש לו בן מ"מ מיאון כח, ולא, נח
 כב ע"א תוד"ה פשיטא יבמות יט, ורבינו, יד
 כב ע"ב בעושה מעשה עמך יבוס וחליצה נ, וחיבי, לא
 כב ע"ב הבא על אחותו והיא בת אשת אביו וכו' עריות מט, אחותו,
 כד
 כב ע"ב ורבי"ה האי בת אשת אביך מאי עביד ליה עריות צא, רבי, נט
 כב ע"ב לרבות אחותו משפחה וכו' עריות נ, פרט, כה
 כב ע"ב מכל מקום לאיתווי מאי יבמות יט, ורבינו, יד
 כב ע"ב ת"ר הבא על אחותו וכו' עריות פח, אחותו, נח
 כב ע"א חייבי לאוין תפסי בהו קידושין ובתוד"ה וכו' מיאון צו, פסק,
 נ
 כג ע"ב ואימא פרט לחייבי לאוין עריות פט, ואחותו, נח
 כג ע"ב מי שקידש אחת משתי אחיות יבמות נג, ספקות, לח
 כד ע"א אין מקרא יוצא מידי פשוטו יבוס וחליצה ח, אמר, ה
 כד ע"א מצוה בגדול לייבם יבוס וחליצה ג, מצוה, ג
 כד ע"ב הנטען מא"א וכו' מיאון נ, והלכתא, לג
 כד ע"ב הנטען על השפחה מיאון מה, והנטען, לב, תוספתא ג, גוי, ג
 כה ע"א המוציא את אשתו משום ש"ר ובתוד"ה והלכתא מיאון
 מד, תנן, לא
 כה ע"א וקלא דלא פסיק עד כמה מיאון נא, והיכי, לה
 כה ע"ב החכם שאסר את האשה בנדר תוספתא יב, החכם, ז
 כה ע"ב מתני' ובמאירי תוספתא יב, החכם, ז
 כז ע"א ארבעה אחין שנים מהן נשואין וכו' יבוס וחליצה ל, והיכא, יז
 כז ע"א הנטען מן האשה מיאון מח, ת"ר, לב
 כז ע"ב וכולן מותרות לבניהם או לאחיהם מיאון מט, אבל, לג
 כז ע"ב תוד"ה וחליצהבמות מ, ומיהו, כח, יבוס וחליצה מח, היתה, ל
 כז ע"ב חלץ לראשונה הותרה וכו' יבוס וחליצה פ, אמר, מד
 כח ע"א היתה אחת מהם וכו' יבמות לה, אחותה, כה
 כט שלשה אחין שניים מהן נשואין וכו' ותוד"ה ב"ש יבוס וחליצה
 עה, שלשה, מב
 כט ע"ב רש"י ד"ה השתא יבוס וחליצה לה, מצות, כ

ל ע"א כל יבמה שאין אני קורא בה וכו' יבמות פב, וסיים, סו יבוס
 וחליצה כז, אמר, טז
 ל ע"א שלשה אחין שנים מהן נשואין וכו' ובתוס' יבוס וחליצה עג,
 שלשה, מא, יבמות פב, ראובן, סו יבוס וחליצה עז, היו, מג, עת, אבל, מג
 ל ע"ב למעוטי כנס ואח"כ גירש יבוס וחליצה עט, זו, מד
 לב ע"א נתן גט למאמרו ומת יבוס וחליצה צא, ואם, מח
 לב ע"א שני אחין נשואין שתי אחיות וכו' יבוס וחליצה עז, ובמשה,
 מב יבמות פא, שני, סה
 לד ע"א אין אשה מתעברת מביאה ראשונה יבמות נו, ואשר, לט
 לה ע"ב החולץ למעוברת והפילה יבוס וחליצה לד, והלכתא, יט
 לו ע"ב כל ששהה באדם ל יום עריות צח, ומש"ר, סו יבוס וחליצה
 עא, מ, מ, פד, דתניא, מו
 לו ע"ב משום ר"א אמרו יוציא בגט ובראשונים מיאון סג, ת"ר, לט
 לו ע"ב תוד"ה ולא קתני יבוס וחליצה טו, והנה, מא
 לז ע"א קידש בתוך שלשה חדשים מיאון סח, איתמר, מב
 לח ע"א ספק ובני יבם שבאו לחלוק וכו' וברא"ש תוספתא ז, ספק,
 ד
 לח ע"א ספק ויבם בנכסי ספק וכו' תוספתא ח, סבא, ה
 לח ע"א ספק ויבם שבאו לחלק בנכסי סבא תוספתא ז, ספק, ד
 לח ע"ב ג' אחין נשואין ג' נכריות ובתוד"ה מדרבנן יבוס וחליצה
 פח, ג, מז
 לט ע"א ברי"ף יבוס וחליצה ה, ואי, ד
 לט ע"א ובלבד שתהא וכו' גט חליצה ז, כתובת, עב
 לט ע"א כנסה הרי היא כאשתו יבוס וחליצה יג, כנסה, ט
 לט ע"א מצוה בגדול לייבם יבוס וחליצה ג, מצוה, ג
 לט ע"א תוד"ה אע"ג וברא"ש אות יג ובמאירי יבוס וחליצה לט,
 איבעיא, כג
 לט ע"ב ברמב"ן יבוס וחליצה ד, ובטש"ע, ג
 לט ע"ב ואישתמודעניה דאחיה וכו' ובמאירי יבוס וחליצה כד,
 ואישתמודעניה, יד
 לט ע"ב ורקת קדמנא רוקא וכו' יבוס וחליצה כב, ולא, יג
 מ ע"א החולץ ליבמתו הרי הוא כאחד מן האחין יבוס וחליצה לו,
 והיכא, כא
 מ ע"ב גזרו שניות בחלוצה וכו' יבמות עח, ובגמ', סד
 מ ע"ב הבא על צרת חלוצה עריות נד, דא"ר, כז
 מ ע"ב החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה יבוס וחליצה יד,
 והיכא, ט
 מ ע"ב מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו יבמות מב, אמר, ל, מג,
 מותר, לא
 מ ע"ב תוד"ה הך עריות נה, והתוס', כח
 מא ע"א שמירת יבם שקידש אחיו את אחותה וכו' יבוס וחליצה
 כה, פסק, טו
 מא ע"ב וכן שאר כל הנשים מיאון סז, וכן מא
 מא ע"ב מעשה באדם וכו' יבוס וחליצה מא, והלכתא, כה
 מא ע"ב תוס' חד מקמאי יבמות מד, כיצד, לב
 מג ע"ב ד' אחין נשואין ד' נשים ומתו יבוס וחליצה מז, וצרת, ל, י,
 והיכא, ו
 מג ע"ב מי שהיה נשוי וכו' יבמות לז, מי, כז, מי, כח
 מד ע"א בית אחד הוא בונה וכו' יבוס וחליצה פז, והלכתא, מו עריות
 יקו, והא, צד
 מד ע"א היתה אחת כשרה וברש"י עריות קטו, דכי, פד
 מד ע"א ומודים בנושא קרובת גרושתו עריות נב, ומודים, כז
 מד ע"א ונייבם לתרווייהו יבוס וחליצה יא, אבל, ז
 מד ע"ב מחזיר גרושתו לר"ע הולד ממזר עריות פו, הכל, נו

עו ע"ב עמוני ומואבי אסורים וכו' מיאון פט. ומזור, נב
 עח ע"א נכרית מעוברת שנתגיירה מיאון עח, וכן, מח
 עח ע"ב ממזרין ונתינין אסורין עריות מא, ולת, יח. מיאון עג, ממזרין,
 מה
 עט ע"ב מתיב רבה פצ"ד וכו' ובראשונים יבמות נו, פצוע, לט
 עט ע"ב שמעתי שהסריס חולץ יבמות סב, סריס, מה. יבום וחליצה
 ב, הסריס, ב, צד, כהן, נ מיאון כב, בת, טו, צו, פצ"ד, נו
 פא ע"א סריס חמה וכו' יבמות נו, אנדרוניוס, מ
 פא ע"א שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה יבום וחליצה מד, פסק,
 כח מיאון עב, ואי, מה
 פג ע"א אנדרוניוס בריה בפני עצמו יבמות נט, והרמב"ם, מו
 פג ע"ב מאי עביד ליה ר"י לטומטום יבמות ס, תר, מו, סא, אבל, מז
 פד ע"א יש מותרות לבעליהן וכו' יבמות לו, שמות, כה. יבום וחליצה
 פב, יש, מד
 פד ע"א יש מותרות ליבמהן וכו' יבום וחליצה צג, כהן, מט
 פד ע"א יש מותרת לבעליהן ובתוס' יבום וחליצה פב, יש, מד
 פה ע"א אלמנה לכה"ג וכו' יבמות לד, ואם, כד, לו, והא, כו
 פז ע"ב האשה שהלך בעלה למדה"י וכו' יבום וחליצה קה, האשה,
 ד
 פח ע"א לא שנו אלא שניסת בע"א ובתורה אתא יבום וחליצה קו,
 ד אמר, ד
 פח ע"א צריכה גט מזה ומזה עריות סד, ומ"ש, לד
 צב ע"ב מנין שאין קידושין תופסין ביבמה עריות פו, הכל, נו, קד,
 והנה, עד יבום וחליצה לו, שומרת, כא
 צב ע"ב פלוגתת רב ושמואל אי תפסי קידושי זר ביבמה יבמות עג,
 אמנם, נח
 צג ע"ב ע"א ביבמה ובתורה עד אחד יבום וחליצה סב, ונראה, לו
 צד ע"א מי שהלכה אשתו וכו' ובראשונים מיאון לו, מי, כו
 צד ע"ב באו ואמרו לו מתה אשתך וכו' עריות סג, והיכא, לד
 צד ע"ב בתו"י ד"ה מאיסורא עריות מה, וראיתי, כג
 צד ע"ב ליתני נמי חמותו ובתורה מאיסורא עריות מה, הבא, כב
 צה ע"א אותה שכיבתה אסרתה עריות ב, לעולם, ג
 צה ע"א ומנלן דלא אסירא עריות פג, ולענין, ד
 צה ע"א יבמה רב אמי אמר הרי היא כא"א עריות סד, אבל, לה
 צו ע"א אמרו לו מתה אשתך ונשא וכו' מיאון לח, אמרו, כז
 צו ע"א בן תשע שנים יום אחד הוא פוסל וכו' יבמות סה, בן, נ
 צו ע"ב בן ט' שנים יום אחד שבא על יבמתו יבמות סו, בן, נא
 צו ע"ב קטן שקידש אין קדושי קידושין מיאון כח, והלכא, כא
 צו ע"ב שוטה וקטן שנשאו נשים וכו' תורה נשא יבמות סז, אשת,
 נב
 צז ע"א אנס אשה מותר לישא בתה עריות פב, מנלן, נג
 צז ע"א והלכתא כרבנן עריות עט ומנלן, נ
 צז ע"א נושאין על האנוסה יבמות כא, ודע, טו
 צז ע"א נושאין על האנוסה וכו' עריות מג, נושא, יט
 צח ע"ב תורה קלש ליה עריות מה, בגמ', כב
 צט ע"א האשה שנתערב ולדה וכו' יבמות נד, האשה, לח
 צט ע"א יש חולץ לאמו יבום וחליצה ע, ת"ר, לט
 ק ע"א מי שלא שהתה וכו' יבמות נה, מי, לח
 קא ע"א מצות חליצה בשלשה דינין יבום וחליצה יח, אמר יא, לא,
 והחולץ, יז
 קג ע"א האי מאן דמסיג על ליחתא וכו' יבום וחליצה כא, האי, יב
 קג ע"א תורה והחולצת יבום וחליצה כב, ומ"ש, יד
 קד ע"א חליצה בלילה יבום וחליצה יט, והיכא, יא
 קד ע"א תורה מר סבר מיאון צד, וה"מ, נה

מה ע"ב והלכתא עו"כ ועבד הבא על בת ישראל מיאון ע, וגוי, מג
 מה ע"ב מי שחציו עבד וחציו ב"ח מיאון פה, מי, נא
 מו ע"ב גר צריך שלשה עריות מב, ועין, יח
 מח ע"ב גר שנתגייר ובערוך לנר עריות צב, גר, סא
 מח ע"ב מגלגל עמו י"ב חודש עבדים י, הלוקח, עט
 מט ע"א איזהו ממזר עריות מ, איזהו, יז, עד, ומלך, מו, מיאון סט,
 דס"ל, מג
 מט ע"א חלץ לה ומתה מותר באחותה עריות נה, והתוס', כח
 מט ע"א יבמתו שמתה מותר באחותה יבום וחליצה כח, פסק, יז
 מט ע"ב בתוס' יבמות עג, אמנם, נח. עריות קד, ומלשון, עג
 מט ע"ב קידושין תופסין בנדה עריות יב, ובזוה"ק, ז
 נ ע"א עשה מאמר ובעל וכו' עריות קד, ומלשון, עג
 נ ע"ב אין גט אחר גט וכו' עריות קד, עשה, עג
 נא ע"ב יבמה שלשה חדשים הראשונים וכו' יבום וחליצה מג, ת"ר,
 כז
 נב ע"א בשטר כיצד יבום וחליצה נו, ושטר, לד
 נב ע"א מצות יבמין מקדש ואח"כ בועל יבום וחליצה נד, אמר, לג
 נב ע"א רש"י ד"ה נתן לה כסף עריות קד, ומלשון, עג. יבמות עג,
 אמנם, נח
 נב ע"א ת"ר כיצד מאמר יבום וחליצה נה, מאמר, לג
 נג ע"ב הבא על יבמתו וכו' עריות סה, וכן, לה
 נד ע"ב ערות אחות אביך לא תגלה וכו' עריות צב, דחניא, סא
 נד ע"ב ערות אחות אמך בין מן האב וכו' עריות מה, אחות, כ
 נה ע"א כתיב ביה נמי העראה עריות צד, אידי, סב
 נה ע"ב תורה אינו חייב עריות סו, הן, מ
 נו ע"ב וכן הבא על אחת מכל העריות וכו' עריות סה, ובגמ', לח
 נוט ע"ב אנוסת עצמו ומפלות עצמו לא ישיאבום וחליצה צו, כהן, נ
 נוט ע"ב נבעלה לבהמה כשרה מיאון עג, אמר, מו
 נוט ע"ב נבעלה למי שאינו איש עריות יג, הנבעלת, ז
 ס ע"א הוה אמינא בת לא פטרא עריות צו, ולקמן, סה
 ס ע"א הלכה כראב"י יבום וחליצה צו, והנראה, נא
 ס ע"א יש חלל מחייבי עשה יבום וחליצה צו, אנוסת, נ
 ס ע"א יש חלל מחייבי עשה עריות יא, נדה, ו
 ס ע"ב גיורת פחות מבת ג' שנים מיאון פד, ולית, נ
 ס ע"ב נתנה בנה למינקת מיאון סו, ת"ר, מא
 סא קטן וקטנה לא חולצין וכו' יבמות יא, או, ח מא, יש, כט
 סא ע"א אין זונה אלא גיורת ומשוחררת עריות לו, ומדברי, טו, כק,
 אילונית צו, עא, וחניא, מג מיאון פג, והלכתא, נ
 סא ע"א הלכה כרבן גמליאל מיאון סב, היתה, לט
 סא ע"ב קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין וכו' עריות קט, ועין,
 פא יבמות יא, או, ח מא, יש, כט
 סד ע"א נשא אשה ושהה עמה י' שנים יבום וחליצה ח, אמר, ה
 סד ע"ב מעשה בארבע אחיות וכו' ובראשונים יבמות עה, אמר, ס
 סד ע"ב תורה דאין אדם יבמות עד, ונראה, ס
 סה ע"א הוא אמר מינה וכו' מיאון צט, בראשונה, נח
 סח ע"א בבן תשע שנים יום אחד יבום וחליצה צה, כהן, נ
 סח ע"א הכא ביבם וכו' דמדאורייתא קניא ליה יבמות יס, ולענין, נא
 ע ע"א זרע אין לה ובתוס' עריות צו, ומעתה, סו
 עב ע"א טומטום שקידש יבמות ס, תר, מו, סא, אבל, מז
 עה ע"א ת"ר איזו פצ"ד וכו' מיאון צג, פסק, נג
 עה ע"ב לא יבא פצוע דכא וכו' מיאון צ, ולא, נג
 עה ע"ב פצוע דכא בידי שמים וכו' מיאון צב, והנימ', נג
 עו ע"א בתו מאנוסתו עריות מד, בתו, כ
 עו ע"א ניקב פסול נסתם כשר וכו' מיאון צד, וה"מ, נה

קד ע"ב החרש שנחלץ ובראשונים יבמות נב, החרש, לו סג, חרש, מח
 קד ע"ב וד"ה והא אמרי יבמות סג, ובתוס', מח
 קד ע"ב קריאה לא מעכבא יבמות מח, החרשת, לד
 קה ע"ב משנה החולצת מן הקטן וכו' יבמות סה, בן, נ
 קו ע"א חולצין אע"פ שאין מכירין ייבום וחליצה כג, אמר, יד
 קו ע"א חליצה מוטעת כשרה ייבום וחליצה לג, ת"ר, יח
 קו ע"א מלמד שכופין אותו ייבום וחליצה ג, ואי, ד
 קו ע"ב מצות חליצה בא הוא ויבמתו לבית דין ייבום וחליצה טו,
 אמר, י

קו ע"ב רקקה וקלטתו הרוח ובתורה עד ייבום וחליצה כב, ת"ר, יג
 קז ע"א אין ממאנין אלא ארוסות וכו' ובראשונים מיאון יא, כ, ט
 קז ע"ב איזו היא קטנה מיאון ב, איזו, ג
 קז ע"ב אין ממאנת וכו' יבמות יב, איברא, ט
 קז ע"ב כל שיכולה למאן וכו' מיאון ד, והיכא, ד
 קז ע"ב מיאון ב"ש אומרים בב"ד וכו' מיאון ז, וצריכה, ו
 קח ע"א הממאנת באיש מיאון ג, פסקו, ד
 קח ע"א ת"ר איזהו מיאון מיאון א, איזהו, ב
 קח ע"ב מאי דכתיב מימינו בכסף שנינו וכו' מיאון ו, אמר, ה
 קט ע"א שני אחין נשואין וכו' יבמות עז, שני, סב
 קי ע"ב נשתתית לא יוציא וכו' יבמות עב, ועל, נו
 קיב ע"ב מ"ש חרש וחרשת דתקינו וכו' יבמות סח, אשת, נב
 קיג ע"א אשת חרש אין חייבין עליה אשם וכו' יבמות סט, וקאמרינן,
 נג

קיג ע"א וחרשת מנא לן דל"ל כתובה תוספתא ב, חרש, ג
 קיג ע"א ומ"ש קטנה דאכלה בתרומה וכו' יבמות עא, אבל, נה
 קיג ע"א ופקח שנשא חרשת וכו' יבמות סח, ומיהו, נג עט, ודאמרינן,
 סד. תוספתא א, פקח, ב

קיג ע"א וקטנה מנלן דאית לה כתובה תוספתא ד, בוגרת, ד
 קיג ע"ב דבר תורה שוטה מתגרשת יבמות עב, ועל, נו עט,
 ודאמרינן, סד

קיז ע"א אמרה התיירוני לישנא ייבום וחליצה מ, אמר, כה
 קיז ע"ב הכל נאמנים להעיד ייבום וחליצה סה, הכל, לו
 קיז ע"ב עד אחד אומר מת ונשאת ייבום וחליצה סו, עד, לח
 קיח ע"א הלכה כרבי טרפון ובתורה בת ישראל ייבום וחליצה קז,
 האשה, נה

קיט ע"ב לזו בנים וכו' ייבום וחליצה קד, ת"ר, נג
 קיט ע"ב צרה מעידה לחברתה ייבום וחליצה קג, רא, נג
 קיט ע"ב שתי יבמות זו אומרת וכו' ייבום וחליצה ק, שתי, נב
 קכ ע"א אין מעידין אלא על פרצוף וכו' תוספתא י, אין, ו
 קכ ע"א ת"ר פדחת בלא פרצוף פנים ייבום וחליצה סז, ת"ר, לח
 קכא ע"א נפל למים בין שיש להם סוף וכו' ייבום וחליצה סא, נפל,
 לה סח, פסקו, לח

קכב ע"א מעידין לאור הנר מיאון לה, משיאין, כו
 קכב ע"ב אין בודקין עדי נשים בדו"חייבום וחליצה מב, אין, כז מיאון
 ג, איברא, לד

מסכת כתובות

ג ע"ב רש"י ד"ה שו"י יבמות נא, ולמדנו, לו
 ט ע"א והאומר פתח פתוח מצאתי נאמן מיאון ס, האומר, לח
 ט ע"ב אין האשה נאסרת על בעלה אלא ע"י קינוי מיאון נ, ונחלקו,
 לד
 טז ע"א הנושא את האשה וכו' ייבום וחליצה קיב, ושריא, נח
 טז ע"א תורה כיון ייבום וחליצה מ, ובושבי, כה

יג ע"א ראוה מדברת עם אחד מיאון סא, היתה, לח
 יד ע"א ואלמנת עיסה ברש"י ותוס' עריות כא, הגיורת, י
 כב ע"א במותב תלתא הוינא ייבום וחליצה א, ומיהו, ע
 כב ע"א האשה שאמרה א"א אני מיאון מא, תנא, כט מב, זוז, ל
 כב ע"א האשה שאמרה אשת איש הייתי מיאון מ, מנין, כט
 לו ע"א איילונית אין לה קנס ייבום וחליצה טו, חרשת, ד
 לט ע"א ובשיתא ירחי מי קא ילדה ייבום וחליצה יט, ועד, טו
 מג ע"ב המאנס את בתו וכו' מיאון ה, היכי, ה
 מז ע"ב אביה מקבל קידושיה ייבום וחליצה יז, אבל, יג
 מז ע"ב זכאי במציאתה משום איבה ובתורה משום מיאון יח, ומפן,
 יג

מז ע"ב רפואתה תחת כתובתה ייבום וחליצה לט, איבעיא, כג
 נא ע"ב אשת איש שנאנסה ייבום וחליצה נ, נבעלה, ג
 נא ע"ב ואיזו זו אשת כהן ייבום וחליצה נ, עריות ד, וכהן, ג
 נו ע"א משום חבת חופה ייבום וחליצה נ, ואלמנה, כו
 נח ע"א רש"י ד"ה והאי קנין אחיו הוא ייבום וחליצה נ, ולפ"ז, עה
 ס ע"ב מינקת שמת בעלה ייבום וחליצה נ, מיאון סה, ת"ר, מא
 סד בעינא חוטרא לידא ומרא לקבורה ייבום וחליצה יב, ולולי, ט
 סד ע"ב ת"ר נישאת לראשון וכו' עריות קג, וקצת, עב
 עב ע"א תורה ע"מ ייבום וחליצה יב, יבמות יא, ובאלונית, ט
 פ ע"ב שומרת יבם שמתה מי קבורה ייבום וחליצה לט, איבעיא, כג
 פב ע"ב ההוא גברא דנפלה ליה יבמה וכו' ייבום וחליצה קיג, ההוא,
 נח

צ ע"א קטן שהשיאו אביו ייבום וחליצה יא, ולכשיגיע, כב
 ק ע"ב הממאנת השניה ואילונית וכו' מיאון ח, פסקו, ז
 קא ע"א בשהכיר בה בתוס' חד מקמאי ייבמות לו, ואלמנה, כו
 קא ע"ב אילונית אשה ואינה גמורה עריות קכא, אמר, צז
 קו ע"ב עשה דכבוד התורה עדיף ייבום וחליצה קיז, ולפענ"ד, פח

מסכת נדרים

כ ע"א לעולם אל תהי רגיל בנדרין עריות ל, אבא, יג
 כ ע"ב אלו בני תשע מדות עריות יב, ומ"ש, ז
 עד שומרת יבם ר"א אומר יפר וכו' עריות קד, גס, עז
 פא ע"ב תשמיש המטה לרבנן ענוי נפש הוא וכו' מיאון ק, שוב, נט
 צ ע"ב בראשונה היו אומרים וכו' מיאון צט, בראשונה, נח
 צ ע"ב ונטולה אני מן היהודים וכו' מיאון ק, ונטולה, נח
 צא ע"א הריא איתתא וכו' מיאון ק, שוב, נט

מסכת נזיר

כח במשנה ובראשונים יבמות נז, ראשון, מא
 לט ע"א איבעיא להו האי מו"א וכו' יבמות נז, ומה, מב

מסכת סוטה

ג אין אדם מקנא לאשתו וכו' מיאון קב, ת"ר, ס
 ג ע"ב בתחילה היתה שכינה שורה עם כא"א מיאון קז, ומה, סב
 יז ע"א איש ואשה זכו שכינה ביניהן מיאון קז, דרש, סב
 יח ע"ב והכל שוין שאין מתנה עמה וכו' מיאון נה, המגרש, לו
 יח ע"ב על מה היא אומרת אמן אמן וכו' ייבום וחליצה מד, פסקו, כח
 יח ע"ב שומרת יבם שזינתה וכו' מיאון עב, ואי, מה
 כה ע"א איבעיא להו מיאון מג, ודע, לא קג, איבעיא, סא
 כז ע"א תורה אשת ייבמות נז, ולפענ"ד, מ
 כז שומרת יבם שזינתה ייבמות עג, דפקחת, נח
 כז ע"א ישא אדם דומה וכו' מיאון קו, והלכתא, סב
 כז ע"ב כשם שהמים בודקין אותה מיאון מז, פסקו, לב

יד ע"א בחליצה מנלן ... יבוס וחליצה נט, וקונה. לד
יד ע"א ובמיתת היבם מנלן ... יבוס וחליצה נב, וקונה. לב ס, ובמיתת,
לד

יח ע"א מוכר אדם את בתו לאישות ושונה וכו' מיאון כא, תניא, טז
יט ע"ב א"א פרט לאשת קטן ... יבמות טו, ולענין, נא
נ ע"ב קטן שקדשמיאון כח, והלכתא. כא, לא, וס"ל, כג לב, ואם, כד
נב ע"ב דחקה ונכנסה מהו ... עריות עג, ודע, מז
סב ע"ב האומר לחבירו אם ילדה אשתך וכו' מיאון ט, האומר, ח
סד ע"א בנות ישראל מקוה טהרה ... יבוס וחליצה צח, ישראל, נא
סד ע"א מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים ... עבדים כא, או, פג
סה ע"ב הכא קא חייב לאחרני ... עריות א, המקדש, ב
סו ע"א איבעיא להו אשתו זינתה בע"א ... מיאון נ, אמר, לו
סו ע"ב הוכר עוברת לא הוי דשלב"ל ... מיאון יז, אבל, יג
סו ע"ב וכל מי שאין לה לא עליו וכו' ... מיאון עז, והלכתא, מח
סו ע"ב וכל מי שאין לה עליו קידושין וכו' ותוד"ה מנא ... עריות ע,
דתנן, מב

סו ע"ב כל מקום שיש קידושין ואין עבירה וכו' מיאון סט, דס"ל, מג
סז ע"ב חייבי לאוין ... עריות מ, וכתבו, יז
סח ע"א עם הדומה לחמור ... עריות צא, רבי, נט
סט ע"א האומר לשפחתו הרי את בת חורין ... עבדים יז, האומר, פא
סט ע"א ובשני דר"ט ע"ע מי הוה ... מיאון עו, אמר, מז
סט ע"א יכולין ממזרין ליטהר ... עריות מב, דתנן, יח, עב, ממזר, מד
מיאון עה, ר, טרפוין, מז

ע ע"א כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו וכו' ... עריות כח, כל, יב
עב ע"ב אחד גר אחד עבד משוחרר וכו' ... מיאון פח, ישראל, נא
עג ע"א והלכתא גר מותר בכהנת ... יבוס וחליצה צג, וכתב, מט
עג ע"א לא הוזהרו כשרות להנשא לפסולים ... מיאון פא, וגר, מט
עה ע"ב בתוס' והמרש"א ... מיאון ע, ודע, מד
עז ע"א בנות ישראל מקוה טהרה לחללין ... יבוס וחליצה צח, ישראל,
נא. עריות כב, נישאו, יא

עז ע"א בת חלל פסולה לכהונה ... עריות ט, בת חלל, ה מיאון פו,
ישראל, נא

עז ע"א ת"ר איזו היא חללה ... מיאון פכ, חללה, מט
עז ע"ב כהן הבא על אחותו ... עריות לט, הני, יז
עח ע"ב ישראל שנשא גירת וכו' ... מיאון פז, דתנן, נא
עט ע"ב מי שיצא הוא ואשתו למדה"י ובראשונים מיאון לט, מי, כח
פ ע"ב אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים ... יבוס וחליצה קי,
אבל, נז

פ ע"ב לא יתייחד אדם עם שתי נשים ... יבוס וחליצה קח, אמר, נו
פא ע"א מלקין על ייחוד ... מיאון נב, והלכתא, לה
פא ע"ב בעלה בעיר אין חוששין משום ייחוד ובתוד"ה בעלה מיאון
נג, אמר, לו
פא ע"ב מלקין על לא טובה השמועה ... מיאון נד, אמר, לו

מסכת בבא קמא

י ע"א בפלפולא חריפתא לענין הלכתא כרב אשי ... עריות קיג,
ומש"ר, פג
ל ע"ב תוד"ה וחכ"א ... מיאון סג, ובא"ז, לט, סה, והנה, מא
עט ע"א תוד"ה או ... עריות קיד, וכתב, פג
פב ע"ב תוד"ה אתא ... יבמות נז, האופן, מג

מסכת בבא בתרא

קט ע"א אחד הבן ואחד הבת ובתוד"ה כיון ... עריות צו, אשת, סה
קט ע"א הבת פוטרת מן הייבום ... יבוס וחליצה נא, תני, לא

צה ע"א אחות אשה דבמיד מנ"ל ... מיאון מז, ואי, לב

מסכת גיטין

ו ע"ב אין כותבין ד' תיבות בלא שרטוט ... יבוס וחליצה יז, מר, י
ו ע"ב תוד"ה א"ר יצחק ... סוחרא דחליצה ט, וצריך, סח
ח ע"א הכותב כל נכסיו לעבדו ... עבדים יח, הכותב, פב
יג ע"א בתוס' מצוה לקיים דברי המת ... עריות קד, ואת, עז
כג ע"ב הרי את שפחה וולדך ב"ח ... עבדים טז, האומר, פא
כו ע"ב הלכה כשאכניסנה ... עבדים טז, או פג
לח ע"א המפקיר עבדו וכו' ... עבדים ב, עבד, עה
לח ע"א ובערב שבת ... עבדים יג, אמר, פ
לח ע"ב המפקיר עבדו ומת וכו' ... עבדים טז, אמר, פא
לח ע"ב המקדיש עבדו יצא לחירות ובתוד"ה גופיה עבדים יד, אמר,
פ

לח ע"ב המשחרר עבדו עובר בעשה ... עבדים ח, אמר, עח
לח ע"ב מה אשה איסורא ולא ממונא, וברש"י ... עריות קד, ועיין, עז
לט ע"ב עבד שנשא בת חורין וכו' ... עריות נ, איברא, כו
מ ע"א ההוא דסקרתא דעבדי ... עבדים ו, ההוא, עז
מ ע"א ההוא עבדא דבי תרי וכו' ... עבדים ה, ההוא, עז
מ ע"א עשו לה קורת רוח וכו' ... עבדים ז, כי, עז
מ ע"א תוד"ה אותו העבד ... עבדים טז, אמר, פא
מ ע"ב האומר עשיתי פלוני עבדי בן חורין ... עבדים כ, מי, פב
מא ע"א כשרבו הניח לו תפילין ... עבדים ט, אמר, עח
מא ע"א מי שחציו עבד וכו' ובתוד"ה לא תהו עבדים ג, מי, עה, ד,
שנאמר, עה

מא ע"א תוד"ה לישא שפחה ... מיאון עז, ולכאורה, מז
מד ע"א המוכר עבדו לגוי ... עבדים יב, אריב"ל, עט
מד ע"א עבד שהפיל עצמו לגייסות ... עבדים יא, בעי, עט
מו ע"ב המוציא את אשתו משום איילונית יבמות יא, ובאלונית, ט
נה ע"א ועל קטנה בת ישראל שנשאת לכהן וכו' יבמות עא, אבל,
נה

נה ע"ב כרת מדבריהם מי איכא ... עריות לג, ובתדב"א, יד
נז ע"א ענוותנותו של ר' זכריה בן אבקולס ... מיאון יח, וידע, טו
סד ע"ב היודעת לשמור את גיטה ... מיאון יב, אמר, ט
סד ע"ב נערה המאורסה היא ואביה וכו' ... מיאון יד, הלכך, יא
סה ע"א שלש מדות בקטנה ... מיאון יג, הפעוטות, י
ע שחט בו שנים וכו' ... עריות נא, אחות, כו
פ כל עריות שאמרו וכו' ... יבמות מא, ומ"ש, ל
פב ע"א ע"מ שלא תנשאי לפלוני ... יבמות א, אבל, ג
פה ע"א גירות לא שכיחא ... עריות נ, והנה, כה
פה ע"א הרי את מותרת לכל אדם וכו' ... עריות צב, וי"ל, סא
פט תוד"ה בעולה ... מיאון פג, והלכתא, נ
פט ע"א תוד"ה בעולה ... עריות עא, ומיהו, מד
כתובות סוף פ"א ... יבוס וחליצה מ, וביושבי, כה

מסכת קידושין

ב ע"ב תוד"ה דאסר לה יבמות עג, וביארתי, נט עריות קד, ולולי, עז
ד ע"א זורע אין לה ובתוס' ... עריות צז, ומעתה, סו
ד ע"א יכול יהו כסף ושטר גומרין בה וכו' ... עריות קד, עשה, עג
ד ע"א שכן זקוקה ועומדת ברש"י ותוס' ... עריות קיז, וז"ל, פט, קד,
וכאן, עג יבמות עג, אמנם, נח

י ע"א תחילת ביאה קונה או סוף ביאה ... עריות סו, כל, לט
יג ע"ב אלא מיתת הבעל מנלן וכו' ... עריות צה, וכל, סד
יג ע"ב סברא הוא הוא אסרה והוא שרתה ... יבמות עג, ומיהו, נט

קטו האב קודם לכל יוצאי יריכו תוספתא ה. סבא ה
 קטו ע"א בת קודמת לאחין עריות צו, ולקמן, סה צו, דתניא, סה
 קיט ע"ב ואם לאו תתייבם אמנו עריות צו, ולא, סו
 קל ע"ב אין למדין הלכה לא מפי לימוד וכו' עריות עז, גבי, מט
 קלה אם הקלנו בשבויה נקל בא"א עריות קד, אלא, עו
 קמט ע"א איסור גיורא מיאון עט, ולענין, מט
 קנא ע"ב איבעיא להו תוך זמן כלפני זמן מיאון כה, ולהוציא, יט
 קנה ע"א קטן מאימתי מוכר בנכסי אביו מיאון סד, ולמכור, יח
 קנה ע"ב בת עשרים שלא הביאה בי שערות מיאון כב, בת, טז
 קנה ע"ב ולעדוות עדותו ובתודיה לא מיאון כו, ולענין, כ
 קנו ע"א בנודקין לקידושין וכו' מיאון כג, אמר, יז

מסכת סנהדרין

פלוני רבעני לרצוני יבמות מז, ונראה, לד
 יח ע"ב בר"ן ד"ה קא פסיק ותני עריות קיז, שוב, צג
 לו ע"ב תודיה משום נשגז עריות לו, ומדברי, טו
 לח ע"ב אם ת"ח הוא לא יהיה לו ער עריות כז, לא, יב
 נב בר"ן עריות לב, וישראלית, יג
 נג ע"א אלו הן הנסקלין עריות לו, ומיחיבין, טז
 נג ע"א אשת אביו אסורה מה"ת עריות סב, אשת, לג
 נג ע"א מי איכא למי"ד קדושין תופסין בח"כ עריות עד, ומנלן, מז
 נד ע"א תניא כותיה דרבא וכו' עריות עה, אמו, מט
 נח נתן עיניו באשתו עריות לה, ונראה, טו
 סט ע"ב דורות הראשונים היו מולידות לח שנים מיאון טו, ובגמי, יב, כט, עוד, כב
 עא ע"ב ב"נ שבירך את השם עריות צב, גר, סא
 עה ואלו הן הנשרפין עריות פ, בתו, נא
 עו ע"ב ברש"י עריות מח, ודע, כב
 פב ע"א ב"ד של חשמונאי גזרו וכו' עריות לה, כי, יד, לו, ב"ד, טו
 פב ע"א הבעל ארמית קנין פוגמין בו עריות לב, הבעל, יג
 פב ע"א כל הבא על הכותית עריות לד, אמר, יד
 פב ע"א לא פגעו בו קנאין מהו עריות לג, בעא, יד
 פב ע"א תודיה ואיך עריות לו, ומדברי, טו
 פב ע"ב אלו הן הנחנקין וכו' עריות סח, אשת, מב

מסכת מכות

ה ע"ב אזהרה מנין וכו' עריות פח, אחותו, נח
 ז ע"א ראיתם כמכחול בשפופרת מיאון נ, והנה, לד
 יג ע"א ואלו הן הלוקין וכו' ברש"י ובתוס' עריות פד, מתני', נה
 כב המרביע שור פסולי המוקדשין עריות כד, לא, יא

מסכת שבועות

ל עשה דכבוד התורה עדיף עריות קיז, ולפעניד, פח

מסכת אבות

פ"א מ"ה באשתו אמרו קוד"ח באשת חברו עריות לא, ואל, יג

מסכת אבות דרבי נתן

פרק יב הלכה ה אין ממזר נכנס לירושלים עריות עג, ודע, מז

מסכת זבחים

כה שעות פסולות בקדשים מיאון קח, ובתוס', סד

מסכת ערכין

יח ע"ב ושבתך ושבבת כולן מעל"ע מיאון קח, ובתוס', סד
 לא תודיה מיום מיאון קח, ובתוס', סד

מסכת חולין

מח ע"א תוד"ה אמר רבינא עריות קיד, וכתב, פג
 קמא ע"א מאי אולמא האי עשה מהאי עשה עריות קיז, וראיתי, פז

מסכת בכורות

מב ע"א טומטום שקידש יבמות ס, תר, מז, סא, אבל, מז
 מז ע"א גר שנתגייר עריות צב, גר, סא
 מז ע"א לוייה שילדה ובתודיה ולא מיאון ע, ודע, מד

מסכת כריתות

י ע"ב כל העריות כולן עשו בהן מערה כגומר, וברש"י עריות סו,
 והנה, לט

מסכת תמורה

כה ע"א האומר וולדה של זו עולה עבדים טז, האומר, פא

מסכת נדה

ז ארבע נשים דיין שעתן עריות עו, ואע"ג, מח
 כח ראה לובן ואודם כאחת יבמות נח, פירושא, מה
 מה ע"א מעשה ביוסטני וכו' מיאון טו, ובגמי, יב, כט, עוד, כב
 מה ע"ב בת י"א שנים יום אחד וכו' מיאון טז, בת, יג
 מז ע"ב בת עשרים שלא הביאה בי שערות מיאון כב, בת, טז
 סא ע"א בנות ישראל החמירו על עצמן וכו' יבמות נז, וקצת, מג
 סו הרואה דם מחמת תשמיש יבמות עה, ועיי', סב
 עא ע"א בראשונה היו מטבילין כלים וכו' יבמות נז, ומצינו, מד

מסכת עבדים פ"א

הכותב שטר גירושין לשפחתו עבדים יט, הכותב, פכ

מסכת דרך ארץ פ"א

אל תהי פרוץ בנדרים עריות ל, אבא, יג
 המחזיר גרושתו משנשאת עריות טז, המחזיר, ט
 המקדש את האשה עריות א, המקדש, ב
 הנבעלת ממי שאינו איש עריות יג, הנבעלת, ז
 הנושא אשה ההוגנת לו אליהו נושקו עריות כח, כל, יב
 ואלמנת עיסה עריות כא, הגיורת, י
 והכהנת בין באונס בין ברצון עריות ד, וכהן, ג
 וכן הוא שבא על אחות חלוצתו עריות יז, וכן, ט
 כל האסורות לו איסור ערה וכו' עריות סד, ובגמי, לד
 מפני מראית העין עריות טו, ודברי, ט
 נדה אע"פ שחייב על ביאתה עריות יא, נדה, ו

זו שאלה שאל יוסי בן תדאי עריות ז, זה מדרש, ד

ירושלמי

גיטין פרק ד הלכה ד בניו מה הן עבדים טו, ודע, פא
 יבמות פ"א ה"א יחדו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו עריות
 קג, וכתבו, עב
 יבמות פ"ח ע"א אדה"ר משוך לו אחר ערלה עריות כו, ודע, יב

הלכות

מפתח מראי מקומות

גדולות

כז

יבמות פרק יא הלכה ט חרש שנחלץ . . . יבמות סד, וחרשת, מט
 יבמות פרק יא הלכה יג . . . יבמות סז, אשת, נב
 יבמות פרק יב הלכה ג יש חולץ לאמו . . . יבמות סז, יבום
 וחליצה ע, ת"ר, לט
 כתובות פ"א ה"ג . . . תוספתא א, פקח, ב, ג, גוי, ג, ד,
 בוגרת, ד.

תורת כהנים אמור פרשה

אין לי אלא גרושה חלוצה מנין וכו' . . . עריות קטן,
 מדאורייתא, פד

שאלות

אות קלד . . . תוספתא יב, החכם, ו
 פרשת אחרי סימן צז . . . עריות נו, ופסק, כט
 פרשח כי תצא שאלתא קנב ובעמק שאלה אות
 ד' . . . מיאון פט, וממזר, נב, צד, שוב, נו

פסיקתא דרב כהנא

פסיקתא ל . . . עריות כז, ודע, יב

תנא דבי אליהו זוטא

פרק ג . . . עריות לג, ובתדב"א, יד

רמב"ם

איסורי ביאה מל"מ פרק ב הלכה יא . . . מיאון מח, ת"ר, לב
 איסורי ביאה פ"א ה"א . . . עריות לו, ומיחיבינו, טז
 איסורי ביאה פ"ב ה"א, ה"ב, ה"ג . . . עריות לו, ב"ד, טו
 איסורי ביאה פרק א הלכה ו . . . עריות סח, אשת, מב
 איסורי ביאה פרק א הלכה י . . . עריות סו, כל, לט
 איסורי ביאה פרק ב ה"ז . . . עריות א, והרמב"ם, ב
 איסורי ביאה פרק ב הלכה ה . . . עריות מה, ועין, כ
 איסורי ביאה פרק ב הלכה ו . . . עריות מד, ומקט, כ
 איסורי ביאה פרק ב הלכה ח . . . עריות מח, ודע, כב
 איסורי ביאה פרק ב הלכה ט . . . מיאון סט, והסמ"ג, מג
 איסורי ביאה פרק ב הלכה יא . . . עריות מג, ונתבאר, יט
 איסורי ביאה פרק ב הלכה יב . . . עריות פב, מלן, נג
 איסורי ביאה פרק ב הלכה יג ובמל"מ . . . יבמות כא, ודע, טו
 איסורי ביאה פרק ג הלכה יד . . . עריות סו, ואין, מ
 איסורי ביאה פרק ה ה"י . . . עריות ב, לעולם, ג
 איסורי ביאה פרק ט הלכה יד . . . עריות י, איברא, ו
 איסורי ביאה פרק ט' הלכה י"א . . . מיאון פא, וגר, מט
 איסורי ביאה פרק טו . . . עריות מב, דתנן, יח
 איסורי ביאה פרק טו . . . עריות עד, ובביאור, מו
 איסורי ביאה פרק טו . . . עריות פו, אבל, נו
 איסורי ביאה פרק טו הלכה ב . . . יבום וחליצה מו, וכתב, ל
 איסורי ביאה פרק טו הלכה ד . . . עריות עב, ממזר, מד
 איסורי ביאה פרק טו הלכה ד ובנו"כ . . . מיאון צה, ולכאורה, נו
 איסורי ביאה פרק טו הלכה ה . . . מיאון פה, מי, נא
 איסורי ביאה פרק טו הלכה ז . . . מיאון פח, ישראל, נא
 איסורי ביאה פרק טז הלכה ח . . . מיאון צב, והנימ, נג
 איסורי ביאה פרק יד הלכה יא . . . עריות צב, בין, ס
 איסורי ביאה פרק יד הלכה יב . . . גט חליצה ח, א"ל, ע"א
 איסורי ביאה פרק יז הלכה טו . . . יבום וחליצה צו, כהן, נ

יבמות פרק א הלכה ב בתו מן הנשואין שאינו
 אילונית צרתה אסורה וכו' . . . עריות קט, ובירושלמי,
 פ
 יבמות פרק ב הלכה ג . . . יבמות לח, מי, כז
 יבמות פרק ב הלכה ד . . . עריות יד, בר, ח
 יבמות פרק ב הלכה יא . . . מיאון מד, והנמק"י, לב
 יבמות פרק ד הלכה ט . . . יבום וחליצה יב, ובח", ח
 יבמות פרק ד הלכה ט מה את סבור חליצה
 קנין . . . עריות קיז, עוד, פט
 יבמות פרק ד הלכה ט מה בין חולץ מה בין
 מגרש . . . יבום וחליצה מה, ובח", כח
 יבמות פרק ד הלכה יב . . . יבום וחליצה יב, ובא"ז, ו
 יבמות פרק ט ה"ב . . . עריות יז, וכן, ט
 יבמות ר"פ הבע"י ר"י אמר עד שתכנס העטרה
 וכו' . . . עריות סו, שוב, מ
 יבמות ריש פ"ב יבמה יבא עליה זה הביאה . . . יבום וחליצה לה, מצות, כ
 ערוח פרק ארבעה אחין ה"א חליצה קנין וכו' . . .
 עריות מח, וראיתי, כג
 פאה פרק ב אין למדין לא מן ההלכות וכו' . . .
 עריות עז, והכי, מט
 תרומות פרק א . . . יבמות סד, וחרשת, מט

זוהר הקדוש

בראשיח לה ב' אדה"ר מושך בערלתו הוה . . .
 עריות כז, ודע, יב
 משפטים דף קב . . . יבמות כג, ואולי, יח, מ, מי, כח
 נשא, חומר האיסור בגילוי שער . . . יבמות נו, וא"כ,
 מד
 פקודי רמ"ג ע"א בניצוצי זוהר אות ב . . . עריות לד,
 אמר, יד
 שמוח ג ע"ב . . . עריות לד, אמר יד פ"ר שמות דף
 ג . . . עריות יב, ובזוה"ק, ז

תקוני זוהר

תיקון קס"ט . . . עריות כז, ודע, יב

תוספתא

בכורים פרק ב סריס חמה וכו' . . . יבמות נו,
 אנדרוניוס, מ
 יבמוח סוף פרק ב סריס אדם וכו' . . . יבמות נו, ודע,
 לט
 יבמוח פ"א ומצאו אילונית וכו' . . . יבמות יא, או, ח,
 מא, יש, כט
 יבמות פרק ב הלכה ד יש חולצות או מתייבמות
 וכו' . . . יבמות מז, ת"ר, לג
 יבמוח פרק ב הלכה ד עריות שאמרנו וכו' . . .
 יבמות נט, אנדרוניוס, מה
 יבמות פרק ד הלכה ד . . . יבמות עב, החרשת, נו
 יבמות פרק ד הלכה ה . . . תוספתא יב, החכם, ו
 יבמות פרק ו הלכה ג . . . יבמות עח, תני, סג
 יבמוח פרק ו הלכה ה מי שהיה נשוי וכו' . . . יבמות
 לח, מי, כז
 יבמות פרק יא . . . יבמות ס, תר, מו, סא, אבל, מז

ייבום וחליצה פרק ז הלכה י ובהה"מ יבמות לג, והרמב"ם, כד
 ייבום וחליצה פרק ז הלכה י ואי עריות קיו, ולפי, פו
 ייבום וחליצה פרק ז הלכה י"ט עריות יח, צרת סוטה, י
 ייבום וחליצה פרק ז הלכה י"א עריות קיו, ומדויק, צה
 ייבום וחליצה פרק ז הלכה י"ז עריות קג, וכתב, עב
 ייבום וחליצה פרק ז הלכה כג יבמות מא, ומ"ש, ל
 ייבום וחליצה פרק ז ה"י ובהה"מ יבמות מ, ודע, כט
 ייבום וחליצה פרק ז הלכה י ובהה"מ יבמות לח, והרמב"ם, כז
 ייבום וחליצה פרק ז הלכה י"א יבום וח' כז, ומלשון, טז
 ייבום וחליצה פרק ז הלכה יב יבמות פא, שפי, סה
 ייבום וחליצה יבמות סב, סריס, מח
 ייבום וחליצה פרק א הלכה י"ב יבום וחליצה יב, ובח' ח,
 ייבום וחליצה וחליצה פרק ז הלכה ז יבום וח' ג, ולשון, ד
 ייבום וחליצה וחליצה פרק ז הלכה יא יבמות פב, וסיים, סו
 ייבום וחליצה פ"א ה"ט יבום וח' יא, אבל, ז
 ייבום וחליצה פ"ב היו לו אחים רבים יבום וח' יג, ולשון, ז
 מאכלות אסורות פרק ט הלכה ב עריות מד, ונקט, כ
 מטמאי משכב ומושב ריש פרק א' יבמות נח, פירושא, מה
 נחלות פרק ב הלכה ז יבום וח' לו, והיכא, כא
 נחלות פרק ד הלכה ו עריות צא, וכבר, ס
 נחלות פרק ה תוספתא ט, וכתב, ה
 סוטה במל"מ סוף פה עריות עג, דפקחת, נח
 סוטה פרק ב הלכה ד מיאון ב, ודע, ג
 סוטה פרק ד הלכה יח מיאון קב, ת"ר, ס
 סנהדרין פרק יט הלכה א עריות פה, והרמב"ם, נו
 ספר תורה סוף פז בכס"מ עריות עז, והכי, מט
 עבדים פרק ד הלכה יג מיאון כא, תניא, טז
 עבדים פרק ו הלכה ד עבדים ז, כי, עז
 עבדים פרק ז הלכה ה עבדים טז, האומר, פא
 עבדים פרק ז הלכה ח עבדים ה, ומיהו, עז
 עבדים פרק ח הלכה א בלח"מ עבדים יב, אריב"ל, עט
 עבדים פרק ח הלכה יב עבדים י, ומ"ש, עט
 עבדים פרק ח הלכה יג עבדים יד, והרמב"ם, פ
 עבדים פרק ח הלכה יז עבדים כ, וכתב, פג
 עבדים פרק ח הלכה יז עריות ג, איברא, כז
 עבדים פרק ט הלכה א עבדים א, ועבדך, עד
 עבדים פרק ט הלכה ו עבדים ח, אמר, עח
 עדות פרק ט מיאון כז, ובתוס', כ
 פסולי המוקדשין פרק ה הלכה ז עריות עג, ודע, מז
 רוצח פרק יג הלכה יד מיאון נט, ומאן, לו
 רוצח ושמירת נפש פרק ו הלכה ה עריות סט, והנה, מב
 שבת פרק כ עבדים יב, אריב"ל, עט
 פיהמ"ש שבת פרק יט ד"ה ודע מיאון כט, עוד, כב

איסורי ביאה פרק יח הלכה א עריות עא, והרמב"ם, מד
 איסורי ביאה פרק יח הלכה א עריות קכ, וכתב, צז
 איסורי ביאה פרק יח הלכה ב מיאון עא, ועיין, מה
 איסורי ביאה פרק יח הלכה ג ייבום וחליצה מה, והנה, כט
 איסורי ביאה פרק יח הלכה ג מיאון פד, ולית, נ
 איסורי ביאה פרק יט ה"ה במשלי"מ עריות לט, ו
 ובמשלי"מ, יז
 איסורי ביאה פרק יט הלכה ג ייבום וחליצה צז, וסיים, נ
 איסורי ביאה פרק יט הלכה ג מיאון פב, חללה, מט
 איסורי ביאה פרק כב ייבום וחליצה קי, וכתב, נו
 אישות פרק א הלכה ו יבמות לב, והרמב"ם, כג
 אישות פרק ג הלכה יא מיאון יח, ומנון, יד
 אישות פרק ד הלכה א יבמות סח, אשת, נב
 אישות פרק ד הלכה ו ובה"ה יבמות נא, ולמדנו, לו
 אישות פרק ד הלכה יד מיאון צז, פסק, נו
 אישות פרק ד הלכה י יבמות יא, ובאלונית, ט
 אישות פרק ז מיאון ט, ומכאן, ח
 אישות פרק י"א הלכה תוספתא ב, חרשת, ד א, פקה, ב
 אישות פרק כא הלכה ג מיאון נב, ורש"י, לה
 אישות פרק כב הלכה י ייבום וחליצה לט, והרמב"ם, כד
 אישות פרק כב הלכה יב מיאון נז, אמר, לו
 אישות פרק כד הלכה כא עריות ד, וכהן, ג
 גירושין פרק ג הלכה ו עריות ג, ובתש"נ, כז
 גירושין פרק י הי"ד תוספתא יב, החכם, ו
 גירושין פרק י הלכה ה יבמות סט, ולענין, נד
 גירושין פרק י הלכה ו עריות סג, והיכא, לד
 גירושין פרק י הלכה יט עריות צא, וכבר, ס
 גירושין פרק י הלכה כג יבמות עט, ודאמרין, סד
 גירושין פרק יא מיאון יא, והב"י, ט
 גירושין פרק יא הלכה כח מיאון סד, ומיהו, מ
 זכיה ומתנה פרק ט הלכה ז מיאון עט, ולענין, מט
 ייבום וחליצה פ"א ה"ד עריות כ, אשת, י
 ייבום וחליצה פ"ג ה"י"ג בהה"מ וכ"מ עריות טז, המחזיר, ט
 ייבום וחליצה פרק א ייבום וחליצה ה, ואי, ד
 ייבום וחליצה פרק א הלכה יב ייבום וחליצה מה, אלמא, כח
 ייבום וחליצה פרק א הלכה יב עריות קיו, ונלעני"ד, פט
 ייבום וחליצה פרק א הלכה יג יבמות מב, אמר, ל
 מג, מותר, לא
 ייבום וחליצה פרק א הלכה כב עריות נג, צרת, כז
 ייבום וחליצה פרק ב הלכה כ מיאון עב, ואי, מה
 ייבום וחליצה פרק ג בסופו ייבום וחליצה לו, גם, כג
 ייבום וחליצה פרק ג הלכה ייבום וחליצה סד, וז"ל, לו
 ייבום וחליצה פרק ג הלכה ט בהה"מ ייבום וחליצה
 קב, איברא, נג
 ייבום וחליצה פרק ד הלכה יג יבמות סד, והרמב"ם, מט
 ייבום וחליצה פרק ד הלכה יח ייבום וחליצה כ, ופרש"י, יב
 ייבום וחליצה פרק ד הלכה לב ייבום וחליצה נו, אמר, לד
 ייבום וחליצה פרק ה הלכה יח יבמות סב, והרמב"ם, נ
 ייבום וחליצה פרק ו יבמות נט, והרמב"ם, מז
 ייבום וחליצה פרק ו הלכה ד יבמות נו, ודע, לט
 ייבום וחליצה פרק ו הלכה ד יבמות סא, אבל, מז סב, סריס, מח
 ייבום וחליצה פרק ו הלכה ז יבמות נז, והרמב"ם, לו
 ייבום וחליצה פרק ו הלכה ז ייבום וח' ח, ונראה, ו
 ייבום וחליצה פרק ו הלכה ט בקובץ עריות קיו, ומכאן, צג

שו"ע אורח חיים

סימן נה מיאון כז, ולהשלים, כא
 סימן עב בב"י עריות עז, והכי, מט
 סימן קסז מ"א ס"ק יב יבמות עה, ברם, סא

שו"ע יורה דעה

סימן קפג ברמ"א יבמות נו, ולכאורה, מב
 סימן קצד יבמות עה, ועיין, סב
 סימן קצז יבמות נו, ורק, מב
 סימן רס"ד ט"ז וש"ך בנקה"כ עריות כז, ודע, יב

הלכות

מפתח מראי מקומות

גדולות

כט

סימן טו בב"ש ס"ק כב עריות מג, ונתבאר, יט
 סימן טו סעיף ה וב"ח ד"ה אבל עריות סב, אשת, לג
 סימן טו סעיף טז עריות מה, ועין, כ
 סימן טו סעיף י מיאון מה, והנטען, לב
 סימן טו סעיף יג ובבאה"ט ופת"ש יבמות כא,
 ודע, טו עריות פב, מנלו, גג
 סימן טו סעיף יח עריות נו, ופסק, כט
 סימן טו סעיף יט עריות ס, כלתו, לב
 סימן טו סעיף כד עריות טו, אבל, ח
 סימן טו סעיף כו עריות מז, זכנ, כא
 סימן טו סעיף כז בהג"ה מיאון מז, ואי, לב
 סימן טו סעיף כח ובביאה"ג אות מד מיאון לו,
 והרא"ש, כז לח, אמרו, כז
 סימן טז ב"ש ס"ק טז גט חליצה ז, כי, עב
 סימן טז סעיף א עריות לו, ומדברי, טו
 סימן טז סעיף ב עריות לג, ובתדב"א, יד
 סימן יז תוספתא יא, אין, ו
 סימן יז סעיף ד ייבום וחליצה סה, ובטוש"ע, לז
 סימן יז סעיף י מיאון לה, משיאין, כו
 סימן יז סעיף כא ייבום וחליצה מב, ובש"ע, כז
 סימן יז סעיף כא מיאון ג, איברא, לד
 סימן יז סעיף לד ייבום וחליצה סט, ובש"ע, לט
 סימן יז סעיף לז ייבום וחליצה סו, עד, לח
 סימן יז סעיף לט ייבום וחליצה קו, ובש"ע, נה
 סימן יז סעיף מג ייבום וחליצה מ, ובטוש"ע, כה
 סימן יז סעיף נו ייבום וחליצה קה, ובטוש"ע, נד
 סימן כב בח"מ וב"ש מיאון נב, ורש"י, לה
 סימן כב בטור וט"ז ס"ק ט וב"ש ס"ק יד ייבום
 וחליצה קח, וגירסת, נו
 סימן כב סעיף ה ייבום וחליצה קי, ובש"ע, מז
 סימן כב סעיף ח וט מיאון נד, אמר, לו
 סימן כב סעיף יא ייבום וחליצה קט, אבל, נו
 סימן לז בב"י ובב"ח מיאון יח, ומנין, יד
 סימן לז סעיף א מיאון ט, האומר, ח כא, תניא, טז
 סימן מ סעיף ח ובפוסקים מיאון ט, האומר, ח
 סימן מג בב"י וב"ח מיאון כח, והלכתא, כא
 סימן מג סעיף א מיאון לא, ובש"ע, כג
 סימן מד ביאור הגר"א סק"ז יבמות יא, ובאלונית,
 ט
 סימן מד סעיף א ובב"ש ס"ק ב יבמות סט,
 ורבינו, גג
 סימן מד סעיף ב ובפוסקים יבמות סח, אשת, גב
 סימן מד סעיף ז מיאון צד, פסק, מז
 סימן מד סעיף ח מיאון עז, והלכתא, מח
 סימן מד סעיף ט יבמות פ, ודעת, סה
 סימן נג בטור עריות קד, מעתה, עו
 סימן נה בביאה"ג ס"ק ט ייבום וחליצה פו,
 והלכתא, מו
 סימן סז יבמות סח, ומיהו, נג עט, ודאמרין, סד
 סימן סז תוספתא א, פקח, ב
 סימן סז סעיף ו תוספתא ה, הרשת, ד
 סימן סז סעיף י תוספתא א, ונפל, ב ב, חרש, ג
 סימן סז סעיף יא ובטור מיאון לא, ובסי, כג

סימן רסג סעיף ג יבמות עה, וכתב, ס
 סימן רסז בטור ומחבר סעיף סג עבדים ה, ועין,
 עז
 סימן רסז סעיף ז עבדים ז, כי, עז
 סימן רסז סעיף עט וש"ק ס"ק ק עבדים ח, אמר,
 עח
 סימן רסח יבמות פ, ודעת, סה
 סימן רסח בטור וב"י וב"ח מיאון עה, וכבר, מז
 סימן רסח סעיף ו ובדג"מ מיאון עכ, שוב, מט
 סימן רסח בטור דעת ר"ח עריות מח, וז"ל, כב
 סימן רסח סעיף י גט חליצה ט, אמר, עג, עריות
 צב, בין, ס
 סימן שצ בטור ומחבר סעיף ה יבמות ז, והנה,
 מא

ש"ע אבן העזר

סימן א בטור מיאון כח, והטור, כא
 סימן ב סעיף ב מיאון לט, ועין, כח
 סימן ב סעיף ז יבמות עה, וכתב, ס
 סימן ד בדג"מ אות ב עריות עד, ובביאור, מו
 סימן ד סעיף טו מיאון סט, והסמ"ג, מג, קו, דומה,
 סב
 סימן ד סעיף יג עריות מ, וכתבו, יז
 סימן ד סעיף יז מיאון פה, מי, נא
 סימן ד סעיף כ ובב"ש ס"ק לה מיאון עו, אמר,
 מז עריות מב, דתנן, יח
 סימן ד פת"ש ס"ק א מיאון ע, שוב, מד
 סימן ה סעיף ג מיאון צה, ורבינו, נו
 סימן ה סעיף ד מיאון צד, וה"מ, נה
 סימן ה סעיף י ובטור מיאון צב, והנ"מ, נג, צג,
 וז"ל, נד
 סימן ו בב"ח וב"ש ס"ק טו עריות עא, ומיהו, מד
 סימן ו בטור ייבום וחליצה מה, והנה, כט
 סימן ו ס"ח עריות יג, ובגמ', ז
 סימן ו סעיף ח מיאון עא, וברת, מד פג, והטור, נ
 סימן ז ב"ש ס"ק לד וח"מ ס"ק כב מיאון סא,
 איברא, לט
 סימן ז בבאה"ט ס"ק מג ובטור ייבום וחליצה צז,
 והרמב"ם, נא
 סימן ז סעיף טז עריות י, איברא, ו
 סימן ז סעיף יב מיאון פב, חללה, מט
 סימן ז סעיף יד עריות לט, הני יז
 סימן ז סעיף יז ובב"ש ס"ק לח מיאון ע, והרא"ש,
 מד
 סימן י מיאון מה, והנמק"י, לב
 סימן י בדרכי משה, ובסעיף א ברמ"א מיאון נו,
 פנוי, לו
 סימן י סעיף א מיאון נה, המגת, לו
 סימן יא סעיף ט ובב"י מיאון נא, והיכי, לה
 סימן יא ב"י בשם הנמוק"י תוספתא יב, וז"ל, ז
 סימן יא ב"י וב"ח ד"ה הנחשד משפחה תוספתא
 תוספתא ג, וראיתי, ג
 סימן יג סעיף יב מיאון סד, ומיהו, מ
 סימן טו אות כג בפת"ש עריות לט, ובמשל"מ, יז

סימן סח מיאון פד, ולית, נ
 סימן סח סעיף ו ובישועות יעקב מיאון ס, פרש"י, לח
 סימן קטז בטור עריות קא, וז"ל, צט
 סימן קיט בביאה"ג ס"ק יב יבמות עב, ונחלקו, נז
 סימן קיט סעיף ו ובפוסקים יבמות עט, ובטוש"ע, סד
 סימן קמ"א מיאון יג, הפעותות, י, יד, והטור, יא
 סימן קנ"ו סעיף ד יבום וחליצה פג, ועיין, מה
 סימן קנב בטור ומחבר סעיף ו בב"ש מיאון מ, ומדברי, כט
 סימן קנה בב"י וב"ח מיאון יא, והב"י, ט
 סימן קנה סעיף א וסעיף ח מיאון א, וכתב, ב, ב, ובטוש"ע, ג, ה, ובטוש"ע, ה
 סימן קנה סעיף ב ובב"ש ס"ק ג וביאה"ג ס"ק ח מיאון יב, ובטוש"ע, י
 סימן קנה סעיף ג יבום וחליצה סד, וז"ל, לו
 סימן קנה סעיף ד מיאון ז, והנראה, ו
 סימן קנה סעיף י מיאון ג, ובש"ע, ד
 סימן קנה סעיף יא מיאון ד, וטוש"ע, ד
 סימן קנו בב"ח יבמות יט, וריב"ז, יד
 סימן קנו בטור, וד"מ אות ג וביאה"ג עריות צח, וקצת, סח
 סימן קנז בב"י ומחבר סעיף טו יבמות לב, וכתב, כב
 סימן קנז בטור יבמות פ, והטור, סה
 סימן קנז סעיף א יבום וחליצה א, ובש"ע, ב
 סימן קנז סעיף ג יבמות מז, ונקט, לג
 סימן קנח סעיף ה יבום וחליצה קד, ת"ר, נג
 סימן קנט בטור וב"י ומחבר סעיף ג מיאון עב, והטור, מה יבמות עג, דפקחת, נח
 סימן קנט סעיף ה ובב"י יבום וחליצה כה, פסק, טו,עד, והשתא, מא
 סימן קנט סעיף ז ובב"י יבום וחליצה לז, גם, כג
 סימן קנט סעיף יב ובב"י יבום וחליצה עד, והשתא, מא
 סימן קס סעיף א יבום וחליצה מג, ובש"ע, כז
 סימן קס"א יבום וחליצה יא, ובש"ע, ז
 סימן קס"א סעיף ד יבום וחליצה ג, ובטוש"ע, ג
 סימן קס"א סעיף ח יבום וחליצה י, ולשון, ז
 סימן קסב יבמות מב, אמר, ל, מג, מותר, לא
 סימן קסב יבמות עח, ובגמ', סד
 סימן קסב סעיף ב עריות נג, צרת, כז
 סימן קסב סעיף ג יבום וחליצה יד, ובטוש"ע, י
 סימן קסג סעיף א יבום וחליצה לו, ובטוש"ע, כא
 סימן קסג סעיף א יבום וחליצה טו, יקום, ו
 סימן קסד סעיף ב יבום וחליצה לד, ובש"ע, יט
 סימן קסה יבמות ג, ולהלכה, ה
 סימן קסה סד יבום וחליצה ד, ובטוש"ע, ג
 סימן קסו סעיף א יבום וחליצה ז, ואי, ד
 סימן קסו סעיף ב יבום וחליצה לה, ובטוש"ע, כ, נה, ובטוש"ע, לג
 סימן קסו סעיף ד יבום וחליצה נז, אמר, לד
 סימן קסז סעיף ג וסעיף ד יבמות מא, והמאירי, ל
 סימן קסז סעיף ד יבמות נב, והמאירי, לח

סימן קסח סעיף א יבום וחליצה יג, ובש"ע, ט
 סימן קסח סעיף ג יבום וחליצה קיג, וכתבו, נט
 סימן קסט בב"י ד"ה ומ"ש יבום וחליצה לא, והחולץ, יז
 סימן קסט בבאה"ט אות מה גט חליצה ג, ואישתמודענהו, עא
 סימן קסט בטור ומש"טטים בב"י סידורא דחליצא ז, ומצוה, סז
 סימן קסט סעיף א יבום וחליצה יח, ובש"ע, יא
 סימן קסט סעיף ח יבום וחליצה כג, ובש"ע, יד
 סימן קסט סעיף יב סידורא דחליצא א, והנה, סו
 סימן קסט סעיף כט יבום וחליצה טו, ובש"ע, י
 סימן קסט סעיף מ סידורא דחליצא ב, ומסיים, סו
 סימן קסט סעיף מאבמות מח, ובש"ע, לה, יבום וחליצה טו, ובש"ע, י
 סימן קסט סעיף מג יבמות נב, והמאירי, לח
 סימן קסט סעיף מג יבמות סד, וחרשת, מט
 סימן קסט סעיף מז סידורא דחליצא ג, ומקרי, סו
 סימן קסט סעיף נ יבום וחליצה לג, ובטוש"ע, יח
 סימן קסט סעיף נב סידורא דחליצא ד, ואתיא, סו
 סימן קסט סעיף נג וב"ש ס"ק לט יבום וחליצה כב, ובטוש"ע, יג
 סידורא דחליצא ה, ושדיא, סז
 סימן קסט סעיף נד סידורא דחליצא ו, ומקרי, סז
 סימן קסט סעיף נד יבום וחליצה ז, ובש"ע, ה
 סימן קסט סעיף נו יבום וחליצה יז, ובש"ע, יא
 סימן קע בב"י וביאה"ג אות טו יבמות מ, ודע, כט, לח, ובטוש"ע, כח
 סימן קע סעיף טז יבמות סב, והרמב"ם, נ
 סימן קע סעיף פב יבום וחליצה ס, וכתב, לה
 סימן קע"א בב"י וב"ח ובמחבר סעיף יב מיאון כב, ועיין, יז
 סימן קעב וביאה"ג אות כ יבמות סא, ומיהו, מז, סב, והטור, מח
 סימן קעב ס"א יבום וחליצה ב, ובש"ע, ג
 סימן קעב סעיף ג יבום וחליצה צד, כהן, נ
 סימן קעב סעיף ח יבמות נז, אנדרוניגוס, מ, נט, והרמב"ם, מז
 סימן קעב סעיף טז יבמות ג, והרמב"ם, לו
 סימן קעב סעיף טז יבום וחליצה ח, ונראה, ו
 סימן קעב סעיף י יבמות נו, ודע, לט
 סימן קעב סעיף יא יבמות סד, וחרשת, מט
 סימן קעב סעיף יב יבמות עב, ולדין, נז
 סימן קעב סעיף יג יבמות ע, ומתני, נד
 סימן קעג בב"ש ס"ק יט עריות קט ועיין, פא
 סימן קעג סעיף י יבמות מא, ומ"ש, ל
 סימן קעג סעיף יא עריות יח, ובש"ע, י
 סימן קעד ב"ש ס"ק ג עריות קיז, שנית, פו
 סימן קעה סעיף ה יבום וחליצה צב, וקצת, מח
 סימן קעה בב"י וש"ע סעיף ח יבום וחליצה עג, והב"י, מא
 סימן קעה סעיף א יבמות פא, שני, סה
 סימן קעה סעיף א יבום וחליצה פא, והלכה, מד
 סימן קעה סעיף ח יבמות פב, ובתוס', סו
 סימן קעה סעיף ט מיאון נז, אמר, לו
 סימן קעה סעיף כב מיאון קב, ת"ר, ס

ש"ע חושן משפט

סימן כח סעיף א מיאון נט, ומאן, לו
 סימן לג סעיף א ברמ"א ובש"ך יבמות נא, ולמדנו, לו
 סימן לג סעיף יא גט חליצה ט, אמר, עג
 סימן לה סעיף ג מיאון כו, ובתוס', כ
 סימן לה ש"ך וסמ"ע ס"ק א' מיאון קה, ובתוס', סד
 סימן רעה סעיף א מיאון עט, ולענין, מט

הלכות

מפתח ערכים

גדולות

לא

הלכות עריות אשת חמיו ואשת חתנו מותרת לו יבמות לב, וכתב, כב
 הלכות עריות ליש ממזר זכר וכו' מיאון פט, ועין, נב
 שלהי מסכת קידושין יבמות ט, או, ח

ברכי יוסף

אהע"ז סימן ב אות ח יבמות עה, ולא, סב
 אהע"ז סימן ד ס"ק יד ערות לב, וישראלית, יג
 אהע"ז סימן ט ס"ק ד ערות נא, האמנם, כו
 או"ח סימן לט יבמות עה, ולא, סב

דעת זקנים מבעלי התוספות

פ"ר שופטים תוספתא יא, אין, ו

העמק שאלה

שאלתא צו אות ז פ"ר אחרי יבמות נז, ראשון, מא

הפלאה

פ ע"א כשנתת עברת ועשית מעשה וכו' ערות קיז, וראיתי, פז
 קד ע"א בתוס' מיאון סג, ובא"ז, לט, סה, והנה, מא

חזון איש

אהע"ז סימן קיב אות ד מיאון ו, והחזו"א, ו
 הלכות מיאון סימן קנא אות ב,ג,ד מיאון יא, והב"ח, ט
 הלכות מיאון סימן קנא אות ט מיאון יב, ובטוש"ע, י

חידושי הרשב"א

חולין דף יב יבמות סג, ובתוס', מח

חמדת שלמה

סימן ב, ג מיאון ע, ודע, מד

יד מלאכי

אות קסד ערות קיז, ומש"ר, פג
 אות תקסא ערות קיד, וכתב, פג

יד רמה

בבא בתרא דף צ"ב יבום וחליצה מ, וביושבי, כה
 סנהדרין לח ע"ב אדה"ר משום בעלתו היה ערות כו, ודע, יב

ים של שלמה

יבמות סימן א יבמות יא, ובאלונית, ט
 יבמות סימן ד יבמות א, ומיהו, ג
 יבמות סימן יב מיאון צה, ולכאורה, נו
 יבמות סימן יב תוספתא ח, סבא ה
 יבמות סימן כו ערות עא, ומיהו, מד
 יבמות פרק ב סימן ג ערות קיז, איברא, פז
 יבמות פרק ב סימן ז ערות סב, אשת, לג
 יבמות פרק ו סימן לג יבמות עה, והנראה, סא
 יבמות פרק ח סימן לה יבמות סא, ומיהו, מז
 סימן נה ערות פו, והרי"ף, נ

יערות דבש

חלק א דרוש יז מיאון ע, ושוב, מד

סימן רעז מיאון צז, פסק, נז
 סימן תכא בסמ"ע ס"ק ח ערות לה, ולפ"ז, טו

אבן עזרא

עזרא י, ג"ז תוספתא יב, ועין, ח

אבני מילואים

אהע"ז סימן קעד סעיף א ערות קיז, והאבני"מ, צא

אוצר הגאונים

יבמות קד סימן תקב יבמות סה, וז"ל, נא

אוצר הפוסקים

סימן טו בשם ספר יראים ס"ו רכ ערות סב, ועין, לד

אור זרוע

סימן קכד ערות יג, ודע, ז
 סימן תקצה יבמות ו, ובתו, ו יז, בתו, יג
 סימן תקצו יבמות א, ודע, ג
 סימן תקצז יבמות יא, ובאלונית, ט
 סימן תקצט יבמות יב, איברא, ט
 סימן תקצט מיאון יג, הפעוטות, י
 סימן תרה יבמות פ, שומרת, סד
 סימן תרטו מיאון נ, ושוב, לד
 סימן תריא יבמות מז, ודע, לד
 סימן תריא עבדים א, ונראה, עד ט, אמר, עח
 סימן תריא ערות נ, ועין, כה
 סימן תריא ערות צא, וכבר, ס
 סימן תריא מיאון מה, והנטען, לב
 סימן תריב יבום וחליצה נא, תני, לא
 סימן תריב ערות צז, דתניא, סה
 סימן תריג ערות צח, וקצת, סז
 סימן תרכח מיאון סד, והא"ז, מ סז, והאז, מב
 סימן תרכט מיאון סג, ובא"ז, לט סה, והנה, מא
 סימן תרכט מיאון סח, איתמר, מב
 סימן תרלח יבום וחליצה י, ובא"ז, ו
 סימן תרלט יבום וחליצה ד, ואי, ג
 סימן תרמ"ה יבום וחליצה י, ובא"ז, ו
 סימן תרמב יבום וחליצה לו, והיכא, כא
 סימן תרמג יבום וחליצה ח, אמר, ה
 סימן תרנ יבמות לג, והתוס', כד
 סימן תרנט יבמות סה, איברא, נא
 סימן תרסד יבום וחליצה לא, ופסק, יח
 סימן תרסח יבום וחליצה יט, והאמנם, יא
 סימן תרעא יבום וחליצה כ, ופרש"י, יב
 סימן תשמ מיאון סח, איברא, מב

ארחות חיים (לוניל)

הלכות מילה ס"ז ערות כו, ודע, יב

בה"ג

הלכות מילה יוסף בן פרוך ממזרא מיאון עה, ר' טרפון, מז
 הלכות מילה, יוסף בן פרוך וכו' ערות מב, ועין, יח

יראים

סימן קיא מיאון סא, היתה, לח
סימן רכ, וסימן רכא עריות סב, ועיין, לד

כל בו

סימן עג עריות כז, ודע, יב

כנסת הגדולה

אבן העזר סימן טז עריות לב, ישראלית, יג
חז"מ סימן רצא עריות קיד, וכתב, פג
סימן קעג עריות מח, ובדג"מ, כד

מאירי

יבמות ט אות טו יבמות כח, רב, כ
יבמות ט אות יד יבמות כה, אשת, יח
יבמות כ ע"ב איסור עריות חלוקים יבמות לב, והמאירי, כג
יבמות כא ע"ב ד"ה שניות אלו עריות סא, אמו, לג
יבמות מד ע"ב ד"ה המחזיר גרושתו עריות קכ, והמאירי, צז
יבמות מד ע"ב ד"ה זיראה עריות סב, ונחלקו, לח
יבמות סוף פרק ח ד"ה וענין שאינו נעטרף יבמות נז, וראיתי, מא
סנהדרין נג ע"א עריות לח, וכתב, טז
סנהדרין עו עריות מח, וראיתי, כג

מדרש

ילקוט שמעוני חלק ב רמז קעה עריות קג, והוא, עב
שיר השירים רבה פרשה א אות י עריות קג, והוא, עב

מלחמות ד'

סו"פ בן סורר ומורה עריות לב, ישראלית, יג

מקור חיים

סימן תסז אות ה יבמות עה, ברס, סא

מרגלית הים

סנהדרין פא ע"ב אות לא עריות לה, ולפ"ז, טו

מרדכי

יבמות יח ע"א ייבוס וחליצה נא, ודע, לא
פרק החולץ אות לא יבמות נ, עקרה, לו
פרק החולץ מ"כ מר"א מרגנשפורג עריות לב, ישראלית, יג

משנה הלכות גדולות

כתובות סימן ט עריות קט, ועיין, פא
כתובות סימן י יבמות יא, ובאלונית, ט
כתובות סימן פז עריות קג, וקצת, עב
כתובות סימן קח מיאון נז, אמר, לז
כתובות סימן קעב מיאון סג, ובא"ז, לט, סה, והנה, מא

משנת העמרמי

י"ד סימן שסא-ב תוספתא יב, ודע, ז

סמ"ג

לאוין קכח מיאון פא, וגר, מט
לאוין קיז מיאון סט, והסמ"ג, מג
לאוין קכא מיאון סא, היתה, לח
לאוין קכא מיאון עא, ובת, מד
לאוין קכב מיאון פב, חללה, מט

סמ"ג לאוין

סימן רפג עריות לה, ולפ"ז, טו

ספר גט פשוט

סימן קכ ס"ק יד ייבוס וחליצה כד, ובש"ע, טו

ספר החינוך

מצוה רצה עריות מג, וקרובות, יט
מצוה רצה עריות פב, מנלן, נג
מצוה שמז עבדים א, וכתב, עד
מצוה שמז עריות נ, איברא, כז
מצוה תקלו מיאון עב, איברא, מה

ספר הישר לר"ת

ענינים שונים עריות ח, ודע, ה

ספר המצוות לרס"ג

ביאורי הגר"פ ח"ג כה א-ב עריות לג, ובתדב"א, יד
ח"ג כ"ד רע"א עריות לה, ולפ"ז, טו
חלק א עונש א עריות כז, ודע, יב

ספר המקצועות

הלכות מיאון יבמות יב, איברא, ט

ספר העיטור

דיני קידושין חלק ב מיאון ל, ואס, כב

ספר חסידים

סימן תעח יבמות עה, ובס"ח, סב
סימן תשן עריות לה, ולפ"ז, טו

ספר עצי אלמוגים

הלכות שניות לעריות סימן א סעיף ו עריות סב, ברס, לג

עשרה מאמרות (רמ"ע)

חקור דין ח"א פ"ט אות לד עריות לג, ובתדב"א, יד

פסקי מהרא"י

סימן יא עריות קיד, וכתב, פג

פרי מגדים

או"ח סימן קנז יבמות נא, ולמדנו, לז

קהלת יעקב (אלגאזי)

תוס' דרבנן אות עז עריות לב, ישראלית, יג

הלכות

מפתח ערכים

גדולות

לג

קובץ הערות

יבמות סימן ה יבמות א, והתה"ד, ג

רא"ש

יבמות פב ס"א עריות טו, וז"ל, ט

ראב"ה

סימן תתקכ"א יבמות עט, ובטוש"ע, סד

רבינו ירוחם

נתיב כג ח"ב עריות מג, וקרובות, יט

נתיב כג ח"ב עריות סא, אמו, לג

נתיב כג חלק א מיאון נד, אמו, לו

נתיב כג חלק ד מיאון צה, ורבינו, נו

נתיב כה יבום וחליצה כ, ופרש"י, יב

נתיב כה חלק ג מיאון עב, ודברי, מה

נתיב כה חלק ג בסופו יבמות סה, וז"ל נא

רבינו עובדיה מברטנורא

יבמות פרק ד משנה יא יבום וחליצה פז, ודע, מז

רוקח עה"ת פ' לך לך

שער הנעלם מילה עריות יב, ומ"ש, ז

ריב"ה

סימן טו יבמות כא, איברא, טו

רמב"ן עה"ת פרשת מטות

בנדרים כנודר בח"י המלך וכו' עריות ל, אבא, יג

רמב"ן פר' שופטים

עה"פ ושפטו העדה והצילו העדה עריות פה, וכבר, נו

שאגת אריה

סימן לג עריות קיז, ורביעי, פז

שו"ת אמרות טהורות

סימן קלב עריות נ, ובתש"י, כו

שו"ת בית שערים

יו"ד סימן ל יבום וחליצה מ, וביושבי, כה

יו"ד סימן שס"ב תוספתא יב, ודע, ז

שו"ת בנימין זאב

יבמות עה, ולא, סב

שו"ת ברית אברהם

סימן כא יבום וחליצה סב, ובדברי לו

שו"ת הר"ן

גט חליצה ד, וכתב, עא

סימן מז מיאון נ, איברא, לד

שו"ת הרא"ם

חלק א סימן כב עריות קג, וקצת, עב

חלק א סימן מז יבמות פ, ודעת, סה

שו"ת הרא"ש

כלל לב סימן יז עריות עד, ובביאור, מז

כלל לג יבמות יא, ובאלונית, ט

כלל לג סימן ד מיאון צג, וכבר, נד

כלל לה מיאון לב, ואם, כד

כלל נב יבום וחליצה לג, ובטוש"ע, יח

כלל נד מיאון נו, פנוי, לז

כלל פה עריות צו, אשת, סה

שו"ת הריב"ש

סימן עג וסימן שיג עריות קג, וקצת, עב

סימן קכב יבום וחליצה כד, וראית, טו

סימן שב יבמות ג, ולהלכה, ה

סימן שעד עריות מח, ודע, כב

סימן שפב גט חליצה ד, וכתב, עא

סימן תכה יבמות נ, ולכאורה, מב

סימן תקט יבמות ג, ולהלכה, ה

תשו' קצד מיאון עא, ועיין, מה

שו"ת הרש"ל

סימן ז עריות עד, ובביאור, מז

שו"ת הרשב"א

חלק ד סימן צז עריות קט, וביורשלימי, פי

חלק ה סימן לב יבום וחליצה מ, וביושבי, כה

סימן אלף קפג עריות צא, וכבר, ס

סימן אלף ר עריות עד, ובביאור, מז

שו"ת חות יאיר

סימן עט עריות צב, גר, סא

סימן קצז יבמות כג, ואולי, יח מ, מי, כח

שו"ת חיים שאל

חלק ב סימן יט יבמות כג, ואולי, יח מ, מי, כח

שו"ת חכם צבי

סימן א יבמות עד, ושוטה, נט

שו"ת חלקת יואב

חלק ב סימן יד עריות צב, גר, סא

שו"ת חקרי לב

אבן העזר סימן יא עריות נא, האמנם, כו

שו"ת חתם סופר

אבן העזר סימן א עריות מג, ונתבאר, יט

אבן העזר סימן יא עריות נ, ובתש"י, כו

אבן העזר סימן סד וס"ה יבום וחליצה יט, ודע, יב

או"ח סימן רה מיאון נ, עוד לה

יו"ד סימן קנג מיאון עה, וכבר, מז

יו"ד סימן קצה יבמות נז, והנה, מב

ש"ת כנסת יחזקאל

סימן סח י"בום וחליצה פז, ודע, מז

ש"ת מהר"י מינץ

סימן יב יבמות פ, ודעת, סה
סימן יד י"בום וחליצה לו, והנה, כג

ש"ת מהר"ם מרוטנבורג

סימן תתסו עריות קיז, וקצת, צד

ש"ת מהר"ם פאדווא

סימן יט מיאון נו, פנוי, לו

ש"ת מהר"ו

סימן ק מיאון לא, ודע, כג

ש"ת מהר"ט

חלק א סימן קמט מיאון לט, ועיין, כח
חלק ב אבן העזר סימן יח עריות קד, ואכתי, עה

ש"ת מהר"ל

סימן סו יבמות עד, ונראה, ס

ש"ת מהר"ק

סימן קלט י"בום וחליצה לה, מצות, כ
סימן קלט י"בום וחליצה מה, ובח, כח
סימן קלט עריות קיז, ולפענ"ד, פח
סימן קלט י"בום וחליצה יב, ובח, ח
שורש פה יבמות פ, והטור, סה
שורש קלט יבמות עג, אמנם, נח
שורש קלט עריות קד, ומלשון, עג
שורש קנח מיאון סא, היתה, לח
שורש קעה עריות לב, וישאלית, יג

ש"ת מהריב"ל

חלק ב סימן מט י"בום וחליצה כג, ובש"ע, יד, כד, ובש"ע, טו
חלק ג סימן מה י"בום וחליצה קו, אמר, נד

ש"ת מהרמ"ל

סי' קטז עריות יג, ודע, ז

ש"ת מהרש"ך

חלק ג סימן טו עריות עב, ונחלקו, מד

ש"ת מהרש"ל

סימן לח מיאון ע, והרא"ש, מד

ש"ת מהרש"ם

חלק ה סימן פא עריות צב, גר, סא

ש"ת מהרש"ק

חלק ג סימן טו מיאון עו, ודע, מז

ש"ת מהרשד"ם

אה"ע סימן י י"בום וחליצה פז, ודעת, סה
סימן רלט י"בום וחליצה כג, ובש"ע, יד

ש"ת מוהרימ"ט

חלק ב סימן לה עריות צא, וכבר, ס

ש"ת משאת בנימין

סימן יב עריות עד, והכי, מט

ש"ת משנה הלכות

חלק ב סימן כו עריות עג, ודע, מז
חלק ב סימן לא יבמות נא, ולמדנו, לו
חלק ב סימן לג עריות סו, כל, לט
חלק ג סימן קפב, קפג, קפד יבמות סז, ועיין, נב
חלק ד סימן קפו יבמות סז, עוד, כב
חלק ד סימן רלו י"בום וחליצה מ, ובושבי, כה
חלק ה סימן קפ מיאון עה, וכבר, מז
חלק ה סימן רנו ורנז יבמות ג, ולהלכה, ה
חלק ה סימן שז עריות נא, האמנם, כו
חלק ו סימן קע מיאון כט, עוד, כב
חלק ו סימן רנב יבמות סז, ועיין, נב
חלק ז סימן י מיאון קח, ובתוס', סד
חלק ז סימן ריא, ריב, ריג עריות מ, וכתבו, יז, עד, ובביאור, מז מיאון
קו, דומה, סב, לט, ועיין, כח
חלק ז סימן רנט עריות פה, ודע, נו
חלק ט סימן רנא עריות לב, וישאלית, יג
חלק ט סימן רנה עריות קג, וקצת, עב
חלק ט סימן רנו עריות מח, ודע, כב
חלק ט סימן רס יבמות סח, ומיהו, נג, עט, ודאמרינו, גד
חלק ט סימן שיד יבמות ג, ולהלכה, ה
חלק ט סימן שעד עריות צב, גר, סא
חלק י סימן רה, רו, רז מיאון עו, ובאמת, מח
חלק י סימן רל יבמות סז, ועיין, נב
חלק י סימן רלג יבמות כג, ואולי, יח, מי, כח
חלק י סימן רסו י"בום וחליצה יט, ודע, יב
מהדו"ת סימן צה יבמות נו, ולולי, מא

ש"ת נודע ביהודה

אבן העזר סימן קיז י"בום וחליצה יט, ודע, יב
א"יח סימן לה עריות פה, ודע, נו
קמא אבן העזר סימן כ עריות מח, ובדג"מ, כד
קמא אבן העזר סימן סב יבמות סז, ועיין, נב
קמא סימן מו יבמות עה, ולא, סב
תניינא אבן העזר סימן קמח עריות מה, ובדג"מ, כד
תניינא אה"ע סימן קג עריות לב, וישאלית, יג
תניינא סימן עח יבמות יא, ובאלופית, ט

ש"ת עונג יו"ט

סימן קעה עריות קיז, ומדויק, צה

ש"ת עין יצחק

אבן העזר סימן ח ס"ק ט מיאון עו, והבית, מז

הלכות

מפתח ערכים

גדולות

לה

ש"ת פני יהושע

י"ד ח"ב סימן כב יבמות עה, והאמנם, סא

ש"ת ר' חיים כהן

סי' ח עריות יג, ודע, ז

ש"ת רדב"ז

חלק א סימן מח עבדים א, ונראה, עד, ט, אמר עה
חלק א סימן קפח מיאון ע, ודע, מז
חלק ג סימן תפא מיאון סא, ולפעני"ד, לט

ש"ת רמ"א

סימן צב עבדים כ, וכתב, פג

ש"ת רמ"ע מפאנו

סימן קטז עבדים א, ונראה, עד, ט, אמר, עה

ש"ת רע"א

סימן סד עריות נ, ובתש, כו
סימן צח עריות צח, וקצת, סז
סימן קכא עריות מח, ובדג"מ, כד
סימן רה יבום וחליצה לז, והנה, כג

ש"ת שבות יעקב

חלק ג סימן קלה יבמות ג, ולהלכה, ה

ש"ת תרומת הדשן

סימן קיט, וסימן רכג עריות לב, וישראלית, יג
סימן ריא עריות קג, וקצת, עב
סימן ריט יבמות א, והתה"ד, ג
סימן רכג יבמות פ, וראיתי, סה

ש"ת תשבץ

חלק ג סימן רצט יבמות נז, והנה, מב

ש"ת תשובה מאהבה

חלק א סימן צב יבמות עה, ולא, סב

ש"ת תשובות והנהגות

חלק א סימן תשסה מיאון ע, והבית, מז

שמירת הלשון

שער התבונה פי"ז עריות לה, ולפי"ז, טו

שער המלך

איסורי ביאה פרק ג הלכה טו עריות סו, הן, מ
איסורי ביאה פרק טו הלכה ג מיאון ע, ודע, מד
אישות פרק י קו' חופת חתנים סימן ה מיאון פג, והטור, נ
יבום פרק ו עריות קיז, והנה, צא

תוספות יום טוב

סוף פ"ב דנדרים מיאון סג, ובאי"ז, לט, סה, והנה, מא
פרק י דיבמות משנה ו יבמות סה, וז"ל, נא

תשו' הגאונים

סימן סד מיאון טו, ועיין, יב

תשובות המיוחסות

סימן קכא עריות קג, וקצת, עב

תשובת הריב"ש

סי' תפכ יבום וחליצה ז, ובש"ע, ה